Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Pampiere wereld ofte wereldsche oeffeninge : waer in begrepen zijn meest alle de rijmen en werken van J. H. Krul, al te zamen door hem verbetert, en met veel nieuwe rijmen verrijckt, doorgaens met schoone kopere platen verciert

https://hdl.handle.net/1874/32194

T'AMSTERDAM,
By de Weduwe van Jan Jacobſz Schipper.

PAMPIERE WERELD

Ofte

Wereldſche Oeffeninge,

Waer in begrepen zijn meeſt alle de Rijmen en Werken

Van

I. H. KRVL.

Al te zamen door hem verbetert, en met veel nieuwe Rijmen verrijckt, doorgaens met ſchoone kopere platen verciert,

Afgezondert

In Vier Deelen.

Tot AMSTELDAM.
In 't Iaer cIↃ IↃcLXXXI.
Met Privilegie.

IKONOLOGISCH INSTITUUT DER RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

INHOUD VAN DE VIER DEELEN.

Het Eerſte betreft

De begeerlijkheden, en Welluſten der Menſchen, met de tegenſtrijd van dien.

Het Tweede betreft

De miſbruyken der Minne, met aenwijzinge tot beter; afgebeeld door verſcheyde Hiſtoryen, en Minne-beelden.

Het Derde betreft

De machten der Koningen, en Princen, met de veranderinge van dien; afgebeeld door verſcheyde Tooneel-Speelen.

Het Vierde betreft

De vreugd der Ionkheyd, door veel zoete, minnelijke, en eerlijcke Zang-rijmen.

OPDRACHT,

Aen

De hoogloffeliicke, wel wijze, en zeer voorzienige HEEREN,

DE E. E. HEEREN
BVRGEMEESTEREN

Van

Onze wijdvermaerde koop-ſtad.

AMSTELDAM.

Mijne HEEREN,

DEN Philoſooph SOCRATES, gezeeten in zijn Schoole, vraegde zijne Leer-Iongers, *Quid de Magiſtro?* zy aen haren Meeſter, *Quid de Diſcipulis?* dit gepaſt op mijn voornemen om deze mijne Pampiere Wereld aen uw E. E. Achtbare op te dragen; vraegde ik mijn Muſa, *Quid de Magiſtratu?* waer op mijn Kunſt-vrou deze antwoord heeft gezongen:

Uw Heeren heerſchen zoo, dat hare heerſchappy,
Voed vreede, gunſt, en kunſt, in d' Amſtel burgery.

Deſe, als ſporen aen mijn genegentheden, drijven my zo verre, dat ik mijn onwaerdigheden, aen den Altaer uwer E. E. onuytſpreekelijker waerdije, koom op offeren, gevoed met zulck vertrouwen, dat de glans van uwe heuſheden mijne begane faelgreepen, daerze zijn mogten, met een ſtraeltje van verſchooning zal bejegenen.

Den grooten ALEXANDER, een wonder des werelds, heeft den vermaerden Poët HOMERUM, hoe wel hem onbekent, zeer bemind, alleenig om zijn ſchrijven; zulcks dat den Koning zich noyt liever vergeſelſchapt heeft gevonden, als met het boekxken ILIADA, gemaeckt door HOMERUS.

PYRRHUS, Koning der Epiroten, gebooren over de

twee hondert Iaren na dat Eschines leefde, heeft noch in zijne tijd, de boeken van dien Philoſooph in zulker waerde doen houden, dat hy groote Schatten van gouddaer aen beſteed heeft: blijkelijk dat deze kunſten loflijk zijn.

Ik, een geringen navolger der Poëten, heb mijn gebeden aen Apollo uytgeſtort, dat zijne Godheyd deze mijne onrijpe vruchten zoo ſmaek'lijk wilde maken, datze eenige zoetigheden aen mijne hoogloffelijcke Heeren, en trouhertige Burgervaderen mochten voort brengen, op datze, alzoo, onder de beſcherminge harer E. E. Achtbaerheden, veylig mochten ruſten, en bevrijd zijn voor haer wangunſtige laſteraers, die al voor lang, op deze mijne oeffeninge geſchrolt hebben; ik beken het garen, 't is mijn pop, maer niet mijn Afgod, ik ſpeel 'er meê als 't tijd is, om geen tijd vruchteloos te laten, ook is het niet vergeefs gepopt, daer het ſpel te nut gedijd; zulks is gebleken aen onze Tooneelſpeelen, welker vruchten de Ouderlooze Armen, en Arme ouden, der beyder Gods huyzen, omberoemelijk, genooten hebben, na datze op onze Amſtelſche Tooneelen vertoont zijn; boven dat zijn zy my een ſteun geweeſt, zoo wanneer de ongunſt van 't geluk my 't noodlot op den hals drong, zulks dat ik haer vermaek, met nut gemengt aen mijn E. E. Achtbare Heeren op offer, met demoedige verzoeking dat haer onwaerdige kleynheyd, onder 't beſchut van uw EE. onwaerdeerlijke Grootheyd mach beruſten, tot een oprecht ken-teeken van mijn ſchuldige plicht, en burgerlijke genegentheyd tot mijne Hoogloffelijke Overheyd; mochtenze zoo waerd gekent werden, zouden zy veel meerder vreugde aen haren voortbrenger veroorzaken, als zy wel gedaen hebben aen haer beminners; 't geen wenſcht, en hoopt,

Hoogloffelijke, wel wijſe, zeer voorzienige,
Achtbare Heeren,

Uw E. E.

Aller onderdanigſte, goedwilligſte Dienaer en Burger,
Ian. Hermans Krul.

VOOR-REDEN.

ALzoo, waerdige Lezer, in voorige Eeuwen de wereld is verzien geweeſt met wijze, en wel geleerde Philoſophen, welker wijſheyd het allerwijſte heeft gemiſt, en wier geleerdheyd niet heeft kunnen leeren de noodwendige en oprechte kennis van de ware Godzaligheyd der Zielen.

Den Philoſooph *Eſtilphones* ſtelde de zaligheyd in groote macht en rijkdommen des Werelds; *Semenides* hield de zoodanigen zalig, dewelke van de Menſchen begeert, en gelieft werden; *Architas* ſtelde de zaligheyd in gewinninge der geſlachten; *Chryſippus* in oprechtinge van heerlijke en uytſtekende gebouwſelen; *Sophocles* ſtelde de zaligheyd daer in, dat yemand een Soon hadde tot zijn Erfgenaem; *Phalemon* ſtelde de zaligheyd in welſprekentheyd; *Themiſtocles*, dat yemand van Edelen aenzienelijk geſlachte voort quam; *Ariſtides*, in veel ſchatten, en overvloedige goederen; *Euripides* ſtelde de zaligh d in Schoone Vrouwen.

O wijzen, zonder wijſheyd! door gebrek van ware kennis; deze al te zamen geven my niet zoo grooten oorzaek van verwondering, als wel doen de wijzen en geleerden van onzen tijd, welker geeſten, naer der Zielen, verlicht zijn met de ware kenniſſe van de oprechte zaligheyd; geloovende in den waerachtigen God; zijnen Eenigen Zone Chriſtum; en Heyligmakinge des H. Geeſts; dit niet tegen-ſtaende, zijn al meerendeels van het gevoelen der voriger Philoſophen.

Wie is'er onder 't Chriſtendom, dit met *Eſtilpone* niet en zoekt de rijkdommen en overvloedige ſchatten des werelds? en dat in zulker voegen, als of de zaligheyd daer in gelegen waer; daer nochtans de Allerwijſte de zelfde zegt te wezen *ydelheyd der ydelheden*; wie is'er nu ter wereld die zich niet en bevlijtigt, na de leeringe *Semenidis*, om geacht en begeert te zijn by alle menſchen? namentlijck by de Grooten; wie is'er, die met *Architas* niet en arbeyd om winning der geſlachten? wie is'er die, na de leeringe van *Chryſippus*, niet en zoekt uyt te munten in uytſtekende gebouwzelen van huyzinge? wie is'er, die nu niet en tracht, na de leeringe *Sophoclis*, om zijn Zonen machtige erven na te laten? wie is'er, die niet aen en neemt alle moeyelijke oeffeninge, na de leeringe, van *Phalemon*, om de eer van welſprekentheyd te verkrijgen? wie is'er, die zich niet en beroemt, na de leeringe *Themiſtoclis*, te zijn van een aenzienelijk en hoog geſlacht gebooren? wie is'er, die zich zelfs niet en belaſt, ja gebrekkelijkheden lijden wil, om, na de leeringe *Ariſtidis*, overvloedige goederen by een te rapen? wie is'er ô *Euripides*! die, zoo gy nu in onzen tijd waert, gy niet enzoud bevinden uwen navolger te wezen? ſiende onze tijden ſwanger van al deze misſlagen, waerdige Lezer, heb ik uw E. deze werken, onder den naem van *Pampiere VVereld*, ofte *VVereldſche oeffeninge*, willen voor ſtellen; en door het eerſte deel, verſcheyde diergelijke aenwijzen, niet om die te volgen, maer te leeren kennen, en wel kennende, haer te mijden, om alzoo de verderffeniſſe der zielen, door haer komende, niet deelachtig te mogen werden; dies wy uw E. in deze *Pampiere VVereld*, deze wereldſche ydelheden voor oogen ſtellen, met zoodanige oeffeninge, als ik heb kunnen vinden bequaem te zijn, om haer bedriegelijkheden af te keeren; waer toe ik den Lezer, boven alle de anderen, het eerſte deel wil aen prijzen, om de luſten te oeffenen in nutte en noodwendige oeffeningen hier ter Wereld.

Het tweede, aengaende de minnende lonkheyd, vertoont de miſbruyken der zelviger, met aenwijzinge van hedendaegſche ſwarigheden, uyt dien ontſtaen; ziende, onder onze lonkheyd, weynig herten zonder Minne; weynig Minne zonder miſbruyk, heb ik, door wereldſche ervareniſſe, veele van dien in deze *Pampiere VVereld* voor geſteld, op dat de min-plegen de longe-lieden, haerin dezen oeffenende, zouden mogen haer fael-grepen, met vermakelijkheden leeren mijden.

Het derde, zijnde Tooneel-Speelen, en by eenige gehouden als tot aenleydinge van alle Wereldſche lichtvaerdigheden, en ydelheyd; zijn nochtans in zulker voegen hier ter wereld gebracht, dat wy ze niet voor zoodanig, maer veel eer, voor alzulks willen voor dragen, waer door alle lichtvaerdige ydelheden mogen afgeſchaft werden.

Het vierde, zijnde onze Zang-rijmen, hoe wel minnelijck, nochtans eerlijk, zullen mijns oordeels, noyt oneerlijkheyd veroorzaken, ten ware datze van eenige bedurvene Nature mochten miſbruykt werden; maer in tegendeel zullenze de verliefde herten, in de ſwaermoedige toevallen, van liefdens tegenheden, dienen kunnen tot vermaek, als zijnde genees-middelen tot zoodanige ziekte; gelijk wezende alzulke, die niet en kunnen gezond werden, ten zy met toedoening van vergif zelfs, doch wel gematigt en gebruykt; zijnde dan de minne-ziekte zoodanig, datze met Minne-rijmen en gezangen kan verluſtigt werden, heb ik ten dien eynde, deſe mijne Zang-rijmen in de Wereld gebracht; zijnze niet zoo waerdig als ze wel behoorden; niet zoo deftig als ik ze wel wenſchte; niet zoo zoet als ik ze garen hadde; niet te min gedaen hebbende naer mijn vermogen, verzoeke dat den waerdigen Lezer mijn goetwilligheyd voor de waerdigheyd, gelieve aen te nemen; ik bekenne datze, na de nieuwe verzieringe van eenige eygenzinnige, niet gepronkt en zijn met een uytheemſchen glimp van naeuw gezifte woorden, daer dikmaels ſchijn voor zijn gaet, en't zijn al geen rijken die weyts pronken; wy vertoonen de onze voor alzulke die aengenaem voor hare liefhebbers zullen wezen. Gunſtige Lezer, ſla een gunſtig oog op onze mis-ſlagen, hier ofte daer in geſlopen, 't zy door de pen, oft den druk, en duyd, door een goet oordeel, alles ten beſten; zal my verbonden houden, na dezen wat nieuws in't licht te brengen, als zijnde

Uw E. goedwilligen Dienaer

I. H. KRUL.

STER-

I. H. KRVLS

STERRE-FAEM.

DE EERSTE UYTKOMST.

APOLLO, MERCVER.

Apollo. VLiegt dan, geſwinde God, uyt hooge Hemels wolken
Naer Mijterlijke hoogt; bid daer de lieve volken,
Ik meen de Muſen, die ſteeds tot mijn dienſten ſtaen,
Om datze houden my als't hooft van haer; ze gaen
Tot eenen die beſproeyd is met het Hypocrene
Nat, op wiens breyn-rijk hooft mijn ſtralen eertijds ſcheene;
By wien beruſt een Rijm ter eeren die Poëet,
Die ſtaeg in *Liefde bloeyd*; Waer mede dat hy treed
Alleen niet tot de vloed van Pegaſus geſlagen,
Of't ſteylſte van't gebergt, maer tot mijn Hemel-magen;
Als Iupiter, die geen mijn zelven heeft geport,
Dat zijn geſwinde breyn met nat zoud zijn beſtort,
Waer meê *Homeer*, *Virgijl*, en *Nazo* zijn begooten,
Om dat zy achten hem, niet min als deze grooten;
Hem zeg ik, die het hoog met al de gunſten dreygd;
Hem zeg ik, waer naer dat den hoogen Hemel neygd;
Hem zeg ik, die het hooft vol van vergifte ſlangen
Gaet jagen over Sticx, en laet de Adders hangen
Benevens Cerber, in de Acherontſche Poel,
En doet den Momus gaen aen Plutoos rechter ſtoel,
Waer dat hy zit en trild, om wachten wat tot voordeel
Zal ſpreecken Radamant, naer het geduchte oordeel;
Hem zeg ik, die alleen maekt dat de Liefd weêr bloeyd,
Die door blind-yveraer waer eer te vaſt geboeyd;
Hem zeg ik, die haer gaet zeer hoog verheven planten
Als in het maegde Choor, en in de Rey der Zanten;
Hem zeg ik, die daer is een ſtut, en vaſte borg,
Van Reden, en Muſijk; Hem zeg ik, die draegt zorg
Voor oeffening van eer, en welſtand van de palen
Van't roem-rijk Amſteldam, waer op veel nijders ſmalen;
Botmuylen, lang-oord volk, groot ſpreekers, zonder breyn.
O Mannelijke Krul! uw krullen heeft alleyn
Mijn God'lijk Hart ontroerd. Ik door de daed bewoge
Heb u, Mercuer, gedaegt; op dat gy uyt het hooge
Zoud vliegen naer't gebergt, waer dat de Rijmer zit,
By al zijn wijze Schaer, aen wien zijn hoogheyd bid,

Dat

Dat hy het Eer-Sonnet wil willig over geven,
Op dat dees Krul hier mach als meê op Aerde leven,
Verçiert met Glory, en onſterffelijke Eer.
Mercu. Apol ik vlieg, en doe op 't ſpoedigſt uw begeer;
Ik ben nieus-gierig dezen Held beleeft t' ontmoeten,
Die Iupiter gebood eerbiedelijk te groeten;
Dees Held ik zeg, die is geboren in Moeras,
En Broek-land, waer wel eer nocht rijm, nocht regel was,
Maer arme viſſcher-liên; toch deugdig, eerlijk, zedig,
Wiens woord hun Zegel was, getrouw, beleeft, en vredig,
Met kleyntje wel te vreên, af zonderig van haet,
Van groote Schatten, en van vuyle overdaed.
Deugd zat dees Liên in 't hert, 't was deugd waer na zy doelden;
De deugd was het waer na hun zinnen dier tijd woelden;
De deugd, ik weder zeg, met Gods-dienſt vaſt geſtelt,
Die doen zijn weg gegaen, wanneer de kracht van 't gelt,
Der deugden lieve volk'rens herten heeft gaen breken,
Heel tegens wil, en dank; maer als de vreemde ſtreken
Der vreemdelingen zijn van deze Liên gezien,
Vloog ſtrak de deugd om hoog, liet hun te zaem betien;
En dees, die volgden na, Helaes! tot hun verdommen,
't Geen zy eerſt zagen, alsze was in 't hoogſt geklommen,
By al de Hemel-liên, waer datze zit, en beyd
Zoo lang, tot haer de tijd een beter weg bereyd,
Die veylig is voor zoo een Phœnix Vrouw te wand'len,
Bequaem weêrom met Eer en trouw met hun te hand'len;
Het 't geen zy nouw vertrout, om datze heeft gekrult,
Een Klim-op kranzelijn, 't geen naer de harzens çult,
Van een die ſtichtig krult zijn bloempjes, en vermaeklijk,
Waer door yets fraeys gewerd zeer aengenaem en ſmaeklijk;
Dies hem de Lauwer zy, zy zeyd, na 't nauwſte recht,
Van, Nimphen handen in zijn Goud-geel hayr gevlecht;
Hem; zeydze, die mijn eerd, en ſteld, tot een exempel,
Mijn beeld zoo in zijn hert, als in de Amſtels Tempel,
Daer by mijn Zuſter hoog verheft, de liefd ik meen,
Die naer haer lang gebied te nedrig is getreên.
O Liefd! hoe bloeyden gy verr'over hondert jaren?
Als Keyzeren uw hoofd en uw Pylaren waren;
Als zelf de Hemel neygde om u dienſt te doen,
Met al de Sterren, en de Zon recht op de noen;
Als heynd, en verre Liên uw pronk Altaer verçierden
Met wierook, en gebeên, als d'Amſtel om u ſwierde,
Het golvig Y, daer by Neptuyn met Theet bekrooſt,
Met water Nimphjes, die de Gryzert nu behooſt;

Hoe

Hoe zaet gy doe ten toon in een verheven zetel?
Het heugd my, waerde Vrouw, hoe nedrig, niet vermetel
Gy handen kuſten van die, die u eer aen deên;
Ik kan met Pallas tong de glory niet verbreên,
Die u waer aengedaen, en die gy weêr zult hebben,
Eer dat het golvig Y, de vloed brengt tot het ebben,
Door *Krul*, een Amſtels kind, een liever van uw naem.

Apollo. Gaet dan, mijn Heer, ey gaet! op dat de vlugge faem
Zijn trouw, zijn deugd, zijn Liefd, de wereld gaet ontdekken.

Mercu. Uw Dienaer vliegt, die gy gebied nu te vertrekken. *Binnen.*

DE TWEEDE UYTKOMST.

De Negen MVSEN zitten om 't Gebergt, met den RYMER van 't Liedjen, en 't Sonnet.

Rijmer. Dit is het, Nimphjes, dat ik op hem heb bedocht.

Muſen. Dat dat dan zy gehoord.

Rijmer. Dewijl ik word verzocht
Van zoo zoet lieven Rey, ik 't zelfde niet kan weyg'ren,
Maer zoo niet dat ik meen tot ſpits Parnas te ſteyg'ren
Hier door; ô neen! mijn Gunſt ik deze *Krul* toe-wy,
Niet met de daed'lijkheyd, die niet beruſt in my,
Om loven deze Man, een Rijmer hoog verheven,
By u Goddinnekens. *Muſen.* Ey! wild het Lof-Lied geven;
Op dat dit Heylig Dal, met Stemmen word vervuld,
En het Gekruilde Breyn, van *Krul* te deeg door kruld.

De MUSEN Zingen, en Speelen met allerley Inſtrumenten, dit Liedeken;

Stemme: Si tanto Gratioſa.

Waer brengt gy Lauwerieren,
Nu heynd en wijt, ô Nimphjes! van de dalen?
Waer heen zoo gaet gy ſwieren?
O water-lien! kom binnen d' Amſtel palen,
Breyd daer uw Lof,
Spreyd daer het ſtof,
Van Roosjes, en Vyoelen;
Als dan wy zullen,
Kruls *krulde breyn omkrullen,*
En door woelen.

II.

Krul, *zeg ik, die de Goden,*
In Zon en Maen doet om zijn rijmen deyzen;
Tot wien dat zijn gevloden
De Nimphjes, die ſteeds niet doen dan bepeyzen;
Wat deugd, en eer,
Zy zullen weer,
Voor ſijn weldaden geven;
Die Goôn, en menſchen,
Dat naer hun hertens wenſchen
Leeren leven.

III.

Zoo leeren, dat wy ſchrikken
Het quaed te plamen in onze gedachten;
Mits hy op deugd gaet mikken,
Die yeder menſch behoorde 't grooſt te achten;

Ia zijn geluk,
Om buyten druk,
Het Werelds quaet te mijden;
Dat ons by vlagen,
Haer schoonheyd voor komt dragen,
Vol van strijden.

IV.

Krul, zeg ik, der Poëten
En Neerlans glans, gebaerd uyt Iupijns herze,
Op Helicon gezeten,
Komt Amstel-jeugd met stichtig rijm verversche,
Zend Momum tot
Apoll, zijn God,
Die hem geeft Mydas ooren;
Op dat hier zouden,
Zoo jonge liên, als ouden,
Hem bespooren.

V.

Vraegt gy naer Krul *zijn zeden?*
De deugd en eerbaerheyd in hem berusten;
De Gods-vrucht, en de vrede,
In al zijn doent vermakelijk verlusten
Der vreugden Schaer,
Dies in zijn haer
Gaet streng'len groene spruytjes;
Met al de Reyen
Des Hemels, voor hem breyen,
Bloem, en kruydjes.

VI.

Dies wild doch niet vertoeven,
Dit Krullend breyn t'omzing'len met laurieren;
Laet hy, uw gunsten proeven,
O Nimphjes! die door't en Amstel swieren;
Zoo zal hy weer,
Dat u ter eer,
Tot vloeyend rijm zich spoeyen;
Waer door gy mede,
Zult zoo hier, als benede,
In Liefd Bloeyen.

MERCUER.

Mercu. Dat dit uw hert beweegt, dat kan ik wel bespooren;
Dat *Krul* een rijmer is, van deugd en eer, wy hooren;
Dat hy is zulken man, als Pallas van hem roemt,
Is waer; en dat zijn hooft omswier het zoet gebloemt,
Ik met mijn handen help, zoo gy my wild ontdekken
't Sonnet, waerom Apoll mijn heeft tot u doen trekken;
Alleen maer om dat hy zoud hoog verheven staen,
Zoo hier op 's Werelds rond, als tusschen Zon, en Maen;
Al waer Apollo hem een Zetel heeft doen sticht'en,
Uyt Karmozy Fluweel, uyt welk Borduyrzel lichten,
De Diamant, Granaet, Saphyr, Agaat, Robijn,
Turkois, en Krisolijt, die daer zoo çierlijk zijn,
Van Iuno in gewrocht, dat gy alleen niet geven
Zoud dit de Goôn, maer wis uw jong en lieve leven;
Dat tot geen ander eynd, als om d'onsterflijkheyd
Hem te ontnemen, waer in de mensch bedoven leyd;
Die niet begaeft en is met zulke wetenschappen
Die eeuwig duuren, oft naer Godes Tijtel stappen.
Lijd dan mijn Heer en vriend ik dit de Goden geef,
Waer meê ik in der yl weêr na de wolken sweef,
Op dat in 't blaeuw gespan uw rijm met goude letter,
Op 't schoonst getrokken word, veel zinlijker, en netter,

Als

Als immermeer Apell' dit maelden met Pinceel.

Rijmer. Ik dank de Godheyd voor dees deugd; maer te oneel
Is al mijn ſchrijven, om de Goden dat te dragen.

Mercu. Als 't hun behaegt, ik hoop dat het u zal behagen.

Rijmer. Noyt kan het ſterffelijk 't onſterffelijk voldoen.

Mercu. Dat 's mis, want wy ons vreugd meê uyt uw deugd bevroên.

Rijmer. Is 't zoo dan als gy zegt, zoo volg ik uw gebieden.

Mercu. Dat 's wel dat gy uw wil laet naer ons zin geſchieden;
Dan toch eer dat ik vlieg verr' boven wolken heen,
Ik bidde gy dit zelf my voor leeſt, en met een
Weêr uytſchrijft, en beſchikt dat 't zoo ſtaet in de blâren
Van zijn zin-rijke Boek, als 't u zal openbaren
Aen 's Hemels daaken, waer gy dit zult brallend zien.

Rijmer. Al wat gy ons gebied, dat zelfde zal geſchien,
En wat het ſchrijven weêr belangt, het is geſchreven.

Mercu. Zoo hoop ik dat hy zal hier en daer boven leven.

SONNET.

O Hooge God! ik weet dat gy veel haaren vlechten
Van kloeke Geeſten, daer de wereld noch van roemt;
Ik weet, ik weder zeg, hoe 't haar hangt met gebloemt
Van 't *blinde Grieken-hooft*, 't geen gy daer zelf in hechten.
Ik weet Atheen, wat gy om dit volk op gingt rechten,
Dat wijſheyd lievend was, en zoete Poëſy;
Ik weet hoe zeer de Eeuw van ouds om *Maar* was bly,
Als hy hier meê het Land, en Oorlog ſwaer beſlechten.
Ik weet wat Room daer na om haren *Nazo* deê;
't Is waer dat hy hier voor weêr druk en droefheyd leê,
Als hy uyt zijn Fonteyn liet lieve Rijmpjes ſpullen.
Deed gy 't doe met dees die daer waren in het land;
Waerom dees niet, niet min verrijkt met kloek verſtand?
Ey komt! en hellept ons *Kruls* hooft met Lauren Krullen.

Mercu. Ik dank u zeer; gelooft dat ik Goôns geeſt zal vullen
Met dees uw Rijmpjes, die in 't Hemels blaeuw in 't kort
Staen zullen, ik moet voort. Vaer wel, die zijt beſtort
Met 't Hypokreenen nat. Gy Muſen wild hem çieren,
Ik bid, met Mirthe Lof, Rooſlaer, en Lauwerieren. *Mercuer Bin.*

Muſen. Dat loven wy te doen; Kom gaet meê na 't Gebergt,
Waer gy ons vreugd geniet. Te lang zijt gy gevergt
Van ons, en van de Goôn. *Rijm.* Ik zal my willig ſpoeyen
Naer uw believen.

Muſen. Komt wild weêr in Liefde bloeyen.

E. F B.

LAUWER-KRANS

Voor de zoet-vloeyende Poëet.

IAN HARMENSZ. KRVL.

HEeft oyt den ſchrand'ren *Griek*, oft *Cicero* geſchreven,
Ovidius gedicht, oft yemand van haer tijd,
Die niet van't grove breyn, door wangunſt zijn benijd,
Ia zonder dat men zach op Kunſt, Deugd, Eer, op leven.
Hoe zouden die u lof, ô *Krul*! dan kunnen geven,
De haters van u glans, die u t'onrecht verwijſt,
Dat blinden yver teeld, geveynſden ſchijn-deugd prijſt,
Hoe wel nochtans uw eer, en Rijmen zijn verheven
By yeder van ons Eeuw; ook brald noch op't Tooneel,
Waer van de Muſen ſteeds noch juygen met haer keel,
Van u onſterffelijk lof daer zy u meê Laurieren,
Die heden om de gunſt der Goden offer vieren,
Om dat gy *Midas* had gekluyſtert en geboeyd,
Die d'oude Maegd verſchoof, maer noch *In Liefde Bloeyd*.

M. I. D. Blok.

LOF-DICHT,

Op de PAPIERE WEREELD,

Voor I. HARMENSZ. KRVL.

HEt Geeſtelijk, dat noyt een geeſtlijk hert verveelt,
En ſmaekelijker is dan duyzend lekkernyen;
Geſchiedeniſſen die by Minne-beelden vlyen,
En haer beminders voen in minnelijke weeld;
De Spelen daer't gevry zoo aerdiglijk in ſpeeld,
Dat d'aller droefſte ziel zich daer in zouw verblyen,
En yvren d'aller ſtrafſt' in't kozen, minnen, vryen,
Te ſtreelen, dat hy zelf zich entlijk daer in ſtreelt;
En Zangen, daer zoo veel meer zoetigheyd uyt Zuygen,
Dan oyt de Bijen uyt'er lieffte bloempjes doen,
Verplichten hen, die zich, met een van dezen voen,
Oft alle, dat s'aen *Krul* zich moeten dankbaer tuygen,
Door't vlechten van een Krans die nimmer dorr'oft quijn,
Wie kan voor zulk een werk hem minder ſchuldig zijn?

Verwin u Zelven.

INLEYDING,

Tot het volgende werk.

Oe krachtig was het Woord, dat alle werelds zaken,
En 't gantſche Aerdrijk zelfs (*uyt Niet*) beſtond te maken!
Hoe krachtig was dat woord, 't welk door zijn eygen kracht,
De Hemel heeft gemaekt, en wereld voort gebracht!
Hoe krachtigwas dat woord, 't welk Aerd, en Hemel beyde
(*Uyt een verwerden hoop*) verdeelde, en verſcheyde!
Hoe krachtig was dat Woord, daer door dat yder ding
Zijn eerſte wezen kreeg, en eygenſchap ontfing!
Hoe krachtig was dat Woord, (uyt Godes mond gekomen)
Daer door de wereld heeft zijn eerſt begin genomen!
Hoe krachtig was die kracht, hoe machtig is dien God,
Die alles heeft gemaekt door 't woord van zijn gebod;
Die d'Hemel heeft verrijkt met Hemelſche çieraden,
Getuygende Gods macht, en wonderlijke daden;
Die 't zuyvre Hemels blaeuw bepronkt met Zon, en Maen,
Die, yder op hun beurt, de wereld omme gaen;
Die 't Hemelſche gebouw met ſterren doet bedekken,
Wiens ſtralen op de Zee de ſchipliêns baken ſtrekken.
Hoe krachtig was dat woord, het welk van Gode quam;
Dat woord, waer door 't begin des werelds oorſprong nam;
Dat woord dat Godlijk woord, dat eertijds van de Aerde,
Tot welluſt voor de menſch, een gulde wereld baerde;
Een wereld, daer men heeft beleefd een gulde tijd;
Een wereld, daer men wiſt van tweedracht, nocht van nijd;
Een wereld daer men wiſt van Wetten, nocht van Rechten;
Een wereld, daer men wiſt van oorlog, nocht van vechten;
Een wereld, daer men wiſt van Rechter, nocht van Schout;
Een wereld, daer den een den ander heeft vertrouwt;
Een wereld, daer den menſch zijn vryen wil mogt plegen;
Een wereld, daer men noyt tot quaed doen was genegen;
Een wereld, daer den menſch mogt leven naer 't gemoed;
Een wereld, daer noyt dwang vergoot onnozel bloed;
Een wereld, daer den menſch gerechtigheyd begeerde;
Een wereld, daer natuur de menſchen deugden leerde;
Een wereld, daer de liefd, oprechtig en getrouw,
Was tuſſchen vader, kind, en tuſſchen man en vrouw;

Een wereld, daer men wiſt van ſchuld noch wraeck te ſpreken;
Een wereld, daer men noyt en wiſt van leet te wreken;
Een wereld, daer noyt menſch verviel in eenig quaed;
Een wereld, daer noyt menſch handhaefde boos verraed;
Een wereld, daer men mogt in alle vryheyd weſen;
Een wereld, daer men noyt een ſtrengen Vorſt dorſt vrezen;
Een wereld, daer men noyt den menſch in boeyens ſloot;
Een wereld, daer noyt menſch zijn tegenheyd genoot;
Een wereld, daer noyt menſch door valſheyd wierd belogen;
Een wereld, daer noyt menſch door liſten wierd bedrogen;
Een wereld, daer noyt menſch door baetzucht wierd verraên;
Een wereld, daer noyt menſch met ſtaetzucht was belaên;
Een wereld, daer de menſch noyt zocht na heerſchappyen;
Een wereld, daer noyt menſch een ander brocht in lyen;
Een wereld, daer noyt dief zijn even menſch beſtal;
Een wereld, daer noyt menſch leed eenig ongeval.
O tijd, ô gulde tijd! ô beſte tijdt van allen,
Toen men de wereld zach, met ſteden zonder wallen,
Met muren niet verzien, nocht grachten afgeſneên,
Van wachten onbezet, oft vyand noyt beſtreên.
O tijd, ô gulde tijd! hoe zoet was toen het leven,
Eer trommel en trompet den menſch tot ſtrijden dreven,
Eer wapen ofte zwaerd (by krijgers aengetaſt)
De landen heeft vernield, de burgers heeft belaſt.
O tijd, ô gulde tijdt! daer niemand wiſt van plagen,
Maer daer een yder menſch beleefde goede dagen.
O tijd, ô gulde tijd! daer preekſtoel, nocht daer kap,
Nocht geenzints nodig was geleerde wetenſchap.
O tijd, ô gulde tijd! toen 't nieuwers aen en miſten,
Nocht Raedhuys met de Kerk, nocht Kerck met Raedhuys twiſten,
O tijd, ô gulde tijd! toen alles was in vreê,
Een yeder zijnen luſt, en niemand qualik deê.
O tijd, ô gulde tijd! toen niemand wiſt van ploegen,
En 't Aerdrijk, niet te min, gaf yder zijn genoegen.
O tijd, ô gulde tijd! toen noyt en wierd gezaeyd,
En efter boven dien veelvruchten afgemaeyd.
O tijd, ô gulde tijd! toen vette akkers groeyden,
De velden (zonder zaed) in volle vruchten bloeyden.
O tijd, ô gulde tijd! toen 't Aerdrijck alle goed,
En rijpe vruchten gaf, van zelf, in overvloed.
O tijd, ô gulde tijd! toen 't Aerdrijk voort deed komen,
(Van zelver, ongeplant) de kruyden, en de bomen.
O tijd, ô gulde tijd! toen 't altijd Lenten was,
De beemden opgepronkt met klaver, en met gras.

O tijd, ô gulde tijd! toen Zephyrus zijn winden
Deed ruyſchen door de blaên van telligrijke linden,
En blies een lieve koelt van zuyde winden uyt,
Op bergen, en op bos, op bloempjes, en op kruyd.
O tijd, ô gulde tijd! waer zijt gy nu gebleven!
Verandering van tijd, verandering van leven.
De wereld is verkeerd, den tijd die is verdreyd,
Of dat ik beter zeg, der menſchen eedelheyd,
Der menſchen deugd, en liefd, der menſchen trouw, en reden,
Die zijn verwiſſelt, laes, in qua genegentheden;
De liefde is gevlucht, de deugde leyd vertreên,
Men leeft nu na begeert, en niet na wet, oft reên;
Oprechtigheyd die is door gierigheyd verbannen;
Bedriegery die is met looſheydt aen geſpannen;
De nydigheyd, en wraec verdrukken liefd, en trouw;
De booſheyd plaegt de deugd met ramp, ellend, en rouw.
De menſchen dus verkeert, verkeeren ook de tijden,
Want Gods rechtveerdigheyd en kan 't niet langer lijden;
God ſtraft, al wreekt hy niet, hy ziet het quaed wel aen,
Hy laet de bozen hier een wijl haer gangen gaen,
Hy gund de quaden tijd, om van het quaed te ſcheyden;
Maer wee, die quaden, die van 't quaed niet af en leyden;
De luſten, die natuer aenlocken, tot het quaed,
Waer van de wereld nu, tot barens zwanger gaet.
Wat ziele is van Godt met ſterfflijk vlees omhangen
Daer hert en zinnen niet met quaed doen zijn bevangen;
Heeft immer 't zondig vlees der zonden rol geſpeeld,
Zoo werd zy nu ter tijd, na 't leven uytgebeeld;
Heeft quaed doen immermeer de overhand genomen,
Zoo is 't in onzen tijd, laes, op het hoogſt gekomen.
O wereld! waer is nu dien ouden gulden tijd?
O liefde! in uw plaets is haet verzelt met nijd.
Begeerlikheyd bezit de zetel van 't genoegen;
Wie leeft 'er die zich nu wil na 't genoegen voegen?
Begeerlikheyd die ſteld aen alle man een wet;
Begeerlikheyd die heeft de wereld om geſet;
Begeerlikheyd die is de moeder aller quaden;
Begeerlikheyd die voed bedriegen, en verraden;
Begeerlikheyd die heeft den gulden tijd verteerd;
Begeerlikheyd die heeft de wereld omgekeerd;
Begeerlikheyd vernield de vryheyd, en de vrede;
Begeerlikheyd verſtroyd de landen ende ſtede;
Begeerlikheyd verwekt den oorlog, en den ſtrijd;
Begeerlikheyd verkeerd de wereld, en den tijd;

Begeerlikheyd die heeft bedrog, en liſt geſchapen;
Begeerlikheyd die ſmeed de ſwaerden, en de wapen;
Begeerlikheyd verwoeſt de landen, en de Steên;
Begeerlikheyd die brengt de krijgers op de been;
Begeerlikheyd die voed het plunderen, en moorden,
En oorzaekt alle quaed waer van men immer hoorden.
O grootſte vyandin! ô nikkerlijke vond!
O kanker voor de ziel! ô oorſpronk aller zond!
O ſnood, en vals vergif wat oorzaekt gy al plagen,
Wat voed gy al bedroch, wat zoekt gy liſt, en lagen;
Wat brouwt gy al bederf, wat ſtookt gy felle brand,
En maekt tot as, en puyn zoo menich rijk, en land;
Wat moord gy menig ziel van Vorſt, en onderdanen;
Wat parſt gy menig hert tot zuchten, en tot tranen;
Hoe veel onnozel bloed vergiet gy op der Aerd,
Wat hebt gy menig menſch met overlaſt beſwaerd;
Wat hebt gy menig Vorſt uyt zijnen troon geſmeten,
En zelfs als eygenaer een's anders Rijk bezeten;
Wat hebt gy menig menſch berooft van lijf, en goed;
Wat hebt gy menig ziel doen ſmoren in het bloed;
Wat hebt gy menig maegd geſchantvlekt, en geſchonnen,
Hoe menig vrouwen kragt, eylaes! door u begonnen.
Het waer een gulde werld, het waer een gulde tijd,
Men wiſt van twiſt nocht krijg, van oorlog nocht van ſtrijd;
Indien begeerlikheyd by yder wierd verdreven,
Men zoud als op een nieuw, een gulden tijd beleven.
Maer, leyder! 't is vergeefs de menſchen aengeſeyd,
Dies gy, Heraclite! de wereld recht beſchreyd,
Helaes, niet te vergeefs en tranen uwe ogen,
De blinde wereld wil moetwillens zijn bedrogen;
Wat dat men bid oft ſmeekt, wat dat men preekt of leerd,
Den menſch, die blijft den menſch; de weereld blijft verkeerd;
Het herte blijft verherd, begeérte haet genoegen,
De wil onwillig is om zich tot deugd te voegen,
De rede heeft geen plaets, de liefde volgt geen wet,
Medogentheyd, en deugd die worden afgezet;
Van 't minſte tot het meeſt, wil 't minſt het meeſte wezen.
O tijd! die niet en zijt gelijk gy waert voor dezen;
Elk kleyn wil groter zijn, begeert gaet zonder maet;
De armoed rijkdom zoekt, de rijkdom tracht na ſtaet.
Geen ſtaet ter wereld is nu met het zijns te vreden,
Vermits begeerlikheyd gaet boven deugd, en reden;
De deugd, de eer, de ſchaemt, die zijn gelijk als dood;
Ootmoedigheyd te kleyn, hovaerdigheyd te groot.

Elck

Elck wil, (meer als hy mach) in pracht, zijn ſtaet verheffen;
De kleyne willen nu de grooten overtreffen.
O hedendaegſche tijd! wat gaet'er nu niet om?
De menſchen zijn verblind, de wereld ſpeeld voor mom;
Hoe dwingt de noot mijn pen om yets te openbaren,
Van 't geen d' onlukkigen ter wereld wedervaren;
Hoe dwingt de noot mijn pen te ſchrijven van die geen,
Die door hun ongeduld de vromen neder treên;
Die om een werelds ſchuld haer even menſch verſtoten,
En van een kleyn bezit beroven, en ontbloten;
Die 't eerelijke hert, en deugdelijk gemoed
Uyt perſſen, met bedwang, tot etter, en tot bloed;
Hoe dwingt de noot mijn pen van menſchen te vertellen,
Die hun in dit geval, als wreede tygers ſtellen,
Om d'ongelukkige met liſten te verraên,
En die als eerlijk zit, oneerlijk neêr te ſlaen;
Die niet een kleynen tijd zijn broeder wil gedulden,
Om met gelegentheyd te effenen zijn ſchulden.
O menſch, ô wreeden menſch! die zelfs een menſche zijt,
En niet en weet hoe 't u kan lopen door de tijd.
Ik heb'er wel gekend, en ken'er noch op heden,
Die aen haer naeſten menſch het alder uyterſt deden;
Ik heb'er wel gekend die om een kleyne zaek,
Bedreven groot geweld, en namen felle wraek,
Die met een bitterheyd haer even menſch verdrukten,
En die het, op een kort, veel leliker miſſukten;
Ik ken'er heden noch wiens zaeken qualik gaen,
Veel dingen overhoop, en om haer oren ſlaen,
En voelen hun te zwak haer eygen laſt te dragen,
En houden noch niet op haer naeſten menſch te plagen.
O wereld! daer den menſch niet leerd aen zijn gemoed,
Hoe hy zich dragen zal in anders tegenſpoed;
O wereld! daer den menſch geen menſchen wil verſchonen;
O wereld! daer den menſch geen liefde wil betonen.
O menſch, ô wreede menſch! zie hier een levend beeld,
Waer in uw wreedheyd werkt, waer in uw dwaeſheyd ſpeeld;
Perillus vind een vond om menſchen te doen plagen,
Hy, die in zijnen tijd, hy, die in zijne dagen
Een kunſtig meeſter ſtuk van plagen heeft gewrogt,
En een metalen ſtier, na 't leven, voortgebrogt,
Die hy voor Phalaris (een wreed tyran) doet komen,
Ontdekt de tyranny, (met dezen voor genomen;)
Als nu den koning hem heeft grondig afgevraegd,
Hoe dat men met den ſtier de boze menſchen plaegd,

Perillus heeft gezeyd, en uyt den borſt geſproken,
Men onder deze ſtier, een felle brand moet ſtoken,
En ſteken dan de menſch daer binnen, zo zal hy
De ſtier doen brullen: neem de proef, of 't zo niet zy.
O werkers van verdriet, hoe maekt gy u tot ſlaven!
Gy zelf ſmoord in de put voor anderen gegraven;
Zie, hoe 't in dit geval, met dees Perillo ging,
Zie, wat hy tot een loon voor zijne werk ontfing.
Hy (die een ander zocht met lijden te bedroeven)
Moeſt, zelver in de ſtier, de felle brand eerſt proeven:
Zoo gaet het in 't gemeen, zoo hier als over al.
Wie andren plagen wil, die zoekt zijn eygen val.
Noch voorder van de tijd, en hedendaegſche dagen,
En hoe zich in de wereld, de menſchen langer dragen,
Dit brengt de wereld meê, dat yder wie 'er leeft,
Zich hoger tonen wil als hy vermogen heeft;
De knecht wil meeſter zijn, de meyt wil jufvrouw ſpeelen;
De wereld is verkeert in allerleye deelen;
Die diend wil zijn gedient, de meyd gebied de vrouw,
Van hondert nauwlijx een die is gelijk zy zouw;
Noyt tijd zoo ſlim als dees met meysjens, en met knechten,
Men paſt op eer noch plicht, hier gelt geen onderrechten,
Wat iſſer menig ſloer hier binnen onze Stad,
Die in het Jottoos land nauw halve nootdruft had?
Hier zijnde in de weeld, kan 't Geſe noch niet herden,
En zie! een vuyle ſloy wil ſtrax een jufvrouw werden,
De meyt die eyſcht een meyt, en Geſe pronkt haer op,
En ſlingert over ſtraet gelijk een kermis pop.
Al wat de groote doen, beſtaen zy na te apen,
Ja 't ſchijnd dat vaek de meyt is in de vrouw herſchapen.
Kladdeuny voerd de pronk, en koopt al watze ziet,
En van de huur alleen en komt het dikwils niet;
De groote overdaed die nu de meysjens plegen,
Die gaet veêr buyten ſpoor, op averechze wegen;
Noyt dees gelijken tijd, noyt weereld zoo vol quaed;
Als nu, in onze Eeuw, by menſchen omme gaet.
De vuyle achterklap (gebouwt op loſſe logen)
Die komt in onzen tijd de weereld door gevlogen,
En ſchend zo menig menſch met haer bedriegery,
Bekladdende zijn eer, ſchoon hy onſchuldig zy.
De vuyle achterklap, een vyandin der vromen
Heeft menig achter rug zijn eer, en deugd benomen;
Benomen? neen, maer wel belogen en beklad,
Met vuyle lelijkheyd daer hy geen ſchuld toe had.

God

God plaegt niet te vergeefs de weereld met veel lijden;
Men roept niet te vergeefs, dit zijn de leſte tijden;
Een yder ken zich zelf, zoo 't zeggen gelden mag,
Ik zeg, de weereld roept al om den laeſten dag;
De tijden wijzen 't aen, en alle dingen leeren,
Hoe wereld, en hoe tijd verand'ren en verkeeren;
Wie leeft'er na zijn plicht, gelijk hy leven moet?
Wie leeft'er, die te recht nu zijn beroeping doet?
Wie leeft'er, die zich nu hout aen Gods wet gebonden?
O menſchen! leerd met my; de ſtraffe volgt de zonden.
O menſchen! leg doch eens al uw gebreken af,
Gods geeſſel dreygt de ziel met eyndelooze ſtraf.
Hoord onzen Hoveling hier van de wereld ſpreken,
En hoe hy brengt in 't licht de wereldſche gebreken,
Leerd hoe men leeren moet afkeeren van het quaed,
Dat nu in onze tijd ter weereld omme gaet;
Leerd van den Hoveling hoe dat men moet verſmaden
De Wereld, en met een al 's weerelds overdaden;
Leerd van den Hoveling, die hier ter plaets verſchijnd,
En tuygt, dat 's werelds luſt als ydel roock verdwijnd.
Leerd van mijn Hoveling hoe dat men diend te leeren,
Hoe verre dat het hert moet gaen in het begeeren;
Leerd van mijn Hoveling hoe dat de wereld zy,
Een hof van alle quaed, en ſnoo bedriegery;
Daer ſtaetzucht, en gebied, de wet van deugd verſtoten;
Daer eygenbaet, en macht, met onrecht hun vergroten;
Daer woeker, en begeert, verkeerde gangen gaen,
Daer loosheyd, en bedrog, d'onnozelheyd verraên;
Leerd van mijn Hoveling de hooffche treken myen;
Leerd van mijn Hoveling onkuyſheyd tegen ſtryen;
Leerd van mijn Hoveling de welluſt, en de zond
Verſmaden met het hert, vernielen tot de grond.
Hier ſtaet hy voor 't gezicht van alle werelds menſchen;
Hier leerd hy yder een zijn hoogſte welvaert wenſchen;
Hier leerd hy yder een, rijk, arrem, kleyn en groot,
Te leeren aen de tijd, te dencken aen de dood.

Dies wy, Gunſtige Lezer! hier nu willen ſpreken met dien Goddelijken Philoſoof Plato, God is de Wet der wijzen, en der zotte wet is hare luſt. *Welke woorden niet genoegzaem kunnen overdacht werden, om onze herten in te drukken, hoe dat de opperſte, en waerachtige wijſheyd is, op God te zien, en de zotten op hare welluſtigheden; tot welken eynde, wy alhier een Hoveling vertonen, de welke zeer defiig ſpeeld de rolle van een bekeerden zondaer, om de dwazen alzoo af te trekken van de wet hun'er luſten, tot de wet der wijſheyd, 't welk is, tot Gode; ach oft God gave dat in deze onze boze, ia goddelooze tijden, 't zelfde mocht bedacht worden; aengezien zoo veele*

herten zwanger gaen met ydele begeerten, hovaerdigheden, wellusten, onkuyscheyd, wraek, nydigheyd, gramschap, leugentael, dieverye, woeker, vloecken, zweren, en meer anderen; zulx dat het te verwonderen is, ja meer dan wonder, dat de goetheyd van dien goeden, en langmoedigen God, niet en werd in gramschap veranderd, om alzo, na de mate van zijn Goddelijke, en geſtrenge rechtvaerdigheyd, de geheele wereld te verdelgen; van het welke te bevrezen nieman behoeve vry te zijn, ten zy zake, dat onze zonden in deugden veranderen; waer toe ons niet weynig en vermanen de dagelijkſche plagen, (van den Hemel op ons uytgeſtort;) landen door den oorlog verwoeſt, ſteden tot aſſche verbrand, menſchen gemoord, en verhongerd, vrouwen oneerlijk verkracht, maegden door moedwil geſchend, en't bloed der onnozelen vergoten. O verdoolde wereld! laet ik zeggen ô verdoolde menſchen! die doch altoos uwe oogen hebt op anderen, hare ſchulden boven d'uwe ſteld; laet dit alzoo wezen, 't welk wel niet behoorden; ik beſchuldig alle menſchen, doch mijn zelven't aldermeeſte; ik zie de zonden van een ander, maer de mijne ken ik ſekerſt, en ſpreekt met onzen Hoveling: ô mijn ziele! wat wild gy gaen zoeken den dief buyten's huys, daer hy alrede binnen uw kamer is? Wat wil ik ſoeken anderen te leeren, daer ik veel nodiger noch dienden zelfs geleerd te werden; wie heeft'er meerder vyand, dan, den menſch, zijn eygen zelven? dies ik dan my zelve, met onzen Hoveling, wil gaen ſtellen op den trap van beterſchap, om alzoo met hem op te klimmen tot de volmaecktheyt der verſtervinge, verlatende alle de valſche en bedriegelijke ydelheden des werelds; ô of God gave, dat wy Chriſtenen onzen Hoveling wel wilden horen, en veel beter hem ook volgen; ons zelven vermanende met deze woorden: Hy en is niet wijd verſcheyden van zijn zonden te beteren, die kennis heeft daer in gedoold te hebben; en alzoo lange dit in's menſchen herte niet geplaetſt en werd, alzoo lange en kan een Chriſten niet anders genoemt werden, als een quaed willigen, ofte ongelovige; want nimmer komt dien zondaer tot verlatinge der zonden, die niet bekennen wil daer in gedoold te hebben. O gy dwaſen! ik meen de zondaers die noch volgende wet der zotternyen, den leydſman der wellusten, 't verderf van haer begeerten; hou op, hou op, te dienen, en te volgen de valſche afgoden uwer moet williger zonden, en wellusten; keer, ey keer! u tot den wet der wijsheyd; dient, en mind voor al, dien eenigen eeuwigen God, onzen Schepper; lieft, en eerd zijn eenigen Zoon onzen Heer en Zaligmaker Chriſtum; gelooft in den Heyligen Geeſt, de welke ons heyligd ter zaligheyd; ſchey u af, ô zondige herten! van alle uwe zonden; laet af gy gulzigers, van uwe overdaden, laet af gy woekeraers, van uw godlooſheyd, laet af hovaerdige, van uw hovaerdigheyd; laet af onkuyſche, van uwe beeſtigheyd; laet af gy overſpeelders, van uwe echtbreuk; laet af mineedige, van uw zweeren; laet af gy rovers, van uw ſtelen; laet af bedriegers, van uw verraden; laet af pluymſtrijkers, van uwe geveynſtheyt; en voor het laeſte, laet af gy Chriſtenen, en (onder verbetering) ook alle gy Leeraren der Chriſtenen, het onchriſtelijk laſteren, en oordeelen ter verdoemeniſſe, 't welk niemand toebehoord dan Gode, den eenigſten, en rechtvaerdigſten Rechter onzer zielen; zijn Heylige Majeſteyt behoord (zeg ik) het zelvige; en ons alle Chriſtelijke vrede, broederlijke liefde, Goddelijke eenigheyd, den eenen den anderen zoer gaerne duldende. Al het welke ik (na mijn kleyn vermogen) grootelijx door onzen Hoveling, den goet willigen lezer zoek aen te dienen; en dat wy alzoo gezamentlijk God onze gebeden mogen op offeren, biddende zijn Heylige Majeſteyt dat hy gelieve alle herten der Chriſtelijker Koningen, en Princen dezer wereld, alzoo door zijne Goddelijke macht, en wijsheyd te beſtieren, dat zy in Chriſtelijke liefde, en vrede mogen vereenigen; hun onderdanen in alle wijsheyd regeren, wy onze Conſcientien in Chriſtelijke vryheyd belevende, God mogen loven, en danken, in deze onze ellendige dagen.

HET

HET EERSTE BOEK,

en

EERSTE DEEL.

Afgebeeld door een Hoveling, die 't Hof verlaten heeft, en armelijk te lande levende, aldus ſpreekt:

En Menſch (die uyt den Menſch ontfangt van God het levẽ)
Word tot verſcheyde luſt in zijnen tijd gedreven;
Den eenen zoekt vermaek in oeffening van deugd,
En ſchept uyt deze luſt zijn allermeeſte vreugd;
Een ander heeft vermaek, en luſt tot zulke zaken,
Die dikmaels in den menſch elendig leven maken;
Elendig is den menſch, wiens luſten zijn gezind
Te ſpelen met de vreugd daer hy verdriet in vind;
Elendig is die menſch die in zijn jonge leven
Den ruymen teugel werd aen zijnen luſt gegeven;
Elendig is dien menſch, die buyten eer en deugd,
Zijn quade luſten volgd, en zoekt in 't quaed doen vreugd;
Wie quaed gezelſchap mind, die zet zich op de wegen,
Daer hy de luſten vind om 't quaed te wille plegen;
Zo wie in zijnen jeugd met quaden omme gaet,
Vervreemd van deugd en eer, en word door quaden quaed.
Waer zijnder wegen, die ons meer tot quaed doen leyen,
Als wel het Hoofs bedrog vol van pluymſtrijkend vleyen;
Waer vind men meerder luſt tot eer van ydel lof,
En oeffening in 't quaed als in 't onruſtig Hof?
Waer ziet men yemand meer van jalouſy verzellen?
Waer ziet men yemand meer van lichte vrouwen quellen?
Waer ziet men yemand meer tot hovaerdy gezind,
Als in 't onruſtig Hof, daer yeder hoogheyd mind?
Waer ziet men yemand meer tot haet en nijd genegen?
Waer ziet men yemand meer de luſt tot zonden plegen?
Waer ziet men yemand meer tot zonden aengepord,
Als daer in overdaed den menſch welluſtig word?
Ik heb tot noch mijn tijd in Hooffſche luſt verſleten;
Ik heb in overvloed van weeld' mijn zelfs vergeten;
Ik heb in menig Hof mijn dagen door gebrocht,
Zo menig Koninkrijk door wandelt en verzocht;
Maer, leyder, waer ik quam, daer heb ik ondervonden,
Hoe ligt dat daer den menſch kan vallen in de zonden;
Kan vallen tot het quaed, vermits gelegentheyd
De luſten daer toe lokt, de wille daer toe leyd.

Ik zelve, ſtel my zelfs mijn leven eens te vooren;
Ik ſpreek my zelve aen, waer toe ben ik gebooren?
Waer toe heeft my Gods macht uyt's moeders ſchoot geteeld?
Waer toe heeft my mijn God geſchapen na zijn beeld?
Waer toe is my de naem van Chriſten menſch gegeven?
Eylaes! om dat ik zouw gelijk een Chriſten leven,
En dienen God den Heer, wiens ſchepſel dat ik ben,
Mijn ſchepper gun my doch dat ik mijn zelven ken;
En dat ik u mijn God, mijn zonden mach belyen,
Ook alle quade luſt, tot vuyle ranken, myen;
Dat ik in waer berouw uw Godheyd val te voet,
Op dat ik worden mach gelijk ik wezen moet.
Ik weet dat my het Hof tot welluſt pleegd te trekken,
En 't Hooſſche leven my de ziele kan bevlekken;
Zoo dat, dat leven my, mijn God! voortaen mishaegd,
Ja zoo, dat zich mijn ziel daer over zeer beklaegd;
Beklaegd, eylaes! beklaegd, en zal gedurig klagen,
Ten aenzien dat ik my zo lelik heb gedragen;
Heb ik na luſt geleefd, nu leef ik na den geeſt,
En word een ander menſch als ik wel ben geweeſt.

FLORENTINA, (*een Hooſſche Courtoizane,*) *ſpreekt tot d' afgekeerden Hoveling.*

GY, die wel eertijds pleegd in 't Hof te zijn verheven,
Sliit nu hier op het land, dus ongeacht u leven,
Gy, die wel eer in 't Hof gerezen waerd tot ſtaet,
Hebt al dat luk vertreên, en al die eer verſmaed;
Gy, die wel eertijds pleegd een ſchoone vrouw te zoeken,
Verſlijt nu hier uw tijd in 't lezen van de boeken;
Gy, die wel eer in 't Hof uw meeſte luſt volbrocht,
Wanneer gy in de min een Hooſſche maegd bezocht;
Gy, die wel eertijds pleegd met Juffers om te ſpringen,
En als het quam te pas, een geeſtig lied te zingen;
Gy, die wel eertijds waerd welluſtig by de wijn;
Wiſt, hoe men moſt in 't Hof met Hooſſche derens zijn.
Zijt nu als omgekeerd, en niet gelijk te vooren,
Ja moogt nau (zo my dunkt) van zulke vreugd meer hooren;
Ik weet niet wat 'er is, ik weet niet wat u deerd,
Dat gy dus zijt vervremd, dat gy dus zijt verkeerd;
Dat gy de zoetigheyd, gepleegd in uwe jaren,
Zoo licht vergeten hebt, zoo los kunt late varen.
Schoon d' oude wagenaer zijn eerſte jeugd ontliep,
Noch hoord hy garen eens het klappen van de zwiep.
Al word een exter ouwt hy kan geen ſpringen laten.
Al wat men garen deed, daer pleegd men af te praten.

Maer

Gelijkerwijs de zeerotzen ofte harde ſteenklippen a moyt en wijken, voor de ſterke ſtorm vloeden der verwoeſtergolven; evenalzoo blijft de deugd zonder verandering in een Chriſten ziele, zoo wanneer de vuyle driften van de zonden hare krachten daer op uytſtorten, gelijk hier blijkt aen onzen Hoveling, aengevochten door een jeugdige en niet min bevallige Jonkvrow, in wiens oogen de minneſonken hun toverkunſten plegen, wiens tonge de aengenaemſte ſmekinge weet voor te ſtellen, wiens aenlokkende en bevallige minnegreken zo lieflijk vertonen, zulx dat men zonde oordeelen, dat geen hert zo koel kan zijn het welke niet en zoude aengeſteken werde met den brand der minne. hoe krachtig dat de deugd zy, blijkt eerſt te recht als die zelvige van de ondeugd werd beſtreden; waer de deugde vaſt ſtaet;

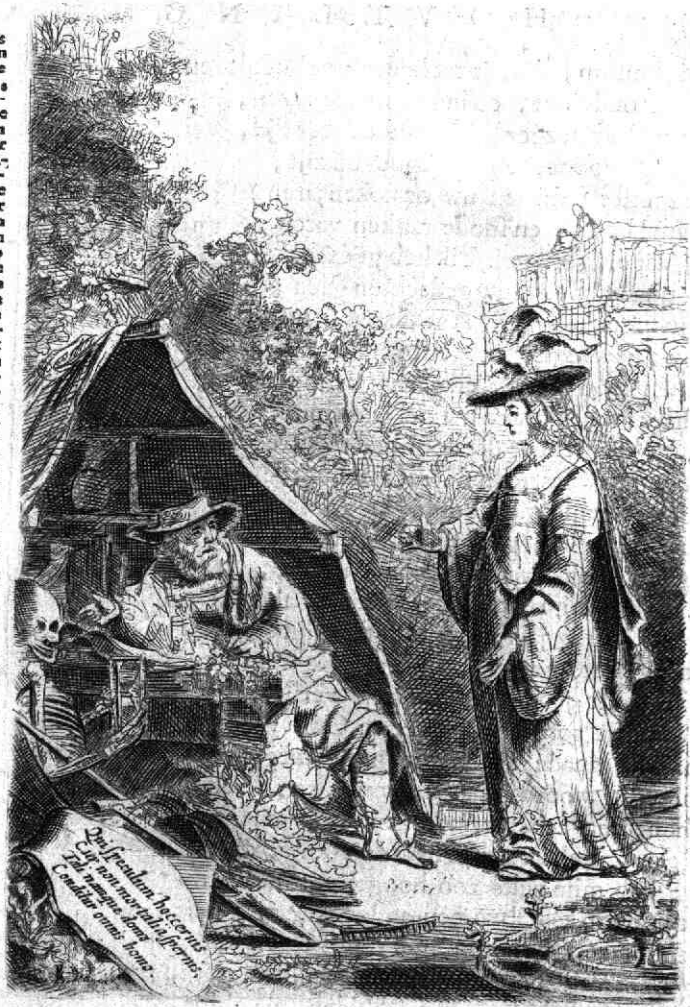

daer ſtrijd ondeugd vruchteloos, t'zelfde is gebleken in dien kuyſchen Jongeling Joſef, aengevochten van zijn's heeren bed-genood; dewelke ons al te zamen als een ſpiegel der kuyſheyd voor geſteld, en aengewezen werd, daer in hem te volgen; even het zelvige willen wy den gunſtigen lezer aenwijzen met onzen Hoveling, door hem lerende alle Jongelingen, in zoodanigen gevalle, de anlokkende buyten luſten der lichter Vrouwen, af te weren, niet alleen die zelfde luſten te deryen, maer daer en boven alle middelen van deugde aen te wenden om zijn tegen party af te leyden van den weg der verderfenisſen, tot het pad der deugden, uyt welker oorzaek wy onzen Hoveling alhier doen ſpreken, tegen onze Hoofſche lonkvrouw, nadan zy met deze volgende reden hem eerſt bejegent heeft;

Maer 't ſchijnt dat luſt in u zo deger is vergaen,
Al of het leven zelfs waer t' eenemael gedaen.
Kan uw geen zoete tong met ſmeken en gebeden
Bewegen tot de min, en hare zoetigheden?
Kan u geen lodder oog bekoren tot de vreugd,
Die gy wel eertijds hebt gepleegd in uwe jeugd?
Kan u geen roode mond bewegen tot het kuſſen?
Lokt u mijn boezem niet de minne-brand te bluſſen?
Kan u mijn lieve ſchoot niet trekken tot het zoet,
Waer meê de lieve min u eertijds heeft gevoed?

HOVELING.

HOu op, hou op, die zijt tot heden noch gebleven,
En by uw oude luſt, en in het quade leven,
Gy, die noch even zeer, en dat tot dezer tijd,
In uwe qua gewoont, en zondig leven zijt;
Gy, (In de zoetſte Lent van uw ontloken jaren)
Laet al dit vuyl bejag, en ſnode ranken varen;
En doet (dat bid ik u) gelijk ik heb gedaen,
Laet alle quade luſt uyt uw gedachten gaen;
Laet alle vuyle zucht genegen tot de zonden,
(Wel eer by u gepleegd, wel eer by u gevonden)
Nu ruymen uyt uw hert, en gaen uyt uw gemoed,
Op dat haer ſnoden brand uw ziel geen hinder doet.
't Is waer, ik heb wel eer dat dool-pad ingetreden,
De welluſt en het vlees gedient met al mijn leden;
Ik heb de geyle min met al mijn hert gezocht;
Ik heb aen menig maegd mijn luſt en wil volbrocht;
Ik heb de geyle tocht, van ongebonde minne,
Gepleegd met al mijn hert, gezocht met al mijn zinne;
Ik heb zoo menig jaer, ten Hoof, mijn tijd geſpild,
Het weelig vlees gedient, mijn qualik vaert gewild;
Ik heb mijn eelſte jeugd in geyligheyt verſleten,
En door onnutte zorg mijn Heer en God vergeten;
Ik heb mijn quade wil haer neyging toegeſtaen,
En, met een woord gezeyd, mijn eygen zelfs verraên;
Ik zelve heb mijn zelfs verraden en bedrogen;
Ik zelve ſtel mijn zelfs nu mijn bedrog voor oogen;
Ik zelve heb mijn zelfs zoo hoogelijk miſdaen,
Dat ik genootzaekt ben een ander weg te gaen;
Dat ik genootzaekt ben een ander wijs te leven;
Dat ik genootzaekt ben mijn zelver ſchuld te geven;
Dat ik genootzaekt ben mijn ſchulden te voldoen,
En ik, door waer berouw, my met mijn God verzoen.
Mijn Schepper zy gedankt voor die gewenſchte zegen,
Dat ik van mijn verderf een afkeer heb gekregen;
Een afkeer van de min, een walging van de zond;
Een ſchrik van zulke luſt, die ziel en lichaem wond;
Een toekeer tot mijn God, aen wien ik van mijn leven,
En al mijn gantſch bedrijf, eens rekening moet geven.
Ik ſny de zonden af, en laet de welluſt gaen,
En toon berouw aen God, voor 't geen ik heb miſdaen.
't Is lang genoeg geholt, het dient eens opgehouwen,
Ik lief voortaen geen Hof, nocht ook geen Hoofſche vrouwen;

Ik

Ik lief nu langer niet de welluſt, als wel eer;
Ik kus noch zoete mond, nocht geyle lippen meer;
Ik min geen loddre lonk, nocht ſtralen van bruyn oogen,
Waer door ik menigmael tot luſten ben getogen;
Ik min geen ſchoonheyd meer, nocht geyle minne praet,
Geen vriendelijke lach, geen lieffelijk gelaet,
Geen Hoofſche minlijkheyt, nocht minnelijke treken,
Geen zoete vleyery, nocht dertelheyd van ſpreken;
Ik min geen ydel ſchoon, ik min geen Venus beeld,
Waer in de zotte Min met al haer luſten ſpeeld;
Ik min geen purper blos op inkarnate wangen,
Waer meê dat my de Min zoo dikmaels heeft gevangen;
Ik min geen Vrouwen beeld hoe geeſtig opgehuld,
Geen hayr, dat na de kunſt om roze kaken kruld;
Ik min geen mond gedruk, nocht geen albaſter tanden,
Nocht geen ſneeuw witten hals, nocht lange blanke handen;
Ik min geen naekte krop op een yvoren grond,
Geen boezem ſchoon ontdaen, geen roô korale mond.
O jeugdelijke bloem! volmaekt van lijf en leden,
Wel eer heb ik geleefd na luſten, nu na reden;
De reden leeren my dat ik (na Godes Wet)
Al deze ydelheyt uyt mijn gedachten zet,
O! wat is al dit ſchoon? wat zijn al deze luſten?
Wat is't in deze vreugd met al het hert te ruſten?
Wat is't, eylaes! wat is't, dat men zijns levens tijd,
In deze zotterny, en ydelheden ſlijt?
Wat is't eylaes! wat is't, in vuyle min te leven,
En aen de boze luſt zoo loſſen toom te geven?
Wat is't, aen alle man vergund een open ſchoot?
Het is een loozen ſtrik die zielen brengt ter dood.
Als ik, ô teere ſpruyt! zie op uw ydelheden,
Werd ik met derenis inwendig aengeſtreden,
En over uw bedrijf, en over uwen ſtaet,
Waer in (het zy gy keerd) uw ziel verloren gaet;
Helaes! wat is de zond? hoe kan men zonden plegen?
Hoe kan het menſchen hert tot zonden zijn genegen?
Daer zoo een zwaren ſtraf den zondaer werd bereyd,
Een ſtraf, die duuren zal tot in der eeuwigheyd;
Ik bid u, lieve bloem (noch in uw eelſte jaren)
Laet al dit ſnood bedrijf, uw zondig leven varen;
Steld geen bekeering uyt tot aen den ouden dag;
Die niemand zeker is of hyze krijgen mach;
't Is Gode aengenaemſt in 't beſte van zijn leven
De vruchten van de deugd aen God den Heer te geven;

Dan is een roosjen beſt en op zijn eelſt gepluykt,
Als 't uyt zijn knopjen eerſt zijn bladertjes ontluykt;
Den Heer is meer gediend met offer der zondaren
In 't bloeyen hunner jeugd, als in verrotte jaren;
Wie God de eerſte vrucht van zijne jeugd vereerd,
Dat is, wie zich van jongs tot God den Heer bekeerd,
Die oeffent meerder deugd, en krijgt een meerder zegen;
Dies, laet u, *Florentijn*! tot ware boet bewegen;
Ey! ſny de zonden af, en pleegd geen welluſt meer,
Maer zoekt voor alle ding, uw welluſt in den Heer.

FLORENTINA.

IK (die tot dus lang toe mijn leven heb geſleten,
Zoo, dat ik heb mijn God, en ook mijn zelfs vergeten,
In ongebonden luſt voor 't lichaem vreugd gezocht,
En om de arme ziel, eylacy! noyt gedocht)
Vind nu mijn geeſt geraekt door 't Goddelijk vermanen,
Zoo dat mijn zondig hert opwerrept brakke tranen,
't Gemoed my overtuygt van 't geen ik heb gepleegd,
De geeſt voeld zich op 't hoogſt inwendelijk beweegd;
U leer zy my een les in 't geyle minne plegen,
Als dat ik keeren moet van diergelijke wegen;
U leer zy my een les wanneer ik heb beſtaen,
(Door vleeſchelijke luſt die wegen in te gaen)
Te keeren van dat pad, en van dat vuyle leven,
En my (in recht berouw) tot God den Heer te geven;
Verlaten met het hert die goddelooze zond;
'k Zeg zonde, die de ziel, en ook het lichaem wond;
Te ſcheyden van die luſt die 't herte peyd met vreugde,
En plaegt de arme ziel met duyzend ongeneugde;
Te ſcheyden van die vreugd die niet en baert als ſmert,
Een ongezonde ziel, een ongeruſtig hert;
Een lichaem vol verdriet, een leven vol elenden.
Hoe heb ik dus geleeft dat ik mijn zelfs niet kenden?
Hoe heb ik zoo gedoold, hoe heb ik zoo gedwaeld,
En mijn verderffenis met welluſt aengehaeld?
Hoe heb ik dus verblind geholt in 't ſpoor der zonden,
En nimmermeer berouw in mijn gemoed gevonden?
Eylaes! zo lang den menſch de vuyle zonden mind,
Zo lang als hy daer toe gelegentheden vind,
Kan zijn genegentheyd de zonde qualik derven,
Gelegentheyd die doet genegentheyd verwerven;
Nu haet ik met het hert het geen ik heb volbrocht;
Nu vlied ik van het geen ik eertijds heb gezocht;

Nu

Nu ſcheyd ik van het zoet, dat niet en baerd dan ſmerte;
Nu ſtrijd ik met de zond', als vyand van mijn herte;
Nu treed ik met de voet, de rover van de deugd.
De moorder van de ziel, de ſchender van de jeugd;
Nu zoek ik met geweld mijn vyand te vernielen,
Mijn vyand, die ik noem de kanker mijner zielen;
Mijn vyand, die ik noem een eyndelooze pijn,
Een peſt, wiens felle brand noyt uytgebluſt zal zijn;
Mijn vyand, dien ik noem de beul van 't eeuwig leven;
Mijn vyand, is de zond, die wil ik nu begeven,
Die wil ik nu voortaen ontzeggen zijnen eys,
Nu leven na den geeſt, en niet meer na het vleys;
Nu wil ik in den geeſt met mijnen vyand ſtrijden;
Nu wil ik aen de ziel geen vuyle zonden lijden;
Nu wil ik geen meer doen, gelijk ik heb gedaen;
Maer, met een vaſte hoop, mijn vyand tegen ſtaen;
Nu wil ik, in den Geeſt mijn vyand van my weeren,
Door 't ſchild van mijn *Geloof* zijn aenſlag wederkeeren;
Nu wil ik, lieve God, gaen vallen u te voet,
Met tranen in 't geſicht, met zuchten in 't gemoet;
Nu wil ik, lieve God, berouw met tranen mengen,
En tot verzoening dees aen u ten offer brengen.
Ey! willigt my de wil, op dat ik willig zy,
Te offeren aen u het geen gy wild van my;
Ey! machtig my de macht op dat ik mach vernielen
De welluſt tot de zond, den vyand mijner zielen;
Ey my! mijn lieve God, mijn Schepper en mijn Heer,
Ontfermt u mijnder, die genaê van u begeer;
Genade, ey genaê! fonteyne der genaden;
O goetheyd! die noyt wil 't verderffenis der quaden,
Wanneer den quaden in het goed zijn quaed verkeerd;
Waer door dat gy den dood des zondaers niet begeerd.
O goetheyd eeuwig goet! ô diepte zonder gronden!
O liefde! door wiens bloed gy afwaſcht alle zonden;
O liefde! die in my zoo diep uw ſtralen ſchiet,
Dat alle aerdſche liefd my uyt het herte vliet;
O liefde! 't is door u, dat ik my wil bereyen
Te keeren tot mijn God, in God mijn leven leyen;
O liefde! 't is door u, dat my de liefde port
Te bidden u, dat gy in my uw liefde ſtort,
Op dat ik, door de liefd, te recht mach leeren haten,
De liefde tot de zond, en 't Hooffche leven laten;
O liefde! ſtook in my een vonkje van uw vlam,
En ſmeult de luſt tot as die vreugd in welluſt nam;

O liefde! voed den brand van goddelijke minne,
Op dat ik in uw vuur de welluſt mach veſſinne,
Op dat ik in u brand verbranden mach de luſt,
Die geyle vlamme voed, en 't heylig branden bluſt.
O liefde! trek mijn hert van alle aerdſche dingen,
En leer my nu voortaen het broſſe vlees bedwingen,
De welluſt tegenſtaen, de zonden nedertreên,
En ſtorten tranen met Maria Magdeleen.
Adju, wereld adju, adju ô ſchim van weelden!
Die my maer koper gaeft als gy my goud voorbeelden.
Zoo lang ik in uw luſt geleeft heb, ſcheend gy zoet,
Maar nu ik koom tot God, ſchop ik u met de voet;
Gy hebt het beſte deel des levens aengenomen
O Felix! door wien ik tot kennis ben gekomen,
Zijt gy gelooft, naeſt God, als die my hebt geleerd;
Hoe datmen zonden haet, en zich tot God bekeerd.

SILVESTER, *zijnde een Hoveling, komt by* FELIX, *den afgekeerden Hoveling.*

MYn lieve, en zeer aengename vrund *Silveſter*! 't is my van herten lief, die vrundſchap te genieten, dat gy mijn onwaerdigheyd zoo waerdig kend, u zelven zoo veel tijd te gunnen, 't Hof te miſſen, en my in deze ſtille eenzaemheydt uyt vrundſchap te bezoeken, zijnde daer toe aengeport (zo ik vertrouwe) door de oude kennis, de welke in onze eerſte jeugd zodanig is geweeſt, dat ik twijffel oft 'er oyt broederlijke liefde de onze is gelijk gevonden.

Is u wel ingedachtig met wat luſt en welgevallen gy uw vreugde pleegd te ſcheppen in mijn geringe rijmkunſt, ten tijden onzer ſtudie? gedenkt u wel met hoedanige zoetigheden u mijn Paſtorellen koſten vergenoegen, bevrucht wezende met hunne ſlechte minne-deuntjes? door de welke gy zoo menig reyzen in het diepſt van uw gedacht en zinnen, als in een vloed van welluſt en genuchten, ſcheent te zwemmen? weet gy wel hoe dikmaels dat u mijn veld-deuntjens hebben aengedreven my te komen bezoeken, eer noch dien gulden *Phœbus* voort quam uyt die blaeuwe tente van de daggodin *Aurora*, om te begroeten die geneugelijke lanſdouwe? van de welke u mijn rijmpjens zulk een voorſmaek koſten geven, dat gy u genoodzaekt hebt gevonden, derwaerts met my te keeren, om aldaer de nimphjens tot het uytquelen van mijn gevoyſde rijmpjens te bewilligen? weet gy wel hoe dikmaels dat gy my hebt gevonden, omlommert van de bomen? 't zy op den oever van een klare water-beek, ofte op de wallen van de koele ſtromen, daer wy onze hoogſte welluſt namen in 't aenſchouwen van hun kriſtalle vlieten, lieffelijke geur van bloempjens en kruyden, zoo veel telgjens van bladerijke bomen, onder de verliefde herders aen de godinne Citherea haren offer deden?

Weet

Weet gy wel, mijn lieve vrund *Silveſter*! hoe vaek gy toenmaels wenſchten, dat gy mogt op diergelijke wijs, in zulker voegen neffens my uw leven ſlijten? waer is nu die begeerte? waer nu zodanige wenſchinge? helaes! door verandering tot hoger, ſchijnt gy nu een meerder luſt en ſmaek te hebben in de veranderlijke ſtaten, en de eere der hoger dingen, als u toenmaels de voorgaende kleynigheden wiſten by te brengen.

Anders is 't met my gegaen, my zeg ik, die een meerder waerdigheyd in onwaerdige ſlechte, als wel in hoog-geachte, en uytſtekende zaken, kan bekomen: ik, die gewiſſelt hebbe mijn ſtaet-zucht aen ootmoedigheyd, mijn welluſt aen de deugde, mijn overdaed aen matigheyd, bevinde dat ik nu rijk ben in kleynigheden, daer ik van te voren arrem was in grootzigheden, nu bevinde ik hoe veel het land leven van het Hooffſche leven is verſchelende; nu kan ik eerſt te recht het eene van het ander onderſcheyden; nu kan ik oordelen (als verzocht hebbende) welk van beyden beſt is, waer van de redenen zullen als getuygen zijn.

Wat het Hooffſche leven is vereyſchende, daer van hebt gy de kennis; wat het land leven niet van nooden heeft, dat kan ik bewijſen; begeerende alſdan van u een onpartydig oordeel, welk van beyde gy (op mijn verklaringe) zult gelukkigſt achten; my, in deze mijne onwaerdigheydt, oft u, in uwe grootzigheyd? belangende het uwe, ben ik wel verzekert dat gy u geſtadig vind bekommert, en vol zorgen; eerſtelijken om u zelven wel gezien te maken by de Grooten, neffens dien op wat wijze gy met haer zult ſpreken, met wat dienſten haer believen, met wat giften haer vereeren, met wat ſmeken haer bewegen, en dat alleenig om een hand vol ydele gunſten; zulks dat ik wel te recht u niet anders heb te noemen, als een arme rijke, en daer by een gewillige ſlave.

Ten tweden, wat middelen worden by u niet gebruykt om het ſtaetzuchtig herte in zijn luſt te voeden? met wat moeyten en niet weynig koſten moet gy de hovaerdigheyd ten dienſte zijn, om met de Grooten groot gerekent te werden? wat ſchatten moet gy niet beſteden in opbouwen van uytnemende, en antijxze huyzen, afgedeeld met kamers en ſaletten? wat rijkdom moet gy niet verſpillen om die zelfde te bepronken met koſtele cieraden? hoe groote ſommen en verdoet gy niet in 't aenrechten van heerelijke maeltijden en banketten? wat zwarigheden en moeyten ſtaet gy niet al uyt om machtige rijkdommen te vergaderen? wat vreezen en beſtrijden u niet die zelfde te bewaren? wat perijkelen en loopt gy niet die ſchielijk te verliezen? en voorders; wat zwarigheden zijt gy noch al meerder onderworpen van de welke ik alhier veylig en vry ben? Lieve vrund *Silveſter*! de ſchijn maekt u gelukkig, maer in der waerheyd my de daed; zoo dat ik wel te recht mach van my zelven zeggen, 't geen wel gezeyd wierd van dien vermaerden en wel-geleerden Catho, gelijk getuygen deze navolgende woorden: *O Felix Catho, tu ſolus ſcis vivere*; 'tis met waerheyd een gelukkige zaek zich zoo te ſtercken door de reden, dat de begeerten overwonnen, de welluſt vertreden, en de rijkdommen, van 't vernoegen, t' eenemael verſchoven worden;

en in plaetze dat begeerlijkheyt veel menſchen maekt tot ſlaven, door de rijkdommen; alzoo worden de rijkdommen by my ſlavernyen gemaekt door het genoegen; dat is, daer een goed genoegen gevonden werd, daer gebruykt men een weynig met geruſtigheyd; maer die vol begeerten is, en tracht altijd na meerder, die dient de rijkdommen, en iſſer ſlave van: belangende het mijne zal ik u te kennen geven met deze navolgende rijmpjens.

Geen ſchat, geen goed, geen werelds luſt,
En geven 't herte zoo veel ruſt,
Als wel het ruſtig leven geeft
Aen hem, die in een kleyntjen leefd.
Wie in een kleyn zijn leven leyd,
En om het kleyn van 't groote ſcheyd,
En leyd zijn groot tot kleynder an,
Die leerd wat kleynheyd geven kan.
De kleynigheyt leefd onbenijd,
De kleynigheyd en heeft geen ſtrijd,
De kleynigheyd leeft onbevreeſt
Geſtadig met een blijde geeſt.
'k Zeg dat hy wijſſelik verkieſt,
Die om het minſte, 'et meeſt verlieſt;
Het minſt is 't meeſt, ſchoon 't niet en ſchijnd,
Want, in het minſt, men 't meeſte vijnd.

De meeſte ſchat die yemand heeft,
Dat is, als 't hert geruſtig leefd;
Dat herte leeft geruſt, en bly,
Wiens rijkdom het vernoegen zy.
Noyt zal men zien dat overvloed
Den menſch geruſtig leven doet;
Want overvloed is zoo van aerd,
Dat zy begeert, oft vreeze baerd.
Begeert tot meer, oft vrees tot min;
De overvloed brengt onruſt in,
De overvloed brengt zorge by
Waer door men ongeruſtig zy.
In kleyne ſtaet leyd groote ruſt,
Wanneer 't genoegen gaet voor luſt;
Wie 't kleyn bemind veel onruſt mijd;
Wie 't groot betracht die leeft in ſtrijd.

Lieve vrund *Silveſter*! ſpeur uyt dees mijn rijmpjens de eygenſchap van kleynigheyd, in de welke ik my begeven hebbende, groote geruſtigheyd vinde; en zegge daerom dat het minſte het meeſte is, om dat het ſlechtſte leven de meeſte geruſtigheyd veroorzaekt.

Door wat reden, waerde vrund *Silveſter*! dat ik het Hof verlaten, en dit verachte (doch lukzalig leven) aengenomen hebbe, daer van zal ik u te rechte kennis doen hebben, niet twijffelende aen de groote verwonderinge, die gy uyt deze mijne veranderinge zult kunnen ſcheppen, aengezien de wonderlijke toevallen, my in mijnen tijd bejegend, zedert uwe bywoninge ten Hove.

Getrouwt wezende (zoo u bekent zy) met mijn bevallige, edoch hooghertige *Chriſenia*, heb ik (om mijn geliefde te believen) meer getracht na al zulke zaken die my eerder ſtonden te vlieden dan te zoeken, zulx dat het my gegaen is als het eertijds ging den onervaren voer-man Phaëton, die in het rennen na den hemel, de hetten der zonne te zeer genaderd zijnde, is gevallen in de riviere Padus.

Wel

Wel te recht, mijnen vrund *Silveſter*! mach ik my vergelijken by den hoog-vliegende Icarum, die door al ten hogen vlucht, jammerlijk moeſt dalen; ik, door de vleugels van begeerte, zocht my op te heffen van mijne gemeene ſtaet tot een hoger, daer toe aengevoerd door ydele winden van ſtaetzuchtige begeerten, onder de welke niet weynig ſpeelden de grootſche genegentheden van mijn hooghertige *Chriſenia*; waerde vrund *Silveſter*! 't is mijn onbedachtigheyd door de welke ik my te verre vinde afgedwaeld van rede, te beſchuldigen (alhoewel ſchuldig) die gene die den hemel my had toegevoegt tot behulp in mijn leven, en overlang my door de dood wederom ontogen, vertrouwende uwe beleefde redelijkheyd mijn begane misſlag zal verſchoonen.

Kort na dat de liefde my gezet had op den troon van hare vreugden, en, door echtelijke min-verzaming, my haer zoetigheden deed beproeven, ja den hemel (zoo het ſcheen) veel ſoorten van geluk en welluſt op my uytſtortende, zulks dat de aenlokkende gaven des fortuyns, my te ſchielijk op te trappen der begeerlijkheden hadden opgevoerd, alwaer ik, gewaer wordende haer ſchielijke veranderinge, plotzelijk van de hoogten mijns gelux, in de allerlaegſte poel der rampen wierd afgeſtooten, en ter neêr gedrukt.

Hoe ellendig, waerde vrund *Silveſter*! ik den tijd van zeker jaren heb ten Hove doorgebrocht, zult gy van my hooren; gelijk de ſtormwinden in den tijd van onweer, den eene buy op d' ander uytſtorten; ja gelijk den ys-vloed ſtapeld ſtuk op ſtuk, en dat tot hooge bergen, even alzoo ſtapelde den hemel op my ongeluk op ongeluk, tegenſpoed op tegenſpoed; zulkx dat het meer dan wonder is, dat mijn ziele, onder de gebergten van deze mijne elenden en zwarigheden, niet en is bezweken. Als my nu het ongeluk beroofd had van mijn middelen, en my aen d' ander kant beſtreden de naturelijke moeylijkheden, benaude quellingen, droevige tegenheden, bittere armoede, ongunſt der Hovelingen; zo dat ik my omlegerd vond met alle ſoorten van ongelukken, afkerigheyd der Grooten, vyandſchap der vrunden, ſpijt en laſter van die gene, daer ik ſteun en trooſt verhoopte van t' ontfangen, dies ik nu wel te recht mach zeggen met den Poët:

Dum fueris fœlix multos numerabis amicos,
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

Denkt eens, waerde vrund *Silveſter*! oft'er wel meerder ſmert kan raken aen een vroom gemoed, als van alle de wereld (door ongelukkig zijn) voor onvroom gelaſtert te worden? waer iſſer meer verdriet, als ongelukkig zijn, en daer by trooſteloos te leven? vroom te zijn van herten, en als onvroom zijn verſtooten? waerde vrund *Silveſter*! wat getuygen zal ik nemen, om mijn ongevalſte mening u t' ontdekken? of ik name alle de bloempjes, en puyk-çieraden van de godinne Flora, in wiens Palleys, ik heden dien voor hoveling; zouden die aen u genoeg zijn? of ik daer by name alle de bladeren van deze telg-rijke boompjes; zouwt gy daer mede wel te vrede zijn? of ik

name alle de kruydjes uyt de ſchoot van deze lommer ; zouden's'u voldoen kunnen? oft ik name alle de kriſtalle drupjes die dit beexken uytſtort, zouwt gy die geloven? nocht bloempjes, nocht boompjes, nocht kruydjes, nocht beexkens, en hebben macht u zulx te getuygen; wat dan? ô hemel! woonplaets van het Goddelijk, tuygt gy mijn herte, niet aen verherde, maer wel aen goetwilligen; ô gy ſterren, ô gy maen, ô gy zee, ô gy Godheyd zelve! tuyg, bid ik, tuyg mijn hert, tuyg mijn wil, en mijn genegentheyd, tuyg gy hemelen, tuygt gy Gode; tuygt gy zon, maen, en ſterren, tuygt gy boomen, bloemen, kruyden, tuygt gy, bid ik, altezamen mijn ongeveynſde herte, op dat ik u, mijn waerde vrund *Silveſter*! vaſtelijk mach doen gelooven, dat ik door de wangunſt en Hoofſche nijdigheyd, nu in mijn tegenſpoed en ongeluk, (afgeſcheyden van het Hof) meerder welluſt, ruſt en vreugde, weet te vinden in deze verſchoven nedrigheyd, als ik oyt mijn leven heb gevonden in de hoogſte eere, en welluſt van het Hoofſche leven; want de Hoofſche zorgen, en moeylijkheden die de Hovelingen aennemen, die zijn niet om te verkrijgen 't geene zy behoeven; maer eylaes! veel meerder om het geen dat zy begeeren; al ons reyzen, al ons loopen, al ons woelen, en ons waken, is niet om onze nootdruft, maer om onze onverzadelijke begeerten te gehoorzamen; waer van zeer wel en aerdig zeyd, met deze navolgende reden, dien welgeleerden, en hoog-geachten *Antonius de Guevara! Och hoe meenig hebben wy gezien in Heeren Hoven, die 't veel beter geweeſt hadde, dat zy noyt haer vermogen noch haren wil hadden gehoorzaem geweeſt, want na dat zy deden al wat zy vermogten en wilden, quamen zy te doen het geen zy niet behoorden. Indien wy ſchuldig zijn vergiffenis te bidden die wy miſdaen hebben, zo behoord een yder hem zelf veel eer vergiffenis te bidden dan een ander; want op dezer aerden en heeft my niemand alzoo veel miſdaen als ik zelf my zelven wel te kort gedaen hebbe. Wie heeft my de hovaerdigheyd ingeblazen? dan mijn eygen behagen en zotheyd. Wie heeft mijn hert geſchonken het fenijn des nijdigheyds? dan mijn zelfs lief-hebbende dwaesheyd. Wie heeft mijn ingewant ontſteken met het vuur des toornigheyds? dan mijn eygen onlijdzaemheyd. Wat is de oorzaek dat ik in ſpijs zo gulzig ben geweeſt? dan dat ik mijn zelven lekker en ſnoepachtig gewend hadde. Och mijn ziele, wie wild gy de ſchuld geven van alle deze bekende laſten en ſchaden? anders niemand dan mijn eygen zelvers zinlijkheyd. Het is groote dwaesheyd den dief buyten 'shuys te loopen zoeken, daer hy al binnen in den kamer is. Ik wil hier by zeggen dat het groote ydelheyd is, anderen te willen beklagen, aengezien de ſchuld aldermeeſt in ons is: daerom wilt het ter herten nemen dat u y nimmer zullen ophouden ons zelf te beklagen, dan als wy beginnen zullen ons te beteren. Och hoe menig en menigmael twiſten en ſtrijden in 't binnenſte mijnder herten de deugd, die my getuygt goed te doen, en de zinlijkheyd, die my bekoord om ydel en lichtzinnig te zijn; van welken ſtrijd blijft mijn redelijk oordeel bedompt, mijn verſtand beroerd, mijn hert veranderd, en ik zelfs van mijn zelfs geheel vervreemd.* Ovidius *den Poët beſchrijft, dat de zeer amoureuſe Phillis van Rhodis, haer zelven meer beſchuldigde dan haer lief, als zy zeyde:*

Remi-

Remigium dedi, quo me fugiturus abires,
Heu patior telis vulnera facta meis.

O mijn lieve! en van herten wel beminde Demophon, en had ik zelf mijn herte niet overgegeven om u lief te hebben, zoo en zoudet my geen geld gekoſt hebben, u te doen weg helpen en met u henen te zeylen, nocht gy en had niet van hier gereyſt, nocht ik en had my in deze elende niet gebrocht; want eylaes! het komt door mijn eygen zelfs wapenen, dat ik my aldus heb laten wonden. Ioſephus zeyd van Mariana, Homerus van Helena, Plutarchus van Cleopatra, Virgilius Maro van de Koninginne Dido, Theophraſtes van Policena, Xantippus van Camilla, en Aſſennarius van Clodra; dat deze uytmuntende Princeſſen haer zoo zeer niet en beklaegden, dat haer minnaers haer alzoo bedrogen, als zy haer zelfs deden, om dat ze hunlieden te veel geloofs gaven.

Alzoo mede, waerde vrund *Silveſter*! heb ik mijn ongelukkig zijn, en de nijdigheyd der Hovelingen niet zoo zeer te beklagen van het Hofs wegen, maer veel meer mijn zotte zinnelijkheden, en hoogdravende begeerten, door de welken ik het Hoofſche leven gezocht, en hare welluſten gedient hebbe, zoo dat ik met recht nu zelver van mijn zelven wel mach zeggen, het geen Plutarchus ons verteld van dien grooten Pompejo, van den Conink Pirrho, van den vermaerden Hannibal, van den Raeds-man Mario, van den Dictator Silla, van den onverwinnelijken Cæſar, en van dien onzaligen Marco Antonio; zoo wanneer de zelvige door het ongeluk ter neder en onder de voeten verworpen lagen, hebben niet zoo zeer beklaegt de wreedheyd der Fortuyne, als zy wel deden de onachtzaemheyd, en het veel betrouwen op haerlieder voorſpoed; dat ons anderen zomtijds moeyten en onruſt aendoen is wel zoo, maer de zwaerſte. en moeyelijkſte laſten komen ons van niemand meerder dan van ons eygen zelve, want wy dikmael zelf ons zelven in de moeyten zoo verwerren, dat wy zonder merkelijke ſchade, en ook ſchande, daer uyt niet kunnen raken. Waerde vrund *Silveſter*! wat remedie om dezen te ontwijken? beter niet, mijns oordeels, dan zich af te keeren van het warrige, moeylijke, onruſtige, geveynſde en bedriegelijk Hof, zoekende voor groote kleyne, voor hooge en verheven zaken, ſlegte en nedrige; 't welk ik gedaen hebbende, nu mach zeggen, als wel eer gezeyt heeft, dien wijzen en vermaerden, Philoſooph Plato, na dat hy in zijn jeugd zeer wulps had geleeft, den oorlog gedient, gezeyld had over zee, veel koopmanſchap gedreven; eyndelijk gevraegd zijnde, in wat ſtaet dat hy hem beſt te vreden hadde gevonden; gaf voor antwoord, dat 'er geen ſtaet zonder verandering, geen eer zonder perijkel, geen rijkdom zonder moeyten, geen voorſpoed zonder eynde, noch geen vreugde zonder droefheyd is; dan indien ik een vredig geruſt leven gevonden hebbe, dat was als ik my ſcheyde van alle wereldſche handeling, en bekommerniſſen, my begevende tot mijne boeken. Waerde *Silveſter*! 't Hof te verlaten, om dat men daer gehaet zy, is geen deugde, maer die zich daer af ſcheyd om de deug-

den te oeffenen, die toond dat hy de deugden lief heeft; die een veracht en nederig leven zoekt, om dat hy in het Hof, na zijnen wil, niet verheven en ge-eert word, die en zal niet minder onluſt en verdriet in zijn kleynigheyd, (dan hy in zijn grootheyt gehad heeft) vinden; veele zullen 't Hof verachten, en miſprijzen, om dat zy daer beroyd, niet wel gezien, en van hare officien gezet, en verbannen zijn; anderen, doch zeer weynig, zullen dat verlaten, uyt liefde tot de deugden. O gelukkige zielen! wien de deugden zo wel ſmaken, dat zy alle de welluſten des Hofs overgeven, en verwiſſelen, aen die zalige, en geruſtige welluſt der gemoederen. Waerde vrund *Silveſter*! hoe gelukkig is geweeſt dien goeden en wijzen Catho, die, na dat hy zich geſcheyden hadde uyt het Hof van Romen, den overſchot zijns levens, in een arremland-huyſken vredelijk, en wel geruſt heeft door gebracht; van gelijken heeft gedaen dien machtigen Keyzer Diocletianus, de welke zijn Keyzerrijk verlatende, heeft een huyſken te lande doen bouwen, en aldaer in ſtille geruſtigheyd, en vrede zijn leven geeyndigt. Pericles, de welke van alle Grieken zeer geacht en bemind was, na dat hy 36 jaren binnen Athenen geregeert hadde, nam verlof, en affcheyd van het Hof, en den Raed van Athenen, en gink woonen in een huyſken, op het land, alwaer hy boven den ingank, ofte deure, hadde geſchreven deze gedenkwaerdige woorden: *Inveni portum, ſpes & fortuna valete*; het welk ik geſtelt heb aldus in duytſche rijmen:

Adjeu fortuyn, en hoop, eertijds aen u verbonden,
'k Heb nu de haven van gewenſte ruſt gevonden.

Wat heeft niet gedaen dien vromen, en dapperen held der Romeynen, genaemt Scipio Africanus, de welke Spangien heeft beoorloogt, heel Africam getemt, Carthago ter nedergeworpen, en heerlijke victorien over zijne vyanden bevochten; hy heeft zich, na alle die verkregen eer, en voorſpoed, uyt het Roomſche Hof geſcheyden, en zijn wooninge genomen in een zeer kleyn en armlijk huyſken, aldaer in vrede en geruſtheyt zijn dagen afgeleeft.

Na dat dien vermaerden, wijzen en goddelijken Plato hadde geantwoord aen den Ambaſſaten van Cyrenen, op 't verzoek der wetten voor hunlieder gemeente, deze navolgende reden, *Difficillimum eſt homines, ampliſſima fortuna ditatos, legibus continere.* Welken zin ons verklaren deze rijmpjens:

Het is een harde zaek, 't zijn zwarelijke dingen,
Die 't luk heeft na zijn wil, met Wetten te bedwingen.

Na dien tijd, door die geſtadige groote moeyten der gemeenten, heeft hy zich begeven in een dorpken buyten Athenen, aldaer zijn ruſte gezocht, en

na

na achtien jaren levens, in zalige vrede zijn dagen geeyndigt. Mijn lieve vrund *Silveſter*! hoe geruſtig dat dit leven is, by het Hooffsche, kund gy niet zoo zeer geloven, als wel die voor verhaelde mannen, dat bezocht; en ik, ook neffens deze, dat bevonden hebbe.

SILVESTER. Waerde man, 'k heb uw rede niet alleen gehoord, maer ook vaſt gedrukt in 't herte, om na dezen met een meerder bedenking daer op te werken, niet twijffelende, ofte zal my verandert vinden van leven, en genegentheyd, om te volgen de exempelen, my van U. E. voor geſteld.

FELIX. Om uwe luſten meer te voeden, waerde vrund *Silveſter*! zoo draeg met u dees mijn rijmen, leeſt, en herleeſt die zelvige, op dat gy te recht meugt leeren kennen de ydele, zotte en bedriegelijke welluſten des Hofs; die zelfde wel kennende zult u gewiſſelijk gemoedigd vinden die zoo zeer te haten, als gy die tot dus lang toe geliefd en bemind hebt.

SILVESTER. Ik ontfangze dankbaerlijk, waerdige man! en draegze mede als een ſchat voor mijn ziele; zal het Hooffsche leven zoo veel tijds ontſtelen, dat ik met aendacht die zal lezen, met goede opmerking wel herdenken, op dat ik alzoo te recht daer uyt mach smaken de zoetigheden der deugden, om met een walging, en tegenheyd het Hof, met alle bedriegelijke ydelheden van dien, te haten, en te vlieden. Hier mede mijn affcheydt nemende, waerde man, en gelukkigen vrund *Felix*! beveel ik u de behoedeniſſe des Allerhoogſten, gedenkende, op het eerſte u eens weder te verzoeken, om mijn gevoelen over dit u werkſken uyt te ſpreken.

Den Hoveling beklaegd zich zeer over den tijd, die hy in 't Hof heeft door gebracht.

IK zelf, mijn zelven wil nu van mijn eygen leven,
Mijn eygen zelven gaen eens rekeninge geven;
Ik ſelve, wil mijn zelf recht onderzoeken gaen,
Hoe dat in mijn gemoed mijn levens zaken ſtaen;
Ik zelve, wil mijn zelf voorſtellen mijne jaren,
Waer in ik zocht de dood, en liet het leven varen;
Want levend leefd ik niet, daer 't leven van my vlood,
Maer 't leven was in my een langſlepende dood;
Mijn leven was geen meer dan een geſtadig ſterven,
In al de jaren die ik moeſt ten Hove ſwerven;
Mijn tijden was geen tijd van leven, maer onruſt;
Mijn dagen zonder dag, in ſchaduw van de luſt;
Mijn jaren waren daer geen jaren, 't waren droomen,
Die my beloofden 't geen ik noyt en heb bekoomen;
Mijn vreugde was geen vreugd, want alſſe was beproefd,
Zoo heeftze my daer na zeer bitterlijk bedroefd;
Geneuchten waren geen geneuchten in dit leven,
Maer 't waren ſchuymen die op loſſe baren dreven;

Mijn

Mijn jonkheyd was geen meer als ydel zotterny,
Ik zelver (in mijn jeugd) wiſt zelve niet van my;
't Geluk was geen geluk, hoe zeer 't my in mocht ruymen,
Maer, 't was (te recht gezeyd) een ſchoot vol lichte pluymen.
Een hand vol ydel ſtof, dat met de winden vliet,
Het Hoofs geluk ſchijnd zoet, maer ach! ten iſſet niet.
Wanneer de luſt mijn jeugd ten Hove deed verkeeren,
Genoot ik daer de gunſt, en macht van groote Heeren,
Wien ik mijn dienſtbaerheyd in 't dienen heb betoond,
Waer voor my het geluk ten vollen heeft geloond;
Wien ik gevolligt ben in wreede oorlogs daden;
Wien ik ontzien heb uyt een vrees van ongenaden;
Wien ik gezelſchap hield te water en te land,
In prijkel en gevaer, gereyſt door zee en zand;
Veel meer heb ik bezocht als yemand zouw geloven,
Voorſpoed en tegenheyd beproefd in Koninx Hoven;
In weelde, en in druk heb ik ten Hoof geleefd,
't Is niet als bitter wat de Hoofſche zoetheyd geeft;
Noch moet ik van het Hof al meerder gaen verklaren,
Alzoo my meerder is ten Hove wedervaren;
Zomtijds heeft my de gunſt, zomtijds d' ongunſt gedient,
Door ſchijn vertroud' ik vaek mijn vyand als mijn vriend;
Veel vrienden heeft het Hof my zomtijds voorgedragen,
De nydigheyd getreft met onverzienc ſlagen;
Veel aenſtoot, veel verdriet en onheyl uytgeſtaen;
Die ik voor vrienden hield, die hebben my verraên,
Nu treurig en bedroeft, dan vrolijk en weer blijde;
Nu weelig en vol luſt, dan moeylijk, en vol lijde;
Nu arrem, dan eens rijk, nu hoog, en dan eens laeg;
Nu vriendelijk begroet dan neergedrukt met plaeg;
Nu heerelijk ontzien, dan wederom verſchoven;
Nu op het hoogſt verſmaed van die my plach te loven;
Op heden wel bemind, op morgen niet geacht,
Dus heb ik, laes! ten Hoof mijn leven door gebracht.
Ey! zegt my nu, mijn ziel! na rijplijk overwegen,
Wat hebt gy nu van al dees dag-reys doch verkregen?
Niet anders dan het hooft met grijs hayr opgevuld,
En aen mijn God gemaekt een ſom van groote ſchuld;
De voeten vol van gicht, de mond ontbloot van tanden,
Mijn nieren heel geſtopt met gruys van ſteen en zanden;
De bloezem van mijn jeugd met moeylijkheyd verplet,
Huyſraet en kleders vaek voor ſchulden uytgezet;
En 't hert zoo menigmael met zorgen overladen;
Mijn ziel ontzuyvert, en beſmet met vuyle daden;

't Elen-

't Elendig lichaem met veel moeylijkheyd gequeld,
De zinnen en 't verſtand zoo menigmael ontſteld.
Wat heb ik, cy mijn ziel! zoo levend, uytverkoren?
Niet dan in ydelheyd mijn ſchone tijd verlooren,
En 't beſt mijns levens, laes! onnut'lijk door gebrocht,
Daer ſtrijd te vinden was, daer heb ik ruſt gezocht;
En 't quaedſte noch van al, is dat ik geen behagen
Uyt al het leven ſchep, maer wel mijn eygen plagen;
Zoo dat ik zelf nu met mijn zelfs nauw leven ken,
Vermits ik op mijn zelfs geheel t' onvreden ben.
Wat rekening zal ik, eylaes! my zelve geven?
Wat meer verhalen van mijn onbehoorlijk leven?
Ik quam zeer jonk ten Hoof, maer bleef niet zoo 'k 'er quam,
Ik was in al mijn doen als een onnozel lam,
Ik was oprecht, en ſlecht, maer ach! 't verkeerde vaerdig,
Want die ten Hove leeſd, word met het Hof eenaerdig,
Boofachtig wierd mijn hert, bedrieglijk mijne grond,
Geveynſdelijk mijn tong, en dubbeld mijne mond;
Ootmoedig was ik eerſt door ſchaemte neer geſlagen,
Daer na brocht my het Hof tot eygen wel behagen;
'k was machtig en geſchikt, maer viel door overdaed;
Ik ſcheyde van het goed, en keerde tot het quaed;
Ik leerden dertel zijn, met grooten grootſheyd plegen;
Mijn meerder eerden ik, mijn minder viel ik tegen;
De ſtaet-zucht dreef my aen na Hoofſche eer te ſtaen,
Ia, daer en mocht met my nauw yemand ommegaen;
Te vooren had ik God den Heer altijd voor oogen,
Maer 't Hof en wild' in my die oeff'ning niet gedogen;
Ik hielt wel rekening in 't tijdelijke goed,
Maer zelden heb ik daer gerekend in 't gemoed;
Vaek zocht ik uyt een luſt in aerdſche ſchat te ſpelen,
Maer zelden om van dien den armen meê te delen;
Ik zocht begeerlijkheyd alleenig te voldoen,
Om dat ſtaet-zuchtig hert in die begeert te voên;
'k Hield rekening in tijd, niet om in deugd te leven,
Maer, om dat my de tijd zou mogen welluſt geven;
'k Hield rekening met die, die ſchuldig was aen my,
En ging den armen menſch in zijnen noot verby;
'k Hield rekening, dat my te wil, mijn dienaers dienden,
En niet hoe dat ik zou bedienen Godes vrienden;
'k Hield rekening, dat men my dienden wel te pas,
En niet hoe veele dienſt ik Gode ſchuldig was;
'k Hield ſcherpe rekening, om 't leven lang te hoeden,
En niet om dat, helaes! met vreugd van deugd te voeden.

Zie hier die rekening, die 't herte plaegd met pijn,
Of zulke ſchulde noyt mogt op mijn reekning zijn!
Hoe goed waer dat, mijn ziel! hoe zalig mijn geweten.
Hoe ydel heb ik ook (foey my) mijn tijd verſleten;
Noyt ging ik ten Palleys oft 't ooge ging voor heen,
Om zien wie boven my daer in het Hof verſcheen;
Noyt heb ik my gekeerd te wandelen op ſtraten,
Oft vond 'er menſchen, die ik door een wangunſt haten;
Nauw heeft my eenig menſch bejegend, die 'k uyt ſpijt,
Niet heb gelaſterd, oft met achterklap benijd;
Noyt ging ik 's nachts te bed dat ik my niet beklaegde;
Noyt was ik zoo gediend dat my noch niets miſhaegde;
Noyt woonden ik, daer ik met vrede heb geleeft;
Noyt vond ik in het Hof 't geen rechte vrede geeft.
'k Was niet een oogenblik in weelde zonder quelling,
En nimmer zoo vernoegt oft daer by was ontſtelling;
Noch is hier 't eynde niet van mijn elendigheyd,
Noch iſſer meer geweeſt, noch diend 'er meer gezeyd.
Als ik een opzet nam om yet wat goeds te plegen,
Zoo vielen my terſtond wel duyzend dingen tegen,
De inkomſt van mijn goed; de renten van mijn ſchat,
En hoe ik beſt beſteên zou 't geen dat ik bezat;
Zocht ik yet deugdelijx te lezen of te ſchrijven,
Noyt gunden my de tijd daer bezich in te blijven;
Nam ik voor my van 't Hof te ſcheyden mijn begeert,
Mijn ſchulden hebben my terſtont gearreſteert;
Was ik een uur alleen, gedachten baerden ſmerte,
En 's avonds vond ik my heel ongeruſt van herte;
Des morgens was ik noyt van vrees oft zorgen vry;
Och! waer dit noch geweeſt de meeſte laſt voor my;
Och! wiſt ik doch geen meer om van my zelfs te klagen:
Maer ik moet zelve nu mijn zelver noch meer vragen;
Wat hebt gy armen menſch! ten Hove niet volbrocht?
Een ander onderdrukt, uw eygen eer gezocht;
Die meerder was dan ik, die mocht ik qualik lijden;
Wie gunſt had boven my, die zocht ik te benijden;
Die ik verſchoven zag, die liet ik in de nood,
En aen den armen menſch, ik zelden byſtant bood;
Ja nimmer zag ik leet in die, die ik beminden;
In die, die 'k haeten, wiſt ik altijd wat te vinden;
Wat miſſlag yemand had ik deed 'er altoos by,
En leed noyt dat men yets beriſpen mocht in my;
Al wat ik ſprak wild' ik dat yder moeſt geloven,
En wie my tegen viel die hield ik als verſchoven;

Ik

Ik wiſt in yder menſch altijd een dit of dat,
En zag noyt wat my zelfs al in het herte zat;
Ik zocht met laſter wel een ander menſch te krenken,
En van mijn zelve mocht nauw yemand qualjik denken.
Wel aerdze dwaze menſch, hoe zijt gy voort gegaen?
Hoe zottelijk hebt gy uw eygen zelf verraên.
Och! och! hoe menigwerf heb ik voor my genomen
Om eenmael uyt mijn zelf tot God den Heer te komen,
Maer 't herte dat bleef vaſt gewortelt in dien grond,
Geboeyd aen Hoofſche luſt, geſchakeld aen de zond;
Hoe menigmael deed ik al leezend mijn gebeden,
En was met mijn gedagt verſtroyd in ydelheden,
Wat ben ik dikmaels moê gekomen uyt den Raed,
En heb in kleynen dienſt den armen menſch verſmaed,
Al had ik al mijn wil, noch was het niet te degen,
Schoon dat my niets ontbrak, 'k was noch tot yets genegen;
'k Wiſt zelf niet wat ik wild', mijn welluſt was mijn heer,
In volle overvloed begeerden ik noch meer;
Dan nam ik eens voor my van 't woelig Hof te ſcheyden,
In ſtille eenzaemheyd mijn leven af te leyden,
Om dat den Koninк my niet gaf dat ik verzocht,
En yder my ten Hoof niet gunſts genoeg toebrocht.
O menſch! ô armen menſch! hoe hebt gy u gedragen?
Wat hebt gy in uw hert noch meer van 't Hof te klagen?
'k Wiſt garen wat 'er nieuws ten Hove was geſchied,
Ik zag op yder een, en op my zelve niet;
Ik ging zomtijds ten Hoof, en om geen ander zaken
Als te verſpieden, wat een ander daer mogt maken;
Als ik het al, en al, hier dit, daer dat vernam,
Zoo was 't my quelling als ik tot my zelve quam;
'k Zocht uyt eens anders leet zomwijlen mijn verblyen,
In welke blijdſchap ik niet vond als meerder lyen;
Ik oordeelde zomwijl een zaek niet zoze lag,
Maer zoo ik die na gunſt, oft ongunſt, garen zag;
Zoo 'k vergezelſchapt was met andren 'k was verlegen;
Was ik in eenzaemheyd, ik viel my zelver tegen;
En zoo ik bezig was in werking, 'k worde moê;
En zoo ik ledig bleef het brocht my ſchade toe;
Was ik gezond en wel, zoo plaegden my de vreeze;
Was ik niet wel te pas, ik zocht gezond te weze;
Zoo ik met Groote ben ten Hoof verzeld geweeſt,
(Hoe zeer by haer gezien) noch vond ik my bevreeſt.
„Der Vorſten gunſt is wind, en kan te ligt verdreyen,
„Vaek doold hy zelve, die haer wil ten beſten leyen.

Die my van noden had, die liet geen quellen af,
Dat ik, op zijn verzoek, hem gunſtig antwoord gaf;
Ik wierd om mijne gunſt van vreemden aengebeden,
Van vrienden overlaſt met duyzend moeylijkheden.
Eylaes! mijn leven is gedreven tot het end,
De ſchoone bloem mijns jeugds verdwenen, en geſchend;
Mijn luſten zijn vergaen, mijn krachten heel verſtreken,
Mijn hoog bejagen is nu voor my weg geweken;
Begeerten zijn te niet, de welluſt al verby,
Mijn vrienden overleên, de dood die ziet op my.
Och! oft nu altemael hier meê gedaen mogt wezen;
Och! oft ik hier meê nu geen meerder had te vrezen;
Maer lacy, neen, ô neen! noch in mijn ouden dag,
Bevind ik dat in my geen ruſte wezen mach;
O! dat verraed'lijk hert kan zich noch niet bedwingen;
O! dat verraed'lijk hert lieft noch al yd'le dingen;
O! die verdurven aerd, en ongezonde luſt
Is noch niet uytgedooft, is noch niet uytgebluſcht;
De booſachtige tong kan zich noch niet verbreken,
Maer vind noch heden ſmaek van Hooffche luſt te ſpreken.
Noch is begeert niet dood, hoe na de dood my komt;
Mijn ziel eylaes, mijn ziel! gaet gy voor God vermomt?
Wel hoe, mijn ziel! wel hoe, ſpreek ik van horen zeggen?
O neen! 't zijn dingen die my zelfs in 't herte leggen,
't Is eygen eygenſchap, die leerd my in der daed,
Hoe qualijk dat den menſch zijn quâ gewoonten laet;
Begeert te breken, en de luſten te bedwingen
Zijn aen het menſchen hert al moeyelijke dingen;
't Zijn zaken die niet ligt, maer met een groote kracht
Verdreven moeten zijn, en uyt het hert gebracht;
Ja werden dikmaels laet, of nimmermeer verdreven,
Voor en al eer de dood die ſcheyde met het leven;
Onlukkig zulk een ziel, die zoo lang 't quaed bemind,
Dat zy geen tijd, om 't quaed te laten, meer en vind;
Onlukkig zulk een ziel, die eerder niet kan ruſten,
Dan als de dood haer maekt een eynde van de luſten;
Och! hoe veel ſcheel ik nu by die ik was wel eêr;
Eêr ik ten Hove quam zoo diend ik God den Heer,
Ik oeffenden de deugd, in een godvruchtig leven,
Aen God verbonden, had ik my tot God begeven;
Maer nu, cylacy! nu, ben ik zoo laeuw, en traeg,
Dat ik, in tranen, mijn onachtzaemheyd beklaeg;
Te vooren diend ik God, God gaf mijn ziel veel vreugde,
Door plichten van het Hof verviel ik van de deugde.

Ay my! mijn arme ziel ſloeg ik zoo weynig acht;
Ay my! dat ik het meeſt om 't minſte heb gedacht;
Ay my! dat ik niet ben dien ik was van te voren;
Ay my! dat ik dus heb mijn eygen zelfs verloren;
Ay my! dat ik mijn zelfs geweeſt ben tot een roof,
En na de ziel verblind, verblind, en daer by doof;
Ay my! dat nu mijn tijd zoo ydel is verdweenen,
En geeft my anders niet als twee verkrompen beenen,
De handen ſtijf van gicht, de leden zonder kracht,
Beroerd van ouderdom, en machteloos in macht;
Ay my! als ik aenſchouw mijn hoofd vol grijze haaren,
En vind mijn ouderdom in hoog getal van jaren,
Verzoek ik zelfs mijn zelf, dat ik dus dor, en oud,
Noch op de ydelheyd van welluſt heb vertrouwd.
Wanneer ik nam voor my 't Hofs ydelheyd te haten,
En 't Hof met al het Hoofs hertgrondig te verlaten,
Zoo voelden ik in 't kort, mijn zinnen omgekeerd,
En 't geen ik haten wild', heb ik te meer begeerd;
Dikmaels nam ik voor my 't gezelſchap af te ſnijden,
En al het Hof-gezin te vlieden, en te mijden;
Zocht ik dit aen te gaen, 't en duyrde nauw een dag,
Dat ik koſt wezen daer ik geen gezelſchap zag;
Dikmaels nam ik voor my niet gram te willen worden,
Ten duyrden langer niet dan dat my yemand porden;
Dikmaels nam ik voor my te leven kuys en vroet,
Maer ging van ſtonden aen weêr op den ouden voet.
Hoe heylig voor het oog, ben ik zomtijds bevonden;
Hoe ledig in de deugd, hoe vol in alle zonden;
Och, och! wat liet ik my al dunken in de ſchijn,
Daer ik een zondaer was, wild' ik een heylig zijn;
Hoe opgeblazen was ik zelf my zelve tegen?
Ik wilde deugdzaem zijn, en was tot quaed genegen;
Wat heb ik zelve niet mijn zelven wijs gemaekt,
Waer door ik van het ſpoor der deugden ben geraekt?
Hoe zeer heb ik gedwaeld in ydele gedachten!
Gedachten die my vaek tot lelijk miſbruyk brachten,
Daer ik niets van en kreeg dan yd'le ydelheyd,
Door wien de ziele werd van deugdens ſpoor geleyd,
En zoekt zoo aen den wil een loſſen toom te geven,
Waer door het herte mach in ruyme vryheyd leven.
Denkt doch mijn ziel, ey denkt! dat gy dit niet vermeugt,
Vermits de vryheyd is een vyand van de deugd;
Hoe vaek pleeg ik mijn zelfs door vryheyd te vermaken,
Als ik mijn oogen ſloeg op lichtvaerdige zaken,

De zotte-ſpelers zag in hare zotterny,
En hield der gekken doen een vrolijkheyd voor my,
Als ik geneuchte nam den valk te laten vliegen,
En met den angel-roê de viſkens te bedriegen;
Te volgen op het ſpoor, de brakken uytgeſteld,
De winden door het wout, de haes op 't vlakke veld.
Ach! wel te recht mach ik mijn zottigheyd beweenen,
En dat mijn ſchoonen tijd zoo ydel is verdweenen.
O tijd, vervlogen tijd! gy drukt in mijn gemoed,
Hoe deugdzaem dat ik ben van jongs af op gevoed,
Eer dat ik quam in't Hof, leefd' ik een zalig leven;
Na dat ik my van daer ten Hove had begeven,
Verviel ik van de deugd; eerſt levend, leefd' ik wel,
Dat ik dat leven liet is nu mijn ziel een quel.
Ik offerde den Heer des morgens mijn gebede;
Ik wierde zeer beſtraft wanneer ik yet miſdeede;
Zoo ik eens droevig was, men trooſte my terſtont,
Daer vond ik mijne ziel in 't leven, heel gezont;
Indien ik was vergramd, terſtond zy my verſpraken,
Zoo dat, een hert, hoe quaed, zijn quaedheyd moſte ſtaken;
Zoo ik met miſdaed had vertorend God den Heer,
Door tranen en berouw verzoenden ik hem weêr;
Zoo levend' leefd' ik beſt, en wil my nu begeven,
Door Hoop, Geloof, en Liefd' tot mijn voorgaende leven,
Te blijven buyten 't Hof, te leven zoo ik plag,
Daer 't leven ſterven leerd, op dat ik leven mach.
Nu zeg ik u adju, ô wereld! met uw vreugde;
Nu haet ik eerſt uw luſt, en keer my tot de deugde;
Nu zeg ik u adju, ô yet ſchijnende niet!
Nu zeg ik u adju, ô wereld! vol verdriet.
Nu zeg ik u adju, met al uw Hoofſche ſtaten,
Waer op dat zich geen menſch heel veylig mach verlaten.
Nu zeg ik u adju, ô wereld! die noyt dag
Den menſch vergunt, waer in hy zeker leven mach.
Nu zeg ik u adju, ô Hoofſche ydelheden!
Die my noyt gaeft een uur van welgewenſchte vreden;
Nu ſcheyd ik my van hier, ô Hoofſche zotterny!
Mits al uw vreugde niet is dan verdriet voor my;
Nu ſcheyd ik my van u, ô weelde! vol van pijnen,
Die ons het leven doet gelijk een rook verdwijnen;
Zoo haeſt uw vreugd begint, zoo haeſt is die gedaen,
Adju, wereld, adju, adju, ik laet u ſtaen.
't Aenſtaende is zoo haeſt niet op der hand gekomen,
Oft 't heeft (al eermen 't weet) zijn eynde weêr genomen;

Het

Het alderhoogſt dat valt, het alderſterkſte breekt;
Adju bedrieglijk Hof, mits gy vol prijkels ſteekt.
Onluckig zulk een menſch die aën uw luſt blijft hangen,
Ontſlagen word hy noyt die gy eens neemt gevangen;
Ik zeg u nu adju, ô wereld! die 't gemoed
Met felle geeſſels ſlaet, en noyt verzachten doet;
Gy zijt het wereld! ach, gy zijt het die aen zonden
De ziele bind, die noyt door u weêr werd ontbonden.
Ik zeg u nu adju, ô wereld! met uw eer.
Adju, ô wereld! die 't al neemt, en geeft niet weêr.
Nu zeg ik u adju, met uw bedrieglijkheden.
Adju, ô wereld! die al twiſt maekt en geen vreden;
Beſchuldigt zonder ſchuld die, die noyt quaed en docht.
Adju, ô wereld! die dit vaek te wege brocht.
Adju, ô wereld! die de goeden ſcheld voor quaden,
En legt vaek ſtraf op die, die vry is van misdaden.
Nu zeg ik u adju, ô wereld! die verdoemd,
En dikmaels vromen met de naem van ſchelmen noemd.
Nu zeg ik u adju, ô wereld! die de boozen
Voor deugdzaem houd, en maekt van vromen goddeloozen.
Nu zeg ik u adju, die niet toond dat gy zijt,
Want uw beloft is vreugd, maer 't geven niet dan ſtrijd.
Nu zeg ik u adju, ô wereld! daer geen vrede
Kan zonder tweedracht zijn; geen vryheyd onbeſtrede;
Geen liefde zonder haet; geen ruſt van zorgen vry;
Geen overvloed zoo groot, of daer gebreekt yets by;
Geen eere zonder vlek; geen welluſt zonder knagen;
Geen rijkdom zonder vrees; geen weelden zonder plagen;
Geen voorſpoed zonder nijd; geen liefde zonder leet;
Geen hitte zonder koud; geen arbeyd zonder zweet;
Geen vreugde zonder ſmert; geen blijdſchap zonder lyen;
Geen winſten zonder ſchaê; geen leven zonder ſtryen.
Adju, ô wereld! ja adju, daer niemand leefd,
In zulk een overvloed, dat hy genoegen heeft;
Daer gierigheyd (vol op) met Tantalo moet vaſten,
En daer de milden (boven maet) hun zelfs belaſten.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! in wiens Hof,
De ſchijn gaet boven zijn, alleen om ydel lof.
Adju, ô wereld! met u ſweren, vloeken, liegen.
Adju, ô wereld! daer men handeld met bedriegen,
Gaſt nooden om gewin, ſchoon dienen om profijt,
En daer de eygenbaet verzelſchapt is met nijd;
Daer booſheyd, om 't genot, der booze luſt zal ſtijven,
En, door verdurven aerd, van goeden laſter ſchrijven;

Daer

Daer ondeugd in het quaed zoo vaek de goede ſchend,
En door het quaed doen zelf zijn eygen quaed niet kend.
Adju, ô wereld! die de boozen trooſt in 't dwalen,
Maer doet hun op een kort ten grave nederdalen,
Adju, ô wereld! die ons op uw welluſt nood,
Maer, na dat gyze geeft, ons met de voeten ſtoot.
Adju, ô wereld! die ons lokt met uwe daden.
Adju, ô wereld! daer het laccben, is verraden.
Adju, ô wereld! daer men eerende, onteerd,
En niemand yet wat doet, die niet wat weêr begeerd.
Adju, ô wereld! daer men haet zonder vergeven,
Daer Burgers zijn verdrukt, den vremdeling verheven,
En daer den vleyer met de aerdſche goden popt,
Daer den trouw-hertigen (door ſchaemte) werd verſchopt.
Adju, ô wereld! die verraders geeft geſchenken,
En zult getrouwe dienſt (ter nauwer noot) gedenken.
Adju, ô wereld! daer de vrome werd verdrukt,
De deugd, een deugniet hiet, zoo hem 't geluk miſlukt.
Adju, ô werelt! die de armen geeft bedroeven
En ſleept met hoopen toe aen die, die 't niet behoeven.
Adju, ô wereld! daer d' onnooſle werd verſmaed,
Den rijken menſch bemind, den armen menſch gehaet.
Adju, ô wereld! daer de wijsheyd word verſtooten;
Gy maekt de Grooten kleyn, de kleynen weêr tot Grooten.
Adju, ô wereld! die het goed in quaed verkeerd,
De *Arme wijze* haet, en *zotte Rijken* eerd.
Adju, ô wereld! daer verſtandigen hun ſchamen,
Dat gy de menſchen nu vereert met valſche namen;
Geluckig zijn hiet vroom, onluckig zijn ondeugd.
Adju, ô wereld! die my niet vermaken meugt;
Den ſnappert hiet gy wijs, door overvloedig ſpreken;
Den boozen noemt gy kloek, om dat hy zich kan wreken;
De goede noemt gy mal; den vromen hiet gy ſlecht.
Adju, ô wereld! daer den meeſter dient voor knecht.
Daer zedig zijn, hiet laf; en 't ſtil zijn, zonder leven;
Manierlijkheyd, geveynſt; milddadig zijn, weg geven;
Hoerjagen, zijn verliefd; lichtvaerdig zijn, verheugd.
Adju, ô wereld! die my niet vermaken meugt.
Adju, ô wereld! die verblind houd 's menſchen oogen,
d' Eergierigen doet gy beloften van verhoogen,
Den onvernoegden vrek beloofd gy meerder ſchat.
Adju, ô wereld! daer noyt menſch zijn wille had;
Gy loofd den gulzigers lang leven by haer luſten;
Gy doet beloften aen den ouden menſch, van ruſten;

't Is veel dat gy beloofd, maer weynig dat gy geeft.
Adju, ô wereld! daer geen menſch zijn wenſch beleefd.
Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer de klaerheyd
Geen ſchijnzel meer en geeft, van Liefde, Trou, en Waerheyd.
Adju, ô wereld! die nauw waerheyd meer en ſpreekt.
Adju, ô wereld! daer getrouwigheyd ontbreekt.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer den eenen
In zijn welluſten lacht, en d'ander ſterft in weenen.
Adju, ô wereld! daer den een in armoed ſwerft,
En daer den ander weêr all' overvloed verwerft.
Adju, ô wereld! daerze dolen, die u horen,
Hoe meerder u bemind, hoe meêr zich zelfs verloren.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! in wiens troon,
Den trouwſten dienaer krijgt den alderſnoodſten loon.
Adju, ô wereld! op wiens valſcheyd ik moet ſmalen,
Want die u 't meeſte volgd, doet gy het meeſte dwalen.
Adju, ô wereld! die by my word valſch genaemd,
Want die uw wille doet, die maekt gy meeſt beſchaemd;
Die u het meeſt vernoegt is minſt geruſt van binnen.
Adju dan, wereld! met die deze wereld minnen.
Adju, ô wereld! daer men niet dan valsheyd ziet,
Want die u meeſt verblijd, die heeft het meeſt verdriet;
En wie zich al te vaſt vertrouwd op uw vermogen,
Die vind zich aldermeeſt verlaten, en bedrogen.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer niet baet
Een uurtjen levens meêr verzocht, hoe hoog van ſtaet
En afkomſt yemand zy, hy kan dit niet verwerven.
Adju, ô wereld! die geen menſch bevrijd van ſterven,
Wat dienſt dat hy u doet, wat gaven hy beloofd.
Adju, ô wereld! die 't gegeven weder roofd;
Geen ſmeken u beweegt, geen ſchoone woorden baten.
Adju, ô wereld! daer men 't alles moet verlaten.
Adju, ô wereld! die uw dienaers zeer bedriegt.
Adju, ô wereld! daer den tijd als ſtof vervliegt.
Adju, ô wereld! die vernield al 't geen gy baerden.
Adju, ô wereld! die 't al ſlingerd onder d'aerden.
Adju, ô wereld! die zo menigmael onteerd,
Verſtoot en ſlaet die geen, die uw vrundſchap begeerd.
Adju, ô werled! die al d'eere maekt te ſchanden.
Adju, ô wereld! daer 't onveylig is te landen.
Adju, ô wereld! daer het lacchen zuchten baerd;
Daer vreugde droefheyd teeld, en vrolijk zijn bezwaerd.
Daer weelde armoed werd, en welluſt dijt tot plagen.
Adju ô wereld! daer de vreugd verdwijnt in knagen.

Adju, ô wereld! daer den alderrijkſten menſch,
In al zijn rijkdom, niet kan leven na zijn wenſch.
Adju, ô wereld! daer het al ten eynd moet komen,
Dat eenmael zijn begin, en oorſprong heeft genomen.
Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer 't verdwijnt
En heel te niet gaet al het geen, dat heerlijk ſchijnt.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! rijkdom, ſtaten,
Die anders aen den menſch niet leerd, als nijdig haten.
Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer men leeft,
Al oft men maer het lijf, en niet de ziele heeft.
Adju, ô wereld! daer men braſt tot overgeven,
En daer de gulzigers gelijk de beeſten leven.
Adju ô wereld! daer men drinkt tot ſpuwen toe.
Adju, ô wereld! daer men leeft, ik weet nauw hoe.
Adju, ô wereld! die ons kijven doet tot vechten,
En daer geen rede kan de gramſchap onderrechten.
Adju, ô wereld! die Gods vrees, en liefde derft,
Adju, ô wereld! daer men zondigt, tot men ſterft.
Noch zeg ik u adju, ô wereld! daer ons leven
Gantſch zonder kennis, in de kindſheyd word verdreven;
Daer onze jonglingſchap in onderzoek verſlijt,
In moeyelijke zorg, den mannelijken tijd;
In ongemak, en pijn, in hoeſten, kreunen, klagen,
Verloopt het laetſte ſchoft van onze oude dagen.
Adju, ô wereld! want in u word niet verwacht
Als 't geen dat ydel is, het zy hoe waerd men 't acht.
Wat geeft gy d' ouderdom? twee oogen die ſteets tranen,
En d' afgeleefde menſch tot rekening vermanen;
De ooren gantſch verſtopt, en van gehoor ontbloot;
Den neus met druppels, de oogen vuyrig root;
Het voorhooft fronſſelig; het lichaem houte beenen;
De maeg vol fluymen, en de borſt heel rauw van 't ſteenen;
De lever heel verhit, het lichaem door vol pijn,
Dus doet gy, wereld, ons in d' oude dagen zijn.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer 't behoeven,
Zoo menig eerbaer hert, doet leven met bedroeven;
Daer bittre hongers-noot (door ſchaemt) het leven knaegd,
Door dien 't hert zijn gebrek allenig torſt, en draegd.
Adju, ô wereld! daer de wolven 't ſchaep vernielen,
Daer woeker 's menſchen vleeſch uytmergeld tot 'er zielen,
En daer een yder menſch vol zware ſchulden leefd,
En aen zijn broeder 't minſte miſdaed nauw vergeeft.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! mits men heden
Geen menſch kan vinden met het zijne wel te vreden;

Want

Want die in armoed is, na goed, en rijkdom tracht;
Die rijk is, wil dat hem een yeder eerd en acht;
En die vernederd is, die zoekt tot ſtaet te raken;
En die verſchoven is, die zoekt hem groot te maken;
Wie ongelijk geſchied, ſchoon in een kleyne zaek,
Die daegd zijn naeſten menſch ter vierſchaer van de wraek;
En die verheven is, zoekt eeuwig hier te blijven.
Wat zal ik noch al meer van u, ô wereld! ſchrijven?
Hy, die ſtaet-zuchtig is, zoekt op de wereld niet,
Dan dat hy, na ſijn wil, mach heerſchen in gebied;
Die ſchat-begeerig is, is ſteets tot meer genegen;
En die boosachtig is, zoekt altijd quaed te plegen.
Wat iſſer doch in u, ô wereld! 't welk niet zeyd,
Dat al uw dingen zijn beſmet met ydelheyd;
Want niets van al het uw, of 't is, oft 't baerd elenden;
Los, ongeſtadig loopt al uwe luſt ten enden;
Die heden zit in ſtaet, en is een machtig Heer,
Die ſtruykelt morgen ligt, en valt van boven neêr;
Die heden is gezien, en vind veel gunſt by Grooten,
Die word op morgen wel gehaet, en uytgeſtooten,
Wat meer, ô wereld! van uw ydelheyd vermeld?
Wat meer, ô wereld! aen den lezer voorgeſteld?
Al wat de wereld geeft dat zijn onvaſte dingen,
Die ligt veranderen door haer veranderingen;
Men ziet hoe 't herde ſtael door roeſt, en water ſlijt;
Het laken van de mot; de planken van de mijt;
De vruchten van de rijp; het koren van kalander;
Het een is, op de wer'ld, tot nadeel van het ander;
De ſchurfte ſchend het ſchaep; het water dooft den brand;
De blixzem dort het kruyd; den mol vernielt het land.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer de tijden
Ons tot getuygen zijn, hoe alle ſchepſels ſtrijden;
Gy zijt niet dan een ſtrijd, ô liefdelooze eeuw!
Den bors kampt met den ſtier; het wilt ſwijn met den leeuw,
Den arend met de ſtruys, de wolven met de paerden,
De krey tegens de wouw, al oorlog op der aerden,
Den exter met den valô, de katte met den hond;
De menſchen met de menſch, het herte met de mond,
De wille met de macht, begeerte met de gaven,
Ten laeſten ſtrijd gy zelf, ô wereld met u ſlaven;
Ja, al wat dat 'er leefd, hoe rijk, hoe eêl, hoe groot,
Zy ſtrijden te gelijw al t' zamen met de dood.
Noch zeg ik u adju, ô wereld! in wiens ronden
Niets is, of 't word voor ons al hinderlijk bevonden;

De aerde ons beſtopt, het water ons verdrenkt,
Het vuur verbrand ons, en te zwaren lucht ons krenkt;
De winter ons bevrieſt, de zomer ſmert met hetten,
De muggen ſteken ons, de ſpinnen ons beſmetten,
De vliegen quellen ons, de vloyen zuygen 't bloed,
De zorgen plagen ons, de vrees ſteurt het gemoed.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer wy leven,
Een leven, 't welk ons niet als prijkel weet te geven;
Want, door u gaende, kander niemand veylig gaen,
Den eenen lijd bedrog, den ander word verraên;
Men vind 'er ſteden, daer 't verdrietig valt te woonen;
Men vind 'er heeren, die hun dienaers qualijk loonen;
Men vind 'er dienaers, die hun heeren zijn ontrouw;
Men vind 'er meysjes, die meer heerſchen dan de vrouw;
Men vind 'er vrouwen, die haer mannen vaek onteeren;
Men vind 'er mannen, die haer vrouwen niet begeeren;
Men vind 'er minnaers, die op maegde ſchenning gaen;
Men vind 'er maegden, die de minnaers lokken aen;
Men vind 'er dieven, die een ander 't zijne ſtelen;
Men vind 'er menſchen, wiens gezelſchap kan vervelen;
Men vind 'er ſnapperts, door wiens tong men word bevlekt;
Men vind 'er eygen lof, die met een yder gekt.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer geen menſchen
Ten vollen zijn volmaekt, gelijk men haer zou wenſchen.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer men ziet
Geen ſchepzel zoo volmaekt, oft hem gebreekt noch yet.
Die lang is van ſtatuur, is dikmaels ſcheef van leden;
Heeft yemand goet verſtand, hy ſtamerd in zijn reden;
Is yemand blank van vel, hy tuytmuylt met de mond;
Is yemand zoet van tong, hy is weer vals van grond;
Is 't voorhoofd hoog en breet, hy is weêr ſmal van kaken;
Den neus te dik, of dun, kan 't aengezicht miſmaken;
Is yemand ſchoon geblooſt, de hayren blont of geel,
De lippen zijn weer dik, of d' oogen die zien ſcheel;
Is yemand ſchoon van mond, hy heeft weêr vuyle tanden;
Is yemand fray van lijf, hy heeft miſmaekte handen;
Is yemand rap van leên, hy is licht doof, oft ſtom;
Is yemand wel ter tael, hy gaet weêr mank, oft krom.
Noch zeg iku adju, ô wereld! daer de menſchen
Verſcheyden zijn van aert, verſcheyde dingen wenſchen.
Den een bezeylt de zee, den ander ploegt en bouwt,
Den eenen trouwt een vrouw, den aêr blijft ongetrouwt;
Den eenen heeft zijn luſt om in het Hof te leven;
Den ander, dat hy zich in ſtilte mach begeven;

Den

Den een die rijd te paerd, den ander gaet te voet;
Den eenen tracht na winſt, den ander ſpild zijn goed.
Adju, ô wereld! daer de armen en de rijken,
In leven en in dood, malkander niet gelijken;
Den eenen ſterrift kleyn, den ander ſterrift groot,
Den eenen haeſtig, en den aêr een langen dood;
Den eenen die verdrenkt, den ander word gehangen,
En menig (eêr hy giſt) is van de dood gevangen;
Den eenen door gebrek, den aêr door overdaed.
Adju, ô wereld! daer 't zoo met het leven gaet.
Is d' eene menſch beleefd, den ander boers van zeden;
En heeft den een verſtand, den aêr gebruykt geen reden;
En is den eenen wijs, den ander die is gek;
En heeft den eenen dit, den ander dat gebrek;
En is den eenen vroom, den ander zonder trouwe;
En is den eenen kuys, den aêr mind lichte vrouwe;
Is d' eene vrundelijk, den ander die is ſtuur;
En ziet den eenen zoet, den ander ziet weêr zuur;
Zoo d' een ootmoedig is, den ander is hovaerdig;
Zoo d' een zachtzinnig is, den ander is quaed aerdig;
Zoo d' eene lijdzaem is, den ander die is boos;
Zoo d' een godvruchtig is, den ander goddeloos;
Zoo d' een mêwarig is, den ander is afkeerlijk;
Zo d' eene eerbaer is, den ander is oneerlijk.
Ik zeg u noch adju, ô wereld! daer wy zijn
Geſtadig overlaſt met moeylijkheyd, of pijn;
Zit ik te lange ſtil, dat kan ik niet wel herden;
En gaen ik wat te veel, het doet my moede werden;
Hael ik geſelſchap aen, ik word'er van gequelt;
Zoo ik allenig ben, zoo vind ik my ontſteld;
Zoo ik by avend gae, ben ik niet zonder vrezen;
Verſoek ik vrienden, licht kan ikze laſtig wezen;
Zoo ik veel vrienden heb, zoo lijd ik overlaſt;
Verzoek ik haer te veel, ik word een onwaerd gaſt;
Blijf ik op eene plaets, daer vind ik tegenheden,
En zoo ik elders koom, ik ben daer niet te vreden.
Adju dan, wereld! want het zy waer ik my keer;
Ik vind'er nimmer doch het geen dat ik begeer.
Het geen dat ik begeer, en kan ik niet verwerven,
O valſche wereld! hoe doet gy uw ſlaven ſwerven;
Ik, die zeer werelds ben geweeſt in mijnen tijd,
Begeer, verzoek, en bid, maek my u luſten quijt;
Ik wil van u, dat gy my niet meer zult verveelen,
Maer uw gemeenſchap nu een ander mede deelen;

'k Ben uw gemeenſchap wars, want ik van nu voortaen,
Niets meer begeer van u, die my noyt hebt voldaen;
'k Snijd u gezelſchap af, en ſcheyd uyt 's Koninx Hoven,
Adju, ik reys van hier, en zoek mijn ſchat daer boven.
Adju, wereld! adju, adju onzuyvre poel,
Van wiens genooten vreugd ik niet als ſmert gevoel.
Adju, wereld! adju, als nu laet ik u varen,
Hier meê wil ik aen u, mijn hert gaen openbaren,
De grond van mijn gemoed doen komen aen den dag,
Want met Democrito, ik al uw werk belag.
Adju! dan Hof, en wereld, ſtaet, rijkdom, goede dagen,
Nu heb ik u in my hertgrondelijk ontſlagen.
Daerom hoop, en geluk, adju, adju, vaert wel,
Want na dat eeuwig Hof, ik nu mijn reyze ſtel.

ZIEL-KLACHT,

Die gezongen kan worden op de ſtemme:

Laura zat laetſt by de beek.

ARmen menſch (uyt zondig zaet,
Van een zwakke vrouw gebooren,
En geneygt tot alle quaed)
Opend oogen, opend ooren,
Om te zien en om te hooren,
Wat gy zijt, en wezen zult;
Hoe gy hebt geleefd voor dezen,
Wat gy waert, en nu moet wezen,
Dat 's een zondaer zonder ſchuld.

2. Wie zich beterd van zijn quaed,
Die kan God zijn ſchuld betalen
Wie na 't pad der deugden gaet,
Die keerd af van 't zondig dwalen;
Laet, ey laet een yder ſmalen
(Door mijn fauten) op mijn eer,
Tot mijn ongelukkig leven,
Niet door wil, maer noot gedreven,
't Welk gy weet mijn God, mijn Heer.

3. Lieve God ik zucht tot u,
En ik kan geen tranen ſparen,
Is 'er troost? zoo trooſt my nu,
'k Ben de zondigſt der zondaren;
Zondig van mijn kindſche jaren,
Zondig van mijn eerſte jeugd,
Zondig van mijn eerſte leven,
't Geen ik ſchuldig ben gebleven,
Dat is beterſchap en deugd.

4. 't Is geen deugd, dat die miſdoet
Zoekt mijn miſdaed te verſchoonen;
Maer 't is deugde, in 't gemoed
Aen zijn God berouw te toonen;
Laet de vuyle wereld loonen
't minſte miſdaed dat gy deed,
Met haer laſter met haer ſchelden;
Lieve ziel! God zal 't vergelden,
Al wat gy om Gods wil leed.

5. Laet de wrack met felle nijd,
U verdrukken, u vertreden;
Laet de wangunſt u tot ſpijt,
Toonen duyzend tegenheden:
Ey mijn ziel zijt noch te vreden,
Schoon u al de wereld haet,
Al die ſmaed en al dat lyen,
Zal de ziel tot vreugd gedyen,
Zoo zy vaſt in Gode ſtaet.

HET

HET TWEEDE BOEK,

van 't

EERSTE DEEL.

zijnde den

WEG-WYZER

TER DEUGDEN.

Voor-reden.

ALs dien oneyndelijken God, (Weerdigen Lezer) een God des eeuwigheyds, aenving het begin des Werelds, heeft hy geſchapen dat groote, en onbegrijpelijke werk des Hemels en der Aerden, zijnde des Sondaegs; des Maendaegs, de Hooftſtoffen; Dingſdaegs de Planeten; Woenſdaegs Son en Maen; Donderdaegs de Vogelen des lochts, en Viſſchen der wateren; Vrydaegs heeft hy gemaekt Adam en Evam.

In der waerheyd, rechte getuygeniſſe dat hy zich bewezen heeft te zijn onzen Heer, en onzen God; die als hy nu gereet gemaekt hadde dien grooten en heerlijken Herberg, de zelfde bezet heeft met Inwoonderen, al t' ſamen ingeſtort zijnde met een bezondere liefde, zulx dat den eenen dit, den and'ren dat zal lief hebben.

Alzoo verſcheyden als God Almachtig de menſchen geſchapen heeft in verandering van perſoonen, (niet zonder zijn Godlijke voorzichtigheyd) alzoo heeft hy ook gegeven yder menſch zijn bezondere eygenſchap; den eenen geneygt tot rijkdom; den ander lievende de ſtaetzucht en 't gebieden; een ander edelheyd, en af-komſt, en diergelijken. Hier mede den weerdigen Lezer te kennen gevende dat onze oogenmerk is, niet zoodanige zaken voor waerdige en heerelijke aen te raden, en te leeren betrachten; maer alleen de Edelheyd der deugden, doordit ons rijm-werk, voor een byzondere ſchat, te leeren om-helzen.

Zynde de liefde tot wereldſche zaeken een ydele liefde, gelijk ook ydel zijn die zaken zelve; wezende ons leven gelijk een Schip-vaert, ofte een pijl uytgeſchoten van de Boge, die in der haeſte weg vliet; zijnde de dagen onzer jaren als ſchaduwen die voorby gaen, zijnde onze lichamen niet anders als ſtof der aerden met de wind verſtuyvende; wat willen wy ſtof en Aerde zoeken en aenhangen, 't geene met onze lichamen tot aerde moet verkeeren? laet ons veel liever trachten (zijnde, na der zielen, onſterflijk van dien goeden en onſterflijken God geſchapen) na zoodanige zaken die ons konnen geven de welluſt van dat onſterflijk leven des Hemels, als daertoe noodig zijnde de werken der deugden.

Om daer toe te komen, dat wy het Hemels voor dit aerdſche leven mochten betrachten, zoo en moeten wy niet lieven de wereld en de ydelheden des werelds naer het lichaem, zijnde even zoo vergankelijk als het lichaem zelve, (gelijk wy gezeyd hebben:) maer wy moeten lieven voor al dien grooten en waerachtigen God, met alle het gene met God over een komt, en Godlijk is.

Wat

Wat iſſer eygener aen Gode als de deugde? zijnde een Moeder aller waerheyd; een Godinne aller liefde; een Princeſſe aller vrede; en een Voedſter aller vreugde naer de ziele.

Weerdige Lezer, inziende de weerdigheyd der deugden, d'onweerdigheyd der ondeugden, kan ik U. E. het eene niet genoeg aen raden, en het ander niet genoeg tegen maken. Wat zijn de rijkdommen dezer wereld? voedzels van de welluſt en diergelijke miſbruyken; en wat zijn de miſbruyken anders als leyds-lieden ter verdoemeniſſe, zijnde het ſchrikkelijkſte dat oyt een ziele toe mach komen.

O wijze Heydenen! ô geleerde Philoſophen! *die geen wetten hebt gekent, ter deugden, als alleen de wetten der nature, en nochtans oprechte verſmaders van de rijkdommen en goederen des werelds bent geweeſt, zulks dat dien deugdelijken* Crates *zijne goederen heeft geoffert aen de zee-baren ſprekende dezegoude en Goddelijke woorden: 't is my beter dat ik u verdrenke, dan dat ik van u verdronke worde. Wat exempel heeft ons na gelaten dien welvernoegden* Diogenes! *ons tot leering, ons met een Burgerlijke wooning te vreden te houden; ô deugde! met de welke de Heydenen ver overtreft hebben onze hedendaegſche* Chriſtenen; *ô deugde! of gy mocht gezocht worden door deze onze Weg-Wijzer tot dien eynde, als zijnde de trappen om te klimmen na die eeuwige vruchten des Hemelſchen levens.*

O weerdigheyd der deugden! hoe wel zijt gy bekend geweeſt by dien Heydenſchen ſchrijver Seneca, *zulx dat hy zegt:* dat een Zalig leven niet en beſtaet in welluſt, maer in deugden: iemand redelijk zijnde, en willende met dit gezelſchap gaen in een Zaligleven, die moet (*zegt hy*) de Deugd de voorgang laten hebben. *Zijnde de deugde van zoo grooten waerde, heb ik my benaerſtigt eenige middelen daer toe aen te wijzen. Rijkdommen en welluſt worden door de dood verlaten; ziel en lichaem door de zelve geſcheyden; hebbende die machten eens en voor altijd van God ontfangen, dat zy (zo zeker als God zeker is) ons eenmael van dit leven zal ontblooten; en dat onzeker of het huyden zijn zal, ofte morgen, niet verzekert door onze lonkheyd, niet verzekert door onzeſterkheyd; derhalven onze gedachten ſtellende op de zekerheyt van ſterven, op de onwiſſigheyd hoe haeſt. Laet ons dan de Deugde, als het opperſte goet na der Zielen, ombelzen en aenkleven, verzaken en afſnijden alle middelen en oorzaken ons tot ondeugt leydende, op dat wy niet en vervallen in zoodanige ellenden als die gene, van de welke wy alhier Hiſtoriſcher wijze verſcheyde exempelen in rijmen hebben voorgeſteld, en aengewezen; laten wy ons toonen niet minder liefde tot de Deugd te hebben, als wel de Heydenen in haren tijd; laet ons leeren van* Seneca, *wiens woorden waerdig zijn in onze herten gedrukt te worden, met de welke ik wil ſluyten en zeggen aldus:* De ware gelukzaligheyd beſtaet in de Deugd, en de Deugd is genoeg om zalig te leven. *Waerdige Lezer! bedenken de neem het ter herten, ter herten nemende zal het kunnen dienen, daer toe dat het van ons hier voor geſteld is, te weten tot een Weg-Wijzer ter deugden, de welke ik den weerdigen Lezer mits deze toe-eygene; doet 'er u voordeel mede, en gebruykt eengoet oordeel.*

HEDENDAEGSCHE MISBRUYKEN.

Gepaſt op het ſpreekwoord,

Waren 'er geen zonden, daer waren geen plagen.

Als ik der menſchen doent aendachtelijk doorgronde,
Als ik de wereld zie vol booſheyd en vol zonde,
Als ik mijn oogen ſlae op 't geen men heden ziet,
En wat 'er nu en dan ter wereld al geſchied,
Moet ik met tranen leet beweenen 's werelds zaken,
En met een droeve geeſt dees treur'ge rijmen maken:
Als ik de Chriſten Schaer van liefde zie beroofd,
En dat den Chriſten menſch in Chriſtum nauw geloofd,
Ben ik op 't hoogſt verplicht mijn geeſten aen te drijven,
Om van het misbruyk (onder Chriſtenen) te ſchrijven;
Hoe wel het Chriſtendom geen onderricht ontbreekt,
Hoewel den Dienaer Gods de leering Chriſti preekt,
Hoe wel de Dienaers Gods de Gruwelen beſtraffen,
En voor een zieke ziel de medicijn verſchaffen,
Heb ik des niet te min yets op die ſtof gemaekt,
Mits ſmakeloozen vaek een nieuwe ſpijze ſmaekt.
Uyt liefd zoek ik den menſch, met rijmen en gedichten,
Te leyden tot de deugd, en neffens dien te ſtichten;
Te leeren met mijn pen, wat rechte deugde voed,
En hoe men tot de deugd, door liefde komen moet.
De menſchen hedendaegs van menſchlijkheyd ontwennen,
En langer liefdens aert niet weten, nochte kennen;
De liefde, lieve God! is by den menſch vervreemd,
Dies zonde d' overhand in 's menſchen herte neemt;
De liefde, lieve God! en is niet als voor dezen;
Vermindering van liefd, verminderd Godes vrezen;
Indien de vreze Gods geraekt uyt 's menſchen hert,
Men ziet dat ook de deugd als dan verbannen werd;
De liefde tot de deugd, de deugd van God te vrezen,
Die ſchijnen by den menſch nu afgeſchaft te wezen;
Die liefde, die den menſch een rechte Chriſten maekt,
Werd langer by den menſch als nodeloos verzaekt;
De liefde, die het hert ter deugd behoord te dringen,
De is verkeerd in liefd tot tijdelijke dingen;
De liefde, die den menſch aenleyd tot Chriſti leer,
Werd hedendaegs misbruykt tot yd'le werelds eer;

De

De liefd ter zaligheyd werd langer niet bevonden,
Maer is verkeerd in luſt tot goddeloze zonden;
De liefde werd miſbruykt, gelijk men dagelijx ziet,
Oprechtigheyd en liefd bevind men langer niet:
Maer zulke liefd, waer door den menſch word aengedreven,
Tot rijkdom en tot ſtaet, tot pracht en weelig leven;
Liefd, die des menſchen hert bevrugt, en zwanger maekt,
Waer door zijn graege luſt na werelds eere haekt;
Liefd, die de menſchen dwingt tot luſt van hooge ſtaten;
Liefd, die geen herten kan in rechte liefde laten;
Liefd, die het dertel vleeſch in zachte luſten ſtreeld;
Liefd, die in 's menſchen hert op ydel vreugde ſpeeld;
Liefd, om het werelds goed by een te mogen rapen;
Liefd, om in overvloed veel gelts by een te ſchrapen;
Liefd tot een vuyl gewin, en overdadigheyd,
Liefd, die meer tot begeert, als tot genoeging leyd;
Liefd, om tot hooge ſtaet en werelds eer te raken;
Liefd, om hier op der aerd' de kinders groot te maken;
Liefd, die de luſten geeft volkomen haren eyſch;
Liefd, die het herte peyd met welluſt van het vleyſch;
Liefd, die het herte maekt tot geld en goed genegen;
Liefd, die de werelds pracht en hoovaerdy doet plegen;
Liefd, die de haet en nijd in 's menſchen herte voed;
Liefd, die den armen noyt getrouwe byſtant doet;
Liefd tot zijn eygen zelfs, doet Chriſten liefde ſcheyden;
Liefd, die de herten weet van liefde af te leyden;
Liefd, die de ware wet van Chriſten liefd verdrijft;
Liefd, die in 't Chriſten hert haer valſche wetten ſchrijft;
Liefd, in een diepe drift van vuyle luſt gezonken;
Liefd, om het ſtinkend vleeſch in prachten op te pronken;
Liefd, om een groot ontzag te hebben by den menſch;
Liefd, om in 's werelds macht te raken tot zijn wenſch;
Liefd, om een groote daed, en ydel roem te tonen;
Liefd, om hier als een God, de aerde te bewonen;
Liefd, om met anders leet, te voeden eygen luſt;
Liefd, die tot eygen baet in overvloed noyt ruſt;
Liefd, om een eeuwig lof hier op der Aerd te planten;
Liefd, die de zalen pronkt met gulde ledekanten;
Liefd, die met marmorſteen de aerdſche vloeren dekt;
Liefd, die het menſchen hert tot overdaden trekt;
Liefd, die tot aerdſche pracht de luſten weet te ſtieren;
Liefd, die de huyzen doet gelijk palleyzen çieren;
Liefd, die de menſchen brengt tot ydel kettery;
Liefd, die de huyzen pronkt met vuyle hovaerdy;

Liefd, die de menſchen doet met ongemak bejagen,
Ten dienſte van de luſt, een vreugd van goede dagen;
Ten eynde dat men hier veel gaſterijen ſticht;
Ten eynde, dat men brengt veel zonden in het licht;
Ten eynde, dat men mach met braſſen, zuypen, ſlempen,
De grondelooze poel van diepe welluſt dempen;
Ten eynde dat men doet gelijk den rijken vrek,
Wiens weelde zich niet kreunt den armen zijn gebrek.
Wat doet de wereld ons al dagelijx niet blijken?
Wat word 'er niet miſbruykt ter tafel van de rijken?
Wat word 'er niet gepleegt omtrent der rijken dis?
De overvloed, eylaes! die Gode zonde is.
Hoe is de matigheyt verbannen en verſtooten,
By 't menſchelijk geſlacht zoo wel de kleyn, als grooten?
Een yder in het zijn door miſbruyk, laes! miſdoet,
Uyt liefde van de luſt, in ſnode overvloed;
Die anders niet en baerd, gelijk ons leerd de reden,
Als ziekte, en verderf, in zware moeylijkheden.
O liefde! valſche liefd! die ware liefd verkort;
O valſche liefd! door wien de liefd verbannen word;
O liefd! oprechte liefd, waer zijt gy doch gebleven?
O liefd! oprechte liefd, hoe zijt gy dus verdreven?
O liefd! oprechte liefd, wat is 't een jammer ach!
Dat men ter wereld u nauw langer kennen mach;
O liefd! op rechte liefd, hoe zwaer zijt gy te vinden!
O liefd! oprechte liefd, die door de felle winden
Van quâ Begeerlijkheyd, en luſten dezer tijd,
Gelijkerwijs een ſtof ter vlugt gedreven zijt.
Waer zijt gy, ydel hert! door hovaerdy gedreven?
Waer zijt gy, die hier zoekt in hovaerdy te leven?
Waer zijt gy, dwaze menſch! die kromme wegen gaet,
En zonder ware liefd na werelds hoogheyd ſtaet?
Verblinde menſch! houd op het dool-pad in te keeren,
En wild van Chriſto zelf een Chriſten liefde leeren.
Waer zijt gy, gierig hert! dat in de rijkdom wroet?
Waer zijt gy, die uw luſt hangt aen het werelds goed?
Waer zijt gy, blinde menſch! aen valſche liefd gebonden?
Waer zijt gy, aerdſche ſtof! genegen tot de zonden?
Waer zijt gy, die verblind in 's werelds liefde dwaeld?
En die een zware laſt op u gewiſſe haeld,
Let, bid ik, op 't vervolg van deze rijmeryen;
Let, hoe gy leeren moet des werelds liefde myen;
Let, bid ik, op de wet van ware liefdens deugd,
En dat gy valſche liefd geen meer gebruyken meugd:

Leer, uyt mijn ſlecht gedicht, uw ydelheyd en dromen,
En hoe verkeerde liefd u hert heeft ingenomen;
Leer, door mijn rijmery, uw dwaesheyd af te ſtaen,
En door geen valſche liefd, het dool-pat in te ſlaen.
De deugd zy u een baek, en wijzer aen de zinnen,
Hoe gy verkeerde liefd, door deugde moet verwinnen.
Gy weet het, Chriſten ziel, dat gy niet dwalen meugt,
Maer dat u God verbind aen wetten van de Deugd;
Gy weet dat God den menſch heeft lijf en ziel gegeven,
Een yder in zijn hert een vaſte wet geſchreven.
God heeft dit aerdſche vleeſch de ziele in geplant,
God heeft den menſch begaeft met reden en verſtant;
Waer door hy goed en quaed zou van malkander ſcheyden,
En na de wetten Gods een Chriſten leven leyden;
God heeft den menſch verleend een Goddelijke geeſt,
Waer door hy leeren moet hoe Chriſtus is geweeſt;
Dat 's God en ook een menſch, ja Heer van alle heeren,
Die door zijn lijden, wil de menſchen liefde leeren;
Dat Chriſtus nu als menſch van God den Vader ſcheyd,
En aller menſchen zond op zijne ſchouders leyd,
Dat hy hier naekt en bloot ter aerden is geboren;
Dat hy een arme ſtal daer toe heeft uytverkoren,
En zoo veel jaren lang ter wereld heeft verkeerd,
Met lijden aen den menſch der menſchen plicht geleerd;
Dit is, om ons daer door tot liefden aen te wijzen,
De liefde, als van nood, de menſchen aen te prijzen;
De ſtemme des Propheets werd over al gehoord:
Wie zal vertellen ons het werk van zijn geboort?
Wat is 't of ik vergeefs daer op mijn herſſens ſlijpe,
Gy, wijzen Salomon en koſt het niet begrijpe;
Dies den Propheet aen ons hier meê te kennen geeft,
Als dat geen menſch zoo wijs, op dezer aerden leefd
Die ons dat wonder werk zoo klaerlijk kan vertalen,
Dat wy met ons begrijp dat zullen achterhalen;
O mijn vernuft te zwak! dat ik door rijmery,
Zou melden hoe dit werk van God begonnen zy.
Dat God ten Hemel heeft noyt moeder uyt verkoren,
En zonder Vader hier op Aerden is geboren.
Den waren Zone Gods, ter wereld voort gebracht,
Geboren uyt een Maegt van vrouwelijk geſlacht;
O wonder! van een Maegt is Chriſtus voort gekomen,
Een Maegt die tot dit werk noyt man en heeft vernomen;
O wonder! dat de Maegt noyt man en heeft bekent;
O wonder! dat noyt man dees Maget quam omtrent;

Dies laet ons den Propheet, dees zijne woorden hooren,
Wie zal 't vertellen hoe dat Chriſtus is gebooren?
O wonder! ons begrip en kennis gy verdooft,
Nochtans waerachtig, Chriſten menſch, voor die gelooft;
O krachte des geloofs! hier moet uw liefde blijken,
Maer wil begrip 't geloof hier in dit ſtuk doen wijken;
Wat zal begrip, verſtand, vernuft of wijſheyd zijn?
O Chriſten! 't is een kaers by klare zonneſchijn.
Als uw geboorte dach, ô Chriſte! was gekomen,
Waer hebt gy, zone Gods, uw leger ſteê genomen,
Waer hebt gy doch de plaets van uw geboort begeert?
Niet in een groot palleys alwaer men Princen eerd;
Niet in een aertſche troon, nocht Koninklijke hoven,
Daer alle weelde vloeyd van onderen tot boven;
Maer in een arme hut, een open bloote ſtal,
Gepronkt met hoy, en ſtroo, die gy niet by geval,
Maer, met voorzienigheyt, vrywillig hebt verkoren,
Om arrem, naekt en bloot op Aerd te zijn geboren;
Daer lag hy, die het al wat men ter wereld ziet,
Alleenig toebehoord, nochtans begeerd hy 't niet;
Daer lag hy, die een Vorſt en Heer was aller Heeren,
Om ons, ô aerdſche menſch! ons nedrigheyd te leeren;
Daer lag hy, naekt en bloot, die al de werelt kleed;
Daer lag hy, die het al om onze zonden leed;
Daer lag hy, als de minſt, die nochtans is de meeſte;
Daer lag de Zone Gods, in 't midden van de beeſte;
Daer lag hy, in verdriet, in ongemak en noot;
Daer lag die Rijke God, koud, arm, naekt en bloot;
Die God, die zijn natuur van 't Goddelijk ontlede,
En met het menſchelijk in alles zich bekleede;
Op dat de Prophecy ten vollen werd vervuld,
Op dat zijn lijden zoud' betalen onze ſchuld.
Hoe menig jaren lang heeft Chriſtus willen lyen!
Om ons, ik zeg om ons, van 't lyen te bevryen;
Wat zwarigheyd en ſtrijd heeft Chriſtus uytgeſtaen!
Wat heeft dien goeden God niet om den menſch gedaen!
Na lang en veel verdriet van pijnelijke plagen,
Met doorenen gekroond, met geeſſelen geſlagen,
Beſpogen en beſpot, gepijnigd en gewond,
Gehongert, en gedorſt, ô menſch! om onze zond;
En eyndelijk gerekt en aen het kruys gehangen,
Daer menig druppel bloed vlood langs zijn bleeke wangen.
O liefde! Chriſti liefd, die door uw lijden leerd,
Dat gy ook van den menſch oprechte liefd' begeerd;

O lief-

O liefde! Chriſti liefd'! ô liefde ongemeten!
O liefde! by den menſch, op heden als vergeten,
O liefde! by den menſch zoo weynig overdacht,
O liefde! hoe verſtroyt by 't menſchelijk geſlacht!
O menſch! ô Chriſten menſch! wilt gy als Chriſten leven,
Zoo moet gy u tot liefd', en lijdzaemheyd begeven.
Gy moet uw naeſten doen, gelijk u Chriſtus leerd;
Zijn lijden, lieve menſch, uw lijdzaemheyd begeerd;
Zijn lijden en zijn ſmert, zijn bitterlijke wonden,
Vermanen u, ô menſch! te ſcheyden van de zonden,
En willen dat zijn liefd' met liefde zy vervuld;
Zijn lijden leerd dat gy zult lijden zonder ſchuld.
't Is al om ons geweeſt dat Chriſtus heeft geleden,
Hy lijd de ſtraf, wy zijn de gene die miſdeden;
O liefde! die ons leerd, en drukt in het gemoet,
En wil dat yeder zoo aen zijne naeſte doet,
Maer ach! waer is den menſch, die zich (in liefdens zaken
Gelijk 't een Chriſten voegd) zoekt Chriſtelijk te maken?
Geen Chriſten wet heeft plaets in 't Chriſten herte meer;
De liefde Chriſti, ons tot regel, wet en leer,
(Om met ons even menſch in Chriſten liefd' te leven,)
Die ſchijnt als uyt den menſch verbannen en verdreven;
De zond in plaets van liefd' bezit des menſchen hert;
Den eenen menſch zijn vreugd is d' ander menſch ſijn ſmert;
De nijdigheyd en haet tot nadeel van de vromen,
Die hebben 't meeſte deel der menſchen ingenomen;
O nijdigheyd! ô zond! ô kanker aen de ziel!
O nikkerlijk bedrijf! ô gruwelijk verniel
Van deugd, geluk, en eer der eerelijker menſchen!
Fy menſchen, die 't verdriet van hare naeſten wenſchen,
Fy menſchen, die de naem van Chriſten menſchen draegt,
Daer gy uw naeſten menſch met nijdigheden plaegt.
Doch, nijdigheyd (een grove zonde)
En werd alleenig niet bevonde
By 't ziel geſlacht, in onze tijd;
Maer ach! ik vind zoo veel gebreken,
Dat ikze al niet uyt kan ſpreken,
O menſch! leer zelver wie gy zijt.
Hoe menig voelt 'er 't hert bekropen,
Van vuyle luſten ingeſlopen,
Met graegte tot een ſnood bedrijf;
Hoe los werd trouw en eed vergeten,
En echts beloft ter zy geſmeten,
Tot miſbruyk van 't verganklijk lijf.

Wat ſpeeld de geyle luſt al parten?
O gruwel! zond in Echte harten!
Wat liſt gebruykt het ſnode vleys?
Om in dees goddelooze zaken,
Het zondig herte te vermaken,
Te boeten luſt naer minnens eys.
Hoe vleyden peyd de luſt de zinnen?
Met ydel zoet van geyle minnen,
't Geen zich de dert'le menſch inbeeld;
Het zy in mannen, 't zy in vrouwe,
In 't overtreên van Echte trouwe,
Een yder zijne rolle ſpeeld.
Wat hoor, en zien ik alle dagen?
Wat heeft de wereld valſche lagen?
Waer mede zy den menſch bekoord;
Wie kan des werelds ſnood bedrijven,
Zoo zeer beklagen, oft beſchrijven,
Als het (God beterd) wel behoord?
O aerdſchen aerd! geneygt tot zonden,
Wat leefd gy los en ongebonden?
Hoe hold en ſold gy in uw quel?
Ach! hoe verſtoot gy liefd, en deugde,
En zoekt al uw vermaek en vreugde,
In 't geen de ziel voerd na de hel.
O aerdſche ſtof! uyt aerd geboren,
Hoe prikkelt u de luſt, met ſporen?
Na geld, na goed, na hooge ſtaet,
Na rijkdom, eer, en werelds weelden,
Die aen de zielen noyt en teelden,
Als eeuwig leet, doch! al te laet.
Hoe woelen, wroeten 's menſchen zinnen,
Om overvloed van ſchat te winnen,
Die als zy al verkregen zijn,
Noch geen genoegen kunnen baren,
Maer teelen, door een gierig ſparen,
Tot meerder winning, groote pijn;
Of geven oorzaek om te leven
In pracht, tot ſtaet-zucht aen gedreven,
Welluſt ten dienſt, in overvloed;
Aenleyding tot een quaed begeeren,
Met Goddeloozen te verkeeren,
Ontſtaet uyt macht van geld en goed.
Hoe wiſt zich in voorleden tijden,
Het heydendom hier van te mijden?

O Chri-

O Chriſten ziele! leer, ey leer!
Van 't aerdſch niet meerder te betrachten,
Als gy u zult van nooden achten,
Tot onderhoud, in deugd en eer.
Hoe woeld en wroet het gierig herte,
Hoe veel! om meerder lijd het ſmerte,
En heeft gebrek in d' overvloed;
Ja knaegd, en plaegd zich alle dagen
In quel, van onnut zorge dragen,
Tot vuyl gewin van geld en goed.
Hoe veel! hy kan het hert niet voegen,
Om zich in veelheyd te genoegen;
Onnutte quelling, quâ begeert,
Hoe veer kunt gy de menſch verleyden,
En van het menſchelijk doen ſcheyden,
Gelijk ervarentheyd ons leerd.
Den gierigaert van luſt gedreven
Tot overvloed, zoekt arrem leven,
Veel wil hy, weynig wil daer van,
Dit is den aerd van gierig eygen,
Altijd tot meer en meer te neygen;
Hoe meer, hoe min 't hem dienen kan,
Een gierigaert, in zijn gebreken,
Werd by het vuylſte dier geleken
Dat op het gantſche aerdrijk leefd;
De wijzen geven voor een oordeel,
Het verken levend, doet geen voordeel,
Zoo ook, die'n gierig herte heeft.
In 't leven wroet hy voor zijn luſten,
Zijn quâ begeert laet hem niet ruſten,
Te rapen overvloed by een;
Hoe veel dat hy bezit in 't leven,
(Schoon nood vereyſcht) hy zal niet geven,
Nocht yets, om Godes wil beſteên.
Hy zal zich over gene armen
In 't minſt medogen, oft erbarmen,
In noot geen vrunden byſtant doen;
Wat mach ik doch van deze ſpreken?
Hem zelver zal het hert ontbreken,
Om zich in nooddruft zelfs te voên.
Hoe veer is woeker in gekropen?
Waer door der veel zijn uytgezopen,
In goed, in bloed, in ziel, en lijf;
Ik heb in 't ſtuk van deze zonden,

Zoo veele by den Menſch bevonden,
My ſchamende dat ik het ſchrijf.
O wereld! ſtad van alle ſteden,
Hoe vaek zucht ik, en dat met reden;
O wereld! wereld ach! ik ween;
Ik zie in u de woeker kruypen,
Om arme herten uyt te zuypen,
En 't vleeſch te ſtropen van het been.
O woeker! ſchijn vriend van de droeven,
('k Zeg droeve, die uw trooſt behoeven)
Hoe graeft, en aeſt gy hier ter ſteê?
Laet af, laet af, uw pont te delven,
Laet af den woeker, kend uw zelven;
Want God die maekt zijn geeſſel reê.
Op, zeg ik, op, ontſluyt uw oogen,
O gulzigheyd! door luſt bedrogen,
O dronkenſchap! ô boosheyds poel!
O voedzel van veel quade zonden!
God beterd, hier zoo veel bevonden,
Wat zijt gy meer dan Satans boel?
Waekt op, waekt op, gy Satans ſlaven,
Misbruykers van Gods goede gaven,
O dronkenſchap! wat toond gy blijk,
(Aen die, die met een gauw opmerken,
Aendachtig letten op uw werken,)
Dat gy de beeſten zijt gelijk.
Men vind een land daer zijn dees' wetten,
(En waerdig om wel op te letten;)
't Gebeurd als yemand gaſten heeft,
En aen den tafel is gezeten,
In vrolijkheyd met drank en eten,
Een vriendenmael ten beſten geeft;
Dat dan een ſlave word geſchonken,
Zoo veel, dat hy werd vol en dronken,
Op dat den gaſten zy geleerd,
Wat beeſtigheyd den dronk kan voeden;
O heydens leering! ons ten goeden,
Hoe hoog gy deugdens wetten eerd.
Hoe veer gaen nu in onze tyen
De luſten van de hovaerdyen,
Hoe opgeblazen, trots in pracht!
Hoe dertel, na de wijs, in 't kleden,
Bepronkt gy nu uw vleeſch, en leden;
O aerds, en ſterffelijk geſlacht!

De

De hovaerdy tot pracht genegen,
Begeeft zich op verkeerde wegen;
O hovaerdy! wat wend gy aen;
Ik zie, ik zie u zoo veel plegen,
Gy oorzaekt ſtraf, zoo gy die wegen
Begeert noch verder in te gaen.
Het ſpreekwoord leerd ons alle dagen,
Dat zonden oorzaek zijn van plagen;
Wat plagen heeft men oyt gehoord,
Wat plagen heeft God voor genomen,
Die ons niet op den hals en komen?
Dat 's honger, dierte, krijg, en moord.
De ſtraf des Heeren wy beproeven,
Peſt, diere tijden ons bedroeven,
Ja roven, moorden, plundren, brand;
Al deze komen ons genaken,
(Om zoo de herten op te waken)
Door ſtraf van Gods rechtvaerde hand.
O eeuw! wat voed gy droeve tijden,
In zorge, ramp-ſpoed, druk en lijden;
Benauwde tijd! al lang beproefd,
Hoe hebt gy met verdriet en ſmerte
Zoo menig ziel, zoo menig herte
Geplaegd, gepijnigd, en bedroefd?
Noch zal'er meerder droefheyd naken,
De tijd noch droever tijden maken,
Mits dien ik zie, en daeglijx ſpeur,
Dat menſchen in de zond volherden,
In plaets van beter, boozer werden,
O zondig hert! uw ſmert betreur.
Daer is geen liefd, geen deugd, nocht trouwe,
Geen zondig hert met recht berouwe,
Meer luſt tot quaed, als innig leet,
In plaets van zonden af te ſnyen,
De zonden meer en meer gedyen,
Den menſch van geen bekeering weet.
Zoo yemand mogt op mijn gebreken,
Door wreede dwang van boosheyd ſpreken,
En wijzen my het ſpreekwoord aen;
Zoo wie een ander wil beſtraffen,
Moet zelver eerſt het quaed af ſchaffen,
En op den weg der deugden gaen.
Die wil ik met mijn rijmen leeren,
Het ooge op zich zelfs te keeren,

Zijn quaed mijn misdoen niet verschoond ;
Dat ik de deugd zoek aen te wijzen,
Schoon zondaer, niemant kan't misprijzen,
Mits dien my walgt mijn quâ gewoont.
Ik heb, voor my, het mijn bedreven,
Derhalven ook voor mijn geschreven,
Den weg der deugd in rijm gemaekt ;
En niet alleen voor die, die 't lezen,
Maer 't zal mijn hert een prikkel wezen,
Die zoo wel my als andren raekt.
Om op der deugden weg te komen,
Heb ik noch yet wat voor genomen
Te schrijven, hoe wel zwak van macht :
Twee dingen aen den mensch t' ontdekken,
Die ons tot leydslien mogen strekken,
Om tot de deugd te zijn gebracht.
Het eene dat is Godes vreze,
Het ander wil de liefde weze ;
Waer een van deze twee gebreekt,
En word geen Christen ziel bevonden,
Maer quâ genegentheyd tot zonden,
'k Zeg zonden die de Heere wreekt.
Niets trekt hem God zoo zeer ter herten,
Niets kan 'er Christo meerder smerten,
Als zond, door hem zoo dier voldaen;
Met smert en pijn, en bitter sterven,
(Om ons den Hemel te verwerven)
Is Christus in zijn rijk gegaen.
Alleen heeft Christus ons door dezen,
De liefd geleerd, en God te vrezen ;
De liefde is den mensch van nood,
De vreze Gods moet ons bevryen,
Van straf, van plaeg, van alle lyen,
Ja zelver van dien helschen dood.
De liefde is een Christen teken ;
De liefde kan de zonden breken,
Een Christen werd door liefd bekend ;
De liefd toond Christelijke vruchten,
Dat zijn haer tranen, en haer zuchten,
Die zy tot God ten Hemel zend.
Wanneer men speurd dat Christen menschen,
't Verderven van hun naesten wenschen,
O God! hoe kan 't een Christen zijn?
Die ons bewijzen wil met rede,

Dat d' oorlog nutter is dan vrede;
O Chriſten! Chriſten in de ſchijn.
Gebrek van liefde doet u dolen,
De vrede heeft ons God bevolen,
De vrede is een Godlijk zaed;
En vrede moet door liefde komen,
Maer is de liefde weeh genomen,
Zoo teeld de wereld alle quaed.
De quâ begeert, van liefd geſcheyden,
Zoekt booze herten aen te leyden,
In plaets van liefde, tot de nijd;
Elk wil de hoogſte trap betreden,
En volgt zijn quâ genegentheden,
Dit brengt ons oorlog dieren tijd.
Begeert met zonden aengeſpannen,
Die hebben vreeze Gods verbannen;
Gods vrees en liefde aen een kant,
Nu kunnen geen goe vruchten telen;
Elk wil den rol van meeſter ſpelen,
O Chriſten ziele! Chriſten ſchand.
Waer is Gods vrees en liefd gebleven?
Waer is, ô menſch! het Chriſten leven?
Waer is de trouw? eylaes! te niet;
Om eygen baet de menſchen woelen,
Haer naeſten armoed niet gevoelen,
Den een is d' ander zijn verdriet.
Hoe ongelijk is 's werelds voordeel,
Hoe ongelijk het menſchen oordeel?
Den rijkert is des wijſheyds vriend;
Als yemand raekt in rijkdoms vreugde,
Eylaes! dat ſchrijft men toe zijn deugde,
Daer hy nochtans de ondeugd diend.
D'onvromen menſch (tot geld genegen)
Zoo hy maer rijkdom heeft gekregen,
En dat 't geluk zijn ſtact verhoogd,
Hy werd ge-eert, ontzien, geprezen,
Zijn rijkdom doet hem eerlijk wezen,
Schoon hy inwendig niet en doogd.
In tegendeel, wanneer de vromen,
Door ongeval tot armoed komen,
Zoo is het qualijk aengeleyd;
Hoe wel oprecht in hun geweten,
Zy moeten (eerlijk) eerloos heeten,
En 't gaet gelijk het ſpreek woord zeyd,

Onkruyd kan 't goede zaed verdrukken,
Een vroom gemoed kan 't luk miſlukken,
Miſlukt hem 't luk, hy is een guyt;
De ondeugd zal zijn deugde ſchenden,
Tot meerder laſt van zijn ellenden,
Hem voor een doogniet maken uyt.
Hoe veer is Chriſten liefd' verbannen,
D' een tegen d' ander aengeſpannen.
Eylaes! hoe word de liefd' vertreên.
Een yder, om zich groot te maken,
In ydel roem van werelds zaken,
Verkort de welvaert van 't gemeen.
Gebrek van liefde voed de zonden,
Door zonden is den Heer verbonden
Tot plaeg, en ſtraffe van ons quaed;
't Is om de zond' dat God zijn handen,
Op Koninkrijken, en op Landen,
Met Geeſſels van zijn ſtraffe ſlaet.
Dies wil ik my tot rijmen keeren,
Waer door een Chriſten ziel kan leeren,
Wat voor een Chriſten diend gedaen;
Waer toe den menſch moet zijn genegen,
Om God tot meêlij te bewegen,
De plagen van ons af te ſlaen.
De liefd' gegrond in Godes vrezen,
Kan ons een rechte middel wezen,
Waer door Gods liefde werd gevoed.
Dit zijn de woorden onzes Heere,
Des zondaers dood ik niet begeere,
Maer beterſchap in ware boet.
Wie kan tot boete zich begeven,
Die niet en wil in liefde leven?
Hoe kan 'er vreed en eendracht zijn?
Zoo lang de Chriſtenen verſchillen,
En geene liefde plegen willen,
Maer dragen 't herte vol fenijn.
Laet af, laet af, ô zwakke Chriſten!
Laet af, in 't Goddelijk te twiſten;
Hier om een punt, een kleyn verſchil,
(Ja dorſt ik zeggen, ydel dromen)
De Chriſtenen tot tweedracht komen,
D' een Chriſten d'ander dwingen wil.
Eylaes! ten zijn geen Chriſten wetten,
Laet ons de Liefde palen zetten,

Hoe

Hoe veer het Chriſtendom moet gaen,
Hoe veer een Chriſten is verbonden,
En wat een Chriſten moet doorgronden,
Waer meed een Chriſten kan beſtaen.
In God en Chriſtum te geloven,
'k Zeg God die alles gaet te boven,
God Vader, en God Zoon gelijk,
God Schepper, wiens gelijk in waerden,
En is in Hemel, nocht op Aerden,
Als Majeſteyt van 't Hemelrijk.
't Ken-teken is van Chriſten menſchen,
Haer naeſten als haer zelven wenſchen;
Mijns oordeels, 't ſtaet geen Chriſten vry,
Het hert in liefden af te trekken,
Van die, die hy niet kan verwekken,
Dat met hem een geloovig zy.
Ten paſt geen Chriſten tijd verſleten,
Te ſtraffen yemand in 't geweten,
Gelijk, God beterd, word gedaen.
O! wild' de liefde zoo veel geven,
Dat yder mogt zijn hert beleven,
Mits yder voor zich zelfs moet ſtaen;
Wanneer den Rechter zal verſchijnen,
Met helſche ſtraf, de booze pijnen,
En plagen eeuwig met ellend,
Die, die een ander wilde leeren,
Op zulk een weg, en pad te keeren,
Daer men geen Chriſten wette kend.
Ja, yeder een wil nu verſtrekken
Een ziele-hoeder, om te trekken
Het Chriſten herte na zijn zin;
Elk wil een ander beter leeren,
En zelver, door een quaed begeeren,
Loopt hy verblind het dool-pad in.
Aen andren is hem veel gelegen,
Zich zelven kend hy nauw te degen,
Hy wil van andren veel gedaen;
Een beter, wil hy 't beſt beroven,
Een ander 't zijne doen geloven,
Daer elk moet voor zich zelven ſtaen.
't Is vreemd dat nu de menſchen plegen,
Veel vlijt om andren te bewegen
Ter zaligheyt; en zorgen niet,
Met nauw en naerſtelijk op merken,

Dat door oprechte Chriſten werken,
Haer eygen ziele nut geſchied.
Elk wil een ander heylig maken,
En let niet op zijn eygen zaken,
Elkx oordeel 's anders heyl beroofd;
Ja d'een die zal den ander haten,
Hem liefd te toonen achter laten,
Om dat hy niet met hem geloofd.
O dooling! onder Chriſten menſchen,
Elk wil zijn naeſten zalig wenſchen,
En op zijn zelfs hy niet en let;
O Chriſten menſch! elk is verbonden
Tot beterſchap van zijne zonden,
Dit is de rechte Chriſten wet.
't Waend zich al Chriſten door 't geloven;
Die zich laet van 't geloof beroven,
Die wil nochtans een Chriſten zijn;
Schoon hy geloofd, wat vrucht kan 't geven?
Zoo men 't geloof niet wil beleven,
Is 't maer geloven in den ſchijn.
't Geloof (als 't nodigſt) is van node,
Ter zaligheyd, geleerd van Gode;
't Is niet genoeg, dit moet 'er by,
De liefd, de hoop, en ook de vreze,
Die moeten by 't gelove weze,
Al eer men recht gelovig zy.

AEndachtige Lezer, alzo mijn mening niet en is yemand ſtoffe te leverentot t'wiſt redenen, maer alleenig aen te wijzen den weg ter Deugden, in deze mijne Rijmen; voorvallende de aenroeringe des geloofs, als het aldernodigſte middel waer door de zelvige kan gevonden worden, is dat mijns oordeels niet genoeg maer van noode daer by te moeten voegen, Liefde, Hoop, *en* Vrede. *Op dat een Chriſten (vergeleken met een Schipper, in de zee baren van dit ongeſtadig leven) als zijnde de weg om tot de Haven der zaligheyd te komen, daer toe zoude mogen geraken.*

Den Schipman, zonder het ſchip te hebben, is't niet mogelijk te bezoeken de kuſten van Indien, ofte andere eynden dezes werelds; 't zelfde hebbende, als het voornaemſte en aldernoodigſte, heeft nochtans niet genoeg, maer moet zijn geankert, en daer by zich verzorgen met Compas.

't Geloove redelijker wijze, vergeleken met het Schip, is niet genoeg ter zaligheyd; laet ons gaen tot de Schrifture by Jacobum 2, 17, het gelove zonder werken, is in zich zelven dood.

Alzoo wy dan alleenig door 't geloove, niet en zijn verzekert, moeten wy de reyze onzes onzekeren levens, in het ſchip van ons geloove door brengen, na den ſtreek en 't Compas der liefden, dat is niet alleenlijk in Chriſtum *gelooven, maer ook werken van liefde, en van barmhertigheyd aen onze naeſten betoonen.*

Voor het t'wede, moet een gelovig Chriſten *het anker der hoope hebben, op dat zoo wanneer hem op de reyze overvallen de ſwarigheden dezes werelds, te weten, tegenſpoet, ongeval, haet en nijd, en ramp en lijden, arremoede en ongemak, droefheyt en ellenden, moeylijkheyd en ſwarigheden, vervolging en verdrukking, dat hy als dan zijn anker, dat is zijn hoop, uyt-*

werpe

werpe in deze onſtuyme baren, vaſtelijk geloovende, dat hem God almachtig na droefheyd blijdſchap, na lijden trooſt, na vervolging en verdrukking eeuwige ruſt, en zalige welvaerd zal verlenen.

Ten derden; de vreeze, vergeleken met het roer, door welke het ſchip moet geſtuurt worden, is noodig, by 't geloove, aengezien hy onderworpen is zich zelfs te vervoeren in de eeuwige ellendigheden; alzo hy niet en vreeſt, door een ondeugdelijk, boos en godloos zondig leven, den waerachtigen God en Schepper van alle ſchepzelen te vertoornen; welken God, alzoo hy goed en barmhertig is, zoo is hy ook ſtreng en rechtveerdig; aengezien dat zijne Godheyd kan vergramt en vertoorent worden door de zonden; zulx dat hy derhalven ons beſoekt met allerhande plagen, onder de welke is den oorlog, voortbrengende branden, moorden, bloedvergieten, eereſchenden, en diergelijken; ja dat ons God den Heer verzoekt met benautheyd, honger, peſt en diere tijden. Waer door is 't? alleen door onze zonden. zijn de zonden oorzaek van deze plagen, zulx dat God die over ons is uytſtortende? zoo moet het ook waerachtig zijn, dat zijne H. Majeſteyt, door beterſchap van zonden, oprecht berouw en leedwezen, als waerachtige boetveerdigheyd en deugdelijke woorden, in barmhertigheyd en genade kan verzoent worden. Derhalven hebbe ik deze voorgaende rijmen voorgeſteld, die ik beſluytende, zal vervolgen, en de eygenſchappen van de liefde, die ik in rijmerijen afbeelde, tot een ware, en oprechten Weg-Wijzer ter Deugden aenwijzen.

Liefde veroorzaekt Deugden.

'k HEb eens een oude man, by na de tachtig jaren,
Gehoord, een vreemde zaek, met zijne mond verklaren,
Ik zeg een vreemde zaek, die ik hier by geval,
Tot nut en dienſtigheyd, den Lezer toonen zal;
't Is nut, men zoo een zaek ten hoogſten zoekt te prijzen,
Waer door men yemand kan op 't ſpoor der deugden wijzen;
De liefde voed de deugd, als deugd met liefde gaet,
Zijn zy de ſterkſte grond daer 't Chriſtendom op ſtaet.
Het is wel eer gebeurd, waerachtelijk gebleken,
Gelijk ik zelver heb den Ouden hooren ſpreken,
Dat binnen Amſteldam, woonachtig was een man,
Wiens naem, en wiens geſlacht, als 't nauwd, men noemen kan;
Dees alle weeld gewend ten aenzien zijn vermogen;
Dees van een rijk geſlacht en eerlijk op getogen;
Dees met een jonge Vrouw in d' Echte ſtaet verzeld;
Dees wel begaefd met goed, en niet te min met geld,
Is eerlijk van gemoed, en deugdzaem in zijn leven,
Genegen van het zijn den armen meê te geven;
Hy, van een goed beleyd en van een ſchrandre geeſt,
Is tot een zeker kunſt al lang geneygt geweeſt;
't Was * Stof-ſcheyding die hem deed zijne meening miſſen, * *Alchimia.*
En 't ging hem in die zaek heel buyten zijne giſſen;
Na dat hy deze kunſt heeft, leyder, onderſtaen,
Zoo is het hier met hem heel qualijk afgegaen;
Hy, deed in deze kunſt een machtig geld verſlinden,
En zonder dat hy koſt daer in zijn wenſching vinden;

In 't kort, hy heeft zijn goed in deze kunſt verſpild;
Hy is by yder een onwaerd, en niet gewild.
De vrunden van zijn kant, en zijn hem niet genegen;
De vrunden van de vrouw, die gaen de zelfde wegen;
Hy, in het meeſt verdriet, en aldergrootſte nood;
Hy, zonder hoop en trooſt aen alle kant ontbloot;
Hy, die zich alle hulp der menſchen vind benomen,
Is noch in meer verdriet en ſwarigheyd gekomen.
En 't gaet zoo met den menſch, de rechte vrundſchap wijkt;
Geen vrundſchap vind den menſch, wanneer 't geluk beſwijkt;
De vrundſchap is altijd van vrunden afgevloden,
Wanneer op 't alderhoogſt de vrundſchap is van noden.
Eylaes! het Chriſtendom (hier in te grof verblind,)
De wereld wel, maer niet de ware vrundſchap mind.
Zoo lang de voorſpoed duurd, ſo duurd de vrundſchap mede;
O Chriſten! waerom niet geleefd na wet van rede?
Geen vrundſchap is oprecht daer weelde vrundſchap maekt,
Maer daerze word getoond als men in onluk raekt.
Op dat ik voort verhael, hoe zich de zaken keerden,
De vrunden (in de plaets van vrundſchap) hem onteerden;
Men ſloeg hem voor het hooft, als hy om vrundſchap bad,
Men wiſt hem niet te wil, ook als hy niet en had;
Hy, in de grootſte nood, en heeft geen trooſt genoten,
Maer wierd van yder een verſchoven en verſtooten;
Zijn leven is een ſtrijd, een quelling vol verdriet,
Vermits hy niemand heeft van wien hem trooſt geſchied;
Hy, door de hooge nood, tot bedelen gedreven,
Heeft zich, voor eenig tijd, uytlandig gaen begeven;
Hy, van een vroom gemoed, dat leven ongewend,
Gaet bedelen ter plaets daer niemand hem en kend.
O herten! hoe dus wreed, hoe kunnen Chriſten menſchen,
Haer ziel en zaligheyd van Chriſto Jeſu wenſchen?
O Chriſten! met de mond, geen Chriſten met ter daet,
Die zoo zijn even menſch in nood verlegen laet;
Hy (in dit ongeval) begeeft zich menig werven,
Van alle menſchen af, en gaet alleenig ſwerven,
Hier in een eyken boſch, daer in een open veld,
Al waer dat hy zijn hert aen God ten offer ſteld;
In zuchten en getraen, in weenen en in klagen,
Ter oorzaek zijn verdriet in dees zijn droeve dagen;
Hy roept, ô goede God! ik die uw dienaer ben,
Verzoek, geeft my niet meer als ik verdragen ken;
Mijn zonden, ik beken 't, zijn oorzaek van mijn plagen,
Die zoo veel niet en zijn, of noch kan ikze dragen.

Ach!

Ach! als ik overdenk, hoe 't met den menſch kan gaen,
Stort ik voor u, ô Heer! mijn zuchten en getraen;
De droefheyd perſt mijn hert tot dit weemoedig treuren,
Wat is my, Heer! geſchied, wat kan my noch gebeuren?
De nood brengt veel te weeg, en d' armoed die zoekt liſt,
't Behoeven maekt my wijs het geen ik noyt en wiſt;
Gedachten brengen voort een wonderlijk bedenken,
Eylaes! de bittre nood kan deugd en vroomheyd krenken;
Ik wil dat niet behoord, ik wil dat niet mach zijn,
De armoed, goede God, brengt quâ begeert in mijn.
Ik, die van goed geſlacht, van rijken, als van vromen,
Ter wereld ben gebracht, en eerlijk voort gekomen;
Ik, die in eerbaerheyd, en deugd ben op gevoed,
Ja alle weeld gewend, mijn nooddruft bidden moet;
Ik, die nu vrundeloos, in arremoed, en ſchanden,
Moet bedelen mijn koſt, en dolen achter landen;
Ben nu in d' hoogſte nood, die yemand hebben ken;
Eylaes! ik haet den dag, dat ik geboren ben.
Den naem van dezen man die laet ik na om reden,
En een verzierden naem zal zijne plaets bekleden:
Ik noem hem Deſideer, ten aenzien hy verlangd,
Dat hy in zijne nood een goede trooſt ontfangt,
Doch 't ſcheen dat dat geluk, op hem niet wilde komen,
Ten waer hy eerſt noch had meer ongeval vernomen.
Als Deſiderius geen uytkomſt vinden koſt,
Maer noch van huys tot huys zijn nooddruft bidden moſt,
Is 't op een zeeker tijd gebeurd dat zijn gedachten,
Hem rieden dat hy zoud een hooger kans betrachten;
Hy die in dit geval, zijn quade zinnen voed,
Vervalt ook met het hert op ander luyden goed;
Wat kan gebrek niet al, eylaes! te wege brengen?
't Gebrek kan in den menſch een quade luſt gehengen;
Hy die een zeker huys, vind onder wegen ſtaen,
Gebruykt een loozen vond, en komt 'er binnen gaen;
Daer woond een rijken man, van Joodſch geſlacht gebooren,
Dees ſpreekt hy aen, en leyd hem een verzoek te vooren,
Oft vraegd hem yets, het geen ik zekerlijk niet weet,
En onder dit beleyd hy zijnen voordeel deed;
Hy zag de gaten deur, hy zag verſcheyde deelen,
Bequamelijk om daer te rooven en te ſtelen;
Hy vind gelegentheyd, en neemtze wel in acht,
Doch ſteld zijn voorneem uyt tot aen de middernacht.
Als hy nu van de Jood zijn affcheyd had genomen,
Is hy, dien zelfde nacht weêr voor het huys gekomen,

Hy voegt hem op de plaets des daegs by hem verſpied,
Hy breekt 'er door in huys, en niemand hoord 'er yet,
Al wat 'er was dat ſliep, dies hy zijn quade luſten,
Ook garen had volbracht terwijl het alles ruſten;
Hy (die te harde klopt, oft al te luyde breekt)
Hoord dat 'er binnen 's huys den een oft d'ander ſpreekt;
In 't kort hy ſtaekt zijn doen, en vind hem vol beſchromen,
En roept, ô groote God! waer toe ben ik gekomen?
Drijft deze gure zucht en dampen uyt mijn hert,
'k Zeg deze quade luſt, die my de ziele ſmert.
De Joode ſprong van 't bed, met al de huyſgezinden,
En komen daer zy hem in onmacht neder vinden;
Een yeder (op het hoogſt verwonderd en bevreeſt)
Roept, 't is die man, die hier op heden is geweeſt;
De Jood in plaets van wraek, doet alle middel plegen,
En toond zich in der daed ook dat hy is genegen,
Om onzen zwakken vrund te helpen in zijn nood;
Hy die hem alle dienſt en alle byſtand bood,
Vraegd Deſiderium de oorzaek en de reden,
Waerom hy in de nacht komt in zijn huys getreden?
Hy vraegd hem wien hy is en waer hy komt van daen;
't Geen Deſiderius hem alles doet verſtaen;
De noot, zeyd hy, my dwong, door nood was ik gedreven,
My tot dit booze werk, en valſheyt te begeven;
Ey! vrund vergeef het my, en denkt dat armoed kan
Berooven van de deugd, een aldervroomſte man.
Als nu de Jood verſtond hoe dat de zaken lagen,
Heeft hy in dit geval hem loffelijk gedragen;
Ik die aen u beſpeur, zeyd hy, een goed gemoed,
En dat gy neffens dien zijt deugdzaem opgevoed;
Ik die uw vrunden ken, kend' uwe vader mede;
Ik heb u hert en grond beſpeurt uyt uwe rede;
Ik zal, waer dat ik kan, in all's u dienſtig zijn,
En zoeken door mijn gunſt te zachten uwe pijn;
Ik zal in dit geval u trooſt en vrundſchap toonen,
Uw miſdaed door de noodbegaen, op 't hoogſt verſchoonen;
Ik zal u alle dienſt en trouwe vrundſchap doen;
Ik zal mijn leven lang uw van mijn gaven voên;
Gy zult, zoo lang gy wild, hier in mijn huys verkeeren.
En zonder dat gy daer een ſtuyver zult verteeren,
O liefde! rechte liefd, ô liefde! ongemeen,
Van duyzend Chriſtenen, zeg my, waer iſſer een?
Dit doet een Joodſchen man, het Chriſtendom tot ſchanden,
Wiens naem behoord' te gaen door alle Chriſten landen;

O Chri-

O Chriſten! ſpiegeld u, hoe zich een Joode quijt,
Een Jode, die den naem van Chriſtus niet belijd;
O Chriſten! die u hert aftrekt van ware armen,
Zie hier een Joode zelfs zich over dien erbarmen;
Een, die geen Chriſten wet en kend, nocht onderhoud,
Beſchaemd het Chriſtendom, 't welk Chriſto toebetrouwd
Den loon huns zaligheyds; een Jood, door liefd gedreven,
Heeft hier een Chriſten ziel liefds plichten voorgeſchreven;
Doch, liefde heeft geen plaets nocht voorbeeld heeft geen kracht;
Vermaning doet geen vrucht, de deugd is niet geacht;
Beriſpen beterd niet, aenwijzing hoed geen doolen;
Ik zeg noch eens, zie toe, toezien is ons bevolen.
Elk Chriſten heeft zijn plicht, een plicht, die als een wet,
In yder Chriſten hert, van Chriſto is gezet;
Dat 's lichaems eygenſchap, die hert, en zin doet neygen,
Na liefde tot ons zelfs, als ingeboren eygen;
Gelijk als eygen liefd ons huysveſt in het hert,
Alzoo wil God dat ook die zelfde liefde werd
Aen onzen even menſch beſteed en opgedragen;
Wie 't niet en doet, die zoekt ook God niet te behagen.
Een leering uyt Gods woord, het geen den menſche leerd,
Dat hy in liefde zich tot zijne naeſte keerd:

Deut. xv cap. *Is 't zake dat 'er yemand van uwe broeders, die binnen uwer ſtads poorten woonen, in 't land 't welke de Heere uwe God u geven zal, tot armoede gekomen zal wezen, zoo en zuldy uw herte niet verherden, nochte uw hand niet toeſluyten, maer die den armen menſche open doen, en hem lenen het geen dat gy ziet dat hy behoefd; keer uw oogen niet af van uwen armen broeder, niet willende hem leenen het geen dat hy begeerd, op dat hy tegen u niet en roepe aen den Heere, en dat u dat ter zonden niet gerekent worde: maer gy zult hem geven; nochte gy zult niet ſchalklijk met hem leven, in zijn noot te verlichten, op dat de Heer uwe God u zegene, in alle tijden, en alle dingen, daer gy uw handen aen ſteken zult; daer omme zoo gebied ik u, dat gy uwe hand opend aen uwen behoeftigen broeder, die met u in 't land verkeerd.*

Sie hier, ô Chriſten menſch! een wet voor ons geſchreven,
Een wet waer na behoord het Chriſtendom te leven;
Een wet die onze Jood al beter heeft geleerd,
Als wel een Chriſten ziel die Chriſti liefd begeerd;
Een Jood, die van my zal een eeuwig lof behalen,
Tot ſchand van Chriſtendom, vol diergelijke dwalen;
Een vroom, een deugzaem man, om dat hem d'armoed rackt,
Werd by zijn vrunden zelfs voor deugniet uyt gemaekt;
Een vroom, God vrezend man, beproeving Gods ontfangen,
Van vrunden word gewenſcht ter galgen opgehangen;

Een vroom, een deugzaem man, van 't onluk neêr getreên,
Na alle ſmaed en ſpijt van zijn geſlacht geleên;
Een vroom, een deugzaem man, veel ſmaed en ſpijt genoten,
Van yeder menſch verdrukt, van vrunden uytgeſtoten,
Van yder ongeacht, en voor een fiel geſchend,
Vind in het eynde trooſt daer s'hem was onbekend.
By vrunden uytgejaegd, by vremden aengenomen;
By Chriſtenen verdrukt, by Joden opgekomen.
O Chriſten menſch! die u niet draegt zoo het betaemd;
Eylaes! het Joods geſlacht de Chriſtenen beſchaemd.
Als Deſiderius in 't onluk was gekomen,
Zoo heeft hy zijnen trooſt in God den Heer genomen;
Hoe wel door hooge nood hy quaed te plegen zocht,
Nochtans zijn vroom gemoed kreeg nader achterdocht,
En heeft in 't minſtedeel zich tot de daed begeven,
Doch zonder dezen Jood, hy haddet licht bedreven.
Men zeyd de nood breekt wet, en liefd verhindert quaed,
Gelijk in dit geval de daed ons blijken laet;
De nood had hem gepreſt tot luſten van te ſtelen,
Een Jode dat belet door 't zijne meê te deelen;
Indien der Joden liefd, hem niet had by geſtaen,
Ja meerder als hem van zijn vrunden was gedaen,
't Had lichtelijk geſchied dat hy hem had begeven,
Tot meerder dievery, en ongodzalig leven;
Maer 't is gelijkerwijs een wijzen leeraer zeyd;
Wie yemand ſtierd ter deugd, de deugd bearrebeyd;
En die op God betrouwd blijft nimmermeer verlegen,
Al ſcheen hem ook de gunſt van alle menſchen tegen.
Schoon yemand alle ſmaed, en tegenheyd geſchied,
Zoo hy in God vertrouwd, ten ſchaed hem min als niet.
Als Deſiderius, woonachtig by dees Jode,
Al zijne toevlucht nam in het gebed tot Gode,
En bleef ſtantvaſt in die, die 't al geſchapen heeft,
En die ter rechterhand by God den Vader leefd,
Die ſpiegeld zich ten hoogſt aen veler Chriſten zonden,
En houd zich aen de deugd van dezen Jood verbonden,
Te volgen 't gun aen hem de Jode had gepleegd;
Hoe zalich is de deugd die tot der deugd beweegd.
Hy ſpreekt zich zelver aen, hoe ongelijk is 't leven?
Een Jode leerd my hier hoe ik my zal begeven
Tot liefde, die den menſch zijn naeſten toonen moet,
Daer my in tegendeel mijn maegſchap anders doet.
Als Deſiderius een langen tijd van dagen,
Zich eerelijk en vroom had by dees Jood gedragen,

Zoo

Zoo heeft de Jode zelfs zijn vroom gemoed beſpeurd
Derhalven hem veel gunſt van deze Jood gebeurd.
't Geſchied op zeker tijd dat hem de Jode telde
Een goede ſomme gelds, die hy op winning ſtelde;
Zoo dat hy daer meê heeft zijn koopmanſchap gedaen,
En die hem na zijn wenſch gelukkig is vergaen.
Nu Deſiderius, veroorzaekt en verbonden,
Tot alle dankbaerheyd, deed alles wat hy konde,
Heeft hy aen zijnen vrund eerbiedelijk verzocht',
Of hy, op deze tijd, zijn affcheyd nemen mocht;
De Jode zegt hem neen, ik bid wild niet vertrekken,
Ik draeg yets in mijn hert, dat moet ik u ontdekken;
Mijn geeſt en heeft geen ruſt, de ziel is ongeſteld,
Een innerlijke ſtrijd al mijn gedachten queld;
Ik volg de Joodſche wet, en leef na die geboden,
Maer ſpeur door hooger geeſt de dwalinge der Joden;
Ik kan de Joodſche wet niet langer goed verſtaen,
De geeſt getuygt het my dat ik moet hooger gaen;
Ik wenſch, dat ik eens ſprak met eener wel ervaren,
Die my de gronden mogt van 't Chriſtendom verklaren.
Als Deſiderius (op 't hoogſt hier in verblijd)
De grond van zijn gemoed, na zijn geloof, belijd,
En dat hy zich betoond geleerd, en wel bedreven,
Om reden van 't geloof, en 't Chriſtendom te geven,
Zoo ſteld hy aen zijn vrund een goede leering voor,
De Jode werd verlicht en komt tot goed gehoor;
De Jode is zoo ver, door Deſideer, gekomen,
Dat hy, als Chriſten, nu 't geloof heeft aengenomen;
Zie hier een vremde zaek, een wonderlijk bedrijf,
Een zaek die waerdig is, dat ikze voort beſchrijf;
O Chriſten lezer! leer hier, met een goed opmerken,
Wat liefde niet kan doen, wat liefde niet kan werken;
De liefde, voed de liefd; de liefd, veroorzaekt deugd;
Gelijk gy klarelijk dat hier uyt leeren meugt;
't Was liefde, die de Jood aen Deſideer beſteede;
't Was liefde, waer door hy zijn naekte leden kleede;
't Was liefde, dat hy hem ten beſten heeft gekeerd,
En niet de doling van zijn even menſch begeerd;
't Was liefde, dat hy hem voor verder doling hoede;
't Was liefde, dat hy hem van zijne tafel voede;
't Was liefde, dat hy hem in nood heeft by geſtaen;
't Was liefde, dat hy hem heeft van zijn geld gedaen;
't Was liefde, die in hem de deugde deed beklijven;
't Was liefde, die hem deed ſtandvaſt in deugde blijven.

't Was

't Was deugde wederom dat liefde wierd beloond,
Als Deſiderius zich dankbaer heeft getoond;
't Was deugde als hy zocht zijn yver aen te wenden,
Te leeren Chriſtum, die noch Chriſtum niet en kenden;
't Was deugde, daer de liefd zoo willig was in macht,
Dat hy de Jode heeft tot Chriſtendom gebracht;
De Jode (nu bekeerd) aenvaerd het Chriſten leven,
En laet zich Chriſtelijk een ander name geven;
Als hy van zijn geloof belijd'nis had gedaen,
Wil hy niet anders zijn genoemt als Chriſtiaen.
Hoor! hoe het voorder liep, en hoe dat onder allen,
Met Deſiderio de zaek is uytgevallen.
Gelijk het wezen wil, of God het hebben wouw,
Zoo komt 'er, by geval, aldaer ter plaets een vrouw,
Een vrouw die elders heeft te reyzen voor genomen;
Ziet Deziderius daer van de woning komen,
En met dat zy hem ziet zoo is 't dat zy hem kend,
Schoon door verandering, ten deelen haer ontwend;
Zy ſpreekt tot Deſideer, en na verſcheyde reden,
Zeyd, dat zijn huyſvrouw is der wereld overleden;
Hy, die nu zijnde vry, van kinders niet belaſt;
Hy die noch jeugdig is, doet dat de jonkheyd paſt;
Voegd zich tot alle dienſt met welgenegen zinnen,
Om al het huysgezin tot zijne gunſt te winnen;
En boven dien hy tracht door middel van de deugd,
(Als zijnde wel begaefd met ſchonigheyd van jeugd,)
De ſchoone Iſabel het maegden hert te ſtelen,
Die haer ook toond geneygt tot hem in alle deelen;
Zoo dat de vader ook van dezen onderrecht,
Geeft Iſabel aen Deſiderio ten Echt.
O Goddelijk beſluyt! noodwendig zijn uw werken,
En wonder uwe macht gelijk men kan bemerken;
Leer, Chriſten ziele, leer, dat liefde God behaegd,
En wil dat yder menſch zijn naeſten liefde draegd;
De liefd veroorzaekt deugd, door liefde en door deugden,
Geeft God den Heer den menſch zijn zegening in vreugden;
Tot ſlot van reden diend een woortje noch gezeyd:
De liefde brengt de ziel in ſtaet van zaligheyd.

NATUUR-

NATUURLYKE BEWEEGREDENEN TER DEUGDEN,

Geſteld op de woorden:

GEDENKT TE STERVEN.

AL wat de menſchen doen, al wat de menſchen plegen,
Geſchied uyt enkel drift van innerlijk genegen;
Genegentheyd gevoed, door dagelijx gewoont,
Op heden in den menſch (als noodig) zich vertoont;
De menſchen ſtellen zich al oft zy noodig moeten,
Om hoogheyd, en om ſtaet, om geld en rijkdom wroeten;
De menſchen ſtellen zich met meerder luſt en vlijt,
Tot eer en edeldom, maer van een korten tijd,
Als wel tot edeldom, en eer van zulke zaken,
Die in der eeuwigheyd recht edel kunnen maken;
Dit by den menſch gepleegt, is misbruyk buyten reên,
De rechte edelheyd dat is de deugd alleen;
De rechte edelheyd dat's Chriſtelijk te ſtrijden,
Om Chriſti wille ſmaed en werelds oneer lijden;
De rechte edelheyd is dat men deugd betracht,
En al 't vergankelijk van geender waerden acht;
De rechte edelheyd is dat men zich leer voegen,
In kleynheyd wel te vreên, met weynig te genoegen;
De rechte edelheyd die moet alleen beſtaen,
In zaken die de ziel ter zaligheyd aen gaen;
De rechte edelheyd ontſtaet uyt kracht van reden,
En niet in ydelheyd die 's menſchen harſſens ſmeden.
O menſch! als ik bedenk, en ſtel voor mijn gedacht,
Het misbruyk dat 'er is in 't ſterffelijk geſlacht,
En laet mijn innig oog op 's menſchen leven dalen,
Zien ik veel meerder als ik weet te achterhalen;
Ik ſpeur dat niet een menſch hier op der aerden leefd,
Die ook in ſijn beroep zijn miſ bruyk niet en heeft;
Ik zie, die zelver deugd aen andren zullen leeren,
Dat die zomwijlen ook van 't ſpoor der deugde keeren;
Ik zie ook menigmael, dat die, die deugde prijſt,
De deugd verſtoot, ſchoon hy ter deugd een ander wijſt;
Die, die het toezien op een ander is bevolen,
En hoed zich zelven niet in ydelheyd te doolen;
Die, die op 's werelds troon als Goden zijn geëerd,
En zijn noch niet genoeg, het geen de tijd ons leerd;

Geen menſchen hedendaegs, het zy ook in wat ſtaten,
Die met het hare hun oprecht genoegen laten;
Die overvloedig leefd in welluſt, rijkdom, eer,
Gund het gemoed geen ruſt, maer leyd het aen op meer;
Die min bezit, hoe wel genoeg, heeft zorg en vreze,
Om dat hy garen zoud meer als zijn meerder weze;
Die weynig heeft zoekt veel, als hy 't bekomen heeft,
Men ziet nochtans dat hy in luſt tot meerder leefd;
Elk een wil meer als aêr, en dat in alle deelen:
De kray wil arend zijn, de knecht de meeſter ſpelen;
Den koopman konink zijn, den onderdaen een heer;
Begeerte in den menſch loopt huydendaegs te veer.
Eylaes! hoe woeld en wroet de menſch in aerdſche zaken,
En zoekt hier op der aerd zijn eere groot te maken;
Wat word 'er liſt gebruykt by die, die zijn gemoed,
En zelfs het herte hangt aen het verganklijk goed?
Hoe doold begeerlijkheyd op kromme omme wegen,
Al eer zy haren wil in 't hebben heeft verkregen?
Als 't dan verkregen is en averechts vergaerd,
Zoo word het of miſbruykt, of wel onnut beſpaerd;
De ſtaetzucht leyd het aen, en zoekt zich groot te maken
En door ſijn groote naem tot hoge ſtaet te raken;
En als 't na wil en wenſch tot ſtaet al is getreên,
Zoo is 't ſtaetzuchtig hert noch efter niet te vreên.
Zoo lang daer hooger is, zal hy na hooger ſtijgen;
Een ander mans bezit zoekt hy voor hem te krijgen.
Zoo yemand is gemeen in middel, macht, en ſtaet,
Men ziet dat hy in pracht boven zijn meerder gaet.
O menſch! verdoolde menſch! een les diend hier geſchreven,
Aen Alexander, van den Philoſooph, gegeven,
Ik zeg Diogenes, die deftig heeft gezeyd,
Ik ben een Vorſt, gy ſlaef, ô groote Majeſteyt,
Ten aenzien dat begeert u nimmermeer laet ruſten,
Daerom zijt gy een ſlaef, om dat gy diend uw luſten,
Mijn luſten dienen my, ik dwing, en drukze neêr;
En daerom is 't dat ik my zelver acht een heer.
O les! ô goude les! doch weynig dieze leeren;
Geen leering leerd men meer, als hebben en begeeren.
Ik bid u aerdze menſch, dat gy uw oogen ſlaet,
Op 's werelds ydelheyt en wankelbare ſtaet,
En op de broſheyd van dit kort onzeker leven;
Waer 's Alexander nu met al zijn macht gebleven?
Waer hy die onder hem de wereld had gebrocht?
Waer hy die door begeert na noch een wereld zocht?

Waer

Waer zijn zy die hier Troon en Keyzerrijk bezaten?
Eylacy! door de dood ontruymt, en na gelaten.
Schoon, dat men na zijn luſt mach leven menig dag,
Ja menig jaren lang zijn luſten plegen mach;
Wie heeft 'er honderd jaer zijn luſten van genomen?
Wie is het zeker tot de honderd jaer te komen?
Genomen dat het al naer uwen wil geſchied,
Ten eynde zijnde, ach! wat is 't? een enkel niet;
Wat is dan huys en hof? wat zijn dan land en erven?
Wat baet het als de dood u eeuwig die doet derven?
Wat is dan alle luſt die geen meer luſten vijnt?
Wat is 't dan als het vleeſch tot ſtof en aſch verdwijnt?
Wat is 't al honderd jaer zijn leven hier te leyden?
Want ziel en lijf in 't eynd die moeten doch eens ſcheyden.
Wat is 't die luſten meer gedient als uwen God?
Wanneer tot ſtof en aſch, het aerdſche lichaem rot.
Wat is 't in ſtaet en eer te leven na begeeren?
Waer 't vleeſch tot wormen aes moet van 't gebeente teeren.
O ſtaetzucht! ſpiegel u aen haer, die zijn geweeſt
In ſtaet, voor uwen tijd, door drift van yd'le geeſt;
Waer zijt gy geldzucht? vol van yver in 't vergaren,
Vervloekte gierigheyd, die hongerd om te ſparen,
En arme nooddruft ſchroomd, maer woekerd aen de luſt;
Waer zijt gy? zeg ik, die geen tijd verkieſt tot ruſt,
Maer hangt het hert aen 't geld, en 's werelds ydelheden;
Gy, in de overvloed met armoed zijt te vreden;
Vervloekte gierigheyd uyt quade luſt geteeld,
Zie uwen moeder hier in rijmen afgebeeld;
Zie hier van wat geſlacht dat gy zijt voort geſproten,
En uyt wat vader gy uw oorſpronk hebt genoten;
Uw moeder, quade luſt, u baerde uyt begeert,
Als ſy ongodlijk heeft met Satan geboeleerd;
Een ſnood en hels geſpuys uyt quade luſt u teelde,
Vervloekte gierigheyd! wiens ſuſter is de weelde,
Gebaert van eene ſtof, doch ongelijk van aerd;
Den een verteerd 't onnut 't geen d' ander zoo beſpaerd.
O wereld! propte vol van diergelijke dwalen.
O menſchen! menſchen wilt met reden achterhalen,
Hoe gierigheyd, en weeld twee quade zaken zijn,
Die aen een Chriſten ziel verſtrekken voor fenijn.
O menſch! ô aerdſche menſch! wilt uyt mijn rijmpjes leeren,
Tot matigheyd, u hert, en u gemoed te keeren;
Toond liefde, Chriſten menſch, en doet wat rede zeyd;
Leg af, Ik bid, leg af uw quâ genegentheyd.

O menſch! verdoolde menſch, gy, die in alle deelen,
In aerdſche luſten zoekt met al u hert te ſpelen;
Gy, die uw even menſch afgunſtelijk benijd,
Wanneer hem het geluk, na zijne wenſch gedijd;
Gy, die uw even menſch in armoed laet verlegen,
Schoon gy van God meer hebt, als gy behoefd, verkregen;
Gy, die u geld veel meer tot hovaerdy beſteed,
Als dat gy daer van uwen naekten broeder kleed;
Gy, die veel liever wild in overdaed uw goeden
Misbruyken, als daer van bedroefde armen voeden;
Gy, die in gulzigheyd veel liever godloos leefd,
Als dat gy d' armen menſch yets wat om Godswil geeft;
Gy, die veel meer bezit als gy behoefd, om leven,
En zelver niet en wild u zelfs uw nooddruft geven;
Gy, die veel gaerd en ſpaerd, ja dach nocht nacht en ruſt,
Gy weygerd de natuur de nooddruft, om die luſt;
Gy raept en ſchraept by een, om maer de luſt te peyen,
En durft van d' overvloed geen eerlijk leven leyen;
Gy, die uw even menſch perſt, tergt, ja vild en treed,
Dat vaek een vroom gemoed ſmoord onder zulk een leet;
Gy, die uw luſten ſchept, dijn naeſten menſch te plagen,
Door krachten van het recht, hem voor het recht te dagen;
't Is waer, dat gy met recht die zaken wel vermeugd;
Maer overtreed de wet, en 't recht van ware deugd;
Gy, die uw bittre gal uytſpuwt aen alle kanten,
Niet op uw naeſten menſch, maer eygen bloed-verwanten,
Wanneer door ongeval gy eenig nadeel lijd;
Gy, die u hier in toond als of gy heydens zijt,
In plaets van liefde, voed gy booſheyd om te wreken,
Men hoord in plaets van trooſt u bitze woorden ſpreken;
Men queſt een vroom gemoed, met naem van dievery,
Men ſcheld zijn eygen broer, als oft een dieve zy,
Daer nochtans eer en deugd hem in het herte woonen;
Maer daer 't geluk miſlukt, kan deugde niet veſchonen;
Als het geluk miſlukt moet deugd een deugniet zijn,
En hy die niet en deugd is vroom, in deugdens ſchijn;
De ſchijn en maekt geen daed, de daed blijft in zijn wezen,
Een vroom gemoed blijft vroom, in 't ongeluk miſprezen;
Onluk en breekt geen deugd, ſchoon 't ongeluk beklijfd,
Hy, die de deugde mind, in 't onluk deugdzaem blijfd;
Het ongeluk ontſtaet uyt tweederleye zaken,
Nochtans het ongeluk en kan geen deugniet maken,
't En zy des ondeugds luſt het ongeluk bereyd;
't Onluk is tweederley, dies iſſer onderſcheyd.

Daer

Daer is wel menig menſch tot ongeluk gekomen,
Welk onluk uyt moedwil zijn oorſpronk heeft genomen;
Die zoo onlukkig word, die is 't zijn boosheyds ſchuld;
Maer ach! onreedlijkheyd de moedwil zoo vervuld,
Dat men de reedlijkheyd nu langer niet wil plegen,
Noch onderſcheyden, hoe het onluk is gelegen.
Gy, die in u gemoed met God niet wel en ſtaet,
Om dat gy by u zelfs op quade wegen gaet;
Gy, die inwendig zijt vol dwalende gebreken,
Zult altijd op 't gebrek van uwen naeſten ſpreken;
Gy, die met loos beleyd uw miſdoent overkleed,
Verbergtze zoo dat daer geen menſche van en weet;
Uw moedwil werkt veel quaed, verborgen voor de oogen,
Noch hiet gy vroom, ſchoon al u werken niet en doogen;
Hy is in zijn gemoed veel ſnoder vaek geſteld,
Die lichtlijk voor een guyt, zomwijl een ander ſcheld.
Denk eens, dat Chriſtus zal in heerlijkheyd verſchijnen,
Met eyndelooze ſtraf verdoemde zielen pijnen;
Den goeden zal het loon ter zaligheyd geſchien,
Dat oor noyt heeft gehoord, nocht ooge heeft gezien;
God ſal den goeden daer het Hemels loon doen ſchenken,
Het loon dat niet en kan het menſchen hert bedenken;
Een vreugde zonder eynd, een leven zonder dood,
Een blijdſchap zonder pijn, een welluſt zonder nood,
Een vrede zonder twiſt, een vreugde zonder ſmerten,
Zal zijn by God bereyd voor d' uytverkoren herten.
Hierom, ô aerdſchen menſch! uw quade luſten mijd,
En maekt dat metter daed gy een goed Chriſten zijt.
Op, op, op Chriſten ziel! wild gy den Hemel erven,
Snijd alle zonden af, en leer, *Gedenkt te ſterven*;
Op dat, wanneer de ziel eens uyt het lichaem ſcheyd,
Dan gy het Hemelſch loon geniet ter zaligheyd.

SLUYT-REDEN.

GElijk den dageraet in 't ooſten,
De droeve herten kan vertrooſten,
Die of door minne ziekt te bed,
Oft door benautheyd zijn belet,
De ſlaep te gunnen aen de luſten,
Om in de donkre nacht te ruſten;
Gelijk het krieken van den dag,
Na dat het onder duyſter lag,
De bruyne wolken door komt breken,
Met zonne ſtrael de lucht beſteken,
En ſchiet op bergen, zee, en duyn,
De ſtralen van zijn goude kruyn,
Die levend doode doen verreppen,
Ja al wat leefd zijn aeſſem ſcheppen;
De velden met gebloemde kleur,
De kruyden met een Hemels geur,
De boomen met bedoude bladen,
Bepronken d' Aerd' met hun çieraden.
Gelijkerwijs door deze vreugd,
De menſch in geeſt en ziel verheugd;
Gelijk dees vreugden kunnen ſtrekken,
Om zielen tot Gods lof te trekken;
Alzoo wenſch ik dat mijn gedicht,
Met zoet vermaek den lezer ſticht,
En dat mijn rijmen hier geſchreven,
Een vrucht ter deugden mengen geven.
O God! ô Schepper! van mijn geeſt,
Indien ik ben te los geweeſt,
Zoo dat ik hier oft daer yets miſte,
Oft my in eenig deel vergiſte,
Waer aen zich yemand vind geraekt,
Zoo bid ik iſſer yets gemaekt,
Dat reyne zielen mogt beſmetten,
Gun my daer beter op te letten;
Wanneer dat ik na dezen dag,
Weêr nieuwe rijmpjes ſchrijven mag.
O God! of zoo mijn rijm mocht wezen,
Dat al de gene die het lezen,
Dat die, die 't hooren ofte zien,
Mach nuttigheyd daer door geſchien;
Zijn hier of daer verſtroyde zinnen,
Genegen tot onkuyſch beminnen;
Is hier of daer een jeugdig hert,
Geplaegt met geyle minne ſmert;
Word hier of daer een hert gevonden,
Aen zucht van reyne liefd gebonden;
Is hier of daer een hert vol ſtrijd,
Om dat het door de liefde lijd;
Gun dat mijn rijmen oft gedichten,
Haer droeve quelling wat verlichten;
Gund God! dat deze rijmery,
Een ydel hert tot ſtichting zy,
En dat hy, die 'er doold mach leeren,
Daer door tot beterſchap te keeren.
O God! ik bid dat mijn gedicht,
Voor al mijn eygen zelven ſticht,
En dat ik zelver mach beleven,
Het geen ik and'ren heb geſchreven.
Gund God! het geen ik heb gemaekt,
Dat dat mijn eygen herte raekt,
Te weten, dat ik my mach ſtellen,
Om luſt der zonden neer te vellen;
Dat ik mijn luſten tracht te voên,
Om aen mijn naeſten wel te doen;
Dat ik mijn hert en al mijn zinnen,
Mach ſtellen God voor al te minnen.
O God! dat ik mijn zelven keer,
Tot al de deugden die ik leer,
En daer ik and'ren aen wil prijzen,
Met voorgaen haer dien weg mach wijzen.
't Is yet dat hier de penne doet,
Maer niet ge[illegible] is 't hert niet goed;
't Is veel, de weg ter deugd geprezen,
En daer toe midd'len aengewezen;
't Is veel, zeg ik, maer niet genoeg,
Ten zy ik my daer zelfs na voeg;
't Is veel, maer niet genoeg bedreven,
De deugd aen and'ren voorgeſchreven;
't Is veel, maer niet genoeg gedaen,
Deugd zoeken, zonder voort te gaen;
't Is veel, maer niet genoeg veel weten;
't Is veel, geleerd en wijs te heten;
't Is niet genoeg, geleerd en wijs;
't Is niet genoeg, ik deugden prijs;

't Is

't Is veel, maer niet genoeg deugd plegen,
Aen 't hert is 't altemael gelegen,
Dies mijn gebed geoffert werd;
O God! verleen my zulk een hert;
O God! verleen my zulke zinnen,
Dat ik met 't hert de deugd mach minnen,
Geen deugden tonen met de mond,
Maer deugden in het hert gegrond;
O God! ô Schepper van mijn leden,
Gun my een hert geneygt tot vreden;
Gun my een hert van zuyver bloed;
Een hert geneygt tot alle goed;
Een hert tot quaed doen noyt genegen;
Een hert dat deugde zoekt te plegen;
Een hert inwendig niet beſmet;
Een hert dat op de waerheyd let;
Een hert dat zuyver word bevonden;
Een hert gewapend voor de zonden;
Een hert dat gierigheyd verſmaed;
Een hert het geen de logen haet;
Een hert dat wraeckluſt niet kan lyen;
Een hert om dronkenſchap te myen;
Een hert dat ſchrik heeft voor de hel;
Een hert bevrijd van overſpel;
Een hert door liefden aengedreven;
Om arme liens wat meê te geven;
Een hert inwendig zoo geſtelt;
Een hert dat noyt zich zelven queld;
Een herte dat zich nimmer ſtelde
Om mijnen naeſten menſch te ſchelde;
Een hert dat in een anders val,
Zich zelven noyt verheugen zal;
Een hert 't geen toond dat Chriſten teken,
Van yemants val noyt ſchand te ſpreken;
Een hert dat na de liefde trekt;
Een hert dat tot medogen ſtrekt;
Een hert dat zich na reên wil ſtellen,
En over niemant oordeel vellen;
Een hert dat wraeken laſter ſtaekt,
Als yemand in verval geraekt;
Een hert dat laſter zoekt te myen,
Al moſt het zelver ſchade lyen
Een hert dat na de vroomheyd tracht,
Gewillig by gebrek van macht.
Een hert dat zoo geſteld zal wezen,
Behoefd geen laſter ſchand te vrezen;
Een herte hier in wel voldaen,
Kan al het ſchelden tegenſtaen.
Om zulk een herte te begeeren,
Wil ik tot God mijn herte keeren,
Met vleugels van begeerte vlien,
Ten Hemel met gebogen knien,
En doen den Heer mijn offeranden;
O Hemel! doe mijn herte branden
In 't vuyr van liefde, ſtookt mijn ziel,
O God! voor wien ik neder kniel,
En offer u mijn gantſche leden,
In wierrook-brand van mijn gebeden.
Schept toch in my een reynen geeſt,
Een hert dat voor uw oordeel vreeſt;
Een hert dat alle daeg mach buygen,
Om u mijn zonden te betuygen;
Een hert dat in oprechte boet,
In zuchten, en in tranen vloed,
Voorgaende zonden mach verzaken
En nu een beter opzet maken;
Mijn toevlucht neem ik tot den Heer,
Tot Chriſtum, daer ik my toekeer,
Die door zijn dood en bitter lyen,
't leet wezend hert van ſtraf wil vryen.
O Chriſte Ieſu, Godes Soon!
Op dat ik in uw Vaders Throon,
Een hemels leven mogt verwerven,
Voer ik de ſprenk; Gedenkt te ſterven.

HET LEVEN van THEODORA,

Zonderſſe van Alexandrijen, In 't Jaer 474.

't IS voor een wijl geſchied, by Keyzers Zenos tyen,
In een vermaerde plaets genaemt Alexandryen,
Dat daer een ſchoone maegd, uyt Adelijke ſtam,
(Na datze wierd gevryt) een Edelman bequam;
Zy, die een ſpiegel was van allerleye deugden,
Was even aen haer man een oorzaek aller vreugden;
Zy, die in eerbaerheyd zeer lof baer was vermaerd,
Zachtzinnig, liefgetal, en van een zoeten aert,
Is by een yeder een in deugden zoo geprezen,
Dat haers gelijken ſcheen ter wereld niet te wezen;
Haer ſchoonheyd zoo volmaekt, van ſwier en van geſtalt,
Dat yder dieze ziet, in zijn gedacht vervald;
Zoo wie maer zijn gezicht laet op haer ſchoonheyd dalen,
En kan met geen gedacht dat wonder achter halen.
't Gebeurd op zeker tijd dat zy op ſtrate ging,
Al waer dat haer ontmoet een edel Jongeling;
Hy, die een dertel oog in geyle luſt liet ſpeelen,
Op dit vermaerde beeld, en al haer ſchoone deelen;
Hy, die zijn oogen ſlaet op d' oogen van die geen,
Wiens lieffelijk gezicht hem meer als wonder ſcheen;
Hy, die zijn oogen liet omtrent haer oogen dalen,
Geraekt door zotte luſt aen onverzichtig dwalen;
Hy, die zich in het kort, van minne voeld gewond,
Gluurt met een dertel oog omtrent haer roode mond;
Hy, die de minne voeld tot in zijn hert gezonken,
Die ſlaet een zoet gezicht omtrent haer lieve lonken;
Hy, die een ſtraeltjen ziet uyt hare oogen gaen,
Die voeld zijn jeugdig bloed door al de aders ſlaen;
Hy, die op 't voorhoofd ziet gekrulde hayren zwieren,
En weet nauw, hoe hy zal zijn geyle luſt beſtieren;
Hy, die haer zedig oog van hem vind afgerukt,
Haer eerbaerlijk gelaet de deugden in gedrukt,
Die vind zich niet te min tot vuyle luſt genegen,
En doet in dat geval, wat zotte minnaers plegen;
Hy, die van binnen zich met min ontſteken vind,
Hy, die een Echte vrouw in dertelheden mind,
Die word in hem gewaer een innerlijk verlangen,
Gevoelende zijn hert met zotte luſt bevangen;

Hy,

Hy, die zich voeld verheerd, en van een zotte gril,
Tracht deze jonge vrouw te krijgen tot zijn wil;
Hy zoekt, met geld en goed, de Jufvrouw te bekooren;
Hy leyd haer zijne liefd, en zotte min te vooren;
Hy vleyd, hy ſmeekt, hy bid, hy gaet de Iufvrouw an,
Op allerleye wijs die hy bedenken kan.
Doch, ziende zijn bedrijf, en moeyten zonder vruchten,
En dat zy niet en acht zijn klagen en zijn zuchten,
Hy, ziende dat hy niet te wege brengen koſt,
Bedocht een ander vond die hy gebruyken moſt.
Hy heeft een oude vrouw op zijne zijd gekregen,
Die haer tot zijnen dienſt met giften liet bewegen;
Dees koppelaerſter gaet en toond een valſchen grond,
Gebruykt haer vleyery met een geveynſde mond,
Doet meerder als ik weet voor dees tijd te beſchrijven,
Om dees vervloekte zaek in errenſt aen te drijven;
In 't eynde deze feecx die bracht zoo veel te weeg,
Dat hy zijn luſt en wil van deze Jufvrouw kreeg.
Helaes! de zaek bekeyt, die brengt in haer gedachten,
Een innerlijk verdriet met bitterlijke klachten;
Zy, die in haer gedacht de vuyligheyd bekend,
Ziet hare Echte ſchoot zoo goddeloos geſchend;
Voorts voeld zy in haer hert 't gun voort komt uyt de zonden,
Een innerlijk berouw, aen ſchaemte vaſt gebonden,
Leetwezen knaegd haer hert met innerlijke pijn;
Ach! Hemel (riep de vrouw) hoe quam de zond' in mijn?
Mijn Echte bed onteert, mijn eed, en trouw gebroken,
Het geen den Hemel noyt zal laten ongewroken.
O gruwel! ô beulin! ô zonde! die my plaegd,
En die dit ſtinkend vleeſch tot aen de beenen knaegd;
Onteerde Theodoor, wie zijt gy ſnoode vrouwe,
Waer voor zal yder een u Theodora houwe?
Wat hebt gy doch beſtaen voor een vervloekte daed?
O zonde! die mijn ziel met ſcherpe geeſſels ſlaet;
O zonde! die mijn vleeſch een bitter zoet deed proeven,
Waer van de na ſmaek is een eyndeloos bedroeven;
O zonde! die mijn vleeſch een vreugdens ſchaduw gaf,
Maer plaegd de ziele nu met vrees van helſche ſtraf;
O zonde! die mijn hert door 't vleeſchelijk verleyde,
En aen de ziel, helaes! het eeuwig niet voorzeyde;
O zonde! die mijn vleeſch door luſten hebt gegraegt,
Waer door mijn ziele nu met knaging word geplaegd;
O zonde! gy die zijt een poel van alle plagen,
Bereyd de zielen ſtraf in eyndelooze dagen;

O zonde! die het rijk van Pluto hebt gemaekt,
Daer noyt een zondaers ziel in ſtraf ten eynde raekt.
O leven zonder dood! ô pijne zonder ende!
Die my uw plaeg voorzegt, mits ik mijn echte ſchende;
Mijn waerde bedgenoot, en wel geliefde man,
(Wiens liefde t' mijnwaerts ik geenzins uytſpreken kan)
Heb ik, helaes! heb ik beroofd van zijne vreugde,
Mits ik geweken ben van Echtelijke deugde;
Wat raed, eylaes! wat raed? ſchoon Theodora zwijgd,
Schoon, zeyd zy, dat mijn man hier van geen kennis krijgt,
Schoon dat de miſdaed blijſt verholen en verborgen,
Zoo zal noch mijn gemoed niet zijn bevrijd van zorgen;
Zoo zal noch niet mijn hert bevrijd zijn van het leet,
't Geen my verwijten zal de zonde die ik deed;
De eerbaerheyd, en deugd die zullen 't niet gedogen,
Dat ik de miſdaed zal voor hem verzwijgen mogen;
De trouw die ik hem zwoer op eed van Echte wet,
En kan geen hoer, helaes! gedogen op zijn bed;
Brak ik mijn echte plicht, zoo brak ik ook mijn trouwe,
En zal zoo lang ik leef, my ook niet waerdig houwe
De waerde mijnes mans, die ik te waerdig ken,
Dat ik na dees tijd meer met hem vereenigd ben;
Heb ik my door de luſt begeven tot de ſchanden,
'k begeef my zonder man (onteert) in vreemde landen;
Ik wil, zeyd Theodoor, tot teken van mijn leet,
Begeven my op reys, daer niemant van en weet;
Ik wil, in eenſaemheyd, mijn zonden gaen beweenen,
God bidden dat hy my genade wil verleenen;
Ik wil, gaen reyzen heen daer my geen menſch en kend,
Ten aenzien dat ik heb mijn echte bed geſchend;
De zonden die ik heb door krankheyd, laes! bedreven,
Die kennen my niet waerd met mijne man te leven;
Dies ik in kleding wil niet meer een vrouwe zijn,
Maer dolen buytens lands en dat in manne ſchijn;
Het vrouwelijk gewaed dat wil ik gaen verkeeren,
Veranderen mijn naem, en dragen manne kleeren;
Ik wil, in eenigheyd, gaen dolen achter land,
Beweenen mijnen val, beklagen mijne ſchand;
Ik wil, in ware boet, voortaen mijn leven leyen,
Verzoenen my met God door zuchten, en door ſchreyen.
Zy, die een mannen kleed aen hare leden trekt;
Zy, die met vreemd gewaed haer lichaem overtrekt,
Begeeft haer op de reys, en gaet verſcheyde ſtonden
Al ſchreyend op den weg, al zuchtend om haer zonden;

Gaet

Gaet doolen ingetreur, en innerlijk verdriet,
Doch komt op zeker tijd daer zy een klooſter ziet;
Alwaer zy haer begeeft, en onderſtaet te vragen,
Of zy ook daer ter plaets mach eyndigen haer dagen;
Het werd haer toegeſtaen mits zy belofte doet,
Dat zy in alle dienſt haer leven ſlijten moet.
Zy, die van die tijd af, in 't klooſter is gekomen,
Die heeft een munnix kap voor kleding aen genomen;
Sy, die van die tijd af, in 't klooſter haer begeefd,
Gelijk een Munnik daer verſcheyde jaren leefd;
Sy, die in 't klooſter haer gedienſtig weet te voegen,
Geeft yder, die daer leefd, volkomen goed genoegen;
Sy, in een munnix ſchijn haer zonder opſpraek draegd,
Soo dat het yder een ten vollen wel behaegd;
Sy, die haer naerſtig weet in dienſtbaerheyd te quijten;
Sy, die haer dagen weet met alle dienſt te ſlijten;
Sy, die haer willich ſteld, en laet het minſte niet,
Van al het geen dat ook den minſten haer gebied;
Sy, die haer zelver acht een ſlave door haer zonden,
Word nimmer zonder dienſt in hare plicht bevonden;
Sy, die het ſnoodſte werk, en meeſte dienſte doet,
Gelijkerwijs een ſlaef, oft ſlechte dienaer moet,
Werd op een zeker tijd, als 't klooſter had van nooden
Yets tot nootdruftigheyd, in hare dienſt geboden
Te reyzen na de Stad, gelijkerwijs zy deed,
En willig hare dienſt met vlytigheyd beſteed;
Sy, die de reys aenvaerd, is onderweeg gekomen,
Al waer zy heeft een vrouw, oft jonge maegd vernomen,
Dees waende Theodoor te wezen eene man,
Dies ſpreekt zy Theodoor in dezer voegen an:
Mijn heer! ik ben op 't hoogſt begeerig, en genegen,
Om deze nacht met u een zoet vermaek te plegen;
Ik bid u wat ik kan, dewijl de nacht genaekt,
Dat gy u voorder reys van dezen avond ſtaekt;
Ik bid u, wild by my dit nachjen overblijven,
Wy zullen zoete vreugd en minneluſt bedrijven,
Hoe wel dat u de kap de zoetigheyd verbied,
Gy even wel en laet daerom dees welluſt niet;
Hoe wel de Klooſter-plicht de luſten heeft verboden,
Soo acht ik even wel mijn dienſtigheyd van nooden,
Om uw genegentheyd, en wel begaefde jeugd,
Te lokken tot vermaek van zoete minne vreugd;
Wanneer gy u met my in luſten hebt gequeten,
Sal niemand die der leefd van uw bedrijven weten;

Zijt daerom onbeſchroomt, en efter onbevreeſt,
En toond u deze nacht geen Munnik maer een geeſt;
Ey lieve! ſtaekt uw reys, wat wild gy vorder dwalen?
De duyſterheyd die valt, de nacht begint te dalen;
Zie hier bequame plaets, een wel gelegen ſtal,
Die ons voor dezen nacht gedienſtig wezen zal;
Zie hier gelegenheyd, om deze nacht te ruſten,
In lieffelijk vermaek van aengename luſten;
Zie, hoe dit geurig hoy ons ſtrekt een gunſtig bed,
Alwaer de lieve luſt kan plegen minnens wet;
Hoe ſtaje dus en dut, hoe benje zoo verſlagen,
En durfje dan met my de zoetigheyd niet wagen?
Steld al te nauwe zorg uyt uwe jonge zin,
En plaets 'er wederom de luſten tot de min.
Wel hoe! zeyd Theodoor; zoud ik my zoo vergeten?
Wat menſchen niet en zien, dat kan den Hemel weten.
Van waer, ô jonge vrouw, komt u die zotte waen,
Dat Theodoor met u die zonde zoud beſtaen?
Wat vuyle luſt heeft u de zinnen in genomen?
Wat zoekt gy daer gy noyt door my en zult toekomen?
Ik bid u, jonge vrouw, oft dochter wie gy zijt,
Maekt uwe Chriſten ziel dees vuyligheden quijt,
Laet minnens geyle tocht uyt uw gedachten vlieden,
En wild u jeugdig hert die vuyligheyd verbieden;
Wild minnens heete drift op 't hoogſte tegenſtaen,
Laet deugde boven luſt van geyle tochten gaen;
Die anders niet en zijn als ſchuym en vuylicheden,
Die aen een Chriſten ziel, en dienen noyt geleden;
O over ſchoone blom! u jeugd die is te eêl,
Dat ik zoo lieven roos zoud rukken van zijn ſteel;
U plicht, en ook de mijn, en kunnen dat niet lijden,
Gy moet, ô jeugdig dier! gy moet 'er tegen ſtrijden;
De luſt die is gelijk een vuur dat ſtaet en ſmookt,
En dat noch zonder vlam geduurig leyd en rookt;
De graegt tot mins gebruyk ter herten in gezonken,
Is even als een vuur dat eerſt begint t' ontfonken;
En dat zijn eerſte kracht kan worden licht beroofd,
Indien men het terſtont met weynig water doofd;
Tot leſſing van uw brand en kan niet beters wezen,
Als dat gy u begeeft om God den Heer te vreezen.
Den menſch die is gelijk een boom die ſtaet en bloeyd,
En daer zomwijle wel een quade tak aen groeyd;
Doch, by den Hovenier en werd die niet geleden,
Maer ſpoedig afgekapt, en van de ſtam geſneden;

De

De deugd, als Hovenier van 's menſchen ziel, niet lijd,
Dat gy een boom gelijk met quade takken zijt.
Den menſch diend op zijn hert als op een hof te paſſen,
En in het hert en mach geen ydel onkruyd waſſen.
O jong, en jeugdig dier! ſla handen aen de ploeg,
Rukt uyt dit wilde kruyd het is noch tijds genoeg,
Doof uyt de geyle brand, met water van Gods vreeze,
En wild niet als ſlaevin van uwe luſten wezen,
Maar toond de heerſchappy die Chriſten zielen paſt,
En maekt dat gy de ziel met plagen niet belaſt;
En zijt geen onderdaen van uw genegentheden,
Maar toond u ziel te zijn Princes van uwe leden,
Die als een Koningin uw luſten moet gebien,
En willig al de leên tot haren dienſte zien;
Wild gy, gelijk het voegd, geen ziel verderving lijden,
Zoo moet gy, jonge vrouw, de luſten tegen ſtrijden;
Geen dienaer nochte ſlaef, geen ſlechten onderdaen,
Mach tegens zijnen Vorſt, oft zijnen Prins opſtaen;
Uw ziel is een Princes, uw luſten zijn ſlaevinnen,
Dees tochten moet gy, om uw ziels wil, overwinnen;
Zoo u een vuyle luſt, komt dringen op het hert,
Ik bid u drijftze weg al eerze grooter werd.
Hier op is deze vrouw van Theodoor gelcheyde,
Gebruykt een ander man die haer begeerte peyde,
Ten aenzien zy hem had tot hare luſt gepord,
Van wien zy ook terſtond bevrucht en zwanger word;
Na negen maenden werd een zoon uyt haer geboren,
Die zy aen Theodoor, uyt ſpijt, heeft op geſworen;
En na zy was verloſt van haer onechte dracht,
Heeft men, tot zijner ſmaed, het kind hem t' huys gebracht;
Al 't Kloofter was ontſteld, van deze vreemde zaken,
Om dat men Theodoor zocht vaêr van 't kint te maken;
Een wonderlijk bedrijf is in dit ſtuk geſchied,
Men zeyd dit Theodoor, en zy ontkend het niet.
Wel wat een vreemden ſtuk! wat wonderlijke dingen!
Men ziet daer Theodoor, als vaêr, het kind op dringen,
Men ziet onſchuldig haer tot deze ſmaed bereyd,
En zonder dat zy daer het minſte tegen zeyd,
Alleen dat zy verzucht, en ſpreekt met droevig klagen;
Ik, die gezondig heb, ben waerdig ſtraf te dragen;
Ik, die de eerbaerheyd, door luſten, heb verkort,
Ben waerdig dat de ſtraf my op geladen word;
Ik zal dit jonge ſchaep, zeyd zy, gedienſtig wezen,
En oeffenen 't, van jongs ter deugd, in Godes vreezen;

Ik zal dit teere kind opqueken zoo ik kan,
Als moeder zonder vaer, als vrouwe zonder man.
Maer al het Klooster-volk begint haer aen te vallen;
Gy die gezondigt hebt, en dus beſtond te mallen,
Zult tot uw boet en ſtraf, ook uyt het klooster gaen,
Vermits gy als een guyt dees boosheyd hebt beſtaen.
Daer wierd zy met het kind ten klooster uytgedreven,
En gaet daer op het land, en door de boſſchen ſweven,
Tot dat zy eyndelijk daer by een hutje raekt,
Van hoy en ſtroo gebouwt, dat heeft zy op gemaekt.
Zy, die in deze kluys is met het kind gekomen,
Neemt kruyden uyt het veld, en bladers van de boomen,
Maekt haer een ſlechte ſpijs, en ſchrale koſt gereed,
Waer zy het kind meê voed, waer van zy zelver eet;
Zy, die daer ſchapen ziet, in ruyge boſſchen dwalen,
Gaet voor het jonge kind, daer ſchapen mellik halen;
Zy plukt een voedzaem kruyd, waer uyt zy perſt het zap,
En mengd het in de melk en kookt 'er van een pap,

En

En voed het jonge kind met diergelijke ſpijze,
En wil een moeders hert dit vreemde kind bewijze;
Sy voed en queekt het op gelijk een moeder doet;
Sy toond geduldigheyd in al dees tegenſpoed:
Zy, die haer als vernoegd in deze armoed ſtelde,
Dronk water uyt de beek, at kruyden van den velde;
Sliep op de koude aerd, en op de harde grond,
Alleenig door berouw van haer bedreven zond;
Zy ſchreyde menig traen, en zuchte menig werven,
Verleend my, lieve God, al eer ik koom te ſterven,
Dat ik in ware boet uw Majeſteyt verzoen,
Met tranen, en berouw, mijn Schepper mach voldoen;
Zy, die haer zelver ſteld bereyd tot alle lyen,
Zy, die haer zelver ſteld om geeſtelijk te ſtryen,
Lijd ongemak en ſmert, lijd honger, dorſt en pijn,
En door der Sonnen brand gelijkt een moor te zijn.
Na zeven jaren tijds haer leven dus geſleten,
En dat zy al die tijd niet anders had gegeten,
Als kruyden uyt het veld, en vruchten van de aerd,
En neffens haer het kind by ander vrouw gebaerd,
Heeft haer den Abt weerom doen in het klooſter keeren;
Zy in gehoorzaemheyd leefd na des Abts begeeren;
Zy word daer in een Cel geſloten met het kind,
En na twee jaren tijd die zy haer daer verbind,
Gebeurden dat men heeft haer droevig hooren ſpreken,
En met een luyde ſtem beginnen uyt te breken:
't Is uw alwetendheyd, ô groote God! bekend,
Dat ik mijn leven nu voel lopen na het end,
Aenſtaende is de uur, en 't eynde van mijn dagen;
Ik wil u, lieve kind, een vader op gaen dragen;
Een vader, die zijn gunſt aen arme weezen toond;
Een vader, die niet hier, maer in den Hemel woond;
Een vader en een God, dien zal ik u beveelen;
Een vader die u zal zijn zegen mede deelen;
Een vader geef ik u, een vader, lieve kind,
Die uwe ziele liefd, en zaligheyd bemind;
Een vader, die u zal een vader zijn na dezen,
Beveel ik u gelijk een vader aller weezen;
In alles wat gy doet, roept hem als vader an;
Ik bid u, lieve kind, al wat ik bidden kan,
Wilt mijns gedachtig zijn, en door vermaning leeren,
Dat gy voor alle ding u Heer en God moet eeren;
En oeffend u van jongs met naerſtigheyd en vlijd,
Niet dat gy van den menſch, maer God geprezen zijt;

En op dat gy bequaem hier toe zoud mogen leven,
Wil ik u, voor mijn dood, een goede middel geven,
Een middel die hier toe is van een groote kracht,
Dat 's in de wereld zijn verſchoven en veracht;
Te lijden met geduld beſchaemtheyd, ſmaed, en plagen,
Ia alle ongelijk ter zaligheyd verdragen;
Zoo gy oprechte eer ter zaligheyd begeerd,
Zoo maekt voor alle ding dat gy een ander eerd;
Zoo yemand u miſdoet, of yets te na mogt ſpreken,
Het zy in wat geval, behoed u voor het wreken;
En toond u nimmermeer een ſpiller van de tijd,
Die door te veele ſlaep u vruchteloos ontglijd,
Zijt zober in uw drank, en matig in u eten,
Op dat gy niet en meugd hier door uw plicht vergeten;
In kleding houd u ſlecht, in woorden houd een maet,
Zijt vlytig in 't gebed, en veel te kerken gaet;
Verheugd u nimmermeer in ander liens gebreken,
En wild noyt eenig quaed van uwe naeſten ſpreken;
Schoon dat 'er yemand is met leelijkheyd bevlekt,
Schikt dat gy anders vuyl met liefden overdekt;
Indien uw naeſte menſch een mis-ſlach mocht betoonen,
Zoo zijt altijd geneygt zijn ſwakheyd te verſchoonen;
Indien 'er yemand u yets wat te vragen heeft,
Zoo ſchikt dat gy voor al beleefde antwoord geeft,
Het zy ook tegens wien; zijt minnelijk van reden,
En vriendelijk in ſpraek, manierelijk in zeden,
Het zy ook waer het zy, en by wien dat gy bent,
Schikt altijd dat gy zelfs u voor de minſte kend;
Wild uwes naeſtens val en ongeluk beweenen,
Vertrooſt de droeven, God zal u ook trooſt verleenen;
Maekt dat gy in 't gebed u vaek tot God begeefd,
Bid voor die gene, die gy weet dat qualijk leefd;
Zoo lang u leven duurd, wild God daer voor bedanken,
Toond liefde, en bezoekt de zieken en de kranken;
Bid God dat hy aen u die krachten lang verliend,
Dat gy dit Klooſter volk als uwe Heeren diend;
Als met bekoring gy het lichaem voeld beſtreden,
Zoo neemt uw toevlucht tot den Hemel met gebeden,
En bid den Heere aen in 't binnenſt van u hert,
Dat door bekoring noyt uw ziel verwonnen werd.
Na dat zy tot het kind dees reden had geſproken,
Is hare ſpraek gedaen, en haer gezicht gebroken;
Zy viel ter aerden neer, en gaf terſtond haer geeſt,
Na dat zy negen jaer had by het kind geweeſt.

Een

Een overgroote rouw heeft hier het kind bedreven,
Als Theodora had aen God haer ziel gegeven;
't Kind dat niet beter wiſt, of anders niet en docht,
Dat het zijn vader was die hem had op gebrocht,
Stort droeve tranen uyt, met zuchten, en met klagen;
O hemel! gy hebt my, mijn hoop, en trooſt ontdragen;
O Hemel! en ô God! wat zal ik nu beſtaen?
Hoe zal het hier met my, in dit mijn leven gaen?
O God! zijt gy mijn trooſt, droogd gy mijn droeve tranen;
Hoe zalig was die les, hoe zalig dat vermanen,
't Welk my mijn vader deed; ô God! heeld mijn verdriet,
Uw wille is 't geweeſt, uw wille is geſchiet.
Het Klooſter volk, hier op, is by het kind gekomen,
En hebben 't doode lijf van d' aerde op genomen,
En hebben Theodoor, nu dood in manne ſchijn,
Bevonden, in der daed, een rechte vrouw te zijn.
Al 't geeſtelijke volk is bezich om met reden,
Te achterhalen waerom zy dit heeft geleden;
Doch niemand die te recht de waerom kan verſtaen;
Men heeft het doode rift ten grave waert gedaen.
't Gebeurd op zeker tijd, en na verſcheyde dagen,
De man van Theodoor komt in het klooſter vragen,
Of daer ook yemand yets van Theodora weet,
(Wiens af zijn hy betreurd met innig herten leet)
De zaek werd hem ontdekt, en alles voor gehouwe;
Den edelman beweend de dood van zijne vrouwe.
Den edelman betreurd het geen daer is geſchied,
En wat hy onderzoekt, hy vind den oorſpronk niet,
Waerom haer Theodoor in 't klooſter had begeven;
Doch, 't oordeel is by hem, 't was haer Godvruchtig leven.
Hy zucht, hy weend, hy klaegd, ſtort daer meenigen traen;
Hy neemt van die tijd af het klooſter leven aen;
Hy die met bidden heeft daer van den Abt verworven,
De Cel, waer in dat Theodora was geſtorven,
Leefd daer een wijle tijds in geeſtelijke ſtaet,
Tot dat zijn droeve ziel het broſſe vleeſch verlaet.
Het kind dat Theodoor als eygen was gegeven,
Dat bleef in 't klooſter ook, en voerd een eenzaem leven;
Dat wierd daer op gebracht in tucht en goede leer,
En komt in 't eynde noch tot ſtaet en hooge eer,
Door zijn Godvruchtigheyd, en Chriſtelijke deugden,
Was hy het Klooſter-volk een ooorzaek veler vreugden;
Geraekt, door naerſtigheyd, in Chriſten plicht, zoo verd,
Dat hy ten leſten noch den Abt van 't klooſter werd.

De Deugt verzoet „ de tegenſpoed.

Oe Edel is de deugd, in die die deugde plegen!
Gelukkig zijnze die tot deugde zijn genegen;
Gelukkig is de ziel die in de deugde leefd;
Gelukkig, ſchoon 't geluk dien menſch verlaten heeft;
Gelukkig zijnze die vaſt op de deugd vertrouwen,
Schoon 't wereldſche geluk niet langer ſtant wil houwen;
Gelukkig is die menſch, die op de deugde ſtaet,
Schoon dat hem alle vreugd en vrunden trooſt verlaet;
Gelukkig is die menſch, die zich tot aller ſtonden,
In ongeval en nood, houd aen de deugd gebonden.
Ik bid u, Lezer! gun een korten tijd gehoor,
Ik zal op dit geval, een zake ſtellen voor,
Een zake die ons kan bequame leering geven,
Hoe dat een menſch behoord in tegenſpoed te leven;
Hoe dat een zwakke ziel, in ramp en ongeval,
Door middel van de deugd, tot voorſpoed komen zal.
Ik heb in mijnen tijd een jeudig paer geweten,
Die in oprechte deugd haer jonge leven ſleten,
Die in de vreeze Gods van jongs af opgevoed,
God dienden alle daeg met een oprecht gemoed.
De vrouw bemind haer man, de man bemind de vrouwe,
En hebben onder een Godzalig huys gehouwe;
De vrouw heeft haer beroep, de man zijn plicht voldaen,
Zoo dat men alles zag na zijn behooren gaen;
De man heeft om gewin zijn koopmanſchap gedreven,
Hem dikmaels buytens lands en elders heen begeven;
Dan op de Franſche Kuſt, dan in het Spaenſche land,
Dan op een ander plaets, dan naer een ander kant;
In 't kort, al wat hy deed dat viel hem meeſt tijds tegen,
Hy heeft in plaets van winſt een groot verlies gekregen;
Hy, die zoo veel hy kan, in als zijn beſte doet,
Die ziet men dat in 't eynd vervalt in tegenſpoed;
De vrouw, (die haer bedroefd heeft over deze zaeken,)
Die ziet men op een kort in groote droefheyd raeken;
Om dat zy van haer goed was t' eenemael ontbloot,
Om dat zy haer bevond in arremoed, en nood;
De vrouw als heel miſtrooſt, die voegd haer na de reden,
Zy offerd aen den Heer Godzalige gebeden,
Zy opend voor den Heer haer innerlijke grond,
En ſpreekt een reyn gebed, met onbeſmette mond:

O Heer!

O Heer! gy die my hebt een echte man gegeven,
Met wien ik naer uw wil, mijn dagen af wil leven;
O Heer! ik die van u verkregen heb een man,
En daer by zoo volmackt als ik hem wenſchen kan;
Schoon ons het ongeval is op den hals gekomen;
Schoon gy ons, lieve God, u gaven hebt benomen;
Schoon ons uw lieve hand met plagen ſchijnd te ſlaen,
Zoo wil ik niet te min na uw geboden gaen;
Zoo wil ik niet te min u groote Godheyd vrezen,
Op hoop dat gy ons zult een trooſt en ſteunzel wezen;
Op hoope dat gy zult verſterken mijne jeugd,
In dit ons ongeval, met krachten van de deugd;
Heb ik het aerdſche goed, ô Heer! van u ontfangen?
Zal ik, als 't u beliefd, dat u niet weder langen?
Wel aen, mijn goede God, u wille moet geſchien,
Men zal my zonder goed, niet zonder deugde zien;
Schoon 't wereldſche geluk nu ſchijnd van ons te wijken,
Wy zullen niet te min de deugde laten blijken.
Deugd, die hoe kleyn men is van rijkdom ofte ſtaet,
Noch boven het geluk van al de wereld gaet;
Deugd, dien ik niet genoeg na waerde weet te loven;
Deugd, die al wat 'er is ter wereld, gaet te boven;
Schoon dat een Chriſten ziel in arremoede leefd,
Voorwaer zy heeft genoeg, indienze deugden heeft.
't Geſchied na korten tijd, dat yder quam te horen,
Als dat nu Virtus had zijn gantſche goed verloren;
'k Seg Virtus, en daerom de man alzoo genaemd,
Ten aenzien zijner deugd, hem zulke naem betaemd;
Men ziet daer in het huys verſcheyde menſchen komen,
Van wien hy eenig geld op rente had genomen;
Een yder ſprak om 't zijn, gelijk men denken kan,
En vielen over hoop, op dees bedroefde man;
Een man, gelijk men zeyd, woonachtig hier ter ſtede;
Een man, die met geduld zijn rampſpoed heeft gelede;
Een man, die in zijn nood, op werelds byſtand niet,
Maer, die alleen op God, en op de deugde ziet;
Een man, niet afgerecht op ſlimme werelds grepen;
Een man, in geen bedrog ervaren, nocht geſlepen;
Een man, oprecht en vroom, die by gebrek van goed,
Betoond in dit geval zijn deugdelijk gemoed.
Maer ach! wat is de deugd, wat kan de deugde baten,
Wanneer een boos gemoed zich niet wil zegge laten?
Men ziet geen deugden aen, als het geluk niet wil,
't Geen bleek, als 't ongeluk op dezen Virtus vil;

Men komt hem op den hals met ſchrikkelijke dwangen,
In 't eynd men zet hem vaſt, en houd hem als gevangen;
Hy, die geduldig is, en deugdzaem van gemoed,
Die toond oprechte deugd in zijne tegenſpoed;
Zijn huyſvrouw neffens hem moet met het noodlot ſtryen,
En komt haer lieve man vertroofteu in zijn lyen,
Zy beyde in 't verdriet, die vinden noch haer vreugd,
En ſtellen al haer hoop op God, en in de deugd;
Wat ſmaedheyd, wat gebrek dat men haer beyde deede,
Zy hebben 't met geduld verdragen en gelede.
Verdurven eeuw, eylaes! wat ziet men nu ter tijd?
O menſch! gy toond u Ioodſch, ſchoon dat gy Chriſten zijt?
Hoe kan een Chriſten ziel zich zoo in 't leven dragen?
Hoe kan den menſch, eylaes! zijn naeſten menſch zoo plagen?
O Chriſten met de naem! ô Chriſten met de mond!
Gy voerd een Chriſten ſchijn, laes! op een Ioodſchen grond.
Geen Iode zal een Iood zoo jammerlijk belonen,
Als wel de Chriſtenen haer hedendaegs betonen;
Een Iood, een heyden zelfs, is dweger van gemoed,
En toonde en meerder liefd', als wel een Chriſten doet.
Beklagelijke zaek, dat Chriſtenen zoo dolen,
De wraek daer van laet ik aen God den Heer bevolen,
En wil op onze ſtof den lezer wijzen aen,
Hoe eyndelijk de zaek met Virtus is gegaen.
Al wat hem over komt hy houd hem wel te vreden,
Hy offerd alle daeg aen Gode zijn gebeden,
Als dat den Heer aen hem, in 't geen hem overvil,
Geduldigheyd en trooſt in 't leven geven wil.
't Geſchied na zeker tijd dat in dit droevig lyen,
Hem 't ongeval noch meer, en meerder quam beſtryen;
Den Heer die heeft zijn Vrouw met ziekten aengetaſt,
En in zijn droeve nood zijn hert noch meer belaſt;
Zijn vrouw, zijn waerde deel die hem in al zijn lyen,
Was tot een vaſte trooſt, en tot een zoet verblyen,
Die is hem door de dood van d' Aerde wech gerukt,
Dit is de zwaerſte ramp die hem het herte drukt.
Daer zat dien goeden man gevangen en geſloten,
Van alle trooſt beroofd, van alle vreugd verſtoten,
In 't midden van 't verdriet, in 't midden van zijn rouw;
En zonder geld of goed, en zonder echte vrouw;
Hy efter vol van deugd, die trooſt zich in dat leven,
En hoopt dat God den Heer hem zal een uytkomſt geven,
Gelijk het in het eynd met Virtus is geſchied;
Wie maer op God vertrouwd, den Heer verlaet hem niet.

Daer

Daer was een zeker maegd, tot Amſterdam geboren,
Die hare ouders had al voor een wijl verloren,
Die rijk en machtig was van landen en van geld,
Doch, eenigſins miſmaekt, en van natuur misſteld;
Maer van een goeden aerd, en deugdelijke zeden,
Het geen ver overtreft de ſchonigheyd van leden.
Dees, die van jongs af heeft met Virtus omgegaen,
Heeft nu zijn droeve ſtaet en ongeval verſtaen;
Verzekerd dat hy is oprecht en vroom van leven,
En dat hy zich ter deugd van jongs af heeft begeven;
En dat hy zulke liefd zijn vrouw gedragen heeft,
Als eenig man kan doen die op der aerden leefd.
Zy, die verzekerd was hoe hy zijn vrouwe diende,
Wat vrundſchap en vermaek dat hy aen haer verliende,
Die ſteld haer hert op hem en maekt een vaſt beſluyt,
En zeyd aen zeker vrund haer rechte mening uyt.
Dees, met gelegentheyd, en dat ter goeder trouwen,
Heeft Virtus deze zaek in errenſt voor gehouwen;
Die zich gelukkig hield, maer noch niet lieven wou,
Dat overmits de dood van zijn geliefde vrouw.
Mocht ik, zeyd hy, dien dach, dien dach noch eens beleven,
Dat God den Heer aen my zoo veel geluk woud geven,
Hoe dankbaer zoud ik zijn, aen zijne Majeſteyt,
Voor zoo gewenſchten deel my weder toegeleyd;
Zoud ik wel op der aerd zoo grooten luk betreffen,
Dat God den Heer my zoud tot zulken ſtaet verheffen?
Ach! ach my dunkt het niet, mijn rampſpoed is te veel,
En ik en ben niet waerd aen zulken waerden deel.
Als zy mijn ſtaet beoogd en overweegd mijn zaken,
Zoo vrees ik zal de tijd haer 't lieven tegen maken.
Als Virtus menigmael dus met gedachten ging,
En oogden op zijn ſtaet, en zijn verandering,
Zoo vind hy zijn gemoed vol vreezen en vol ſchromen,
Door zorgen, dat hy zal tot dat geluk niet komen;
Maer God, die voor de menſch in alle droefheyd ſtrijd,
(Wanneer den menſch met God geduldelijke lijd)
Die heeft de zaek gevoegd, zoo datze onder allen,
Ten nutſten is beſlaegt, ten beſten uytgevallen.
De Iufvrouw, die haer zin op Virtus had gezet,
Heeft efter op zijn zaek, en op zijn ſchuld gelet,
En laet daer yder een tot haren huyze halen,
Wat Virtus ſchuldig was, dat heeft zy doen betalen.
Ey! zie wat hier de deugd heeft in een maegd gedaen,
En Virtus werd verloſt, dies komt zy by hem gaen;

Sy wenſcht hem goeden dach, en hy haer des gelijken;
Sy ſcheenen alle beyd door liefde te beſwijken.
Zie hier, zeyd zy, een maegd die in haer eêlſte jeugd,
U niet en mind uyt luſt, maer meer om uwe deugd;
Zie hier een teere maegd, die met beſchaemde wangen,
En niet door geyle drift uw liefde zoekt t' ontfangen;
Zie hier een teere maegd, die 't eenzaem leven haet,
En wenſcht uyt rechte deugd te zijn in d' echte ſtaet;
Zie hier een teere maegd haer tot uw liefd begeven,
Om als een echte vrouw uw liefde aen te kleven;
Ik ſteun op uwe deugd, en op u vroom gemoed,
Dat my dees vryigheyd uyt liefde plegen doet.
Als Virtus dit nu hoord, zoo gaet hy neder buygen,
En wil een dankbaer hert aen zijne bruyd getuygen,
Hy kuſt haer lieve mond, en ſweerd haer zijne trouw,
En neemt de Jufvrouw aen voor zijne echte vrouw.
Zie hier, ô zoet geſlacht! hoe wijze maegden minnen;
Leer hier, ô maegden! leer, dat noyt uw domme zinnen,
Vervallen op het goed, maer dat uw lieve jeugd,
De rijkdom u verleend, wil gunnen aen de deugd;
De deugd is 't eêlſte goed dat yemand kan bekomen.
Als zy nu Virtus had tot hare man genomen,
Soo is haer alle dienſt, en alle vreugd geſchied,
Vermits de deugd altijd op deugds vergelding ziet.
Na dat nu Virtus was weêrom tot ſtaet verheven,
En hadde goeds genoeg om ruſtig van te leven,
Zoo heeft hy alle dienſt en liefden aengewend,
Waer meê dat hy de deugd van zijne vrouw erkend;
Hy heeft haer zoo bezint, dat hyze alle dagen,
(Indien het doenlijk waer) zoud op zijn handen dragen;
Hy dient haer zoo getrouw, en dat van dag tot dag,
Dat noyt een man zijn vrouw meer vrundſchap toonen mach.
O! 't is een wijze maegd (die zoo veel is gegeven,
Dat zy in overvloed kan van haer rijkdom leven)
Die hare liefde ſtelt op een, al heeft hy niet,
Dat houwelijk valt goed, daer 't goed op deugde ziet.
Als Virtus met zijn vrouw had goeds genoeg gekregen,
Zoo liet hy zich geen meer van gierigheyd bewegen;
Zoo dat hy niets en doet, oft eenig handel drijft,
Maer zorrigd dat zijn goed als onverminderd blijft.
Hy, die zich matig toond, en eerlijk in het teeren,
Die zoekt, van jaer tot jaer, zijn inkomſt te vermeeren;
En zeker 't is genoeg gewonnen voor een man,
Die van zijn inkomſt 's jaers noch overhouden kan.

Min-

Minne vreugd „ paſt op geen Deugd.

HOe veer is nu de Deugd in deze Eeuw verlopen?
Hoe is de geyle min in 's menſchen hert gekropen?
Wat doet de minne niet in 't menſchelijk geſlacht?
Wat heeft de geyle min niet al te weeg gebracht?
Een zaek, een vreemde zaek zal ik hier gaen verklaren,
Hoe dat een zeker weeuw, gekomen tot haer jaren,
Die in een groot bezit van rijkdom was geſteld,
Van goed zeer wel verzien, en niet te min van geld;
Dees, na dat haer de dood de Man had weg gedragen,
Die heeft het oog terſtond weêr op een aêr geſlagen;
Een zeker weeuwenaer, (die nae een korten tijd
Zijn vrouw verlooren had) dees weeduw weder vrijd;
Van wien hy zoo veel gunſt in 't vryen heeft genoten,
Zoo dat daer op een kort het houwlijk wierd geſloten.
't Gebeurd op zeker tijd, 't geſchied op zeker dach,
Als dat men deze twee te voorſchijn komen zach,
Ter plaetze daer men moet geboden in doen ſchrijven;
Doch moſten op dat pas de zake laten blijven,
Ter oorzaek dat 'er werd by vollen raed verſtaen,
Dat het de eerbaerheyd zoud zijn te kort gedaen,
Vermits dat hy, en zy, noch onlangs van te voren,
Hadden haer wederpaer, en echte deel verloren;
Hier was het heel verbrod, en lelijk aengeleyd,
Vermits men deze twee hun mening heeft ontzeyd;
Die onverrichter zaek zijn weder t'huys gekomen,
Schoon dat 'er alle ding was by der hand genomen,
De vrunden al vergaerd, de maeltijd al bereyd,
Gelijkerwijs het voegd in die gelegentheyd.
Men gaet 'er niet te min dien avend vrolijk leven,
Men heeft zich niet te min tot alle vreugd begeven,
Men drinkt 'er wakker om, op bruydegom, en bruyd,
In zoetigheyd en vreugd, een friſſen roemer uyt.
Na dat men nu een wijl ter tafel had gezeten;
Na dat men had genoeg gedronken, en gegeeten;
Na dat men nu een wijl welluſtig had geleefd,
Zoo is 't dat yder een zich weder t' huys begeefd.
De bruyd die ſteld haer aen, als of zy meê woud ſcheyden,
De bruydegom begeerd zy zal noch wat verbeyden;
Alzoo tot zijnen huys de maeltijd was geweeſt,
Zoo vond hy zich verheugd, en van een blijde geeſt;

Hoe

Het regend, en het wayd, dies laet de bruyd haer zeggen;
Hy onder dies beſtaet wat harder aen te leggen,
Dat zy de gantſche nacht daer over blijven zouw,
En ſlaepen aen zijn zy gelijk zijn eygen vrouw;
Zy, die niet min dan hy, tot die zaek was genegen,
Staet zijn verzoeken toe, en heeft 'er niet veel tegen;
Zy, die op dit verzoek haer licht gezeggen liet,
Die zey, wat zal dit zjjn, ik heb mijn ſlaep goed niet.
Hy ſluyt een kaſſe op vol allerleye linden,
Hier zult gy, 't geen gy zoekt, na uw believen, vinden;
Koom, lieffte, gae met my, daer ik in dit geval,
Van vrouwen ſlaep goed u genoeg verſchaffen zal;
Zie hier mijn lief, zie hier, hier kund gy u verzorgen,
Dies ſteld u nu geruſt, en blijft tot aen de morgen.
Hy is met zijne bruyd ter kamer in gegaen,
Doch, voegd hem op een kort daer wederom van daen,
Met uw verlof mijn lief, ik zal my wat vertrekken,
Zoo haeſt gy onder zijt zal ik u komen dekken;
Zie daer een zuyver bed voor u, mijn lief, bereyd,
Zie daer een zuyver bed om uwen 't wil geſpreyd.
In 't kort, zy maekt haer los, en heeft haer heel ontregen,
En is van ſtonden aen op 't bedde neêr gelegen;
Hy, na een korten ſtond, komt in de kamer gaen,
En met een zoet verlof ook voor het bedde ſtaen;
Hy, na een lief geſprek, en na een weynig mallen,
Die is ook by zijn bruyd daer op het bed gevallen;
Zy bid hem dat hy haer niet al te zeer en queld,
Maer dat hy zich geruſt met haer tot ſlapen ſteld.
Zy vind het geen zy zoekt, maer niet, zoo 't wel behoorde,
Den bruygom had het niet daer hyze toe bekoorde.
Hy vind in dit geval zich op het hoogſt bekeyd,
Die zoo een grage vrouw alleen met woorden peyd.
Al leed de bruyd gebrek, zy dorſt het hem niet klagen,
Maer heeft het voor die tijd alleenig moeten dragen.
O geylheyd! in een vrouw, wat werkt uw graegte niet,
Gelijk men nu ter tijd hier in de wereld ziet;
Ze, wat de minne doet in 't hert van ritſſe vrouwen,
Zy heeft haer al dien dag daer noch in 't huys gehouwen,
Om dat zy wel te deeg heeft willen onderſtaen,
Of 't niet eens beter zouw met haren bruygom gaen.
Zy doet daer aen den haert een ſnedig vuurtje ſtoken,
En op een kort beſtaet een vreemde ſpijs te koken,
Een ſpijs, die zy dien dag aen haren bruygom geeft,
Op hoop, hy d' ander nacht wat meer te miſſen heeft;

Zy

Zy, die de naeſte nacht daer is ten huys gebleven,
Die heeft haer wederom by hem te bed begeven,
En heeft een beter kans als doen van hem verwacht,
Maer vond het beter niet als in verleden nacht.
Zy, die voor die tijd zwijgd, die vond haer heel bedrogen;
Zy leyd de gantſche nacht met ongeſloten oogen,
Ten minſten zonder ſlaep, om haer gedacht te voên,
Wat zy (in dit geval) zal tot haer voordeel doen;
Zy peynſt in haer gedacht wat datze beſt zal maken,
En hoeze wel bequaem weêr van hem af zal raken;
In 't eynde, zy beſluyt, na dat 's haer had beraên,
Te keeren weêr na huys, en van hem af te gaen.
Zy, die haer afſcheyd neemt, die wenſcht hem goede morgen;
Ik heb, zeyd zy, in huys noch vry wat te bezorgen,
Dies zijt van my gegroet, vaer wel, ik heb berouw,
Ik zoek een beter man, zoêkt gy een beter vrouw.
Zy komt zoo haeſt niet t'huys, of vind haer heel verſlagen,
En weet niet hoeze haer in deze zaek wil dragen.
Hy op dien zelfden tijd, en op dien eygen dach,
Vervolgd haer, om te zien wat dat 'er letten mach;
Hy klopt daer aen de deur; de meyd komt voor gelopen,
En doet ook daer met een de beyde deuren open;
Zy ziende wie 'er was, volbrengt haer vrouws bevel,
'k Heb order, dat ik u niet binnen laten zel.
Hy zeyd, wel wat is dit? wat hebt gy voor genomen?
Laet Jufvrouw hier by my, of my by Jufvrouw komen.
De meyd voor antwoord geeft, gy moet voor dees tijd gaen,
Want Jufvrouw wil voortaen u niet te ſprake ſtaen.
Nou, zeyd hy, lieve ſchaep, wel wat is dit te zeggen?
Soo doende zal ik u geen bruylofs-ſtuk toe leggen;
Nou, nou dit mallen of, ik zeg u laet my in;
Dat heb ik dezen dag, zeyd zy, niet in mijn zin;
Zy ſchuyft de deuren toe, hy ſtoötze weder open,
En komt al heel verſteurd voor Jufvrouws kamer lopen;
Ey lieffte! (zeyd hy) zie wat dat men my hier doe;
Zy loopt ook met een vlucht en doet de kamer toe;
Daer ſtond mijn heer en keek, als voor het hooft geſlagen.
'k Zal nimmermeer met u (zeyd zy) het trouwen wagen;
Ik ken u voor geen man, die by een vrouwe voegd,
Ten zy gy eerſt een vrouw te beter vergenoegd.
Hy, met verſteurde geeſt, is van haer afgeſcheyde,
En zonder dat hy haer een enkel woord meer zeyde,
En zonder dat hy oyt heeft na haer om gezien.
Zie, wat door geyle min in menſchen kan geſchien.

SLUYT-REDEN.

WAt kan minne luſt niet baren,
In de menſchen tot haer jaren?
Die om deze geyle vreugd,
Breken trouw, en krenken deugd.
Hoor bejaerde, ouwe grijzen,
Wat dat ik u aen wil wijzen;
Hoor hoe ik in dit geval,
U ten dienſte wezen zal.
Luſten zijn maer quade ſtreken,
En die ſtreken zijn te breken,
Zoo gy na de deugde leefd,
En de rede plaetze geeft.
Luſt ken door natuur geſchieden,
In bejaerde doen gebieden,
Dat men na verzelling haekt,
En de luſt ten eynde maekt.
Dat men door een wettig trouwen,
Mach de luſten onderhouwen,
Hier wil ik niet tegenſtaen,
Maer in't ſchrijven voorder gaen;
My tot ſulke menſchen voegen,
Die haer zelden wel vernoegen;
Menſchen, die haer levens tijd,
Na het laetſte eynde glijd;
Menſchen die na wet noch reden,
Hare quâ genegentheden
In het minnen leyden aen,
Maer, na dat de luſten gaen;
Menſchen, die geen deugden athten,
Om haer luſten te betrachten;
Menſchen, die haer zinnen voên,
Hoe men luſten zal voldoen;
Menſchen om haer luſt te ſtoken,
Wonderlijke ſpijze koken;
Zulke menſchen wijs ik aen,
Hoe zy hier in zullen gaen.
Ach! de dood wijſt ons ter deugden,
En de dood doodt geyle vreugden;
Dood, die leerd ons in't gemoed,
Wat de geyle minne doet;
Dood, die leerd ons aen de zinnen,
Deugd voor het eêlſt te minnen;
Luſten als een plaeg te vlien,
Zooze deugdeloos geſchien;
Minne als een ſtrik te myen,
Die de ziele brengt in't lyen.
Leer, ey leer, hoe dat gy meugd,
Leeren leven na de deugd;
Leer, om deugden te verwerv'en,
Alle luſt te doen verſterven;
Leer, ô menſch! in u gemoed,
Dat de dood de deugde voed.
Dood, een baek van's Hemels vreugde,
Wijſt ons op de weg der deugde;
Zalig, die hun laten raên,
Met de deugd ter dood te gaen.
O! die zoo hier op der aerden
Zal die laetſte reys aenvaerden,
Die zal vinden dat de deugd
Gaet voor alle werelds vreugd.
Die om deugden heeft geſtreden,
Die om deugden heeft geleden,
Die zal in zijn laetſte dag
Zien, hoe veel de deugd vermag.
Die zal zien, dat alle weelden,
Die het vleeſch, oft wereld teelden,
Aen de ziele zullen zijn,
Geeſſel ſlagen, ziele pijn.
O gelukkig! die zijn leven
Tot de deugde kan begeven,
Op de dood gedachten voên,
Om geſtadig deugd te doen.
Deugd, een Goddelijk vermaken,
Deugd, die zielen blijd' kan maken,
Deugd, die onze zielen ſpijſt,
Deugd, die ons ten Hemel wijſt,
Deugd, die alle werelds ſmerte,
Zal verdrijven uyt het herte;
Deugde, die ons door de dood,
Trooſt in ons geleden nood;
Deugde, die ons in't verſcheyen,
Vrolijk zal ter dood geleyen;
Deugd, die onzen laetſten dach
Trooſt in't ſterven geven mach.

Soo

Zoo wie zich voor den val der zonden wil bevryen,
Die dient de oorzaek alzoo wel, als 't werk te myen.

En ziet hoe dat den menſch de zonden komt te plegen,
Schoon dat het herte tot geen zonden is genegen;
Men ziet, dat buyten wil, den menſch in zonden glijd,
Om dat hy in 't begin de oorzaek niet en mijd.
Ik zal in dit geval een zake gaen verklaren,
Hoe zeker man en vrouw zijn in dit ſtuk gevaren;
Een zaek, by onze tijd, en in ons land geſchied;
Op dat den lezer hoor, en voor zijn oogen ziet,
Hoe lichtelijk een menſch zich zelven brengt in lyen,
Wanneer hy tot het quaed de oorzaek niet wil myen.
Daer was een zeker man die had een jonge vrouw,
Zoo eerbaer en zoo kuyſch als menze wenſchen zouw;
Een zoet en aerdig dier van lichaem en van leden,
Zeer vriendelijk van praet, en minnelijk van reden;
En die noch boven dien een winkel-nering drijft,
En die de boeken houd, en rekeningen ſchrijft;
Een vrouw van gauwe geeſt, een vrouw van eerbaer leven,
Die aen de klanten kan een aerdig praetje geven;
Een vrouw die nimmermeer op vuyle luſten docht,
Maer van een geyle boef tot luſten werd verzocht.
Hy zoekt gelegentheyd, door averechtſche wegen,
Hy doet gelijkerwijs dat zulke linkers plegen;
Hy gaet het vrouwtje na, hy ſpreektze dikmaels an,
Hy doet in dit geval, wat dienſtig wezen kan;
Hy zeyd hoe dat zijn hert, hy zeyd hoe dat zijn zinnen
Op 't hoogſte zijn geneygd haer zoete jeugd te minnen;
Hy zeyd hoe dat zijn luſt tot hare minne ſtrekt,
En hoe haer jeugd zijn hert tot minne-luſten trekt.
In 't laeſt zoo barſt hy uyt: ô ſchoone bloem der vrouwen!
Ik kan, eylaes! ik kan my langer niet onthouwen;
Ik voele dat de min my plaegd met zoete pijn,
Dies laet my doch een nacht uw lieve by ſlaep zijn;
Ik bid u laet my doch een nachje by u ruſten,
In vriendelijk onthael van minnelijke luſten;
Vergund my, ey mijn lief! maer eenmael deze vreugd,
Ik zal u alles doen wat gy bedenken meugd;
Ik zal u wederom op uwe gunſt vereeren,
't Zy met een ſomme gelds, oft wat gy zult begeeren,

Ia koopen al het geen wat moy en aerdig hiet,
En weygerd maer aen my u ſchoone leden niet.
De vrouwe ſtaet en peynſt, en ſchijnd als heel verſlagen,
Doch heeft, in dit geval, haer niet te wel gedragen;
De vrouw, door trapt en loos, bedenkt een ſlimme vond,
En toond een zoet gelaet, en vriendelijke mond.
Schoon dat ik willig waer mijn ſchoot aen u te gunnen,
Hoe zoud ik voor mijn man dat beſt verbergen kunnen?
Schoon dat ik uwe wil, in dit geval, voldeed,
Hoe zoud het beſt geſchien dat niemand daer van weet?
Voorwaer gy zoud my licht tot uwen wil bepraten,
Ik zoud my tot uw wil wel haeſt bewegen laten,
Het geld brengt veel te weeg, een vrouw word licht bekoord,
Wanneer zy hier of daer van moye dingen hoord.
"Let, teere vrouwtjes, let op 't gene gy zult hooren,
"Het ſchijnd als van natuur de vrouw luy aengeboren,
" Dat haer genegentheyd op moye dingen ziet,
" Schoon dat de eerbaerheyd haer zelver dat verbied;
"Het ſchijnd de vrouwtjes zijn als van natuur genegen,
"Met koſtelheyd en pracht haer hoogſte luſt te plegen;
" Al wat men vrouwe noemt, in moye dingen mald,
" Het ooge van een vrouw op koſtelheden valt,
"Door gaven, en door geld, zoo word een vrouw gevangen,
"Het geen maer ſtrikken zijn waer aen de ziel blijft hangen.
De vrouw, die op het geld, en moye dingen peynſt,
De vrouw, die om het geld haer rechte meening veynſt,
Die wil op zijn verzoek hem by haer laten komen;
Soo haeſt als hare man een reys heeft aengenomen,
Soo haeſt hy hier of daer, oft elders zich begeeft,
Of 't zy hy uyt der ſtad yets te verrichten heeft,
Zal zy, gelijkze zeyd, hem by haer doen ontbieden,
Op dat zijn minne-luſt mocht na zijn wenſch geſchieden.
Hy, die de vrouw geloofd, die neemt dit zeggen aen,
En is met deze hoop voor die tijd weg gegaen;
De vrouw komt by haer man, en tracht van deze zaken,
Het beſte dat zy weet, aen hem bekend te maken:
Hoor, zeyd' zy, lieve man, wat dat my is geſchied,
Een ding, een wonder ding, ey lieve ſteur u niet;
My is een zeldzaem ſtuk op heden voor gehouwen,
't Geen ik u melden zal, en dat ter goeder trouwen;
My is een lelick ſtuk op heden voor geleyd,
Een ſtuk dat nodig diend zijn echte man gezeyd;
De vrouw ontdekt de zaek en gaet de man verklaren,
Hoe dat zy wierd verzocht, en hoeze was gevaren,

Een

EEn echte huysvrouwe tot buyten luſten aen gezocht, moet mijns oordeels, zulks voor haer bed-genood verzwijgen; aengezien de mannelijke liefde, tot zijn huysvrouw, over zulks wraekgierigheyd veroorzaekt, uyt welke vele ſchanden, zwarigheden, en ellenden kunnen voortkomen; maer in tegendeel (niet aenziende giften ofte gaven, door de welke een vrouw word aengezocht tot overſpel) moet zy in't alder eerſte beginzel daer kloekmoedig tegenſtrijden; en dat met dreygementen van zijn verzoek de geheele wereld te zullen ontdekken: het welk ik houde te wezen de bequaemſte middel op deze gelegentheyd; niet doende gelijk gedaen heeft die gene van de welke wy deze Hiſtorie aen den dach brengen, die (als zy meende met behendigheyd, uyt haer minnaer, een goede ſomme gelds te kloppen, en even wel in zonden van overſpel niet te vervallen) haer ten hoogſten vond bedrogen, gelijk wy, in onze volgende rijmen, dat den Lezer zullen vertoonen.

En watze had gezeyd, en watze woud beſtaen,
Indien 't haer echte man zou vinden zoo geraên;
De man door gierigheyd ook tot het geld genegen,
Die laet zich van de vrouw tot deze daed bewegen;
Zy plegen beyde raed hoe men, in dit geval,
De zake op het beſt in 't kort beleggen zal;
In 't eynde vond men goed, de man zou zich verſteken,
Terwijl den minnaer quam om met de vrouw te ſpreken;
De man die zoud zoo lang alleen op zolder gaen,
En door een open ſpleet zijn oogen nederſlaen;
En eer daer met zijn vrouw yets quame te gebeuren,
Zoud hy op ſtaende voet de vreugde komen ſteuren.
't Geſchied op zeker tijd gelijk het was gezeyd,
(En ziet daer word de zaek op valſcheyd toegeleyd)
De minnaer kreeg de leus, en heeft de tijng vernomen,
Hoe dat de rechte uur voor hem nu was gekomen,
Als dat de man nu was vertrokken uyt der ſtad,
Soo dat hy na zijn wil bequame middel had.
Hy, die wel was gewoon op zulken jacht te tyen,
Die komt hem daer ten huys, en by de vrouwe vlyen;
Die heeft haer aen haer zijd, en neffens haer geſteld,
En ſtort in hare ſchoot een groote ſomme geld.
Hy, die zich nader voegd, die ſteld zich ondertuſſen,
Haer lieffelijke mond, haer lipjes eens te kuſſen;
Zy zeyd' (als hy zijn hand omtrent haer ſchoot begaf)
Wacht wat, ik zal het geld eerſt van my leggen af;
Zy had zoo haeſt het geld in handen niet genoten;
Zy had zoo haeſt het geld niet in de kiſt geſloten,
Of hy grijpt na haer borſt, en na het ſchorte kleed;
Hy zeyd, lief als gy wild, ik ben zeyd zy, gereed.
Doch, eer ik voorder ga zoo moet gy my ontdekken,
Waer dat de uyt zicht van dees venſters heenen ſtrekken;
Ey doet 'er doch een op! zoo zuld gy, zeyd hy zien,
Een wonderlijk bedrijf, een vreemde zaek geſchien.

De vrouw op zijn verzoek, die deed een venſter open,
En hy komt op een kort ook voor het venſter lopen,
Hy loſt daer een piſtool, en ſchiet ter venſter uyt,
De vrouw die word verbaeſt, en vraegd wat dat beduyd;
Dit, zeyd hy, is mijn doent wanneer ik ben genegen,
Om met een echte vrouw, de zoete min te plegen;
Zie daer heb ik noch twee piſtolen wel gelaên,
Den een paſt op de geen die my zoekt te verraên,
Den tweeden paſt op u, zoo gy u niet wild voegen,
Om met een vrye wil mijn luſten te genoegen.
De man die boven lach, en zich bedrogen vond,
Die zach hoe dat zijn vrouw daer als verwezen ſtond.
De man moſt zijn beleyd om deze reden ſtaken,
En zoo zijn eygen vrouw zien tot een hoere maken.
Hy deed met haer zijn wil, ſchoon dat zy woud oft niet,
De vrouw die word gebruykt het geen de man aenziet.
Zie, echte vrouwen, zie, ey zie! hier voor uw oogen,
Hoe door de gierigheyd de wijſheyd word bedrogen.
Leer, echte luyden, leer, u wijſſelijk beraên,
Ey! wild een open oog op deze leſſen ſlaen.
Leer, met geen minne-luſt, in uwe echt te mallen,
Daer kan te veel verdriet en zwarigheyd uyt vallen.
De man van deze vrouw die barſt by na van ſpijt;
De vrouw die zucht, en ſchreyd, en is haer eere quijt.
Leer, echte vrouwen, leer, uyt deze vrouw haer plagen,
Hoe gy in zoo een zaek u hebben zult te dragen.
Leer, dat op zulk verzoek gy niemand lijden meugd,
Maer dat gy uw gedacht moet ſtellen op de Deugd;
En dat gy in 't begin de oorzaek wel leerd myen,
Indien dat gy u wild voor ongeval bevryen.
Leer, echte vrouwtjes, leer, en druk mijn leſſen in;
Indien gy word verzocht tot luſt van buyten min,
Indien u yemand zoekt met gaven te bekoren,
Gy moet op deugden ſtaen, en niet na giften hooren;
Gy moet met geenen ſchijn, in deze zaken gaen,
Schoon dat gy niet en meend de zonden toe te ſtaen;
Schoon dat gy jokt of mald, noch mach het niet geſchieden,
Gy moet in dit geval de kleynſte oorzaek vlieden;
De alderminſte zaek, hoewel in jokkerny,
Die ſtaet een echte vtouw in geene deelen vry;
De deugde wijſt het aen, en leerd aen echte vrouwen,
Geen minnaers op 't verzoek van zullix aen te houwen,
Schoon dat gy 't niet en meend, nocht na de zonden held,
Behoudens uwe eer, legt lagen na het geld;

Het zy dat gy beſtaet uyt jokkerny te gekken,
Noch moet een echte vrouw dit uyt haer herte trekken.
Wel aen dan, tot beſluyt, wil ik u wijzen aen,
Mind God in ware deugd, zoo kan 't niet qualik gaen.

Een booze vrouw, een quaed houwelijk.

't IS by mijn tijd gebeurd, verleden weynig jaren,
Als dat 'er hier ter ſteê twee jonge luyden waren,
En dat de dochter was van oude burgers ſtam
Gebooren en geteeld, hier binnen Amſterdam.
Gekomen tot haer jeugd, en wel bequaem te trouwen,
En heeft de vryſters ſtaet niet langer onderhouwen;
Daer is als doen ter tijd, een jeugdig quant geweeſt,
En van een goed beleyd, en van een kloeken geeſt,
Die op dit rijpe dier zijn oogen heeft geſlagen,
En haer in ware trouw zijn liefde toe gedragen;
Hy heeft haer aengezocht, en hertelijk gevrijd,
Ook hare weder-liefd verkregen met 'er tijd.

De

De ouders van de maegd hier kennis van gekregen,
Die waren tot de zaek van herten wel genegen,
Te meer, dewijl hy was van eerelijk gemoed,
Beleefd, en heus van aerd, in deugden op gevoed;
In 't beſte van zijn jeugd, in 't eêlſte van zijn jaren,
En in een goeden ſtijl van Koopmanſchap ervaren;
Dies ſtaet men 't houwlijk toe, hy toond zich bly gemoed,
Vermits hy aen de maegd een machtig houwlijk doet,
Men zach dit lieve paer door echte liefde trouwen;
Men zach in groote vreugd de blijde bruyloft houwen;
Men zach dees lieve twee een korten tijd verheugd,
En plegen met vermaek de zoete minne vreugd.
Zy, van een quaden aerd, die zocht in alle deelen,
Alleen met dezen man na haren wil te ſpeelen;
Zy, die op yder uur een vreemde luſt bedocht,
Heeft alles na haer zin, en na haer wil gekocht.
De man laet haer een wijl in dit bedrijf volherden;
De man laet haer een wijl na haren wil gewerden;
Zy, ziende dat de man uyt liefden haer ontziet,
Gebruykt hem als een ſlaef, en eerd zijn goedheyd niet.
In 't eynde is 't zoo veer met deze vrouw gekomen,
Dat zy, in 't kort gezeyd, de broek heeft aen genomen,
Haer meeſter van het huys, en van de man gemaekt,
Waer door hy (al te laet) in droeve quelling rackt.
" Wanneer een kleene vonk in tijds niet word gebroken,
" Het vuur niet uyt gedooft wanneer 't begint te ſmoken,
" De vonk ontſteekt de brand, en maekt een felle vlam,
" Om dat men haer in 't eerſt hun voedzel niet benam;
" De vlam vernield het al waer datze by kan raken,
" Men zietze menig huys tot puyn en affche maken.
Soo gaet het met een vrouw als zy haer wille heeft,
En boven het gebied van hare voogd-heer leefd.
De vrouw, van wien ik ſpreek, heeft haer alzoo gedragen,
Dat ik genoodzaekt ben ook over haer te klagen,
Ter oorzaek dat hier uyt een echte vrouwe leer,
Te toonen aen haer man behoorelijke eer.
Te leeren ook den man (die vredig huys wil houwe)
Hoe dat hy leven moet met zijne echte vrouwe.
'k Miſprijs niet dat een man zijn vrouwe dient en eerd;
Maer, dat hy haer niet al toe laet wat zy begeerd;
'k Miſprijs niet dat een man zijn vrouwe zoekt te vieren;
Maer, dat het moet geſchien, met reden en manieren;
Een vrouw is als een paerd, dat als 't zijn wille heeft,
Zeer weynig na de wil van zijne meeſter leefd.

"Een

"Een paerd, zoo 't niet en werd in zijnen wil bedwongen,
"'t Werd meester van zijn heer, en dat door vreemde sprongen.
Een vrouw te veel ontzien, bevind men zelden goed,
'k Prijs liefde tot een vrouw, maer niet in overvloed.
Hoor, echte lieden, hoor, hoe dat hier is gevaren,
Dit jonge zoete paer, na datze weynig jaren
In hare echte staet te zamen zijn geweest;
('T is leering voor die geen die deze rijmen leest.)
De vrouw, die op haer man in geene deelen paste,
Nocht oyt volbrengen woud het geen hy haer belaste,
Die heeft met dwars gelaet hem altijd wederstaen,
Daer hy met goedheyd heeft haer stuursheyd ondergaen;
Zy kost in geener wijs zijn vriendschap oyt gedoogen,
Maer zag hem staedig aen met averechtze oogen,
Wat liefde dat hy haer betoonde of bewees,
Noyt dat in haer gemoed een goê vergelding rees;
Noyt dat zy zijne liefd met liefds vergelding loonde,
Maer wrevelig en dwers haer tegens hem betoonde;
Wat diensten, wat gesmeek, wat vrundschap hy haer deed,
Zy acht het alles niet, de goede man tot leet.
Hy ziende in het lest dat alles was verloren,
En dat hy haer niet kost met goedigheyd bekoren,
Zoekt op een ander wijs, maer leyder al te laet,
Te zuyveren zijn vrouw van 't ingeworteld quaed;
Hy denkt vast by zich zelfs, kan goedigheyd niet baten,
Soo moet ik my voortaen eens quaed en boos gelaten;
Ik moet, schoon ik niet wil, my anders stellen an,
Quaed met de quade zijn, als 't beter niet en kan;
Ik zal, na dezen dag, een ander middel plegen,
Waer door ik hoop mijn vrouw tot goedheyd te bewegen;
Wanneer zy haren aerd boos-aerdig toond aen mijn,
Ik zal, dat zweer ik haer, noch tienmael boozer zijn;
Ik zal haer boozen aerd nu langer niet verdragen,
Al zouder al de buurt, ja d'heele stad van wagen;
Ik zal niet, zoo ik placht, haer boosheyd meer ontzien,
Al waer 't ook dat ik most veel honderd mijlen vlien;
'k Wil liever zonder vrouw in rust en vrede leven,
Ik wil veel liever my ter plaetzen gaen begeven,
Al waer ik onbekend tot aen mijn laetste dag,
In eenzaemheyd en vreed mijn leven slijten mag,
Als met een booze vrouw te leven in een helle,
Van ongeruste strijd en dagelijxze quelle;
Geen grooter kruys op aerd, geen meerder smert of pijn,
Als met een booze vrouw altoos geplaegd te zijn.

't Gebeurd op zeker tijd, de vrouw begint te klagen,
Dat zy een ziekt gevoeld door hare leden jagen;
Ik ben, zeyd zy, niet wel, ik ben niet wel te pas,
Ik voel my niet gefteld gelijk ik eertijds was;
Wat ben ik zot geweeft dat ik my heb begeven,
Met zoo een man als gy te eyndigen mijn leven?
Wat ben ik, ach eylaes! in ongeval geraekt,
Dat ik mijn minder heb mijn overheer gemaekt?
Wat ben ik in een poel van ongeluk gekomen,
Dat ik u echtelijk heb voor mijn man genomen?
Gy Gooffen als gy zijt, gy ful, gy rechte bloed,
Gy leeg-marfch, kale-neet, opfnapper van mijn goed;
Gy zijt het die my doet zoo menig reyze zuchten,
Ik mach u geen meer zien, ik mach u niet meer luchten;
Gy kunt my na verdienft, niet dienen in waerdy,
Al wat 'er is, van wie is 't anders, als van my?
Hy, die al veynfend fpreekt, toond zich bequaem in reden,
Wel, zeyd hy, lieve vrouw, 'k verwonder my op heden
Van 't gene dat gy zegt, en buyten reden fpreekt,
Gedenkt, het is een zwaerd dat my in 't herte fteekt;
Hebt gy my waerd gekend voor uwen man te trouwen?
Soo kend my waerdig ook voor uwen man te houwen,
Uw echt is immers vry, niet met bedwang gefchied,
Na klagen is vergeefs, en was 't u wille niet?
Wat reden, of wat recht hebt gy, van my te klagen?
Waer in heb ik my niet, zoo het behoord gedragen?
Wat heb ik opgefnapt, oft van u goed verkort?
Ik raed u voor het beft, dat gy eens wijzer word;
Ik raed u, dat gy u doch laet ten beften raden,
Oft anders God zal ons toezenden meerder quaden;
Dat is, ftelt u geruft, leefd vredig, wel te vreên,
Ik bid u, lieve vrouw, ik bid, gebruykt de reên.
En heb ik niet gedaen na plichte mijner trouwe?
Betracht ik niet mijn huys in eeren op te houwe?
En doen ik niet mijn beft in alles zoo ik moet?
Soo wenfch ik dat aen my de Hemel wrake doet;
Ik zoek van dees tijd af beftek met u te maken;
Ik zoek van dees tijd af ook alle twift te ftaken;
Ik zoek voortaen met u, mijn lief, na dezen dag,
Vreedzaem te leven, zoo het immers wezen mag;
Indien gy uwen aerd, na reden, wild ontwennen,
En my voor uwen man, als hoofd en voogd erkennen,
Gelijk als dat betaemd, zoo zult gy zien in mijn
De liefde die behoord tot zulk een vrouw te zijn;

Maer wild gy, als tot noch, my dwingen, en regeeren,
Wild gy, als voogd van 't huys, het huysgezin beheeren,
En alles wat 'er is doen ſtellen na u zin,
Zoo denkt vry dat ik u na dezen niet bemin,
Nocht voor mijn echte vrouw, in geenderley manieren
Zal eeren, oft ontzien, zal dienen, nochte vieren;
Maer reyzen buytens lands, en ſcheyden van u af,
Tot my de bleeke dood zal leyden in het graf.
Zy, met een boos gelaet, gelijk boos aerde wijven,
Begind met haren man als zinneloos te kijven;
Wat waend gy, lompen loer? wat waend gy, dat ik zal
My voegen na uw wil, u dienen te geval?
U leeg marſch, kalen bloed, die van het mijns moet leven,
Zoud ik my na uw wil, tot uwen dienſte geven?
Zoud ik de minſte zijn, daer ik de meeſte ben?
O neen! geloofd dat ik dat niet begrijpen ken;
't Is't mijne dat 'er klapt, 't is al van mijn gekomen,
Dies wil ik zijn geëert, gediend, in acht genomen;
'k Wil onder u niet ſtaen, nocht doen dat gy gebied,
Ik ben als vrouw en voogd, en ken u anders niet;
'k Wil alles na mijn zin en na mijn wil beleggen,
En wil niet dat gy daer een woord zult tegen zeggen;
O ſuffert! drogen nurk, die my mijn vreugd belet;
O grimmert aen den haert! ô dromer op het bed!
Wat waend gy, dat gy my na uwen zin zult dwingen?
Veel liever leer ik u een ander deuntje zingen;
'k Verwonder dat gy durft aen my dit leggen veur,
Reyſt hene daer 't u luſt, en gaet vry daedlijk deur;
Gy zult, dat zweer ik u, dien dag niet meer beleven,
Dat ik te bedde my by u weêr zal begeven;
Volbrengd het geen gy zegt, en gaet terſtond van mijn,
En zoo gy 't niet en doet, zal ik de eerſte zijn.
Zy, met een dulle kop, van gramſchap aen geſtreden,
Niet ziende op de eer, verlaeten van de reden,
Sluyt kas en kiſten op, en met een domme kracht,
Rukt al het goed by een door haer daer in gebracht;
Pakt, zakt het alles op, en heeft het t' zaem gebonden,
En ook van ſtonden aen haer dienſtmaegd uytgezonden,
Die heeft daer voort een ſchuyt doen komen aen de wal,
Die haer, en ook het goed gelijk vervoeren zal.
De man, hoe wel verbaeſt, gebruykt nochtans de reden,
En heeft haer boos bedrijf geduldelijk geleden,
Hy, zijnde goed van aerd, een wel begaefden man,
Die ziet al haere doent met goeden oogen an.

Zy, die ten laetſten heeft haer uyt den huys begeven,
Roept; booſwicht, ſnooden ſchelm, verdrukker van mijn leven.
Hy, met een zoete tong, en met een wijs beleyd,
Heeft haer, al eer zy ging, dees woorden toegezeyd:
Mijn vrouw, mijn echte vrouw, wat wild gy doch bedrijven,
Vlucht waer gy wild, gy moet mijn echte vrouwe blijven;
Schoon gy my legt te laſt dat ik de oorzaek ben,
Voor God, in mijn gemoed, ik my onſchuldig ken;
Soo veel en kunt gy noyt u over mijn beklagen,
Oft ik, door Godes hulp, zal 't duldelijk verdragen;
Dat gy verſcheyden wild wil ik niet tegenſtaen,
Maer even wel uyt liefd u noch ten beſten raên;
't Is my van mijn gemoed, en Godes wet bevolen,
U te vermanen, dat gy toe ziet, niet te dolen,
Gedenkt de oude ſpreuk, ik bid u daer uyt leer;
Hoogmoet komt voor den val, echtſcheyding zoekt oneer.
Ik heb 'er meer gekend, die in haer echte ſcheyde,
En die het ongeval tot quaden eynde leyde.
Zy, even trots en boos, zy, even vol van haet,
Toond haer verdurven aerd, en blijft noch even quaed;
Gaet met een dulle kop van man en kinders ſcheyen,
De man treurd in hert, de kinderen die ſchreyen;
Zy, zonder eenig liefd tot kinders ofte man,
En trekt haer d' een zijn ſmert, nocht d' anders ſchreyen a
Zy gaet, men weet niet waer, en blijft een wijl verſteken,
De man van droefheyd ſchijnd het hert in 't lijf te breken,
En roept zoo menigmael, ô Hemel! wat wil 't zijn?
Wat heb ik doch beſtaen? wat hebt gy voor met mijn?
Ach! oft ik liever had ter dood toe al geleden,
En duldelijk geleefd in alle tegenheden,
Als dus onteert te zijn, by yeder een beſpot,
Geeft my in deze zaek doch wijſheyd, groote God!
Hoe ik, in dit geval, my beſt zal kunnen dragen,
Dat ik u, lieve God! mach zoeken te behagen;
Vergund my, goede God! mijn naerſtigheyd te doen,
Dat ik, in eer en deugd, mijn kinders op mach voên;
Ey! gund my, goede God! dat ik het zoo mach maken,
Dat ik met eeren mach hier door de wereld raken;
Ik bid u, goede God! verleen uw hulp aen mijn,
'k Sal vader, en daer toe ook moeder t' zamen zijn,
Om mijne kinderkens in eeren t' onder houwen,
Waer toe ik, goede God! uw goedheyd wil vertrouwen.
Hy, die in dit geval, zijn vlijt en beſte doet;
Hy, die in naerſtigheyd, by daeg en nachte wroet,

Leefd in een groot getreur, om dat hy is verlaten,
Van zijne echte vrouw, weend droevig boven maten;
Hy ſuft, en is beſchaemd voor opſpraek van de liên,
In 't kort, het was bedroefd zijn leven aen te zien.
't Gebeurd in dit geval, de vrouw gaet quade wegen,
De vrouw die ſteld haer aen als quade vrouwen plegen;
„ Want als een echte vrouw van haren man afſcheyd,
„ Men ziet dat menig boef haer looze lagen leyd;
De vrouw door boozen aerd, in echt-breuk, laes! bevonden,
Vervalt ook met 'er tijd van d' een in d' ander zonden;
Zy, die uyt boozen aerd verlaten heeft haer man,
Doet blijken dat haer vleeſch geen luſten weeren kan.
De boeven leggen toe tot misbruyk haer te brengen,
Zy, die het misbruyk liefd, gaet haer, eylaes! vermengen
Met fielen en met guyts, beroofd van eer en ſchaemt,
Waer mede dat zy pleegd 't geen d' eere niet betaemd.
Zy gaet en ſpeeld moy weêr, geeft al haer goed ten beſten,
Doch, na den arbeyd is zoo volgd het loon ten leſten.
Zy was zoo lang bemind, als zy van hare ſchat,
Noch yet wat miſſen koſt, noch yet wat over had;
Maer als het was verteerd, en al te mael verloren,
Toen is den eerſten dagh van haer verdriet geboren.
Toen zy in zonden had haer goedjen op gemaekt,
Is zy in droeve ſtaet en zwarigheyd geraekt;
Zy is in zoo veel ſmert, en droeve ramp gekomen,
Haer leven heeft een eynd vol gruwelen genomen;
Zy, als de ſnootſte ſlons, gaet zwieren over ſtraet,
In armoed en ellend, in bedelaers gewaet,
En bid om alemoes, tot onderhoud van 't leven,
Ik (onberoemelijk) heb zelver haer gegeven.
Zy, die noch deugd, nocht ſchaemt, nocht zedigheyd, nocht eer,
Noch eenigzins van dees in haer gevoelde meer,
Gaet op een zeker tijd, des avends over ſtrate,
Klopt aen haer man zijn deur, en zoekt met hem te prate;
Hy zelver met een kaers komt loopen aen de deur,
Wie klopt daer? zeyd de man, ik, zeyd zy, bender veur;
Al vriend, ik bid, doet op, ik heb u yets te ſpreken;
Soo haeſt als hy haer zag, docht hem het hert te breken.
Ach! zeyd zy, lieve man, ſchoon ik u heb misdaen,
Ik bid u, neem my doch weêr in genaden aen;
Ik kend, ik heb verdiend van u te zijn verſtooten;
Ik kend, gy hebt van my veel tegenheyd genooten;
Ik heb u dikmaels leet veroorzaekt, lieve man!
Ik heb u meer miſdaen als ik verbidden kan;

Ik ben verdoold geweeſt, tot mijn verdriet genegen,
Maer zoek u in berouw, tot meêly te bewegen;
Denkt dat ick ben uw vrouw, uw eygen echte wijf;
Denkt op de zoete vreugd genooten van dit lijf;
Ach! toond u niet te wreed in zwakke vrouws gebreken;
En weygerd geen gena my die u zoek te ſmeken,
Met zuchten van berouw, en tranen van verdriet,
Dat gy het my vergeeft al wat 'er is geſchied.
Wat mannen hert zoo hard, wie doch zoo wreed van leven,
Die niet een zwakke vrouw, haer mis-ſlag zouw vergeven?
Te meer als zy in rouwen droeve tranen ſchreyd,
En om vergiffenis van hare miſdaed vleyd.
Al wat ik heb miſdaen daer zal ik u voor boeten,
Al wat gy hebt geleên dat zal ik weêr verzoeten;
Heb ik voor dezen u veroorzaekt ſmert en pijn,
Na dezen zal ik u tot vreugd en welluſt zijn;
Soo 'k ongehoorzaem my heb tegens u gedragen,
Na dezen zult gy u in mijne dienſt behagen;
Heb ik voor dezen u niet (zoo 't behoord) geëerd,
Nu heb ik, lieve man, een beter plicht geleerd.
Hoe durft gy, zeyd de man, hier voor mijn oogen komen?
Denkt niet dat gy oyt zult van my zijn aengenomen,
Ik ken u voor geen vrouw, gaet heen van daer gy quaemt,
Beroofd van uwe eer, verlaten van de ſchaemt.
Toen ik u als mijn vrouw in echte plichten eerde,
Toen gy mijn dienſtbaerheyd en liefde niet begeerde,
Toen gy u boos en quaed hebt tegen my getoond,
Toen heb ik, ſnoode vrouw, genoegzaem u verſchoond;
Nu dat gy van my zijt door booſheyd af geſcheyden,
Niet achtende hoe zeer uw lieve kinders ſchreyden,
Niet ziende op de eer, voert in uw booſheyd voort,
En droegt u niet gelijk een moeder toebehoord,
Niet als een echte vrouw behoorden haer te dragen,
Dies moogt gy nu tot ſtraf uw miſdaed gaen beklagen.
Fy u! die naekt en bloot loopt doolen achter ſtraet,
My tot een ſpot en quel, hier voor de oogen ſtaet;
Gy die u eer en goed te zamen hebt verloren,
Sult my door uw gebeên, noch tranen, oyt bekoren;
Gy die met vuyl geſpuys te godloos hebt verkeerd,
En boven dien, eylaes! mijn echte bed onteerd,
Sult noyt dien dach weêr zien, dat ik my zal begeven,
Met een onteerde vrouw mijn dagen af te leven;
Gaet voort, onteerde ſcheuk, gaet voor uyt mijn gezicht,
Ik ken u niet, mits gy niet kende uwe plicht;

Gaet,

Gaet, zeg ik, flux van hier, zoo niet, ik zal u leeren,
Dat gy na dezen dag hier niet zult weder keeren;
Ik raed u dat gy gaet, en datelijk vertrekt,
Eer dat u naekte huyt met ſlagen word gedekt.
Sy, die niet langer bleef, ging heen met droevig klagen.
De man heeft deze zaek de vrunden voor gedragen;
En heeft haer voor geſteld als dat men deze vrouw,
In d' eene plaets of d' aêr beſloten houden zou;
Om meerder ſchand en quaed door dezen voor te komen,
Is met der vrunden raed, een vaſt beſluyt genomen;
Men heeft met alle vlijt op deze zaek gepaſt,
Men krijgd de vrouw van ſtraet en ſetze yewers vaſt;
De vrunden voor het beſt, die hebben goed gevonden,
Dat zy mocht voor een wijl nae 't ſpinhuys zijn gezonden;
Al waer zy langen tijd moſt zitten, doch in 't end,
Soo ſterft zy in verdriet en jammerlijk ellend.
O God! ten aenzien ik dit houwlijk heb beſchreven,
En ook hier voor geſteld een godloos vrouwen leven,
Soo bid ik, dat gy voorts wild ſtuuren mijne pen,
Op dat ik door dat quaed mijn naeſten leeren ken.
O God! Almogend God, in wijſheyd en vermogen,
Geen menſchen kunnen 't quaed verſchuylen voor uw oogen;
Geen hert dat u bedriegt, oft oyt bedriegen zal,
Uw oogen, lieve God, uw oogen zien het al;
Uw wijſheyd is bekend door Goddelijke krachten,
Der menſchen wil en wenſch, haer zinnen en gedachten;
Gy weet het, lieve God! gy weet het Opper-heer!
Wat leeft 'er menig vrouw beroofd van hare eer;
Wat iſſer menig vrouw haer echte man tot ſchanden,
Soo hier in deze ſtad, als ver gelegen landen,
Die echt en eer miſdoen, en zonder dat de man
Daer in het minſte deel yets van beſpeuren kan.
Hoor, echte vrouwen, hoor, die in dit quaed gaet doolen,
Verbergd gy 't voor uw man, voor God is 't niet verholen;
Dien God, dien grooten God, die alle herten ziet,
En wat 'er in 't gedacht ook van den menſch geſchied,
Die zal op zijne tijd zich als een Rechter toonen,
Een yeder na den eys van zijne daden loonen.
Leer, echte vrouwen, leer, ik bid u, leer van mijn,
Gehoorzaem aen uw man, voor al getrouw te zijn.
Wel leerd hy, die zich leerd aen ander liedens quaden;
Wel doet hy, die zich laet tot goede deugden raden;
Wijs is hy, die als hy een ander dolen ziet,
Dat hy, door achterdocht, van 't zelfde dool-pad vlied.

Nøyt

Noyt word by man en vrouw een vredig huys gehouwen,
Wanneer men dit gebrek ziet ſchuylen in de vrouwen,
Dat zy de meeſter zijn, en met een ſtraf gelaet,
Beriſpen haren man, en ſchelden hem voor quaed,
Wanneer hy eenigzins doet tegen haer begeeren;
Men ziet het alle daeg, dat ons de tijden leeren,
Al waer een hortig wijf kant tegens haren man,
Dat daer geen vrede ſtlijft, nocht eere wezen kan.
Hoor, echte vrouwen, hoor! ik wil op u begeeren,
Soo gy geëerd wild zijn, moet gy u man eerſt eeren;
Geen eer is by een vrouw, die haren naeſten vriend,
Dat is haer echte man, gehoorzaem niet en diend.
God heeft het zoo gewild, en zelfs geboôn voor dezen;
Gy vrouwen, zult uw mans (zeyd hy) gehoorzaem wezen;
'T en zijn mijn woorden niet, maer zelver Gods gebod,
Gy vrouwen, eerd uw mans, zoo eerd gy ook uw God.
Het komt de vrouwen toe (wanneer de mannen plegen
Haer vlijt en neerſtigheyd, uyt liefde zijn genegen,
Om vrouw en kinderen in eeren voor te ſtaen,)
Dat zy in alles hem met liefden onder gaen.
Geen vrouwe ſtaet het vry dat zy de man bedille,
En d' een of d' aêr miſlag aen hem beſtraffen wille,
Daer dienſtmaegd ofte knecht, oft kinders zijn omtrent;
Het is een wijze vrouw, die deze leſſe kend,
Het is een wijze vrouw, die haer in als kan voegen,
Om (wat de man beliefd) haer willig te genoegen,
Indien hy niet te veer buyten de rede gaet;
Leer, zoo gy wijs wild zijn, te plegen deze daed;
Leer, zwakke vrouwtjes, leer, hoe dat gy u moet dragen,
Indien gy Gode wild, en ook uw man behagen;
Neemt my niet qualijk af, dat ik u leering geef,
En niet wat ſmakelijx voor uwe luſten ſchreef.
Al 't zoet is niet gezond, men moet ook bitter ſmaken,
Om een gezonde maeg, en goede ziel te maken;
Dit diend u, echte vrouw, tot leering aengezeyd;
Dit diend u, echte vrouw, tot leering voor geleyd.
Dat men op heden ziet, hier onder echte lieden
Soo veel oneenigheyd, en groote twiſt geſchieden;
Dat men op heden ziet, zoo menig echte paer
Hier leven in verdriet, oneenig met malkaer;
Dat menig man en vrouw zoo qualijk t' zamen leven,
En niet als ergernis haer even naeſten geven;
Dat menig man en vrouw malkander dik wijls ſlaen,
Soo dat zy, voor een tijd, vaek van den ander gaen;

Dat

Dat menig man en vrouw onvreedig leven leyden,
Ja breken echte trouw en van malkander ſcheyden;
Dat menig huyſgezin hier door geraekt in rouw,
Geſchied, God beterd, vaek door oorzaek van de vrouw.
Die oft zomwijl de man eerſt vleyd, daer na wil dwingen,
Tot alle koſtelheyd en alle moye dingen;
Oft die, door hovaerdy, te weyts wil zijn gekleed,
En meer wil, als de man voor haer te winnen weet;
Oft die, zoo zy 't niet krijgd, loopt morren, en loopt pruylen,
En pratten door het huys, ja alle dagen huylen,
En toond haer ſtuurs, en dwers, werwaers dat zy haer zet,
Aen tafel zonder ſmaek, onwillig op het bed.
Wat man heeft ymmer deeg met zoo een vrouw te leven?
Wat vreugd kan zoo een vrouw aen haren man doch geven?
Wat brengt zy meer te weeg, als dat zy oorzaek voed,
Waer door het huyſgezin in dwaling komen moet?
In plaetze dat de man zijn vrouwe zoud beminnen,
Zoo trekt hy van haer af zijn hert, zijn ziel, en zinnen;
Hy voegd hem weêr ter plaets, alwaer men doolen leerd,
En daer men met de luy een kanne wijn verteerd.
Dit oorzaekt meerder quaed, en dat niet zonder rede,
Dies, zwakke vrouwtjes! ſteld door reden u te vrede;
Uw man is uwe hoofd, uw vooghd, uw echte heer,
Aen wien gy ſchuldig zijt gehoorzaemheyd, en eer.
Een redelijke vrouw die zal haer leren dragen,
Hoe zy in alles zal haer echte man behagen;
Een redelijke vrouw doet alles wat zy kan,
Om met eerbiedigheyd te eeren haren man;
Een redelijke vrouw verzoet haer mans gebreken,
Is hy niet wel gemoed, zy zal hem trooſt aen ſpreken;
Maer zoo de vrouwe grauwd, wanneer de man yets doet,
Dat haer in eenig deel gaet tegen het gemoed;
Indien om dit of dat zy op haer man wil kijven,
En hem in alle ding naer hare wille drijven,
Daer kan, dat is gewis, daer kan niet tegen ſtaen,
Een man door zulk een vrouw, zal quade wegen gaen;
Hy zal zich buytens huys geduriglijk begeven,
En zocken zijn vermaek met ander luy te leven;
Hy voegd zich daer men vaek een nachjen over blijft,
En daer men vrolijk is, en daer geen vrouwe kijfd.
Niet dat ik eenigzins de man hier in wil prijzen,
Maer hem, en ook de vrouw, op beter wegen wijzen.
't Moet wezen dat de man zijn echte vrouw bemind;
't Moet wezen dat de man in huys zijn vreugde vind;

't Moet wezen, dat de man de vrouwe moet behagen,
Voor vrouw en huyſgezin ook naerſtig zorge dragen;
Dat hy door zijne winſt de keuken wel verziet,
En dat 'er nu en dan een pennink over ſchiet,
Om in den ouden dach gemakkelijk te teeren;
Dit doende moet de vrouw haer man gehoorzaem eeren.
Indien dat hier de man zijn beſt en vlijt toe doet,
Volbrengd hy zijne plicht, die hy haer toonen moet;
Is hy in het begin de vrouw te veel genegen,
In alles wat zy wil, haer wille nimmer tegen;
't Is zeker, goede man, al waer dat dit geſchied,
Daer is uw goedigheyd een oorzaek van verdriet.
Men zeyd, al te is quaed; wie dienſt wil van zijn vrouwe,
Die moet zich ook tot haer in 't dienen matig houwe.
Een vrouw in als haer wil, word meeſter van de man;
Een vrouw te veel geliefd, de liefde breken kan.
Dies leer ik u voor 't leſt, ô man en vrouwe, beyde,
Indien gy t' zamen wild een vredig leven leyde;
Gy man heb lief uw vrouw, maer 't overvloedig mijd;
Maekt, vrouw, dat gy uw man ook weêr gehoorzaem zijt.

Den menſch blijft noyt in nood verlegen,
Als hy zich keerd van quade wegen.

IK heb eens op een tijd een vreemde zaek gelezen,
En na mijn dunkt, zoo kan 't den lezer dienſtig wezen,
Dies ik te voorſchijn breng d' Hiſtory die ik las,
Wiens in houd (als 'er volgd) in 't kort beſchreven was.
God had een zeker vrund een eenig zoon gegeven,
Doch dezen in zijn jeugd, en was niet goed van leven;
Hoe wel de vader hem, met vaderlijke vlijt,
Vermaende tot de deugd, beſtrafte t' aller tijd;
Hoe wel de vader hem vermaende God te eeren,
En van zijn quaden gang tot beter weg te keeren;
Maer hy, in 't quaed verhard, en acht het alles niet,
Wat hem de vader zeyd, oft wat hy hem gebied.
Hy, die van dag tot dag, loopt met de ruwe gaſten,
Die noyt op God den Heer, nocht zijn geboden paſten;
Hy, die van dag tot dag, met ſnood geſpuys verkeerd,
Waer van hy anders niet als alle ontucht leerd;
Hy, die niet anders doet, als dobbelen en ſpeelen,
Zoekt met bedrog en liſt zijn vaders geld te ſtelen;
Hy, die tot dronkenſchap is alle daeg gezint;
Hy, die 't gezelſchap van de lichte vrouwen mind;

Hy

Hy, die in alles doet wat Goddeloozen plegen,
En gaet geen ander pad als deze quade wegen;
Hy, die den ouden man, zijn vader, oorzaek geeft,
Als dat hy alle daeg in groote hertzeer leefd;
Hy, die niet anders wenſcht, als dat de vader ſterve;
Hy, die niet anders wenſcht, als 't goet te mogen erve;
Hy, die in 't minſte deel den vader niet ontziet,
Noch oyt beweging krijgt uyt 's vaders droef verdriet;
Hy, die in 't quaed verblind, loopt doolen in de zonden,
En dat van dag tot dag, en dat tot aller ſtonden;
Hy, die de vreeze Gods in 't minſte niet en kend;
Hy, die van langer hand het quaed heeft aengewend;
Hy, die in 't eerſt het quaed ter herten heeft genomen,
Die is door 't eene quaed in 't ander quaed gekomen;
Die is van d' eene zond in d' ander zond geraekt,
Hy in de zonden heeft een quâ gewoont gemaekt.
De zonde, zoo zy niet in 't eerſte werd beſtreden,
Die kruypt, gelijk een peſt, en dat door al de leden;
Indien men in 't begin de zond niet tegen ſtaet;
Eylaes! zy worteld in, en oorzaekt alle quaed;

De

De vader van de zoon, die in zijn oude dagen,
Van Gode word geraekt, met ziekte word geſlagen,
Met krankheyd werd bezocht, met lijden werd beſtreên,
En voeld de felle dood in zijn verſtijfde leên.
Hy die zijns levens tijd voeld na het eynd te vlieden,
Die doet noch zijnen zoon voor 't laeſt by hem ontbieden;
Die doet daer zijnen zoon verſchijnen voor het bed,
En geeft hem voor zijn dood noch eenmael deze wet;
Die gaet zijn eenig kind op deze wijs vermanen,
Oogd, zeyd hy, lieve zoon! op uwe vaders tranen;
Gedenkt, mijn lieve zoon, op uwen Heer en God,
Gy die noyt hebt geacht mijn leering en gebod;
Waer in mijn droeven dag in droefheyd loopt ten ende;
En eyndigd in verdriet, in hertzeer, en ellende;
Dewijl dat my de dood om 't herte leyd en wroet;
Dewijle ik gevoel dat ik nu ſcheyden moet;
Dewijl ik vaſt gevoel het eynde mijnes leven,
En dat ik nu eerlang de wereld zal begeven;
Dewijl ik door de dood hier uyt dit aerdſche dal,
Tot in een ander land van u verhuyzen zal;
Dewijl dit aerdſche vleeſch verrotten zal in d'aerde;
Dewijl ik nu de reys moet met de dood aenvaerde;
Zoo bid ik eens, dat gy uw oogen open ſlaet,
En dat gy doch aenziet mijn jammerlijken ſtaet.
Heb ik voor dezen tijd uw hert niet kunnen raken?
Heb ik voor dezen u niet anders kunnen maken?
Hebt gy voor dezen niet na mijn vermaen gehoord?
Zoo doet het, lieve zoon, zoo doet het rechte voort.
Hebt gy voor dezen my noch geen gehoor gegeven?
Ik bid u, lieve zoon, leefd beter, na mijn leven.
Hebt gy tot noch geleefd in zonden grof en groot?
Ik bid u, lieve zoon, verlaetze na mijn dood.
Wat is 't? eylaes! wat is 't te leven in de zonden?
Wat heeft men door de zond ter wereld niet bevonden?
Heeft God niet om de zond de menſchen doen vergaen?
Gelijk hy heeft aen die van Sodoma gedaen.
Waer is den rijken man? een aller zonden ſlave,
Eylacy! in een poel van eeuwig vuur begrave;
Dit is der zonden loon die God den genen geeft,
Die buyten Godes vrees, in alle zonden leefd.
Wat gruwel moet het zijn, dat God door zijn geboden,
De ziel die zonde doet, tot ſtraffe, dreygd te dooden?
Wat gruwel is de zond? mijn zoon bedenkt het wel,
Dat zy veroorzaekt heeft, de dood, en ook de hel.

Wat gruwel is de zond, dat Chriſtus, uyt Marie,
Geboren moſte zijn? en om de zonden lye,
Zoo veel verdriet en pijn, in armoed, en in nood,
En ſterven aen het kruys dien ſmadelijken dood.
O gruwelijke zond! ô trooſt! door Chriſti ſterven,
Kan yder zondig menſch zijn zaligheyd verwerven;
Indien hy aen het kruys, en Chriſti lijden leerd,
Wat Chriſtus door het kruys van 't zondig hert begeerd;
Hy heeft voor ons geleên, en wil dat wy ook lyen;
Hy heeft voor ons geſtreên, en wil dat wy ook ſtryen;
En hy door zijne dood wijſt ons het ſterven aen,
Te ſterven na den geeſt, de zonden tegenſtaen.
Wat leerd hy door zijn kruys? wat leerd hy door zijn lijden?
Hy leerd ons 't weelig vleeſch, in welluſt te beſnijden;
Hy wil dat zijne dood zal zijn in onze zin,
Hy drukt ons door het kruys zijn droevig lijden in;
Hy wil ons hier de weg ter zaligheyd doen leeren,
Hy wijſt ons hier door aen van zonden af te keeren.
Ey! leer de zonden vliên, dit leerd u den Propheet,
Als hy gezondigt had, berouw en afſtant deed;
Een man naer Godes hert, in zonden zwaer verloopen,
Gevoeld door Godes geeſt zijn hert, en ziele open;
Gevoeld door Godes geeſt in hem een open grond,
Een ingang tot het hert en afkeer van de zond;
Hy voeld een ſware laſt, hem drukken op de leden,
Dies voegd hy hem tot God met yver in gebeden;
Hy keerd hem tot den Heer met zijn bedroefd gemoed;
Hy ſtort ten oogen uyt een brakke tranen vloed;
Hy offerd een gebed met ſchreyen en met zuchten;
Hy offerd aen den Heer veel aengename vruchten;
Een recht gemorſeld hert, en een bedroefde geeſt,
Het geen ook aen den Heer is aengenaem geweeſt;
Hy ſcheen door recht berouw in tranens vloed te drenken,
De zonden mijner jeugd, ô Heer! wild niet gedenken;
Hy vald den Heer te voet, hy roept zijn Schepper een,
En heeft over zijn zond een ware boet gedaen.
Manaſſes deſgelijks, met ſchreyen en met klagen;
Heeft aen zijn Heer en God het herte opgedragen,
In tranen zijne bed gewaſſchen dag en nacht,
Met zuchten en berouw veel dagen door gebracht;
Den Heer heeft zijn gebed en rouwig hert ontfangen,
Mits hy zijn ſchuld getuygd door tranen op de wangen.
Mijn zoon, ik bid, onthoud dees leering doch van mijn,
En wilze na mijn dood doch yaek gedachtig zijn;

Het is de wille Gods dat ik als nu moet ſterven ;
Gy kund ook na mijn dood geen groote rijkdom erven ;
Gy hebt voor dezen mijn als niet met al geacht ;
Gy hebt onnuttelijk het mijne door gebracht ;
'k Heb alles opgezet om u tot ſtaet te trekken,
Doch wat ik heb gedaen, 't en koſt my niet verſtrekken.
Gy hebt uws vaders raed voor dezen niet gewild ;
Gy hebt uws vaders haaſt onnuttelijk verſpild ;
Gy hebt na mijnen raed, eylaes! noyt willen leven,
Dies kan ik nu aen u geen erref over geven ;
Maer zoo gy, noch voor 't laetſt, mijn leering geeft gehoor,
Ik zal u evenwel een middel ſtellen voor,
Waer door dat gy u zult noch kunnen onderhouwen,
Dat is, wild vaſtelijk in God den Heer vertrouwen,
Doet boete voor uw zond', neemt toevlucht tot den Heer,
Neemt vaſtelijk voor u te zondigen noyt weêr,
Leeft in de vreeze Gods, en hebt den Heer voor oogen,
Hy zal zich in uw nood genadelijk bedogen ;
Het geen dat David zeyd, dat zal aen u geſchien,
Verlaten heb ik noyt rechtveerdig menſch gezien,
Noch immermeer zijn zaed door armoed brood behoeven ;
God trooſt rechtvaerdige, verblijd in nood de droeven.
De vader heeft zijn zoon beweegd in zijn gemoed,
Zoo dat hy dit gebed aen zijnen vader doet ;
Mijn vader, mijn beroud mijn goddelooze leven,
Ik bid u, wild het doch vergeten en vergeven ;
Mijn vader, heb ik u voor dezen niet gevreeſt,
Een ongehoorzaem kind, een ruwen gaſt geweeſt ;
Mijn vader, heb ik my niet na uw wil gedragen,
U vaderlijk vermaen los in de wind geſlagen,
Weer-ſpannig buyten deugd uw wetten niet geëert,
En tegens uwen dank met quaden heb verkeerd ;
Mijn vader, heb ik u vertoornt met mijne zonden,
Hebt gy my willig noyt naer uwen wil gevonden ;
Heb ik voor dezen niet op u vermaen gepaſt,
Heb ik dus lang geweeſt een ongehoorzaem gaſt ;
Nu zal ik, zoo het God belieft, mijn anders quijten,
De tijd die God my gund in beter leven ſlijten ;
Zoo God uw dagen rekt, 't geen kan door God geſchien,
Gy zult, na deze tijd, een vreugde aen my zien ;
Zoo veel verdriet als ik u dus lang heb gegeven,
Zoo veele vreugd zoud gy nu weêr van mijn beleven ;
Indien dat mijn gebed zoo veel aen God vermag,
Zal ik noch zijn een vreugd in uwen ouden dag ;

Indien het God beliefd uw dagen te vermeeren,
Ik zal mijn vader doen al wat hy mach begeeren;
De leſſe die gy hebt, mijn vader, my gedaen,
Die is my in het hert, ja tot de ziel gegaen;
Ik zegge tot de ziel, daer teeldze rijpe vruchten,
En doet mijn in berouw, om mijne zonden zuchten;
Ik heb u menigmael veroorzaekt groote pijn;
Mijn vader, ach! ik bid, ik bid vergeef het mijn;
Ik voele mijn gemoed met zoo veel ſmert beſtreden,
Als gy wel droefheyd hebt om mijnent wil geleden;
Berouw mijn herte knaegd, met innerlijk verdriet,
Nu mijn verblinde geeſt zijn groote misſlag ziet.
De vader heel beweegd, en vrolijk in zijn lyen,
Schept in zijn droeve ſtaet een hertelijk verblyen;
Wel, zeyd hy, lieve zoon, 't is my een groote vreugd,
Dat ik in u beſpeur genegentheyd ter deugd;
't Is my een groot vermaek in mijn verloopen leven,
Dat gy u nu voortaen ter deugden wild begeven;
Komt uw beloften na, gy zult, onthoud het mijn,
Uw leve dagen lank van God gezegend zijn;
Ik zal in goede ruſt dan van de wereld ſcheyen,
Dewijle gy nu wild een beter leven leyen;
Ik voel dat my de dood vaſt nadert aen het hert,
Ik voel van uur tot uur door innerlijke ſmert,
Dat ik verwonnen ben, en ſterf in alle deelen,
In uwen handen, Heer, wil ik mijn ziel beveelen;
Hy geeft de laetſte ſnik, en ſcheyd van 't leven af,
En word ter rechter tijd gedragen na het graf.
Den Jongman heel bedroefd, gaet treuren ende klagen,
Dat hem zijn vader is nu door de dood ontdragen,
Hy drukt zijns vaders les geſtadig in de zin,
Hy beeld zich alle daeg zijn quade leven in,
Hy voeld in zijn gemoed de kennis van zijn daden,
Hy voeld met groot berouw zijn herte overladen;
Fy my, zeyd hy, dat ik gedoold heb zoo verblind,
De booſheyd in mijn jeugd zoo goddeloos bemind;
Fy my, dat ik zoo lang bleef aen het quaed gebonden;
Fy my, die ben geweeſt een ſlave van de zonden;
Fy my, die eer en deugd zoo heylloos heb vertreên,
En om vergiffenis mijn Schepper noyt gebeên.
O God, Almachtig God! wanneer ik van mijn leven,
Aen uwe Majeſteyt, eens rekening moet geven,
Hoe zal ik voor u ſtaen? indien ik my, ô Heer!
Uyt gantſcher herten niet van dezer uur bekeer.

Ik bid u, goede God, vergeeft my mijn misdaden,
En toond den zondaer doch genadelijk genaden.
Heb ik door zonden u vertoornt in mijne jeugd,
'k Hoop dat ik u weêr zal verzoenen door de deugd;
Heb ik u, ô mijn God! vergramd met zondig leven,
Gy wild door recht berouw den zondaer 't quaed vergeven.
Leer my door uwen geest, leer my, ô Heer! te doen,
Al't geen van nooden is, daer ik u meê verzoen;
Geeft my voor alle ding, ô Heer van alle Heeren!
Mijn ziele zaligheyd voor 't noodigst te begeeren;
Dit is het opper deel, dit is het hoogste goed,
Dat een recht Christen mensch van God begeeren moet.
Ik bid u, goede God, regeerder aller zaken,
Geeft dat ik eerelijk mach door de wereld raken;
Ik bid u, goede God, wijst my een middel an,
Waer meê ik goddelijk mijn nooddruft winnen kan.
Ik wil van dees tijd af het booze leven haten;
Ik wil van dees tijd af 't gesellschap varen laten;
Ik wil van dees tijd af, ik wil van dezer stond,
Begeven my tot God uyt een oprechte grond.
Hy, die in dit gebed volherd verscheyde dagen;
Hy, die aen God den Heer zijn hert heeft op gedragen;
Hy, die van God den Heer met hongers nood en smert,
Met armoeden verdriet nu zeer geslagen werd;
Hy, die van God den Heer verzocht word met veel lyen;
Hy, die zich vind gestelt om mannelijk te stryen;
Hy, die met Godes wil geduldig was te vreên,
Heeft Gods verzoeking lang lijdzamelijk geleên.
Hy, in de grootste noot van ongemak gekomen,
Raekt op een zeker tijd heel wonderlijk aen 't droomen;
Het scheen 'er yemand quam en sprak hem zoetjens aen,
Als dat hem God den Heer zoud uyt zijn nood ontslaen,
En hem een overvloed van schat, en rijkdom geven,
Waer van hy rijkelijk zijn leven lang zoud leven.
Het scheen hem in zijn droom te worden aengezeyd,
Hoe dat hem het geluk haer gunst had toegeleyd;
En dat hy moeste gaen hem uyt der stad vervoegen,
En op een zeker plaets betrachten zijn genoegen;
Dat op een zeker brug hy vinden zoud een vriend,
Waer door dat het geluk zoud worden hem verliend,
Een, die hem zeggen zoud, waer heen hy zich most keeren,
Indien hy was gezint te krijgen zijn begeeren;
Zoo haest als hy ontwaekt en opend zijn gezicht,
Zoo haest als hy aenschoud het lieve morgen licht,

Zoo

Zoo haeſt als hy begint by zijn gedacht te koomen;
Wel, zeyd hy, hoe ontſteld ben ik van deze droomen;
Ik voel een ſtrijd in my, het droomen my gebied,
Te trachten dat ik werd verloſt uyt dit verdriet.
Maer ach! ik ben verdoold, men mach geen droom vertrouwen,
Het is een ydelheyd op loſſe droom te bouwen;
Nochtans mijn geeſt getuygd, indien ik het beſta,
En met een vaſt geloof na deze plaetze ga,
Dat my een zeker vrund zal komen aen te zeggen,
Waer dat ik vinden zal een ſchat verborgen leggen;
Mijn geeſt getuygd het my, het zal mijn zijn gezeyd,
Dat op een zeker plaets een ſchat begraven leyd.
Den yver zijnes drooms die heeft hem aen gedreven,
Zoo dat hy zich terſtont heeft na de plaets begeven,
Al waer hy op de brug, de helleft van den dag,
Ging treden, eêr hy daer een menſche komen zach.
Een ſlechten bedelaer die zat met groot verlangen,
Aen 't eynde van de brug om alemoes t' ontfangen;
Die ziet dat hy daer heeft een langen tijd gegaen,
Die denkt vaſt by zich zelfs, wat wil hier uyt ontſtaen;
Na eenig overleg, bedenkt hy zich ten leſten,
En ſpreekt hem aen, en zeyd, vriend houd het my ten beſten,
Is 't zake dat ik u, in uw gedachten ſteur,
My dunkt dat ik in u veel zwarigheyd beſpeur.
Het is de meeſte tijd van dezen dag verleden,
Dat gy hier op de brug alleenig hebt gaen treden;
Gy hebt, den meeſten dag hier op de brug gedwaeld;
Gy hebt, na dat my docht, veel dingen over haeld;
Wat iſſer dat u let? wat is u weder varen?
Indien het u gelieſd, zoo wild het my verklaren,
Op hoop of ik u koſt behullipſamig zijn,
Dus bid ik doch, ontdekt uw zaken tegens mijn.
Wel, zeyd hy, wat is dit? wat komt my hier te voren;
Gaet vrund, gaet van my of, ik mach uw reên niet hooren;
Gy zijt het niet die my kunt helpen in mijn noot,
Uw quellingen de mijn zijn beyde even groot;
Ik weet niet hoe ik ben geweeſt zoo zot van zinnen,
Dat ik my door een droom heb laeten overwinnen;
Mijn zotheyd is mijn leet, mijn dwaeſheyd my berouwd,
Dat ik my al te vaſt op droomen heb vertrouwd.
Eylaes! een ydel ſchim verſcheen my in het droomen,
En op een loſſe droom zoo ben ik hier gekomen;
My droomde, dat ik zoud hier ſpreken met een man,
En die my wijzen zoud het geen niet wezen kan;

My droomde dat my hier een menſche zoud ontmoeten,
Die mijn bedroefde ſmert met vreugde zoud verzoeten,
In 't kort ik heb gedroomd, ('t geen niet en kan geſchien)
Als dat ik hier een vrund op deze brug zoud zien,
Die my ontdekken zoud een onbekende zake,
Waer door dat ik aen geld, en rijkdom zoud gerake;
Maer ach! 't is ydelheyd, en rechte zotterny,
Want wie op droom vertrouwd, vertrouwd bedriegery.
Den bedelaer die lacht om 't geen hy hoorde zeggen,
Ik moet u eens wat nieuws, zeyd hy, te vooren leggen,
Ik moet u zeggen eens hoe op een zeker tijd,
Ik door een ydel droom my zelven had verblijd;
't Ging my, gelijk als u, had ik droom willen achten,
Had ik, gelijk als gy, mijn zinnen en gedachten
In 't dromen aengeleyd, gelijk gy hebt gedaen,
Ik hadde over lang hier in de ſtad gegaen,
My droomde, dat in 't huys 't welk naeſt ſtont aen de haven,
Lag achter in de tuyn een pot met geld begraven;
En onder eenen boom, recht nevens het prieel,
Daer zoud ik deze ſchat verkrijgen tot mijn deel;
Maer noyt en is in my die zottigheyd gekomen,
Dat ik my heb vertrouwd op warelooze dromen.
Den ander ſtaet wat ſtil, en let op deze zin,
Na eenig overleg, valt hem dat zeggen in;
Zoud dit wel zijn de man die my zal openbaren,
Die my de rechte weg en middel zal verklaren,
Waer door dat ik mijn droom noch voort vervolgen zal,
En raken in het eynd ook uyt mijn ongeval;
Ik hoop en ik vertrouw; vaerd wel zeyd hy mitsdezen,
Vrund, 't is mijn tijd te gaen, den Heer wil met u wezen.
Na dat hy hem nu heeft een langen tijd beraên,
Na dat hy grondig had den bedelaer verſtaen,
Zoo denkt hy by zich zelfs, voorwaer dat was de gene,
Die, zoo ik had gedroomd, is tot mijn hulp verſchene;
Voorwaer dit is de geen, die my te kennen geeft,
Het geen dat door den droom mijn geeſt bevolen heeft.
Het Huys daer hy van zeyd, dat pleeg al lang voor dezen,
Mijns vaders eygen erf, mijns vaders huys te wezen;
Na dat hy my daer heeft de kennis van vertoond,
Zoo heeft mijn vader zelfs ook in dat huys gewoond;
Die heb ik menigmael, en dikwils hooren zeggen,
Hoe dat 'er vyand quam en deed de ſtad beleggen;
Hoe dat 'er in dit huys gewoond heeft doen ter tijd,
Een man van groote ſtaet, geoeffent in den ſtrijd;

En die in het beleg, van hun benauwde wallen,
Op zijne vyand is somwijlen aengevallen;
Waer van hy dikwils heeft een groote buyt gebrocht,
Die hy nu hier, nu daer als doen te bergen zocht.
Men heeft het over lang in twijfeling gehouwen,
Men is al over lang geweest van dat vertrouwen,
Dat op de zelve plaets na allen oogen schijn,
Most een verborgen schat, of yets verholen zijn.
Want na een lang beleg zoo wierd de stad verloren,
En deze vrund die sturf een weynig tijds te voren;
Hy was by yder een, een rijker man vermaerd,
En die in zijne tijd veel rijkdom had vergaerd;
Maer als hy door de dood van 't lichaem was ontbonden,
En heeft men nieuwers na zoo veele goed gevonden.
Dit steld mijn hope vast, ik zal't ook bestaen,
Om met gelegentheyd na dezen tuyn te gaen,
Hy, op een zeker tijd, is op die plaets gekomen,
Heeft met gelegentheyd zijn slagen waer genomen;
Hy ziende een prieel, gelijk hem was gezeyd,
Heeft het, van stonden aen op 't graven aengeleyd;
In't eynd, hy vind een pot met goude pistoletten,
Hy vind 'er groote schat gepakt in oude sletten,
(Was op het hoogst verblijd, gelijk men denken kan)
En word door deze schat een machtig rijker man.
Hy, die veel meerder had als noodig tot zijn leven,
Heeft daer het noodig was, den armen meê gegeven;
Hy heeft van dese schadt de helleft afgedaen,
En zoo in hunne nood, meer armen by gestaen;
De rest heeft hy gebruykt, een handel aen genomen,
En is door koopmanschap aen meerder winst gekomen;
Hy heeft in korten tijd vergaerd een machtig goed,
Gods zegen vloeyd hem toe in grooten overvloed;
Hy heeft al wat hy wenscht na zijne wil verkregen,
Hy dankt zijn Heer en God voor die gewenschste zegen;
Hy heeft uyt zijne winst, en overwonnen schat,
Genomen ruym zoo veel als hy gevonden had;
Hy heeft uyt zijne winst zoo veel, en meer genomen,
Als hy verkregen had, en in den hof bekomen;
Heeft zijn gevonden schat den armen aengediend,
Wanneer hem God den Heer meer rijkdom had verliend,
Hy heeft hem in zijn staet zoo eerelijk gedragen,
Dat alle menschen daer een groote vreugd aen zagen;
Hy heeft zijn leven lang zoo eerelijk geleefd,
Dat yder hem het lof van een goed Christen geeft.

Leer hier, ô armen menſch! leer hier, op God betrouwen;
Leer hier, in tegenſpoed een kloeke moet behouwen;
Leer hier, ô zondig menſch! wie 't zondig leven laet,
En met een oprecht hert tot zijnen Schepper gaet,
Dat God dien helpen zal in alle nood, in lyen;
Dat God den Heer hem zal vertrooſten en verblyen;
En op gezetten tijd, en op bequamen dag,
Verleenen al het geen hem nodig wezen mach.
Leer hier, ô zondig volk! ô zondaers! wild hier leeren
Met een oprecht gemoed tot uwen God te keeren,
En met een vaſt beſluyt (bekennende uw ſchuld)
Dat gy, met zonden, God noyt weêr vergrammen zult;
Dat, met de hulpe Gods, gy u voortaen zult wachten,
Voor zonden met der daed, en zondige gedachten;
Leer hier een goede les, ô ongebonden jeugd!
Leer, dat gy leven moet, na wetten van de deugd.
O ongetoomde jeugd! ô kinders! wild hier leeren,
Gelijk dat God gebied, uw lieve ouders eeren;
Is 't zaek dat gy u, aen uw ouders, hebt misgaen,
Zoo denkt ook dat gy zelfs uw Schepper hebt miſdaen;
Want wie zijn ouders eerd, eerd God en Gods geboden;
Wie God eerd, die verkrijgt al wat hem is van nooden;
Bewijſt gehoorzaemheyd uw ouders met der daed;
Wie zijne ouders eerd, het zelden qualijk gaet.

HET

HET DERDE BOEK,

van't

EERSTE DEEL.

zijnde de

CHRISTELYKE OFFERANDE.

VOOR-REDEN.

DAt wy (Chriſtelijken Lezer) deze rijmen en zangen vereerd hebben met den Naem van CHRISTELYKE OFFERANDE, *is ter oorzaek, dat zy, getrokken zijnde uyt Gods Woord, U.E. zijn opgeofferd tot aenleydinge van een Chriſtelijk leven, op dat zy door het aendachtig lezen van U.E. (als Chriſtelijk zijnde) Chriſto mogen opgeofferd werden.*

Aengezien dan dat wy niet en zijn als door Gode, niets beziten als het zijne, niet en hebben dat het onze is, ja ons eygen zelfs niet; wien behoord het anders als die gene, die ons dit ſterfelijke leven uyt niet heeft voort gebracht? die ons begaefd heeft door zijne goedigheyd; die ons bedeelt heeft door zijn milddadigheyd, niet alleen met tijdelijke nooddruft naer het lichaem, niet met noodwendig onderhoud van dien, niet met gaven en rijkdom; maer noch met hoger en edeler, dat is, met een Geddelijke ziel, en redelijke kennis, door de welke zijne Goddelijke majeſteyt beliefd heeft dat wy zouden achterhalen, en leeren kennen, tot wat eynde wy al dezen hebben ontfangen, en op wat wijze wy die zullen leeren gebruyken. Dit ons aerdſch en ſterfelijk lichaem (ingeſtort zijnde een onſterfelijke ziele) begeerd God tot zijnen dienſte; zijne Goddelijke gaven beſteed tot zijner eeren, de tijdelijke rijkdommen niet tot welluſt van onze ſtinkende vleeſchte gebruyken, maer tot byſtand der armen, en dat ter eeren zijnes H. Majeſteyts naem.

Chriſtelijken Lezer, hoe verkeerd haer vele menſchen hier in dragen, leerd ons (God beterd) onze heydendaegſchen tijd, in de welke zoo veel gaven en rijkdommen onnuttelijk miſbruykt worden. O! bedroefde, en niet min bedurven Eeuwe, in de welke geldzucht en ſtaetziekte zoo inſwang gaen, in de welke pracht en hoogmoed overvloedig zijn, gierigheyd en woeker nimmermeer en ruſten, in de welke onkuyſheyd en welluſt t' zamen koppelen zoo veel zielen ter verdoemeniſſe; ô! droefheyd boven droefheyd voor zoo korten blijdſchap; om die zelve te ontgaen, laet ons keeren tot deze onze offerande, ſtellende ons voor oogen dien welluſtigen en rijken Vrek, wiens ziele, na zoo geleefden leven, ligt begraven in dien ſtinkenden poel van die eeuwig duurende helſche vlammen; daer en tegen dien armen en geduldigen Lazarus, na alle zijn ellenden en lichamelijke armoede, door de Engelen opgevoerd ten Hemel, is ruſtende in de ſchoot van Abraham.

Laet ons dan (Chriſtelijken Lezer) niet met den Rijken man de rijkdommen des werelds,

tot

tot wellust onzes levens betrachten, niet de ydelheden des werelds, niet zoodanige zaken die zoo zeer valsch zijn als vergankelijk, niet zoodanige dingen, zeg ik, die zoo zeer ydel zijn, als ons lichaem sterflijk is; maer laet ons steken na zodanige schatten en rijkdommen, van de welke wy mogen genieten oneyndelijke vrolijkheden, Hemelsche en Goddelijke wellusten; zalige en eeuwigdurende blijdschappen; welker vreugde noyt ooge gezien, noyt oore gehoord heeft, nocht geener menschen herte heeft kunnen begrijpen; laet ons tot dien eynde gebruyken zoodanige middelen als ons daer toe noodig, van Gode verleend zijn; te weten, oeffeninge van Godvruchtigheyd; arbeyd ter deugden; Christelijke liefde tot God en onze naesten; offerende God Almachtig een offerande der gebeden, en dat op den Autaer van een brandend herte, in de liefde Christi, op dat alzoo, door dien Goddelijken brand, in ons vernietigt mogen worden alle quade genegentheden; derhalven den Christelijken Lezer mits dezen aenwijzende de springbron van alle gaven, dat is Christus zelve, om aen zijn Heylige en Hemelsche Majesteyt uyt te storten een vuurige liefde des herten in inniger gebeden, op offerende deze woorden aen Christo onzen Zaligmaker:

O Christe Iesu! ik een schepzel van uw Hemelschen Vader, onderworpen alle gebreklijkheden dezes kranken vleesches, aengeërft van, ons eerste Ouders, Adam en Eva, buyge mijn knyen voor uw allerheyligste Majesteyt, dankende uw onuytsprekelijke liefde, met de welke gy hebt gearbeyd my uyt den staet der verdoemenisse te brengen in een staet van zaligheyd: niet ontzien te lijden zoo veel pijnen; niet gespaert u Heylig lighaem, maer hebt het zelfde gegeven in handen van die wreede pijnigers, die het met wreede geessels deerlijk gewond en geslagen hebben, jammerlijken uytgerekt op dien galgen-boom des kruys, uytstortende u dierbaer bloed, voor een offerhande aen uw Hemelschen Vader, tot voldoening onzer zonden.

O goede Iesu! ik bid u door dat lijden en sterven, stort in mijn ziel die kracht, dat ik alle dankbaerheyd voor zodanige liefde mach bewijzen; Christelijke offeranden der gebeden, en lofzangen uwe Majesteyt op offeren; door de welke ik mach verkrijgen Goddelijke zegeninge na ziel en lichaem, op dat, als ik doende mijn laetste offerande, mijn ziel in uwe handen mach bevelen, om met uwe alderheyligste Majesteyt, en alle die zalige Inwoonders des Hemelschen Vaderlands te rusten, en leven van eeuwigheyd tot eeuwigheden, AMEN.

Aendachtige Oeffeningen.

Hy heeft den armen uytgedeeld; zijn rechtveerdigheyd blijft in de Eeuwen der Eeuwen. Pſalm 111.

O gulde woorden! eertijds uyt-geſproken van dien Chriſtelijken Ondvader Auguſtino, dewelke dus luyden: Wild gy dat u gebed tot in den hemel vliegd, macht het twee vleugelen, vaſten en aelmoeſſen, uyt welke woorden den Chriſtelijcken lezer heeft te leeren, dat het niet genoeg zy God te bidden, maer dat het beter zy, neffens onze gebeden, den Armen mede te deelen, en zich zelven te onthouden van overdadigheden, en welluſten, niet alleen vaſtende van ſpijze, maer veel meer van zonden; en om bequamelijk van zonden te vaſten, is 't van noode dat men niet te zeer 't hertе hangd aen deze vergankelike rijkdommen des werelds; maer nae de mate van dien (ons van God gegeven) zullen wy wederom geven aen de behoeftige, op dat wy hier namaels mogen hooren de woorden Chriſti uyt-geſproken tot dien getrouwen Rentmeeſter; O getrouwen knecht! om dat gy trouw geweeſt zijt in deze kleyne, zoo zal ik u ſtellen over groote; en op een ander ſpreekt den Heer: ik heb hongerig geweeſt, gy hebt my geſpijſt; dorſtig, gy hebt my gelaeft; naekt, gy hebt my gekleed; gevangen, gy zijt tot my gekomen; ziek gy hebt my bezocht; dood, gy hebt my begraven; al wat gy van dezen hebt gedaen aen den Armen, dat hebt gy my zelfs gedaen. Blijkt dan hier uyt dat goede werken Gode wel behagen en ook aengenaem zijn, ons ſtaet dan te leeren dat wy onze gebeden (met vaſten, en Aelmoeſſen) aen Chriſto moeten opoſferen, tot dienſt, eneere van zijn Heylige Majeſteyt, en onzer zielen zaligheyd.

ALs zich een Chriſten ziel tot Chriſtum wil begeven,
Zoo moet het herte zijn gelijk als opgeheven;
Het lichaem moet niet zijn met gulzigheyd bezwaerd,
Zoo dat men met het hert blijft hangen aen de aerd.
Men moet aen het gebed twee vaſte vleugels maken,
Waer door het kan by God tot in den Hemel raken;
Het vaſten is van nood tot een bequaem gebed,
't Gun d' overvloed van ſpijs verhinderd en belet

Gelijk

Gelijk de ſpijs bezwaerd, en 't herte trekt tot ruſten,
Zoo is men onbequaem en efter zonder luſten,
Want aengezien de ſpijs is laſtig aen 't gemoet,
En dan ook aldermeeſt als men gebeden doet;
Het vaſten maekt de geeſt bequaem om God te loven,
Door 't vaſten vliegt de geeſt te krachtiger na boven;
Het vaſten maekt het hert bequaem tot alle deugd;
Het vaſten (op zijn tijd) geeft aen de ziele vreugd.
Gelijkerwijs dat God vergramd word door de zonden,
Gelijk men daer van heeft veel zaken ondervonden,
Zoo word hy weêr verzoend, den menſch van zond ontlaſt,
Wanneer dat in berouw den zondaer bid en vaſt;
G'lijk die van Ninive vervielen in de zonden,
Ja bleven aen de luſt tot quaed doen, als gebonden,
Zy, (van den Heer gedreygd op ſtraffe van vergaen,)
Die hebben ook gevaſt, en Gode dienſt gedaen.
Als David zich bevond door zond ten val gekomen,
Zoo heeft dien Godes vriend het vaſten aengenomen;
Veel diergelijken meer die hebben zoo gedaen,
Door vaſten kan 't gebed tot in den Hemel gaen.
Wel aen dan, Chriſten ziel, wild u tot Chriſtum keeren,
En op bequamen tijd het rechte vaſten leeren;
Het vaſten van de ſpijs is noodig aen de geeſt,
Maer 't vaſten van de zond vereyſcht God aldermeeſt;
Het vaſten van de ſpijs dat kan alleenig ſtrekken,
Om in een recht gebed de geeſt tot God te trekken;
Het vaſten van de ſpijs dat leyd de rechte grond,
Waer door men met de Geeſt leerd vaſten van de zond.
Het eene dat en kan niet wezen zonder 't ander;
Maer zijn gelijkerwijs gebonden aen malkander;
Want niemand die 'er leefd te recht van zonden vaſt,
In dien met ſpijs en drank hy 't hert te veel belaſt.
O God! geen menſch en kan uw mogendheyd bedriegen;
O God! voor wien geen menſch kan veynſen ofte liegen;
O God! voor u gezicht verſchuyld de menſche niet,
Mits uw alziende oog tot in het herte ziet.
Stort kracht, en macht, ô Heer! in deze zwakke leden,
Wanneer ik my begeef tot vaſten, en gebeden;
Wanneer ik vaſt, ô Heer! zoo laet doch niet in mijn,
Geveynſde heyligheyd, oft eenig ſchijn-deugd zijn,
Maer een oprecht gemoed dat God alleen mach wenſchen,
Niet om gezien te zijn voor d' oogen van de menſchen;
Niet om het oud gebruyk dat altijd is geweeſt,
Niet uyt gewoonten, Heer! maer uyt een reyne geeſt;

Niet

Niet vaſten met de mond, niet vaſten met de ſpijze;
Niet vaſten om daer meê een ſchijn-deugd te bewijze;
Niet vaſten zoo alleen, maer vaſten op dat gy,
Door 't vaſten ſpeuren meugt een goede wil in my.
Zoo vaſten, dat wanneer my zonde komt te vooren,
Dat ik my niet en laet verwinnen nocht bekoren;
Zoo vaſten, dat wanneer de zonde my toe lacht,
Dat zy in my bevind de luſten zonder kracht;
Zoo vaſten, dat ik my vind onbeſwaerd van leden,
En met een rappe geeſt in d' yver mijns gebeden;
Zoo vaſten, dat het hert niet is met ſpijs belet,
Wanneer dat zich de geeſt begeeft tot het gebed.
Niet vaſten, zoo alleen, om dat het werd geboden,
Maer om dat onze ziel het vaſten is van nooden;
Niet vaſten, zoo wel eêr den Pharizeüs deed;
Niet vaſten, op dat ik de wereld heylig heet,
Niet vaſten, op dat ik daer door zoud zijn geprezen,
Maer vaſten om alleen by God gezien te wezen.
O God! Almachtig God! laet zoo mijn vaſten zijn
Gegrond in ware daed, en niet in loſſe ſchijn;
En dat ik leeren mach, als ik na 't lichaem vaſte,
Dat ik mijn ziele niet met zonde moet belaſte;
Maer vaſten na den geeſt van allerleye quaed,
Wanneer dat my de luſt tot vuyle zonden raed.
Wanneer my eenig leet van yemand mocht geſchieden,
Dat ik als dan de wraek mach op het hoogſte vlieden;
Wanneer dat yemand my in goed oft eer verkort,
Dat ik vergeef, op dat aen my vergeven word;
Heeft yemand my miſdaen, oft yets te na geſproken,
Laet noyt tot weder wraek de luſte my beſtoken;
Ben ik verongelijkt, beſchadigd aen mijn goed,
Dat ik de ſtraf beveel die 't alles rechten moet;
Heeft yemand door bedrog my 't mijne afgenomen,
Zoo dat ik daer door ben om eer en goed gekomen,
Dat ik noch efter toon die zaek mijn zonden ſchuld,
En dat tot oordeel gy, ô Heer! eens komen zult.
Derhalven my getrooſt in alle lijden toone,
Op hoope dat gy zult geduldigheyd beloone;
Dat 's in uw eeuwig Rijk, een Rijk van alle vreugd,
Een Rijk al waer met God een droeve ziel verheugd;
Een Rijk, een eeuwig Rijk, dat zielen vrijd van plagen;
Een rijk vol vrolijkheyd, in eyndelooze dagen;
Een Rijk dat yeder ziel tot zulke vreugd bekoord,
Die 't oog noyt heeft gezien, nocht oore heeft gehoord.

Tertullianus zeyd, zoo gy Gode het onrecht op geeft, hy zal 't vvreken; beveeld gy hem de ſchade, hy zal die vergoeden; vertrouvvt gy hem u leven, hy zal u uyt de dooden levendig op wekken.

Auguſtinus zeyd, Broeders, zoo vvy gelooven dat daer een Oordeel zal wezen, zoo laet ons vvel leven, op dat vvy niet qualijk en ſterven; vvant nu is het den tijd van barmhertigheyd, en dan zal het den tijd des oordeels vvezen.

Ons is ter zaligheyd geen hooger zaek van noode,
Als het geloof, nochtans is 't niet genoeg voor Gode;
't Geloof zoodanig is, 't zy dat men 't niet en heeft,
De ziele is als dood terwijl het lichaem leefd;
't Geloof zoodanig is, dat zonder te geloven,
Wy d' eyndelooze vreugd des Hemels ons beroven;
Schoon dat men heylig leefd, en alle deugden doet,
't Is veel, maer niet genoeg, hoe wel het wezen moet;
Zoo ook, hoe wel geloofd, 't geloove kan niet baten,
't Gelooven zonder liefd is 't recht gelooven haten;
Schoon ik in God geloof als Vader, Zoon en Geeſt,
En dat ook Chriſtus mijn verloſſer is geweeſt,
Ja door zijn kruys, en dood, en bitterlijke wonden,
My met zijn lijden heeft verloſt van al mijn zonden,
En met dien dieren pand mijn zaligheyd gekocht,
Om mijne zaligheyd zijns vaders wil volbrocht;
Hoe wel ik dit geloof, 't is veel, maer zonder krachten,
Indien ik by 't geloof, geen liefde wil betrachten;
't Geloove is een zaek ter zaligheyd van nood,
Maer zonder werken is het krachteloos en dood.
Goê werken doen is veel, maer kan geen vruchte geven,
Het zy wy 't goed doen met een goed geloof beleven.
't Is waer dat Chriſtus heeft voor onze zond voldaen,
Niet daerom, dat den menſch in zonden voort zoud gaen;
Maer daerom, dat hy ons met zijne dood zoud leeren,
Het quaed te ſterven, en de zonde af te keeren,
In tranen en berouw te komen tot den Heer,
Met opzet in het hert te zondigen noyt weêr.
Den Heer die heeft aen ons een vaſte Wet gegeven,
Dat men by het geloof de deugde moet beleven;
Hy heeft ons by 't geloof verbonden aen zijn Wet,
Hy heeft ons neffens dien geboden voor gezet.
Den Heer die wil berouw in vaſten en in boeten;
Den Heer die wil dat wy goê werken plegen moeten;
Is dan 't geloof genoeg? neen, Chriſtus ons verklaerd:
Wie 't kruys met hem niet draegd dien acht hy zijns niet waerd.
En *Petrus* zegt: den Heer *heeft voor den menſch geleden,*
Ons tot een voorbeeld om zijn ſtappen na te treden.
Iacobus zegt: *'t geloof is zonder werken dood;*
Dies zijn de werken dan ter zaligheyd van nood.
Leer, Chriſten zielen! leer gelooven, en ook werken,
De werken nodig zijn, gelijk men kan bemerken
Uyt Chriſti eygen Woord. ô Chriſten ziel! ſta vaſt,
Sta vaſt in het geloof dat op goê werken paſt;

Ik zeg in dat geloof, 't geen Chriſtelijk doet leven,
Geloof, waer door ons word een vreze aengedreven;
Een vreeze, die ons dreygd en met haer geeſſels ſlaet,
Wanneer dat onze luſt na vuyle zonden ſtaet;
Een vreeze, die ons zy een prikkel tot de deugde;
Een vreeze, die ons baerd de hoop op 's Hemels vreugde;
Een vreeze, die ons zy een teugel aen 't gemoed;
Een vreeze, die voor ſtraf de miſdaed ſchroomen doet;
Een vreze, die ons baerd een ſchrik voor alle quaden;
Een vreeze, die ons baerd een hoop op Gods genaden;
Een vreeze voor de zond, en ſtraffe van het quaed,
Wanneer in zondens luſt het herte zwanger gaet.
Sta vaſt op dat geloof, 't geen zond door vrees leerd myen,
Het recht geloof, dat is, de zonde tegen ſtryen;
Het recht geloof, dat is, in Godes vreeze ſtaen,
En dat men van de zond moet tot de deugde gaen;
Het recht geloof, dat is, te leven in Gods vreeze,
Wie dit geloofd die zal een recht geloovig weze;
Het recht geloof, dat is, dat men ter zaligheyd,
Door goed doen, en geloof, de ziel ten Hemel leyd;
Het recht geloof, dat is, het quaed te moeten myen,
Het recht geloof, dat is, de zonden te belyen,
Ter plaetze daer den Heer ons zelve heene wijſt,
En daer hy met zijn vleeſch ons na de ziele ſpijſt.

Keer mijne oogen, op dat zy de ydelheyd niet aenſchouwen, Pſalm. 118.

O Schoone werelds Roos! gy weygerd my u minne;
O fiere maegde blom! wiens afgekeerde zinne
(Van alle werelds vreugd) al 't aerds zo zeer verſmaen,
Dat mijn gebeden zijn vergeefs aen u gedaen;
O overſchoone maegd! in 't bloeyen van u leven,
Hoe kunt gy, jonge ſpruyt! de wereld dus begeven?
Hoe kunt gy 't aerdſch vermaek, en al des werelds vreugd,
Zoo drijven uyt u hert, en weyg'ren aen uw jeugd?
Sla eenmael u gezicht op mijn verliefde oogen;
Steld eenmael u gedacht alleen op mijn vermogen;
Let eenmael op den ſtam van mijn geſlacht, en bloed;
Let eenmael op mijn ſchat, let eenmael op mijn goed.
Dus ſpreekt de jonge maegd, en antwoord op zijn rede,
Zoo ik u bidden mach, laet my in ruſt en vrede;
Ik ſla mijn oogen niet op rijkdom, ſchat, oft ſtaet;
Vermits ik met mijn hert al deze dingen haet;
Ik keer mijn oogen af van alle werelds zaken,
En ſchep alleen in God, en 't godlijk mijn vermaeken;

Onze oogen zijn de deuren onzer zielen, door de welke dat alle dingen tot de zelvige in komen, 't en zy zake datze geſloten werden voor die bedrieggelijke welluſten der wereldſcher hovaerdigheden; de welke alle inwendige ruſte verhinderen, en ſteuren, ſchoon wy het ſelvige niet gewaer en werden, voor en aleer wy ons, in ſtilte, van de menſchen zullen afgeſcheyden vinden, en ons in gebeden tot Gode begeven hebben, en, op dat wy onze oogen niet te zeer zouden open hebben op alzulke dingen, die in een ogenblik kunnen in geraken, daer zy in menigte van dagen, met grooten arbeyd, nauwlijx kunnen uyt gedreven werden; zoo is't dat wy (na onze wijze, ten dien eynde (onze rijmpjes willen voor ſtellen aen den Chriſtelijken leſer, om alhier te leeren (door een wereld hatende jonkvrouw, aengezocht tot de welluſten des werelds) hoe dat een Chriſten ziele moet de oogen af keeren van die bedrieglijkheden; en seggen aldus met dien godelijken koning David: keer weer mijne oogen op dat zy de ydelheyd niet aenſchouwen, maer in uwen weg, ô Heere! maeckt my levende. Mijn zieleheeft luſt gehad om te begeren uwe rechtveerdigmakinge tot allen tijden, gy hebt de hovaerdige geſtraft, vervloekt zijn zy, die af wijken van uwe geboden. Want ook uwegetuygeniſſen zijn mijn overpeynzinge, en uwe rechtvaerdigmakingen zijn mijne raed.

Ik zoek geen werelds luſt, hoe ſchoon de minne vleyd;
Ik trouw my aen de deugd, en min de zuyverheyd;
Ik let op geld, nocht goed, als dorens aen de ziele,
Mijn welluſt is voor God, en Chriſti kruys te kniele;
Daer leyd mijn ruſt, en luſt, daer vind mijn jeugd haer vreugd,
Mijn hert begeerd geen ſchat als oeffening in deugd;
Ik wil voor bruydegom geen aerdſche minnaer trouwen,
Maer Chriſtus Jeſus voor mijn eygen bruygom houwen;
Ik keer my tot mijn lief, mijn lief die is de mijn,
Hy zal de mijne, en ik weêr de zijne zijn.
O wereld! gaet van my met al uw yd'le vreugde;
Mijn ziele! keer tot God, en Hemelſche geneugde;
O pracht! ô werelds eer! ô yd'le hovaerdy!
Waer toe vertoond gy u dus vruchteloos voor my?
Waer toe mijn aengezocht tot uwe ydelheden?
Waerom tot uw gebruyk mijn ziele dus beſtreden?
Waerom my voor het oog vertoond u ydel zoet,
Waer meê gy onderſtaet te winnen mijn gemoed?

O! oogen,

O! oogen, die daer zijt de poorten van mijn herte,
Door wien tot aen de ziel de zonde brengt veel ſmerte;
O! oogen, die van 't hert de open deuren zijt,
Waer door begeerlijkheyd het kranke vleeſch beſtrijd;
O! oogen, gy die zijt gelijk de ſwakke wallen,
Al waer den vyand komt op 't eerſten aengevallen;
O! zegt my, mijn verſtand! wat vyand leefd 'er niet,
Die zich niet binnen geeft daer hy een open ziet?
O! zegt my, mijn verſtand, wie held niet na de zonden,
Die door het ooge heeft gelegentheyd gevonden?
O! zegt my, mijn verſtand, wie leefd 'er zoo geruſt,
Die zomwijl door het oog niet valt in vreemde luſt?
O! oogen, die zoo vaek veroorzaekt zielens ſchade;
O! oogen die zoo vaek veroorzaekt veele quaden.
Als Dina wierd geperſt, door luſten, om te zien,
De docht'ren Sichems, oft de onbeſnede liên;
Wat deden d' oogen niet? zy brochten haer in rouwe,
Zy raekt in ongeluk, door luſten van 't aenſchouwen;
Zy, op die zelve ſtond, zy op de zelve tijd,
Verlieſt haer zuyverheyd, en raekt haer eere quijt.
Als David door het oog tot luſten wierd beſtreden,
Heeft hy een vrouw gezien, met moeder-naekte leden,
Die hem (gelijk een vlam geſlagen om het hert,)
Een oorzaek is geweeſt van veel bedroefde ſmert.
Wanneer d' Aſſyriër kreeg luſten om te mallen,
Liet hy zijn oogen op de ſchoone Judith vallen;
Als zy haer leeden had in çierſel op geſteld,
Heeft zy dien machtig Vorſt ter aerden neêr geveld.
Wanneer de luſt ontſtak, de oogen van twee boeven,
Zuſanna aen te zien, geraekten s' in bedroeven;
O! oogen, wat hebt gy al ſwarigheyd gebaerd,
In 't herte van die geen die 't oog niet heeft bewaerd.
Democritus beſtond zijn oogen te verblinden,
Op dat hy alzoo zouw de wijſheyd mogen vinden.
Lucia, om de zond te myen, maekt beſluyt,
En met haer eygen hand ſteekt bey de oogen uyt;
Dees zal de bake zijn waer na dat ik zal varen,
Dees zy my een compas in deze woeſte baren,
Dees zy my tot pyloot, die my de gronden peyld,
Op dat mijn ſwakke ſchip niet op de klippen zeyld;
Mijn ſchip dat 's mijn geſicht, dat zijn eylaes! mijn oogen,
Door wien zoo menigmael de ziele word bedrogen;
Dees dienen niet verzeyld op kuſten onbekend,
Dees moeten uytter Zee, dees moeten afgewend,

En aen een veyle ſtrand, een goede reê betrachten,
De klippen van de zond, en zondige gedachten,
Alleenig door het oog gelijk als rotzen vlien,
Nae 's werelds ydelheyd niet met het ooge zien.
Zeer wel zeyd Auguſtijn, wee uw! verblinde oogen,
Die Hemel en de Zon t' aenſchouwen niet gedogen;
Wee! d' ooge die zich niet van d' ydelheden keerd.
Ambroſius, die ons een goede leſſe leerd,
Die zegt, hy die daer gaet en wandeld 's Heeren wegen,
Die heeft noyt ydelheyd voor zijn gezicht gekregen.
Weg wereld! ſchoon dat gy u lieffelijk vertoond,
't Is niet dan bitterheyd waer mede gy ons loond.
Wat ranken, wat bedrijf! wat ongewone vonden,
En legt gy my niet voor tot luſten van de zonden?
Wat liſten, pleegd gy niet, mijn oogen voor gezet?
Waer mede gy my tracht te trekken in uw net.
Ik, die in dit geval, my nergens weet te keeren,
Schoon dat ik ben een maegd, zoo moet ik ſtrijden leeren;
Schoon dat ik ben een maegd, ik moet ten ſtrijde gaen,
Ik moet gewapend zijn, en met mijn vyand ſlaen;
Schoon dat ik ben een maegd, zoo heb ik ook mijn krachten,
Waer van mijn vyand kan een felle ſlag verwachten;
Schoon dat ik ben een maegd, ik voel my zoo geſteld,
Dat ik verwinnen kan den vyand die my queld,
Indien ik neem ter hand de wapens my van node,
Indien ik mijn gezicht inwendig keer tot Gode;
Aen wien ik mijn gebed en yver wil beſteên,
Terwijl het ooge van mijn vyand word beſtreên;
U wil ik mijn gebed, mijn God! ten offer dragen,
Behoed mijn oogen doch voor 's werelds looze lagen;
O God! laet mijn gebed tot in den Hemel gaen,
Geeft krachten dat ik mach mijn vyand tegenſtaen;
O Gode! die mijn ziel aen 't lichaem hebt gebonden,
Het lichaem dat zoo vaek beſmet word met de zonden;
Ja, dat zoo menigmael van luſten word beſtreên,
En nergens trooſt en vind, dan in mijn God alleen.
O Chriſte! die mijn geeſt die krachten hebt gegeven,
Dat ik een maegden ſtaet in reynheyd wil beleven;
O Chriſte! die mijn geeſt de kracht hebt in geſtort,
Geeft dat die ſtaet van my wel onderhouden word;
O Chriſte! die my hebt tot deze ſtaet verkoren,
Geeft dat ikze beleef gelijk het zal behoren;
O Chriſte! die my hebt beroepen tot een ſtaet,
Die (wat onzuyver hiet) verwerript en verſmaed,

Ont-

Ontzondigd my mijn geeſt door u geleden lijden,
Wild van voorleden zond mijn herte doch bevrijden;
Indien der eenig zond mijn herte noch beſmet,
Ik bid u dat gy dat weêr zuyverd door uw Wet;
O Chriſte! geeft, dat noyt een drift van quade luſten
Mach kleven aen mijn hert, of in mijn zinnen ruſten;
O! dat noyt werelds pracht of tijdelijke eer,
Mijn zinnen, nocht mijn hert, bekoren immermeer;
O! dat mijn zinnen noyt in werelds vreugde mallen,
Dat noyt mijn oogen meer op ydelheyd vervallen;
O! dat de rijkdom noyt, nocht werelds hovaerdy
Bevallig mogen zijn, oft meer begeerd van my;
O Chriſte! geeft aen my, dat ik mijn hert en zinnen,
Miet meer gebruyken mach om ydelheyd te minnen,
Dat ik geen koſtelheyd ter wereld meer en acht,
Dat ik noyt weêr gebruyk mijn afgeleyde pracht;
Drijft uyt mijn hert, ô Heer! het ſchijn-zoet van de luſten,
En laet my nimmermeer op ydelheden ruſten;
Laet noyt een enkel luſt tot aen de wille gaen,
Laet nimmermeer het vleeſch tegen de geeſt op ſtaen;
Maer laet mijn oogen zijn ten Hemel op geſlagen,
Geſloten voor het aerds, om luſten weg te jagen;
O! dat dit ſlechte kleed een leering zy aen mijn,
Hoe dat ik zuyver moet, en ook ootmoedig zijn;
Hoe ik my anderwerf aen Chriſto heb verbonden,
En daer meê afgeſchaft de wereld en de zonden;
Dit ſlechte maegde kleed mijn geeſt indachtig maekt,
Hoe ik de hovaerdy des werelds heb verzaekt;
Laet mijn genougte zijn ootmoedigheyd te leeren,
En dat zoo wel in 't hert, als uytterlijk in kleeren.
't Is Gode niet genoeg ootmoedigheyd in ſchijn,
Het herte moet voor al in God ootmoedig zijn.
Laet my het vreugde zijn, verdriet en ſmaed te lyen,
Laet my het droefheyd zijn, in 't werelds te verblyen.
Koom Chriſte! dood in my, door brand van Hemels min,
Mijn vleeſchelijke hert, mijn wereldlijke zin;
Laet my de hoogſte ſchat van reynigheyd bewaren,
Tot aen den laetſten dag van mijnes levens jaren;
Koom Chriſte! koom in my, en çierd mijn reyne jeugd,
Met Goddelijke pracht van geeſtelijke deugd;
Op dat ik zuyver mach hier na met u verzamen,
Tot mijner zaligheyd in eeuwigheden, AMEN.

SLUYT-

Zalig! die tot min genegen,
Zulke minne weet te plegen;
Zalig! die zich vind beweegd,
Dat hy zulke minne pleegd.
Zulke minne, die het leven,
't Alderzoetſte weet te geven;
Zulke minne, die 't gemoet,
't Zalig minnen minnen doet.
Zulke min, is niet te vinden
In die geen, die 't minnen minden;
Minne, die een dertel kind,
Aen zijn geyle luſten bind.
Zulke minne, zulke vlagen,
Zijn maer ſtrikken, zijn maer lagen,
Zijn maer netten, die het hert
Vangen, in een droeve ſmert.
Zulke minne, zulke luſten,
Breken 't minnen, ſteelen 't ruſten;
Minne die Cupido voed,
Gundgeen ruſte aen 't gemoed.
Deed zy niet Oenone zuchten?
Als haer Paris ging ontvluchten,
En verliet zijn Harderin;
Om der Koninginne min;
Traentjes vlooten langs haer wangen,
Als zy Paris zach bevangen,
Met een luſt tot hooger ſtaet,
Daer hy om na Grieken gaet;
Liet met zuchten, en met ſteenen,
D' herderin haer min beweenen,
Als hy (na een vaſt beſluyt)
Schaekte Menelaüs Bruyd.
Iaſon (die zijn loſſe zinnen
Heeft veranderd in het minnen,
Zoo dat hy zijn trouwe brak,
Vluchte, en na Colchos trak)
Liet Hypſiphile in rouwe,
Brak zijn minne, brak zijn trouwe;
Brak zijn minne haer getoond,
Min die haer met tranen loond.
Ariadne, door de baren,
Op het eyland aengevaren,
Lag by Theſeüs te ruſt,
In een zoete minne luſt;
Storte tranen aen de Goden,
Als haer minnaer was gevloden,
Na dat hy haer kuyſche ſchoot,
Van het zuyver had ontbloot;
Dies zy, met gewrongen handen,
Liep al zuchtend op de ſtranden,
Daer zy met het oog vernam,
Of het ſchip niet weder quam.
Snode micht! u'w minne vruchten;
Zijn vermengd met droeve zuchten,
In de ſchijn van buyten zoet,
Maer inwendig bitter roet.

Mijn beminde is mijn, en ik ben zijn, de welke gevoed word tuſſen de Lelien, tot dat den dag aenkome, en de ſchaduwen neder dalen. Cantico 2.

Wie hebt gy tot min bewogen,
Die zich niet en vond bedrogen?
Wie bevind niet in der daet
Dat uw minne wankel ſtaet?
Weg dan! weg met zulke minne,
Die vol bitter leyd van binne,
Weg Cupido, weg van mijn,
Al uw zoetheyd is maer pijn.
't Zal mijn hert uw luſt ontzeggen,
En op God mijn minne leggen;
Zulke minne die is zoet,
Aen de ziel, en in 't gemoet.
Zulke minne, zulke luſten,
Doen 't gemoed in welluſt ruſten;
God te minnen is een vreugd,
Die 't gemoed en ziel verheugd.
Zulke minne zal ik plegen,
Om tot minne te bewegen
Hem, die na mijn zieltje tracht,
Hem, dien ik mijn minneer acht.
Mijn beminde is de mijne,
Hy is mijns, ik ben de zijne.
Reyne min in God gevoed,
Valt in alle deelen zoet.
Mellik, witte Lely ſtruyken,
Doen mijn zieltje neder duyken
Tuſſchen 't zuyver van uw blaên,
Om mijn minne te verzaên.
Ik (in ſchaduw neer gedoken,
Tot den dag zal zijn ontloken,
Tuſſchen Lelien gevoed)
God ſeer vierig minnen moet,
Zulke minne kan het leven
Zoete zaligheden geven,
Zulke minne 't herte raekt,
Van het hert een Hemel maekt.
Minne Gods! wild mijn beſtralen,
Tot de ſchaduw neer zal dalen,
Tot ik na mijn laetſte dag,
Eeuwig met u leven mag.
Zoete Ieſu! mijn beminde,
Wanneer zal ik u eens vinde?
Wanneer zal ik u eens zien?
Daer ik u geduurig dien;
Dat ik eeuwig na dit leven,
Een wig mijn by u begeve,
Zoo lang voed ik mijne zin
Op uw liefde, op u'w min.
Zoo verliefd ben ik van zinne,
Zoo verliefd op Chriſti minne,
Zoo verliefd aen alle kant,
Dat die min mijn hertje brand.
Minne brand wie zal u bluſſen?
Ach! mijn Bruydegom met kuſſen,
Als mijn zieltjen uyt dit dal,
Met haer Bruygom ruſten zal.

God-

Godzalige minne.

Onderzet my met bloemen, omringt my met appelen, want ik queel van liefde, Cant. 2.

Salomon (in 't boek zijner zangen) ſtelt ons voor een goddelijke minne, met dezewoorden; Ik ben een bloeme des velds, en een lelye der dellinge; gelijk een lelye onder de doornen, alzoo is mijn vriendinne onder de dochteren; gelijk een appel boom onder de boomen der boſſchaegjen, alzoo is mijn lief onder de zonen; onder de ſchaduwe van dengenen die ik begeerde, heb ik gezeten, en zijn vrucht is zoet mijnerkelen, hy heeft my geleyd in den wijn kelder, hy heeft de liefde in my geſchikt. Waer iſſer zoeter liefde, als God te minnen? en door de goddelijke minne Chriſto aen te hangen? waer iſſer ſchadelijker minne, als door vleeſchelijke liefde God te vergeten? meer lievende de ſchepſelen, als der ſchepper der ſelvige; ô godzalige minne! daer het herte afwijkt van de ydelheden, en zijn welluſt neemt in 't over peynzen van die oneyndelijke blijdſchappé en hemelſche welluſten, de welke geſtort zullen werden in de herten der gener die met zodanige minne haer zielen zullen gevoed hebben; ô godzalige minne! die voor weder minne zal genieten die volmackte vreugde, de welke noyt oogegezien, noyt oore gehoord heeft, noch in het menſchen herte kan begrepen werden; ô godzalige minne! die om Chriſti liefde niet wil minnen, als het gene dat Chriſto wel behagelijk zy.

IK voel mijn hertje zoo geſteld,
Dat het in liefdens vlamme ſmelt;
O liefde! gy die mijn gemoed,
In vuur en vlamme branden doet.
Hou op uw vlam, en brand geen meer,
Hou op, hou op, oft ik verteer,
Oft ik verdwijn, en ga tot niet,
Door 't branden dat men in my ziet,
De liefde, (beul van mijn gemoed,)
Die plaegd my, maer de plaeg is zoet;
O liefde! die mijn ziel behaegd,
Schoon dat gy noch mijn hertje plaegd.
Ik ſmeul, en ſmelt in liefdens vier,
Ey! plukje bloempjes, brengtze hier;

Op dat ik in mijn zoete pijn.
Met bloempjes onderzet mach zijn.
Met bloempjes van verſcheyde kleur,
En ſchoon van blaên, en zoet van geur;
Op dat ik (die in brand verſtik)
Door bloempjes weder wat verquik.
Ga, hael my roosjes wit en rood,
Ey ga! en hael uyt Chloris ſchoot,
De ſchoonſte bloempjes die gy vind
Vermengd, met geurig Hyacinth.
Den Hof Alcinoï ontſluyt,
En zoekt de ſchoonſte appels uyt,
En legtze in de rooze blaên,
Op dat ik mach mijn luſt verzaên.
Mijn luſt, die na verkoeling haekt,
Door liefde, die my brandend maekt,
Laet roos vermengd met appels, mijn,
In liefdens brand, tot leſſching zijn.
Oy me! ik dool, dat ik verzucht,
Om roozen, en om appel vrucht;
Ik dool, dat ik, verliefde menſch,
Om roozen, en om appels wenſch.
Bedrog zomwijl in 't roosje ſchuyld,
Wanneer het uyt zijn knopjen puyld;
Al is het ſchoon en zoet van geur,
't Veroorzaekt efter zijn getreur.
Men zegt dat Venus haer eens ſtak,
Aen eenen roozelaren tak,
Zoo dat zy flaeuw wierd van gemoed,
Als zy haer vinger zag bebloed.
Men houd ook dat het minne wicht,
In appels voerd zijn geyle ſchicht;
Door appels heeft hy vaek geplant,
In menig hert zijn geyle brand.
Neem dan, neem dan dees appels weg,
En roozen, dien ik van my leg;
Geen roozen, nocht geen appels meer,
Ik in mijn reyne ſchoot begeer.
Geen roozen kies ik meer voor mijn,
Of 't moeſten zulke roosjes zijn,
Als op een koude winter tijd,
Zijn Dorothea toegewijd;
Als 't water niet en was dan ys,
En alles gantſch verdord en grijs;

De

De boomen zonder loof en blaên,
Heeft Dorothe een roos ontfaen.
Op zulken roos ſtel ik mijn zin,
En zulke roosjes ik bemin,
Na zulk een roosjen hackt mijn ziel,
Daer noyt een guure vlaeg op viel.
Een roos verwellikt nocht ontçierd;
Van eenig ſlck, oft zulk gediert;
Een roos met dampen niet geſpreyd;
Maer daer een Hemels douw op leyd.
Geeft zulke roosjes doch aen my,
O Hemel zoete burgery!
Stort zulke bloempjes, zulk een kruyd,
Van boven af ten Hemel uyt.
Plukt zulke bloempjes van hun ſteel,
Terwijl dat ik van liefde queel;
Terwijl ik lijde zoete pijn,
Zoo laet mijn bed van roosjes zijn.
Terwijl ik dus mijn liefde voê,
Zoo dekt mijn borſt met roosjes toe,
Met Hemel roosjes wit en root,
Zoo dek mijn borſt en ook mijn ſchoot.
Ik (zijnde dan alzoo geſteld)
Zal als een bloempjen op het veld,
Zal als de zoete rooze blaên,
In herrefſt tijd, tot niet vergaen.
Ik zal dan met mijn ziel en hert,
In liefdens brand en zoete ſmert
Verdwijnen, en vergaen tot as,
Of dorren als 't gemaeyde gras.
Op dat mijn zieltje hier van daen,
Mach naer een beter woning gaen;
Al waer het leefd in 's Hemels luſt,
Als 't hert in 't bed van roosjes ruſt.

Bereyd is mijn herte, God! bereyd is mijn herte; ik zal zingen, en lof ſpelen in mijn glorie, Pſalm 107.

O Chriſte Jeſu! Godes kind,
O Minnaer! die mijn ziel bemind;
O Minnaer! die my langen tijd
Voor u beminden hebt gevrijd.
Wat moeyten hebt gy niet gedaen?
Wat pijn, en lijden uyt geſtaen?
Wat ongemak? wat droeve rouw?
Op dat ik d' uwe wezen zouw.

Den koninklijken Propheet David, in zijn 107. Pſalm, zeyd aldus: wie zal my leyden tot in de vaſte ſtad? wie zal my leyden tot Idumeën? zult gy 't niet doen, ô God! die ons verſtoten hebt? welke woorden ons te kennen geven dat wy moeten reyzen na een ander ſtad; dat is, uyt deze wereld, na dat hemelſche vaderland; en om aldaer te komen moet zich een Chriſten ziele vergezelſchappen met goede en getrouwe leydſlieden; dat is, met de vreeze Gods, en Chriſtelijke deugden, geeſtelijke lofzangen, en vuurige gebeden; door de welke de Engelen Gods beweegd werden, onze zielen te beſchermen voor alle aenſtoten, en

lagen der vyanden, zijnde de zonden; de welke hier in deze wereld, als ſtruykroovers onzer zielen, geſtadig uyt zijn om de zelvige te bevechten, en af te zetten van hare hoogſte welluſt, dat is de zaligheyd; dies wy ons niet genoegzaem kunnen bereyden in onze herten, om onbeſchadigd deze wilderniſſe der wereld te door reyzen, al waer wy ons omringelt vinden van zoo veele zoorten der vyanden, als zijn de beerlikheden des vleeſchs, en der rijkdommen; hoovaerdigheyt des levens; welluſtigheyd der oogen, en der herten; tegen dewelke geen beter bereydinge gevonden kan werden, als God te vreezen, en vrolijkweezen.

Ik weet wat liefde gy my draegd,
Wat wederliefd dat u behaegd,
Dies ik mijn hert, en ook mijn zin
Wil voegen naer uw lieve min.
Wel eêr heb ik met werelds pracht,
Mijn jonge leven door gebracht;
In ydelheyd het vleeſch gevoed,
Gelijk de trotſche wereld doet.
'k Heb na de wereld my gezet,
En op het werelds wel gelet;
De wereld, die ik, met haer pracht,
Nu voor bedrog en ydel acht.
Weg! opgepronkte werelds jeugd,
Met al uw ydelheyd en vreugd;
Want ik het werelds wil verſmaên,
Om in mijn Minnaers gunſt te ſtaen.
O domme jeugd! die 't werelds mind,
Waer door gy u bedrogen vind;

Want

Want als gy 't werelds wel door ziet,
Is 't ydelheyd, en anders niet.
't Is met het werelds zoo geſteld,
Gelijk een bloempje op het veld,
Dat heden aen zijn ſtruykje brald,
En morgen los ter aerden vald,
Dat heden ſchoon en krachtig ſtaet,
Maer morgen al zijn glans verlaet,
Om dat het van den Hemel word
Met felle buyen overſtort.
Zoo gaet het ons wanneer de dood,
't Zy rijk oft arrem, kleyn oft groot,
't Zy jonk oft oud, ter aerden ſlaet,
Den menſch gelijk een bloem vergaet.
Het leven, dat is anders niet,
Gelijk een ſchaduw die men ziet,
Oft als een rook die met de wijnd,
In korten ſtond tot niet verdwijnd.
Wat is doch hovaerdy, en pracht?
Wat is de rijkdom en de macht?
Wat is doch al het werelds goed,
Wanneer de ziel verhuyzen moet?
Wat is de ſchoonheyd? niet met al,
Mits zy in d' aerde rotten zal;
Wat is dan alle werelds luſt,
Als 't doode vleeſch ten grave ruſt?
Daer 't krielgewurmt met ons vereend,
En knaegd het vleeſch tot op 't gebeent;
Wat is dan alle aerdſche vreugd,
Die gy gebruykt hebt domme jeugd?
Dit heeft Suſanna wel bedacht,
En daerom na de deugd getracht;
Deugd, die de ziel ten leven voed,
Terwijl het lichaem rotten moet.
Lucia (door wiens zoet gezicht
Zoo menig Minnaer wierd ontſticht)
Die maekt hier over een beſluyt,
Te ſteken beyd haer oogen uyt.
Zy (die een wreede pijn verkieſt)
Zy (die haer zoet gezicht verlieſt)
Geen oogen langer hebben woud,
Om dat zy niemand ſchaden zoud.
Euphemia (wiens roode mond
Zoo menig minnaer had gewond,
En minnens oorzaek minnaers gaf)
Sneed zelver beyd haer lipjes af.

Anagriſina ('t ſchoonſte beeld,
Dat oyt van menſchen was geteeld,
De ſchoonſte vrouw van lijf en leên)
Die ſtort voor Gode haer gebeên;
En heeft door haer gebed begeerd,
Dat ſchonigheyd mocht zijn verkeerd;
Op dat zy, door miſmaekte ſchijn,
Tot minne noyt verzocht mocht zijn.
O Jeſu! die op ſchoonheyd niet,
Maer op een zuyver herte ziet;
Ik bid, mijn hertje tot u trekt,
Op dat het blijve onbevlekt.
O Jeſu! trekt tot u mijn hert,
Op dat het niet verſtroyd en werd;
Ey! ſtort doch zulk een hert in my,
Dat onbevlekt voor u gedy.
Gelukkig acht ik zulk een maegd,
Die 't werelds walligd, en miſhaegd;
Die niet meer met de wereld popt,
Maer 't werelds al met voeten ſchopt.
Bezie, bezie de wereld wel,
't En is maer enkel poppen ſpel;
Het geen de ſnode wereld heeft,
Voor die, die na de wereld leeft.
Den menſch, wiens hert het werelds mind,
Die is gelijkerwijs een kind,
Dat al zijn luſt en vreugden voed,
Op kinderſpel; en poppe goed.
Niet langer heeft de domme jeugd,
In 't poppe ſpel hun zoetſte vreugd;
Niet langer ziet men dat een kind,
De luſt van 't kinderſpel bemind;
Niet langer, ziet men dat het hert,
Tot kinderſpel gedreven werd;
Niet langer mind het kinder vreugd,
Als duurt de kindſheyd van de jeugd.
Het kind gebruykt zijn kindſche tijd;
Maer ach! het maekt zich eenmael quijt,
De luſten van het kindſche hert,
Wanneer het oud en wijzer werd.
Een maegd die in haer jonge jeugd
Verlaet de wereld, en zijn vreugd;
Een maegd die na het eeuwig ziet,
Speeld langer met de wereld niet.
De wereld, die veel herten voed,
In luſt tot geld, en werelds goed,

In

In ſtaet, in pracht, in hovaerdy,
Steld zy, om 't eeuwig aen een zy.
Het eeuwig acht zy meerder waerd,
Als al de vreugde van der aerd;
Zy laet het aerdſch, om 't Hemels gaen,
En neemt het ſlechtſt om beter aen.
De wereld loofd en prijſt dien menſch,
Die in de wereld heeft zijn wenſch,
En die geſtadig woeld en wroet,
Om 's werelds ſchat, en ydel goed.
De wereld zulke menſchen eerd,
Die na de luſt van hun begeerd,
Gebruyken weeld, en werelds pracht,
By Gode niet met al geacht.
De wereld loofd alleen die geen,
Die als een God word aengebeên;
En die maer voor een korten tijd,
Zijn aerdſchen vyand overſtrijd.
De wereld loofd dien menſch op aerd,
Die hier veel gelden goed vergaerd;
De wereld loofd en eerd dien man,
Die ſteden overwinnen kan.
Maer ach! wanneer men 't wel beziet,
't Is veel, maer nochtans iſſet niet,
By 't gene dat een maget doet,
Wiens lof ik hoger trekken moet.
Een maegd, die voor een korten tijd,
Om eeuwig lof en vreugde ſtrijd;
Een maegd die door de deugd verwind,
Al wat men in de wereld vind.
Een krijgs held voerd alleen 't geweer,
Om ydel lof van werelds eer;
Dat hy op aerden voerd een ſtrijd,
Dat is om lof van korten tijd.
Dat is om dat hem ſtaet-zucht drijfd,
En werelds eer op 't hoogſte ſtijfd;
Om eer van adel, geld en goed,
Is al zijn ſtrijden dat hy doet.
Ey! zie wat grooten onderſcheyd,
Dat tuſſchen d'een en d'ander leyd;
Den eenen tracht na werelds eer,
Den ander ſmijtze los ter neer.
Den een mind ſtaet-zucht, eer en goed,
Den ander ſchoptze met de voet;
En om te komen tot het leſt.
De vrage is, wie tracht nae 't beſt?

Die

Die 't aerdſch bemind, dat haeſt vergaet,
Of die bemind dat eeuwig ſtaet?
Als ik mijn oordeel zeggen zal,
De maegd heeft verr' het beſt van al.
Lof zy u, maegden, die 't gemoed,
In zuyverheyd en deugden voed;
Niet door bedwang van eenig wet,
Uw teere jaren voor gezet.
Niet dat u zullix werd geboôn
Van hem, die is een God der Goôn;
Niet dat u eenig menſch dat raed,
Maer om dat gy de wereld haet;
De wereld haet, om 's Hemelſch vreugd,
En 't zuyver mind, uyt luſt van deugd;
En 't aerdſch verſtoot om 't eeuwig goed,
Dat vruchten baerd in 't reyn gemoed.
Want al wat men ter wereld ziet,
Dat gaet ook met het vleeſch te niet;
Maer wat men na de ziele mind,
Zijn ſchatten die men eeuwig vind.
Gelukkig! die haer jonge leên,
In zuyverheyd God wil beſteên;
En om geen zaeken, 't aerdſch verzaekt,
Als dat de ziel na 't Hemelſch haekt.
O! daer men zoo het leven leyd,
Om 't Hemelſch van het werelds ſcheyd;
Daer vind men vreugde in 't gemoed,
Vreugd, die de ziel in welluſt voed.
Gelukkig! die zoo zalig ſtrijd,
De wereld als haer vyand mijd;
En aen de wereld niet en geeft,
't Geen God voor hem geſchapen heeft;
Dat is de ziel, dat is de jeugd,
Die God begeerd in ware deugd;
O! teere maegden, reyn geſlacht,
Die 't werelds, om de ziel, veracht.
Uzy, ô zuyv're maegden! lof,
Dat gy uyt uwe lentens hof,
Het bloempjen van een reyne jeugd,
Aen Gode offerd door de deugd.
En geen verrotte jaren teld,
Die gy uw God ten offer ſteld;
Maer die in zoete morgenſtond,
Den Hemel offerd uwe grond.
O zalig! die den Heer toewijd,
De eerſte jaren van haer tijd,

Het

Het eerſte roosjen van haer jeugd,
In groene bladers van de deugd.
Daerom noem ik de deugden groen,
Om dat zy Hemels vruchten voên;
Daerom noem ikze groene blaên,
Om dat haer werken eeuwig ſtaen.

Hoe zullen wy zingen, den Lofzang des Heeren, in een vreemde Lanſdouwe? Pſalm 136.

Dat deze wereld niet en is onzeblijvende plaets, getuygen, neffens anderen, deze woorden; hoe zullenwy zingen, den lofzang des Heeren, in een vreemde lanſdouwe? dat deze wereld een vreemd land is, daer van getuygen ook alle de Eeuwen, in de welken zoo veel machtige koningen, en Princen geleeft hebben, zo menig duyzent millioenen der menſchen zijn bevonden geweeſt, en zekerlijk, na eenige jaren, waer zijn zy gebleven? al te zamen van de minſte tot de meeſte, van de kleynſte tot de grootſte, door een algemeene dood deze wereld gepaſſeert. Ziende en wetende, dat 'er niet zekerder is, als de dood, niet onzekerder, als wanneer zy komen zal; hoe is het mogelijk, dat een getrouw, en oprecht Chriſten, hier in dezewereld levende, en aenhangende met ter herten deze vergankelijke ydelheden, God zal kunnen dienen, en loyen, na behooren; ten zy zake dat wy onze herten aftrekken van deze wereld, en allewereldſche dingen; wy ſullen God noyt volkomen kunnen dienen, dies wy zeggen met den H. Auguſtinus: broeders! zo wy geloven dat'er een oordeel zal wezen, zoo laet ons wel leven, op dat wy niet qualijk enſterven; want nu is het den tijd van barmhertigheyd, en dan zal het den tijd des oordeels wezen. En David zeyd: Heere! verre is de zaligheyd van de zondaers; want uwe rechtvaerdigmakinge en hebben zy niet geaocht.

Een zoet gezang, nocht ſpel van ſnaren,
Geen werelds vreugd, nocht eenig lied,
Noch al wat men ter wereld ziet',
En kan verzoeten mijn bezwaren,
En kan vertrooſten mijn gemoed,
Het zy wat vreugde dat men doet;
Wat vreugde kan dat hert verwerven,
Dat herte, dat gekluyſterd leyd,

En yder uur op uur verbeyd,
Het vonnis om te moeten ſterven?
Eylaes! hoe kan' er vreugde zijn
Voor een die leefd in zulke pijn?
Nochtans wil my Gods aenſpraek leeren,
Dat wel een zondig droef gemoed,
Door zang, oft ſpelen werd verzoet,
Als het geſchied tot Godes eere;
Zoo kan men door een Godlijk lied,
Zijn vreugde ſcheppen in verdriet.
Schoon, dat ik moet als balling ſwerven
Hier op der aerde, daer niet is
Dan een verwoeſte wildernis;
Daer ik mijn vaderland moet derven,
Ja, leven in verdriet en pijn,
Zoo lang ik hier zal moeten zijn.
Dewijl ik, hier in vreemde landen,
Van alle vreugde ben beroofd,
Alwaer ik mijn bedroefde hoofd,
Zoo vaek doe ruſten op mijn handen,
Mits ik zoo vol van droefheyd ben,
Dat my geen vreugde trooſten ken.
Ik, die hier vreemd in dees lanſdouwe,
Niet anders zie, niet anders ſpeur,
Als droeve zuchten, en getreur;
Ik, die hier anders niet aenſchouwe,
Als vreemde luſten tot de zond,
In wildernis van quade grond.
Een grond vol zonden en gebreken,
Een grond die niet als doorens draegd,
Waer door de ziele word geplaegd;
'k Zeg dorens die de ziele ſteken,
Zoo dat 'er niet als droeve ſmert,
In d' aerdſche grond gevonden werd.
Dies ſchijnd Gods geeſt in my te ſpreken,
Bedroefde ziel! hou doch voor vaſt,
Dat droefheyds grootſte overlaſt,
Door zang, oft ſpelen kan verbreken;
Dies mijne geeſt mijn zieltje dwingt,
Dat het een vrolijk liedjen zingt.
't Is waer, als ik my wel bedenke,
De vreugd verquikt een droef gemoed,
De vrolijkheyd de ſmert verzoet;
De vrolijkheyd kan droefheyd krenke,

Het

Het hert (by na in rouw verſmoord)
Verquikt, als 't ſpel en zingen hoord.
Den bootſgezel, die Thetis vlieten
Bewandeld, in het holle ſchip,
En tuſſchen rots, en tuſſchen klip,
Eer hy de haven zal genieten,
Zoo menigmael een deuntje zingt,
Terwijl het ſchip de zee door dringt.
Den herder, die aen groene heyden,
Oft in de boſſchen ſchaepjes drijft,
Al waer hy dikmaels zitten blijft,
Terwijl zijn lammertjens gaen weyden;
Hy hier een geeſtig liedjen queeld,
Oft daer een vrolijk deuntjen ſpeeld.
Den trouwen waker op den tooren,
Oft diemen 's ſnachts op ſchild-wacht ziet,
Die zal somwijl een vrolijk lied,
In dees zijn moeyten laten hooren,
Op dat zijn moeylijkheyd by nacht,
Met vrolijkheyd word door gebracht.
Voor my, ik kan geen oordeel ſtrijken,
Dat dezen eenigzins miſdoen,
Die haer verdriet met vreugde voên;
Maer wat zal ik voor vreugd doen blijken?
Mijn ſtemme niet gewend dan rouw,
Door 'tzuchten van haer droeve vrouw.
Wat wil ik doch mijn vingers quellen?
Dat zy de ſnaertjes van mijn luyt,
Een zoete vreugd doen ſchat'ren uyt;
Wat wil ik my tot ſpelen ſtellen?
Waer toe met geeſtelijke dwang
De ziel gebeên, tot ſpel en zang?
Daer ik zoo lang hier heb gezeten,
G'lijk als in boeyen, daer mijn jeugd
Is afgeſtorven alle vreugd;
Daer my het ſpeelen is vergeten,
Daer my de droefheyd plag te ſlaen,
En my het zingen is vergaen.
Hoe wel ik dikmael mijn gedachten,
Door perſſing van een droef geweld,
Tot zang oft ſpelen heb geſteld;
Vond ik, eylaes! my zonder krachten,
Want ſtem en vingers waren ſtram,
Als ik tot ſpel oft zingen quam.

De Zang-Goddinnen alle negen,
(In 't midden van mijn hoogſte pijn,
En wilden my niet dienſtig zijn;
Maer vielen my al t' zamen tegen;
Gebruykt ik ſnaer, gebruykt ik ſtem,
Nocht ſpel, nocht zang, en hadde klem.
Al wat ik deede was verlooren,
Mijn handeling was heel te niet,
Zoo dat ik nauwelijx een lied,
Van ſtem, oft luyt, koſt laten hooren;
Maer nu ik grijp mijn luyt weêr an,
En zien of ikze toetzen kan.
O doode ſnaertjes! ſchept een leven,
En voeg u na de maet van wet,
Die u mijn teere vingers zet;
Ey! wilt een zoet vermaken geven,
Nu ik beziel mijn doode luyt,
Stort zy een zoete welluſt uyt.
Die welluſt kan my niet vermaken,
Weg! weg met zang en met geſpel,
Na and're vreugde ik my ſtel;
En voeg mijn ziel tot hooger zaken,
Geen vreugde my vermaken ken,
Zoo lang ik hier als balling ben.
Hoe zoud ik my tot vreugd begeven,
Daer ik tot mijne ſtraf ontfing,
Dat ik hier als een vreemdeling,
Moet voor een wijl als balling leven,
Tot dat de dood mijn droefheyd ſcheyd,
En my in 't ander leven leyd.
Indien Amphions geeſt (gedreven)
Weêr in zijn eerſte woonplaets quam,
En zijn voorgaende wezen nam;
Hy zoud zich niet meer gaen begeven,
Met ſpel aen zee, oft in het groen,
Nocht rots, nocht bergen danſſen doen.
Orpheus (Euridice ontnomen)
Vervald in zulk een droeve ſchrik,
Dat hy niet eenen oogenblik
Kan weder tot zijn ſpelen komen;
Niet eens hy weêr zijn harpe ſloeg,
Mits hem de ſchrik de ziel uyt joeg.
Geen werelds ſpel, geen aerdſche vreugd,
Mijn meer vermaekt oft meer verheugd;
Als ik bedenk de korte tijd,
Als ik bedenk de droeve ſtrijd,

Die

Die ons de ſnode wereld geeft,
Waer in men maer als balling leefd:
Zoo vind ik daer geen zoeter luſt,
Als dat het hert in Chriſto ruſt,
Mijn hert in Chriſti liefde brand,
En zoekt het eeuwig vaderland.

Ontfermt uw mijner, God! na uw groote barmhertigheyt, Pſalm. 50.

Alzoo lange als den menſch de zonden onderworpen is, zo en kan hy God niet dienen, maer vervremt, door de zonde, van Gode, en even gelijk de zielē der zondaren van God verlaten werden, alzoo lange zy in den ſtaet der zonden blijven, alzo werd God wederom verzoent en tot genaden beweegd, zo wanneer een zondig menſch zich zelfs ſpiegelt in zijn geweten, en met een berouwig, leetwezend herte zijn zonden overpeyzende, daer van afkeerd, roepende met David; Heer ontferm u mijner, na u groote barmhertigheyd, en na de menigte uwer barmhertigheden, zo doet uyt mijn boosheyd, een zuyver herte ſchept in my, ô God! en den rechten geeſt vernieuwt in mijn binnenſte; en gelijk de kranke naer het lichaem door de geneesmiddelē kunnē geſterkt werden en wederō tot gezondheyd geraken, even alzo kan een ongezonde ziele (door zonden van God vervallē) wederom opgerecht, en in Gode vernieuwt werdē, door boete en beterſchap, uytſtortende zijn herte voor Godemet deze woorden; en zal mijn ziele Gode niet onderdanig zijn? want vā hem is mijne zaligheyd, hy is mijn God, en mijn zaligmaker, ik en zal niet meer wankelen; dat is, alzoo my dē Heer, door zijn geboden de zondē verbied, wil ik die verlaten, en niet meer wankelen; dat is, niet meer in zonden vallē, oft met het hert ede zelvige begeerē, zoo zullen wy mogen seggen met David; Heer gy hebt vermenigvuldigd uw groote dadighedē, en wederom gekeert zijde, hebt gy my vertroost.

HOe vaek heeft my het vlees gelokt tot vuyle zonden;
Hoe vaek heeft my de luſt aen quaed doens wil gebonden;
Hoe vaek heeft hovaerdy mijn reyne ziel beſmet;
Hoe vaek heb ik mijn hert op ydelheyd gezet;
Hoe vaek heb ik gepleegd welluſtigheyd van leven;
Hoe vaek heb ik mijn jeugd tot 's werelds vreugd begeven;
Hoe vaek heb ik mijn luſt in overdaed gezocht,
In alle ydelheyd mijn dagen door gebrocht;

Hoe vaek heb ik gedoold in tijdelijk vermaken;
Hoe meenigmael gehold in goddelooze zaken;
Hoe vaek heb ik mijn jeugd aen werelds vreugd verliend,
De wereld en het vleeſch met al mijn hert gediend;
Hoe vaek heb ik mijn oog op ſtaet en pracht geſlagen;
Hoe heb ik in de luſt gezocht mijn wel behagen;
Hoe heb ik mijn begeert door rijkdoms macht gepeyd;
Hoe menig menſch heb ik gelokt tot ydelheyd;
Hoe vaek heb ik mijn vreugd gezocht in pracht van kleeden,
Hoe vaek heb ik de zond gediend met al mijn leden;
Hoe vaek heb ik geweeſt in 't midden van de jeugd,
In danſſen en geſpel, in alle werelds vreugd;
Maer als ik over denk dit mijn voorgaende leven,
(Waer toe dat ik my heb zoo menigmael begeven)
Zoo vind ik in 't gemoed door een beweegde geeſt,
Dat al die werelds vreugd maer ydel is geweeſt;
De dagen die mijn jeugd als blijde dagen ſcheenen,
Die zijn gelijk een rook verſtorven en verdweenen.
Dies keer ik my tot God en ſchaf de wereld af,
Wiens welluſt bitter is, ſchoon zy my vreugde gaf;
Tot God keer ik mijn ziel en al mijn gantſche leden,
Ontfermt u mijnder, God! naer uw barmhertigheden.
Ontfermt u mijns, die niet des zondaers dood begeerd,
Wanneer hy zich, ô God! van zijne zonden keerd;
O God! ontfermt u mijns, die met beſmette ziele,
Voor uwe Majeſteyt, ootmoedig neder kniele;
Berouw, ô Heer! mijn hert in droeve tranen drenkt,
De zonden mijner jeugd, mijn Schepper! niet gedenkt.
O God! die door 't getraen en 't bitterlijke weene,
Genadig zijt geweeſt Maria Magdalene.
Heb ik wel eer door luſt in zonden my miſgaen,
Nu zal ik, met Gods hulp, de zonden tegenſtaen;
Ach! heb ik ſchuld gemaekt, mijn God! ik zalze boeten,
Ik buyg ter aerden neêr, en ſtort my voor uw voeten,
En offer u een hert dat met my zucht en ſchreyd;
Een hert dat vol berouw en vol leetwezen leyd;
Een hert dat u wel eer vertoorend heeft door zonden;
Een hert dat hulpe zoekt voor dodelijke wonden.
Toond uw genadigheyd aen my die ſchuldig ben,
En niet meer als berouw uw Godheyd geven ken;
Berouw is u genoeg tot hulpe mijner ſmerte,
Wanneer het voort komt, Heer! uyt een gemorſſeld herte.
Hoe veel mijn ſchulden zijn, gy ſcheldze alle quijt,
Wanneer het zondig hert zijn zonden recht belijd;

Hoe veel de zonden zijn die yemand heeft bedreven,
Gy wildze door berouw, den zondaer weêr vergeven;
Berouw, ik zeg berouw in 't zondige gemoed,
Wafcht onze zonden af door Chriſti dierbaer bloed.
Laet uwe Engel my, mijn goede God! geleyden,
Ter plaetze daer ik mach mijn hertje gaen bereyden
Tot boete en berouw, op dat ik neder kniel,
En met een hemels ſpijs verzadig mijne ziel;
Een ſpijs, een hemels brood dat Chriſtus heeft gegeven,
Dat brood dat onze ziel in eeuwigheyd doet leven;
Dat brood, dat hemels brood dat uyt den Hemel daeld,
Waer uyt dat onze ziel het eeuwig leven haeld.

Vertroofting in tegenſpoed.

HEt is een onwijs kind dat zijnen vader haet,
Wanneer hy dat beſtraft oft om zijn booſheyd ſlaet;
Het is een onwijs kind dat niet en tracht te leven,
Na wetten die hem van zijn vader zijn gegeven;
Het is een onwijs kind dat na een kindſche gril,
Niet na de rede van zijn vader leven wil.
O God! als ik bedenk al mijn voorlede dagen,
En hoe dat ik my heb in mijnen tijd gedragen,
Zoo vind ik in mijn hert, zoo vind ik in mijn geeſt,
Dat ik een onwijs kind, ô Vader! ben geweeſt;
Een kind dat niet en zocht als kinderlijke zaken,
De welluſt van de aerd, in 't tijdelijk vermaken,
't Geſelſchap van de jeugd, de vrolijkheyd van dien,
Na ſtaet heb ik getracht, na eer heb ik gezien;
Op ſchoonheyd viel mijn oog, op rijkdom mijn behagen,
Ik (als een onwijs kind) zocht niet als goede dagen;
De weelde was mijn wenſch, welluſt heb ik gezocht,
In ydelheyd en vreugd mijn dagen door gebroeht;
In danſſen en geſpeel, in dertelheyd van leven,
Heb ik my meenigmael, mijn lieve God! begeven;
Waer mede dat ik u, mijn Schepper, heb miſdaen,
Gelijk een onwijs kind, een quade weg gegaen.
Gy (die uw liefde toond in 't ſtraffen mijner daden)
Doet blijken dat gy my (mijn God) niet wild verſmaden;
Gy (die mijn miſdoen ſtraft als vader aen u kind)
Doet blijken uwe liefd, en dat gy my bemind.
Wel aen dan, goede God! hebt gy om mijne zonden,
My aen de tegenſpoed en droefheyd vaſt gebonden,
Zoo dat ik niet een uur van al den gantſchen dag,
Oft zonder tegenſpoed, oft droefheyd wezen mach;

Uw

Uw wille moet geſchiên, dewijl ik uyt het lijden,
Kan ſpeuren mijne vreugd, kan ſpeuren mijn verblijden;
Mits om mijn zonden gy my na het lichaem ſlaet,
Op dat de ziel daer door ten eeuwig leven gaet;
Uw liefde is uw ſtraf, uyt onze zond geſproten,
Die ſtraf de zonde wil, maer niet de ziel verſtoten;
Een vader die de roê niet ſpaerd voor zijne kind,
Doet blijken dat hy 't liefd, en met der herten mind.
O Vader! goede God! die ons door druk en lijden,
Wild voeren in de vreugd van 't Hemelſche verblijden;
O Vader! goede God! die door de tegenſpoed,
Een Chriſtelijke ziel ten Hemel varen doet;
Gun my, genadig God! dat ik naer uw behagen,
Geduldelijk my mach in al mijn lijden dragen;
't Zy dat gy my bezoekt met ongemak of pijn;
't Zy dat ik langen tijd mocht in een ziekte zijn;
Het zy dat ik veracht mocht leven op der aerde;
Het zy my eenig laſt van tegenheyd beſwaerde;
Het zy dat ik verlies de naeſte van mijn bloed;
Het zy dat ik verlies mijn welvaerd en mijn goed;
Het zy dat u geliefd met armoed my te drukken;
Het zy dat ik verval in duyzend ongelukken;
Het zy dat my de nijd aen alle kanten queld;
Het zy dat gy my, God! in al dit lijden ſteld;
Zoo wil ik my met Iob tot u, mijn Schepper, keeren,
En met dien Godes vriend geduldig lijden leeren;
En eeren uwen naem, van wien my alles quam,
Geloofd moet Gode zijn, mijn God die gaf en nam.
't Is maer een korten tijd dat wy op aerden leven,
En of ons het geluk die gunſt al wilde geven,
Dat wy in overvloed, van welluſt en geneugd,
Geſtadig mochten zijn in alle werelds vreugd;
Ja ſwemmen in vermaek van rijkdom, en van weelde,
Gebruyken al de luſt die oyt de wereld deelde;
Wat waer 't? ô Chriſten ziel! het word ons recht geleerd,
Wanneer men maer het oog op ons voorzaten keerd.
Wat is 'er meenig throon van Koningen bezeten,
Die na een korten tijd, ter neder zijn geſmeten;
Waer is dien grooten held, die al de wereld dwong;
Zoo dat het lof van dien tot door de wolken drong,
'k Zeg Alexander, die met wonderlijke daden,
De eer des werelds heeft op zijnen kruyn geladen;
Die al de wereld won, en loffelijk bezat,
Waer is hy, en zijn eer, waer is nu al zijn ſchat?

Waer

Waer zal men Cræſus nu met al zijn rijkdom vinden?
Waer Sampſon, die de kracht der leeuwen koſt verſlinden?
Waer Abſalon, die was in ſchoonheyd zoo vermaerd?
Waer nu de ſchoonſte vrouw, in Griekenland gebaerd?
Waer is nu Salomon, de wijſte aller wijzen?
Was niet zijn vleeſch een aes om wormen meê te ſpijzen?
En waer is Cræſus nu, den alderrijkſten man?
Waer Hector den Troyaen? de tijd die wijſt ons an,
Dat zy al t' zamen zijn geworden doodes ſlaven,
En na een korten tijd geſtorven en begraven:
Wie heeft 'er hondert jaer, oft noch een weynig meer,
Gebruykt zijn heerlijkheyd, in ſtaet, in pracht, in eer?
Wie heeft 'er hondert jaer zijn welluſt hier genoten?
Wie was na hondert jaer de oogen niet geſloten?
Wie was hier hondert jaer, het zy hoe rijk of groot,
Die niet en is geraekt van 't leven tot de dood?
Eylaes! een korten tijd, een korten tijd van jaren,
Het lichaem is verhuyſt, de ziel van hier gevaren.
Daer heeft een rijken man op aerden eens geweeſt,
En ook een Lazarus, gelijk men daer van leeſt;
Den een die had zijn luſt, den ander moſtze derven;
Den een had al zijn wenſch, den ander die moſt ſwerven;
Den eenen was een Heer van rijkdom en van ſchat,
Den ander was een ſlaef die om zijn nooddruft bad;
Den eenen was in weeld en welluſt t' allen tijen,
Den ander was in nood, in droefheyd en in lijen;
Den eenen was altijd bedoven in de luſt,
Den ander zonder vreugd, en efter zonder ruſt;
Den een in overdaed heeft alle luſt genoten,
Den ander in zijn nood die is van hem verſtooten;
Den eenen had zijn wil, den ander had verdriet,
Doch na een korten tijd hun leven raekt te niet;
Den armen Lazarus, geduldelijk geleden,
Na dat hy zijne ſtrijd op aerden had geſtreden,
Na dat hy pijn en ſmert aen 't lichaem had bezocht,
Na dat hy met geduld zijn lijden had volbrocht,
Na dat hy was geraekt ten eynde van zijn dagen,
Is hy van d' Engelen ten Hemel opgedragen,
En zit in Abrams ſchoot, voor alle zijn verdriet,
Daer hy een Hemels trooſt voor d' aerdſche pijn geniet.
Den rijken vrek, eylaes! voor zijn genoten luſten,
Moet in een eeuwig graf van helſche vlamme ruſten;
Wiens eyndelooze brand met droogt zijn tonge plaegd,
En in der eeuwigheyd zijn zondig herte knaegd.

Hoe grooten onderſcheyd is tuſſchen d' een en d' ander?
Hoe veel verſcheelde ook hun leven van malkander?
Hoe ongelijk heeft d' een by d' ander zich getoond?
Hoe ongelijk word d' een by d' ander ook beloond?
Al die om Chriſti naem geduldelijken lijden,
Die zullen, zegt den Heer, met Chriſto ook verblijden;
De lieffte vrienden Gods die hebben al geleên,
En Chriſtus heeft ons zelfs in lijden voor getreên;
O! zalig is hy die met Chriſto hier wil lijen,
Want wie met Chriſto lijd in Chriſto zal verblijen.
O arme Lazare! die voor uw droeve nood,
Den Hemel nu bewoond, en ruſt in Abrams ſchoot;
O lijdens rechte trooſt! ô haven voor die genen,
Die in de woeſte zee des werelds droevig weenen,
En zuchten in haer nood, om eens verloſt te zijn,
Van al haer tegenſpoed, van al haer droeve pijn,
Ontbonden van dit vleeſch met Chriſto Jeſu leven;
Dit wild my, goede God! ter zaligheyd ook geven;
Dies met geduldigheyd ik alle lijden ly,
Op dat ik namaels my met Lazarus verbly.

Bereydinge des herten, om nuttelijk Gods woord te hooren.

O Heer! ô eeuwig God! dewijl men vind beſchreven,
Dat van den broode niet alleen de menſchen leven,
Maer ook van 't God'lijk woord, dies ik my vind bereyd
Te hooren uwe woord tot mijner zaligheyd;
Dies bid ik u, mijn God! dat gy mijn geeſt wild raken,
En dat ik door den geeſt het hert bequaem mach maken;
O Heer! bereyd mijn hert, ô God! maekt mijn gemoed,
Gelijk een akkerman zijn dorre landen doet;
Doorploegd, ô Heer! mijn hert met Goddelijke vreeze,
Op dat het mach gelijk bereyde aerde wezen,
Bequaem en wel geſteld t' ontfangen Godlijk zaed,
Dat door 't gehoor, ô Heer! tot in het herte gaet.
Wild doch u Godlijk zaed in 't aerdſche herte mengen,
Het geen ter rechter tijd zijn vruchten voort zal brengen;
O Heer! ſtort in mijn geeſt u Goddelijke kracht,
Wanneer dat mijn gehoor na uwe leering tracht;
O Heer! als ik my voeg om uwe woord te hooren,
Zoo laet het doch geſchien met onbeſmette ooren;
O Heer! geeft, als u woord aen my verkondigd werd,
Dat ik het, lieve God! mach drukken in mijn hert,
Mach planten in mijn ziel, mach voên in mijn gedachten,
Door Goddelijke liefd, door geeſtelijke krachten; O Heer!

O Heer! dat niet mijn hert, dat niet mijn teer gemoed,
Op 's werelds dingen peynſt, op ydelheden voed;
Dat niet mijn zinnen hier, oft elders loopen dwalen,
Dat mijn gedachten niet op aerdſche zaken malen;
Wanneer uw heylig woord gepredikt word, ô Heer!
Dat ik uyt mijn gedacht dan alle luſten keer;
Dat niet mijn hert vervalt op tijdelijke zaken,
Maer dat ik daer van mach een reynen akker maken,
Daer 't Goddelijke woord gelijk een zaedjen mach
Voort brengen goede vrucht, op zijn gezette dach;
En daer het op zijn tijd bequamelijk mach groeyen,
En daer het na de ziel ter zaligheyd mach bloeyen,
En geven zijne vrucht, dat is, oprechte deugd,
Deugd die de ziele voed in Goddelijke vreugd;
Dies bid ik, lieve God! wild my die krachten deelen,
Wild vruchten in mijn ziel door uwe leering teelen,
Op dat wanneer uw zaed word in mijn hert gezeyd,
Geen onkruyd dat verdruk, oft zich daer onder ſpreyd;
O Heer! dat niet uw zaed, in d' aerde van mijn leden,
Door diſtels word verdrukt, door doorens werd vertreden;
O Heer! dat doch uw zaed niet valle op een ſteen,
Maer in een goede aerd, daer het zijn vrucht verleen;
Dat is, in zulk een hert, dat is, in zulke gronden,
Al waer men niet en vind het onkruyd van de zonden;
Noch liefde, nochte luſt tot werelds geld en goed,
't Geen anders niet en is als onkruyd in 't gemoed,
Als doorens aen de ziel, als diſtels die ons ſteken,
En die het goede zaed verdrukken en verbreken;
O Heer! dat doch mijn hert zoodanig niet en is,
Dat doch mijn hert niet zy een woeſte wildernis,
Daer niet als onkruyd groeyd, en niet als diſtels waſſen,
Die in geen reyne hof van Chriſten ziele paſſen;
Dat niet mijn herte zy een vruchtelooze aerd,
Die niet als doorens voed, en wilde kruyden baerd;
O Heer! dat zulk een aerd mijn herte niet mach wezen,
Maer dat het zy door-ploegd met Goddelijke vreeze;
Dat zoo mijn herte zy, wanneer dat ik u woord
Mach hooren, dat het zy geſteld als 't wel behoord;
Dat mijn gedachten niet als dan en loopen dwalen;
Dat op geen aerdſche luſt mijn zinnen leggen malen;
Dat op geen ydelheyd mijn herte zy geſteld,
Het geen niet anders is als onkruyd op het veld;
Dat doch geen aerdſche vreugd mijn zinnen komt bekoren,
Wanneer ik my begeef om Godes woord te hooren;

Dat op geen zake doch mijn herte leyd en mald,
Nocht dat ook mijn gedacht op eenig ding vervald;
Maer dat met aendacht ik mijn hert en zin mach zetten,
En met een reyn gemoed op Godes Woord mach letten,
Op dat het als een zaed (in vruchtbaer aerd geſtort)
Zijn vruchten geeft, waer door de ziele vrolijk word;
Wanneer dat zalig zaed my zijne vrucht zal geven,
Zal van Gods woord mijn ziel als van een ſpijze leven;
Een ſpijze die mijn ziel ten eeuwig leven voed;
Een ſpijze die de ziel in Gode leven doet.

O Heer! ik bid verleen aen mijn,
Wanneer dat ik zoud mogen zijn
In 't huys des Heeren, daer u woord
Gekundigd werd, en aen gehoord,
En daer men rechte Gods-dienſt pleegd,
En zielen tot de deugd beweegd;
Dat dan mijn ziel, in reyn gemoed,
Aen Gode offerande doet;
Een hert ten offerande draegd,
Een hert dat God den Heer behaegd;
Dat is, een recht gemorſſelt hert,
Dat noyt van God verſtoten werd.

Gebed om een oprecht geloof.

O Gy Almachtig God! die Hemel ende aerde,
Die alles hebt verleend zijn eygenſchap en waerde;
Den menſch door uwe macht, en na u eygen beeld,
Hebt gy ter zaligheyd geſchapen en geteeld;
Den menſch ter zaligheyd, O Heer! van u verkoren,
Die had de zaligheyd vernietigt en verloren;
Het geen veroorzaekt wierd door eene zond alleen,
Als Adam u gebod, ô Heer! had overtreên.
O Heer! gy die als doen den menſch woud openbaren,
Hoe ſchrikkelijk dat u de zonden tegen waren;
O Heer! gy die als doen deed blijken dat de zond
U zelver heeft geſmert, u zelver heeft gewond;
Oft beter, zoo mishaegd, dat gy uw uytverkoren,
Om eene zond alleen den dood hebt aengeboren;
Den dood, een aerdſche dood, die tot het leven leyd,
Een dood, die oft ons neemt, oft geeft de zaligheyd,
Na dat de menſchen haer in het geloove dragen,
Dies tragt ik God den Heer in wel doen te behagen;
Ik bid u, goede God! ſtort in mijn geeſt die kracht,
Dat ik het wel doen in een goed geloof betracht.

Drie-

Drievuldig eenig God, een in Drievuldig wezen!
Gy die ons het geloof geboden hebt voor dezen;
Gy die ons het geloof op heden noch gebied,
't Geloof! waer door de geeſt u Zoone Chriſtum ziet,
Geleden, en gekruyſt met zoo veel diepe wonden,
Alleen om onze ſchuld, alleen om onze zonden;
Wiens leven op der aerd vol lijden is geweeſt;
Wiens lijden dat mijn ziel van alle ſmert geneeſt,
Indien ik lijd met God die om my heeft geleden,
Indien ik ſtrijd met hem die om my heeft geſtreden.
O Chriſte! die aen my door uwe lijden leerd,
Dat gy, by mijn geloof, het lijden ook begeerd,
Gelooven, dat gy zijt geſtorven en verrezen,
Op dat de zonde moet in my geſtorven wezen;
O! leering aen mijn ziel, gy die my kennis doet,
Hoedanig mijn geloof in Chriſtum wezen moet;
Wiens dood my zy een les om 't recht geloof te erven,
Wiens dood leerd mijn geloof de zonden te verſterven;
En u verrijzenis, ô Chriſte! leerd aen mijn,
Hoe door 't geloof mije ziel moet reyn en zuyver zijn.
O! geef my dat geloof, dat ik eens zal verſchijnen,
Het zy tot 's Hemels vreugd, het zy tot helſche pijnen;
O! geef my dat geloof, dat Chriſti dierbaer bloed,
De ſmetten na de ziel inwendig waſſchen moet;
Dat my dat Hemelſch brood, in mijn geloof bevrye;
En van dien Helſchen dood, en van dat eeuwig lyen;
Gun, dat ik mijn geloof, ô Heer! beleef met deugd,
Op dat ik eeuwig leef met u in 's Hemels vreugd.

MORGEN GEBED.

O God! ô eeuwig licht! wiens Goddelijke waerde,
De duyſterheyd des nachts verdrijft van dezer aerde;
O God! ô eeuwig God! die eeuwig zijt en blijft;
O God! die door het licht, de duyſternis verdrijft;
O God! ô eeuwig God! voor wien ik neder kniele,
Verdrijft doch uyt mijn hert de duyſternis der ziele,
Op dat ik niet ontſlaep in onverziene dood,
En gy, om mijne zond mijn ziele niet verſtoot;
Gelijk gy door u zon het aerdrijk doet verlichten;
Gelijk gy door u zon de duyſternis doet ſwichten;
Laet ook zoo in mijn hert op gaen een klaren dag,
In welke dat ik u, mijn God! aenſchouwen mach;
Op dat ik dezen dag my in uw dienſt mach dragen,
Veel beter als ik deed al mijn voorlede dagen.

De zon die heeft, ô Heer! geloopen al de nacht,
En zoo (op uw gebod) zijn ſnelle reys volbracht;
De Engeltjes al t' zaem met Hemels zoete tongen,
Die hebben al den nacht uw heylig lof gezongen;
Ik ben alleenig traeg, maer druk de traegheyd neêr,
En hef mijn lichaem op om u te dienen, Heer!
Gelijkerwijs ik nu ben uyt mijn bed gerezen,
Zoo laet ook na mijn dood eens mijn verrijzing wezen;
Gelijk ik uyt mijn ruſt ben heden opgeſtaen,
't Lichaemelijke kleed heb aen mijn lijf gedaen,
Dat ik zoo op mach ſtaen, ô Heer! ten laeſten dage,
Verrijzen uyt het graf, een kleed des hemels drage;
Dat ik u eeuwig licht, in eyndeloozen dag.
O God! ter zaligheyd met u aenſchouwen mach.

AVOND GEBED.

DEn dag die is voorby, ô Heer! de nacht komt aen,
Vergeeft my al het geen waer in ik heb miſdaen;
Vergeeft het my, ô Heer! dat ik in zoo veel zonden,
Op dezen dag, eylaes! mijn herte heb gevonden,
Dat ik u dezen dag, zoo qualijk heb ge-eert,
Zoo weynig goeds gedaen, zoo veele quaeds begeerd,
Zoo veele deugd verzuymd, zoo traeg in goede werken,
En zonder (lieve God) mijn zonden aen te merken,
Die my nu wijzen aen dat ik mijn ſchuld beken,
En hoe veer dat ik, Heer! aen u verbonden ben.
Ik, die den gantſchen dag, de loop van al mijn leven,
Zoo weynig heb ten dienſt van mijnen God begeven;
Ik, die den gantſchen dag ten eynden heb gebracht;
Zoo luttel, goede God! op u gebo ô n gedacht.
Ik weet, daer zal een dag verſchijnen voor mijn oogen,
Een dag, aen welke noyt den nacht zal volgen mogen;
Den dag; des eeuwigheyds, die eeuwig klaer zal ſtaen
Een dag, daer nimmermeer de zon zal onder gaen.
Tot ruſt hebt gy, ô God! den nacht voor ons geſchapen,
Om 't zwakke vleeſch te voên in luſt van ruſtig ſlapen;
Maer als ik ga te bed, en 't lichaem ſlapen luſt,
Zoo bid ik (goede God) geeft my inwendig ruſt;
Laet doch inwendig zijn een ſtille ruſt bevonden,
Dat is vergiffenis, ô Heer! van al mijn zonden;
Dat ik niet ſlapen ga met een beſmet gemoed,
Maer onbeſwaerd van 't geen de ziele hinder doet;
O Heere! neem van my zwaermoedigheyd der dromen,
Die dikwijls in de nacht de zinnen over komen;

Op

Op dat ik dezen nacht, tot aen den naeſten dag,
In u, mijn lieve God! geruſtig ruſten mag.
Gelijk ik in mijn bed nu ruſte mijne leden,
Dat ik zoo in het graf mach ruſten, Heer! in vreden,
Wanneer des levens tijd verloopen is met mijn,
En dat ik door de dood zal weg genomen zijn.
De ſlaep maekt ons gelijk als dood, en zonder leven,
Het bed gelijk een graf waer in wy ons begeven.
O Heer! wanneer den dag des levens loopt voor by,
En alle lichaems kracht verſterven zal in my,
En dat de duyſternis des doods my zal bevangen,
Het ſterffelijke vleeſch met doodes ſchichten prangen,
Dat gy dan zijt mijn licht in alle duyſternis,
Wanneer de ziel ontbloot van 't aerdſche lichaem is.
Wild in die zwakheyd my dan uwe ſterkte geven,
En gy, ô goede God! weeſt in de dood mijn leven;
Op dat na dezen nacht my eens dien klaren dag,
Den dag des eeuwigheyds, ô Heer! verſchijnen mach;
Dien dag die my met u ten Hemel wil verzamen,
Beſchijnen met het licht van Godes klaerheyd, AMEN.

Gebed tot GOD, om een Chriſtelijk leven.

O God! Almachtig God! ik bid u, wild my geven,
Dat ik, hier op der aerd, mach als een Chriſten leven;
O God! Genadig God! ik bid u, laet in mijn
De luſten tot de deugd, en Godes vreeze zijn.
Laet Chriſtelijke liefd, laet luſt om God te vreezen,
My (in dit aerdſche dal) gelijk als wapens wezen,
Waer mede dat ik mach de zonden tegen ſtaen,
De zonden, die de ziel ten hoogſten kunnen ſchaên.
Geef my, Genadig God! dat ik in aerdſche dingen,
Mijn ziele zuyver houd, mijn luſten mach bedwingen;
Geef my, Genadig God! dat ik van dag tot dag,
(Gelijk een Chriſten voegd) mijn leven leyden mag,
En dat ik boven al, in hemel, en op aerden,
Mach dienen, met het hert, uw Goddelijke waerden;
Geef my, Genadig God! geef my zoo lang ik leef,
Dat ik tot uwen dienſt mijn leven overgeef,
En dat ik boven al uw Godheyd mach beminnen,
En met een zuyver hert, en met oprechte zinnen,
En met een goede geeſt, en met een reyn gemoed,
Dat aen zijn even menſch, gelijk zich zelven doet.
O God! genadig God! geef my alzoo te leven,
Dat ik aen and'ren mach een luſt tot deugde geven;

Dat ik aen and'ren ben een voor-beeld tot de deugd,
Op dat mijn leven zy, in Goddelijke vreugd.
Dat waer ik ga oft ſta, mijn zinnen en gedachten,
Tot in den Hemel gaen, en na de deugde trachten;
Het zy wat dat ik doe, oft wat ik mach beſtaen,
Laet altijd, goede God! mijn hert ten Hemel gaen.
Ik bid u, eeuwig God! ô God! die alle zaken
Beſtaen hebt door u macht, en door u woord te maken;
Ik bid u, goede God! die Sterren, Zon, en Maen,
Doet ſchijnen op der aerd, en aen den Hemel ſtaen;
Die Chriſtum uwen Zoon ter aerden hebt doen dalen,
En uyt een reyne maegd de menſchheyd laten halen;
Die onzer hebt ontfermd, en uyt dien helſchen nood,
Bevrijd en ook verloſt door Chriſti bloed, en dood;
Ik bid u, lieven Heer! ik bid u door dat ſterven,
Laet my hier na met u het eeuwig leven erven;
Ik bid u, lieve God! die in het herte ziet,
Na dat ik heb verdiend en oordeel my doch niet;
Ik kend, ik heb miſdaen, en vinde my vol zonden,
Doch, Heer! daer word by u vergiffenis gevonden.
O Heer! ontfermt u mijns, die al mijn ſchuld beken,
En met het hert bely, dat ik een zondaer ben;
Ik bid, gelijkerwijs den KONINK DAVID dede,
Om uwen naem, ô Heer! wiſcht uyt mijn lelikheden;
Dat is, de booſheyd, Heer! waer in ik heb geleefd;
De boosheyd, dien ik bid, dat gy u knecht vergeeft,
Geheyligd ſtort in my, ô Heer! uw Geeſt van boven,
Geeft, dat ik in u naem waerachtig mach gelooven,
En met een vaſte hoop, en met een ſterrik hert,
Al't geen ter zaligheyd, aen my geboden werd.
O Heer! laet uwen geeſt mijn geeſt geſtadig drijven,
En in de rechte kerk doen recht geloovig blijven;
Verloſt my, lieve God! en Hemelſch Majeſteyt,
Van alle kettery die na der hellen leyd.
O Jeſu! goede God! ô Chriſte! door wiens lijden,
Mijn ziel inwendig voeld een Chriſtelijk verblijden;
O Chriſte! gy die hebt om mijnen 't wil geleên;
O Chriſte! die de zee, en golven hebt betreên;
En Petrum opgerecht in 't midden van de baren,
Als hy, en ook het ſchip gelijk aen 't zinken waren;
Die Paulum hebt verloſt, als 't onweêr hem beſtreed,
Zoo dat tot driemael toe hy ſterke ſchipbreuk leed.
Wild ons verloſſen, Heer! die in de zee van zonden,
Zoo vaek in prijkel zijn, te dalen na de gronden,

Te zinken in een poel van eeuwig vuur en vlam,
Het welke zijn begin eerſt uyt de zonden nam.
O Chriſte! wild mijn ziel door u geleden lijden,
Voor ſchip-breuk van de zond, en helſche grond bevrijden;
O Chriſte! recht doch op de ziel die ſchip-breuk lijd,
Wanneer een felle buy van zonden die beſtrijd;
O Chriſte! wild my hoop in zondens onweêr geven,
Dat in haer zee mijn ziel noyt werd te grond gedreven;
O Chriſte! in de nood zoo ſta mijn ziele by,
Op dat ik eeuwiglijk uw goedigheyt bely.
Geweerdigd my, ô Heer! dat uyt uw Hemelſch zalen,
Hier op der aerden mach een Engel nederdalen,
Die my een leydſman zy, een leydſman na de geeſt,
Gelijk die eertijds ons voor-vaders is geweeſt,
Als gyze ſtierden, Heer! en uyt Egypten leyden;
O Chriſte! wild alzoo voor mijne ziel bereyden
Een leydſman, die my ſtierd op paden van de deugd,
Een leydſman, die mijn ziel brengt in uw Hemelſch vreugd.
Ik bid u, Heyll'gen Geeſt (ontfonkt met Hemelſch ſtralen)
Wild uyt den Hemel doch tot in mijn herte dalen,
En heyligd door uw kracht mijn Chriſtelijke ziel;
Gy heylig, heyligd my, die voor uw Godheyd kniel.
Laet, bid ik, mijn gebed uw heyligheyd genaken,
Wild van dit aerdſche hert uw eygen woonſteê maken;
Stort doch van boven af die waerdigheyt in my,
Op dat mijn hert voor u een reyne wooning zy;
Verblijd my na de ziel met dees uw Hemelſch vreugde,
Uw ſlaep-kamer verçier, uw ruſt-bed pronk met deugde,
Beſtroy de vloeren doch met Hemelſch geur en kruyd,
En drijft 'er alle zucht van aerdſche luſten uyt;
Koom af, ô HEYLGEN GEEST! koom af, mijn ziel beſchijnen,
En pronk uw wooning op met Hemelſche robijnen;
Dat is, laet doch de deugd zoo blinkend zijn in my,
Dat u mijn hert gelijk een Hemelſch woning zy,
Waer u geofferd werd den wierook der gebeden;
Op dat uw woning zy in mijne ziel en leden,
Alwaer gy alle zucht door uwe komſt verdrijft,
Zoo dat 'er in het minſt geen luſt tot zonden blijft;
Laet door uw Hemelſch kracht in mijn gemoed verſterven,
Al wat my eenigzins de ziele kan bederven;
Maekt eeuwig durend doch uw blijdſchap in mijn hert,
En dat door zonden noyt de ziel onzuyver werd;
Dit bid ik, HEYLGEN GEEST! door Zoon en Vader t'zamen,
Drievuldig Eene GOD, in eeuwigheden, AMEN.

AENDACHTIGE GEZANGEN.

Stemme: Mijn trooſt mijn hert.

O Dwazen menſch!
Gy die uw luſt en wenſch,
Ja u gemoed,
In luſte voed,
De zonden doet;
En ſchijnt op het geloof te ſtaen,
Chriſtus heeft het al voldaen;
Geen quaed, en ſchaed,
Dies gy de Zonde Zijt ten dienſte na de wet;
Niet u van God den Heer,
Maer van u quaed begeer,
U voor gezet.

II.

Mijn God laet mijn
Van dat geſlacht niet zijn,
Maer van die geen,
Die in gebeên,
Haer tijd beſteên,
Met vaſten en met ware boet,
Uyt een oprecht en reyn gemoed;
Wiens geeſt, dat vreeſt
De ſtraf, waer meê dat gy,
O God! den Zondaer dreygd:
Laet het geloof in mijn,
Tot goede werken Zijn,
O Heer! geneygd.

III.

Die boom is goed,
Die bloeyd en vruchten voed;
Die boom die leefd,
Die bladers heeft,
En vruchten geeft;
Dit is een zinne-beeld aen mijn,
Hoedanig het geloof moet Zijn,
Dies ik, my ſchik,
In mijn geloof, tot vruchten
Van Godzaligheyd,
Die in des Hemels vreugd,
(Door oeffening van deugd)
De ziele leyd.

In

Integenſpoed, en lijden.

Stemme: Rogiers Balletti.

ALs ik bedenk wat zoet,
Dat dit aerdſche lijden voed,
En dat niemand word bekroond,
Als die zich hier een ſtrijder toond.
Dank ik dy,
O mijn God, als dat gy my,
Al dit lijden zend,
En waerdig kend,
Dat ik om u name ly.

II.

Schoon dat ik eerſt begin,
'k wil den weg wel verder in,
Gun my (is 't uw wil ô Heer!)
Dat ik nu noch meer lijden leer;
Geef my macht,
En het lichaem zoo veel kracht,
Dat ik mijn verdriet
Met vreugd geniet,
Mits men 't lijden zalig acht.

III.

't Is zalig hier geleên,
't Is zalig hier geſtreên,
En te lijden ſchand en ſchâ,
Want deugdens loon volgd deugde na;
Wie deugd ſticht,
Valt het deugd doen zoet en licht,
Ja, hy voeld geen ſtrijd,
Hoe veel hy lijd,
Die maer God houd in 't gezicht.

IV.

Moet ik den kruys-weg treên?
Door verdriet en lijden heen?
O mijn God! geef my een moed,
Die al mijn lijdens ſmert verzoet;
Al vind deugd,
Nie wers trooſt, noch hulp, noch vreugd,
Deugde neemt haer keer
Tot u, ô Heer!
Die alleen deugds ziel verheugd.

V.

Op aerden iſſer niet
Zoo veel lijden en verdriet,
Daer de ziele onder blijft,
Als gy ze met u liefde ſtijft;
'k Acht geen ſmaed,
Als het maer de ziel niet ſchaed,
Ia, geen noot zoo groot,
Noch leet zoo wreed
Als het maer in God beſtaet.

VI.

Vw Heyligen wel eer,
Hebben om uw naem, ô Heer!
Zoo veel lijden uyt geſtaen,
En tot 'er dood toe moeten gaen;
Gun dat my
Hare dood een voor-beeld zy,
En waer na dat ik
Mijn leven ſchik,
Zoo wanneer ik ook yets ly.

Na lijen vreugde.

Stemme: Spoeyd vluchtig vlugge voetjes.

I.

Wie tot de vreugd wil raken,
En het zoet genieten,
Die zal eerſt moeten ſmaken
't Bitter van verdrieten:
Geen ſmert „ hoe hert,
Geen leet „ hoe wreed,
Of het ſtaet te lyen;
Den menſch die moet,
Om't hemels zoet,
Al't aerdſche goed benyen,
Om dat eeuwige verblyen.

II.

Men moet de kruys-weg treden,
Wel verzien met deugden;
En wie zoo heeft geſtreden,
Raekt tot's Hemels vreugden;
Wie lijd, en ſtrijd,
Wie vecht „ en recht,
Met zijn quade luſten,
Al zijn begeer,
Tot's werelds eer,
Al zijn begeer uyt bluſten,
Zal met God ten Hemel ruſten.

III.

Tracht eenig Vorſt met ſtrijden,
Hier een ſtad te winnen,
Wat zal hy niet al lijden,
Wat niet al beginnen?
Wat ſmert „ zal't hert
Niet voên „ en doen,
Om daer toe te raken?
Ja, wat verdriet
En lijd hy niet,
Op dat hy zie, zijn zaken
Hem een vrolijk eynde maken.

IV.

Maer ach! wat zal het wezen,
Steden te verwinnen?
Wat zal het zijn na dezen,
Aerdſchen lof te minnen?
Die loff „ neemt off,
Die ſtaet „ vergaet,
Oft men moetze derven,
Wanneer de tijd,
Het leven ſlijt,
En maekt ons quijt, door 't ſterven,
't Geen de tijd ons deed be-erven.

V.

De beſte ſtrijd te ſtrijden,
Dat is, hier op aerden,
Druk, tegenſpoet, en lijden
Van Gods hand aenvaerden;
Beſpot „ om God,
Veracht „ belacht,
Van waen-wijze rijken;
Om dat men haet
Des werelds ſtaet,
Eenvuldig gaet, 't wil blijken,
God zal ook eens vonnis ſtrijken.

VI.

O! Chriſten ziel, wild leeren
Alle ſmaet verdragen;
Zoekt (om het rijk des Heeren)
Chriſto te behagen;
Ey! lijd „ en ſtrijd,
Draeg kruys „ om't huys
Van Gods Rijk te erven;
Lijd in de deugd,
Op dat gy meugt
Des Hemelſch vreugd verwerven,
Leer ô menſch! Gedenk te ſterven.

Rijk-

Rijkdommen beſwaerlijk.

Stemme: Io to de perſonne.

SO lang de menſchen
leven hier in ruſt,
En hebben al haer wil op Aerd;
Is al haer wenſchen,
Al haer zin en luſt,
Dat God haer leven lange ſpaerd;
Als 't geluk haer diend,, Als de wereld is haer vriend,
En zijn eer, en gunſt verliend;
Als men weelig leefd,, van het geen de wereld heeft,
En 't luk dat den Hemel geeft,
Dan hoord men nood', 't vermanen van de dood,
O doling! in den menſch te groot.

II.

Die zoo de gaven,
't Wereldſche geluk,
Om wellust (die ze geven) mind,
Is maer een ſlave,
Die aen helſchen druk,
En Satans ſtrik zijn ziele bind;
Als hy zijn gemoed,, door de rijkdom en het goed,
In de luſt des werelds voed;
Ach! hy loopt te veer,, die alleen na werelds eer
Steld zijn luſt en zijn begeer;
Hy is verblind,, die 't aerdſche goed bemind,
En 't hert daer aen gebonden vind.

III.

Dat een kemel zal
Eer gaen door 't ooge van een naeld,
Dan zulke Rijken,
Na hun levens val,
Ten Hemel zullen zijn gehaeld.
Leer, ô menſchen leer,, dat de luſt van dijn begeer,
't Werelds goed niet mind te zeer,
Leer, ook wat gy doet,, dat gy doch met u gemoed
Niet te vaſt hangd aen het goed;
Bedenk u wel,, het goed is maer een quel,
En 't brengt de zielen in de hel.

IV.

O! d'waze menſchen,
Die om's werelds vreugd,
Om ſchat, om rijkdom, eer en ſtaet,
Meer ſtelt uw wenſchen,
Als wel na de deugd,
Die al dit aertſch te boven gaet;
Ach! wat is't als gy,, ſtaet bezit, en heerſchappy,
Is het geen bedriegery?
Wat baet al het goet,, Schoon gy' t hebt in overvloed?
Want gy 't hier doch laten moet;
't Is ydelheyd,, gelijk de wijſheyd zeyd,
Dat men het hert op rijkdom leyd.

V.

Rijkdom, en ſtaten,
Macht en heerſchappy,
En alles wat de wereld heeft,
Moet men verlaten,
Niets en blijft ons by,
Wanneer dat ons de ziel begeefe,
Maer alleen de deugd,, die gemoed en ziel verheugd,
Met vermaek van 'hemelſch vreugd;
Volligd dan die geen,, die zijn luſten heeft beſtreên,
En de wereld heel vertreên;
Geen beter goet,, en iſſer voor 't gemoed,
Als dat men (levend) deugde doet.

Deugden.

Deugden.

Stemme: O Nacht! jeloerſche nacht.

DEugd wenſchen is geen deugd, maer't kan de deug-luſt ſtijven;
Deugd wenſchen is wel yets, dat na de deugde ſtrekt;
Deugd wenſchen kan het hert wel tot de deugde drijven;
Deugd wenſchen is wel yets, dat na de deugde trekt.
Ten is geen deugd, ſchoon dat men is tot deugd genegen;
Ten is geen deugd, hoe wel men na de deugde haekt;
Maer daer in is alleen de rechte deugd gelegen,
De deugd te plegen, is het geen de deugde maekt.
De deugd beſtaet alleen in't doen, en niet in't wenſchen;
De wenſch tot deugd, en is geen deugde in der daed;
Maer die de deugde doen, zijn deugdeltjke menſchen,
In't wenſchen niet, maer't doen, alleen de deugd beſtaet.
't Is deugd, dat yemand leefd na deugdelijke wetten;
't Is deugd, dat yemand leet, en ongelijk verdraegd;
't Is deugd, dat yemand tracht, de ondeugd te beletten,
In die, aen wien de luſt, het quaed-doen wel behaegd.
't Is deugd, mild-dadig zijn, en d' armen meê te deelen;
't Is deugde, dat men trooſt de droeve in haer druk;
't I s deugd, de miſdaed van zijn naeſten menſch te heelen;
't Is deugd, op God te ſtaen in tijd van ongeluk.
't Is deugd, zijn even menſch, de deugde aen te raden;
't Is deugd, dat yemand tot de deugd een ander pord;
't Is deugd, dat yemand toond aen zulken een weldaden,
Van wien hem tegenheyd, en ſmaed bewezen word.
't Is deugd, dat yemand zoekt een ander te verſchoonen,
In't gene daer hy zich zal hebben in miſgaen;
't Is deugde, dat men zal, aen zulk een gunſt betoonen,
Die ons zoo menigmael heeft alle ſpijt gedaen.
Wie deze deugden pleegt zal't loon van dien be-erven,
Een loon, een zalig loon, een wel geruſt gemoed,
Een blijdſchap voor zijn dood, een welluſt in zijn ſterven,
Gelukkig is de ziel die zulke deugden voed.
Gelukkig is de ziel, die zoo voor God zal blinken,
Gelukkig is de ziel, die door't Geloof *en* Deugd;
De zoete ſtemmen zal ten Hemel hooren klinken,
En zelfs deelachtig zijn die Goddelijke vreugd.

't Eynde der Godloozen.

Stemme: Engelſche Fortuyn.

ALs 't hert de luſt in alles heeft volbracht,
Na wilen wenſch geleefd in aerdze pracht;
Als geld-zucht heeft veel ſchat by een vergaerd,
Wat is 't geweeſt, een Hemel op der aerd.

II.

Zie doch eens zen het leven van die geen,
Die rijk en trots hier op der aerden treên;
Die op het goed, en op dit aerdſche ſtof,
Voên al haer hoop, en voeren al haer lof.

III.

Zie eens dien menſch die huys en hof bezit,
Wien yder een, gelijk een God aenbid;
Zie eens dien menſch die op zijn rijkdom ſteund,
En op de macht van aerdſche ſchatten leund.

IV.

Zie eens dien menſch die huys en hoven boud,
Die op zijn goed, en op zijn geld vertroud;
Zie eens dien menſch die na zijn wil en luſt,
Hier met het hert in aerdſche dingen ruſt.

V.

Zie eens dien menſch die zo zijn leven drijft,
Als oft hy hier veel hondert jaren blijft;
Zie eens dien menſch die 't hert de luſt verleend,
En d' arme menſch uyt mergeld op 't gebeent.

VI.

Zie eens dien menſch die met geweld en macht,
Na het gebied van al de wereld tracht;
Zie eens dien menſch die al zijn wille heeft,
En na zijn luſt in vreugd en weelde leefd.

VII.

Zie hier den menſch die nijdigheyd en wraek
Diend met het hert om een geringe zaek;
Zie hier dien menſch die altijds twiſt of pleyt,
't Zy recht oft niet, noyt van zijn onrecht ſcheyd.

VIII.

Zie hier dien menſch vol trots en ongeduld,
Die met geweld, vaek om een kleyne ſchuld,
Zijn naeſten menſch geduric ſcheld, en plaegd,
Zoo lang hy leefd de wraek in 't herte draegd.

IX.

Zie eens dien menſch die zoo met menſchen leefd;
Zie eens dien menſch die geld met hopen geeft;
En die vergeefs de holle pleyt-zak vuld,
Alleen door wraek, en loſſe ongeduld.

X.

Zie eens dien menſch die vaek een vroom gemoed,
(Gelijk onvroom) on-eer, en ſchand aen doet;
Met boeyen plaegd, en diergelijke ſtraf,
Die 't werelds recht aen zijne machten gaf.

XI.

Zie hier dien menſch, zie hier dat hert vol ſtrijd,
Dat door wan gunſt zijn naeſten menſch benijd;
Zie hier dien menſch wiens mond zoo dikmaels liegt,
Op dat hy zoo zijn even-menſch bedrieg.

XII.

Zie hier dien menſch die uyt een boos geweld,
De vromen haet, en voor Godloozen ſcheld;
Zie hier die tong, die ander lieden laekt,
Haer eygen vuyl door ſchijn-deugd zuyver maekt.

XIII.

Zie hier dat hert, dat in de weelde leefd,
Zie hier dien wrek die Lazaro niet geeft;
Zie hier die geen die in de overdaed,
Zijn ſnoode luſt en gulzigheyd verzaed.

XIV.

Zie hier dien menſch in geyle luſt verblind;
Zie hier dat hert, dat ſchoone vrouwen mind;
Zie hier dien menſch, die zoo zijn tijd beſteed,
In zondens luſt zijn Heer en God vergeet.

XV.

Zie hier, ô menſch! zie hier, eylaes! een tijd,
Die 't zondig hert maekt al zijn luſten quijt;
Die ſtaet, en pracht, die rijkdom, geld en goed,
Geweld, en recht, ten eynde komen doet.

XVI.

Zie hier, ô menſch! zie hier, hier is de dood,
Die al u'w luſt nu met de voeten ſtoot;
En die het eynd van u'we luſten is,
En voerd u'w ziel in d' helſche duyſternis.

Wereld.

Wereldſche bedrieglijkheden.

Stemme: Hoe leg ik hier in dees ellende.

O Wereld! wereld! die mijn zinnen
Zoo menigmael hebt aengeport,
Vw ydelheden te beminnen,
Mijn hert uw wellust in geſtort;
Vw zoetigheyd geſtelt voor d' oogen,
Waer door dat gy my hebt bedrogen.
De hovaerdy, en weelig leven,
Gezang, geſpel, en aerdſche vreugd;
Hebt gy, ô wereld! my gegeven,
In 't bloeyen van mijn jonge jeugd;
Hoe lokten gy de luſt mijns zinnen,
Tot luſten van de zoete minne?
Hoe zocht gy, wereld! my te trekken,
Tot al het geen dat werelds hiet?
Mijn oogen quaemt gy overdekken,
Ik als verblind, en koſt u niet;
Mijn hert bleef aen uw luſten hangen,
Gelijk een viſch door 't aes gevangen.
Hoe pleeg ik mijne jeugd te ſieren,
Zoo dat ik als een aerdſch Goddin,
Ging moedig over-ſtraete zwieren,
De pracht dat was mijn luſt en zin;
Mijn vreugd beſtond in pronk van kleeren,
Om al de wereld te braveren.
Ik liet mijn hayre lokjes hangen,
Gekruld, geçierd, met goud, en zy,
Al ſpeelend op mijn bloſſde wangen,
Vyt enkel luſt van hovaerdy;
Mijn meeſte vreugde neffens dezen,
Was altijd by de jeugd te wezen.
Een werelds lied van min te zingen,
Dat was mijn vreugde dien ik zocht,
Ik heb met danſſen en met ſpringen,
Mijn jonge dagen door gebrocht;
En alle ydelheyd bedreven,
Die oyt de wereld weet te geven.
Ach! ach! als ik dit overdenke,
Ik die nu leg in zware pijn,
En voel mijns levens krachte krenken,
Helacy! zoo verfoey ik mijn,
Dat ik hier toe mijn jeugd verliende,
En zoo de ſnoode wereld diende.
Met recht mach ik nu wel beweenen
De wereld dien ik heb geproefd;
Wiens vreugden zijn als ſtof verdweenen,
Het geen my nu de ziel beroefd;
Wiſt yemand dit verdriet te vooren,
Geen wereld zou hem meer bekooren.

Navolging Chriſti.

Stemme: Die mind die lijd veel pijn.

HEt kruys van Godes Zoon,
En ſtaet alleenig niet mijn ziele voorgezet;
Geen doornige kroon,
En zy alleenig my in leering tot een wet;
Maer 't aldermeeſt,
Dat is ootmoed geweeſt,
Waer mede Chriſtus mijn
Leeren wil ootmoedig zijn.
Wie 't hert aen hoogheyd hecht, (leer;
Wie ſtaet, en aerdſch gebied meer acht als Chriſtè
Die volligd hem niet recht, (Heer,
Nocht toond hem niet te zijn een dienaer van zijn
Van Godes Zoon,
Die zelver d' aerdſche kroon,
Begeerden te verſmaên,
'tSchandig kruys op hem te laên.
Zoo wie wil zijn als hy, (gaen,
Zoo wie met Chriſto wil in 's Hemelſch vreugde
En wezen eeuwig bly;
Die doe ootmoedigheyd als Chriſtus heeft gedaen.
Staet, eer, en macht,
En pronk, en werelds pracht,
Heeft Chriſtus niet begeerd;
Maer ootmoedigheyd geleerd.
Wild gy met Godes Zoon
Beſitten 't eeuwig rijk, leefd, zoo hy heeft geleefd;
Wild gy in Godes Throon
Genieten het geluk dat God de zijne geeft;
Zoo volligd hem,
En luyſterd na zijn ſtem,
En u tot ſtrijden ſtelt;
't Rijk des Hemelſch lijd geweld.
Leer menſch! hoe Chriſtus quam, (doen;
Niet om gedient te zijn, maer and'ren dienſt te
Zie wat hy op hem nam,
Om door zijn voorbeeld u in Chriſten liefd te voên,
Heeft tot een met,
De ootmoed voor gezet,
En alle ſmaed geleên,
Ons als leydſman voor getreên,
Wie 't aerdſch om 't Hemelſch haet,
Wie wellust en genuegd, wie rijkdom, eer, en goed,
Om Chriſti wil verſmaed,
In vaſten en gebeên aen God zijn offer doet;
Wie zuyver leefd,
En God het zijne geeft,
Acht 's werelds winſte ſchâ,
Dezen volligd Chriſtum na.

Bekee-

Bekeeringe van Maria Magdalena.

Stemme: Schoonſte Lerinde.

Welluſtig leven, ydele vreugde,
Droevige blijdſchap, vol verdriet;
O vyandinne! gy die de deugde,
Zalige welluſts vreugd verbied;
Gy trekt het hert met averechtze zinnen,
't Werelds te beminnen, Maer eylaes! wat is 't?
Vytwendig zoet, daer 't bitter leyd van binnen,
Zielens vyandinne, als een damp en miſt;
Die door de Son (wanneer zijn ſtralen ſchijnd)
Gelijk een ſchim, en lichte rook verdwijnd.

II.

Wereldſche vreugde, aerdſche welluſten,
Dertele tochten, wullipze min;
Die deze lippen zoo dikmaels kuſten,
Weg, weg, ik ban u uyt mijn zin;
Weg, geyle luſt met al uw zotternyen,
Ik en zal niet lyen, dat gy my meer plaegd,
Ik zoek alleen in 't Hemelſch te verblyen,
't Vleeſch ſtel ik ter zyen, 't Hemelſch my behaegd;
Ik zoek alleen, de welluſt van mijn hert,
In 's Hemelſch vreugd, door vleeſchelijke ſmert.

III.

Mijn zieltje! wild gy 't Hemelſch erven,
Wild gy genieten 's Hemelſch vreugd?
Zoo moet het hartje vleeſch luſten derven,
En dooden zonden door de deugd;
Wel aen, wel aen, ik wil van zonden keeren,
Geen tranen mijn deeren, in mijn droef gemoed;
En van mijn God en Zaligmaker leeren,
Wat ik zal begeeren voor mijn hoogſte goed;
Dat 's Chriſti Kruys te dragen met geduld,
Want door het kruys betaeld is al mijn ſchuld.

Stemme CHRISTI, aen MARIA.

IV.

O Magdalena! die om uw zonden,
Droevige tranen neder ſtort;
Gy hebt genade by my gevonden,
Dies u we ziel ontfangen word;
Met Hemelſch vreugd zal ik uw tranen loonen,
En uw deugd bekroonen, droeve Magdaleen!
Mijn 's Vaders Rijk zult gy met my bewoonen;
Ik zal u betoonen, hoe u droef geween,
En diep gezucht (met tranen rouw vermenge)
Zondige ziels ten hoogen Hemel brengt.

's Werelds ydelheden.

Stemme: Laura zat laetſt by de beek.

Die de wereld wel in ziet,
Ach! die zal te recht beſpeuren,
Dat zijn vreugde geeft verdriet,
En zijn welluſt niet dan treuren;
Wat de wereld ſtelt te veuren,
Dat is welluſt, werelds pracht;
Aerdſche vreugde, dertel leven,
Dees zal ons de wereld geven,
Dit is 't dat de wereld acht.

II.

't Jeugdig hert, verzot door min,
Steld op ſchoonheyd zijn behagen;
En het peyd zijn aerdſche zin,
In de luſt van geyle vlagen;
Maer als nu de tijd zijn dagen,
Heeft een levens eynd gebaerd;
Rijkdom min en werelds vreugde,
Aerdſche welluſt, en geneugde,
Maken dan de ziel beſwaerd.

III.

Armen menſch! wat gaet u aen?
Dat gy zoo verdoold van zinnen,
Moogt na werelds vreugde ſtaen,
Aerdſche ſchoonheyd zoo beminnen.
Leer, ô menſch! u wluſt verwinnen,
Mits dat u de dood beſtrijd,
Die gy niet en kund ont wijken,
Die u wziele zal doen blijken,
Hoe dat gy bedrogen zijt.

IV.

Wat zal't zijn met ſchoonheyds lof,
Wat zal't zijn met rooze kaken,
Als de dood die zal tot ſtof,
En tot aes der wormen maken?
Laet dit doch u herte raken,
O verblinde werelds jeugd!
Leer des werelds welluſt myen,
En het weelig vleeſch beſtryen,
Door de krachten van de deugd.

's Werelds ydelheden,

Stemme: Vaert wel Scepters.

DE Wereld, en de vreugd van wereldlijke luſten,
Zijn niet dan ydelheyd der ydelheên eylaes!
't Geen men te recht bevind als 't lichaem zoekt te ruſten,
Door doodes ſlaep in 't graf, daer 't is der wormen aes.
De luſt in d' hoogſte top van mijn vernuft gerezen,
Om af te beelden (na vermogen van mijn macht)
Wat dat het leven is, of wat het ſchijnt te wezen,
Zoo ik niet te vergeefs vertrouw mijn zwakke kracht.
Op winning is, van God, ons 't leven hier gegeven,
Ter tijd toe dat de dood voldoening van ons eyſt,
En dat zy ons ontroofd de krachten van ons leven,
Op dat de ziel, van hier, na Godes woning reyſt.
Waer niet de woorden, maer de daed zal moeten gelden,
Om (na ons werken) loon van Chriſto te ontfaen;
Waer onze zonden ons al zelver zullen melden,
Die in het boek van ons gemoed geſchreven ſtaen.
Gelukkig is dien Menſch die daer mach zijn bevonden,
Zuyver, en zonder vlek, voor Godes aenſchijn zoet;
Dat 's die door waer berouw van zijn bedreven zonden,
Gezuyvert heeft de vlek van 't knagende gemoed.
God zal zijn oordeel voor den menſchen gaen bereyden,
En geven yder loon na dat hy heeft gedaen;
De Bokken zal de Herder uyt zijn Schapen ſcheyden,
Wee! die het oordeel moet tot zijne ſtraf ontfaen.
Wat zal, ô trotze Menſch! wat zal u trotsheyd baten,
Wanneer uw ziel voor God met zonden is bevlekt?
Een yſſelijk geween u ſtem zal hooren laten;
O Bergen! valt op ons, ô Heuv'len! ons bedekt.
Wat zal dan baten 't ſchoon gepierzel der paruyke?
Het blond gekrulde hair dat om de pruyk verſpreyd?
Als ons de wreede dood de oogen doet toe luyke,
Wat is die ſchoonheyd dan anders als ydelheyd?
Wat baet het ſneeuw-wit vel, verçierd met bloſſende kaken?
Wat baet dan ſchoonheyds lof, daer men veel moed op draegd?
Kan 't ſchoon, van 't ſchoonheyds lof de ſchoonheyd yets vermaken,
Als van 't geworremt ons het vleeſch word afgeknaegd?
O neen! wat baet dan ſchoon? wat baten trotze treden?
Wat baet den pracht van zijd, en 's lichaems yd'le pronk?
Wat baet dan ſchoon geſtalt van lichaem en van leden?
Wat baet dan 't zoet gelach, of vriendelijk gelonk?
Wat baet de rijkdom dan, oft macht van machtigheden
Een 's Koninks, Vorſt, oft Prins, ja Keyzers, rijk van haef?
Hoe meenig heeft de dood van dezen overſtreden,
En door haer macht gemaekt zoo meenig Heer tot ſlaef?
Hoe kan Natuur noch zijn genegen, door 't begeeren,
Na 't geen dat voordeel ſchijnd, nochtans tot ſchade ſtrekt?
Wanneer men het gemoed van luſt laet overheeren,
Tot welluſt, die in 't hert niet als onruſt verwekt;
Waer van dat voedſter is de gierigheyd boosaerdig,
Die door haer valſche luſt begeert met ſchijn bedriegd,
Dat zy het meeſt verkieſt 't geen dikwils 't minſt is waerdig;
Vertrouw haer ſchalkheyd niet, haer ſnoode liſt ontvliegd.
Wiens ſchadelijk bedrog (in waerheyd) men kan derven,
Wanneer men het gedacht tot doodes komſt verport;
Neemt mijn vermaen in 't goed (ô Menſch!) Gedenkt te ſterven;
De tijd die vliegd zoo ſnel, en 't leven is hier kort.

Chri-

Chriſtelijken ſtrijd.

Stemme : Ceſte Cruelle.

HOe vaek voel ik mijn geeſt genegen,
Te voeren Chriſtelijke ſtrijd;
Hoe vaek zijn mijn de zonden tegen,
Meeſt als het vleeſch verdrukking lijd;
Wanneer ik lye
Tegenſpoed, oft ſmert,
Zoo wil ik ſtrye
Met mijn eygen hert,
Dat my tot ſtrijden tert.

II.

Maer wie te recht wil leeren ſtrijden,
En zijnen vyand tegen ſtaen,
Die moet hem van het werelds mijden,
Als 't hem ook na zijn wil zal gaen;
Want luſt te plegen
Daer men zonden haet,
Dat baend de wegen,
Waer door dat men gaet
Tot meer en meerder quaed.

III.

Wie zonden haet die leyd de gronden,
Om zich te ſtellen tot dien ſtrijd,
Maer blijft het herte in de zonden,
Den ſtrijer niet met al bedijd;
't Is geen bekeeren,
Schoon dat het gemoed
De zond wil weeren,
Daer het zonde doet,
En op haer luſten voed.

IV.

De zonden wel te willen myen,
Is yets, maer niet genoeg gedaen;
Men moet met al zijn krachten ſtryen,
En zoo zijn vyand neder ſlaen;
Ten mach niet baten,
Dat men zonden haet,
Men moetze laten;
Want men weerd geen quaed,
Ten zy men't tegen ſtaet.

V.

Het ſtrijden dat men heeft te ſtryen,
Is om geen werelds lof oft eer;
De rechte ſtrijd is zonden myen,
En 't hert te buygen voor den Heer;
Die met zijn leden
Jammerlijk door-wond,
Aen 't kruys geſtreden
Heeft om onze zond,
Die leyd de rechte grond.

VI.

Ik zeg de grond waer na ons leven
(Als na de baek een ſchip in Zee)
Moet zijn geſtiert, en aengedreven;
Woud Chriſtus lijden, ik ly meê,
Zou ik niet ſtryen
Daer ik heb miſdaen?
En zoo door lyen
Tot mijn lijder gaen,
Met zuchten en getraen?

VII.

De wapens waer meê dient geſtreden,
En onzen vyand aen geport,
Dat zijn geen wapens die men ſmeden,
Oft daer men menſchen bloed meê ſtort;
Maer 't zijn de vruchten
Van een droef gemoed,
Dat duyzend zuchten
Om zijn zonden doet,
En Gode valt te voet.

Stemme :

Stemme: Si vous ne voulées me geurir.

O *Wat is doch des werelds luſt?*
't Is ydelheyd der ydelheden,
Offer van gebeden
Baerd een zoeter ruſt;
Hoe zoet dat 's werelds vreugde ſchijnd,
Zy is de rook gelijk, die haeſt verdwijnd;
Ach! als men 't wel in ziet,
Al's werelds luſt is niet.

II.

Wat is 't, in 't bloeyen van de jeugd,
Te plegen, aen verliefde zinnen,
Geyle luſt in 't minnen,
Met een werelds vreugd?
Ach! 't is wat zoets met galgemengt,
Een zoet dat niet dan bitter met zich brengt,
Een welluſt voor het hert,
Die vaek de ziele ſmert.

III.

Van al het geen de wereld heeft,
En iſſer niet zoo vaſten vreugde,
Als ons wel de deugde
Na de ziele geeft;
Geen ſtaet op aerden is zoo zoet,
Als wel de zuyverheyd in maegden voed,
Als 't zuyver in gebeên,
Met God komt over een,

IV.

O! die de wereld recht verſmaed,
En met een ongeveynſt behagen,
't Hert aen God kan dragen
In de maegden ſtaet;
En die in vaſten en gebeên,
Haer reynheyd God ten offer kan beſtreên,
Speurd aen de ziel wat zoet,
Dat zulk een leven voed.

Stemme: O Kerſnacht ſchoonder.

W *Il yemand offer van gebeden*
Ter zaligheyd aen God beſteden?
't Is noodig dat hy zich bereyd,
Zich zelven wel te leeren kennen;
Om die gewoonte te ontwennen,
Die hem van 't rechte bidden leyd.

II.

Den menſch (gewoon zijn luſt te maken,
In luſt van tijdelijke zaken)
Zoo veer in zijne luſten mald;
Zoo dat hy zich vervreemt van reden,
En door die quâ gewoonlijkheden,
Tot in noodwendigheyd vervald.

III.

Noodwendigheyd in aerdſche luſten,
Belet de ziel in God te ruſten,
Dies moet gewoonte aen d' een zy;
Wie God met bidden wil verwekken,
Die moet het hert de luſt onttrekken,
Van alle lichaems lekkerny.

IV.

Het vleeſch moet vaſten en ook waken,
't Gebed dat moet men vleugels maken,
Waer meê dat het ten Hemel vliegt;
't Is niet genoeg den Heer gebeden,
't Gebed vereyſcht bequame leden;
Wie niet wel bid zijn ziel bedriegd.

V.

Alzoo het vaſten is van noode,
Behaegd ook Aelemoes aen Gode,
Waer door de ziele word bekroond;
God zeyd (gelijk men vind beſchreven)
Het minſt in mijnen naem gegeven
Zal ik niet laten ongeloond,

VI.

God zal zich over die ontfarmen,
Die mild en gunſtig is tot d' Armen,
En deeld van 't weynig dat hy heeft;
Ja zalig is zoodanig leven,
't Geen weynig is van God gegeven,
En nochtans van zijn weynig geeft.

Over

Over de Liefde Chriſti.

Stemme: Amarilli mià bella.

CHriſte Ieſu! Gods Zone,
Die om mijn zonden waerd aen't Kruys geſlagen,
Na dat gy't had gedragen;
Gy hebt betaeld mijn zonden en miſdaden,
Fonteyne der genaden;
Door wien de ſtromen van dierbaer bloed uyt ſtralen,
Die mijn ſchulden, die mijn ſchulden, die mijn ſchulden betalen.

II.

Goede Ieſu! mijn leven
Heb ik uyt uwe dood alleen ontfangen,
Wanneer gy waert gehangen,
Wanneer gy hingt aen't kruys met diepe wonden,
En dat om onze zonden;
O Gods genade! uw goetheyd moet ik loven,
Trek mijn zieltje, trek mijn zieltje, trek mijn zieltje na boven.

III.

Door't geloove, en liefde,
Zie ik de Zone Gods in's vaders armen,
Hem over ons ontfarmen;
Ach! ach! ik zie zoo menig duyzend zielen
Van Heylig Eng'len krielen,
Die Godes Zone, in's Hemelſch Throon ontmoeten,
En met vreugden, en met vreugden, en met vreugden begroeten.

IV.

Aerdſche menſchen! wild leeren,
Hoe gy ter zaligheyd God zult behagen,
't Kruys moet gy met hem dragen;
Volligt Gods Zoon die ons heeft voor geleden,
Om hem zoo na te treden,
't Zy in ellenden, en allerhande lyen,
Om dat Hemelſch, om dat Hemelſch, om dat Hemelſch verblijen,

Chriſtelijke vrolijkheyd.

Stemme: Gy lodderlijke Nimphe zoet.

DE zoetſte welluſt die men vind,
Dat is wanneer men God bemind;
Om met een vaſt vertrouwen
In God zijn hoop te bouwen.

II.

Hoe vrolijk is de ziel verblijd,
Die vrolijk is als't lichaem lijd;
En aerdſche vreugd wil derven,
Om's Hemels loon te erven.

III.

O! die van't aerdſch zijn oogen keerd,
En't Hemelſch boven't aerds begeerd;
Ia zoekt voor's weerelds zaken,
In Chriſto zijn vermaken.

IV.

O! die hier in dit aerdſche dal
God kan beminnen boven al,
Zal vrolijkheyd beſpeuren,
Schoon dat hy leefd in treuren.

V.

Beſpeuren in zijn's herten grond,
Een vrolijkheyd die tong en mond
De rechte ſtof zal geven,
In vrolijkheyd te leven.

VI.

O! die in Gode vrolijk leefd,
En zijn gemoed tot God begeeft,
Die God het zijn kan geven,
Die leyd een vrolijk leven.

Wereldſche welluſten, ſtrikken der zielen.

Stemme. Rozemond die lag gedoken.

MAch men niet te recht gelijken
Deze wereld by een val?
Wereld! die aen ons doet blijken,
Dat hy ons bedriegen zal;
Wereld! gy lokt mijn gemoed,
Als de val het muysjen doet.

II.

Satan (om de ziel te vangen)
Heeft het lok-aes van zijn vreugd,
In des werelds val gehangen,
Tot bekoring voor mijn jeugd;
En hy lokt my met dat zoet,
Als de val het muysjen doet.

III.

't Muysjen (in de val getogen
Door de graegte tot het aes)
Voeld zich onverziens bedrogen,
En 't beklaegd zijn luſt, helaes!
En het vind zich heel bedroefd,
Om een weynig, naeuw geproeft.

IV.

Rijkdom, welluſt, werelds eere,
Staed-zucht, pracht, en hovaerdy,
Daer beneffens te begeere,
Welluſt, weelde, lekkerny;
't Is maer voor een korten tijd,
Daer de ziel zoo lang om lijd.

V.

Eer men 't aes begint te proeven,
Valt de val van 't leven toe,
En de ziel raekt in bedroeven,
Want men leefd men weet niet hoe;
Heden is men rijk en groot,
Morgen leyd het lichaem dood.

Haet, en nijd, noodwendig.

Stemme: Zalik noch langer met heete tranen.

DE menſchen zijn zoo vaek genegen
(Gevoed met wraek-luſt in het hert)
Om haet en nijd op 't hoogſt te plegen,
En dat vaek om een kleyne ſmert;
Een kleyn verdriet,
Den menſch geſchied,
Een kleyn verdriet, de menſchen aengedaen,
Doet dikmaels haet en nijd in 't hert ontſtaen.

II

Quaed zal men van een ander ſpreken,
Een ander haten die miſdoet;
En zelver zalmen zijn gebreken
Bedekken in een valſch gemoed;
O dwazen menſch!
Verkeer u wenſch,
O dwazen menſch! laet af van haet en nijd,
Waer meê dat gy u naeſten menſch beſtrijd.

III.

Haet gy een ander om zijn zonden,
Oft yets dat u in hem miſhaegd?
Gy kund niet beter zijn bevonden,
Ten zy dat gy u beter draegd;
Zoo wie miſdoet,
Toond gy u goed,
Zoo wie miſdoet, en gy hem daer om haet,
Zoo zijt gy ſchuldig aen het zelfde quaed.

IV

Wild gy geluk met haet te plegen,
Zoo haet alleen de vuyle grond,
Waer door dat gy u vind genegen
Tot ſnoode luſten van de zond;
Gebruykt uw haet,
Op luſt van 't quaed,
Gebruykt uw haet, op 't quaed dat u beſtrijd,
Geen beter haet, als die het quaed benijd.

Gee-

Geeſtelijke Lof-zang.

Stemme: O! Heylig, Zalig Bethlehem.

Myn hert be vrucht met vrolijkheyd,
Doet my de geeſt in vreugd ontſpringen;
Om aen Gods hooge Majeſteyt,
Als nu een vrolijk lied te zingen.

II.

Tot vrolijkheyd drijft my 's gemoed,
Geen vrolijkheyd van aerdſche zaken;
Maer vrolijkheyd die vreugde voed,
Alleen in Goddelijk vermaken.

III.

Op aerden is geen zoeter luſt,
Geen hooger vreugde te begeeren;
Als dat het hert in Gode ruſt,
En zich van 't werelds af te keeren.

IV.

O! die de wereld wel in ziet,
Wat kan hy al in 't werelds ſpeuren?
De wereld die ons anders niet
En geeft, als ſtrijd en droevig treuren.

V.

Ik zing u lof, ô Hemelſch Heer!
Ik zing u lof, nu dat myn zinnen,
De wereld, en het aerdſch geen meer,
Maer God, en 't Goddelijk beminnen.

VI.

Ik zing u lof, nu gy myn geeſt,
Hebt tot het geeſtelijk gedreven;
Waer door ik na de ziele meeſt,
Beſpeur een wel geruſtig leven.

Vruchteloos weldoen.

Stemme: Verheft u diep gezucht.

't Schijnd wel, en veel gedaen,
Na Gods bevel te gaen,
't Is veel, maer niet genoeg, dat yemand deugde doet,
Ja naekte menſchen kleed, en arme herten voed.

II.

't Is veel, maer niet genoeg,
Dat yemand 's morgens vroeg
Op offerd een gebed, aen Gods Majeſteyt;
En efter zijn begeer op aerdze zaken leyd.

III.

't Is veel, maer zonder vrucht,
Dat yemand klaegd en zucht,
Dat yemand om zijn zond bedroefde tranen ſtort,
't Is veel, maer niet genoeg, zoo hy niet beter word.

IV.

't Is veel, in veel gebeên,
Zijn leven te beſteên;
't Is veel, maer niet genoeg, dat yemand dikmaels bid,
Indien hem in het hert de zonde blijven zit.

V.

't Is veel, dat yemand haet
Begeerlijkheyd tot quaed;
't Is veel, dat zijn gedacht vaek op de deugde voed,
't Is veel, maer niet genoeg, ten zy m en deugden doet.

VI.

't Is veel, dat men Gods Woord,
Zeer veel, en dikwijls hoord;
't Is veel, dat yemand zich in Godes dienſt begeeft,
't Is veel, maer niet genoeg, als 't hert daer niet na leefd.

Korte

Korte aenwijzinge tot Deugden.

Karel de Groote, onderhield een goede ghewoonte van deughde in zijn leven; hebbende dagelijx twee tafelen in zijn keyzerlijke eet-plaets, een voor hem, en zijn voornaemſte hovelingen; de ander voor eenige bedelaers, en behoeftige armen; de welke neffens den Keyzer, en de zijnen daer geſpijzicht wierden; doch de hovelingen rijker; en heerlijker dan de armen; dit ziende een Saracener (by den Keyzer in Ambaſſade) vraegde, wie zijn deze? (wijzende op de hovelingen) den Keyzer antwoorde, dezen zijn mijn vrienden; en wie zijn dan de anderen? (wijzende op de arme bedelaers) die zijn de vrienden van mijn God. den Saracener beſtrafte den Keyzer in zijn deugden, zeggende: om dat den vrienden Gods meerder eere behoorde aengedaen te werden, dan den vrienden der menſchen, daer om houd ik van u geloof niet.

DEn Keyzer wierd gevraegd, waerom hy d' armen diende
Hy antwoord, om dat zy zijns Godes lieffte vrienden.
Hoe zalig is die vorſt, wiens wet zy zijn gemoed;
Wel doet hy, die wel leefd; wel leefd hy, die wel doet.

Damon, en *Pythias*, (onder 't gebied van een heydens tyran) zijn van de ouden geſteld voor wonderen des werelds; als nu *Damon* (na die wetten) was veroordeeld om te ſterven, en dat hy voor zijn dood zocht met zijn bed-genoot te ſpreken, om van haer en zijn kinderen het laetſte afſcheyd te nemen; voegd zich *Pythias* (met believen des tyrans) in de boeyens; ſteld hem als borge, en dat op den hals, in plaets van zijn vriend *Damon*; wiens oprechtigheyd niet en wilde dan dat recht is, heeft niet gemiſt zijn borge te bevryen; dewelke, na dat hy zeer bedroefd, en verſlagen van gemoed (van zijn huyſgenoten afgeſcheyden) na zijn dood gegaen was, heeft zijn borge ontlaſt; den tyran dit ziende, veranderde zijn ſtrafheyd in medogen, beweegd wezende door deze getrouwigheyd, ſchenkt *Damon* 't leven.

DAmon bevrijd zijn vrund (op lijfſtraf borg gebleven)
Dit ziende den tyran, vereerde *Damon* 't leven.
't Is een getrouwe vrund, die borge blijft ter dood;
Van duyzend vrunden een, die trouw is in de nood.

De Poëten vertellen hoe dat *Phaëton*, de zoon van *Phœbus*, door onervarenheyt ten val gekomen is, zoo wanneer hy, door ſtijf en ſterk aen dringen, by zijn vader, had verkregen der zonnen jacht te mennen; en niet bedreven op dat werk, geraekte aen 't hollen, zulx dat hy neder ſtortende, gevallen is, in de riviere Padus, en heeft aldaer zijn leven verloren.

ALs *Phaëton* de jacht zijns vaders bracht aen 't rennen,
Verviel hy in zijn dood, door 't onervaren mennen,
Wie, buyten zijn beroep, iets wichtigs wil beſtaen,
Die zoekt den oorſpronk van zijn ramp, en onder gaen.

De Hiſtorien getuygen dat als Alexander de Grote, na zijn gelukkige overwinninge der landen, en volken; de meeſte macht des werelds onder zijn gebied gebracht hadde, efter onvernoegt bleef in zijn begeerlikheden; waer uyt blijkelijk te bemerken is, dat alle des werelds goederen de onvernoegde niet kunnen vetzadigen, zijnde een waerachtig voor-beeld aen alle die gene die in de overvloed noch meer begeeren, dat zy door meerderte verkrijgen, minder genoegen zullen vinden.

Democritus belacht de zottigheyd der menſchen.
Hy, die de wereld won, dorſt noch om meerder wenſchen.
Hoe weynig helpt hem veel, die na begeerte leefd;
Hoe veel helpt weynig hem, die goed genoegen heeft.

Als den Rijken man, in dit aerdſche leven, nieten dacht dan op zijn overdadige wellusten, zonder zich eens in te beelden den tijd der ellenden, de welke de zonden na haer ſleept, zoo heeft hy in zijn vergankelijke, en ydele geneugten, de onvergankelijke, en eeuwige verderffeniſſe der hellen niet bedacht; den armen Lazarus, hier in dit leven bezocht wezende met overvloedige armoede, en ellendigheden, heeft zich na een weynig lijdens, gevonden in den ſchoot der eeuwiger vertroofſinge.

Heraclitus beſchreyd der menſchen ydelheden,
Mits overdaed en pracht gaen boven deugd en reden.
Onzalig leefd de ziel, die niet gedenkt dien tijd,
Die blijden droevig maekt, en droevige verblijd.

De

DE liefd verwind de dood, 't welk eertijds is gebleken;
't Kind voed de vader, die zijn vonnis was geſtreken,
God liefd de liefde, 't is al liefd wat God begeerd;
Gelukkig zulk een kind, dat God, en ouders eerd.

Een vader in de gevankenis zittende, om dood te hongeren, werd vã zijn dochter in 't leven gehouden, en met haer borſten gevoed; welke liefde alle kinderen behoorden ter herten te nemen, gedenkende hoe hoog dat God haer heeft verbonden aen de liefde; eerſtelijk, God te beminnen boven al dat er is in hemel, en op aerde; naeſt God, vader en moeder; welke liefde tot vader en moeder, God almachtig zo krachtig bevolen heeft, als blijkt in de x. Geboden, dat zijn Godheyd by geene der geboden, als by dit vierde gebod, belofte van zegening gedaen heeft, gebiedende als volgt. *Eerd vader en moeder, op dat gy lange moogt leven op der aerden*; daer by voende deze Goddelijke beloftenisſe, *Het welke de Heer uwen God u geven zal.*

DE geeſt ſtrijd tegen 't vleeſch, de kuyſheyd tegen zonde;
De liefde haet de min, door deugd aen God verbonden;
De deugde ſchroomd nocht wrack, nocht laſter, nocht verdriet,
Mits deugde meer op God, als op de menſchen ziet.

Dien kuyſchen jongeling Joſeph, (aengezocht zijnde van zijns heeren bedde-genoot, tot vleeſchelijke luſten, en goddelooze echt-breuk) toond zich onbeweeglijk op zoo ſnoden aenzoek; ſtelde de kracht der deugden daer te werk, ſtreed met de bekoorlijkheden van minnelijke aenlokzelen; zulk dat zijne liefde, en gehoorzaemheyd tot Gode, niet ontzien en hebben ongehoorzaemheyd te toonen aen gebiedende aerdſche hoogheyd, in zaken die Gode en de gerechtigheyd tegen ſtreden. Dit tot leering, aen alle die gene die onder het gebied van eenige machtige dezer wereld ſtaen, dat zy door God, en haer Geweten verbonden zijn in getrouwe gehoorzaemheyd tot alle dienſte, uytgezondert de gedienſtigheyd tot zonden, en alzulke die tegen God, en Gods geboden ſtrijden.

't GEluk dat neemt, en geeft, het maekt van dienaers graven;
't Vernederd, en 't verhoogd, 't maekt Koningen tot ſlaven;
't Geluk is als de wind, het keerd men weet niet hoe;
Hoe wijſlijk is 't gezeyd, *In weelden zie wel toe.*

't Is gebeurd dat 'er vier koningen van een machtiger verwonnen zijnde, als ſlaven de zege wagen van haer overwinner moſten trekken; als den een op zeker tijd zijn oogen hadde op het rad van den wagen, het welke by zach omme gaen. vraegde hem den koning, wat hy daer mee voor hadde? antwoorde, gelijk dit rad van den wagen op en neder gaet, alzoo gaet ook het leven der menſchen, want ik die eertijds zelver koning geweeſt ben, moet nu een verachten ſlaef zijn van een ander; dit beweegde den koning zoo zeer, dat hy haer lieden in vryheyd geteld heeft.

CAto ſcheyd uyt het hof, en uyt de Raed van Romen,
En acht de ſtaet-zucht wind, het heerſchen yd'le dromen.
Hy is de grootſte Vorſt, die Heer is van zijn luſt,
Een weynig onderwind dat geeft de meeſte ruſt.

Cato, (na dat hy verſcheyde jaren in 't hof van Rome heerlijke ampten bediend hadde) heeft uyt alle die zelvige dienſten, en geachte heerlijkheden niet kunnen trekken als ongeruſtige moeylijkheden, derhalven zich bedenkende, neemt van 't hof, en van den Raed zijn afſcheyd, begeeft hem te lande in een armlijk landhuyſken, aldaer levende in ſtille geruſtigheyd, hebbende zijn oeffening in leering, en lezen, bevindende zich veel welluſtiger van leven by de kruyden, en groenten uyt zijn hofken, als wel by de overdadige banketten der hoofſche tafelen.

EEn wijze Philoſooph leerd van een ſlechte jonge,
Hoe dat men leven kan, van luſten onbedwongen.
Hy toond zich wijs te zijn die rechte wijſheyd mind,
Dat is, men ſchaem zich niet te leeren van een kind.

Den Philoſoof *Diogenes* ſtelde zich daer na, dat by tot behulp van 's levens onderhouding, zoo weynig belaſting by zich droeg, als immermeer mooglik waer; ziende op eenige tijd, een jonge water drinken uyt zijn hand, beklaegde zich zoo lang belaſt geweeſt te hebben met zijn drink nap, die hy van zijn lijf genomen, en verworpen heeft, te kennen gevende, dat de menſchen haer met weynig kunnen behelpen, indien zy trachten willen, meerder na de natuer, dan na de luſten te leven.

TROOST-RYMEN,

Over de dood, van

NICOLAUS SOMERI.

Jonge ziel! SOMERI eygen krooſt,
O vaders ſteun, en trooſt!
Onrijpe bloem, die eerſt begoſt 't ontluyken,
En moſt alrede duyken
In 't ſtof, waer uyt het lichaem oorſprong nam,
En tot het leven quam.
Helaes! wat is 't? Gods voorzicht wil geen rede,
Waerom dat hy ontklede
SOMERI ziel, van 't ſterffelijke vleys,
En daegd hem op de reys
Na 's Hemels troon, en Goddelijke vreugde,
Verzelſchapt met zijn deugde;
O eedle ziel! die al dit aerdſch verlaet,
Nu gy ten hemel gaet.
Hoe vader! dus verſuft door 't overlijden?
Uw treuring eyſcht verblijden,
Nu dat de ziel van uw geloovig kind,
Het eeuwig leven wind;
Een leven, om het welke te verwerven,
Dit lichaem moſt verſterven;
Een leven, 't welk niet kan in eeuwigheyd beſtaen,
Of 't moet hier eerſt vergaen;
Dies grijp een moed, dewijl 't dus moſt gebeuren,
En laet de zwakken treuren;
Schep gy uw trooſt, ſtel weenen aen d' een zy,
Al 't zijne blijft u by;
De pronk en prael van zijn geleerde ſchriften,
Volyverige driften
Tot Godes eer, gedrongen uyt zijn geeſt,
Zijn vaek uw vreugd geweeſt;
Hy laet die vreugd, hy laet zijn deugd, en 't ſchrijven,
Voor u, ter wereld blijven;
Hy ſcheyd 'er uyt, en ſtijgt door wolk, en troon
By God, en Godes Zoon;
Hy wil geen aerdſche ſtromen meer bezeylen,
Maer na de hoogte peylen,
SOMERUS reyſt, en ſteekt het ſchip van ſtrand,
Na 't eeuwig vaderland;
Verlaet de oeffening van aerdſche kielen,
En leefd met Hemels zielen.

SLUYT-

SLUYT-RYMPJES.

Dien God, die 't al geſchapen heeft,
Al wat'er is, al wat'er leeſd,
Dien God, in goedheyt over goed,
Mijn ziel gebeden ſtorten doet;
Op dat ik door zijn goedheyd ken,
Wie dat ik in mijn zelven ben.
O Heer! leer my in dit geval,
Wie dat ik ben en worden zal;
O Schepper! ſtort doch in mijn Geeſt,
Te kennen wat ik ben geweeſt;
Geen ſtof, geen aerd, maer enkel met,
Geen ſchim oft ſchaduw die men ziet:
Ik ken, als dat ik ben gebaerd
Uyt vochtig ſlijm, in broſſen aerd;
Door ſlijm ben ik in aerd gevoed,
En aerde ik weêr worden moet;
In aerd nam ik mijn wezen aen,
In aerde moet ik weêr vergaen:
En door de aerde ben ik yet,
En ga door aerde weêr te niet;
Ik ben gelijker wijs het glas;
Ik ben gelijk het weke was;
Ik ben gelijk een bloem op 't veld;
Ik ben gelijk als ſneeuw die ſmelt;
Ik ben gelijk het broſſche riet,
Op heden wat en morgen niet;
O Heer! als ik dit over peys,
Leer ik de krankheyd van het vleys;
Ach! als ik dit in mijn beken,
Leer ik te recht wie dat ik ben;
Zoo leer ik recht in mijn gemoed,
Hoe dat ik ben en worden moet.
Een zondaer zijnde Satans vriend,
Een ſlave die zijn wille diend,
Die ben ik heden door het quaed,
Dat in mijn hert geworteld ſtaet,
En dus lang is in mijn geweeſt,
Tot nadeel van mijn ziel, en geeſt;
Ik bid u Heer! verleen aen mijn
Dat ik geen zondaer meer mach zijn,
Maer dat ik na uw Wil en Woord,
Mijn leven leyde, zoo 't behoord;
In recht berouw, en ware boet,
Zoo word ik als ik wezen moet.
Zoo ik wel eer met mijn gedicht,
Mijn even naeſten heb ontſticht,
Oft eenig laſter aengedaen,
Oft eenig ander quaed beſtaen;
Indien door toeval oft verdriet,
Hier eenig misſlag waer geſchied,
Oft yets gepleegd door noods bedwank,
't Zy met de Wil, oft tegens dank.
Ik bid u dat gy door dijn kracht,
Mijn Wild verleenen zoo veel macht,
Dat ik van nu, ô Heer! voortaen,
Mach alle zonden tegenſtaen;
En met geen wraek en met geen leed,
Beloonen 't quaed dat yemand deed,
Oft eenig ſpijt aen my geſchied,
Met laſter-rijm te wreken niet;
Maer dat ik aen de jonge jeugd,
Een wijzer wezen mach ter deugd;
En rijmen rijmpjes die noyt zijn
Vergiftigd met onkuyſch fenijn;
Maer rijmpjes die de lieſde doet
Voort komen uyt een reyn gemoed;
En rijmpjes eygen aen de deugd;
En efter vrolijk voor de jeugd;
En rijmpjes die ons wijzen an,
Te ſchuwen al wat ſchaden kan.
Gun my, ô Heer! dat ik mijn pen,
Tot zulke rijmpjes doch gewen;
En dat ik mach mijn leven voên,
Om met mijn leven vrucht te doen;
Te trachten na geen overvloed
Van aerdſche rijkdom, werelds goed;
Te trachten niet, door vuyl begeer,
Na hooge ſtaet, na werelds eer;
Gun my geen averechtze zin,
Inſluſten van een valſch gewin;
Maer Heer! verleen my een gemoed,
Dat zijn beroep, en plicht voldoet;
Dat God voor alle zaken kend,
En zicht tot alle deugd gewend;
Dat niet en wil 't geen niet behoord,
En zich beweegd vind door uw woord,
En dat geen laſter tongen acht,
En na geen weder wrake tracht.
O Heer! verleen my zulken geeſt,
Die voor uw ſtrenge oordeel vreeſt,
En die aldaer zal moeten ſtaen,
Ten Hemel of ter hellen gaen;
O Heer! ik die mijn ſchuld beken,
En veele ponden ſchuldig ben,
En weynig hebbe dat ik geef,
Dies ik voor u wen oordeel beef;
Vermids dat ik dien leſten dag,
Van rekening niet over mag;

Rechtveerdig Rechter, ziet my an,
Die garen wil maer niet en kan;
Die niet en kan en garen zouw,
En niet kan geven als berouw;
O kleyne zom! ô groote ſchuld!
O Heer! ik bid u, heb geduld,
Ik weet gy zult geduldig zijn,
Schoon dat gy weynig krijgd van mijn;
Vermits gy op het herte ziet,
En op de groote ſchulden niet;
Dat ik, ô Heer! in ſchuld vervil,
Was niet altijds met quade wil,
Maer vaek door toeval, oft door nood,
Dies: Wild niet, Heer! des zondaers dood;
Maer door u dood, u kruys en pijn,
Den zondaer doch genadig zijn;
Door tranen en oprechte boet,
Door goede wil, en reyn gemoed;
Door 't hert dat een goed opzet maekt,
En alle zonden gantſch verzaekt;
Door 't hert dat nu geruſt en ſtil,
Zijn eygen misſlag ſtraffen wil;
Door 't hert dat van de zonden ſcheyd,
En op zich zelfs het ooge leyd,
Door 't hert dat in berouw den Hemel tracht te erven,
Te leven na de ſpreuk, die zeyd: Gedenk te ſterven.

HET TWEEDE DEEL,

Beſtaende

IN HISTORIEN,

En

MINNE-BEELDEN.

VOOR-REDEN.

Levende jeugd, het gebeurd al dikwijls, niet alleen onder de jonkheyd, maer onder de bejaerden, dat met weynig onderſcheyd (tuſſchen vleeſchelijke Minne, begeerlijke Minne, oft zerechte kracht van Liefde) den ſtaet des Houwelijx betracht werd; zoo dat ik voorgenomen hebbe yets van dien hier aen te roeren, en het onderſcheyd tuſſchen Minne, en Liefde, aen die gene, die zulks zoude mogen onbekend zijn, te ontdekken; als een behulp middel tot dit ons werk, zijnde Hiſtorien en Minne-beelden.

Nopende het onderſcheyd, is zoodanig, dat de Liefde, Godlijk; vleeſchelijke Minne, godloos; begeerlijke Minne, oneerlijk, genoemt werden: zulks dat het behoorlijk is, dat de Liefde, en niet de Minne ('t zy vleeſchelijk, ofte begeerlijk) in't betrachten van den Houwelijken ſtaet behoord voorgeſteld te worden, als een noodzakelijk middel tot een goed Chriſtelijk, en deugdzaem Houw'lijk.

Belangende de eygenſchap van vleeſchelijke Minne, zal ik in het kort hier overloopen, doch het tweede (zijnde begeerlijke Minne) wat breeder aenwijzen, als wezende de grond, waer op meeſt alle onze Minne-beelden en Hiſtorien werden aengeleyd; voor zoo veel wy willen zeggen van de vleeſchelijke Minne, moet hem den Lezer te voren ſtellen, de voldoeninge van vleeſchelijke luſten, uyt de welke veel droeve zwarigheden, en miſvallen ontſtaen.

Wat begeerlijke Minne zy, blijkt door de gene, die meer uyt begeerte tot rijkdommen, als wel uyt liefde, den Houwelijken ſtaet aenvaerden, zulks dat 'er niet gelet en werd op eere, deugd, wel leven, en goede zeden; alzoo dat niet zonder reden, de zoodanige minne oneerlijk mag genoemt werden; derhalven onze Minne-beelden daer op aengeleyd, om met die zelvige te mogen aenwijzen de gebreecken, en zwarigheden, die de Houw'lijken (op zulker wijs begonnen) onderworpen moeten wezen; op dat den Lezer door dien geleerd, en gewaerſchout mochte werden, zodanige minne te mijden, om in de gebreken, en ellenden (uyt die zelvige volgende) niet te mogen vervallen; maer voor al te letten op de ware, en oprechte Liefde, door de welke den ſtaet des Houw'lijx zoo gevoed werd, dat die zelfde gelijk is een ſchonen wijngaerd rank, die niet alleen zijn telgen vercierd met groene bladeren, maer boven dien haer lieve Wijn-vruchten, ten bequamen tijden voort-brengt.

O lieve Liefde! wel te recht zoodanig vergeleken, aengezien uw goeden aerd, door welke by alle verſtandigen kan afgemeten werden, wat aengename vreugde (door u, ô Liefde, den Houwlijken ſtaet kan voortbrengen; door u, (ô Liefde) werd onder Echtelieden geplant die aengename vrede, door welke vrede men gewaer word die lieffelijke bloeyzels van minnelijke vrundſchappen, en uyt de bloeyzels wederom de vruchten van het Echte leven, welke vruchten u doen ſmaken, de lieffelijke zoetigheden van Goddelijke zegenen, tijdelijke rijkdommen, boven dien de waerdigſte ſchatten der eeuwiger wellufien, de welke V. E. gewenſcht werden, van my

V. E. goedwilligen I. KRVL.

De

De Roomſche
VIRGINIA.

Hoe zeer de kuyſheyd aen de Maegden is van nooden,
Dat tuygd een Vader, met zijn eygen kind te dooden.

ALs Romen wierd beheerſcht door moedwil meer dan wetten,
En *Appius* zich zelfs tot eenen Rechter zette,
Ja voerde met geweld zijn wreede heerſchappy,
En plaegde (onverdiend) de Roomſche burgery,
Soo heeft hy zich na luſt van zijnen aerd gedragen,
En op een ſchoone maegd zijn dertel oog geſlagen;
Een kuyſche jonge bloem, *Virginia*, beſtaen
(Door goddelooze min) tot welluſt aen te gaen;
Hy (die in volle vlam brand van zijn geyle luſten)
En kan noch dag, nocht nacht in zijn begeerte ruſten;
Hy vind zich ſteeds ontſteld, hoe hy in dit geval,
De maegd, *Virginia*, haer maegdom krijgen zal;
Hoe hy dat zuyvre beeld zal van haer glans beroven;
Hoe hy die ſchoone bloem haer luyſter zal verdoven;
Hoe hy dat jeugdig hert ('t welk in de kuysheyd ruſt)
Zal brengen tot miſbruyk, van zijn vervloekte luſt;
Hoe hy zijn boos beleyd, ten ſnoodſten, aen zal wenden,
Om d' onbeſmette roos met vuyle min te ſchenden;
Hoe hy die zuyvre ziel, en maegdelijke ſpruyt,
Icilio beloofd voor zijn verkoren bruyd,
Zal brengen tot de luſt, van zijn vervloekte minne;
Doch weet niet wat hy zal, in dit geval, beginnen;
Hy heeft, na lang beraed, een middel voor geſteld,
Beproefd de jonge maegd, voor 'teerſt, met macht van geld;
Hy bied *Virginia* veel ſchetten, en juweelen;
Hy zoekt op deze wijs, haer jeugdig hert te ſteelen;
Schoon dat hy, boven dien, haer alle dienſte doet,
De deugd is als een rots in 't deugdelijk gemoed.
„ Men kreukt geen deugd door geld, de deugd paſt op geen ſchatten,
„ Onreyne zucht en kan noyt op de deugd yets vatten;
Zijn dienſten zijn vergeefs, zijn ſchatten ongeacht,
Zijn vleyen geld 'er niet, zijn bidden heeft geen kracht.
„ De rotzen wijken noyt voor 't dringen van de baren,
„ Geen klip zwicht voor de wind, hoe ſtreng zijn ſtormen waren;
„ Geen boom en valt 'er neêr die wel geworteld ſtaet,
„ Schoon dat een noorder buy zijn groene telgen ſlaet.

Virginia

Virginia (wiens hert gegrond ſtaet op de deugde)
Die acht de kuyſcheyd meer als al des werelds vreugde,
En laet door ſchat, nocht geld, bewegen haer gemoed,
Maer kieſt de zuyverheyd voor al het aerdſche goed.
Hy, ziende dat haer deugd zijn aenſlag deed miſlukken,
En dat haer kuyſch gemoed zijn luſten neêr koſt drukken;
Hy (ziende dat het al vergeefs was aengeleyd)
Die heeft een ander vond, op deze zaek bereyd,
Die heeft voor zijne luſt een aenſlag uyt gevonden,
En gaet een ander weg, in 't plegen van zijn zonden;
Hy (die niets bracht te weeg door ſchatten, nocht door geld)
Die zoekt zijn booze luſt te boeten met geweld,
Die tracht met ſlim beleyd, een middel aen te wenden,
En met een los bedrog *Virginia* te ſchenden;
Hy krijgd een ſnode fiel, een ruw, en harden gaſt,
Die geene deugden kend, nocht op geen zonden paſt;
Hy oeffend *Claudius* in zijn vervloekte zaken,
En waend door deze guyt, tot zijnen wil te raken;
Die hem gebruyken laet tot een godlooze daed,
Een daed, wiens droevig eynd door al de wereld gaet;
Een daed, die 't wreedſte hert kan ſchrikken doen, en beven,
Een daed, die yder menſch behoord een ſchroom te geven;
Een daed, een wreede daed, een droevig ongeval,
Gelijk men in 't vervolg den lezer toonen zal.
Als *Claudius* nu zocht zijn aenſlag voor te ſtellen,
En als een wreede wolf 't onnozel ſchaep te quellen,
Om *Appius* zijn luſt en geylheyd te verzaên,
Grijpt hy *Virginia*, die over ſtraet komt gaen,
Hy rukt haer by het kleed, en vat haer tedre handen,
Gelijk de wolf het ſchaep ſcheurd met zijn felle tanden;
Zoo heeft dien bozen guyt *Virginia* gedaen,
En dwong haer dat zy moſt ſtil zwijgend met hem gaen;
Gy (ſpreckt hy) zijt geen kind van die gy waend u vader,
En zich wel eer aen my betoond heeft een verrader,
Ia, u van my geroofd, als gy, door ſlaefſche min,
Voor my geboren waerd, en dat uyt een ſlaevin;
Dies gy my toebehoord, en eygen waerd voor dezen,
Ia! 't zijn u ouders niet die gyze meend te wezen;
Hierom, maekt geen gerucht, maer zijt geruſt en ſtil,
Ga willig ook met my daer ik u hebben wil;
Hier ſtaet *Virginia* als met de dood bevangen,
En ſtort een trane beek langs wit beſturve wangen;
Ach! niet een enkel woord, en hoord men uyt haer mond,
Vermits d' onnooſle maegd, hier als veroordeeld ſtond,

Beroofd

Beroofd van hoop en trooſt, haer vyand te ontvluchten,
En bied geen tegenweer, als veel bedroefde zuchten;
En toond hier anders niet, als oogen vol getraen,
Terwijl den rover haer dwong met hem weg te gaen;
Haer voedſter hier omtrent (door angſt en ſchrik verſlagen,
Zoo dat de beenen nauw het lichaem koſten dragen)
Die grijpt een moed, en roept met luyder keele uyt,
Koom, Roomſche burgery! beſcherm een jonge bruyd;
O goede Goden! wild dit ſchelmze opzet ſtutten,
Voor ſchenners booze luſt haer reyne jeugd beſchutten,
Ey, goedertiere Goôn! ey, Roomſche burgery!
Ontzet *Virginia*, ey, koom! ey, koom ons by.
De zaek op dit gerucht heeft zich zoo toegedragen,
Dat menig menſch verbaeſt quam aen de voedſter vragen,
Wat dat 'er was te doen? zy meld het droef bedrijf;
Dies dringt het Roomſche volk den rover op het lijf,
En yder die begint op dezen fiel te ſchelden,
Ontſla *Virginia*, of't zal u anders gelden.
Hy (die de burgery hun wil niet weyg'ren dorſt)
Spreekt met een zoete tong, doch lijk'wel uyt de borſt;
Hoe wel men my nu zoekt mijn zake te beletten,
Zoo zal ik niet te min my daer noch tegen zetten,
En keeren tot het Recht, daer ik mijn ongeval
(Na eyſch) bepleyten, en den Rechter klagen zal.
Partyen gaen voor't Recht, daer *Appius* (gezeten)
De boosheyd zelver zocht, en 't ſchelm-ſtuk heeft geweten,
En vraegd aen *Claudius*, daer op den ſtaende voet,
Wat dat zijn zeggen is? die dus zijn aenklacht doet;
'k Had eertijds een ſlavin, uyt wien dat wierd geboren
Virginia, die ik heb in haer jeugd verloren,
Recht op die zelfde tijd, en juyſt op eene dag,
Wanneer *Virginius* zijn vrouw in 't kraem-bed lag;
Die, voor haer doode vrucht, my liet dit kind af nemen,
Het geen de tijd van my allengskens deed vervreemen,
Waer van ik proefen blijk kan toonen dezen dag,
Dies zoek ik dat men haer my weder geven mach.
Den booswicht, die de ſtoel van't Rechter ampt bekleede,
(Gevoed met geyle brand, door al zijn gantſche leden,
En die het onrecht zoud' beſtraffen met der daed)
Die is de gene zelfs die na haer kuysheyd ſtaet;
Den ſchenner (die zijn luſt in geylheyd ſchijnd te ſwemmen)
Die kan zijn heete drift nocht vuyle graegte temmen;
Dies hy aen *Claudius* de zaek is toegedaen,
En wil, op ſtaende voet het vonnis ſtrijken gaen;

Die wil (na zijnen wil) een onrecht oordeel ſpreken,
Maer moet voor deze tijd, de zake laten ſteken,
Vermits het Roomſche volk hem aen het herte taſt,
En roept, dat op de zaek een rijper oordeel paſt,
Ia dat men ook dit ſtuk moet nader overwegen,
En vallen *Appius* in al zijn voorſtel tegen.
Een zaeke van gewicht diend verder onderzocht,
De vader van de maegd eyſcht hier te zijn gebrocht,
Op dat men tegen een partyen komt te hooren;
Waer over *Appius* zich dapper ſchijnt te ſtoren,
En ſpreekt het vonnis uyt (ô droevig ongeval)
Hy wil dat *Claudius* de maegd vervoeren zal;
Hy wil dat *Claudius* de maegd met hem zal leyden,
Gebied de burgery van 't Raedhuys af te ſcheyden;
Icilius, *bruydegom van* Virginia.
Icilius (ter dood bedroefd, door dit geweld)
Roept wraek, mits den tyran zoo valſch een vonnis veld;
Dat men zijn lieve bruyd zouw voor zijn oogen ſchaken,
Wien dezen ſnoden guyt zocht tot een hoer te maken;
Icilius (met wraek ontſteken in zijn bloed)
Toond hier de rechte proef van zijn verliefd gemoed.
Als *Claudius* de maegd zocht aen een kant te vlyen,
Zoo roept *Icilius*, 'k zal 't ſchellem ſtuk niet lyen.
Hy als een felle leeuw, ſpringt op den rover aen,
En wild dat *Claudius Virginia* laet gaen;
Schoon *Appius* gebood *Icilius* te zwijgen,
Zijn dreygen te vergeefs, en koſt het niet verkrijgen;
Icilius die roept niet als te luyder uyt,
Geen rover roofd mijn lief, geen ſchenner ſchen mijn bruyd;
Icilius die paſt op leven, nocht op ſterven,
Maer roept; eer zal de wraek my moorden, villen, kerven,
Ia rukken my het hert al levend uyt het lijf,
Eer ik gedogen wil dit ſchellemſche bedrijf.
O moedwil! zoekt gy my mijn lieve bruyd t' ontrukken?
O neen! kapt liever my dit lijf aen duyzend ſtukken,
Steld vryelijk te werk, ô rovers! uwe macht,
En laet hier alle beuls te zamen zijn gebracht,
Laet my van pijnigers, ô wrede rovers! rekken,
Laet al mijn leden my vry uyt malkander trekken;
Noch zal ik daer om niet ophouden, ô tyran!
Om wraek te roepen, alzoo lang ik roepen kan;
Virginia is mijns, dies wil ik haer behouwen,
En voor mijn eygen bruyd, en voor mijn echte vrouwe;
Doet efter wat gy kund, en voorders wat gy wild;
Het zy dat gy my braed, het zy dat gy my vild,

Het

Het zy dat gy my komt met duyzend plagen quellen,
Ik zal my niet te min, daer dapper tegens ſtellen.
Al wie dit hoord, die is beweegd, door deze klacht,
Al wat'er is, dat ſteld zich tegen 's Rechters macht,
Al't vollik ſchreyd en weend, door dit ſtantvaſtig ſpreken,
Dies *Appius* dien dag de zaek moſt laten ſteken;
Dies *Appius* gebood, dat *Claudius* zoud gaen,
En laten voor die tijd, de zaken ongedaen;
Maer dat men daegs daer na zoud wederom vergâren,
Om met een vaſt beſluyt in d' uytſpraek voort te varen,
Het zy haer vader komt, oft dat hy achter blijft;
Dies *Appius* terſtond, daer op, na 't leger ſchrijft,
Als dat *Virginius* gevangen zy genomen;
Die (eer den brief daer quam) is in de ſtad gekomen,
Verwittigt van de zaek door twee uyt zijn geſlacht,
Van wien de tijding hem in 't leger wierd gebracht.
Hy (na de Roomſche wijs) doet alles veerdig maken,
Wat dienſtig wezen kan tot voordeel van zijn zaken;
Hy, met zijn lieve kind, in dit geval gekleed,
Gelijk men na gewoont, by 't Roomſche vollik deed,
Verzelſchapt met een ſleep van ſtatelijke vrouwen,
Op hoop dat zy de zaek ten beſten brengen zouwen;
En zijn na *Appius*, ter rechter bank gegaen,
Al waer omtrent men zag veel duyzend menſchen ſtaen;
Virginius begint te weenen, en te klagen;
Beſtaet aen al het volk zijn droefheyd op te dragen;
Begint met droeve ſtem zijn klachten, en geween,
Heeft al de burgery om byſtant aen gebeên.
De maegd *Virginia* (wiens tranen beeden ſtrekken)
Zoekt al 't Romeynſche volk tot meêly op te wekken;
Op dat de lieve gunſt van d' Roomſche burgery
Haer (in de hoogſte nood) een trooſt, en ſteunſel zy;
Virginia, eylaes! met tranen in de oogen,
Beweegd, al wie haer ziet, tot innerlijk medogen;
Virginia die ſchreyd, *Virginius* die weend,
De dochter bid de Goôn, de vader de Gemeent;
Wie dat 'er is omtrent, die ſchijnd het hert te breken,
Door klachten die men hoord van kind en vader ſpreken;
Door tranen die men ziet dat daer een dochter ſtort,
Om dat haer kuyſche jeugd zoo zeer beſtreden word;
Haer trouwe bruydegom, niet min aen zijner zijde,
En met een droeve geeſt, en met een hert vol lijden;
Die zucht, die treurd, en weend, zoo droevig als hy kan,
Ziet zijn bedroefde bruyd, zy haren bruygom an;

Virginius vader van Virginia, buyten Romen (als Capiteyn) ſe velde zijnde, komt binnen Romen, als eer den brief in 't leger quam.

Hy zucht, zy weend, en ſchreyd, hy ſchijnd van ſmert te ſmoren,
Nu hy haer tranen ziet, haer zuchten moet aenhoren;
't Schijnd hem zijn herte berſt, als hy zijn oogen ſlaet
Op haer betraend gezicht, op haer bedroefd gelaet,
Op haer beſturven mond (omringt met bleeke tippen)
Al waer de kille dood zit op de purp're lippen;
Men ziet *Virginia* beſturven als een dood,
Door 't nakende gevaer, en overdroeve nood,
Haer rode kaken, die wel eertijds rozen leken,
Die werden overvloeyd, door waterende beken,
Door beken van getraen, als zijnde brak, en heet,
Getuygen van haer ſmert, en al te droeven leet.
Waer is 'er hert zoo hard, dat niet en zoud erbarmen,
Wanneer 't een jonge maegd, zoo bitterlijk hoord karmen,
Door liefd tot zuyverheyd, ziet ſchreyen zoo een ſpruyt,
De vader om zijn kind, de bruygom om zijn bruyd?
De kuyſcheyd, trouw, en liefd, doen dees drie zielen treuren,
Zoo dat een ſteenen hert aen ſtukken ſchijnd te ſcheuren;
Al wie men by dees drie bedroefde zielen ziet,
Die kunnen aen het oog de tranen weyg'ren niet;
Al wie hier is, die treurd, en ſtort een tranen regen,
Geen menſch, wie het ook zy, hy toond zich vol bewegen;
Geen ziel is hier omtrent, die niet en zucht of ſchreyd,
Vermits een Rechter zelfs, dit ſchellem ſtuk bereyd;
Al wie men ziet, die weend uyt menſchelijk meedogen,
Met zuchten in het hert, met tranen in de oogen;
Alleen blijft onbeweegd dien overgeven guyt,
Die in de luſten brand tot zoo een kuyſche bruyd;
Alleen blijft onbeweegd van meêly te gevoelen,
Dien ſchenner, die zijn brand, en luſten zoekt te koelen;
Alleen blijft onbeweegd het hert van dien tyran,
Die zijn vervloekte luſt niet overwinnen kan.
Den booswicht die verſchijnd (ter Rechter ſtoel gezeten)
Daer met een geyle vlam, en met een valſch geweten;
Eer yemand eenig woord mach brengen aen den dag,
Eer yemand voor het Recht de zaek ontleden mach,
Eer yemand van de zaek een enkel woord mach ſpreken,
Heeft hy (vervloekte daed!) het vonnis al geſtreken,
En *Claudius* den eyſch (onwettig) toegeſtaen,
Als dat *Virginia* met *Claudius* moſt gaen.
„ Wat baet het, of het Recht gegrond is op de wetten,
„ Zoo zich den Rechter na de wetten niet wil zetten?
Als *Appius* zijn wil hier tot een wet gebruykt,
En dat gerechtigheyd voor moedwil neder duykt,

Gaet

Gaet zich *Virginius* hier dapper tegens zetten,
En wilde (doch vergeefs) dien kinder roof beletten;
Hy klaegd'er van geweld, en roept, de maegd geroofd,
Die is mijn vleeſch, en bloed, haer bruydegom beloofd;
Icilius die moet, en zal mijn dochter trouwen;
Laet my, ô *Appius*! laet my mijn kind behouwen,
Mijn kind, mijn wettig kind, noch eens, mijn vleeſch en bloed,
Niet voor uw vuyle luſt in geylheyd opgevoed,
Niet voort gebracht voor u, tot ſnoode hoererye,
O neen! mijn eerbaer hert zal noyt die booſheyd lyen;
Ik hebze opgequeekt, op dat haer reyne jeugd,
Ten echt geoffert zy haer bruydegom ter deugd;
Laet af, ik zeg laet af, een reyne maegd te ſchaken,
En tegens recht, en wet, die tot een hoer te maken;
Ik raed u, *Appius*, ik raed u, laetze gaen,
En ſlaet'er nimmermeer uw geyle handen aen;
Ik raed u, laetze gaen, oft 't zal 'er anders dagen,
Virginia, eylaes! begint op nieuw te klagen;
Virginia die ſchreyd, *Virginia* die weend,
Zoo dat zy d' herten trekt van alle de gemeent;
Virginia beweegd een deel Romeyniſche vrouwen,
Op wien d' onnooſle maegd haer meende te vertrouwen;
Vermits zy te gelijk voor *Appius* gaen ſtaen,
En roepen; laet de maegd uyt uwe handen gaen,
Wy willen 't, laetze los, oft Romen zal 't betreuren,
Wy zullen *Appius* de huyd van 't vleeſch af ſcheuren,
En rukken uyt de kop dat ſtreng en wreet gezicht,
Mits hy te buyten gaet het Recht, en Rechters plicht.
Hy komt (als dol van ſpijt) met rakkers aen gevloden,
En heeft het Roomſche volk, met ſtreng gebod, geboden,
Dat, op verbeurt van 't lijf, een yder af zoud ſtaen,
Waer door 'er veel verſchrikt weêr zijn te rug gegaen.
Hier ſtaet *Virginia*, van alle hoop verlaten,
Geen zuchten hebben kracht, geen tranen kunnen baten;
De gunſt der burgery werd door geweld verkracht,
Virginia met dwang, den rover toegebracht
Geen ziel was hier omtrent, die niet beſtond te treuren,
Wanneer zy zach dit ſchaep dus van de wolf verſcheuren,
Virginius (die zich nu gantſch verlaten vond
Van d' Roomſche burgery, waer op zijn hoope ſtond)
Die volgd een quaed beſluyt, hem in het hert gekomen,
Die heeft een wreede daed (ach leyder!) voorgenomen;
Hy (ziende dat de zaek nu buyten hoop moſt gaen)
Die vangt, in dit geval, een droevig treur-ſpel aen;

Doch, eſter niet te min noodzaekelijk, ten deele;
Virginius begind zijn droeve rol te ſpeelen,
Alzoo hy niet en wil met zijne oogen zien,
Dat aen zijn lieve kind eer-ſchending zoud geſchien;
Hier vangt het treur-ſpel aen, ô overdroeve zaken!
Virginius voor eerſt, gaet zich den veynſert maken;
Gelatende, al oft zijn gramſchap waer geſtild,
En ſpreekt tot *Appius*; volvoert het geen gy wild;
En heb ik tegens u yets ongerijmds bedreven,
Zoo bid ik *Appius*, dat hy 't my wil vergeven;
Sta my een zake toe, vergun een ding aen my,
Dat ik mach onderſtaen hoe 't hier gelegen zy;
Gun my de voedſter eens, in u by zijn, te ſpreken,
En ook *Virginia*, die ik mijn dochter reken;
Op dat ik onderſta (zoo veel ik immer ken)
Oft ik ook, in der daed, de rechte vader ben;
Zoo neen! wil ik my daer in 't minſt niet meer meê quellen,
Maer my (in dit geval) vry wat geruſter ſtellen.
Wel aen ſpreekt *Appius*, uw eyſch word u vergund,
En doet in deze zaek al 't geene dat gy kund,
Hy (met zijn dochter, en de voedſter af geweken)
Begind al zuchtende, op deze wijs te ſpreken;
Ten aenzien, lieve bloem, mijn kind, mijn eygen kind!
Dat uwen vader nu geen beter uytkomſt vind,
Om uwe eerbaerheyd, en maegdom te beſcharmen,
Zoo neem u toe vlucht nu hier in uw's vaders armen,
En geef een droeve kus aen dees beſturven mond;
De vader (die al hier een weynig ſtille ſtond)
Die heeft de dood ſteek aen *Virginia* gegeven;
En brengt zijn eygen kind (ô droefheyd!) om het leven;
Hy roept; ô *Appius*! 't onnozel maegde bloed,
't Welk uw onkuyſche luſt my hier vergieten doet,
Zal eyndelijk op u, en op de uwen komen,
Uw luſt is 't die mijn kind het leven heeft benomen;
De oorzaek is uyt uw vervloekte luſt ontſtaen;
De moord komt over u, ſchoon ik die heb gedaen;
Daer leyd de reyne bloem in 't purper bloed verzopen,
Koom, duyvelſche tyran, van geyle luſt bekropen;
Koom, maegde moorder! koom, koom hier, zeg ik, en boet
Uw vuyle graegten, in dit maegdelijke bloed;
Koom, ſchenner van de trouw, en zie dijn luſt gewroken,
Zie hier, getrouwe liefd geſchonden, en gebroken;
Zie hier, een doode mond, voor vriendelijke lag;
Zie hier, een droeve dood, voor blijde bruylofts dag.

Als dit geſchiede, ſtonden ſy nevens het huys van een ſlachter, alwaer Virginius een ſlachtmes ziende, bedekt elijk in quam, en eer het yemand gewaer wierd, 't zelfde in handen kreeg, en door ſtak alzoo het herte van zijn dochter.

Gun-

GUnſtige Lezer! ſluytende onze Rijmen, met de dood van Virginia, *heb ik noodig geacht het eynde van* Appius, *in't kort hier by te voegen, als zijnde een zake niet gedroomd, nochte door ydele verzieringe der herſſenen geſmeed, maer in der daed waerachtig, na de getuygeniſſe van dien vermaerden, en lofwaerden Hiſtoriſchrijver* Titus Livius.

Als nu de zaken dus verre gebracht waren, dat een vader zijn onnooſele dochter gedood hadde, om alzoo haer maegdelijke reynigheyd te beſchermen voor die barbariſche welluſt, van dien ongenadigen tyran Apppius, *de welke zijn beeſtige ontucht en geyle moedwil hadde toegeleyd, om zoo zuyvere bruyd t'onzuyvren, om zoo getrouwe liefde, als 'er was tuſſchen* Icilius, *en* Virginia, *te ſchenden; maer God een Rechter aller Rechteren, heeft dat onrecht afgeweerd, en niet kunnen gedogen, dat de werker van zoo boos voornemen, ongeſtraft zoude blijven; is gevolgd, dat de twee legers (het eene gevoerd van* Virginius, *het ander van* Icilius) *die aen verſcheyde deelen, buyten Rome, te velde lagen, zijn van veel vernaemde Romeynen opgewekt, en gemoedigd in de ſtad te trekken, al waer de wetten, en't gebied ſtonden onder* Appius, *en noch negen neffens hem van een genegentheyd, die gezamentlijk beſloten hadden, de beheerſching, en 't Burgermeeſterſchap onder hun te behouden, voor hun leven; en de Romeynen te plagen met een geduurige ſlaverny onder het juk van hun onmenſchelijke wreetheden; al het welk belet is door deze twee legers, waer mede zy gedwongen werden af te ſtaen, en de beheerſching te brengen, op 't vorige gebruyk, onder twee Burgermeeſteren, en tien Burger Hopluyden; dit alzoo gedaen, hebben gezocht de miſdaed, en moedwil des tyrans, rechtvaerdiglijk te ſtraffen; hebben, ten dien eynde, den God vergeten guyt* Appius *doen vangen, en in de boeyen geworpen, daer hy (uyt vreeze van een ongenadige, en ſchandelijke ſtraffe te lijden, voor zyn booſe, en godlooze miſdaed) zich zelve is een beul geweeſt, en heeft alzoo zijn vuyle leven met een ellendige, en ſchandelijke dood ge-eyndigd.*

De min, gepleegd voor d'echte trouw,
Veroorzaekt veel tijds groot berouw.

ALs ik eens zag een vuur in lichte vlamme blaken,
Beſtond ik in't gedacht, een zinne beeld te maken;
Gelijkerwijs het vuur zijn krachten in zich heeft,
En weder op zijn tijd, de vlamme van zich geeft;
Gelijkerwijs het vuur, gevoelen doet zijn hette,
Aen die, die zich te na wil by de vlamme ſetten;
Zoo doet een jonge maegd, zoo doet een dertel dier,
De min is in haer hert gelijkerwijs het vyer;
Een maegd, kan in de min (te recht) een vuur verſtrekken,
't Geen koele herten weet tot minne vlam te trekken;
Een onervaren maegd in luſten van de min,
Geeft hette, door die vlam, vaek aen een koele zin;

Het

Het is van aen begin de maegden in geboren,
Door in geboren aerd de vryers te bekooren;
Het is van aen begin de maegden ingeſtort,
Dat door haer eygenſchap den minnaer gaende word.
Een die de min niet kend zal tot het minnen raken,
Wanneer gelegentheyd gen egentheyd zal maken;
Een geyl en jeugdig dier lokt dikmael vryers aen,
En doet hun in het hert een zoete brand ontſtaen;
Dit zy u voor een les, ô jonge domme zinnen,
't Zy dat gy word bemind, of zelfs beſtaet te minnen,
Geef eer en rede plaets, die u zijn tot een leer,
Dat gy in 't minnen gaet, ô vrijſters! niet te veer.
Geooreloofde min wil ik u niet verbieden,
Maer leeren datze mach behoorelijk geſchieden,
En op gezetten tijd, en op bequame ſtond;
Niet in een geyle luſt, maer uyt een kuyſche grond;
Niet in een heete drift van luſten in getogen;
Niet in een geyle ſmaek uyt *Venus* borſt gezogen;
Niet buyten ouders raed te plegen vryery,
Maer dat het van begin met hare kennis zy.
Daer toe zal ik een zaek heel dienſtig gaen ontdekken,
Die u in dit geval een leering kan verſtrekken,
Waer door gy, loſſe jeugd, u voelen kund beweegd,
Dat buyten ouders raed gy 't minnen niet en pleegd.
In Holland leyd een ſtad die *Leyden* word geheten,
Daer is een zaek gebeurd, als eenige wel weten;
Daer is een zaek geſchied, een zaek die ik beſchrijf;
Een zaek, een vreemde zaek, een wonderlijk bedrijf;
Een zaek, een droeve zaek, gelijk ik zal ontdekken;
Een zaek, die menig hert tot tranen zal verwekken;
Een zaek, een droeve zaek, in deze ſtad geſchied;
Een zaek, eylaes! een zaek vol wonder en verdriet;
Een zaek, hier voorgeſtelt, op datze yder leze,
Vermits zy aen de jeugd kan nut en dienſtig wezen;
Een zaeke, niet gedroomd, maer in der daed gebeurd,
Een zaek, die heden noch by veele werd betreurd.
Een jongman van die ſtad, op zeker plaets gekomen,
Heeft om een kleyne zaek een felle wraek genomen,
Aen eene, die hy ſcheen te zijn een goede vriend,
En noyt aen hem en had zoo ſnoode loon verdient;
Ik zal den jongeling een vreemde name geven,
Om dat'er heden noch van zijn geſlachte leven,
En *Hylas* zal zijn naem by ons zijn uytgebeeld,
Mits dien dat hy de rol van ongeſtadig ſpeeld.

Als

Als *Hilas* zijnen vriend by na ter dood toe wonde,
Heeft hy zich van die tijd, in zwarigheyd bevonden;
En om zijn ſnoode daed, ook menigmael gezucht,
En is van ſtonden aen, getogen op de vlucht.
Hy, (wel verzien van geld) heeft zich te paerd begeven,
Mits den gequetſten was onzeker van het leven;
Hy, zijnde op zijn paerd, na zeker plaetze rijd,
Alwaer hy zich onthoud, ook voor een lange tijd.
Als *Hilas* daer het oog laet op een Iufvrouw vallen,
Begint hy, nu en dan, met haer ook wat te mallen;
Hy, die ook neffens dien aen haer te kennen geeft,
Dat hy genegentheyd tot hare liefde heeft;
Hy, die een wijl by haer gelijck den vryer maekte,
Door dezen ommegang, in hare gunſt geraekte.
Ick, die haer met de naem van *Roſamundi* noem,
Ten aenzien dat zy was een roos, en werelds bloem.
Dees bloem, dees *Roſamund*, van zijne min beſtreden,
Met vleyen en gezmeek, met zuchten en gebeden;
Is als een ſimpel duyf, een duyfjen, ach! helaes,
Dat licht kan zijn gelokt, door luſten tot het aes;
Dees bloem, dees *Roſamund*, door ſchoone ſchijn bedrogen,
Als een onnozel dier, word in dien ſtrik getogen;
Dees bloem, dees *Roſamund*, met ſchijn van zoet gepeyd,
Die proefd, hoe in dat zoet, verholen bitter leyd;
Dees bloem, dees *Roſamund*, word met bedrog gevangen,
En, even als den viſch, blijft aen het hoekjen hangen.
Zy, buyten Ouders raed, hem heymelijk bemind,
En tegens Ouders dank, haer vryigheyd verbind;
Zy, die haer al te licht in 't minnen liet bewegen,
Die is, gants onbedacht, met *Hilas* wech getogen;
Zy, die haer in de min te licht bewegen liet,
Beproefd ook na der hand, ach leyder! het verdriet,
„ O onbedachte Ieugd! te los in 't ydel minnen,
„ Daer gy geen Ouders kend, maer volgd uw domme zinnen;
„ O onbedachte Ieugd! zie, wat de minne geeft,
„ En hoe hy doold, die niet na Ouders raed en leefd.
„ Leer hier, hoe licht de min een dochter kan verleyen;
„ Leer hier, een droeve zack met *Roſamund* beſchreyen;
„ Leer hier, wat dat de min aen jonge Maegden doet;
„ Leer hier, dat in de min gy Ouders kennen moet.
„ 'k Zeg kennen niet alleen, maer uyt haer kennis leeren;
„ Dat gy door Ouders raed, dit ongeval kund weeren.
„ Had *Roſamund* gedaen, het geen haer Vader wouw,
„ Soo had zy ook geweeſt een wel geachte Vrouw;

„ Had *Roſamund* de raed haers Vaders aengenomen,
„ Zy waer in dit verdriet, en lijden niet gekomen;
„ Ik zeg in dit verdriet, en alderzwaerſte pijn,
„ Die oyt op aerden kan aen teere maegden zijn.
Als *Roſamund* te paerd by *Hilas* was gezeten;
Als *Hilas* hem hier in had na zijn wenſch gequeten;
Als hy haer menig mijl ten land had uytgevoerd,
Voeld hy door quade luſt zijn zinnen aengeroerd.
Zy, Vryſter en geen Maegd, zy Vrouwe buyten echte;
Zy, Moeder van een vrucht, doch buyten wet en rechte;
Zy, by-ſlaep van een Man, geen wettelijke Vrouw;
Hy voogd van hare ſchoot; zy zonder eer en trouw,
Is zijne luſt te wil in alderhande deelen,
En laet hem na zijn wil, met al haer leden ſpeelen.
„ O! jonge domme jeugd, die van u eygen leet,
„ De oorzaek niet en mijd, of d' oorzaek niet en weet.
Als *Hilas Roſamund* vervoerde na zijn luſte,
En neffens hare zijd, op zachte pluymen ruſte;
Als *Hilas Roſamund* in zijne armen had,
En alle welluſt deed geduurende zijn ſchat;
Als *Hilas* op het land is hier of daer gekomen,
't Zy in een groen valley, omlommerd van de boomen,
't Zy hy een acker zach, die dicht van koren ſtond,
Daer voegde hy zich neer met zijne *Roſamund*;
Daer ging het minnen aen, zy jong en groen van jaren,
En docht in deze vreugd niet, hoeze na zou varen;
Zy, die in korten tijd de zoete luſten proefd,
Gedenkt niet, dat de min een jonge Maegd bedroefd.
Hy, die het zuyver wit van haer albaſter borſten,
Met een onſuyv're hand, beſmette en bemorſte;
Zy, die haer lieve mond, korale lippen rood,
Zy, die zoo menig kus zijn geyle luſten bood,
Zy (in het kort gezeyd) doet hem zijn luſten loozen,
En ſlaept op *Venus* bed, bedoven in de roozen;
Doch na een korten tijd, de zake neemt een keer,
De droefheyd die begint, de welluſt duerd geen meer.
„ Het gaet gelijk het pleeg, de ſtraffe volgd de zonden,
„ Gelijk als *Roſamund*, God beterd, heeft bevonden.
„ Onechte min die is dat eygen ingeſtort,
„ Dat aen een Minnaer 't zoet in 't eynde bitter word.
Als *Hilas* was verzaed in luſt van 't minne plegen,
Heeft hy in *Roſamund* een tegenheyd gekregen;
Als hy met haer in als zijn wille had gedaen,
Is op het droevigſt daer het treur-ſpel aengegaen.

O loos,

„ O loos, en boos beleyd! ô Zatans helſche vonden!
„Met wat een ſoeten ſchijn, lokt gy de menſch tot zonden;
„Hoe licht ſteld gyze voor, al eerze word volbrocht,
„Hoe zwaer, eylaes! wanneer de daed is uytgewrocht;
„ De ſchijn maekt zonde zoet, de zoetheyd lokt tot proeven,
„Het proeven baerd in 't hert, de naſmaek van bedroeven;
„ De welluſt tokt de wil, de wil in 't quaed voldaen,
„Die trekt en ſleept de ſtraf met geeſſels achter aen.
Bedroefde *Roſamund*! wat is u wedervaren,
In 't bloeyen van uw jeugd, in 't beſte van uw jaren?
Bedroefde *Roſamund!* had ik eens mogen zien,
Het ongeval dat u van *Hilas* moſt geſchien;
Had ik eens mogen zien zijn goddeloos bedrijven,
Soo had ik uw verdriet met tranen mogen ſchrijven;
Soo had ik dit mijn rijm geſchreven met uw bloed,
Tot een gedachtenis van 't geen u *Hilas* doet.
O *Hilas*! ô Tyran! hier zal uw geeſt nu zweven,
Een ſchrik, een ſchroom, een vrees, aen alle Maegden geven,
Te ſchuyen geyle luſt, in d' oeffening van min;
Te volgen ouders raed, en niet haer eygen zin.
Als *Roſamunda* nu van *Hilas* was verſtooten,
Heeft hy een quade vond in zijn gedacht beſloten.
Hy, met een wreed gemoed, rukt *Roſamund* van 't paerd,
En ſtootze van hem af, en ſmytze neêr ter aerd;
Zy, als 't onnozel ſchaep, in 't midden van de leeuwen,
Begind met luyder ſtem, ellendelijk te ſchreeuwen;
Zy roept, zy raeſt, zy tierd, wat wild gy, *Hilas*, doen?
Hoe! wild gy my met ſtraf, in plaets van liefde voên?
Hy, die noch onbeweegt, geen leet voeld van haer lyen,
Die geeft het paerd de ſpoor, en wilze over ryen;
Zy, die een teere hand, aen toom en teugel ſlaet,
Zy met beſturven ſtem, bid God den Heer om raed;
Hy praemd, en prangd het paerd, om haer op 't hert te treden;
Zy roept, ach! *Hilas* lief, beweeg door mijn gebeden;
Ach! *Hilas*, *Hilas*! lief, heb ik u yets miſdaen,
Ik bid u zegt het my, eêr gy dit wild beſtaen;
Wat is 't, wat ſchort u doch, waer in heb ik miſdreven?
Ach! *Hylas*, ſoekt gy my te brengen om het leven?
Waer meê heb ik aen u zoo zware ſtraf verdiend?
Ach! *Hilas*, *Hilas*! lief, ik hoop niet dat gy 't miend.
Hy ſoekt haer met het paerd op hare borſt te trappen;
Hy rukt den degen uyt, haer hoop begint te ſlappen;
Zy op haer blote knien valt los ter aerden neer,
Ach! *Hilas*, gy die my beroofd hebt van mijn eer,

Mijn kuyſheyd afgeperſt, mijn zuyverheyd genomen,
Mijn lichaem hebt bevrucht, ey! wildtot kennis komen;
Denck wat ik heb gelaên, en hoe ik ben geſteld,
Spaer doch een teere vrucht, bezadigt uw geweld;
Ik die, als uw ſlavin, hier op der aerde buyge,
Roep Hemel, en roep God, mijn *Hilas*! tot getuyge,
Dat ik mijn leven noyt zal melden mijn verdriet,
Zal melden dat my oyt van u yets is geſchied,
Spaer maer d' onnoſle vrucht, meer als mijn eygen leven;
Ik zal my hier of daer, voor dienſtmaegd gaen begeven;
Verſchoon mijn leven maer, ach *Hilas*! lieve vrund,
En neem niet zoo veel wrack, als gy wel krijgen kund.
Sy, die nu als een ſchip, ſtoot op de harde klippen,
Die ſlaet het oog op hem, en met beſturve lippen,
Heeft noch yets op de tong, maer mits de ſprake ſtuyt,
Breekt zy een donder-ſlag van herte zuchten uyt.
Hy heft den degen op, met houwen, ſtoten, kerven,
En doet zijn *Roſamund*, daer duyzend dooden ſterven;
Hy treed ten zadel uyt, en neemtze hallef dood,
Begraeft zijn *Roſamund*, daer in een vuyle ſloot.
„ Zie hier, ô Maegden! zie, een ſpiegel voor uw zinnen,
„ Waer in men kan bezien, de vruchten van het minnen.
Als *Hilas* deze moord onmenſchelijk beſtond,
Zijn wreedheyd had gepleegt, aen deze *Roſamund*;
Als hy in wreedheyd had het leven haer benomen,
Soo is hy naderhand, weêr in de ſtad gekomen,
En zonder dat 'er menſch van zijne daden weet;
Doch voeld zijn eygen hert geknaegt, van 't geen hy deed.
Waer dat hy gaet of ſtaet, hem volgen zijn gedachten,
't Gehoor verwijt aen hem, haer zuchten, en haer klachten;
't Gezicht vernieuwd aen hem, hoe droevig het geliet,
Toen zy in tranen vloed uytſtor te haer verdriet,
Toen hy haer zag geknield met toegevouwen handen,
(Door zijn onkuyſche luſt gebrocht tot vuyle ſchanden)
Hem bidden om gena, toen zy haer handen wrong,
En bad hem, dat hy doch zijn booze luſt bedwong,
En niet van hem verhoord, moſt duyzend dooden lyen;
Dit komt nu zijn gedacht bevechten en beſtryen,
Dit ſpeeld hem in de kop, dit leyd hem in de zin,
Hy beeld zich alle uur zijn booze zonden in;
Hy moet, waer dat hy gaet, zijn beulen met hem dragen,
Die hem tot aen de ziel, met duyzend pijnen plagen;
Hy moet daer alle daeg voor zijne rechters ſtaen,
Die hem, in zijn gemoed, met duyzend geeſſels ſlaen.

In 't

In 't eynde, hy en kan op gene plaetze ruſten,
De ziel in ſtage pijn, het herte zonder luſten;
De tonge zonder ſmaek, de mage zonder graegt,
Een ſtraffe voor zijn zond, een roede die hem plaegd;
Een leven zonder vreugd, een ziele zonder leven,
In 't kort, de wereld kan hem geen vermaken geven;
Geen welluſt, geen vermaek kan hém meer vreugde zijn,
Al wat een ander trooſt, dat is voor hem een pijn;
Hy, van een boozen geeſt inwendig aengedreven,
Word krachteloos van breyn, en zinneloos van leven;
„Zie, wat de zonde doet, en hoe zy is van aerd,
„Zie, hoe de eene zond de ander zonde baerd.
Hy roept den duyvel aen met vloeken en met zweeren,
Mijn ziel, mijn ziele moet, zeyd hy, ter helle keeren;
Al waer het helſch gedrocht my Satans ſlave noemd,
Daer is voor my geen hoop, mijn ziele is verdoemd.
O overdroevig eynd! ô ſtraffe van de zonden!
Als *Hilas* zijn gemoed dus heeft geſteld bevonden,
En dat hy 't leven voeld ten naeſten by aen 't end,
Soo wil hy dat men voort om zeker vrienden zend.
Een Dienaer van Gods woord is voor zijn bed gekomen,
Die hy zijn miſdaed had te zeggen voorgenomen;
Na dat 'er hier en daer een woordjen was gezeyd,
Heeft hy den Dienaer Gods zijn miſdaed voor geleyd.
Ik ben 't, die *Roſamund* haer ouders heb onttogen;
Ik ben 't, die *Roſamund* zoo valſchlijk heb bedrogen;
Ik ben 't, die *Roſamund* beloofde mijne trouw;
Ik ben 't, die *Roſamund* gebruykt heb als mijn vrouw;
Ik ben 't, die *Roſamund* met valſche woorden vleyde;
Ik ben 't, die *Roſamund* in minne luſt verleyde;
Ik ben 't, die *Roſamund* haer eer en kuyſheyd ſtal;
Ik ben 't, die *Roſamund* gebracht heb tot den val;
Ik ben 't; die *Roſamund* door geyle luſt ont-eerde;
Ik ben 't, die *Roſamund* verſtiet en niet begeerde;
Ik ben 't, die *Roſamund* gebracht heb tot 'er dood;
Ik ben 't, die *Roſamund* gevoerd heb in de nood;
Dees arrem heeft haer ziel ten lichaem uyt gedreven;
Dees hand heeft haer, eylaes! de laetſte ſteek gegeven;
Dees hand, vervloekte hand, heeft haer van 't paerd gerukt,
En het ziel rovend zwaerd tot in het hert gedrukt;
Ik ben 't, eylaes! ik ben 't, die haer moordadig moorde;
Ik ben 't, die haer gezucht en ſchreyen niet verhoorde;
Dies ik mijn herte ſmoor in een vervloekte quel,
Hier door mijn ziele werd gedagvaerd in de hel.

Op het voorgaende.

O jonge jeugd! die 't minnen pleegd,
En menig maegd tot min beweegd;
Ey! wild door Hylas leeren,
Mins valſcheyd af te weeren.
Bedrieg geen maegden met de mond,
En bouwt geen min op loſſe grond;
Ey! leer aen Hylas daden,
Hoe Zulke min kan ſchaden.
Cy jonge maegden! voor u ziet,
Te licht geloofd de minnaers niet;
En laet u noyt bewegen,
Min, voor de trouw, te plegen.

De liefde, in een trouw gemoed, Die baerd haer vreugd, uyt tegenſpoed.

TEn tijde als de Moor met moorden en met branden,
Quam roven door de zee, tot op de Spaenſche ſtranden,
Quam plagen 't Spaenſche volk met dwang, en met geweld,
Soo dat den Keyzer zich daer dapper tegen ſteld,
En zoekt de Spaenſche kuſt van rovers te bevrijden;
Gaet met een ſterke vloot der Mooren ſtrand beſtrijden;
En onder het bevel van zeker edel man,
Soo wakker in den krijg, als yemand wezen kan.
Dees heeft met's Keyzers macht zich op de zee begeven,
Komt met de gantſche vloot voor Alkair aengedreven;
Waerom *Catulle* leefd in liefdens quel, en pijn,
Mits dien *Diego* moet van haer geſcheyden zijn.
De woeſte zee verheft door bulderende vlagen,
Soo dat de meeſte vloot werd in de grond geſlagen,
Voor 't ooge van de Moor, dicht voor hun ſtad, en land,
Daer 't eene ſchip verzonk, en 't ander is geſtrand.
Daer zach men op een wrak *Diego* komen drijven,
Die niet en wiſt of hy zoud dood, oft levend blijven;
Die eyndelijk van 't wrak, tot op den oever zwom,
Al waer hy (afgemat) der Mooren ſtrand beklom;
Niet om het Mooren volk tot ſlach, oft ſtrijd te tergen,
Maer, om in deze nood, alleen het lijf te bergen;
Diego word gewaer ('t geen hem zijn hoop belet)
Hoe dat der Mooren ſtrand met wachten was bezet;

Dies;

Dies hy gevangen wierd, en is (alzoo gebonden)
Te Alkair in de ſtad, voor ſlaef te koop gezonden;
Waer op dien zelfden tijd, des * Konings dochter quam, * Genaemt Mandeque.
Die in *Diego* voort een welbehagen nam;
Hy geeſtig van gelaet, en ſchoon in alle deelen,
Wiſt, door een zoete trek, dit maegden hert te ſteelen;
Zy, van een ſtraf gezicht, als zijnde een Morin,
Die toonde door het oog, genegentheyd tot min;
Zy koopt hem voor haer ſlaef, op hoop hy haer zal minnen,
Vermits zy met 'er tijd, zijn herte tracht te winnen;
Diego is verblijd in 't midden van zijn pijn,
En hoopt, door dit beleyd, haeſt weder vry te zijn.
Mandoque de Princes, in liefde zeer ontſteken,
Die mach geen menſchen zien, die mach geen menſchen ſpreken;
Zy heeft noch ſmaek, noch luſt in eenig ſpijs, oft drank,
Ja vind haer zonder ruſt verſcheyden nachten lank;
Meeſt voegd zy haer te bed, doch efter zonder ſlapen,
't Schijnd dat 'er niet en is dan ſmert voor haer geſchapen;
Al wat men vreugde noemd, en 't jeugdig hert verblijd,
Dat geeft *Mandoque* niet als moeylijkheyd, en ſtrijd.
Mandoque is verliefd, en durft haer nood niet klagen;
Mandoque moet in 't hert verhoolen liefde dragen;
Mandoque die bemind, en leefd in ſlaverny;
Mandoque is ſlavin, en ſteld de ſlaven vry;
Mandoque voeld een brand, wiens vlamme zit van binnen;
Mandoque die gevoeld het zoete vuur van minnen;
Mandoque die is ziek, en innerlijk gewond,
Als zy *Diego* ziet zoo wortze weêr gezond.
Zy moet (ſchoon zy niet wil) haer liefden hem ontdekken,
Vermits zy uyt haer hert de vlamme niet kan trekken;
De vlam, ik zeg de vlam, de vlam van zoete min,
Die wil niet uyt het hert, maer brand vaſt dieper in;
Zy wil, en kan doch niet, haer zoete pijn verſwijgen,
Schoon of zy niet en wil, zy zoekt noch hulp te krijgen;
Verwonnen door de liefd, ſteld ſchaemte aen een zy,
Diego, zeyd zy, ach! *Diego*, kom by my;
Diego, ach! ik ben in ſlaverny gekomen,
Een ſlaef, *Diego*! heeft mijn vryheyd my genomen;
Diego! kund gy niet bedenken wat 'er ſchort,
En door wat ſlave my mijn wil benomen word?
Diego! ſpreekt uw grond vryhertig zonder veynzen,
Kund gy mijn ſlaverny niet zien uyt mijn gepeynzen?
Kund gy uyt mijn gezicht mijn herte niet verſtaen?
Soo moet *Mandoque* in haer ſlaverny vergaen;

Diego! ziet gy niet in mijn gelaet geſchreven,
Als dat ik ben verliefd? ſpeurd gy 't niet aen mijn leven,
Dat zonder u ik leef in een geſtâge ſtrijd,
En als ik by u ben dat ik dan leef verblijd?
Ach! zonder uwe liefd ben ik ook zonder leven,
Uw liefde kan aen my de dood oft leven geven;
Soo gy my liefd, ik leef, zoo gy my haet, ik ſterf,
Ik heb geen leven meer zo ik uw liefde derf;
Soo gy my niet en liefd, en ik uw gunſt moet derven;
Zijt zeker dat ik u, *Diego*, zal doen ſterven;
Niet als een minnaer, neen! maer als een wreed tyran,
En met de wreedſte dood die ik bedenken kan,
Al zoud ik zelf mijn zelfs het leven niet gehengen,
En zelver na u dood, mijn zelfs om 't leven brengen.
Diego ſtaet verbaeſt, mits hem dit zeggen ſmert,
Mandoque in zijn oog, *Catulle* in zijn hert;
Hy toond een bly gelaet, hy veynſt als haer te minnen,
Hy liefd haer met de mond, *Catulle* met de zinnen;
Catulle met het hert, *Mandoque* in de ſchijn,
Catulle is zijn vreugd, *Mandoque* is zijn pijn;
Hy toond *Mandoque* liefd, maer veynſt in alle deelen;
Hy van een gauwe geeſt, kan hier den veynzert ſpeelen;
Hy toond *Mandoque* gunſt, en dienſt haer waer hy kan,
Zy, die geen veynzen kend, neemt al zijn zeggen an,
En geeft hem volle macht in veel verſcheyde zaken;
Zy laet hem alle ding na zijnen wille maken,
Mits dien zy zonder vrees op zijne liefde hoopt,
En geeft hem dikwijls geld waer meê hy ſlaven koopt;
Hy maekt een vaſt beſluyt in 't diepſt van zijn gepeynzen,
Om met *Mandoque* noch een lange tijd te veynzen;
Hy maekt een vaſt beſluyt, dat hy in dit geval,
Catulle zijne bruyd geenzins vergeten zal;
Hy maekt een vaſt beſluyt *Catulle* eens te ſchrijven,
Catulle, die hy ſweert ter dood getrouw te blijven;
Catulle, die geſtaeg in droefheyd en in ſtrijd,
Haer teder herte knaegd, haer jonge leven ſlijt;
Catulle, die geſtaeg leefd in een ſtadig ſterven;
Catulle, die haer lief, haer bruydegom moet derven;
Catulle is, eylaes! in een bedroefde nood,
Niet wetend of haer lief is levendig oft dood;
Catulle, is geſtaeg met hoop en vrees bevangen;
Catulle, is geſtaeg door liefde in verlangen,
Dat zy oft hier oft daer een teken mocht verſtaen,
Hoe dat het met haer lief *Diego* is gegaen;

Catulle

Catulle heeft in 't eynd de zekerheyd bekomen,
Dat *Diego* noch leefd, maer van de Moor genomen,
Dat hy voor ſlave diend en dat by een Moorin,
Princeſſe van *Alkair*; dies ſpeeld haer in de zin
Een wonderlijke zaek, een wonderlijk bedrijven,
Waer meê zy toonen wil *Diego* trouw te blijven;
Sy wil niet dat haer lief, zy wil niet dat haer vriend,
Door brieven oft geſchrift van yemand zy gediend;
Sy wil in dit geval geen menſchen toe vertrouwen;
Sy wil in deze zaek haer hoop verzekerd houwen;
Sy wil met macht van geld *Diego* doen ontſlaen,
En zelver als ſoldaet na 't Mooren-land toe gaen;
Sy die haer ſchatten neemt, en alle haer juweelen;
Sy die al watze heeft, het zy ook in wat deelen,
Van kleeding, van çieraet, van zilver ofte goud,
Van alles wat het zy, het minſte niet behoud;
Maer gaet het al te mael verkoopen en verzetten,
Om zwaerder onheyl aen *Diego* te beletten;
Sy maekt het al te geld, zy neemt het al by een,
Sy (in een mannen kleed) gaet reyzen derwaerts heen.
Sie hier getrouwheyds proef in 't ſtuk van recht te minnen;
Sie hier een teere maegd, een mannen daed beginnen.
„ Sie hier een rechte daed, die ons getuygen kan,
„ Dat vrouws te boven gaen de liefde van een man.
Sy, in een mannen ſchijn, heeft roer en zwaerd genomen,
En is als een ſoldaet gewapend voort gekomen;
Het roer op haren hals, den degen aen haer zijd,
Gelijk den krijgſman doet wanneer hy gaet ten ſtrijd;
Sie hier, wat liefde doet een teere maegd beginnen;
Sie hier, wat dat de liefd bedenkt, en kan verzinnen;
Een zacht en teer gemoed neemt harde wapens aen,
Dat alle maegden ſchrikt, wil hier een maegd beſtaen.
Sy zijnde op de weg, verſcheyde rovers quamen,
Die haer en ook het geld gelijkelijke namen;
Sy, die niet beter voer als haer *Diego* deed,
Wierd ook te koop gebracht tot haerder herten leet.
Een Turk die haer beziet, ſtaet om de koop te maken,
Catulle heel bedroefd, ſchijnd aen haer dood te raken;
Catulle die beſturf ter plaetze daer zy ſtond;
Catulle die word bleek om lippen en om mond;
Catulle die begint van flauwte neêr te zijgen,
In ſchijn als of zy noyt het leven weêr zou krijgen.
Diego komt te markt, doch kend *Catulle* niet,
Hoe wel dat hy haer voor een Spaenſche ſlaef aenziet;

Treed datelijk tot haer ; zy zijnde wat bekomen ,
Heeft haren *Bruydegom Diego* daer vernomen ;
In 't midden van haer druk , op 't hoogſte van haer pijn ,
Wil God dat zy nu zal in nieuwe vreugde zijn ;
Zy kend hem , maer zy zwijgt , en houd haer noch verborgen ;
Hoe wel in hoop geſtelt , leefd niet te min in zorgen ;
Diego , mids hy zach dat zy een Spangjaerd was ,
(Met geld ſeer wel verzien uyt zijn *Mandoquees* kas)
Koopt haer de Mooren af ; zy zijnde nu heel blijde ,
Raekt ſchielik wederom in 't alder grootſte lijden ;
Den Turrik die voor haer de eerſte ſomme bood ,
Die brengt dees lieve twee in d' aldergrootſte nood ;
En komt *Diego* met geweld op 't lijf geſprongen ;
De koop ſtaet u niet vry , ik hebbe eerſt bedongen ,
Dees ſlaef zal mijne zijn , het is u lief of leet ;
Hoe hier *Catulle* ſtond ik niet te ſchrijven weet ;
In 't kort , na dat den Turk een grôote moeyte maekte ,
Gebeurd het dat hy met *Diego* ſlaegs geraekte ;
Diego hem doorſtoot , zoo dat hy leyd verſmacht ,
Diego word ook voort gevankelijk gebracht ;
Catulle deſgelijks na wet en recht der Mooren ,
Als oorzaek van 't gevecht , die moet haer vonnis hooren .
Diego met zijn lief , in d' aldergrootſte nood ,
Die worden alle beyd verwezen tot 'er dood ;
Men wil daer op de wijs , en na der Mooren wetten ,
Haer beyde met 'et lijf op ſcharpe ſtaeken zetten ,
Gelijk al daer te land de Turken zijn gewoon ,
Met welke middel zy de ſnoodſte ſlaven doôn .
Diego wel getrooſt en williger te ſterven ,
Als langer zonder zijn *Catulle* daer te ſwerven ;
Catulle wenſcht haer dood , in dit bedroefd verdriet ,
Vermids de oorzaek is om harent wil geſchied ;
En dat zy niet en mocht met haer *Diego* ſpreken ,
Nocht blijken doen aen hem door eenig zeker teken ,
Dat zy *Catulle* was , zijn uyt verkoren Bruyd ,
Dies perſſen over al de brakke traentjes uyt ;
Dies zietmen om en om de perle dropjes hangen ,
Al druypend om haer mond , al drijvend op haer wangen ;
Dies hoord men zucht op zucht uyt hare boezem gaen ,
En voor haer teere borſt geboeyde handen ſlaen ;
O dat ik niet en mach met mijn *Diego* ſpreken !
Dat doet dit maegden hert in duyzend ſtukken breken ;
O wreedheyd noyt gehoord ! ô Barbariſche wet !
Die my het by zijn van mijn Bruydegom belet.

Diego

Diego komt ter plaets daer men de ſtraf zal plegen,
Catulle des gelijks komt gaen de zelve wegen,
Ziet alles toegeſteld, vind alle ding bereyd,
De dood voor haer gezicht, door beulen aengeleyd.
Mandoque de Princes dees tijding heeft vernomen,
Is, hallef dood van ſchrik, haer vader toegekomen;
En heeft met veel gebeên op 't ſpoedigſte begeerd,
Dat haer mocht zijn vergund, dat haer mocht zijn vereerd,
Dat, van haer vader, zy de ſlaven mocht verwerven,
Die men veroordeeld had van 't leven tot het ſterven.
Den Koning werd beweegd, ſtaet haer verzoeken toe;
Zeg aen den Kapiteyn, dat ik genade doe;
Men heeft op dit gebod den Kapiteyn gezonden,
Ter plaetze daer hy heeft den beul bereyd gevonden,
Om in de ſtraf zijn plicht aen deze twee te doen;
Hou op, zeyd hy, het recht, den Koning geeft verzoen.
Daer ruymt een yder op, de beulen moeten wijken,
Catulle is verblijd, *Diego* delgelijken;
De Rechters die gaen weg, en al het vollik ſcheyd,
Diego met zijn lief word naer het Hof geleyd;
Diego word daer aen *Mandoque* op gegeven,
Mandoque hy bedankt als oorzaek van zijn leven;
Mandoque hem omhelſt, *Mandoque* kuſt zijn mond,
O! die eens had gezien, hoe daer *Catulle* ſtond;
Die midden in haer vreugd weêr had een nieuw bezwaren,
En ongeraden vond haer noch te openbaren;
En die daer moſt tot leet voor hare oogen zien,
Wat liefd *Diego* quam aen zijn Princeſſe bien,
Zy vol van liefde, en in gramſchap heel ontſteken,
Die had meer wil als macht om deze ſpijt te wreken.
Diego gaet weêr uyt als hy voor dezen deed;
Mandoque die in 't minſt niet van *Catulle* weet,
Waend haer een ſlaef te zijn, in haren dienſt verkregen,
Ontdekt haer hoe zy tot *Diego* is genegen,
En zeyd, dat zy in 't hert zoo menig reyzen treurd,
Om dat zy al te koel *Diegoos* liefde ſpeurd;
Ik heb, zeyd de Princes, voor waerheyd hooren zeggen,
Een zake die ik zal aen u te vooren leggen,
Als dat *Diego* liefd een jonge Spaenſche maegd,
En die hy heeft bezind, en die hy liefde draegd;
Catulle is haer naem, dees heeft hy trouw gegeven,
En met *Catulle* zoekt *Diegoos* hert te leven;
Dies bid ik dat gy my in dit geval nu diend,
En niet en toond als ſlaef, maer als een trouwen vriend;

Ik zal my dankbaerlijk voor uwen dienſt betoonen,
U, naer uw eygen wil, met alle gaven loonen;
Gy zult van ſtonden aen by mijn *Diego* gaen,
En geven hem mijn wil en meening te verſtaen;
Dat is, gy zult aen hem, aen hem te vooren houwen,
Hoe dat *Catull*, door liefd, geſturven is van rouwe;
Oft dat zy is getrouwt, oft in een klooſter zit,
Daer zy haer leven lang met alle Nonnen bid;
Op dat hy haer geplaetſt, mach drijven uyt zijn zinnen,
En dat hy de Princes *Mandoque* mach beminnen;
Volvoer my dit, zoo zal u vryheyd zijn vereerd,
Te reyzen waer gy wild, en waer dat gy begeerd.
Catulle ſtaet bedeeſt als zy dit zeggen hoorde,
En zeyd aen de Princes met ſtamelende woorden,
Die midden op de tong, eylaes! beſturven zijn,
Haer lippen bleek van vrees, haer herte vol van pijn,
Haer zinnnen, als verbaeſt in dolende gedachten,
Beloven aen d' Princes haer wille te betrachten.
Zy die op't hoogſt bedroefd, na hare kamer gaet,
En die een droevig oog op alle dingen ſlaet;
Zy die als in een poel van droevige gedachten,
Haer jonge ziele ſchijnd te ſmoren en te ſmachten;
Zy die gelijk een zee haer tranen ruyſchen doet;
Zy die haer teere hert doet ſmooren in de vloed.
Ach! zeydze, wreede Goôn! waer toe ben ik geboren?
Ach! tot wat ongeval hebt gy mijn jeugd verkoren?
Ach Hemel! Hoe dus wreed nu aen een teere maegd?
Een maegd die meerder lijd als wel de tonge klaegd;
Ach Hemel! Hoe zal liefd dat in mijn hert gehengen?
Dat ik *Mandoquees* wil, in liefde zal volbrengen;
Dat ik mijn bruydegom zal vryen gaen voor haer;
Ach Hemel! wat valt my dit pijnelijk en zwaer!
Zal ik hem, die ik min, tot anders minne leyden?
Zal ik om anders liefd van mijne liefde ſcheyden?
O neen! 't zal niet geſchien, al zouw de bitt're nood
My prangen noch zoo zeer met een te wreeden dood;
Ik wil mijn zelven nu *Diego* gaen ontdekken,
Al zou't my op het hoogſt tot mijnen nadeel ſtrekken;
Doch veynzen zal ik eerſt, en by *Diego* gaen,
Dien ik *Mandoquees* wil zal geven te verſtaen;
Hem zeggen dat zijn lief *Catulle* was gehouwen,
Door hare ouders wil een anderen te trouwen,
En dat zy nimmer zal zijn vrouwe kunnen zijn,
Om zien wat voor gelaet hy toonen zal aen mijn;

Catulle

Catulle ſpreekt hem aen, en zeyd hem deze dingen;
Diego voeld hier door in hem veranderingen;
Diego heel ontſteld, verandert zijn gelaet,
En toond, dat dit verdriet hem aen zijn herte gaet;
Diego door de ſpijt, dat zy hem heeft verlaten;
Vergeet *Catulle* mijn? kan my *Catulle* haten?
Dat had ik noyt vertrouwd, dat had ik noyt gedacht;
Dat had ik noyt verhoopt, en nimmermeer verwacht.
Catulle zeyd; wel aen, doet gy nu deſgelijken,
En laet gy uwe liefd aen de Princeſſe blijken;
Daer zult gy uwe liefd gelukkig zien beſteed;
Kom aen, gy zult haeſt zien, het geen gy niet en weet.
Catulle is met hem by de Princes gekomen;
Catulle heeft daer by, de moed en luſt genomen;
Catulle die ontdekt, en vryelijk belijd,
Wie dat zy was, en is, en blijven zal altijd,
Diegoos eygen Bruyd in leven en in ſterven,
Diego, oft de dood, tot haren loon te erven.
Diego die haer ziet, en datelijk bekend,
Die valt haer om den hals, en eyndigd hun ellend;
Hy kuſt haer kus op kus, hy loofd haer trouw bedrijven,
Ik zal, tot inder dood, u trouwen Minnaer blijven.
Mandoque ziet dit ſpel met grooten wonder aen,
Mandoque zeyd, ik zal u geenzins tegen ſtaen;
De liefde die ik ſpeur, en zie tuſſchen u beyden,
Die zal ik nimmermeer beletten ofte ſcheyden;
Als ik bedenk het leet, het lijden en verdriet,
Dat gy geleden hebt, en dat u is geſchied,
Wil ik mijn liefde in medogentheyd verkeeren;
En gun u vryigheyd, dat gy na u begeeren
Moogd reyzen daer gy wild, en trecken daer 't u luſt,
En daer gy uwe liefd' gebruyken meugd in ruſt.
Catulle en haer Lief *Diego*, hun begeven
Naer Spangien, daer zy bey den Echten-ſtaet beleven;
Naer dat zy zijn getrouwd, met Ouders wil en zin,
En leven met vermaek, in luſten van de min.

SPAENSCHE HOOFSE-POP,

Op bedrog uyt zijnde, wierd zelfs bedrogen.

EEn Spaenſchen Edelman (door minne graeg) genegen,
Om met een Hoofze-pop, zijn zoete luſt te plegen;
Hy tot het minne-ſpel, en Venus vreugd gezind,
Begeeft hem, op een plaets, daer hy de jufvrouw vind;
Hy, die zijn minnery by *Iſabella* maekte,
Hy, die tot zijn begeer en aen zijn luſt geraekte;
Hy, die haer lippen kuſt, oft blanke boezem voeld;
Hy, die zijn vuyle graegt en geyle vlammen koeld;
Heeft haer, oft niet met al, oft niet genoeg gegeven,
Voor 't geene dat hy had met *Iſabel* bedreven;
Hy, die haer niet genoeg met gaven had vereerd,
En niet zoo veel vergund, als zy wel had begeerd,
Hy, die zijn affcheyd neemt, gaet voorder zijne wegen.
Zy, op dien ſtaende voet, is voor het recht getegen;
Zy, met een valſch geſchrey, en eereloos getraen,
Komt ſtoutelijk voor 't recht, en voor de Rechters gaen.
Daer komen zuchten voort, daer doet zy hooge klachten,
Hoe dat *Rodrigo* heeft beſtaen haer te verkrachten;
Zy, met een groot geſchrey, eyſcht wrake van 't verdriet,
Voor 't onrecht dat haer van *Rodrigo* is geſchied;
Zy was haer eere quijt, haer eer had hy genomen,
Dit deed haer voor het Recht, en by de Rechters komen;
Op dat haer eere doch mocht weder zijn geboet,
Haer eere, die zy meer acht als het werelds goed.
Rodrigoos eygen Oom, als Rechter daer gezeten,
Die laet uyt zijnen naem, zijn neef *Rodrigo* weten,
Dat hy van ſtonden aen verſchijnen moet voor 't Recht,
Om hooren wat hem daer word op den hals gelegd.
Rodrigo krijgd een Bood, *Rodrigo* is gekomen;
Rodrigo heeft aldaer zijn tegendeel vernomen;
Rodrigo word by haer daer voor het Recht gebracht,
Men leyd *Rodrigo* voor de aengedane klagt.
Rodrigo die verklaerd, als dat hy word belogen,
Doch, zijn verklaring heeft voor die tijd geen vermogen.
Den Oom het vonnis ſtrijkt, doch zonder reden niet,
Uyt krachten van het Recht, hy zijnen Neef gebied,
Dat hy, van ſtonden aen, voor 't Recht zal brengen laten,
Een goede zomme gelds, beſtaende in ducaten.
Rodrigo die laet doen, alzoo hem word belaſt,
Hy zend daer yemand heen, die hem de zomme paſt;

Die

Die men *Rodrigo* ziet de Rechters overlangen,
En die daer *Iſabel* voor die tijt heeft ontfangen;
Om dat zy (zoo zy zeyd) was van haer eer ontbloot,
Zoo word haer zoo veel goud vereerd in haren ſchoot.
De Rechters zy bedankt, en is van daer getreden,
Zy, neemt het ſakjen goud, verbergd het by haer leden,
Het is omtrent haer borſt, en boezem dat zy 't ſteekt;
Den Rechter onderwijl dus aen *Rodrigo* ſpreekt:
Gaet heen, en volgd haer na, en zoekt in alle deelen,
Het zy dat gy beſtaet te mallen of te ſpelen,
Dat gy dat geld van haer, weêrom verkrijgen kund,
Schoon dat zy niet en wil, oft dat zy 't u miſgund.
Rodrigo haer vervolgd, en heeftze aengeſproken,
Hoe hebt gy *Iſabel*! u dus aen mijn gewroken?
Waerom hebt gy my doch dees ſchande aengedaen,
En hebt my voor het Recht, zoo valſch beklagen gaen?
Was 't u om geld te doen, dat had gy mogen ſpreken,
Ik hadde nimmermeer gebleven in gebreken;
Hy, die vaſt met haer veynſt, en zoo een praetjen maekt,
Zoo nu en dan een reys, omtrent haer borſten raekt;
Hy, die het ooge heeft, om 't gelt haer af te zetten,
Vind machts genoeg in haer, hem 't zelfde te beletten;
Terwijl dat hy met liſt op zijne ſchijven paſt,
Heeft zy hem met geweld, en dapper aengetaſt,
En van haer lijf geweerd, geſtooten en geſlagen,
En heeft hem blond en blaeuw, ten huyzen uyt doen jagen,
Gebeten en gekrabd, zijn aengezicht geſchend,
Dat wie *Rodrigo* ziet, *Rodrigo* niet en kend;
Ik zweer u, zeyd zy noch, ik zal u dat betalen,
Ik zal u noch een plok, uyt uwen beurs doen halen,
Ik ga, voort na het Recht, en klage van geweld,
Dat gy, hier in mijn huys, getracht hebt na mijn geld.
Zy heeft daer op een nieuw de reyze aengenomen,
Is voor de tweedemael weêr voor 't gerecht gekomen;
Zy klaegd van overlaſt, haer in haer huys gedaen,
En zeyd; *Rodrigo* heeft my na dit geld geſtaen,
En is met groot geweld my op het lijf gedrongen,
Zoo dat hy my by na het geld had of gedwongen,
Hoe wel dat hy in my, zoo harden weêrſtoot vond,
Dat hy, met zijn geweld, mijn geld niet krijgen kond.
Den Rechter vraegd of zy het geld noch heeft behouwen,
Waer op haer antwoord is, och ja! in goeder trouwen;
Den Rechter zeyd, wel aen, geef my zoo lang het geld;
Dat ook *Rodrigo* hier zy neffens u geſteld.

Den

Den Rechter heeft het geld in zijne hand genomen,
Rodrigo is ontboôn, en ook aldaer gekomen;
Rodrigo word gevraegd, oft hy had onderſtaen,
Met dwang en met geweld, haer 't gelt weêr af te gaen?
Rodrigo antwoord ja, ik zal het niet verzwijgen,
Ik heb mijn beſt gadaen, maer koſt het geld niet krijgen;
Den Rechter vraegd aen haer, is 't zoo gelijk hy zeyd?
Mijn Heeren! (roeptze) ja. zoo is u zaek bekeyd;
Rodrigo! daer 's u geld, en dat met recht en reden,
Had *Iſabella* zoo voor hare eer geſtreden,
Gelijkerwijs zy heeft voor dit u geld gedaen,
Soo waer zy niet verkracht, neemt gy u geld weêr aen.

DE kloeckſte voegd de ſwaerſte laſt;
Die 't Recht berecht, de wijſheyd paſt;
Die (eer hy 't Vonnis heeft bereyd,)
Kan taſten hoe de zake leyd.
Dit is de wijſheyd in geplant,
En eygen aen een kloeck verſtand;
Dat d' Rechter op geen klager ziet,
Maer op de zaek, en hoe geſchied.

Herder Vryaedje,

tuſſchen

CELION en BELLINDE,

Getrokken uyt de Franſche ASTREE.

Celion.

GRoene boompjes, teere ſpruytjes;
Lieve bloemtjes, ſoete kruytjes,
Water drifjes, koele ſtroom;
Pluym gevogelt, blijde dieren,
Op u vrolijk tierelieren,
Ik hier in d' Boſſchagie koom.
Daer zal ik mijn minne klagen,
Min, die ik *Bellinde* drage,
Min, die my verlangen doet,
Om mijn Herderin *Bellinde*
Hier te zoeken, hier te vinden,
Haer te doen mijn morgen groet.
Lignon, die u koele ſtromen,
Onder 't ruyſchen van de bomen,
Met u ſnelle drifjes drijft;
Wild u ſtroom te rugge jagen,
En aen mijn *Bellinde* vragen,
Waer dat zy zoo lange blijft.
Lieve ſtroompjes, ſtaekt u ſpringen,
Stil! ik hoor *Bellinde* zingen
In de zoete dageraed;
'k Hoor dat alles ſchijnt te zwijgen,
In haer zang een vreugd te krijgen,
Boom en telgjes ſlaen de maet.
Bloem en blaedjes ſtaen en lillen,
't Schijnt als of zy danſſen willen,
Op mijn Herderins gezang;
Luyſter om mijn Nimph te hooren,
Op dat ik met open ooren,
Deze vreugd in 't hert ontfang.

Bellinde

Bellinde zingt.

Stemme: Gy lodderlijke nimphe zoet.

MYn jeudig hertje leefd in luſt,
Nu dat Aurora Phœbus kuſt,
En minne vreugd wil tuygen,
En rooze lipjes zuygen.

II. *Nu* Phœbus *aen de dag godin*
Den offer doet van zoete min,
Komt hy met Hemels ſtralen,
Den dauw uyt roosjes halen.

III. *Nu* Phœbus *in* Auroraes *ſchoot*
Zijn glans bepronkt met morgen root;
Door 't Goddelijke ſchijnen,
De ſterren doet verdwijnen.

IV. *Nu dat* Aurora *op gepronkt,*
De bloempjes, en 't geboomt belonkt;
Koom ik mijn ſchaepjes weyen,
Hier neffens dees valleyen.

Celion.

Bellinde! zijt gegroet,
Hoe aengenaem en zoet
Was my dat lieve zingen;
Ia, door u zoet bedrijf,
Scheen my het hert in 't lijf,
Van vreugde op te ſpringen.
Ja, ik alleenig niet,
Maer alles wat men ziet
Van bloemen, kruyden, boomen;
De beekjes (als verheugd
Door deze zoete vreugd)
Die danſſen met haer ſtromen.
Het pluymige gediert,
Dat langs de telgjes zwierd,
Wiſt ook hun zang te dwingen;
Het ſtaekte zijn beſluyt,
En ſcheyd 'er daed'lijk uyt,
Als gy begoſt te zingen.
Mijn lieve Veldgoddin,
Mijn hertje draegd u min,
Uw oogjes, en uw lonken,
Uw lagjes over zoet,
Die doen in mijn gemoed
De minne brand ontfonken.

O Hemel! van mijn hert,
O Hulpe! voor mijn ſmert,
O voedzel! van mijn leven;
O oorſprong! van mijn vreugd
Wat blijdſchap heeft mijn jeugd,
Die gy niet hebt gegeven?
Uw oogjes zijn aen mijn,
Gelijk de zonne ſchijn,
Die 't Aerdrijk komt beſtraten;
En als een bijtjen, moet
Ik uyt uw lipjes zoet,
Mijn levens voedzel halen.
Mijn leven leeft door u,
Dies ik mijn leven nu
Wil in uw liefd begeven;
Op dat u leven zy
Genegen, om met my
In trouwe liefd te leven.

Bellinde.

Wel, *Celion*! heeft mijn
Uw hert genomen in?
Ey! wildze van u drijven;
Ey! ſpreek van 't minnen niet,
Maer na een meerder ziet,
En laet u minder blijven.
Ik dank u heuſch gemoed,
Voor d' eer die gy my doet,
Dat gy my zoekt ter eeren;
Het minnen my miſhaegd,
En zoo gy minne draegd,
Moet gyze van my keeren.

Celion.

Bellinde, 't kan niet zijn
Ia, 't waer al of ik mijn
Op bergen wilde plaetzen;
En woud (aldaer gezet)
De zware donder met
Mijn hand te rugge kaetzen.
Oft dat ik, van hun ſteê,
De klippen in de zee
Woud met mijn hand vertillen;
Dat ik de bergen wouw
Verzetten, ik vertrouw
't Waer onnut tijd verſpillen.

Dat ik den blixem brand,
Woud leſſchen met mijn hand
Vol uyt geſtorte tranen;
Dat zal, nocht kan geſchien,
Vergeefs zult gy gebien,
Vergeefs zult gy vermanen.
Dat ik mijn minne ſtaek,
Dat ik mijn min verzaek,
Mijn minne! ô *Bellinde*!
Mijn minne! 't kan niet zijn,
Eêr zal *Bellinde* mijn
Gedood, en zielloos vinden.

Bellinde.

Hoe *Celion*! te vert
Plaetſt gy de min in 't hert;
Ik bid u, wild verzinnen,
Dat men van eerſten aen
Wellicht kan tegen ſtaen,
De vlammen van de minne.
Mins kracht word licht gerooft
En in 't begin gedooft,
Ja, licht gebracht ten ende;
Maer lang gepleegd ('t is waer)
Valt dan den minnaer zwaer,
En oorzaekt veel ellenden.
Ey! zeg my, *Celion*!
Wanneer uw min begon,
En hoeze is gekomen;
En wat u heeft beweegd,
Dat gy, de minne kreegt,
Haer hebt in 't hert genomen.

Celion.

De tijd wanneer mijn zin
Geraekt wierd van de min,
En tot uw liefd gedreven;
Dat was, mijn *Nimph*! toen gy
't Verlooren ſchaepjen my
Hebt wederom gegeven.

Celion een Schaep verloren hebbende, vond het onder de Rudde van Bellinde, *die hem het zelfde, met zoodanige bevalligheden, wederom gaf, dat hy van die tijd af, alle middelen zocht, om haer in Liefde, en alle gedienſtigheden by te wezen, en te beminnen.*

Dien dag, die uur, die tijd,
Heb ik de minne ſtrijd
Gevoeld in mijn gedachten;
Dat ſchaepjen, dat ik zal
Voor 't alderliefſt van al
Mijn lieve ſchaepjes achten.
Om dat dat zoete beeſt,
De oorzaek is geweeſt,
Van mijn oprechte minne;
Dat ſchaepjen my ontdwaeld,
En u weêr af gehaeld,
Doet my de min beginnen.
Wiſt gy, *Bellinde*! hoe
Ik aen dit ſchaepjen doe
Mijn beſt, met vleyen, ſmeeken,
Met ſtroken, en geſtreel,
Als zijnde 't waerdſte deel,
Dat ik voor 't mijne reeken.

Bellinde.

Wel *Celion*! 't is vreemd;
Dat gy u vreugde neemt,
Is d' oorzaek van u lyen;
Uw ſchaepjen oorzaekt min,
In min heb ik geen zin,
Maer ſtel de min ter zyen.

Celion.

Soo doet gy my de dood.

Bellinde.

Gy hebt zoo licht geen nood.

Celion.

Ik doe, dat wil ik zweeren.

Bellinde.

Neen *Celion*! zweer niet.

Celion.

Gy oorzaekt mijn verdriet.

Bellinde.

Ik niet, maer u begeeren.
't Is uw begeerlijkheyd,
Die u de quel bereyd,
Van u verdrietig lyen;
Wil *Celion*, van pijn,
En liefd, ontſlagen zijn,
Soo moet hy 't minnen myen.
't Is niet door mijn gebied,
Nocht ik en wil het niet
Dat gy mijn min zult dragen;

Sijt

Zijt gy geneygt tot min,
Dat 's uw, en niet mijn zin,
Uw zinnen zelfs u plagen.
Soo gy uw minne ſtaekt,
U quel ten eynde raekt,
En kan in ruſt verkeeren;
Staekt gy het minnen niet,
De min teeld u verdriet,
Dies ik geen min begeere.
Celion.
Dies u begeert my plaegd.
Bellinde.
Mits dien gy minne draegd.
Celion.
Moet gy my daerom plagen?
Bellinde.
Ik plaeg u niet, ô neen!
Celion.
Verweere dat eens met reên,
Bellinde.
Ik zal, let op mijn vragen.
Wel *Celion*, hebt gy
Dan oyt beſpeurd in my,
Van liefden eenig teken?
Oft iſſer aen u zin
Genegentheyd van min,
Oft liefd in my gebleken?
Bewijſt gy dat aen mijn,
Soo zal ik ſchuldig zijn,
Het geen gy niet kund toonen;
Heb ik u aengezocht,
En tot de min gebrocht?
Ik zal uw min beloonen.
Celion.
Wat d' eerſte vraeg aengaet,
Daer koom ik veel te quaed,
De tweede deſgelijken;
Nochtans gy, Herderin,
Zijt d' oorzaek van mijn min,
Schoon gy noyt min liet blijken.
U wezen, u gelaet,
Uw vriendelijke praet,
Tot minne my bekoorde;
Ach! *Nimph*, ik ben verkracht,
En tot de min gebracht,
Soo dra 'k u zag, en hoorde.
Had ik u niet gezien,
Hoe koſt de min geſchien,
Hoe koſt ik u beminnen?
Mijn *Nimph*! min ik u dan?
Gy zijt 'er oorzaek van,
Dat kund gy wel verzinnen.
Gy oorzaekt minnens brand;
Bellinde.
't Is enkel miſverſtand,
Waer door gy werd bedrogen;
Celion.
Zijt gy niet, Herderin,
De oorzaek dat ik min?
Bellinde.
O neen! het zijn uw oogen.
Uw oogen, hebben ſchuld,
Zoo gy bekennen zult;
Mits mijn uw oogen zagen,
Gevoelden gy u zin
Geprikkeld van de min,
Die doet u liefde dragen.
Celion.
Mitſdien uw waerdigheyd,
(Mijn oogen aengeleyd)
My 't lieven doet beginnen;
Al wat zijn waerde heeft
De menſchen oorzaek geeft,
Om dat te mogen minnen.
Het geen men mind, gewis
Oorzaek van 't minnen is;
Bellinde.
'k Zeg neen, en zal 't verweeren;
Want alles wat men ziet,
En doet de menſche niet
Hun waerdigheyd begeeren.
Ik neem een Diamand,
Oft eenig ander pand,
Oft waerdiger juweelen;
Wiens waerdigheyd my vergd,
En tot verkrijgen tergd,
Door luſten van te ſteelen.
Ik vraeg u, wie miſdoet,
Of wie de oorzaek moet
Van miſdaed zijn gegeven?

Den nemer, oft juweel;
Zeg my, wie in dit deel
De misdaed heeft bedreven?

Celion.

't Juweel de oorzaek geeft,
Tot luſt die 't herte heeft;

Bellinde.

'k Ontſchuldig de juweelen;
Uw reden wijzen 't uyt,
En maken een beſluyt,
Dat yder vry mach ſteelen.
Dan nu dat aen een zy,
En draegd gy liefd tot my?
'k Zal u ook liefde dragen;
Een liefde, niet uyt min,
Maer liefde die ik vin
In liefdens wel behagen.
Dat is, dat my behaegd,
Dat gy my liefde draegd,
En ik u des gelijken;
Maer, dat de liefde moet
Niet zijn met min gevoed,
Maer broederlijk my blijken.
Als Broeder zult gy mijn
Uyt liefd genegen zijn,
En broeders liefd betoonen;
Soo zal ik zijn bereyd,
Om die genegentheyd,
Als zuſter te beloonen.

Celion.

Bellinde! 't zal geſchien;
Gy zult my voortaen zien,
Als broeder u beminnen;
'k Zal broeders liefde voên,
U alle vriendſchap doen,
Die ik weet te verzinnen.

Bellinde.

Wel laet ons daer meê gaen,
En t' avend als de maen
Komt uyt de zee gerezen,
En op de Lommer ſtraeld,
Wanneer den avend daeld,
Zal ik hier weder wezen.

Gunſtige Lezer; ter wijle onzen verliefden Celion met zijn geliefde Bellinde, *is geſcheyden, en V. E. niet ledig te houden, heeft onze* Amarante, (*Speelnoot van* Bellinde) *voorgenomen hare verliefde klachten aen V. E. te doen, als zijnde ontſteken in de minne tot* Celion, *de welke zy verliefd vindende op* Bellinde, *door middel van ſchrijven zoekt af te trekken, en tot hare liefde te bewegen; ziende haer bedrijven vruchteloos, vervalt in ziekten, 't welk verſtaende haer ſpeelnoot,* Bellinde, *komt* Amarante *bezoeken, die zy in navolgende maniere haer ziekte afvraegd.*

Geſpeel wat iſſer dat u let,
Dat gy dus ſtadig houd het bed?
Wat 's d' oorzaek doch van u verdriet,
Ey lieve! zwijgt voor my doch niet;
't Is zeker, wie zijn ſmert verſwijgt,
Dat die geen goeden raet verkrijgd,

Amarante (*gedood-verruwt van liefde*) *word door dit zeggen ſchaemrood bloozende, zulks dat zy* Bellinde *doet vermoeden, als oft zy mochte in minne ziekte wezen, waer op* Bellinde *voort varende zeyd:*

Ey! doe u zelven niet te kort,
En zegt my doch wat dat u ſchort;
Ik zie en ſpeur aen u gelaet,
Dat u de min om 't herte ſlaet;
En is het zoo, zoo meld het mijn,
Op hoop ik u koſt dienſtig zijn.

Amarante (*beſchaemt wezende, ſlaet haer handen voor haer oogen, zonder een woord te ſpreken; waer op* Bellinde *haer met minnelijke reden aengaet, dat zy haer ontdekken wil, hoedanig hare ziekte is, met beloften haer in alles behulpzaem te wezen: dies* Amarante *uytbarſt, en al bevende hare ziekte te kennen geeft:*

Ach! u geluk is mijn verdriet,
Mids dien ik mis, 't geen gy geniet;
Ach! Speelgenoot ik ſterf van pijn,
Mids u geluk mijn quel moet zijn.

Wat zijt gy gelukkig, ô Bellinde! *geliefd te worden van de bevalligſte Herder, die oyt was, oft is, oft immer komen mag; waer op* Bellinde (*als half geſtoort zijnde*) *begint te kijven.*

Zacht wat, het is de eer misdaen,
En buyten maegden plicht gegaen,
Te klagen dat zy in haer hert
Gevoelt een ziekt van minne ſmert;

Van

Van min te klagen, 't zy hoe 't zy,
En ſtaet geen teere maegden vry;

Evenwel, nu ik kennis hebbe van uw ziekte, moogt gy vertrouwen, dat ik, als een getrouwe ſpeelnoot, my dienſtwillig in uw liefde beloof te dragen, mids gy my ontdekkende wie 't is die gy bemind, maer op al ſchreyende Amarante *antwoordt.*

Eylaes! ik durf het niet beſtaen,
Mijn lieve ſpeelnoot, koſt gy 't raen;
Ach! koſt gy zien wat dat mijn ſchort,
Door traentjes die ik neder ſtort.
't Strijd tegen mijn gemoed en zin,
Te zeggen wie dat ik bemin,
Ach! of 't mijn ſpeelnoot raden kon,
Het is!

Amarante, *door verbaeſtheyd, kan geen meer ſpreeken, zulx dat het geene zy voor genomen hadde te zeggen, verſtaauwd, en blijft te rug, dies* Bellinde:

Hoe nà is 't *Celion*?
Is 't *Celion* die gy bemind?
Zijt gy tot *Celion* gezint?

O Bellinde, *zeyd* Amarante, *Wat middel, Wat raed?*

Mijn liefde is geheel verlooren,
Mids *Celion* u heeft verkoren;
Eylaes! daer is geen hoop voor mijn,
De dood moet mijn verloſſing zijn.

Speelnoot zijt te vreden, en acht u gelukkig, zeyd Bellinde, *een getrouwe ſpeelnoot in dese gelegentheyd aen my te zullen hebben; en daer oprechte vrundſchap geplaetſt is, moetze in de zwarigheyd beproeft werden, gelijk het ſpreek-Woord zeyd:*

„Men kend geen vriendſchap als in nood;
„Een vrund getrouw tot in de dood,
„Een vrund die trouw is achter rug,
„Voor vrundſchap maekt eé vaſte brug;
„Waer op de vrundſchap veylig ſtaet,
„Wanneer de droefheyd vrunden ſlaet.

'k Zal doen blijken hoe waerdig ik u vrundſchap heb gehouden, en noch houden zal; 't is waer dat Celion, *zijn liefde aen my heeft opgedragen, en om wederliefde aengezocht: en dat zijne bevalligheyd, deugde, en goede zeden machtig genoeg zijn om my te kunnen winnen, zal ik nochtans die op een zijde ſtellen, en* Celion *gebieden dat hy u zal lieven, en u in plaets van my, getrouwelijk beminnen; wel wetende dat zijne genegentheden mijn geboden zullen gehoorzaemen.*

Amarante (*gelijk wezende een rooze, die door verdroogde hitte, bleek en verwellikt aen zijne ſtruyk hangende, wederom verrolijkt door een zoete en koele regen*) *krijgt op nieuw, meer luſt en leven.*

Bellinde (*om haer beloften te volvoeren,*) *komt wederom by* Celion, *na dat de bleeke Maen ten Hemel gerezen zijnde, met een aengenamen glans van ſterren, op lommeren op bomen komt te ſchijnen; zet haer neder by de Reviere Lignon, en leyd* Celion *deze na volgende Wetten te vooren.*

Zoud, *Celion*! uw vriendſchap zijn
Wel zoo volmackt in liefd tot mijn,
Dat, zoo ik u yets mogt gebieden,
Het door u liefde zou geſchieden?

Celion.

Geen laſt zoo zwaer, geen dienſt zoo groot,
Al waer het ook tot in de dood,
Het zy ook wat het wezen kan,
Zoo gy 't gebied, ik neem het an.

Bellinde.

Soud ik daer wel op mogen ſtaen,
En vaſt, en zeker kunnen gaen?

Celion.

O! twijffeld daer *Bellinde* an,
Zy neem e'r vry de proeve van.

Bellinde.

Wel, *Celion*! het zal geſchien;
'k Moet u gehoorzaemheyd eens zien;
Ik weet een maegd die u bemind,
En met 'er herten heeft bezind,
Ik ken een maegd, een jeugdig dier,
Wiens hertje brand in 't minne vyer;
Dees wil ik dat gy zult getrouw
Beminnen voor u Echte vrouw.

Celion.

Vreemd is het geen gy my gebied,
Doch, dat gy 't meend en dunkt my niet;
Ik acht gy wild my dit gebien,
Om eens mijn hert en grond te zien;

Wel aen, wie is 't? verklaerd het mijn,
Ik hoop het zal *Bellinde* zijn.

Bellinde.

O neen! dat is een misverstand.

Celion.

Wel wie zouw 't zijn?

Bellinde.

't Is *Amarand.*

't Is *Amarand*, die zoete maegd,
Die 'k wil dat gy u liefde draegd.

Celion.

Bellinde veynst, en gekt met my.

Bellinde.

'k En doe voorwaer, gelooftme vry.

Celion.

Bellinde, hoe zou dat geschien?
Gy moogt my, wat gy wild gebien,
Al waer 't tot in de dood te gaen,
Ik zal 't om uwent wil bestaen;
Maer dat ik tot een echte vrouw,
Een ander maegd beminnen zou,
Als mijn *Bellinde*, 'k sturf veel eer
Tien duyzend doôn, alwaer 't noch meer.

Bellinde.

Is dit het geen gy hebt gezeyd?
Is dit u goê genegentheyd?
Is dit de wil, waer meê gy mijn
In alles woud gehoorzaem zijn?
Ik speur u loosheyd van gemoed,
En zie nu wat u liefde doet;
Noyt zal ik zijn tot u gezint,
Ten zy dat gy mijn speelnoot mind.

Celion.

Eêr zal den Hemel dalen neêr;
De Aerd ten Hemel rijzen weêr;
Eêr zal de Zee met bomen staen,
Eêr zal de Lucht zijn zonder Maen,
Eêr zal den Tyger zijn een Lam,
Eêr 't Aerdrijk zonder struyk oft stam,
Eêr alle boomen zonder blaên,
In 't zoetste van de zomer staen,
Eêr zal in kouwe winter lucht,
Het dorgeboomte staen vol vrucht,
En eêr den Hemel zonder Zon,
Eer dat geschied van *Celion.*

Bellinde.

Zijt zeker, dat ik noyt en zal,
In eenig leed of ongeval,
U dienste doen of gunstig zijn,
't Zy gy dees dienste doet aen mijn.

Celion.

Of gy my alle vriendschap doet,
En ik alleenig derven moet
Bellinde, dien ik heb bezind;
Bellinde, die ik heb gemind;
Soo acht ik alle vriendschap niet,
Ten zy my deze gunst geschied,
Dat ik voor mijne echte vrouw,
De Herderin *Bellinde* trouw.
Wiens Wetten al te streng, en straf,
My zullen voeren na het graf;
Al waer 't verliefde vleesch, eylaes!
Niet meer zal zijn als wurmen aes.

Bellinde.

Ik zeg u, *Celion*! geen meer,
En doet gy niet dat ik begeer,
Het zal gewis, het zal u schaên,
Beraed u wel, ik wil nu gaen.

Hier blijft Celion *midden in de zee van droevige gedachten, razende van liefde, over de lastige geboden hem van zijn geliefde* Bellinde *opgelegd; in welker gestalteniſſe onzen ouden* Dammon *hem is vindende, en met zoete woorden troostende, hem radende te veynzen, met beloften aen* Bellinde, Amarante *te zullen minnen, edoch zonder haer te meenen, 't welk geschiedende, word ondertusschen* Bellinde *van haer Vader ten huwelijk beloofd aen* Ergasto, *een zeer goeden en oprechten herder, 't welk onzen* Celion *verstaen hebbende, wederom komt by* Bellinde.

Moet ik nu mijn gemoed
In laeuwe tranen vloed
Verdrenken, en verslmooren?
Bellinde! kund gy mijn
Doen lijden deze pijn?
Ach! waer ik noyt geboren,
Ach! zoo en leed ik niet,
Dit lyen, dit verdriet,

Dit

Dit zuchten en dit karmen;
O ramp! ô ongeval!
Nu dat een ander zal
Zich ruſten in uw armen.
Bellinde, ach! de min
Die raebraekt my de zin,
Ja doet my duyzend pijnen;
Mijn zieltje gaet ter dood,
Van 't leven (laes!) ontbloot,
Zal 't uyt het graf verſchijnen.
En met een droeve klacht,
In duyſtre nare nacht,
Voor u gezichte waren;
Wanneer *Ergaſtus* min,
Aen u verliefde zin,
De minne vreugd zal baren.
In 't zoetſte van uw ruſt,
In 't rijpſte van uw luſt,
Zal u een ſchrik verſteuren,
U plagen tot een ſtraf,
Wanneer ik uyt het graf,
Koom voor u bedde treuren.
O dood! die yder ſmert,
En vreeze baerd in 't hert,
Mijn zult gy welkom wezen;
O dood! ô lieve dood!
Wat heb ik in mijn nood
Al zorge, angſt, en vreezen?
Wat ben ik (laes!) bedroeft,
Dat gy zoo lang vertoeft?
Laet my de gunſt verwerven;
Laet my de gunſt geſchien,
Ey! laet *Bellinde* zien
My voor haer oogen ſterven.
Op dat *Bellinde* ziet
De kracht van mijn verdriet;
En 't eynde van mijn klagen;
O! eyndigd in haer ſchoot,
Mijn liefde, lieve dood!
Door 't eynde van mijn dagen.
Ik voel mijn leven ſlijt.
Ik raek mijn krachten quijt,
Het leven loopt ten ende;
Het flaeuwe bloed dat ſtremt,
En 't herte word beklemt,
Werwaerts zal ik my wenden.
O dood! na u mijn luſt,
Als oorſpronk van mijn ruſt,
Als 't eynde van mijn lyen;
Bellinde! 'k zeg u nu
Voor 't alderlaetſt adju,
Ik voel het leven glyen.

Bellinde.

Ach! wat komt my nu aen?
Eylaes! het is gedaen,
Zijn lippen die beſterven;
Hy geeft de laetſte ſnik,
Waer heen, oy me! zal ik
Vol ramp en droefheyd zwerven?
O bleeke doode mond!
Wat voor een felle wond,
Doet gy *Bellinde* voelen?
Wat ſchrikking van gemoed,
Voel ik door 't kille bloed,
En al mijn aders woelen?
O Goden! mocht het zijn,
Dat *Celion* aen mijn
Zijn minne noch mocht toonen;
Al zou mijn ouders wet,
Zijn op een zy gezet,
Ik zoud zijn min beloonen.
O lippen! bleek, en teêr,
Ik druk mijn lippen neêr,
En laet s' op d' uwen dalen;
Beſprengt met trane vocht,
Op hoop uw ziele mocht,
Daer laetſenis uyt halen.

Bellinde, *door deze minne klachten, zuchten, en tranen, ſchijnt haren getrouwen minnaer, als van de dood wederom tot het leven te brengen, die allenſkens tot zijn zelven gekomen zijnde, begint te zuchten, en ernſtig te klagen over het onrecht dat hem geſchiede, als dat hy geweeſt zijnde zonder gevoelen van eenige zijner ſmerten, en minne-wonden, nu wederom als uyt een graf van welluſt, was getrokken, in een leven van nieuwe ellendigheden en doodelijke pijnen.*

Dies hem Bellinde, *trooſtende, met zoete en bevallige reden, over hare wreedheden hem in liefden aengedaen; belovende alle middelen aen te wen-*

wenden, om ontſlagen te worden van Ergaſti *liefde, en de beloften van haer vader aen hem gedaen, derhalven zy beſluyten middel te beramen, om het zelfde ten bequaemſte by te brengen.*

Bellinde *raed* Celion *te vertrekken, en zich een Wijl uytlandig te begeven; zy ondertuſſchen zal arbeyden* Ergaſto *tot afſtand te bewilligen, oft door de tijd zijn liefde te doen ſluyten, op hoope eenige vorderlijke oorzaken voor* Celion *zouden mogen voorvallen; ten dien eynde haer begevende aen de fonteyne* Siccomores, *alwaer den verliefden* Celion, *vervolgd zijnde van* Ergaſto, *zijn bedroefde klachten uytſtort, als een beek zijn ſnelle driften, door parſſing van hun zware watervallen.*

Zijne liefde ſtrijdende met zijn droefheyd, perſt ſnelle driften van laeuwe tranen, uyt de beeke zijner oogen; en ontmand vindende zijn mannelijke herte, offerd zijn adju al zuchtend aen de mond, en lippen, van zijn geliefde Bellinde, *zy met min aen hem, ſcheyden van malkanderen in manier als volgd.*

Celion.

Terwijl ik vreugd uyt lipſes zuyg,
En door mijn vreugd mijn ſmert getuyg;
Moet ik in vreugd, en droefheyd beyden,
Met een adju van kusjes ſcheyden.
O lipjes! ô korale mond!
Ik ben geankert op uw grond,
Ik leg geankert en wil zeylen,
Daer ik geen gronden kan bepeylen.

Bellinde.

Ik trek u hertjen uyt zijn ſteê,
Voor 't uwe, neem het mijne meê,
Op dat het uwe 't mijne groet,
En 't mijne uw zijn dienſten doet.

Ergaſtus *gezien hebbende de verliefde genegentheden van dees beyden, gehoord hebbende de droevige zuchten, 't bitterlijk karmen, (over dees gelieſdens verhinderniſſen om zijn minne,) voeld zich niet min genegen, als be weegd, deze tranen, en alle bedroefteheden der liefde, in een zoete ombelzing van lieve kusjes, en lieve verzaming van echtelijke trouwe, te doen veranderen; derhalven zich by* Bellinde *voegende, geeft haer zulx te kennen; zelfs* Celion *vervolgende, hem te rugge brengt, afſtant doende van zijn liefde,* Celion *en* Bellinde *echtelijk doet treuwen.*

Die mind „ is blind.

GElijkerwijs den menſch door luſten werd gedreven,
Om zich nu tot het een, dan 't ander te begeven;
Gelijkerwijs den menſch na zijne plichten gaet,
In zorge voor gewin, tot ſteunſel van zijn ſtaet;
Gelijkerwijs den menſch (geduurende zijn dagen)
Voor zijne huyſgezin is ſchuldig zorg te dragen;
Gelijkerwijs den menſch is ſchuldig, na 't gemoed,
Dat hy in zijn beroep zijn naerſtigheden doet;
Gellijkerwijs den menſch is aen zijn plicht verbonden,
Zoo heeft hy neffens dien noch weêr verſcheyde ſtonden,
Zoo iſſer neffens dien ook wel een enkel dag,
Dat zich een droeve geeſt weêr wat vermaken mag.
Eens als ik, voor de geeſt, had vreugde voor genomen,
Eens als ik tot den dag van vreugde was gekomen,
Eens als mijn droeve ziel tot vreugde was gekeerd,
Heb ik een nutte les uyt mijne vreugd geleerd;
Ik liet een open oog op lieve bloempjes dalen,
Ik liet mijn zieltje vreugd uyt deze welluſt halen;

Ik

Ik leerde Godes kracht, die 't al geſchapen heeft,
Wat in de wereld is, wat op der aerde leefd;
Het ſchepzel na Gods beeld, in zulk een hoge waerde,
Dat God hem heeft geſteld een voogd-heer op der aerde;
Dat God hem heeft gemaekt een Heer van al 't gediert,
Dat in de ſtromen zwemt, dat door de boſſchen zwierd;
Tot welluſt als behoef, van 't menſchelijke leven,
Uyt groote goedigheyd van God den Heer gegeven;
Ik zie de boſſchen dicht met boomen groen van blaên;
Ik zie hoe 't alles moet op zijne tijden gaen;
Ik zie dat al 't gebloemt, en kruyden die daer waſſen,
Op haer gezette tijd, en rechte ſtonden paſſen;
Ik zie dat zaed en graen by d' akker-man geplant,
Haer voedzel, en haer vrucht genieten door Gods hand;
God, die de Zon, en Maen beſtierd met Hemels krachte,
Die baerd door deze twee het menſchelijk geſlachte;
De Zon (wanneer hy ſpreyd zijn ſtralen door de lucht)
Die geeft de aerde warmt, door warmte groeyd de vrucht;

Door vruchten van de aerd verkrijgt de menſch het leven,
Waer d'Hemel zonder Zon, d' aerd koſt geen vruchten geven;
Waer d' aerde vruchteloos, waer vond men ſtruyk oft ſtam,
'k Meen ſtof, waer uyt den menſch voort-teelinge vernam.
De Zon, het opperdeel, moet alle vruchten teelen,
En 't menſchelijk geſlacht uyt d' aerde nooddruft deelen;
De Zon, het werrik Gods, is tuyge van Gods macht,
De Menſch heeft door de Zon zijn wezen, en zijn kracht.
Mits ik in dit gedacht wat hoger dacht te komen,
Set ik my neêr in 't groen (omlommert van de bomen)
Ik zie een blinden menſch, ik zie een zienloos man,
Ik zie dat hem een hond de wegen wijzen kan;
Ik zie den blinden menſch tot nooddrufts winſt genegen,
Gaen waer hy wezen wil, gaen over alle wegen;
Een hond, een trouwen hond, die leyd hem aen de band,
En dit getrouwe beeſt geeft leering voor 't verſtand.
Soo haeſt den blinden zich vertoonde voor mijn oogen,
Ben ik tot hooger luſt van leering opgetogen;
Ik heb een Zinne-beeld in mijn gedacht gemaekt;
Een Sinne-beeld dat meeſt verliefde zinnen raekt;
Een Sinne-beeld dat meeſt de minnaers word bevolen;
Een Sinne-beeld tot leer, om niet te willen dolen;
Een Sinne-beeld waer uyt zeer wel te leeren ſtaet,
Hoe in de lieve min een minnaer zeker gaet;
Een Sinne-beeld waer uyt den minnaer ſtaet te leeren,
Wat voor gezelſchap hy in 't minnen moet begeeren;
Een Sinne-beeld dat hem recht' onderrechting doet,
Wie dat de blinde min tot leydſman hebben moet;
Een Sinne-beeld dat hem een leering voor zal houwen,
Op wien de blinde min het zekerſt mach vertrouwen;
In 't kort, een Sinne-beeld tot leering aen de zin,
Hoe dat men dient te gaen in 't plegen van de min.
Waer zijt gy blinde jeugd? waer zijt gy jonge zinnen?
Geprikkeld door het vuur, en zoete brand van minnen;
Waer zijt gy, die de min in uwe herten voed?
Leer aen een blinde menſch hoe gy u dragen moet.
Laet u verliefde oog op dezen blinden dalen,
En leer, hoe gy u kund bevryen voor het dwalen;
Leer, bid ik, niet alleen naer 't oog, maer in de geeſt,
Hoe dezen blinden menſch geleyd werd van een beeſt;
Denkt, dat u door dit beeſt getrouwheyd ſtaet te leeren,
Wanneer uw lieve luſt het minnen zal begeeren;
Leer, hoe gy leeren moet, mins dwalinge ontgaen.
Leer, hoe gy leeren moet, vaſt op getrouwheyd ſtaen.

Be-

Bedenkt eens by u zelfs, indien dat dezen blinden
't Getrouwe dier ontbrak, hy koſt den weg niet vinden;
Wat zoud 'er tegen ſtaen, zoo hy geen leydſman had,
Oft dezen blinden menſch geraekten van het pad.
Gy in de liefd verblind, kund in het minnen dolen,
Dies word u door dit beeſt voorzichtigheyd bevolen;
Dies werd u onderricht door dezen blinden man,
Hoe dat voorzichtigheyd het doolen hoeden kan;
Noch meer; gy ziet, dees menſch is aen een hond gebonden;
Leer, jonge minnaer, leer, ey leer! uyt deze vonden,
Dat gy in uwe min ook moet gebonden gaen,
En leer by dezen hond getrouwigheyd verſtaen;
Den hond, het trouwſte dier! geeft leering aen de zinnen,
Hoe dat getrouwigheyd u leyden moet in 't minnen;
Den hond, het trouwſte beeſt dat op der aerden leefd;
Aen de verliefde jeugd getrouwheyds leſſe geeft.
Ey hoor! een vreemde zaek eens door een hond gebleken;
Het beeſt ondekt een moord, ſchoon dat het niet kan ſpreken;
O wat een wonder werk! ô wat een vreemd bedrijf!
Het kan ons dienſtig zijn dat ik dit ſtuk beſchrijf.
Een Edelman te paerd (om zijn gewin) gereden,
Reyſt buyten zijne ſtad, en dat na ander ſteden,
Verzien met vele gelds, en anders als hy miend,
Reyſt zijne vyand meê in plaetze van zijn vriend;
Als zy nu op de reys zijn in het boſch gekomen,
Heeft den geveynſden vriend zijn ſlagen waer genomen;
Hy, die zich toond een vriend, is vyand in der daed,
Soo dat hy door de ſchijn den Edelman verraed;
Hy (wiens begeerte was om aen het geld te raken)
Die zoekt den Edelman moorddadig af te maken,
Hy (op het onverzienſt) die rukt den degen uyt,
Door ſtoot den Edelman, en maekt zijn geld tot buyt.
Den moorder is van daer weêr na de ſtad getegen,
Den hond des Edelmans blijft in het bos gelegen,
En houd zich by zijn Heer, en voegd zich aen zijn zy,
Hy wijkt 'er nimmer af, maer blijft 'er ſtadig by.
Ten laetſten komt 'er volk dat na de ſtad wil rijden,
Aenſchouwende dit werk met droevig medelijden;
Alzoo 'er yemand was die den vermoorden man,
Al lange had gekend, greep hy het lichaem an,
En leyd het op zijn paerd, en voerd den dooden mede,
Aldaer hy aen de vrouw, dees droeve boodſchap dede;
Ey! zie een wonder werk, getrouwheyd in een beeſt;
Soo haeſt den Edelman begraven is geweeſt,

Den hond lag op het graf, en dat verſcheyde dagen,
En ſcheen zijn meeſters dood op 't hoogſte te beklagen.
't Gebeurde lang hier na, den hond ontmoet den fielt,
Die zijnen meeſter had, zoo moordadig, ontzielt;
Hy vliegt hem op het lijf, en vat hem aen de kleeren,
Den moorder ſtaet verbaeſt, en weet zich nauw te weeren;
Het beeſt, geneygd tot wraek, valt op den moorder aen,
En had hem in een kort, het leven af doen ſtaen,
Indien men niet en had het trouwe beeſt bedwongen,
Dat hem met groote kracht was op het lijf geſprongen;
Waer hier op deze daed het volk niet by geraekt,
Het beeſt had dezen fielt voor zeker af gemaekt.
Dit, als een lopend vuur, gaet over alle ſtraten,
Men hoort 'er (waer men komt) een yegelijk van praten,
Al't volk roept over luyd, 't is zeker en gewis,
Dat dezen aen den moord ten hoogſten ſchuldig is;
Het werd ook by den raed voor zullix aengenomen,
Men doet hem op een kort ook voor de rechters komen;
Daer werd hem deze moord ten hoogſten op geſtreên,
Doch hy (hoe wel bekeyt) en heeft het niet beleên;
Men hoord uyt 's rechters mond tot hem dees woorden zeggen:
Al eer men u noch zal doen op den pijnbank leggen,
Al eer men vonnis ſtrijkt, en u ter vierſchaer daegd,
Soo hoor de billijkheyd die u het recht voor draegd;
Men zal een ronde kring van dertig, veertig mannen,
Men zal u neffens dien ook doen te zamen ſpannen;
En voorders zal den hond in 't midden zijn geſteld,
En is het dat het beeſt aen niemand doe geweld,
Maer dat het u alleen komt op het lijf gevlogen,
Soo zult gy uwe ſchuld niet meer ontkennen mogen;
En is 't dat u het beeſt laet onbeſchadigt ſtaen,
Men zal, als zonder ſchuld, u laten heene gaen.
Hy is hier meê te vreên, 't werd by der hand genomen,
Men ziet een groot getal van menſchen t' zamen komen,
In 't kort het gantſche volk dat raekt 'er op de bien,
Om 't wonderlijke werk met wonder aen te zien.
Den moorder werd geſteld in 't midden van die genen,
Die tot dien eynde zijn aldaer ter plaets verſchenen,
Ey! zie een vreemde wijs, een wonderlijke vond,
Men ſteld de wet, en 't recht, aen 't vonnis van den hond;
Zy! wat een wonder werk, ey! wat voor vreemde zaken,
Men ziet daer van een hond de miſdaed kundig maken;
Men ziet daer dat den hond in 't midden ſtaet geſteld;
Men ziet hoe dat het beeſt aen niemand toond geweld;

Soo

Soo haeſt hy onder 't volk, den moorder heeft vernomen,
Is hy met felle moed hem op het lijf gekomen;
Ja 't ſcheen hy duyden wou, zoo haeſt hy by hem quam,
Dit is den moorder, die mijn meeſter 't leven nam.
Het recht heeft na verdienſt zijn miſdaed loon gegeven,
Door ſchandelijke dood word hy geſtraft aen 't leven.
Leer hier, verliefde jeugd, wat dat getrouwheyd doet;
Getrouwigheyd die baerd in alle zaken goed;
Bedrog in tegendeel voed niet als alle quaden,
En wat is valſheyds loon? 't is ſchand naer eyſch van daden;
Indien dat uwe min in trouws beloften liegt,
Indien dat uwe min een eerbaer maegd bedriegd;
Zoekt min, op trouwheyds eed, een eerbaer maegd te beyen,
Om haer tot vuyle drift van luſten aen te leyen;
Zoekt min een eerbaer maegd, alleen tot minne-brand;
Leer minnaer! zulke min gedijt tot ſnoode ſchand;
Leer minnaer! zulke min voed veelderleye quaden,
En leyd u, als verblind, op goddelooze paden;

Leer minnaer! zulke min te zijn een eere dief,
Alzoo wel van u zelfs, als van 't verlaten lief;
Leer minnaer! zulke min te ſchuwen en te vreezen,
Die eerbaer maegden kan een eere roving wezen;
Leer minnaer, zulke min (in tijds niet uyt gedooft)
Is als een wreed vergif dat ziel en lichaem roofd;
Leer dat dit ſlim bejag der maegden eer doet ſchenden,
Leer hoe verlies haers eer, voed quelling en ellenden;
Leer hoe de quelling knaegd het maegdelijk gemoed,
En dat de knaging ſchâ aen 't eerbaer leven doet;
Leer dat gy doet haer eer, en leven beyd verpletten,
Als gy haer maegdom ſchend met onbeſchofte herten;
Leer, zoo gy deze roos ontijdig hebt geplukt,
En voor de rechte tijd van zijne ſtruyk gerukt,
Dat gy al zulk een maegd met waerheyd kund doen noemen,
Een afgevallen blad van zuyvre maegde bloemen;
'k Seg een verſlenſte roos, die los ter neder vil,
Die niemand yet wat acht, daer niemand aen en wil;
Als gy het lieffte deel aen hare kuyſche leden,
Als een verſlenſte roos met voeten ſchijnt te treden;
Als uwe valſche min ontfuſſeld d' eerbaer maegd,
Wat zal ik zeggen? 't eelſt en waerdigſt dat zy draegd,
Dat is haer eerbaerheyd, een maegdelijke bloeme,
Die ik u met een woord de maegdom heb te noemen;
Wanneer een eerbaer maegd dit lieve pand verlieſt,
En gy na dit genot een vreemde weg verkieſt,
En acht nocht eed nocht eer, maer laet de maegd alleene,
In hartzeer, en ellend uw valſche min beweenen,
In knaging en gequel, in treuring en gequijn,
In tranen en gezucht, in droefheyd en in pijn;
Wat volgt 'er na een ſleep van zoo geleefde dagen?
Haer herte werd verteerd door 't in gekropte knagen;
Het eerbaerlijk gemoed ziet op d' onteerde ſchoot,
En eyndelijk u min veroorzackt haer de dood.
Leer minnaer! wat gy doet door uw verblinde minnen,
Ey! druk mijn ſlechte les in 't diepſte van uw zinnen;
Leer minnaer! en gedenkt als gy dees rijmen leeſt,
Dat gy niet minder zijt als een onreed'lijk beeſt;
Een beeſt, een plompen hond, die weet zich zoo te dragen,
Dat hy u leeren kan de maegden te behagen;
Hy leerd u trouwigheyd, zoo by den blinden man,
Als goddelooze moord, die hy niet lijden kan.
Geen aengenamer zaek, in wel begaefde jeugden,
Als dat de liefde is gegrond op trouw en deugden;

Ey minnaer! wild van my, een korte les verſtaen,
Hoe verre dat gy moet in 't zoete minnen gaen.
Indien Natuur u luſt tot minne mogt bewegen,
Indien gy tot de min u herte voeld genegen,
Indien min boven liefd in uwe luſten gaet,
Meer uyt een drift van 't vleeſch, als tot den echten ſtaet,
Zoo ga, ô minnaer! met de reed'lijkheyd te raden,
Leer uyt dees rijmery te myen zulke paden;
Denkt by u eygen zelf, wat plagen hy verdiend,
Die minne luſt betracht, en 't trouwen niet en miend;
Leer dan een nutte les uyt mijne rijmeryen,
Leer ongebonde luſt, en geylheyd in het vryen,
Leer ongetoomde min, en onbeſchoften brand,
Te breydelen door liefd, te houden in den band,
Maer voed genegentheyd een minnelijk behagen?
Om aen een eerbaer maegd uw liefde op te dragen;
't Eerſt dat u ſtaet te doen, dat 's raedſlaegd met de keur,
Steld aen 't verliefde hert een lieve dochter veur;
Laet rechte liefde zijn de wille-keur uws wetten,
Laet wel bedachte zorg u vaſte paden zetten;
Kend ouders in dit werk, eer gy te verre gaet,
Verzoek uw ouders wil, en liefd met vrunden raed;
Soo dan uw lieve echt ten quaetſten mogt gedyen,
Hebt gy een vaſte ſteun, ô minnaer! in uw lyen;
Indien het qualijk wil, gelijk dat wel geſchied,
Gy hebt een vaſten trooſt in 't midden uws verdriet;
Gy hebt 'er die met u de laſten helpen dragen,
Gy hebt als dan een vrund, dien gy uw nood meugt klagen;
Ook vind gy u gemoed bevrijd van knagings ſmert,
Wanneer met vrunden raed uw liefd bezegeld werd;
Als u de liefde drijft om 't lieven te beginnen,
Als u de liefde drijft een jonge maegd te minnen,
Zoo dient 'er boven al wel naerſtelijk gelet,
Wie dat men minnen zal, en waer men liefde zet;
Daer diend voor alle ding wel vlijtig zorg gedragen,
Aen wien gy u verbind de loop uws levens dagen;
Daer diend voor alle ding wel wijſſelijk beraên,
Met wien gy deze ſtaet, ô minnaer! aen moet gaen,
'k Zal u een kleyne les, een vaſte regel geven,
Hoe gy de echte-ſtaet Godzalig zult beleven;
Ik zal u ſtellen voor een wel bequame vond,
Die 'k wenſchten dat gedrukt in alle herten ſtond;
Die 'k wenſchten vaſt gedrukt in alle minnaers zielen,
En dat zy in de liefd dees wetten onder hielen;

Zoo.

Soo u de minne drijft, door luſten tot de trouw,
Soo u de liefde dwingd tot liefde van een vrouw,
Indien tot vrouwe liefd uw luſten zijn gerezen,
Weet gy hoedanig dat uw luſt behoord te wezen?
Weet gy hoe veer de luſt in liefd behoord te gaen?
Weet gy hoe zy moet zijn die gy ter hand zult ſlaen?
Hoord toe, verliefde jeugd, dit leer ik aen uw zinnen,
Wanneer gy vryen wild, wanneer gy wild beminnen,
Steld u een dochter veur, van eerelijk geſlacht,
Manierlijk opgevoed, niet dertel op gebracht;
Een dochter die de deugd doet blijken uyt haer wezen;
Een dochter aengeleyd van jongs tot Godes vreeze;
Een dochter daer de ſchaemt in al haer leden woond,
En daer een zedig oog geen geyle ſtreken toond;
Een dochter meer van deugd als op gepronkte kleden,
Een dochter wel geçierd met eerbaerheyd en zeden;
Een dochter die men niet op alle feeſten vind,
Een dochter die haer meeſt aen hare plichten bind;
Een dochter die wel is gewoon in huys te blijven,
Alwaer zy alles zoekt tot plichten aen te drijven;
Een dochter die (als 't voegd) haer by de maegd begeeft,
En ook een wakker oog op alle dingen heeft;
Een dochter die als 't paſt, kan by de maegd verkeeren,
Een goede keuken les de maegden weet te leeren;
Een dochter die met vlijd op alles gade ſlaet,
Met zorgen bezich is, van goede keuken raed;
Een dochter wel gewent in huyzelijke zaken,
Van alles, hoe het zy, haer oeffening te maken;
Een dochter wel begaefd van reden en van geeſt;
Een dochter die zomwijl een aerdig boekje leeſt;
Een dochter heuſch van mond, lieftallig in het ſpreken;
Een dochter niet geneygd om alle leet te wreken;
Een dochter zacht van aerd, en een gedwee gemoed,
Een dochter die door ſchaemt haer eere blijken doet;
Een dochter van natuur gezond en wel geſchapen;
Een dochter niet geneygd om 's morgens lang te ſlapen;
Een dochter die met luſt (oft als 't tijd geeft en paſt)
Soo wel gelijk een maegd de vuyle vaten waſt;
Een dochter die haer wacht van onbehoorde dingen,
En niet gedogen wil een ſtoet van jongelingen;
Een dochter, ſchoon zy is niet wel zoo rijk als gy,
Een dochter die haer kleed niet boven ſtaet en zy;
Een dochter in de plicht van huys zorg wel ervaren,
Een dochter niet veel meer, maer min als gy van jaren;

Een

Een dochter ſchoon zy is u niet gelijk in goed,
Een dochter goed van aerd, en eerbaer van gemoed.
En liefd geen liever ſchat als eerbaerheyd en deugde,
En zoekt geen meer vermaek als in getrouwheyds vreugde;
Noyt werd de liefd van haer met liever liefd beloond,
Als daer oprechte liefd getrouwigheyd betoond;
Dat is een oprecht hert gekeerd van quade wegen,
Dat is een trouw gemoed tot trouwigheyd genegen,
Dat is een eerbaer oog dat na geen dool-pad ziet,
Maer aen de geyle min een quade gang verbied.
Leer minnaers! hoe gy u moet dragen in het vryen,
En wat u ſtaet te doen, en wat gy dient te myen;
Leer trouwe minnaers! leer, ey leer! in u verſtand,
Het is een zuyver hert, het is een kuyſche hand,
Het is een zoete lonk geoореloofde lusjes,
Het is een lief vermaek van eerelijke kusjes,
Het is een open hert, een ongevalſte grond,
Een wriendelijke tong, een ongeveynſde mond,
Een liefde zonder luſt om d'eerbaerheyd te ſchennen,
Een minne die de liefd voor opper-voogd wil kennen,
Een minne die haer graegt niet eerder wil verzaên,
Voor dat de zoete liefd haer wetten heeft voldaen;
Een liefde wiens begin neemt oorſprong uyt Gods vreeze,
In zulke liefde moet het al gelegen wezen;
Wie na Gods wetten liefd, tot luſt uyt echte ſtaet,
Die heeft een veyle weg waer op zijn liefde gaet;
Het hoogſte dat ik dan kan aen verliefde menſchen,
Het beſte dat ik weet een minnaer toe te wenſchen,
Het noodigſt dat ik kan bedenken tot een leer,
Dat is in uwe liefd, liefd boven al uw Heer;
Het nutſte dat ik weet een minnaer aen te prijzen,
Dat is dat ik hem wil op goede wegen wijzen,
Dat is dat ik aen hem een goede leydſman ſtel,
Die (zoo hy daer meê gaet) zijn dwaling hoeden zel;
Geen trouwer vrund als God, liefd God in uwe minne,
Laet God de leydſman zijn van uw verliefde zinnen,
Verzoekt hem tot behulp, bid zijne Majeſteyt,
Dat hy u op den weg van goede liefde leyd.
Ik heb al over lang gehoord van wijze ouwen,
Een les, een nutte les, tot heden toe behouwen,
Hoe dat aen God den Heer een minnaer bidden mag,
Om goede echt zoo wel, als goede ſterrif-dag.
Wel aen dan, tot beſluyt en ſlot van mijne reden,
Gy minnaer, God den Heer diend van u aengebeden,

Met een oprecht gemoed, en met een reyne mond,
In 't krieken van den dag en friſſe morgen ſtond;
Dat is, in het begin van u verliefde dagen,
Diend u ootmoedig hert ten Hemel op gedragen,
Een innerlijke zucht tot uwen Heer te gaen,
Een yverig gezicht op uwen God te ſlaen.
O Schepper van mijn ziel! ô oorſpronk van mijn leven!
O God! gy die mijn ziel, en lichaem hebt gegeven;
O Vader! die my hebt verkoren tot u kind;
O God! die waerdig zijt voor alle ding gemind;
Indien uw Godheyd wil door mijn meer zielen teelen,
Soo wild my goede God u zegen mede deelen,
Dat ik dit dienſtig werk, door u, mijn God! bereyd,
Beginnen mach met u, tot mijne zaligheyd.

Ongezien „ kan wel geſchien.

WAt kan de min niet al bedenken oft bedrijven?
Wat brengt de tijd al meê om van de min te ſchrijven?
Daer is een vreemde zaek by onzen tijd geſchied,
Een zaek, ik zeg een zaek, die vreemd en wonder hiet;
Een zake niet gedroomd, maer in der daed gebleken,
Gelijk ik daer van mach met rechte waerheyd ſpreken;
Een zaek, die vol gevaer, ten goeden eynde quam,
Na datze haer begin eerſt uyt een vrijſter nam;
Een zaeke niet geſchied op ver gelegen ſtranden,
Maer die men heeft gezien in onze eygen landen;
Een zaeke hier vertoond, een zaek al hier verhaeld,
Tot leering, hoe de jeugd vaek in het minnen dwaeld;
Tot leering, om de jeugd het minnen af te raden,
'k Zeg minne, die de jeugd in dit geval kan ſchaden;
Ik ſpreek van zulke min (hoe wel hier wel beſlaegd)
Die nochtans zwarigheyd kan geven aen een maegd;
Ik ſpreek van zulke min, die maegden ſtaet te mijen;
Ik ſpreek van zulke min, die noyt een maegd moet lijen;
Ik ſpreek van zulke min, die niet dan onheyl geeft,
Wanneer een jonge maegd na hare luſten leeft;
Ik ſpreek van zulke min, die na de wet van reden,
Moet nimmer zijn gepleegd, moet nimmer zijn geleden;
Schoon dat de reed'lijkheyd die minne ons verbied,
Zoo wil doch boven dien 't gemoed die minne niet.
Daer was een zeker maegd, wiens naem ik laet verholen,
Dees, in haer eerſte jeugd (gelegen in de ſcholen)
Die heeft van aen begin veel boeken door gezocht;
Die heeft niet zonder vrucht haer jaren door gebrocht;

De-

Dewijl zy was geneygd een aerdig boek te lezen,
Soo is zy nu en dan voor kloek en wijs geprezen;
Zy, die veel kunſten kan, en veele zaken weet;
Vermits dat zy haer tijd daer naerſtig aen beſteed;
Zy, die zeer aerdig was van ſtijl, in kunſtig ſchrijven;
Zy, die met kennis wiſt ook haer beleyd te ſtijven,
Die heeft ook boven dien, veel dingen meer geleerd,
Waer door zy over al van yder wierd ge-eerd;
Zy, (die by yder ſcheen de hoogſte lof te halen)
Spreekt boven hare ſpraek, noch meer verſcheyde talen;
Sy, van een kloek begrijp, en van een gaeuwe geeſt,
Die is wel machtig rijk, maer acht de kunſte meeſt;
Sy heeft een lieve ſtem om zoet muſijk te quelen,
En is ook boven dien zeer geeſtig in het ſpelen;
De Bas, en Violons, die handeldze zoo zoet,
Dat yder in de kunſt, haer gaven loven moet;
Zy teykend met de kool, en ſchilderd met pinçeelen;
Zy werrikt met de naeld in allerhande deelen;
Doch, 't alderzoetſte zoet dat deze Jufvrouw ſmaekt,
Dat is wanneer zy rijmt en zoete vaersjes maekt;
Geen kunſt en achtze meer, als wel de Poëſie,
Haer hoogſte vreugde leyd alleen in rymerije;
Dies zy haer meeſten tijd ook op het land begeeft,
Al waer zy in vermaek de gantſche Somer leeft,
't Gebeurd op zeker tijd, dat eener zich vertoonde,
Die ook in dit geweſt, of daer te nevens woonde;
En die zoo by geval, verby den hof komt gaen,
Alwaer hy in de deur ziet deze Jufvrouw ſtaen;
Alwaer hy nu en dan in weynig tijds verleden,
Verſcheyde menſchen zag tot harent binnen treden;
Niet wetende waerom, die heeft daer aen een maegd,
De reden onderſtaen, de zake afgevraegd.
Hy, die nu van de maegd de kennis had gekregen,
En hoe dit werrik lag, en hoe het was gelegen;
Verſtaet dat in dit huys, en ook op dat geval,
Vergaring word gemaekt, daer Heer-Oom wezen zal;
Hy, ook van dat geloof, de vryheyd heeft genomen,
Dat hy ook neffens dien daer is in huys gekomen;
Hy, die zich voegd ter plaets alwaer hy wezen moet,
Die word met een gewaer wat dat de Iufvrouw doet.
Sy, die recht over hem ter kerke was gezeten,
Die heeft haer t' eenemael in haren dienſt vergeten;
Sy, die haer oogen liet ſteeds op zijn oogen gaen,
Die heeft den minne God haer meeſte dienſt gedaen;

Zy heeft zoo menigmael getoond door oogens teken,
Als dat zy in het hert van liefde ſcheen te ſpreken;
Zy, die zoo menigmael, en met een zoet gelag,
En vriendelijk gezicht, op dezen Herder zag;
'k Seg Herder, overmits hy Herders leven leyde,
Hoe wel dat hy aldaer noch vee, nocht ſchapen weyde,
Maer ſlechs tot zijn vermaek, aldaer te lande quam,
En op zijn eygen Hof, vaek zijn vermaken nam;
'k Seg Herder, overmits dat hy door echte trouwe,
Een hoeder moſte zijn en over 't kind en vrouwe;
Sy, zoo ik heb gezeyd, zag dezen Herder aen,
En liet zoo nu en dan een lonkjen tot hem gaen;
Sy, die met haer gezicht zoo geeſtig wiſt te ſpeelen,
Die zogt dit Herders hert te winnen en te ſteelen;
Vermits zijn jonge jeugd, en ſchoonigheyd van leên;
Vermits zijn braef gelaet ver boven het gemeen;
Vermits zijn deftigheyd, en matige manieren;
Vermits de geeſtigheên die in zijn wezen zwieren;
Soo kreegze zin en moed om hem te ſpreken an,
Doch onbekend aen haer als dat hy was een man.
Sy neemt haer ſlagen waer, en voegd haer na beneden,
Na dat 'er is gemackt een eynde der gebeden,
Na dat nu daer ter plaets het preken was gedaen,
Soo voegd zich yder een om weder weg te gaen.
't Gebeurd dat neffens dien den Herder is gekomen,
Zy heeft, hoe wel bevreeſt, nochtans de moed genomen,
Dat zy, in zijn vertrek, hem op gehouden heeft,
Tot wien zy dit beſcheyd en deze reden geeft:
O Herder! ik beſpeur in 't diepſt van mijn gedachten,
Dat gy door mijn bedrijf u zult verwonderd achten;
Ey lieve! ga met my hier binnen in de zael,
Op dat ik u mijn grond en meening eens verhael.
Zy, die de maegd belaſt een roemer wijn te ſchenken,
Die brocht den Herder daer in wonderlijk bedenken.
Wel, zeyd zy, lieve vrund! verwonderd gy u niet,
Van 't gene dat gy hier van my gebeuren ziet?
Wat denkt gy, zegt my doch, van mijn vrypoſtigheden?
Wat denkt gy, zeyd zy noch, van 't geen ik huyden dede?
Wat hebt gy wel gedocht, als ik met zoet gelag,
U heden in den dienſt zoo vriendelijk aen zag?
Wat hebt gy wel gedocht, wanneer uw oogen zagen,
De mijnen op de uws zoo minzaem neêr geſlagen?
Waer op heeft u gedacht als doenmael doch gevoed?
Daer van bid ik dat gy my klare kennis doet;

Ik

Ik zal u deſgelijks mijn meening openbaren,
Ik zal, geloofd het my, de oorzaek u verklaren,
Waer door dat ik aen u die tekens heb gedaen,
Indien gy, 't geen gy docht my eerſtmael doet verſtaen;
En wat dat u gedacht daer uyt beſtond te trekken,
Dat wild my, bid ik u, op mijn verzoek, ontdekken.
Hy ſchrander van beleyd, en kloek in zijn verſtand,
Die ziet daer pen en inkt, en grijptze in de hand;
Ik zal me Iufvrouw hier een kluchtig rijmpje maken,
Dat zal, op u verzoek, de rechte meening raken;
Ik zal een kort gedicht hier ſtellen met de pen,
Het geen u melden zal, hoe 'k van gevoelen ben.
Den Herder heeft de pen voorts in de hand genomen,
En 't gene dat hier volgd dat is 'er voort gekomen;
Het rijmpje dat hy ſchreef, dat had niet anders in,
Als deze zelfde reên, en deze zelfde zin:

Als ik in plaetze van gebeên,
Het oog ſloeg op uw ſchoone leên,
Zoo was 't dat ik niet anders bad,
Als ſpaer, ey ſpaer! uw lonkjes wat,
Oft anders ik verval in min,
Schoon dat ik uws gelijk niet bin.

Als nu de Jufvrouw heeft dit rijm beſtaen te lezen,
Soo voeldze meerder liefd, als zy wel had voor dezen;
O zeyd zy! ik beſpeur in u zoo kloeken geeſt,
Als oyt ter wereld noch gevonden is geweeſt;
O zeyd zy! al te veel heeft u natuur gegeven,
O woorden zoet gerijmt! ô letters wel geſchreven!
O reden! rijk van zin, ô rijmpjes wel gemaekt!
O rijmpjes! die met recht my aen de ziel geraekt;
Waer toe of u de Goôn zoo veele kracht vergunnen?
Daer gy met weynig zoud mijn hertje ſteelen kunnen;
Uw ſchoonheyd waer genoeg, u deugdelijk gelaet,
U vriendelijk gezicht, uw minnelijke praet,
Die hadden machts genoeg, om maegden te verwinnen,
O Herder! die my ſteeld mijn hertjen, en mijn zinnen;
O Herderlijke ziel! gy trekt mijn ziel tot gunſt,
Hoe vloeyend is u rijm, hoe deftig is uw kunſt?
Hoe dwingt gy mijne luſt, door 't Herderlijk bedrijven,
Een rijmpjen op u rijm, te rijmen en te ſchrijven?
Zie daer, ik neem de pen, en let op mijn beſluyt,
Dit lag my op het hert, en 't woud, en moſt 'er uyt.

Indien ter wereld leeft een man,
Die maegden herten dwingen kan;
Zoo is't een Herder, door wiens geeſt,
Mijn hert gedwongen is geweeſt;
Gedwongen door een geeſtig beeld,
Dat in mijn hert en zinnen ſpeeld;
Een beeld, dat in een maegde ziel,
Door 't ooge, in het hert verviel;
Daer lonk op lach, daer lach op lonk,
My door het oog in 't herte zonk;
Mijn oog op 't uw, uw oog op 't mijn,
Hier in van een vermogen zyn.

Hy, die haer rijmpjes leeſt, en dat met goed genoegen,
Die vind zich als verplicht hem by haer neêr te voegen;
Hy prijſt haer goed verſtand, hy prijſt haer kloeke geeſt,
En looftze op het hoogſt, en eertze op het meeſt.
Zy, met een zoet onthael van lieffelijke reden,
Die heeft hem op dit pas gelijkerwijs gebeden;
Die heeft beleefdelijk aen haren vriend verzocht,
Als dat zy nu en dan hem by haer vinden mogt.
Hy, die op haer verzoek een voorneem maekt te veynzen,
Die let op haer gelaet, die let op haer gepeynzen,
Hy ſpeurd haer goede geeſt, hy let op haer verſtand,
Wat geeſtigheyd natuur haer jeugd heeft ingepland,
Hy, als een zwakken menſch, die laet zijn hert bewegen,
En voeld zich met het hert tot hare liefd genegen;
Hy efter, die de zaek wat verder inne zag,
(Mits dat hy was getrouwd, en niet meer minnen mag)
Die voeld een zware ſtrijd in zijn gedachte komen,
Doch reden boven dien, heeft d' overhand genomen;
Hy, wel begaeft van tong, en met een goed beleyd,
Die heeft haer niet een woord van liefde toegezeyd;
Maer heeft op dit geval aen haer beſtaen te zeggen,
(Alzoo hy zach by haer verſcheyde boeken leggen,
Vol geeſtige muſijk, ook violons, en bas,
In welke kunſt dees maegd zeer wel ervaren was,)
Iufvrouw! ik ſpeur dat gy tot kunſten zijt genegen;
Dies laet ons, zoo 't u luſt, die zoetigheyd eens plegen;
Indien het u gelieſd, en dat het wezen mach,
Breng met u zoete ſtem een deuntje aen den dag.
Zy, mild in deze kunſt, begint ter terſtond te queelen,
Hy neemt de violons, en gaet 'er onder ſpeelen;
Hier toond de min haer kracht, hy (door haer zoete ſtem)
Verliefd te meer op haer, en zy verliefd op hem;

Sy

Sy oeffenen muſijk, en maken rymerijen,
Die al tot meerder gunſt en meerder liefd gedyen;
In 't eynde, zy verzoekt, of hy in ware trouw,
Haer wel begeeren zoud voor zijn geliefde vrouw.
Ach! waer ik uws gelijk, wat koſt ik meer begeeren?
Wat koſt den Hemel my doch waerdiger vereeren?
Wat zouder liever paer ter wereld kunnen zijn,
Als uwe ziel, zeyd hy, vereenigt met de mijn?
Waer zoud men zoeter liefd ter wereld kunnen vinden,
Als dat uw Herder u, en gy uw Herder minden?
Hoe zoud men trouwer liefd op aerden kunnen zien,
Als tuſſchen u en my, me Jufvrouw! zoud geſchien?
Hoe zoud men vrouwen liefd met meerder liefde loonen,
Als u uw Herder zoud, ach! ſchoone maegd, betoonen?
Maer 't ſchijnd dat het geluk die vreugde mijn benijd,
Dies moet ik zonder u af leven mijnen tijd.
Neen! Herder, zeydze, neen, ik ſteun op het vertrouwen,
Dat ik u ongeveynſd in deze zaek mach houwen;
'k Vertrouw mijn op uw deugd die my verſchoonen zal,
Indien ik my te veer ontbloot in dit geval;
Sijt zeker, dat ik u oprechtelijk beminne,
Niet uyt een geyle luſt, noch wullipſheyd der zinnen;
Niet door een heete drift van vleeſchelijke vreugd;
Niet om u geld oft goed, maer om uw kunſt en deugd;
Niet om dat ik vertrouw, als dat gy zijt geſproten,
En uyt een rijk geſlacht uw voort komſt hebt genoten;
Schoon dat gy arrem waert, en niet met al geacht,
En van geringe ſtaet, en van een ſlecht geſlacht;
Noch wil ik evenwel u reyne liefde toonen,
Door deugden, die ik zie dat in uw ziele woonen;
De deugd en wetenſchap, verzelt met geeſt en kunſt,
Die hebben u alleen verbonden aen mijn gunſt;
'k Heb geld en goeds genoeg, zoo dat wy met ons beyden,
In alles na ons wenſch, ons leven mogen leyden;
Ik zie op rijkdom niet, maer oog alleen op deugd,
Dees is mijn lieffſte ſchat, dees is mijn hoogſte vreugd;
Dees is het die my doet u om uw liefde ſmeken,
En zoo g'er tegen hebt, zoo bid ik u wild ſpreken.
Jufvrouw! ik, wien van u zoo grooten eer geſchied;
Bedank u voor de gunſt die gy my heden bied;
Jufvrouw! mocht ik mijn hert u in belooning geven,
Soo mocht gy naer u wil dan met mijn herte leven;
Jufvrouw! mocht ik mijn liefd tot uwen dienſte bien,
Soo zoud gy eerſt te recht getrouwe liefde zien;

Juf-

Iufvrouw! mocht ik u deugd alleen met liefde loonen,
Zoo zoud gy zien hoe trouw dat ik my zoud betoonen;
Soo zoud gy zien hoe trouw dat mijn oprecht gemoed,
Soud neygen tot u dienſt, door dienſt die gy my doet;
Maer ach! 't en kan niet zijn mits dien de echte wetten,
My 't zelfde verbien, en op het hoogſt beletten;
Iufvrouw! ik ben getrouwd, de echt heeft my gepaerd,
En ben dies uwe liefd, in gene deelen waerd;
Ik heb een echte vrouw tot mijn behulp verkregen,
Een volle overvloed van tijdelijke zegen,
Ik hebbe geld, en goed na mijn begeert, en wenſch,
En efter ben ik noch een ongelukkig menſch;
Ik weet, ten voegd my niet mijn houw'lijk te beklagen,
Ik heb een booze vrouw, en moet het duldig dragen;
Ik heb een hortig wijf dat niet wel leven kan,
Ten zy zy alle daeg mo.t twiſten met haer man.
De Iufvrouw ſtaet bedeeſt, doch zeyd, ik zal mijn leven,
Mijn zinnen tot geen min, nocht tot geen liefd begeven;
Maer minnen u alleen, hoe wel 't niet wezen mag,
Tot aen mijn laetſte tijd, tot aen mijn jongſte dag,
Niet dat ik buyten deugd wil echte trouwe ſchenden,
Niet dat ik minne luſt of anders aen wil wenden;
Maer lieven u op hoop, tot dat de bleeke dood,
My, oft uw echte vrouw ter aerden neder ſtoot.
O wonderlijk bedrijf! ô tijdelijke dingen!
O wereld! wat brengt gy niet al veranderingen.
't Gebeurd op zeker tijd dat deze man zijn vrouw,
Met ziekte werd bezocht, gelijk oft 't wezen wouw;
Haer komt een zware koorts met harde vlagen treffen,
Wiens brand men dag aen dag te meerder zach verheffen;
In 't eynde komt de dood, en ſcheyd de ziel van 't lijf,
Hier werd de goede man verloſt van 't quade wijf.
Na dat haer leven nu een eynde had genomen,
Is onzen Herder tot zijn hoogſte wenſch gekomen;
Na dat nu jaer en dag zijn vrouw was overleên,
Is hy met deze maegd in d' echte ſtaet getreên;
Met wien (gelijk men zeyd) dat hy noch leeft op hede,
In liefde en in deugd, in ruſt en ware vrede;
Soo vredig dat men haer's gelijke niet en vind,
Vermits de eenden aer met gantſcher herten mind.
Hoe wonder is de liefd! hoe wonder is de minne!
Wat doet de liefde niet aen menſchelijke zinnen?
Hoe wel dat deze liefd ten beſten is vergaen,
Soo machze evenwel niet al te wel beſtaen;

Men

Men moet van zulke liefd al zijne zinnen trekken,
Ten aenzien dat het kan tot groote doling ſtrekken.
Leer wie dit leezen mach, leer zulke minne vlien,
Is dit nu wel gelukt, 't zoud kunnen anders ſchien.

SLUYTREDEN

Op dit voorgaende.

IS hier oft daer een wakker geeſt,
Die dit gedicht oft rijmpjen leeſt;
Is hier of daer een jonge maegd,
Die dit gedicht oft rijm behaegd;
Zijn hier of daer getrouwe lien,
Die dit gedicht met luſten zien;
Oft zoo het aen de echte man
Vermaek oft vreugde brengen kan;
Om dat hy daer beſchreven vind,
Hoe dat een maegd een man bemind.
En dat daer door in zijn gemoed,
Mocht werden zulk een hoop gevoed,
Het zy dat hy een vrouwe heeft,
Met wien dat hy onvredig leefd.
Ik wil hem dit als noodig raên,
Geen ander min te onderſtaen.
Oft liefde plegen met een vrouw,
Ten zy de dood ſcheyd d' eerſte trouw;
Veel Wetten zijnder die 't verbien,
Dat zullix niet en mach geſchien;
Geen grooter doling voor een maegd,
(Schoon deze zaek wel is beſlaegt)
Als datze daer haer liefde leyd,
Daer echte trouw het trouwen ſcheyd.

Het goede kruyd dat werd verdrukt, Zoo 't quade niet word uyt geplukt.

NU voeg ik my tot u, tot u verliefde maegden;
Ik zag eens op het land een zaek die my behaegden,
Ik zag een jonge maegd gelegen in het groen,
Met naerſtigheyd en vlijt een noodig dinge doen;
Ik ſtond en overdacht, waer toe dit kruyd te wieden?
Het is om dat het goed door 't quaed geen hinder ſchiede;
Ik heb met enkel luſt de penne aengetaſt,
Dit voor een Zinne-beeld de maegden toe gepaſt.
Gy, die het onkruyd ziet verwellikt neder leggen,
Leer, jonge maegden! leer, wat dat dit is te zeggen;
Leer, jonge maegden! leer, wat hier uyt word verſtaen,
Leer, wat 'er in de min voor vrijſters diend gedaen.
Wanneer een geyle boef op uwe ſchoot mocht paſſen,
Wanneer een ſlimme zucht hem in het hert mocht waſſen,
Wanneer hy u verzoekt tot zijn geliefde vrouw,
Bezegeld zijne min met eeden van de trouw;
Wanneer hy voor de trouw de minne zoekt te bluſſen,
Met dertel oogs gelonk, in geyle minne kuſſen,
U tedere gemoed te buygen na zijn zin,
Zoo denkt, ô jonge maegd! dit 's onkruyd in de min;

Gy diend op deze maegd, die 't koren wied, te letten,
En houden in de min het wieden voor uw wetten;
't Is onkruyd dat 'er groeyd, 'tis onkruyd dat 'er waſt,
En geenzins in u hof, ô teere maegden! paſt;
Geveynſde vleyery, en luſten die u ſmeeken,
Zijn ſcherpe doorens die een eerbaer hertje ſteeken;
Vergunde min voor trouw is als vergiftig kruyd,
Dat alle groente dort, dooft friſſe bloemen uyt.
Gy moet in dit geval, ô jonge maegd! aen 't wieden,
Wanneer een minnaer u zijn luſten aen komt bieden;
Ay! ſchikt dat gy in 't eerſt geen onkruyd groeyen laet,
Het goede word verdrukt, zoo 't quaed te lange ſtaet.
Gedenkt hoe menig maegd in bitterheyd beweende,
De zoetigheyd die haer onechte min verleende;
Mins luſt is zoo van aerd, wanneer zy is geboet,
Schopt zy d' onteerde maegd onwaerdig met de voet;
Hy, die te ſmeken placht, en acht niet op uw klagen,
Gy zelfs bent ongezien by vrunden en by magen;
Gy die eerſt waerdig waerd ge-eerd, en aengebeên,
Werd van de minſte menſch dan met de voet getreên.
Gedenkt het droevig leet en al te bitter weenen,
Geſchiet aen de *Princes Diana* van *Athenen*,
Ey, denk wat haer de min gegeven heeft tot ſtraf,
Als zy een Griekzen *Prins* haar maegdom over gaf;
Als zy (op zijn beloft, en dieren eed van trouwen)
Haer maegdelijke ſchoot niet zuyver heeft gehouwen;
Als zy pluym-ſtrijkery te haeſtig heeft geloofd,
Is d' onbeſloten hof haer eêlſte blom beroofd;
De *Prins* (na mins genot, aen hare zijd gelegen)
Is in de nacht gereyſt op onbekende wegen;
Tot ik en weet niet waer, op onbekende ſtrand,
Gevallen in een ſchip, geſteken van het land.
Diana, die ontwaekt, in 't krieken van den dage;
Waer zijt gy, lieve *Prins*, mijn eygen wel behagen?
Zy miſt hem van haer zijd, zy roept; waer zijd gy lief?
Eylaes! zy roept, eylaes! de *Prins* een eere dief;
Hoe! acht gy eer, nocht eed, die gy my zwoerd op trouwe,
Soo lang daer ſterren aen den Hemel wezen zouwen;
Eylaes! de plaetze leeg, de rover is gevlucht,
En loond mijn min, eylaes! met tranen en gezucht;
Zy wringd haer handen t'zaem, de tranen in de oogen,
Mijn kuyſheyd is geſchend, de min heeft my bedrogen;
Zy geeft haer op de ſtrand aen d' oever van de zee;
Voerd gy mijn maegdom weg? waerom mijn lijf niet meê?

Waer-

Waerom verlaet gy my, die trouwheyd hebt gezworen?
Waerom mijn eer geſchend? waer toe u eed verloren?
Zy gaet de guure ſtrand van dag tot dag betreên,
En offerd aen de zee een bitterlijk geween;
Ach winden! voerd hem na mijn zuchten en mijn tranen;
Ay brakke water vloed! wild mijn ellend vermanen;
Ay ſtroomen van de zee! drijft hem mijn klachten na,
Tuygd, hoe bedroefd dat ik hier op den oever ſta.
Neptun! ik bid u, doe zijn ſchip te rugge drijven,
Die my met eeden zwoer ter dood getrouw te blijven;
O *Venus!* groote vrouw, Goddinne van de min,
Voer dit geſchonden rif ter woeſter golven in;
Oft laet my hier op ſtrand een cel oft kluysje bouwen,
Waer in ik my een wijl mach opgeſloten houwen,
Op dat ik nimmer menſch voor mijne oogen zie,
En alle vreugde derf, en alle weelde vlie;
Als een onteerde maegd, niet waerdig te verkeeren,
By Princelijk geſlacht, en Adeldom met eeren;
Ik wil, ô wreede Goôn! in klagen en geween,
Mijn leve dagen lang hier op de ſtrand beſteên,
Leer, jonge maegden! leer de minne luſten mijden,
Tot dat getrouwe liefd u gund bequame tijden;
Leer, jonge maegden! leer, mins luſten tegen ſtaen,
Ter tijd toe dat de liefd haer plichten heeft voldaen,
„ Een goede boom zal vrucht op zijne tijden dragen,
„ Dat's in de lieve tijd van Soete zomer dagen;
„ Men ziet geen jeugdig kruyd in doorre winter groen;
„ Men ziet geen bomen vrucht voor hare tijden voên;
„ Men ziet dat bloem noch kruyd, noch granen, noch te zaden,
„ Als in de zomer tijd met vruchten ſtaen beladen;
„ Men ziet dat niet een boom haer vruchten dragen mach,
„ Als op gezette tijd, en op bequame dag.
Leer, jonge maegden! leer, leer ô verliefde zinnen!
Leer, teere ſpruytjes! leer, eerſt lieven en dan minnen;
Verwacht een zomer dach die uwe liefde voed,
Wacht met de min zoo lang als trouw liefds wet voldoet.
Ik hebbe op een tijd eens deze les gelezen,
Ey! laetze jonge maegd, u ook tot leering wezen;
't Geſchiede dat een Vorſt van Koninglijke ſtam,
De liefde tot een maegd in zijne herte nam;
De maegd van lager ſtaet, als hy wel was geboren,
Doch niet te min heeft hy haer tot zijn lief verkoren;
Hy van een hooge ſtam, en Koninglijk gemoed;
Zy van geringe macht, in ſlechtheyd opgevoed,

Is deugdzaem, wonder ſchoon, in friſſe jeugd van jaren,
In alle wetenſchap en geeſtigheyd ervaren;
Fauſtina was haer naem, een ſlechte Herderin,
Die met haer gaven trok het Konings hert tot min;
Sy, van zijn liefd gediend, heeft haer alzoo gedragen,
Dat zy den Koning wiſt in liefde te behagen;
Na lange vryigheyd te zamen dus gepleegd,
Voeld zich het Konings hert tot minne luſt beweegd;
Verzoekt zijn minne graegt aen hare ſchoot te boeten,
Verzoekt door hare min zijn ſmerten te verzoeten,
Als dat hy hare ſchoot, haer maegdelijke leên
Mach ſtrelen na zijn luſt, en ſtellen min te vreên;
In 't kort, hy zocht met liſt, met ſmeken, en met vleyen,
Fauſtina tot de luſt van minne aen te leyen,
Hy zocht een geyle hand te drukken op haer borſt,
Wiens zuyverheyd noyt was met zulk een vuyl bemorſt;
Hy koſt (wat dat hy deed) niet tot zijn wil geraken,
Nocht door gevleyery haer kuyſche ſchoot genaken.
Sie, teere maegden! zie, wat dat een kuyſch gemoed
Niet om de waerdigheyd van hare kuyſheyd doet;
Sy ſchroomd een Koning niet van hare ſchoot te weeren;
Hier uyt de maegden ſtaet een nutte les te leeren;
Dat zy in haer gevry de luſten moeten vlien,
En noyt een edel hert oft *Prince* zelfs ontzien.
Al is u minnaer rijk, en machtig van vermogen,
Gy zult des evenwel zijn ranken niet gedogen;
Gy moet dies niet te min zijn luſten tegen ſtaen,
Gelijk *Fauſtina* heeft, aen dezen *Prins* gedaen.
Is 't, Edel Vorſt, zeyd zy, dat gy my liefd ter eeren,
Soo moet gy aen de luſt ontzeggen mins begeeren;
Is 't dat gy my bemind, ô Vorſt! gelijk gy zegt,
Soo bid ik, dat gy my geen min te vooren legt;
Is 't Edel Vorſt en Heer, dat gy my zoekt te trouwen,
Soo laet my doch zoo lang mijn zuyverheyd behouwen;
Is 't dat gy my bemind voor u geliefde vrouw,
Gund my mijn maegdom doch, tot dat ik met u trouw;
Ik bid u, toomd de luſt en dwingt de min door reden,
Tot my de tijd gebiedt te gunnen u mijn leden,
Tot dat de rechte tijd vergunnen zal dien dag,
Dat ik in eerbaerheyd mijn maegdom geven mach;
Ik bid u, wild de min zoo lang ter zijden ſtellen,
En om dit vuyl bejag mijn kuyſch gemoed niet quellen;
Bezadig uwe luſt en tochten van het hert,
Tot dat door wet van liefd uw min verzadigd werd;

Ver-

Verwacht bequame tijd, verwacht bequame dagen,
Dat ik mijn zuyverheyd u mach ten offer dragen;
Bedwing zoo lang de luſt van uw ontſteken brand,
Tot echte liefde my op offerd aen u hand;
Eer zal de minne luſt op my doch niet vermogen;
Eer zal ik uwe min die vryheyd niet gedoogen;
Geen woorden neem ik an, geen eeden ik vertrouw;
Geen man geniet mijn min, voor dat ik ben zijn vrouw.
De *Prince* noch een mael die leyd het op een ſmeken,
Fauſtina noyt beweegd, begint hem aen te ſpreken;
Geen *Prins* (hoe groot hy zy) is my zoo lieven vriend,
Dat hy mijn min verkrijgt ten zy die is verdiend.
De *Prince* ſweld van ſpijt, en met ontſteken zinnen;
Verlaet zijn eerbaer lief, en gaet een ander minnen.
Fauſtina dit beſpeurd, bedenkt een loozen vond,
Uyt een oprechte liefd en ongevalſchte grond;
Fauſtina die bedekt de maegdelijke leden,
Op ongewoone wijs, met mannelijke kleden,
Zy komt in deze ſchijn voor haren *Prince* treên,
Zy gaet uyt liefden haer in 's *Princen* dienſt beſteên;
Zoo haeſt zy by de *Prins* ten Hove is gekomen,
Heeft hy *Fauſtina* voor zijn dienaer aengenomen;
Haer op een zeker tijd gezonden met een brief,
Aen zekere *Princes*, verkoren voor zijn lief.
Fauſtina heeft den brief aen de *Princes* gedragen,
En op *Fauſtina* heeft de *Princes* 't oog geſlagen;
En zeyd, ô jongeling! geloof vry 't geen ik zweer,
Ik heb de *Prins* wel lief, maer lief u noch veel meer;
De min, die de *Princes* het herte had ontſteken,
Deed haer op deze wijs dus aen *Fauſtina* ſpreken;
Zie, dienaer van de *Prins*! zie hier een groote vrouw,
Die garen aen u min haer luſten boeten zouw;
Sie hier, ô jongeling! zie hier *Princes* haer minne;
Sie hier een edel hert, zie hier verliefde zinnen;
Sie hier een rijpe vrucht op haer gezette tijd,
Die zelver met gemak u in de handen glijd.
Fauſtina ſtaet verbaeſt, en kan nauw antwoord geven,
Wel hoe! zeyd de *Princes*, waer is uw moed gebleven?
Soo gy een mannen hert in uwe boezem draegd,
Betoon het, zeyd zy, dan, betoon het aen een maegd;
Een maegd, van ſtaet en ſtam, in 't eêlſte van haer jaren,
Een maegd, gelijk gy ziet, geneygd met u te paren,
Een maegd, een edel vrouw, ten hove opgevoed,
Een maegd, die van uw min haer welluſt hebben moet.

Fauſtina, die begint op deze wijs te ſpreken,
Fauſtina leyd het aen, om de *Princes* te ſmeken,
Fauſtina zeyd tothaer, ach! wel geboren vrouw,
Uw ſlaef te zijn ik my geheel onwaerdig houw;
Bedenk eens by u zelfs, en overweeg met reden;
Hoe gy in dit geval vind duyzend zwarigheden;
Bedenk eens by u zelfs, waer 't niet een zotterny?
Waer 't niet een dwaes beſtaen, *Princeſſe* vrouw, dat gy
Het koper voor het goud, voor zilver, lood woud kiezen?
Waer 't niet een zinloos werk, uw eere te verliezen?
Wat gaet u aen *Princes*! dat gy een ſlave vleyd
Om zotte minne, vol ellend, en zwarigheyd?
Wat gaet u aen *Princes!* een ſlaef om min te ſmeken?
Denk eens, met welk een wraek zoud dit mijn *Prince* wreken;
Denk eens, indien dat ik dit misbruyk dorſt beſtaen,
Hoe bitter, en hoe wreed zou 't, leyder, my vergaen!
Uw edelheyd zoud gy haer hoogſte roem onttrekken,
Uw zuyverheyd, *Princes*! met lelijk vuyl bevlekken,
Bemorzelen uw eer, uw edelheyd tot ſchand,
En dat door ſnode luſt van geyle minne brand;
Uw edelheyd zoud gy tot een ſlavinne maken,
En ik in ongenaed by mijnen Vorſt geraken,
Gy met de voet getreên, van uwe eer ontbloot,
Ik als een ſnode guyt verwezen tot 'er dood.
Vreeſt gy in ongena by uwen Vorſt te komen?
Wel aen (zeyd zy) zoo heb ik dan voor my genomen,
(Indien dat gy de luſt mijns minne niet vervuld)
Te maken dat gy ook onſchuldig lyen zult.
Ik zal aen uwen Vorſt met zuchten en met klagen,
Ik zal hem even wel de miſdaed voor gaen dragen,
Ik zal u evenwel beklagen voor uw Heer,
Als dat gy hebt geſchend mijn zuyverheyd en eer;
Ontzegt gy my mijn wil, zoo zal u ſtraf genaken,
Schoon gy onſchuldig zijt, ik zal u ſchuldig maken;
Ik zal met droef gelaet ook voor de Rechters treên,
(Met klagen en gezucht, met tranen en geween)
En eyſſchen wraek voor ſmaed, door 't weyg'ren my bewezen.
Fauſtina zeyd, wel aen, ik zal geen pijnen vreezen,
Ik zal uw valſche wraek, *Princeſſe*, niet ontzien,
Begeerd gy mijne dood? ik kanze niet ontvlien;
Zoo gy in pijnen tracht mijn lichaem te doen lijden,
Mijn ziele zal hier door in haren God verblijden;
Zoo gy een ſtrenge ſtraf op uwe ſlaef uyt ſtort,
Ik weet hoe dat de ziel hier door vervrolijkt word;

Soo wraek onſchuldig my als eereloos doet ſterven,
Ik weet de ziele zal een Hemels loon verwerven;
Soo my uw booze luſt, onſchuldig lyen doet,
Ik weet hoe God den Heer dat aen de ziel verzoet;
Soo gy mijn lichaem drukt met overlaſt van plagen,
Ik weet dat God mijn ziel die laſt zal helpen dragen;
Soo gy voor 't werelds recht uyt booze luſten treed,
Om pijnigen mijn vleeſch met alles wat gy weet,
Hoop ik een Hemels vreugd t' ontfangen voor die pijnen,
Wanneer de ziele zal voor haren God verſchijnen;
Daer zal een aerdſche dood het eeewig leven voên,
Een leven, 't welk noyt zal de ziele ſterven doen;
Ik zal door mijn geloof, *Princes*, hier op vertrouwen,
En van de vuyle zond mijn ziele zuyver houwen.
Zy heeft op ſtaende voet den *Prins* by haer ontboôn,
En met een valſch beklag geroepen tot de Goôn;
Zy valt ter aerden neer met tranen in de oogen,
Zy zeyd, de eerbaerheyd en kan het niet gedogen,
Dat ik, ô *Prins*! op u, op u mijn oogen ſla,
Beween, beween met my, laes! mijn verdriet en ſchâ,
Beween, eylaes! beween, beween met my de ſtonden
Dat ik gevallen ben in noyt gewilde zonden;
Ach! *Prince*, treurd met my, mits gy my treuren ziet,
Om dat ik ben geraekt in 't opperſte verdriet,
In 't opperſte ellend, waer toe een Maegd mach komen,
Mijn zuyverheyd is my door uwe ſlaef benomen,
Mijn kuyſheyd is geſchend, mijn eerbaerheyd bemorſt,
Uw ſlaef, eylaes! uw ſlaef aen my dit plegen dorſt.
Denk hoe het *Princen* hert in ſpijt moſt zijn ontſteken,
Denk wat hy denken mocht om zoo een daed te wreken,
Denk wat voor pijnen hy niet wel en heeft bedocht,
Waer meed hy aen zijn ſlaef dees booſheyd ſtraffen mocht.
't Geſchiede (als de zaek by Rechters op genomen,
d' Onſchuldige *Fauſtyn* ter vierſchaer dede komen,
Alwaer zy van het Recht wierd dapper aengetaſt)
Dat zy ontſchuldigde, daer meê zy wierd belaſt;
Doch haer ontſchuldiging en heeft niet kunnen baten,
Zy moſt daer voor het Recht de waerheyd varen laten.
„O droefheyd! daer onſchuld als ſchuldig lyen moet;
„Geen ſmert zoo bitter ſmert als deze ſmerte doet.
Fauſtina werd tot wraek van noyt gedane daden,
Een ongemeene ſtraf op haren hals geladen;
Het Recht ſpreekt vonnis uyt; uw miſdaed eyſcht tot ſtraf,
Dat men u levendig doe ſmooren in het graf;

d'On-

D' onſchuldige *Fauſtijn* (met boejens en met banden ,
Gekluyſtert en gekneld om armen en om handen)
Komt als miſdadig daer voor hare Rechters treên ,
Valt knielende ter aerd , en offerd haer gebeên.
O God ! genadig God , beſcherm Heer van de goeden ,
Kan uw langmoedigheyd gedulden de gemoeden ,
Van 't Goddelooze volk , dat vrome zielen haet ,
En ſtraft als quade die , die noyt en wilden 't quaed ?
O God ! langmoedig God , kan 't Goddelijk vermogen ,
Zoo groot en valſheyd in der boozen hert gedogen ;
O God ! langmoedig God , ô God ! laet gy 't geſchien ,
Dat men dees booſheyd kan in ſchijn van waerheyd zien ;
Is 't mooglijk , goede God ! dat vromen zoo veel lijden ;
Is 't mooglijk dat de tijd kan brengen zulke tijden ,
Dat ware waerheyd werd door valſcheyd zoo verkeerd ;
Dat onrecht vromigheyd , als onvroom , overheerd ;
Ach ! kan de vreeze Gods zoo werden weg genomen ,
Kan in het 's menſchen hert zoo ſnoden valſheyd komen ;
Had ik nu geen getuyg by 't onrecht dat ik ly ,
Hoe ongenadig zoud men handelen met my ;
Had ik geen vaſtigheyd van mijn onſchuldig lyen ,
Hoe vinnig zou 't bedrog mijn eerbaer hert beſtryen ;
Had ik nu geen bewijs by 't onrecht , my gedaen ,
Hoe jammerlijk zou 't hier met my , eylaes ! vergaen ;
Koſt ik geen zekerheyd van mijn onſchuld betoonen ,
Hoe deerlijk zoud men my als een godlooze loonen ;
Indien dat ik maer waer die gene die ik ſchijn ,
Hoe jammerlijk wou 't nu of loopen hier met mijn.
Gy Rechters ! die my hebt gelijk ter dood verwezen ,
Als een miſdadige mijn vonnis voor gelezen ,
(My 't leven op ge-eyſcht , als een die heeft miſdaen)
Onſchuldig doet gy my dit groote onrecht aen ;
Dat ik onſchuldig ben veroordeeld aen het leven ,
Daer zal ik zelver u getuygenis van geven ;
Dat ik onſchuldig ben zal komen aen den dag ,
Soo klaer dat klaerder niet de waerheyd blijken mach ;
Al t' zamen vraeg ik u , gy die hier zijt verſchenen ,
Behoord men niet de ſtraf te leggen op de genen ,
Die een onnoozel hert , beſchuldigd in het quaed ,
En zelver heeft gezocht de zonde met 'er daed ?
Komt die geen ſtraffe toe , die 't quaed doen zoekt te plegen ,
Om dat men tot het quaed my niet en koſt bewegen ?
Ik vraeg , of niet die geen ſtrafbaer veroordeeld word ,
Die uyt een ſnode luſt der vromen eer verkort ?

Gy rechters, en gy *Prins*! nu zal ik u verklaren,
(Sprak dees bedroefde maegd) hoe dat ik ben gevaren;
Weet dat ik niet en ben die, daer men my voor houd,
Ik ben, eylaes! ik ben die, die gy niet vertroud;
Dat u, in deze ſchijn, (ô *Prince*) zou verzoeken,
Ik (die d' onkuyſheyd pleeg als godloos te vervloeken)
Heb noyt onkuyſche luſt aen u *Princes* getoond,
Door mijn getuyge zal ik werden wel verſchoond;
Hoe ik onkuyſheyd haet dat hebt gy wel bevonden,
Als ik my heb getoond een vyandin der zonden,
Wanneer ik uwe luſt, en geyle minne brand,
Door liefde tot mijn eer, ha *Prins*! ſloeg van der hand;
Ik bid u, maek my los van dees geboeyde banden;
Ik bid u, maek eens los mijn vaſt beſloten handen;
Ik bid u, *Prins*, gebied dat yemand my ontbind,
Op dat gy, 't geen ik zeg, waerachtiglijk bevind;
Ik bid u, maek my los, op dat ik neder buyge,
En mijn onſchuldigheyd aen yeder een getuyge;
Gund my de handen vry, en zoo veel vryheyd, ach!
Dat ik mijn boven kleed van 't lichaem trekken mach;
Gund my die vryigheyd, dat ik u mach betoonen,
Wat hert en ziele onder deze kleeren woonen;
Gund my die vryigheyd, ô *Prins*! op dat gy ziet,
Wat onrecht en geweld dat hier aen my geſchied.
De *Prins* die ſtaet verbaeſt en is op 't hoogſt verſlagen,
De *Prince* die begint *Fauſtina* af te vragen,
Wie dat zy is; en waer dat zy hem heeft gezien?
Fauſtina zeyd, als gy uw minne my quaemt bien,
Daer mijne eerbaerheyd die niet en koſt gedogen,
Hebt gy uw liefd van my onwaerdig af getogen;
Mijn liefde blijft ſtandvaſt, hoe wel dat gyze haet,
Ik heb uw minne wel, maer noyt uw liefd verſmaed;
Ik ben *Fauſtina*, hier in deze ſchijn gekomen.
De *Prins* en heeft zoo haeſt haer name niet vernomen,
Hy valt *Fauſtina* daer (uyt liefden) om den hals;
Fauſtina! dus getrouw? *Princeſſe*, gy dus vals?
Fauſtina werd met vreugd van haren *Prins* ontfangen,
De *Prince* kuſt haer mond, de *Prince* kuſt haer wangen,
De *Prince* knield ter aerd, de *Prins* valt haer te voet,
Nu zien ik (zeyd de *Prins*) wat rechte liefde doet.
Leer, jonge maegden! leer, leer geyle luſten myen,
Het zal u t' zijner tijd tot vreugd en eer gedyen;
Leer, jonge maegden! leer, wat vreugde liefde baerd,
Wanneer een jonge maegd haer zuyverheyd bewaerd;

Leer, jonge maegden! leer, leer licht beweegde zinnen,
Hoe gy u dragen moet tegens de luſt der minnen;
Gy, jonge maegden, moet in 't alder eerſt begin,
Noyt gunnen aen uw hert de luſten van de min.
Wanneer men wacht te lang, de brand zal opwaerd ſtijgen,
Met groot geweld en is de vlam niet neer te krijgen;
Het vonkje niet gedoofd, in tijds niet uyt gebluſt,
Veroorzaekt groote ſchâ; zoo gaet het met de luſt,
Zoo gaet het met de min, de min gepleegd voor 't trouwen,
Teeld in een eerbaer hert een knaging en berouwen;
Want zoo de minne luſt werd voor de trouw voldaen,
Men zal de minnaer zien met uwe maegdom gaen.
Leer, jonge maegden! leer, hoe gy u hebt te dragen,
Wanneer een minnaer u om mins genot komt vragen;
Leer, jonge maegden! leer, hoe gy u dragen moet,
Wanneer een minnaer u tot min verzoeken doet.
Indien een ſlimme boef zoekt tot zijn wil te raken,
En tracht u dit en dat in 't minnen wijs te maken;
Zoo leer, ô maegden! leer, hoe dat te licht geloofd,
Heeft menig eerbaer maegd haer eerbaerheyd geroofd.
Leer, jonge maegden! leer, hoe gy in minne daden,
U dragen moet dat min de eere niet kan ſchaden;
Leer, jonge maegden! leer, wat dat 'er diend gedaen,
Op dat de minnery u eere niet mocht ſchaên,
Om minnens oeffening behoorelijk te plegen,
Ga, teere maegden, ga op wel gebaende wegen;
Leer middelen waer door gy onderſcheyden kend,
Wat min in d' eer beſtaet, wat min de eere ſchend.
Hoor, teere maegden! hoor, 'k zal u met rijmpjes leeren,
Wat minne deugd'lijk is, en welk gaet buyten d' eere;
Op dat gy in u min door kennis onderſcheyd,
Wat min dat u tot eer, wat min tot oneer leyd.
Indien gy word verzocht om echtelijk te trouwen,
Indien u (jonge maegd) de liefd word voor gehouwen,
Indien gy in de liefd een trouwe minnaer vind,
Die u uyt liefde liefd, en met 'er herten mind,
Die u in liefde diend, en dat verſcheyde dagen,
Die u een zuyver hert in liefden op komt dragen,
Die u uyt liefde liefd, en verder niet en gaet,
Als hem, uyt rechte liefd, de eerbaerheyd toe laet;
Die met 'er herten toond als dat hy is genegen,
Om u, geliefde maegd, tot weêr liefd te bewegen;
Die niet een enkel woord laet komen uyt zijn mond,
Als dat getuyge geeft van een oprechte grond;

Die

Die u alleening bid om echtelijk te trouwen,
En zonder u in 't minſt, mins luſten voor te houwen;
Die klacht op klachte doet, met een genegen hert,
Dat hem de liefde pijnd, dat hem de liefde ſmert;
Die met ſtandvaſtigheyd de neyging zijner zinnen
Op offerd aen de liefd, en niet en zoekt de minne;
Die geyle ranken mijd, geen minnery betracht,
Maer lieve weder liefd op zijne liefd verwacht.
Noch meerder, jonge maegd, noch meerder minne wetten,
Waer u met aendacht ſtaet zorgvuldig op te letten;
Wanneer gy u ten echt aen yemand wild beſteên,
Soo volligd deze wet die ik aen u verleen;
't Is niet genoeg dat gy uw liefd verleend aen dezen,
Daer moet (bedenk het wel) daer moet wat meerder wezen;
't Is niet genoeg, ô neen! 't is niet genoeg dat hy
Oprecht in liefden is, en heuſch in zijn gevry;
't Is niet genoeg dat hy bevallig is van reden,
In ſchoonheyd wel begaefd van lichaem en van leden;
't Is niet genoeg dat hy veel ſchoone zaken weet;
't Is niet genoeg dat hy een deftig ampt bekleed;
't Is niet genoeg dat hy op alles is bedreven,
In alle geeſtigheyd kan na de wereld leven;
't Is niet genoeg dat hem 't geluk wel heeft bedeeld,
Oft hier een rijmpje maekt, oft daer een deuntje ſpeeld;
't Is niet genoeg dat hy kan ſpelen, queelen, zingen,
Zich meeſterlijk verſtaet op alle deze dingen;
Schoon hy dit alles heeft, ey! zeg my eens, wat is 't,
Soo hem alleenig maer het goed gebruyken miſt?
Dies leer, indien gy u ten echte wild begeven,
Indien gy, jonge maegd, tracht echtelijk te leven,
Indien gy, jonge maegd, zoekt wel getroud te zijn,
Soo bid ik u, onthoud een kleyne les van mijn.
Leer, hoe hy (die u vrijd) voor al behoord te wezen,
Geoefiend in de deugd, en God den Heer te vrezen,
Dat is, een die zich recht op zulke winſt verſtaet,
Die eerelijk gedijd, geen deugd te buyten gaet;
Een die niet is gewend by zulke te verkeeren,
Daer van men dronkenſchap en ſlempery mocht leeren,
Een die zich niet gewend tot ſnoode tuyſchery,
Maer die zijn oeffening in Godes vreeze zy;
Een die zijn naerſtigheyd betoond in zulke zaken,
Waer meed hy eerelijk kan door de wereld raken,
Geen onrechtvaerdigheyd in zijnen handel lijd;
Een die de vroome zoekt, de Goddelooze mijd.

Een die zich ſtadig voegd met vromen te verkeeren,
En garen hoord en ſpreckt het heylig Woord des Heeren;
Een die de deugde liefd, en quâ begeerte derft,
En liefd meer eygen winſt, als 't geen hem is ge-erft.
Wild gy in d' echte ſtaet (ô maegden, zijn behouwen,
Zoekt (zoo 't u mooglijk is) met zulken een te trouwen;
Leer, maegden! leer hoe gy hier toe geraken kund,
Leer middelen waer door dat God u dit vergund.
Wanneer een reyne zucht trekt door u teere leden,
Wanneer gy zijt geneygd om in de echt te treden,
Wanneer gy wenſcht te zijn na uwen wenſch getroud,
Een ding, een noodig ding, in 't minnen onderhoud,
Bid God op deze wijs, en dat ook alle dagen,
En wild hem dit gebed in uwe ziel op dragen.

O God! Almachtig God, beliefd het u dat ik,
Mijn naer uw lieve wil in liefdens wetten ſchik?
O God! Genadig God, zoo bid ik ſtierd mijn zinnen,
Dat ik die naer uw wil gebruyken mach in 't minnen;
O God! niet mijne wil, maer uwe wil geſchied,
En wat gy niet en wild, dat wil mijn wille niet;
Beliefd het u dat ik zal echtelijken leven,
Gund dat ik my daer toe ten zaligſten begeve,
Niet uyt een drift van luſt tot geyle broſſe vreugd,
Maer minne, die door liefd, mach leyden tot de deugd;
Gund my, ó goede God! een innerlijk genegen,
Om in de zoete min te gaen de rechte wegen;
Gund my, ô goede God! een neyging die my trekt,
Alwaer dat my de min tot zalig leven ſtrekt,
Gund my geen luſt tot min, als die gy hebt geboden,
En die tot d' echte ſtaet de menſchen is van nooden;
Gund my geen ander luſt in 't minnen, o mijn Heer!
Als dat ik uwe Wet door echte liefde eer.
Ik wil in deze zaek mijn zorgen u bevelen,
Wild mijn ten zaligſten uw zegen mede deelen,
Wild my (ó Goede God!) vergunnen op mijn tijd,
Een man daer ik in vreugd mijn leven meê verſlijt.
Indien gy my beroept dat ik hier op der aerden,
Den houwelijken ſtaet in liefden zal aenvaerden;
Zoo gund my (goede God) daer ook een liefde toe,
Door welke ik mijn plicht, na mijn beroep, voldoe;
En dat ik in 't begin my naerſtig mach gewennen,
Om my, en mijn beroep zeer wel te leeren kennen,
Om eer aen hem te bien, dien gy mijn Voogd-heer maekt,
Op dat een goed begin ten goeden eynde raekt.

Mijn

Mijn verblyen „ is maer lyen.

'k Heb vreugde, zoo wanneer ik opwaerts ben gevlogen,
Maer, leyder! in de vlucht vind ik my heel bedrogen;
Al vliegend acht ik my ontſlagen van mijn laſt,
Mijn vreugde baerd mijn ſmert, al vliegend ben ik vaſt;
Dies werd my in de vlucht mijn Vryigheyd benomen,
Want daer ik garen waer en weet ik niet te komen;
Wat baet my dat ik vlieg, al ben ik noch zoo vlug,
Een kind behoud my vaſt, en trekt my weêr te rug.

Enſchouwd, verliefde jeugd, de kleyne God der minnen,
En neemt dit kinder werk tot lering voor de zinnen;
Leer, minnaer! leer hier uyt, al valt het minnen zoet,
Die zoetheyd heeft by haer het geen u ſmerten doet,
De maegd die gy bemind ('t zy om haer groot vermogen)
Oft gaven des natuurs, 't zy ſchoonheyd, bruyne oogen,
Het zy een lief gelonk, oft minnelijk gelaet,
't Zy om haer goed geſlacht, oft om haer hooge ſtaet;
Die zal u, voor een wijſ, haer gunſte mede deelen,
Die zal, tot haer vermaek, zomwijlen met u ſpeelen;

Die zal uw vryery met vrundſchap dikmaels voên,
Die zal u alle gunſt op uw verzoeking doen;
Die zal u langen wijl, ja dikwijls menig jaren,
Bedriegen door de gunſt op hoop met haer te paren;
Die zal u liefds vermaek vergunnen langentijd,
En alle vrundſchap doen ter wijle dat gy vrijd;
Maer zoekt gy, 't geen gy wenſcht, een eynde van uw zaken,
Soekt gy na lang gevry, haer tot uw vrouw te maken,
Waend gy te krygen't geen haer gunſt u had voorzeyd,
Sie hier, 't is maer bedrog, gy minnaers ſtaet bekeyd;
Gy zijt (in uwe liefd, door hare gunſt) bedrogen,
Schoon gy vertrekken wild, uw liefd kan 't niet gedogen;
Sy wil dat gy haer laet, gy wild 't geen zy belaſt,
Doch alles te vergeefs, haer ſchijn-gunſt houd u vaſt;
Gy wild, maer uwe wil is 't willen al benomen,
De zaek (ô minnaer) is te ver met u gekomen;
Gy hebt te langen tijd geveynſde gunſt geloofd,
Dies kan de lange brand zeer qualijk zijn gedoofd.
Zie hier hoe 't met u gaet door al te lang te vrijen,
Uw vreugde baerd u ſmert, uw zoetheyd doet u lyen,
Uw blijdſchap teeld verdriet, uw liefde geeft u pijn,
Vermids beveynſde gunſt uw hoope ſcheen te zijn.
Het gaet hier in met u, gelijk het blijkt by dezen,
Gy meenden vry te zijn, maer moet gevangen wezen;
Zoo gy de vryheyd zoekt, u 't minnen wild ontſlaen,
Wat is 't eylaes! wat is 't? gy wild, maer kund niet gaen;
Gy zijt, gelijkerwijs het vogeltjen, gebonden,
En ſchoon gy vluchten wild, werd machteloos bevonden,
De lange oeffening, waer uyt de quelling groeyd,
Die heeft u in de min het herte vaſt geboeyd;
Gy wild, en kund niet vlien; gy moet, en wild niet ſcheyen;
Gy ſcheyd, maer komt weêrom, mids hoop u zoekt te peyen;
Haer ſchijn-gunſt u getoond, is als een taeye band,
Die vaſt gebonden houd de kracht van uw verſtand;
Een vruchtelooze hoop verwacht haer weder minne,
Doch, geeft u anders niet als quelling aen de zinnen;
Gy krijgt niet dat gy zoekt, ô! al te groot verdriet,
Haer vrundſchap was geveynſd, voor u en is 'er niet.
Dit oorzaekt u gequel, en doet u droevig klagen,
Dit voed uw lievend hert met ſmert van droeve dagen;
't Zy waer gy keerd oft gaet uw quelling blijft u by,
De minne plaegd uw hert met liefdens ſlaverny.
Wat middel, oft wat raed, wat diend 'er voorgenomen,
Waer door gy wederom moogt tot uw vryheyd komen?

De

De liefde had u noyt in dit verdriet gebracht,
Had gy op wederliefd niet al te lang gewacht;
Indien gy, minnaer, wild bevrijd zijn van dit lyen,
Gy moet voor alle ding niet al te lange vryen,
Gy moet van eerſten aen uw liefds verzoeking doen,
En niet te vaſt uw hoop op hare vrundſchap voên.

SLUYT-REDEN.

Wild gy onbeſchadigd vryen,
Vrye Minnaer, vry van lyen,
Vry van quelling, vry van pijn,
Leer, hoe u gevry moet zijn.
Vryd de tijd van weynig dagen,
Zonder groote liefd te dragen;
Vrye vryer, vryd de maegd,
Eer gy vaſte liefde draegd;
Speurd gy dat haer ſwakke zinnen
Neygen tot het zoete minnen;
Speurd gy dat 'er yet wat zy
Toegedaen uw vryery;
Speurd gy dat zy is genegen,
U te gunnen weer-liefds zegen;
Schijnt haer gunſt u toegedaen,
Leer hoe 't vryen voort moet gaen.
Zoekt zoo veel te weeg te brengen,
Dat haer gunſt u wil gehengen
Eenig teken, waer door gy
Vaſt meugt gaen in uw gevry;
Vaſte hoop om haer te trouwen,
Die gy meugt voor zeker houwen,
Zeker dat zy u bemind,
Zoo gy zoo een teken vind.
Maer in tegendeel van dezen,
Minnaer, wild gewaer ſchoud wezen,
Dat gy op geen maegd vertroud,
Die u lang aen 't lopen houd.
Acht geen gunſt van ſwakke maegden,
Die (hoe dikmaels gy haer vraegden,
Om een teken van haer trouw,
Om te worden uwe vrouw)
Noyt een teken wilde toonen,
U met weder liefd te loonen;
Maer alleen een zoet gelaet,
En een vrundelijke praet,
Als een zoete toverye,
Van haer ſchijn-gunſt in het vryen;
Waer door zy uw liefde trekt,
Dat het u tot nadeel ſtrekt.
Hier in 't eerſt niet af geſcheyden,
Zal uw liefd tot quelling leyden,
Dees in 't eerſt niet uyt gedoofd,
Luſt en ruſt door 't vryen roofd;
Dees in 't eerſte niet verdreven,
Zal u ſtrijd en quelling geven;
Dees in 't eerſte niet ontgaen,
Zal u in het vryen ſchaên.
Schijn-gunſt voed u in 't verlangen,
Gy door ſchijn-gunſt word gevangen;
Even als het muyſje doet,
Dat door 't uyterlijke zoet,
Van het lok aes, word bedrogen,
Liſtig in een ſtrik getogen,
Daer de graegte al te groot,
Is de oorzaek van zijn dood.
Leer hier uyt, verliefde zinnen,
Al te grooten graegt in 't minnen,
Al te lang een maegd gevrijd,
U tot zwarigheyd gedijd.
Al te lang hier nageloopen,
Op een ydel hoop te hoopen,
Al te lang hier liefd verzocht,
Heeft 'er veel in ſmert gebrocht;
Al te lang een maegd gebeden,
Zonder dat zy aen haer reden,
U een teken blijken doet,
Van een ongeveynſd gemoed,
U een teken wil verklaren,
Dat zy denkt met u te paren,
Zonder dat zy aen u zeyd,
Dat haer goê genegentheyd,
Weer-liefd wil aen u verleenen,
Om in 't minnen te vereenen,
Zonder dat gy dit bevind,
Is u vryen enkel wind;
Zonder dat gy dit kund ſpeuren,
Zal het vryen u doen treuren;
Sonder dat u dit geſchied,
Voed het vryen u verdriet.
Wild gy ruſt door 't vryen winnen,
Soo leerd vryen zonder minnen;
Sijt verzekert van de maegd,
Eer gy vaſte liefde draegd.

Is 't

Is 't eene koud, en 't ander hiet,
Zoo wil het aen malkander niet.

WAt moeyten dat ik doe, ik kand 't zoo nauw niet paſſen;
Dat ik het eene weet aen 't ander vaſt te laſſen;
Hoe dat ik woel en ſloof, en arbeyd in het ſmeên,
't Is al verlooren werk, en 't wil doch niet aen een.
Ey! wat een vreemde zaek, dat ik het niet kan maken,
Dat deze twee door 't vuur, eens vaſt aen een geraken;
Hoe dat ik beuk en klop de las niet vaſt en houd;
Waerom? 't een is te hiet, en 't ander is te koud.

WAer zijt gy, minnend hert, waer zijt gy jonge zinnen?
Waer zijt gy die uw jeugd beſteed in 't lieve minnen?
Waer zijt gy lievers nu, die Venus handel leerd,
En in de minne-ſchool vaſt dagelijks verkeerd?
Waer zijt gy minnaers nu, die garen waert ervaren,
Op zoete minnery in 't bloeyen van uw jaren?
Waer zijt gy, die uw vlijt in 't lieve vryen doet?
Koom, leer door 't ſmeden eens hoe dat gy vryen moet;

Koom

Koom minnaers, koom en leer begrijpen uyt het laſſen,
Waer op dat gy behoord voor alle ding te paſſen;
Wanneer dat gy uw jeugd in 't vryen wild beſteên,
Wanneer gy zijt gezind in d' echte ſtaet te treên,
Voor alle zaken leerd een leering in uw zinnen,
Wie dat u dienſtig is om echtelijk te minnen,
Wie dat gy door de liefd, en wettelijke trouw;
Wild lieven voor uw lief, wild minnen voor uw vrouw;
Dat is, in u gevry leerd voor het eerſt gewennen,
De zinnen van u lief te weten en te kennen,
Speurd hoe zy is van aerd, en of ook hare zin
Met uw begeerte is een-aerdig in de min;
Daer diend in uw gevry wel naerſtig acht genomen,
Of uw natuur met haer wel over een zal komen,
Of uwe zin ook wel met d'hare eenig zy,
Want zonder dit (geloofd) de liefd is ſlaverny.
Indien dat man en vrouw in echte plicht verſchillen,
Indien dat d' echte luy oneenig zijn in 't willen,
Indien oneenigheyd is tuſſchen wijf en man,
't Is zeker dat de echt geen vreugde geven kan;
Hier om, al eer gy vrijd wild neerſtig overwegen,
Wat dat 'er in de liefd en 't vryen is gelegen;
Wat dat 'er nodig diend in deze zaek gedaen,
Eer dat gy, minnaers! wild het minnen onderſtaen;
Hoe dikmaels, loſſe jeugd, heeft u de min bedrogen;
Hoe dikmaels kan de min verblinden uwe oogen;
Zoo dat gy heel verblind, als een die niet en ziet,
Doold van het rechte pad, en ſneuveld in verdriet.
Den een die mind en liefd, dat 's zonder liefd en minnen,
Alleenig dat hy mocht veel middelen gewinnen,
Alleen is 't dat hy mind, alleen is 't dat hy vrijd,
Niet uyt een rechte liefd, maer uyt een quade ſtrijd;
Een ſtrijd die hy gevoeld, ſchoon tegens recht en reden;
Een ſtrijd tuſſchen de liefd, en gelds genegentheden;
Een ſtrijd, mids dien de liefd ſtrijd tegens zijn gemoed,
Een liefd, niet uyt de liefd, maer uyt de luſt na 't goed.
Ik zeg dat menigmael een minnaer word gedreven,
Om tot de lieve min zijn zinnen te begeven,
Schoon dat hy in zijn hert de minne niet gevoeld,
Maer quâ begeerlijkheyd die hem in 't herte woeld;
Dees zoekt zomwijl een maegd tot liefde te bewegen,
Schoon dat hy in het minſt tot haer niet is genegen,
Maer om dat zy bezit de gaven van het goud,
Soekt hy alleen te zijn met deze maegd getrouwd;

O trouwe zonder liefd! ô liefde zonder trouwe!
O wel geliefde maegd! maer ongeliefde vrouwe,
Die niet uyt liefde zijt, maer om u geld bemind,
In plaets van liefdens vreugd gy droeve quelling vind,
't is zeker, en 't gaet vaſt, dat geenderleye zaken,
Kunnen eenige vreugd zonder de liefde maken;
De minne zonder liefd, is vreugde die daer ſmert,
Geen liefde by de man, is ſtrijd in 't vrouwen hert.
Waer echt is zonder liefd, daer is zy zonder vreugden,
Waer liefde niet en is, verminderen de deugden;
Schoon dat aen eene zijd de liefde is volmaekt,
Ten baet niet zoo de liefd u beyde niet en raekt;
Wat rijſt 'er? twiſt en ſtrijd ontſtaet 'er tuſſchen beyden,
Zoo dat men dikwijls ziet getrouwde luyden ſcheyden,
Ja breken eer en eed, van haer geſworen trouw,
De vrouw verlaet de man, de man verlaet de vrouw;
O Goddeloos bedrijf! ô gruwelijke zonden!
Daer twiſt de banden breekt door eeden vaſt gebonden,
Daer trouwe niet en houd 't geen Gode was beloofd,
Daer tweedragt breekt de echt, 't geen ziel en lichaem roofd;
Om deze zwarigheyd in d' echte ſtaet te myen,
Verliefde jeugd, gebruykt voorzichtigheyd in 't vryen;
En troud niet om het goed zoo u de liefde miſt,
Om 't geld alleen getrouwd, veroorzaekt alle twiſt.
Wie twiſtig leefd in d' echt, dien is de echt een helle;
Wie d' echt in vreed beleefd, is 't herte vry van quellen;
Wie d' echte liefd uyt liefd, een Hemel heeft op aerd,
Die alle zoetigheyd en Hemels welluſt baerd;
De liefde voed de echt met allerleye vreugde,
De echt die leefd door liefd na wetten van de deugde;
Indien gy lieven wild, dat liefde wel gedijd,
Zoo ſchikt, verliefde jeugd, dat gy gedachtig zijt,
De leering hier geſteld, hoe dat men dient te paſſen,
Twee yzers even heet te maken om te laſſen;
Dat is, ſteld uwe liefd op een die niet verſchild,
In 't geen dat gy begeerd, maer wil het geen gy wild,
Een die met uwe zin tracht over een te komen,
Op dat de vreede zy uw echt ter hand genomen;
Twee van gelijken aerd die kunnen vreedig zijn,
Twee ongelijk van aerd is d' een den ander pijn;
Indien dat men het vuur met water wil vermengen,
't Is zeker, 't eene kan het ander niet gehengen,
Het water en het vuur die ſtrijden tegens een,
Twee dingen ongelijk en worden noyt gemeen.

Ver-

VErliefde jonkheyd eer gy vryd,
Zoo ſchikt dat gy gedachtig zijt,
Te ſtellen uw verliefde zin,
Niet op de grond van loſſe min;
Niet op een Iufvrouw wel gekleed,
En die van moye dingen weet,
En garen op de ſtrate pronkt,
En met een lodder oogje lonkt,
Oft die met vriendelijk gelaet,
Oft met een minnelijke praet,
Oft met een zoete tovery,
V lokt tot Venus lekkerny;
Maer boven al uw liefde zet,
Dat's na de plicht van echte wet;
Dat is, ſchik dat gy liefde draegd,
Ik zeg alleen tot zoo een maegd,
Die haer op alles wel verſtaet,
Dat meeſt een echte vrouw aen gaet;
Die van haer moeder heeft geleerd,
Hoe dat de vader word ge-eerd,
Hoe dat een vrouw haer dragen moet,
Wanneer de man zijn beſte doet,
Hoe dat een vrouw moet zijn gezint;
Wanneer de man een gulde wint,
Oft hier oft daer een zom vergaerd,
Het voegt de vrouwe dat zy ſpaerd,
En uyt de winſte van het geld,
Niet al te mild weêr uyt en teld;
Wanneer de man op winſte paſt,
Zoo word de vrouw de zorg belaſt,
Dat zy de keuken wel verziet,
Tot nooddruft, maer tot weelde niet
Al wint de man veel geld en goed,
En teerd de vrouw in overvloed,
En loopt, en koopt, een dit een dat,
Verſpilt in't pronken groote ſchat;
Leer, minnaer! dat gy niet en mind
Voor uwe vrouw, dees moeders kind;
Maer liefd een maegd, wiens moeder
Na wetten die de vader geeft; (leefd
Want na de oude vogel zong,
Zoo pijpt gemeynelijk het jong;
De takken aerden na de ſtam,
Van goede boom goê vruchte quam;
Gemeenelijk de dochter aerd
De moeder die haer heeft gebaerd;
Neem deze wet in u gevry,
Let maer hoe dat de moeder zy,
Zoo haer de moeder voegen kan,
Dat's na de wetten van de man,
's Is zeker dat de dochters zin,
De moeders plicht zal trekken in,
En leeren, 't geen de moeder doet,
Zy ook haer man betoonen moet.

Al ſchijnt mijn lief wat ſtraf en ſtuur,
Het is maer oly in het vuur.

CUPIDO *ſtookt de brand, mijn lief zoekt ondertuſſchen,*
De vlammen van de min te doven en te bluſſchen;
Hoe meerder vochtigheyd dat zy van boven ſtort,
Hoe felder dat de vlam noch in het branden word;
't Is oly die zy giet, 't vuur kan geen bluſſing krijgen,
Te meerder dat zy leſcht, te hooger ziet men't ſtijgen;
Het ſchijnd de Iufvrouw ſlaet mijn liefde van haer hand,
Ik ſpeur het is geveynſd, dies min te meerder brand.

IUfvrouw, het ſchijnt tot min u zinnen niet en ſtrekken
Doch, evenwel kan ik van u mijn hert niet trekken;
Hoe wel gy menigmael het komen my verbied,
Jufvrouw, dat gy zulx meend en dunkt my lijkwel niet;
De hoope voed mijn liefd, de liefde mijn vertrouwen,
De hoop, doet my, Jufvrouw, in 't minnen moed behouwen;
Daer blijkt wel yets in u dat liefde tegen ſtrijd,
Daer blijkt weêr yets dat gy tot liefd genegen zijt;
Het is der maegden plicht, al weygerend te minnen,
t' Ontzeggen met de mond, te lieven met de zinnen;
Het is der maegden aerd, ik houdze als voor goed,
Dat wel het herte mind, ſchoon zy 't niet blijken doet;
Het is der maegden aerd, en waerdig om te loven,
Dat reeden liefdens vlam kan matigen en doven;
Het is een goeden aerd, die men in maegden vind,
Te ſtrijden tegen liefd, ſchoon dat het herte mind.
Jufvrouw, gy zegt ik zal mijn liefds verzoeken ſtaken,
En trachten in mijn liefd tot waerdiger te raken;
Gy zegt, de liefde is voor u te zwaren laſt,
Gy zegt, dat uwe jeugd noch 't minnen niet en paſt;

Ik zeg, in 't tegen deel, dat gy in 't fleur uws jaren,
Op het bequaemſte zijt, om echtelijk te paren;
Ik zeg, dat liefde my uw waerdigheyd toevoegd,
Ik zoek geen waerdiger, uw waerde my genoegd.
Dies ik in min volhard, en zal de liefde plegen,
Op hoop ik met 'er tijd u hertje zal bewegen;
Iufvrouw, 't is minnaers aerd, in zaken van gevry,
Te offeren zomwijl een kleyne rijmery;
Iufvrouw, 't is minnaers aerd, van min en liefd te klagen,
Dat 's op een zoete voys liefds lyen voor te dragen,
Zomwijl een geeſtig lied te zenden aen een maegd,
Dat door een lieve ſtem zijn droevig lyen klaegd;
Iufvrouw, of u de luſt tot vrolijkheyd mocht dwingen,
Om eens een zoete voys, en geeſtig Lied te zingen;
Iufvrouw, of u de luſt eens tot het zingen dreef,
Zoo zing dees rijmpjes dan die ik uyt liefde ſchreef,
Op dat gy met vermaek gevoelen meugt mijn ſmerten,
En dat gy mijn verdriet met vreugde neemt ter herten;
Iufvrouw, ik zend u toe een rijmpje dat voor mijn
Uyt klagen zal met vreugd, mijn lyen en mijn pijn,
Die ik om uwent wil zoo langen tijd van dagen,
Heb in mijn ziel geleên, heb in mijn hert gedragen,
Die ik om uwent wil tot dus lang heb geleên,
U vruchteloos om hulp tot noch toe aen gebeên;
Iufvrouw, ontfang van my gevoyſde rijmeryen,
Bootſt met uw ſtemme na de Echo van mijn lyen;
Iufvrouw, queel uyt met vreugd mijn lang geleden ſmert,
Die u ten offerand uyt liefd gezongen werd.

Stemme: Moe gebaed.

Minne God! gy die u brand
In mijn boezem hebt ontſteken;
Venus! laet mijn offerand,
Zijn getuyg, en waerheyds teken,
Dat 'er noyt en is gebleken
Trouwer liefde als de mijn;
Ey! wild dit mijn Iufvrouw tuygen,
Ik, die voor uw Altaer buyge,
Bid u wild my gunſtig zijn.

II.

Eer Auroor ten ooſten daegd,
's Hemels aenſchijn çierd met bloozen,
Ik ter liefde van een maegd,
Offer uyt gekipte roozen,
Die ik heb voor puyk gekoozen,
Vers bedropen van de douw;
Onverwellikt, friſs van bladen,
Op dat my hier door genade,
Mocht geſchien van mijn Iufvrouw.

III.

Venus! vraegd gy waerom ik
Roode roozen, vers ontloken,
Op uw hooge Altaer ſchik,
Om in minne-brand te ſtoken,
En ten Hemel toe doe rooken?
't Is tot tuyge dat mijn hert,
(Als een afgeplukte bloeme,
Die men leven-loos mach noemen)
Aen mijn lief geoffert werd.

Vreemd is het geen men in my ziet,
'k Doe branden, zelfs en brand ik niet.

WAnneer een harde ſteen op 't vuur-ſlag werd geklonken,
Zoo ſticht zy vlam en brand, door 't ſtralen van haer vonken;
't Schijnd wonder dat men vuur uyt koude ſteenen ſlaet,
En dat het niet en brand, waer uyt de brand ontſtaet;
't Geen zonder branden is, het branden kan verwekken,
De koude ſteen die kan een koole vuurs verſtrekken;
Zoo gaet het met de min, s' en brand niet in 't gemoed,
Van haer, die in mijn borſt de minne branden doet.

IUfvrouw, gelijkerwijs gy ſlaet uyt ſteenen vonken,
Slaet gy ook in mijn hert de ſtralen van uw lonken;
Jufvrouw, gelijkerwijs de ſteenen geven vuur,
Zoo voed gy ook mijn brand door gaven van natuur;
Jufvrouw, ik word door u tot minnen aengedreven,
En gy wild in u hert de min geen plaetze geven;
Ik brande van de min, gy voed de brand in mijn,
En zelfs en brand gy niet, ô min! hoe kan dit zijn?
O oorſprong mijner liefd! ô vuur-ſlag van mijn minnen;
Hoe blaekt en brand uw vlam, in mijn verliefde zinnen;

O hert-

O hertje van mijn lief! ô koele koude ſteen!
Die my doet branden, maer hebt daer van niets gemeen;
O gaven des natuurs! my menigmael gebleken;
O vonkjes! die in my de minne-brand ontſteken;
O lieffelijk gezicht! ô vriendelijk gelaet!
O zoete zedigheyd! ô aengename praet!
O lodderlijk gelonk! ô vonkjes uyt bruyn oogen!
O lipjes als korael! wat hebt gy groot vermogen;
O ſchoonheyd in mijn lief! ô ſchoonheyd ongemeen!
Uyt de natuur volmaekt van lichaem en van leên;
O voedzel van mijn min! ô poezelige handen!
O vonkjes! die in my het minne-vuur doet branden;
Doch lief! hoe zeer in my het vuur der minne blaekt,
Vergeefs is 't, mits de vlam u hertje niet en raekt.
Hoe dat ik bid en ſmeek, om uw verſteende zinnen
Te buygen tot mijn liefd, te trekken tot het minnen,
Hoe ik u vier, en dien, hoe ik u vley, en vry,
U hert blijft onbeweegd, en even hard tot my;
Hoe zeer ik lief, om u tot liefde te bewegen,
Gy valt my even ſtraf, en ſtaet mijn liefde tegen.
Gy (door uw ſchoonheyd) hebt in my de min gevoed,
Ten blijkt niet dat mijn brand u hertje branden doet;
Gy hebt in minne-brand ontſteken mijne zinnen,
En zelver voeld gy niet de vlammen van de minne;
Gy acht mijn liefde niet, maer drijft mijn klachten heen,
U hertje blijft verhard, en koud gelijk een ſteen.
Hoe kan een zoete maegd die bitterheyd gedogen,
Dat zy een minnaer ziet verdwijnen voor haer oogen?
Hoe kund gy, zoete maegd, gedogen dat mijn hert,
U liefd, en dat het uw gantſch niet beweegd en werd?
Hoe kan een zoete maegd die wreede ſtrafheyd lyen,
Dat zy een minnaer haet die trouwheyd toond in 't vryen?
Iufvrouw, het is te wreed gehandelt nu met my,
Ik bid, bedenk het eens wat ik om u al ly;
Hoe liefde met my leefd, hoe dat ik word gedwongen,
Niet van een wreede *Mars*, maer zoete *Venus* jongen;
Niet van een groote God, maer van dat kleene kind,
Dat zelfs de grootſte Goôn aen zijne banden bind.
Indien ik mijn natuur tot ruſte zoek te ſtellen,
De min die voed mijn geeſt met mymerende quellen,
Zoo haeſt mijn oogen maer eens toegeloken zijn,
Benauwde droomen, lief! die overvallen mijn,
Zoo dat ik niet en kan tot ruſte my begeven,
Ik werde door de min gedwongen, en gedreven,

In

In 't midden van de nacht en koude duyſternis,
Ter plaetze daer mijn lief voor mijn verborgen is;
Ter plaetze daer mijn lief met toegeſloten deuren
Geruſtig leyd en ruſt, ik treurig ſta te treuren;
Ter plaetze daer mijn lief haer ruſt in luſt voldoet,
En daer mijn minnend hert zijn nood u klagen moet,
En zuchten, zucht op zucht, zoo menig duyzend werven,
Dat gy my in de nacht hier over ſtraet doet ſwerven,
Doet komen voor uw deur, alwaer geofferd word,
Een bitterlijk geween in tranen uyt geſtort;
Daer Venus Majeſteyd gebied aen my te knielen,
En daer de minne God de krachten mijner zielen
Tot offerande dwingt, ja tergd my tot gebeên,
Dat ik medogentheyd verzoek op mijn geween;
Vergeefs is 't, ô Goddin! al doen ik duyzend klachten,
Mijn lief en acht het niet, dies klaeg ik zonder krachten,
Mijn bidden vruchteloos, mijn liefd geen weer-liefd vind,
Mijn klachten en gebeên verſluyven met de wind;
U hertje blijft verhard, geen zuchten en vermogen,
U hert, ha wreede lief! te brengen tot medogen;
Dies ik uyt liefde wil (door liefds genegentheyd)
In liefde quijnen tot de dood mijn ziele ſcheyd;
Ik wil (gelijk wel eer getrouwe minnaers plegen)
Betoonen dat oprechte liefde is gelegen
In het volherden, tot 'er tijd toe dat de dood,
't Verliefde zieltje van het lichaem heeft ontbloot.
Het is den rechten aerd van trouwe minneſlaven,
Te lieven, tot het vleeſch in d' aerde word begraven;
't Is rechte liefdens aerd, te lieven tot 'er tijd,
Dat liefde (door de dood) het lieven word benijd;
't Is rechte liefdens aerd, 't geen liefd eens heeft verkoren,
Zoo lang te lieven, als 't geliefde werd verloren;
Ik min, ſchoon ongemind, van die ik min, te zijn,
Brand liefde niet in haer, zy brand te meer in mijn.

TRouwe minnaers! die uw zinnen
Zoo verbonden houd aen 't minnen,
Dat gy om de minne lijd,
Zoo veel tegenheyd, en ſtrijd;
Zoo veel pijnen, zoo veel ſmerte,
Zoo veel quelling in u herte,
Als den Hemel Sterren draegd,
Om een liefde-looze maegd;
Schoon geen weêr-liefd werd bevonden,
Gy blijft aen de liefd verbonden;
En wild lieven tot de tijd,
Dat gy zonder leven zijt.
Wild u tot dit rijmpje keeren,
En uw groote d' waeſheyd leeren;
Trouwe Lievers! leer van my
Zoo te lieven, zotheyd zy.
Ey! 't en voegd geen wijze zinnen,
Zoo te lieven, zoo te minnen;
't Is geen trouwheyd, ſchoon gy 't meend,
Zotheyd is 't die u verkleend.
Jaren lang in liefd volherden,
Zonder weêr geliefd te werden;
Zulke liefde, zulk gevry,
Is maer enkel zotterny.

Zulke

Zulke liefde, zulke minnen,
Is maer quelling aen de zinnen,
Zoo geliefd, en zoo gevryd,
Is geſlooft en niet bedijd.
Trouwe minnaers! wild gy leeren,
Wel en recht u dwaes begeeren;
Leer het door dit voor-beeld dan,
Dat ik u zal wijzen an.
Dat 'er yemand wierd gevonden,
Aen zijn meyning zoo gebonden,
Dat hy bergen van zijn ſteé,
Dat hy't water uyt de Zee,
Dat hy woud met ſpits van eyken,
Zelfs den Hemel hoog bereyken,
Dat hy al het zware zand,
Wilde voeren van de ſtrand;
En zijn zinnen daer meê quellen,
Dat hy grondig wilde tellen,
Al de Sterren die daer ſtaen,
Aen den Hemel by de Maen;
Zoud gy 't niet voor dwaeſheyd ſchelden,
Dat zich yemand zoo aen ſtelde?
Even acht ik u gezind,
Zoo gy vrijd die u niet mind;
Even groote zotternyen
Toond gy minnaers in u vryen,
Als gy meenig jaren loopt,
Daer gy op't onzeker hoopt;
Daer gy haer niet kund behagen,
Met getrouwe liefd te dragen;
Daer (hoe trouw dat gy bemind)
Niet als ſtuure af keer vind;
Daer, hoe trouw gy zijt in 't dienen,
Zy geen weêr-liefd wild verlienen;
Daer (hoe hoog dat gy haer acht)
Zy u dienſt en min belacht;
Daer uw liefde, daer uw minnen,
Is een walging aen haer zinnen;
Daer uw deugd, en trouw gemoed,
Zijn geſchopt als met de voet.
Minnaers! leer, dit minnen myen,
Mijd dit ydel zotte vryen,
Vrijd niet daer u't vryen ſmert,
En geen weêr-liefd is in 't hert,
Vrijd niet daer gy ſtijve zinnen
Speurd, die door u trouwe minne
Niet bewegen, ſchoon dat gy
Iaren lang pleegd uw gevry;
't Is, gelijk ik zeg hier vooren,
Tijd verquiſt, en ruſt verlooren;
't Gaet met u gelijk het doet,
Eener die zijn luſten voed;
Eener die een groot verlangen,
Heeft een ſchoone vrucht t' ontfangen;
Zoekt een vrucht die hem behaegd,
Van een boom die niet en draegt.

'tEn is niet vreemd voor die bemind,
Dat hy veel ſmert en lijden vind.

Wie van de Bykens wil de zoetigheyd genieten,
Moet hem in 't minſte deel geen ſmert laten verdrieten;
Wanneer het Byken prikt, hem ſteekt, oft quetſt, oft queld,
Zoo dat hem hier of daer een dikke bulte ſweld;
Men zeyd de Goden zelfs geen moeylijkheyd ontzagen,
Om in de minne luſt te plegen haer behagen.
Heeft zelfs den donder-God zijn wezen niet verkeerd,
En in een vreemde ſchijn, der vrouwen min begeerd?
Wat moeyten heeft op hem niet *Hercules* genomen,
Al eer hy tot zijn wil in 't minnen is gekomen?
In welke zwarigheyd, en over groote nood,
Begaf hy zich, eer hy met *Dianira* vlood.
Heeft *Paris* niet in zee zoo menig mijl gevaren,
Om met de Koningin van Griekenland te paren?
Wat moeyten, wat gevaer, heeft hy niet uyt geſtaen,
Eer hy *Helena* deed met hem na Troyen gaen!
Leander, die uyt liefd van minne wierd gedreven,
Al ſwemmende ter Zee, ontzag nocht lijf nocht leven,

Ontzag hem geen gevaer, ja zelver niet de dood,
Wiens ziel in 't lichaem wierd gevoerd als in een boot,
Gedreven na zijn lief, zijn *Hero*, zijn beminde,
Waer kan de minnaer doch getrouwer voor-beeld vinden?
Als dees die niet ontzach het groot en zwaer verdriet,
Waer door hy in de zee zijn jonge leven liet.
Æneas (lang voor zeyd der Goden prophecijen
Dat hy beminnen zoud, en 's Konings dochter vryen)
Ontziet geen moeylijkheyd, maer neemt gewillig aen,
Een moeyelijken weg, en zware reys te gaen;
Hy trok van Troyen na d' Italiaenſche kuſten,
Gedreven door de min, gevoerd van liefdens luſten,
Om liefdens offer aen 't geminde lief te doen,
Op hoop dat wederliefd zijn liefde zoude voên.
Het is een vaſte les geleerd van wijze ouwen,
Wat grooten arbeyd koſt, in waerde word gehouwen,
Geen ſchat zoo aengenaem, geen zoetigheyd zoo zoet,
Als 't geen dat moeyten koſt, en daer men vlijt om doet,
Wat licht verkregen werd, dat acht men kleyn van waerde;
Wat ſmert en arbeyd koſt, dat eerd men op der aerde;
De peere die men plukt, en van de takken ſnijd,
Is beter als die peer, die van de ſteele glijt.
Een Jufvrouw, al te haeſt genegen tot het minnen,
Was noyt zoo aengenaem aen kloeke minnaers zinnen,
Als wel in dit geval een zulken Jufvrouw doet,
Aen wien hy groote vlijt in 't vryen plegen moet,
Ten is geen kloeke geeſt die weynig tijd wil plegen;
En zonder moeylijkheyd een maegd tot liefd bewegen;
Het is geen kloeke geeſt, ô neen! die zich ontziet,
Ter liefde van een maegd wat quelling en verdriet;
Ten is geen ſchrander geeſt die zich in 't ſtuk van 't vryen,
Wat moeyten wil ontzien, uyt liefde niet wil lyen.
Ten is geen wijze maegd, die haer te licht verzeyd,
Aen een die hem ontziet (in 't vryen) arrebeyd;
Ten is geen wijze maegd, die haer, in deze zaken,
Te licht bewegen laet, door veele wijs te maken;
Een dochter zy geleerd, dat zulke min haer paſt,
Die al te ſchielijk niet, maer die allengſkens waſt;
Een dochter zy geleerd, in 'd oeffening van 't vryen,
Voor al te vroege gunſt haer wel te leeren myen;
Een dochter zy geleerd, 't is eygen aen de min,
Haer weygering die voed', door 't weygren, 's minnaers zin.
De min is zoo van aerd, en 't zijn haer oude grillen,
Het willig mijd de min, 't onwillig zal hy willen;

Dit

Dit zy u als een wet in liefdens zoete ſtrijd,
Gy dochters! vrijd doch niet ten zy gy word gevrijd;
In't vryen zijt verdacht, geen woorden te vertrouwen,
Dies wild u in dat ſtuk vry traeg en langzaem houwen,
Op dat gy met'er tijd uyt woorden leeren meugt,
Of zulke woorden ook gegrond zijn op de deugd;
Beſpeurd gy't zoo, als dan kund gy u billijk toonen,
Om na den eyſch van dien uw minnaer te beloonen.

Wie moeyten doet, verkrijgt het zoet.

Zoo yemand zich begeeft te reyzen vreemde wegen,
't Gebeurd, hy op de reys somwijlen is verlegen,
Wanneer hy op de weg twee paden leggen ziet,
Hem zijnde onbekend, en weet haer uyt-komſt niet;
Hy twijffeld in de keur, en dat in zijn gepeyzen;
En weet niet welk van tween dat hy beſt door zal reyzen,
Vermits den eenen weg toond ſchoon in het begin,
En d'ander (zoo het ſchijnd) heeft moeylijkheden in;
Hy doold in zijn beraed, en overleyd na reden,
Of hy het beſt, of't ſlechſt in't eerſte wil betreden,
Na raed van reden vind hy voor hem alderbeſt,
Te kiezen't bitter eerſt, en't zoetſte op het leſt.
't Is menigmael gebeurd dat zulk een is bedrogen,
Die't beſte heeft gekeurd alleenig voor de oogen;
Dat is, wie op't begin, en niet op't eynde ziet,
Die raekt door't eerſte zoet ten leſten in verdriet;
Zoo gaet het in de jeugd, en met verliefde zinnen,
Zoo gaet het met die geen, die vryery beginnen;
Een die een Jufvrouw liefd, een die een Jufvrouw mind,
Haer weygering somwijl in't eerſte wel bevind;
Zy toond afkeerigheyd, als niet tot liefd genegen,
Ja! 't ſchijnd men eerder zoud een harde rotz bewegen;
Ja! 't ſchijnd men eerder zoud de klippen in de zee,
De bergen op het land verzetten van hun ſteê,
Al eermen haer gemoed met liefdens zoete reden
Tot liefd bewegen zouw, door ſmeken en gebeden;
Maer eene die te recht der liefdens treken kend,
Die is in dit geval het weygren wel gewend;
En doet gelijkerwijs den Reyſiger in't reyzen,
Al zijne tegenheyd verzacht hy door gepeyzen;
Valt in't begin den weg wat moeylijk om te gaen,
Gedachten drijven hem door deze luſten aen,

Hoe na het zuur verdriet een zoete vreugd zal komen,
In dees gelijken ſchijn moet liefde zijn genomen;
Indien een Minnaer liefd, indien een minnaer vrijd,
Daer hy in 't alder eerſt wat tegenheden lijd,
Ik leer hem deze les, die noodig diend onthouwen,
Indien hy is geneygd door reyne zucht te trouwen,
Dat hy voor eerſt en al moet volgen deze wet,
Daer hem ten hoogſten diend aendachtig op gelet?
Voegd u, by die gy mind, door goê gelegentheden,
Voor d' eerſte reys of twee, gebruykt geen liefdens reden,
Maer wel gemeene praet; voerd heuſche mond, en hand,
En onderzoekt voor al, haer grond, door u verſtand;
Leer, zeg ik, eer gy vrijd, leer kennen hare zinnen,
Leer haeren ommegang, eer g' u ſteld om te minnen;
Na dat gy dan beſpeurd hoe haer begeerte zy,
Daer na ſteld ook het wit van uwe vryery;
Bevind gy in 't begin haer zonder liefds medogen,
Al dunkt u in het eerſt dat gy niet zult vermogen,
Al is zy ſtuur en ſtraf, en acht u liefde niet,
Ja 't zy al ſchoon dat zy het lieven u verbied,
En laet noch daerom niet uw dienſt, en liefde varen,
Hoe weynig zy u acht, ten moet u niet beſwaren;
Maer noemt haer wreedheyd zoet, haer ſtuurheyd heerſchappy,
Haer afkeer mogentheyd, haer weygering voogdy;
Zegt, dat gy dees al t' zaem erkend voor uwe Goden,
En dat uw liefde wil volbrengen haer geboden;
En ondertuſſchen vaert met u vryaedje voort,
En zegt, voogdes! ik bid dat gy mijn klachten hoord;
Smeekt haer zoo zoet gy kund, en offerd liefds gebeden,
Prijſt alles wat zy prijſt, roemd van d' uytnementheden,
Die de natuur in haer te voor ſchijn heeft gebracht,
Prijſt haer, al is 't dat zy uw liefde gantſch veracht;
Loond zy u liefd met ſmaed, loond gy haer ſmaed met minne,
Waer door gy met 'er tijd haer ſtratheyd zult verwinnen;
Al is 't in eerſte pijn, al geeft het u verdriet,
Dat gy van eerſten aen afkeerigheyd geniet,
Denkt wie zich ſteld getrooſt een weynig tijds 't bedroeven,
Die zal op zijnen tijd ook weder vreugde proeven;
't Is zeker, zoo u lief (die gy ſtandvaſtig mind)
U, in de liefd tot haer, noch even trouw bevind,
Dat zy voorgaende ſmaed in liefde zal verkeeren,
En u voor haren lief in 't lieven zal begeeren;
Is minne altijd zoet, zoo is haer zoetheyd niet,
Ik achtde minne zoet, om dat zy geeft verdriet.

Wat

Was de minne altijd zoet,
Ach! de minne zoud verveelen;
Neen, ô! neen, de liefde moet
Zuur en zoet, van beyde deelen;
Minne zoet met zuur vermengt,
Liefdens graegte trouwheyd brengt.

Een heuſche mond,, ſpreekt liefdens grond.

DE lieſſte die ik lief, de waerdſte die ik minne,
Dat zijt gy, die alleen daer toe beweegd mijn zinnen;
Ik kan u langer niet verbergen mijn gemoed,
En ongewoone ſmert die my de liefde doet;
Mijn zin word door de liefd tot uwe min gedreven,
Mijn tong wil u daer van de grond te kennen geven;
Mijn hert dat is gelijk een vat dat overſtort,
Wanneer het al te vol met nat gegoten word,
Ja! 't is gelijk een kruyk die niet en is geſloten,
Maer overloopt wanneer, zy is te vol gegoten;

Het hert is my zoo vol, van liefde die ik draeg,
Dat het te barſten ſchijnt, is 't dat ik niet en klaeg.
Vriendinne, ach! vertrouwd, het hert ſchijnd my te breken,
Indien ik niet en mach mijn liefdens grond uyt ſpreken;
Hoe wel de vreeze wil bedwingen 't ſprekend lit,
En breydelen mijn tong door ſchromens ſtreng gebit;
De vrees, eylaes! de vrees, is my op 't hoogſte tegen,
Om u tot wederliefd, me Iufvrouw! te bewegen;
De liefde, en de vrees die voeren ſtrijd in mijn,
'k Weet niet wie van die twee zaloverwonnen zijn;
Verwint het liefde al, zoo moet de waerheyd blijken,
Gaet liefde boven al, zoo moet de vreeze wijken;
Vlucht vreeze! vlucht voor liefd, ey liefde! houw doch ſtal,
Doet blijken, door mijn liefd, dat liefd gaet boven al;
O liefde! trouwe liefd, die by geen beter teken,
In dit geval en kunt ter wereld zijn geleken,
Als by het vuur, wiens vlam in hoogte opwaerts ſtijgt,
Wanneer het pek, oft teer, oft vette oly krijgt;
Vriendinne, ach! zoo is 't nu ook met mijn gelegen,
De brand van liefde kan voor u niet zijn verſwegen;
Daer is yets dat haer voed, daer is yets dat haer drijft,
Daer is yets 't geen niet wil dat liefd verholen blijft,
Daer is yets dat in my liefds vlam zoo hoog doet blaken,
Dat ikze dien aen u, mijn lief! bekend te maken;
U vriendelijk gezicht is 't voedſel van de vlam,
Waer door in my de liefd haer eerſte oorſprong nam;
Uw oogjens hebben eerſt mijn hert in liefd ontſteken,
Ik ben genoodzaekt u om gunſten aen te ſpreken;
Vriendinne, van de tijd dat ik u eerſt aen zag,
Bevond ik wat in my de liefde al vermag;
Voor eerſt beſpeurden ik liefds opperſte vermogen,
Alleen uyt uw gezicht, en vriendelijke oogen,
Die als twee ſterren in uw ſchoone voorhooft ſtaen,
Wiens ſtralen zoeter licht uyt deelen dan de Maen;
Uw kaekjes rood geblooſt op zilver witte wangen,
Zijn met een zoet gezwier van lokjes overhangen,
Die langs het ſchoone blos op zilver witte grond,
Door d' aeſems labbre wind bekrullen uwe mond;
Uw lieffelijke ſpraek, uw aengename reden,
De ſchoone ſtal en zwier van lichaem en van leden,
Zijn van natuur, na kunſt, op 't aerdigſte geteeld,
Tot pronk en tot çieraed van u volmaekte beeld;
Volmaekt, zeg ik, volmaekt, de vingers en de handen,
Zijn vlammen die in mijn het minne-vuur doen branden;

Die

Die al te zamen zijn als voedzels van mijn min,
Dees ſtooken liefdens brand in mijn verliefde zin;
Gy zijt het maer alleen, van wien ik moet ontfangen
De hoogſte vreugd van liefd, die ik met zoet verlangen,
Van uw genadigheyd uyt weêr-liefds gunſt verwacht;
Gy zijt het die mijn hert kund voeden door uw macht,
Ik offer u, Iufvrouw! getrouwe minne vruchten,
Dat zijn mijn klachten, lief! vermengd met droeve zuchten,
Die liefde voor u ſtort met ſmekende gebeên,
Om aen uw waerdigheyd mijn liefde te beſteên;
Ontfangt mijn liefde doch, wild na mijn zuchten hooren,
Verſmaed mijn trouwheyd niet tot uwen dienſt geboren;
Wild mijn genegentheyd met uwe gunſte voên,
En mijn oprecht verzoek met weder min voldoen;
Ach! ik word op het hoogſt, van Venus kleene jongen
Geprikkeld tot de liefd, en zoete min gedwongen,
Om u alleen, alleen u overſchoone maegd,
Te offeren de liefd, die u mijn herte draegd;
Te lieven voor de liefſt, u, die mijn liefd doet leven;
U, dien ik wil uyt liefd mijn hertjen overgeven;
Gelijk mijn leven is het waerdigſt dat ik min,
Zoo zijt gy ook aen my, mijn waerdigſte vriendin!
Geloofd, indien het my ſtond in mijn keur te kiezen,
Het zy mijn leven oft uw weer-liefd te verliezen,
Ik weet niet wat ik beſt van beyde kiezen zouw,
Vermits mijn leven voed op 't leven van Mevrouw.

Herders klachte.

OP mijn hert! 't begint te dagen,
'k Wil mijn vee te velde jagen,
'k Zie de Son, ik zie de Maen!
Beyde aen den Hemel ſtaen;
d'Een komt d' anders plaets bekleden,
d'Een gaet op, en d'aer beneden,
d'Eene rijſt, en d'ander daeld,
d'een verflauwt, en d' ander ſtraeld.
Nu de Maen begint te dalen,
Nu de Zon vertoond zijn ſtralen,
Nu den dageraet begint,
Met een zoete zuyewind;
Nu de roosjes zijn ontfloten,
Met een Hemels douw begoten,
Nu het gras bedropen leyd,
Met een natte zoetigheyd;
Nu dat loof en bloem ontluyken,
Onder ſchauw van lommer ſtruyken,
Nu het helder Zonne licht,
Straeld op boſſchen groen en dicht,
Schitterd door de elzen bomen,
In de klare water ſtromen,
't Schijnzel van zijn eerſte graed,
In de koele dageraet.
'k Hoor in 't boſch de zoete dieren,
Vrolijk zingen, tierelieren,
Neurend met een zoet gefluyt,
Overzoete deuntjes uyt;

Dies

Dies ik my wat neder zette,
Om op deze vreugd te letten;
't Oog voldoet het hert en luſt,
't Hert vol luſt en heeft geen ruſt.
Als ik mijn gedacht en zinnen,
Doe vervallen op het minnen;
Als ik maer eens denk op die,
Die, zeg ik, eylaes! met wie
Ik door minne word gedreven,
Om mijn hert aen haer te geven.
Hemel! hoe word ik geplaegd,
Van een zoete wreede maegd;
Hemel! hoe word ik beſprongen,
Van de zoete min bedwongen,
Van een guytjen, hoe het hiet,
Hoe zijn naem is, weet ik niet.
Phillis! meugje mijn dus quellen,
't Hert als op een pijnbank ſtellen?
Phillis! mach het u van 't hert,
Dat gy zulke wreede ſmert,
Dat gy zulke wreede plagen
(Mijn te zwaer) eylaes! doet dragen?
Phillis, *Phillis*! kan 't geſchien,
Meugje 't voor u oogen zien?
Phillis! hebje geen medogen,
Heeft mijn minne geen vermogen?
Ach! zoo minne niet vermach,
Hoor dan, bid ik, mijn geklag;
Ach! mijn klagten, ach! mijn zuchten,
Gy zijt immers zonder vruchten;
Of ik klaeg van mijn verdriet,
Phillis die en iſſer niet;
Minne klachten, al verlooren,
Phillis kanze doch niet hooren,
Phillis weet niet van de pijn,
Phillis is te veer van mijn.
Wat dan beſt, om *Phillis* herte
Te doen voelen minne ſmerte?
Wat aen *Phillis* beſt gedaen,
Om mijn pijn te doen verſtaen?

Wil

Wil ik *Phillis* dan gaen ſpreken?
Oft betoonen door een teken,
Dat mijn hert, door min bedroeft,
Van mijn *Phillis* trooſt behoeft;
Beter kan ik niet verzinnen,
Beter kan ik niet beginnen,
Dan dat ik (in deze druk)
Kruydjes lees en bloempjes pluk,
Om door bloempjes uyt te beelden,
Dat de min mijn droefheyd teelde;
Dies ik dan van bloempjes moet,
Maken haer een roozen hoed;
Die ik zal als letters binden,
Daer mijn *Phillis* in zal vinden,
Wat voor quelling, pijn en ſmert
My de minne voed in 't hert;
Daer beneffens wil ik mede,
(En dat om verſcheyde rede)
Drukken met mijn eygen hand,
Ginder in het natte zand,
Al de quelling, die mijn zinnen
Moeten lijden om het minnen,
Al het hertzeer en verdriet,
Dat om *Phillis* my geſchied?
Phillis! gy zult in de linden,
Met een mes geſneden vinden,
Tuygen van mijn ongeval,
Die ik daer in drukken zal;
't Zand zal van mijn droefheyd klagen,
Als gy bos en boom zult vragen,
Waerom dat het hangt en dord,
Waerom dat het treurig word;
't Antwoord dat gy zult genieten,
Zal getuygen mijn verdrieten;
Beekjes, boompjes, bos en woud
Al wat zich daer in verhoud;
't Zy gevogelt, ofte dieren,
't Zy van ſtroompjes, oft rivieren,
't Zy van klaver, gras oft kruyd,
't Sy een elſt, oft linde ſpruyt;
't Sy dan bergen, bos oft velden,
Alles zal 't mijn droefheyd melden;
Alles zal 't te mely zijn
Met mijn minne met mijn pijn;
Dies wil ik my gaen bereyen,
Om met zuchten en met ſchreyen,
Uyt te ſtorten al het leet,
Dat gy my, mijn *Phillis*, deèd;
Op de hoop dat ik u zinnen,
Zal bewegen tot het minnen,
En door dit mijn ongeval,
U tot min bewegen zal;
'k Hoop, wanneer het ſal gebeuren,
Dat gy vind de bomen treuren,
Dat het alles treurd met mijn,
Wat 'er in het boſch mach zijn,
Dat gy, *Phillis*, door dit klagen,
Mijn uw liefde toe zult dragen,
En ter herten nemen, ach!
Al mijn treuringen geklag.
Zoete *Phillis*! mijn beminde,
Daer meê zal ik by de linden,
By de beekjes in het groen,
Gaen mijn minne klagjes doen;
Phillis daer meê gaen ik heenen,
Om mijn quelling te beweenen,
Om te klagen wat mijn ſchort,
Op de hoop het beter word.
Hier wil ik mijn neder buygen,
Hier mijn minne doen getuygen;
Hier wil ik nu klagen gaen,
Wat ik heb in 't hert gelaên;
Hier wil ik de water beken
Bidden dat zy doen een teken,
Dat zy tuygen in haer vliet,
Wat voor quelling my geſchied;
Hier (om lommert van de bomen)
Plach mijn *Phillis* vaek te komen;
Ach! hoe dikmaels heb ik daer
Neêr gezeten wel met haer;
Als de middag-zon gerezen,
Op zijn heetſte plach te wezen,
Liep ik voor de Zon ter ſchuyl,
Hier in eene lommer kuyl;
Hier in deze graze dalen,
Daer de Zon zijn heete ſtralen,
Daer de hette van de zon
Nimmermeer door ſchijnen kon.

Daer vond ik mijn *Phillis* ruſten,
Phillis, die ik dikmaels kuſten,
Phillis, die het willig leed,
Al wat ik aen *Phillis* deed;
Dichte by haer neêr gezegen,
Heb ik menigmael gelegen,
Met mijn hoofd in *Phillis* ſchoot,
Zy met borſt en boezem bloot,
Liet my in haer armen ruſten,
Liet my toe dat ik haer kuſten;
Noyt dat zy het qualik nam,
Dat ik met mijn vingers quam
By haer borsjes by haer knietjes,
Ia al gink ik vry wat brietjes,
Noyt dat *Phillis* my bekeef,
Schoondees vryheyd ik bedreef;
Zoete *Phillis*! lieve meysje!
Weet gy wel, hoe meenig reysje
Datje my hier by jou riept,
Veynſende al oft gy ſliept?
Daerje van de minne branden,
Daerje zelver greept mijn handen,
Enje deed, dat ik niet dorſt;
Drukten s' aenje bloote borſt;
Naer het ſlapen, om te koelen,
Gingt gy uwe voetjens ſpoelen,
In de ſtroomtjes aen de beek,
Daer ik noch wat anders keek;
Alsje in de klare vlietjes
Lobberde tot aenje knietjes,
En u keursjen op geſchort
Aen de middel toe gegord,
Onbeſchroomd, en zonder vrezen,
Mocht ik daer by *Phillis* wezen,
Die daer in het water loopt,
Met de mouwen opgeſtroopt;
Als mijn zinnen hier op dwalen,
Met gedachten achter halen,
Dat dees dingen zijn geſchied,
Heb ik oorzaek van verdriet;
Is 't geen oorzaek van verdrieten,
Daer ik plachte te genieten,
Van mijn *Phillis* deze vreugd,
Die mijn noch zo wel geheugd?
Dat ik die nu dus moet derven,
Dat ik nu niet mach verwerven,
Dat ik haer eens ſpreken mach,
Haer eens bieden goeden dag;
Zoo verkeerd zijn *Phillis* zinnen,
Phillis die my pleegt te minnen,
Phillis die op eer en trouw,
Zeyd dat ik haer minnen zouw,
Vlied nu als zy my ziet komen,
Achter hekken achter boomen;
Even als het ſchaepjen vlied,
Dat de Wollef komen ziet.
Ach! zoo doet mijn *Phillis* mede,
Dies offer ik mijn gebeden,
Aen de bomen op het land,
Met haer groente dicht beplant,
Dat zy doch een teken geven,
Waer door *Phillis* word gedreven
Tot berouw, van 't gene zy
Heeft betoond, eylaes! aen my;
Dat zy uyt mijn klagt mach leeren,
Tot de vryigheyd te keeren,
Vryigheyd die ik met haer
Heb gepleegt het gantſche jaer.
Phillis! denkt hoe gy mijn zinnen
Eerſtmael hebt gebracht tot minnen,
Phillis! valt my niet zoo ſtraf,
Phillis! voerd my niet in 't graf;
Phillis! laet my doch niet ſterven,
Phillis! laet my eens verwerven,
Phillis, *Phillis*! gund my dat
Ik voor dezen van u had,
't Geen ik heb van u genoten,
Uyt een goede gunſt geſproten;
Phillis, ey! verkeerd u zin,
Loond my met uw weder min;
Ey! wat mach ik hier door klagen,
Van mijn lyen van mijn plagen,
Ey! wat mach ik hier alleen,
Met een vruchteloos geween,
Phillis om haer gunſte ſmeken,
Ey! wat mach ik hier doch ſpreken,
't Is vergeefs, dewijl ik mis
Phillis die hier niet en is.

Klaeg

Klaeg dan ogen, klaeg dan herte,
Klaeg dan over deze ſmerte,
Klaeg dan tonge, klaeg alleen,
Klaeg met zuchten en geween;
Klaeg dat gy u Herderinne,
Miet meugt klagen uwe minne,
Klaeg om dat zy uwe klacht
Niet en hoord, en niet en acht;
Klaeg, op dat zy door u klagen,
Mach bewegen in uw plagen,
Klaeg van u verdriet en druk,
Klaeg van u verlooren luk;
Klaeg, eylaes! beklaegde tyen,
Die u het geluk benyen,
Dat gy *Phillis* niet meugt zien,
En aen haer uw minne bien;
Klaeg met brakke trane ſtromen
Dat ik niet heb waer genomen,
Als ik koſt en niet en wouw,
Phillis geven mijne trouw;
Nu ik wil, zal zy niet willen,
Ach! wat heeft de liefde grillen,
Liefde wil niet als zy mach,
Dit veroorzaekt mijn geklag;
Dit is oorzaek van mijn treuren,
Doen 't geluk my mocht gebeuren,
Toen ik koſt, en wild ik niet,
Nu ik wil, zy van my vlied,
Hemel wat is 't my een lyen,
Wat is 't my een droevig ſtryen,
Wat is 't my een zware pijn,
Dus van 't luk beroofd te zijn;
Dies ik al mijn levens dagen,
Mijn verlies wel mach beklagen;
Doch, of ik hier klaeg en treur,
'tIs hier voor een dove deur;
Al mijn klachten zijn verlooren,
Phillis die en kan 't niet hooren,
Dies ik ga na *Phillis* toe,
En aen haer mijn klachten doe.

Indien u lieffte plaetſt een ander in het hert, Zoo toond haer, minnaer, dan dees droeve minne ſmert.

IK, die voor dezen heb, mijn lief, uw gunſt genoten,
Schijn nu onwaerdelijk van u te zijn verſtoten,
Uw gunſt, uw lieve gunſt, wel eer aen my betoond,
Daer word een ander nu, ach leyder! meê geloond;
Ey! zeg my doch, mijn lief, wat oorzaek, en wat reden,
Dat gy de dienſt vergeet, die ik u eertijds dede?
Waerom my afgedankt, en u getoond zoo haets,
Den ander in u hert, een ander in mijn plaets?
Wat oorzaek heb ik u, mijn lief, daer toe gegeven,
Dat al mijn liefden is dus uyt uw hert gedreven?
Waer in, mijn lief, waer in heb ik u doch miſdaen,
Dat gy mijn liefde nu doet uyt u hertje gaen?
Ik kan in 't minſt geen ſchuld in mijn gemoed bevinden,
Dat ik oyt oorzaek gaf, tot wraek, aen mijn beminde,
Heb ik niet alle dienſt, die my de liefd gebood,
Bewezen aen mijn lief? en ſwoer ik niet, ter dood
Getrouw te blijven u, en trouwe liefd te dragen,
Waerom, mijn Engel! zeg, mijn liefden afgeſlagen?
Waerom uw lieve gunſt verkeerd in wreede haet?
Een ander nu bemind, en mijne min verſmaed?

Waerom een ander nu onthaeld, en ik verſchooven?
Zoud gy het meenen lief? ik kan het niet gelooven,
Dat gy een ander nu meer liefde toond als mijn,
Dat dunkt my, waerde lief! onmogelijk te zijn;
Waer vind gy trouwer liefd als ik tot u waerts dragen?
Maer 't loon dat gy my geeft dat heb ik te beklagen;
Wel eer hebt gy aen my zoo veele gunſt beſteed,
Dat ik het lof daer van naeuw uyt te roemen weet;
Wat heb ik lieve gunſt van uwe liefd ontfangen;
Wat heb ik menigmael gekuſt uw roode wangen;
Hoe menigmael ſchoot gy een lonkjen in mijn borſt,
Dit maekten my zoo ſtout dat ik vrymoedig dorſt
Mijn lief om helzen, en bedrukken hare kaken,
Op hoop dat liefde zoud van u mijn eygen maken;
Wat iſſer menig uur, wat iſſer menig dag,
In zulke vreugd beſteed die ik niet melden mach;
Wat iſſer tuſſchen ons al zoete tijd verſleten,
Die nu (zoo 't ſchijnt) by u onwaerdig is vergeten;
Mijn hert dat ſmelt van ſpijt, mijn liefde treurd en klaegd,
Dat nu een vreemde brak my deze prooy ontjaegd;

Ach!

Ach! lief, ik noem u lief ten aenzien ik u minne;
Gy huysveſt in mijn ziel voogdeſſe van mijn zinnen,
Ik plaets u in mijn hert, ô vrouw van mijn gemoed!
Ik voer u in mijn borſt, ik voed u met mijn bloed;
Wat wild gy meer van my, wat kan ik u doen blijken;
Gy weet mijn liefde heeft op aerden geen gelijken;
En toon ik niet genoeg dat niemand die daer leefd,
Zoo trouwen hert tot u in rechte liefde heeft,
Als ik, die dag en nacht moet klagen, en moet zuchten,
En ſteeds in eenzaemheyd heel troofteloos gaen vluchten,
Daer ik mijn tranen ſtort, daer ik mijn klachten doe,
Daer ik mijn zuchten zend, tot aen den Hemel toe,
Daer ik ellendig klaeg met offer van gebeden,
Dat doch de Goôn mijn ziel doen ſcheyden van de leden;
Ik ween, ik zucht, ik karm, ik roep de Goden an
Om hulpe tot de laſt die ik niet dragen kan;
Ach! of de goede Goôn mijn die genade jonden,
Dat mijn getrouwigheyd haer hert bewegen konde;
Ach liefſte! dat gy wiſt hoe dikmaels dat ik kniel,
En druk uw beeltenis in 't diepſte van mijn ziel,
Daer ik u waerdigheyd *Cithré* ten offer drage,
Op hoop, dat gy u zult medogen door mijn klagen;
Mijn lief, ach! oft gy wiſt hoe willig en bereyd,
Mijn lievend hertjen in dees droeve boezem leyd,
Al vaerdig en gereed uyt liefd u aen te bieden,
Alleen dat het van u mocht eenig trooft geſchieden;
Trooſt uw bedroefde ſlaef, die in een ſlaverny,
Van zijn getrouwe liefd, en lieve minnery
Zoo hobt, zoo tobt, zoo woeld dat hy nog dag nocht nachten,
Geen luſt nocht ruſte heeft in 't minnen te verwachten;
De nacht, de lieve nacht die yeder ruſte baerd,
Met onruſt mijn gemoed en droeve ziel beſwaerd;
Ik quijn, ik ſuf, ik klaeg, ik mijmer, ja mijn zinnen
Die zijn aen 't hollen, in den dool-hof van de minne;
Ik loop, ik dwael, ik dool, en nergens vind ik ruſt,
Natuur is voor de liefd beroofd van alle luſt,
Geen ſpijze die my ſmaekt, geen drank kan my verquikken,
De aders zijn verſtopt, en doen het bloed verſtikken,
Zoo dat de luſt vergaet, en dat 'er nimmer vreugd,
Mijn over droevig hert in 't minſte deel verheugd;
Mijn lievend hertje leyd gebraekt van de minne,
Ik weet nu langer niet wat dat ik zal beginnen;
Indien gy my, mijn lief! niet helpt uyt dezen nood,
En heb ik anders niet te wachten als de dood;

Een dood, een wreede pijn, zal my ter neder vellen,
Een dood, een wreede dood, zal my in 't graf verzellen;
Een dood, een wreede dood, zal na een droef geween,
Mijn uytgeteerde vleesch af knagen tot het been;
Een dood, een wreede dood, zal my te grave zenden,
Een dood, een wreede dood, zal zachten mijn ellenden;
Een dood, een wreede dood, zal 't lieven my verbien,
Ten waer dat uwe gunst mijn liefde mocht geschien;
Een dood, een wreede dood, zal meêly aen mijn toonen,
Een dood, een wreede dood, mijn lijden zal verschoonen;
Een dood, een wreede dood, zal mijn dan gunstig zijn,
Een dood, een wreede dood, zal zachten mijne pijn;
Een dood, een wreede dood, zal 't lievend hert bevryen,
Van alle pijn en smert die my de liefd doet lyen;
Een dood, een wreede dood, zal zelver my ontslaen,
Van al 't verdriet dat my de liefde heeft gedaen;
Doch, ik vertrouw, mijn lief! gy zult het niet vermogen,
U teêr gemoed en zal die wreedheyd niet gedogen;
Ik hoop, mijn lief! gy zult veranderen uw zin,
En trekken met 'er tijd mijn trouwe liefde in;
Ik hoop, mijn lief! dat gy uw wreedheyd zult verkeeren,
Het leven van uw slaef, en niet zijn dood begeeren;
Ik hoop dat uw gemoed die wreedheyd niet zal doen,
Maer dat gy mijne liefd met weder liefd zult voên;
Ik hoopè dat gy zult verzachten mijn verdrieten,
En dat ik voor mijn smert uw gunste zal genieten;
Ik bid u, ach mijn lief! om die gewenschte dag,
Dat my die lieve gnnst van u gebeuren mach.

Zoo u, u lief met troost beloond,
Haer deze dankbaerheyd betoond.

NU ik een weynig troost heb van mijn lief verkregen,
Kan ook mijn dankbaerheyd nu geenzins zijn verzwegen;
Indien een dienaer van een Koning wierd vereerd,
Een schat, een groot juweel, van yder wel begeerd,
En dat dien dienaer zich ondankbaerlijk betoonde,
Met geen erkentenis des Konings gunst beloonde,
Hy waer de gift onwaerd, 't was niet aen hem besteed,
Het geen den Koning hem uyt goede gunste deed.
Heel anders wil ik my in gunst van liefde dragen,
Geen schatten kunnen my ter wereld zoo behagen,

Als

Als wel de gunſt die ik van u, mijn lief! ontfing,
Gunſt, dien ik meerder acht als 't alderwaerdſte ding,
Oft Koninglijke ſchat, geen ſtaet, geen werelds eere,
Soud ik voor uwe gunſt, mijn Iufvrouw! oyt begeren;
Ik zweer, dat ik van u de grootſte eer geniet,
Die immer op der aerd een Minnaer is geſchied.
Wie heeft 'er meer geluk ter wereld kunnen vinden,
Als my voor dees tijd is geſchied van mijn beminde?
Dies zal mijn dankbaerheyd zijn in gelijken ſtaet;
Mijn lief, gy zijt een ſchat die 't al te boven gaet.
Dewijl het ſchijnt dat my 't geluk zoo hoog wil heffen,
Dat ik (onwaerdig) zal van u die gunſt betreffen;
Dat gy, ik zeg, aen my uw gunſte niet alleen,
Maer ook uw hert en ziel uyt liefde zult beſteên;
O waerde waerdigheyd! wat zal ik beſt betoonen,
Daer ik, onwaerdige, uw waerde meê zal loonen?
Dewijl ik zeker ben dat aen een jonge maegd,
Getrouwigheyd op 't hoogſt, en boven al behaegd;
Ik zal in trouwe liefdgedienſtigheyd doen blijken,
Soo dat men daer in zal naeuw vinden mijns gelijken;
Gy zult van my gediend, gevierd zijn en ge-eerd,
Ik zal voor deze gunſt u doen wat gy begeerd;
Gy die met uwe gunſt mijn liefd te vreede ſtelde,
Zult zien, dat ik het zal met trouwe liefd vergelden;
Gy, die mijn lijden hebt met uwe gunſt verzoet,
Zult tot vergelding zien wat trouwe liefde doet;
Ik zal de gantſche tijd van mijn aenſtaende leven,
Alleen tot uw vermaek, my in uw dienſt begeven,
Al wat gy mijn gebied dat zal u zijn vergund,
Ik zal ook alles doen wat gy bedenken kund;
Nu my uw lieve gunſt ten deelen is verſcheenen,
Is ook al mijn verdriet en ongeval verdweenen,
De droefheyd is verhuyſd, en blijdſchap woond in my,
Mijn zieltjen leefd in vreugd, mijn hertje dat is bly;
De hoop houd d' overhand in 't ſtrijden met de vreeze,
Ik ſchijn een ander menſch als ik wel pleeg te wezen;
Een ongemeten vreugd zit binnen in mijn hert,
En heeft in blye vreugd verwiſſelt droeve ſmert;
Inwendig is mijn geeſt in vreugde zoo ontſteken,
Dat ik u niet en kan ten vollen die uyt ſpreken;
Mijn Engel! blijft by 't geen gy hebt aen my beſteed,
Veranderd doch mijn vreugd niet wederom in leet;
Dat is, verwiſſeld niet de gunſte van uw zinnen,
Op heden my getoond tot looning van mijn minne;

Is 't dat gy uwe gunſt in afgunſt weêr verkeerd,
Soo denkt dat gy in my het leven niet begeerd;
De blijdſchap die nu is in volheyd ongemeten,
Die zoud dan op een nieuw ter neder zijn geſmeten,
En met een meerder pijn my aen het herte gaen,
Als zy voor dezen wel heeft aen mijn ziel gedaen;
Ik zoud aen yeder een getuygen door mijn ſmerte,
Dat gy de moorderin zoud wezen van mijn herte;
Een yegelijk die zou 't uyt mijn gedaente zien,
Dat gy, mijn lieve vrouw! my 't leven woud verbien;
Ik hoop u hertje zal noyt tot die wreedheyd komen,
Dat mijn vergunde gunſt my weêr zal zijn benomen;
Het vonkje van uw gunſt, het vuur mijns liefdens luſt,
Dat diend meer aengeſtookt, en niet weêr uyt gebluſt.

MINNE-LESSEN,

Toe gepaſt

De Min-zieke Vryſters.

HOor lieffelijk geſlacht, dat minne zoekt te plegen,
Hoor teere maegden (hoor) tot zoete min genegen,
Hoor lieffelijk geſlacht, in 't bloeyen van uw jeugd,
In 't zoetſte van uw tijd geneygd tot minne vreugd;
Dat gy na 't minnen held, dat is u aengeboren,
Doch moet de zoete min gebruyken na behooren;
God heeft in uw natuur mins eygenſchap geplant,
Maer neffens dien begaefd met reden en verſtand,
Op dat, wanneer uw hert gevoeld de minne vlagen,
Gy u door kennis zoud na reden leeren dragen,
Als gy uw minne trek voeld in u hert ontſtaen,
Zoo moet gy, rijpe maegd, na redens wetten gaen;
Gy meugt niet, daer 't u luſt, de minne openbaren,
Gy meugt niet, die gy liefd, u minne graegt verklaren;
In 't kort, ten paſt u niet, het zy ook wie gy zijt,
Dat gy door minne luſt een eenig jongman vrijd;
Gy meugt in dit geval van geene minne ſpreken,
Noch tuygen uwe hert met eenig minne teken;
't Is nadeel voor de min, 't is ſchande aen de maegd,
Dat zy door tekens meld, als datze liefde draegd.
Een zaek heb ik beleefd, en zalze hier beſchrijven,
Een zaek die dienſtig is om onze zaek te ſtijven;
Ik heb een maegd gekend, een zoet en aerdig dier,
Ontſteken in de brand van 't geyle minne vyer,

Een

Een dochter rijk van goed, en wel gemaekt van leden;
Een dochter ſchoon en blank, van aenzicht wel beſneden;
Een dochter die volmaekt in alle ſchoonheyd was,
En uyt wiens zoet gezicht men Venus wetten las;
Een dochter zoo volmaekt, in alle haer bedrijven,
Dat ik het niet en kan volmaektelijk beſchrijven.
Dees in haer eerſte jeugd, van vryers aengezocht,
Heeft tegens haer gemoed, haer vaders wil volbrocht,
Als zijnde rijk van goed, en daer by ſchoon van leden,
Woud haer de vader niet aen haers gelijk beſteden,
Maer vry wat hooger zien, als zy was in der daed,
Het geen hy na beklaegd, als 't klagen was te laet;
Zy, die in als haer heeft naer 's vaders wil gedragen,
En tegen haren dank, de vryers afgeſlagen,
Op hope dat zy mocht, door reden dat zy zouw,
Van hooger zijn verzocht, en tot een echte vrouw;
De vader (die gelijk veel vaders daer in miſſen)
Die vond in 't eynd de zaek, heel tegens zijne giſſen.
„ Veel vaders hebben ſchuld, door haer ſchijnwijze raed,
„ Waer uyt dat niet als druk en zwarigheyd ontſtaet;
„ Veel vaders het verderf van hare kinders brouwen,
„ Wanneer zy al te wijs die tot een inſtal houwen.
Wie al te hooge vliegt, en boven zijne macht,
Dat heeft men vaek gezien, die word ten val gebracht.
De dochter (in haer jeugd het minnen aen geboren,
En die nu het vermaek van vryers had verloren,)
Die is een langen tijd als innerlijk bedroefd,
Zoo dat zy zit en ſuft, en weynig ſpijze proefd;
Zy, die voor dezen haer begaf tot alle dingen,
Zy, die eerſt vrolijk was, en geeſtig pleeg te zingen,
Zy, die te leven wiſt in alle werelds eer,
Queeld noyt een vrolijk lied, zingt noyt een deuntje meer.
„ 't Gaet haer gelijk een boom in 't eelſte van zijn bloeyen;
„ 't Gaet haer gelijk een ſpruyt in 't weeligſt van zijn groeyen;
„ 't Gaet haer gelijk een roos, oft eenig ander kruyd,
„ Dat in zijn bloeyſem ſtaet, oft uyt zijn knopjen ſpruyt;
„ En dat men in een kort, zijn bloeyzem ziet verdoven,
„ Wanneer dat men het zal van zijnen diſtel roven.
Zoo ging het deze maegd by wien geen vryer quam,
Na dat de vader had gedooft haer eerſte vlam;
Vermits de vader wil de vryers doen verjagen,
Zoo was het dat zy daer noyt vryers weêr en zagen;
Soo was het dat de maegd ging quijnen menig dag,
En nimmermeer zoo wel als menze eertijds zag;

En zie wat minne doet, wild, jonge maegden! merken,
Wat minne brengt te weeg, wat zy al weet te werken;
De dochter quijnd zoo lang in hertzeer en verdriet,
Tot dat men haer in 't eynd als krank te bedde ziet;
Haer leven dat verteerd in zuchten en in weenen,
Het poezelige vleesch dord aen de jonge beenen,
Het lieffelijk gebloos van wangen en van mond,
Dat zet een bleeke kleur, en krijgt een doode grond;
Dat lieffelijk gezicht, dat eertijds pleeg te lonken,
Die oogen, die wel eer als minne sterren blonken,
Die storten stromen uyt, van brakke tranen vloed,
Gelijkerwijs een beek zijn snelle driften doet.
De vader als beweegt en met zijn kind te lyen,
Die zoekt in dit geval haer voor de dood te vryen,
Hy die de oorzaek kend, en weet wat dat haer let,
Die voegd zich heel bedroefd daer voor zijn dochters bed,
En troost haer waer hy kan, en geeftze schoone woorden,
En spreekt haer dikmaels toe van 't geen zy garen hoorden;
Hy haeld daer binnen 's huys een kloeken Medicijn
Die brengt hy voor het bed, die zoud haer Doctor zijn,
Een wel ervaren geest, die niemand had te wijken,
Kan aen de zieke maegd een zoet gelaet doen blijken,
Een braef en geestig quand, die by gebrek van goed,
Is schoon van lijf en leên, en deugdzaem van gemoed;
Hy spreekt de Jufvrouw aen, wiens droefheyd wat ontlaste,
Zoo haest hy met zijn hand begost haer pols te tasten,
Hy, die in dit geval de maegd te dienen wist,
Die heeft, gelijk men zeyd, op zijn gety gevist.
De vader die vertrekt en heeft hem daer gelaten,
Den Doctor die begind de Jufvrouw aen te praten,
Van liefde, van de min, en dat zoo over zoet,
Dat hy de zieke maegd als heel genezen doet.
Hy ziende wat haer schort, heeft dit in acht genomen,
Ik zal, Jufvrouw! zeyd hy, op morgen weder komen,
Ik zal, zoo 't u gelieft, u morgen spreken an,
En alle diensten doen die ik bedenken kan;
Hy die verscheyde mael komt met de Jufvrouw spreken,
Hy die haer met 'er tijd betoond een gunstig teken;
Zy die aen al zijn doent en reden ondervind,
Dat hy haer liefde draegd, en dat hy haer bemind;
Zy die haer zinnen steld om zijne min te loonen,
Zy die haer vind geneygd hem weder liefd te toonen;
Hy die haer gunste speurd, verzuymd in 't minste niet,
Dat hy haer liefde toond en weder gunste bied;

In 't

In 't eynde is de zaek zoodanig uyt gevallen,
Dat deze lieve twee wat meer beſtaen te mallen;
De vader die beſpeurd ziins dochters zin en grond,
Dies hy in 't minſte deel de zaek niet tegen ſtond;
In 't kort de liefde groeyd en meerderd alle dagen,
Sy heeft in hem, en hy in haer, groot welbehagen;
Hy heeft de Jufvrouw lief, zoo lief als eenig man
Sijn leven op der aerd een vrouwe hebben kan.
't Gebeurd op zeker tijd, wanneer zy eens te zamen,
In liefdens oeffening te veele vryheyd namen,
Dat hy wat verder ging, oft meerder heeft gedaen,
Als wel een eerbaer maegd behoorden toe te ſtaen;
Hy is oft hier oft daer met haer alleen gelegen,
Heeft zonder tegenſtand van haer zijn wil verkregen;
Soo lief als hyze had, al eer dat was gedaen,
Soo leet kreeg hyze weêr, als zy dit had beſtaen.
Min grage maegden hoor, wat ik u voor wil houwen,
Ey! leefd na mijne raed 't en zal u niet berouwen,
Hebt gy een vryer lief, draegd hy u liefde toe,
Soo luyſterd na de les die ik u heden doe.

Het alderwaerdigſt aen een maegd,
Dat is de maegdom dieze draegd;
De maegdom is de hoogſte ſchat,
Die oyt een jonge maegd bezat;
Het is de maegdom, lieve kind,
Waerom dat u een vryer mind;
Waerom dat hy zoo veele tijd,
In vryery, en dienſt verſlijt;
De maegdom, eer gy zijt gepaerd,
Is alle dienſt en liefde waerd;
Zy oorzaekt liefde, die door trouw,
V zoekt te maken echte vrouw,
Maer zoo gy van de maegdom ſcheyd,
Al eer de Bruyloft is bereyd,
Al eer gy na de echte wet,
Die overgeeft op 't bruylofs bed,
Zoo koeld de liefd, gy word geſchend,
Om dat gy maegd nocht' vrouwe bent.

Soo ging het deze maegd, van wien dat wy hier ſpreken,
Soo haeſt haer rijpe luſt, den Doctor, was gebleken,
Nam zijne liefde af, en hy verkeerd zijn zin,
En beeld zich door die daed veel vreemdigheden in;

Hy heeft hier door in haer een tegenheyd gekregen,
Hy ſchijnd als nu tot haer niet meer te zijn genegen,
Hy geeft hem buyten 's lands; de Jufvrouw klaegd en zucht,
Vermits dat zy haer voeld van die tijd af bevrucht,
Leeft negen maenden lang in quelling en in quijnen,
En draegd een jonge vrucht en dat met vele pijnen;
Zy leefd een langen tijd, gelijk men denken kan,
In jammerlijk ellend, als vrouwe zonder man.
O min! onrijpe min, gebruykt voor uwe tijden,
Wat oorzaekt gy verdriet, wat oorzaekt gy al lijden!
Wat baerd gy ongeneugd, wat teeld gy al verdriet!
Gelijk men dat, eylaes! aen deze Jufvrouw ziet.
De pijne van haer vrucht, de laſt van 't kinder dragen,
Een oorzaek van haer ramp, en oorzaek van haer plagen,
Hoe zuur en zwaer het valt, brengt zoo veel pijn niet by,
Als dat in dit geval zy zonder hoeder zy.
De vader op een nieuw in zwarigheyd gekomen,
Heeft leyder! dit verdriet zoo diep in 't hert genomen,
Dat hy na lange quel geſtaeg te bedde leyd,
Tot dat hy in veel pijn van deze wereld ſcheyd.
Leer, Ouders! hier een les, dat gy in dochters minnen,
Niet al te ſtrikten wet wild ſtellen aen haer zinnen,
Dat gy niet al te veel wild zien na geld en goed,
Op dat gy 't naderhand u niet beklagen doet,
Op dat gy niet vervalt in diergelijke dwalen,
Waer van ik voorder zal den lezer noch verhalen;
De Jufvrouw die nu van haer vader was ontbloot,
De Jufvrouw die nu zit in droefheyd en in nood,
Die is op haren tijd in 't kinderbed gelegen,
En heeft daer buyten echt een jonge zoon gekregen;
De vader van het kind heeft zijne daed beklaegd,
Om dat hy zich te veer verliep met deze maegd;
't Geſchied na weynig tijd, de jongman komt te ſterven,
De Jufvrouw buyten echt die moet in droefheyd ſwerven,
Als vryſter met een kind, als moeder zonder man;
Zie hier, ô loſſe jeugd! wat min al werken kan.
Leer, jonge maegden, leer! de maegdom wel bewaren,
Tot dat gy in de echt zult met u minnaer paren;
Zoo gyze eêr verlieſt, oft eerder overgeeft,
Ik zeg u noch eenmael dat het zijn prijkel heeft;
Leer Ouders! hier een les, om zwarigheyd te myen,
Dat is, ziet niet te hoog met dochters in het vryen;
En zijt niet al te wijs, en gaet niet al te veer;
Wie al te hooge vliegt, die valt van boven neer.

Noch

Noch diend'er meer gezeyd, noch diend'er meer geſchreven,
Noch moet ik hier een les aen jonge maegden geven;
Noch is 'er yets gebeurd dat ik verhalen moet,
Op dat men leeren mach wat min in maegden doet;
Op dat men leeren mach dat maegden moeten myen,
Te zoeken vryers aen om haer te willen vryen;
Ik weet dat het gebeurd, ik weet dat het geſchied,
En zeker, het en paſt aen jonge maegden niet.
Hoe wel dat deze maegd (van wien wy hier vertellen)
In 't eerſte niet en woud haer zin tot liefde ſtellen,
Hoe wel dat haer ten echt een vryer had verzocht,
Hoe wel hy zijn verzoek in errenſt had volbrocht,
Hoe wel dat hy haer had tot zijne lief verkoren,
Zy wilde op die tijd niet na zijn liefde hooren.
Hy die in dit geval een vreemde reyze deed,
Op dat hy zijne liefd zoo met 'er tijd vergeet;
Hy die zich vind van haer, ſteld liefde uyt zijn zinnen,
Hy denkt geen meer om liefd, hy denkt geen meer om minnen;
Dat hy haer had geliefd, dat hy haer had gevrijd,
Dat hy haer had bemind, vergeet hy met 'er tijd,
In 't eynde, al zijn liefd is uyt het hert gekomen,
En zonder datze heeft daer weder plaets genomen.
Zy, die na zijn vertrek inwendig haer gemoed
Op zijne minne zet, op zijne liefde voed;
Sy (die na zijn vertrek, begint in min te mallen)
Laet op zijn liefde vaek haer jonge zinnen vallen;
Sy denkt zoo menigmael, hoe was ik zoo verblind,
Waerom en liefd ik niet als hy my heeft bemind?
Waerom en heb ik hem, eylaes! niet aengehouwen,
Als hy my heeft gevrijd om voor zijn bruyd te trouwen?
Waerom en heb ik hem geen weêr-liefd toe geſtaen,
Daer hy zoo menigmael heeft zijn verzoek gedaen?
Die niet wil als hy mach, dat vind ik in de menſchen,
Die mach niet als hy vaek daerom beſtaet te wenſchen;
Die kan en niet en wil, wil vaek als hy niet ken,
Gelijk in dit geval ik zelver ſchuldig ben;
Indien het wederom noch eenmael mocht geſchieden,
Indien hy my noch eens zijn liefden aen quam bieden,
Indien hy noch eenmael deed zijn verzoek aen mijn,
Hy zoud (zeyd deze maegd) hy zoud mijn byſlaep zijn;
Ik zoud my nu geen meer betoonen als voor dezen,
Hy zoud mijn echte man, en ik zijn vrouwe wezen;
Hem zoud van my die gunſt op zijn verzoek geſchien,
Dat ik hem zoud uyt liefd mijn jonge leden bien;

Al wat 'er is in my dat zoud ik hem verlienen,
Al wat 'er is in my dat zoud zijn minne dienen,
Ia, al wat my natuur aen 't lichaem heeft geplant,
Dat offerden ik op aen zijne minne brand;
Maer ach! het ſchijnd ik zal de vreugde niet beleven,
Hy zal zich tot mijn liefd niet willen weêr begeven;
Ach! quam hy maer weêrom, mijn dunkt ik hem noch zouw,
Bekoren tot mijn min, bewegen tot mijn trouw.
Ey! zie wat minne doet in maegdelijke zinnen,
Sie wat de minne doet een jonge maegd beginnen,
Zie jonge maegden! zie hoe min een maegd verleyd,
Soo dat zy naderhand haer dwaze daed beſchreyd.
Sy heeft na hare zin, haer ſlach wel waer genomen,
Wanneer de vryer was nu weder t' huys gekomen,
Sy door de min verzot, een vreemde daed beſtond;
Sy al te graeg in min, bedenkt een loozen vond;
Sy toond dat in de min al hare zinnen ſtrekken;
Sy wiſt niet hoeze zoud de vryer tot haer trekken;
Sy van een goed geſlacht, en van een goede ſtaet;
Sy, die in dit geval haer op haer goed verlaet,
Meend dat zy daer door zal de vryer wel bekoren,
Meend dat hy om haer goed zal na haer liefde hooren;
Sy pleegd een vreemde wijs, en leyt een loſſe grond,
Soo dat ook haer gebouw niet al te vaſt en ſtond;
Sy, die haer voorſtel zocht in 't minnen aen te leggen,
Die gaet daer, in het kort, haer broeder eerſt van zeggen,
Aen wien dat zy haer zin en gantſche meening meld,
En die een vreemde zaek om haer heeft aengeſteld;
Mits dien de broeder, en de vryer dikmaels t' zamen,
Soo nu en dan een reys wel by malkander quamen,
Soo is het ook gebeurd, zoo is het eens geſchied,
Als dat men deze twee verheugd en vrolijk ziet,
Het is gelijk men zeyd, de wijn doet jonge zinnen,
Verwekken tot de luſt, ontſteken in de minne;
De wijn te veel gepleegt kreukt reden en verſtand,
De wijn te veel gepleegt verwekt de minne brand;
Hy (die op die tijd had eens al te veel gedronken)
Die word weder gewaer zijn eerſte minne vonken,
Die toond een open hert, die toond een dronken mond,
Die toond zijn eerſte liefd, noch in dien ouden grond;
Ik heb, zeyd hy, wel eer uw ſuſter liefd gedragen,
Dies is het dat ik moet na haer gezontheyd vragen.
Dit was het geen de broêr van onze vryſter zocht,
Die voort op dat geval zijn ſuſters wil volbrocht.

Na

Na dat hem nu de zaek zoo ſchoon was voor gekomen,
Zoo heeft hy ook daer by zijn ſlagen waer genomen;
Hy, die de vryer trekt, en met een praetjen peyd,
Die heeft hem na zijn huys, en by de maegd geleyd,
Die brengt hem voor het bed, alwaer zijn ſuſter ruſte,
Daer grijpt de vryer toe, die voort de vryſter kuſte,
Die van zijn oude min, en van zijn liefde praet,
Zoo dat zy in de vlucht de zwakke veugel ſlaet.
Hy die daer zold en mald, als dronke lieden plegen,
Die liet hem door gevley, oft winnen, oft bewegen.
De vryſter vraegd hem af, of hy noch liefde draegd,
En of de oude lieſd zijn herte noch behaegd,
En of hy is gezint haer tot zijn bruyd te trouwen?
Ik zeg u ja, zeyd hy, en zal mijn woord ook houwen;
De broeder op dat pas, als oorzaek van dat ſtuk,
Die noemd hem bruydegom, en wenſcht hem veel geluk.
Ey! hoor een vreemde zaek, een wonderlijk bedrijven,
Waer van ik voorder zal 't vervollig gaen beſchrijven,
Op dat een jonge maegd aen deze vryſter leerd,
Dat als een vryſter vrijd, de vryer niet begeerd.
Wie vryers zoekt met liſt te winnen of te vangen,
Die maekt haer eygen ſtrik, en blijft 'er zelfs in hangen,
Gelijk het in het eynd met deze vryſter vil,
Nu dat zy garen zoud, de vryer niet en wil.
De broeder, 's morgens vroeg is voor zijn bed gekomen,
Hy hallef in de ſlaep, en hallef in zijn dromen,
Die zegt; ik ben beſchaemt dat ik u hier zie ſtaen,
Wat of ik doch te nacht tot uwent heb gedaen?
Wat heb ik aengerecht? wat heb ik doch bedreven?
Ey! iſſer yets geſchied, gy moet het my vergeven;
O neen! in 't minſte niet, ik bid u, zwijgt daer van,
Voor dees tijd neem ik u voor mijnen ſwager an.
Holla! wat 's dat gezeyd? dat zal niet willen vallen,
Al wat ik heb gedaen, dat was maer enkel mallen,
Dat was maer jokkerny, en niet dan enkel ſpel;
De broeder zeyd, holla! bedenkt u zaken wel,
't Is d' eere niet genoeg, een maegd beloofd te trouwen,
En dat men naderhand zijn woorden niet wil houwen;
't Is d' eere niet genoeg, een maegd ten echt verzocht;
Gy hebt haer trouw beloofd, beloften diend volbrocht.
De vryer wederom, al wat ik deed was mallen,
En is my hier of daer een enkel woord ontvallen,
Dat is door dronkenſchap, en onbekend geſchied,
En heb ik wat beloofd, voorwaer dat weet ik niet;

't Is tegens liefdens aerd een vryer aen te praten,
Dat hy tot vryſters min, hem zoud bewegen laten;
't Is tegen liefdens aerd dat yemand zich verkloekt,
En op zoo vreemde wijs een houwelijk verzoekt;
Geen ſpijze ſmaekt 'er wel, aen krank oft zieke luyden,
En even kan ik dit op onzen handel duyden;
'k Heb geen gezonde luſt die my tot minne pord,
My walligd van de ſpijs die my geboden word.
De broeder ſtond bekeyd, en wiſt niet wat te maken,
Dewijl hy niet en zach tot zijnen wilte raken;
Hy diend 't zijn Zuſter aen, wat dat 'er is geſchied,
Die over deze zaek leefd in een groot verdriet.
Dit zy een goede les aen maegden voor geſchreven,
Dit wil ik voor een wet aen alle maegden geven,
Dat ſchoon een vryer haer voor dezen heeft gevrijd,
En trouwe lief getoond ook voor een langen tijd;
En dat zy zijne liefd heeft van der hand geſlagen,
Ik raed haer dat zy hem geen liefde toe wil dragen,
Na dat zy zijne liefd, na dat zy zijn begeert,
Ziet tot haer ongeneygd, en van haer afgekeerd.
Ik heb 'er op gelet, en dat op zeker ſtonden,
Ik heb het in der daed waerachtiglijk bevonden;
Een vryer die een maegd met trouwer herten miend,
Een vryer die een maegd uyt liefde vrijd en diend,
Hoe meerder dat hy heeft haer liefde toegedragen,
(Al eer zy zijn verzoek heeft van der hand geſlagen)
Hoe meerder dat hy haer uyt liefden heeft begeerd,
Hoe meerder hyze haet na dat de liefd verkeerd.
Dies bid ik dat gy leerd, ô jonge maegden! myen
Een vryer afgezet, hem niet te willen vryen;
Niets is 'er op der aerd dat minder word geacht,
Als dat de jonge maegd om vryers minne pracht;
Ten voegd geen eerbaer maegd, zoo met de min te mallen,
Nocht in die vryigheyd zoo verre te vervallen,
Dat zy een geyle lonk uyt haer gezichte ſchiet,
Oft met een dertel oog op eenig minnaer ziet;
Ten voegd geen eerbaer maegd te toonen graegt in 't kuſſen,
En door een geyle trek, haer innig vuur te bluſſen;
Ten voegd geen eerbaer maegd, te drukken met de hand,
Te veylen hare min, is voor de maegden ſchand;
Ten voegd geen eerbaer maegd, te ſlingren langs de ſtraten,
In 't donker van de nacht alleen met vryers praten;
Ten voegd geen eerbaer maegd die hare eer betracht,
Te wandelen op ſtraet de gantſche lange nacht;

Ten

Ten voegd geen eerbaer maegd, in 't rijpſte van haer vryen,
Met vryers nu en dan om verre ſpeelen ryen;
Ten voegd geen eerbaer maegd, dees wegen in te ſlaen,
Hoor, teere dieren, hoor! ik wil u beter raên.
Laet af van deze gang, het ſtrekt uw eer tot ſchaden,
Ey lees! en leer dit rijm, 't zal u ten beſten raden.
„ In 't jagen, valt de prooy den jager dan eerſt zoet,
„ Wanneer hy vlijtig die met luſt na jagen moet;
„ De waerdigheyd van 't wild is meeſt daer in gelegen,
„ Dat het met moeylijkheyd in 't jagen werd verkregen;
„ Waer, die men zelver veyld word noyt zoo dier verkocht,
„ Als die, die zelver van een kooper word gezocht.
Ik wil u, zoet geſlacht, een vaſte regel geven,
Zy zal u dienſtig zijn zoo gyze wild beleven;
Ik wil u op een kort met rijmpjes wijzen aen,
Wat in de zoete min voor vryſters dient gedaen;
Ik wil u, teer geſlacht! aen wijzen door gedichten
Een vaſte minne-wet, en echte maegde plichten;
Ik wil u ſtellen voor een lieffelijke laſt;
Die in de zoete min een eerbaer vryſter paſt:
Liefd niet of word geliefd, vrijd niet maer laet u vryen,
Mind niet of word gemind, leer uwe minne myen;
't Is menigmael gebeurd, gelijk ik zeker weet,
Daer maegden minden eerſt, daer was 't vervolgen leet;
't Is menigmael geſchied, ik hebt in acht genomen,
En laet het deſgelijks ook in uw herte komen;
Ik hebbe, teer geſlacht! wel eer een maegd gekend,
Die had in haer gedacht de min te zeer geprent;
't Gedacht ontſtak begeert, begeerte dreef de wille,
Om 't herte, door begeert, in zijne wil te ſtillen;
Sy ſteld haer meening voor, en klaegd dat zy bemind,
Sy ſchrijft een brief aen hem tot wien zy is gezind,
Na weynig overleg (door drift van minne vlagen)
Maekt zy den brief gereed, en laetze tot hem dragen;
Gebruykt een vreemde vond waer meê zy brocht te weeg,
Dat, die zy minne droeg, de brief in handen kreeg;
Hy die noyt had verwacht zoo zeer gemind te wezen,
Die heeft de brief bezien, die heeft de brief gelezen;
Wel wat een zeldzaem ding! dat hier een geyle maegd,
Haer minne my ontdekt, en van de liefde klaegd;
Wel wat een zeldzaem ding! wat komt my hier ter handen?
Kan in een maegden hert zoo zeer de minne branden?
't Is voor een eerbaer maegd niet al te wel verzind,
Te zoeken vryers liefd eer dat hy haer bemind;

Hy overweegd de zaek, en wiktze door de reden,
Word in een maegd, zeyd hy, die vryheyd niet geleden?
Hoe (zeyd hy) kan een maegd hier in niet zijn verſchoond,
Dat zy uyt liefde mind, en hare minne toond?
Staet het geen dochter vry haer minne voor te dragen,
Hem, die de minne keur opofferd haer behagen?
Hoe (zeyd hy) waerom niet de liefde van een maegd,
Ontdekt aen die, die zy oprechte liefde draegd?
't Is eygen door natuur, dat aller menſchen zinnen,
Genegen zijn tot liefd, genegen zijn te minnen;
't Is eygen door natuur, dat minnens zoet geweld,
De keur van mins verkies een maegd te vooren ſteld.
Wel waerom zoud een maegd haer zinnen dan niet zetten,
Voor dat zy word verzocht? ik vind verſcheyde wetten,
Ik vinde het te recht, als ik my wel bezin,
O maegden! 't paſt u niet te veylen uwe min;
't Zijn wetten u verleend van over oude tyen,
Een maegd moet zijn gevrijd, al eer dat zy mach vryen;
God heeft het zoo geſchikt, 't is over lang volbrocht,
De vryſters lieven niet, oft worden eerſt verzocht;
De rede ſtrekt een wet, die ik de maegden leere,
Geen maegd vermach de liefd van vryers te begeeren;
Indien zy weten wil waerom 't niet mach geſchien,
Zy zal het in 't vervolg van dezen handel zien.
De vryer die den brief had van de maegd gekregen,
En koſt in geener wijs met reden over wegen,
Dat het een eerbaer maegd zoud vry ſtaen, hare zin
Te melden, dien zy liefd, haer ongeminde min;
Doch na een korten tijd, beſluyt hy door gepeynzen,
Als dat hy met de maegd wil in het minnen veynzen;
Hy voegd zich nu en dan daer hy de vryſter vind,
Hy ſpeurd dat zy hem liefd, al eer hy haer bemind;
Zy toond hem alle dienſt, en minnelijke treken,
Zy voegd haer menigmael tot vleyen en tot ſmeken;
Zy, die op deze wijs haer minnaer gaende maekt,
Is oorzaek dat de min hem in het hert geraekt;
Hy voeld een heete drift door al zijn leden dringen,
Hy vind zich machteloos de luſten te bedwingen;
Dies liefd hy, doch geveynſd, zy die haer waend gevrijd,
Blijft efter zonder man, en raekt de maegdom quijt;
Hier baerd de min berouw, hier gaet het op een treuren,
O jonge maegden! leer, wat dat 'er kan gebeuren,
Wanneer een vrijſter vrijd, al eer zy werd verzocht,
Het heeft haer menigmael veel onheyl aengebrocht;

Dies

Dies leer uyt dit ons rijm, ô maegden! 't rechte minnen,
Het paſt de vryers beſt het vryen te beginnen;
Het voegd de vryſters niet het vryen t' onderſtaen,
En waer het zoo geſchied, zal 't zelden wel vergaen;
Zijt zeker, teer geſlacht, dat zulke min kan ſchaden,
Dies laet u, lieve jeugd! voor al ten beſten raden;
Indien gy minnen wild dat minne wel gedijd,
Soo wacht, ô jonge maegd! tot dat gy werd gevrijd;
Indien de minne mocht u teer gemoed ontſonken,
En toond het niet door 't oog, nocht geyle minne lonken,
En zijt niet al te mild, niet al te laf, nocht zoet,
Maer weeſt gelijkerwijs, een dochter wezen moet;
Wanneer een minnaer u zijn liefde ſteld voor oogen,
Wild hem (op zijn verzoek) gelegentheyd gedogen,
En met uw Ouders raed vergunnen tijd, en dag,
Dat hy zijn min, en zin, aen u ontdekken mach;
Beſpeurd gy zijn gevry gegrond op geyle minnen,
En in een loſſe drift van ongebonden zinnen;
Beſpeurd gy yets in hem dat na uw kuyſheyd ſtaet,
Leer, teere maegden! leer, dat gy niet vorder gaet;
Vind gy in tegendeel zijn liefd gegrond op trouwe,
En wild hem niet te lang in zijn verzoek op houwen;
Sijt ook niet al te reed, ô vryſters! met uw gunſt,
Een maegd die veynzen kan die heeft een goede kunſt.
Men pleeg het overlang van wijze liens te hooren,
Al wat men ſchielijk kieſt, werd ſchielijk weêr verlooren,
Wat yemand met gemak werd zomtijds toegebracht,
Dat heeft hy na der hand ook weynig waerd geacht;
Wie vryers licht geloofd, die vind zich wel bedrogen,
Dies wild niet al te haeſt uw weder min gedogen,
En neemt niet al te dra des minnaers zeggen aen,
Want alle vryers rijk zijn als zy vryen gaen;
't Is goud al wat 'er blinkt, en 't zijn al groote zaken,
Waer meê de vryers vack de vryſters gaende maken;
't Is overlang gebeurd, gelijk men 't ook noch ziet,
Dat in de vryery, veel tijds, bedrog geſchied.
Hier ſtaet u, jonge maegd! hier ſtaet u op te letten,
En wild niet al te haeſt uw zin op 't minnen zetten;
Waer vryſters haeſtig zijn daer baerd de min berouw,
En maekt de blijde bruyd vaek tot een droeve vrouw;
De vryſters te gereet, doen vryers liefde krenken,
En geven (niet vergeefs) de vryers na bedenken;
Indien een maegd te graeg in min bevonden word,
Den minnaer beeld zich in als dat 'er yets wat ſchort;

Maer voeld gy u geneygd, en met verliefde zinnen,
Om hem, die u verzoekt, te toonen weder minne,
Schikt dat gy uwe gunſt niet al te haeſt verleend,
Zijt weygrich in het eerſt, ſchoon dat gy anders meend;
Wanneer een Jonge maegd wil zeker gaen in 't vryen,
Hoe minder dat zy mind, hoe meer zy zal bedyen;
Dat is, werd zy gevrijd, dat zy niet weder mind,
Ten zy haer minnaer zy eerſt wel genegen vind;
Indien gy, jonge maegd! de minne plicht wild leeren,
Gy kund, in dit geval, geen beter raed begeeren,
Daer is geen trouwer hulp, daer is geen beter raed,
Als dat gy in de min tot uwen Schepper gaet,
En ſpreekt; genadig God! de krachten mijner ziele
Gebieden my, dat ik voor uwe Godheyd kniele,
En offer u, mijn Heer! mijn hert, mijn wil, en zin,
Genegen tot de echt, gedreven door de min;
O God, genadig God! dewijl het's menſchen leven,
Door u zijn oorſpronk heeft, en werd tot luſt gedreven,
(Uyt eygenſchap, die gy den menſch hebt ingeplant)
Dat is tot zoete min, die my in 't herte brand,
Dat is, tot reyne liefd, en echtelijke trouwe,
Om met een vreedig man geruſtig huys te houwen;
Op dat ik door de luſt mijn kuyſheyd niet beſmet,
Maer dees mijn zuyverheyd beſteed in 't echte bed;
Dit bid ik, lieve God! gelieft my te verleenen,
(Op dat ik, na uw wil, in 't minnen mach vereenen;)
Dat ik, dat noodig werk, van u geſteld, ô Heer!
Gebruyken mach altijd tot zaligheyd, en eer;
Verſpreyd'er in mijn hert onkruyd van quade driften,
Zoo gund my, goede God! dat ik het uyt mach ſiften,
Zoo gund my, goede God! in deze zaek te doen,
Gelijk men is gewend te plegen aen het groen;
Wat ziet men op het land, en in het groen geſchieden?
Men moet het quade kruyd daer uyt het goede wieden;
Men ziet, hoe 't quade kruyd werd uyt de grond geplukt,
Om dat het goede kruyd van 't quade werd verdrukt;
Men ziet het weelig hout van jonge bomen ſnyen,
Op dat de teere ſtam te beter zoud gedyen;
't Blijkt aen de wijngaerd rank, hoe korter af geſnoeyd,
Hoe milder dat hy waſt, hoe rijker dat hy bloeyd,
En op gezette tijd, en op bequame dagen,
Zal aen zijn groene ſtruyk te beter vruchten dragen;
Mijn zinnen tot een les, mijn minne tot een leer,
Dat ik in mijn gemoed geen geyle min begeer;

Dat

Dat ik mijn jonge jeugd (in 't bloeyen van haer jaren)
Voor 't onkruyd van de luſt moet trachten te bewaren;
Een tak van geyle min en innerlijke vlam,
Diend, ô mijn lieve ziel! geſneden van de ſtam,
Van 't lichaem afgekapt, en uyt het hert gedreven,
Vermits een quade tak den boom beroofd het leven;
Wel aen verliefde ziel! mins quade ranken mijd,
Op dat gy door haer luſt geen hinderniſſe lijd;
O wilde wijngaerd rank! ô jonge domme zinnen!
Noch in uw eerſte jeugd, en onbedreven minne;
Hier diend, ô jonge ſtam! geen geyle graegt geleên,
Hier diend wat uyt geroeyd, daer diend wat af geſneên;
Hier diend wat afgekapt, en daer wat uyt getogen;
Hier diend mijn jeugdig hert te leeren door de oogen;
Hier diend my wel te recht het ooge, het gezicht,
Te wezen nodig tot een reyne minne plicht;
Dies ik mijn wederom wil tot mijn Schepper keeren,
Hem bidden dat hy my het recht gebruyk wil leeren,
Ik zeg het recht gebruyk, hoe ik in dit geval,
Mijn oogen in de plicht van min gebruyken zal.
Wel op, mijn zieltjen, op, wel op mijn gantſche leden,
En offerd aen uw God, ootmoedige gebeden.
Sla van den Hemel af u Goddelijk gezicht,
O God! en leer my doch, mijn rechte maegde plicht;
Leer my, ô eeuwig God! leer my tot dezer ſtonden,
Te ſchuwen door het oog de liefdelooze gronden,
Die 't modder drijven op, van het onkuyſche ſlik;
Dat reyne zielen ſmet vaek in een oogenblik;
De drift van quade luſt, wiens golven, en wiens vlieten,
Meeſt door de oogen tot in 't diepſt des herten ſchieten;
Op dat de luſt door 't oog in 't herte niet geraekt,
En daer het zoet begin geen quâ gewoonte maekt.
O God! ô goede God! vry my voor zulke ſmerte,
Laet noyt onreyne zuhet op waſſen in mijn herte;
Het zy, mijn lieve God! waer dat ik heene ga,
Dat ik noyt dertel oog op eenig minnaer ſla;
Het zy dat tijds toeval my voegd by jonge lieden,
Al waer men alle vreugd, en welluſt ziet geſchieden;
Het zy men hier oft daer, oft elders ſpeelen rijd,
Oft daer men vrolijk is, naer het beloop van tijd;
Het zy men dus of zoo met jonge luy verkeere,
En dat 'er yemand mocht mijn weder min begeeren;
Het zy daer yemand waer die mijn tot min verzocht,
Zoo ſtort in my, ô God! 't geen noodig diend volbrocht;

Dat is een zedig oog, en laet, als roode roozen,
De ſchaemte, goede God! op mijne kaken bloozen,
Een neergeſlagen oog, een zedig heus gelaet,
Voegd voor een teere maegd, als zy van liefde praet;
Het noodigſt dat ik acht dat maegden ſtaet te plegen,
(Als haer een vryer zoekt tot liefde te bewegen)
Het noodigſt dat hier in, een vryſter diend gedaen,
Dat is, met Sara in haer eenigheyd te gaen;
Dat is, met Godes vrees in haer ſlaepkamer treden,
En offeren aen God ten dienſt haer gantſche leden,
Een reyn en zuyver hert, een onbevlekt gemoed;
En toond u lieve maegd gelijk als Sara doet;
Die na dat zy haer had drie dagen lang onthouwen,
Die, eer zy voor haer man Tobias wilde trouwen,
Die na drie dagen lang in vaſten en gebeên,
Op offerden aen God haer zuyverlijke leên;
Die met een diep gezucht en met tranende oogen,
Met een gemorzeld hert in Gode opgetogen,
Heeft haer gebed geſtort, en riep Gods goedheyd an,
Ten eynde dat haer God gund een Godvreezend man.
Hoor, jonge maegden! hoor, dit is het ſlot van reden,
Voor alle zaken diend uw Schepper aen gebeden,
Gy diend voor alle ding tot uwen Heer te gaen,
En bidden in uw hert dien grooten Schepper aen;
O God! ik die ten dienſt mijn lichaem, ziel en leven,
Aen uwe Godheyd wil ten offerande geven;
O God! ik die mijn wil, mijn zinnen en gemoed,
Buyg onder uwe wil, met my uw wille doet;
O God! gy die my hebt gegeven wil en zinnen,
Gun dat ik niet en wil, als 't geen gy wild te minnen;
Hebt gy my tot de echt, ô goede God! verzien,
Laet na uw wil, mijn wil, in deze zaek geſchien;
Hebt gy my, eeuwig God! tot d' echte ſtaet verkoren,
Zoo wild, ô goede God! na mijn gebeden hooren;
Ik bid u, eeuwig God! ik bid uw Majeſteyt,
Hebt gy my in de echt mijn deeling toegeleyd?
Ik bid u, eeuwig God! zal ik hier op der aerden,
Den houwelijken ſtaet na uwen wil aenvaerden?
Ik bid u, eeuwig God! zal ik in d' echte treên?
Dat uwe goedheyd my een wederga verleen;
Ik bid u, wild my doch een goed gezelſchap geven;
Waer mede dat ik mach in ruſt en vreede leven;
Ik bid u, eeuwig God! vergun my tot een man,
Een die my door zijn deugd in eeren houden kan;

Tobi in 't 3 Cap. 23. 14. 15: verſ.

Ik

Ik bid u, goede God! is 't mijn beroep te trouwen,
Gund my een man daer ik mach vreedig huys meê houwen;
Ik bid u, goede God! indien ik trouwen moet,
Zoo laet mijn herte niet vervallen op het goed,
Niet op een loſſe ſchijn van wel geboren leden,
Niet op een ydel pracht in dertelheyd van kleden,
Niet op een moedig held, die prachtig is in ſtaet,
En meerder in de ſchijn, als hy is in der daed;
Niet op een ſchoon gezicht, oft diergelijke zaken,
Niet op een zoete tong die herten weet te raken,
Niet op een aerdig beeld, oft op een kloeke geeſt,
Ten zy dat hy by dien voor al zijn Schepper vreeſt.
O God! is 't uwe wil dat ik de echt beginne?
Verleend my zoo een man goed-aerdig, ſaft van zinnen;
Een man, die door zijn deugd, en door zijn kloeke raed,
Zijn vrouw en huyſgezin in alles gade ſlaet;
Een man, die zich van jongs heeft naerſtelijk gequeten,
Om op zijn rechte tijd de manne plicht te weten;
Een man, die zich van jongs en van zijn kindſheyd af,
Steeds tot de vreeze Gods, en alle deugd begaf;
Een man, die 't huyſgezin in deugde weet te ſtijven;
Een man, die herten weet tot deugden aen te drijven;
Een man, die wijs beleyd in echte zaken heeft;
Een man, die 't huyſgezin veel goede wetten geeft;
Een man, een deftig man, begaeft met wijze zinnen,
En vrouwe zwakheyd weet met reden t' overwinnen;
Een man, die door beleyd het vrouwelijk gemoed,
Met teere ſauſen queekt, en weke ſpijze voed;
Een man, die met een vrouw na reden weet te leven,
Een minnelijk gezicht zijn vrouwe weet te geven;
Een man, die alle ding ten goeden eynde keerd,
Een man, die zijne vrouw uyt liefde diend en eerd;
Een man, die naerſtig is zijn oeffening te drijven;
Een man, die buyten 's huys, niet is gewend te blijven;
Een man, die zelden zoekt gezelſchap by de weerd,
Maer die zich meeſten tijd ſchikt aen zijn eygen heerd.
Wild my, ô goede God! met zoo een man doen trouwen.
Gund my, met zoo een man Godzalig huys te houwen.
O eeuwig Hemel voogd! verleend my zoo een man,
Waer meed ik zaliglijk mijn leven eynden kan;
O eeuwig eenig drie! drie eenig Godd'lijk wezen,
Wiens hooge Majeſteyt de zielen moeten vreezen;
Drievuldig eenig God! voor wien ik neder kniel,
Uytwendig met het lijf, inwendig met de ziel,

In-

Inwendig met de geeſt, uytwendig met de leden,
Opheffende voor God den offer mijns gebeden;
O Schepper! ſchept in my, een zuyver reyn gemoed,
Een hertje zonder ſmet, een ziel die deugde voed;
O Schepper! ſchept in my, een Goddelijk behagen,
Op dat ik na uw wil in alles my mach dragen,
't Sy dat gy my beroept tot d' echte ſtaet of niet,
Maer na gy dat met my ten zaligſten voorziet;
O Schepper! gy die hebt geſchapen alle dingen,
En door wiens mogentheyd uw ſchepzelen ontſingen
Het leven, en de ziel, de wille en 't verſtand,
O Schepper! die den menſch dees drie hebt in geplant,
Op dat wy door 't verſtand uw Godheyd zouden kennen,
En leeren waer toe wy van u geſchapen bennen,
Te weten, na de ziel, geſchapen en geteeld
Van Goddelijke macht, na Godes eygen beeld;
De ziel, het opperdeel van 't menſchelijke leven,
Is ons van u, ô God! tot zaligheyd gegeven;
De wil hebt gy als voogd van mijne ziel geſteld,
Indien dan dat mijn ziel na quade gangen held,
Om tegens uw gebod het doolpad in te keeren,
De ziel vervreemd van God door 't quaed doen te begeeren,
Maer wil de wil van 't quaed tot deugdens yver ſpoên,
Soo zal die goede wil in ons Gods wet voldoen;
Maekt my, ô goede God! aen goede wil gebonden,
Een wil die noyt en wil ten dienſte zijn de zonden,
Een wil die alles wil wat gy mijn God gebied,
Een wil die wat gy wild, dat naer uw wil geſchied.

Beſluyt der minne wetten.

Zwakke maegden, ziek van minne,
Grage vryers, heet van zinne;
Hebt gy quelling, hebt gy ſtrijd,
In de ziekte die gy lyd?
Zoekt gy hulpe voor uw ſmerte?
Zoekt gy vreugde voor uw herte?
Zoekt gy van uw minne pijn,
En uw ſmert verloſt te zijn?
Zoekt gy van uw minne plagen,
Vry te wezen, en onſlagen?
Zoekt gy trooſt in dit geval?
Hoor, wat ik u leeren zal.
't Minne plegen is van noode,
Aen natuur verleend door Gode;
Maer dat gy het wel verſtaet,
Minheeft wetten, tijd, en maet;
Wetten zijn'er voor de minne,
Wetten zijn'er voor de zinnen,
Wetten die de min gebien,
Datze moet op tijd geſchien;
Min beſtaet in maet van reden,
Wie die maet wil over treden,
Min gebruyken voor de tijd,
Die vervalt in minne ſtrijd.
Dit zijn wetten voor de zinnen,
Niet te graeg zijn na de minne;
Dit zy maegdens minne wet,
Dat zy op haer tijden let.
Vryers tot het minne plegen,
Moeten maegden niet bewegen;
Maegden hier om aengegaen,
Moet en vryers tegen ſtaen,

Tot

Tot'er tijd dat echte Wetten,
't Minne plegen niet beletten;
Tot der tijd dat echte trouw,
Maekt door liefde man en vrouw;
Eer mach minne niet geſchieden,
Dit zijn Wetten die 't verbieden;
Onge-echt de min volbracht,
Teeld berouw en droeve klacht;
Onge-echte minne vruchten,
Teelen tranen; teelen zuchten;
Onge-echte minne vreugd;
Teeld maer droefheyd in de jeugd.
Min gepleegd voor echte tyen,
Is een Welluſt vol vanlyen;
Ionge maegden, zoet geſlacht,
Zijt in't vryen wel voordacht,
Dat gy u verliefde zinnen,
Van de min niet laet verwinnen,
Dat gy noyd (zoo lang gy leefd)
Vwe maegdom over geeft;
Schoon verloofd wild niet gelooven;
Maer de minne vlamme doven,
Tot gy op het bruylofs bed,
Minne bluſcht door echte wet.
'k heb u leſſen voorgeſchreven,
Wat verdriet de min kan geven;
Schoon verloofd, en onder trouwd,
Mingepleegd noch vaek berouwd;
Min gepleegd kan vrucht doen erven,
En uw minnaer komt te ſterven,
Denkt in wat bedroefde ſtaet,
Hy d' onechte moeder laet;
Die de min beweend in rouwe,
Zijnde maget, nochte vrouwe,
Zijnde moeder met een kind,
Dat noyt echte vader vind.

MINNE-LESSEN.

toegepaſt

De min-grage vryers.

HOor toe, verliefde jeugd! gy die in minne zaken,
Zoekt dagelijks uw werk en oeffening te maken,
Die dagelijks verzoekt het maegdelijk geſlacht,
En ofterd met de mond een loſſe minne klacht;
En zweert by Venus zelfs, en by Cupidoos wetten,
Hoe dat u herte brand met innerlijke hette,
Hoe uw gemoed en ziel, hoe uw verliefde hert,
Gevoelen minne pijn, beproeven liefdens ſmert;
Gy zweert by vuur en vlam, en by de minne vonken,
Dat gy verwonnen zijt door lodderlijke lonken;
Gy zweert dat haer gezicht, oft haer korale mond,
U hebben aen het herten aen de ziel gewond;
Gy zweert dat zonder haer uw leven moet verdwijnen,
En uwe Lentes jeugd in dorre knaging quijnen;
Gy zweert ik weet niet wat, dat u geſchieden moet,
Indien de zoete maegd uw ſmerte niet verzoet;
Gy ſlijt een langen tijd, een groot getal van dagen,
In zuchten en geween, in treuren en in klagen;
Gy bid en ſmeekt u lief, gy vrijd al wat gy kend,
Gy klaegd van uw verdriet, gy klaegd van uw ellend;
Gy moet om haren 't wil wel duyzend dooden ſterven,
Wanneer gy maer een dag haer by zijn ſchijnt te derven;

. U lief is een Godin die hert en ziel gebied,
Noch duyzend dingen meer, de helleft weet ik niet.
Na al dit minne werk, na al dees minne kuren,
Die (zoo men dikwils ziet) niet al te lang en duuren;
In 't kort na al dit doen, en na een lang getreur,
Gy ſlaet het blaedjen om, en gaet weêr ſchielijk deur?
Gy (door een loſſe buy) raekt in de min aen 't doolen,
En hebt de zw kke maegd zomwijl het hert geſtolen;
Leer, door dit ſlechte rijm, ô licht verkeerde gaſt!
Dat noyt een heuſch gemoed die ſlimme ſtreken paſt;
Leer, loſſe minnaer! leer, 't kan noyt ten goede ſtrekken,
Dat met een eerbaer maegd de vryers willen gekken;
't Is ô geen eerbaer hert! 't en is geen heuſch gemoed,
Dat aen een eerbaer maegd dees ſlimme ranken doet;
Indien gy zijt gezind (zoo dat behoord) te vryen,
Gy moet voor alle ding, gy moet de ſtreken myen;
Indien gy uwe eer wilt trachten voor te ſtaen,
Gy moet in 't minſte deel noyt zulke gangen gaen;
Gy moet een eerbaer maegd niet licht van liefde zeggen,
En haer de geyle min zoo los te vooren leggen;
Gy moet een eerbaer maegd niet vryen met de mond,
Indien dat u het hert leyd op een loſſe grond;
Gy moet geen eerbaer maegd om weder minne vleyen,
Indien gy zijt gezint daer ſchielijk uyt te ſcheyen.
Wel aen dan loſſe jeugd, het is een quade daed,
Dat gy in uwe min die kromme gangen gaet;
Hoor, loſſe minnaer! hoor, een woordje moet ik ſpreken,
Schuwt in de zoete min de goddelooze ſtreken,
Wanneer dat zulke min met uwe zinnen ſtrijd,
Zoo ſchikt, dat gy voor al een ding gedachtig zijt.
„Zoo yemand komt gereyſd, zoo yemand komt gereden,
„Het zy in verre land, het zy in vreemde ſteden,
„Zoo yemand zich van huys in eene plaets begeeft,
„En daer hy koopmanſchap oft zijnen handel heeft;
„'t Zy dat hy reyſt te land, oft dat hy komt gevaren,
„Veel mijlen door de zee, en door de diepe baren;
„Is 't zaeke dat hy daer voor ſchaed oft onheyl vreeſt,
„Leer, hoe in dit geval zijn zorge zy geweeſt;
„Hy om geen zwarigheyd oft eenig ſcha te lyen,
„Hy om voor ſchade zich in alles te bevryen,
„Hy op dat hem ter zee, geen vyand aen en taſt;
„Hy op dat hem te land geen zware over laſt
„Van Rovers en geſchied, zal goede zorge dragen,
„Dat hem geen vyand quel, dat hem geen rovers plagen,

„Dat

„Dat hem zijn goed niet werd genomen met geweld,
„Het zy dan op de zee, het zy dan in het veld,
„Hy, (om de vrees van dien uyt zijn gemoed te bannen)
„Verziet hem op de weg met wel ervaren mannen,
„Die met een goed getal van wapens zijn verzien,
„Ter oorzaek, hem geen leet zoud op de reys geſchien.
Indien gy, loſſe jeugd, mijn zin hier uyt wild leeren,
Indien gy uwe zin tot deze les wild keeren,
Indien gy wild de zin van dit verhael verſtaen,
Zoo wild een weynig noch in 't lezen verder gaen;
Het gaet, ô jonge jeugd! het gaet zoo in het minnen,
Gy hebt in deze zaek te letten op uw zinnen,
Dat gy niet al te los u op de weg begeeft,
Alwaer de zoete min, voor u veel onheyl heeft;
De onheyl die voor u in 't minnen is gelegen,
Kund gy in uw gedacht door reden over wegen,
De zwarigheyd die u de minne geven kan,
Die zal ik, loſſe jeugd, u nader wijzen an;

Wanneer een geyle drift u prikkeld in de zinnen,
En drijft u hier oft daer tot ongebonden minne;
Weet gy wie dat met u op deze tocht moet gaen?
Ey! let op ons vervolg, gy zult het haeſt verſtaen;
Indien gy rovers voeld beſtrijden uwe leden;
Indien gy in uw hert voeld quâ genegentheden;
Indien gy luſten voeld van ongebonden min;
Indien onreyne zucht u worſteld in de zin;
Indien gy voeld een trek in 't diepſt van uw gedachten;
Meer uyt een geyle drift als Goddelijke krachten,
Zoo denkt in u gemoed, wat voel ik hier in my?
O ziel! ô waerde ziel! het is ſtruyk rovery;
't Is goddeloos geſpuys dat u zoekt aen te randen,
't Zijn rovers die de min vervallen doen in ſchanden,
't Zijn rovers die de ziel aen taſten tot 'er dood,
't Zijn rovers waer door 't hert van deugde werd ontbloot,
't Zijn rovers die alleen de eere niet vernielen,
't Sijn rovers die ook ſchâ doen aen der menſchen zielen,
't Sijn rovers die alleen niet pijnigen het hert,
Maer plagen ook de ziel met innerlijke ſmert.
Ik weet en ken 'er een, die hem in minne vlagen,
Niet (zoo het wel behoord) heeft in zijn jeugd gedragen;
Ik weet en ken 'er een, die eens een maegd verzocht,
Aen wien zijn ſnode min, zoo veel te wege brocht,
Dat hy, na lang gevry, zoo verre was gekomen,
Dat by de vrienden zelfs de zaek wierd aengenomen;
Hem wierd op zijn verzoek de dochter toegeſtaen;
Het houwlijk wierd gemaekt, en alles was gedaen;
Doch na een kort vertrek, en eenig tijd van dagen,
Soo heeft, in dit geval, de zaek zich zoo gedragen;
Dewijl de dochter was een ouderlooze maegd,
Die aen haer bruydegom de gantſche ſtaet op draegd,
En hem als voogd-heer ſteld in alle hare zaken,
Om ſtaet en rekening van al haer goed te maken;
Sy zonder achterdocht heeft hem dit toe vertrouwd,
't Geen na een korten tijd de lieve maegd berouwd;
Want als hy had door zocht, en zekerheyd gekregen,
Hoe dat, in dit geval, de zake was gelegen,
En dat haer rijkdom was zoo groot niet als hy docht,
En niet zoo veele goeds, als hy wel had gezocht;
Wat is 'er doch geſchied? een wonderlijk bedrijven,
Het geen ik nodig acht u tot een leer te ſchrijven,
Ten aenzien dat de jeugd daer uyt yets leeren zouw,
Niet zoo, in zulk geval, te leven met een vrouw,

Ten

Ten aenzien dat de jeugd zich mijde voor dat dwalen,
Moet ik haer dit bedrijt in rijmery verhalen.
Als hy de gantſche grond had van haer ſtaet verſtaen,
En over alle ding nu zelver had gegaen,
En dat het hem hier in ging tegens zijne giſſen,
En dat hem nu de daed zijn meening dede miſſen,
Niet tegenſtaende hy met eeden had beloofd,
Te zijn haer echte man, haer lief, haer opperhoofd;
Niet tegenſtaende dat het houw'lijk was beſloten,
Heeft hy de eer en eed gelijk om veer geſtoten,
En om een weynig goed dat hy 'er minder vond,
Verwiſſeld trouw en eed, en breekt het vaſt verbond.
Ach! om het ydel goed ſteld hy de trouw ter zijen;
Ach! om een weynig goed brengt hy de maegd in 't lijen;
Ach! om een hand vol goud, oft om een weynig meer,
Verlaet hy zijne lief, verlaet zijn trouw en eer;
Ach! om dat ydel geld heeft hy zijn vuyle zinnen
Getrokken van de maegd, aen wien hy zwoer zijn minne;
Hy, die voor die tijd pleeg met liefden om te gaen,
Verlaet na die tijd haer, en blijft 'er los van daen.
Fy! wat een valſch bedrog en goddelooze ſchande,
Den linkkert neemt de vlucht en reyſt in vreemde landen,
En laet de eerbaer maegd, in treurigheyd alleen,
Die dit onluk beklaegd met tranen en geween;
Zy (in de treuring is) eylaes! zoo diep gekomen,
Dat haer het herte ſwemt in brakke tranens ſtromen;
Zy (in de treuring is) eylaes! zoo diep geraekt,
Dat zy door het vervolg daer van gewoonte maekt;
Sy heeft de treurigheyd zoo diep in 't hert gelaten,
Dat men haer niet en weet zulks uyt het hooft te praten;
Sy neemt haer dit zoo na, dat na een korten tijd,
Van dit geleên verdriet en innerlijke ſtrijd,
Het herte word geknaegd, en door een bitter weenen,
De droefheyd haer het vleeſch ſtroopt van de teere beenen;
De quijning krenkt het bloed, het bloed dat teering ſchort,
Is oorzaek dat de maegd haer jonge leven dort;
In 't eynde, na een ſleep van zoo geleefde dagen,
In treuring en gequijn, in hertzeer, en in klagen,
In tranen en geween, in knaging en verdriet,
Was 't dat de lieve maegd haer jonge leven liet.
O droefheyd over droef! wat oordeel zal ik geven?
Sijt gy, ô ſnoode guyt! geen beul van 't maegde leven?
Om dat gy haer ontſteeld, om dat gy haer ontroofd,
Het geen gy haer in trouw met eeden had beloofd.

O ſnoode gierigheyd! ô kanker in de deugden!
O dief-eg aen de liefd! ô rover aller vreugden!
O liefdelooze min! ô goddelooze daed!
Daer men om geld en goed gezworen trouw verlaet;
Men acht het moordery die yemand brengt om 't leven,
En is het niet te recht een moordery bedreven,
Dat yemand zoo veel leet een eerbaer dochter doet,
Dat zy door hertzeer, laes! het leven miſſen moet?
Zy ſuft waer dat zy gaet, zy mijmerd in de zinnen,
In 't eynde, zy vervalt zoo diep in ſmert van binnen,
Dat haer de luſt tot ſpijs gantſch en geheel begeeft,
Zoo dat de maeg geen kracht tot het ontfangen heeft;
Het bloed dat werd ontſteld, door droefheyd in te kroppen,
Zoo dat de lever ſchijnd de aderen te ſtoppen;
Natuur ontbreekt den eyſch van 't geen dat zy behoeft,
Om dat het herte treurd en innig is bedroeft.
't Is zeker, zoo 'er yets het herte weet te quellen,
Dat al de leden haer daer over ook ontſtellen;
't Is zeker zoo 'er yets het herte gaet te na,
Die quelling in 't geheel doet al de leden ſchã;
Door quelling kunnen al de leden zoo veer raken,
Dat zy een ſnood verderf inwendig kunnen maken,
Waer door den menſche kan geraken aen zijn end,
Geraken aen zijn dood, door innerlijk ellend.
Wee! die den oorzaek geeft van diergelijke daden.
Laet u, ô teere jeugd! laet u ten beſten raden.
Gy die de minne pleegd, leer wat de minne doet,
Gedoog dat zulke min, noyt heerſcht in uw gemoed;
Het is een ſlim bedrijf, een teere maegd te vleyen,
En haer genegentheyd tot liefde aen te leyen;
Het is een ſnoode daed, dat yemand minne pleegt,
Zoo lang een dochter vleyt dat hy haer hert beweegt,
Dat hy haer zinnen ſteeld, dat hy haer ſweerd te trouwen,
En miſt 'er dit oft dat, men wil zijn woord niet houwen;
Het is een ſnoode daed, dat yemand maegden mind,
Dat yemand hem door trouw vaſt aen de maegd verbind,
En dat hy na der hand, een dit oft dat mocht ſpeuren,
Een vieze vazery, oft ander ſlechte leuren,
Het zy dat aen 't geſlacht, oft zelver aen de maegd,
Yets was dat hy niet wiſt, yets is dat hem miſhaegd;
't Zy dat 'er zoo veel goeds niet was als hy wel miende,
't Zy dat 'er hier oft daer yets mangeld aen de vrienden,
't Zy dat 'er hier oft daer yets in uw mening miſt,
En dat gy 't anders vind, als gy het had gegiſt;

Ten

Ten ſtaet u geenzins vry, uw meening te verkeeren,
Te wiſſelen uw zin, te ſtutten uw begeeren,
'T Zy dat 'er dit of dat naer uw gevry op ſtaet,
Als 't maer niet buyten wet van eer en kuyſheyd gaet,
Vermoogt gy nimmermeer beloftenis te breken,
Gy meugt, ô loſſe jeugd! de zaek niet laten ſteken;
Beloftenis maekt ſchuld, en ſchuld moet zijn voldaen,
Wilt gy onſchuldig zijn, zoo leer eerſt wel beraên,
Eer gy in 't vryen treed, tot minne zijt genegen,
Wild met uw ouders eerſt de zaek wel over wegen,
Op dat met ouders wil, en wijſſelijk beraed,
Uw minne wel gedy, uw liefde wel beſlaet;
Belofte eens gedaen, en mach niet zijn gebroken,
Geſchied het, 't is gewis, het word van God gewroken;
Dies ik u op een kort met rijmery vermaen,
Hoe gy, verliefde jeugd, moet in het minnen gaen;
De min die heeft uyt God haer oorſprong eerſt gekregen,
God maekten tot de min het menſchen hert genegen,
God heeft in 's menſchen hert de minne in geſtort,
Als middel waer door dat den menſch geboren word;
De min is het begin van 't menſchelijk vereenen,
De min moet aen den menſch de eygenſchap verleenen,
Waer door de liefde teeld het menſchelijk geſlacht,
Het is de min waer door den menſch word voortgebracht;
Dewijl de min uyt God haer oorſprong heeft genomen,
Zoo moet gy in de min eerſt tot den oorſprong komen,
Dat is, gy moet voor al tot God in 't minnen gaen,
En bidden in uw hert zijn groote Godheyd aen;
Gy moet een zuyver hert aen hem ten offer vieren,
Dat hy u in de min wil met Tobias ſtieren;
Gy moet uw Heer en God aenroepen met de mond,
En toonen hem uw hert, en toonen hem de grond;
De grond waer uyt uw min (ô minnaer!) komt gerezen,
Moet voor uw Heer en God, oprecht en zuyver wezen;
De grond waer op uw min, waer op uw minne leyd,
Moet opgeofterd zijn aen 's Hemels Majeſteyt.
O eeuwig God! van Hemel en van aerde,
O Koning! groot van macht, en heerelijk van waerde,
Al-gever, milde God, die 's Hemels throon bezit,
En uw genade gund hem, die u daer om bid;
Ik bid u, goede God! dat gy in 't lieve minnen,
Wild voegen mijne hert, wild ſtieren mijne zinnen,
Dat ik geen minne pleeg, als die ten hoogſten mijn
Mach na uw lieve wil, mijn ziele zalig zijn;

O eeuwig eenig God! indien de minne krachten,
Door wetten des natuurs, haer luſt in my betrachten,
Zoo gund my dat ik mach my voegen na de wet,
Die gy in 't minnen hebt een minnaer voor gezet;
O eeuwig eenig God! gy hebt een wet gegeven,
Waer na ik ſchuldig ben te voegen hier mijn leven;
O eeuwig eenig God! voel ik de min in my,
Zoo gun my dat zy doch naer uwen wille zy;
Niet wulleps, licht, nocht los, niet ydel, ongebonden,
Niet door een geyle drift genegen tot de zonden,
Niet om de geyle luſt in dertelheyd te voên,
Maer in de echte trouw uw wetten te voldoen,
O eeuwig eenig God! indien ik word gedreven
Tot luſten van de min, wild my uw zegen geven,
Dat minne in mijn hert geen ander vruchten voed,
Als daer de zoete liefd ten hoogſt door groeyen moet;
Dat min niet zonder liefd, en liefd niet zonder trouwe,
In 't binnenſt van mijn hert, een vaſte plaets behouwe;
Dat minne zonder liefd, mijn herte niet bezit,
Maer dat de liefd door trouw, bemik het rechte wit,
't Geen gy, ô eeuwig God! (om niet te mogen dolen,)
Hebt aen de zwakke jeugd in 't minne ſtuk bevolen;
Geen minne mach 'er zijn, geen minne mach beſtaen,
Ten zy de minne werd door liefdens plicht voldaen;
Geen min mach zonder liefd, in 't minnend herte wezen,
Waer minne zonder liefd in 't herte komt gerezen,
Daer moet noodzakelijk de reden zijn gedaegd,
Daer moet het herte zijn de luſten afgevraegd;
Indien de minne luſt werd zonder liefd bevonden,
De reden wijſt 'et aen, het hert held na de zonden;
De zonden ſmerten God, God wil de zonden niet,
't Is zonde, zoo 'er min, buyten de liefd geſchied;
't Is zonde, dat men mind, en niet te willen trouwen,
Een zonde die met recht voor gruwel word gehouwen;
't Is heylig wederom, dat yemand zich verbind,
Door echtelijke trouw, een eerbaer vryſter mind;
Zoo mind, dat zijne min beſtaet in liefdens deugde,
En dat hy door de min tracht na de echte vreugde.
Dit gun my goede God! dit, bid ik, my verleen,
Indien de minne-zucht mocht trekken door mijn leên;
Gedoog geen min in my, of lact my liefd verzamen;
Door wettelijke trouw tot zaligheden, Amen;
Dit bid ik, goede God! dit wenſch ik, Hemels Heer!
Tot mijne zaligheyd, mijn naeſten tot een leer.

't Diend

't Diend wel gevat, van die 't noyt had.

HEbt gy noyt liefd gepleegd, gevoeldet gy noyt minne,
Maer wild voor d' eerſte mael de vryery beginnen?
Zoo leer eenkleyne les, gy minnaer! in dit ſtuk,
De onbedreven min haerd veel tijds ongeluk;

De min werd menigmael by vuur, en vlam gelekent;
Hy brand zich, die zijn hand in 't vuur beſtaet te ſtekken;
Maer wild gy van de brand, en ſmert ontſlagen zijn,
Gebruyk voorzichtigheyd. zoo blijft gy vry van pijn.

MEn zeyd voor een gemeen ſpreek-woord, voorzichtigheyd is de moeder van alle wijsheyd; om dan wijſſelijk te vryen; komt het alle lievers toe voorzichtigheyd te plegen: dit werk (met voorzicht begonnen) kan zeer lichtelijk tot een goede, en gelukkige uytkomſte gebracht werden. Zoo yemant wilde weten waer in deze voorzichtigheyd zoude mogen beſtaen; zy beſtaet, dat zoo wanneer men zich tot liefdens oeffening wil begeven, dat men als dan eerſtelijk wel bedachte beradinge neemt, waer, en aen wien men zijn liefde zoekt te beſteden; de natuur, en genegentheden van zijn gelieſde wel te leeren kennen, die wel kennende, zich daer na te voegen.

STOord u lief haér licht in 't minnen,
Leerd u buygen naer haer zinnen,
't Geen zy wil, gewillig doet,
Is zy quaed, toond gy u goed.
Liefd heeft dikmaels vreemde treken,
't Hert is anders als het ſpreken,
Voegd u na dat zy 't begeerd,
Tot der tijd, de tijd verkeerd.
't Is als eygen aen de maegden,
Die het menigmael behaegden,
Dat zy in het ſtuk van min,
Hebben yder uur een zin.
Yder zin diend waer genomen,
Wild gy in haer gunſte komen;
Yder zin, die 't meysje had,
Ionge minnaer! diend gevat,
Zoo gevat, dat gy in 't vryen,
Wat zy niet en wil (moet myen)
Wat zy wil, en niet en zeyd,
Leeren door voorzichtigheyd.

In de vreugd, ongenoegd.

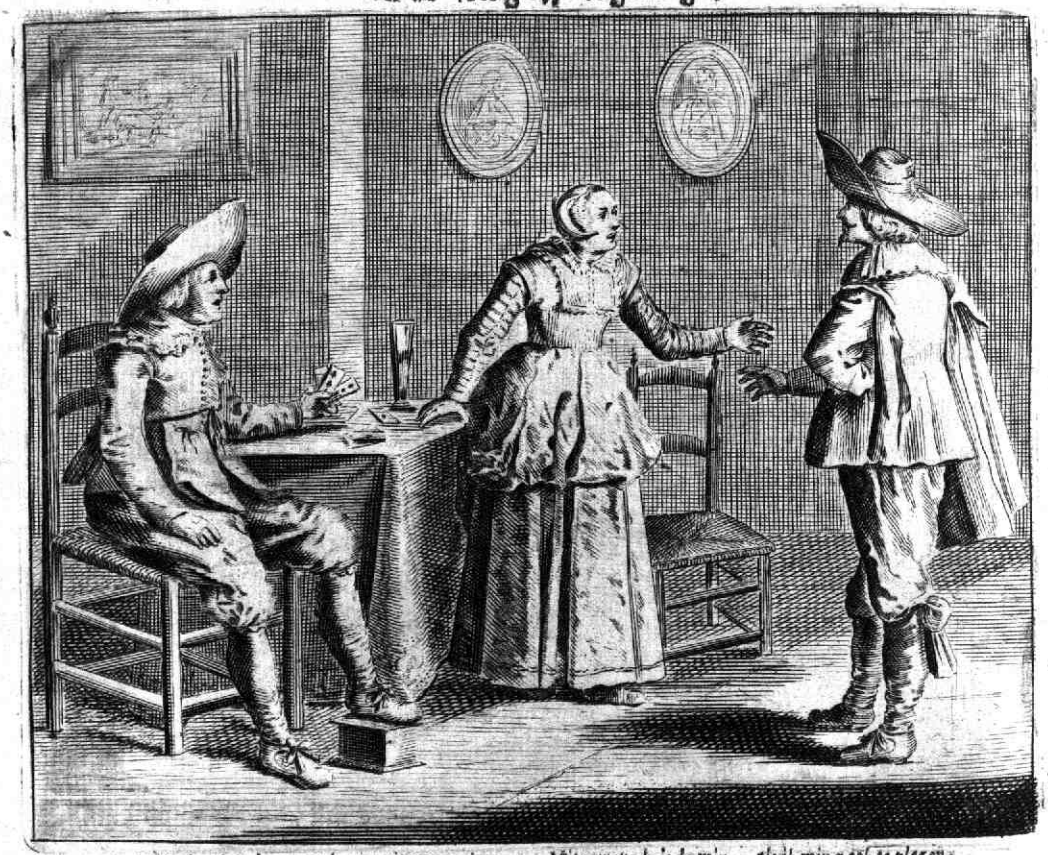

AL ben ik by mijn lief, de oorzaek van mijn vreugde;
Nochtans spruyt uyt die vreugd, mijn grootſte ongenoegde;
Sy is al mijn vermaek, om dat ik haer bemin;
Sy is die mijn bedroefd, als ik in vreugde bin;
Mijn vreugde is de min, als ik min zoek te plegen;
Soo is zy (die ik min) tot minne niet genegen;
O minne! gy zijt zoet, ja't zoetſte dat men vind;
Geen pijn ſmert meer, als dat mijn lief niet voeder mind.

't Is zoo gemeen, als wonder, dat men zoodanige menſchen vind, die in haer ſchade haer oordeel willen zoeken. 't Gaet met deze als die, die minnen; een minnaer liefde geſtelt hebbende op al zulk een vryſter dier hy ziet dat voor hem niet en beſten is, als yd'leſchijn-vreugd voor zijn verkrijgingshope, niet tegenſtaende dathy met vriendelijke lachjes, minnelijke, lieffelijke kusjes, van zijn geliefde word bejegend; deze bedriegelijke lok-kusjes, de oogen der verliefde zoo verblindende, doen hem in zijn zoete ſmerte, en pijnelijke vreugde, met vreugde in zijn pijn, gewillig in zijn onwilligheyd, door yd'le hoop volharden, tot vermeerdering e zijns quelle, en eyndelijke miſſing van zijn verhoopte blijdſchap.

WIe oorzaekt my mijn mins verdriet,
Mijn lief, oft ik? ô neen! zy niet;
Nochtans zoo moet ik om haer lyen,
Doch, d'oorzaek leg ik op mijn vryen;
Had ik mijn liefd haer niet getoond,
Liefd waer met geen verdriet beloond;
Nochtans, mijn lief! moet ik mijn plagen,
Door eygen ſchuld alleen niet dragen;
Uw lonkjes, lachjes, minne-kunſt,
Bedrogen my met ſchijn van gunſt;
Had ik gekend der maegden treken,
Ik waer haer ſchalk bedrog ontweken;
Had ik in 't eerſt mijn wel beraên;
En in mijn hert niet laten gaen,
De lachjes die mijn vriend'lijk dochten,
En dikmaels vreugd in 't herte brochten;
Had ik uw lonkjes af gekeerd,
Zoo had de min my noyt gedeert.
Dies leer met my, verliefde zinnen!
De vreugd baerd ongenoegd in 't minnen.

Hoe

Hoe lager dat men't dwingt, hoe hooger dat het ſpringt.

HEt bovenſt ſtaet om laeg, het laegſt komt op geſprongen,
Een licht vlammende toorts dwingt VENUS *kleene jongen*
Al brandend na de aerd; hoe hyze lager dwingt,
Hoe meerder dat ze brand, hoe hooger dat ze ſpringt;

't Gaet even zoo met die, die't minnen zomtijds plegen,
Hoe meerder in bedwang, hoe grooter in 't genegen;
't Is even in der daed, gelijk CVPIDO *wijſt,*
Hoe men de min meer dwingt, hoe dat ze hooger rijſt.

DAgelijkſche ervarentheyd, is genoegzaeme getuygeniſſe van't geen wy door deze afbeeldinge voorgeſteld hebben; zoo wanneer de minne plaets neemt in de herten van de lievende jonkheyd, welke minne zeer lichtelijk een oorzaek haerder qualijk varen kan veroorzaecken, 't welk de veeljarige (door beter kennis) dikmaels zoecken voor te komen, zoo met alle middelen van goede vermaningen, als afbeeldinge van navolgende zwarigheden, en ellenden; dit al vruchteloos, zoecken door bedwang de jeugd van minne af te trekken, doch mede te vergeefs; zulks dat men't in der daed bevind, hoe de minne meerder werd gedwongen, hoe zy minder werd verntetigt; zoo dat men wel te recht mach zeggen, hoe meerder dwang, hoe grooter liefde.

GY (die tot liefde werd beweegt,
En buyten raed liefds handel pleegd,)
Ik wenſchte dat gy in de minne,
Voordachtig waert met raed, en zinnen,
En u van ouders raden liet,
Zoo had gy toevlucht in verdriet;
Volgt ouders raed in liefdens zaken,
Zoo kund gy't nimmer qualijk maken;
Dat is, zoo't u in d'echte ſtaet,
Niet na uw wel gevallen gaet,
Oft dat de voorſpoet ſchijnd te vlieden,
En weygerd u haer gunſt te bieden,
Gy vind (ô jeugd) onthoud dit vry,
Uw ouders gunſt, en hulp daer by;
Maer in het tegendeel, zult vinden,
Nocht ouders hulp, nocht gunſt van vrinden,
Wat volgt'er ach! een droef ellend,
Voor die geen ouders raed en kend.

Oudeliens raed, jongeliens baet.

DEmin verzoekt een maegd (in 't eelſte van haer jaren)
Om met een aerdig geeſt haer jonge jeugd te paren;
Haer vader zeyd, ô neen! en ſtelt een ander wet,
Vermits hy op 't vervolg meer als zijn dochter let;
De minnaer is gevvent een lot, en vveelig leven,
In handeling nocht vvinſt het minſte deel bedreven;
Mind, zoo gy minnen vvild, en trauvvt met zulk een man,
VViens eerelijk gevvin u onderhouden kan.

GElukkig zijn de kinderen, die na raed van haer ouders leven; namelijk in zoodanige zaken, daer haer de raed op 't hooghſt van noode zy: de jeugd werd lichte beweegt tot liefde, liefde kan lichtoorzaek geven tot 'slevens qualijk varen, 't welk veeltijds door oudeliens raed voorkomen kan worden, aengezien hun verder inzichte; daer de jonkheyd niet en volgd als de raed van haer verblinde genegentheyd, en luſt der minne; d' een oft d' ander volgende, is het wel varen, ofte het qualijk varen der jongeliens gelegen; volgd men mins genegentheden, zoo let men weynig op het geen daer 't meeſt aen hangt; dat is, de jonkheyd denkt zoo ver niet, dat by de liefde vereyſcht werd een eerlijk gewin, tot opvoedinge, en onderhoud der nakomelingen; 't welk ſpruyten moet uyt een deugdelijken handel, en wel leven, van die gene, met wien een dochter haer in liefde zoekt te verbinden.

WAer jonkheyd liefd met ouders raed,
Daer blijſt de liefd in goede ſtaet;
Waer raed verſtoten werd in 't minnen,
Daer zal liefd zelden welvaert vinden;
Hierom, ô jeugt! als liefd u preſt,
Volgt ouders raed, het is u beſt,
't Is niet genoeg een man te trouwen,
Daer dient gelet op 't onderhouwen
Van wijf, van kinders, huyſgezin,
Door kloek beleyd, en goed gewin;
Dit zijn (ô jeugd) des ouders wetten,
Waer op u naerſtig ſtaet te letten,
Op dat gy niet en ſlaet ter hand,
Uyt zotte luſt een geeſtig quant,
Die onbedreven is in zaken,
Die meeſt getrouwde lieden raken;
Dat is gezeyd, ſchikt dat gy trouwd,
Een man die u in eeren houd.

't Is

't Is haeſt getrouwd „ dat lang beroud.

HY die GOD BACCHUS *dient, en ſtort de maeg vol wijn,*
Gevoeld uyt deze kracht, een zoete VENUS *pijn;*
De wijn teeld minnens luſt, en dwingt de zwakke zinnen,
Met ongetoomde lieſd tot onvoorzichtig minnen;
De tong geraekt zoo over, dwaeld buyten voorzichts wet,
Dat zy haer meeſter vangt, eer hy daer zelfs op let;
De luſt doet onbedacht vaek menig minnaer trouwen,
Dat 't ſpoedige begin hem teeld een lang berouwen.

MEn bevind veeltijds, dat BACCHUS en VENUS garen by een zijn; te weten dat uyt de wijn, mins luſt veel een oorſpronk neemt, alzoo de kennis door den drank vermeeſterd word, doet de tong onvoorzichtig voorſtellen 't geen de luſt gebied, maer de liefde ſchadelijk is, aengeſien zy haer te ſpoedig bloot geeft, aen die gene waer geen luſt aen gevangen is; zoo dat de tong door de luſt, de luſt door de wijn, de min veroorzaken; en op zoodanige grond van minne kan qualijk goed werk gemaekt werden, door dien haer begin zonder kennis is, haer oorſpronk zonder liefde, haer werking zonder deugde, haer voortgang zonder beleyd; in 't kort de min met dronkenſchap begonnen, zal meeſt met quelling, en vruchtelooze naklaging ge-eyndigt werden.

WErd gy vermeeſterd van de wijn,
Ik raed u, wild geen minnaer zijn;
Wie by den dronk, de min wil plegen,
Die raekt licht op verkeerde wegen,
Het minnen eyſcht een rijp verſtand;
Onwijze min den minnaer brand
Met lange ſmert; door 't haeſt verkiezen,
Doet na berouw mins vreugd verliezen;
Om voor te komen 't geen u ſchaed,
Schouwt dronkenſchap, daer 't uyt ontſtaet,
Dé dronck (een wortel aller quaden)
Wijſt minnaers op verkeerde paden,
En drijſt de zotte luſt al voort,
Daer zy (ach! leyder) niet behoord;
De luſt geraekt aen 't wenſch genieten,
De wenſch genoten teeld verdrieten;
En luſt (door dronkenſchap voldaen,)
Doet rijkdom vaek met armoed gaen.

Het kleynſt is 't grootſt, al acht men 't ſnoodſt.

ALs DAPHNE *voor een God ten boſwaert inging vluchten,*
Heeft hy het woud vervult met klagen en met zuchten;
Koom ik omtrent mijn lief, zy oorzaekt mijn geklag,
En vlucht als DAPHNE *deed, toen zy* APOLLO *zach,*

Gy Vryſters! leer hier aen met naerſtelijk opmerken,
Geen Vryers af te ſlaen, of let eerſt op hun werken;
Verkieſt niet na den ſchijn, die 't beſt doen ſchijnen 't ſnoodſt,
In 't kleynſt is dikmaels 't beſt, hoe veel gy 't zoekt in 't grootſt.

ALzoo men dikwijls beſpuerd, dat de Liefde zelden vergeld is met achterdocht, zoo is het zeker dat de Liefde veeltijds de jonkheyd doet doolen; ter oorzaek, sy het oog ſlaet op de uyterlijke ſchijn van hoogheyd, door de bekoorlijke valſcheyd van dyle pracht, gaet alleen, nade zotte zinnelijkheyd, in Liefde, en niet met achterdocht, te rade; men denkt op geen deugd, men oogd op geen leven; in 't kort, men heeft geen inzicht by de liefde, tot wat eynde zy ons zoude mogen brengen; Liefde volgt begeerlijkheyd, begeerte werd van de gierigheyd verleyd tot zoodanige Liefde, die de ſchijn dikmaels boven de daed bemind, die het flechſt het biſt, en 't beſt het flegſte doet ſchijnen; oft duydelijker te zeggen, menigen vogel werd bemind, niet om zijn goeden aerd, maer om zijn ſchoone vederen. Menig deugdzaem Jongman (om zijn wijze wedrigheyd) werd zomwijl verſtoten; veele om haer uytwendige prachten, werden zottelijk daer en tegen bemind; alzoo pracht een getuyge ſchijnt van geld en goed te zijn, daerom werden veele door dueſchijn bedrogen.

GY Dochters, zonder kennis vlied,
Als u de Liefd haer gunſte bied;
Die gy onwaerdelijk verſmaed,
Als trouwe Liefd (in deugdens ſtaet)
U zoekt te toonen, rechte trouw,
Gy vlucht, en baerd uw eygen rouw;
Om dat die geen die u bemind,
Niet weyds, nocht prachtig is gezind;
Maer pracht (een ſchijn van geld, en goed,
Uw gierig hert verlieven doet;
Indien 'er maer een pronkkert komt,
En door een ydel ſchijn vermomd,
Vol hovaerdy, en zotte pracht,
Zoo hy u liefd, hy word geacht,
Op hoop dat by zijn rijke ſchijn,
Ook Rijkdom in der daed mocht zijn;
Gy, die alleen de ſchijn bemind,
U nader hand bedrogen vind.

De

De overdaed „ en doet geen baet.

BR TANTALUS *mach ik in 't minnen my gelijken,*
Mits gy uw gunſten my in overvloed laet blijken;
Uw vriendſchap voed mijn Min, zoo dat ik tot de borſt,
Stá midden in de vocht, en nochtans lijd ik dorſt;

VVaer toe, Iufvrouw! waer toe, my langer opgehouwen,
Indien ik uwe gunſt vind tegens mijn vertrouwen?
Zoo gy my niet en meend, waer toe veel vryigheyd?
't Is u de beſte eer, my daedlijk afgezeyd.

BEurd het niet dagelijks onder die geen die de Liefde plegen; dat 'er groot bedrog in dien handel omme gaet? zietmen niet hoe licht veerdig een wulps, de luſten tot zodanige oeffeningen de jonkheyd weten te vervoeren? ja zoo, dat menig minnaer zulks in der daed meer bevind, als ik daer van zou kunnen verhalen; hoe liſtelijk (door veynzery) weet menig Dochter haer hert te vervalſchen, en met een ſchijn-gunſt het geheym der minnaers gemoederen uyt te lokken, om zijn hert en meening te verſpieden; zijn grond wetende, haer als dan in zulk bedrog te verheugen. Hoe menig Dochter kan 'er door haer gemoed overtuygd werden, haer in deze zaek misgaen te hebben; ja zoo verre, dat de eerbaerheyd dikmaels ter zijden geſteld is, om hier door t ongmans aen te houden, op hope, dat zy door dien, ander en mochten bewegen, en om de eere te genieten, dat 'er een blaeuwe ſcheen gehaeld is.

WAnneer een Dochter, oft een maegd,
Het lof van deugd, en eer behaegd;
Ik wil haer dit voor 't beſte raên,
Geen ſtoet van vryers toe te ſtaen;
Veel min (uyt luſten van de keur)
De vryers lokken voor de deur,
Held gy na 't trouwen, wijs'lijk vrijd,
Die meer als een mind, opſpraek lijd.
Waer toe, ey! zeg eens, Jonge Maegd,
Uw eer, zoo lichtelijk gewaegd?
Dat gy in vryheyd verder gaet,
Als eerbaer liefde u toelaet?
Daer gy van herten niet 'en meend,
Die geen die gy verlof verleend,
Dat hy (na luſt) u kuſt, en ſtreeld,
In 't kort, zijn minne ranken ſpeeld;
Denkt vry (ô maegd) als dit geſchied,
Uw maegdom glijd, al weet gy 't niet.

Men

Men geeft, dat men niet heeft.

KOST ÆSCULAPIUS de dooden doen ontwaken;
En door zijn krachtig kruydgeſturven levend maken;
Zoo kan uw mogentheyd my in het minnen voên,
En levend ſterven, ja al ſtervend leven doen;

Uw ſtrafheyd is mijn dood, uw gunſten doen mijn leven,
Ik ſterve, mits gy my uw gunſte niet wild geven;
Vvv veynzen toond aen my een vriendelijck gelaet,
Maer't hert en meend het niet, waer uyt mijn doodt ontſtaet.

KAn'er wel meerder ſmaet, pijn, oft ellenden een oprecht minnaer aengedaen worden? dan wanneer hem (na eenige verkeering) van zijn beminde, afkeerigheyd getoond werd? hoe zwaer het zelfde valt, weten die gene, die't beproefd hebben; waer toe vriendſchap getoond, en niet gemeent? waer toe vryicheyd gebruyckt, zonder liefde? in der waerheyd doen zoodanige dochters blijken hoe weynig zy de eer beminnen; en getuygen alzoo met de werken de valſcheyt haer der herten, om de redelijcke hare onredelijkheyd aen te wijzen; ô roem zonder eere! ô wellust zonder vermaek? doch niet zonder nadeel; zulx dat men te recht mach zeggen, men geeft't geen men niet heeft; en wat is geven zonder dat men't heeft? 't is zoodanig, wanneer een dochter van een jongman in eer en deugde verzocht werd, waer op zy alle vriendſchap hem betoond, lange tijd verkeering met hem gehad heeft, zonder hem te meenen; eyndelijk haer weder liefde hem ontrekkende, heeft haer behagen daer in, dat de valſcheyd van haer veynzen oprechte liefde heeft bedrogen.

Hierom, gy Dochters die bemind,
Zoo gy tot trouwen zijt gezind;
Wild, eer gy mind, u wel beraên,
Die gy niet meend, en houd niet aen;
Maer, zoo gy luſt in't vryen ſchept,
En geeft niet, 't geen gy niet en hebt;
Dat is, en toond geen ſchoon gelaet,
Of doet het blijken met 'er daed;
Het eerbaer veynzen, acht ick goet,
Maer 't geeft haer ſchand die 't valſchlijk doet.
Indien gy 't eerbaer vryen mind,
Zoo moet gy wezen dus gezind;
Niet al te zoet, niet al te zuer;
Niet al te vry, niet al te ſtuer;
Niet al te kort in uw beraed;
Niet al te lang eer gy 't beſtaet,
Te zeggen, of gy weder mind,
Of tot de trouw niet zijt gezind.

Geen

Geen ware daed,, in ſchijn beſtaet.

ALs Phaëton *de jacht der zonne wilde mennen*,
Liet hy een voorbeeld na, dat elk 'zich zelf moet kennen;
De min zit my in 't hert, de liefde in 't gemoed,
Het voorbeeld leerd aen my, Zie voor u wat gy doet.

De Iufvrouw die ik min', munt uyt in ſchoone leden,
Niet min in pronk, en pracht, en aerdigheyd van kleden;
Dees lokken my tot min, de min baerd mijn verdriet,
Vermits de min alleen op pracht en ſchoonheydt ziet.

DEze ellendige, en verdorven Eeuwe, verblind (Godbeterd) de ogen der jonkheyd zoo zeer, dat zy niet en kennen 't geen dat zy zien; willen doen 't geen haer ſchadelijk is, de opgeblaſentheyd van uytheemſche pracht, en pronkery e herovert hun het welbehagen zoo zeer, dat zy de Godzalige ootmoedigheyd voor oneerlijk houden, en verſmaden; de hovaerdigheyd Rechter en Raedſheer maken over haer begeerte, die haer het goed quaed, en het quaed goed, wijs maekt te wezen; deze Leydsman voerd onze begeerte met Phaëton na de hoogte, daer meenig, die niet kennende, tot een Eeuwig verderf gebracht werd; o verblinde jonkheyd, die uw ogen meer ſtiert na de hoogte van bedriegelijke prachten, als na de vaſtigheyd van de onbedriegelijke ootmoedigheyd; leerd aen Phaëton, denkt aen ICARVS, hoe hooger begeert, hoe lager verneert; gy die de pracht meer als 't vermogen doet blijken, zult u onderwerpen een jammerlijk eval, en droevige ellende.

ZOo wie wil vryen, wijs bedacht,
Die vry geen vryſter om haer pracht,
Meeſt als de pracht de macht ontbreekt,
De Iufvrouw in de kleeren ſteekt,
Want na dat ik beſpeuren kan,
Een prachtig wijf, een droevig man;
Pracht (zonder macht) is groote laſt,
De hovaerdy is veel aen vaſt;
t Zy vryer, vryſter, wie gy zijt,
Ey! let 'er op wanneer gy vrijd;
Die hoog wil vliegen zonder macht,
Werd ſchielijk tot een val gebracht,
Waer uyt niet volligt als ellend,
Die eer en goede name ſchend;
Wat vryer pracht en ſchoonheyd mind,
Schoon dat hy ſchat noch deugde vind,
Die raekt door min in veel gebrek,
En maekt zich zelven tot een gek.

Te hoog „ bedroog.

DE hitte van de zon koſt ICARUS *bedriegen,*
VVanneer hy onderſtond om al te hoog te vliegen;
Heft my de min te hoog, ick dool in mijn begeer,
De Iuffrouw dieik min, die ziet na ſtaet, en eer;
Gy vryers! wie gy zijt, ſtelt u dees les voor oogen,
Indien dat u de min heft boven u vermogen;
Het is een vaſte zaek, zoo hier als over al,
VVie zich te hoog begeeft, die nadeel aen zijn val.

EVenalzoo gaet het met een minnaer, als het doet eender die een wagen mend, ziende voor hem het ſpoor aen d' eene kant veel hooger, als aen d' ander zijde, 't zelfde niet mijdende, is het omvallen onderworpen, waer uyt hem ſchade, en nadeel ſtaet te verwachten; vaegelijkens gaet het met een minnaer zijn genegentheden, hy mend na de hoogte, dat is, hy ſtelt zijn liefde op zulk een perſoon, die in goed en middelen hem ver is overtreffende, waer uyt hy niet en heeft te verwachten dan ſchade; aengezien, de begeerte van een gemeene, tot een ongemeene (in het minnen) aengedreven werd, zulx dat door deze een minnaer (die boven zijn ſtaet zockt te vryen) lichtelijk kan worden afgeſlagen, waer over hy de ſchade van zijn verloren arbeyd beklagende, genoodzaekt is, om lager te dalen.

WIe zeker wil in 't minnen gaen,
Die moet na zijns gelijke ſtaen;
Oft die hem 't weygren niet ontziet,
Die moet beminnen met verdriet;
„ Wameer een boom met vrucht belaên
„ Het zoetſt heeft by de hoogſte blaên;
„ En zoo daer nochtans eenig hert,
„ Uyt uſt werd tot genot getert,
„ En kimt hy na de hooge tak,
„ Zoo krijgt die lichtelijk een knak,
„ In 't klimmen na een ſchoone peer,
„ Den klimmer valt van boven neer;
„ Schoon, hy hem zeer door 't vallen doet,
„ Beſwijkt noch geenzins in de moet;
„ Maer klimt weer met een nieuwe vond,
„ Na 't geen hem gaf de eerſte wond,
Wie hem niet ſteurd aen 't veel afſlaen
Verkrijgt wel door lang aen te ſtaen.

't Quaed

't Quaed begeer, ſchaed zijn Heer.

't Geluk hadde eertijds aen Perillo *gunſt bewezen;*
Maer uyt die gunſt is hem zijn dreeve dood gerezen;
Zy, die ik min, toond my een vriendelijk gelaet,
Doch 't hert en is niet goed, dies noem ik het verraed;

Iuforouwen! leer hier uyt geveynſde gunſte myen,
VVaer gunſt de daed ontbreekt, zal 't werk tot ſchandgedyen;
Het is der maegden ſchand, en haer gemoed tot pijn,
VVanneer geveynſde gunſt haer eygen beul moet zijn.

't IS meer te beklagen, als te prijzen, dat men heden-daegs de jeugd zoo grooten gevallen en wel behagen ziet ſcheppen, in zaeken die (mijns oordeels) van eerlijke perſoonen behoorden geſchuwt te worden. De derrele grootheyd weet zoodanige manieren van geveynſde minne te plegen, dat zy menig minnaer daer mede aenlokt; die zy met een geveynſde vriendſchap in zijn liefde weet te voeden, zulks dat hy in de ſtrikken van ſchijn-gunſt gevangen word; gelijkerwijs een vogeltjen dat in de handen van de kinderen zijnde, moet de handelinge der kinderen lijden; even alzoo gaet het met de minnaers die de ſchijn gunſt tot een voedzel van haer minne genieten; ô ellendige! die in 't reynde liefds belooning verhoopte, maer met laſterlijke afkeer werd vergolden; ô beklaeglijke zotheyd! daer men blijdſchap heeft in een ander zijn verdriet.

Die minnen wil, en niemant ſchaên,
Die diend dit korte pad te gaen;
Oft zijt ten minſten wel bedacht,
Dat gy u van dees dingen wacht;
Die gy niet meend, en houd niet aen,
Die gy niet vrijd, daer blijft van daen,
't Zy vryſter, vryer, volgd mijn raed,
Een quaed begeer zijn meeſter ſchaed;
Een eerbaer komen laek ik niet,
En ſchoon daer zoete praet geſchied,
By jonge luyden hier of daer,
Dat gaet de eere niet te naer;
Maer 't geen ik u zoek af te raên,
Is 't geen uw eer, en liefd kan ſchaên;
Dat is, als gy van vryen ſpreekt,
Daer u nochtans de zin ontbreekt;
Oft, in u praten verder gaet,
Als 't goed genegen, liefd, toelaet.

Kunſt „ voor gunſt.

IVfvrouw! uw zoete gunſt, en vriendelijke oogen,
Die hebben my de ziel (in 't minnen) opgetogen;
Gy mind, en mind my niet, ô wonderlijk bedrijf!
Bedrogen vind ik my, mits ik uw minnaer blijf;
Gy toonden my uw gunſt, die gunſt is my ontweken,
Nu dat aen u mijn ſtaet, en middlen zijn gebleken;
Gy minde my, eer gy waerd van mijn ſtaet voldaen,
En nu u die miſhaegd, gaet u mijn min niet aen.

TEn is niet miſprijſſelik, dat zoo wanneer een dochter tot liefde verzocht werd, zy als dan, geoorlofde vriendſchap weet te gebruyken, tot der tijd dat zy de gelegentheyd van die gene, die haer verzoekt, zal vernomen hebben: die wel en goed bevindende, hem met wederliefde te belonen, daer tegen, miſnoegen vindende, zal kunnen beſpeuren, dat het wijſſelijk gedaen zal wezen, dat zy de liefde, niet geſtelt en heeft boven de voorzichtigheyd, zulx dat zy noch gemind, nochte de min ontzeyd te hebben, een goede gelegentheyd verzuymd, nochte een quade aengenomen zal hebben. Zoo wanneer, 't zy dochter, ofte jongman, haer liefde nimmer hooger lieten gaen, als de berading, in der waerheyd, men zoude zoo veel onheyls in den houwelijken ſtaet niet vinden. Ten 'aenzien dat de bedenking, ofte voorberading, de liefde, (eer dat zy geſtelt werd) voor oogen houd, ofte de gelegentheyd goed is, ofte niet ofter goede middelen zijn, ott niet, dit eerſt, wel bedacht, doet veel onheyl achter blijven.

'T IS wijſſelijk in liefd gedaen,
Te minnen, dat min niet kan ſchaên;
Die vryen kan, en niet en vrijd,
Is zeker dat hy wel bedrijd;
En wie zoo vryen wil, die let
Te achtervolgen deze wet;
Vertrouwd geen uyterlijke ſchijn,
Waer door men kan bedrogen zijn;
Maer wel beraed, eer gy yets doet,
Zoo valt in 't eynd, uw werking goed.
En zijt niet al te mild, maer houd wat in het var,
Al ſchijnd de pels vack nieuw, s' heeft dikwijls noch een gat.

Minſt

Minſt geacht,, meeſte kracht.

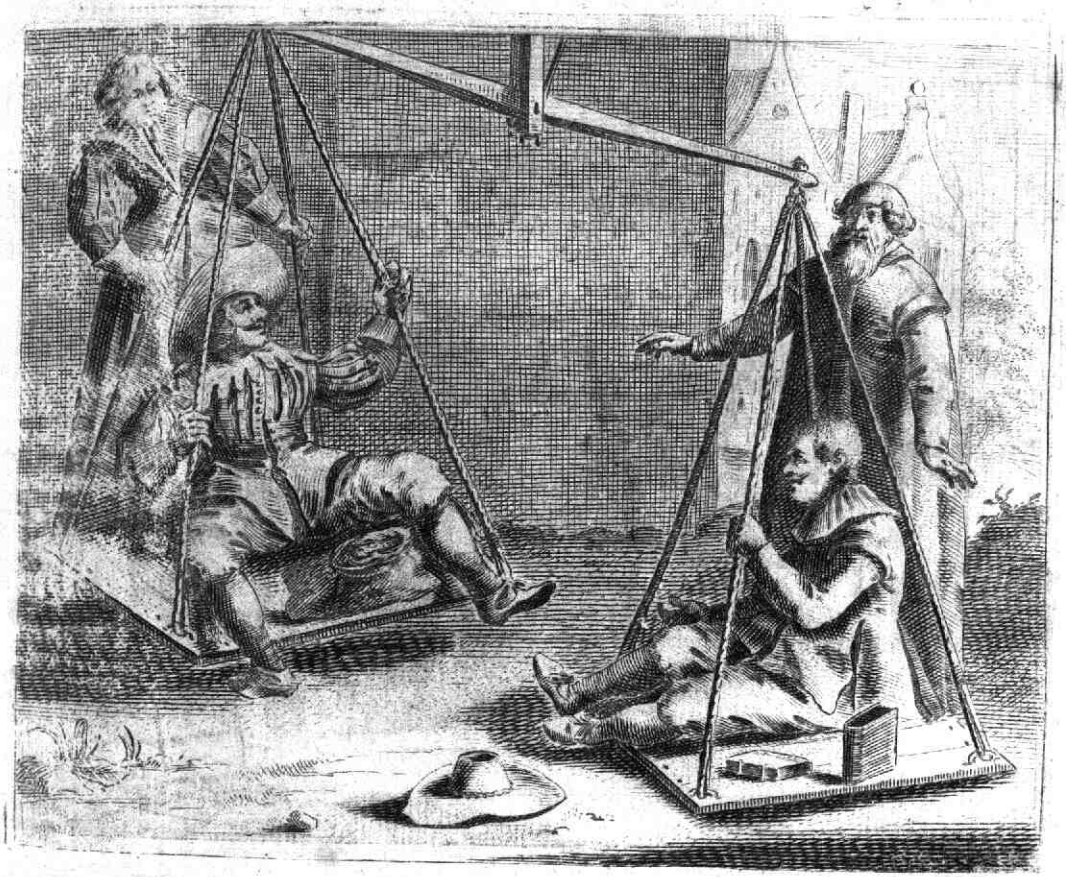

Wanneer gelegentheyd een Iufvrouwv ſtelt te veuren,
De rijkdom, oft de deugd, uyt liefdens luſt te keuren;
Haer vvijſheyd acht ik groot, indien met onderſcheyd,
En vvijze kennis, zy, haer Liefds keur vvel beleyd,

En oogd op het ballans, om niet te mogen dvvalen,
Als zy de deugde ziet de rijkdom overhalen;
De deugd gaet boven geē, als 't goed is buyten deugd,
Gelukkig zijt gy, die met deugde trouvven meugt.

HEt pleeg van ouds (meer als heden) een gebruykte zijn, na 't getuyge van veele Oude-lieden; dat zoo wanneer de Ouders hare kinderen ten houwelijk beſteden wilden, dat zy als dan hare meeſte oogmerk namen op de deugd, af komſt, en eerlijk geſlacht; alwaer men (God beterd) huydendaegs niet zoo zeer na en ziet, als wel na geld, en goed; zonder onderſcheydt te maeken, van wie dat het geld en goed bezeten werd, of het rechtveerdelijk verkregen is, en hoe dat gebruykt word, dit (zeg ik) werd hedendaegs luttel bedacht; en eylaes! wat volgt 'er veeltijdsna? de tijden leeren 't ons hoe die gene, die de rijkdom bezitten zonder deugde, dieze gebruyken in on-eerlijke welluſten, dieze verkregen hebben zonder rechtveerdigheyd, dat zoodanige rijkdommen, geweeſt zijn oorzake van ellendige gebreken. Geluckig zijn die gene, dewelke de deugd, eer, en goede naem, ſtellen boven zoodanige rijkdommen; gelukkig zonde ik haer achten, die verſtonden dat de deugd, en eer behoorenvoor te gaen, en dat alle menſchen daer op dienden te letten, in 't beſteden van haer kinderen; aengezien de deugd een oorſpronk is van alle geluk, daer en tegen de boven verhaelde rijkdommen, een oorzaek van alle ellenden zijn.

Wie boven al het beſt betracht.
Is hy, die deugd voor rijkdom acht;
Want rijkdom is van zulken aerd.
Dat door haer macht, zy zonden baerd;
Daer deugde meeſt de zonde mijd,
Om dat zy zonden tegen ſtrijd;

Want rijkdom by een weelig Menſch,
Die geeft de luſt haer volle wenſch,
Oft rijkdom by een vrek gemoed,
Door quaed begeerte woeker vôed;
Hoe wel dit weynig word bedacht,
Heeft nochtans 't minſt, de meeſte kracht.

Door liefd, en trouw „ werd vrijſter vrouw.

HEeft ORPHEUS *niet uyt liefd, zijn minne vaſt doen ſtellen*
Als hy zijn lief vervolgd in 't duyſter rijck der hellen ?
Zoo doen ik mee, wanneer mijn lief verkeerd haer zin,
En toond afgeerigheyd, in plaets van vveder min.

Tu vrouw ! 't is my een hel, uw lieve gunſt te derven,
Die ik (door trouvvheyd) hoop te krygen, oft te ſterven;
Ik volg ORPHEÜS *na, door liefds gevvill'ge ſmert,*
Als liefds afkeerigheyd aen my bevvezen vverd.

HOe verblind zijn veel tijds de ouyen der veel jarige, hoe groot van begrijp, en kleyn van achterdocht, zoo wanneer zy haer Dochters, in alle getrouwigheyd geliefd, als lievende zien, 't zelfde wederhouden, om dat'er niet genoeg en is daer de begeerlijkheyd mede gepaeyt kan worden, voorgevende dat den menſch in dit leven veel behoefd; hier in is haer begrijp groot, maer de achterdochtkleyn, aengezien zy de zekerheyd des doods, en d' onzekerheyd haers komſte, niet en denken, en dat dit korte, en ſterffelijke leven, met een weynich kan onderhouden werden, door dien de natuur met weynich te vreden is, die ons leerd dat de oprechte rijkdomin 't genoegen, en niet in overvloed beſtaet; zoo dat de menſch (door onnutte zorge verblind) dikwijls, en menichmael, een oorzaek is zijner kinderen qualijk varen; ten aenzien haer vertrouwen meerder ſtaet op de vergankelijke rijkdommen, die maer diſtelen en doornen zijn voor de Ziele, als op de zegen die God kan geven aendie gene, die in oprechte Liefde, haer met een kleyn genoegen. Hoe getrouw, en eerlijk meenig Jongman een Dochter lieft, en door zijn getrouwigheydt tot weder liefde beweegd, werd nochtans menigmael, om zijn kleyne middelen, van de Ouders verſtooten; die niet aenziende de genegentheden van beyde zijden, willen ſulks verhinderen, maer te vergeefs; ſulks dat de verliefde (buyten wil des Ouders) liefds wetten volgen, en alzoo om 't goeds wille van de Ouders verſtooten worden de, en van anderen geen hulp hebbende, komen dikmaels in ellende te vervallen.

ALs deugd uw kinders lieven doet,
Weêrhoud het niet om geld oft goed;
Maer ziet de deugd, en trouwheyd an,
Die geven wel een rijker man,
Gy Ouders, ſmaeld niet op mijn reên,
Zoo gy uw Dochter wild beſteên,
Voor al dient u hier op gelet,
Te zien waer zy haer liefde zet;
Mind zy door deugd, een trouw gemoed,
En laet het om geen geld oft goed;
't Is al vergeefs, is liefd getrouw,
Die vrijſter was, die word een vrouw.

Oner-

Onervaren,, teeld beſwaren.

WAnneer ACTEON *heeft* DIANA *naekt gevonden,*
Zoo vvierde hy een roof aen zijne eygen honden;
't Gaet even zoo met my, op heden dezen dag,
Ik ben de zelfde niet die ik te vvezen plag,

O Min! vvv luſt is zoet, maer voed ook veel beſvvaren,
Wanneer een minnaer is in 't minnen onervaren,
Mits onervarentheyd de min met ſmerte vuld;
Is 't niet een vreemde zaek? onvvetend maekt men ſchuld.

IS het niet zeker, dat het roer aen 't ſchip te vergeefs is, ten zy dat hetdoor een ervaren verſtand gebruykt werd? en hoe veel gebeurd het in zulker voegen, met de minnende jonkheyd, oft (na 't gemeene zeggen) met Vryers van haer eerſte wambuys; zoo wannaer zy haer gewond voelen, met de ſchichten van CUPIDO, volgen zy de leydſman van haer verblinde genegentheden; de welke haer lichtelijk weet te vervoeren, buyten de palen van een goed inzicht, oft wijze achterdocht; menkend geen raeds-heer als de min, men volgt geen leyds-man als de luſt; in 't kort, mengaet met vreugd zijn droefheyd zoeken, komende daer zy is, men heeft geen ruſt, voor en al eer dat zy eygen is, eyndelijk, dat met vreugde gezocht is, word met verdriet gevonden, overmits de ongelijkheyd van den minnaer en 't geminde, het welk veel twiſt, verdriet, en onenigheyd is inbrengende; waer uyt volgd de zekerheyd van 't ſpreckwoord; eerſt gedaen, en na bedacht, heeft menig in 't verdriet gebracht.

GY Vrijers van uw eerſte min,
Gy ſlaven van uw zoete zin,
Gy dienaers van een zoete luſt,
Die in de minne zoekt uw ruſt,
Ik raed u, neemt mijn raed ten goed,
De minne ſmert, al is zy zoet;
Hierom bedenkt, eer gy begint,
Waer dat gy vrijd, en wie gy mind;

Op dat (onwetend) gy niet raekt,
Een, die van u een ander maekt;
Dat is, gy met een loſſe praet,
U hert, en meening blijken laet,
Een, die met grage luſt verlangt,
Dat zy u in haer ſtrikken vangt,
In 't kort gezeyd, ik meen een Maegd,
Die 't eerder meend, als gy 't haer vraegd.

Hoe

Hoe hooger luſt, hoe minder ruſt.

DAt Koningrijk en Kroon, geen vreugd in 't minnen geven,
Twyfd ARIADNE *wel, verlaten (in haer leven)*
Van THESEUS, *Konings Zoon; de vreugd van min beſtaet,*
In 't lievende gemoed, dat zich genegen laet.

Iuſt vrouwen! leer hier uyt, dat ſchatten niet en baten.
Maer dat de liefd, met liefd, zich moet vernoegen laten;
In kleynheyd onbenijd, heeft liefd veel meerder zoet,
Als hoogheyd, die meer dienſt aen Staet als Liefde doet.

HEt is in der daed zeker, dat alle dingen haer eygenſchappen hebben de eygenſchappen van alle dingen zijn veelen onbekend; zulks dat 'er veel menſchen, d' een dit d' ander dat verkiezende, niet en weten wat zy minnen; hoe meenig pleegt 'er Liefde, niet om dat hy door Liefds krachten daer toe beweegd werd, maer om dat hy door het dekzel van Liefde, zijn begeerlijkheyd, tot geld-luſt, zonde kunnen voldoen; oft (om duydelijker te zeggen) meenig Iongman vrijd een Dochter meer om haer rijkdom, als uyt rechte Liefds genegentheyd; hier meede te kennen gevende, dat hy de eygenſchap van Liefde niet en kend; en in der waerheyd, daer en kan niet uyt volgen als onluſt, aengezien dat zijn begeerlijkheyd, door 't verkrijgen, voldaen werd; die gepayd zijnde, de Liefde, die niet oprecht maer in ſchijn was, ter zijde ſtelt; daer in regendeel, de eygenſchap van Liefde niet als alle luſt, liefde en vriendtſchap, veroorzaekt; zoo dat alleenig hier uyt ſtaet te trekken, dat men Liefde met Liefde behoord te loonen, en Liefde uyt Liefde (maer niet uyt begeerte tot hoogheyd) te plegen.

ALs geld-zucht Liefde overwind,
Wanneer een Iongman vrijd, oft mind;
Oft als een Dochter, meer op Staet,
Dan rechte Liefd, haer oogen ſlaet;
Oft troud aen hoogheyd om de pracht,
Die zy meer dan de Liefde acht;
't Gebeurd, wie maer om geld bemind,
Dat zy in 't hoog veel onruſt vind.
Den lezer moet dit zoo verſtaen,
Het geld en wil ik niet verſmaên;
Zoo vroom, en deugdelijk vaek leefd,
Die geld, als die het niet en heeft;
Dan dit dient hier wel by gezeyd,
Het geld bedriegd genegentheyd;
In overdaed hy nimmer at,
Die maer tot nooddruft ſpijs en had;
Een weynig, by een vroom gemoed,
Geeft meerder ruſt dan d' overvloed.

't Schijnt

't Schijnt baet, maer 't ſchaed.

Liet Iupyn 't Aerdrijk niet met duyſter overdekken,
Als hy een Herders kind zocht in zijn luſt te trekken?
Dit's (Ouders) u een les, als gy (om dat oft dat)
Uw Dochter niet en gund het geen zy garen had;
De minne ſchuwt het licht, en volgd het zoet genegen,
En met het blinde hert, vind duyſtre ommewegen;
Daer min de min voldoet, uyt vrees van Ouders dwank,
Dit leerd, hoe menig Maegd, een Vrouw werd tegens dank.

DAt het zeker is, leerd de dagelijkze ervarenheyd, hoe dat veele Ouders, genegen ziende haere kinderen oft dochters, tot den Houwelijken ſtaet, het zelfde met alle middlen zullen zoecken te beletten, en dat door oorzaek, dat haer herten zoo ingenomen zijn van de wereldſche, en vergankelijke goederen, op 't welk zy haer zinnen en genegentheden zoo geſtelt hebben, dat zy niet en willen, in 't befteden van hare kinderen, yets van hare middelen mede geven, oft miſſen; waer uyt volgt dat de Dochters, van zondanigen, niet verzocht en werden, na haer ſtaet en middelen; eyndelijk, de natuerlijke beweginge haer krackt in minne toonende, ſtelt verkeerde middlen voor, de welke meer te beklagen, als te verhalen zijn; en doet meenige Dochter in duyſterheyd van onbehoorlijke luſten dwalen en vervallen; waer uyt eyndelijk de noodt een wet maekt, dat de kinderen met ſchanden moeten onwaerdiger by de hand nemen, als zy anders met eere wel waerdiger (tot haerder welvaren) zouden gedaen hebben.

DE min die is een zoetè pijn,
Wanneer zy moet bedwongen zijn;
Meeſt als de Vader wetten ſteld,
(Wanneer t ot min zijn Dochter helt;)
Te buygen haer genegentheyd,
Op dat hy niet van 't grootje ſcheyd;
't Schijnt baet dat gy uw geld wat ſpaerd,
O Vader! door uw zotten aerd,
Maer zult bevinden, dat uw kind,
Tot hare pijn, een hulper vind;
Die haer met zulke wetten vrijd,
Dat goed, en eer daer henen glijd;
Dewijl uw Dochter trouwd een Man,
Niet zoo zy wil, maer zoo zy kan;
Had gy uw geld zoo niet geſpaerd,
Zy had met rijker wel gepaerd;
Dies men de waerheyd ondervijnd,
't Is dikwijls ſchâ, dat voordeel ſchijnd.

Verlies baerd winſt.

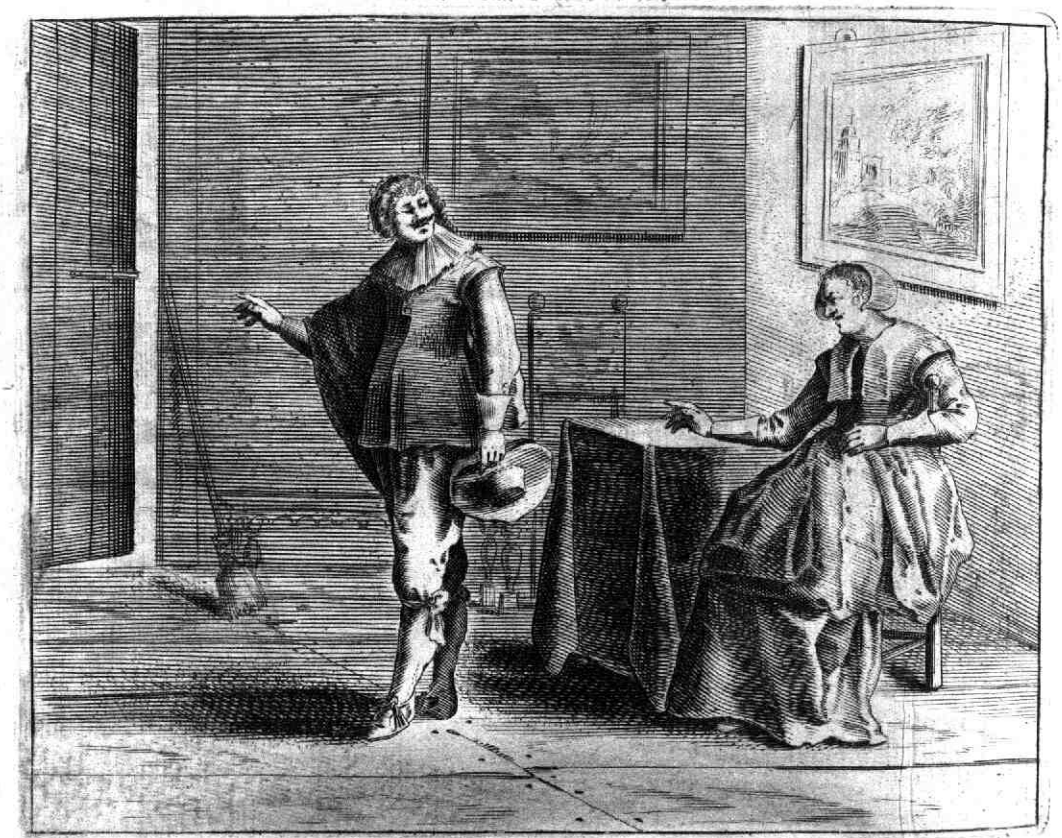

VErloren arbeyd kan ſomwijl wel voordeel geven,
Gelijk PENELOPE *getuygde met haer weven;*
Het minnen is vergeefs, indien men lange tijd,
De Iuffrouw bidden moet, en minnend niet bedijd.

Gy vryers! ſteur u niet, al hebt gy lang gelopen,
Beter gelegenheyd, kan beter doen verhopen;
Slaet u de eerſte af, de tweede neemt u aen,
En zoo die beter is, hebt gy ook winſt gedaen.

MOeyelijk ſchijnd het, oft't is het in der daed, zoo wanneer een Jongman liefde tot een Dochter geſteld, en die zelfde langen tijd aen haer bewezen heeft, eyndelijk geen hoop ziende van gewenſte uytkomſte, genoodzaekt is van haer af te ſcheyden, kan hy zeer lichtelijk hulp voor zoodanige moeylijkheyd verkrijgen.

Ik neem hy heeft gevrijd op hope van een goed houwelijk te doen; dat is geld en goed, want dat huydendaegs een goed houwelijk genoemt werd; maer in der waerheyd kan dit geen goed houwlijk maken, zoo daer deugde, wetenſchap, en meer andere gaven ontbreken; voorders van zijn geliefde afgeſcheyden, komt tot de tweede, zijn haer middelen en rijkdommen minder als de eerſte, en haer gaven van deugd, en wetenſchap meerder, hy zal lichtelijk aengang by die zelfde krijgen, en tot zijn voornemen geraken; zoo dat hy, al hoewel hem zijn eerſte vryen miſlukt is, nochtans voordeel gedaen heeft, door dien dat het tweede beter is, hoe dikmaels gebeurt het, dat een Vryer veel moeyten om een Dochter doet, die niet meer dan zijns gelijk en is, nochtans van haer afgeſchaft werd, en daer na op een ander zijn liefde ſtellende, zal met de laetſte ongelijk meer middelen, als met de eerſte bekomen; zoo dat het zeker gaet, dat men voordeel kan doen, daer men niet bedijd.

MEn noemd dikwijls, een Houwlijk goed,
Alleen om ſnoode overvloed;
Gy die van dit gevoelen bint;
Gy komt wel daer gy anders vind;
Wanneer gy 't ondervind in daed,
Als 't zeggen u niet aen en gaet;
Maer als men raed wel achten zouw,
Dan komt 'er al te laet berouw,
Hierom (gy vryers) leerd met mijn,
Dat voordeel dikwijls ſchaed kan zijn,
En ſchade weder voordeel geeft,
Wanneer gy na de reden leefd.

Onge-

Ongezien „ kan geſchien,

NA dat ARION *was, dwers door de weſte baren,*
Gevoert met zulk een ſchip, wiens zeylen vinnen waren;
Zoo is hy weêr geland, van daer hy was gedwaeld;
En met een zoet geſpel heeft hy zijn vracht betaeld.

Zoo gaet het met de min, s'is van gelijke treken,
VVanneer een vryſter haer bewegen laet door ſmeken;
Als min, uyt liefd, betoond bedroefde minnaers ſtaet,
Soo komt 't geluk de min op 't onverzienſt te baet.

NIet ſchijnd 'er ongeziender in het minnen, dan dat 'er vereeniging zoude kunnen geſchieden tuſſchen twee minnende; den een begaeſd met overvloed van tijdelijk geluk, geld, en goed, niet min met bevallige gaven des natuurs verrijkt; daer in tegendeel een Jongman, alte dezerdere, niet een heeft als een goed beleyd, zal door 't zelfde zoo veel te wege brengen, dat hy door een goet beleyd in liefde, die tot hem zal weten te trekken, aengezien hy zich te voegen weet na gelegentheyd der zake; vind hy afkeerigheyd in zijn geliefde, zijn beleyd ſteld daer tegen een ootmoedig gevley; blijft zy onbeweeglijk, veynzen is zijn trooſt, die hemlijf en leven aen zijn geliefde met hert grondige klachten weet te doen opofferen; zulks dat de gedurigheyd verandering ſchijnd te werken, en alleenlijkens de bedroefde laſten op haer ten deele wat te laden; het beleyd weet hier zoodanige middelen van dankbaerheyd te toonen, mins gebeden zoo weemoedig uyt te ſtorten, liefds beweging zoo blijdelijk te loven, dat hy met die zelvige het herte van zijn geliefde zoo weet te bewegen, dat hy in 't ellendigſte van zijn ſtaet ſchijnende, op 't aller hengelijkſt vertrooſt, en verblijd werd.

HY die de rol van minne ſpeeld,
(Al heeft hem 't luk niet hoog bedeeld,
Zal nochtans wel na hoogheyd zien,
Schoon dat zy van hem ſchijnd te vlien;
Dan doch (door zijn beleyd) zal hy
Verkrijgen 't luk, met minnery;
Een linkkert (die de min verſtaet,
En met mins treken omme gaet)
Is zober rijk, en droevig bly,
Waer door hem lukt zijn vryery;
In 't kort een wel bedreven quant,
Gebruykt de liefde met verſtand;
Zoo dat hy door zijn kloek beleyd,
Wind ſchat, en goed, en ook de meyd.

Een gierig hert, bemind zijn ſmert.

OM datd' een oogde REVS *verſcheyde maelquam quellen,*
(Om boeten hongers luſt) VLISSIS *medgezellen,*
Verloor zijn eene oog; zoo gaet het in de Min,
Men let alleen op 't goed, men ziet de Liefd niet in.

Iuf vrouwen; vwie gy zijt, die minnen vwild om 't goedje
Een half-gebaken knecht, een vweet, niet, oft een bloedje;
Leer (bidik) dit van mijn, indien u ſchort een man,
Veel goeds is niet genoeg, daer hangt vwat meerder an.

ONder het ſterffelijk geſlacht der Menſchen vind men veeld erleye zinnen, en by yder zijn beſond're gebreken, en ook verſcheyde deugden; een gulzigh menich, kan qualijk zijn gulzigheyd bedwingen, ja al waer 't ſchoon zake dat zijn eere daer door zoude verlooren werden, zoo is hy zijn gulzigheyd ten dienſte. Een gierige vryſter die geen ſtaet oft eere aen en ziet, maer alleen om 't geld en goed bemind, veroorzaekt haer eygen ſtrijd, verderf, en ellende; waer 't zake dat de leeringe om zulks te ſchuwen, aengenomen werde, 'k zoude my (na mijn vermogen) daer in quyten veel voorbeelden aen te wijzen; doch aengezien zoodanige aenwijzinge voor fabels by veele gehouden werden, is 't vruchteloze arbeyd, gelijkerwijs het kloppen voor een doofmans deur; evenwel is 't dienſtig tot ons voornemen, den lezer mits dezen te kennen te geven, dat hy, oft zy die lieven, oft geliefd werden, haer behooren te mijden voor een gulzige gierigheyd in 't minnen; dat is, dat men zich zoo zeer niet binden moet aen de vergankelijke ydelheden der tijdelijke goederen, dat men een deugdzaem minnaer zoude verachten, en om 't geld oft goed, een opſnapper, oft geks-kap by de hand nemen.

EEn die met munten is verzien,
Dat is geen Gek, al waer ter ien;
De Wijſheyd acht men heden gek,
Indien zy munten heeft gebrek;
O Zot! die wijze zotlijk ſcheld,
Om 't derven van het ſnode geld;
O zotte wijſheyd! die bemind
Een Gek, om dat jer geldje vind;
Ey, denkt dat het verkeeren kan,
Hoe rijker Gek, hoe armer Man;
Dat is, als 't luk eens tegen gaet,
En dat gy zoekt een wijzen raed;
Maer vind dan niet als droeffenis,
Om dat gy zoekt daer niet en is;
Ik prijs veel meer een zulken Man,
Wiens wijs beleyd wel raden kan.

Getrouw-

Getrouwheyd in de Ieugd,, baerd min de zoetſte vreugd.

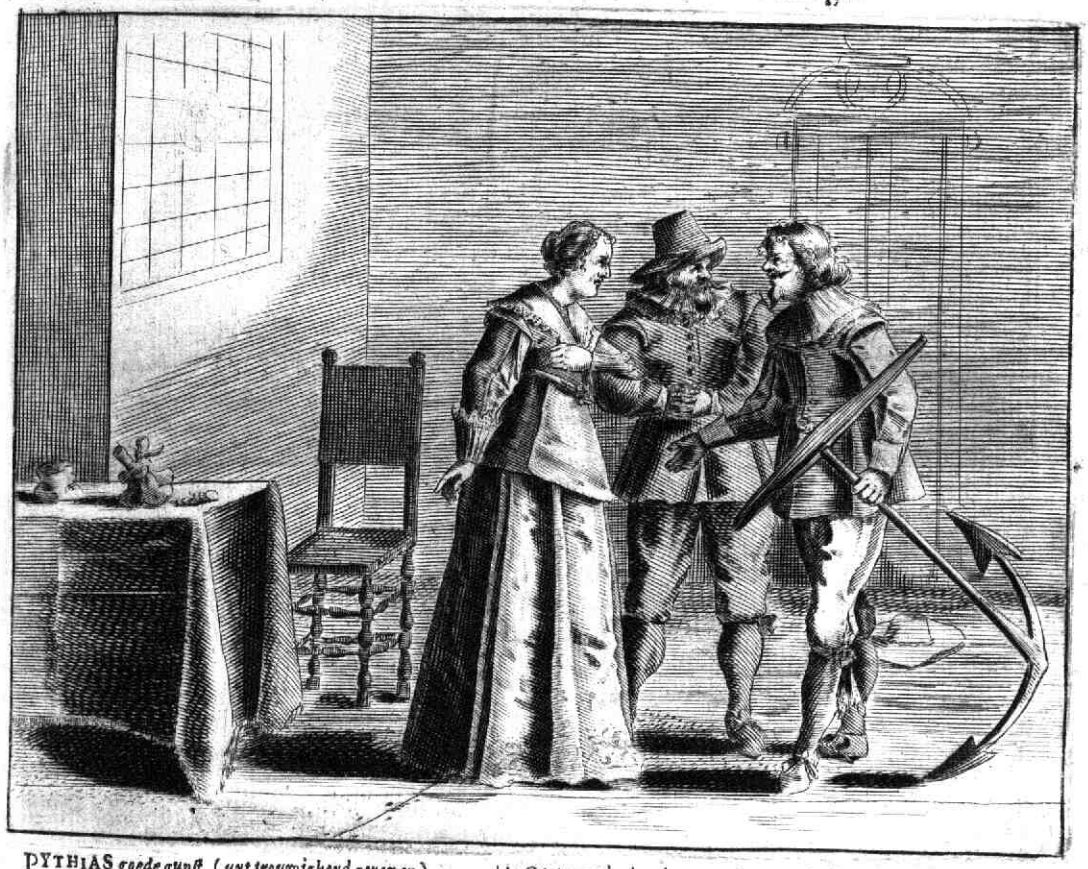

PYTHIAS *goede gunſt* (*uyt trouwigheyd gevezen*)
VVerd borge voor de dood, als DAMON *vvasvervvezen;*
Door vviens getrouvvigheyd, den vvrevelen Tyran,
(*Op 't alderhoogſt bevveegd*) *geen ſtrafheyd doen en kan,*
's Gaet even in de min, een minnaer afgeſlagen,
Neemt hoop tot liefdens borg in liefds bedroefde plagen;
Is zijn geliefde vvreed, de hoop volherd in min.
Sy (*door zijn trouvvigheyd*) *betoond een zachte zin.*

ONder alle deugden is de getrouwigheyd een van de lofwaerdigſte, namentlijk in 't minnen; is 't zake dat een minnaer niet dan alle verſmaetheyd, at keer, en miſgunſtigheyd, is vindende in zijn beminde; werd zijn liefde met haetgeloond, zijn minzaemheyd met ſtuursheyd bejegend, hy (evenwel) houd niet op in liefds dienſten te volherden; neemt zijn hoop tot een ſchild, 't volherden tot een trooſt, om met die zelfde zijn tegendeel te verme eſteren; 't welk wel, maer zelden, zoo geluckt, dat hy de overwinninge aen zijn zijde is krijgende; zoo is het nochtans (mijns oordeels) dat daer op behoord gelet te werden; dat zoowanneer een minnaer zijn liefde is ſtellende met een vaſte hoop op zijn getrouwigheyd, dat men zodanige liefde om eenige kleyne viezevazen, niet en behoorde van der hand te ſlaen, aengezien dat het by vele bevonden werd, van wat vermogen dat zoodanige liefde is; het gaet 'er mede gelijk eener die met geen kleyne moeyten een zeer waerdich juweel bekomen heeft, 't zelfde in grooter waerden is houdende. Gelukkige vrijſters, wiens waerdye zoo getrouwe liefde veroorzaken, datze niet als met getrouwe moeyten moet verkregen vverden.

WIjze Vrijſters, wilje minnen,
Datje luſt in Liefd kund vinnen?
Wilje minnen, dat de min
Welluſt geeft aen ziel, en zin?
Let op deugd, en goede zeden,
Kloek verſtand, en wijze reden;
Let zoo zeer niet op het goed.
Als wel op een trouw gemoed;
Deugd, en trouwheyd konnen geven,
Dat de Liefde u doet leven
In een volle overvloed.
Van een onuytſpreck'lijk zoet;
Dat om geld niet is te koopen,
Laet, ey! laet den geld-zak loopen;
Wilje 't zoetſt dat Liefde geeft?
Trouwd die trouw, en Liefde heeft.

Om een ſchijn „ lijd het pijn.

QVam FIRMVS *niet zoo ver, door krachts laetdunkentheden,*
Dat hy zijn lichaem maekte een ambeeld voor de Smeeden?
Den Keyzer onbedacht, van leden ſterk en grof,
Betoond met deze daed, een roem van ydelheid.

Veel Minnaers zijn (als hy) een oorzaek van haer pijnen,
Om dat zy niet en zijn, het geen zy willen ſchijnen;
VVantydel pronkery, de gek jaegt uyt de mouvv,
VVant dient'er meer gezeyd, daer ſchort een rijke VrouvV.

SEer qualijk zijnder die geen aen, die van die ziekte ingenomen zijn, dat zy meerder als zy bennen, willen wezen, oft ſchijnen; om de oogen van pracht-zuchtige rijke te verblinden, om die zelvige door hun ſchijn, de ware daed van rijkdom, wijs te maken; hoe veele zijnder, en worden der noch huydendaegs, door deze toverye beſtrikt en overwonnen? hoe meenich is'er te vinden, die zijn hoovaerdige geeſt den breydel zo los geeft, dat zy hem, oft haer bedwingt; zoo dat by, oft zy, door te grooten pracht en ſtinkende hoovaerdigheyd, meerder wil en ruymte geven, als de macht vermach, oft toe kan laten; dikmaels uyt oorzaek, om een rijker tot minnen te bewegen, oft door dit middel een goed houwlijk te mogen doen; ô ellendige! hoe pijnigt gy u eygen zelven, met een ydel ſchijn die u, in voorneem, weet te bedriegen; gedenkt met den ſchip lieden, zoo wanneer het zeyl in onweêr niet gereetd, oft ingenomen werd, dat gy u onderwerpt groote ſchade, nadeel, en ellende, door jammerlijke Schip-breuke, die u door ſtorm, en quaed weder ſtaet te verwachten; derhalven gebruykt voorzichticheyd, houd oog in't zeyl, in tegenſpoed, vermijd de pracht, gedachtig zijnde deze rijmpjes,

WAer 't zeyl te hoog in 't onweêr ſtond,
Daer raekt en 't ſchip wel in de grond;
Hy is verdoold, en zeer verblind,
Die niet en reefd in harde Wind;
Hy is een Zot die prachtig gaet,
En voerd in kleynheyd groote ſtaet;
Oft, om te zijn geacht voor rijk,
En meer gezien als zijns gelijk;
Oft, om door zijn gevalſchte ſchijn,
Tot eer, en ſtaet gebrocht te zijn;
Voorwaer, ik zie van dag, aen dag,
Gy werd beſpot met zot gelach;
Den rijkert acht geen rijke ſchijn,
De daed wil by de werken zijn.

Hoc

Hoe grooter hoop, hoe quader koop.

GElijk HIPPOMENES. (*in 't rennen, en in 't loopen*)
Moſt d' eer van ATALANT *om gouden appels koopen;*
Soo gaet het in de min, de Liefde is te koop,
En daer het meeſte zit, daer is de grootſte loop,

Iufvrouwen! leer hier uyt, uwv zottelijk bedrijven,
Dat gy een Molik mind, om overvloed vanſchrijven;
En oogd maer op het geld, al komt 'er veel te kort,
't Is huydendaegs genoeg als 't aen geen goed en ſchort.

't IS zoo waerlijk, als reedelijk, dat de goed koop niet en beſtaet in overvloedige waren voor een kleyne prijs, hy en doet geen voordeel, die een Doetje, om haer goetjen neemt; oft die een zoete vaer, oft garten-telder, om zijn geld en goed aenſlaet, oft by de hand neemt; want wat kan 't baten, dat men veel appelen, om de waerdye van een ſtuyver weet te koopen, indien zy verrot zijn; immer zoo ſchadelijk is 't dat men Gekken om 't geld mind; want een hallef bakken rijkert laet hem voorſtaen dat hy wijs moet zijn, en in verdoolde wijſheyd, zal hy alles na zijn zin willen hebben; zijt zoo wijs als gy wild, bewijſt een Gek eens dat hy qualijk doet; veel hier van te verhalen is onnoodich, de werken zijn getuygen; die met dedroes geſcheept is moet 'er meê over; en om al zijn rijkdom, ſulje geen wijſheyd te koop vinden; eyndelijk, met verlof gezeyd, waerje met malle luyden, gy komt 'er beſcheten meed uyt; en 't maekt het ſpreek-woord waerachtig, uylen broên uylen; 't is al mal dat 'er van mal komt; eyndelijk, hoe grooter hoop, hoe quader koop.

MInd g' een Molik om zijn goetje:
Vrijd gy om het geld een Doetje;
Hoort wat u gebeuren kan,
Wijze Vrouw, en malle Man;
Wijze Man, en malle Vrouwen,
Die beyd om het geldje trouwen,
Die en vinden anders niet,
Als een huys vol ſwaer verdriet;
Hy, die 't alles hoord te ſtieren,
Met goê zeden, en manieren,
Diend zelfs beter aengeleyd,
Tot een goede zedigheyd;
Snege Vrouw, wat is 't u herte
Sware quel, en droeve ſmerte,
Dat uw wijſheyd niet en kan,
Wijſheyd planten in de Man;
Wijze Man, wat lijd gy plagen!
Als een Doetje niet kan dragen,
Laſte die zy dragen moet,
Zoo verzeld u tegenſpoed.

Door

Doof quaed begeert „ de keur verkeerd.

ZOo haeſt als NESSVS *was met* DIANIER *gevlooden,*
Zo heeft zy HERCVLES *doen ſterven duyzend dooden;*
Een Minnaer, die in min zijn Iufrouws gunſt verwekt,
Is dood, (ſchoon dathy leefd) zoo zy s' hem weêr ontrekt.

Iufrouwen! ſpeur hier uyt, een valſheyd uwes keuren,
Zoo gy verwiſſeld als u beter mach gebeuren;
Maer zijt vaek in der daed bedrogen door de hoop,
En vind u nader hand wel aen de quaedſte koop.

ZOowanneer een Jongman zijn goede meeninge in zaken van de liefde, aen een Dochter ontdekt heeft, en daerop alle gunſt en vriendſchap genooten, vindende naderhand haer gunſt in haet veranderd, om dat haer het geluk beter (na haer goed dunken) ſchijnd te verleenen; zoo en weet ik zoodanige Dochter niet bequamer te vergelijken als met eener die blind is, de welke in handen gegeven werd twee ſtukken geld, het eene zilver het ander goud, om van beyde te keuren dat haer dunkt beſt te zijn; 't gezichte dervende kieſt na 't beſt gevallen van de handeling, zonder zekere kennis te hebben, het ſlechtſte voor 't beſte; even alzoo gaet het veeltijds toe; een Dochter van d' eene geliefd zijnde, werd ondertuſſchen van de tweede wel verzocht, die haer aengenamer ſchijnt als d' eerſte; zulks dat zy met een blinde genegentheyd, dat is, zonder zekerheyd, oft het in der daed alzoo is, de eerſte af-ſlaet, en de tweede aen neemt, niet tegenſtaende met de eerſte groote vryigheyd gepleegt te hebben.

IVfvrouwen! zoo gy word gemind,
Van eener die gy weêr bezind;
En op een kort uw zin verkeerd,
Vyt oorſpronk van een quaed begeert;
Oft om een dit, oft om een dat,
Vw gunſte trekt van die s' eerſt had;
Om dat de tweede meerder ſchijnt,
Als gy wel aen de eerſte vijnd;
Schoon gy met d' eerſte waert zoo verd,
Dat gy hem gaeft de gunſt uws hert;
't Geen gy om yet oft niet werkeerd;
Vyt mijn onwaerde rijmpjes leerd,
Hoe dat gy door die loſſe daed,
Gantſch buyten eer, en reden gaet,

Betemd

Betemt gy 't niet „ het teeld verdriet.

DIANA, van den Prins FLORENTIVS beſtreden,
Stelt met een zoete min zijn geyle luſt te vreden;
Hy, na het Lief genot vlucht trouweloos over Zee,
En neemt haer kuyſheyd weg, en voerd haer Maegdom meê.

Iuf vrouwen, die de min wild na behooren plegen,
Strijdt wat ſtrijen kund eneghte mins-luſt tegen,
Vertrouwd beloft, noch eed, neemt vleyery niet an,
Gy raekt uw Maegdom quijt, blijft efter zonder Man.

LIevende Joakheyd, zijt gedachtig, in't ſtuk van uw Vryagie, ongeoorlooſde luſten uyt te bannen; dat is, zoo wanneer gy in Vryagie zijnde, van uw geliefde tot Mins luſte verzocht werd, met belofte van Trouwe, met Eede van ſtant-vaſt te blyven, doet gelijkerwijs het Serpent, wanneer het eenig lieffelijk geſpel, ofte zoet gelayt komt te hooren, 't gebruykt deze voorzichtigheyd, 't ſtopt met zijn ſtaert zijn oorentoe, om alzoo, 't gehoor verdovende, door het geluyt niet beweegt te worden, tot zijn nadeel, ofte ſchade. Van gelijken ſtaet een Dochter haer gehoor te ſluyten, wanneer zy van de luſt van Minne aengevochten werd, om door geen Lief gevley, in zoodanige vuyligheyd te vervallen, die doch niet anders als ſchande, en ſchade kan veroorzaken; niet tegenſtaende, gy met Eede van Trouw beloſte zijt verzekert, zoo de luſt voor de Trouw voldaen werd; dat is, zoo gy Vrouw gemaekt werd, eer gy Wettelijk getrouwt zijt, kunt gy licht Moeder worden zonder Vader, aengezien d' onzekere komſte des Doods; wat ſtaet hier uyt te verwachten, anders als ſchande, ſchade, en elende, als zijnde de vruchten van zoodanige werken.

GY Maegden, die de liefde pleegt,
En door Liefd werd tot min beweegt;
Ey hoord, ik bid u Maegden hoord,
Zoo u de luſt tot min bekoord,
En zonder gy die weêr wild ſtaen,
Het zal uw Eer, en kuyſheyd ſchaên;
En die u Vryde, werd gevrijt.

O Maegden, ſchand! ô eere ſpijt!
Gy zoekt met ſchand uw eygen ſchâ,
Schoon, 't is u ſpijt, gy loopt hem na;
Gy bid die u te ſmeeken plach,
Hy geeft u oorzaek van geklag;
Zijn luſt is al met min verzaet,
Om dat uw Maegdom met hem gaet.

Geliefdens ſtrijd, ſpruyt veel uyt nijd.

VAn PHOEBO werden eens twee Dochters voor gehouwen,
Te kiezen op der Aerd, al wat zy zelver wouwen;
't Geen d' eene wenſchen mocht, zoud' ander van IUPYN
Verdubbeld, na haer luſt, uyt gunſt gegeven zijn;
Den een vergift met nijd, wenſt een oog te verliezen,
Op dat de ander twee, mocht derven door 't verkiezen,
't Gaet ook zoo in de Min, de nijd is vaek zoo groot,
Dat zy om Liefds verderf, haer zelve brengt in nood.

VEeltijds gebeurt het onder de Menſchen, dat als yemand, van Gode met tijdelijk geluk en wel varen gezegent werd, dat als dan de nijdigheyd haer vergif, als een Peſt, weet uyt te ſpouwen, om haer even naeſten wel varen daer door te verhinderen; Van gelijken word 'er meenige vryagie verhindert, door laſter, en leugentael, van nijdige Klappayen, die doch gemeenelijk in zulke dingen bezich gevonden worden, om goede zaken te verhinderen, liefde in haet te veranderen, goe Lieden op te hitzen door ſpijt, en nijdigheyd, haer eygen verderf dubbel begeeren, om een ander te beſchadigen; qualijk doen zy, die in zulke zaken quade tongen geloof geven, en alzoo een goede wortel van Liefde tot de grond uyt roeyen; zoo wanneer zy, zonder te beſtraffen, oft de zaek wel en recht te ondertaſten, zoodanige Labbe-kakken aen honden, die meenig meteen ſchoone gelijkenis van waerheyd, groote leugens weten in de handen te ſteecken, waer door men eyndelijk zich, tot nadeel, al te laer bedrogen vind.

NIet, dat een Vryer meerder ſchaed,
Als tongen valſch, met ſchoone praet;
Niet, dat meer ſmert in 't Vryen teeld,
Als daer de nijd de waerheyd ſteeld;
Niet is 'er dat eer Liefde roofd,
Als daer men klappers tongen loofd;
Wel aen, ô Ieugd! die 't Vryen pleegd,
Wanneer dat u de nijd beweegd,
Om u in uwe Min te ſchaên,
Wild nijd, met nijd doch tegen ſtaen;
Want weert gy haer niet in 't begin,
Zy kruypt, en ſluypt, vaſt dieper in,
Breekt Liefdens wet, en minne vreugd,
Tot nadeel van verliefde Ieugd.

Hoe

Hoe nauw men 't ſluyt,, het breekt 'er uyt.

XENOPHON *verhaelt dat men niet kan beſteden,*
In zoeter vreugd den tijd, als in Liefds bezigheden;
En dat het waerlijk ſchijnt, PYRAMVS *blijken deed,*
VVanneer by THISBE *quam 's nachts vryen door de ſpleet,*
Van een geborſten muer; ô wonderlijke zake!
VVat is Liefds oeffening een aengenaem vermaken; (zoet,
Geen dwang beneemt haer kracht, geen kracht beneemt haer
Geen vreugd geeft zulken zoet, als wel de Liefde doet.

't GEEN XENOPHON verhaelt getuygen ons de dagelijkze werken, hoe dat 'er niet zoeter als Liefde is, niet kortſwijliger als in Liefds oefſening bezich te zijn; de zekerheyd van dien bewijzen ons veele, die haer in zondanige handel oeffenen; wederom, hoe verdrietig, en moeyelijk dat het is in zoodanige oeffeninge belet te werden, kunnen die gene wel afmeeten die zulx wedervaren is; niet te min, de Liefde is van zoodanige krachten; dat zy, zoo het oude ſpreek-word getuygt, alles overwint; 't werd bevonden, dat 'er niet en is dat Liefde te boven gaet; daer de Liefd oprecht is, zal zy om geen rijkdommen belet, om geen ſtrafheyd verhindert, om geen Dood geſcheyden werden; zomma Liefde blijft onverandelijk, daer haer wortel in een oprecht hert, en trouw gemoed gegrond ſtaet; daer en is niet op aerde dat liſtiger is als Liefde; niet getrouwer als Liefde; niet zoeter als Liefde; zulks, dat met deze drie de Liefde verzeld zijnde niet mooglijk en is van yemand overwonnen te werden; want Liefde is 't al; 't is al Liefde; Liefde is 't begin, het midden, en het eynde van alle dingen; vermits door Liefde, en uyt Liefde, alle dingen haer begin, en voortgank, en eynde zijn krijgende.

HEt is vergeefs wanneer uw Kind,
U Dochter werd gevrijd, gemind;
Wanneer haer Liefde werd betoond,
Die zy met weder Liefde loond;
't Is al vergeefs, indien zy held,
Na 't geen een Maegd te vrede ſteld;
Of Vader, Moeder, Vriend, oft Maeg,
Haer bidden, ſmeeken alle daeg,
Of dreygen, met een wreede ſtraf,
Haer heen, en zin te trekken af,
Van dien, op wien haer Liefde leyd,
Door trouwe Liefds genegentheyd;
't Is al vergeefs, wat datje doet,
Geen ſtraf zoo ſtraf, Liefd vind meer zoet.

Vrijſters die minnen,, en hebben geen zinnen.

O Vvondarlijke krachte! en eygenſchap der minne,
Hoe quelt gy mijn gedacht, hoe ſteurt gy my de zinnen,
Mijn plicht verey ſcht mijn werk, maer Min gund my geen (ruſt,
In alles wat ik doe vind ik my zonder luſt;
't Gedacht voed op de Min, de Min voed mijn gedachten,
Zoo ik'er tegen ſtrij vind ik my zonder krachten;
Al wat ik doe, oft mack, 't is tegen wil, en zin,
Vermits dat gy my ſteurt, ô ruſteloze Min!

SWakke Schepzels! ik meen u, min-dragende Maegden; dat dit ſpreek-woord niet te vergeefs gezeyd werd, dat'er van vind gy genuygeniſſe by u eygen zelven, hoe de gedachten kunnen verwoert werden in zoete bedenkinge, dat bevind gy dik niels; hoe die zuere bedenkingen wederom veranderen in droevige gepeynzen, dat leerd d' ervarenis aen u allen; maer hoe men deze minne krachten zal verwinnen, dat leeren u de reden; wel is waer dat de eygenſchap van 't minnen niet alleen de redelijke, maer ook mede alle de onredelijke Schepzelen van Gode ingeſtort is, zulks dat'er, mijns oordeels, geen leven zonder beweginge van minne zijn kan; edoch, meer in d' eene, min in d' ander, en dat ze noodig zy is onnoodig te bewijzen, maer 't is noodig haer onnoodigheyd te leeren mijden; onnodige minne werd hier verſtaen overvloedige minne, dat is de zoodanige die buyten Eer, en ſchaemte, voor haer behoorlijke tijd geope nbaert werd.

ALs 't Maegde hert de Min gevoeld,
En Min in haer gedachten woeld,
Zoo, dat zy die niet tegen ſtaet,
Maer hare vlammen branden laet;
Dat is, zoo zy in haer gemoed
De min geen tegenſtant en doet,
Maer voed mins zoetheyd in haer hert,
Zoo baerd die zoetheyd bitt're ſmert;
't Zy wat zy doet zy heeft geen luſt,
Waer dat zy gaet zy vind geen ruſt;
De zinnen ſtrijden onder een,
De Min paſt nocht op wet, nocht reên;
Maer doet een ſwakke Maegd beſtaen,
't Geen noyt van Maegden diend gedaen.

Liefds

Liefds Offerand,, voed minne brand.

Liefds offer voed de Min, mins luſt doet Liefd verwekken;
De Liefde doet de Min, en Min de Liefde trekken,
Tot liefdens Offerand; Liefds offer is gevry;
VVaer meê den Minnaer zoekt 't genot van minnery;
Is Min op Liefd gegrond, zoo baerd die Minne vreugde;
Maer ſtaetze op de luſt, zoo teeldze ongenoegde;
VVaer Min de Liefde voed, daer ſtookt ze zoete brand,
En maekt door Echte trouw een zuyv're Offerand.

ALzoo wy zeggen dat Liefde Minne, en Min de Liefde veroorzaekt, moet hier verſtaen werden zodanige Liefde die uyt beweginge van Minne voortkomt; zulks dat die gene die zich van Min, dat is vleeſchelijke luſten voeld geraekt te zijn, zal de zelvige luſten aenleyden om te lieven, en door Liefde te komen tot Echtelijk verzamen; waer toe hy aen 't Geliefde alle beweeg-midd'len zal op offeren; en gelijk de Liefde door de Min, eren alzoo kan de Min door de Liefde Echts verbinteniſſe veroorzaken; dezen in zulker voegen aengeleyd gedijd tot Eer en Welluſt, daer in tegendeel de Min zonder Liefde, haer luſten zoekt te plegen, is haer belooning oneer, en ellende.

WAer de Liefd, gegrond op Minne,
Minnaers 't lieven doet beginnen,
Daer geniet de Min haer vreugd,
Mits die Min beſtaet in Deugd;
Min die liefd gebruykt in 't vryen,
Leerd de Liefde Minne mijen;
Min die maer alleenig ziet,
Op de luſt, en verder niet;
Liefdelooze min teeld ſchanden,
Mits de luſt het hert doet branden,
Meer tot welluſt, als tot trouw,
Zulke Minne teeld berouw;
Rechte Min moet Liefde plegen,
Liefd, en Min tot Echt genegen,
Geven aen verliefde leugd,
Echte welluſt, minne vreugd.

Al zijt gy vêrt „ noyt uyt het hert.

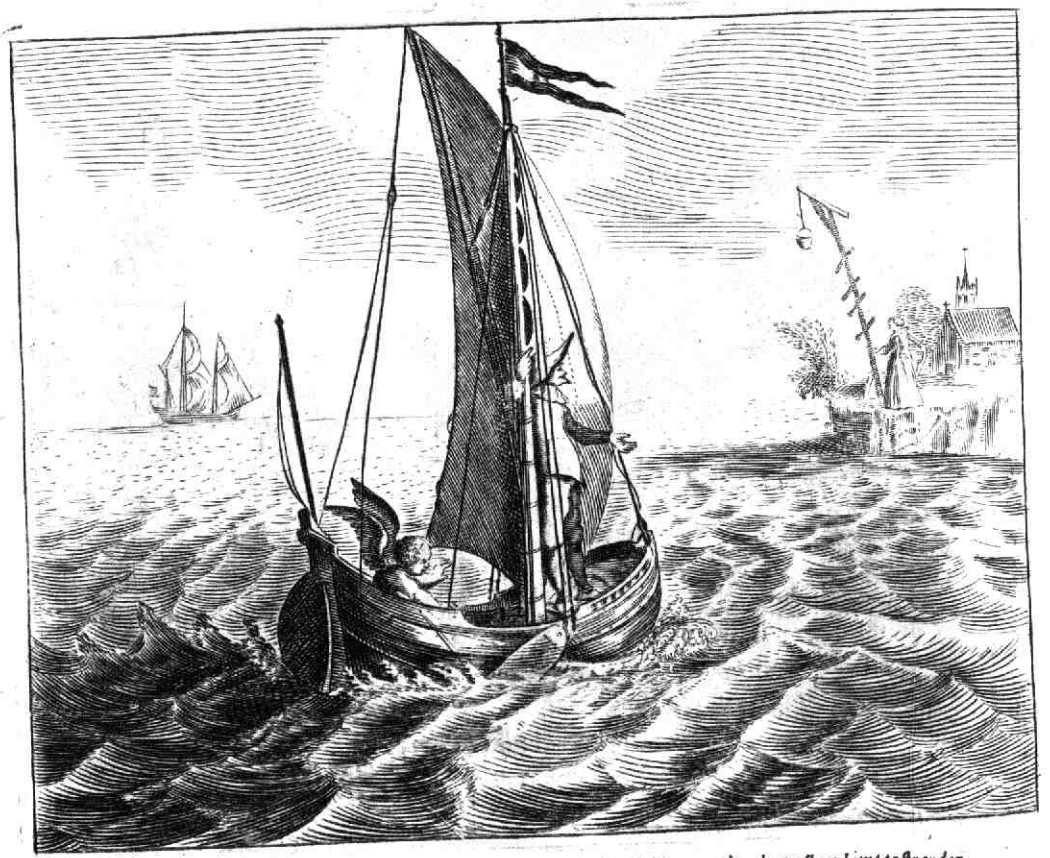

DE ongebaande Zee wel ſpeeloos e baren,
Doet tuſſchen hoop en vrees mijn lie vend herte waven;
De Liefd is als de Zee, den Minnaer als het Schip;
De vveêr-liefd als een baek, de af keer als een klip;
Indien het Schip verwalt, door afkeer komt teſtranden,
Soo is de hoop te niet van veylig te belanden;
Toon my in Liefdens Zee, wvv vveêr-liefd tot een Baek,
Op dat ik zoo, mijn Lief! in liefdens Haven raek.

WEL te recht mach Liefde by de Zee vergeleken werden, ten aenzien haerer verandering, die de eene uur hoop, d' ander vreeze doet veroorzaken; even gaet het met een Minnaer als den Schipper, zoo wanneer hy zich op Zee vind, alwaer hy d' eene dag goed weêr, en d' ander dag ſtormen, en bulderende winden gewaer werd, drijvende met hoop en vreeze, alwaer hem de ongeſtuyme baren, en opgeſwollen waeer-vloeden zullen voeren, en dat niet zonder ſwarigheyd van de gewenſchte haven nimmer te bekomen; den Minnaer nu hoop hebbende van zijn geliefde te verkrijgen, geeft in 't kort een vreeze van haer te moeten derven; ſweeft in de baren van miſtrooſtigheyd; drijft door de ſtormwinden, van nijdige achterklappers, na de ſtrand van afkeer, en op klippen van miſgunſtigheyd, alwaer hy, berooft van liefdens hope, ſchipbruek zijner Liefde heeft te lijden.

LIef! al zijt gy verd geſcheyden,
Liefde zal mijn hert geleyden,
Liefde drijſt het herte voort,
Liefde komt zijn lief aen boort;
Door de Liefde lijd ik vreeze,
Liefde zoekt uyt vrees te Wezen,
Even zoo den Schipper doet,
Als hem treft de tegenſpoet;
Treft hem 't onweêr met zijn winden,
Hy tracht goede reê te vinden,
Veyle haven, vaſte ſtrand;
Daer hy ſchadeloos beland;
Even gaet het my in 't minnen,
Ik zoek gunſt by u te winnen,
Die my van des nijders nijd,
In mijn liefdens vrees bevrijd.

Lijden

Lijden baerd Liefde.

IK lijd op hoop van vreugd, en zoek mijn vreugd door lijden;
Mijn lijden voedt mijn troost, mijn ſmert baert my verblijden.
Gy haet my mits ik mijn, gy mint om dat ik ly,
Al 't geen de Min tot ſtraf bedenken kan voor my;
Wie zich het zuur getrooſt, en 't zuur, om 't zoet, wil ſmaken,
Die kan uyt pijn zijn vreugd, uyt lijden liefde maken;
VVie aenhoud die verkrijgt; wie bid die werd verhoord;
Door lijden, en door liefd, werd menig Maegd bekoord.

VErliefde Ionkheyd, gelijk men de geneesmiddelen vind tegens de ziekte, en dat men de aller hardſte ſtoffen kan verzachten door het vuur; even alzoo is de ſtantvaſtigheyd een beweeg middel, aen 't geminde, tot wederminne; te meer, wanneer die zelvige met een lijdzame gedultigheyd op neemt, alle de tegenheden die de geliefde aen hter lief-dragende te voren brengt; 't werd bevonden eygen te zijn aen de Menſchen, en meeſt de Vrouwen, hier gemeent de Vrijſters, dat haer genegentheden drijven op veranderingen, zijnde heden dus, morgen zoo gezint; wat men nu met ſmeeken niet en kan, zal men dan door geduldig lijden wel verkrijgen, zulks dat de volherdinge in liefde, dragende liefds lijden lijdzamelijk, weder liefde kan veroorzaken.

MEn weekt het harde ſtael door 't vuur,
Het zoet verkrijgt men door het zuur;
De kerne werd niet eer geſmaekt,
Voor dat de noote zy gekraekt.
Wat Minne is 'er ſonder ſtrijd?
Wat Minnaer, die geen weêrſtoot lijd?
Ik houd die liefde niet zoo zoet,
Die noyt met lijden was gevoed,
Als wel die lieſd daer ſmert en ſmaet,
Zomwijlen tuſſchen beyde gaet,
De zoetſte zoetheyd die men vind,
Wanneer men liefde draegt, oft mind,
Die volgt als Min, na veel verdriet,
't Geminde voor zin deel geniet;
Geen liever Bruyd, voor 't lievend hert,
Als die met pijn verkregen werd.

Schijn

Schijn bedriegt.

ZEVXIS, *door Schilder-kunſt, 't gevogelt heeft bedroogen,*
Als 't na zijn Schildery, uyt luſt, is neêr gevloogen,
Om Druyven, met Pinceel gemaeld, te pikken af,
't Geen aen 't gevogelt niet als hout, en verwe gaf;

De ſchijn bedriegt, door luſt, en luſt bedriegter veele,
Een Maegd heeft dikwijls niet 't geen zy behoord te deelen;
In 't kort, en tot beſluyt, 't Is waerdig dat men 't lackt,
Veel Maegden Vrouwen zijn, eer men haer Vrouwen mackt.

ZEVXIS, op een tijdſekere Druyven geſchildert hebbende, heeft die zelvige zoo levendig gemaeld, dat de Vogelijes daer nagevlogen zijn, om die af te pikken, maer hebben haer, door ſchijn, bedroogen gevonden; Alzoogaet het heden in de Wereld, in 't ſluk van vryagie, de Vroomen niet te na geſproken; Hoe menigen Dochter ſchijnt 'er te weezen het geene dat zy niet en is, te weeren Maegd, welke naem oftre de eygenſchap van dien, een eerlijke Dochter toe behoord; Maer aengezien de Maegdom dikmaels lang verlooren is geweeſt, werd 'er menig door ſchijn bedroogen; in der waerheyd zijn zoodanige Dochters Zeuxis veel' overtreffende, en veel eerder Parrafius gelijck, die niet de Vogelen, maer de Menſchen, ja zelfs Zeuxis met zijn kunſt bedroogen heeft, als hy in een zeeker Schildery, een gordijn gemaekt hadde, welke Zeuxis wilde opſchuyven, meenende daer de Schildery achter te vinden, maer bevond dat het gordijn, de Schildery zelfs was.

GY die uw handel drijft in Min,
Leeſt dit voor 't laetſt, let op de zin;
Het zal u Leeren, hoe en wat
In 't Minnen diend te zijn gevat;
En wat 'er, in de Vryery,
De Ieugt somtijds van noode zy;
Een heuſche mond, en kloeck verſtand,
Een zoete tong, een kuyſche hand,
Een eerbaer hert, een vrome Geeſt,
Een Reyn gemoed dat zonden vreeſt;
Geduldigheyd, die menig ſtrijd
Weet uyt te voeren, tot de tijd
Vergund, dat gy die tijd beleeft,
Dat gy de maegdom over geeſt
Door reyne lieſd, en Echte trouw;
Dit maekt de maegd een blijde Vrouw.

EYNDE

HET DERDE DEEL,

Beſtaende in

TOONEEL SPEELEN.

Liefdbloeyends Offerande,

Uytgebeeld door navolgende Perſoonen.

LIEFDBLOEYENDE.
REY van RETHORICA.
APOLLO.
PALLAS.
OUD-MAN.
OUDE-VROUW.
TWEE WEEZEN.

LIEFDBLOEYEND, met REY van RETHORICA, dragende 't Blayzoen, met 'et Altaer, en een mandeken met groene bladeren; twee WEEZEN, met de OUDE-MAN, en OUDE-VROUW.

HEeft Roma oyt geroemd op haer Romeynſe daden,
Soo roem ik heden dan het lof van dijn genaden,
Ha goedertieren Goôn! die Rome gaeft dat luk,
En my tot dus lang hebt verloſt uyt alle druk;
Wanneer de ſchrale nijd met opgeſpalkte kaken,
Haer bitt're laſter ſpoog, om daer door dor te maken
De bloeyſſels van mijn ſtam, en 't weeld'rig Eglentier,
Dat in zijn groente bljft, trots 't groene Lauwerier,
U zy dien lof, ô Goon! die, als een milden regen,
Apolloos Hypocreen verleenden daer en tegen,
Dat nocht de ſchrand're haet, nocht noyt vernoegde nijd
Meer wonnen op mijn lof, als ingekropte ſpijt.
De ſpruyten die ik queek met aengenaem vermaken,
Die yveren met luſt tot welſtant van mijn zaken.
De lent, de lieve lent, de lente van de gunſt,
Die voed mijn Eglentier in 't bloeyen van de kunſt;
Liefdbloeyend bloeyd in liefd, liefd doet liefdbloeyend groeyen,
Soo dat liefdbloeyend zal, en moet, in liefde bloeyen,
Mits dien der Goden gunſt, en Burger-Vaders min
Noch zijn tot mywaerts g'lijk zy waren in 't begin;
Dies wegen zal mijn Rey, ô driemael drie Godinnen!
Met alle dankbaerheyd dees offerand beginnen;
Ontfangt mijn offer dan met zingende gebeên,
En zie ten Hemel af, ô Goden! hier beneên.
Koom, blaker, brand, en ſmeul, vang aen dijn offer vieren,
En ſtook op uw Altaer dees groene Eglentieren,
Den God Apoll ter eer, op dat hy dees mijn ſtaet,
Die dus lang heeft geduurt, gedurig duren laet;
Begin, kunſt milde Rey! (in 't midden van het branden)
Een zoet gezang vermengd met dees uw offeranden;
Beweeg de Goden zelfs met zang, en kunſt vermaek,
Tot voordeel van mijn wenſch, en welſtand van de zaek.

Den Hemel (zijnde vol Goden) werd geopend; APOLLO en PALLAS treden af, en komen voorder; ondertuſſchen werd dit navolgende gezongen, en daer by gebrand-offerd.

KEurige kruydjes, geurige vruchjes,
Smeult, en ſmookt,
Op dat uw brand met zoete luchjes,
Ten Hemel rookt;
Opend de wolken, opend uw zalen,
O Goôn! laet gunſt
Op ouderlooze Weezen dalen,
Door onze kunſt,
Het offeren dat gy ziet geſchieden,
O groote Goon!

Van

Vereyſcht dijn gunſt aen ons te bieden,
Dies wy uw troon
Begroeten met de offeranden
Van onze ſchaer,
Die kruyden en die bloemen branden
Op liefds Altaer.
Het Goddelijk luyſterd na gebeden,
En ſchijnd voldaen;
Apollo komt van boven treden,
En neder gaen.
Wellekoom, wellekoom God en Godinne,
Gy die uyt gunſt,
Toond Liefdbloeyend uwe minne,
Door liefd, en kunſt.

Apollo. Liefd-bloeyend, eed'le maegd! die honderd vijftig jaren
Uw ſpruyten hebt gequeekt, met hulp van dees uw ſcharen;
De wangunſt heeft al lang uw ondergang gezocht,
Het werk daer toe begoſt, maer noyt niet uytgewrocht;
De ſchrale nijd die zocht uw telgen te verdrogen,
Dan doch door mijn beleyd ontbrak haer dat vermogen;
Al waert gy voor een wijl verſchoven, en verdrukt,
Gy blijft noch die gy waert, en word noyt uyt gerukt;
Geworteld ſtaet u ſtam, geplant door Karels wetten,
Wiens Keyzerlijke macht u in den zetel zetten
Van Hollands hoogſte roem; 't welk tuygd het oude blijk,
Waer meed u heeft vereerdden Vorſt van 't Roomſche Rijk,
Dien grooten Adelaer, en pronk van alle Kroonen;
Niet minder zal de macht mijns Godheyds u betoonen,
Liefdbloeyend (door mijn gunſt) in Liefde bloeyen zal,
Al waer 't dat haet en nijd uytſpogen bitt're gal,
Noch zal u Eglentier door mijne zegen groeyen;
Liefdbloeyend, eed'le maegd! gy zult in Liefde bloeyen;
Gy zijt, en blijft in gunſt van Aerdſch, en Hemelſch Goôn.

Pallas. Noyt ſterffelijke nijd en zal Liefdbloeyend doôn;
De wangunſt nimmer zal vernielen, nocht verdelgen
De ſpruyten van uw ſtam, de groente van uw telgen,
De bloeyſſems van uw ſtruyk, de bladers van uw groen;
Gy zijt Liefdbloeyend, en je blijft in eêlen doen.
Uw haters haet is wind; uw nijders nijd maer ſpoken,
En vruchteloos zy 't vuur van uw verderven ſtoken.

Oud-m. 't Onſterflijk zy daer voor op 't hoogſt van ons begroet,
Oude-v. Vermids Liefdbloeyend ons haer rijken offer doet.
Wees-j. Ey Goden! zegend doch Liefdbloeyend, als voor dezen.
Wees-j. Mits zy haer inkomſt geeft ons ouderlooze Weezen.
Oude-m. Ey Goden! zegend gy Liefdbloeyend, d' oude maegd.
Oude-v. Mits zy voor d' ouderdom getrouwlijk zorge draegd.

Wees-j. Ey Goden! laet Liefdbloeyend liefde noyt vermindren.
Wees-ji. Mits zy, als moeder, zorgd voor vaderlooze kindren.
Oud-m. Ey Goden! uwe gunſt Liefdbloeyend zeeg'nen moet.
Oude-v. Vermits haer zegen ons, en deze Weezen voed.
Pallas. Vertrouw Minerva, die Liefdbloeyend liefd zal dragen,
Op dat zy zy een ſteun u, in uw oude dagen;
Liefdbloeyende, mijn liefd, mijn Goddelijke macht,
Die zullen ſtrekken over u, en uw geſlacht;
Indien dat yemand tracht uw ſpruyten af te ſnoeyen,
En door wangunſtigheyd uw wort'len uyt te roeyen,
Die zal bevinden, dat zijn arbeyd is als wind,
Door dien gy, eed'le maegd, van 't Godlijk zijt bemind.
Apollo. Ik zal de Hypocreen doen uyt Pernaſſo brengen,
En met een vollen vloed uw Eglentier beſprengen,
Op dat Liefdbloeyend bloey, en liefd in kunſt vermeerd,
En kunſt in liefde werkt, 't gun nut met vreugde leerd,
Liefdbl. Wijl dijn onſterflijkheyd, ons offer hebt ontfangen;
Sal u Rethorica met dank van haer lofzangen
Vergelden uwe gunſt, en zegen neêr geſtort,
Op dees mijn telgen, wel verwelkt, maer noyt verdord.

REY van RETHORICA zingende.

Stemme: 'k Sie den Hemel vol van vreugde.

Gelaurierde kunſt-Godinne Rethorijk!
Offer vreugde van Muſijk;
Nu dat ons de Goden minnen,
Die de kunſt
Zegenen met milde gunſt;
Lof, en dank,
Zy den Hemel, met gezank.
Cier uw zoete rijmeryen Rethorijk!
Cier uw rijmpjes met Muſijk;
Op dat nu in deze tyen Onze kunſt
Groey, en bloey, door Goden gunſt;
Lof, en dank,
Zy den Hemel, met gezank.
Loof den Hemel voor zijn zegen Lieve jeugd!
Offer aen de Goden vreugd;
Zoekt haer Godheyd te bewegen,
Dat hun gunſt
Zegen onze zoete kunſt;
Lof, en dank,
Zy den Hemel met gezank.
Helpt ons blijde blijdſchap tuygen Pluymgediert!
Zoete dennetjes tiereliert,
Nu my voor Liefds altaer buygen Hier in 't groen,
Daer my onze offer doen,
En tot dank
Eeren d' Hemel, met gezank;

REY van RETHORICA, aen de toezienders.

Gy Heeren, Juff'ren! die kunſten komt by woonen,
Om aen te ſchouwen 't gun de ſchouburg zal vertoonen;
(Toehoorders zedigheyd verſtrekt kunſt luſt en ſpoor)
Dies bidden wy, verleen ons ſtilte, en gehoor.

EYNDE.

DIANA

DIANA

Bly-eynde-ſpel.

INHOVD.

Diana *(uyt Koninglijk Geſlacht, binnen 't Hof van Grieken als balling) werd op trouws beloften, van* Florentius *beſlapen, hy haer onteerd latende, pleegt vryagie met* Cecilia, *Princes van Griecken.*

Diana *(over haer ongeval miſmoedig) gaet tot Heydenſche waerſegſters, die haer ontdecken (door eenige helſche Geeſten) de liefde van* Florentius *tot* Cecilia; *dies* Diana *haer keerende tot een Kluyzenaer, neemt aen diergelijcke ſchijn, en treedt ten Hove, om met gelegentheyd* Florentius *in zijn liefde, tot de Princes, te ſtutten.*

Floriaen, *onbekende broeder van* Diana, *onthoud zich, in ſchijn van Herder, buyten Athenen, weynig weegs van 't hof; de Princes* Cecilia, *aldaer verſchijnende, ontſteekt in liefde; toond hem haer genegentheyd; hy, ten hoogſten verwonderd, raed haer tot verder inzicht; edoch! vruchteloos; de Princes volherdende, doet hem beſluyten haer zijn liefde op te offeren, onder beloften van eeuwighe getrouwigheyd.*

Florentius, *dit hoorende, beklaegd hun voor den Koning, die hier op den Prins machtig maekt, den Herder in verzekeringe te nemen.*

Floriaen, *beſloten hebbende met de Princes (in Herderrinne kleeding) uyt het Hof te vluchten, werd vervolgd, en in 't boſch achter haeld, gevankelijk ten Hove gebracht, en ter dood veroordeeld; knielende voor 't ſwaerd, wel gemoedigt om te ſterven, vertoond haer* Diana *in ſchijn van Kluyzenaer; doet het recht ophouden; raekt* Florentius *zijn geweten; hy die zich zelven ſpiegeld in 't gemoed, herdenkt zijn eeden, en trouws beloften aen* Diana *gedaen, beeld zich in het ſterven; bekend zijn ontrouw;* Diana *ontdekt haer; den Prins verzoekt van haer verſchooning; valt den Koning te voet, bid genade voor hem, en den Herder; die zijn perzoon, als ook zijn afkomſt, en geſlacht, bekend maekt; werd van* Diana *in broederlijke liefde omhelſt; den Koning, dit ziende, werd beweegd; toond voor ſtraf, gunſtige medogentheyd; gund den Herder 't leven, neemt hem aen voor ſwager, doet hem trouwen met zijn dochter de Princes* Cecilia, *en* Florentius *met* Diana; *eyndigd alzoo hun droefheyd in vreugde.*

PERSONEN.

DIANA, een vervallen Princes.
FLORENTIUS, een Grieks Prins.
KONING van Grieken.
ALLERDUS, Hoveling.
HEYDENSCHE Kol.
REY, van Heydenſche Tovereſſen.
PLUTO, en eenige Helſche Geeſten.
CECILIA, Princes van Grieken.
FLORIAEN, een vervallen Prins, in Herders ſchijn.
LAURA, Herderin.
CORIDON, Herder.
REY, van Herderinnen.
RODRIGO, een Spaenſche Gek, dienaer van *Florentius.*
EREMYT.
PAGIE.
RECHTERS.
SCHERPRECHTER Stom.

Het Tooneel beeld af. het Hof van Grieken.

EERSTE HANDELING.

DIANA.

TOt eenzaemheyd dwingt my een zoete kracht des mins,
Om voeden mijn gedacht op u, mijn waerde Prins;
Prins die mijn ziel gebied, Prins die ik heb gezworen
Te houden voor mijn lief, en zielens uytverkoren;
Steeds flikkerd voor mijn oog dat lieffelijke licht
(Met een verliefde brand) van uw ſtarend gezicht;
Steeds dunkt my dat ik zie tot mywaerts komen treden,
Twee beenen trots van ſtal onder uw brave leden;
Volmaekt, en moedig held! den tijd is lang voor by,
Die gy beſloten had te komen hier by my;

Florentius uyt. Waer toefdy doch zoo lang, en laet my eenig wachten
Volzware fantazy, bekommerd van gedachten?
Sijt wellekom mijn lief. *Florent.* En gy Princes gegroet.

Diana. Met dankbaerheyd ik uwe wenſch vergelden moet;
Waer bleef mijn lief zo lang? *Flor.* Hoe lang? mijn uytgelezen!
De tijd die dunkt u lang te zijn, lief, door 't afwezen;
Gelijk gy my, Princes, ook vack getuygen doet,
Elk uur een jaer te zijn als ik u derven moet,
Diana, lief! voldoe, door liefde, minnens lusjes.

Diana. Waer meê mijn tweede ziel? *Flor.* Maer met uw lieve kusjes.

Diana. Met kusjes, waerde Prins? *Flor.* Met kusjes, ach! Mevrouw,
Van uwe lipjes rood bedouwd met Hemels douw.

Diana. Ten aenzien dat de liefd uw luſt zoo hoog doet ſteyg'ren,
Doch! onder dwang van eer, zoo kan ik dat niet weyg'ren;
Dies boet uw liefdens luſt in eerelijke vreugd.

Florent. 't Is my de grootſte vreugd die gy my geven meugd;
Princes, Diana lief! die kus geen kus verſtrekt,
Mits gy u lipjes my, mijn lief! te haeſt onttrekt.

Diana. Wel zijt gy niet te vreên?
Soo neemt 'er twee voor een;
't Gevogelt in de boomen,
Noch ſtomme water ſtromen,
Verklikken nimmer 't zoet,
Dat liefde, lievert, doet.

Florent. 'k Voel door mijn ingewand
Een minnelijke brand,

Die

Die ik alleen door 't kuſſen,
Diana, niet kan bluſſen;
Die niet ten eynd en raekt,
Voor min mins luſten ſmaekt.

Diana. Mijn Prins, hoor mijn gebeden,
Ey, dwing uw luſt met reden,
De vlamme dieu queld,
Door reên ter neder ſteld;
Tot u mijn zinnen neygen,
't Lichaem zal zijn uw eygen;
Maer tijd en wil noch niet,
Dat u die gunſt geſchied,

Florent. Mijn Engel! wat voor wetten)
Sijn 't die ons luſt beletten?
Sijn (door verloofde trouw)
Wy niet als man en vrouw?

Diana. Wel door beloften, maer niet wettelijk verbonden;
Soo wy de luſt voldoen, vervallen wy in zonden.

Florent. Soo luſt de zonden teeld, wat baet dan echte trouw?

Diana. Om dat door trouw de luſt vry ſtaet aen man en vrouw.

Florent. Kan luſt, door trouw, den menſch bevryen van zonds plagen?

Diana. Och ja, zoo hy zijn luſt voldoet na Gods behagen.

Florent. Op wat manier kan luſt na Gods behagen gaen?

Diana. Dat men geen minne pleegt voor 't trouwen is gedaen.

Florent. Hoe! kan dan trouw den menſch voor mins miſdoen bevryen?

Diana. De trouw die ſteld de ſtraf van minne luſt ter zyen.

Florent. En is ons trouw verbond niet vaſt genoeg geſchied?

Diana. Wel tuſſchen u en my, maer voor de wereld niet.

Florent. Wat tuſſchen ons geſchied de wereld zal 't niet weten.

Diana. Voor God te veynzen is maer onnut tijd verſleten.

Florent. Wy zijn voor God getrouwd, dies mach het wel beſtaen.

Diana. Niet eer, mijn lief, voor dat de wereld is voldaen.

Florent. Diana, ziet men 't niet gebeuren alle dagen?

Diana. Om dat 'er zonden zijn vermeerderen de plagen.

Florent. 't Is ingenomen waen die mijn Diana queld.

Diana. 't Is graegte die mijn Prins door minne tocht ontſteld.

Florent. 't Is ſchijn van yet, maer niet, dat my Princes wil peyen.

Diana. Ach Prins! zoekt gy my dan tot oneer aen te leyen?
Te ſchenden door de luſt van uw onrijpe min?
Bedaer, ey Prins bedaer! en trekt uw luſten in.

Florent. Soud mijn Diana my die valſcheyd toe vertrouwen,
Dat ik na mins genot, aen haer geen woord zou houwen?
Dat ik de luſt van min zou plegen aen Mevrouw,
En ſchenden hare jeugd, en breken mijne trouw?

Dat

Dat ik haer kuyſheyd zoud met vuyle min beſmetten,
O neen Diana! neen, oprechte liefdens wetten
Verbinden my zoo vaſt, ſchoon min haer wil genoot,
Ik blijf (dat zweer ik u) getrouw tot in der dood.

Diana. De min beloofd wel veel op hoope van genieten;
De min is zoo van aert, zy laet haer niet verdrieten
Hoe zware laſt zy draegd, wat ongeval zy lijd,
Wat moeyelijk zy doet; wat ſtrijden dat zy ſtrijd,
Wat eeden dat zy zweert om tot haer wil te komen;
Florentius, ach Prins! wat hebt gy voor-genomen,
Diana tot u wil te brengen? ruſt, ey ruſt!

Florent. Niet eer mijn lief, voor dat mijn vlam is uytgebluſcht.

Diana. Uw vlam, Florentius! moet gy (door reden) doven.

Florent. Diana, lief, de min gaet reede ver te boven.

Diana. Waer min gaet boven reên daer ſtrekt de min tot quaed.

Florent. Dan niet, wanneer de min op trouws beloften gaet.

Diana. Wie min pleegt op beloft van echtelijk te trouwen,
Die vind in plaets van trouw, helaes! wel na berouwen.

Florent. Berouw komt door bedrog, maer door de minne niet.

Diana. 't Bedrog komt door de min, door mins luſt komt verdriet;
Verdriet dat baerd berouw; dies komt berouw door minne,
Wanneer men buyten echt mins luſt niet wil verwinnen.

Florent. Niet wil! hoe willen lief? mijn wil heeft hier geen macht,
Ten aenzien dat mijn luſt is van te groote kracht.

Diana. Ach! herte ſteelder! 't ſchijnt gy herten weet te raken,
En al mijn tegenſtel gantſch krachteloos te maken;
Sult gy my zijn getrouw? *Florent.* Ach! twijffeld gy daer aen?
Soo 'k niet getrouw en blijf moed my de moord wel ſlaen.

Diana. 'k vertrow mijn waerde Prins die eeden niet te breken.

Florent. De ſprakelooze ſteenen zullen eerder ſpreken,
Eer door mijn ontrouw mijn Princes raekt in verdriet.

Diana. Soo laet ons gaen daer min de lieve luſt geniet. *Binnen.*

KONING, met al het Hof-gezin.

Wie woont 'er minſt op aerd die Gode meeſt behaegd?
Die, die in lief en leed hem even dankbaer draegd,
En die de gaven (van des Hemels macht gezonden)
Behoorelijk gebruykt, die werd 'er minſt gevonden;
Wat ſchepzel heeft natuur ter wereld ooyt geteeld?
Wat gaven het geluk de menſchen uyt gedeeld?
Wat gunſt heeft het geluk den menſch toe kunnen voegen,
Daer hy zich dankbaerlijk heeft laten meê genoegen?
't Sy Keyzer, Koning, Prins, Monarch, oft Vorſt, oft Heer,
Hoe hooger in 't geluk, hoe grooter in begeer;

Bezit hy Rijk en Kroon, beheerſcht hy land en lieden,
Heeft hy zijn wil tot wet, doet welluſt hem gebieden,
Noch is het niet genoeg; zoo ik bewijs betracht,
Behoef ik anders niet als Alexanders macht;
Wiens overheerſching van de onverzade luſten,
Hem noyt (hoe veel hy had) volkomen lieten ruſten;
O dwaze zotterny! getuyge dat beſtaet
De rijkdom in 't vernoegen, niet in d' overdaed.

Mijn Scepter en mijn Kroon, mijn Rijk en mijn gebieden,
Beſwaren my veel meer met zorgen en verdriet,
Als 't zober leven van gemeene ſlechte lieden,
Wiens arbeyd geeft de koſt, en zorgen verder niet;
't Genoegen is haer ſchat, daer zijn zy meê te vreden,
Na d' arbeyd volgd de ruſt, den dag die brengt den nacht,
Om ruſten, door de ſlaep, haer 's daegs vermoeyde leden;
Wanneer een Prins met vrees zijn vyands komſt verwacht,
Wiens zorgen d' honger ſteeld, wiens ſtadelijk genieten
Verliezen doet in t' eynd, door overvloed, de ſmack;
Want door gewoonte zijn de luſten mijn verdrieten,
Mits ik door luſt tot luſt in dieper onruſt raek.
Wel waer toe dit verhael? een Vorſt die is geboren
Tot dienſten van zijn volk, zoo wel, als tot haer Heer;
Hoe zuft mijn moedig hert? heb ik de moed verloren,
En tracht mijn heuſch gemoed dan na geen hoger eer?
Mijn roem die ſteygerd op, 't geluk verheft mijn daden,
En klimt, van dag tot dag, vaſt na den Hemel toe,
Mijn vyand leyd geveld, en ſmeekt my om genaden;
Helden! uw vroomheyd ik daer van bedanken doe.

U dank ik Hemel voogd voor uw genadigheden,
Dat ik mijn Rijk bezit in ſtille ruſt en vrede;
En dat ik veylig ſwaey den Scepter in de hand,
Ja hebbe tot mijn dienſt de Vorſten van het land;
In lang gewenſchte vreed zijn al mijn Onderzaten,
Die met de vrede haer zeer wel vernoegen laten.
Allerde! 'k ben gezind te rijden op de jacht,
Spoeyd u ten Hoof, en ſchik dat alles zy volbracht
Wat noodig is, om 't wild uyt boſch en veld te jagen,
En dat op morgen voor het krieken van den dage,
Allerd. Grootmogend Majeſteyt! ik maekten 't al gereed,
Zoo haeſt de pagie my daer van de kennis deed;
Het jacht tuyg is by een, ik heb de beſte honden
Gekoppelt, en daer by de brakken 't zaem gebonden;

En wat 'er tot de jacht noch meer van noode zy
Is vaerdig, en gereed. *Kon.* Men zael mijn paerd daer by. *Binnen.*

Trompetter blaeſt, het Daget in den Ooſten.

FLORENTIUS treed van 't Ledekant, laet **DIANA** ſlapen, en neemt zijn afſcheyd.

Aurora pronkt op 't ſchoonſt de bloozen van haer kaken,
En flikkert met dien glans over de bruyne daken;
Æolus blaeſt met kracht een ſtijve voor de wind,
En met een harde loop het ſnel gety begint,
Tot gunſt en dienſt van my; vaer wel Atheenſche ſtroomen,
Met al uw rijk geweſt, van bergen, boſch, en boomen;
Vaer wel mijn lief, vaer wel pronk-peerel in de deugd;
Vaer wel Diana puyk van al d' Atheenſche jeugd;
Ik ben door nood geperſt van u, mijn lief, te ſcheyen,
De ſchepen zijn gereed met alle de galleyen,
Om heden t' zeyl te gaen; hoe Prins! verlaet gy dan
Uw eed, uw lief, uw trouw? wel ja, wat leyd daer an?
O neen! ô ja! ô neen! ô neen, ik mach niet vlieden;
Hoe Prins! wie is 'er die u 't vluchten kan verbieden?
Mijn eed, mijn trouw, mijn min; mijn min, mijn trouw, mijn eed.
Die zijn my, Minnegod, ten alderhoogſten leet;
Hoe dan? vlucht ik van hier? vervloekte minne luſten!
Die my 't gedacht verſtroyd, wat baerd gy my onruſten;
Ik weet niet wat ik wil, ik heb Diaen onteerd,
Mijn hert (door nieuwe luſt) Cecilia begeerd;
Dies ik mijn reyze ſtaek, om die Princeſte te minnen,
En ban Diana uyt het diepſte van mijn zinnen;
Haer liefde walligd my, en voed afkeerigheyd,
Zoo dat mijn liefde nu van u, Diana, ſcheyd. *Binnen.*

DIANA ontwakende.

Wat ſchrik bekneld my 't hert, door bange nare droomen?
Waer toe, ô Hemel! is Diana, laes! gekomen?
Mijn eerbaerheyd onteerd, mijn zuyverheyd geſchend,
O gy meyneedigen verrader! als gy bent;
Paſt gy op eer nocht eed? ô Hemel! kan 't geſchieden,
Met zulk bedrog mijn eer te ſteelen, en te vlieden?
De plaetze leeg? eylaes! eylaes! bedroefd gezucht!
Verhef mijn nare ſtem tot boven in de lucht;
O maegden ſchenner! die Diana hebt bedrogen,
Zoo dat zy traen op traen moet ſtorten uyt haer oogen;
O roover van mijn eer! ô ſchender van mijn jeugd!
O moorder van mijn hert! ô dief van al mijn vreugd!

Zijn

Zijn dit beloften die gy ſwoert aen my, te houwen.
O valſche eeden! wat mocht ik op u vertrouwen?
Op u, ik zeg op u, die my, laes! hebt vervoerd,
En tot de luſt gebracht als gy my trouwheyd ſwoert,
O eerelooze guyt! die door meyneedig liegen,
In vuyle minne luſt, Diana moſt bedriegen;
My dunkt dat haer de aerd van mijnent wegen ſchaemd,
Vermits gy hebt gedaen het geen geen Prins betaemd;
Waer door ik my de ſpreuk nu ſtellen mach voor oogen,
Wie lichtelijck geloofd word lichtelijk bedrogen.
Ik kniel ter aerden neêr, nu van mijn eer ontbloot,
Ey Hemel! gun my doch uw byſtant in mijn nood;
Oy me onteerde maegd! verlaten en verſchoven,
Wraek roep ik over hem aen d' Hemel-voogd daer boven;
Zacht zinneloose maegd, bezadig u gemoed,
En toon geduldigheyd in uwe tegenſpoed;
Ten is geen kunſt een maegd met ſchijn-deugd te bedriegen,
Maer 't is een kunſt de ſtraf des Hemels te ontvliegen;
Ontvlieden moogt gy my, maer nimmer Godes wraek,
Die ik de ſtraf beveel van dees vervloekte zaek. *Dianen.*

REY van KOLLEN, en HEYDINNEN zingende, oft ſpreekende.

WElige kruyden, tierige boomen,
Gy die dees luwe lommer groent;
Ruyſchende beeken, vlietende ſtroomen,
Hoe bezich zijt gy in uw doent,
En ſchut het loof, van eyk van elſt, en linden,
Diana uytkomende luyſtert, na haer zingen.
Als de noorde-winden, in de nare nacht,
Vw ſtam en ſtruyk verdelgen en verſlinden,
Daer gy ons doet vinden, merrig, pit, en kracht,
Om 't wonder-werk, van onze prophecy,
Te geven klem in 't ſtuk van haer waerdy.
Als uwe ſtruyken bladeren dragen,
In 't eelſte van hun groente ſtaen,
En dat de ſnelle donder vlagen
Met brand van blixem neder ſlaen,
En branden aſch (uyt bladers vers ontloken)
Dan heeft eerſt het ſpoken zijn volkomen aerd;
Als wy maer dees geſmeulde kruyden ſtoken,
't Swarte altaer roken, dat het vreeze baerd,
En ſchrik in 't hert van ang ſtvallige lien,
Indien zy maer ons offerande zien.

Diana. Ik ſpeur uyt uw gezang, als dat gy zijt genegen,
Met dit geboomt en kruyd, de zwarte kunſt te plegen,
Daer in het Heydendom (als hoog en wel geleerd)
Voor dezen is, en word op huyden noch ge-eerd;
Bejaerde moeder, die uw dagen hebt verſleten
In deze kunſten, om veel vreemdigheyd te weten;
Zoud uw ervarentheyd wel brengen aen den dag,
Yets, dat ik nauwelijks (door ſchaemte) melden mach?
Mijn hert, met ſmert belaên, zoekt zich wel te ontlaſten,
Maer vreeze houd my, laes! geboeyd; want noyt het paſten,
(Door eerbaerheyd) een maegd met duyvels ſpokery,
Te trachten na het geen dat haer tot nadeel zy.
Rampzalige Diaen, ellendigſt aller maegden!
Dat ik mijn ſtaet verloor, en balling ben, miſhaegden
My nimmer doch zoo zeer, als wel dit ongeval,
Dat my mijn hoogſte roem, en waerdſte ſchatten ſtal.
Ey! diepe afgrond ſplijt, en ſwelg d my in uw kaken,
Wild in uw duyſter rijk Dianaes ruſtplaets maken;
Baend my de laetſte weg, waer langs ik treden mach,
Tot dat ik koom daer noyt verſchijnt den klaren dag.
Gy, die de kuyſheyd mind, 't zy hoog oft laeg geboren,
Leer doch aen my, na luſt des minnaers niet te hooren;
Grijp ſchop en ſpa ter hand, Diana, tot een ſtraf,
Zoo open zelfs de aerd, en maek u hier een graf;
Een graf, eylaes! een graf, daer ik mijn eygen zelve
(Als ſchuldig aen de dood) begrave, en bedelve,
Tot ſtraffe van mijn ſchand, en aller maegden leer,
Te ſchuwen geyle min, te ſtrijden voor de eer.

Kol. Bedroefde jonge maegd, uw ramp baerd my medogen,
Uw treurig treuren ſtaek, droogd uw betraende oogen;
Indien de wetenſchap, van ware prophecy,
Nu oft tot een'ger tijd gebleken is in my,
Soo zal s' in dit geval, niet minder zijn bevonden,
Ik zal ontdekken u, de plaets, perſoon, en ſtonden,
Waer, wie, en ook wanneer hy by een ander quam,
Die door een valſch bedrog, uw eer en kuyſheyd nam;
Om op gelegen tijd zijn minnen na te ſpeuren,
En hem, in zijn gevry, te ſtutten, en te ſteuren.

Diana. Waer vind ik hem, eylaes! om dit in 't werk te leggen?

Kol. Ik hebze, die ik dat door dwang wel kan doen zeggen.

Diana. Maer, is in deze zaek, ach leyder! ook gevaer?

Kol. In 't minſte niet, vertoef, ik maek mijn toeſtel klaer;
Houd gy u aeneen zy, en wild in 't minſt niet ſchromen,
Ik zal, op mijn bevel, den helſchen Prins doen komen,

Dat

Dat's Pluto die verzeld zal zijn met helſche ſtoet,
En mijn verklaring doen van 't geen u is ontmoet.

Zy ontſteekt een weynig vuur op het tooneel, daer voor knielende, ſpreekt.

Dit merg (uyt menſchen been geſtooten) moet ik branden,
Dit zwart en glinſtrend hair uyt rukken met mijn handen,
En ſmeulen 't beyd tot aſch; noch diend 'er by gedaen
Een bloedig hert, geſchieurd uyt een pik-ſwarten haen,
Die 't lijf zoo levend opgeſtroopt is met mijn klaeuwen;
Grijp moed Diana, laet uw herte niet verflaeuwen.

Zy rijſt, en gaet rondſom het vuur.

Alecto, Hecate, Tyſipon, en Megeer,
Gy Pluto, Hel-god zelfs, dijn machten ik beſweer;
En wil, dat gy terſtond verſchijnd uyt uw afgronden,
Gy zult my datelijk een nieuwe maer verkonden;

Rijs eunjers, rijs geſwind, geſwind, zeg ik, en ras,
Of komt het (denk ik) noch uw Hoogheyd niet te pas?
Rijs onder aerds geſpuys, inwoonderen der Hellen,

Of

Oft zijt gy bezich om 't verdoemd gedrocht te quellen?
Laet die voor ditmael ruſt in hare ſlaverny,
Verſchijn van ſtonden aen (op mijn gebod) voor my;
Rijs Pluto, vaerdig rijs, gy helſchen God der Goden.

Pluto. Door wiens macht werd ik uyt mijn duyſter Rijk ontboden?
Daer wy nu op het drokſt in 't ſtraffen bezich zijn,
En plagen zondaers met onlijdelijke pijn;
Wat is u wil? *Kol.* Om op het kortſt van u te weten,
Wie zich ongodlijk heeft aen deze maegd gequeten;
Waer hy zich houd, en hoe hy vorder is gezind,
En oft hy elders vrijd, oft ook een ander mind.

Pluto. Is dit 't geen gy begeert? *Kol.* Dit zult gy my verklaren.

Pluto. Voor eerſt zal ik aen u de name openbaren
Van hem, die deze maegd (door Nikkerlijke kunſt)
Verleyd heeft, en beweegt te toonen hem haer gunſt;
Het was Florentius die dees bedroog in 't minnen,
En na zijn mins genot veranderde van zinnen,
Met walging van haer liefd; na dat zy was geſchend,
Begaf hem weêr ten Hoof, en houd zich daer omtrent,
Met liefd bevangen om Cecilia te vryen,
Het welk hem in het eynd heel qualijk zal gedyen.

Kol. 'k Heb nu genoeg, vertrek; mijn bevaerd is gedaen, *Binnen.*
Kom, ga met my, ik zal u meerder doen verſtaen.

TWEEDE HANDELING.

FLORIAEN.

HOe vinnig is 't geluk op Floriaen gebeten?
Wat heeft de Nijd al tijd op mijn verderf geſleten?
Wat heeft de haet al quaed op my te weeg gebrocht?
Hoe heeft de wangunſt, laes! mijn ondergang gezocht?
Hoe quijnd en dord de bloem van mijn ontloken leven?
Hoe heeft my 't ongeluk verbannen en verdreven,
Geſtooten uyt het Rijk, en Koninglijken Troon,
En maekt my Herder, daer ik ben een Konings Zoon?
Wiens Princelijk gemoed geenzins en kan gedoogen,
Dat ik (nu dus verkleynt) verſchijnen zouw voor d' oogen
Van hooger Majeſteyt; mits moed mijn eerzucht ſtijft,
Waer door dat Floriaen in ſchijn van Herder blijfd;
O ramp! ô ongeval! ô wangunſt! ô benijden!
Hoe komt gy dus, eylaes! een Konings kind beſtrijden?
O laſter, achterklap! ô ſchennis ſnel, en vlug,
Wat gaet gy wijt en breed my geeſ'len achter rug?
O booze, looze Nijd! tot haet en quaed genegen,
O ſtaetzucht! eygenbaet, wat gaet gy kromme wegen,

Hoe

Hoe ſtijft de liſt uw luſt om 't ongelukkig hert,
Te plagen in zijn ramp met meer en meerder ſmert?
Een ongelukkigen werd alles op geladen,
Men trekt zijn minſte faut in d' aldermeeſte quaden;
Men zeyd wel, nood breekt wet, maer zoo nood misſlag toond,
Zy werd niet minder als de moedwil zelfs verſchoond;
Ach! als 't geluk miſlukt, zoo kan men haeſt verbeuren;
Een ongelukkigen is al zijn winning, treuren;
't Miſlukken maekt hem arm, en d' armoed werd gehaet,
Ach! als 't geluk niet wil, hoe vroom, noch is men quaed;
Wanneer een vroom gemoed met onluk werd geſlagen,
Soo moet het doch de naem van guyt en deugniet dragen;
't Miſlukken maekt de deugd (door laſtering) tot ſchand.
En ſchand is aen de deugd een beul, en dwingeland,
Die 't deugdelijk gemoed met geeſſels ſlaet van binnen,
Om dat de laſtering de deugd ſchijnt t'overwinnen;
O! ongelukkig zijn, wat torſt gy zware laſt;
O! ongelukkig zijn, wat is 'er al aen vaſt;
O! ongelukkig zijn, wat ſleept gy ongelukken,
Die d' ongelukkigen als (deugdeloos) verdrukken;
O! ongelukkig zijn, wat draegd gy ſmaed, en leet,
Als u den beukelaer met harde ſlagen ſmeed,
Ik meen de achterklap, op laſterlijke tongen,
Waer d' ongelukkigen meeſt werden meed' beſprongen;
Mijn ziel! ſchoon 't ongeluk dit arme lichaem ſlaet,
En gy verſchoven hier de ſchaepjes weyden gaet,
Set niet te min u moed, vaſt in de macht des Heeren,
En denkt, als 't God beliefd, zoo kan 't met u verkeeren;
Al is 't dat gy in 't hert veel ſmaed, en onluk draegd,
Wat ſchaed het, wie u haet, als 't maer uw God behaegd.
Hoor ik daer geen gezang? 'k zie ginder, door de boomen,
Een zoet gezelſchap van verliefde Herders komen.

CORIDON, LAURA, met meerder gezelſchap van Herders en Herderinnen, zingende.

Wanneer den gulden Dageraed
In 't Ooſten 's morgens vroeg op gaet,
Zoo ſchep ik mijn behagen,
in 't krieken van de dagen.
De gulde glans des Hemels Zon,
De ſtroomjes van de zuyvre bron,
Het ruyſchen door de bladen
(Met koele dauw beladen)
Verheugen meenig Herders hert,
Wanneer het treurd in minne ſmert,
Als 't Zonnetje komt rijzen,
Zijn Godheyd ons bewijzen.
Als dan het pluymige gediert,
Met zoet verheugen tiereliert;
Al quelende van minne,
Verheugd het hert en zinnen.
En 't tierig vee zich grazen gaet,
Daer 't beekjen ruyſchend water ſlaet,
De takjes van de linden,
Door 't ſchomm'len van de winden.

't Ge-

Floria. 't Geſelſchap zy van my eerbiedelijk gegroet,
De vreugd uws jeugds ik eer (na waerd) bewijzen moet,
Vrolijke Laura. *Laura.* 'k Verdienden noyt dit prijzen,
De eer ben ik niet waerd die gy my komt bewijzen.
Floria. Ach Laura! my ontbreekt 't vermogen en de macht,
Uw eer te prijzen na dat ik die waerdig acht.
Laura. Daer tegen, Floriaen, komt u de ſpreuk te voren,
Men prijſt gemeenelijk de gekken dat zy 't hooren.
Floria. Neen Laura, neen, ô neen! dat ſpreekwoord gaet niet wis,
Dan doch, het zy hoe 'tzy, en wat dat daer van is,
Dat laet ik voor het geen het is in eygen wezen,
Zoo u mijn lof miſhaegd, ik laet u ongeprezen
Met woorden, maer in 't hert doen ik zoo 't my behaegd.
Coridon. Het ſchijnd of Floriaen tot Laura Liefde draegd,
Vermits hy hem altijd by Laura zoekt te voegen,
Die in zijn by zijn toond te hebben goed genoegen.
Floria. Wat ſpeelen wy nu beſt? *Laura.* Mijns oordeels, handje ſlach,
Oft yet wat anders, dat ons beſt behagen mach;
Laet ons wat zitten gaen hier onder deze linde,
Op dat ik, Floriaen, met u eens graesjes binde.
Floria. Met my? *Lau.* Met u. *Flo.* Met my? wel Laura, 'k ben te vreên,
'k Zal u met Coridon gaen binden. *Laur.* Neen, ô neen!
Bind eerſt u zelfs met haer die 'k weet, en gy wel kend.
Floria. Ik weet niet wie gy meend. *Lau.* Hoe ſlecht dat gy noch bent.
Cecilia uyt. Gy weet niet wie ik meen, en doet gy Floriaen?
'tIs Silvia, die 'k meen, en ſlus met u zach gaen.
Floria. Is 't Silvia? zoo moogt gy, Laura, vry vertrouwen,
Zoo 't binden daer in weet, en zal de knoop niet houwen.
Laura. Niet houwen Floriaen? *Flo.* Neen Laura. *lau.* Waerom dat?
Floria. Vermits ik noyt met haer eenig vryaedje had;
Zie daer ik ty 'er aen, gy zult het zoo bevinden,
'k Zal Coridon met u. *Lau.* Ik u met Silvia binden.

CECILIA.

Is dit dien Floriaen, daer men zoo veel van zeyd?
Is dit dien jongeling, vol aller geeſtigheyd?
Is dit dien Floriaen, in kunſt zoo wel ervaren?
Is dit dien Herder, die hem in zijn jonge jaren
Zoo mannelijken draegd, in deugd zijn jeugd beſteed,
Dat yeder niet genoeg van hem te zeggen weet?
Zijn wezen wijſt het uyt, zijn aerdigheden toonen,
Dat in zijn heuſch gemoed veel ſchoone gaven woonen;
Een Herder na het kleed, maer na 't gemoed, een Prins;
Ik ſchuyl my wat ter zy, ik zie hem, dunkt my, gins

Al herwaerts komen gaen, gelijk de Zon in 't rijzen
De heele wereld door zijn ſchoonheyd komt bewijzen.

FLORIAEN.

Gy, die Palleyzen ſticht, en hooge huyzen bouwd;
Gy, die u op 't geluk, en aerdſche ſchat vertrouwd;
Gy, die met macht gebied veel ſteden en veel landen;
Gy, die de Kroone draegd, en Scepters in de handen;
Wat is 't? wat zijt gy meer als d' alderminſte menſch,
Die in het minſte deel kan leven na zijn wenſch?
Ha Princen! Die in luſt bewoond de rijke Hoven,
En Salen opgepronkt, van onderen tot boven,
Met goude laken ſchoon; wat is al u çieraet,
Dat door de tijd verdwijnt, en met de dood vergaet?
Wat zal den gouden Kroon, wat zal den Scepter baten,
Wanneer de ziele moet des lichaems kluys verlaten?
't Geen vaek door d' overvloed begeertens luſt geniet,
Zoo zeer, dat zelfs natuur de overvloed verdriet.
Gy gever alles goeds! dijn milde rijke gave
(Door 't miſbruyk) meenig ziel der menſchen maekt tot ſlave;
Ia, 't Princen leven meer met zware zorgen plaegd,
Als die, die Rijk en Kroon min dan het vee behaegd;
Die 't leven na haer wil in ruſten vrolijk leyden,
Als die, die in haer hand een gouden Scepter ſweyden;
Hoewel dat meenig menſch dat oordeeld na de ſchijn,
Dees moet bedrogen in zijn eygen oordeel zijn;
Want, een rechtvaerdig Prins die is de wacht bevolen,
Te zorgen, dat zijn onderzaten niet en doolen;
Hier is vry veel aen vaſt, veel meerder hangt hier an,
Als meenig menſch met zijn gedacht begrijpen kan.

Cecilia. Schaep-Herder, goeden dag, de ſtoutigheyd verſchoon,
Die ik vrymoedelijk op heden u betoon;
'k Heb in mijn eenigheyd hier al een wijl geſtaen,
En my uw redenen ter herte laten gaen;
'k Verwonder, dat gy zoo de wereld kund miſprijzen,
't Welk uwe jeugd niet voegd, maer beter oude grijzen,
Die gantſch zijn afgeleefd, heel moedeloos en laf,
En (zoo het ſpreckwoord zeyd) met een been gaen in 't graf.

Floria. Iufvrouw! de zekerheyd van 't ſterffelijke leven,
En heeft ons hier een uur verzekering gegeven;
Dies hy onwijſlijk doet, die op zijn jeugd vertrouwd,
De dood ſpaerd kleyn noch groot, rijk arrem, jonk noch oud;
Iuffrouw! lees eens die ſpreuk, die gy daer ziet geſchreven,
Ik meene dat my die, met recht gelijk zal geven;

Gelezen zijnde, maek daer nevens een beſluyt,
Op welken zin, Jufvrouw, dit ſpreek-woord is geduyd.
Cecilia. Daer ſtaet, en is zeer wel gezeyd; *Gedenkte ſterven.*
Floria. Waer't dat men 't meer bedacht, men zoud meer zonden derven;
't Gaet langer niet als 't hoord, buyten Gods wet men leefd,
En quâ begeerlijkheyd men ruymen teugel geeft;
Het vleeſch leefd zonder dwang, de deugde leyd verſtooten,
De kleynen maken zich nu grooter dan de Grooten;
Den Kray wil Arend zijn; den Dienaer langer Heer;
Dees heden-daegſchen tijds gelijk zagmen noyt meer;
Noyt tijd zoo loos, en boos; noyt eeuw was zoo verdurven;
Noyt liefde zoo verkouwd; noyt meêly zoo verſturven;
Noyt gierigheyd zoo graeg; noyt ſtaetzucht zoo gemeen;
Noyt rijkdom zoo gezocht (als nu) by yder een;
Noyt ontrouw zoo in ſwang; noyt liſt zoo ingedrongen;
Noyt valſcheyd zoo gepleegd, door dubbelheyd der tongen,
Als nu, eylaes! als nu; waer door men recht bekend,
Dat het niet vreemd en is, dat God zijn plagen zend.
Cecilia. 't Is, Herder, zoo gy zegt, uw reden moet ik prijzen,
Want ik geen tegendeel met reden kan bewijzen;
Maer heuzelijk verzoek, dat gy die reden ſtaekt,
En op mijn voorſtel, doch eens nieuwe reden maekt;
Een ingenomen luſt beweegd mijn welbehagen,
Zoo ik verſchoond mocht zijn, zoud gaerne u yets vragen.
Floria. Gebruyk my als uw ſlaef, wat gy begeert, geſchied.
Cecilia. Ik neem uw dienſt in dank; zijt gy getrouwd, oft niet?
Floria. O Neen! Mevrouw, 't geluk was my ſteeds daer in tegen,
Ten anderen ik was tot trouwen noyt genegen.
Cecilia. Wel Herder, dat is vreemd, ten aenzien dat gy zijt
In 't bloeyen van uw jeugd, en 't beſte van uw tijd,
Dat gy u niet begeeft om echtelijk te paren,
Dewijle dat gy zijt in 't rijpſte van uw jaren;
Wat is de ſchorting doch? zeg my daer d' oorzaek van.
Floria. Ik, die u niet en ken, dat niet wel zeggen kan.
Cecilia. Gy kend, indien gy wild, maer 't ſcheeld u aen 't vertrouwen.
Floria. Heb ik een miſverſtand, wild 't my ten goeden houwen.
Cecilia. Dit redelijk beleyd drijft mijn bedenken verder,
Dat onder 't Herders kleed wat meer ſchuyld als een Herder;
Het veynzen ons ontdekt vaek 't geen wy garen weten.
Floria. Hoe zeyd Mejufvrouw? *Cec.* Niet, 'k vraeg hoe gy zijt gheheten?
Floria. Hoe ik geheeten ben, dat zal Mevrouw verſtaen,
Men noemd my hier op 't land, den Herder Floriaen.
Cecilia. Wel Floriaen, zeg my waer dat gy zijt gebooren?
Floria. In Vrankrijk, daer ik lang mijn Ouders heb verlooren,

Zoo

Zoo dat als balling, ik in vreemde landen zwerf,
Daer ik mijn moeders liefd, en vaders zorge derf.

Cecilia. Mijn deerd uw ongeval, nu ik in 't boek uws wezen,
De droefheyd van uw hert volkomen heb gelezen;
Beleefde Iongeling, begeerd gy yets op my?
Ik wil u dienſtig zijn, het zy ook, hoe het zy,
(Indien het u beliefd) ten Hove van mijn Vader.

Floria. Eerwaerdige Princes, ik koom uw Hoogheyd nader,
En kniele neder voor het Altaer van uw deugd,
In alle dankbaerheyd, zoo gy aenſchouwen meugt;
En offer voor de gunſt van uw goedaerdigheden,
Een dankbaer hert, en heb niet anders te beſteden;
Dat my gebeuren mocht de hoogſte ſtaet in 't Hof,
Ik ſloeg 't met dankbaerheyd, alwaerde Iuffrouw, of;
'k Ben met mijn ſtaet vernoegd, en 't onervaren leven,
Zoud zich in Hooffche dienſt niet wel kunnen begeven;
Veel zoeter is 't voor my, dees ongeachte ruſt,
Als alle Hooffche weeld, vol quelling, en onluſt.

Cecilia. Te oordeelen na recht, zoo wel als welbehagen,
Uw wijſheyd die verdiend een gouden Kroon te dragen,
En uw manhaft gemoed dat acht ik neffens dien,
Zoo heus, dat het behoorde volk'ren te gebien.

Floria. Wel eedele Princes, is't ſpotten uw behagen?
Uw onderdaen, en ſlaef, is't willig te verdragen;
Oft zoo uw Hoogheyd veynſd, en door het veynzen tracht
Te weten mijn begeert, te kennen mijn gedacht,
Door uyterlijke ſchijn het binnenſt te bewijzen,
Gelijk de Zotten doen als wy haer zotheyd prijzen;
De lof en prijs, Princes, die gy aen my verliend,
Die ken ik my niet waerd, nocht hebze noyt verdiend;
Princes, mijn tijd verloopt, en eyſcht my te vertrekken,
Dies laet mijn dankbaerheyd u voor vergelding ſtrekken.

Cecilia. Vaer wel dan Floriaen, den Hemel u geleyd.

Floria. Uw wenſching werd beloond, Princes, met dankbaerheyd.

Cecilia. Vaer wel beleefd gemoed, dat my veel doet bedenken,
En waert gy niet te veer, ik ſoud u weder wenken;
'k Draeg noch yets in mijn hert, 't geen ik door ſchaemt verzweeg,
Vermits ik (om de eer) een nabedenken kreeg;
Uw ſtreng gebod, ô ſchaemt! valt voor de ſwakke Vrouwen
Te laſtig, en te ſwaer, gehoorzaem t'onderhouwen;
Waerom, ach wreede ſchaemt! waerom en bennen wy
Zoo wel niet als de mans, in liefds verkiezing vry?
Maer doet ons meer, als haer, onze begeerte ſtaken?
Staet 't wetten breken vry? 't ſtaet vry, die ook te maken;

Ik make in de liefd mijn zinlijkheyd een wet,
Die my de keur gebied, en die de liefde zet. *Binnen.*

FLORENTIUS. RODRIGO.

Florent. Rodrigo. *Rodrig.* Ha! *Flor.* Kom hier.
Rodrig. Wel Heer, wat 's u believen?
Florent. Gae heen na de Princes, en breng haer deze brieven;
Groet haer uyt mijnen naem. *Rod.* Wel Heer, het zal geſchien,
Maer zeg ereys men Heer, zal ik 'er jou geluk meê bien?
Of is het hylik noch niet klaer?
Florent. Rodrigo, zwijg.
Rodrig. Wel hey! en meugje dat niet lyen?
Die hem zijn neering ſchaemt zal nimmermeer bedyen;
Om de warrit te zeggen ſtaet het niet al op een goe voet?
Florent. Dat vragen paſt u niet, gy onbeleefden bloed;
Rodrigo, ga en doet dat ik u heb belaſt.
Rodrig. Wat was dat Heer? ik weet, zie een reys Heerſchop, hoe frey
dat mijn dit wammes paſt.
Florent. Dat 's wel, gaet gy maer voort, waer toe dit lange kijken?
Rodrig. Wel als ik voor Ambaſſadeur gaen zal, zoo moet het ummers wat
lijken;
Wat dunkt jou van mijn broek, mijn Heer, is dit al goed fatſoen?
Florent. De broek, Rodrigo! ja, die kant hem heel wel doen.
Rodrig. Laet zien wat is 'er meer tot dees mijn reys van noode?
Mijn laerzen Heerſchop, ſtaen die zoo al op de moode?
Florent. Rodrigo, 't is genoeg, uw laerzen die zijn goed.
Rodrig. Wat dunkt jou van mijn kraeg? en van mijn Spaenſche hoed,
Florent. Ook wel. *Rod.* Wat dunkt jou toch van deze mijn ponjetten?
Florent. 't Is wel, ga voort. *Rod.* Mijn Heer, je moet 'er wat op letten;
Is 't hoedje niet te plat, en wat te bried van rand?
Florent. 't Is op de Spaenſche wijs, men gaet zoo in uw land.
Rodrig. Als ik mijn recht bedenk, ik ben hier niet in Spanjen;
't Waer beſt dat ik aentrok een Griekze rok met franjen,
En op d' Atheenſche wijs, mijn Heer, my kleeden ging,
Licht dat my de Princes te beter dan ontfing;
Wat dunkt jou daer van Heer?
Florent. Onnoodig, 't is genoeg met al dit lange lellen,
Rodrigo, ga maer voort. *Rod.* Ik zalder my na ſtellen;
Zie daer mijn Heer, maer hoor! hoe diend dit aengeleyd?
't Is mijn vergeten Heer, wat hebje mijn gezeyd?
Florent. Dat gy dees brieven zult gaen brengen mijn beminde.
Rodrig. Wat meer? *Flo.* En groeten haer. *Rod.* Maer waer zal ikze vinde?
Weuntze noch tot heurent? zoo weet ik wel waer 't is.
Florent. Rodrigo, ja, ga heen. *Rod.* Maer eer ik mijn vergis,

Sal

Sal ikze groeten Heer? *Florent.* 'k Zeg ja. *Rodrig.* 't Was mijn vergeten;
Maer Heer, zoo 't u beliefd, zoo laet my doch eerſt weten,
Of ikze groeten zal met termen opzen Spaens,
Oft op de Franſche wijs, oft opzen Italiaens?
Gekuſt oft ongekuſt, alſtaende oft gebogen,
Wat is de mode hier? *Florent.* Vertrek voort uyt mijn oogen,
Ga, hier, lang my de brief.

Rodrig. Wel Heerſchop, waerom dat? wat iſſer, zegt, ey zegt?

Florent. Ik acht u niet bequaem, maer vind u veel te ſlecht.

Rodrig. Te ſlecht! *Flor.* ja, al te ſlecht. *Rodr.* Hoe trots zijn groote Heeren!
Dat dat een ander zey, ik zouw hem Ponjaer deeren.

Florent. Wat preutelt gy? ga voort, geef my den brief weêr om,
Ik acht u tot dit werk te grof, te bot en dom.

Rodrig. Acht my waer voor gy wild, ik wil den brief beſtellen,
Dit Spaenſch gemoed laet zich zo van geen Grieken quellen;
Zie daer mijn Heer, ik ga, ik weet hoe 't wezen moet,
Uw wil is, dat ik de Princes eerbiedig groet,
En dat uyt uwe naem, niet zoo? en daer beneven,
Zal ik haer deze brief van uwent wege geven.
Is dit niet recht mijn Heer, en zal ik zoo niet doen?

Florent. Ia, maer het moet geſchien met eer, en met fatſoen.

Rodrig. Heel wel, heel wel, al recht, ik zal 't jou zoo wel klaren.

Florent. Rodrigo! ga voort heen. *Rod.* Bey zacht, eerſt wat bedaren;
Daer is mijn Ponjaerd, Heer, houd die zoo lang by jouw,
Want of haer de Princes wat qualijk toonen wouw,
En my, in mijne eer yet wat te na mocht ſpreken,
Ik ſoud het lichtelijk dan met den Ponjaerd wreken;
Voorzichtigheyd, mijn Heer, verhinderd alle quaed.

Florent. Rodrigo! ſchik dat gy in als manierlijk gaet;
Toond haer Princes geſteurd, oft ſchijnt zy te miſnoegen,
Gy zult u niet te min beleefd daer tegen voegen;
Ga heen. *Rod.* Ik zal, daer meê, dat's gang, daer gaen ik heen mijn Heer.

Florent. En hier op deze plaets zult gy my vinden weêr.
Ha zoete vyandin! ik bid wild u erbarmen,
Ontſluyt uw ooren voor mijn al te droevig karmen;
Hoe lange zult gy my, Lief! my en mijn gebeên
Verwinnen, ô Princes! met een te wreeden neen?
Cecilia! zal min mijn trouwe hoop doen liegen?
En zal de hoop mijn wenſch, door uw ſtrafheyd bedriegen?
Dat laet gy nimmer, ô gy Minne-god! niet toe,
Want ik te trouwen dienſt om de Princeſſe doe;

Princes! ik voel mijn hert ontſteken met de minne,
Door 't lieve oogs gelonk, ô zuyvère Godinne!
Wiens oogjens oogen niet (door heldre glans, en ſchijn)
Maer eerder (zoo my dunkt) twee morgen-ſterren zijn;
't Sneeuw-witte vel gemengd met lieffelijke bloozen,
Draegt op haer kaeckjes puyk van inkarnate roozen;
Die 't minnend herte voên met grage minne-luſt;
O min! ô zoete brand! mogt gy eens zijn gebluſt!
Princes Cecilia, pronk-perle aller Vrouwen!
In 't diepſte van mijn hert zult gy uw woonplaets houwen,
In 't koor van mijn gedacht, voor 't altaer van de min,
Word gy ſteeds aengebeên alleen voor mijn Godin.

Cecilia uyt. Daer rijſt mijn morgenſter met opgepronkte leden,
Gelijk Aurora komt ten Hemel afgetreden;
Het ſchijnt zy heeft haer gang tot mywaerts aengeleyd:
Een Prins voor 't altaer knield van uwe Majeſteyt,
Uytmuntende Princes, van afkomſt, en van ſtaten,
Soo gy u vergenoegd met mijne dienſt woud laten,
Ik maekten my uw ſlaef, en trouwen onderdaen.

Cecilia. Uw meening, Prins! heb ib uyt uwen Brief verſtaen,
Die gy my heden door Rodrigo hebt gezonden;
Hebt gy voor dezen niet zoo vaek in my bevonden
Afkeerigheyt? waer toe my op een nieuw verzocht?

Florent. Uyt hoop, dat ik Princes noch eens beweegen mocht.

Cecilia. Wanneer 't hartnekkig paerd den rijer niet wil hooren,
Nocht luyſtren na den toom, zoo dwingt hy 't met de ſpooren;
Voor dezen heb ik u met alle goedigheyd,
Uw aengeboden dienſt zoo dikmaels afgeſeyd;
En ziende dat het my tot voordeel niet kan ſtrekken,
Doet gy, met reden my, tot toornigheyd verwekken.

Florent. Verſchoon my, ach Princes! zoo ik uyets miſdeed,
Ik kniel voor u, en ſweer 't is my van herten leet;
Denk dat de kracht des mins heeft krachtelijk vermogen,
Waer door den minnaer werd zijn redens kracht onttogen;
O ſchoonheyd! liefdens vreugd; ô ſtrafheyd! minnaers ſmert;
Princes, is 't dan uw wil te pijnigen mijn hert?
Te plagen mijne ziel met onverdiende plagen?
Ey ſchoone, dood uw ſlaef! *Cecil.* Waer toe dit zotte klagen?
Waer toe van my begeert het geen de liefd verbied?

Florent. Uw ſlaef te dooden, ach! vermach u liefd dat niet?
Princes, gy ſpreekt geveynſd. *Cecil.* en gy ſpreekt tegen reden.

Florent. Met welke reden kan Princeſſe dat bekleeden?

Cecilia. 't Is bot, en plomp gevraegd, ja nauwlijks antwoord waerd;
Wat waend gy, dat ik ben onmenſchelijk van aerd?

Dat

Dat ik op uw begeert, en eyſchen zonder meenen,
(Uyt wraeckluſt) aen u zoud zoo wreede ſtraf verleenen,
En zijn een moorderin door 't dooden van die geen
Die my om weêr-min bid; 't ſtrijd tegen alle reên.
Florent. 't En doet, vermits Princes wil dat ik liefd zal derven.
Cecilia. Dat wil ik. *Flor.* 't Kan niet zijn, ten zy gy my doet ſterven.
Cecilia. Ik u doen ſterven? *Flor.* Ia. *Cecil.* Dat niet, maer wil dat gy
Uw lieven ſtaekt, en noyt weêr-liefd verzoekt aen my.
Florent. Dit's oorzaek van mijndood. *Cecil.* Wie doet u d'oorzaek an?
Florent. Mach ik het zeggen? *Cecil.* Ia. *Flor.* Gy zijt 'er oorzaek van.
Cecilia. Gy ſpreekt als onbedacht, en oordeeld zonder reden,
Mits gy geen meeſter zijt van uw genegentheden;
De oorzaek van uw quel, en doodelijk verdriet
Ontſtaet uyt uwe min; want minden gy my niet,
Soo koſt ik immers u mijn weêr-min niet ontzeggen,
In welk ontzegging al uw quelling ſchijnt te leggen;
Schoon ik u weyg'rig ben, en gy geen weêr-liefd vind,
Niet tegenſtaende gy oprechtelijk bemind,
So hebt gy recht nocht reên om my voor wreed te ſchelden,
Maer wel u zelfs, vermits dat gy uw liefde ſtelden
Op een die uwe liefd geen weder-liefde draegt,
Om dat de liefde haer in 't minſte niet behaegd,
Allerdus uyt. Florentius, vaer wel, en leef nae wet van reden,
En toom, door reed'lijkheyd, uw liefds genegentheden,
Die vruchteloos aen my na weder-liefde ſtaen;
Vaer wel, het is voor my op heden tijd om gaen. *Binnen.*
Allerd. Vind ik zijn Hoogheyd hier geſcheyden van de menſchen?
'k Wenſch u geluk, en al wat men een vrund mach wenſchen;
Hoe dus verzuft? mijn Heer! uw wezen my betoond,
Dat droeve fantaſy in uw gedachten woond;
Dit ben ik ongewoon, hoe dus verzuft van zinnen?
Florent. Allerde, vrund, ik ſwerf in 't dool-hof van de minne;
Ik dwael van redens ſpoor, ik loop ik weet niet hoe,
Ik ben niet dien ik waer, ik weet niet wat ik doe,
't Gedacht is op de hol, de zinnen zijn aen 't rennen;
Ik ſchijn met Phaëton der zonnen jagt te mennen;
Allerde, lieve vrund, waer dat ik koom, oft ga,
De droefheyd volgd my ſtaeg, gelijk mijn ſchaduw, na,
En brengt my in gedacht haer wreede ongenade,
Ik heb op hoop gemind, dies voed de hoop mijn ſchade;
Genade was mijn hoop, maer ongena betoond
Haer ſtraf zoo wreed, dat hoop in my geen meer en woond.
Allerd. Gemoedigd Prins, en vrund! van rechte vrundſchaps wegen,
Ben ik met u veel meer, als met mijn zelfs verlegen;

Ach!

Ach! mijn verliefde hert drijft in een woeſte zee,
En 't gun uw Hoogheyd ſchort, dat ſchort Allerdus meê;
Het geene dat u queld, dat zelfde doet my plagen,
Ik kan 't niet melden wat ik al in 't hert moet dragen.

Florent. Wie is d' oorzaek uws quel? wie hindert u uw wenſch?

Allerd. Florentius, eylaes! eylaes, 't is Emmerens,
Die met een zoet onthael van minnelijke reden
In minne-vlam ontſtak al mijn genegentheden;
't Aentrekkelijke zoet van haer korale mond,
Heeft met de pijlen van mins kusjes my gewond;
Haer gunſt, op mijn verzoek zoo minlijk zy betoonde,
Dat ik noyt dacht, dat daer geveynſdheyd onder woonde;
O minnelijk bedrog! ô Vrouwens tover-kunſt!
Hoe veynſd gy in uw min, hoe ſpeeld gy met uw gunſt;
Ach, Prins! men mach voortaen op menſchen niet vertrouwen.

Florent, Allerde, waerde vrund! voornamelijk op vrouwen,
Die met een ſchoone ſchijn zien wat den minnaer peynſd,
En wetende zijn grond, is al haer ſchijn geveynſd;
Fy valſche dubbelheyd, gemeen in veele Vrouwen,
Is mijn Princeſſe valſch, wie zal men dan vertrouwen?

Allerd. Nu ik die valſcheyd heb geſpeurd in Emmerens,
Nu kan ik nimmermeer vertrouwen op een menſch;
Ik trek mijn min van haer, en heb nu voorgenomen,
Dat ik (nae dezen dag) niet meer by haer wil komen;
En voor het beſt zoud ik (gelijk een vrund) u raên.
Uw liefd t' onttrekken haer, eer dat het u mocht ſchaên.

Florent. Allerde, hoe! wat 's dit? my kan geen dienſt geſchieden,
Van die, die 't minnen my tot mijn Princes af rieden;
Ik min, ja min haer zoo, dat eer ik 't minnen ſtaek,
Ik my eer vyand van de gantſche wereld maek;
Cecilia die moet, en zal met my ook trouwen,
Of 't zal gantſch Grieken, oft mijn eygen zelfs berouwen.

Allerd. Bezadig, Heer, en Prins! heb ik u door mijn raed
In 't minſte deel verkort, en duyd dat niet zoo quaed.

Florent. Allerde, neen, ô neen! het oprecht ware teeken
Van uwe vrundſchap, is genoegzaem my gebleken;
En van uw gunſt tot my, ik wel verzeekerd ben,
Zoo dat ik dat, mijn vrund, niet qualijk nemen ken.

Allerd. Lofwaerdig is den menſch, en meeſt dien menſch te roemen;
Die zelfs de reedlijkheyd een reedlijk menſch mach noemen,
Ten waer de reedlijkheyd in 't Princelijk gemoed
Huyſveſten, dikmaels loonden hy met quaed het goed.
De reedlijkheyd is zoo, zy kan in quade zaken,
Door oprecht onderſcheyd een zeker oordeel maken;

Of

Of 't quaed met reden mach voor quaed doen zijn geduyd,
Vermits de reedlijkheyd merkt uyt wat grond het ſpruyt;
Indien 't zijn Hoogheyd luſt met my noch wat te wandlen,
Wy zullen breeder van dit ſtuk te zamen handlen. *Binnen.*

DERDE HANDELING.

FLORIAEN.

IK dacht vaſt by mijn zelfs, alzoo ik herwaerts ging,
't Verloopen van de tijd veranderd alle ding;
Tot wat geluk (zoo 't ſcheen) had my de tijd verkoren;
Het geen de tijd my gaf, is door de tijd verlooren;
Waer was doch mijn gedacht? ha! doen ik heb verſmaed
Een aengeboden gunſt, om op te treên tot ſtaet;
Waer waert gy domme geeſt, toen gy u liet ontvlieden
Die gunſt die een Princes u gunſtig quam aenbieden?
Wiens aengeboden dienſt, en vriendelijke reên;
Ik tot belooning gaf een bot, en plompe neen;
Berouw, eyales! berouw', hoe plaegt gy mijn gedachten,
Die door 't geheugen, mijn verlooren luk betrachten;
't Geheugen, ach! Princes, herwenſcht verloopen luſt,
Mijn ongeruſt gemoed voed op verſmade ruſt,
Mijn wenſching is vergeefs, gelegentheyd verloopen,
Verzuymenis belet my eenig trooſt te hoopen;
Die kans is al verzien; ervarentheyd ons leerd,
Dat de verloopen tijd noyt wederom en keerd.
Doch Cicero zeyd recht, en 't mach ook wijſheyd heeten:
't Verloopen te herwenſchen is maer tijd verſleeten.
Onnut is 't dat ik klaeg van mijn verlooren luk,
Onnut is 't dat ik nu bewe en 't verlies met druk.
Cecilia uyt. Daer komt zy zelver aen, hier moet ik noch wat wachten,
Om zien of ik ook kan yets van haer grond betrachten;
Ik ſchuyl my wat ter zy, hier onder 't ſchaeuw van 't groen,
Om zien wat dat Princes hier op het land wil doen.

Cecilia. Mijn hertje brand van zoete min
Zoo zeer, dat ik die hetten
Niet uyt mijn zieltje, nocht mijn zin,
In 't minſte deel, kan zetten.
Ach roover! die mijn vryheyd ſteeld,
Gy maekt my een ſlavinne;
Ik ga, ik ſta, geſtadig ſpeeld,
Uw heusheyd in mijn zinne.

Slavin, door will'ge ſlaverny,
Ben ik van liefdens wetten;
Ach Herder! ik kan uw waerdy
Niet uyt mijn zinnen zetten.
Hoe zoet is minne als men mint,
Daer ziel en zinnen neygen;
Als liefde haer genoeging vind,
Zoo krijgt men haeſt een eygen.
O ſprakeloos geboomt! gy die mijn treurig klagen
Nu op een korten tijd gehoord hebt alle dagen;
Hoe zeer dat ik, eylaes! in liefde ben beſtreên,
En tot de Echt verzocht, van Princen aengebeên;
Van Vorſten trouw geliefd, met ſmekende gebeden,
Die ik op hun verzoek ſteeds toonden tegenheden,
Mits ik Lands-douwe kies voor een vergulde troon,
En min de Herders ſtaf, meer dan een Konings kroon;
Dies drijft de liefde my, verzeld met mijn gedachten,
Na 't gun de liefde my meer als het Hof doet achten;
Zoo dat ik (als verliefd) mijn vreugde zoek in 't woud,
Om dat mijn liefdens Zon hem daer verborgen houwd.
Ach boompjes! bloempjes, vee, en klaverrijke-weyden,
Vernieuwers van mijn vreugd, en zoete vrolijkheyden;
O! heugelijke plaets, waer mijn verliefde oog
Ziels voedzel uyt de deugd van eenen Herder toog;
Een Herder dien ik lief, en eeuwig liefd zal dragen,
Een Herder, die my doet van rechte liefde klagen.
Zacht zinnelooze Maegd, verkies zoo lichtlijk niet,
Want onbedachte liefd bracht meenig in 't verdriet;
Pleeg raed met achterdocht; wat zou my deze raden?
Mijn liefd te ſtaken? neen! veel eer wil ik verſmaden
Een Scepter, en een Kroon, ja Koninglijk bevel,
Eer ik mijn trouwe liefd uyt mijn gedachten ſtel;
Hoe! zal ik dan een ſtok, in plaets van Scepter, ſweyen?
Verſchoven in het veld, de ſlechte Schapen weyen?
Zal ik een Herder dan verkiezen voor een Prins?
Soud dat mijn Vader wel gedogen? neen, geenzins;
Nochtans wil ik het Rijk veel liever noch verliezen,
Als haten hem, die 'k min, en dien ik haet verkiezen;
Dit oorzaekt my geween, en bitterlijke ſmert,
De oogen vol getraen, met zuchten in het hert;
De keurvorſt van mijn ziel die ik heb uytverkoren,
Is van een kleyne ſtaet, en lage ſtam geboren;
Hoe, ſtaet het dan niet vry, dat hoogheyd zich verneêrd,
En uyt oprechte liefd de kleynigheyd begeerd?

Daer

Daer rijſt de Zon mijns ziels, en dwingt my noch te veynzen,
Ik zal met deze brief ontdekken mijn gepeynzen;
Wel Herder Floriaen! ik wenſch u goeden dag.
Floria. En ik u al het geen men yemant wenſchen mach;
Princes, dus eenig hier? *Cecil.* Zoud gy my eenig achten!
Floria. Mits ik u eenig vond. *Cecil.* Verzelt met mijn gedachten!
Floria. Gedachten, die miſſchien op u geliefde voên.
Cecilia. Zoo acht ik Floriaen, dat dikwils d' uwe doen.
Floria. Hier denkt men om geen min; wy arme Herders knapen,
Zijn ſteeds bekommert, met veel zorgen, voor de ſchapen,
Om houden oog in 't zeyl (gelijk ons plicht gebied)
Of men de Wolf ook na de Schapen komen ziet.
Cecilia. De ſchapen die gy meend, dat acht ik zijn de Maegden,
Wiens zinnen dat uw liefd, wiens weêr-liefd u behaegden,
Dat gy bekommert zijt met zorge voor het Vee,
'k Verſta alleenig uw getrouwe min daer meê.
Floria. Vergeef my dat Princes, 'k ben zoo gelukkig niet,
Dat my van eenig Maegd eenige gunſt geſchied;
Ook heb ik noch mijn tijd in 't minnen niet verſleten.
Cecilia. Soo moet gy, Floriaen, dan op u zeggen, weten,
Dat gy niet oord'len meugt dat u geen gunſt geſchied,
Dan of gy 't al ſchoon zegt, ikkan 't gelooven niet.
Floria. Het zeggen ſtaet aen my, aen uw, Princes, 't gelooven.
Cecilia. Ik meen dat mijn geloof uw zeggen gaet te boven.
Floria. Dat niet uw kloekheyd my verwind in dit verſchil,
Dewijle gy, Princes, uw tong hebt tot u wil;
Had my natuur begaefd met kunſt van wel te ſpreken,
'k Verſtouten my wel licht een Maegd om gunſt te ſmeken,
'k Zoud ſmeken met gevry om lieve weder min,
Alwaerdige Princes, die, daer ik ſlaef van bin.
Cecilia. 't En ſchort u daer niet aen, dies ſteld u door de reden
In alles vry vernoegd, en reedelijk te vreden;
't Is wonder Floriaen, ja wonder geeft het my,
Dat zoo een braven Held leefd zonder vryery;
Volmaekte ſchoonheyd, die uw jonge jeugd verçierd,
En lieftalige tong, met reden gemanierd,
Sijn machtig om een Maegd tot minnen te bewegen,
Indien gy, Floriaen, daer toe maer waert genegen.
Floria. Genegentheyd, Princes, is wel tot min gezind,
Maer, mits genegentheyd gelegentheyd niet vind,
Is mins begeert te niet; dies moet ik 't minnen ſtaken,
Tot dat genegentheyd gelegentheyd kan raken;
En zoo ik eenig Maegd tot my geneygd, mocht zien,
'k Vertrouw dat ik haer zou mijn liefdens dienſt aenbien.

Cecilia. Ik twijffel, Floriaen, of gy uw woord zoud houwen.
Floria. Mijn woord mijn zegel is, daer mach men op vertrouwen.
Cecilia. Wie al te licht vertrouwd, wel licht bedrogen werd.
Floria. Bedriegen kan hy niet die vroom is in zijn hert.
Cecilia. Eylaes! een vroom gemoed is heden quaed te vinden.
Floria. Princes, voor anderen kan ik my niet verbinden,
Ik ſpreek alleen voor 't mijn. *Cecil.* De woorden die zijn goed.
Floria. En 't hert niet minder, als 't de tonge ſpreken doet.
Cecilia. Waer 't zoo, ik zoud u licht dan vry wat toe vertrouwen.
Floria. Van mijn getrouwigheyd moogt gy u zeker houwen.
Cecilia. Wat zekerheyd kan ik van uw getrouwheyd zien?
Floria. Mijn tong getuygd het hert, ik ſpreek gelijk ik mien.
Cecilia. 't Sijn woorden Floriaen, en woorden kunnen liegen.
Floria. Daer waerheyd blijkt, daer kunnen woorden niet bedriegen.
Cecilia. De waerheyd, Floriaen, gaet dikmaels maer in ſchijn.
Floria. Daer ſchijn van waerheyd is, daer kan geen waerheyd zijn.
Cecilia. Wat raed dan als de ſchijn de waerheyd wil vertoonen?
Floria. In deze zaek, Princes, zal ik mijn zelfs verſchoonen;
Ik haet de dubbelheyd, en ſchuw bedriegery,
Vertrouwd Princes my niet? s' ontdek dan niet aen my,
Ik verg haer Hoogheyd niet dat zy my zal vertrouwen.
Cecilia. Ach! Floriaen, ik kan my langer niet onthouwen,
Want uw oprechtigheyd vertrouw ik zoo veel toe,
Dat gy 't verſchoonen zult, is 't zaek dat ik miſdoe;
Indien ik u ontdek mijn zin en welbehagen,
Miſhagen s' u, ik bid, wild dan geen roem gaen dragen,
Dat gy een Konings kind tot liefden hebt bekoord,
Maer toon u heuſch, gelijk een vromen toe behoord.
Floria. Princes, den Hemel zal eer op het aerdrijk dalen,
Eer ik u zoeken zoud met valſcheyt t' achterhalen;
Eer zal het zee gediert zich neſtelen in 't woud,
Eer ik u ontrouw ben in 't geen gy my vertrouwd;
Eer zal 't gevogelt zich geneeren in de ſtroomen;
Eer zalmen bergen zien veranderen in boomen;
Eer zalmen 't water zien veranderen in land;
De golven van de zee zien ſtaen in lichte brand;
Eer zal de lucht in vuur, en 't vuur in lucht verkeeren,
Eer ik niet doen en zoud al wat gy moogt begeeren;
Al waer 't dat gy gebood my in mijn dood te gaen,
Soo zal 't om uwent wil, Princeſſe, zijn gedaen.
Cecilia. Onmogelijk dat ik mijn liefde kan verſwijgen,
Mijn hallef doode ziel moet uyt u leven krijgen;
Gy zijt het Floriaen, gy zijt het die my doet
Verſmaden Rijk, en Kroon, en minnen nae 't gemoed.

Sie

Florentius uyt. Zie hier een Konings kind van liefden overwonnen,
Hoe zoud ik langer voor mijn Herder veynzen konnen?
Mijn Herder, dien ik min, en minnen zal zoo lang,
Tot dat ik Floriaen voor bruydegom ontfang.

Floria. Princes! Princes, wat's dit? ik bid, wild overwegen
Wat swarigheyd dat hier voor u is in gelegen;
Ik bid, Princes! ik bid, zijt wijslijk onderrecht,
En dat gy doch dit stuk wat beter overlegt,
Op dat gy in liefds keur niet al te ver moogt dolen.

Cecilia. Ey Floriaen, laet my die zorge zijn bevolen;
Misnaegd mijn liefde u, de waerom my verklaerd.

Floria. Misnagen? neen Princes! ik kniel voor u ter aerd,
En acht tot dat geluk onwaerdig my te wezen.

Cecilia. Ontfangt dees Brief, daer in zult gy mijn meening lezen;
Mijn wil en ook mijn wensch zult gy uyt dien verstaen,
Vaer wel tot avond toe, vaer wel mijn Floriaen. *Binnen.*

Floria. Vaer wel, Princes! Vaer wel, uw heuslelijk gebieden,
Zal van uw Onderdaen goedwilliglijk geschieden. *Binnen.*

Florent. Wat laet gy toe, ô God? ach Hemel! kan't geschien.
Dat ik die trots en spijt moet met mijn oogen zien?
Fy u Cecilia, ik sweer het zal u rouwen,
Dat gy, ach! Konings kind, een Herder zoekt te trouwen;
Cecilia dus zot, dus geyl, dus heet, dus licht?
Is't oog betoverd, oft begoogeld mijn gezicht?
Ik weet niet wat het is, 't veroorzaekt my veel klachten,
Ik twiste met mijn zelfs, ik kijf op mijn gedachten;
Is't droom? is't beuzeling? oft duyvels spokery?
Soud zy hem minnen? dat geloof is ver van my;
Gelooven moet ik immers't gun mijn oogen zagen;
O Hemel! moet ik dan die smaed en spijt verdragen?
't Waer my te zeer getrotst; ha! edel Konings kind,
Dat gy een boer, een boer meer als een Prins bemind,
Dat ongelijk en zal geen Prinslijk hert gedogen,
Is anders mijnen haet niet minder als't vermogen. *Binnen.*

DIANA.

Droeve ziel! beween uw druk,
Klaeg de Goôn uw ongeluk,
Al uw ramp, en al uw lijen,
Al uw quelling al uw smert,
Al de droefheyd van uw hert,
Al uw ongelukkig strijen.
Hemel-voogd, die 't al gebied,
En verborgen dingen ziet,
Herte-kenner aller menschen;

Gun, in alles wat gy voegd,
Mijn wil met uw wil vernoegd,
Wat u wille wil te wenſchen.
Valt mijn lijden my wat ſwaer,
Is mijn zieltje vol gevaer,
Angſt, en vrees, door val der zonden;
't Berouw in my, weet gy, is groot,
En wild niet, Heer! des zondaers dood,
Als 't hert berouwig werd bevonden.
Met walging ik de zonden haet,
En al haer luſten boos, en quaed,
De ziel tot groote ſchaden;
Dewijl zy niet dan ſtrikken zijn,
Waer in men door een ſchoone ſchijn,
Kan werden liſtelijk verraden.
De wereld is gelijk een klip,
Den menſch niet anders als een ſchip,
Gedreven door de woeſte winden;
Het ſchip drijft daer de wind het trekt,
De klip met water overdekt,
Schip, en ſchipper doet verſlinden.
Zoo gaet het leyder! met den menſch,
Die al zijn luſt heeft na zijn wenſch,
Veel prijkel loopt zijn ziel te wonden;
Zijn welluſt, ach! dat is zijn wind,
Die drijft hem, daer hy 't prijkel vind,
Op klippen, welke zijn de zonden.
Den menſch, die door 't geluk verhoogd,
En het verandren niet beoogd,
Maer op 't geluk ſteld zijn betrouwen;
Treft hem daer na de tegenſpoed,
Terſtond ontvalt hem al de moet,
Hy kan in ramp geen mate houwen.
't Zy het geluk den menſch verheft,
Het zy de tegenſpoed hem treft,
Hy toond in beyd vaek vreemde kuren;
Verkeerd het luk, dan is 't, wel hoe!
In weelde zijnde, zie wel toe,
Licht draeyd het rad van avonturen.

Hier ben ik by de plaets, en arme Cel, alwaer
Geruſt, en Godlijk leefd dien ouden Kluyzenaer;
Wiens oeffening, en luſt, is vaſten en gebeden,
Wiens rijkdom is de deugd, in kleynheyd wel te vreden;

Wiens huys-raed is een boek, waer in hy daeglijks leeſt,
Tot trooſt van zijn gemoed, en welluſt voor de geeſt;
O geeſtelijk vermaek! uw vreugd gaet ver te boven
De welluſt die men vind in Koninglijke Hoven;
O wel beraden man! geruſte Eremijt,
Die hier in eenzaemheyd, met God, uw leven ſlijt,
En eyndigd in de deugd den loop van uwe dagen,
Om zoo uw ziel aen God ten Hemel op te dragen.
Waer zijdy, Godes vrund? koom, Vader! voor den dag;
Ik wenſch u al het geen, men yemand wenſchen mach.
Eremijt. God loon u wenſching, en wil u voor onheyl hoeden.
Diana. Ik bid u, Vader, houd mijn ſtoutigheyd ten goeden.
Eremijt. Wat ſtoutigheyd hebt gy, Me Iufvrouw, my betoond?
Diana. 'k Sprak gaerne yets met u, dies bid ik, my verſchoond.
Eremijt. Spreek wat u luſt. *Dia.* Ik zoud u, Vader, yetswat vragen.
Diana. Vraeg my wat u gelieſd. *Dia.* Hoe moet die menſch zich dragen,
Die, door berouw van zond, zoo grooten droefheyd maekt,
Dat hy (door droefheyd) tot wanhoop (by na) geraekt?
Eremijt. Soo ver en moet den menſch zich zelven niet verloopen,
Dat hy uyt droefheyd zoud van Gods genaed wanhopen;
God wil berouw, doch geen die meerder zonden teeld,
Maer God wil zulk berouw, 't welk zondens wonden heeld;
En dat berouw beſtaet in Goddelijke vruchten,
't welk is berouw, gemengd met tranen, en met zuchten,
Leedwezen over 't geen waer in men heeft miſdaen,
Dus verde moet de ziel in rouw der zonden gaen;
Wie verder gaet die doold, en raekt in meerder dwalen,
Gods goedheyd (in 't berouw) ſteld voor de zondaer palen,
Dat hy niet verder gaet als God aen hem gebied,
Miſmoedig zijn, dat is het recht berouwen niet,
Maer 't neemt berouw eweg; dit is oprecht berouwen;
Dat men leedwezen toond, met vaſtelijk betrouwen
Op Gods genadigheyd, wiens goedheyd is zoo groot,
Dat hy bekeering wil, en niet des zondaers dood;
Geen zonden, 't zy hoe grof van 't zondig hert bedreven,
Sy worden by den Heer vergeten, en vergeven;
Vergeven, om dies wil dat Chriſtus heeft betaeld,
En aller zondaers laſt op zijnen hals gehaeld;
Hy wil, dat niemant zy om zonden uytgeſtoten;
Mits hy zijn dierbaer bloed aen 't Kruys heeft uytgegoten;
En met zijn dood verloſt het zondige geſlacht,
Het welke door zijn dood in 't leven werd gebracht,
Wanneer den menſch gedenkt op Chriſti dood, en ſterven,
Met vaſt beſluyt, voortaen de zond te willen derven,

Dit

Dit is 't dat God vereyſcht, hier kan men meê voldoen.
Diana. O Godlijk onder-recht! om 't hert met trooſt te voên;
Hoe zalig is die les, die gy my hebt gegeven;
Hoe zalig, Vader! ſlijt gy hier u'ſterflijk leven;
Hoe wel geruſt zijt gy, die d' aerdſche luſt verſmaed,
En noyt boven natuur de luſt te boven gaet;
Hoe zalig leefd gy van de menſchen afgeſcheyden,
Daer geen bedriegers u tot quaed doen aen en leyden;
Daer geen gelegentheyd tot zonden u bekoord,
Daer gy noyt ydelheyd, oft geyle reden hoord.
Ach! had ik zoo geleefd, zoo had ik niet gevonden,
Dien ſchender, die my heeft gebracht tot vuyle zonden;
Verleyd, onteerd, geſchend, op eeden van zijn trouw,
O Goddeloos bedrog! bewezen aen een Vrouw.
Ik bortel traen op traen, eylaes! uyt deze oogen,
Om dat Florentius, den Prius, my heeft bedroogen;
En is met zijn bedrog Diana nu ontvlucht,
Die om haer eere ſchreyd, en om haer kuyſheyd zucht.
Ach Vader! 'k ben gezind mijn vyand na te gaen,
In onbekende ſchijn by hem te onderſtaen,
Of ik, door mijn beleyd, hem niet en zal bewegen,
Tot waer berouw, van 't gun hy heeft beſtaen te plegen;
Dies ik op u verzoek, dat gy my doch vergund,
Een zaek, waer meê gy my ten hoogſten dienen kunt.
Eremijt. Waer ik u dienſt kan doen zult gy my willig vinden.
Diana. 'k Zal my met dankbaerheyt weêr in uw dienſt verbinden.
Eremijt. 'k Doe gaerne t' uwen dienſt, Jufvrouw! wat ik vermach.
Diana. 't Is dienſtig om zijn quaed te brengen aen den dag.
Eremijt. Zeg my uw wil, die 'k met de mijne wil vereenen.
Diana. Wild gy my deze kap, Heer Kluyzenaer, wat leenen?
Eremijt. 't Zy dees, oft diergelijk, *Dia.* Wel Vader, 'k neemze aen,
En zal in Kluyznaers ſchijn na 't Hof van Grieken gaen,
Om onbekend den Prins Florentius te ſpreken,
Die onderſtond aen my zijn eed, en trouw te breken;
Ik zal (in dezen ſchijn) hem raken in het hert,
En melden hem mijn leed, en onverdiende ſmert;
'k Zal ongeval, noch ſmaed, nocht ramp, nocht onheyl vreezen,
Het zy hoe God het voegd, ik zal hem dankbaer wezen.
Wanneer mijn ziel op God een vaſt vertrouwen zet,
En hy mijn helper is, wie is 'er die my let?
Eremijt. Uw hoop, en uw geloof, uw Goddelijke reden,
Getuygen, dat gy zijt vol deugd, en goede zeden;
Het is een deugdzaem hert, dat als het onrecht lijd,
Zich op een vaſte hoop, van Godes hulp, verblijd;

't Geloof

't Geloof in u is groot, op God ſtaet u vertrouwen;
Ja ik verwonder my, dat gy, ô aerdſche Vrouwe!
In dit u ongeval, uw zelver trooſt door reên,
En met de wille Gods uwwille ſteld te vreên;
Uw werken die zijn goed, beleyd met Godes vreezen,
En wie dat zoo begint, zal God behulpzaem wezen;
Maer, wie met domme kracht op eygen wijsheyd leund,
Met ingenomen haet op felle wraek-luſt ſteund,
Die doold, al waent hy't niet. *Dia.* 't Is, Vader, recht geſproken,
Wie God de wraek beveeld, die vind zich beſt gewroken.

Eremijt. Gelukkig is dien menſch, die zoo op God betrouwd.

Diana. Gelukkig is hy die zich van de menſchen houd,
En niet en acht noch pracht, nocht wereltſche çieraden,
Nocht ſteund op 's menſchen hulp, maer al op Gods genaden;
Gy, die uw jaren kort, en die uw dagen ſlijt,
Uw Schepper te geval, de menſchen tot een ſpijt;
Die in de'welluſt, laes! het weelig vleeſch zoo ſtreelen,
Dat zy haer ziel, daer door, de rechte luſt ontſteelen;
Gy, die tot drank en ſpijs van 's levens onderhoud,
De geur'ge kruydjes keurt, uyt dit begraeſde woud,
In ſchrale water-beek uw drooge tong doet laven;
Ach Vader! dat aen my, aen my God zoo veel gave,
Dat ik zoo leven koſt gelijk gy, Vader, doet,
Soo (dunkt my) dat ik zoud geruſt zijn van gemoed.

Eremijt. Wie ruſt inwendig zoekt, die moet inwendig ſtrijden;
Wie leefd 'er zoo geruſt, die niet en heeft te lijden?
Daer is geen ſtaet op aerd die ruſte geven kan,
Want yeder ſtaet die brengt zijn eigen onruſt an;
Geen ſtaet (het zy hoe 't zy) doet yemant ruſtig leven;
Geen ſtaet kan aen den menſch volkomen ruſte geven;
Geen menſch ('t zy in wat ſtaet) kan leven zoo volmaekt,
Dat een volmaekte ruſt in zijn gemoed geraekt.
Iuffrouw, daer is een kap, al iſſe kleyn van waerden,
Gy moetze niet na waerd, maer na de gunſt aenvaerden,
'k Gaf beter, zoo 'k ze had. *Dia.* 't Is meer dan ik kan loonen,
En met gelegentheyd zal ik u, Vader, toonen,
Wat aengename dienſt dat my van u geſchied,
Ik toon een dankbaer hert. *Ere.* En meer begeer ik niet.

Diana. 'd Algever mildelijk, uw goedheyd wil beloonen.

Eremijt. Zeer noodig zal dit zijn, om aen den den Prins te toonen.

Geeft haer een Doods-hoofd.

Diana. Wat is dit, Vader? *Ere.* Doe het oopen, en beziet,
Hoe dat dit aerdſche vleeſch verdwijnt tot ſtof en niet.

Diana. Eylaes! een bekkeneel. *Ere.* Een ſpiegel, om t'aenſchouwen,
Hoe weynig dat een menſch op 't leven mach vertrouwen;

Een boek, waer in men leerd, hoe 't met de menſchen gaet,
Een middel, waer door 't hert berouw krijgt van zijn quaed;
Draeg dit met u, Mevrouw, en ſteld het hem voor oogen,
Die u onteerd heeft, en door valſch beleyd bedroogen;
Het kan u dienſtig zijn in dit uw ongeval,
Licht het inwendig hem zijn ſchuld getuygen zal.

Diana. O! Goddelijk beſtier, en middel uytgevonden,
Om 's menſchen herte af te trekken van de zonden;
O raed, ô wijzen raed! ô middel wel bedacht!
God loon u, Vader! die door u betoond zijn macht;
In deze kap gekleed zal ik ten Hove treden.

Eremijt. Bedek met deze kap uw Vrouwelijke leden.

Diana. Wie zoud vermoeden, als dat ik Diana ben?

Eremijt. Onmogelijk, dat yemant nu Diana ken.
Dees middel is bequaem, om tot uw wenſch te raken,
God wil uw voorſtel een gelukkig eynde maken.

Diana. God loon uw wenſching,

Eremijt. Die wil u, in deze ſchijn,

Behoeden, en voortaen in als uw hulper zijn;
En in uw voorneem een getrouw bezorger wezen,
Vertrouw op God, zoo ſtaet u geen gevaer te vrezen. *Binnen.*

VIERDE HANDELING.

FLORIAEN. CECILIA.

Floria. PRinces, na dat ik heb uw lieve Brief doorlezen,
Hebik mijn hoop gevoed met honderd duyzend vreezen;
En kniel ootmoedelijk voor uwe Hoogheyd neêr.
Ach! is't tot proef, Mevrouw, oft ernſtig uw begeer?

Cecilia. Koſt ik met hert en ziel, mijn meening u getuygen,
Ik zouw gewilliglijk ter aerden neder buygen,
En Offeren aen u mijn innerlijk gemoed,
't Welck uwe deugden heeft in mijne ziel gevoed;
Waer door dat ik u lief, en lieven zal op aerden,
Tot dat de dood my brengt, van daer my't leven baerden;
Geteeld van niet tot yet, yet ben ik in de ſchijn,
Waer door ik op een kort weêrom tot niet zal zijn.

Floria. Princes, 't is my genoeg, de oorzaek van mijn vreezen,
Zal 'd oorzaek (zoo my dunkt) ook van mijn ſterven wezen;
Ten aenzien het gebied, en Koninglijke macht,
Uws Vaders heerſchappy, en Koninglijk geſlacht,
Van groote Stam, en ſtaet in heerelijk verhoogen,
Zullen in geener wijs, edel Princes! gedoogen,
Dat een onedel hert (de heuſheyd ongewend)
Uw hoog-gebooren Vrouw, door deze liefde ſchend,
Dat gy verlaten zoud dit Koninglijke leven,
En, om een Herders liefd, het Koningrijk begeven;
Te waerd is uw waerdy, u voegt geen Herders rok,
U paſt geen roozen hoed, geen hazelaren ſtok;
Ik hebbe niets, Princes, dat ik u kan betoonen,
Waer mede zal ik uw getrouwe trouwheyd loonen?
Een arrem herders zoon, van ſlecht, en lage ſtaet,
Die met een kleyn getal van Schaepjes omme gaet,
Een vreemd verſchoveling, die nietig is van machten,
Niet waerdig dat men hem zoo waerdig zoude achten;
Uytmuntende Princes! ik hebbe macht, nocht goed,
Maer ben in kleynigheyd, by Herders, opgevoed;
Ik bid u, wild de zaek wat klaerder overwegen,
Wat ſwarigheyd dat daer, voor u, is ingelegen;
Miſſchien, Princes! dat u de reden zoo veel leerd,
Dat gy (om beters wil) uw liefde van my keerd.

Cecilia. Mijn onverkeerlijk hert kan nimmermeer verkeeren;
Maer is en blijft ſtantvaſt by't eerelijk begeeren;

Kend gy liefds aerd te recht, zoo weet ik wel, dat gy
Niet zonder reden zult hier in verſchoonen my,
Mits ik niet wulleps, maer met voorbedachte zinnen,
En rijpelijk beraed, my ſtel om u te minnen;
Ik haet de hoogheyd, overmits my meer behaegd,
Uw deugd-lievende ziel die gy in 't lichaem draegd;
Uw trouwe nedrigheyd my teelden, boven allen,
Een gunſtig hert tot u, dat met een welgevallen
Van 't Herders leven, in vermaek, en kleyne luſt,
Zocht een te zijn met u, in onbenijde ruſt;
Ik kies voor 't Hof het veld, om dat ik daer mijn leven,
Tot ſtille ruſt, en luſt, mocht veyliglijk begeven;
Het ſtaet mijn Vader vry, 't is waer, my te gebien,
En na gehoorzaemheyd zoo moet zijn wil geſchien.
Maer, 'k ben in liefde vry
Van Vaders heerſchappy;
Liefd wil, na liefds behagen,
't Gebieden zijn ontſlagen;
En acht voor ſtaet, en goed.
De rijkdom van 't gemoed,
Dat is, een goed genoegen,
Waer na ik my wil voegen;
En zoo mijn 's Vaders wet,
Het zelfde my belet,
Wil ik door boſch, en heyden,
Met u de Schaepjes weyden;
Dies maekt de liefd u Heer
Van my, door mijn begeer,
Dies, Floriaen, laet varen
Uw zorgen vol beſwaren.

Floria. Princes! ik zeg Princes, en waerom niet Godinne?
Gy dwingt mijn ſlechte ziel uw Hoogheyd te beminnen;
Het aldermeeſt dat my met moeylijkheyd beſwaerd,
Dat is, dat ik uw deugd na haer verdienſt, en waerd,
Geenzins beloonen mach; doch, zoo ik kan betreffen
Mijn voorige geluk, zal u mijn ſtaet verheffen
In eer, in trouw, in liefd, verliefde Konings kind!
Door dien gy uwen ſlaef zoo trouwelijk bemind.

Cecilia. Op uw getrouwigheyd, zal zich mijn liefd vertrouwen.

Floria. Van mijn getrouwigheyd moogt gy u zeker houwen.

Cecilia. Hoe zoet is liefde, als zy liefd dat zy begeerd.

Floria. 't Is 't aengenaemſte dat natuur den menſch vereerd.

Cecilia. 't Is liefdens rechte aerd te lieven na liefds wetten.

Floria. 't Is rechte liefd, daer 't keur gebied de liefd te zetten.

Cecilia. Ach! daer men zoo vereend paſt liefden op geen haet.

Ver-

Floria. Vermits oprechte liefd het al te boven gaet.
Cecilia. De liefd vermach het al, dies lief ik zonder ſchromen.
Floria. De liefd verzoet het al, wat yemand op mach komen.
Cecilia. Dies ſweer ik u, dat my uw liefde wel behaegd.
Floria. Princes, aenziet uw ſlaef, die in zijn handen draegt
Een hazelaren ſtaf, een ſlechten hoet by dezen,
Niet met Geſteenten, nocht met Peerlen uyt-gelezen
Omcingeld, nocht geçierd; geen gaven meer by my,
Dit lichaem (overdekt met deze Herders py)
Draegt yets dat ik u tot verzekering wil gunnen,
Is't zaek, dat ik daer meed u zal vernoegen kunnen;
Al hoewel dat het is mijn alderbeſte pand,
Om dat te offren u, Princes, reyk my uw hand;
Het is mijn ziel, mijn ziel tot uwe liefd gebooren,
Die (zoo 'k u niet en lief) moet eeuwig gaen verlooren;
Princes, het is mijn ziel, mijn ziel die u in nood,
Door rechte liefde, trouw zal ik blijven totter dood;
Princes, de liefde doet my voor u neder buygen,
Mocht ik het met een kus uw lieve lipjes tuygen,
Die tot getuyge gy moogt drukken aen de mijn,
En laten die 't verbond van onze trouwe zijn.
Cecilia. Bezegeld dan uw trouw met offerand van kusjes,
En boet de graegte vry van mijn verliefde lusjes;
Niet met een geylheyd, die uyt heete welluſt rijſt,
Maer, die in eerbaerheyd uw rechte trouw bewijſt.
Floria. Ik kus uw lieve mond, en offer daer mijn trouwe.
Cecilia. Cecilia die ſweerd te zijn uw echte Vrouwe.
Floria. En Floriaen beloofd getrouwheyd totter dood.
Cecilia. Cecilia omhelſt haer Herder, in haer ſchoot.
Floria. En Floriaen omhelſt Cecilia uyt minne.
Cecilia. Cecilia verbind aen u, haer ziel, en zinnen.
Floria. En Floriaen geeft u, Princes, zijn lievend hert.
Cecilia. Cecilia die wil dat gy de haren werd.
Floria. En Floriaen die wil zijn hert aen 't uwe geven.
Cecilia. Cecilia die wil eenhertigh met u leven.
Nu laet ons wijſſelijk, mijn Herder, ons beraên,
Met wat beleyd dat wy beſt raken hier van daen;
Ik wenſchten dat gy wiſt een middel te ontdekken,
Waer door wy uyt het Hof in ſtilligheyd vertrekken;
En waer wy onze reys beſt nemen, geef my raed.
Floria. Princes, wat zal ik raên ik ſchroom voor deze daed.
Cecilia. Waer is uw liefd? mijn Lief, laet liefde raed verzinnen.
Floria. Ik weet; Princes die moet, in ſchijn van Herderinne,
Haer kleeden, en alzoo met my, door boſch, en dal,

Gaen reyzen, tot de plaets daer 't haer believen zal.
Cecilia. Dees middel dunkt my goed, doch waer wy zullen keeren,
Dat ſtel ik, Floriaen, alleen aen uw begeeren;
Voor my, waer't u geliefd, mijn liefde, en mijn hert
Die volgen Floriaen, al ging hy 't zy hoe verd,
Mijn liefde, en mijn trouw zullen mijn Lief verzellen.
Floria. Ach! of ons God den Heer, eens weêr ter plaets woud ſtellen,
Daer ik gebooren ben; zoo wenſchten ik geen meer,
Vermits ik u daer koſt bewijzen alle eer,
Ja meerder als Princes vertroud dat ik zal kunnen;
Ach! woud ons God (mijn Lief) zoo veel geluk vergunnen,
Soo zoud ons luk, Princes, tot aen den Hemel gaen.
Cecilia. Indien gy 't raedzaem vind, wy zullen 't onderſtaen.
Floria. Gy zult, zoo 't u geliefd, in Herderinne kleeden,
Op morgen voor den dag, na 't eyken boſch toe treeden;
Aen geen zijd van de Beek, dicht by de Kluys'naers Cel,
Alwaer ik u mijn Lief, dan volgen zal. *Cecil.* 't Is wel;
Ik zal van nootdruft my, tot onze reys verzorgen,
En komen daer ter plaets, gelijk gy zegt, op morgen;
En by de Kluys ik u mijn Herder wachten zal.
Floria. Den Hemel wil mijn Lief behoên voor ongeval. *Binnen.*

KONING, FLORENTIUS, en eenige Hovelingen.

Koning. Vertrek. Florentius, wat ſchuylt 'er? zijn uw zinnen
Verwerd in 't dool hof van de zinnelooze minne?
Hoe Prins, wat is 'er? ſpreek, hoe ſtaet gy dus en treurd,
Wat let u? is u yets bejegend, oft gebeurd,
Is 't om Cecilia? doet zy u treurig leven?
Ik loof, dat ik haer zal aen u ten Echte geven.
Florent. Sijn Majeſteyd beloofd meer als hy geven kan.
Koning. Wel dat ſchijnt vreemd gezeyd! geef my daer reden van.
Florent. Cecilia die heeft een ander trouw geſworen,
Waer van uw Majeſteyt de zekerheyd zal hooren.
Koning. Florentius die doold, en heeft een quaed vermoên.
Florent. Ik kan zijn Majeſteyt daer goede blijk van doen.
Koning. Ik weet, 't is miſverſtand, ontſtaen uyt jalouzye.
Florent. 't En is noch jalouzy, noch liefdens razernye.
Koning. Ey, Prins! ten kan niet zijn, 't zal nimmermeer geſchien.
Florent. Grootmogend Majeſteyt, oft ik het had gezien!
Koning. Gezien! dat haer Princes verbonden heeft te trouwen?
Florent. Grootmogende Monarch! ik zal het ſtaenden houwen.
Koning. Wel droomd Florentius? *Flor.* Neen, mogend Majeſteyt,
Maer 't is waerachtig, zoo, gelijk ik heb gezeyd.
Koning. Waerachtig? Prins! wat blijk kund gy daar van verklaren?
Florent. Het geen ik zeg, zal ik zoo naektlijk openbaren,

Dat

Dat zijne Majeſteyt geen blijk meer eyſchen zal.
Koning. Florentius, wat blijk getuygd uw ongeval?
Aen wie heeft haer Princes verloofd, buyten mijn weten?
Florent. Het is my onbekend, hoe dat hy word geheeten,
Grootmogend Majeſteyt, de naem en ken ik niet.
Koning. Is 't yemand in mijn Hof, die deze gunſt geſchied?
Florent. 't En is geen Hoveling, nocht Hovelings gelijken.
Koning. Wel laet my van die 't is dan eenig teeken blijken.
Florent. Ik ſchroom dat ik ontdek de zaeke zooze leyd,
Mits dien zy quetſt de eer van uwe Majeſteyt.
Koning. Mijn eer? *Flor.* Uw eer. *Kon.* Hoe is 't dan Prins? *Flor.* Ey! vraeg (niet verder.
Koning. Ik wil dat gy 't my zegt. *Flor.* Eylaes! het is een Herder.
Een Herder, die op 't land de ſchapen hoed, en weyd;
Dees mind Cecilia, grootmogend Majeſteyt.
Koning. Nu houd ik zeker, Prins, dat gy u vind bedrogen,
Daer gy dat hebt gezien, daer heeft het oog gelogen.
Florent. Gelogen? waer het maer gelogen. *Konin.* En zoo is 't,
Florentius die heeft zich in het zien vergiſt.
Florent. Vergiſt? ô neen! ô neen 't is verre van vergiſſen,
Grootmogend Majeſteyt, mijn zeggen zal niet miſſen,
Ik heb het aengezien, en ook van woord tot woord,
Wel duydelijk en klaer met opmerk aengehoord;
Cecilia die heeft een brief aen hem gegeven,
Waer in zy (zoo zy zeyd) haer meening had geſchreven.
Koning. Wel waer is dit geſchied? *Flor.* Omtrent de Beek in 't woud,
Ten naeſten by daer zich den Kluyzenaer onthoud.
Koning. Wanneer was 't? *Flor.* Nu van daeg. *Kon.* En toonden zy hem te- (ken
Van liefden, oft van min? *Flor.* Daer is zoo veel gebleeken,
Is dat geen blijk genoeg? dus ſprak zy, Herder! kom,
Om hels my, die u mind, voor haren Bruydegom.
Koning. Florentius, is 't waer? *Flor.* Zoo waer, dat ik met eeden,
Grootmogend Majeſteyt, wil ſweeren dat zy 't deeden;
Ia leven, goed en bloed, ſtel ik daer voor te pand.
Koning. Cecilia, Doet gy mijn Kroon deez ſchand?
Dat gy een Herder zoekt voor Bruydegom te trouwen,
Ia liever liet ik u de kop van 't lichaem houwen;
Ia haer van lit tot lit vernielen, eer ik woud
Gedogen, dat zy haer zoo veer verloopen zoud;
Men diend, hoe eer hoe beſt, dit vuur zijn vlam te dooven.
Florent. Dit vuur brand verder als zijn Majeſteyt zal loven.
Koning. Hoe, is 'er dan by haer oneerbaerheyd geſchied?
Florent. Wie zich in twijffel vind, die heeft het zijne niet.
Koning. Hebt gy dan yets geſpeurd? ik wil gy zult het zeggen.
Florent. Ik wil haer Majeſteyt dit niet te laſte leggen.

Wat

Wat niet geſchied en is, wel licht geſchieden kan.
Koning. Het is gelijk gy zegt, daer is al vry wat an,
Men moet dan, Prins, het quaed (om meerder quaed te ſchutten)
In 't eerſt, met alle vlijt, den loop van 't quaed doen ſtutten;
Wanneer men in 't begin de ziekte wederſtaet,
Soo werdze menigmael verhoed met kleynen raed;
Het naeſt is, dat men tracht dit voorneem om te ſtooten,
En dat den Herder zy in hechtenis geſloten;
Vervolg hem, Prins, en maek dat gy geen tijd en ſpild. *Binnen.*
Florent. Grootmogend Majeſteyt, ik doe het geen gy wild.

ALLERDUS. FLORENTIUS.

Allerd. Hoe dus verbaeſt? wat is 'er, Prins! u wedervaren?
Florent. Yets wonders, 't geen ik u, mijn vrund, moet openbaren.
Allerd. Het moet al vry wat zijn, na dat uw wezen duyd.
Florent. Is 't niet wat vreemds, mijn Heer, Cecilia de bruyd!
Allerd. En met uw Hoogheyd? *Flor.* Neen Allerdus.
Allerd. 't Kan niet miſſen.
Florent. Het kan; en 't gaet ons veer ook boven onze giſſen.
Allerd. Ik acht zijn Hoogheyd boert. *Flore.* Neen, 't is geen boertery.
Allerd. Hoe is het dan, mijn Heer? ik bid verklaer het my.
Florent. Alzoo ik my op u, als op mijn zelfs vertrouwe,
Soo kan ik ook geen zaek voor u verborgen houwen;
Dewijl ik van uw trouw, mijn vrund, verzekert ben,
Soo is 'er niets dat ik voor uw verſwijgen ken;
Dies let met aendacht eens, Allerdus, op mijn woorden,
Ik weet, uw leven gy noyt vreemder ſtuk en hoorden.
Alzoo ik by geval, alleen door 't boſch quam gaen,
Vond ik daer de Princes, by haren minnaer ſtaen.
Gelief-kooſd, en gevleyd, ô zotte, zotte zinnen!
Hoe zot zijn maegden, als de luſt haer tergt tot minnen;
Wat doen de maegden niet, als min haer gaende maekt.
Allerd. Gelijk het vlas op 't vuur zeer haeſt in brand geraekt,
Zoo licht vervald een maegd in oneer, en te ſchande,
Wanneer zy in haer hert de minne luſt doet branden;
Een maegd die min ziek is, loopt prijkel aen haer eer,
Doch dit vertrouw ik op Princeſſe nimmermeer.
Florent. Vertrouwd niet al te veel. *Aller.* Hoe! niet te veel vertrouwen?
Zijn Hoogheyd wil Princes niet voor lichtvaerdig houwen.
Florent. Lichtveerdig, Heer, of niet, ik heb zoo veel gezien,
Dat met Princes wel mocht oneerbaerheyd geſchien.
Zoo 't niet geſchied en is.
Allerd. Princes! *Florent.* En noch al verder;
Zy is verliefd, en mind, voor Bruydegom, een Herder.

't Schijnt

Allerd. 't Schijnt ongelooffelijk.
Florent. Nochtans zoo is het waer,
En heb 't zijn Majesteyt ontdekt zoo naekt en klaer,
Dat hy daer over my wel hoogelijk belasten,
(Eer 't verder komen mocht) den Herder aen te tasten.
Allerd. O Hemel! wat ik hoor, dat nu een Konings kind,
Zoo zeer in min vervalt, dat zy een Herder mind?
Pagie uyt. Wat kan de min niet doen? wat werkt de min al kuuren?
Doch, deze min, mijn Prins! en zal niet lange duuren.
Pagie. Genadig Prins, en Heer! het Hof is vol gerucht,
Dat de Princes nu is geweken, en gevlucht;
Al 't Hof is vol onrust, zijn Majesteyt verlegen,
En wil dat men haer zoek, en volg op alle wegen;
Ook heeft zijn Majesteyt my strikteljk belast,
Om uw Genaden aen te zeggen, dat gy vast
En sterke wachten stelt, om 't vluchten voor te komen.
Florent. Ga Pagie, zeg de zaek is by der hand genomen;
Allerdus, vrund! gaet gy de Noorder hoeken door.
Allerd. Ik zal, en ben ontsteld van 't geen ik zie, en hoor;
Ik zal op 't spoedigst my begeven haer te soeken,
En rennen metter haest door al de Noorder hoeken;
Ik zal, in 't eyken Bosch de wegen zoo verzien,
Dat daer geen door-tocht zal, van eenig mensch, geschien;
'k Zal al de passen doen met trouwe wacht bezetten,
Die op het vluchten van Princes wel zullen letten.
Florent. Ey ga, Allerdus! ga, op dat geen tijd en spild.
Allerd. Ik ga, en doe, mijn Prins, al 't geene dat gy wild. *Binnen.*

CECILIA, in Herderinne kleeding.

VAer wel verheven Throon,
Vaer wel Scepter, en Kroon,
Ik laetze die haer minnen;
Wat is 'er meer aen vast
Als moeyten, zorg en last?
't Is best een Herderinne.
Wie kend my in dit kleed?
Ey vlugge voetjes, treed,
Eer 't dagje neêr komt dalen;
Eer yemand het verspied,
Oft door de telgjes vlied,
Om my te achterhalen.
VVat neem ik voor een spoor?
Ik ga dit wegje door,
Tot ginder by het Beekjen;
Stap voetjes, stap wat aen,
VVaer toeft gy Floriaen?
Koom, volg my op dit streeckjen.

Hier is de Beek, en Kluys, alwaer mijn Lief my zeyde,
Dat ik, in deze schijn, zijn komste zoud verbeyden;
Ik treed in 't kluysjen, by den ouden Kluyzenaer,
Alwaer ik ben bevrijd voor onheyl, en gevaer;

Hou zich, waer zijt gy hier? *Ere.* Ik koom wat 's uw begeeren?

Cecilia. Ik zou wel yets van u, Heer Vader, leeren,
Waerom dat gy den loop van uwen levens tijd,
In woeſte wildernis, zoo armelijk verſlijt?

Eremijt. 't Is daerom, Herderin, dat ik door rouw der zonden,
In dienſt aen Gode, al mijn leven heb verbonden,
Om zonds verdiende ſtraf door boeten weêr t' ontgaen.

Cecilia. Waerom dat, Vader! in de wildernis gedaen?

Eremijt. Om door de wildernis my ſtadig in te beelden,
De woeſte wildernis van mijn verloopen weelden;
De eenzaemheyd, om dat zy geen beletzel geeft,
Wanneer de geeſt zijn luſt in God te dienen heeft;
De armoed die ik lijd, is my een willig lijden,
Vermits de armoed is een middel, om te mijden
De welluſt, die in 't hert de meeſte zonden voed;
Het arrem leven ſtrekt een wet voor het gemoed,
Om overdaed en weeld ter zielen uyt te jagen,
Mits weeld, en overdaed den oorſprong zijn van plagen.

Cecilia. Zoo ſpeur ik dan dat u de arremoed verheugd,
Om dat de armoed is een Voedſter van de deugd.

Eremijt. De armoed voed geen deugd; veel armen haer begeven
Meer tot de booſheyd, als wel tot een deugdzaem leven;
Zoo armoed voeden deugd, zoo moeſt men d' arme lien
(Zoo meenig als 'er zijn) dan altijds deugdzaem zien;
Neen Herderin, daer ſtrijd de rede dapper tegen,
Als dat de deugde zoud in d' armoed zijn gelegen;
De deugd ontſtaet alleen uyt een oprecht gemoed,
En werd door reden in des menſchen hert gevoed;
De armoed is bequaem om welluſt uyt te vinden,
De reden doen des menſch aen deugdens wet verbinden.

Cecilia. 't Is redelijk gezeyd! doch, 'k bid u, rede geeft,
Waerom dat gy dan hier dus arremlijke leeft?

Eremijt. Om door de arremoed geen overdaed te plegen,
Gelijk de overdaed het herte kan bewegen
Tot ſchandelijk miſbruyk, daerom is armoed goed.

Cecilia. Zoo houd ik ſtaende noch, dat armoed deugde voed;
Want kan men miſbruyk door een arrem leven mijden,
Zoo voed de armoed deugd, daer kan niet tegen ſtrijden.

Eremijt. 't En heeft geen kracht van deugd dat yemand miſbruyk laet,
Om dat hy niet en vind de middlen tot de daed;
Maer dat is rechte deugd het miſbruyk af te keeren,
Als luſt en overvloed 't miſbruyk aen ons begeeren,
Daer toe port reedlijkheyd (en niet de armoed) an,
Maer armoed is een zaek die daer toe dienen kan;

Allerdus uyt. En rede voed de deughd, zoo dat de deugd uyt reden,
De armoed willig kieſt, uyt deugds genegentheden.
Cecilia. Daer zien ik yets, eylaes! dat my een oorzaek geeft,
Waerom mijn hert in vrees, en droeve zorgen leeft,
Vaer wel, ik ga, *Ere.* En ik om mijn gety te lezen. *binnen.*
Cecilia. Is dit Allerdus niet? ô God! wat mach 'er wezen?
Ik ben ontſteld, eylaes! en op het hoogſt bedroefd,
Ach! Floriaen, mijn Lief, dat gy zoo lang vertoefd,
Ik ſpreek Allerdus aen, die van my niet en weet,
Noch my niet kennen zal in 't Herderinne kleed;
Om weten wat hy wil heb ik een groot verlangen.
Wel heer! hoe dus vermoeyd? hebt gy noch niet gevangen,
Noch eenig wild op 't ſpoor, vervolgd in dezen hoek,
Allerd. Neen Herderin, 't en is geen wild dat ik nu zoek,
'k Ben om een ander vangſt hier in het Boſch gekomen;
En hebt gy de Princes hier niet by u vernomen?
Cecilia. Princes Cecilia? *Aller.* Na hare vangſt ik hack.
Cecilia. Waer in heeft zy miſdaen? dit ſchijnd een vreemde zaek,
Waerom zoud de Princes doch vluchten? door wat reden?
Heeft zy in eenig deel de wetten overtreden?
Oft yets verbeurd, waerom zy vluchten zoud? ey zecht!
Floriaan uyt. Mijn vrund, ik acht gy zijt heel qualijk onderrecht.
Wat karmen hoor ik daer? oy my! ik ben in vreeze.
Floria. Waer mach mijn Herderin, waer mach mijn Engel wezen?
Waer zijt gy, mijn Princes? komt Floriaen te baet,
Die niet en weet, eylaes! waer dat hy heene gaet.
Cecilia. Hier ben ik, hier mijn Lief, mijn Lief, mijn tweede leven,
Cecilia en zal haer Herder niet begeven.

FLORENTIUS met eenige Hovelingen.

Florent. Dat zult gy op een kort wel hooren, en verſtaen.
Allerd. Princes een Herderin? dees ſchijn heeft my bedrogen,
En die ik heb gezocht, ſtond zelver voor mijn oogen.
Florent. Princes, verſchoon mijn plicht, het is uws Vaders laſt.
Cecilia. Getrouwe liefde op geen dwang, nocht ſtrafheyd paſt.
Florent. Geef u gevangen, voort. *Floria.* Waer in heb ik miſdaen? *Binnen.*

VYFDE HANDELING.

KONING, FLORENTIUS, met al het Hof-gezin.

Koning. Het ſchijnt ik ben tot ramp, en ongeluk gebooren,
O Hemel! wat komt my al ſwarigheyd te vooren;
't Gedacht mijn rampſpoed, laes! nauw achterhalen ken,
't Schijnt ik aen 't ongeluk, gelijck gebonden ben;

O Hemel-voogd! hebt gy voorzien dit Rijk te plagen,
Ey! legt het geen meer op, als het vermach te dragen;
Geſchand-vlekt van mijn kind, ô noyt gehoorde daed!
Gezegen is de ſteun van al mijn eer, en ſtaet;
Mijn kroon leyd in de aſch, mijn eer, welk pleeg te brallen,
Die leyd nu t' eenemael, eylaes! ter neêr gevallen;
'k Wil dat den Herder voor de Rechters zy geſteld,
Op dat hem vonnis (na verdienſte) werd geveld.

Florent. Ik zal zijn Majeſteyt den Brief eerſt over geven,
Die de Princeſſe aen den Herder heeft geſchreven,
Daer vindmen proef en blijck, van haer verloofde trouw,
Dit is bewijs, in dien men 't ſtuk ontkennen wouw.

FLORIAEN in de gevankenis.

Wie hindert haet, wie ſchaed de logen?
Die door de nijd meyneedig liegt;
Den menſch werd van den menſch bedrogen,
Maer ach! geen menſch die God bedriegt.
In u, ô Heer! ſtaet mijn vertrouwen,
Ik vrees geen ſtraffe, pijn, nocht dood,
Ik zal mijn hoop verzekerd houwen,
Dat God geen vromen laet in nood.
Met boeyens vaſt om mijne handen,
Gelijk miſdadig, niet miſdaen;
O God! verlicht mijn ſware banden,
Laet my van u genaed ontfaen.
Is 't dat ik moet, door liefde, lyen
Een ſtraf die 'k niet en heb verdiend;
Mach maer mijn ziel met God verblyen,
Tot ſtraffe my de dood verliend.
Salige zieltjes, die hier boven,
In vrede leeft, en vrolijk zijt;
Daer ik hier noch veracht, verſchoven,
Haek na dien aengenamen tijd.

KONING, FLORENTIUS, eenige Raets-heeren, vier Rechters, en al 't Hof-gezin.

Koning. Laet den miſdadigen hier voor de Rechters komen.
Floria. Wat hebt gy doch met my, gy Heeren, voor genomen?
1 *Rech.* Om uyt uw mond de ſchuld uws miſdaeds te verſtaen.
Floria. Wat leyd men my te laſt? waer heb ik in miſdaen?
1 *Rech.* Gy hebt de wetten van dit Koningrijk gebroken.
Floria. 't Is tegen recht, en reên, ja valſchelijk geſproken;

Laet

Laet my de wetten van dit Koningrijk eerſt zien,
Waer zijn de wetten die oprechte liefd verbien?
2 *Rech.* Die vind gy in het boek van uw gemoed beſchreven.
Floria. Wie zal van mijn gemoed getuyge kunnen geven?
2 *Rech.* Uw miſdaed, die u daer oprechtelijk verwijt,
Als dat gy Herder, ſware ſtraffe ſchuldig zijt.
Floria. Ik kan in mijn gemoed, noch ſchuld, noch miſdaed vinden;
Indien ik ſchuldig ben, dat is, dat ik beminde,
En noch beminnen zal, Princeſſe's Konings kind,
Die ik beminde, om dat zy my heeft bemind;
Soo dit een miſdaed is, zoo laet my ſtraf verwerven,
Eer ik mijn liefde breek, zal liefde my doen ſterven.
1 *Rech.* Gy wijſt uw vonnis zelf, het ſterven komt u toe.
Floria. Soo 't recht bewijzen kan dat ik zoo veel miſdoe.
1 *Rech.* Het is genoeg miſdaen, eens Konings eer te ſchennen.
Floria. Niet minder ſchaem ik my, ô Rechters! zulks t'ontkennen.
2 *Rech.* Ontkennen is geen recht, uw werken die zijn klaer.
Floria. Dat 's recht gezeyd, daerom is mijn ontkennen waer.
2 *Rech.* 't Is waer, dat gy het recht, en wetten hebt geſchonden.
Floria. 't Sal waer zijn, zoo wanneer dit waerlijk werd bevonden.
1 *Rech.* Is dit een Herder? hy is meerder dan gemeen.
Koning. Hy toond een kloek gemoed met deftigheyd van reên.
1 *Rech.* 't Is waer, dat gy Princes belofte deed van trouwen.
Floria. Dat is geſchied, en my in 't minſt noch niet berouwen.
2 *Rech.* Wie heeft u met Princes het trouwen toegeſtaen?
Floria. Is hier yets in verbeurd? zoo heeft het liefd gedaen.
1 *Rech.* Die liefd ſtond u niet vry, nocht kan u niet bevryen
Van ſtraf, die gy, door haer, verdiend hebt om te lyen.
Floria. Straf my (na dat u dunkt) alwaer 't ſchoon met de dood.
1 *Rech.* Acht gy u die verdiend? kend gy uw ſchuld zoo groot?
Floria. In 't minſte niet. 2 *Rech.* Waerom dat vonnis dan gegeven?
Floria. En waerom niet, zoo gy my komen kund aen 't leven?
2 *Rech.* Met recht hebt gy de dood tot uwe ſtraf verdiend.
Floria. Om dat ik aen Princes mijn liefde heb verliend?
1 *Rech.* Om dat gy de Princes zocht uyt het Rijk te brengen,
En uw vervloekte luſt met Konings bloed te mengen.
Floria. Men zegge wat men wil, 't is verre daer van daen,
Dat ik in oneer zocht mijn luſten te verzaên,
En 't Koninglijke bloed te ſchenden door ontrouwe;
O neen! daer voor zal God mijn ziel onſchuldig houwen.
Gy Rechters, oordeeld recht; wanneer men dat beſpeurd,
Soo wenſch ik dat men my van lit tot lit verſcheurd;
Ja is 'er in mijn hert oyt zulk gedacht gekroopen,
Soo mach men Floriaen het vel van 't lichaem ſtroopen;

Kapt, rabraekt, brand, en vild, en doet my alles an,
Wat men tot ſtraf oft pijn voor my bedenken kan.
1 *Rech.* Na wetten van dit land, hebt gy verdiend te ſterven,
En zult u vonnis na de wet van 't recht verwerven;
En van uw miſdaed eyſcht het recht geen meerder blijk;
Als dat gy zocht Princes te voeren uyt het Rijk;
Dit is den hals verbeurd; dies moogt gy u bereyen,
En 't Recht en laet zich nu met zeggen geen meer peyen.

Koning met alle de anderen binnen.

FLORIAEN (bewaerd van eenige Dienaers) blijft op 't Tooneel.

O albeziende Godt! mijn zinnen, en gedachten,
Vliegen ten Hemel op met geeſtelijke krachten;
De wereld loos, en boos, de menſchen valſch en quaed,
Die paſſen op geen recht, maer oordeelen uyt haet;
De vromen dikmaels vuyl, en fielen vaek voor vromen,
Doch, die 't gemoed voldoet hoeft laſter niet te ſchromen;
Verwezen totter dood, Cecilia! Goddin,
Om dat ik eerelijk u liefde draeg, en min;
En gy my weder mind, vereenigd met ons beyden,
In zuyverlijke liefd, moet ik mijn liefde ſcheyden;
O ſcheyden al te wreed! niet wreed door doodes pijn,
Maer wreed, om dat ik moet van u geſcheyden zijn;
Cecilia, vaer wel, vaer wel mijn uytverkooren,
Ik ben tot uwen dienſt, mijn Engel! niet geboren.
Princes, wanneer mijn ziel dit lichaem, laes! verlaet,
Zoo draeg om mijnent wil, uyt liefd, een rouw gewaed;
Ter liefde van uw ſlaef, wiens trouwigheyd zal blijken,
Noch dood, nocht vuur, nocht ſwaerd, nocht geene plagen wijken.
Pronk uw Altaren op, ô zuyvre Lief-goddin!
Ontfang de offerand van mijn getrouwe min.
Breng my van daer ik quam, op dat ik my bereye,
Om zalig in den Heer, van dezer aerd te ſcheyen.

CECILIA gekluyſterd zijnde komt met eenige Dienaers voor de Gevangenis.

Rechtveerdig God, hoe kan uw Goddelijk vermogen?
Dit ongelijk, eylaes! verdragen, en gedogen?
O God! uw mogentheyd, en machten ik aenbid,
Verloſt mijn tweede ziel die hier gevangen zit.
Gy lijd, en ik heb ſchuld, ô onverdiende plagen!
Volmaekter Jongeling mijn oogen noyt en zagen;

Geknield!

Geknield ter aerden neêr leyd uw bedroefde bruyt,
Koom Floriaen, mijn Lief, en ſteek u hooft eens uyt;
Zie wie hier voor u leyd, met hert en ziel gebogen,
De armen opgerecht, de tranen in de oogen,
De handen toegevoegt, en uytgereykt tot dy,
Alzoo ik ſchuldig ben, mijn Lief, vergeef het my.

Floria. Sta op, Princes, ſta op, gy hebt my niet miſdreven;
Het knielen komt my toe, aen u ſtaet het vergeven,
Mits gy om mijnent wil, ô Koninglijke maegd!
Dees yſre boeyens om uw tedre handen draegt;
Ey! droog, Cecilia, de traentjes op uw wangen,
Die my beſwaeren, hier dus ſwarelijk gevangen;
Ey! ſtaek uw zuchten, droog uw wangen nat betraend,
't Beſwaerd mijn hert te meer, 't ontciert uw ſchoon gedaent;
Princes, mijn Lief! ik bid (geboeyd in yſre banden)
Laet af van ſchreyen en het wringen in de handen;
Want yeder traentjen dat 'er uyt uw oogjes perſt,
Benauwd my 't herte zoo, dat het van droefheyd berſt;
De zuchjes, die daer uyt uw teere boeſem ſwellen,
Doen mijn benauwd gemoed met meerder ſmert beknellen,
Ik voel door uw verdriet in my te meerder ſmert,
Die als een ballaſt leyd op mijn benauwde hert.

Cecilia. Indien ik u, mijn Lief, mocht van die laſt bevryen,
Daer is geen dood zoo wreed, ik woudze om uw lyen,
Die traentjes die ik ween, en bigglend neder giet,
Zijn niet om mijn ellend, maer meer om uw verdriet;
Uw lijden valt my ſwaer, uw droefheyd drukt mijn herte,
Om dat ik ben geweeſt de oorzaek van uw ſmerte;
Hoe is het mogelijk, dat zonder ſchreyen ik
Geduuren kan, den tijd van eenen ogenblik;
Eylaes het is vergeefs, dit hert geperſt in rouwe,
En kan de regen van de tranen niet onthouwen,
t Lijf is de ziel te nauw, de wereld my te bang,
Zoo lang als ik met u mijn ſterven niet ontfang,
Om met mijn Lief, door liefd, van 't werelds af te ſcheyden,
Op dat mijn ziel, uw ziel ten Hemel mach geleyden.

Floria. Princes, noch eens Princes! Princeſſe, voor altijd
Soo bid ik u, mijn Lief, dat gy gedachtig zijt,
Dees reden daer ik zoek mijn Engel meê te peyen:
Wat God te zamen voegt, dat zal den menſch niet ſcheyen.
Is 't dat de dood mijn ziel doet ſcheyden van der Aerd,
Trooſt u, en denk, Princes, ik ben uw liefd niet waerd;
Trooſt u met Godes wil, die niet en is t' ontvlieden,
Wat Godes wille wil, mijn Lief, dat moet geſchieden.

Mocht

Cecilia. Mocht tot verlichtenis, uw onverdiende pijn,
Mijn hertzen Lief, met d' uw, in een geſmolten zijn,
Dat ik u deze laſt, en onverdiende plagen,
Getrouw tot in der dood, mijn Lief, mocht helpen dragen,
Soo waer mijn hertje dan, ten deele, wat verlicht.

Floria. Hoe toond gy u dus droef, Princes, voor mijn gezicht?
Ik bid, zoo veel ik kan, wild uwe droefheyd ſtaken,
Den Hemel, hoop ik zal een goeden uytkomſt maken;
Mijn Lief, mijn lieve Lief! waer toe zoo grooten rouw?
Dewijl het God den Heer met my zoo hebben wouw;
Mijn Lief! ik bid uw doch, houw op, houw op van ſchreyen.

Cecilia. Het valt mijn ziel te ſwaer van d' uwen af te ſcheyen.

Floria. God heeft het zoo gewild, zijt met Gods wil te vreên.
Mijn Engel, het word tijd, dat ik my tot gebeên
En Gode voegen ga, voor 't Aerds het Hemels kieze.

Cecilia. Ach! zal ik dan, mijn Lief, uw liefde zoo verliezen?

Floria. Princes, 't is geen verlies, wanneer men beter mind,
Waer is 'er meerder vreugd als men ten Hemel vind?
Mijn ziel den Hemel zoekt, en wil een beter erven,
Nu dat de ziel my leerd de ſpreuk, *Gedenk te Sterven.*
Als my de dood van 't lijf ontbloot,
Soo laet dit op mijn Graf-ſteen houwen;
Een Herder zocht (maer onvolbrocht)
Een Konings kind als Bruyd te trouwen.

Cecilia. Ik hoop u dra te volgen na,
Mijn Lief! door liefd, en trouwe;
'k Zal na uw dood, mijn Maegden ſchoot
Soo lang ook zuyver houwen.

KONING, Rechters, met alle wat ten Hoof is.

Koning. Breng haer terſtont van hier, en d' Herder voor 't gerecht.

Cecilia. Beweeg u Vader! *Kon.* 'k Wil gy niet een woord meer zegt.

Floria. Grootmogend Majeſteyt, mijn ſterven, oft mijn leven
Staet in het Boek alleen van uwen wil geſchreven;
En wat zijn Majeſteyt my waerdig acht verdiend,
't Sy 't leven oft de dood, na dat hy my verliend,
Ik duldig dragen zal, en trooſten my door reden;
Moet ik nu ſterven? 'k ben met ſterven wel te vreden,
Niet dat ik (na verdienſt) de dood my ſchuldig ken,
Maer dat ik, door de liefd, daer toe genegen ben.

1 *Rech.* Uyt wijzende het recht, bevind men u verdiend
Te hebben, 't ſwaerd des doods. *Flor.* Indien gy 't dan zo miend
Grootmogend Majeſteyt; zoo zal ik na uw wetten,
(Als 't doch niet anders mach) goetwillig my gaen zetten.

Ik

Ik die moet ſterven, als miſdadig, niet miſdaen,
Onnoozel als een Lam ter wreeder ſlachtbanck gaen,
Ter liefde van mijn Lief den dood gewillig ſterven;
Vaer wel mijn Lief, vaer wel! vaer wel, nu moet ik derven
De wel gewenſchte vreugd uws liefdens, op der aerd,
Vaer wel, tot dat uw ziel met my ten Hemel paerd.
Alzoo mijn levens tijd ten eynde is geloopen,
En dat'er geen genâ voor my en is te hoopen,
Bereyd ik my ter dood, en kniele voor het ſwaerd,
En offer God mijn ziel, het lichaem aen de aerd;
Ik kniel, vaer wel Princes, met God vereenigd weeſt,
In uwen handen, Heer! beveel ik mijnen geeſt.

DIANA in Kluyzenaers kleedingh.

Diana. Houw op, Scherp-rechter, houw; ik die als Ambaſſade,
Eerſt wat te ſpreken heb uw Hoogheyd, en Genade;
Naeſt heuſche groetenis aen zijne Majeſteyt,
En 't gantſche Hofgezin; zoo werd u aengezeyd,

Ha! Griekze Vorſt, en Prins, dees gifte te aenvaerden.

Florent. Wel Kluyzenaer, wat 's dit. *Dia.* Mijn Heer, de groote waerden
Van dit juweel, by u te wege brengen zal,
Dat gy herroepen zult dit droevig ongeval;
Gy, die een ander ſtraft, ſtraft eerſt uw booze daden,
Opend dit boek, en leer daer uyt uw eygen quaden;
Ontdek dees ſpiegel, 'k zeg dees ſpiegel! waer in gy
Zult klaerelijke zien uw ſnoo bedriegery.

Florent. Zie toe, niet al te hoog, oft mocht u wel berouwen.

Diana. Het geen ik heb gezeyd, dat zal ik ſtaenden houwen;
Koom, doe dees ſpiegel op, u zelven daer beziet,
Gy, die miſdadig zijt, veroordeel andren niet;
Aenſchouwd het geen ik brocht, gy zult daer in bevinden,
Dat uwe daden u aen deze ſtraf verbinden;
Doe op, doe op dit boek, waer in gy vinden zult,
Waerachtige getuyg van uw godlooze ſchuld.

FLORENTIUS ontdekt het Doods-hoofd.

Florent. O Hemel! wat is dit? wat wil dit, Kluyſnaer, wezen?

Diana. Een boek, waer in gy kunt uw eygen miſdaed lezen.

Florent. Wie is 'er die een Prins van miſdaed overtuygd?

Diana. Een arme Kluyzenaer, die hier ter aerden buygd,
En ſteld dit bekkeneel, tot tuyge, u voor oogen,
Dat gy, op eed van trouw, Diana hebt bedroogen;
Dit ſpreekt in uw gemoed, hoe 't met den menſch verkeerd,
Ey Prins! ik bid, hier aen u eygen zelven leerd;
En denk, wanneer de dood, u dees gelijk zal maken,
Hoe 't met de ziel zal gaen, door uw vervloekte zaken;
Dat gy uw trouw, uw eed, uw waerde Lief verliet,
Die my, tot u te gaen beweegden, om 't verdriet
Dat gy haer hebt gedaen, uw Hoogheyd voor te houwen;
En is uw ontrouw u, ô Prins! noch niet berouwen?

Florent. Ik ſta, gelijk verzuft, verwonnen in 't gemoed!
Met een berouwig hert, mijn ziel haer klachten doet;
Berouw, hoe ſchielijk komt gy my 't gemoed ontroeren!
Ik ben niet waerdig om de naem van Prins te voeren;
Onwaerdig ben ik nu, onwaerdig ken ik my,
Dit Princelijk geweer, te dragen aen mijn zy;
Ach! of den Hemel gaf dat ik haer eens mocht ſpreken,
Ik zoud voor haer gezicht, my op mijn zelven wreken;
Ik ken 't, ik heb miſdaen, mijn herte voeld berouw,
Ik heb mijn trouw verloofd, Diana is mijn Vrouw,
Ik wil en zal mijn Lief Diana Echtlijk trouwen.

Diana. Florentius, zult gy ook uw beloften houwen?

Ik

Florent. Ik zal, dat ſweer ik u, maek dat zy hier verſchijn.
Diana. Soo gyze ſpreken wild, zy kan hier daedlijk zijn.
Florent. Ik zal haer liefd en trouw gelijk mijn Bruyd betoonen,
En bidden dat zy doch mijn miſdaed wil verſchoonen.
Diana. Die zijn verſchoond, zoo gy u maekt haer Echte man.
Florent. Wat blijk, oft zekerheyd betoond gy my daer van?
Diana. 'k Heb volle macht van haer, daer van met u te ſpreken.
Florent. Soo dat zoo is, toon my, Heer kluyzenaer, een teken.
Diana. Geen teken heb ik meer, als 't geen ik u verklaer.
Florent. Had ik Diana zelfs. *Dia.* Of ik Diana waer.
Florent. Hoe, gy Diana? *Dia.* Ia Diana.
Florent. 't Schijnt gelogen.
Diana. 't Is niet, vermits gy ziet Diana voor uw oogen;
Doch, 't ſchijnt Florentius Diana niet en kend.
Florent. Diana Lief! zijt gy 't? *Dia.* Florentius, ik ben 't;
Zie hier Diana zelfs, in deze Kluyſnaers kleeren.
Florent. Heb ik Diaen onteerd, ik zalze weder eeren.
Diana. Wat werkt de liefde niet in deze Kluyſnaers ſchijn?
Gedenkt te ſterven, Prins, gy zult te vreede zijn.
Koning. Wat wonder werkt de min, zoo wy hier zien voor oogen,
Florentius getrouwd? hoe vind ik my bedrogen.
Florent. Grootmogend Majeſteyt, voor wien ik neder buyg,
En mijne miſdaed u rechtvaerdelijk getuyg;
En bid genade in het geen ik heb miſdreven,
Genad ge Majeſteyt, ik bid, wild my vergeven
Dat ik Diana heb getrouwd, en boven dien,
My heb verſtout, mijn trouw uw Dochter aen te bien,
Ik heb niet wel gedaen, ey! wild genade toonen,
En al mijn miſdaed, door uw goedigheyd verſchoonen,
Ey, toon genaed aen my, en d' Herder, die hier ſtaet
Verwezen totter dood, veroordeeld van uw Raed;
Ey, loon geen liefd zoo wreed, eylaes! 't is my berouwen,
Dat ik dees Herder heb beſchuldigd van ontrouwe,
Oft eerelooze min, gepleegd aen 's Konings kind,
Die hem eerſt, eer hy haer geliefd heeft, heeft gemind.
Koning. Seg t, Herder, wie gy zijt, en waer gy bent gebooren.
Floria. In Vrankrijk, daer ik, laes! mijn Ouders heb verlooren;
Mijn Vader, van geſlacht, uyt Koninglijke ſtam,
Door ramp, en ongeluk tot neder-lage quam;
Soo dat ik heb gedoold in ſchijn van Schaep n-hoeder;
Cyrus mijn Vader was, en Iſabel mijn Moeder;
Dit draeg ik tot getuyg; mijn Vader, in zijn leven,
Heeft zelver my dees ring aen mijnen hand gegeven.
Diana. Die namen, en dien ring zijn my zeer wel bekend,

't Waren mijn Ouders meed, dies gy mijn Broeder bent,
Mijn Broeder Floriaen! wat wonder leerd den tijd.

Floria. Ach Hemel! wat ik zie, Diana, hoe zijt gy 't?

Diana. Ik ben 't.

Floria. Mijn Zuſter! hoe zal ik uw trouwheyd prijzen?
'k Moet Broederlijke liefd met deze kus bewijzen.

Koning. Almachtig God! hoe vreemd ſtierd gy der menſchen loop;
Gy helpt de vromen, Heer! vaek tegens alle hoop;
Gy zijt een helper aen die geen, die u vertrouwen?
Zy doolen nimmer, die Gods wetten onderhouwen?
Wie God den Heer vertrouwd, in tegenſpoed, en nood,
Die werd van God verloſt, alwaer 't ook in de dood.
Dit blijkt hier in dit Spel, 't welck leerd, *Gedenkte Sterven,*
Wie 't ſterven wel bedenkt zal Godes hulp verwerven;
'k vergeef den Herder al het geen hy heeft miſdaen,
En boven dat, neem ik hem voor mijn Swager aen,
Erken hem voor een Prins, en zal mijn Dochter trouwen.

Florent. Hier eyndigt rouw met vreugd, zoo yeder kan aenſchouwen.
Hier leerd men, wat de liefd niet al te wege brengt.
Hier leerd men, hoe dat God vaek ongelijk gehengt.
Hier leerd men, dat de deugd wel dikmaels werd verſchoven,
Maer dat zy (op haer tijd) het onrecht gaet te boven.
Hier leerd men, hoe een Maegd moet in het minnen gaen.
Hier leerd men geyle min (in 't vryen) tegenſtaen.
Hier leerd men in de liefd getrouwigheyd betoonen.
Hier leerd men hoe men moet zijn naeſten menſch verſchoonen.
Hier leerd men voor het laetſt, de rechte liefdens vreugd,
Dat is getrouwigheyd, gegrondveſt op de deugd.

Eerſte Vertooning.

Daer Cecilia voor het gantſche Hofgezin verſchijnt, en met groote verwondering Floriaen aenziet.

Tweede Vertooning.

Daer Floriaen, en Cecilia malkander omhelzen, in het by wezen, en met welgenoegen, van 't gantſche Hofgezin.

Derde Vertooning.

Daer Floriaen omhangen werd met een Koninglijken Tabbaert, en van den Koning den Scepter toegereykt.

Vierde Vertooning.

Daer Floriaen met Cecilia, en Florentius met Diana, getrouwd werden van den Biſſchop.

STELLING DER VERTOONINGEN.

Eerſte Vertooning.

Floriaen (geknield) kuſt des Konings hand; Florentius en Diana omhelzen malkander; alle den Raed, en Hovelingen hebben het oog op dat werk. Cecilia heel beſweken, werd van twee Staet-Jufvrouwen onder haer armen geſchoort, en ziet met groote verwondering op Floriaen, die voor haer Vader geknield leyd; neffens Cecilia ſtaet Allerdus, wijzende op het werk van Floriaen aen den Koning.

Tweede Vertooning.

Den Koning ſtaende ter hooger, en Florentius ter lager hand van Diana; en alle den Raed en Hovelingen daer beneffens in order; ziende altezamen na Cecilia, die van Floriaen omhelſt werd.

Derde Vertooning.

Den Koning reykt den Scepter aen Floriaen en Cecilia; die daer haer rechter-hand op leggende, van alle den Raed en Hovelingen voor Erfgenaem van de Kroon erkend werden, door het opſteken der vingeren.

Vierde Vertooning.

Floriaen met Cecilia, en Florentius met Diana, kruys-wijs over malkander ſtaende met hand-fluytinge, werden van den Biſſchop getrouwd.

OP DE VERTOONINGEN.

Eerſte Vertooning.

Liefde. Cecilia (met rouw bevangen)
Stort tranen op beſturven wangen,
Gepijnigd van een bang verdriet;
En ſchijnt met zuchten uyt te dond'ren,
De grootheyd van haer groot verwond'ren,
Mits zy haer Lief in 't leven ziet.

Trouw. Het leven ſchijnt Princes t' ontglippen;
De dood zit op haer bleeke lippen,
Mits zy haer Lief al zielloos acht;
Haer Lief (als van de dood verrezen)
Zal noch haer lieve Bruygom wezen,
Schoon Liefde dat niet had verwacht.

Tweede Vertooning.

Liefde. De haet, en ſmaed, zijn overwonnen,
Een nieuw omhelzen word begonnen,
Na dat Cecilia bevind,
Dat die, die zy had uytverkoren,
Van Konings ſtamme is geboren,
Geboren Prins en Konings kind.

Derde Vertooning.

Trouw. Hoe kan de tijd den menſch verkeeren,
Gelijk wy door de tijden leeren.
Wat vindmen zuur, wat vindmen zoet;
Hy, die veroordeeld was te ſterven,
Zal Scepter, Kroon, en Rijk verwerven,
Na lang geleden tegenſpoed.

Vierde Vertooning.

Liefde. De Liefd zal liefdens recht behouwen.
Trouw. Florentius Diana trouwen.
Liefde. Cecilia Prins Floriaen.
Trouw. Een yder z al de zijnen erven.
Liefde. Dat leerd de ſpreuk, *Gedenkt te ſterven.*
Trouw. Dus ziet men 't in de wereld gaen.

ROZEMOND

EN

RANICLIS

Bly-Eyndend-Spel.

INHOUD.

CYpriaen (*Trouws beloftenisse gedaen hebbende aen Iufvrouw* Celestina) *verſoekt Mins luſt met haer te plegen, zy de kuysheyd lievende, wil 't zelfde niet gedogen; waer over* Cypriaen *misnoegt zijnde, zich dadelijk begeeft na Iufvrouw* Rozemonde; *doet verſoek om haer te minnen, en tot zijn liefde te bewegen; doch werd haer wederliefde hem ontzeyd.*

Raniclis *komende* (*naer ouder gewoonte*) *vind* Cypriaen *voor de deur van* Rozemond, *is grootelijks misnoegt, en beſchuldigd* Rozemond *van ontrouw, dies* Rozemond *vleyende, hem zulks zoekt t' ontpraten; doch is zijn jaloerſheyd zoo groot; dat geen beedinge nocht gevley, van zijn geliefde* Rozemond, *zulks heeft kunnen te wege brengen, derhalven* Rozemonde (*gram werdende*) *hem haer Liefde ontzeyd.* Raniclis *dit ter herten nemende, beklaegd hem over zijn jaloerſheyd, valt* Rozemond *te voet, bid aen haer dat zijn miſdaed hem vergeven mogte worden, doch is vergeefs.*

Cypriaen *een Liedje gerijmd hebbende, komt voor de deur van* Rozemond, *laet het zelfde aldaer door eenige Speelluyden, op het zierlijkſt ſpoelen en zingen,* Rozemond *komt by hem, haer gelatende groot miſnoegen daer over te hebben, zeggende, zoo zy haer luſten mogt gebruyken, zoud zy* Cypriaen *wraek in plaets van liefde, tot vergeldinge verleenen.* Cypriaen *zich nederbuygende, bied zijn geweer aen* Rozemonde, *opend zijn boezem, begeerd dat zy haer wraek-luſt zal volbrengen, en offerd hem gewillig uyt Liefde ter dood.*

Rozemond *verwonderd over zijn gewilligheyd, aenvaerd zijn degen; dreygd hem te doorſteken, zy* Cypriaen *onvertzaegt ziende, dreygd hem eerſt de oogen uyt te ſteeken, en daer na het leven te benemen; hy even ſtantvaſt blijvende, beweegd hier mede het hert van* Rozemonde, *die in plaets van wraek, 't geweer ter neder ſmijt,* Cypriaen *omhelzende, wreekt haer met een kus, waer over* Cypriaen *verblijd, zich in dienſt van haer Liefde begeeft.*

Rozemond, *in haer eenigheyd zijnde, zingt het Liedjen, dat zy van* Cypriaen *begeerd hadde; ondertuſſchen komt* Raniclis *in Boere kleeding, ſprekende met* Rozemonde, *eyndelijk zeggende verſtaen te hebben van een zekere Herderin, dat een Iufvrouw* (*genaemt* Rozemond) *geliefd werd van eenen* Cypriaen, *welken* Cypriaen *de Herderin beloften gedaen hadde om te trouwen, maer niet en wilde na komen, om dat zy hem de Minne luſten weygerde.*

Rozemond *zich verwonderende, koſt ſulks niet gelooven;* Celeſtina *in Herderinne ſchijn, ſweert van haer zulks geſchied te zijn;* Cypriaen *komt op het ſlagh, het zelfde verſtaende, ontkend het, zeggende zijn leven geen Herderin geſprooken te hebben.*

Celeſtina *ontdekt haer;* Cypriaen *dit ziende, is verwonderd, en word van* Celeſtina *met zoo veel waer-tekenen overtuygd, dat* Rozemond, *zijn valſcheyd gewaer word, en hem verbod doet* (*in 't bij-wezen van* Raniclis,) *hem noyt na dezen meer by* Rozemond *te laten vinden; waer mede* Rozemond (*onwaerdig*) *van hem affcheyd, en* Raniclis; *en* Celeſtina *middel ramen*

om haer voorgenomen werk te volvoeren.

Rozemond *miſtrooſtig over* Cypriaens *valſcheyd, krijgt berou dat zy haer* Raniclis *heeft afgeſlagen, beſluyt eyndelijk aen* Raniclis *te ſchrijven; vreeſachtig zijnde, weet niet hoe zy wil;* Cupido *by haer komende, raed haer voort te varen, belovende haer vry verzekert te zijn, zulks by* Raniclis *aengenaem, en waerdig ontfangen zal werden; haer aenbiedende den Brief in handen van haer geliefde* Raniclis *te geven.* Raniclis *den Brief ontfangen hebbende, gaet daer mede by* Celeſtina, *haer trooſtende met hoop, door hem en* Rozemonde, *zoo veel te weeg te brengen, dat zy (gelijk hy met zijn* Rozemonde) *ook met haer* Cypriaen, *gelukkelijk zal komen te trouwen.*

Raniclis *openbaerd hem aen* Rozemonde, *werd zeer aengenaem by haer ontfangen, met beloften van Echtelijk te Trouwen.*

Raniclis *gedachtig zijnde,* Cypriaen *en* Celeſtina, *beſluyt met* Rozemond, *dat* Rozemond *haer verkleeden zal in 't Herderinne kleed van* Celeſtina, *en dat* Celeſtina *haer verkleede in ſchijn van* Rozemond, *om te zien, of men door dit middel koſt werken om* Cypriaen *tot* Celeſtina *te bewegen, dit geſchiedende, komen by* Cypriaen, *die zich verandert vindende van gemoed, valt voor* Rozemond *ter aerden, meenende die zelfde* Celeſtyn *te wezen; haer biddende zijn miſdaed te verſchoonen, en hem in genade aen nemende, haer liefde en trouwe wilde waerdig kennen;* Celeſtina (*om* Cypriaen *te proeven*) *zeyd met den Huyſman getroud te zijn, alzoo* Cypriaen *haer verlaten hadde, en dat hy nu zoude moeten genoot zaekt zijn met* Rozemond *te trouwen; waer over hy miſtrooſtig zijn ontrouw beklaegd; neemt voor hem eenzaem te leven, ter oorzaek hy zijn trouw gebrooken hadde, en niet wilde met een ander vereenen, als met zijn geliefde* Celeſtina.

Rozemond *haer ontdekkende, zeyd hem* Celeſtina *te zullen genieten;* Celeſtina *haer ontdekkende omhelſt* Cypriaen.

Raniclis *het Boeren gewaed uyt doende, getuygt* Cypriaen *dat hy met* Rozemond *zal trouwen, en eyndigt alzoo.*

Namen der Uytbeelders.

CYPRIAEN, verlooft aen Celeſtina.

CELESTINA, een Amſterdamſche Dochter.

ROZEMOND, woonachtig tot Amſteldam.

RANICLIS, verliefd op Rozemond.

CUPIDO.

MARGRIET, Kamenier van Rozemond.

EERSTE

EERSTE HANDELING.

CYPRIAEN. CELESTINA.

Cypria. YnLief! waerom hebtgy, van mijne liefd miſtrouwen?
Celeſti. Uyt vreeze dat gy uw belofte niet zult houwen,
Cypria. Wat oorzaek heeft uw vrees, dat zulliks zoud geſchien?
Celeſti. Maer door d' ervarentheyd, gelijk wy daeglijks zien.
Cypria. Uw vrees is ongegrond, en buyten wetvan rede.
Celeſtia. Gelijk mijn Lief daer zeyd, zoo zeyden dikwils mede
Die geen, die Minnens luſt volbrachten, maer zoo dra
Die luſt geboet was, ach! dan moſt op haer genâ
De Dochter leven; neen! ik laet u toe te vryen
In alle eerbaerheyd, maer ſteld de Min ter zyen;
Denkt om de luſt niet eer, voor d' eere dat toe laet;
't Gebruyk van Min, eylaes! een teere Maget ſchaed;
Al wat de Liefd vereyſt, in d' eer, dat moogt gy krijgen.
Cypria. Mijn Liefd wil Minnens luſt. *Cel.* Ik bid mijn Lief wil ſwijgen,
Soo gy mijn trouwlijk liefd, zoo toond uw Liefd getrouw,
Houd luſt zoo lang in dwang, tot dat ik ben uw Vrouw,
Bedwingd uw luſten doch, tot dat bequamer tijden
Die vreugde tuſſchen u en my, Lief, zullen lijden.
Cypria. Ik die zoo meenig dag, ik die verſcheyde jaren
Getracht heb, met mijn lieve Celeſtyn te paren;
Ik die door trouwheyds pand u ſwoer zoo menig eed,
Dat ik u trouwen zoud zoo gy mijn wille deed;
Gy hebt van dag tot dag, gevoed mijn Mins vertrouwen,
En my tot noch de luſt, ach! Celeſtyn onthouwen;
Waerom ey! zegt my doch, uw Minne niet verleend,
Indien gy Cypriaen uyt rechte Liefde meend?
Celeſti. Gy vraegt het geen gy weet, daer zijn verſcheyde wetten
Die 't minnen wel gebien, maer minnens luſt beletten;
Men ziet, wanneer een Maegd een Iongman zoo veel geeft,
Dat hy zijn minnens luſt van haer verkreegen heeft;
Sijn vryen is gedaen, wat volgt 'er? ach! ellende,
Een knaging in 't gemoed, die Maegden kuyſheyd ſchende;
Men laet de arme Maegd beweenen hare rouw,
En die haer had gevrijd, die zoekt een ander Vrouw.
Cypria. Wat zeekerheyd hebt gy, dat Cypriaen zoud haten
Sijn Celeſtyn, na zy de min had toe gelaten

De luſten zijnes wenſch; veel eer vertrouw ik dat,
Als luſt genoten is, men meerder oorzaek had,
Om in de Liefd ſtantvaſt zijn Lief getrouw te blijven.

Celeſti. Wat zoud men menig boek van dezen handel ſchrijven?
Wat had men menig dag van noode, eer men zo uw
Bewijzen het vervolg, van mins plicht voor de trouw;
Soo veel kan Cypriaen niet ſweeren, nocht beloven,
Of't is wel eer geſchied, dat men onwaerd verſchoven
Een eerbaer Dochter liet; 't mocht oock zoo gaen met mijn,
Daerom en zal't van my doch nöyt geleden zijn;
Hoe wel, 't is waer, gy my vaek hebt belooft te trouwen,
Soo gy uw Siele mind moet gy beloften houwen;
En 't zy dat gy de min al na uw luſt volbracht,
Gy hield uw trouwe niet, zoo gyze nu niet acht.

Cypria. 'k Heb Celeſtina, u mijn Liefdens trouw geſworen,
't Is waer, 'k heb u voor mijn Siels afgodin verkoren;
Ik draeg u in mijn hert, ik min uw in mijn Ziel,
Gelijk mijn afgodin, voor wien ik daeglijks kniel,
Soo ik met mijn verzoek, mijn Engel heb miſdreven,
Ay! wild uyt Liefde dat uw Cypriaen vergeven,
't Is maer verzocht, en zoo 't verzoeken u miſhaegd,
Is 't billik dat uw ſlaef zich na uw wille draegd.

Celeſti. Uw heuſheyd (waerde Lief) kan onglijk meer verdienen,
Als mijn eerbieding weet uw heuſheyd te verlienen;
Mijn lievert, ach! 't is tijd dat ik vertrekken moet,
En zijt met deze kus van Celeſtyn gegroet.

Cypria. Vaer wel, mijn Lief, vaer wel. *Cel.* Eylaes! mijn Lief, hoe dus?
Cypria. Wat is't? *Cel.* En geeftgy my niet eens? *Cyp.* Wat doch? *Cel.* Een kus.
Cypria. Verſchoond my Lief, ik wenſch, indien 't uw luſt te ſcheyden,
Dat uw de goede Goôn met deze kus geleyden. *Celeſtyn Binnen*
Gaet Celeſtina, gaet, de kus dien ik uw gaf,
Daer meê zal ik van u mijn Liefde trekken af.

Ik minden Celeſtyn wel eer,
Maer nu min ik een ander weêr;
O min! ô zoete min! uw krachten
Die ſpeelen ſteeds in mijn gedachten;
O min! uw ſchicht heeft my gewond
Met Liefd, tot Iufvrouw Rozemond;
Ik ga, en voeg my by haer deur,
Daer ik uyt zoete minne treur.

Ach! Rozemond, gy die met zoete droom, uyt minne,
De lieve ſlaep nu voed; uytmuntende Godinne,
Die niet uw Cypriaen (wiens hert met min gewond)
Uyt Liefde lieven wild, wreed, wreede Rozemond;

Die

Die Raniclis alleen uw gunſten ſchijnt te toonen,
En mijn getrouwe dienſt onwaerdig te beloonen;
Ach! wreede Venus, ach! hoe pijnigt my uw brand,
Daer leyd mijn roem, ik ſla de wapens van der hand;
En zal in plaets van dien, als ik my placht te wreken,
Niet meer dien ſtrengen Mars, maer u, ô Venus! ſmeeken;
In plaetze van dit Swaerd, dat d'alderwreetſte dwong,
Sal ik, ach! Cypria, gebruyken nu mijn tong;
Om met gevley, geſmeek, uw hertje Lief te trekken
Ter plaets, daer ik het mach mijn hertens wond ontdekken;
Op hoop, dat uw genaed, ach! waerde Rozemond,
Genezing toonen zal, aen mijn verliefde wond;
Ey! fluckze beenen, mijn geboeyde hert wil dragen
Ter plaets, daer Rozemond mijn tong mach hooren klagen,
Van al de droeve ramp, van al het wreed verdriet,
Dat my om harent wil, (leyder!) alleen geſchied;
Ach min! ach zoete min! ach minne! drijft my heenen
Voor 't Venſter van mijn Nimph, op dat mijn droevig weenen
Mach raeken haer gehoor, en dalen in haer hert,
Op dat zy eens gevoeld, mijn nieuw ontſteken ſmert;
Mijn Lief, mijn Rozemond, wiens hertje leyd gedooken
In zachte pluymen, met uw oogjes toe gelooken;
Ik roep, ik roep noch eens, mijn Lief, mijn Rozemond,
Mijn Lief, mijn lieve Lief, aenſchouwt de zoete wond,
Die my de minne (God) heeft in het hert gedrongen.

ROZEMOND, uyt 't venſter.

Rozem. Wel Cypriaen, gy hier? *Cyp.* Godin, ik ben gedwongen,
Dat ik hier in de nacht, met moedeloos getreur,
Kom doolen over ſtraet, en kermen voor uw deur;
Aenziet uw ſlaef, Princes, die leefd als zonder leven,
Soo ik u yets miſdoe, wilt het, mijn Lief, vergeven.
Rozem. Noemt gy my Lief? dat 's vreemd; 'k heb u noyt Liefd getoont.
Cypria. Is 't wat te vry? ik bid mijn vryigheyd verſchoont.
Rozem. Te vry, en ook te ſtout. *Cyp.* mijn Engel moet vertrouwen
Dat waer de Liefde heerſt, geen reden maet kan houwen.
Rozem. Wie buyten redens maet Liefd's luſten volgen wil,
Die volgd geen Liefde, maer een redelooze gril;
Raniclis uyt. Op vrundſchap ik verzoek, vertrek u Cypriaen,
Cypria. Vermits ik niemand wil by nacht te ſprake ſtaen. *Binnen.*
Dit u verzoeken zal, ach! Rozemond geſchieden,
Uw onderdaen en ſlaef volbreng u heus gebieden;
Vaer wel, ha! Ziels vooghdes, ſchoon dat ik van u ga,
Ik draeg uw beelt'nis meê, ik oog uw oogjes na. *Binnen.*

Ranic. Dit 's meer als ik oyt zag, dit 's buyten de gewoont,
Dat yemand in de nacht zich voor uw deur vertoond;
Mijn Lief, mijn Rozemond, dit oorzaekt my veel vreeze,
Dat onder onze Liefd een valſch bedrog zou wezen;
Wil ik gaen kloppen aen, en ſpreeken eens met haer?

Hy klopt. Ik doe 't, dat hoort zy licht.

ROZEMOND, uyt 't venſter.

Rozem. Wel Liefſte zijt gy daer?
Ranic. Ja Rozemond; wilt gy dat ik my zal vertrekken?
Rozem. Soo zoud mijn Zonnens glans met nevels damp bedekken,
Neen Lief, ik koom beneên; ach! Raniclis mijn waerde.
Ranic. Ik achten u wel eer mijn glory op der Aerden,
Maer leyder nu mijn hel. *Rozem.* Mijn hertje wel hoe dus,
Dat gy my niet ontfangt met een gewoone kus?
Waer in miſdeed ik, Lief? *Ran.* Die vraegd het geen hy weet,
Onnoodig dat men die beleefden antwoord deed;
Ontrouwe Rozemond. *Roſ.* Hoe dus mijn Lief? *Ran.* Ontrouwe.
Rozem. Hoe, is 't u errenſt, oft zal ik het ſpots-wijs houwen?
Ranic. Doet zoo 't u beſt gevalt. *Roſ.* Ey! doet my doch verſtaen,
Waer in dat ik u heb, mijn eygen hert, miſdaen;
Ey! zegt doch, is van my u eenig leed geſchied?
Ranic. O neen! of 't alzoo waer dat acht gy immers niet.
Rozem. 't Schijnt Lief, gy boert met mijn.
Ranic. 't Is waer, gy raed te degen,
'k Acht Rozemond is om mijn boertery verlegen;
Gy noemt my uwe Lief, ha! Hemel! kan het zijn?
Hoe lief dat ik u ben, betoond gy wel aen mijn.
Rozem. Mijn hertjen, ach! wat is 't? *Ran.* Uw hertje? *Roſ.* Ia, mijn hert.
Ranic. Noemt hem zoo, die in 't hert van u geliefkooſt werd.
Rozem. Dat doen ik, want ik Lief geen liever als die geen
Die voor mijn oogen ſtaet, en ſteeld mijn 't hert alleen;
Mijn Raniclis, mijn Lief, *Ran.* Ha! licht verkeerde Vrouw,
Uw flikke floyery ik voor beveynſtheyd houw,
Ha! wiſpelturige, die met uw loſſe zinnen,
Speeld yder uur op uur, in nieuw ontſteken minne;
De eerſte die gy mind, is die gy 't laetſte ziet,
Het oog dat voed uw min, maer 't hert gevoeltze niet;
Onlukkiger als ik en leeft 'er, wreede Goden!
Ik die mijn dienſt, mijn Ziel, mijn leven aengeboden,
Uyt gulle Liefden heb, haer, die uyt Liefde mijn,
Haer liefde thoonde, maer 't was Liefde in de ſchijn;
Ha! Rozemond is dit 't geen gy mijn ſwoert te houwen?
Rozem. Van waer, ach! Raniclis, komt u dit valſch miſtrouwen?

Van

Ranic. Van waer, ach! Rozemond komt uw die zotte zin
Dat gy lichtvaerdig dus verwiſſeld in u min?
Rozem. Lichtvaerdig? *Ran.* Ia. *Rozem.* O Goôn! wat moet ik niet al hooren;
Wat laſter komt my tot mijn onſchuld hier te vooren?
Wat dulle razerny heeft Raniclis ontmand?
Wat jalouzy heeft hem berooft van zijn verſtand?
Gy weet het, ach! helaes, dat mijn verliefde zinnen,
Noyt yemant meerder gunſt betoonden, in het minnen,
Als uw, die nu mijn gunſt, mijn Liefde, en mijn trouw,
Voor zoo lichtvaerdig ſcheld, ach! dat den Hemel wouw,
Dat ik de min zoo niet ter herten had genomen.
Ranic. Ach! dat den Hemel woud dat ik noyt waer gekomen
Ter plaets, daer my de min eerſtmael het hert ontſtak,
En uw beveynſde tong, van 't veynzend minnen ſprak;
Ik haet den dag, de uur, dat wy (ô Goden) t' zamen,
Voor d' alder eerſte mael, van min te ſpreken quamen;
Ik haet die zotte luſt, en wenſch op my een ſtraf,
In plaets ik Rozemond, het eerſte kusje gaf;
O kus! ô valſche mond! ô oorſaeck mijner Minne!
Ontroofſter mijnes vreugds! ô Dief-eg mijner zinnen!
O kus! 'k verfoey de kus, die eerſtmael 't vuur in 't hert
Ontſteeken heeft, en nu betoond haer brand, en ſmert.
Rozem. Is dit de loon mijns dienſts, vergeldinge mijns trouwe;
Ach! Hemel, hoe is mijn mijn vryigheyd berouwen;
Hier meê ſtaek ik mijn Liefd, hier meê is 't lieven uyt;
Vaer wel, mind daer 't u luſt, 'k verfoey die Venus guyt.
Ranic. Meend gy het geen gy zegt? *Roz.* Och ja. *Ran.* Ik niet, mijn
't Sijn liefdens treekjes, Lief, die ik uyt liefde toone, (ſchoone,
Mijn waerde Rozemond, een kusjen. *Roz.* Weg van mijn,
Uw kuſſen? neen, ô neen! 't zal nimmermeer niet zijn.
Ranic, Mijn Rozemond, ik kan u doch niet toe vertrouwen,
Dat gy die wreedheyd ſteeds zult in uw hertjen houwen,
Vertrouwt (mijn waerde Lief) my doch niet anders toe
Als dat ik dit (mijn Lief) uyt rechte Liefde doe.
Rozem. Acht gy dat Lief d? ik niet, weg met uw zotte treken;
Mijn Liefde is gedaen, uw laſter deedze breken;
Soo lief lief-kooſt gy niet, dat ik in Liefd verval,
Soo verr', dat ik u oyt weêr liefde toonen zal.
Ranic. Ach! Rozemond, mijn Lief, mijn zoete vyandinne,
Ik kniel voor u ter aerd, en bid u om de minne
Die ik u heb getoond, en toonen zal, dat gy
Uw wraek-luſt boet aen mijn, met Liefdens tyranny;
Ach! ziele Voedſteres, hert boeyſter, pronk der aerde,
Mins glory, Liefdens roem, is Rozemond mijn waerde;

Met neêr gebogen knien val ik voor u te voet,
En offer Rozemond mijn leedwezend gemoed;
Ik ken 't ik heb misdaen, maer misdoen zonder weten,
Heeft (buyten kennis) Lief, Raniclis doen vergeten;
O Min! hoe min ik dus? ô brand! die my zoo brand,
Dat ik (door Liefde) ben als redeloos ontmand;
Ik bid u, Rozemond, met sprakelooze spraek,
Wreckt u op Raniclis met wraekelooze wraek,
Doet wat u lusttе doen, gebied Lief, uw gebieden
Zal door berouw, mijn Lief, mijn Rozemond, geschieden.

Rozem. Noemt my uw Lief geen meer, mits ik uw Liefd verzaek,
En toon af-keerlijkheyd (als proeve van mijn wraek.)

Ranic. Moordersse, neen, beulin; ook niet. ha! Rozemonde,
Zal in zoo lieven hert die wreedheyd zijn bevonden?
Sal in uw zacht gemoed zoo straffe strafheyd zijn,
Dat gy my dooden zult? ha! Hemel is op mijn
Der Goden haet zoo groot? neen Rozemond, mijn leven,
Vlucht niet, ey! laet ik uw eerst noch een kusjen geven;
Een kusjen waerde Nimph. *Roz.* 't Sal nimmermeer geschien.

Ranic. Waerom mijn Rozemond? *Roz.* 'k Wil Raniclis niet zien. *Binn.*

Ranic. Vlucht g, ha! Moorderin, en wreedste aller Vrouwen?
Nu schuw voor Raniclis, wie had oyt zulk vertrouwen?
Is 't (Goden!) dus verkeert, heb ik zoo veel misdaen,
Dat al de Liefden is zoo schielijk weêr vergaen?
Dan doch; 't schijnt Rozemond veel meer vermaken vind,
In Cypriaen als my; almachtig Venus kind,
Uw Goddelijke macht aenbid ik met eerbieden,
Laet mijn genade van mijn Rozemond geschieden;
'k Heb Rozemond misdaen, ik zelfs de oorzaek ben,
Dat ik van Rozemond geen gunst meer krijgen ken;
Vervloekte jalouzy, door u is dit gekomen,
Ik ga om zien wat best tot hulp dient voorgenomen. *Binnen.*

TWEEDE HANDELING.

CYPRIAEN komt met eenige Speel-luyden, voor de deur van ROZEMOND.

Cypria. DE nacht, de bruyne nacht, beschaduwt berg, en boomen;
O nacht! gewenschte nacht, vreugd-voedster voor die geen,
Die met gerustе slaep haer vreugde schept in 't droomen,
Daer ik hier voor haer deur op-offer mijn gebeên;
't Bedroefde hert vol pijn zoekt yets tot zijn vermaken;
De min, eylaes! de min mijn geest tot rijmen dreef,
Op hoop met vreugd mijn smert uw hertje mocht geraken,
Dies, op gevoysde maet, ik deze rijmpjes schreef,

Dees

Dees rijmpjes, die voor u, mijn Rozemond, met ſnaren,
En lieffelijk geluyd, al mijn bedroeft verdriet,
Al klagende met vreugd, mijn ſmert zullen verklaren;
Vang aen, en queelt met vreugd, de pijn die ik geniet.

Werd dit navolgende gezongen, en geſpeeld.

I.

VLied heen, droeve zuchjes,
Na mijn Rozemond, wiens hertje brand (eylaes!) van zoete minne;
Venus, uwe vruchjes,
Worteld gy in't hert, van mijn verliefde lieve moorderinne;
Droeve traentjes, mocht ik u mengen in haer bloed,
Rozemond, ik weet,
Mijn ſmert, mijn leet,
Beweegden uw gemoed.

II.

Maer wat is't (ô Goden!)
Of ik klachjes, traentjes, zuchjes, offer aen mijn Rozemonde,

Gy (door uw geboden)
Hebt haer in de min, met trouws beloften waerdiger verbonden;
Vliegt ten Hemel, droeve zuchjes, tuygd aen de Goôn,
Dat ik om de Min,
Van mijn Goddin,
Moet ſterven duyzend doôn.

III.

Ach! hoe kan ik leven,
Als ik, Rozemond, bedenk, hoe gy in lusjes van de minne,
Sult ten offer geven,
Lipjes, borsjes, hertje, zieltje, ja u zelfs, aerds Goddinne;
Droeve gedachjes zullen mijn tuygen wat geſchied,
Lieve minnens vreugd,
Mijn Lentens jeugd,
Moet ſmooren in verdriet.

ROZEMOND uyt 't venſter

Rozem. Wie daer? *Cyp.* 't Is Cypriaen, ha! voedſteres mijns leven,
Rozem. Gy hebt my met uw doent, oorzaek tot wraek gegeven,
Cypria. Voldoet, Iufvrouw, het geen ik heb aen u verdiend,
't Zy wraek, 't zy wat het zy, al 't geen gy mijn verliend,
Neem ik gewillig aen. *Roz.* Vertoefd ik koom beneden.
Speel-luyden Binnen.
Cypria. Speel luyden u vertrekt.
Rozem. Wel Cypriaen, wat reden
Bewegen u, dat gy in 't midden van de nacht,
Met vruchteloos geſpel mijn hert te winnen tracht?
Cypria. Iufvrouw het is de Liefd; Liefd doet my zulliks plegen.
Rozem. Wat oorzaek? *Cyp.* Om uw hert tot liefde te bewegen.
Rozem. Tot Liefde? *Cyp.* Ia, tot liefd, ha! lieve Rozemond,
Op hoope dat uw ſlaef daer door beweging vond.
Rozem. Indien ik na mijn wenſch, u Cypriaen mocht loonen,
'k Zoud my aen u. *Cyp.* Hoe doch? *Roz.* Een wreê beulinne toonen;
In plaets van Liefd, die gy u hier meê acht verdiend,
Soud u een wreede wraek tot looning zijn verliend.
Cypria. Toond u, naer uw beliefd, zoo wreed als 't u behaegd,
Dood my, 't zal glory zijn, dat zoo een lieve Maegd
Een Minnaers Siele doet uyt 't lievend lichaem varen;
Ach! Rozemond, verkort, verkort mijns levens jaren,
Indien ik niet en mach genieten uwe min,
Gun dat ik van uw hand de dood ontfang, Godin;
Ik offer u met vreugd, om mijn ellend te korten,
Dit ſtale Lemmer, om 't getrouwe bloed te ſtorten;
Ontfangt het, 't geen wel eer beſchermer was van mijn,
Laet dat nu, Rozemond, uw wraeks voldoender zijn;
Laet dit zijns Meeſters bloed uyt hert en aders zuygen,
Laet dit geveruwde ſtael met bloed mijn trouw getuygen;

Ik

Ik kniel, zie daer mijn Lief, en lever u dit ſwaerd.
Rozem. Soo lieven dood acht ik u Cypriaen niet waerd, (villen?
Meer wreedheyd wil mijn wraek. *Cyp.* Luſt uw wraek mijn te
Voldoetze, graeg zal ik, wat gy wild, willig willen;
Is dat noch niet genoeg, zoo doet my deze ſmert,
Rukt levend uyt mijn lijf mijn op-geofferd hert;
Oft kapt van lit tot lit al mijn verliefde leden;
Ha! Rozemond, wat zal ik tot verzeekertheden
Van mijn getrouwe min meer toonen, als dat gy
Bereyd en willig ziet om uwe Liefde my.

Siet hier de plaets bereyd,
Daer 't lievend herte leyd,
Ha! lieve Morderinne;
Uw wreedheyd noem ik zoet,
Koom Rozemond, voldoet
Uw wraek-luſt aen mijn minne.

Rukt uyt zijn Leger-ſteê
Mijn hertje, 't geen alreê
Uw will'ge ſlaef doet buygen;
Op dat het aen Me-vrouw,
Sijn Liefde, en zijn Trouw,
Getrouwelijk mach tuygen.

Reykt my u ſwaerd. *Cap.* Sie daer, almogende Godin,
Mijn trouwe borſt ontbloot, en ſtoot 'er vrylijk in.
Rozem. Wel aen, houd daer; ô neen! legt daer vervloekte degen.
Cypria. Heeft Rozemond berouw, van haer opzet gekregen?
Rozem. U moorden? 't waer te wreed; neen, 'k wil my anders wreken.
Cypria. Hoe doch? *Roz.* Maer met dit ſwaerd de oogen u uytſteken.
Cypria. Mijn oogen! waerom doch? ach! Rozemond, mijn oogen?
Rozem. Om dat gy daer door hebt de Liefd in 't hert getogen.
Cypria. Uw ſlaef gewillig is te doen 't geen u behaegd.
Rozem. In plaets van wraek is 't Liefd, die Rozemonde draegt;
Mijn wraek dat is een kus, ô roover van mijn ziele!
Op wien Liefds keurig oogen krachteloos vervielen;
Wanneer uw zoet geſpeld, en 't aengename Lied,
Op 't çierlijkſte gerijmd, na bootſten uw verdriet;
O pijne vol van vreugd! ô vreugde vol van klachten!
Hoe waerdig doet gy mijn in 't hert die waerde achten;
Ach! als ik noch bedenk u Liedjen zoet van zin,
Zoo brand mijn hertje, (laes!) in vlamme van de min. (ken.
Cypria. Veynsd Rozemond met mijn? *Roz.* Het veynzen moet ik ſta-
Cypria. Zal Cypriaen (Iufvrouw!) dan aen zijn wenſch geraken?

Rozem. Spreekt op, en zegt uw wenſch. *Cyp.* Ik wenſch (mijn waerde
Te ſterven van uw hand, tot teeken mijner trouw. Vrouw)
Rozem. En kan uw trouw aen my geen ander teeken geven ?
Cypria. Het alder-zeekerſt is, dat ik verlaet het leven.
Rozem. Soud ik dan moorderin van uw getrouwheyd zijn,
En dooden Cypriaen ? *Cyp.* Op dat daer door in mijn;
Mach blijken wien ik ben, en hoe dat ik beminne.
Rozem. Waend Cypriaen, in mijn zoo wreeden hert te vinne ?
Waend Cypriaen, dat ik een, die my zoo getrouw
Bemind, als een beulin van 't leven rooven zouw ?
Waend Cypriaen, dat ik zoo godloos my wil toonen,
En uw getrouwigheyd zoo ondankbaerlijk loonen ?
Ach ! neen, mijn teêr gemoed is van een ander aerd,
Mijn voorſtel was tot proef, ik acht uw trouw zoo waerd,
Dat ik tot loon van dien, indien gy moſt verliezen
Het leven, graeg de dood voor u wilde verkiezen.
Cypria. O Goôn ! ô goede Goôn ! wat luk toond gy aen mijn ?
Dat Rozemond mijn trouw haer dood acht waerd te zijn ;
Iufvrouw, uw ſlaef die knield eerbiedig voor uw voeten,
De gantſche wereld zal die glory weten moeten,
Dat d' Amſtel roemen mach van een Bataefſche Maegd,
Die om getrouwigheyd, getrouwe Liefde draegd ;
Wat zeg ik ? ik zeg recht, ten zy my het vertrouwen,
In Liefde niet bedriegt, mits in 't gemeen de Vrouwen
Te licht veranderen, het geen ik niet vertrouw
In Rozemond, die 'k voor ſtandvaſt in Liefden houw ;
Bataefſche Nimph, çieraed, en pronk van alle Maegden,
Ach ! mocht het zijn verſchoond, indien ik u yets vraegden ?
Rozem. Seer garen, mits ik u ook yets te vragen meen,
Dies vraegd 't geen u geliefd.
Cypria. Neen, Rozemonde, neen ;
Vraegd gy eerſt. *Roz.* Waerom ik ?
Cypria. Op dat ik eerſt op 't vragen,
Met antwoord mach voldoen, mijn Iufvrouws welbehagen;
Die, zoo zy op mijn vraeg met antwoord my voldeed,
Mocht oordeelen, dat ik tot voldoening gereed
Van hare vraeg zoud zijn, door haer voldoen verbonden ;
Dies laet my tot voldoening d' eerſte zijn bevonden,
Op dat mijn will'ge dienſt aen Rozemond geſchied,
En zy (in als wat zy gebied) my willig ziet.
Rozem. Nu zal ik d' eerſte zijn ; mijn vrage die is deze,
Mach my de eer geſchien het Liedjen eens te lezen,
Het geen gy, Cypriaen, deed ſpeelen voor mijn deur,
Het Liedjen, waer door ik verwiſſel in mijn keur ?

'k Min

'k Min die ik heb gehaet, 'k haet hem die ik beminde,
Door 't zoet gevry, dat ik in uwe Rijmpjes vinde;
Ey! geef my 't Liedje doch, waer door miju Zieltje leeft.

Cypria. Niettegenſtaende het niets deftigs by hem heeft,
Geef ik het Rozemond, 't is ſlecht van ſtijl, en reden.

Rozem. Het zy dan hoe het zy, 't ſteld mijn begeert te vreden.

Cypria. Ontfangt het Rozemond, ontfangt het waerde Vrouw;
Oogd niet op 't nietig rijm, maer acht 'et door de trouw;
Die 't zelfde my (uyt Liefd tot Rozemond) deed ſchrijven,
Wiens will'ge ſlaef ik ben, en eeuwig hoop te blijven.

Rozem. Uw Geeſtigheyd, uw deugd, ach! heuſche Cypriaen,
Die hebben my (op 't hoogſt) in mijn begeert voldaen,
Zoo 't u believen zy, laet ons wat t' zamen wandelen;
'k Heb yets geheyms met u in ſtilligheyd te handelen. *Binnen.*

RANICLIS.

Ach! waer 't my niet geſchied; ik had het noyt gedacht,
Dat zoete Liefde was van zulk een wreede kracht;
Dat ik mijn Rozemond, door jalouzy verſtoorde,
Was oorzaek dat zy na mijn ſmeeking niet en hoorde;
Dat ik mijn Rozemond zoo dwarſlen antwoord gaf,
Als zy my vleyde, ach! dat werkt mijn eygen ſtraf;
Waer waren, Raniclis, doch uw gedacht, en zinnen?
Hoe quaemt gy dus verdoold tot nadeel van uw minne?
Dat gy uw aerdſch Godin, aendeed jalours verdriet,
En haer, oy me! aen mijn onwaerdig ſmeken liet;
O ſpijt! ô na berouw! ô knaging van leedwezen!
Vervloekte jalouzy, uyt u is dit gerezen;
Ik die by Rozemond zoo waerdig placht te zijn,
Sy die haer Liefdens dienſt zoo dienſtelijk aen mijn,
Aen mijn te toonen placht, is nu mijn Vyandinne,
Ia toond my wreede ſtraf, en wraek, in plaets van minne;
Ach! Rozemond, ſchoon gy uw Liefde trekt van mijn,
Soo zult gy noch mijn Lief, mijn Siels voogdeſſe zijn;
Ik zal (zoo lang mijn Ziel zal in dit lichaem woonen)
U alle Liefd, en dienſt eerbiedelijk betoonen;
Ik zal mijn Rozemond (zoo lang ik leef) getrouw
Beminnen, haer alleen verkiezen tot mijn Vrouw.
Wat middel zal ik beſt gebruyken in mijn minne?
Om Rozemond (eylaes!) de neyging mijner zinne
T' ontdekken; ach! hoe zal ik dit beſt leggen an,
Dat ik als (onbekend) haer zomtijds ſpreken kan,
In vreemd gewaed? hoe doch wil ik my gaen verkleeden?
In boere ſchijn, en dat om veel verſcheyde reeden,

Die 'k daer toe noodig acht, dit is de rechte vond,
Te ſpreecken met mijn Lief, en waerde Rozemond,
Ha Hemel! gun aen mijn, dat ik mijn zoo mach dragen,
In deze ſchijn, dat ik mijn Iufvrouw mach behagen;
Ey Goden! door uw macht, my zoo veel gunſt verleend,
Dat Raniclis doch met zijn Rozemond vereend;
Cupido, God der min, ô Venus! Liefd Godinne,
Toond uwe gunſt aen mijn, ik bid u laet mijn minne,
Laet mijn gewonde hert, mijn lijf, mijn ziel, en bloed,
U zijn een offerhand; ik open mijn gemoed,
En geef u al de grond van mijne min te kennen;
Laet ik my door uw gunſt, mijn leven lang gewennen,
Ten dienſte van miſn Lief, ter Liefd van Rozemond;
Ha! Rozemond, mijn Lief, mijn Zieltjen is gewond,
Mijn hertje blaekt, en brand, 't gedacht en zinnen haecken,
Dat ik op 't ſpoedigſt my verkleed, en vaerdig maeke,
Om in een Boere ſchijn te ſpreeken haer die 'k min,
En toonen onbekend de neyging van mijn zin. *Binnen.*

RANICLIS uyt in boere gewaed.

Dit arme hert gewond
Met Liefd tot Rozemond,
Gaet Boere kleeding kiezen;
Die 'k ben wil ik niet zijn,
Maer (laes!) door deze ſchijn
Mijn eygen zelfs verliezen.
Wat doet de Liefd niet al,
Waer meê den lievert zal
Liefds lieve kueren ſpeelen?
O Liefd! uw liſt is vreemt,
't Gegeven gy beneemt,
En acht het voor geen ſteelen.
Staet Liefde 't ſteelen vry?
Zoo neem ik dan voor my
Liefds dievery te plegen;
Mijn hert (met min gewond)
Zal trachten Rozemond,
Tot weêr min te bewegen, *Bin.*

CELESTINA.

Nu mijn Lief een ander vrijd
Heb ik reden om te klagen,
'k Ben mijn ruſt, en vryheyt quijt,
Treurende ſlijt ik mijn dagen;
Cypriaen, hoe komt het by,
Dat g' uw Liefde trekt van my?
Is den Hemel dan zoo wreed?
Zijn de Goden my zoo tegen?
'k Zal tot teeken van mijn leed,
Storten brakke tranens regen,
Nu dat Celeſtyn verlieſt,
Cypriaen, ha! Cypriaen,
Is u Liefd zoo haeſt vergeten?
Denkt gy nu niet langer aen
Al de tijd, die wy verſleten
Hebben menig nacht aen nacht,
In Vryagie, door gebracht
In Vryagie, in de Min,
In veel duyzend zoete lusjes,
Steld gy 't alles uyt uw zin, (jes?
Denkt gy niet meer op de kus-
Op de lonkjes, op 't gevry;
En op al de minnery.

Raniclis uyt. Cypriaen die 'n ander kieſt.
Wat Iufvrouw zien ik daer, in onbekende kleeden?
Ranic. Zal ik vrymoedelijk wat nader tot haer treeden?

En

En onderſtaen of ik ook yets vernemen ken,
Waer door zy twijfflen mocht of ik Raniclis ben;
Me Iufvrouw goeden dag. *Cel.* Ik dank u Huyſman zeer,
Voor uw beleefde groet, en onverdiende eer.
Ranic. Iufvrouw; uw heuſch gemoed geeft door de tong te kennen,
Dat zich de Steêluy meer tot goede zeden wennen,
Als 't grove Boere volk, oft ſlecht gemeene lien,
Die zelden wy zoo heuſch geliik de Rijke zien.
Celeſti. Uw woorden zijn getuyg van goed verſtand, en reeden.
Ranic. Maer niet geacht, Iufvrouw; want huydendaegs de kleeden
Meer eer verdienen, als de wijſte Man zijn reên;
Ik ben een Boer gelijk de Huyſluy in 't gemeen,
Van oordeel weynig, en in kennis onervaren,
Slecht van verſtand, ten aenzien wy de jaren
Ons levens meeſt beſteên, in woel'ge ſlaverny,
En dagelijkze plicht, 't geen is Land-bouwery.
Celeſti. Uw redeneering my zeer goed gevallen teeld,
Hoe lukkig heeft het luk haer gaven u gedeeld!
Dat gy na ruſt en luſt met arbeyd ſlijt uw dagen,
En 't werk niet ſwaerder neemt, als zelfs het welbehagen
Uw will'ge luſt gebied. *Ran.* Men ziet vaek hoe verkeerd
Dat meenig oordeeld, daer hy dikmaels ongeleerd
En niet ervaren is, van 't geen hy derft uyt ſpreeken;
Iufvrouw, 't Land leven heeft al meê zoo veel gebreeken,
Van zinne quelling, hertzeer, en ook droeve ſtrijd,
Vol zorg, vol kommer ook, en noch zoo veel dat gy 't
Op 't duyzenſt niet en zoud bedenken, nocht vermoeden;
Ben ik wat plomp, ey! houd mijn Boerſheyd wat te goede.
Celeſti. Neen Huyſman, 't geen gy ſpreekt is redelijk, en wel,
Ia, zoo dat ik in 't minſt my daer niet tegen ſtel.
'k Wenſch my de laſt uw's ampts (hoe ſwaer die zy) te dragen,
En dat ik eens mocht zijn van 't laſtig juk ontſlagen,
't Geen my dit herte drukt. *Ran.* Hoe Iufvrouw, deerd u yet?
Celeſti. Eylaes! *Ran.* Wat doch? *Cel.* Eylaes! een overgroot verdriet.
Ranic. Verdriet? *Cel.* Och ja! *Ran.* Hoe kan 't verdriet u, Iufvrou, quellen?
Celeſti. Ach! Huyſman, ik en kan u d' oorſpronk niet vertellen.
Ranic. Hoe na is 't Liefd, Iufvrouw, die u dus treuren doet?
Celeſti. 't Is Liefd, eylaes! 't is Liefd, wiens bittre quel ik moet
Verlichten door de tong, en melden door het ſpreeken,
Vermits het klagen ſchijnt de droefheyd wat te breeken,
Wanneer men onbeſchroomd, 't herts grond te kennen geeft.
Ranic. 't Is wonder, Iufvrouw, dat gy om de Liefde leefd
In zulk een quelling, 'k bid dat gy my doch verklaerd,
Op wat manier gy zijt uyt Liefde dus beſwaerd.

Celeſti. Ach! Huyſman, als ik maer in mijn gedachten krijge,
De tijd mijns vryery, onmog'lijk dat ik ſwijge,
Van al de zoete vreugd dien ik uyt Liefd genoot,
Als mijn geliefde my zijn trouwe dienſt aenbood;
Noyt gaf hy my een kus, noyt drukten hy mijn handen,
Oft zeyde, Lief, dit zijn de ketenen, en banden,
Waer mede ik mijn Ziel, aen uwe Zieltje bind,
Dat u tot in de uur mijns doods getrouw bemind;
Eylaes! hoe meenig nacht in dezer wijs verſleten,
En nu, och arm! en nu onwaerdelijk vergeten
Word ik van hem; die my zoo vaek zijn trouwe ſwoor,
Vergeet zijn Liefd, en ſteld mijn Liefde gantſch te loor;
O droefheyd! al te droef, ô lijden! niet om lijden,
Ach! dat de dood de draed mijns levens afwoud ſnijden,
En zenden my te graef, zoo waer mijn quel gedaen.

Ranic. Iufvrouw! mijn deerd uw quel, dan doch gy moet verſtaen,
Dat gy de Goôn miſdoet, met onverduldig ſpreken.

Celeſti. Miſdoen ik, om dat ik wenſch 't eynde mijns gebreken?

Ranic. Neen, maer om dat gy wenſcht te zijn uyt uw verdriet,
Door 't ſterven, welk gebrek men in veel menſchen ziet;
Wanneer de Godheyd haer om beter ſchijnt te plagen,
De ſwakke menſch terſtond wenſcht om het eynd zijns dagen;
Soo hy na wenſch niet werd van zijne plaeg bevrijd,
Wenſcht hy, gelijk als gy, dat hem de dood afſnijd
De draed zijns levens loop; ô ongodzalig wenſchen!
En zijn de Goden niet beheerſchers van de menſchen?
Beſchikken zy 't niet al wat dat den Menſch geſchied?
En of gy duyſtmael wenſcht te ſterven, 't baet u niet;
Ten aenzien, gy niet kund voor dat de Goden willen,
Dies is het beſt zich met der Goden ſchik te ſtillen,
Tot dat haer Mogendheyd een uytkomſt ons verleen;
Dies bid ik, Iufvrouw! ſteld door reden u te vreên,
En zegt my wien het is die Iufvrouw zoo beminde,
't Geviel wel licht dat ik voor u koſt hulpe vinden;
Vertrouwd my als een Vrund, en geeft my te verſtaen,
Hoe men dees Iongman noemd. *Cel.* Men noemd hem Cypriaen;
't Is Cypriaen, eylaes! wiens Liefd ik heb genooten,
Maer nu een ander vrijd, en heeft voor vaſt beſlooten
Met haer te treên in d'Echt. *Ran.* Met wie doch is 't verbond?

Celeſti. Een AmſteldamſcheMaegd. *Ran.* Hoe hiet zy? *Cel.* Rozemond.

Ranic. Mijn beyde wel bekend, maer hebt gy van haer trouwen
Eenige zeekerheyd? *Cel.* Die zal ik by mijn houwen;
Doch zoo veel moet ik u ontdekken, waer door gy
Sult ſpeuren Cypriaens en Rozemonds gevry;

Zy is wel eer geliefd van eener die met reden
Zijn affcheyd nam van haer, dooreen'ge tegenheden,
Die hem ontmoeten, na hy haer lang had gevrijd,
Zoo dat dees Cypriaen, eens op een zeeker tijd,
De eer van Rozemond verzocht, by haer te wezen,
't Geen Raniclis aen zag; waer uyt dat is gerezen
Een haet, (door jalouzy) waer meed hy oorzaek gaf,
Dat Rozemond haer Liefd van Raniclis trok af;
Want zoo was die genaemd. *Ran.* O wonderlijke dingen!
Wat brengt de vlugge tijd ons al veranderingen,
Wat zietmen langer niet door tijds, en toe-vals ſchik!
Dien Raniclis, van wien gy zeggen wild, ben ik;
Wy beyde met een wond gepijnigd. *Cel.* Wat ik hoore!
Zijt gy dit Raniclis? *Ran.* Och ja! tot ramp gebooren,
Celeſti. Wat doet de Liefd niet all gy in dit Boeren kleed,
Segt om wat reden gy (ach Raniclis!) dit deed?
Ranic. Uyt Liefd tot Rozemond. *Cel.* Hoe; wild gy uwe zinnen,
Met vruchtelooze liſt noch ſtellen om te minnen?
Uw Lief die is getroud, uw Lief die heeft de mijn,
En Rozemond die zal een anders Vrouwe zijn.
Ranic. De hoop (ach! Celeſtyn) mijn trouwe Liefd toezeyd,
Hoe dat de Liefde noch zal onder dit beleyd
Yets vruchtbaers werken; dies ik voor mijn heb genomen,
In deze ſchijn noch eens by Rozemond te komen;
Om hier door te verſpien, en wel te onderſtaen,
Of Rozemond getrouwd is, met uw Cypriaen;
Genomen ik bevind de zaek alzoo gelegen,
Soo is 'er evenwel noch goede middel tegen,
Indien gy neffens my, wild volgen mijnen raed,
En kleeden u als ik, in onbekend gewaed,
Om zoo by Rozemond met liſtelijke trekken,
De trouw van Cypriaen, aen u gedaen, 't ontdekken;
Waer door dat Rozemond gewis, door dit geval,
Haer Liefd van Cypriaen verzeeker trekken zal;
Te meer als gy u kleed in Herderinne kleede,
En haer ontdekt op wat manier, en door wat rede
Hy trouws belofte brak; zy zal beſpeuren, dat
Hy u, uyt geyle luſt, beloofd te trouwen had;
En voorders wat daer by meer hoord, de tijd zal leeren,
Wanneer gy by haer zijt in Herderinne kleeren;
Gaet (Celeſtyn) met my. *Cel.* Ik ga, en volg uw raed,
't Werd licht verſchoond, mits Liefd het al te boven gaet. *Binn.*

DERDE

DERDE HANDELING.

ROZEMOND.

Gevleugeld Goodje, ach! gy blinde Venus jongen,
Door uwe macht zijn my de zinnen zoo bedwongen,
Dat ik niet kan, nocht wil, 't geen ik wel gaern zouw,
Mijn wil is willig te verſmaden 't geen ik houw
En keur voor 't opperſte mijns herts, en Sielens vreugde;
O wiſpeltuerge Liefd! gy die d' ellend mijns jeugde
Met bittre quijning dord; ô zoete brand van min!
Hoe vaek verwiſſel ik de neyging mijner zin;
Hoe vaek verkies ik wel, en zonder te verkiezen,
Doet my de min, (eylaes!) 't verkooren weer verliezen;
Hoe vaek heeft luſt haer luſt genoten in 't gevry;
Vryagie, ach! gepleegt met Raniclis en my;
Maer nu is 't Cypriaen; ach! Cypriaen, mijn waerde,
Mijn eenigſte vermaek, en welluſt op der aerde;
O Afgod mijnes Siels! ô dwang van mijn gemoed!
O Huys-heer van mijn hert! gy die my knielen doet
Eerbiedelijk ter aerd, met beeding aen de Goden,
Wat gy (door haer beſtier) Liefds opperſte geboden,
Uyt liefd, mijn Lief, volbrengt, en op een kort verſchijnd,
Waer gy uw Rozemond, om 't af-zijn, treurig vijnd;
Vermits beſtemde tijd nu lang al is verloopen,
Van welk de Liefde my u by zijn deed verhoopen;
Hoe wel gy noch vertoefd, vertrouw ik vaſt dat gy
Door 't een of 't ander werd zoo lang verlet van my;
De Liefde dwingt mijn luſt om ſtillen het verlangen,
Door 't zoet gerijm, waer aen mijn hert en zinnen hangen,
Van u (mijn Lief) gemaekt; want waer ik zit of ſta,
Ik queel en neury ſteeds uw zoete rijmpjes na;
De woordjes ſchijnen my tot minnen te bewegen,
En 't zoete voysje maekt tot zingen my genegen;
Wel op dan droeve geeſt, laet mijn Liefs klagjes zijn,
Een voedzel mijner Liefd, getuyge van zijn pijn;
Kunſtrijke Cypriaen, zoet vloeyende Poët,
Die door uw rijmpjes 't hert, en Siel te ſteelen weet
Van uwe Rozemond; uw rijmpjes zijn 't die dwingen
Uw Rozemonde, haer op 't vrolijkſt na te zingen;
O rijmpjes! zoet gerijmd, ô rijmpjes! zoet van zin,
O woordjes! die my voên in grondelooze min,
Ik voel de luſten my met lieve graegte dwingen,
Dat ik het Liedje my eens laet te voren zingen;

Margriet;

Margriet, waer zydy nu ? koom, zet u hier wat neêr,
Voldoe my in het geen dat ik van u begeer,
'k Verzoek, Margriet, van u, en ook van uw Geſpeelen,
Dat gy dit Liedjen my eens wild te vooren queelen.

ZY ZINGEN.

I.

V Lied heen, droeve zuchjes,
Na mijn Rozemond, wiens hertje brand (eylaes!) van zoete minne;
Venus, uwe vruchjes,
Raniclis in boere gewaed uyt, *Worteld gy in't hert, van mijn verliefde lieve moorderinne;*
Droeve traentjes, mocht ik u mengen in haer bloed,
Rozemond, ik weet,
Mijn ſmert, mijn leet,
Beweegden uw gemoed.

II.

Maer wat is't (ô Goden!)
Of ik klachjes, traentjes, zuchjes, offer aen mijn Rozemonde,
Gy (door uw geboden)
Hebt haer in de min, met troows beloften waerdiger verbonden;
Vliegt ten Hemel, droeve zuchjes, tuygd aen de Goôn,
Dat ik, om de Min,
Van mijn Goddin,
Moet ſterven duyzend doôn.

III.

Ach! hoe kan ik leven,
Als ik, Rozemond, bedenk hoe gy in lusjes, van de minne,
Sult ten offer geven,
Lipjes, borsjes, hartje, zieltje, ja u zelfs aerds Goddinne;
Droeve gedachjes zullen mijn tuygen wat u geſchied,
Lieve minnens vreugd,
Mijn Lentens jeugd,
Moet ſmooren in verdriet.

Ranic. Jufvrouw dus eenig hier in vreugden opgetogen?
Door 't lieffelijk gezang, ſchijnt my dit hert ontvlogen,
De ziel verlaet haer plaets, al wat 'er is in mijn,
Wenſcht aen die zoete vreugd deelachtig ſteeds te zijn;
Soo lieven ſtem, (Jufvrouw) ik lange niet en hoorde.
Rozem. Maer Huyſman, hebt gy wel met aendacht op de woorden
En zin van 't Lied gelet? *Ran.* Och ja! de zin is goet,
Het Voysjen aerdig, en de woorden overzoet,
Na ik beſpeuren kan is 't voedzel uwer minne.
Rozem. Vermits het heeft gemaekt de Voogd-heer mijner zinnen.
Ranic. Soo hoor ik wel Jufvrouw, dat gy Liefds handel pleegt.
Rozem. Dit Liedjen (Huyſman) heeft tot Liefde mijn beweegt.

Ranic. Heeft Iufvrouw dan geen Liefd voor dezen meer gedragen?
Rozem. Wat reden hebt gy om mijn zulliks af te vragen?
Ranic. Geen Reden anders als dat ik wel heb verſtaen,
Dat Iufvrouw werd gevrijd van eenen Cypriaen.
Rozem. Dat's waer; maer zegt my eens wie dat u zulliks zeyde.
Ranic. Een Herderin. *Roz.* Dat 's vreemt.
Ranic. Noch vreemder, dat hy ſcheyde
(Na Trouws beloftenis) van deze Herderin,
Om dat hy niet en mocht gebruyken geyle min;
Daer komt zy zelver aen, mijn deerd haer droevig treuren.

CELESTYN in Herderinne kleeding uyt.

Ranic. Die haer gelaet aenſchoud; de oorſpronk kan beſpeuren,
Van haer weemoedigheyd; God groet u Herderin,
Noch even treurig? ey! ſtelt droefheyd uyt uw zin.
Celeſti. Ach Huyſman! dat gy wiſt, (helaes!) wat dat ik drage,
Met reden zoud gy my, mijn leed helpen beklagen.
Rozem. Bedroefde Herderin, het ſchijnt aen uw gelaet,
Dat gy inwendig voelt een quelling die u ſchaed;
Wat oorzaek? *Cel.* Ach Jufvrouw! indien ik van mijn quelllen
Mocht zijn verlicht, ik zoud u alles gaen vertellen;
Maer (leyder!) of men klaegt een ander zijn verdriet,
Het ſpreek-woord zeyd: men hinkt van anders zeere niet;
Beſt dat ik heel mijn ſmert. *Roz.* Beſt is 't u die t' ontdekken,
Licht ik in dit geval u koſt een een hulp verſtrekken;
Ik heb ten naeſten by de oorzaek al verſtaen,
Na dat dees Huyſman zeyd, zoo is 't om Cypriaen;
Heeft hy u toegezeyd als echtelijk te trouwen?
Celeſti. Och ja! *Roz.* En wil hy zijn belofte nu niet houwen?
Celeſti. Ach neen! hy elders vrijd.
Rozem. Zeer qualijk komt in mijn
't Geloof, dat Cypriaen zoud zoo lichtvaerdig zijn,
En dat hy zijne Liefd door neyging zijner zinnen,
Zoo laeg zoud ſtellen, op een ſlechte Herderinne;
Niet dat ik ſlechtheyd haet, maar zeg 't alleen daer by,
Ten aenzien zijn perzoon, en hooge eers waerdy,
De braefſte Iuffers weet, zoo door zijn geeſtig leven,
Als groote rijkdom, een oorzaek tot Liefd te geven;
Dies dunkt my vreemd, dat een zoo heuſch en rijk van goed,
Zoud minnen eener, die zoo arrem opgevoed,
En zober leven leyd, ik kan 't niet wel vertrouwen,
Dat hy een Herderin verzocht heeft tot zijn Vrouwe.
Celeſti. Jufvrouw! indien ik maer eens ſprak met Cypriaen,
'k Zoud in zijn by-zijn u de oorzaek doen verſtaen;

'k Weet

k' Weet dat ik zijn gemoed met reden zoud bewegen;
Dat hy in 't minſte deel niet hebben zoud daer tegen.
Cypriaen uyt. Daer komt hy aen, eylaes! 'k verander in 't gemoed,
De leden trillen my, met grilling door het bloed.
Cypria. Vind ik mijn Lief hier by een Huyſman, en ſijn Vrouwe?
Ranic. Neen Heerſchop, na ik hoor, zult gyze moeten trouwen.
Rozem. 't I billik, mits gy zijt aen d' Herderin verlooft.
Cypria. Hoe Lief, zijn deze luy van haer verſtand berooft?
Wech kinkel, gaet van hier, voort oft ik maek uw voeten.
Celeſti. Gy placht my (Cypriaen) op ander wijs te groeten;
Gy die dees lippen hebt zoo menigmael gekuſt,
Gy die uw luſt daer meed zoo dikwijls hebt gebluſt;
Gy die in uw gemoed, het al, en al kend weten,
Wat dat 'er tuſſchen uw, en my al tijd verſleten
In Liefdens handel is; zult gy niet denken an
Beloften die gy deed te werden mijne Man?
Is dit de eer genoeg? bedenkt uw welte degen.
Cypria. Waer heeft uw valſch beleyd dees middel doch gekregen?
Gy liegt al 't geen gy zegt, want ik u niet en ken,
Maer zal betoonen dat ik een voorſtander ben
Van waerheyd, en mijn eer! waer kend gy my doen blijken,
Dat ik oyt heb gezien, uw ofte uws gelijken?
Ik vraeg waer ik by u oyt was, en op wat tijd?
Celeſti. Ik vraeg, of gy dan noyt uw leven hebt gevrijd?
Cypria. Ik vraeg, of gy my wel hebt tot eeniger ſtonden,
By eenig Herderin uw leven lang gevonden?
Celeſti. Ik vraeg, al weêr, of gy noyt handelde van min?
Cypria. Ik vraeg u of het oyt was met een Herderin?
Celeſti. Ik vraeg u noch, of gy uw leven niemand minde?
Cypria. Ik vraeg u waer dat gy getuygenis zult vinden,
Dat ik oyt Herderin, oft u tot min verzocht?
Celeſti. Ik zal 't bewijzen, dat gy 't hebt aen my volbrocht;
Denkt gy niet, Cypriaen, dat zelfs de Goden weten,
Hoe gy u hebt met my, in vryery gequeten?
Denkt vrylijk Cypriaen, dat ik getuygen ken
Van 't geen waerom ik hier by u gekomen ben;
Hebt gy my niet belooft als Echte Vrouw te trouwen?
Hebt gy my niet belooft (met Eeden) woord te houwen?
Swoert gy niet by de Goôn, by hemel, en by aerd,
Dat ik in Liefd met u (door trouw) zoud zijn gepaerd?
Swoert gy niet meer als eens by 't drukzel uwer handen,
Als dat dat waren onze Liefds verplichte banden,
Waer meed gy zeyden, ik mijn Liefd aen d' uw verbind,
Dees kus is tot getuyg, dat Cypriaen u mind;

En wat gy zeyden meer, dat ſwijg ik om der eeren,
Vermits dat het de tijd noch alles wel zal leeren.

Cypria. Wat let my dat ik my niet op uw valſcheyd wreek?
Wat let my dat ik u niet hals en beenen breek?
Wat let my dat ik niet verdedig mijne zaeke,
En u in 't geen gy ſpreekt, gantſch loogenachtig maeke?
Waer, en wanneer heb ik mijn leven u gezien?
Zegt ſnoode pry. *Cel.* Ach Goôn! kan 't, goede Goôn, geſchien,
Dat ik dees laſter zal onlijdlijk moeten hooren?
En vreeſt gy, Cypriaen, dan niet der Goden tooren?
Dat gy ontkennen wild het geen gy ſwoert aen mijn;
Doch licht zijt gy verdoold, door d' onbekende ſchijn,
Waer in ik my (uyt Liefd) tot uwaerts heb begeven.

Cypria. Ik vrees 't is Celeſtyn. *Roz.* Wat vreeſt gy? *Cyp.* 'k Zeg het leven
Des menſch, is anders niet als quelling en ellend.

Celeſti. Van uwe quel gy zelfs alleen de oorzaek bent;
Eylaes! had gy my niet uw trouw zoo hoog geſworen,
Soo waer uw quelling niet uyt mijn verdriet geboren;
Om dat gy trouwheyd ſwoert, zoo toon ik nu mijn trouw,
Aenſchouwt eens Cypriaen, wat Liefd werkt in een Vrouw.

Cypria. Hoe Celeſtyn, gy hier in dit Boerinne kleed?
Wat oorzaek, dat gy dees verlooren arbeyd deed?
't Is waer, dat ik wel eer met Celeſtyn verkeerde,
En handelde van Liefd; doch mits gy niet begeerde,
Dat ik in mijn gevry met u zoud verder gaen,
Soo heb ik ook met reên geen meer verzoek gedaen.

Ranic. Wat kan liefd niet al doen; een Jufvrouw in dees kleeren!

Celeſti. Ach Cypriaen! gy kunt met reden niet verweeren,
De oorzaek waerom gy uw liefde trokt van mijn,
't Was om dat ik niet woud tot uwen wille zijn;
Gy trachten na mi'n eer, gy zocht uw luſt te boeten,
En mijn onwaerdelijk te treden met de voeten;
'k Sal my geenzins ontzien, te melden wat gy deed,
De waerheyd ſpreek ik uyt, het zy u lief, oft leed;
Mijn hebt gy trouw belooft, mijn ſwoert gy trouw te houwen,
En zoo gy 't niet en doet, ik ſweer u, 't zal u rouwen.

Rozem. Ik zie, ach Cypriaen! en ſpeur aen u gelaet,
Dat deze zaek met u, niet al te wel en ſtaet.

Ranic. Mijns oordeels, zal 't zoo zijn gelijk de Jufvrouw zeyde.

Cypria. De Iufvrouw, en de Boer, die liegen 't (zeg ik) beyde.

Rozem. 't Is daer meê niet genoeg, doet blijken zulks met reên.

Celeſti. Dat kan hy, Iufvrouw, niet, want ik zal hem alleen
Met een woord zijne trouws beloftenis getuygen;
Soo zeeker als ik hier ter Aerde neder buyge,

In

In kenniſſe der Goôn; wiens wetentheden al
Bekend zijn onze doent, en droevig ongeval;
Die Goôn, voor wien dat niets en kan verduyſtert werden,
Die gunnen eeuwig my in droefheyd te volherden;
Die Goôn, voor wien ik leg geknield ter aerden neêr,
Die gunnen my de vreugd haers Hemels nimmermeer,
Indien gy my niet hebt belooft als bruyt te trouwen,
Ach leyder! welk beloft ſchijnt Cypriaen berouwen;
Om dat mijn eerbaerheyd ontzeyden hem mijn min,
Tot wiens onkuyſche luſt ik niet genegen bin,
Voor dat ik in de Liefd door 't trouwen ben verbonden,
Dies ſproot uw haet alleen uyt mijne vrees der zonden;
Is 't anders als ik zeg, beſtraft my Cypriaen.

Cypria. Ten is geen antwoord waerd, ey Lief! kom laet ons gaen.

Rozem. Schaemt u, lichtveerdig menſch; wat waent gy, dat mijn zinnen
Niet gantſch zijn af-gekeert, van uw godlooze minne?
Ik dank die goede Goôn, dat ik noch niet en ben
Zoo verr' in Liefd met u, oft dat ik ſcheyden ken;
'k Ontzeg u mijn verzoek, en raed u noyt te komen
Uw leven meer by my; vermits ik heb vernomen
Uw ſnoode vallcheyd, ach! gaet, eere ſchender, gaet,
Denkt niet dat ik u lief, maer op het bitterſt haet. *Binnen.*

Cypria. Vlucht daer gy wild, ik zal mijn zaken zoo beleggen,
Dat gy uw Liefde niet zult kunnen my ontzeggen;
Ik heb u verd' genoeg, gy zult mijn Vrouwe zijn,
Het ſpijt dan wie het wil.

Ranic. Daer tegen ſtel ik mijn.

Cypria. Wat zeyd dees lompen Boer?

Ranic. Gy zult dees Iufvrouw trouwen.

Cypria. Dat zal een Boer wel doen, dies laet ik s' u behouwen. *Binnen.*

Celeſti. Ach Raniclis! hoe zal 't geval noch met ons leven?

Ranic. Seer wel, ik hoop 't geluk zal ons goê uytkomſt geven;
Koom laet ons t' zamen gaen beſluyten goede raed,
Ik zie dat deze zaek in goeden doene ſtaet. *Binnen.*

VIERDE HANDELING.

ROZEMOND met haer Kamenier.

Rozem. Margriet. *Marg.* Me-vrouw.
Rozem. Gy zult eens in mijn kamer gaen,
En halen 't Liedjen, 't welk ik heb van Cypriaen
Begeert; maer ach! hoe is 't begeren mijn berouwen,
Gaet haelt het, want ik wil 't niet langer by my houwen;
Brengt ook Papier en inkt. *Marg.* Gelieft Me-vrouw yets meer?

Rozem. Voor dees tijdt niet.

Marg. Ik ga, en doe na u begeer. *Binnen. En meer uyt.*
Rozem. Daer komt Margriet, ik zal my zetten om te ſchrijven.
Marg. Gelieft Me-vrouw dat ik vertrekken zal, oft blijven?
Rozem. Blijft vry. *Marg.* Zeer wel Me-vrouw.
Rozem. Neen, gaet, maer komt flus weêr.
Marg. Gelieft Mevrouwe dan te hebben ook yets meer? *Binnen.*
Rozem. Neen, gaet, laet my alleen; Wat wil ik nu bedrijven?
Wat Wild gy Rozemond, aen Raniclis doch ſchrijven.
O valſche woorden! die mijn Zieltjen hebt bekoort,
Ik zend u weêr te rug, en gaet daer gy behoord;
Uw valſcheyd oorſpronk is van dees mijn ongelukken,
Dies ſcheur ik uw tot wraek, aen hondert duyzend ſtukken.
Ey! trouwe Liefde, wild met bloed mijn traentjes mengen,
En dit papier eylaes! met lettertjes beſprengen,
En woortjes voegen t' zaem; ſtelt lettertjes by een,
Van bloedigé koleur; tot teeken mijns geween;
Tot teeken mijns berouw zal ik al ſchrijvend klagen;
Ey! Letter-drager wild de droeve bootſchap dragen
Aen hem, die in mijn hert zijn beeltens woonſteed heeft,
Wiens Zieltjen in het mijn, door trouwe Liefde leefd;
't Is hy die ik mijn Liefd, door jalouzy ontzeyde,
Als hy getrouwlijk my om weder-liefde vleyde;
Door Liefdens jalouzy, rees eerſtmael onze haet,
Die nu een oorzaek is van mijn bedroefde ſtaet;
Ach! dat ik zeeker waer, en vaſtigheyd mocht vinden,
Dat noch mijn Raniclis, zijn Rozemond beminden,
Hoe graeg zoud deze Ziel verhuyzen uyt haer ſteê
Tot teeken mijnes Liefd mijn hertje voeren meê,
En offeren't hem op; ik weet als hy mocht weten,
Hoe ik hem noch bemin, zijn ſmaed waer weêr vergeten;
Nu dan, wat ſchaed verzocht, ach! ſtaet het my al vry?
Ik weet niet wat het doet, ô Liefd! hoe plaegt gy my,
Wil ik? wel ja; ik doe 't, ach my! ik ben in vreeze,
Als Raniclis dan zal mijn hertens meening lezen;
Wat zal zijn antwoord zijn? beſpotten mijn bedrijf,
Dat ik uyt Liefde zoo vrypoſtig aen hem ſchrijf;
En zoo mijn ſchrijven hem dan mocht (eylaes!) miſhagen,
Soo had ik oorzaek al mijn leven lang te klagen;
'k Weet niet hoe dat ik zal, ach Liefde! ach! wat raed?
Beſt Rozemond gy u bedenkt, eer gy 't beſtaet;
Na dat ik met beraed, en kennis heb gewegen
Dees zaek, vind ik daer in veel ſwarigheyd gelegen;
Beraden is 't geluk van 't geen men wil beſtaen,
Want dikmaels teeld een zaek veel droefheyd onberaên,

't Schijnt achterdocht en Liefd die willen t' zamen ſtrijden;
De Liefd wil dat ik ſchrijf, 't geen d' ander niet wil lijden;
Wiens wil zal ik voldoen? hoop is vermengt met vrees,
Ik volg de Liefd; vermits de achterdocht meer rees
Uyt ſchroom, als rede; want indien ik ga na rede,
Soo ſtellen hoop en Liefd de achterdocht te vrede;
Dies ik uyt Liefd begin; ey Liefde! houd doch maet,
Dat gy niet al te verr' buyten uw palen gaet.

ROZEMOND ſchrijft; CUPIDO uyt.

Cupido. Wat wonder wat nieuws, wat wonder wat nieuws, heeft deze nieuwe Kramer.

Rozem. Wie komt mijn ſteuren hier? *Cup.* Jufvrouw, noyt aengenamer
Oft liever vrundſchap u geſchiede, als van mijn,
Nu op een kort Jufvrouw u zal bewezen zijn;
Ey! laet ik my by u wat ruſten; 'k ben van 't loopen
Soo moe, doch zeer verſteurt dat ik niet ken verkoopen
Van dees mijn Kramery; ey! lieve Jufvrouw ziet,
Daer is wat ongemeens, uw leven looft gy 't niet.

Weg,

Rozem. Weg, weg, van hier gy Boef.
Cupido Wel Meysje, wat is ditte?
Ey! lieve Iuffertje, laet my hier noch wat zitten,
Al deze Kramery zal ik u laten zien;
'k Heb yets dat u zoo aengenaem zal zijn, ik mien
Dat van uw leve gy noyt liever gift mocht krijgen;
Doch van wien dat het is, dat zal ik zelver swijgen,
Vermits gy 't zelfs zult zien; zie daer ik weet gewis,
Dat gy haeft raden zult, van wie dit Liedjen is.
Rozem. Wat Liedjen? *Cup.* Dit. *Roz.* Waer hebt gy Boefjen dit gekregen?
Cupido. Van hem, tot wien ik weet gy Iufvrouw zijt genegen.
Rozem. Hoe ik genegen ben, daer weet gy weynig van.
Cupido. Wat meent gy, dat mijn godheyd dat niet weten kan?
Hoo, hoo, gy zijt verdoold, ik ken uw hert en zinnen,
En dat zy zijn geneygt om Raniclis te minnen;
Ik wist (eer gy begost) dat gy hem schrijven wond,
Doch gy wist niet hoe gy den Brief bestellen soud;
Nu, nu, kom tij 'er aen, en stelt u om te schrijven,
Want ik zal hier zoo lang by u wat zitten blijven.
Rozem. Cupido dat ik wist dat ik vertrouwen mocht,
Te schrijven aen mijn Lief, het geen mijn Liefd goet docht,
Ik schreef, oy me! ik schreef. *Cup.* Schrijft vry, ik wil u sweeren,
By deze Boog, en Pijl, dat gy zijn hert zult keeren,
In alle liefd tot u; want ik verzeekert ben,
Dat zonder uwe liefd, u Liefniet leven ken,
Rozem. Ach! dat het zoo mocht zijn. *Cup.* Ontslaet u dies te vreezen
Rozem. Hoe welkoom waert gy mijn, ach! dat het zoo mocht wezen.
Cupido. 't Is zoo, en twijfeld niet. *Roz.* Wel aen, ik neem voor mijn
Te schrijven; maer wie zal dan mijn Liefds Bode zijn?
Cupido. Ik, Iufvrouw Rozemond, zal hem uw Brief toe dragen.
Rozem. Cupido. *Cup.* Wat gelieft u, Iufvrouw, my te vragen?
Rozem. Niet; maer ik schrijf aen hem, die 'k heb in Liefd misdaen
Cupido. En ik zal hier terwijl zoo lang wat speelen gaen,
En halen zoo eens al mijn goetjen voor den dag,
Daer heb ik (Iufvrouw) yets dat noyt yemand meer zach.
Rozem. Wat is 't? *Cup.* 't Sijn rijmpjes, van een braef Poët geschreven,
Die tot vereering my dit Boekjen heeft gegeven.
Rozem. Hoe is 't getituleert? *Cup.* Hy noemd het Venus jeugd,
Om dat den inhoud is van Liefd, en minnens vreugd;
Daer is een Raedzeltjen, noyt zoeter van uw leven,
Dat heb ik, Rozemond, zeer dikwijls uytgegeven,
Onder de Iuffertjes, die 't noyt en kosten raên,
Ik moet verzoeken eens, oft gy 't wel kend verstaen;
Is 't dat gy 't raed, ik zal uw kloekheyd hoog waerdeeren,
En tot belooning met het Boekjen u vereeren.

Cupido

Rozem. Cupido, 'k ben te vreên; koom aen, en geeft h etuyt,
Ik zal u zeggen wat het Raedzeltje beduyd.
Cupido. Het Raedzeltjen is dus, hoort toe, ik zal 't eens lezen;
Mijn dunkt, Iufvrouw, 't zal licht voor u te raden wezen.
Men acht 'et voor een ſchat op Aerd;
't Werd dikwils tegens dank bewaerd;
't Werd met moeyten verkooren;
Met vrolijkheyd verlooren.
Rozem. Het is zeer zoet gezeyd, 'k heb luſt daer na te raden,
Of ik het niet en wiſt. *Cup.* Dat kan Iufvrouw niet ſchaden,
Doet maer uw beſt, en let te degen op de zin,
Gy raed het lichtelijk. *Roz.* Cupido; 't is de min.
Cupido. Soo 't, Iufvrouw, u gelieft, zoo geeft daer reden van.
Rozem. Seer wel, vermits ik u daer meê believen kan;
Men acht de min dikmaels veel meer als Rijkdoms ſchat,
En tegens dank werd zy bewaert zomwijl, om dat
Gelegentheyd ons geen bequame middel ſtelde,
Dat die men mind, de grond zijns minne niet kan melde;
De weder min die werd met moeyten vaek verkooren,
En als men 't ja-woord geeft, werd min met vreugd verloren.
Cupido. 't Is, Iuffertje, na by, maer dat en is 't noch niet;
Mijn leven vond ik geen die daer zoo na by ried;
Bedenkt u noch eens wel, indien gy het durft zeggen,
Ik weet voorzeeker, dat gy 't Raedzel uyt zult leggen.
Rozem. Cupido; 'k raed geen meer. *Cup.* Wel geeft gy 't dan zoo op?
Ey raed noch eens, gy ſlaet de ſpijker op zijn kop.
Rozem. Is 't zoo niet als ik zeg, laet ik het raden blijven,
Op dat ik raek ten eynd van mijn begonnen ſchrijven.
Cupido. Wel, raedje dan geen meer? *Roz.* O neenlik kan 't niet raên.
Cupido. Soo moet ik Jufvrouw doen het Raedzeltje verſtaen;
't Is hier noch noyt geraên, maer als ik in den Haeg kom,
Daer wort het wel geraên. *Roz.* Wat is 't dan?
Cupido. 't Is de Maegdom;
Ey ziet, hoe lachtze daer, dat moet 'er wel behagen,
wel Rozemond, wil ik u noch een Raedzel vragen?
Rozem. Neen looze guytje, ſwijgt, ik heb terſtont gedaen,
Wilt dan met deze Brief na mijn beminde gaen;
Om reden heb ik daer geen op ſchrift op geſchreven;
Hou daer. *Cup.* Zeer wel, ik zal den Brief Raniclis geven. *Binnen.*

RANICLIS hebbende den Brief.

Ranic. Ach! aengename gift van mijn gewenſchte Lief;
Ach! oorzaek van mijn vreugd, ik kus de waerde Brief;
Ach! zoete woortjes, die uw Raniclis doet leven;
Ach! zoete lettertjes, zeer kunſtelijk geſchreven;

Ach! lieve Rozemond, voogdeſſe van mijn Siel;
Ach! afgodin mijns herts, de Liefd wil dat ik kniel,
En zoo veel dankbaerheyd de goden zal betoonen,
Als uw verdienſten, Lief, zijn waerdig te beloonen;
't Schijnt dat der Liefden god, na lang geleden pijn,
Op 't onverwachſt zijn gunſt ten vollen ſtort op mijn;
Dies ik uw godheyd zal met lof en vreugde loven,
Liefds Altaer çieren op, van onderen tot boven,
Met vuur en offerand, op 't ſtatigſte gedaen,
Op dat mijn dankbaerheyd ten Hemel op mach gaen;
Dies kniel ik voor Liefds Troon, om ſtorten mijn gebeden,
U machtig Minne-god, alleen tot dankbaerheden.

RANICLIS *knielende voor den Tempel, al waer (* CUPIDO *ſtaende) hy met Offerhande zijn godheyd is dankende; ondertuſſchen moet hier Muzicael gezongen, en geſpeeld werden.*

RANICLIS ZINGT,

Stemme: Laura zat laetſt by de Beek.

I.

AErdſchen God! gy die mijn ziel,
In de minne vlam doet branden;
Ik (die voor uw Godheyd kniel,
Vaſt geboeyd aen Liefdens banden)
Offer u mijn offeranden,
Aen het Altaer van de Min;
Voor uw heyligheyd gebogen,
Kleyne god, van groot vermogen,
Trek mijn klagt ter zielen in.

II.

Aerds Voogdes! vol vuur, en glans,
Om 't verliefde hert t' ontvonkken;
'k Offer u dees Roozen-krans,
Roosjes, die op 't çierlijxt pronkken;
Roosjes, menigmael belonkken,
Van mijn lieve Rozemond;
Rozemond mijn ziels godinne!
Die ik in de lieve minne,
VVeyg'rig, en af keerig vond.

III.

Roos en blom doormengt met groen,
Sal ik op uw Altaer ſtoken;
En mijn offerande doen,
In uw Tempel; daer met ſmoken,
Deze Roosjes zullen roken,
Tot verzachting van de wond;
Toegewijd uw heyligheden;
Gun verzoening op mijn beden,
En beweeg mijn Rozemond.

CELESTINA.

Celeſti. Beweegelijk geſpel, ô aengenaem gezank!
O lieve liefdens vreugd! ô blijdelijke dank!
't Schijnt, Raniclis, gy zijt tot uwe wenſch gekomen;
Wat dient 'er nu voor my, eylacy! voorgenomen?

Ranic. Mijn vreugde is zoo groot, dat ik niet laten ken,
Te toonen aen de Goôn de dienſt die 'k ſchuldig ben;
Ik ſchijn, ach Celeſtyn! als van de dood verrezen,
Koom, wild uyt deze Brief mijn blijde blijdſchap lezen;

Dit

Dit 's oorzaek van mijn vreugd, dit zal de oorzaek zijn,
Dat Cypriaen zijn Liefd zal toonen Celeſtyn;
Nu weet ik, Celeſtyn, zoo goeden vond te maken,
Dat gy gewiſſelijk aen Cypriaen zult raken;
Gy ziet uyt deze Brief dat Rozemond my mind,
En om te trouwen my van herten is gezind,
Waer door ik weet dat zy my willig zal gehengen
Een middel, waer door ik zoo veel te weeg zal brengen,
Dat Cypriaen zijn trouws beloft zal komen na;
Dies ik van ſtonden aen na Rozemonde ga,
Met deze mijn verzoek; dat zy om uwe minne,
Haer met dees kleeding kleed in ſchijn van Herderinne;
En gy zult uw gewaed veranderen in ſchijn
Van Rozemond, en gantſch in hare kleeding zijn;
Ik (in mijn Boers gewaed) weet Liefdens plicht te plegen,
En Cypriaen tot uwe Liefde te bewegen.

Celeſti. Dees middel wel bedacht, my licht een uytkomſt geeft.
Ranic. 't Is ongetwijffeld, 'k bid, dat gy geruſtig leeft.

ROZEMOND uyt.

Ranic. Daer komt mijn Rozemond, ey lieve! wilt vertrekken.
Celeſti. Ik ga, vaer wel. *Binnen.*
Ranic. 'k Moet zien of zy yets zal ontdekken.
Rozem. Oy me! hoe zeer ben ik (uyt Liefde) in verlangen,
Om weten of mijn Lief de Brief wel heeft ontfangen;
Hoe haek ik na de uur, hoe wenſch ik om dien dag,
Cupido uyt. Te weten, hoe hem doch mijn dienſt behagen mach;
Cupido. Daer komt het looze wicht, het machtig minne Goodje.
Sijt Rozemond gegroet. *Roz.* Ik dank u Cupidootje,
Ey! zegt nu of mijn Lief de Brief van u ontfing.
Cupido. Hoort Jufvrouw, hoe het my met deze Brief noch ging.
Rozem. Hoe! is die niet beſteld?
Cupido. O ja! maer 'k zalje zeggen,
Op wat manier, Jufvrouw! dat ik dit aen ging leggen;
De Brief die gy my gaeft, die gaf ik aen een Boer,
Die groote kennis heeft met Raniclis, en ſwoer
My by zijn keel, de Brief aen Raniclis te geven,
Met middel, dat u daer op antwoord werd geſchreven.
Rozem. Eylaes! ik ben bevreeſt, en houde voor gewis,
Dat deze Brief in handen niet gekomen is
Van hem, aen wien dat ik die heb (door u) gezonden.
Cupido. Daer komt den Huyſman zelfs. *Ran.* Ik heb die geen gevonden,
Aen wien de Brief moſt zijn; dees gaf hy mijn weêrom.
Rozem. O aengename Brief! gy zijt my wellekom.

Cupido. Iufvrouw, ik laet u t' zaem, en ga, wilt myverſchoonen. *Binnen.*
Rozem. Cupido, 'k zal uw dienſt mijn leven lank beloonen.

Zy leeſt den Brief: gelezen hebbende, ſpreekt:

Rozem. Sijt gy dien Huyſman niet, die heden Celeſtyn
Van wegen Cypriaen, deed komen hier by mijn?
Ranic. Iufvrouw, ik ben die geen. *Roz.* Mach ik u wel vertrouwen
Te vragen yets, het geen gy zult by ub ehouwen?
Ranic. Gy vraegd, oft vraegd my niet, doet Iufvrouw u begeer,
Doch van het geen gy vraegd, ik uw mijn trouwheyd ſweer.
Rozem. Soo zegt my doch of gy dees Raniclis lang kende,
En hoe het quam dat hy by u dees Brief dorſt zende,
Ook waer dat gy hem ſpraekt. *Ran.* De tijd ik hem eerſt zag,
En kennis kreeg, zoo lang is als mijn heugen mach;
Dies hy my onbevreeſt den Brief wel mocht vertrouwen,
Dies ſpreekt u hertens grond, ik zal 't verborgen houwen.
Rozem. Doe hy mijn ſchrijvens las, hoe was doch zijn gelaet?
Ranic. Als of voor zijn gezicht op rees den dageraed.
Rozem. Ach! hoe geliet hy hem, als hyze had door-lezen?
Ranic. G' lijk of hy van de dood in 't leven waer verrezen.
Rozem. Maer ſprak hy niet, als hy mijn meening had verſtaen?
Ranic. Och! ja; als dat zijn Ziel ten Hemel ſcheen te gaen.
Rozem. Soo ben ik zeeker dan dat hem mijn doent behaegde?
Ranic. Hoort Iufvrouw, wat hy zich op 't aldergrootſt beklaegde.
Rozem. Wat was dat? *Ran.* Maer dat hy u had op 't hoogſt misdaen,
Ten tijden als hy u eens zach by Cypriaen;
Waer uyt de jalouzy in d'hoogſte top gerezen,
Hem nu een oorzaek geeft van uwe Liefd te vreezen;
Soo hy verzekert waer dat gy noch even zeer
Hem minde; ja hy ſwoer te minnen u zoo weêr;
Ach! als ik noch bedenk, de vreugde die uw Lief-
Betoonde, als ik hem behandigden uw Brief;
Hy gafze kus op kus, hy boog hem neêr ter aerden,
Ontfing uw lieve Brief, in grooter eer, en waerden.
Rozem. Doet doch zoo veel om mijn, by Raniclis weêr gaet,
Getuygt hem hoe dat hy in 't hert geworteld ſtaet;
Segt hem ('t geen gy zult zien) ter Liefde van zijn minne,
Dat ik ter aerden boog, aenbad de Liefd Godinne;
Dat ik mijn hert en ziel, mijn Lief ten dienſt mach bien,
En dat ik op een kort hem weêr by my mach zien;
Om mijn getrouwe Liefd hem trouwelijk te tuygen,
Al knielende ter aerd, mijn voor zijn voeten buygen;
Segt dat ik hem misdaen, maer hy niet heeft aen mijn,
En dat ik bid dat het my mach vergeven zijn;

Segt

Segt hem dat ik zijn Brief zoo lang voor hem zal kuſſen,
Tot ons de eer toe laet der Liefden brand te bluſſen;
Segt hem dat ik den dag, de uyr, minuten tel,
Verwachtende (op hoop) dat ik met hem verzel.

Ranic. Ik ga, Iufvrouw, en zal 't hem alles wel verklaren.

Rozem. Den Hemel u geleyd. *Ran.* De Goden u bewaren;
Maer hebt gy, Iufvrouw, ook te zeggen hem yets meer?

Rozem. 'k Weet anders niet.

Ranic. Wel aen, ik ga; noch kom ik weêr;
Maer zal ik Raniclis voor vaſt toe mogen zeggen,
Dat gy genegen zijt op hem uw Liefd te leggen?

Rozem, Och ja; en dat ik ſweer, het zy in wat geval
Ik raeken mocht, dat ik hem eeuwig minnen zal.

Ranic. Heeft Iufvrouw, my ook meer te zeggen voorgenomen?

Rozem. 'k En weet geen meer. *Ran.* Ik ga, noch moet ik weder komen.

Ranic. Voogdeſſe mijnes Ziel, Voedſtreſſe mijns gemoed,
Nu ik uw trouwheyd zie, ziet wat mijn trouwheyd doet;
Mijn Liefde, waerde Lief, in 't hoogſte top gevlogen,
En ziet uw Raniclis nu ſtaen, Lief voor uw oogen.

Rozem. Mijn Lief, mijn waerde hert, mijn uytverkooren Ziel,
Voor uw getrouwe Liefd ter aerd ik neder kniel;
Wat doet de Liefd niet al, gy in dees Boere kleeren?
Vw trouwigheyd verdiend uw liefde, Lief, te eeren.

Ranic. Vw liefde, Lief, verdient dat ik (die om u leef)
Mijn Ziel, en leven u, Lief, tot belooning geef;
Behaegt u mijne liefd, ik ſweer u trouw te houwen.

Rozem. Zoo 's Raniclis mijn Man.

Ranic. Zoo 's Rozemond mijn Vrouwe.

Rozem. Dees kus, mijn Lief, laet die getuygen hoe 'k u min.

Ranic. En dees dat ik tot u uyt Liefd genegen bin;
Mijn waerde Rozemond, uyt goê genegenthede,
Bid ik u, dat gy my verleent, Lief, noch een bede.

Rozem. Al wat mijn Lief van my begeert, dat zal geſchien.

Ranic. 't Volbrengen komt my toe, en u, Lief, het gebien.

Rozem. 't Gebieden ſtaet aen u, aen mijn, Lief, het volbrengen,
Dies ſpreekt wat u gelieft, ik zal 't mijn Lief gehengen.

Ranic. Alzoo my Celeſtyn (door ſchijn van Herderin,)
Behulpzaem is geweeſt ten dienſte van mijn min,
Is 't billik dat ik haer mijn hulpe weêr verleene,
Dat zy met Cypriaen, in Liefd meê mach vereenen;
In welke zaek mijn Lief haer kan zeer dienſtig zijn,
Mits dat gy u verkleed in ſchijn van Celeſtyn;
En Celeſtina haer in ſchijn van Rozemonde,
'k Weet dat door dit beleyd een oorzaek werd gevonden,

Dat Cypriaen zijn Liefd aen Celeſtina toond,
En hy aen haer, en zy aen hem haer Liefde loond.
Rozem. 't Is wonder wel bedacht, ik zal mijn Lief genoegen,
Celeſt. uyt. En my ten dienſt van deze twee gelieven voegen.
Daer 's Celeſtina zelfs. *Cel.* Vind ik u beyde t' zamen?
Ranic. Tot dienſt uws Liefds, mijn Lief en ik, goê middel ramen.
Rozem. Ik zal als Herderin vertoonen Celeſtyn,
En gy als Rozemond, zult in mijn kleeding zijn,
Op dat door dit beleyd uw Liefd ten eynd mach raken;
Kom laet ons gaen, en ons op 't ſpoedigſt vaerdig maken.
Al t' zamen binnen.

VYFDE HANDELING.

CYPRIAEN.

Cypria. DEn menſch onlukkig is, die niet bedenkt zijn ſtaet,
Hoe 't menſchen leven als een teere blom vergaet.
Onlukkig zijnze die niet denken op dees zaken,
En zijnde wel te pas, haer reekeninge maken.
Onlukkig is de menſch, die nimmermeer betracht
Het alder-grootſt geluk; maer (leyder!) minſt geacht.
Onlukkig leeft die menſch, die 't leven acht in waerde,
Als of het lichaem noyt zal rotten in de aerde.
Onlukkig leeft die menſch, die zoo zijn dagen ſlijt,
Als of na deze Eeuw noyt komen zal een tijd,
Een tijd van reekenſchap. Onlukkig aerdſche menſchen,
Die alle valſcheyd pleegd om tijdelijke wenſchen.
Onlukkig leeft die menſch, die eer, die ſtaet, die pracht,
Die dit aertſch leven meer als 't Hemels leven acht.
Onlukkig leeft die menſch, die zelfs zich derf in beelden,
Dat hy 't aardſch leven mach gebruyken in de weelde.
Ach! wat verandering getuygden my 't gemoed,
Als ik flus overdacht mijn afgeſtorven bloed;
Waer zijnze, die voor mijn op aerd plachten te leven?
Rijk, arrem, edel, ſlecht, oud, jong, waer doch gebleven?
Waer hy, die geld en goed met hoopen kreeg by een?
Waer hy, die door zijn macht trotſeerde het gemeen?
Waer hy, die door zijn kracht zoo menig Ziele velde,
In kloeke feyten zich, als Mars, ten ſtrijde ſtelde?
Waer zijn zy al, die op haer daden droegen roem?
Gebrooken als een glas, verdord gelijk een bloem;
Wat baet den minnaer nu, die voortijds placht te wezen,
Zeer aengenaem onthaeld, en by zijn Lief geprezen,
Wat baet dien minnaer nu 't geen hem doe was zijn vreugd?
Dat was zijn Liefs aenſchijn, 't wel leven in haer jeugd;

Waer

Waer is 't goud geele hayr, gekruld en zoet beſtrengeld,
Met zijde ſnoertjes, en met ſtrikjes dicht door mengeld?
Waer 't hooge voor-hooft wit? waer wangen bloozend blank?
Waer 't lieffelijk geſpel? waer 't aangenaam gezank?
Waer al het zoet gevry? waer doch al deze dingen?
Tot ſtof en aſch vergaen door tijds veranderingen;
Ach! als ik dit bedenk, en ſla mijn oog op mijn,
Soo werd ik overtuygd, dat ik mijn Celeſtyn
Heb grootelijks miſdaen; 'k heb haer belooft te trouwen,
't Geen ik te breken zocht, maer ach! 't is my berouwen;
Ik wil mijn Celeſtyn met heuſche dienſt en groet
Eerbiedig ſpreeken aen, en vallen haer te voet;
Met beeding dat zy my, mijn miſdaed wil vergeven,
En dat ik haer getrouw zal dienen al mijn leven.

CELESTYN in de kleeding van ROZEMOND; ROZEMOND in de kleeding van CELESTYN; RANICLIS in Boere gewaed.

Cypria. Daer komt mijn Celeſtyn; ach! Hemel, doet mijn tuygen
Aen haer mijn groot berouw; eerbiedig ik my buyge Voor

Voor uwe voeten neêr; deugd waerde Celeſtyn,
'k Bid u, dat mijn miſdaed my mach vergeven zijn;
Indien gy waerdig kend uw Liefde my te toonen,
'k Zal die met trouwe dienſt mijn leven lang beloonen;
Ontfangt my in genâ, en neemt mijn liefde an.

Rozem. 'tIs nu zoo verr', eylaes! dat het niet wezen kan,
Ten aenſien gy van my onwaerdiglijke ſcheyde,
En vrijden Rozemond, en mijn uw Liefd ontzeyde,
Heb ik dees Huyſman nu gegeven mijne Trouw,
Soo dat gy Rozemond, betracht voor uwe Vrouw.

Cypria. Ach! Celeſtina, ach! waer zal ik my dan keeren?
Ach! Hemel, goede Goôn! laet deze Siel uyt-teeren
In quijning en geknaeg, in quelling en verdriet,
Dat mijn ontrouwigheyd is aen mijn Lief geſchied;
Ik bid u Celeſtyn, zoo 't is in uw vermogen,
Ontfangt my in genâ, en toond mijn uw medogen;
Zijt gy noch niet getrouwt, zoo toond uw trouw aen mijn,
Ik zal ter dood getrouw in alle dienſt u zijn;
Medoogt u, waerde Lief, toond meêly (door 't berouwen,)
En 't geen ik heb beloofd, mijn Lief, laet my dat houwen.

Celeſti. Ten kan niet zijn, vermits dees Huyſman is haer man,
Die voor zijn Herderin haer neemt in d' echte an;
Ach Cypriaen! is u mijn Liefde nu dan tegen?
Daer ik op 't hoogſte ben tot Cypriaen genegen.

Cypria. 'k Heb geen genegentheyd als tot mijn Celeſtyn,
En zoo 'k die niet geniet, zoo zal 't ook niemand zijn;
Dies ik in eenzaemheyd wil ſlijten gaen mijn dagen,
In bitt're quijning, en in droeve quelling knagen,
Tot boete mijns miſdaed, en ſtraffe mijner zond;
Vaer Rozemonde wel. *Cel.* Meend gy 't? *Cyp.* Ia 'k Rozemond.

Celeſti. Is uw genegentheyd zoo groot, om haer te trouwen?

Cypria. Och ja! *Cel.* Soo zultgy dan uw Celeſtyn behouwen.

Cypria. Mijn Lief, hoe dus mijn Lief? *Cel.* Noch meer zult gy bevinden,
Ik kus mijn waerde Lief. *Cyp.* En ik mijn wel beminde.

Rozem. Ik ben niet die ik ſchijn, aenſchouwt eens Cypriaen,
Wat wy uyt Liefde niet al hebben onderſtaen;
In dit Boerins habijt heb ik mijn Lief gevonden.

Ranic. Daer leyd het Boere kleed, ik kus mijn Rozemonde.

Rozem. Ik kus mijn Raniclis. *Cel.* En ik mijn Cypriaen.

Cypria. En ik mijn Celeſtyn; hier meed is 't al gedaen.

Ranic. Vergeefs is 't niet gezeyd, Liefd is een wonder ding,
Vermits wy zien dat Liefd, werkt veel verandering.

MEY

MEY SPEL
VAN
CLORIS
EN
PHILIDA.

INHOUD.

CLoris, *een Hoveling in 't Hof van Perſen, komt in de Mey tijd met den* Koning *ter lagt; verlieft, door de bevalligheden, vermengt met ſchoonheyd, op de uytmunſenſte Herderinne* Philida; *om wien hy 't Hof verlaet, zich als Herder ten boſchwaerd voegt, 't land leven aen neemt, en pleegt met haer vrijage; zy, haer veynzende, gelaet* Philander *te beminnen; die miſtrooſtig daer verſchijnt, over de afkeerigheyd van zijn* Lerinde; *hy, by* Cloris *wel bekend, ontdekt zijn ongeval, met meening zich uyt landig te begeven, dies* Cloris *voort vaert in zijn Minne.*

Den Koning, *op de lagt, gebied zijn Edelen te vertrekken; hy in minne-luſt, tot* Philida, *ontſteken, veynſt voor* Cloris, *en verzoekt zijn komſt ten Hove; 't gun* Cloris *ſchroomt te weygeren, en voldoet den* Koning *in zijn begeerte; neemt afſcheyd van zijn geliefde, met belofte van wederkomſt; hy die in 't Hof komt werd in boeyens gezet, als een miſdadigen, doch zonder ſchuld; den* Koning *ondertuſſchen gaet, in gelijke kleeding als* Cloris, *na* Philida, *onderſtaet in dien ſchijn haer t' onteeren; hy die niet op en doet, zoekt haer met geweld tot zijn wil te brengen; 't gun belet werd, door* Philander; *over wiens komſte den* Koning, *verbaeſt en vreeſachtig, de vluge neemt.*

Philander *ontdekt het ſchelm-ſtuk, als die daer van kennis had gekregen;* Philida *geneygt tot wraek, ter liefde van haer* Cloris, *begeeft haer in manne kleeding na 't Hof, beſtraft den* Koning *over zijn bedrijven, brengt de valſcheyt in het licht, verloſt* Cloris *uyt de boeyen, den wien den* Koning *verſchooning zoekt, 't gun geſchied; omhelzen malkander in trouwe beloſteniſſe;* Lerinde *komt op 't ſlag, verandert haer voorige afkeerigheyd, trouwt met* Philander.

Namen van de Uytbeelders.

KONING van Perſen.
CLORIS een Hoveling, daer na Herder.
PHILIDA, een Perſiaenſche Herderin.
LERINDE, des gelijken.
PHILANDER } twee Herders, verlieft op LERINDE.
THIRSUS }

Het Tooneel beeld af Boſkage.

EERSTE HANDELING.

KONING, CLORIS, met eenige Hovelingen op de Jacht.

Koning. IK voel my afgemat, door ſtijf en yvrig jagen.
Den arbeyd kan de menſch, hoe kloek hy is, vertragen.
Ik neem aen niemand proef, 'k word aen my zelf gewaer.
Waer ruſten wy ons beſt, op dat ik weêr bedaer?

Cloris. Indien zijn Majeſteyt gelieft met my, wat verder
In 't dichte bolch te gaen; ik wijs hem, daer den Herder
De Zonne-brand ontſchuylt, in ſchaduw van 't geboomt,
En daer een koele beek, van 't hoog gebergte ſtroomt.
De luſt ſchept zelf daer luſt. *Kon.* Wel Cloris, ſprey de boomen
En telgen wat van een, op dat m'er door mach komen.

Cloris. Genadig Vorſt, 'k volbreng uw heuſſelijk gebied.
Dit is de plaets, die 'k meen, die gy hier voor u ziet.
Ey! zie dees lommeren, met roos en bloemen, pronkken;
Sou niet 't bedroefſte hert daer door in vreugd ontſonkken?
De boompjes, om en om, met bladertjes geçierd,
Genieten het begroet van 't queelende gediert;
Het zoetlijk ruyſſen van de beekjes, die hier vloeyen,
Doen langs dees groene kant, de water-roozen bloeyen.

Philida zingende uyt. Dees plaetze nood my vaek van 't hof uyt enkle luſt,
Kan zy zijn Majeſteyt niet noden tot zijn ruſt?

Koning. Heel wel; wat zoet geluyt verheft zich door de boomen?

Cloris. Het is een Herderin, die herwaerts ſchijnt te komen.

Philida. *Ey zoete zuchjes vlied,*
Waer heen? ach minne!
Na Thirſus? *neen, ey niet!*
Verliefde zinne,
Vaert voort, 't is beſt, O neen! beſt is 't gelaten,
't Is niet ach! Philida,
Laet gy uw zuchjes na;
Wat zeg ik neen, of ja,
't Kan al niet baten,
Schoon dat ik zuchjes loos, 'k zal geen verlichting krijgen,
Soo lang gy Thirſus van de zoete min wild ſwijgen;
U aenſchijn van het mijn is (leyder!) nu zoo verd;
Dat het gehoor niet brengt mijn zuchjens in uw hert.
U hertje van het mijn
Te verd geſcheyden;
Mijn zuchjens, koſt het zijn,
Dat gy geleyden
Mijn hertje by het zijn, of 't zijn by 't mijne;

Zoo

Zoo zoud ik tot de ſmert,
Van mijn verliefde hert,
Dat u geoffert werd,
Wel hulpe vijne.

Maer ach! ik wil, nu 't anders is, mijn zuchjes ſtaken,
En hier in 't boſch alleen mijn hertje wat vermaken;
Om zoo mijn min, terwijl mijn lammertjes in 't groen
Haer voedzel nemen, op mijn Thirſus min te voên.
Wie zie ik daer in 't Woud, gins achter d' elzen boomen?
Het ſchijnen Edellien, die hier te jagen komen.
Ik ga, en ſpreek haer aen; mijn Heeren, met verlof,
Dat ik u ſteur, ik bid, neemt my 't niet qualijk of,
Verſchoont my dat ik u (wel licht vermoeyd) door 't jagen,
Dus laſtich valle, met mijn nodelooze vragen.
Gy ſchijnt naer ik beſpeur, bedroeft in uw gemoed.
Wat oorzaek? hoe na valt de vangſt niet al te goed.

Koning. De moed gezonken, door uw heuſſelijk aenſchouwen,
Sal my voort aen de luſt tot jagen wel onthouwen.

O Cephalis! uw Iacht gelijkt niet naer de mijn,
Die van zoo lieven proy, my laet gevangen zijn.
Hoe Herderin, wat 's dit, van waer komt u 't vermogen,
Dat gy my levend Dood? ô tintelende oogen!
Die my de Ziel ontvoerd, en 't herte ſtookt met brand,
Gy hebt my, door uw kracht, te krachtelijk ontmand.
Barſt uyt, wat doch? eylaes! ach Cloris! zijn uw zinnen
Niet meed verandert als de mijne? *Clor.* 'k Brand van minne;
De tong verflaeuwt in ſpraek, 'k beſwijk heel in 't gemoed.
Philida. Hoe Edellien wat 's dit? *Kon.* Een grilling, die my 't bloed
Doet ſtijgen van beneên tot boven, daer de zinnen
De hette van het bloed doet branden om te minnen;
Ik brand, eylaes! ik brand, de min wroet in mijn borſt,
Ik noemden u mijn Lief, ach Engel! dat ik dorſt;
Uw aengenaem gezang heeft door haer zoet vermogen,
My, Koning, als een ſlaef, naer uw begeert gebogen.
Ik ruyl de Kroon aen 't Vee, indien u 't ruylen luſt;
Ach zoete kaekjens! waert gy eens van my gekuſt.
Cloris. Genadig Vorſt, heeft min uw hert zoo ingenomen,
Oft veynſt zijn Hoogheyd? *Kon.* Neen.
Philida. Gy doet een bloosje komen,
Op mijne kaekjes, (door u boerten) moogend Heer,
Een bloosje, 't welk mijn ſchaemt getuygt. *Kon.* Eylzit wat neêr.
Philida. 'k Miſdeed uw Hoogheyd licht.
Koning. Waer in zoud dat geſchieden?
Philida. Maer dat mijn needricheyd mocht ſchaden uw gebieden;
Ten voegt in zulker wijs, my in het minſte deel,
Maer waer 't met dienſt te doen, al waer 't ook vry wat veel,
k Voldeeddan uw verzoek; maer wijl gy ſpreekt van minne,
Paſt aen zijn Hoogheyd niet de dienſt eens Herderinne;
Met uw verlof ik ga, vaert Edellieden wel.
Koning. Soo haeſtig Herderin? *Phil.* Genadig Heer, ik zel
Vergiſſen al mijn tijd; de wacht is my bevolen,
'k Moet zien waer heene dat mijn lieve Schaepjes dolen. *Binne.*
Koning. Ach Cloris! brand uw hert niet in de zoete min?
Wat aengename vreugd gaf my die Herderin?
Als ik haer zoet gezang, haer minnelijke reden,
Vol Liefelijk vermaek, en 't Lichaem braef beſneden,
Hier in dit Lom're woud, met ziels vermaek ontfing,
Vond ik, ach Cloris! my gantſch vol verandering.
Ik ſpeur, dat hy niet min, als ik, in min ontſteeken,
Mijn voorneem trachten zal door alle liſt, te breeken;
Dies veyns ik, als of ik de min verfoeyen wouw.
Cloris. Wat zeyd zijn Majeſteyt? *Kon.* Maer dat een ſchoone Vrouw,

Soo

Soo door de ſchoonheyd, als wat meer, in haer geboore̅,
Het mannelijke hert licht kan tot luſt bekooren;
En dat d' aentrekklijkheyd beweegt, en is niet vreemt;
Maer wyſlijk is 't wanneer men 't hert die luſt beneemt;
Door 't aenzien waer ik, laes! in luſt op haer vervallen;
Maer nu ik my bedenk, acht ik het niet met allen;
Ik ban de min uyt my; en toon een meerder hert,
Dan of ik, door de min verviel in kinder ſmert;
't Is, Cloris, tijd om gaen, laet ons ten Hove keeren.

Cloris. Naer uw gebied, mijn Heer, voeg ik ſtaeg mijn begeeren. *Binnen.*

PHILANDER zingt.

VEld Godinne!
Gy die in 't woud uw Schaepjes weyd en voed;
Alle mijn zinne,
Ia ziel, en leven, ik u geven moet;
Ach! mijn hert, vol pijn en Liefdens ſmert,
Looſt duyzent zuchjes,
Als ik de vruchjes,
Van mins genuchjes,
Voel ſpeelen in mijn zin,
Nu ik u mis, mijn ſchoone veld godin.

Philand. Ga Echo! ga en draeg dees zuchjes aen die geen,
Om wien dat ik 'er loos, ey ga! en drijf 'er heen,
Of is het niet genoeg, ik zal wat meerder klagen,
Indien 't u, Echo, luſt, mijn klagjens voor te dragen.
Mijn Lief, mijn waerde helft, nu Echo, antwoord dan;
Soo ik u dienſt verzoek, neemt gy de bootſchap an?

Lerinde. An.

Philan. Neemt gy 'er, Echo, an? 't is wel, ach! Herderinne,
Ik zal, hier als alleen, mijn klagten dan beginnen.
Ey minne zuchjes gaet, verzeld mijn klagjes doch,
't Geen gy my hebt belooft, houd gy dat, Echo, noch?

Lerinde. Noch.

Philan. Houd gy dat noch? wel aen, ik moet u eensjes vragen,
Of ik vrypoſtich mach mijn hertens grond uyt klagen?

Lerinde. Klagen.

Philan. Sal 'k klagen? wel ik klaeg, om dat ik, leyder! mis
Lerinde, die mijn Lief, mijn Siel, mijn leven is.
Waer zijt gy, ſchoonſte Nimph? waer doold gy met uw ſchapen?
Of zijt gy vrolijk nu met and're Herders knapen?
In het gezelſchap, daer een yeder draegd zijns krans,
Ter eeren van de Mey, om zingen aen den dans?

Lerinde, ach! hoe droefben ik, daer gy in weelde
Met and're Herders zijt; wiens luk hun blijheyd teelde,
Door't aengenaem vermaek, dat haer uw by zijn geef,
Wijl uw Philander (laes!) in duyzend pijnen leeft;
Lerinde, Nimph; kan 't zijn, dat buyten onze minne,
De vreugd u vreugd verſtrekt? ach! ſchoone Herderinne,
Kooſt gy oyt meer vermaek, dan het vermaek der luſt?
Luſt die mijn Zieltje voed, waer in uw Zieltje ruſt;
Ach min! woud gy tot my Lerindes zinnen neygen,
En maken van die lieve Herderin mijn eygen.

Lerinde. Eygen.

Philand. Werd zy mijn eygen, ach! ik ſweer, 't werd haer beloond,
Met zulk een Liefd, als oyt een Herder heeft betoond.

Lerinde. Toond.

Philand. Toond (zegt gy) wel; aen my zal zulk een Liefde blijken,
Als oyt ter wereld bleek, zou zy my dan bezwijken?
Maer Echo; voer toch eerſt mijn klagjes aen Lerind,
Die zelver niet en weet hoe haer Philander mind.

Lerinde. Mind.

Philand. Mind; ja ik min haer zoo, dat ik de trouwſte herten,
Die 't minnen oeffenen, in trouwheyd wel mach terten;
Ach Echo! booſt aen haer mijn minne klagjes na,
Mind zy my, laet dan zijn uw lieve weerklank, ja.

Lerinde. Ia.

Philander, Lief, mijn hert.

Philand. Lerinde, Lief, mijn leven.

Lerinde. Ik zal uw zoete ſmert
Een vroolijk voedzel geven.

Philand. De tijd, mijns levens tijd,
Lerinde, veld-Goddinne,
Die ik met vrees, en ſtrijd,
Geſleten heb, door 't minnen,
Vergeet ik, nu gy my
Hebt tot u Lief verkooren;
Weg droefheyd aen d' een zy,
Mijn vreugd is weêr herbooren.

Lerinde. Hoe zit gy nu dus ſtil! Philander, 't dunkt my vreemt?

Philand. Wat Lief? *Ler.* Dat gy niet eens van my een kusje neemt;
Het woortjen is 'er uyt, och had ik doch geſwegen,
Gy denkt licht dat ik om uw kuſſen ben verlegen;
Philander, zoo gy 't denkt, zoo ſpeurt gy wien ik min.

Philand. Dat 's recht gezeyd, mijn Lief, de neyging van uw zin,
Toond dat gy ongevalſt (tot my) nu zijt genegen.

Lerinde. Tot u mijn Lief alleen, mijn hertje woeld en wroet

Vaſt

Vaſt in zijn leger ſteê; ach! zoete minne moet
Gy duyken onder ſchaemt! Philander! wat 's 'er tegen;
Gy ſwijgt, en antwoord niet, 't ſchijnt u de ſpraek ontbreekt,
Daer ik uw antwoord eyſch; hoe komt dat gy niet ſpreekt?
Het ſpreken hoort u nu te recht te pas te komen;
Wat ſtilheyd heeft uw geeſt, Philander, ingenomen?
Siet gy niet wat ik wil? wild gy niet 't geen ik wouw?
Philander, wel hoe is 't? en is uw Trouw geen Trouw?
Beveſtigd gy de Liefd, die ik u loof te toonen,
Niet met het loon waer meê men Liefd behoord te loonen?

Philand. Wat 's dat? *Ler.* Een kus.

Philand. Mijn Lief, 't gedacht was weg, ik ſweer,
Dies geef ik twee voor een. *Ler.* Slechs kuſſen, en niet meer!

Philand. Soo veel als 't u gelieft. *Ler.* Ach! zinnelooze zinnen;
Beſtaet in 't kuſſchen, Lief, alleen de vreugd van 't minnen?
Philander, 't ſchijnt gy noch mijn meening niet verſtaet,
Weet gy noch niet wat in het minnen omme gaet?
Ay my! *Phil.* Hoe is 't?

Lerinde. Eylaes! mijn vryheyd wild verſchoonen,
De Liefde wil dat ik mijn vryheyd zal betoonen.
Philander, weet gy noch niet wat ik zeggen wil?

Philand. Ia Nimph, ik weet uw wenſch. *Ler.* Philander, zoetjes, ſtil.
Dat niemand ons en ziet, het zien zoud ons licht ſchaden,
Vermits het nijd verwekt in alle minne daden;
Houw u derhalven ſchuyl, ach! roover van mijn ſchaemt,
Ik laet u veel meer toe als maegden plicht betaemt;
Kus, ſtreel, en wat u luſt te doen, ik zal 't gedogen;
Ach min! ach zoete min! hoe groot is uw vermogen!

Philand. Ach min! ach zoete min! wat teeld gy lieve vreugd!
Philander, boet uw luſt ter wijle dat gy meugd.

Lerinde. Wijl my de min gebied te volgen Liefdens wetten,
Sal ik, wat doch? de ſchaemt wat aen een zijde zetten.

Philand. Nu my gelegentheyd, zoo mild, haer gunſte bied,
Sal ik de min voldoen. *Ler.* Maer dat ons niemant ziet. *Binnen.*

TWEEDE HANDELING.

CLORIS in een Herders kleed, zijn Hooffsche kleeding by hem hebbende.

Cloris. Min! die my de eer van 't Hof verwiſſ'len doet;
De wapens, helm, en ſwaerd, ruyl ik nu aen het zoet,
En ruſtig leven, 't geen men hier te land mach leyden;
Ik wil met Philida de woll'ge Lammers weyden,
Hier door 't geboomt, en boſch; ach! ſchoone Herderin,
Ik ſchey van 't Hof, en voeg my tot de zoete min;

'k Verander

'k Verander van gewaed. 'k verlaet de hoofze ſtaten.
Ik min de kleynigheyd, en wil de grootsheyd haten.
'k Kiez 't Herders kleed, voor 't Hoofs, daer leyd het trotſe ſwaerd,
't Geen ik voor dezen hield, mijn çierzel op der aerd;
Daer al de oorlogs eer, de pronk, de hovaerdye,
Die uyt verwaentheyd hebt, des werelds Monarchye,
In hare ſtant geſtelt; legt daer al t' zamen neêr.
Ik acht de zoete Min, en niet uw y d'le eer.

PHILIDA ZINGT.

Stemme: Ghy Lodderlijke Nimphje zoet.

AL is het Koninks Hof vol luſt,
De Herders hebben meerder ruſt,
In 't onbenijde leven.
Als 't Koningrijk kan geven.
De zorgen maken Koning ſlaef,
Al heeft hy overvloed van haef;
VVat kan 't hem anders geven,
Als ongeruſtig leven?
Ik ruylde noo mijn Herders ſtaet,
Mijn ſtroyen hoet, mijn ſlecht gewaed;
Om Konings zijde kleeden,
Als Goden aengebeden.
De welluſt (door gewoonte) geeft
Geen Koning luſt, door dien hy heeft
In als zijn wenſch voorſpoedig,
Door welluſt overvloedig.
Maer dingen die men zelden ziet,
Ia zelden, ofte niet geniet;
Die teelen wel behagen,
Gewoont maekt welluſt plagen.

Cloris. 't Schijnt d' Echo door het boſch, uw lieve ſtem na bootſte,
En uwe zoete zang uytgalmde op het grootſte,
En 't zoetſte dat zy kon; zoo dat de nachtegael,
Sijn held're ſtem verheft; 't gevogelt al te mael,
Dat in 't beboomde woud op dicht betakte linden,
By 't ruyſchen van de Blaên, en 't zoet geruys der winden
Queeld, ſchaterd, tierelierd, en lieve deuntjes zingt,
Dat my het hert in 't lijf van vreugde danſt en ſpringt.
Ha Philida! hoe zoet en lieflijk is 't om wezen,
Daer zoo veel bloempjes uyt de bruyne aerd gerezen,
Op 't çierlijkſt çieren dees zoo groen begraeſde paên,
Die vol van zoet gewas, en keur'ge kruydjes ſtaen;
Daer 't kriſtalijne nat met zilver klare ſtroompjes,
Uyt enge beekjes vliet, en zoo verquikt de boompjes,
Diens telgjens dichte blaên, by 't vlieten van de bron,
Een dichte hut verſtrekt, voor 't ſteeken van de Son.
O zal'ge Herderin! hoe zalig is 't te leven,
In zulk een ſtaet als gy; geen Vorſt, oft zoud begeven
Sijn Vorſtendom, dewijl zijn hoog verheven huys,
Niet halen mach by uw geruſte Herders kluys.
't Is waer, men eerd een Vorſt, men acht hem door 't gebieden;
Nochtans, zoo lukkig niet, als kleyn geachte lieden,

Acht

Acht ik zijn groot geluk, zijn Staet, zijn Rijk, zijn Eer,
't Schijnt weelde, 't ſchijnt vermaek, maer uw vermaek is meer.
Philida. Hoe Hoveling, wat's dit? waerom in Herders ſchijn?
Cloris. Om dat my meer behaegd op 't land als 't Hof te zijn;
'k Verſoey de woeſte krijg, en dien de God der Minne,
En word een Herder, om u, ſchoone Herderinne.
Philida. Het ſchijnt gy boert met my! mijn aenſchijn krijgt een bloos.
Cloris. Wiens ſchoonheyd ſchaemt getuygt, tot ſchaemt der ſchoonſte roos,
Die oyt Provens geteeld heeft, op haer lieve bladen;
O onuytſpreeklijk zoet! woud gy mijn luſt verzaden,
Mijn wil was op 'er hoogſt. *Philid.* Mijn Zieltje voeld onroerte.
Uw naem is Cloris, doetze niet. *Clor.* Ia Philida. *Philid.* Uw boerte,
Uw zoete veynzery, gaen mijn bedenking na,
Hoe gy te weten komt, dat ik heet Philida.
Cloris. Dat heb ik door de Min, hier laetſtmael ingenomen,
Toen gy al zingende zijt in dit boſch gekomen,
Alwaer ik zulken wond in dit mijn hert ontfing,
Dat ik noch altijd blijf by dees verandering;
Verand'ring dien ik lief, en ook zal eeuwig lieven,
Al zou 't de ſwarte nijd in 't ſchrael gebeente grieven.
Ik kies, voor 't Hof, het veld, de ſchaepjes voor de ſchat,
Die d' alder grootſte Prins, oft Konink oyt bezat.
Geen zoeter zoetheyd, als het zoet, ja zoetſte leven,
Dat in een Herders ſtaet dit groene boſch kan geven.
Philida. 't Schijnt Cloris, dat het land, en haer vermaeklijk groen,
Uw luſten nauwelijks ten vollen kunnen doen.
Gy hebt ten Hoof geleyd een ruym en weeldig leven,
En nu, van Hoveling, tot Herder u begeven,
Ey zeg! wat oordeeld gy, voor u, te zijn het beſt?
Cloris. Mijn antwoord is gereed; ik geef het eerſt om 't leſt.
In 't Hof is anders niet dan bitterheyd te vinden,
Voor zulke die hun ziel daer aen te vaſt verbinden.
't Hofs welluſt is verdriet, bekleed met welluſts ſchijn;
't Hof is zoo weelig niet, als 't menig waend te zijn;
't Hof heeft zijn Hoofs verdriet, 't zy Princen, Vorſten, Graven,
Zy zijn dikmaels ten Hoof niet meer dan arme ſlaven.
Ia 't groots gemoed is ſteeds zoo aen de zorg geveſt;
Dat luſt door luſt vergaet, tot het gemeene beſt;
De zorg, begeert van eer, tot hooger eer te komen,
Die hebben met geweld het Hof zoo ingenomen,
Dat men ten Hove na eenw een Prins, oft Koning ziet,
Die niet gebonden is aen ſtaet-zuchts ſtreng gebied.
De ſlechte hutjens van de Herders zijn te loven;
Ver boven 't hoog gebou van alle Princen-Hoven.

Heeft Alexander den vermaerden Philoſooph,
Geen achtien Iaren tijd, in Hooſſe plicht ten Hoof,
Zijn trouwe dienſt getoond? en daer na zich begeven
Van 't Hof, en op het land geleyd een ruſtich leven?
Ook Cato den Romeyn (zoo ons Plutarchus ſchrijft)
Verlaet het Roomſche Hof, en langer niet en blijft
Ten hove; daer hy 't Hof zoo wel heeft leeren kennen,
Dat door 't land leven, hy 't Hofs leven woud ontwennen.
Wat Vorſten zijn 'er niet al uyt het Hof gegaen,
Om zich de ſlaverny van 't Hooſſe Iuk t' ontſlaen?
Een groot getal dat, door hun voorbeeld, ons kan wijzen,
Dat uwe leven meer is dan het Hoofs te prijzen.

Philida. 'k Heb Cloris, door uw zoet en aengename praet,
Mijn tijd by na vergiſt; ey zie! de Zonne gaet
Al onder, in het weſt, om morgen in het ooſten,
Door een gewenſchte komſt, zoo meenig ziel te trooſten.
Want al wat leven heeft krijgt leven van de Son,
De Zon is voor de menſch gelijk een levens bron.
't Is tijd dat ik vertrek. *Clor.* Wel luſt u dan te ſcheyden,
Soo gun my d' eer, dat ik u (Philida) geleyde,
Tot aen uw wooning toe. *Phil.* Ach Cloris! wat een kal,
Wie zoud mijn Lammertjes dan drijven na de ſtal?

Cloris. Dat is een ſlechte vraeg, mijn ſchoone Herderinne,
Hy die u heden mind en eeuwig zal beminnen.
Laet gy 't op Cloris ſtaen; hy zal ten boſwaerd treên,
En al uw Lammertjens vergaderen by een.

Philida. Neen Cloris; ik zal dat van u toch noyt gedogen;
Maer uw geboden dienſt beloonen, naer vermogen,
Waer dat ik kan oft mach. ach Cloris! ach! wat is 't?
Ik draeg yets in mijn hert; ik wilde dat gy 't wiſt.
Ik wenſchte dat ik u mijn wenſch mocht openbaren.

Cloris. Ik bid u, Philida, wil my uw wenſch verklaren.

Philida. Verklaren? *Clor.* Ia. *Phil.* O neen! neen Cloris; 'k gekker meê.

Cloris. Ey! zoete Philida, gun Cloris doch een beê,
En zeg my wat gy wenſcht. *Phil.* Neen Cloris; 't mocht my rouwen.

Cloris. Hoe kunt gy zoo beveynſt u doch voor Cloris houwen?

Philida. Ach Cloris! zou ik niet? het veynzen is een deugd,

Cloris. Ik weet niet Philida, wat gy al praten meugt.
Waer toe is veynzen nut, een voedzel van bedriegen,
Wie veynſt, is ſtaeg geperſt in zijn gemoed, te liegen;
Den veynzaert niemand (als die veynſt) bedriegen mach,
Want wat men veynſt, het moet, en 't komt ook aen den dag;
Dies bid ik, Philida, ontſla u 't ſchadlijk veynzen,
En meld aen Cloris eens de grond van uw gepeynzen.

Hoe

Hoe na is 't Thirſus liefd die u om 't herte ſlaet?
Philida. Ik Thirſus lieven? *Clor.* Ja.
Philida. Ey Cloris! wat een pract,
Soud Thirſus na my zien? neen! die vrijd zijns gelijke;
Men zeyd, en 't voegt ook beſt, de rijke by de rijke;
Ik ben voor Thirſus niet, zoo Thirſus ook voor my,
Min ik, het is gewis een ander, loof het vry.
De tijd eyſt mijn vertrek, wel Cloris, zijt gegroet.
Cloris. Vaer wel, *Phil.* Eylaes! *Clor.* Wat is 't?
Philida. Ach Cloris! ach ik moet!
Zacht Philida, ik wil, wat doch? 't geheym mijns zinne
Ontdekken Cloris. *Clor.* Lief! *Phil.* Vaer wel.
Cloris. Ach Herderinne!
Philida. Wat zegje? *Clor.* Niet, vaer wel, mijn Philida.
Philida. Ik ga tot wederziens. *Clor.* Ik oog uw ſtapjes na.

Philida. Ik wil, en kan niet gaen. *Clor.* Beſt dat ik u geleyde.
Philida. Een kusje ſchort 'er aen, en daer meê zal ik ſcheyden.

Cloris. O ongeveynſde Min! wat is uw zoetheyd zoet.
Philida. O zoetheyd! die het zoet met zoo veel zoetheyd voed!
Cloris. O voedſel! dat de menſch zoud in het ſterven baten.
Philida. Nu ga ik. *Clor.* Sult gy my dan hier alleenich laten?
Philida. Ia Cloris. *Clor.* Segt gy ja! zoo blijft dan noch wat ſtaen.
Philida. Waerom?
Cloris. 'k Sal mijn gezicht wat op uw ſchoonheyd ſlaen,
En voên uw Sieltjen in het mijn, dat als gevlogen,
Van d' aerde ſchijnt om hoog in Venus Troon getogen;
Gun my, ach Philida! dat mijn gezicht wat ſpeeld
Op d' alder ſchoonſte pronk, ter Wereld oyt geteeld;
Vergun my Philida, uw ſchoonheyd aen te ſchouwen,
Op dat mijn Siel van u gedachtenis mach houwen;
Mijn oogen drukken in mijn hert uw beeltenis,
Dat zoo mijn hert alleen u beeltens wooning is.
Is 't dat gy nu vertrekt, en laet my eenig blijven,
Soo zal, ach Philida! 't gedacht de zinnen, drijven,
Op 't pronk çieraet, dat mijn gezicht in 't herte toog,
En ſpeelen met uw beeld, door het gedacht, zoo hoog,
Dat my d' inbeelding van uw ſchoonheyd zal verſtrekken,
Soo veel, dat ik de tijd uws af zijns zal doen rekken,
Tot tijds geluk aen my uw by zijn weêr verleen,
En miſſend Philida, met haer mijn tijd beſteên.
Philida. Ach! wel beſtierde tong, die alles uyt k unt ſpreken,
Soo dat het uwe min aen ſtof niet zal ontbreken,
Vaer wel, voor 't alderlaetſt. *Clor.* En noch niet eens gekuſt?
Philida. Houwd, Cloris, wat te goed. *Clor.* Al wat mijn Lieffte luſt,
Luſt my (om harent wil) gewillig te gehengen;
'k Sal houden wat te goed, en nochtans ook volbrengen.
Philida. Wel Cloris; dat komt zoet, en was 't niet al te ſtout?
Cloris. Te ſtout; ach neenlik bid my dat ten goede houwt. *Binnen.*

PHILANDER, LERINDE.

Philand. Lerinde, hoe, wat 's dit? my mind gy in de ſchijn,
Maer in der daed zoo zal 't alleenich Thirſus zijn;
Wat baet my doch de gunſt, en al het welbehagen,
Dat gy uyt Liefde my dus lang hebt toegedragen;
Ten aenzien ik in 't minſt noch niet beſpeuren ken,
Dat ik verzekert van een goede uytkomſt ben;
Dewijl ik u dan heb gelieſd als mijn beminde,
Verzocht dat gy u door beloften zoud verbinden,
Met my te treên in d' Echt, maer laes! tot noch ontzeyd,
Doch zoo, dat ik het hield voor dochters eerbaerheyd;
Had gy in erenſt my, mijn Liefds verzoek verboden,
Ik had u niet gelieſd, dat ſweer ik by de Goden;

Had

Had gy op mijn verzoek, my zoo niet aengehaelt,
Ik had mijn leven na Lerinde niet getaelt;
Dan doch, voor uw onthael, en vrundſchap my gebleken,
Sal noyt vergeldinge van dankbaerheyd ontbreken,
Lerinde, uw verdienſt te loonen na waerdy;
Ons Liefde, ô Lerind! is maer geveynſt aen my;
Voor dees tijd ben ik dan geperſt van u te ſcheyden.
Ik zie mijn hoop is uyt, waer toe dan langer beyden?
Vaer wel met deze kus, vaer wel dan voor het laetſt,
Uw beeltenis blijft in mijn Siel altijd geplaetſt;
Den Hemel gun mijn Lief Lerinde wel te varen.

Lerinde. Ik wenſch, Philander, dat ik my met u mocht paren.

Philand. Lerinde, dit's al weêr, al weêr uw oude vond,
Waer door dat gy mijn hert quetſt met een nieuwe wond.
Ik achten 't waer te zijn, zoo gy u woud verbinden,
Met eeden, om te zijn, ha Nimph! mijn wel beminde,
En doen toe zegging aen Philander van uw trouw.

Lerinde. Den Hemel weet het, ach! hoe garen dat ik zouw,
Maer dat ik niet en kan, door al te ſtrikte wetten,
Doch wil ik gy u op hoop een wijl te vrede zetten,
Om zien, of ons de tijd gelegentheden brocht,
Waer door dat ik mijn Liefd aen u verbinden mocht,
Ik ſweer ik trachten zal met u, mijn Lief, te trouwen,
Philander u, die ik voor mijn beminde houwe.

Philand. Genomen ik verbey op hoop van tijds toeval,
Kunt gy verzekren my, de tijd zoo loopen zal,
Dat ongetwijffeld ik 't gewenſte zal genieten,
Ik ben te vreden; en zoo niet, zal 't my verdrieten,
Dat ik een ure wacht, ik laet de jaren ſtaen,
Dat ik vertrouwen zoud op zulk een ydlen waen;
O neen! 't is lang genoeg my daer meê op gehouwen;
Ten zy dat gy my doet beloftenis van trouwen,
Ik zal na deze uur, noyt denken om de min,
Maer drijven al de luſt tot minne uyt mijn zin.

Lerinde. Philander zoud gy dan Lerinde zoo vergeten?

Philand. Lerinde, 'k heb mijn tijd te vruchteloos verſleten,
In zulke ſchijn-liefd als gy aen Philander toond,
Waer door gy my gebracht hebt in een quâ gewoont;
Dit is de laetſte mael, dat ik het u zal vragen,
Of gy beloven wild, uw Liefd, uw welbehagen,
Te toonen niemand als Philander, die geen meer
Uw Min verzoeken zal, na deze reys, ik ſweer;
Nu zegt my hoe gy wild, nu zegt my of, oft an,
Op dat ik weet waer na dat ik my voegen kan.

Lerinde. Philander,'t ſchijnt ik zal met Thirſus moeten trouwen.
Philand. Waerom (Lerinde) my dan dus lang opgehouwen?
Waerom Philander dan zoo vele gunſt verleend,
Indien (Lerinde) gy Philander niet en meend?
Waerom zoo meenigmael met my alleen gezeten?
Waerom mijn ſchoone tijd zoo vruchteloos verſleten?
Waerom my aengehaeld, gehouden meenig nacht?
Tot dat Aurora ons de blonde morgen bracht;
Waerom zoo gunſtig my geoffert uwe leden?
Waerom (zeg ik) waerom zoo vele vryigheden?
Die ik van u genoot, en gy genieten liet,
Daer gy uw Thirſus mind, en meend Philander niet.
Heb ik niet meenigmael Liefds wetten overtreden?
Hebt gy die vryigheyd niet williglijk geleden?
Heb ik uw Maegden ſchoot (Lerinde) niet genaekt,
En buyten Liefdens wet uw lichaem aengeraekt?
Al wat de zoete min, mijn grage luſt kon bieden,
Liet, ô Lerinde! gy, als ſlapende, geſchieden;
Treed eens in uw gemoed, ziet wat 'er is gedaen,
En of u d' eer gebied Philander af te gaen;
Doch 't is mijn wil, dewijl ik twijffel in het weten,
Hoe gy, Lerinde, u met and'ren hebt gequeten;
Ik eyndig mijn verhael, het is u wel bekend,
Indien ik had gewild, uw eere waer geſchend;
Fy my, ik haet de uur, dat uw lichtvaerde treken,
Tot zulken eynde dan Philander zijn gebleken.
Lerinde. Philander, ik en had uw heuſheyd noyt vertrouwt,
Dat gy mijn vryigheyd ten ſnoodſten duyden zoud;
Ik ken 't, ik heb miſdaen, my in mijn plicht vergeten,
Maer dacht noyt dat het my zoo vuyl zoud zijn verweten;
Philander, had gy my niet tot dien val gebracht,
Ik zweer het u, ik had het nimmermeer gedacht;
Had ik u niet bezind, ik had het niet geleden.
Philand. Lerinde, 't geen gy zegt ſtrijd tegens uwe reden;
Had gy my wel bezind, waerom my dan ontroofd,
Het geen mijn minne zocht, aen anderen beloofd?
Had gy my wel bemind, gelijk ik vaſt vertrouwde,
Waerom geen trouw beloofd? ach! dat de Goden wouden,
Dat ik Lerinde noyt mijn leven had gekend,
Soo had ik niet uw eer, nocht ook de mijn geſchend.
Lerinde. Vertrek van my Philander, uyt mijn oogen,
Mijn ſchaemt kan langer niet uw aenſchijn hier gedogen;
Vertrek, oft ik vertrek, gaet weg, laet my alleen,
Dat ik (zoo achterhaeld) mijn droeve ramp beween.

Lerinde

Philand. Lerinde, u bedaer. *Ler.* Ik kan zoo niet bedaren,
Eylaes! wat ſpokery, komt voor mijn oogen waren;
Zie daer Philander, eens gezeten op een ſtier,
En drijft Lerinde weg, weg ſpokery van hier;
Weg met uw nare ſchrik, weg met uw vieze grillen.
Daer Thirſus! daer, wat mach den ſchellem hebben willen?
Gaet weg, ik wil u niet, ô neen! ik wil'er van,
Weg Thirſus, Thirſus weg, Philander is mijn man
Philander? ja, ô neen! ô neen; 'k moet Thirſus trouwen,
'k Heb my aen hem verlooft, 'k moet mijn beloften houwen.
Philand. Lerinde, ach! hoe is 't? *Ler.* Philander, hoe zou 't wezen,
Mijn hertjen is belaſt, met angſt, met zorg, en vreze;
Philander, ach! het ſchijnt my 't hert aen ſtukken barſt;
Philander, 't ſchijnt de Ziel my uyt het lichaem parſt;
Philander, 't ſchijnt de Dood my dood met duyzend plagen;
Philander, 't rouwt my dat ik my zoo heb gedragen;
Philander, 't rouwt my dat ik heb mijn Liefd verzeyd,
Al eer ik u oyt zag, oft kreeg genegentheyd;
De Goon zijn mijn getuyg, hoe wel ik u mach lijden,
Waer door inwendig ik gevoel een bitter ſtrijden;
't Is al een wijl verleên, dat Thirſus my verzocht
Tot mins beloften, die ik aen hem heb volbrocht;
Soo dat ik buyten weet mijns Vaders my verloofde,
't Geen, door een lang vertrek, allengſkens weêr verdoofde;
En ondertuſſchen viel mijn zin op u, ô rouw!
Op hoop dat Thirſus my in vryheyd ſtellen zouw;
En wijl ik niet en ben van zijn beloft ontſlagen,
En (zonder zijn verlof) u Liefde heb gedragen;
Bid ik (Philander) ach! dat gy mijn doch verſchoont,
Dat ik my al te vry heb, buyten plicht, getoond;
Derhalven bid ik u met uytgeſtorte tranen,
Dat gy ons vryigheyd aen niemand wilt vermanen,
Maer dat gy my vergeeft al wat ik u miſdeed.
Philand. 't Geen ik u heb miſdaen, is my van herten leet;
Philander nimmer zal zoo reed'loos zijn bevonden,
Dat hy (die d' oorzaek zocht) zoud melden anders zonden;
Lerinde, wild gy noyt van welvaerd zijn beroofd,
Trouwt niemand als die gy uw trouwe hebt beloofd.
Geluk, en al 't geluk wil u den Hemel gunnen,
Dat ik Lerinde zoud op aerde wenſchen kunnen;
Leefd met uw lieve Lief, en blijf hem zoo wel by,
Dat het de Goden zelfs een wel gevallen zy;
Vaer wel, met deze kus, hier meê zal alles ruſten,
'k Wenſch u met deze kus, de wenſch van al uw luſten. *Binnen.*

DERDE

DERDE HANDELING.

PHILIDA, CLORIS.

Philida. El Cloris, kunt gy noch niet dat ik wenſch verzinnen?

Cloris. Wel dat gy Mind, maer niet wie dat gy moogt beminnen.

Phil. Een die my niet en mind, ach Cloris! is 't niet vreemt,
Dat ongemind te zijn, mijn minne oorſprong neemt?
Wat is 't eylaes! ik wil, en kan mijn grond niet zeggen,
Vermits geen dochter voegd haer Liefde eer te leggen,
Eer zy verzekering van Minnaers Liefde heeft,
Dies Philida bedroeft in Liefdens quelling leefd.

Cloris. Wie is daer oorzaek van? ey! geef my dat te kennen.

Philida. Neen Cloris. *Clor.* Waerom neen?

Philida. 'k Sou daer mijn Eer meê ſchennen.

Cloris. Uw Eer (in deze zaek) en lijd gantſch geen gevaer.

Philida. Te melden van de min, voegd hem, maer geenzins haer.
Neen Cloris, beſt zal 't zijn,
Dat ik de Min met pijn,
Met quelling en met ſmerte,
Doof in mijn lievend herte;
Eer mijn verliefde zin,
Soud tuygen wien ik Min,
En zoo (door minnens hette)
Mijn eerbaerheyd beſmette.

Cloris. Ey Philida! bedenkt,
Dat dat geen Eer en krenkt;
Te melden zulk begeeren,
Doet Liefde meer vermeeren,
Mits dan uw Liefde toond een onbeveynſt gemoet.

Philida. Een Dochter quetſt haer Eer (zeg ik) zoo zy dat doet.

Cloris. Wel waerom ſtaet het dy,
Soo wel, als mijn niet vry?
Te toonen dat uw zinnen,
Genegen zijn te Minnen.

Philida. Om dat het oud gebruyk ons zulke wetten geeft.

Cloris. Daer Liefde keur gebied, 't gebruyk geen plaets en heeft;
De Liefd verwind het al, waer vindmen zulke wetten,
Die Liefdens zinne keur ter zijde kunnen zetten?
Indien oprechte Liefd uw zinn'lijkheyd beheert,
Waerom vermeugt gy niet te melden zulk begeert?

Gy draegt verholen Min, wie zal uw Min beloonen,
Of kan 't doen, ten zy gy, die gy mind, wild betoonen,
Dat gy hem liefd? want wat is Liefde zonder daed?
Niet anders (Philida) als vruchtelooze baet;
Daer zeker niet dan niet tot voordeel is te vinden,
Die immermeer bemind, verplicht zich aen 't beminde;
Hoe kan Liefd Liefde zijn, ten zy Liefd Liefde doet,
En dat men Liefde draegt, uyt Liefde blijken moet
Of hy of zy eerſt lieft, is daer wat aen gelegen,
Als tuſſchen beyden Liefds voldoenig werd verkregen?
Soo veel vermach de Liefd, in u, als oock in my,
En daer zy eerſt begint, blijkt dat haer werking zy;
Genomen, Philida kreeg zin om my te Minnen
(Uyt goê genegentheyd) met hert, met Ziel, met zinnen,
'k Welk gy betoonden my; zoo bleek der Liefdens kracht,
En door Liefds werking werd van my Liefds waerd volbracht;
Als ik zoo uwe gunſt geneygt tot my mocht vinden,
Ik Liefde, 't geen ik niet zoud derven onderwinden;
't En waer de Liefdens gunſt aen my voorzeyde, dat
Uw goê genegenheyd tot my behagen had;
Dan loond ik Liefd met Liefd, wat ſchande kon dat wezen?

Philida. Ach Cloris! 'k heb het al te veel gezien voor dezen,
Dat Dochters zinn'lijkheyd, en aengeboode Min,
Een ſpot was over ſtraet; zoo dat daar door mijn zin,
En Liefdens zinn'lijkheyd, zoo veer noyt zullen dwalen,
Dat oyt beveynſt Minnaer, mijn Liefd zal achterhalen.

Cloris. Dewijl de zoete Min, mijn Minnend hertje drijft,
Dat het niet langer in zijn zoete ſmerte blijft,
Soo bid ik, neêr geknield, uytmuntend Herderinne,
Dat gy eens proeve toont van ongeveynsde Minne;
't Schijnt met mijn ſtoute eys, of ik de goden terg,
Dat ik u, Philida, om my te Minnen verg;
Waerom zoud ik ook niet? 't beſtaet in rechte Minne,
Wie minde niet, ô goôn! zoo ſchoonen Herderinne;
Mocht Cloris dat geluk van Philida geſchiên,
Dat Cloris waerdig waer uw gunſt tot hem te zien;
Mocht Cloris, goede goôn, dit lukkig luk genieten,
De bergen, boomen, ja de kriſtalijne vlieten
Van friſſche beeken, en van zuyvre water bron,
Ja alles wat in 't woud vermaking geven kon,
Dat zoud om Cloris luk, gelukkelijk verblyen;
De vogeltjes in 't boſch, de bloempjes, daer de byen
Haer zoetheyd zuygen, uyt de dichte lom're blaên,
Daer roos, daer vyolet gemarmert onder ſtaen;

Dat al te zamen, zoud in dubble vreugd geraken,
En over Cloris luk, een blijde lofzang maken.
Indien gy, Herderinne,
Getuygde my uw Minne.

Philida. Of ik van Minne ſprak,
En dat 'er dan ontbrak
De gunſt, die gy mocht meenen,
Dat ik u zoud verleenen;
Wat baten 't Cloris dan, als hy mijn min mocht vijne,
Miſgunſtig aen de zijne.

Cloris. Dan zoud ik, Philida,
Op hoop van u genâ,
In dienſten, en gebeden,
Mijn leven lang beſteden;
Op hoop, dat met 'er tijd, ik uw verliefde zinnen,
Tot my waerts mogte winnen.

Philida. Maer of 't dan waer zoo vert,
Dat ik mijn Ziel en hert
Al over had gegeven,
Om Echtelijk te leven;
Wat middel, Cloris, dan, om die begonnen zaken,
Tot een goed eynd te maken?

Cloris. Geen middel, als de dood,
Hielp Cloris uyt de nood.
'k Zoud al mijn Leve dagen,
Mijn droef verlies beklagen;
En over 't ongeluk van Philida te derven,
Uyt rechte liefde ſterven.

Philida. Neen, Cloris, ſteld, door reên,
Uw onruſt wat te vreên.
Denkt wat de Goden voegen,
Dat moet ons wel genoegen.
Ach! 't is mijn zelfs verdriet, dat ik na mijn behagen,
Tot u geen Liefd mach dragen.

Cloris. Gund gy uw liefd de mijn,
Waerom kan 't dan niet zijn,
Dat gy, na keur uw's zinnen,
Zoud Cloris mogen Minnen?

Philida. Om dat ik niet en ken,
En zelf mijn zelfs niet ben;
Door een verloofde trouwe,
Die ik zal moeten houwen.

Cloris. Verkeerd uw vreugd in rouw, gy velden en rivieren;
Staekt pluymgedierte, ſtaekt uw vrolijk tierelieren,

En

En ſchrild met droeve galm, en yſſelijk geluyt,
Mijn onverwacht ellend op 't alderdroevigſt uyt;
Gy Nimphjes van het Boſch, en van de waterſtroomen,
Beheerſchers van het Woud; gy Bergen, Boſſchen, Boomen;
Gy alle zyt getuyg, dat ik te Boſchwaerd quam,
Alleen om Philida, (ten Hoof mijn afſcheyd nam)
O yd'le hoop! gegrond, op zinneloos behagen.
Bedroefde ſtond, die ik te recht wel mach beklagen,
Dat mijn gedachten oyt vertrouwden op de min.
O Min! in welker hoop, ik my bedrogen vin;
O Min! hoe zal mijn hert uw heete brand uyt ſmooren?
Nu my zoo ſchielijk ſlaet een donder in mijn ooren,
Een blixem in mijn Ziel, een onweêr in het hert,
Waer door ik als een Schip op ſtrand geſmeten werd,
Van levens hoop berooft, door kracht van woeſte golven.
'k Ly ſchip-breuk aen mijn min, zoo dat ik gantſch bedolven,
Bedompeld in een Zee, van woeſte Baren, ſmoor;
Indien ik Philida niet, anders ſpreken hoor.
Ik loof niet Philida, als ik my recht bepeynze;
Of gy (om d' eerbaerheyd) voor Cloris ſchijnt te veynzen;
Om eens een proef te zien, hoe ik my in mijn rouw,
Van Mins verlies, aen u, ach! ſchoonſte, dragen zouw;
Luſt u daer teeken van, gy zult niet meer behoeven,
Als my in Doods gevaer te ſtellen, om te proeven,
Of ik zoo lief het lieve leven wel bemin,
Als d' aengename Ziel, van u, mijn Herderin;
Ziel die mijn Ziel gebied, ootmoedig neêr te buygen,
Mijn ongevalſte min een Herderin te tuygen;
Een Herderin, die meer vermach als eenig Vrouw,
Die ik de waerdigſte op 's werelds bodem houw;
Al waer 't dat my 't geluk, ten Hemel had verheven,
't Gebied van Volk, en Landt, ja Koningrijk gegeven,
'k Verliet het al te zaem, ach Philida! alleen
Om u, (als mijn Godin, ge-eerd en aengebeên.)

Philida. Wiens wan-geloof zoo groot? dat zy niet zoud vertrouwen,
't Geen Liefd u ſpreken doet, dat gy daer woord zoud houwen.
Den loozen Angelaer het bitter dekt met zoet,
Dies 't Viſjen, dat niet weet waerom dat hy dat doet,
Bekoort werd, door het zoet, en met het zoet gevangen,
En zonder 't zoet genot, blijft aen het hoekjen hangen;
Zoo 't, Cloris, u geliefd met mijn wat voort te gaen,
'k Zal u van deze zaek wat breeder doen verſtaen.

t'Samen Binnen.

CLORIS komt, na weynig pauſering, weder uyt.

Cloris. Soo 'k ſlus mijn Herderin betuygde hoe 'k haer minde,
Betuygde zy, dat zy Philander meer bezinde,
Dan my. Ach Hemel! geeft aen my, rampſalig menſch,
Dat, van Philander ik, tot mijn geluk en wenſch,
Verkrijg, dat hy zijn liefd op hare liefd niet zette,
Soo koſt gy, Philida, my 't minnen niet beletten.
Ik ſpreek als onbedocht, door Liefde buyten reên,
Beſt dat ik zelver ga eens na Philander treên,
Om hooren of 't zoo is, als Philida my zeyde;
En of hy op Lerind' zijn Liefde niet en leyde;
Dat ga dan naer hem toe, hy is de rechte Man
Die Cloris van zijn druk en lijden helpen kan;

Philander uyt. Sie daer zeer wel te pas komt my Philander moeten;
'k Ben u (mijn Vrund) verplicht eerbiediglijk te groeten.

Philand. En van gelijken ik, my, Cloris, t' uwaerts draeg.

Cloris. Dank zy mijn Vrund, die ik, uyt ware vrundſchap, vraeg,
Hoe 't met uw Liefde ſtaet, zeg, hoe is het gelegen?
Sal uw gewenſte wenſch noch niet haeſt zijn verkregen?

Philand. Vrund Cloris, dien ik als een goede vrund vertrouw;
Onmoog'lijk dat ik yets voor u verborgen houw.
Weet dat ik heb gemind, gevrijd in zulker voegen,
Dat Minnaer aen zijn Lief, noyt meerder kon genoegen;
Van vriendelijk onthael, van gunſt, van vryery,
Ia alles wat ik kon bedenken deed zy my.
Ik (op haer zoet bedrog) ging ſtellen mijn vertrouwen;
Op een onvaſte grond mijn vaſte Liefde bouwen;
En meenden ik ging vaſt, maer doen ik vaſtheyd zocht,
Bevond ik, dat ik niet op 't achterſt had gedocht.
Lerinde was 't, mijn Vrund, die my, door hoop, toezeyde
't Geen zy my naderhand met liſten weêr ontleyde.
Lerinde (Cloris Vrund) met Thirſus trouwen zel.

Cloris. Met Thirſus? *Philand.* Ia, met hem.

Cloris. Ik loof het niet. *Philand.* Ik wel.

Cloris. Soo zie ik wel, men mach op menſchen niet vertrouwen.
Seyd my haer Suſter niet? dat zy veel liever wouwen,
Dat haer Lerinde met de ſlechſte Herders knecht,
Als wel met Thirſus zoud begeven in den Echt.
Doch Vrund, ſtel u te vreên, 'k heb ſtof om u te peyen,
'k Weet eene die u Liefd, en graeg om Min zoud vleyen,
Waer 't dat de eerbaerheyd haer zulliks niet ontried.

Philand. Mijn Vrund, wie is 't? *Clor.* Ik derf haer (lacy!) noemen niet.

Maer

Maer weet dat zy u Lieft, en hert'lijk heeft verkooren.
Philand. Zy is dan die zy is, 't is, Cloris, al verlooren,
Nu ik Lerinde mis, is al het minnen niet;
Al waer 't een Koningin, het waer mijn maer verdriet,
Dat ik gedachten kreeg een ander Nimph te trouwen;
Neen Cloris; neen, ik houw voortaen geen meer van Vrouwen,
Ik ban de minne weg, en vlucht als Balling voort,
Daer niemant van my weet, daer niemant van my hoord;
Ik ga door Berg en Boſch, verſlijten mijne dagen,
Ter liefde van mijn Liefd, Lerinde toe gedragen.
Met uw verlof, mijn Vrund, met uw verlof, ik ga,
Daer ik, met droeve ſmert, beweenen zal mijn ſchâ.
Cloris. Philander, Vrund, hoe dus? waer is de moed gebleven,
Waer meed gy and're plagt zomtijds, wat moeds te geven?
Philander, kan de Min ontmannen zoo een Man?
Zoo zeg ik, dat geen kracht de Min verwinnen kan.
Philand. Vaer wel, mijn Vrund, vaer wel.
Cloris. Philander, zoud gy 't meenen?
Philand. Ik meen 't. *Clor.* Het is te kinds, zoo moedeloos te weenen,
Te zuften om een Vrouw, daer zoo veel Vrouwen zijn.
Philand. 't Verlies van een is my een doodelijke pijn.
Cloris. Die pijn gy licht weêr met een ander kunt verzoeten.
Philand. Gy ſpreekt als onverzocht.
Cloris. Nochtans mijn Vrund, wy moeten
Doen blijken, dat, in nood, de kloekheyd van een Man,
De ſware laſten, van de rampſpoed dragen kan.
Philand. Ha Cloris! 't is geen kunſt een ander trooſt te geven;
Maer die in rampſpoed is, en ruſtelijk kan leven,
Daer hangt wat meerder aen; dit is 't geen my ontbreekt;
En 't is doch al vergeefs, wat gy my hier van ſpreekt;
Nu ik Lerinde mis, nu mis ik zin, en reede.
Cloris. Philander, werd 'er om de Min zoo veel geleeden?
't Is meer als ik oyt dacht. *Phil.* Meer als u is geſchied,
Door d' onervarentheyd, zoo weet gy 't leyder! niet.
Cloris. Nochtans, wie rampſpoed treft, moet op 't verand'ren hoopen.
Philand. De rampſpoed reden roofd, en doet ons hooploos loopen.
Cloris. De reden (dieze wil gebruyken) meer vermach.
Philand. In een rampzalig menſch, men zelden reden zag.
Cloris. Geen ramp zoo groot, of rede kan de ſmert verzoeten.
Philand. Ach Cloris! rampſpoed treed de rede met de voeten.
Cloris. Een reed'lijk menſche ſteld zijn ramp aen redens wet.
Philand. Wie in de rampſpoed is, de reên ter zijde zet.
Cloris. Philander, ga met my, ik moet u moed aen ſpreken.
De beſte vrundſchap is altijd in nood gebleken. *t'Samen-binnen.*

PHILIDA.

Philida. Als ik met Cloris flus ging langs dees groene paên,
Doen gaf hy my zijn Min hart-grondig te verſtaen.
Dan doch ik veynſden my Philander te beminnen,
Om daer door eens te zien de neyging van zijn zinnen;
En of de Min hem ook geworteld was in 't hert,
Dan of hy maer uyt luſt daer toe gedreven werd;
Ach! vind ik hem ſtantvaſt, hy zal mijn Min genieten.
Ik zet my hier wat neêr; ach! kriſtalijne vlieten,
Hoe çierlijk is 't çieraed van uwe zuyvre bron;
Ach! dat uw koele ſtroom mijn hette bluſſen kon!
Ey! mijn verliefde hert, mijn Cloris, mijn beminde,
Ik klaeg vrypoſtig uyt, hier onder deze linde,
De quelling die ik, laes! om u, mijn Cloris, ly;
Kom Cloris, kom mijn Lief, en ruſt u wat by my.
Ik wil met vreugd mijn hert (tot zijne komſt) vermaken,
Ik weet een liedje? kon ik op de wijs geraken,
Ik zong het; licht de wind tot hem de weerklank joeg,
En hem de zin van 't Lied tot op zijn hartje droeg.
Laet zien, hoe is 't begin? ik weet, ey pluymde dieren,
Heft onder 't zoet gezang uw vrolijk tierelieren,
Bootſt al de woordjes na, geeft Cloris te verſtaen,
Dat Philida (uyt Liefd) met Minne is belaên.

Sy Singt:

GY die de ſtaet van 't Hof,
Gy die de roem, de eer van werelds pracht, door Min,
Ruyld aen het blader lof,
En aen de Liefde van uw lieve Herderin:
Is Liefd zoo zoet „ dat uw verliefd gemoed
Doet blijken, dat geen ſtaet „ trouwe Min te boven gaet?
O Min, ô zoete Min!
Die Cloris in het hert, my in de boezem brand,
En woekert zoo diep in,
Zoo dat de Liefde gaet, ver boven mijn verſtand:
Is Liefd zoo zoet „ dat uw verliefd gemoed
Doet blijken, dat geen ſtaet „ trouwe Min te boven gaet?
Zoo zal ik dan tot loon,
Dees uw getrouwe Trouw, die gy aen my bewijſt,
Niet met een Konings Kroon
Vergelden; maer met Trouw, die zelfs uw trouwheyd prijſt:
Is Liefd zoo zoet „ dat uw verliefd gemoed
Doet blijken, dat geen ſtaet „ trouwe Min te boven gaet?

Ach!

Ach! Cloris, 't ſchijnt mijn ziel, mijn hertjen, en mijn zinnen,
Genieten Hemels vreugd, door 't voedzel van uw Minne.
Ach! Cloris, is uw Liefd zoo Trouw, dat gy verlaet,
En wiſſelt Hooffſche Eer, om ſlechte Herders ſtaet?
Soo zal ik (om uw Trouw met Trouwe Min te loonen)
My naer uw lieve wil, in 't zoete minnen toonen.
Waer zijt gy, ach! mijn hert? waer dwaeld gy doch al heen?
En laet uw Philida zoo langen tijd alleen.
Sie ik daer Thirſus niet? hy is 't, ik wil vertrekken,
En gaen na Cloris toe, om hem mijn Min t' ontdekken. *Ninfem.*

THIRSVS voor de deur van LERINDE.

Thirſus. Rijſt Nimph, rijs op, den dag die komt aendringen,
Ey! hoor, den wachter blaeſt het daget in den Ooſt;
Ik hoor de Vogeltjes haer morgen deuntjes zingen,
Die d' Echo in het Boſch, met zoet geluyd na booſt.
Rijſt op Lerinde, rijſt, de nacht die is geſcheyden,
Den ochtend rood gekaekt, die komt ons weder by;
Ik hoor dijn Lammertjes, al blatend u verbeyden,
Kom drijft uw Schaepjes uyt, en wandelt wat met my;
Hier door dees klaver laen, daer kriſtalijne vlieten
Uyt borlen van de grond, en ſtralen op der aerd;
Laet my (Lerinde) daer mijn lieve luſt genieten,
Nu dat mijn Sieltje met uw Zieltjen is gepaert.
Lerind. Hoe Thirſus! hoe dus vroeg hier in het boſch te dwalen,
Al eer den dageraed haer lieffelijke ſtralen
Van d' Hemel neder ſtort. *Thirſ.* Lerinde, lief, ik moet
Op offeren, voor 't eerſt, aen u mijn morgen groet;
Gy vraegd wat my hier drijft, mijn lieve herderinne,
Het is een zoete luſt van liefde, en van minne.
Lerind. Ach Thirſus! ach ik ſchrik! *Thirſ.* Lerinde, lief, waer voor?
Lerind. Ik ſchrik, eylaes! als ik de min maer noemen hoor.
Thirſus. Hoe, ſchrikt gy voor de min? *Ler.* Mits ik geen min mach lyen,
Dies bid ik, Thirſus! ſtaekt uw minne, en uw vryen,
De min is my een plaeg, een pijn, en wreede ſmert;
En heb ik oyt gemind, dat rouwd my in mijn hert.
Thirſus. Lerinde, wat is dit? *Ler.* Ach Thirſus! wat zou 't wezen?
't Is waer, dat ik mijn gunſt, en vrundſchap u voor deſen
In 't minnen heb getoond, maer ach! dat is geſchied,
En waer het niet gedaen, geloofd, ik deed het niet.
Thirſus. Lerinde, lief, hoe dus? hoe dus verkeert van zinnen?
Lerinde! meend gy 't ook? oft veynſt gy in uw minne?
Hebt gy, op mijn verzoek, uw trouw my niet beloofd?
Lerind. Toen brande my de min, nu is die uytgedoofd,

Dies

Dies baerd min my berou.

Thirſus. 't Berou en kan niet baten,
Lerinde die en mach haer Thirſus niet verlaten;
Beloften maken ſchuld, Lerinde is mijn Bruyd.

Lerind. Mits min berou gevoeld, zijn die beloften uyt.

Thirſus. Berou heeft hier geen kracht beloftenis te breken;
Lerinde! gy en meugt uw trouw niet tegen ſpreken,
Gy zijt aen my verlooft, ik zal u noyt ontſlaen.

Lerind. 'k Ontſla my zelfs, vaer wel, mijn minne is gedaen. Zinnen.

Thirſus. Hoe los, en ligt is 't hert der Maegden, in het minnen;
O wiſpeltuurgen aert! hoe ſpeeld gy met uw zinnen,
Hoe ſchielijk dreyd uw wil, hoe haeſt zijt gy verkeerd,
Hoe ſchoon in uw beloft, hoe valſch in uw begeert;
Is dit gelijk 't behoord? mins luſt met my te plegen;
Lerinde! gaet uw min op zulke valſche wegen?
O Goôn! dat had ik noyt Lerinde toe vertrouwd,
Ey! luyſter na mijn klagt, gy Nimphjes van dit woud;
Aen wien ik al mijn leed, en droeve nood wil klagen,
Hoe is het mogelijk dat Maegden haer zoo dragen?
Dat zy in haer gevry (om minneluſt te voên)
Den minnaer al zijn wil, in 't minnen, laten doen;
O maegdelijke min! berooft van ſchaemt en deugde,
Wat heb ik menigmael genoten minnens vreugde,
Als my Lerinde, laes! omhelſde in haer ſchoot,
Wiens ontrouw mijne Liefd zal ſlijten door de dood. Binnen.

VIERDE HANDELING.

PHILANDER met een boeren Py.

DE blonde dageraet,
Verſpreyt haer glants de telgjes door en door;
De morgen ſterre ſtaet,
En flikkerd met haer ſtraeltjes liefflijk voor
De venſters van mijn Nimphjens tent,
Al waer ik niemant zie omtrent.
't Gevogelt in het Woud,
Van blijdſchap dertel ſpeeld, en tierelierd;
De telgjes nat bedoud,
(Met blader loof en bloeyzeltjes verçiert,)
Getuygen al de zoete Min,
Van mijn verliefde Veld-Godin.
Wiens leden af-gefloofd,
Door 't Vryen van de lieve lange nacht,
Leggen door ſlaep beroofd,
Van zoete Min, en Minnelijke macht,

Sy

Sy ronkt met zoete zugjes uyt,
Kom Thirſus, by uw lieve Bruyt;
Wat zoete dromen zijn 't,
Die gy zoo zoetjes premeld binnens monds,
Eylacy! zoo het ſchijnt,
Acht gy Philander niet, die zoo goet ronds,
Hier onder deze groene tak,
Lerinde eerſt van 't minnen ſprak.
Wat vrye vryigheyd,
En is 'er in ons minne niet geſchied?
Philander droevig ſchreyd,
Nu dat Lerinde Thirſus Minne bied,
En ſlaet Philander voor het hooft,
Nu gy zijn zinnen hebt gerooft.
't Gaet by de Herders om,
En by de Herderinnen is 't gemeen;
Soo 'k in 't gezelſchap kom,
't Is al Philander heeft een blaeuwe ſcheen,
Philander leefd in ſwaer getreur,
Lerinde gaet met Thirſus deur.

Nu heb ik dan (mijn Lief!) nu heb ik voorgenomen,
Dat ik niet meer en zal by u, Lerinde, komen,
Maer my tot eenzaemheyd in woeſte wildernis
Begeven, nu ik u, mijn Lief, mijn leven, mis.
Vaer wel mijn Lief, vaer wel mijn Lief, maer anders Vrouw,
Mijn Lief, om dat ik van uw Liefd gedacht'nis houw,
Gedachtenis die noyt zal uyt mijn Siel geraken,
Gedachtenis die my een Altaer zal doen maken,
In 't binnenſt van mijn Siel, in 't diepſte van mijn hert,
Daer uwe beeltenis ſteeds aen gebeden werd;
Een Altaer, daer het vuur zal van mijn Liefde branden,
Een Altaer, daer ik u doe daeg'lijks offerhanden,
Een Altaer, daer uw beeld zal als voor oogen ſtaen,
En daer ik neêr geknield, Lerind zal bidden aen;
En zoo mijn levens tijd mijn Lief ter eeren ſlijten,
Tot my de bleeke Dood ter aerden neêr komt ſmijten;
Vaer wel dan Lief, vaer wel, vaer wel genoten vreugd,
Waer aen, Lerinde, gy noch vaek gedenken meugt.
Vaer wel verloopen vreugd, vaer wel verlopen luſten;
Vaer wel, ach! zoete mond, die my zoo dikmaels kuſten;
Vaer wel Lerinde Lief, gedenkt aen mijn vertrek,
En dat ik u daer meê mijn trouwe Min ontdek.
Ach Lom're blaedjes, die de woordjes, ja gedachjes,
En al het zoet onthael van vriendelijke lachjes,

Zoo meenig duyzend reys, hebt op dees plaets verſpied,
Vaer wel, getuygen van mijn lijden en verdriet.
Wanneer de ſchrale Dood my 't vleeſch ſtroopt van de beenen,
Wie zal, Lerinde, dan Philanders dood beweenen?
Wie d' uytgeteerde romp bedelven in de Aerd?
Wie bidden dat mijn Siel toch gaet ten Hemel waert?
Wie zal de Goôn ten dienſt het heilig Altaer ſtooken;
Wie met geheyligd vuur gewijde Wierook ſmooken?
Op dat mijn bleeke ſchim noyt voor uw oogen ſweeft,
Maer in een ſtille ruſt der eeuwigheden leeft;
O Zael'ge Goôn! ik zal tot uwe offeranden,
De Wierook van mijn Liefd, hier in dit hert doen branden,
Al eer d' hol oogde Dood, my met haer ſchichten raekt,
En van Philanders vleeſch een aas der Wormen maekt.
Vaer wel dan Lief, vaer wel, vaer wel, vaer wel Lerinde,
Vaer wel mijn lieve Lief, vaer wel mijn wel beminde.
Vaer wel, ik ſcheyd van u, en draeg in deze ſteê,
(Door een geheugenis) mijn afgodinne meê.
Vaer wel voor 't alderlaetſt, nu is de tijd te ſcheyden.
Vaer wel, geluk en heyl tot 's levens eeuwigheyden.
De Goden gunnen u, zoo veel als ik u wenſch.
Vaer wel, verlaten Vrou, van mijn rampſalich menſch. *Binnen.*

PHILIDA.

Zy ſpreekt. 'k Ontwijk het ſtralen van de Son,
Gins achter Berg, en Boomen,
Dicht by de overſchaeuwde bron,
Daer Cloris placht te komen.

Zy zingt. *Die oft zijn minne van my trekt,*
Oft op een aer gaet ſtellen.
Oft met de minne ſpot, en gekt,
Om Philida te quellen.

Zy ſpreekt Luſt u te quellen, quelt my vry,
Mijn Liefd zal 't al verdragen,
Indien 't uyt rechte Liefde zy,
Ten zal my noyt miſhagen.

Zy zingt. *Ik zal hier ginder in het groen,*
Mijn Cloris komſt verwachten,
En daer een middag ſlaepjen doen,
Om voeden mijn gedachten.

Zy ſpreekt. Met droomen die 't verliefde bloed,
Tot in 't gedacht doet ſtijgen;
Geef Goôn, dat ik van Cloris moet,
Yets in mijn droomen krijgen.

Zy zingt. *Ik zal gaen drukken met mijn hand,*

De naem van mijn beminde,
Hier met mijn ſtaf in't natte zand,
Of ſnyen s'op een Linde.
Of vlechten aen een Roozen-hoet,
Sy ſpreekt. Mijn Cloris naem met Bloemen,
Op dat hy ziet wat Liefde doet,
Om hem mijn Lief te noemen.
Sagt, zien ik daer mijn Cloris niet,
Gins achter geene Linden?
Het ſchijnt dat hy my niet en ziet,
Of niet zal kunnen vinden.

CLORIS.

Cloris. Koſt gy (lieve Lommer) ſpreken,
Of betoonen eenig teken,
Van mijn overtrouwe Min;
Die ik met een welbehagen,
Heb getrouwelijk gedragen,
Tot mijn lieve Veld-Godin.
Heb ik niet de Hooffſche ſtaten;
't Hof, en Hooffſche eer verlaten?
Ia mijn zelver zoo verneêrt;
Dat ik d' eer van Swaerd, en Wapen,
Socht te ruylen aen uw Schapen,
Maer tot noch toe niet begeert.
Philida, al mijn gepeynzen,
Achten al u weyg'ren veynzen,
Niet zoo koel als gy u houd;
Niet zoo ang voor Cloris Minne,
Weyg'rig met verliefde zinne,
Schoonſte Herderin van't Woud.
Schoon gy waert een Koninginne,
Meerder koſt ik u niet minnen,
Waerder koſt gy my niet zijn;
Meerder Liefd koſt ik niet toonen,
Hooger koſt gy't noyt beloonen,
Als met weder Min aen mijn.
Hoor ik daar niet in de linden,
Yet wat rijſſ'len, of zijn 't winden?
Philida. Die daer ruyſſchen door de blaên.
Cloris, och ik ſchijn te ſwijme,
Cloris, Cloris, komt doch by me,
Cloris. Al mijn veynzen is gedaen.
Philida, mijn Lief! wat zegje?
Zoete bekjen, och! waer legje?

Lief, wat doeje by de ſloot?

Philida. Ik pluk bloempjes in mijn ſchoot,

Cloris. Staek uw zuchten, ſtaek uw karmen,
Philida; ruſt in mijn armen.

Philida. Cloris, Cloris, och! wat raet?
Voel eens hoe mijn hertje ſlaet,
Voel eens hoe mijn leeden trillen;
Wat mach dit beduyden willen?
Cloris, och! ik ſterf van pijn;
Wild gy niet mijn hulper zijn?
Och! ik koom weêr tot bedaren,
'k Weet niet waer mijn zinnen waren,
Dat ik hier dus neder zeeg,
Cloris riep, en mijn ontreeg;
Cloris, Cloris, voel mijn handen,
Voel doch eensjes hoeze branden;
Cloris, Cloris, 'k hou voor wis,

Dat

Dat het Liefdens koorsjen is.

Cloris. Herders kind oprecht in 't minnen,
Niet geveynsd nocht valsch van zinnen;
Niet gelijk het Steeds gebroed,
Wispeltuurig van gemoed;
Loos, en valsch in Minne treeken,
Anders meenen, als zy spreeken,
Anders denken als zy doen,
Opgevult met quaed vermoên;
Valsch van herten, schoon voor d' oogen,
Trotzen op haer groot vermogen,
Snorken op haer weydze pracht,
Roemen op haer Adels dracht;
Op haer afkomst moedig pralen,
Op haer Tijtels, dieze halen
Ik en weet niet waer van daen,
't Is te vreemt om te verstaen.
't Steeds gebroed is niet met allen,
't Gaet 'er altijd op een kallen,
Met een schamper, schots verwijt,
Meenig Vryer tot zijn spijt.
Meenig moet het quellen lyen,
Van zijn Minne, van zijn Vryen;
Heeft hy wat te hoog gezien,
Dat verwijt hem elk ien.
Is men slechjes in de kleeren,
Niemant zalje trouwheyd eeren;
Pronkje niet met Hoofsche pracht,
Zoo en wordje niet geacht.
Daer en geld geen trouw in 't Minnen;
Maer als Liefde Geld kan winnen,
Maektmen stracx een Houwlijk klaer,
Met het ongelijkste paer.
Philida, mijn uytgelezen,
Die was 't, die is 't, die zal 't wezen;
Philida Mind pracht nocht goed,
Maer een oprecht vroom gemoed;
Dat in Cloris is te vinden,
Philida mijn wel beminde.
Noyt by Philida en had,
Eenig Iufvrou van de Stad.
Niet laetdunkend, niet hovaerdig,
Openhertig en goedaerdig;
Ongevalst in al uw reên,
Minzaem tegens yeder een.

Wiſt gy, als ik hier wat eet,
Dat ik nimmer zoete beet,
Nimmermeer een dronkje doe,
Of ik wenſch 't u hallef toe.
Heb ik een verſnapering,
Van het een oft ander ding,
Wiſt ghy hoe dat ik dan ſta,
Och! had dit mijn Philida;
Wiſt gy hoe ik trouw en graeg,
's Morgens voor den douw en daeg,
Dicht omtrent uw Wooning blijf;
Als ik eerſt het Vee uyt drijf,
Al mijn Schaepjes blijven ſtaen,
Willen qualijk verder gaen.

Philida. Stil Cloris, zoo my dunkt ik hoor in 't Boſch gerucht.

Cloris. 't Zijn Iagers die te Veld vervolgen 't Wild dat vlucht,
In dicht bewoſſchen ruygt, en door geſpreyde Bomen,
Daer het de grage luſt der winden tracht t' ontkomen;
Wiens viervoetige ſprong, naderd het vluchtig Wild,
Indien het (achter haeld) zijn ſnelle loop eens ſtild;
Dies het in 't Boſch ontwijkt, in holen, ofte kuylen,
De felle Dood-ſteek van der Winden ſcherpe muylen.
Zie daer den Koning zelfs met eenig Hof-gezin,
Vervolgen 't vluchtig Wild, de Boſſchen uyt en in.
Mijn Lief! ik ben verplicht zijn Hoogheyd hier te groeten,

Koning. Gelukkig komt gy my (vrund Cloris) hier ontmoeten;
Dewijl ik af-gedwaeld van and're Edellien;
Op d' onbekende weg kan qualijk uytkomſt zien;
Ten aenzien, ik gedwaeld alhier door Eyk en Linden,
Op mijn verdroogde tong, geen laeffenis kan vinden,
Dies bid ik, Cloris, dat gy my, in deze pijn,
Geleyd daer mijne dorſt eens mach verzadigt zijn.

Cloris. Indien zijn Majeſteyt niet is te zeer gebonden
Aen de gewoonte, dat wat buyten dien gevonden,
Hem geen vernoeging geeft, zoo zal, zoo waert, als Wijn,
Hem niet ons ſchrale drank uyt klare Beekjes zijn;
Maer weet Natuur haer na gelegentheyd te voegen,
Ligt dat ik met mijn dienſt uw Hoogheyd kon genoegen.
Zie daer een friſſche Beek, een zuyvre water-bron,
Met lommer overſchaeuwt, voor 't ſtralen van de Zon;
Zie daer genadig Vorſt, een plaets, daer al te malen
De Herders hunnen drank, (tot laeffenis) uyt halen,
Een drank die noyt Natuur aen eenig deel miſdoet,
Maer door haer zoberheyd ons met gezontheyd voed.

KONING drinkt uyt de Fonteyn.

Koning. Ach! Cloris, ik bevind de ſmaek is niet gelegen
In Hooffche drank; als ik aendachtig overwege
Natuurs voldoening, die door graegte meerder geeft,
Te ſmaken uyt het kleyn, als 't alder grootſte heeft.
Het krachtig nat geperſt, uyt Rijnſchen Muſcadel,
En was my noyt zoo zoet, of aengenaem, als wel
Dit zoete water my gevalt, dat hier komt dringen
Uyt dichte heuvels, en uyt dees Fonteyne ſpringen;
Ten aenzien my het een, (door de gewoont) niet geeft,
Dat door Natuur alleen, het ander by hem heeft.
Ach! Cloris, 't is niet vreemt, dat gyde Hooffche ſtaet,
Ruyld aen een Herders ruſt, die 't Hof te boven gaet;
Daer gy van laſt, van zorgen zijt ontſlagen,
En alle luſt geniet, daer wijze van ons jagen.
Gelukkig die Natuur zoo veel gegeven heeft,
Dat hy, gelijk als gy vernoegd, in kleynheyd leefd;
Gy volgt uw lieve luſt, daer Liefdens wet gebied;

Wy

Wy minnen d' afkomſt, daer de Hoogheyd meeſt op ziet.
Niet Liefde, maer begeert, moet in de Hoogheyd Minnen.
Gy Liefd, daer 't Liefd gebied, uw ſchoone Herderinne;
De Liefd gaet boven ſtaet, ik ſpreek 't geen ik bevin,
Ik voel mijn hert gewond, met Herderinne Min.
Zacht Vorſt, hier dient geveynſd; wil ik mijn wil verkrijgen,
Soo moet ik dan van 't geen ik wil voor dees tijd ſwijgen;
Hoe Vorſt? en wild gy dan uw tochten niet gebien?
Maar volgen zotte luſt, en op uw minder zien;
Dat 's dulle razerny; 't is dan zoo 't is, 'k moet ſtil
In 't veynzen zijn, zoo ik liefds wetten volgen wil;
Indien 't my Cloris-luſt uw heuſheyd yets te vragen,
Zoud ik u ook miſdoen? *Clor.* Ik hoop my zoo te dragen,
Grootmogende Monarch niet min na deſen dag,
Als ik voor dezen my tot u te dragen plach;
Wel wetende dat ik zijn Hoogheyd mach vertrouwen,
Dat gy in al uw doen, u zult aen reden houwen.

Koning. Indien ik, Cloris, wiſt dat ik u vergen zouw,
Yets dat u oorzaek gaf tot ſwarigheyd, oft rouw;
Voor u, oft voor de uw, dees ſchoone Herderinne,
Die gy oft hebt getroud, oft noch op trouw moogt Minnen;
Veel liever had ik mijn verzoeken na gebleven,
Als dat ik oorzaek van verdriet daer meê zoud geven.
Alzoo de tijd zoo loopt, dat ik my voor een tijd
Moet ſcheyden uyt het Rijk, en dat geen uytſtel lijd.
Wijl mijn beſloten reys tot het gemeene beſte,
En d' uur van mijn vertrek geloopen is op 't leſte;
Soo is, dat ik 't gebied wel overgeven wouw,
U, die mijn zaken weet, en die 'k er toe vertrouw.

Cloris. Grootmogend Vorſt, en Heer; goetwillig ik beken,
Dat ik gehoorzaemheyd zijn Hoogheyd ſchuldig ben;
Ia 't zy met welke dienſt ik u te pas mocht komen,
Al waer 't in Doods gevaer, zoo zoud ik nimmer ſchromen,
Voor uwe Majeſteyt te ſtellen my en 't mijn,
Om u in alle nood een trouwe hulp te zijn;
Alleen van het gebied zoek ik te zijn ontſlagen.

Koning. Mijn wenſch is machteloos; ontbreekt u het behagen.

Cloris. Mijn machtelooze macht behaegt te doen uw Wet.

Koning. Die vry van wetten is, ik geene wetten zet.

Cloris. Daer leefd geen onderdaen, oft is aen Wet verbonden.

Koning. Een dienaer buyten dienſt werd wetteloos bevonden,
In zaeken die de plicht van dienaers wet aengaen,
Waer in gy my genoeg voor deſen hebt voldaen;
Dies moet het door geen wet, oft geenſins door gebieden,

Maer

Maer uyt een goede wil alleenelijk geſchieden,
En zoo u die ontbreekt, ik maek 'er door geen wet.
Cloris. 't Is billik ik mijn wil naer uw behagen zet.
Koning. 't Is billik dat gy 't laet, zoo gy 't u acht tot ſchade.
Cloris. 't Is billik dat ik wil, onwillig, 'k zoek genade.
Koning. 't Is billik, Cloris, ik van mijn verzoeken ſwijg,
Ten aenzien ik berouw van dit mijn voorſtel krijg;
Beſt blijft gy by uw Lief. *Clor.* Die (hoop ik) zal 't genoegen,
Dat ik na's Konings dienſt, my dienſtig zoek te voegen.
Koning. Wel Cloris! ſpreek met haer, en zoo gy 't raedzaem raemt,
Dat gy een korten tijd maer in't gebieden quaemt,
Gedienſtig zoud gy tot beloning my bevinne;
Ha! wel te recht geveynſd; tot voordeel van de minne.
Was Cloris maer ten Hoof, ik maekte haeſt dat mijn
Begonnen Min, vernoegt aen d' Herderin zoud zijn.
Cloris. Hoe zegt gy mogend Vorſt? *Kon.* Niet Cloris, dan dat ik
Uw komſt verwachten zal, dies ik my voorder ſchik. *'t Samen Binnen.*

CLORIS, PHILIDA.

Cloris. Dewijl de tijd zoo loopt (mijn Lief) datik niet ken
Ontzeggen 's Konings dienſt; daer 'k aen verbonden ben;
Soo is 't, dat ik als nu, mijn Engeltje! mijn waerde!
Mijn voorgenomen reys op 't ſpoedigſt zoekt t' aenvaerden;
Om my (zoo haeſt ik kan) by u te voegen; ſtel,
Stel u geruſt, ik zeg, mijn Engeltje, vaer wel.
Doch eer ik noch vertrek, hoewel met droeve ſmerten,
Neem (bid ik Philida) mijn beede doch ter herten;
In 't afzijn, laet mijn Ziel beheerſchen uw gedacht,
Gelijk ik met het mijn by u te wezen tracht;
Denk aen de Liefd, mijn Lief, die ons t' zaem heeft verbonden;
Laet buyten onze Liefd, geen Liefde zijn gevonden.
Mijn Lief, ik zeg vaer wel. *Phil.* Ach! Cloris, 't valt te ſwaer,
Dat wy dus ſchielijk moeten ſcheyden van malkaer;
Ach! Cloris, kunt gy dus uw Philida vergeten?
Ach! Cloris, looft het vry, indien ik had geweten,
Dat gy zoo haeſt van mijn geſcheyden had, ik meen
Ik in beloftenis met u noyt waer getreên;
Ik dacht, dat u het Hof niet meer en kon vermaken,
Maer dat gy 't voortaen zoud (om myn ent wil) verzaken,
En met mijn ſlechte ſtaet u ſtellen wel vernoegt,
Met mijne Schaepjes, van de Goôn my toegevoegd;
Mijn Schaepjes, die door rouw van hare Herderinne,
Druyloorig zullen gaen, ach! Cloris, nu ik minne,
Zoo minne, dat ik (laes!) nauw levend blijven ken,
Indien ik niet verzeld, met u (mijn Cloris) ben;

Doch, nu 't zoo is beſtemt dat gy van my moet ſcheyden,
Wenſch ik, dat u de Goôn (mijn Lief! mijn Ziel) geleyden,
En houd in uw gedacht, mijn Lief, mijn laetſte beê,
Draegt in uw Zieltje, Lief, mijn lievend Zieltje meê.

Cloris. Mijn lief, mijn Ziel, mijn hert, mijn ruſt, mijn luſt, mijn leven,
Om uwent wil vind ik my nutter hier gebleven,
Als dat om 's Konings dienſt ik my ten Hoof zoud ſpoên,
Indien ik daer meê kan uw lieve Liefd voldoen.

Philida. Ach neen! nu 't is beſtemt, nu laet het zoo geſchieden,
Maer keert zoo haeſt gy kunt. *Clor.* Ik zal na uw gebieden,
(Mijn Lief, mijn afgodin) my voegen; op dat ik
In 't lieve minnen my na uw believen ſchik;
Had ik geweten dat het my zoo ſwaer zou vallen,
Al 't Koninglijk verzoek waer aen my niet met allen;
Doch nu 't zoo is gezeyd, drijft mijn beloft my voort,
Mits ik, mijn Engel, ben niet beter als mijn woord;
Dewijl 't dan zoo moet zijn, een kusje voor 't vertrekken,
Een kusje, ach! mijn Lief, mijn uytverkoren Ziel!
Ha! vlugge tijd, wild doch uw teye dagen rekken,
Soo lang ik voor het beeld van mijn beminde kniel.
In 't af zijn vluchtig vlied, de dagen maekt tot uuren,
Het zoet verlangen van mijn lieve Lief voldoet,
O min! begonſtigt my; Liefd, wild my vorder ſtuuren,
Op dat Liefd aen mijn Lief, Liefds lieve luſt haeſt boet.

Philida. Vaer wel mijn Lief vaer wel, vaer wel, mijns Ziels beminde,
Ik zal van dag, tot dag, hier onder deze linde,
Vernieuwen door 't gedacht, ons zoete vryery;
En u, van uur, tot uur, verwachten weêr by my;
De zoete morgen ſtond en zal zoo dra de roozen
Door 't ſtralen van de Zon, op 't çierlijkſt niet doen bloozen,
(Als noch de zilv're dau bepereld Bloem en Kruyd)
Of ik zal al mijn Vee, en Schaepjes drijven uyt;
Soo lang zy weyden, zullen weyden mijn gedachten,
En tot de nare nacht begind, uw komſt verwachten.
Als 't immers wezen moet, vaer wel, dan Lief, vaer wel.

Cloris. Uw beeltenis ik in mijn Siel meê dragen zel,
Mijn Philida! ik ga, blijft gy de Goôn bevoolen.

Philida. Ik ga, en zie waer dat mijn lieve Schaepjes dooler. *Binnen.*

VYFDE HANDELING.

KONING.

DE gaven van 't geluk, my dus lang toegevoegt,
Met grage luſten zijn tot noch by my ontfangen,
Soo dat my aen de gonſt van het geluk genoegt,
Genoegen nochtans, krijgt al weêr een nieuw verlangen.

Hoe

Hoe komt het doch, ô Goôn! dat gy die 't meeſte geeft,
Daer hy, die 't minſt geniet, noch toond het meeſt genoegen?
En die door uwe gunſt, het meeſt ontfangen heeft,
Sich vaek tot dankbaerheyd het alder minſt zal voegen;
Die al heeft wat hy wenſcht, noch dikmaels meer ontbreekt,
Als die, die niet en wenſcht, nochtans wel zoud behoeven;
Mits hy (die 't alles heeft) van geen genoegen ſpreekt,
Maer hoe veel dat hy heeft, te meer leeft in bedroeven.
Die al heeft wat hy wenſcht, ontbreekt noch veel tijds yet,
Enhy (dien veel ontbreekt) zal nochtans niet meer wenſchen;
Die veel heeft, en meer wenſcht, zulks al te veel men ziet
Gebeuren, aen 't geſlacht der ſterffelijke menſchen.
Den een die volgd Natuur, en d' ander volgd een Wet;
Wie onder Wetten ſtaet, die is gelijk verbonden.
Want door Natuur de menſch, meeſt op 't begeeren let,
Daer den vernoegden houd de overvloed voor zonden.
Als ik my recht bedenk, te veel en kan niet baten,
Soo doen die dan verr' beſt die haer genoegen laten;
Wanneer behoeftigheyd werd van 't geluk voldaen,
En het genoegen neemt voor zoete welluſt aen.
't Gezin zich wat vertrek. ben ik nu niet alleen?
Om van mijn zoete Min te ſpreeken, zoo 'k het meen;
O Min! ô Philida! die my in Min doet branden,
Soo zeer, dat ik de Kroon, beſmetten moet met ſchanden.
In Cloris ſchijn zal ik betrachten, Herderin,
Uw zoete Maegdom te verkrijgen, door de Min;
Ha! Cloris, aen uw komſt zal al mijn Min-luk hangen,
Want voor een wijl tijds zult gy wezen mijn gevangen,
In hechtenis geſteld; tot dat ik heb volbrocht,
Mijn voorgenomen daed, en grill'ge Minne tocht;
Ik hake na de uur van mijn gewenſte minne,
Die ik te bluſſen hoop, aen Cloris Herderinne,
Cloris uyt. Daer komt hy, maer hem is de waerom onbewuſt,
Sijt Cloris wellekom, 't is my een groote luſt,
Ik u zoo vlijtig zie volbrengen mijn begeeren,
Soo 't u believen zy, laet ons ten Hove keeren.
Cloris. Al wat den Koning wil van my hebben gedaen,
Dat neem ik als een Wet tot zijnen dienſte aen. *Binnen.*

KONING.

Koning. Ha Min! wat doet men niet om aen uw luſt te raken?
Nu diend geen tijd verzuymt, om voorgenome zaken
Te brengen tot een eind; nu heb ik Cloris vaſt,
Waer door mijn grage luſt te meer, en meerder waſt,
Om mijn ontſteken Min aen Philida te boeten,
Indien dat zy my mogt hier in dit Boſch ontmoeten.

Waer ik my veynzen zal, (in zulk een ſchijn gekleed)
Als of ik Cloris waer; ik ga en maek my reet,
In alles zoo gelijk, dat Philida van beyden,
Den een voor d' ander niet zal kunnen onderſcheyden;
En onder dit beleyd zal mijn ontſteken Min,
Betrachten Mins genot aen Cloris Herderin.
Ik ga; om tot een eynd op 't ſpoedigſte te komen,
Van 't geen ik (door de Min) by my heb voorgenomen.

CLORIS in de gevankenis, ſpreekt aan den Konink.

Cloris. Wat hebt gy, mogend Vorſt, toch in de zin met my?
Wat waend zijn Majeſteyt ik een verrader zy?
Wel anders is 'er aen mijn trouwe dienſt gebleken;
Wat leydmen my te laſt? toond (bid ik) eenig teken,
Waer in ik heb miſdaen; op dat ik klaerlijk mach,
Mijn al t' onnooſle ſtraf doen komen aen den dag;
Onſchuldig ſluytmen my dees boeyens om de handen;
Onſchuldig werd mijn eer bevlekt met deze ſchanden,
Geen recht, maer groot geweld werd Cloris aengedaen,
En valſchelijk onthaeld, en op het Hof ontfaen;
O valſch en ſlim bedrog! wie zal zich voor u hoeden?
Wat hebt gy voor met my? ſpreek, en beſcherm de goeden,
Straf die, die ſtraf verdiend; en volg der Goden Wet,
Op dat gy 't heylig recht, ô Koning! niet beſmet,
Met zoo onnooſle ſtraf, door wraek van die my haten,
En mogen vreedig my, in kleenigheyd niet laten;
Kan ik noch niet voldoen? daer ik door eer van kracht,
Niet na de hoogheyd, maer na lage ruſte tracht?
Of gund men my die niet; hoe zal ik my dan dragen,
Dat ik mijn haters mach (ô hooge Goôn! behagen?
Ik kniel eerbiedig neêr voor uwe Majeſteyt,
Om weten wat mijn vroom gemoed werd opgeleyd;
Dat zich in dienſten van 't gemeen zoo heeft gequeten,
Het geen zijn Majeſteyt, indien hy wil, kan weten;
Wat dienſten zijn 'er voor 't gemeene nut verzocht,
Die Cloris niet en heeft met grage vlijt volbrocht?
Wat prijkel, wat gevaer, wat Liefde? ja mijn leven,
Heb ik ten offer aen 't gemeen, en u, gegeven.
Is dit den loon daer van? hoe Vorſt, vertrouwt gy my,
Dat ik zoo ſnood een ſchand tot ſtraffe weerdig zy?
Vertrouwt gy Cloris toe yets by der hand te nemen,
Dat hem van Godes Wet, en d' eere zou vervreemen?
Vertrouwt gy Cloris toe te doen zoo ſnood een daet,
Die noyt een eerbaer hert het vroom gemoed toelaet;

O neen!

O neen! 't is verr' van daer; noyt zal 't de daed betoonen;
Noyt zal 'er zulk geſpuys in Cloris boezem woonen;
Noyt zal ik ſchuldig zijn bevonden in het geen
Dat men my leyd te laſt; ik offer mijn gebeên,
Om eens de oorzack van mijn ſnoode ſtraf te weten,
En wat ik heb miſdaen, oft waer in niet gequeten,
Gelijk een vroom gemoed betaemt; mijn hater ſpreekt,
Waerom dat gy (met ſtraf) u dus op Cloris wreekt.

Koning. De zaek loopt geen gevaer; uw gramſchap toomd met reden,
En ſteld u Cloris voor een korten tijd te vreden;
Ik zal u zaken zelfs gaen nemen by der hand,
Ik zelver, Cloris, zal verdedigen de ſchand,
Die men uw heuſheyd doet; zoo 'k uw onſchuld beſpeure,
Sal hy, die u dit doet, zijn doent, op 't hoogſt betreuren;
Dies peyd u dan met hoop, dat ik in alle vlijt
Voorſtander van uw eer zal zijn voor deze tijd. *Binnen.*

PHILANDER, in Kluyſenaers kleeding.

Philand. Dewijl 't gerucht ontdekt, dat Cloris is gevangen,
Bevind ik my op 't hoogſt gedreven, van 't verlangen,
Om hem te ſpreken; op dat ik mach onderſtaen,
Waer in hy heeft verbeurt, oft wat 'er is miſdaen;
Hier ben ik by de plaets daer Cloris zit beſloten.

Cloris. Wie daer? *Phil.* Een die van u veel vrundſchap heeft genoten,
En zoekt u, lieve Vrund! weêr vrundſchap aen te doen,
Ia u (zoo 't helpen kan) met alle trooſt te voên.

Cloris. Wie zijt gy, zeg my dat? *Phil.* Philander! die u heden
Verſchijnd, in dit gewaed, om zonderlinge reden;
Vrund Cloris! ach! ik ben op 't hoogſt met u begaen,
Ik bid u, zeg my doch, waer in hebt gy miſdaen?
Wat leyd men u te laſt? *Clor.* Dat kan ik u niet zeggen,
'k Heb zelfs verlangen wat men my te laſt zal leggen,
'k Ken mijn gewiſſe vry van d' alderminſte ſchuld.

Philand. Soo is uw beſte hulp een Goddelijk geduld;
Men kan wel voor een wijl de waerheyd doen verdrukken,
Waer door de boze zoekt zijn quaed te doen gelukken;
Maer, 't ga zoo 't wil, mijn Vrund! de waerheyd die beklijft,
Sy is gelijk het vet, dat altijd boven drijft;
Wie vry is van de daed, die kan geen leugen hind'ren.

Cloris. De leugen kan de Eer der Vromen niet vermindren,
Voor zoo veel als 't gemoed voor God onſchuldig zy;
Wat dit belangt, ik ſweer 't, dat ik onſchuldig ly;
Doch! d' oorſpronk van mijn ramp, en dat onſchuldig lijden,
Schrijf ik den Koning toe; mits mijn gedachten ſtrijden

Heel tegen zijn beleyd; en beelden my vaſt in,
Dat hy tot Philida ontſteken is in min,
Ik ſpeur 't aen al zijn doent, hy zoekt mijn Bruyd te ſchennen,
't Gun my zijn redenen te recht getuygen kennen.
Mijn vrund! ik moet aen u zijn voorſtel doen verſtaen,
En hoe den Koning heeft met my te werk gegaen;
Gy weet, hoe ik (in min met Philida verbonden)
Mijn opperſte vermaek in haer by wezen vonde;
En eens als ik met haer zat in het boſch verzelt,
Begaf den Konin zich te jagen op het veld,
En komende by ons, was dit al zijn begeeren,
Dat ik een korten tijd ten Hovewaert zoud keeren,
Om het gebied zoo lang te oeffenen, als hy
Uytlandig wezen moſt, ter oorzaek zoo hy my
Berichte, dat hy zich om eenige landszaken
Op 't aller ſpoedigſt moſt te reyzen vaerdig maken;
Ik ben door 't aenzoek toen van zijne Majeſteyt
Bewilligt, dies ik hem 't verzoek heb toe gezeyd;
Hier komende, doet my den Koning (tot mijn ſchanden)
In boeyens ſluyten, en met ketenen mijn handen
Belaſten, als of ik op 't hoogſte had miſdaen,
Gelijk ik niet en heb, maer ach! ik ben begaen.
Dat onder dit beleyd, den Koning zal betrachten,
Mijn kuyſche Herderin, on-eerlijk te benachten;
En dat in ſchijn van my, dit leyd my op de Leên,
Dies bid ik, waerde Vrund Philander, dat gy heen
Op 't ſpoedigſt keeren wild, om onheyl woor te komen,
't Geen ik vertrou den Koning vaſt heeft voorgenomen;
Spreekt gy mijn Lief, ik bid (naeſt lieffelijke groet,)
Van mijnent wegen haer die droeve bootſchap doet
Ik zal met hoop op God, een goede uytkomſt wachten,
En zegt mijn Philida, dat zy uyt mijn gedachten
Noyt oogenblik en is; dat ik door liefd, en pijn,
Op 't hertelijkſt verlang om weêr by haer te zijn.

Philand. Ten aenzien dit bedrog, ten aenzien deze treken,
Zal aen mijn dienſtigheyd, Vrund Cloris, niet ontbreken;
Ik zal met alle vlijt een middel zoeken gaen,
Waer door dat ik u hoop van deze laſt t' ontſlaen;
Mijn trouw zal ik (mijn Vrund) u in den nood doen blijken,
Zoo, dat gy daer in noyt koſt vinden mijns gelijken;
Stelt u geruſt, ik ga, en maek door mijn beleyd,
Dat gy haeſtwerd verloſt. *Clor.* Den Hemel u geleyd. *Binnen.*

PHI-

PHILIDA.

Wat vreugd, wat ziels vermaek, wat herts verquikking geeft
Ons d' aengename Mey! door wien het alles leefd
In blye blyheyd, dat 'er leven heeft ontfangen;
Door 't zoet vertoonen, van uw rood gebloosde wangen
Godin des dageraads, verrijkt met Phœbus gloed,
Zoo dat gy Bosch en Veld zeer çierlijk çieren doet;
O aengenaam vermaek! van zoete zomer dagen,
Die 't dor geboomte doet weêr nieuwe vruchten dragen;
En çiert de telgjes op met groên bepronkte blaên,
En in de zoete Mey neemt nieuwe spruytjes aen;
't Zoet geurig kruytje dat zich spreyd hier langs de velden,
Kan ons 't getuygenis van uwe zoetheyd melden;
Verstreke Lenten! die met uw verliefde rey,
De blye boodschap brengt van d' aangename Mey;
Een tijd, een zoete tijd, een tijd, die men mach noemen,
Een veeugde voor de Ziel, door 't çierzel uwer Bloemen;
De kruyden zoet van geur, die gy te voorschijn brengt,
Die zijn met alle vreugd, en zoetigheyd vermengt;
O aengename Mey, die Velden, en Rivieren,
Die Bosschen vol geboomt, met schaterende dieren,
Het oog, en oor verleent, waer door d' aenschouwers hert,
In 't hooren, als in 't zien, met vreugd ontsteken werd;
Aenziende 't schoon gebloemt, de Bosschen en de Boomen,
Gebergte, en valley, met klare water stroomen,
En ruyschend zoet gedrang dat door de Bergen vlied,
En uyt de beekjes steets zijn snelle driften schiet;
Aenziende 't pluymgediert, met volle kropjes uyten,
Een zoet getierelier' en lieve deuntjes sluyten;
Wat hert verheugd zich niet, wanneer het maer aenschoud,
Hoe dat het zoet gediert (gepaert) te zamen houd,
In 't lust gebruyken; zoo dat mijn verliefde zinnen,
Als door een voorbeeld, doen gedenken aen mijn minne;
Min die ik Cloris draeg, wiens afzijns bit're smert,
Benauwt mijn droeve Siel, bekneld dit ted're hert;
Elk uur dunkt my een dag, de dagen lange jaren,
Door 't by zijns zoet verlang, om met mijn lief te paren;
Maer laes! wat is 't? of ik om Cloris min mijn tijd,
Met vruchteloos beklag, in treurigheyd verslijt;
Als 't anders niet en mach, verandert dan gedachten,
De droefheyd in vermaek, van Cloris te verwachten,
Met aengename hoop verzekerd van zijn trouw,
Aen wiens oprechte grond ik my geankerd houw;

Gelijker-

Gelijkerwijs een Schip van d' Haven afgedreven,
Sich zal aen t' Anker op een goede reê begeven,
Tot dat bequame tijd en wel gelegen wind,
Den Schipper dienſtig tot ſijn reys, na 't onweer, vind;
Soo zal ik, Cloris, ook gelegentheyd verbeyden,
Tot u de Goôn by my, weêr lukkelijk geleyden.
Dies wil ik gaan „ van telg en blaên,
Het alder keurigſt keuren,
Cieren een hoed „ van bloempjes zoet,
En alderley koleuren;
Die ik, door min „ aen de Godin,
Ten Offer zal gaen dragen,
Kom Flora by „ en hellip my,
Voldoen mijn welbehagen.
Vuld gy mijn ſchoot „ met Roosjes rood,
Die ik aen een zal hechten;
Kom Flora by „ en hellip my,
Mijn Lief een kransje vlechten.

Zy vlecht een kransjen, zittende onder de Bomen; onder-tuſſchen komt den Koning, in kleeding van Cloris.

Koning. Wie zoud nu niet vermoên als of ik Cloris waer?
Ey! voegt in deſe ſchijn, ô Goden! my by haer,
Nu ik verzekerd ben, dat Cloris niet zal komen,
Waar door verhinderd werd, 't geen ik heb voorgenomen;
Vergund my (Cypria) dat ik zoo veynzen mach,
Dat doch mijn zoet bedrog noyt kome aen den dag;
Godin, vergund my doch, de zoete brand van minne
Na wenſch te bluſſchen, aen de ſchoone Herderinne;
Wiens ſchoonheyd brengt te weeg, dat ik in dit gevaer
Mijn zelve ſtellen ga, en dat alleen om haer;
O Min! ô zoete min! wat hebt gy looze treken,
Met wat een liſt kunt gy u zoet bedrog beſteken?
O min! ô zoete min! die 't machtigſt hert ontmand,
En in de wijſte menſch de reedlijkheyd verband;
Want wijſheyd, wet, nocht reên, de Liefde kan verwinnen.
Ha! Vorſt; zult gy 't beſtaen? ach! derft gy 't wel beginnen?
Beginnen! waerom niet? de zaek zoo wel beleyd,
En heeft in 't alderminſte deel geen ſwarigheyd;
Vaer met uw voorneem voort, vermy het nabedenken,
Dat door kleynhertigheyd, een goede zaek kan krenken;
Alleen gedenk ik nu met vreugde aen de pijn,
Die door de min (hoop ik) haeſt zal geeyndigt zijn;

Wanneer

Wanneer ik Philida omhels, en mijne lusjes
Op 't alder zoetſt betoon, met honderd duyzend kusjes,
Ey kusjes! waer op ik wel duyzend deuntjes queel,
Terwijl ik met de hand uw blanke borsjes ſtreel,
Die zelfs't Albaſter wit in ſchoonheyd doen beſchamen,
En voor de reſt zal my het zeggen niet betamen,
Als ik met haer alleen (ſtil achter 't dichte groen,
In zoete minne tocht) mijn luſten zal voldoen;
De leden ſidd'ren my, 't ſchijnt dat zy mijn ziet komen
(Met Bloempjes bezig) gins van verre by de Bomen,
Ach! Venus, ſtier mijn tong, op dat 'er niet ontbreek,
Wanneer dat ik met haer (in ſchijn van Cloris) ſpreek;
Mijn Lief, mijn Philida, de Goôn my dus verr' brochten
In mijne wederkomſt, veel eerder als ik dochte;
En zijt met deze kus mijn Engeltje gegroet.

Philida. Zijt wellekom mijn Lief, mijn lievend Zieltje moet
Getuigen u mijn Liefd, vermengt met duyzend lusjes,
Die gy genieten zult met aengenaeme kusjes;
Nu haek ik na die uur, nu wenſch ik om den dag,
Dat ik met u (mijn Lief) in d' Echt ver-eenen mach.

Koning. Zoo haeſt en zal des tijds gelentheyd niet dienen,
Zoo haeſt 't geluk ons geen bequaemigheyd verlienen,
Of mijn verliefde Ziel, door wettelijke trouw,
Zal trachten Philida te maken Cloris Vrouw;
Doch eer die tijd genaekt, mijn hert ſmoort in verlangen
Zoo zeer heeft my de Min in uwe ſchoont gevangen,
Dat Liefde, die gy, Lief, tot uwe Cloris draegd,
De oorzaek is, dat hy u om een beede vraegd;
Wat vraeg ik? (Ziels voogdes) voor wien ik neder kniele,
En noem mijn waerde bruyd; de Ziele van mijn Ziele;
Die ik als minne ſlaef, vley, ſmeek, uyt Liefde bid,
Dat gy hier in het groen by my wat neder zit.

Philida. Hoe zoud ik u (mijn Lief) die beede niet vergunnen?
Hoe zoud ik (Cloris) u mijn Lief dat weyg'ren kunnen?
Zoo ik u daer meê kan (mijn Lieffte) vriendſchap doen,
Zal ik wat aen u zy gaen zitten hier in 't groen.

Koning. Ach! Philida mijn Lief. *Phil.* Stil Cloris, houd uw handen.
Koning. Ey Liefje! *Phil.* Niet te ſtout. *Kon.* De minne doet my branden.
Philida. Ey Lieffte! dooft de brand van uw ontſteken Min;
Houd luſt zoo lang in toom, als ik u eygen bin
Door wettelijke trouw. *Kon.* Mijn waerde uyt-verkoren,
Heeft Cloris u zijn trouw (mijn Engel) niet geſworen?
Wat trouwe wild gy meer. *Phil.* Een Goddelijk verbond.

Koning. Ach! Philida, mijn Lief, hoe kan uw lieve mond

Soo harden vonnis, op mijn zoete lusjes, ſtrijken?
Heeft Cloris u zijn trouw, mijn Engel! niet doen blijken?
Heeft Cloris niet verſmaed het Hof, om uwe Min?
Heeft Cloris niet getoond hoe zijn verliefde zin,
Geen ſchat, geen eer, geen pracht, oft yetwes kan vermaken,
Als Philida alleen? waer wild gy vaſter zaken?
Wat weygerd gy de luſt te geven haren eyſch,
Ontzegt mijn zoete min uw aengename vleyſch?

Philida. 't Voegt niet, mijn zuyv're ſchoot met mins onreine hette,
Voor dat wy zijn gepaert, met minne te beſmetten;
Maer als wy (door de trouw) in d'Echte zijn vergaerd,
Soo wil ik Liefdens luſt voldoen na Liefdens aert.
Wat is de min? eylaes! een voedzel van quâ luſten,
Die een oprechte Ziel, belet in God te ruſten;
Een voedſter van bedrog, een oorſpronk van ellend,
Een dief-eg van de eer, die maegden kuyſheyd ſchend;
Een doolhof vol verdriet, een welluſt zonder vreugde,
Een zoetheyd zonder zoet, een kanker in de deugde;
Een broedzel van veel zond, wiens luſt het vleeſch bekoord,
Een beul, een dwingeland, die zelfs de liefde moord.
Soo Cloris my bemind, hy moet met my bekennen,
Dat mins gebruyken is oprechte Liefde ſchennen;
Het is Liefds rechte aert dat zy de min verſmaed,
Eer dat het recht gebruyk van d'Echt de luſt toelaet;
Is 't (Lief) dat gy my mind, gy moet de luſt verwinnen,
Soo niet, en is 't geen Liefd, maer prikkeling van minne,
Die gy (bid ik) mijn Lief! uyt uwe zinnen zet,
En na de trouw, voldoet Liefds luſt, door heyl'ge wet.

Koning. Hoe kund gy doch de luſt van minne tegen ſpreken?
Is Cloris vaſt verbond niet trouw genoeg gebleken?
Ten is geen min; 't is Liefd als luſt op trouw geſchied,
Maer dat is min, die luſt betracht, en trouwen niet;
Maer Cloris zoekt met u, en anders geen te trouwen;
Van wiens beloften gy verzekerd u meugt houwen.

Philida. Weet, Cloris, dat die geen die trouwe Liefde draegd,
En voerd een heuſch gemoed, noyt vergen zal een Maegd,
Dat zy haer ſchoot misbruykt, om min haer luſt te toonen,
Voor dat de wet van trouw, de luſten doet verſchoonen;
Hoe ſchoon dat gy met ſchijn uw reden (Lief) bekleed,
Ach Cloris! in der daed en is het niet een beet;
Schoon ik verzekerd ben, dat gy beloofde trouwe,
My hebt geſworen, al uw leven lang te houwen,
En ik, onechteliik, met u niet ben vereend,
Waer op dat u 't genot mijns minne waer verleend;

En

En ik in deze ſtaet een vrucht van u mocht dragen,
Wat waer mijn leven dan een hel vol wreede plagen?
Van yeder een veracht, getreden met de voet,
Gelijkerwijs men een oneerbaer Vrouwe doet.

Koning. Wat, wild gy uw beloft dan breken? dat 's te ſchandig,

Philida. Soo gy dit ſchandig heet, zoo zijt gy onverſtandig;
Is Cloris van dien aert, is Cloris zoo gezind?
Soo rouwt het my, dat ik oyt Cloris heb gemind;
Weg hater van mijn eer, zijn dit uw Hoofſche treken?
Die buyten ſchoon, maer vol bedrog inwendig ſteken;
Mijn Liefd verkeerd in haet, ik Liefden u wel eer,
Maer wild gy die weg in, ik Lief u nimmermeer.

Koning. Gy Liefd, oft Liefd my niet, ik volge mins gebieden?
En wat mijn minne wil, dat wil ik zal geſchieden;
Ik wil mijn wille doen eer gy van hier vertrekt,
Al zouden al de Goôn tot wraek zijn opgewekt,
Den ſtrengen donder God en zal met al zijn wetten,
Mijn voorgenomen luſt niet breken oft beletten;
En hy die 't afgronds rijk heeft eeuwig in gebied,
Die lacht 'er zelver om, en wil dat het geſchied;
Daer helpt noch dit nocht dat, gy zult voor dit mael moeten
U neygen na mijn wil, mijn geyle tochten boeten;
U lichaem dat en zal niet ruſten door de Dood,
Voor dat mijn minne luſt haer wil heeft van uw ſchoot;
Niet eer zal u de Dood ter aerden neder vellen,
Voor dat de luſten my hier in te te vreeden ſtellen;
Niet eer heb ik mijn wil, niet eer ben ik voldaen,
Voor dat gy mijn begeer hier in hebt toegeſtaen;
Mijn handen zullen eerſt omhelzend u vermaecken,
Mijn lippen zullen eerſt bedrukken uwe kaeken;
Niet eer en zal de dood verminderen uw rouw,
Eer u mijn manne kracht, gemaekt heeft tot een Vrouw;
Sa voeg u na mijn wil, ik heb het voorgenomen.

Philida. Ach! goede Goôn, waer toe is Cloris doch gekomen?
Ach! Goden, zal mijn eer door Cloris zijn geſchent?
Ik hoop niet Cloris, dat gy zoo onzinnig bent;
Ach! Cloris, ik en kan in 't minſte niet geloven,
Dat gy my tegens dank mijn kuyſcheyd wilt ontroven;
Eer dat geſchied, ik bid, dat my mach zijn verleend
Als dat een wreede dood my 't vleeſch ſtroop van 't gebeent;
Is u verſtaelde hert van eenige medoogen?
Bevrijd mijn eer, en doet my ſterven voor uw oogen;
Geen Maegd bemind haer eer, indien zy niet en kan
Onkuyſche handeling weêrſtaen van eenig man;

Dies Cloris kniel ik neêr, geboogen voor uw voeten,
Ach! wild door mijne dood uw heete tochten boeten;
Medoog door mijn gebeên, laet my van oneer vry.
Koning. Het kan niet zijn. *Phil.* O Goôn! hebt deerenis met my,
Waer mede zal ik doch rechtvaerde Goden ſtrijden?
Wat wapens zullen my in dit verdriet bevrijden?
Wat weerſtant zal ik doen? ik ben een Maegd alleen,
Die van geen vechten weet, als met een droef geween,
En yſſelijk gekerm, het nare Boſch te vullen,
Daer my geen menſchen, ach! te hulpe komen ſullen;
Is vleeſch-luſt dan zoo ſtreng, eer-dievery zoo groot,
Dat ikze niet en kan weêrhouden met de dood?
Is geyle vlam zoo hoog, dat ik die ondertuſſchen
Met volle overloop van tranen niet kan bluſſchen?

Was oyt tyran zoo wreed, en bitter van gemoed,
Dat hy geen Maegden eer, wil ſparen om haer bloed?
Gewillig, Cloris, ach! wil ik mijn bloed uytſtorten,
Wild doch in 't minſte deel mijn eere niet verkorten;

Oot-

Ootmoedig kniel ik neêr, en bid u Cloris aen,
Dat gy uw oogen wild medogend op my ſlaen.
Koning. Meent my uw ſlim beleyd met zulk een ſchijn te peyen;
Meent gy geblinthokt my van 't ſpoor ſoo af te leyen?
Dat zal, nocht kan niet zijn, dus Philida ſwijg ſtil,
En doe in deze zaek mijn wetten na mijn wil;
Wat let my, dat ik niet verzadig minne dorſten,
En ruk de kleeders op voor uw ſneeuw witte borſten?
Wat let my dat ik u ter aerden niet en vel?
Mijn lieve luſt voldoe, die ik haeſt boeten zel.
Philida. Ach! Cloris, ach! bedaer,
Koning. Zijt Philida te vreden.
Philida. Ach! laet my ongeſchend.
Koning. 't zijn al verlooren reden,
'k Heb lang genoeg gewacht.
Philida. O Goden! geeft mijn raed.
Koning. Wat zucht gy? *Philid.* Dood my ach!
Koning. Dat's al vergeefs gepraet,
Zit neêr. *Philid.* Ach! laet my ſtaen.
Koning. Gaet voort, je moet. *Philid.* Ey niet!
Koning. Nou, nou. *Phil.* Oy meê! *Kon.* Kom aen.
Philida. O booſwicht van mijn vlied.
Koning. Hoe dus (*Philid.* O Goôn! *Kon.* Wat is 't?
Philida. Bedaer. *Kon.* Welaen. *Philid.* Mijn eer!
O almogende Goôn! gedoogd het nimmermeer.
Gy zult my Cloris noyt in eer, en faem verdrukken,
Al zoud gy my dit hert uyt deze boezem rukken;
Gy zult my Cloris noyt doen komen tot dien val,
Soo lang een druppel bloeds in d' aders blijven zal.
O Goôn! ô goede Goôn! aenhoord mijn droevig kermen;
Ach! zoo 't uw wille is zoo wild mijn eer beſchermen;
Of is het in uw macht, zoo ſterrik mijn geklag,
Dat ik zijn boos opzet met tranen breeken mach;
Behoed mijn zuyverheyd door Goddelijk vermogen,
Dat ik mijn vyand mach bewegen tot medogen;
De vyand van mijn eer, de roover die mijn prangt,
Om yets waer aen mijn eer, ja zelfs mijn Ziele hangt;
Bevrijd my voor dit quaed, gy weet het goede Goden,
Ik ſterf veel liever, als t' ontheyl'gen uw geboden;
En ſterf ik niet (ô Goôn!) maer werd de daed vervult,
Ik neem u als getuyg, ik zondig zonder ſchuld.
Nu dan, ik ben getrooſt van beyden een te kiezen,
Het zy mijn leven, of mijn eere te verliezen;
Het leven voor de eer, zoo toond mijn kuyſch gemoed,

Dat d' eer behoord te gaen, voor leven, goed en bloed.
Gy Cloris, nimmer zult tot uwen wil geraken;
Gy Cloris, zult my noyt uw Hoer, nocht boele maken;
Doet alles wat gy wild, ik zal my voor mijn eer,
Met Vrouwelijke kracht gaen ſtellen dan ter weer.

PHILANDER uyt

Koning. Holla; wie zien ik daer? 't is raedzaem ik vertrek, *Binnen.*
Eer yemand, die 'er leeft, mijn boos beſluyt ontdek,
Philida. De Goden hebben u, ach Vader! hier doen komen,
Het leven, oft mijn eer, waer, zonder u, genomen.
Ik zie, die God vertrouwt, al is hy vaek in nood,
Omcingeld van ellend, beſtreden tot der dood,
In d' alderſwaerſte druk, die hem mach overvallen,
Die zegik, God vertrouwt, en ſchaedhet niet met allen;
Philand. Gods vrees, is 't eenig ding, waer uyt alleen ontſtaet,
Een welluſt en een vreugd, die 'tal te boven gaet;
Die zich in handen van dien Leydsman heeft bevoolen,
Wat wegen dat hy gaet, hy zalder nimmer doolen.
Lukzael'ge Herderin, waer uyt was doch ontſtaen,
Het Prijkel van uw eer, oft leven, te beſchaên?
Philida. Een dertel Hoveling, heel zeedig in zijn praten,
En heuſch van ommegang, ging willig 't Hof verlaten,
En voegde zich hier by de Herders op het land,
Alwaer hy meer vermaek, als in de Hoven vant;
Was yder aengenaem, beleefd, en zeer lieftallig,
En wel bemind by my, door 't wezen heel bevallig;
Waer door de zinlijkheyd van mijn verliefde Ziel,
Te haeſt door zijn verzoek, ach! leyder, op hem viel;
Zoo dat ik aen hem, met beloftenis van trouwe,
My had verbonden, dat ik werden zoud zijn Vrouwe;
Op welk beloft dat hy in dertelheyd verzocht,
Dat hy zijn geyle luſt aen mijn volbrengen mogt;
En ziende dat ik niet èn woud zijn luſt gehengen,
Docht hy met wreede dwang tot zonden my te brengen;
Dies, Vader, ik in 't eynd met rijp beraed beſloot,
Te ſterven voor mijn eer, een overwreede dood,
Philand. Ten was geen Cloris, die uw Eere zocht te krenken;
Gelooft dat Cloris noyt om zulk een daed zoud denken;
Gelooft het nimmermeer, ô deugd lievende Vrouw!
Dat Cloris hem tot u zoo godloos dragen zouw.
Philida. Hoe vader kend gy hem?
Philand. Ach! zoud ik hem niet kennen,
Daer wy, ô Philida! zoo goede Vrunden bennen;
Onmog'lijk dat dien held zoud zulk een ſtuk begaen.

Hy

Philida. Hy noemt my by mijn naem, Goon! ben ik ook verraên?
Philand. Verraden! neen, ô neen! ik weet gy my wel kent.
Philida. Philander, ach! zijt gy 't?
Philand. Ia Philida, ik ben 't,
En zal u al het geen dat u is wedervaren,
Met kor.e reden, en op ſtaende voet verklaren;
'k Heb Cloris zelfs gezien, die groot verlangen had,
Om weêr by u te zijn, als hy gevangen zat,
Wanneer hy zijn beklag my deed met deze reden;
Zoo haeſt en was hy binnen 't Hof noch niet getreeden,
Den Koning die gaf laſt dat men hem vangen zouw,
Waer van dat Cloris voort de oorzaek weten wouw;
En heeft tot noch zijn tijd gevankelijk verſleten;
't Vermoeden dat hy had, was dat den Koning ſocht,
Dat gy door zijne luſt mogt zijn tot ſchand gebrocht,
En dat uw eer door liſt van hem mogt zijn genomen,
Derhalven ben ik hier op zijn verzoek, gekomen.
Philida. Philander, 't ſchijnt een droom, die my het hert beſwaerd,
Doch wederom verblijd, door 't geen gy my verklaerd;
Ik voel my heel verblijd, doch 't hert niet vry van vrezen;
Verblijd, om dat mijn Lief vry van dit ſtuk zal wezen;
Bevreeſt, om dat hy is in hechtenis geſteld,
Daer men hem 't leven licht beneme door geweld;
Ik ga, en heb geen ruſt, voor dat ik met hem ſpreke,
En van dit valſch bedrog my op het hoogſte wreke.
Philand. 'k Ga, Philida, met u op 't alderſpoedigſt heen,
En wenſch den Hemel ons hier toe geluk verleen. *Binnen.*

[KONING.

Koning. Die aenſlag is miſlukt, hoe nu beſt aengeleyd?
Eer dat het ſnel gerucht mijn ſnoode daed verbreyd;
Wil ik nu Cloris gaen ontſluyten uyt ſijn banden?
En of hem Philida ontdekte dan die ſchanden,
Door my aen haer geſchied; 'k weet niet hoe ik het klaer,
Ik maek het zoo 'k het maek, de zake loopt gevaer;
Beſt dat ik Cloris ſpreek, aen hem ontdek de zaeken,
Om zien of ik het kan met hem ten beſten maeken.
Ach Cloris! ik heb u op 't alderhoogſt miſdaen,
Een groot berouw komt my in mijn gewiſſe ſlaen;
Ik, die de quade ſtraf, heb zelver quaed bedreven,
En bid ootmoedig, dat gy 't my doch wild vergeven;
Oft zijt gy niet vernoegt als met een wreede wraek,
Verſchoon my, bid ik u, in deze quade zaek;

Ik

Ik koom om met berouw mijn miſdaed te bekennen,
Ik had in 't zin de eer uws Herderins te ſchennen;
Dit 's d'oorzaek dat ik u in hecht'nis heb gedaen,
Doch 't ſnoode werk noch niet volbrocht, hoewel beſtaen;
Door toeval van de Goôn, die 't zelfde my beletten,
Zoo dat ik in het minſt haer eere niet beſmette;
Ik bid u Cloris, Vrund, neem het ten beſten af,
En naer 't u wel gevalt, voldoe aen my de ſtraf.

Cloris. Is 't droom? is 't ſpokery? wat komt my hier te vooren?
Hoe, vreeſt zijn Majeſteyt dan niet der Gooden tooren?
Hoe dorſt gy, 't Vorſt, beſtaen, te ſchenden Cloris Vrouw?
Niet wettelijk vereend, maar door beloofde trouw.
Indien zy, mogend' Vorſt, is onbeſmet gebleven,
Ik ſweer 't zijn Majeſteyt, het is hem al vergeven;
Maer is haer eer gequetſt, haer kuyſheyd yets mitſdaen,
Ik zal 't met wraek voldoen, al zoud 't my eeuwig ſchaên.

PHILIDA gewapend, in manne kleeding, komt met PHILANDER voor de gevankenis, en ſpreekt tegen den Koning.

Philida. Waer zijt gy Cloris nu? die 't minnen zoo wel luſten,
Dat ik om uwen 't wil my in de wapens ruſten;
Waer zijt gy booſwicht nu? waer zijt gy ſnoode ſchelm?
Om wien dat ik dit hoofd dek met een yſren helm;
Waer zijt gy Cloris, die met Philida woud leven,
Als een die over lang het eerbaer heeft begeven?
Waer zijt gy Cloris, die met Philida in 't groen,
En dichte Boomen, woud uw troetelingen doen?
Ik dachvaerd u ten ſtrijd, en vecht om vrouwen eer,
By d' opperſte der Goôn ik Cloris loof en ſweer,
Dat ik my wreken zal, en met dit ſtael beweeren,
De ſnô verradery die gy pleegd aen haer eere,
Hoe wel zoo niet volbrogt als gy wel had gemeent;
Wat let my dat ik 't yleeſch niet hak van uw gebeent?
De ſlooten, hoe zy zijn geſlooten, 'k zalze breeken,
En ſtellen Cloris vry, en my op Cloris wreeken;
Op Cloris? neen; op hem die Cloris was in ſchijn;
Wie denkt den Koning wel, dat hier by hem mach zijn?
Een die de valſcheyd haet, voorſtander van de goede.

Koning. Waer toe kloekmoedig Held, dit ongeruſtig woeden?
Wat is 'er dat u let? *Philida.* Dat hebt gy wel verſtaen,
'k Wil dat men Cloris voort doet uyt de boeyens gaen;
Die tot zijn onſchuld heeft tot noch toe hier gezeten,
Ha! Koning, knaegt u niet de kanker uws geweten?
Dat gy de Vromen zoekt met ſchanden te verraên,
Treed eens in uw gemoed, ziet wat gy hebt gedaen;

Uw

Uw doent is my bekend, ik was'er dichte by,
Als gy aen Philida verzocht uw ſchelmery.
Koning. Wie zijt gy? *Philid.* Wie ik ben? die, die ik placht te wezen,
En geenzins zal voor u, ô Godloos Koning, vrezen;
Die, die de valſcheyd heeft van u bedrog gezien;
Die, die gemoedigt u zijn hooft te wraek komt bien;
Wien uw vermomd bedrog, te valſchlijk is gebleeken,
Zoo dat ik ben geperſt op u mijn leed te wreeken;
Door valſcheyd dien ik u, ha! Koning, tuygen kan.
Koning. Gy ſcheld onſchuldig my, en liegt 'er valſchlijk an;
Heeft Cloris niet miſdaen, gelijk hy niet en heeft,
't Is reden dat hy gaet daer hy in vryheyd leeft.
Philida. 't Is daer meê niet genoeg. *Kon.* Niet hooger, 't zal u rouwen.
Philand. Het geen hy zeyd (mijn Heer,) dat zal ik ſtaende houwen.
Koning. Ik raed u dat gy ſwijgt. *Philand.* 't Is billijk 't geen ik doe,
Het ſpreken ſtaet mijn vry, u komt het ſwijgen toe.
Koning. Wat trots, wat ſmaed, wat ſpijt, wat komt my niet te vooren?
Wat moet ik hier van u, zeg lompen rekel, hooren?
Philida. 't Geen dat zijn Majeſteyt op 't leelijkſt heeft betoond,
Geeft oorzaek dat men hem met zulke glory kroond.
Daer leyd den Helm, daer 't Swaerd, daer 't Harnas, dat een Vrouwe
Gedragen heeft, tot een getuyg'nis van die trouwe
Die Cloris is belooft, door een verlieft geval;
Mijn Cloris, die ik voor mijn eygen trouwen zal.
Kom Lief, kom hier by my, ontfang mijn Zieltjen, ach!
Dat van mijn zuyv're Liefd u noch getuygen mach;
Waer toeft gy, ach! mijn Lief, en is'er niemant dan,
Die u een reys by my, ach! Cloris, helpen kan?

PHILIDA en PHILANDER breken 't gevangen-huys met geweld open, CLORIS komt by haer.

Cloris. Mijn Lief, mijn Philida getrouwſte Herderinne;
In wien dat ik beſpeur de aldertrouwſte minne;
De aldertrouwſte Liefd, de aldertrouwſte trouw,
Die oyt ter wereld is gebleeken in een Vrouw;
Waer meê zal Cloris doch beloonen 't trouw bedrijf?
Mijn Lief! *Philid.* Mijn Ziel!
Cloris. Mijn hert! wiens Lief ik eeuwig blijf;
Ik heb den Koning (Lief,) zijn miſdaed al vergeven,
Indien gy zuyver in uw eere zijt gebleven.
Philida. Mijn eer, mijn Lief, die is in 't minſte niet miſdaen.
Cloris. Soo neem den Koning dan weêr in genade aen.
Philida. Ik loon geen quaed met quaed, maer doe naer uw behagen.
Genadig Vorſt, alzoo 't de Goden zoo voorzagen,

Dat door haer ſchikking uw voornemen werd belet,
Ken ik zijn Hoogheyd vry, mits ik niet ben beſmet.

Koning. Ik wil my dankbaerlijk aen Philida betonen,
Om haer goetdadigheyd ten vollen te beloonen;
Van al wat ik bezit, eyſt wat u luſt begeert,
Al waer 't mijn halve Rijk, 't werd u verleend, ik ſweer 't;
Eyſt bid ik, wat u luſt, tot beyder uw verzoening,
Ik zal tot Offerhand van mijn miſdaeds voldoening,
Op-Offeren al 't geen, gy wild van mijne macht.

Cloris. 't Berou heeft ons voldaen, van 't werk noch niet volbracht.
'k Heb mijn genoegen, Heer, dat ik mijn levens dagen,
Mach ſlijten met mijn Lief, na Liefdens welbehagen;
Mijn lieve Philida, wiens Liefde overwind
De aldertrouſte Vrouw, die men ter wereld vind;
Laet ons de Goden gaen met Offerhand bewegen,
Dat zy ons in de Echt verleenen heyl, en zegen,
Op dat van dag, aen dag, ons Liefd vermeerd, en groeyt,
Gelijk het Eg'lentier dat in de Liefde bloeyd.

Koning. Indien 't u, Cloris, luſt te volgen mijn gebieden,
Soo laet my deze mael, mijn wil hier in geſchieden,
Dat gy in blye vreugd met my ten Hove treed,
Daer ik zal maken doen, ter eeren u gereed,
Een Hoofs en zoet vermaek, van alle Bruylofs vreugde,
Op dat uw Sieltjens haer vereenigen in deugde.

Philida. Dank zy zijn Majeſteyt voor 't geen hy ons aenbied.

Cloris. Voor uw geboden gunſt wy dankbaerheyd betoonen.

Philida. By d'Herders voegt het beſt, en by den Koning niet,
Dies ons zijn Majeſteyt gelieve te verſchonen.

Koning. Als 't anders niet en mach,
Soo wenſch ik Cloris, ach!
Dat u de Goden geven
Heyl, voorſpoed, liefde, vreugd,
Al wat gy wenſchen meugt,
In dit rampzalig leven.

Cloris. Wy aen zijn Majeſteyt,
Voor weldaed, dankbaerheyd
Sijn ſchuldig te betoonen.

Koning. Door ſchuld zoo vind ik mijn
Aen u verplicht te zijn,
De deugd met deugd te loonen.
Gund, Goddelijke ſchaer,
Uw zegen aen dit paer,
En is 'er yets miſdreven,

Soo

Soo bid ik aen u twee,
En ook de Goden meê,
Dat het my werd vergeven.
Vaert wel vereende twee,
Leef lang in heyl en vreê,
Dewijl gy tracht te ſcheyden;
Ey voerd een heuſche mond,
Van 't geen dat ik beſtond,
Verzoek ik aen u beyden.

Cloris. Nu ik na wenſch geniet
Mijn lief; is al 't verdriet,
Ha! Vorſt, verkeerd in vreugde.

Philida. Vergeten is 't met my.

Cloris. Ik ſtel de wraek ter zy,
Nu ik vereen in deugde.
Met uw verlof wy gaen,
En denken niet meer aen
Het geen nu is verleden.

Philida. Ten zal noyt zijn gedocht;
Alzoo 't niet is volbrocht,
Steld Liefden ons te vreden.

LERINDE in Boerinne kleeding.

Lerind. Is dat Philander niet? ik treed wat nader by,
Op dat ik onderſta of het Philander zy;
Hy is 't, ik veyns, en wil door 't veynzen ondervinden,
Of hy my noch bemind, gelijk hy my beminde;
Ik wenſch u goeden dag. *Phil.* Soo wenſch ik u weêrom.

Lerind. Ik dank u, vrund; weet gy waer over ik hier kom?

Philand. Dat is my onbekend, ook qualijk om te weten.

Lerind. Kent gy ook eenen die Philander werd geheeten?

Philand. Wat reden, dat gy na Philanders name vraegd?

Lerind. De reden zijn genoeg, vermits 't my zoo behaegd.

Philand. Ik ben Philander zelfs, ſpreek op, wat wild gy zeggen?

Lerind. O min, ô trouwe Liefd! hoe zal ik dit beleggen;
Zijt gy Philander? *Phil.* Ja. *Ler.* Philander, is die geen
Aen wien ik hier ter plaets moet offren mijn gebeên.
Philander heeft wel eer getrouwe min gedragen,
Dien zijn geminde heeft voor die tijd afgeſlagen,
Waer over zy, op 't hoogſt, dat ongeval betreurt,
En wenſchte dat het noyt, Philander! waer gebeurt.

Philand. Van wie is 't dat gy ſpreekt? *Ler.* Haer name is Lerinde.

Philand. Die was, die is, en blijft mijn Lief, en wel beminde.

Lerind. Philander! Lief, ey zie! wat lief de heeft beſtaen;
Ik nam om uwent't wil dees boere kleeding aen;
Op dat ik u mijn Lief! mijn liefde zoud getuygen.
Philand. Lerinde, Lief, de liefd doet my hier neder buygen,
Om met een dankbaer hert te loonen liefds bedrijf,
En onder die beloft dat ik uw dienaer blijf.
Lerind. Mijn dienaer? neen, mijn Lief! maer ik uw dienareſſe.
Philand. O neen! ik uwe ſlaef, en gy mijn ziels voogdeſſe.
Lerind. Philander! Lief ſta op, ſta op, ik bid u, rijs.
Philand. Met deze kus, mijn Lief! ik u mijn liefd bewijs;
Bezegel mijne trouw op twee robijne tipjes,
Daer nektar overvloeyd; ô heunig zoete lipjes!
Mijn zieltje leeft en ſweeft op 't uytgezogen zoet,
Dat van uw oever ſtroomt en mengt zich met mijn bloed.
Cloris. Wat baerd de liefde vreugd! hoe zoet is 't zoo te vrijen!
Dat liefd 't geliefde mind.
Philida. Wat teeld de liefd verblijen!
Als liefd op lang verzoek, in 't eynd 't geliefde vind.
Philander! veel geluk, met uwe Lief Lerind.
Lerinde! veel geluk wenſch ik u, met Philander.
Lerind. Ik dank u Philida; 't gaet hier den een, als d'ander;
'k Wenſch u 't geen gy my wenſcht.
Philida. Uw wenſching zy beloond
Met zulke wenſching, als Lerinde my betoond.

HELENA

Bly-eyndend-Treur-Spel.

INHOUD.

Als Rogier *na zijn driejarige minne, tuſſchen hemen* Helena *geplaegt, (zonder hoop van geluckige uytkomſte) van haer zijn affcheyd neemt; beklaegt zy haer Ouders, als oorſaek over zulks, en begeeft haer (in Kluyzenaers gewaed) na zeker Boſch, alwaer zy voor haer neemt een Eremyts leven te leyden, om door zulke middel haer eere te bevryen.*

Rogier (*om het vervolg van* Caſſandraes *Godlooze minne*) *begeeft hem uytlandig, na dat* Caſſandra *miſbruykt hebbende haer ſchoot in oneer, hem als Vader de vrucht wilde opſweren, en geraekt eyndelijk (niet wetende van* Helena) *ter plaetze alwaer hy haer vind, en niet anders wetende als dat hy by een Kluyzenaer is, ontdekt aen haer de oorzaek zijns vertreks, en werd in zulken ſchijn van zijn Lief* Helena *bemind.*

Caſſandra (*verſtaen hebbende het vertrek van* Rogier) *vervolgende hem (door raed eens* Toveres) *gewapend, in manne kleeding, ontmoet haer onder wegens een Edelman, in vryagie zijnde met* Elizabeth, *gekleed in Hoveniers gewaed, en na uyterlijke gedaunte ſchijn hebbende met* Rogier, *waend hem die te zijn, en ſcheld hem voor een verrader; die zy tot gramſchap vermekt, en werd van hem doorſteken.*

Elizabeth, *ontſtelt en ſwaermoedig door een benauwde droom, (de welke aen haer de ontrouw van haer Lief voorzeyde) begeeft haer droevig voor zijn oogen;* Karel *wanende deze droefheyd uyt zijn doodſlag ontſtaen te zijn, zoekt haer te trooſten, en maekt haer (van 't zelfde niet wetende) zulks onbedachtelijk bekend; waer door zy haer liefde aen hem ontzeyd.* Karel *(over zijn onbedachtelijk melden) verfoeyd hem zelven; bedroeft en miſtrooſtig zijnde, valt in wanhoop, en doorſteekt hem zelve.*

Elizabeth, *in haer voornemen verandert zijnde, beſluyt,* Karel *nimmer af te gaen, maer haer leven gedurende, minne toe te dragen; komende ter plaetze alwaer zy van hem afgeſcheyden was, vind aldaer zijn Geeſt waren voor haer oogen, maekt groot miſbaer; haer ſchuldig achtende over zijn dood, werd heel krankzinnig; eyndelijk ſtelt* Elizabeth *haer gelaten; aennemende een Nonnen kleed, en doet beloften in zuyverheyd haar leven te eynden.*

Rogier *is gezint weder te vertrekken, doch werd hem van zijn onbekende Lief (als Kluyzenaer) zulks afgeraden; maer te verwachten, tot dat hy verzekertheyd heeft van* Caſſandraes *dood, ofte tot hem 't geluk aldaer met een goedpartuur vereene, om alzoo met blijdſchap weder na zijn Ouders te reyzen.* Caſſandraes *Geeſt voor haer verſchijnende, verklaert de oorzaek haers doods.*

Helena *ontdekt aen* Rogier *wie dat zy is; haer bekent gemaekt hebbende, doen malkanderen beloften van te trouwen, en keeren beyde wederom naer huys. Dit geſchied zijnde eyndigt het Spel.*

Namen der Uytbeelders.

KAREL, een Edelman.
ELIZABETH, een Edel Jufvrouw.
HELENA, een Edelmans dochter.
CASSANDRA, Verlieft op Rogier.
ROGIER, een Burgers Zoon.
TOVERES.
LUCIA, Staet-dochter van Elizabeth.

EERSTE HANDELING.

KAREL, ELIZABETH.

Karel. NOyt had ik, Lief, gedacht, het geen ik nu bevinde,
Hoe vaſt dat aen een ding de menſchen haer verbinden;
't Verloop des tijds getuygt des tijds verandering,
En maekt een nieuw begeert van't een of't ander ding.
Mijn alder-hoogſte luſt (Me-Jufvrouw) was weleer
De oeffening des Krijgs, en d' hand'ling van 't geweer;
Als ik den Stalen kling mogt voor mijn Vyand trekken,
't Lichaem rondzom met Stael, of Harnas-plaet bedekken,
Om een gewapend Held te hakken op de huyt,
Dat als een Blixem daer de vonken ſtoven uyt,
Dan had mijn luſt haer wenſch, en 't hoogſt dat zy begeerde;
Wanneer men (om het lof van wapens) Karel eerde.
Maer ach! hoe is't verkeerd, nu dat my heeft vertoont
De minne tovery, die in Eliz'beth woond.
Hoe mild'lijk heeft natuur begaeft uw maegden leden?
Hoe kunſtrijk bootſt uw tong de kloeke ſchranderheden,
Die uw diepzinnig breyn in d' herſſenen beſluyt,
En deeld (wanneer 't u luſt) haer gaven mildlijk uyt;
Ach! ach! zoo haeſt als my, de tintelende oogjes
(Omcingelt, en bezet, met twee git ſwerte boogjes)
Verſcheenen; ja zoo haeſt ik maer mijn ſchoone zag,
Was ik vervallen in een eyndeloos geklag.
Vergeefs waer 't, ô mijn Zon! dat ik voor u zoud veynzen,
Siet maer mijn wezen aen, hoe 't toont mijn herts gepeynzen,
Voogdeſſe van mijn ziel, hoe is mijn hert ontmand.

Eliſab. Bedwing uw luſten (Heer) door 't mannelijk verſtand.
De min kan in de menſch vaek werken vreemde kuuren,
Wat al te haeſt begint zal in 't gemeen niet duuren;
Men ziet het dagelijks, wie al te licht vertrouwt,
Dat het vertrouwen haer ook lichtelijk berouwt;
Veel tijds een Dochter doold door al te licht vertrouwen,
Soo lang een minnaer mind zal hy zijn woord wel houwen;
Maer zijn verandering gewend men door de tijd;
Men ziet zijn liefde duurd niet langer als hy Vrijd.

Karel. Mijn Lief, waer toe geveynsd? ey! wild het veynzen ſtaken,
Inmijn getrouwe liefd zal noyt verand'ring raken.

Ik min

Ik min u als mijn ziel, ja dat ik meerder kon,
Ik zou 't bewijzen; ach! mijn uytgelezen Zon,
Toond my een treekje, lief! van lieve wederminne,
Dewijl ik ſtadig ſmeek uw hoogheyd, aerdſch Godinne!
Godinne, ja Godin! vergun uw ſlaef genâ,
Dewijl ik (levend dood) voor uwe oogjes ſta;
Gy, die mijn vryheyd naemt, kunt my die weder geven,
Indien uw gunſt my gund in uwe dienſt te leven.

Elizab. Gy eyſt meer van mijn gunſt als ik u geven kan,
Karel. Gy geeft my 't geen ik eyſch; neemt my voor dienaer an.
Elizab. 't Geen, Karel, gy verzoekt, kan ik u niet beletten.
Karel. Zoo wild my (Iufvrouw) dan in 't dienen wetten zetten.
Elizab. 't Waer onbeleeft, mits gy zijt buyten mijn gebied.
Karel. Ach! neen Elizabeth, in 't alderminſte niet.
Elizab. Mijn dunkt, Heer Karel doold, en wil 't geen hy niet wille.
Karel Wel waer in zoud mijn wil met d' onwil dan verſchille?
Elizab. In 't wenſchen ſonder wil; gy zegt, ik neem u af
Uw vryheyd, die gy wenſcht mijn gunſt u weder gaf;
Kan ik die geven, als gy wild dat mijne wetten
Uw wil gebieden, die uw wils vryheyd beletten?
't Strijd tegens het verzoek van 't geene gy begeert.
Karel. 't Doet niet; dewijl de dienſt (volbrocht) 't gebieden eerd,
Als Liefd 't gebied behaegt, zoo teelen wetten blyheyd,
En blywillige dienſt valt voor een dienaer vryheyd.
Elizab. De woorden, Karel, die verſchillen met de daed.
Karel. Die woorden niet vertrouwt, hoopt op geen toeverlaet.
Elizab. Die woorden licht gelooft, die heeft een quaed vertrouwen.
Karel. Nochtans wie niet belooft, die kan zijn woord niet houwen,
Elizab. 't Volbrengen van de daed beſtaet in woorden niet.
Karel. Hoe kunnen ſculden zijn, daer geen beloft geſchiet?
Elizab. Beloften moeten niet, maer 't werk de daed beloonen.
Karel. Waer niet belooft en is, behoeft men niet te toonen.
Elizab. Nochtans werd wel goê daed zonder beloft volbrocht.
Karel. 't Volbrengen teeld meer gunſt, wanneer het werd verzocht.
Elizab. 't Is waer; maer het verzoek en 't herte vaek verſchillen,
Karel. Door 's herts genegentheyd verzochte woorden willen.
Elizab. Waer toe zijn woorden nut, zoo 't hert goê meening heeft?
Karel. Om dat men door de woorden 't hert te kennen geeft.
Ach! lief Elizabeth, waer toe dus hoog getreên?
Ik mijmer daer ik ſta, dwael zelver in mijn reên?
Ik pleyte met mijn zelfs, hoe ik beſt in het minnen,
Uw ſtrafheyd, in dit ſtuk, bequaemſt zal overwinnen;
Uw machtelooze ſlaef ſmoort in een heete vlam,
Die uyt uw oogjes haer begin en oorſpronk nam;

Beweegt

Beweegt u, ach! mijn Lief, mijn hertje, en mijn waerde,
Die ik beminnen zal zoo lang ik leef op Aerde.

Eliſab. Denkt Karel dat een Maegd gebonden is aen ſchaemt,
Waer door de vryigheyd haer zoo wel niet betaemt;
Voorwaer een eerbaer Maegd die ſchijnt haer plicht te breken,
Indien zy ſtaet gereed, zoo haeſt de Vryers ſpreeken;
Uw eerlijk liefds verzoek, ik gunſtig dankbaer ben,
Voorts mach Heer Karel zien, wat luk tijd brengen ken.

Karel. Ik dank Elizabeth, voor haer vergunde eer,
't Vernoegen my ontbreekt; de liefde eyſcht wat meer,
Vermogende Godin; ik buyg my voor uw voeten,
Gy kund, door wederliefd, my al mijn quel verzoeten;
Gund my 't geen ik verzoek door liefdens lief geklag;
Verkeering met mijn Lief, wiens gunſte veel vermach;
Want ommegang teeld liefd.

Elizab. Gy ſchijnt van liefd te ſpreeken;
Heer Karel, doet een bloos van ſchaemrood my uytbreken;
Heer Karel, 't is voor my, voor dees tijd, tijd om gaen.

Karel. Verſchoond my Iufvrouw, heb ik u in yets miſdaen.

Elizab. In 't minſte niet, mijn Heeer, 't was liefdens kozery;
Vaer wel. *Binnen.*

Karel. Vaer wel mijn Lief, mijn hertje blijft u by;
Hoe Karel, wel hoe dus; wat voel ik door mijn leden?
Wat rooft mijn kennis my? wat moord in my de reden?
Wat maekt my dus vergekt? wat maeld my in de kop?
Wat rijſter uyt mijn borſt, en ſtijgt na boven op?
Wat rabraekt my dus fel met mijmerende grillen?
Wat razerny ſchijnt hier met my te pleyten willen?
Wat draeg ik op mijn zijd dees ſtalen deegen dan?
Wat wapens baten my als ik niet vechten kan?
Hoe Karel, dus verzot alleenlijk door de oogen,
De liefde van een Vrouw zoo diep in 't hert getogen?
Hoe Karel, dus ontmand door Vrouwelijk geweld,
Dat gy uw moed, uw macht, uw kracht ter zijden ſteld;
Hoe Karel, dus ontzind, hoe dus in min ontſteken?
Hoe Karel, dus verzot, zijn reden u ontweken?
Hoe Karel, is de min dan Karels Over-heer?
Hoe Karel? ik vertrouw 't mijn zelver nimmermeer;
Hoe Karel, in de min, in kinder-ſpel vervallen?
Hoe Karel? dat gy wild in zotternye mallen,
Was nimmer u begeer; hoe Karel? ach! ik gis,
Dat langer nu geen hert in Karels boezemis.
Ach! wasde luſt gepeyd, was minnens graegt verkregen,
'k Verwiſſelde terſtond in afkeer het genegen;

Eylaes!

Eylaes! 't genegen hert, dat nu in pijne ſmelt,
Betracht mins luſten, door de brand van mins geweld.

HELENA, ELIZABET, CASSANDRA.

Helena. Geſpeelen! is 't uw wil, laet ons eens graesjes binden.
Elizab. Voor my ik ben te vreên. *Caſſ.* Men zal my willig vinden
In 't geen 'er werd verzocht. *Helen.* Zoo bid ik laet ons gaen,
Wat verder in het boſch, door groen begraeſde paën,
En ruſten in de ſchoot van Floraes bloem çieraden,
Al waer mijn Lieve luſt het herte wil verzaden
Met Vrolijkheyd, door zang van dit gerijmde lied.
Elizab. Wat heeft het voor een voys? *Hele.* Geſpeel! ik weet het niet,
En zie, belieft het u, of gyze ook kunt zingen.
Elizab. Dat voysjen is volſwier; en vol veranderingen,
't Is zoet en aengenaem; och ja! ik kan 't zeer wel,
Dies ik het Speelnoot, u ten dienſte zingen zel.

ELIZABET, zingt.

Spoeyd vluchtig vlugge voetjes,
Na mijn moorderinne;

Ach! al te traeg, en zoetjes,
Om mijn Ziel, uyt minne,
Door trouw, die Vrouw, wiens hert, mijn ſmert niet gevoeld, te geven,
Zy die mijn Ziel, voor wien ik kniel, zy die mijn Ziel doet leven,
Heeft eylaes! mijn dood beſchreven.
Stookt. Venus, *uw Altaren,*
Laet tot Offerhande,
Mijn Siel ten Hemel varen,
't Lievend lichaem branden;
Godin, die 'k min, toond recht, uw knecht, die uyt Liefd wil ſterven,
Om dat de Min, ach! Aerdſch Godin, om dat de Min moet derven,
't Geen de Min zocht te verwerven.
Eylaes! 'k wil my bereyden,
(Nu ik mins luk derve,)
Van u, mijn Lief, te ſcheyden,
Liefde doet my ſterven;
Vaert wel, ik zel, dit hert, vol ſmert, gaen ten Offer dragen;
De Liefd Godin, zal ik door Min, zal ik door Min met klagen,
Eynden doen mijns levens dagen.

Caſſan. Noyt hoord ik zoeter voys, noyt zulke lieve woorden,
Noyt zulk een deftig Rijm, als ik u zingen hoorden;
Soo wie met aendacht let volkomen op de zin,
Die trekt'er uyt met ſmaek, het voedzel van de min.

Helena. 't Is Speelnoot als gy zegt. *Caſſ.* Helena mach wel roemen
Van al die minnen, de gelukkigſt haer te noemen;
Om dat het Liedjen is gekomen van die geen,
Die haer getrouwlijk Liefd. *Helen.* Caſſandra, met wat reên
Soud gy beweeren dat het is gelijk gy zeyde?
Dan doch, dat zy zoo 't zy, ey! kom wild, met u beyden,
Uw graef jes brengen voort, zie daer heb ik het mijn;
Nu kom, en laet ons zien, wie eerſt de Bruyd zal zijn.

Caſſan. Daer is mijn graeze krans. *Eliz.* En daer de mijne mede.

Helena. Nu van de kransjes zal ik geven mijne reden;
Caſſandraes graesjes zijn gantſch los, *Caſſ.* En d'uwe? *Helen.* Vaſt;
Elizabeth gy hebt het ook niet wel gepaſt.

Elizab. Hoe, houden mijne niet? *Helen.* O neen! daer zijnder geene
Die wel gebonden zijn, dunkt my, als mijns alleene,
Het is om dat mijn Bloem is van het Eglentier.

Caſſan. En dat gy werd gelieft (Helena) van Rogier.

Helena. Wat rede dat Rogier werd by mijn bloem geleken?

Caſſan. Om dat de telgen (die dees Bloem teeld) zijn als teken,
Dat deze Bloem moet zijn met moey'lijkheyd geplukt,
Ten aenzien, dat die geen die onvoorzichtig rukt
Het Eglentier van een, om 't Bloempjen af te breeken,
En eer hy 't krijgt, gevoeld, hoe ſcherp de doorens ſteeken;
Gy zijt het Eglentiere bloempje, dat met pijn
En moey'lijkheyd zal van Rogier verkregen zijn.

Elizab. Uw zinnebeeld is goed, Caſſandra? *Helen.* Ik Vertrouwe

Dat

Dat uw Lavendel-bloem meer op Rogier zal houwen.
Caſſan. Geef reden. *Helen.* Wel ik zal; De witte bloem die zeyd,
Met ſprakelooze reên, dat zy de zuyverheyd
En onbeſmette deugd alleenlijk af doet beelden;
'k Heb vaek van u verſtaen, dat deugden Liefde teelden
In u, en dat om deugd alleenelijk gy mind;
Zoo is 't (mijns oordeels) dat men meerder geen en vind
In deugden, als Rogier; doch hy is van geen rijken,
Dat acht Caſſandra niet; zoo dat ik kan doen blijken
Dat uw bloem op Rogier veel meer paſt, als de mijn,
Om dat ik garen zoud getrouwt met rijker zijn.
Caſſan. Helena, wat het zy zal ons de tijd beſt leeren;
Laet van Elyſbeths bloem ons ook eens redeneeren,
Mijn Liefde met Rogier is niet met al gepaſt.
Helena. Waerom? *Caſſan.* Dat weet gy wel, de graesjes zijn niet vaſt.
Helena. Elizabeth, en d' uwe zijn ook niet gebonden,
Nochtans werd uyt de kleur uws bloems dees zin gevonden;
Het lieffelijk provens getuygt uw liefdens teeken,
Dan doch, de kleur des bloems, doet uwe Liefde breeken;
Rogier, en Karel uyt. Om dat hy (die u Liefd) meer min als Liefd betracht,
En gy de ſchaemte meer als hy de welluſt acht.
Zacht ſpeelgenoots, ik zie daer ginder yemand komen,
Caſſan. 't Is Karel, met Rogier.
Karel. Zijt Juffertjes gegroet.
Eerbiedelijke dienſt ik u betoonen moet;
Elizabeth, ik zal my neffens u gaen voegen.
Rogier. Helena (hoop ik) zal haer met mijn dienſt genoegen;
Laet ons het elzen Boſch wat verder wand'len door,
En ſtellen daer yets zoets tot kortswijl, t' zamen voor.
Helena. Caſſandra, gaet gy meed?
Caſſan. Voor deestijd niet. *Rogier.* Wat rede?
Caſſan. 'k Heb yets te doen.
Elizab. Wy gaen terſtont al t' zamen mede. *Al t' zamen binnen.*

CASSANDRA, ROGIER.

Caſſan. Rogier, mijn lieve Lief, kan 't maegdelijk gemoed?
Bewegen niet uw hert, met dienſten die 't u doet?
Rogier, mijn Lieve Lief, gevoelt gy geen medoogen,
Daer ik my neder buyg al knielend voor uw oogen?
En ſmeek u om het zoet genot van wedermin,
Vermits dat ik (uyt Liefd) tot u genegen bin;
Hoe menig zoud zijn dienſt op-offeren de Goden,
Om te verkrijgen 't geen u zelfs werd aangeboden;

't Geen u betamen zoud te doen, geſchied van my,
Om dat ik (ongevalſcht) tot u genegen zy;
Hoe zijt gy doch zoo koel, en my in 't minnen tegen?

Rogier. Om dat ik niet en ben tot minne noch genegen;
Uw dienſt is zonder dank; meer eer zoud my geſchien,
Dat ik u ongeneygt (in min) tot my mogt zien;
Caſſandera, de min die gy aen my komt toonen,
Daer wenſch ik dat gy meugt een ander meed beloonen;
Ten aenzien my de min, in geender wijs gevalt.

Caſſan. Hoe druyg gaet u dat of, het ſchijnd, Lief, dat gy mald,
Om daar door eens te zien, hoe zeer ik u beminne;
Gy ziet, Rogier, gy ziet het dat mijn zinnen
Tot uwaerts zijn geneygt; dies jond my doch het geen,
Mijn Maegdelijk verzoek u offerd met gebeên;
Hoe mach uw harde hert, een Maegd zoo laten prachgen;
Speurd gy niet uyt mijn oog, en 't vriendelijke lachgen,
Wat dat mijn jeugt begeert? wiens luſt de minne port;
Rogier, verſtaet gy niet wat dat Caſſandra ſchort?

Rogier. Caſſandra, minnens luſt, wiens geylheyd ik verzake.

Caſſan. Rogier! wild gy, Rogier, u dan een Joſeph maken?

Rogier. In daden hem gelijk, een Vyand van de luſt.

Caſſan. 'k Vertrouw, Rogier, gy veynſt, ik bid u, Lief, ey! kuſt
Dees lippen, die na't zoet van uwe kus verlangen.

Rogier. Caſſandra, cierd met ſchaemt uw maegdelijke wangen,
En denkt dat ſchaemt moet zijn het wapen van een Maegd,
Die op haar kuyſheyds lof haer hoogſte vreugde draegt;
Band de vervloekte luſt (Caſſandra) uyt uw zinnen,
Verfoeyd de Godlooſheyd van vuyl onkuyſche minne.

Caſſan. Rogier, kan in uw jeugd zoo dorre koudheyd zijn,
Dat gy u niet beweegt door minne luſt in mijn?
Rogier, als gy uw oog maer ſlaet op deze oogen,
Gevoeld gy daer door niet mins opperſte vermoogen?
Rogier, ik offer u dees lippen, en dees ziel,
Ontfangt mijn offerhand, waerom ik neder kniel
Voor 't Altaer uws waerdy; ô welluſt van mijn leven!
De min Caſſandra dwingt haer zelven op te geven,
Om na den eyſch des mins van u te zijn voldaen;
Dies neemt mijn doch, Rogier, voor uwe welluſt aen.

Rogier. Eer zal de donk're nacht den held'ren dag bedekken,
Eer ik mijn Ziele z oud met vuyle luſt bevlekken;
Neen, neen Caſſandra, neen, 't zal nimmermeer geſchien,
Dat gy genegen my tot minnens luſt zult zien.

Caſſan. Ten luſt my langer niet, uw weyg'ring te verdragen,
Maer ſweer Rogier, dat hy (eer lang) 't hem zal beklagen.

Binnen.

Gaat

Rogier. Gaet vry Godlooze Maegd, doet alles wat gy meugt,
Noyt zal uw boos beleyd my trekken van de deugt;
Noyt zal uw vuyle min tot welluſt my bekooren;
Noyt zaldoor uwe zond mijn Zielens leven ſmooren,
Maer in oprechte liefd, betragt ik voor mijn Vrouw
Helena, die 'k drie jaer betoond heb liefdens trouw.
Helena uyt. Daer komt mijn Siels voogdes; na dat ik kan beſpeuren,
Soo is haer yets geſchied het geen mijn Lief doet treuren;
Helena, Lief ik zie, ik zie 't aen uw gelaet,
Dat gy miſmoedig zijt; zegt my waeruyt ontſtaet
De oorzaek van uw druk? *Helena.* Rogier, (eylaes!) dit hert
Moet u getuygen, ach! die nieuw begonnen ſmert,
Geſproten uyt ons liefd. *Rogier.* Wat is u wedervaren?
Helena. Tot mijnder leed (eylaes!) moet ik het u verklaren;
Mijn Vader, ach! die wil dat ik mijn minne ſtaek,
En dat ik van dees uur uw liefde gantſch verzaek;
Mijn Vader, ach! die wil dat ik uw by zijn vliede,
Veel liever ſterf ik, laes! als dat zulks zoud geſchieden;
Dies weet ik niet hoe wy dit zullen leggen an,
Bequamer middel (Lief) ik niet bedenken kan,
Als dat wy t' zamen gaen in ſtilligheyd vertrekken.
Rogier. Helaes! ik zie dat uw genegentheden ſtrekken
Uyt rechte liefd tot mijn, dies ik u raden zal,
Dat gy u onderwerpt geenzins het ongeval,
Dat hier uyt zoud onſtaen; maer doet uw Vaders wille,
Gewillig zal ik my met deze hoop (Lief) ſtillen;
Ik weet, gy anders geen bemind, mijn Lief, als mijn,
En ik zal niemants lief, mijn Lief, als d' uwe zijn;
Wy zullen met beleyd een goede middel ramen,
Waer door uyt liefde wy vaek zullen komen t' zamen;
En voeden zoo ons liefd, ter tijd 't geluk ons brengt
Gelegentheyd, waer door uw Vader ons gehengt
Te trouwen. *Helen.* Ach! Rogier, ach! dat kan niet geſchieden,
Maer volgt mijn raed, en laet ons ſtil van hier 'gaen vlieden;
Wanneer mijn Vader zal gevoelen 't ongeval,
Weet ik dat hy in 't eynd ons liefd gedogen zal.
Rogier. Seer garen voeg ik my, mijn Lief, naer uw begeeren;
Maer als wy vluchten, ach! waer zullen wy ons keeren?
Waer trekken wy beſt heen? wat plaets verkiezen wy?
Daer niemant ons verſpied, maer daer wy leven vry.
Helena. Ik weet gelegentheyd, laet dit aen my bevolen,
Gebruykt dees middel, Lief, en laet ons t' zamen dolen;
Op morgen komt by my in 't krieken van den dag,
Op dat ik dan met u van hier vertrekken mach;

'k Zal alles, tot ons reys van node, vaerdig maken.

Rogier. En ik om u, mijn Lief, te dienen in dees zake. *Binnen.*

TWEEDE HANDELING.

CASSANDRA.

Caſſan. ROgier, de trots die my door 't tweygren is geſchied,
Sal u een oorzaek zijn van quelling en verdriet;
Ik zal, om my op u, na luſt, en wenſch te wreeken,
De wetten van de eer, en plicht der Maegden breeken,
Misbruyken mijne ſchoot, en ſpelen u een pert,
Waer door uw yd'le roem, van eer, verduyſterd werd;
Ik zal, Rogier, ik zal my doen beſlapen;
Op dat uyt my een vrucht in onecht werd geſchapen;
Van welke daed ik u op 't hoogſt beſchuld'gen zal,
En brengen al uw eer (door dit beleyd) ten val. *Binnen.*

ROGIER voor 't bedde van HELENA.

Rogier. Helena, lieve Lief, de nacht is al verlopen,
Mijn Engel! ſlaept gy noch? mijn waerde Lief, doet oopen

Uw

Uw oogjes, en aenſchout de zoete Dageraed,
En hoe de blonde Zon verguld zijn ſchoon gelaet.
Voogdeſſe van mijn Ziel, hoe dus tot ſlaep genegen?
Ontwaekt, rijſt op mijn Lief, ontwaekt, ik overwege
Met zorge, dat de zaek van onze liefds beleyd,
Door al te lang vertrek, mogt teelen ſwarigheyd.
't Is tijd, 't is over tijd, mijn Engeltje, mijn waerde,
Dat met de morgen vroeg, wy onze reys aenvaerden;
Ontluykt uw oogjes, Lief, de lieve ſlaep verdrijft,
De tijd en wil niet, Lief, dat gy hier langer blijft;
Ach! mijn Helena, Lief, Helena Lief.

HELENA ontwakende, zeyd.

Wat vreezen
Doen uw manhaft gemoed nu dus zorgvuldig wezen?

Rogier. De liefd die ik u draeg.

Helena. Rogier, mijn Lief, wat raed?
Ons liefde is te niet, mijn Vader is te quaed;
Soo ik met u vertrek, ik zal 't met ſtraf betalen,
Ik vrees, waer dat ik vlugt hy zal my achterhalen,
En hem met wraek voldoen, al waer 't ſchoon met mijn dood,
Dit was het laetſt, mijn Lief, 't geen hy met my beſloot.

Rogier. Onlukkige Rogier, hoe is 't geluk u tegen?
Wat baet het, Lief, dat gy (uyt liefde) zijt genegen
Met my te treên in d' Echt? als Vaders ſtrenge ſtraf,
Gebod doet op den hals, uw liefd te trekken af
Van my, in wiens gevry, drie jaren zijn verloopen,
Van welk my yder dag hoop d'uytkomſt deed verhoopen;
Maer is (naer dat verloop) noch als het was in 't eerſt,
En hoe ik nader koom, hoe ik my vind op 't veerſt;
Ten aenzien my de hoop geen uytkomſt en voorzeyd,
Gebieden reden my, te nemen mijn afſcheyd;
Ik dank u voor de eer, en deugd aen my bewezen,
Waer uyt dankbaerheyds plicht (Helena) is gerezen;
Die tot vergelding my in eeuwigheyd verbind.

Helena. Gy weet dat ik u heb getrouwelijk bemind,
Geduurende de tijd uws liefds my toegedragen;
Mijn goede gunſt tot u, getuygt het welbehagen,
Dat ik in al mijn liefd (Rogier) u heb getoond,
Gy weet, met welke gunſt uw liefde is beloond;
Den Hemel is getuyg, dat ik in 't eerbaer vryen
Behagen had, en u van herten wel mogt lyen;
Niet in geveynſtheyd, maer met een oprecht begeer,
Gelijk ik dat voor God, in d' hoogen Hemel ſweer;
Dies is het niet mijn ſchuld, maer 't zijn mijn Ouders wetten,

Die

Die 't houwelijk, Rogier, van u en mijn beletten.

Rogier. Dewijl 't dan zoo moet zijn, ben ik gezint te ſcheyden,
Na 't eerbaer Vryen lang gepleegt tuſſchen ons beyden;
Vaer wel met deze kus, vaer wel, mijn Lief, voor 't laetſt,
Uw beeltenis blijft in mijn ziel eeuwig geplaetſt;
Den Hemel gun mijn Lief Helena wel te varen.

Helena. Den Hemel gun Rogier, met waerdiger te paren.

Rogier. Den Hemel die gun my mijn dood, nu ik u derf.

Helena. Den Hemel die gun my dat ik uyt liefde ſterf.

Rogier. Verſchoont my, ach! in al het geen ik heb miſdreven.

Helena. Heb ik u yets miſdaen dat wild my ook vergeven.

Rogier. Vaer wel dan met dees kus.

Helena. O ſcheyden al te wreed!

Rogier. Vaer wel mijn Lief.

Helena. Gy ſcheyd, maer 't ſcheyden is mijn leed. *Binnen.*

KAREL, ELIZABETH.

Elizab. Hoe veel vermach de tong daer liefd haer ſpreken doet,
Sy is een Toveres in 't maegdelijk gemoet;
Ach! Karel, wiſt gy hoe dat ik met lijf en leven
Genegen ben aen u mijn zelver op te geven;
Doch of ik u al min, wat is 't meer als verdriet,
Mijn Vader wil (eylaes!) ons liefd gedogen niet.

Karel. Soo gy my liefde draegt, weet ik ons voor te wenden
Een middel, die de haet uws Vaders wel zal enden.

Elizab. Ach! Karel, 'k zorge neen, zijn haet is al te groot.

Karel. Geen trouwe liefde werd door Vaders haet gedood.

Elizab. Helaes! gy, Karel, ſpreekt als hier in onervaren.

Karel. Ik zal, Elizabeth, u zulliks doen verklaren;
Is 't dat liefd mijn verzoek ten goeden duyden ken,
Van uwe Ouders gunſt ik wel verzekert ben.

Elizab. Ach! Karel, koſt dat zijn, ach! koſt gy dat beleggen,
Ik zoud u mijne liefd niet weyg'ren nocht ontzeggen.

Karel. Ik weet 'er middel toe, vertrouw u maer op mijn,

Elizab. Wat middel, zeg my dat, kan hier toe dienſtig zijn?

Karel. Uw liefde, Lief, moſt my zoo veele gunſt verleenen,
Dat gy lichamelijk my deed met u vereenen.

Elizab. Hoe Karel, zoekt gy my te brengen in verdriet?

Karel. Neen Lief! maer dat daer door ons houwelijk geſchied.

Elizab. O! neen, ik wil op 't hoogſt dat valſche middel vlieden;
Neen Karel, dat en zal doch nimmermeer geſchieden,
Dit gaf een oorzaek aen mijn Vader van meer haet;
Neen Karel, my gevalt in 't minſt niet aen die raed.

Karel. Bedenk u wel, mijn Lief, hoe kan men beter ramen,
Om onze Zieltjes in de Echte te verzamen?
Denk, Lief, hoe menigmael dees middel is geſchied. Helaes!

Elizab. Helaes! hoe menigmael was 't menig tot verdriet.
Karel. Verdriet geeft zoet, wanneer 't zoet zuur'lijk werd verkregen.
Elizab. Wat p'rijkel is 'er in dat zoet dan weêr gelegen?
Karel. Wat p'rijkel, ach! mijn Lief, kan doch daer uyt ontſtaen?
Elizab. Wat p'rijkel? Karel, kan de zond de Ziel niet ſchaên?
Karel. Zond, die om beter ſchied, kan die tot ſtraffe dyen?
Elizab. Geen goed komt door de zond, dies moet men zonde myen;
De tijd eyſcht dat ik ga; tijd zal de uur vervullen,
Dat wy op andre wijs malkander ſpreken zullen;
Vaer wel mijn Lief, vaer wel.
Karel. En gy mijn Afgodin,
Ontfangt van my dees kus zoo ik uw minnaer bin;
Ach! Lief, noch kan mijn Ziel van d' uwe niet wel ſcheyden,
Noch eens, mijn Lief, daer meê wil d' Hemel u geleyden. *Elizabeth. binn.*

Karel. Liever uur, noch blijder dag,
Had ik oyt mijns levens dagen;
Blijder ik noch krijgen mach,
Diend het luk my na behagen;
Als ik in uw lieve ſchoot,
Sterven zal een zoete dood.
Spoeyd uw gangen, ſnelle tijd,
Vluchtig vlied, ha! vlugge uuren,
Die zoo vaek te vluchtig zijt,
Nu zult gy te lange duuren,
Eer die lieve uur genaekt,
Die mijn blijdſchap blijder maekt.
Tijd, als ik uw tijd geniet,
In 't verkrijgen van mijn luſten,
Dat gy nu te ſnelder vlied,
Meugt gy dan te trager ruſten;
Maer nu ſpoeyd u, ſnelle tijd,
En als dan vry trager zijt.
Hemel, zal uw loop dien dag,
En dat zoete uurtje brengen,
Dat ik mins luſt plegen mach?
't Welk mijn Engel zal gehengen,
Dat ik van te trouwen ſwijg,
En nochtans haer maegdom krijg.
Venus, zoo ik daer toe raek,
Sal de minne my gebieden,
Dat ik u een Tempel maek,
Daer u Offerhand geſchiede;
Daer ik uw Altaren ſtook,
En de min ter eeren took.

HELENA.

Helena. Vaer wel, noch eens vaer wel, mijn Vader, en mijn Moeder;
Nu ſcheyd uw eenig kind, dat Zuſter nochte Broeder,
Dat vriend, nocht maegt meer zal om hulpe ſmeeken gaen,
Mijn trooſt alleen voortaen zal in dien hulper ſtaen,
Die van mijn Liefde weet alleen de rechte gronden;
Die my in mijne Liefd oprechtig heeft gevonden.
Ha! mogend Hemels Voogd, gy die het al gebied,
Buygt mijne wil, dat die naer uw gebooden ziet;
Gun my de weg des deugds oprechtig te betreden,
De loop mijns levens tijd te ſlijten in gebeden;
Gun my (Almachtig God) dat ik na dezen dag,
My uyt de booze ſtrik des werelds ſcheyden mach;
Gun my (ô Hemels God) na Geeſtelijk aenraden,
Te lieven zuyverheyd, de wereld te verſmaden;
En dat mijn teere Jeugd langs 't pad der deugde treed,
En volgt de zuyverheyd, in dit verachte kleed;
'k Wil uyt de wereld my nu eenzaem'lijk begeven,
In ſchijn van Eremijt, om t' eyndigen mijn leven.

O Liefd!

O Liefd! nu ik niet mach genieten Liefds begeer,
(Niet in onzuyverheyd, maer Goddelijke eer)
Met mijn gewenſchte Lief Rogier, die 'k Liefde drage,
Zal ik gaen dienen God, mijn Liefds verlies beklagen,
In mannelijk gewaed, en ſchijn van Eremijt,
Op dat door dit beleyd, mijn eer geen ſchandvlek lijd. *Binnen.*

ROGIER.

Rogier. Hoe vrolijk en geruſt zijn zy, die haer begeven
Uyt 's werelds ſlaverny, en gaen geruſtig leven,
Daer eendracht veylig woond, oprechtigheyd omgaet,
Daer nimmer vroom gemoed zijn naeſten plaegt met haet;
Hoe ruſtig leeft een menſch hier met een kleyn te vreeden,
Na wetten des Natuurs, niet na begeerlijkheden.
Caſſandra, 't is om u, om uw Godlooze min,
Dat van mijn Ouders ik my afgeſcheyden vin;
Caſſandra, om wiens luſt, om wiens oneerlijk minne,
Moet ik my eenig hier in vreemde landen vinne,
Caſſandra, temt de tocht, die u de Ziele ſchaed;
Caſſandra, bluſt het vuur van uw Godlooze haet,
Waer mede gy de glants mijns eere zoekt te doven,
Dat yder een van my een quade daed gelove;
Gy doopt uw laſter tong in ſchadelijk fenijn,
En ſpuwt uw boos vergif volmondig uyt op mijn.
Beſlapen liet gy u, onkuyſſchelijk onteeren,
Om mijn (uyt ſpijt) de Vrucht als Vader op te ſweeren;
Ten aenzien ik uw min vol geylheyd heb verſmaed,
Toond gy uw valſcheyd my met onverdiende haet;
Dit 's d' oorzaek dat ik vlugt, en laet het God bevolen;
Dit 's d' oorzaek dat ik zal in eenzaemheyd gaen dolen;
In eenzaemheyd, (eylaes!) zal ik nu doolen gaen,
Doch met een vaſte hoop in God geworteld ſtaen;
Een vaſte hoop in God verſterrikt mijn vertrouwen,
Dat by de vroomen ik zal worden vroom gehouwen;
Hy die in zijn gemoed geen ſchuld van ſchandvlek ziet,
Die ſchaed de magre nijd in 't alderminſte niet.

HELENA in Kluyzenaers gewaed.

Helena. Wat gaet u aen, in 't Boſch dus eenſaem hier te dwalen,
Daer u geen vreugde, maer verdriet uyt is te halen?
Wat pord u? dat gy hier dus eenig u vertoond,
Daer nauw'lijks God nocht menſch, nocht reed'lijk Schepzel woond,
Maer wel een groot getal van yſſelijke Beeſten,
En nare ſpokery van veel vermoorde Geeſten;
Van welk zoo meenig hier (in 't dicht beboomde woud,)
Vol ſchrik, vol angſt, gevaer, zich ſpokende onthoud.

Rogier. Ach! grijze Vader, hoe kan 't hert bekommert wezen,
Wanneer de Ziel zich heeft gewapend met Gods vreze?
Waer is 'er yets op aerd, dat vrezens oorzaek geeft,
Als zich een vroom gemoed God opgeofferd heeft?
Geen leven is zoo zoet, als 't Hemels hoop kan peyen,
Of 't wil om 't Hemels wel van 't Aerdsch gewillig scheyen.

Helena. Uytwijzend uwe reên beſpeur ik Godlijks yet,
Nochtans onzeeker, of het zeeker Godlijk hiet.
Geſchiet uw doent door dwang, te weten, dat uw reden
Alleen gegrontveſt zijn, op een'ge tegenheden,
Die u ontmoeten in 't betrachten van uw wenſch;
Soo is deugd zonder Liefd, door ſwakheyd van de menſch.
De menſch is zoo van aerd, wanneer hy leeft in luſten,
En dat hy in de vreugd des werelds 't hert mach ruſten;
Soo wenſcht hy om geen dood, hy wenſcht noyt om den dag
Dat zijne Siel verhuyſt, maer by hem blijven mach;
Is 't dat de kans verkeerd, loopt het geluk hem tegen,
Hy is (door tegenheyd) tot ſterven wel genegen;
Ia roept de Godheyd aen, en wenſcht om 's levens end,
Alleen op dat hy werd bevrijd van zijn elend;
Dit 's onduld, en geen deugd. *Rogier.* Uw reden die zijn klaerlijk,
En 't geen gy Vader ſpreekt, bevind ik recht, en waerlijk;
De oorzaek van mijn komſt hier in dit woeſte woud,
Sal, Vader, uw van mijn vry werden toe vertroud;
Ten tijden, als de luſt een geyle maegd bekoorde,
Heeft zy haer ſchoot miſbruykt, 't geen d'eere niet behoorde;
Soo dat natuer haer heeft (door toedoen van een Man)
Verleent, het geen natuur alleen niet geven kan;
Om door dit valſch beleyd te ſtijven haer begeeren,
De vrucht als Vader my onſchuldig op te ſweeren.
Mijn Ouders veel bejaerd, waer meeſt de zorg by woond,
Hebben haer Liefde my in deze zaek betoond;
Mijn Vader vond geraên, een tijd lang my te zeinen,
Daer my (als onbekend) geen menſchen zouden kennen;
Op hoop dat met der tijd verand'ring mocht geſchien,
Dies God geleyden my, ach leyder! dus allien
In woeſte eenzaemheyd, door nare vreemde wegen.

Helena. Bedroefde Iongeling, ik ben op 't hoogſt genegen
Te weten waer van daen gy komt, en wie gy zijt.

Rogier. Ach! Vader, eender die van 't luk (laes!) werd benijd,
Het bitter ongeval doet mijn haer noodlot ſmaken;
Doch moet (gelijk gy zegt) uyt noot geen wetten maken;
Maer met geduldigheyd de ſware ramſpoeds laſt
Lijdzamig dragen; want een zalig Chriſten paſt,

Gehoor-

Gehoorzaemlijk zijn wil, onder Gods wil te buygen,
En zich een dienaer van zijns Heeren wil te tuygen;
Ach leyder! wien ik ben, en waer ik koom van daen,
Sal ik (mi'n Heer) u doen te weten, en verſtaen;
Mijn naem die is Rogier, aen d'Amſtel ſtroom gebooren,
Tot ongeval, en ramp, (na 't ſchijnt) van God verkooren;
Twee zaken zijnder, Heer, indien ik s' u verhael,
Sult gy bevinden dat ik heel rampzalig dwael;
Doch willig, mits Gods wil my dat heeft op-geladen,
Dies ik verloſſing zoek, aen d' Hemelſche genade;
Een oorſprong mijnes ramps heeft Liefde uyt gewrocht,
En minne heeft (eylaes!) het werk ten eynd gebrocht;
In 't kort ik heb gevrijt, gelieft in deugd, en trouwe,
Maer 't werde my benijd van een Godlooze Vrouwe,
Oft maegd, gelijk ik ſlus mijn Heer gaf te verſtaen.

Helena. 'k Hoor wel, uw Liefde is door haer te niet gedaen.

Rogier. 't Is zoo, mijn Heer, ik moſt door haer Godlooze ſtreecken
Mijn Lief verlaten, ach!'t bedroefde hert moet breeken
Een brakke tranen ſtroom, nu ik Helena mis,
Helena, die mijn Siel, en levens voedzel is.

Helena. Gy noemt haer naem Heleen? *Rogier.* Helena ik beminde.

Helena. En minden zy u niet? *Rogier.* Ach! hoe zy my bezinde
Weet God, voor wien dat niet verborgen is op Aerd;
Caſſandra heeft alleen mijn Liefds verlies gebaerd.

Helena. Caſſandra? *Rogier.* Ja, mijn Heer, Caſſandra is die gene,
Die and'ren liet met haer oneerelijk vereenen;
Waer mede zy mijn eer bekladde, daer by ſwoor
Ik haer beſlapen had, waer door dat ik verloor
Het luk mijns Liefds; (eylaes!) licht dat ik u ontſtelle,
Mits ik uw heiligheyd met yd'le reden quelle;
Beſtſwijg ik, en my voeg na 't Goddelijk begeer.

Helena. Vaert voort in uwe zaek. *Rogier.* Miſdoe ik ook mijn Heer?

Helena. In 't minſte niet, laet my het eynd van dezen hooren;
Waerd gy verzekerd van die geen die gy verkooren
(Uyt rechte Liefde) had, dat zy u had bezind?

Rogier. Och! ja. *Helen.* Dewijl zy u, en gy haer, had bemind,
Verwonderd my dat zoo de Liefde van u beyden,
Door valſche logen van Caſſandra, moſte ſcheyden.

Rogier. De valſcheyd, was mijn Lief (ach leyder!) onbekend,
Wanneer de leugentael, mijn eere had geſchend;
Dies zy om deze zaek, als balling is gaen doolen,
In welke ſtaet zy heeft aen God haer jeugd bevolen.
Ik bid u Vader laet ons na uw Kluysjen gaen,
Daer zal ik u de zaek op 't breetſte doen verſtaen.

Binnen.

DERDE HANDELING.

CASSANDRA.

Caſſan. DE lang geleden trots zoekt wrake van de ſpijt,
Dat gy noch even dreuts in 't minnen t' mijn waerts zijt;
Het lof van ydel eer waer meed gy zoekt te brallen,
Zal door Caſſandraes macht verſtroyen, en vervallen;
Ha trotſchen dwingeland, die my aen doet meer leed,
Als oyt tyran op Aerd, aen zijnen Vyand deed;
De ſpijt valt my te ſwaer, mijn minne te verſmaden,
Verrijkt met goed, en gelt, zal ik om uw genade
Meer pracchen? 't is te kinds, ja 't aldergrootſt verdriet,
Om min te ſmeeken, een, dien gantſch niet overſchiet;
Wat heb ik nu gewracht door mijn bedekte lagen?
Vervloekte baſtaert, moet ik negen maenden dragen,
In tegenheyd geteelt; op dat ik daar door zou
Beletten uw verzoek tot eenig ander Vrouw,
En u Rogier, de vrucht als Vader op doen ſweeren,
Dan zult gy pronken met het lof van yd'le Eere;
Ik ſweer, dat uwe vlugt u haeſt berouwen zel,
Al zoud ik mijne reys aenvaerden na de Hel;
En door Godlooze raed van d' onder aerdſche Geeſten
Vervolgen u tot in de poel der Helſcher beeſten;
Om wrake na mijn wenſch te nemen, trotſchen fiel,
Wiens lichaem dat ik wil doen ſcheyden van de Ziel;
Dan doch, hoe zal ik beſt Rogier te vinden komen?
Daer ſchiet my yets in 't zin, en diend wel waargenomen,
En voort in 't werk geſteld; hier woont in dit gehugt
Een oude Toveres; die zal, met ſnelle vlucht,
Een daed'lijk zenden uyt; hier is 't, ik wilze ſpreecken,
Om my, door haar beleyd, op mijn Vyand te wreeken;
Waer zydy Toveres? wat maakt gy oude Kol?
Ontſluyt de deure van dit donk're nare hol,
En ſtaet my eens te ſpraek, u is 'er aen gelegen.

Toveres van binnen. Wie is 'er op beluſt, oft my te zien genegen?
Vertoeft, ik koom u by, ſchrik niet voor mijn gelaet;
Wat is uw zeggen? *Caſſ.* Ik koom hier by u om raed,
Doch, acht het nodigſt eerſt mijn voorneem t' openbaren,
Ik zal u zeggen wat dat my is wedervaren;
Mijn hoogſte neyging drijft my op het ſpoedigſt hier,
Om weten waer mach zijn gevlugt mijn Lief Rogier.
Hoor, wijze Prophetes, dus is de zaek gelegen,
Ik ben in Liefd geweeſt tot een Rogier genegen;
Die mijn geboden min onwaerdig heeft verſmaed,

Als

Als 't lichaem zocht in luſt van hem te zijn verzaed;
Voor min genoot ik haet; voor vrundſchap ſtuure woorden;
Wat dienſten dat ik deed, geen dienſten hem bekoorden;
Dit ſpeet my 't meeſt van al, dat hy my deed dees ſpijt,
Dat 's dat hy vluchten; dies ik wil dat gy my zijt
Hier in behulpzaem; doet my blijken uw vermogen,
En maekt dat ik noch eens den ſchelm zie voor mijn oogen.
Tover. Begeert gy anders wat? *Caſſ.* Voor ditmael niet. *Tov.* Kom binnen,
Ik zal op uw begeer, mijn ſwarte kunſt beginnen. *Binnen.*

CASSANDRA, TOVERES, weêr uyt.

Tover. Nu hebt gy 't zelfs gehoort, en grondig wel verſtaen,
Dat u in deze zaek 't geluk wil tegen gaen,
Indien gy trachten wild by uw Rogier te raken;
Soo moet gy u bereyd tot 's levens eynde maken;
De zaek loopt groot gevaer; de plaetze daer hy is,
Die hiet men 't Moorders Boſch, en woeſte wildernis.
Caſſan. De zaek zy zooze wil, ter wereld is geen wet
Die my de reys (om wraek te nemen) nu belet;
Daer is geen dood zoo wreed, zy zal mijn blijdſchap telen,
Indien ik met Rogier mach na mijn luſten ſpelen;
Ik weet met wat beleyd ik dit zal onderſtaen,
Al zoud mijn Ziel daerom in 't Rijk van Pluto gaen,
Ik zal in mans gewaed gewapend my toeruſten,
Om wraek te nemen aen de Vyand van mijn luſten;
En toonen my aen hem een monſter, tygerin,
En achten hem niet meer gelijk hy deed mijn min;
Ikga, en ſtel 't in 't werk. *Toveres.* Gaet met my, 'kzal uw leeren,
Op wat manier, en wijs, gy derwaerts heen zult keeren. *Binnen.*

KAREL, by hem hebbende een Hoveniers Py, met een ſpae, ofte ſchop.

Karel. Ha! Karel, kan de min de reden zoo ver brengen,
Dat zelfs een reed'lijk menſch, door minne kan gehengen,
Te ſtellen in gevaer het leven, Siel, en al?
Och! ja; Elyzabeth, mijn Afgodin, ik zal,
Ik zal door dit beleyd, mins lieve kuuren ſpeelen,
En mijn Elyzabeth haer zoete maegdom ſteelen;
O oogen! oogen, die mijn hebt zoo ver gebracht,
Dat min mijn reed'lijkheyd oneerlijk heeft verkracht;
O lonkjes! lief gegluur, dief-egge mijner trouwe!
Hoe Karel, wild gy uw beloft, en eer niet houwen?
Maer uyt een zotte luſt, en minnelijk begeer,
Te ſchenden zoo een Maegd door 't ſteelen van haer eer!
O neen; te deugdzaem is Elyzabeth geboren,
Dat door mijn minnens luſt haer eer zoud zijn verlooren;

Neen,

Neen, Afgodinne! neen, mins luſten ik verzoek,
Maer u te ſchenden ik op 't alderhoogſt vervloek;
Ha! Perle, pronk, çieraed, ha! ſchoonſte aller ſchoonen,
Getrouw'lijk zal ik uw genooten min beloonen;
Dienſtwillig zal ik zijn, zoo gy mijn dienſtig zijt;
Elizabeth, mijn Ziel haekt na die zoete tijd,
Dat ik in dit gewaed mins luſt met u mach plegen,
Waer toe, op 't hoogſte zijn mijn ziel, en zin genegen;
O vonkje van het vuur! 't geen my het herte brand,
O wonderlijke kracht! die Karel zoo ontmand.
Die lieve uur genaekt, en diend wel waer genomen,
Dat ik, als Hovenier, zoek in den Hof te komen;
Trekt, Karel, aen het kleed, dekt het inwendig vier,
En zijt geen Karel meer, maer voortaen Hovenier;
O welbedachte vond! wat heeft min looze treken,
Ik zal dit Edel hert in boere kleding ſteken;
Wie zal in 't minſt vermoên dat ik nu Karel ben,
Nu gaen ik voort, om zien of ik haer ſpreken ken.

Karel trekt het Hoveniers kleed aen, ondertuſſchen komt CASSANDRA gewapend, en meend dat Karel Rogier is.

Karel. Holla! wie zien ik daer? *Caſſ.* Een daer gy niet om dacht.
Karel. Dat kan wel zijn, ik had geen Krijgsman hier verwacht;
Wat is uw zeggen *Caſſ.* Yets, 't geen gy wel licht kunt raden.
Karel. Ik raden? Ja, gy raên; verrader door uw daden.
Karel. Verrader! wat is dit? ziet voor u wat gy zegt,
Licht zijt gy heel verdoold, oft qualijk onderrecht;
'k Handhaefde noyt verraed, dat mach ik vrylik ſweeren.
Caſſan. Zoo gy 't niet weten wild, ik zal 't u weten leeren;
Wat waend gy, dat ik u in dit gewaed niet ken?
Karel. Gy kent, oft kent my niet, verrader ik niet ben;
Wie zijt gy? *Caſſ.* Ken die u het vluchten zal verleeren
Karel. Ik vluchten noyt om quaed, maer ben die 'k ben met eeren.
Caſſan. Mind gy de eer, hoe maekt dan Liefd in u verander?
Karel. Die mijn mind, min ik weêr, dies lieven wy malkander.
Caſſan. Hier vind ik 't geen ik zocht; wel eer zijt gy gemind
Van eener, die u dreuts, en tot haer weyg'rig vind,
Verſmadende haer Liefd; dit is 't geen ik wil wreeken.
Karel. Gy zijt hier niet by die, met wien gy waend te ſpreken.
Caſſan. Hoe na vreeſt gy de ſtraf van u bedreven daed,
Nu dat gy werd gewaer dat u de wraek na gaet;
Ontkennen zult gy niet uw naem door deze kleden,
Gy zijt Rogier, van wien Caſſandra heeft geleden
De meeſte ſpijt, en trots, die yemant lijden mach,
Het geen ik wreken zal op heden deſen dag;
Ik zal u leeren doen Caſſandraes min vergeten.
Karel. Ik heb mijn leven van Caſſandra niet geweten.

't Is

Caſſan. 't Is valſch geloogen 't geen ik u hier ſpreken hoor.
Karel. Gy liegt het zelver, en gy hebt een onrecht voor.
Caſſan. 't Zy recht, of onrecht, zoo gy mijn niet met de daed,
En dat op ſtaende voet, ook klaerlijk blijken laet;
Of gy die gene zijt, Rogier, Rogier die 'k meene,
Soo zal ik u het vleeſch af-hakken van de beenen.

Karel. Ik, die zoo meenig daed, ik die zoo meenig ſtuk
Van wapens heb verricht, tot roem van mijn geluk,
Sal ik nu deze trots van zulk een bloed gedoogen?
't Is wonder dat ik u hier lijde voor mijn oogen;
Gy bengel, die de vlag (te kinds) op krachten roerd,
Aen wien niet blijkt, dat gy oyt degen hebt gevoert;
Zijt gy die man, die 't vleeſch zal hakken van mijn beenen?
Ik zorg gy zult veel eer uw trotze roem beweenen;
Mits gy my dwingen wild te zeggen wien ik ben;
Een Hovenier, gelijk dit kleed getuygen ken;
En zoo gy 't niet gelooft, zoo doet mijn anders zeggen.
Caſſan. Dat ik dees Degen u niet om de ooren legge

Is wonder, valſchen fielt; 'k zeg noch gy zijt de man.

Karel. Soo gy om proef hier quaemt, beproeft mijn machten dan,
't Is lang genoeg getrotſt. *Caſſ.* Geen dreygen doet my zuffen.

Karel. Grootſpreeken kan in 't minſte deel mijn niet verbluffen,
Doet my de eer, en zegt doch eens wie dat gy zijt?

Caſſan. Gy vraegt het geen gy weet, dies barſt mijn gal van ſpijt;
Zie daer verrader, dit zal u doen kleynder zingen.

Karel. 't Schijnt ik gedwongen word, tot ongenegen dingen,
Doch; als het wezen moet is 't kortſte pad het beſt.

KAREL loopt 'er onder, en doorſteekt haer.

Caſſan. Oy meê.

Karel. Dit is uw loon, neemt dat noch voor het leſt. *Binnen.*

VIERDE HANDELING.

ELIZABETH, met haer dienſtmaegd.

Elizab. Lucy. *Lucia.* Me Vrouw.
Elizab. Eylaes! ontſteld is mijn gedacht
Door een benaude Droom, van dees voorleede nacht.
Lucia. Door Droom?
Elizab. Door droom (Lucy) vind ik my zoo verſlagen,
Dat deze beenen my van angſt nauw kunnen dragen;
Ik ſchrik, eylaes! ik ſchrik, waer dat ik kom of ga,
De ſpook die 'k zach door droom, die volgt mijn ſtappen na.

Lucia. Me Vrouw, Droom is bedrog, wild u daer niet in quellen.

Elizab. Lucia, luyſtert toe, ik moetze u vertellen;
Mijn docht dat ik een Duyf geneygt te paren zach,
Waer by een Sparwer (op zijn wijze) met geklag
Zich voegde; zoo dat hy het teere Duyfje groete,
Op hoop, aen 't Beeſje zijn verhitte luſt te boeten;
Om aen 't onnozel dier te toonen (ongepaert)
Met ſlim bedrog, zijn vuyl en roofachtigen aert;
En dat my dit ontſteld (Lucia) 't heeft zijn reden,
My leyd (meer als ik zeg) yets ſwaerlijx op de leden;
Dan doch, ik hoop dat God voor eenig ongeval,

Karel uyt. Mijn (door zijn mogentheyd) genadig hoeden zal,
Lucy. *Lucia.* Me Vrouw, *Elizab.* Vertrekt.

Lucia. Ik doe 't geen gy gebied. *Binnen.*

Elizab. Doch, dat ik hier vertoef, en meld aen niemant niet.

Karel. Wat brakke douw ontçierd (mijn Lief) uw roode wangen?
Wat heeft uw lieve hert zoo droeffelijk bevangen?
Wat drijft 'er uyt uw borſt, oft Maegdelijk gemoed,
Soo meenig zucht, op zucht? zeg my wat tegenſpoed
Dat u bejegent is, zedert mijn laetſt by wezen?
Eylaes! uw wezen doet my quade tijding vreezen;
Wat let u, Lief? ey zeg! *Eliz.* Ach! Karel, ach! ik ſterf
Veel liever duyzend doôn, eer ik het zeggen derf.

Hoe

Karel. Hoe Lief! ik bid u houd voor my doch niet verborgen.
Elizab. Verbergen kan ik niet, hoe wel ik ben vol zorgen.
Karel. Wat zorgt gy lieve Lief? de zaek is 't licht niet waerd.
Elizab. Ach! woud dat God, ik zorg. *Kar.* Sorg niet mijn Lief, bedaerd.
Elizab. Bedaren, ach! ik kan tot geen bedaren komen.
Karel. Ik weet de oorzaek licht die 't zeggen u doet ſchromen;
De zaek loopt geen gevaer, ſteld gy u maer te vreên.
Elizab. Het leyd my al te ſwaer (ach! Karel) op de leên.
Karel. Gantſch niet mijn Lief, wie kan yets van mijn daed' verklaren?
Elizab. De tijd, eylaes! *Kar.* De tijd? *Eliz.* De tijd zal 't openbaren.
Karel. In 't minſte niet mijn Lief, daer zal noyt yemand zijn,
Die dit bedreven feyt vermoeden zal op mijn;
Genomen 't quam al uyt dat ik hem heb beſprongen,
't Geſchiede mits het my werd op den hals gedrongen.
Elizab. Hoe Karel, wat is dit, wat hebt gy doch bedreven?
Karel. En weet gy 't niet mijn Lief, dat ik hem nam het leven?
Elizab. Ach! Hemel, wat ik hoor, wat hoor ik hooge Goôn?
Hoe Karel; wat deed u een Sielig ſchepſel doôn?
Dat ik weemoedig was, dat deden and're reden;
Hebt gy u zoo miſgaen, zoo zal't noyt zijn geleden,
Dat ik met u in Liefd vereene; neen, ô neen!
Soo lang ik leef op Aerd ontzeg ik u met reên;
'k Wiſt niet van deze zaek, maer (laes!) mijn droevigheden
Die waren meeſt ontſtaen, alleen uyt deze reden;
Want mijn inbeelding had ontrouw van u voorzeyd,
En nu ontzeg ik u om dit Godlooze feyt.
Karel. Droom ik, hoe is 't met my; hoe is 't met my gelegen?
Fy onbedachte tong; fy had ik doch geſwegen;
Fy reukelooze hand; fy onbedachte daed;
Fy vruchteloos berouw; fy klachten al te laet.
Sal Karel nu de naem van moorder zijn gegeven?
Daer my dit ſnoode feyt is op den hals gedreven;
Hoe Karel, zult gy nu gevoelen dubb'le pijn,
Een moorder heeten, en zonder Elijſbeth zijn?
Veel eer door 't ſtael, dat dees de moordſteek heeft gegeven,
Mijn eygen moorder zijn, en brengen my om 't leven;
Ik wil door 't blanke ſtael, dat dees de moordſteek gaf
Mijn droeve levens draed ontijdig ſnijden af;
Veel liever wil ik mijn verliefde borſt ontblooten,
En door dit minnend hert, dees ſtale degen ſtooten;
Als zonder u (mijn Lief,) en waerde Afgodin,
Te leven op der Aerd, te derven uwe min;
Soo my uw lieve min, uw min niet mach gebeuren,
Soo zal de wereld dan mijn droeve ramp betreuren.

Elizab. Die reden (Karel) ſtaekt miſtrouwt niet op Gods macht,
Waer door gy lichtelijk tot kennis werd gebracht;
Wild u tot ware boet van uw miſdaed begeven.
Karel. 't Is mijn vergeefs getrooſt, zoo 'k zonder u moet leven.
Elizab. En zoo 't niet anders mach, wat is 'er om te doen?
Karel. Zoo zal dan Karel na het eynd zijns levens ſpoên;
Twee beulen plagen my, en pijnigen de zinnen,
Den een dat is berouw, en 't anders is de minne;
Ik min Elizabeth, doch afkeer is mijn loon,
O ſtratheyd al te ſtraf! ô overwreede Goôn!
Dat mijn Elyzabeth haer Karel kan verſmaden,
Nu hem het ongeval haer laſt heeft opgeladen;
Nu my de meeſte trooſt op 't hoogſt van noode zy,
Nu toond gy al te wreed, uw wreedheyd tegens my,
Loos bange borſt, ey! loos een overvloed van zuchten,
Nu mijn Elyzabeth, haer Karel wil ontvluchten;
Ontvluchten, hoe kan 't zijn? *Eliz.* Twee zaken (Karel Heer)
Beletten mijn de min, en willen 't nimmermeer.
't Een is mijn Ouders wet, zoo dat ik u voor dezen
Heb menigmael gezeyd, dat niet zoud willen wezen;
Het tweede is (eylaes!) uw Goddelooze val,
Waer door ik nimmermeer, met u vereenen zal;
Eerbiedig dank ik u voor d'eer aen my bewezen,
Ik bid u voor het laetſt, der Goden ſtraffe vreezen;
Met ootmoed en berouw, uw zondig hert verneerd,
Verzoent de Goden, en uw Ziel ten hemel keerd. *Binnen.*
Karel. Vlucht gy? ha! moorderin, en wreetſte aller vrouwen,
Vlucht niet Elyzabeth, het vluchten zal uw rouwen;
Nu Karel, kort beraed, daer 's hulpe voor uw pijn,
Hoe doch? te ſterven, ach! wie zal mijn rechter zijn?
Ik zelfs, gy zelfs? ô neen, waarom ô neen? 't moet wezen,
Hoe wezen? wild gy dan de groote God niet vreezen?
Wat vreeze? 'k vrees gantſch niet, holla; ik vrees 't geſpuys
Dat eeuwig Zielen plaegt, in 't onder Aerdſche huys;
Ha! ha! wat fantazy zoekt my dus om te leyen;
En met een vieze ſchrik van helſche plaeg te peyen?
Wat grillen, Karel ſa, ſcheyd af van 't vies geteul,
Kom ſtier u Ziel ter hel, en ſijt uw eygen beul;
Neen, Karel; neen, ô neen, bedaer, moord niet uw zelven,
Laet wanhoop doch zoo diep uw Siele niet bedelven,
In 't nare duyſter rijk, waer ſtrenge Pluto heerſt,
En helſche ſlaven dwingt, daer yder om het zeerſt
Sondige Sielen plaegt; wat mach ik doch bedenken?
Vaer met uw zaeken voort, geen Duyvel kan my krenken,
Raek ik in Plutoos rijk, het heyr zet ik zoo om,

Dat

Dat ik licht in de plaets van Pluto zelver kom;
Ik zal (als Jupijn zelf) ter hellen neder dond'ren;
Waer van mijn komſte zich Prins Pluto zal verwond'ren;
Wiens ſtrafheyd mijn geweld in geender wijs ontziet,
Maer zal den Hel-god zelfs vermorſſelen tot niet;
Kom Cerbre, Helſchen hond, uw hulp aen my verleenen,
En ſcheur dit knagend vleeſch van deze teye beenen;
Proſerpina Princes, kom zeg ik voor den dag,
Op dat ik u 't geſchenk mijns Ziels vereeren mach;
Barſt nare af-grond op, en ſpalkt uw kaken open,
Kom eenjers altemael om Karels Ziel te koopen;

Kom Charon met uw boot wat leggen aen de wal;
En laedze met een Ziel, die ik haeſt loſſen zal;
Geen ſtaaf is my te ſtraf, mijn ſnode daed te wreeken,
Nu uwe ſtrafheyd mijn, Elijſbeth, is gebleken;
Wel aen dan droeve borſt, bereyd en maek de plaes,
Daer 't vinnig ſtael zijn luſt boet in uw bloed, eylaes!
Eylaes! Elyzabeth, nu gy my hebt verlaten,

Moet Karel, Karel zelfs, zijn eygen zelver haten;
Vaer wel voor 't laetſte dan, dit ſwaerd zal uyt mijn borſt
Doen ſtralen een Rivier, op dat uw grage dorſt
In wrake zy geleſcht; ha! wreede moorderinne,
Ik ſterf, ik ſterf, ik ſterf, nu gy my niet wild minnen,

Hy doorſteekt hem.

ELIZABETH.

Elizab. Als ik van Karel ſtus voor 't laetſtgeſcheyden ben,
Heeft my 't berouw beweegt, dat ik niet laten ken;
Om mijn berouwig hert aen Karel t' openbaren,
En mijn genegen Ziel (uyt Liefd) hem te verklaren;
Is hy in ongeluk vervallen, 't was door nood,
Wel deed hy die uyt Liefd, lukklooze byſtandt bood;
O Afgod mijnes Ziels! of ik u al wil haten,
Het is vergeefs, de liefd en wil 't my niet toelaten;
In plaets van haet, zit min geworteld in mijn hert,
Die mijn verliefde Ziel gevoelen doet uw ſmert;
Zoo haeſt, ach! Karel, als mijn oogen 't luk genieten,
Dat zy haer lonken op uw grage luſten ſchieten,
Zoo zal mijn will'ge Ziel, door Liefd zijn aangeport,
Dat zy haer Liefd alleen hertgrondelijk uitſtort,
En Offeren s' u op; ô Karel! 'k zal my voegen,
Om u, in uwe min, ten vollen te genoegen;
Natuur verkracht mijn Geeſt, en wil dat ik met luſt,
Hier onder 't Elzen loof, my ſlapende wat ruſt;
Op hoop, of Karel ondertuſſchen hier mocht komen,
Van wien ik in mijn ſlaep hoop heugelijk te dromen;
Buygt teere voetjes, buygt, ruſt neder in het groen,
Daer mijn verliefde Ziel haer middag ſlaep wil doen.

Zy gaet neder zitten, en geraekt in ſlaep, ondertuſſchen komt de Geeſt van KAREL voor haer verſchijnen.

Karel. Waek op Elyzabeth, waek op, waek op van 't ſlapen,
En ziet uw Karel hier (Elyzabeth) wanſchapen,
Met wangen bleek; waek op, aenſchouwt wie dat ik ben,
Een die u niet genoeg voldoen met bidden ken;
Om tot vergiffenis zijns miſdaeds te bewegen;
Eylaes! eylaes! eylaes! Elyzabeth, 't genegen,
Strekt op het alderhoogſt om u te bidden an,
Te bidden zoo, dat ik niet meerder bidden kan
Om u vergiffenis; hoe kan 't my zijn vergeven,
Het geen ik heb miſdaen in mijn voorgaende leven?
Ach! bidden al te laet, de zond heeft my gedood,
Dies is mijn arme Ziel in d' aldergrootſte nood,
Schrikt niet Elyzabeth, 'k vermach u niet te deeren,
Maer u door mijne komſt ſtantvaſtigheyd te leeren;

Aenſchouwt

Aenſchoud dees bloed'geborſt, aenſchoud mijn diepe wond,
Die 'k eeuwig dragen moet tot ſtraffe van mijn zond;
Door geylheyd, die my heeft aen d' eene kand beſtreden,
Ten anderen heb ik 't gebod Gods overtreden;
Daer by mijn zelfs gedood, ô bitterlijk gequel!
O knaging mijns gemoeds! ô pijne van de Hel!
O yſſelijk geween! ô knerzeling der tanden!
O Helſche tyranny! ô Hel! ô eeuwig branden!
Mijn Geeſt (Elyzabeth) moſt gy voor ditmael zien,
Steld u geruſt, 't en zal na dezen noyt geſchien,
De oorzaek is, om u rechtvaerdig te verklaren,
Dat ik u zocht tot luſt van min, maer niet te paren;
Dies ik in geylheyd, niet in Gods vrees heb gemind.
Ik heb geen meerder tijd, de droeve uur begind,
Dat ik weêr keeren moet na d' onder Aerdſche kuylen,
Daer nimmer eynd en is van kermen en van huylen,
Door d' onverdragelijke pijn van d' Helſche vlam,
Mijn bootſchap is gedaen; ik ga van daer ik quam.

Binnen.

ELIZABETH, ontwakende zeyd:

Elizab. Hoe dus, wat ſchrik, wat ſchroom doet my de Ziel ontroeren,
En ſchijnen my, eylaes! eylacy! te vervoeren?
Wat ſweeft'er om en d'om, zoo ſchrikkig voor my heen,
Wie daer, wie (zeg ik) komt daer ginder na my treên?
Ik ſchrik, zie daer, zie daer, daer komt'er een aen kermen,
En zoekt my met geweld te vangen in zijn ermen;
Wie is't? mijn Lief, eylaes! voor zijn gelaet ik beef,
Wel Karel; ach! ach! ach! ik my gevangen geef;
Kom (zeg ik) uwe Lief, kom zeg ik my ontzielen,
Die niet en hebt ontzien uw zelver te vernielen;
Waer vlucht gy Karel, ach! mijn Karel dus verkeerd?
Uw oogen opgeſpalkt, uw kaken uytgeteerd;
Daer komt mijn Karel aen, zie daer, hoe komt hy trappen,
Daer leyd wat in de weeg, hy wil'er over ſtappen,
En treden tot my toe; ha! Karel, ſtoute gaſt,
Sie daer, daer Pluto daer, daer houd hem Pluto vaſt;
Sie daer het ſnood gebroed, de Nikkers met hun allen;
Ach! Karel, hoe zijn u de oogen ingevallen.
Ha! ſchellem, moordenaer, laeg-legger na mijn eer,
Vertrekt, ha! fielt vertrekt, en komt hier nimmer weêr. *Binnen.*

ROGIER, HELENA.

Rogier. 't Verlangen drijft my aen om weder 't huys te raken,
Dies geeft my (Vader) raed, hoe ik het beſt zal maken;
En wat my dient bequaemſt in deze zaek gedaen.

Helena. 't Gemoed getuygt mijn uw vertrek noch niet geraên;
Na dat ik heb beſpeurt de oorzaek uws vertrekken,
Door vallcheyd die gy my op heden gingt ontdekken,
Uyt geyle min gebroed; Canſſandra, zoo gy zegt,
Soekt u door ſlim beleyd te brengen tot de Echt;
Caſſandra die gebruykt veel duyſtre ſlimme treeken,
Om haer Godloos verraed (uyt ſpijt) op u te wreeken;
Sy zoekt haer ſnoode luſt te plegen na begeer,
Sy tracht door boos bedrog te krenken uwe eer;
Indien gy u (Rogier) voor zulliks wild verhoeden,
Soo bid ik volgt mijn raed, en houd het my ten goeden;
Dat ik u voorneem zoek te breken, 't ſchied om beſt;
God weet het, ach! hoe mijn gemoed my drijft en preſt;
Om u (wat ik vermach) oprechtelijk te toonen,
Raed ik u qualijk, wild (bid ik) mijn raed verſchoonen;
Mijns oordeels, 't waer u beſt, als dat gy wel verzaemd,
En met een goed partuyr, weêr by uw Ouders quaemt.

Rogier. Ach! Vader, koſt dat zijn, het waer mijn hoogſte wenſchen,
Soo ik genieten mogt de deugdzaemſt aller menſchen,
Helena die ik heb zoo trouwelijk gemind,

En

En zy van herten my had wederom bezind;
Wat luk waer boven 't luk van mijn geluk te achten,
Als my mijn Vader mogt zoo weêr te huys verwachten;
Wat blijdſchap en wat vreugd, zou 't voor mijn ouders zijn,
Dat zy my zoo vol vreugd weêr zagen, na mijn pijn.
Weg reden zonder hoop, weg ydele gedachten,
Die my onlukkige, doen zoo gelukkig achten;
Dat my 't luk zoud geſchien te trouwen noch met haer.
Helena. Het zoud geſchieden wel, zoo ik Helena waer.
Almogend God! ôGod !door uw Almogentheden,
Vergund my doch mijn wenſch. *Rog.* Ach! Vader, uw gebeden,
Getuygen my de gunſt, die gy uw dienaer draegt,
Doch, denkt het geen gy bid, aen Gode zelfs miſhaegd.
Helena. Miſhagen? *Rog.* Ia. *Hel.* Wat reên? *Rog.* De reden die zijn deze,
Dewijl gy bid om 't geen, onmoog'lijk, niet kan wezen,
Vertoorend gy Gods macht, 't onmoog'lijk kan niet zijn.
Helena. En kunt gy dan, Rogier, gelooven niet met mijn,
Dat wat onmoog'lijk ſchijnt, God mogelijk kan maken?
Rogier. Och neen, mijn Heer! door ſchijn veranderende zaken,
Niet hare eygenſchap, die blijven zoo zy zijn,
't Onmoog'lijk dat word niet, of 't is maer door de ſchijn.
Neemt by gelijkenis, dat gy uw manneleden,
Met Vrouwelijk gewaed uytwendig gingt bekleden,
En maekten u gelijk in kleding als een in Vrouw,
Gelooft vry, dat men u daer voor ook honden zouw,
Maer 't waer alleen door ſchijn. *Hel.* Gy ſpreekt van yd'le zaken,
Maer 't geen ik zeggen wil dat zoud de Godheyd raken;
't Onmoog'lijk moog'lijk werd door Goddelijke macht,
Den menſch eerſt zijnde niet, die werd door Hemels kracht,
Van Gode, 't geen hy is; dan doch 't God'lijk begeeren,
Zal ik, voor dees tijd, in Poëtery verkeeren;
Tot tuyge mijnes gunſt, zoo gund ik u, uw wenſch,
En my om uwent wil, te zijn een ander menſch;
Ik wenſchten dat ik waer Helena. *Rogier.* Door wat reden?
Helena. Om u te toonen, 't hert en Ziels gegentheden,
Met welke dat ik uhert grondelijk bemin;
Rogier, ik beeld my in dat ik Helena bin;
Zoo tergt liefds neyging my, en 't ſchijnt ik door uw deugde,
Genoodſaekt ben dat ik met Goddelijke vreugde,
Den Hemel, en ook God, opoffer mijn gebeên,
Dat zijne Gddheyd u verleene uw Heleen.
Rogier. Ach! Vader, ik beſpeur met welk een goet genegen,
Dat ik uw hulp, en gunſt, tot mywaerts heb gekregen;
Indien uw gunſtig hert geen macht ontbrak, 'k vertrouw,

Dat my, na wil, en wenſch van uw geſchieden zouw,
Schoon my uw goede wil, die macht niet kan betoonen,
Soo zal ik niet te min u even dankbaer loonen,
Voor alle eer, en deugd, die gy my hebt gedaen;
Dewijl mijn hert my trekt om weder t' huys te gaen,
Verzoek ik uw verlof. *Helena.* 'k Heb u niet te gebieden,
Indien gy ſcheyden wild, uw wille moet geſchieden;
Maer ach! (Rogier) eer gy van hier vertrekt, zoo moet
Gy volgen mijne raed, en vallen eerſt te voet,
De groote Majeſteyt des Hemels; laet ons heden
Hier in mijn Cluysjen gaen op-offeren gebeden;
Dat u in uwe weg den Hemel gunſtich zy,
Op dat gy veylich meugt geraken weêr, daer gy
Uw lieve Ouders meugt in goede welvaerd vinden,
Tot welkers dienſt ik my in eeuwigheyd verbinde;
Kom doch Rogier, ey! kom, en laet ons beyde gaen,
Op dat met ons gebeên de Godheyd werd voldaen;
Om Hemels gunſt tot uwen voordeel te verleenen.

Rogier. En dat ik (na mijn wenſch) mijn waerde Lief Helene,
Genieten mach; ik ben gewillig en bereyd,
Te dienen in gebeên Gods groote Majeſteyt.

De Geeſt van CASSANDRA.

Caſſand. Staekt droeve kommernis, deugd lievend Jongeling,
Die ik drie jaren lang in geyle luſt na ging;
Tot my dees diepe wond het leven heeft benomen,
Wanneer ik onderſtond u valſchlijk na te komen,
Door raed eens Toveres; my moeten onder weeg
Die gene, waer van ik dees ſware wonden kreeg;
Vermits ik waenden dat gy 't waert, Rogier, wiens minne
Met dulle razerny verwerden my de zinnen;
Soo dat ik onbedacht, door Goddelooze raed,
Op 't hoogſt vervallen ben in een vervloekte ſtaet;
Mits ik het helſch geſpuys te hulp zocht u te quellen,
Soo lijd ik nu de ſtraf, en wreede pijn der Hellen;
'k Ben door uw deugd geparſt te komen voor den dag,
Op dat ik daer door u mijn dood getuygen mach;
En dat gy weten zoud mijn leven is ten ende,
Moſt dees mijn komſt geſchien; dies ik my weder wende
Ter plaets, daer naer geween, en bitterlijk geſchrey,
De Helſche Poel beſwalkt met zuchten veelderley. *Binnen.*

Rogier. Ik ſchrik in mijn gemoed, rechtvaerde ſtraf doet blijken
Dien God, van wien mijn hoop zal nimmermeer beſwijken;
O wonderlijk bedrijf! ik ſpeur, ô God! uw macht,
Met welke gy my hebt in het gemoed verkracht,

Dat

Dat ik als machteloos, Heer, dijn Almogentheden
Genootzaekt ben nochtans met krachtige gebeden,
Te loven; Vader ach! wat voor een dankbaerheyd,
Sal ik betoonen God, mijn Hemels Majeſteyt?
Voor dit geluk, 't welk my geſchied is door het ſterven,
Van dees Caſſandra, om wiens wille ik moſt ſwerven,
Als balling achter land, geſcheyden van die geen,
Die ik zoo trouw'lijk heb gelieft; mijn Lief Heleen.
Nu zal ik dag nocht uur verzuymen, maer my ſtellen,
Om my in d'Echte met Helena te verzellen;
Dies wegen laet ons gaen, ter plaets daer men God eerd,
Op dat mijn droeve druk, weêr in geluk verkeerd. *Binnen.*

ELIZABETH by haer hebbende een Nonne-kleed, met een Doods-hooft.

Om in eenzaemheyd te zijn,
Wil ik mijn
Uyt de booze weereld ſcheyen;
En met een oprecht begeer,
In den Heer,
Een Godzalig leven leyen.

Daer het herte, na zijn wenſch,
Van den menſch
Afgezondert is, om reden,
Dat men van des werelds ſtrijd,
Is bevrijd,
God te eeren met gebeden.
Want die onder menſchen ſweeft,
Zelden heeft
Goê gedachten, God te loven;
Want de wereld trekt begeer
Altijd neer;
Eenzaemheyd de Geeſt na boven.
Ach! als my de vlugge tijd,
Wiſſe ſtrijd,
Van de dood brengt in gedachten;
Dan voel ik mijn wel getrooſt,
't aldergrootſt,
Van de wereld kleyn te achten.
Al het werelds zoet gelaet,
In der daed,
Is maar ſnoode yelheden;
Als men overdenkt hoe ras
Dat het glas,
Van het leven, daeld beneden.
Die (wat hem den Heer toevoegd)
Wel vernoegd,
Dankbaarheyd aen God kan geven,
Deugdzaem is in zijn gemoed,
En wel doet;
Ach! hoe zalig is diens leven.
Wereld, ik zeg u adie,
Mids ik zie
Al uw looze, booze ſtreeken;
Die door uw gevalſchte ſchijn
Heunig zijn,
Maer in 't eynd als gal opbreken.
Al uw glory, roem, en pracht,
Al uw macht,
Al uw welluſt, en vermaken,
Al uw gaven (hoe begeerd)
Het verkeerd;
Dies ik, wereld, u verzake.
Nu ban ik de vuyle min
Uyt mijn zin;
Geyle luſten ik verfoeye;
Maer in plaets van dien zal deugd,
In mijn jeugd,
Zalig in de *Liefde Bloeyen*.
En dit zuyver wit gewaet
Zal de ſtaet,
Van mijn reynigheyd getuygen;
En in deze zuyvre ſchijn,
Zal ik mijn
Voor mijn Schepper nederbuygen.
Dat hy my in deze ſtaet
Doch toelaet,
Al mijn levente volherden;
Op dat ik na dezen dag,
Eeuwig mach
(Heer) by u ontfangen werden.
Laet dit Bekkeneel voor mijn
Spiegel zijn,
Om mijn zelfs te leeren kennen;
Dat wy (na het vleeſch) van Aerd,
Stof gebaerd,
Niet dan ſtof, en aſch en bennen.

Vaer wel dan, ſnoode Feeks, met uw bedriegery,
Vaer wel, wereld, vaer wel, gy heerſt geen meer in my,
Met al uw ſnood verraed, en booze liſtigheden,
Die hier zoo menig menſch met ſmerten heeft geleden;
Wat zijt gy wereld doch? een Poel vol damp, en ſtank,
Der Goddeloozen vreugd, en droeven ondergank;
Een ſtrik, een Helle zelfs, die niet uytbraekt dan plagen,
Een Hoer, een ſnode Feeks, die vruchten ſchijnt te dragen
Van vreugde; maer eylaes! die op uw vruchten ziet,
Die vind in uwe vreugd, een helle vol verdriet;
O wereld! wat zijt gy een Voedſter van Godlooſheyd,
En queekt de menſchen op, in overgeven booſheyd;
O wereld! hoe ſtreeld gy de herten naer uw zin,
En blaeſt den gierigert uw loze ſtreeken in;
Gy wereld, ſtookt het hert, en ſcherpt de bitze tanden,
Der gener, die door nijd opſlokken alle ſchanden,
En ſpuwen laſter uyt, van vromen, wereld ach!
't Is wonder dat ik u bedrog verhalen mach;

O ſpie-

O ſpiegel! waerd gy vaek voor veeler menſchen oogen,
Onmoog'lijk dat den menſch, wierd van den menſch bedrogen;
Onmoog'lijk, wereld, ach! onmoog'lijk zou 't u zijn,
Te zaeyen in den menſch, uw wreede Siels fenijn;
Vaer wel wereld, vaer wel, dit zal mijn leydſman wezen;
Door wien ik niet en zal uw liſt, of valſcheyt vrezen;
Dit kleed, dit Nons gewaed, diend my voor 's levens tijd,
Dit Bekkeneel een baek, waer na mijn Siel met vlijt,
Zal ſtieren 't zinnen Choor, om niet te mogen dwalen,
In 's werelds woeſte See, waer in niet is te halen
Als quelling, liſt, bedrog, verdriet, ellend, en pijn,
Vaer wel wereld, mijn vreugd voorta en in God zal zijn. *Binnen.*

VYFDE HANDELING.

HELENA, ROGIER.

Helena. Wat is 'er dat op Aerden leeft,
't Geen niet zijn haeſt verand'ren heeft,
En ſchielijk kan verkeeren?
Geen dingen hier ter wereld zijn,
Hoe groot van macht, hoe vaſt in ſchijn,
Die geen verand'ring leeren.

Rogier. Den Hemel, die op 't geurig kruyd,
Dat in de groene velden ſpruyt,
De koele dau laet dringen;
En çierd het lieffelijk gebloos
Van Lely, Vyolet, of Roos,
Getuygen al veranderingen.
Wanneer zy buyen neder ſtort,
En met een felle wind omgord,
Oft zengd met blixem vlagen,
Een Roos, oft Lely ſchoon ontdaen,
Schoon men die in haer fleur zag ſtaen,
Leyd morgen ſchielijk neêr geſlagen.

Helena. Den menſch (gelijk men heden ziet)
Is heden wat, en morgen niet,
Door doodes felle donder;
Bezit hy heden ſchatten waerd,
Al is hy Koning op der Aerd,
Hy leyd 'er morgen onder.

Rogier. Die giſt'ren groote eer bequam,
Veel ſteden door zijn kracht in nam,
Met kloek beleyd in 't ſtrijden;
En trotſt op zijn gewonnen eer,
Leyd morgen zelfs verſlagen weêr,
En moet verwinning lijden.

Wat baet doet ſtaet, oft machts geweld,
Oft op gehoopte ſchat van geld,
Kan 't een uur levens baten?
Wanneer de dood haer vonnis ſtrijkt,
Oft als haer komſt genaekt, dan blijkt
De nietigheyd van ſtaten.
Bequame tijd en ſtond gebien my te vertrekken,
Laet u mijn dankbaer hert, tot een vergelding ſtrekken;
Voor uw bewezen deugd, die gy my hebt betoond,
Wenſch ik ach! Vader, u op 't alderhoogſt beloond;
Nu is de uur vervult dat ik van u moet ſcheyden,
Nu is 't den rechten tijd dat ik my moet bereyden,
Te keeren wederom, daer ik mijn ouders vind,
En daar ik mijn Heleen drie jaren heb bemind;
Ach! welke min ik hoop met Gode te volherden,
En dat Helena zal noch mijn getroude werden;
Dies wegen, Vader, ach! ik van u ſcheyden moet;
Vaer wel voor 't laetſt, met een dankbare groet.

Helena. Holla; blijſt hier by my, 'k wil niet dat gy zult ſcheyden,
Voor dat ik zelver zal u wederom geleyden;
Want zonder mijn, zeg ik, zult gy van hier niet gaen.

Rogier. Hoe Vader; wat wil dit, hoe zal ik dit verſtaen?
'k Acht niet dat gy het meent, my langer op te houwen,
Dat gy mijn nadeel zoekt, en kan ik niet vertrouwen;
Dat gy mijn ſchaede wild, met quelling, en verdriet,
Door 't hind'ren mijns vertreks, dat hoop ik immer niet.

Helena. Ik wil dat gy by my, hier in dit boſch zult leven,
En u alleen ten dienſt, Rogier, van mijn begeven;
Ik wil al dat gy wild, u wil zal zijn de mijn,
Ik lief Rogier, vermits ik niet en ben, die 'k ſchijn.

Rogier. Niet die gy ſchijnt, hoe dat? *Helena.* De ſchaemte doet my ſchromen.

Rogier, Wat hebt gy, Vader, met dit zeggen voorgenomên?

Helena. Op dat gy hier uyt moogt mijn eygenſchap vermoên.

Rogier. Kunt gy my anders, als gy zijt, vermoeden doen?
Te weten Eremijt? *Helena.* Na 't uyterlijke kleed;
Ik ben geen Eremijt, hoe wel gy my zoo heet,

Rogier. Geen Eremijt? 't Is vreemt en oorzaekt my veel vreeze.
Door dien ik denk, by wie dat ik hier dan mach wezen.

Helena. By eender, die met u wel wenſcht gepaert te zijn.

Rogier. Hoe Vader! 't ſchijnt gy raaſt. *Hele.* 'k Wil dat gy blijft by mijn,
Soo zult gy zien, Rogier, Helena met u paren,
Den Hemel zal u hier haer werking openbaren;
Gy zult, Rogier, hier zien Helena die u mind,
Indien gy na mijn raed uw wil geneegen vind;

Gy

Gy zult, Rogier, haeſt zien hoe ſchielijk alle dingen,
Hellen, door tijds verloop, na veel veranderingen;
Helena, houd haer hier, en leeft gelijk ik doe.
Rogier. O Goden wat ik hoor? ey! Vader, zegt my hoe,
En op wat plaets ik haer, eens zal te ſprake komen.
Helena. Eer dit geſchied, Rogier, heb ik voor my genomen,
t' Ontdekken u, uyt naem van haer, hoe zy begeert,
Dat gy hier blijft, en niet weêr naer uw Vader keert,
Voor en al eer gy zijt in d' Echt met haer verbonden;
Op dat uw Ouders vreugd werd in dees vreugd gevonden.
Rogier. Is't droom? *Hele.* Ach! neen Rogier, het zijn der Goden werken.
Rogier. Indien den Hemel my die gunſte doet bemerken,
Dat ik hier in dit Boſch, Helena trouwen mach,
Soo zal ik, al de tijd mijns levens, dag aen dag,
Den Hemel, en mijn God op-off'ren dank-gebeden,
Die my, door u, ach! Vader, deze waerdigheden
Verleenden; dies ik bid, dat my uw hulp geſchied,
Op dat mijn waerde Lief, Rogier noch eenmael ziet,
Ey! Vader, laet ons gaen, 'k en kan niet langer beyden,
Oft deze Ziele moet van 't lievend lichaem ſcheyden;
Waer vind ik mijn Heleen? om wien ik ſtervend leve,
Ach! Vader, wild my doch een goede uytkomſt geven;
Dat ik haer ſpreken mach, laet my het luk geſchien,
Dat ik Helena mach eens voor mijn oogen zien;
Indien ik langer moet mijn afgoddinne derven,
Zoo doet gy, Vader, my hier voor uw oogen ſterven;
Dies bid ik, neer-geknielt, dat gy my doch ontdekt,
Waer mijn Helena is. *Helena.* Rogier uw ſmeeking trekt
Mijn hert, mijn Siel, mijn zin, uw wenſch te vergenoegen,
Doch ſchaemt belet de ſpraek.
Rogier. Hoe zegt gy? *Helena.* 'k Sal my voegen,
Om u in 't geen gy wenſcht, op 't hoogſte te voldoen,
Ik ben ten eynden, hem met veynzery te voên;
Ach! tonge, meld, ey! meld, het geen de ſchaemt verbied.
Rogier. Wat zegt gy Vader? *Helen.* Ben ik uw Helena niet?
Rogier. Hoe Vader, gy Heleen? *Helena.* Die als een Kluyzenaer,
Hier in dit eenzaem Boſch vol zorge, en gevaer,
Ter liefde van Rogier, in dees Eremitagie,
Mijn zinnen heb gevoed op ons oude Vryagie;
Waer in ik hoop, Rogier, gy noyt verand'ren kent,
Siet hier Helena zelfs.
Rogier. Sijt gy 't, mijn lief? *Helena.* Ik ben 't.
Rogier. Mijn Lief een Kluyzenaer? ô wonderlijke werken!
Uw groote mogentheyd, ha Goden! wy bemerken;

Helena,

Helena, lieve Lief, voor wien ik neder buyg,
Mijn nieu-gebooren vreugd met blijde blijdſchap tuyg;
De liefd gebied my, Lief, dat door beloofde trouwe,
Ik aen uw dienſt my zal eeuwig verbonden houwen,
Soo u mijn liefd behaegt, getrouheyd ik u ſweer.

Helena. Als uwe Dienares buyg ik ootmoedig neêr;
En had ik niet gekent uw deugdelijke daden,
Uw kloekheyd en verſtand, u wwijs voorſichtig raden;
Ik had het minnen my, mijn Lief, noyt onderſtaen,
Gelijk ik nu door Gods toeſchikking heb gedaen.

Reg. Heeft den Hemel 't zoo gevoegt,
U in d' Echt met my te paren;
Is 't uw wille? *Helen.* My genoegt.
Reg. Hemel gund ons wel te varen;
Hoge Godheyd! uw beſtel,
Is vervordert, en gaet wel.
Hoge Godheyd! 'k moet u moeyen,
Gund my doch mijn lieve beê,
Laet ons herten in *Liefd bloeyen.*

Gund ons voorſpoed, heyl en vreê;
Hoge Godheyd! uw beſtel,
Is vervordert, en gaet wel.
Hele. wat den Hemel t' zamen voegt,
Dat en zal de menſch niet ſcheyden;
Liefd moet zijn door liefd vernoegt,
Lieve liefde, bind ons beyden;
Lieve liefde, wild ons voên,
Zoo blijfd liefd in *Eêlen doen.*

ALCIP

EN

AMARILLIS,

Bly-eyndend-Spel.

INHOUD.

AMarillis, *Wiens Ouders het land-leven hadden aangenomen om de geruſtigheyd, Wierd aldaer in oeffening van Schapen-hoeden, opgequeekt; des gelijks* Alcippe, *die van* Amarillis *gelieft zijnde, geboden Werd't land-leven af te ſchaffen, 't Hooffsche leven aan te nemen, om door 't zelfde tot hooger eer en ſtaet te rijzen.*

Hy haer gebod gehoorſamende, reyſt met Clindor, *zijn Neef, ten Hove, alwaer de huldinge des Vorſtins* Amaſis *geſchiedende; de* Princes Lucia *het ooge op* Alcippe *laet vervallen, en doet hem door een oude Koppelaerſter, met beſlooten oogen, tot voor haer beddebrengen; daer zijnde, geraekt by haer, met voldoeninge van minne-luſten.*

Alcippe, *na 't genot van dien, komt by* Clindor, *verteld zijn wedervaringe, doch, niet wetende, van Wien zoo zoeten Venus-offer aen hem wierde opgedragen; ſnijd, door raed van* Clindor, *een ſtuk franjen uyt de gordijnen, Waer door* Alcippe *kennis krijgt, dat hy zijn minne-luſten met de* Princes Lucia *gepleegt heeft.*

Dit de Princes *ter ooren komende, ontſteekt in gramſchap, met beſluyt van 't zelve op het hoogſt te Wreken; neemt de nacht en nijdigheyd te hulpe, ophitſende* Marcellus, *om door hem* Clindor, *ziel-loos te maken;* Clindor *in gevecht rakende met* Marcello; *krijgt de overhand, en neemt hem 't leven; vluchtende naer Gotten, werd achterhaeld, en in hechtenis geſteld.*

Alcippe *doet een voet-val; verzoekt genade voor* Clindor, *doch, vruchteloos; zoekt derhalven middel om door hulp van eenigen Adel in Boere kleding, 't Kaſteel te vermeeſteren; 't welk geſchiedende, verloſſen* Clindor *uyt de boeyens.*

De *Vorſtinne, op dit gerucht, doet* Alcippe, *voor eeuwig, uyt het Hof bannen.*

Alphonſus, *Ridder uyt Hiſpagnie, komt in 't Hof te Marcilie; tert aldaer den moedigſten Adel ter wapen, onder welke* Leon, *den Oom van* Amarillis, *zich vertoond. en van den* Ridder Alphonſo *gedood wierd.*

Amarillis *dit aen* Alcippe *ſchrijvende, verzoekt wraeke over de dood van haer Oom; hy dienſtvaerdig op 't gebod zijns geliefde, begeeft zich onbekend ten Hove; daegd den* Ridder *ter Wapen; de welke hy tot verwond'ring van al het Hofgezin, Ridderlijk verwind, en dood ter aerden nedor veld; word alzoo met groote vreugd, en eerbiedinge des Adels, en Hovelingen, in onbekende ſchijn, ontbaeld; maer vertrekt Weder uyt het Hof, zonder bekend te worden.*

Piemander, *gantſch miſnoegt over ſijn afſcheyd, zonder te mogen weten, Wat Ridder zich zoo dapperlijk gequeten heeft, komt by* Cleante, *den Oom van* Alcippe, *die hem te verſtaen geeft, dat zijn Neef* Alcippe *dezen* Ridder *over Wonnen heeft.*

Piemander *verwondert zijnde, doet dadelijk zijn banniſſement herroepen, en* Alcippe, *met alle eerbiedinge ten Hove leyden; die welke aldaer met groote vreugde van de Vorſtinne, als ook alle den Adel, ſtatelijk werd ontfangen, en geſtelt in de hoogſte eere, en bedieninge van 't gantſche Hof en regering.*

Alcippe, *hem ziende op de hoogſte trap van ſijn geluk, bedenkt, en ſtelt zich voor oogen, de loſſe verandering, als ook de Hoofſche ydelheden; neemt voor hem de bedrieglijke ſtrikken der Hovelingen te ontwijken, de zorgelijke laſten te ontſlaen, afleggende zijn Hoofſche, en weder aennemende zijn Herders kleeding, ſcheyd van 't Hof, begeeft hem te lande, en trouwt met* Amarillis.

Namen der Uytbeelders.

ALCIP, } Herders.
KLINDOR, }
CLEANTE, Vader van Klindor.
AMARILLIS, Herderin.
LUCIA, Princes.
WRAEK, }
NYDIGHEYD, } Zwijgende.
NACHT, }
MARCELLUS, Edelman.
AMASIS, Vorſtin van Marcilie.
ALFONSUS, Spaens Ridder.
RODUS, Edelman
PIEMANDER, Generael in 't Hof van Marcilie.
LEON, Oom van Amarillis,
RODRIGO, Edelman.
DIENAER.

EERSTE

EERSTE HANDELING.

ALCIP lezende een brief binnens monds.

Alcip. Er noch de blonde Zon het Hemels licht doet bloozen,
En zuygt de morgen-dauw uyt vers ontloken Roozen;
Eer noch Aurora zelfs uyt hare Tente treed,
En 't lieflijk Hemels blaeuw met purper rood bekleed;
Eer noch de morgen-ſtond çierd haer gebloſde kaken,
Schep ik in eenzaemheyd mijn opperſte vermaken;
Mijn blijdſchap dreef my uyt om in dit lieve groen,
Voor d' opgang van de Zon, mijn offerand te doen.
Aen wie doch? aen die geen die my de ziel, en zinnen,
Doet haken na het Hof door zoete dwang der minne;
't Is Amarillis, ach! die haer Alcip gebied,
Dat hy ten Hove keerd, na ſtaet, en hoogheyd ziet;
Uw wetten en mijn hert en zullen niet verſchillen,
Mijn heuſch gemoed dat zal, mijn Amarillis, willen
Met grage vlijt voldoen al 't gene u behaegd,
Mits dien Alcip een hert in zijnen boezem draegd,
Dat meer na hoogheyd tracht, en lof van edel bloede,
Als in kleynachting hier het ſlechte vee te hoeden;
Ik heb dus lang mijn jeugt verſleten onder 't vee,
Doch tegens mijn gemoed was 't alles dat ik deê;
Nu gy, ha! Amaril; Voogdeſſe mijnes leven!
Dees brief, dees lieve brief! my tot een wet geſchreven,
In handen hebt geſtelt; ô brief! die my belaſt,
En zegt, dat langer my geen Herder-ampt en paſt;
Maer dat ik land en vee te zamen zal verlaten,
Verzoeken hooger eer, en dat door Hooffſche ſtaten;
Mijn wil en d' uw zijn een, mijn liefd uw wet gelijk,
't Volbrengen zal aen u betoonen proef en blijk,
Dat ik na wet uws wils, 't land leven zal verzaken,
En trachten door manhafte daden te geraken,
Aen lof, aen eer, aen gunſt, aen Ridderlijke roem,
Op dat men my ten Hoof den tweeden Krijgs-God noem;
Want ik het land, om 't land, mijn leven niet bezinde,
Maer minden 't land, om dat ik Amaril beminde;
Dewijl uw minne my gebied het land te vlien,
Sult gy, als wel geneygt daer toe, my-willig zien;

Uw wetten, en mijn wil, mijn Engel! evenaren;
Ik laet de Herders ſtok, ik laet de Schapen varen,
Ik ruyl de Boere-kleên, aen Hellem, Swaerd, en Schild,
Mits dien gy Amaril, dit van Alcippe wild.

Clindor uyt. Wie zien ik daer van veer tot my-waert komen treden,
Is 't Clindor niet mijn Neef? hy is 't, ik moet op heden,
Ontdekken hem mijn vreugd, doch veynzen mijne min,
En melden hem geenzins 't gebod mijns Herderin.
Neef Clindor zijt gegroet. *Clind.* En gy Neef deſgelijken.

Alcip. De volheyd van mijn vreugd wil dankbaerheyd doen blijken
Aen 't Goddelijk geſlacht; voor d' ingeſtorte geeſt,
Die dus lang niet in my, Neef Clindor, is geweeſt;
Mijn geeſt, die dus lang heeft in duyſter leggen dwalen,
Wil, uyt een hooger, nu eens hooger eer behalen;
't Land leven ben ik wars, de grove boerery,
En 't Schaepen hoeden, Neef, paſt langer niet aen my;
Ik tracht na hooger, en wil my ten Hoof begeven.

Clindor. Wel Neef Alcip, hoe dus van ſtaetzucht aengedreven?
Gaet gy niet buyten ſpoor, als gy u wel beraed?
Denkt Neef, dat yder voegd 't beroep van zijnen ſtaet.
„ Den Schipliens paſt de Zee; de Huyſliens paſſen landen;
„ Den Wijzen het gebied; den Krijgſman 't ſwaerd in handen;
„ Den Hoveling het Hof; een Schapen-hoeder paſt
„ Veel beter 't ſlechte Vee, als ſware oorlogs laſt.
't Is buyten uw beroep, als zijnde onervaren,
En weet gy niet mijn Neef, *dat ongewoont maekt blaren*;
Gelijk de ſpreuke zeyt? *Alcip.* Dit alles wel bedacht,
Vind ik door reed'lijkheyd mijn luſt van grooter kracht,
Weet gy Neef Clindor wel, wat my de reden leeren?

Clindor. Ja Neef; dat gy behoord van uw opzet te keeren,
Indien gy reed'lijkheyd maer rechte plaetze geeft.

Alcip. Geen reed'lijkheyd krijgt plaets, ten zy men kennis heeft;
Door kennis, kan men van een zaek goê reden toonen;
Mits dien de reed'lijkheyd de miſlag wil verſchoonen,
Moet zy met kennis eerſt en wel te rade gaen;
't Is niet genoeg een zaek op reden aen te ſlaen,
Maer yeder ſtaet het toe zich naerſtelijk te wennen,
Om 't geen, waer na hy tracht, eerſt wel te leeren kennen;
Wel kennende het geen hem 't hert betrachten doet,
En vind het in zijn macht, zoo zijn zijn reden goet;
Maer of ſchoon yemand kan een zaek met reden prijzen,
Waer na zijn wenſching ſtrekt, en zonder aen te wijzen,
Of hem de zelfde zaek, oft goed zoud zijn oft quaed,
Die doolt, hoe zeer en vaſt hy ook op reden ſtaet;

Zeyd Plinius niet recht, een zaek die zonderlinge
Op onze reden paſt; *hoe dat van alle dingen*
Is oeffening Meeſtres; verſtaet mijn Neef de zin?
Hy zeyd de oeffening brengt ons bequaamheyd in.

Clindor. 'k Verſta mijn Neef Alcip zijn meening, doch ik vreze,
Dat gy in hoofſche plicht heel onbequaem zult wezen;
Mits gy te lang op 't land verſleten hebt uw tijd,
En daerom onbequaem tot hoofſche plichten zijt,

Alcip. Neef Clindor, wat my doet de ongewoont ontbeeren,
Dat hoop ik metter tijd door oeffening te leeren.
„Denkt dat een reyzend man geen weg ten eynde raekt,
„Ten zy hy op de reys een goeden voortgang maekt;
„Het moedig Paerd laet zich van Ruyters niet beſchryen,
„Ten zy het d' oeffening bequaam maakt te beryen.
Noyt koom ik tot het wit van mijn gewenſchte zin,
Ten zy ik op het Hof de hoofſche plicht begin.
Is 't niet een meerder eer met ſmert geraekt aen wenſchen,
Als met kleynachting hier, by domme ſlechte menſchen,
Te ſlijten 't leven onder beeſten op het veld?
't Land leven voed een Boer, Hofsleven voed een Held.

Clindor. Alcippe, Neef, ik ſpeur uyt alle deze dingen,
Hoe licht des menſchen hert valt op veranderingen;
't Docht my op heden vreemt wanneer gy zeyde, dat
Gy tot het Hof begeert, en groote luſten had;
Ik, die uw voorſtel ſtond op 't alderhoogſte tegen,
Ben zelver nu met u gantſch tot het Hof genegen?
Alcippe heeft gelijk dat hy na hooger tracht,
Als ik het recht bedenk, wat is 'er min geacht
Als 't ſlechte Herder ampt, by yeder een verſchooven?
'k Ben uw gevoelen eens, en reys met u ten Hove;
Doch billik, dat men eerſt daer van mijn Vader ſpreek,

Cleante uyt. Ik bid u Neef, ga meê; 'k hoop dat ik met geſmeek
Zijn hert bewegen zal ons 't reyzen te vergunnen.

Alcip. Daer komt uw Vader, die wy lichtelijk nu kunnen
Ontdekken onze zin. *Clind.* Mijn Vader zijt gegroet.

Alcip. Het zelfde ik, mijn Oom, u ook toe wenſchen moet.

Cleant. Ik dank u; waer van daen komt gy dus met u beyden?

Clindor. Een wonderlijke luſt die ſchijnt ons aen te leyden
U met eerbiedigheyd een zaek te dragen voor;
Waer op verzoeken wy, mijn Vader ons verhoor.

Cleant. Zeg my wat gy verzoekt? *Clind.* 'k Sal 't, Vader, u ontdekken;
Alzoo tot hooger eer al mijn begeerten ſtrekken,
Gelijk ook onze Neef Alcippe; is 't ons leet,
Dat men zoo langen tijd, in 't boere leven ſleet;

Derhalven zijn gezint ons moedig te verkloeken,
Met uw verlof, ten Hoof een beter ſtaet te zoeken.
Cleand. Wat luſt uw domme jeugd, te nemen by der hand?
Wat heeft het woelig Hof, doch by 't geruſte land?
't Land leven is een vreugd, daer 't Hof niet is dan quellen;
Wie is 'er die 't getal der Vorſten weet te tellen,
Die uyt de ſlaverny van 't kribbig hofs verdriet
Begaven haer te land? zeyd Julius Cæſar niet,
Dat hy veel liever woud te lande vredig wezen,
Als in het Roomſche Hof tot eeren ſtaet gerezen?
Dees wetten zijn van ouds al op het land geweeſt,
Dat yeder 't zijn gebruykt, geen woeker winſt en vreeſt;
Noyt huyſvrouw geeft 'er man oorzaek van jalouzye,
De wan-gunſt is 'er dood, men kend 'er geen benyen;
Geen Venus Kamenier, oft Koppelaerſter boos,
Gebruykt men op het land tot luſten goddeloos.
En zied men niet te land veel daden waerd om prijzen;
Hoe eerlijk Moeders daer hun Dochters onderwijzen;
Huys vaders hunne Zoons aen leyden in haer jeugd,
Tot noodelijk gewin, door wetten van de deugd;
Een yeder leefd te land niet zoo hy is genegen,
Maer zoo hy ſchuldig is zijns ſchuldige plichts wegen;
Elk leeft van 't geen hy wint, geen zi le zoo vervreemt,
Dat hy, door quade luſt zijn naeſten 't zijne neemt;
Elk eerelijk bezit, zijn land, zijn huys, zijn erven,
Een yeder leeft 'er in een vreeze van te ſterven.
Dit alles aen een zijd; let eens op mijn verhael,
Uw handen ongewent te voeren 't ſneedig ſtael,
Gy, die van kinds been af gedoold hebt met de Schapen,
Van leden al te ſwak om voeren ſchild en wapen;
Gy, die noyt anders waert als hier te land behuyſt,
U voegt geen blank piſtool, geen degen in de vuyſt;
Mack eens een overleg met reden by u zelven,
Gy, die niet zijt gewoon als ploegen, ſpitten, delven;
In plaets van wapens draegd een ſlechte Herders rok,
En in uw handen voerd een hazelare ſtok;
Gy, die niet hebt geleerd als matiglijk te leven,
Hoe wild gy u ten Hoof by d' Edeldom begeven?
Gy die geen leven als 't eenvoudig zijt gewent,
Moet denken, dat het Hof beſt paſt voor die, die 't kent.
Clindor. Wie leeft 'er die 't onkund niet kenbaer word door 't leeren?
Alcip. Die 't Hoofs wil leeren, Heer, die moet ten Hoof verkeeren.
Cleand. 't Is zoo, maer oeffening eyſcht haer bequame tijd;
Wijl gy van kinds been af te land geoeffent zijt,

Sal

Zal ongewoonte uw , door onbequame jaren,
Met ongewoone laſt , in 't oeffenen beſwaren,
Het Hooffche leven diend van jongs af aengewend.

Clindor. 'k Vertrouw mijn Vader toe dat hy de reden kend,
Stelt reed'lijkheyd te werk ; die leerd dat geene zaken
De menſchen haer beroep volmaektelijk volmaken ;
Geen ſtaet volmaekt den menſch ; den menſch volmaekt zijn ſtaet ,
Hoe menig is 'er die ten Hoof voor Edel gaet ,
Niet tegenſtaende , 't is van jongs hem aengewaſſen ,
Soo zal nochtans aen hem de boersheyd beter paſſen ;
Daer leefter veel ten Hoof in weelden opgevoed ,
En van een arrem hert , en moedelooze moed ;
Hoe veel in tegendeel van ſlecht geſlacht en leven ,
Sijn door haer moedigheyd in 't Hof tot ſtaet verheven ;
Soo dat mijns oordeels is van dezen 't rechte ſtuur,
De zaek niet die men liefd , maer zelver de natuur.

Cleand. 'k Had op uw kloekheyd, Soon, noyt zulken goet vertrouwen,
'k Sal door uw reden my als overwonnen houwen ;
Indien natuur u trekt te zoeken Hooffche ſtaet ,
Ik gun op uw verzoek, als dat gy derwaerts gaet.

Alcip. Wat is 'er doch op 't land waer uyt men yets kan leeren ?
Wat nutbaerheyd is 't onder beeſten te verkeeren ?
Sijn wy geen menſchen ? ook begaeft met manne leên ?
Bequaem om in den dienſt des Krijgs-Gods Mars te treên ;
Gebreekt het ons aen kracht van zenuwen en ſchonken ?
Ach neen ! 't hert is my aen de wapens vaſt geklonken ;
De moed is aen het ſwaerd genageld , en gehecht ,
Ik draeg in 't lijf een hert dat met zijn vyand vecht.

Clindor. Nocht moedigheyd , nocht luſt en zullen my gebreken,
Om na de hoogſte eer des Edeldoms te ſteken ;
't Sy ik het moedig Ros , in harnas blank beſchry ,
Het zy gewapend ik met mijne vyand ſtry ;
Schoon my ten ſtrijde mogt de braefſte Ridder dagen ,
In Clindor is de moed met hem een kans te wagen ;
Soo moedig drijft de moed mijn moedigheden an ,
Dat ik in 't ſtrijden trots den trotſten Edelman.

Cleand. De moedigheyd toond blijk van uw genegentheden ,
'k Seg dat gy beyde ſpreekt met vaſt en goede reden ,
Die als getuyge zijn van 't Adelijke bloed,
Ook dat gy beyde zijt by Adel opgevoed.
Clindor mijn Soon , en gy mijn Neef , ik wil u beyden
Tot meerder moedigheyd van Hooffche luſt aenleyden ;
Dewijl gy zijt geneygt tot wapens, en tot ſtrijd ,
Sal ik u doen verſtaen van wat geſlacht gy zijt ;

Zoodanig, dat gy beyde meugt met aller eeren
By d' eêlſte Adel u gelijken en verkeeren ;
Weet dat gy niet en zijt van Herders ſtaet oft ſtam ,
Maer 't braefſte Ridderſchap dat oyt ten hove quam ,
Is van ons maegſchap ; dies u hier op ſtaet te letten ;
'k Bevinde dat natuur een yeder ſtelt zijn wetten ;
'k Seg wetten dwingen u, dat gy het land verſmaed ,
En volgens de natuur, van hier ten hove gaet ;
Dies ik van alles zal u beyde doen verzorgen ,
Het geen van node zy , op dat gy tegens morgen
Uw reys ten Hove neemt ; dies voegt u neffens my ,
Om te verſchaffen al wat daer toe noodig zy. *Ninnen,*

AMARILIS.

Amaril. De hoop mijn liefde voed , dat onder deze linden
Mijn Lief Alcippe zal zijn Amarillis vinden ;
Op 't ſchrijven van mijn brief , zijn antwoord doen verſtaen ,
En of op mijn verzoek hy ook ten Hoof wil gaen ;
Hoe woeld mijn hertjen in een drift met zoet verlangen ,
Om antwoord van mijn Lief Alcippe te ontfangen ;
Waer blijft gy , ach ! mijn Lief ? waer toe zoo lang vertoeft ?
Uw af zijn 't teed're hert van Amaril bedroeft ;
Ach ! hoe verdrietig valt de liefde 't lange wachten ,
Ik raek aen 't doolen in de dool-hof mijns gedachten ;
't Is beſt ik hier wat ruſt , en mijn gedacht bedwing ,
En onder dit geboomt een Herders deuntje zing.

Zy zit neder , en zingt. *Stemme* : Ach ! Blinde Bengel.

Amar. *ZOn van mijn zinne .*
Herder van mijn hert ;
Hoop van mijn minne .
Oorzaek van mijn ſmert ;
Hoe meugje doch zoo lang vertoeven ,
Ey lieve ! doet mijn wil.
Koom , koom Alcippe , ly u Amaril.

ALCIP in Hoofſche kleeding , ſchuyld, achter de boomen , en zingt :

Alcip. *Schoon Herderinne ,*
Voedſter van mijn ziel ;
Ik , die uyt minne ,
Voor u neder kniel ,
En ſcheyd nu uyt het Herders leven ,
Op uw begeert en wil ;
Hier is Alcippe , by zijn Amaril.

Amar. *WAer zal ik vinden*
d' Afgod van mijn min ?

Alcip. *Hier by de linden ,*
Schoone Herderin.

Amar. *Waer ſchuyld gy u , mijn waerde Herder ?*
Ey ! waerom ſwijgje ſtil ?
Koom , koom Alcippe , by uw Amaril.

Alcip. *Buyg , zuye winden ,*
't Groene loof wat neêr ;
En ſpreyd de linden
Ruyſchend heen en weêr ;
Ey ! buyg de takjes van malkander.

Amar. *Ach ! ach ! ik krijg mijn wil.*
Ik mijn Alcippe , gy uw Amaril.

Hier

Alcip. Hier ben ik Amaril, hier ben ik Herderinne,
Zie wat Alcippe doet ter liefde van uw minne;
Zie uwen Herder hier gewiſſeld van gewaed,
En dat om uwen 't wil geneygt tot Hoofſche ſtaet
Ik ben volkomen nu gezint na 't Hof te keeren,
Zoo door mijn eygen luſt, als ook op uw begeeren.
Amaril. Alcippe. *Alcip.* Lief. *Ama.* Alcip. *Alcip.* Mijn Lief, mijn Amaril.
Amaril. Uw luſten zijn te zeer gehoorſaem aen mijn wil.
Alcip. Mijn wil is willig naer uw willens wet te leven.
Amaril. Tot loon wil Liefden u mijn hertjen overgeven;
Ey! voegt het by het uws, en voerd het uyt zijn ſteê,
Mits u mijn hertjen mind, neemt het voor 't uwe meê.
Alcip. Ik zal, mijn Lief, ik zal u hertjen met mijn dragen,
In het gedacht aen u, mijn Engel! alle dagen
Liefds offerande doen, en knielen niet alleen,
Maer buygen ziel en wil, met offer van gebeên;
Geen dag', geen uur, zal my des af zijns tijden deelen,
Oft Amarillis zal in mijn gedachten ſpeelen;
U wbeeld, uw lieve beeld, uw beeltenis zal my
Verſtrekken, aen 't gedacht, een ſchoone Schildery,
Daer ik met hert en ziel geſtadigh op zal malen,
En daer mijn leven zelfs het voedzel uyt zal halen.
Mijn Lief, mijn Amaril! op heden zal 't geſchien,
Dat men de Hulding des Vorſtins zal kunnen zien;
Dies ik met Clindor reys, om daer eens aen te ſchouwen,
De praecht die men daer zal op deze hulding houwen;
De tijd geen uytſtel lijd, dies ik, mijn Amaril!
Met uw verlof, van uw mijn afſcheid nemen wil.
Amaril. Alcippe, Lief! ik wil een zaek op u begeeren,
Al eer dat gy van my ten hove waert zult keeren;
Dat is; wanneer de weeld ten Hove u ontmoet,
En dat gy in de weeld uw hert met luſten voed,
Om door geluk tot eer en hooger ſtaet te ſteyg'ren,
Wild dan, aen uw gedacht, Alcippe, doch niet weyg'ren,
Te plaetſen in het hert uw Lief, uw Herderin,
Die in haer herte plaetſt de Herder van haer zin;
Ey! laet ſtantvaſtigheyd by u haer woonſteê houwen,
Wiſſelt mijn ſlechtheyd niet aen Hooffche Staet Iufvrouwen;
Wiſſelt mijn trouwheyd niet aen 't Hofs bedrieger y;
Liefd mijn oprechtigheyd voor Hooffche heerſchappy.
Dewijl gelegentheyd, mijn Herder! zal gebreken,
Om mondeling met u, mijn Lief Alcip! te ſpreken,
Verzoek ik dat zomwijl eens ſtomme boden gaen,
Die my uw ſtaet, en uw gezontheyd doen verſtaen;

Plaetſt my in uw gedacht den tijd van al uw dagen,
Noyt uure van den dag, of 't herte zal my jagen
Hier in de lommer; daer het met een minne-klagt
Uyt nokken, zal, helaes! hoe 't naer uw weer-komſt wacht.
Dewijl het dan moet zijn, dat gy van my zult ſcheyden,
Wil ik mijn Lief Alcip een ſtukke weegs geleyden,
En met een lieve kus toe-wenſchen luk op reys.

Alcip. En ik dit kusjen zal, mijn Lief! na liefdens eys,
Doen, in 't verliefd gemoed, door 't vuur des mins verteeren,
En uyt dat kusjen voedzel trekken na begeeren.
Indien 't mijn Engel luſt my uyt-geley te doen,
Sal ik, door tijds verloop, my tot het reyzen ſpoên,
En zal aen u, mijn Lief, op 't ſpoedigſt antwoord ſchrijven,
Gy zijt mijn eygen, en die zult gy altijds blijven;
Mijn liefd veranderd noyt, dat, ſweer ik by de Goôn,
Noyt wiſſel ik mijn liefd aen Koninglijke Kroon. *Binnen.*

TWEEDE HANDELING.

AMARILLIS.

Wanneer een dikke damp bedekt
Het Hemels blauw met naere duyſter,
De Son met wolken over-trekt,
Soo geeft zijn ſtrael op aerd geen luyſter.
Oft, als de Maen te reye gaet,
Met rijke ſleep van ſterre ſtralen,
En opgepronkt met Hemels ſtaet,
Haer weer-ſchijn laet van boven dalen.
En dat een drift van wolken ſwert,
Benevelt 't Maen-licht en de ſterren;
Zoo gaet het mijn verliefde hert,
Wiens Son mijn noch beſchijnt van verren.
Mijn Son, mijn licht, mijn liefdens glans,
Die my noch huyden heeft beſchenen,
Als 't opper puyk van alle mans,
Is nu uyt mijn gezicht verdwenen.

Alcip! mijn hertens Herder, ach!
't Valt ſwaerder als my docht voor dezen,
Ik ſchijn op 't klaerſte van den dag
In droeve duyſternis te wezen.
Nu gy u by-zijn my onttrekt,
En 't land verlaet om hoofs te leren,
Is 't hert met dampen overdekt,
Mits 'k moet uw Sonne-licht ontberen.
Wat is 't, of tranen, zugt, en klagt
Mijn droevig herte ſteets verzellen?
Mijn ſmert word daer door niet verzagt,
Noch ook mijn innerlijke quellen.
Ey liefde! geef my hert, en moet,
Om 't afzijn met geduld te helen;
Bevrijt mijn Lief voor tegenſpoet,
O Goôn! dien 'k in uw macht bevele.
Alcippe is ten Hoof gekeerd,
Om daer na ſtaet en eer te tragten;
Als 't luk hem hooger heeft vereert,
Zal ik met vreugden hem verwachten. *Binnen.*

VER-

VERTOONING,

Daer AMASIS gehuld werd.

Na dat de Vorſten zijn ten Hove t' zaem gekomen,
Na dat de ſtemming des verkiezings is vervuld,
Werd Amaſis voor 't oog des Adels aengenomen;
En, voor Vorſtinne van Marcilien, gehuld.

Kort na de vertooning, komt ALCIPPE uyt, en word van GABRINA vervolgt.

Gabrin. Beleefden Iongeling, ik hoop met vaſt vertrouwen,
Dat gy mijn vryigheyd my zult ten beſten houwen;
'k Wiſt garen wie gy zijt, om reden die my port,
En hoe gy moedig Held, met naem geheten word?
Alcip. Gy, die tot kennis van mijn name zijt genegen,
Wat is u, zeg my dat, in 't minſt daer aen gelegen?
Gabrin. U meerder als my zelfs, wiſt gy het geen ik weet,
Dienſt-willig, weet ik, dat gy mijn verzoek voldeed;
Uw komſte hier ten Hoof zal u gelukkig maken;
Gy kunt hier, zoo gy wild, tot ſtaet en hoogheyd raken;
Gy kunt verkrijgen 't gun noyt Vorſt verkregen heeft,
Dies het van noden is gy my te kennen geeft,
Wie dat gy zijt, en hoe uw naem is my laet weten.
Alcip. Wel, als gy 't weten wild, Alcip ben ik geheten;
En van geſlachten ook uyt Adelijke ſtam,
Derhalven ik in 't Hof hier van Marcily quam,
Om Adelijk het gantſche Hof-gezin te eeren,
Op hoop van hooger, ik ten Hove kom verkeeren.
Gabrin. 't ſchijnt het geluk alreê u dienſt te toonen poogt,
Ik weet 'er een ten Hoof, die heeft Alcip be-oogt,
En uwe min zoo diep ter herten ingenomen,
Waer door zy wil dat gy zult voor haer bedde komen;
Geen Vrouw van kleyne macht, maer van een hooge ſtof,
Niet van de ſlechtſte, maar de grootſte van het Hof,
Na wien zoo menig Vorſt getracht heeft, maer verlooren,
Alcip. Wat hoor ik; Hemel, ach! wat komt my hier te vooren;
Min-voedſter Cypria, wat hebt gy voor met mijn?
Ik twijffel, oft dit niet een valſch dedrog zal zijn,
'k Heb dikwils veel gehoord van 't Hofs bedriegeryen.
„Den Stierman die in Zee de rotzen niet wil myen,
„Lijd Schip-breuk, waer door hy zich zelven brengt in nood,
„Door onvoorzichtigheyd veroorzaekt zijne dood.
't Hof is een woeſte zee, vol klipachtige gronden;
't Hof is een hoge rots van ſchadelijke zonden;

't Hof leyd op valſcheyd toe, door zoete veynzery,
Dies dient voorzichtigheyd te wandelen met my;
Hoe hiet gy? *Gabr.* 'k Hiet Gabrina, Heer. *Alcip.* Wild my eens zeggen,
Door wiens bevel gy my dit komt te vooren leggen?
Gabrin. Mijn Heer houd zich genoegt dat hem 't geluk geſchied.
Alcip. Gabrina, ik vertrouw my op dat zeggen niet.
Gabrin. Wat waend Alcippe dan dat ik beſta te liegen?
Alcip. Dat koſt geſchieden, mits de woorden vaek bedriegen.
Gabrin. Bedrog en kan niet zijn, daer daed de waerheyd toond.
Alcip. In ſchijn van waerheyd 't Hofs bedriegerye woond.
Gabrin. Waer ſchijn is zonder daed, daer is bedriegerye,
Maer waer de daed zelfs blijkt, kan waerheyd ſchijn niet lyen.
Alcip. De reden zijn wel goed, waer 't werk zoo in der daed.
Gabrin. Soo 't niet zoo is, wenſch ik dat my den donder ſlaet.
Alcip. Gabrina, mach ik op uw woorden dan betrouwen?
Gabrin. Mijn woorden, Heer, meugt gy wel voor waerachtig houwen.
Alcip. Is 't waer dat my ten Hoof een edel Iufvrouw mind?
Gabrin. S' is meer als een Princes die tot uw is gezind.
Alcip. Is 't zoo? ey zeg! *Gabr.* Ik ſweer 't by al de machtder Goden.
Alcip. Heeft zy my dan gezien? *Gabr.* Och ja! en my geboden,
Om u van deze nacht te brengen in haer zael.
Alcip. Gabrina, 't ſchijnt een droom. *Gabr.* Let eens op mijn verhael;
Zy heeft my ſtrik belaſt mijn naerſtigheid te plegen,
Tot hare by komſt u, Alcippe, te bewegen.
Alcip. Zal ik haer by zijn dan genieten mogen? *Gabr.* Ia.
Alcip. Zal 't zijn Gabrina, dat ik met u by haer ga?
Gabrin. Gy zult alleen haer niet met uwe by komſt groeten,
Maer zelfs haer lieve luſt met minne kusjes boeten.
Alcip. Gabrina, brand haer hert tot my in minne-brand?
Gabrin. Dat zal getuygen zelfs de Gulde ledekant,
Waer op gy deze nacht, in zoete minne luſten,
Met een volmaekte Vrouw, zult veylig meugen ruſten;
Omhelſt, geſtreelt, gekuſt, gevleyd, ge-eert, gediend,
Niet als een oorlogs Held, maer zoete Venus vriend.
Alcip. Gabrina, zeg my doch, hoe dat zy word geheten?
Gabrin. Sy heeft het my geboôn dat niet te laten weten;
't Is beſt, mijn Heer, dat zy haer naem u w zelve zeyd.
Alcip. Ik vrees Gabrina, noch dat hier bedrog in leyd.
Gabrin. Daer van bevry ik u op ſtraf der Goden plagen.
Alcip. Op 't geen gy ſweert, wil ik, Gabrina, het dan wagen;
Alcippe is gewis al van een ander geeſt,
En beter Vrouwen Man als Ioſeph is geweeſt.
Veel liever wil Alcip mins ſtrijd met Venus ſlechten,
Als wel geharnaſt, met den grooten Krijgs God vechten;

Dies

Dies ik vrymoedig ga, en doe 't gun gy begeert.
Gabrin. Een ding dient noch gezeydal eer gy derwaertskeert;
Geen rechte lievert kan volkomen vreugd genieten,
Indien hy zich ontziet het bitter van verdrieten;
Alcippe, ach! gy voed de zoete minne vlam
In d'alderſchoonſte Vrouw, die oyt van Vrouwen quam;
Minzaem, beleeft en heuſch, in 't Hof, nocht op der aerden
En leeft 'er haer gelijk in edelhedens waerden;
Van dees beloof ik u, uw luſten na begeert,
Mits dien dat gy aen my beloften doet, en ſweert,
Dat gy de zake zu lt by u verborgen houwen,
Gelijk ik u dat wil, Alcippe, toe vertrouwen;
Haer naem zy niet gezeyd, haer minne niet gemeld,
Nocht ook aen niemant niet u zoet bedrijf verteld;
Ook zal dees Jufvrouw uwe komſte niet gedoogen,
Ten zy, dat het geſchied met toegebonden oogen;
Geblinthokt moet gy gaen, daer gy na uwen zin,
Gebruyken meugt uw luſt. *Alcip.* Hier vind ik prijkel in.
Gabrin. Daer is, gelooft het my, geen prijkel in gelegen.
Alcip. Hoe zoet de luſten zijn, dit maektze mijn weêr tegen;
Al was de luſt van min noch duyzendmael zoo zoet,
Ik zoekze niet daer ikze blind'lings vinden moet.
Gabrin. Ik bid, voldoet mijn beê, want gy niets hebt te vrezen,
Ik ſweer 't daer zal in 't minſt voor u geen prijkel wezen;
Waer is uw moedigheyd, waer zulke ſtrikte wet,
Waer vreze, die dat zoet van min te rugge zet?
Is 't mooglijk dat gy kunt de moet zoo laten zinken?
De min behoorden 't hert aen luſt zoo vaſt te klinken,
Dat geene achterdocht, uw minne luſt ontjaegt,
Te meer, dewijl gy zelfs gebeên word van de Maegd;
Fy Moeder! uyt wien gy ontfangen hebt dit leven;
Fy u natuur! die hem dees ſchoonheyd hebt gegeven;
Fy borſten! die hy zoog, van zijne kindſheyd af;
Fy! dat de ſchoonheyd hem geen meerder moed en gaf;
Fy! daer een Vrouwe-luſt door moedelooze mannen,
Kleynhertig en te kinds zoo licht word uyt gebannen.
Alcippe, ach! gy zijt die gene die gy bent,
Ik ſweer 't, dat ik u noyt zoo hert-loos had gekent.
Alcip. Wie leeft 'er die niet zoud veranderen zijn zinnen
Van alle achterdocht, om zoete luſt der minnen
Te plegen; zoete min, geen bitter ongeval,
My uwe zoetigheyd voortaen miſgunnen zal;
Geen ſwarigheyd, geen zorg, en zullen my doen ſchromen,
Het zy in wat geval, om tot dat zoet te komen;

Gabrina, iſſe ſchoon? *Gabr.* Uytmuntend. *Alcip.* Zoet van zeden?
Gabrin. Ook al. *Alcip.* En wel geſteld van lichaem en van leden?
Gabrin. Trots Heer, in als volmaekt. *Alcip.* En is 't haer wil en zin,
Dat ik te nacht met haer zal plegen zoete min?
Gabrin. Ik ſweer 't. *Alcip.* Soo bid ik dan laet my niet langer wachten;
Hoe tokkeld my de luſt, hoe ſpelen mijn gedachten;
Hoe kitteld my de graegt met innerlijke brand,
Om aen de min Godin te doen mijn offerand;
De vreugde ſchijnt mijn hert in tijds vertrek te klemmen,
Gedachten in de vloed van Cypris ſtromen ſwemmen;
De luſten maken zeyl om met voor-wind van min,
Ruym-ſchoots de haven van mijn luſt te loopen in.

GABRINA blind zijn oogen.

Gabrina, blind my nu, ik ben des wel te vreden.
Gabrin. Als 't u gelieft mijn Heer, nu laet ons binnen treden. *Binnen.*

VERTOONING.

Daer ALCIPPE by de Princes te bed leyd.

Alcip, van de Princes in minne-luſt ontfangen;
Die vleyd, die bid, die ſtreeld, die Lief-kooſt, en die ſmeekt,
En offert Venus vreugd, met kusjes op haer wangen;
Hoe hy haer ſpraek verzoekt, niet eens zy weder ſpreekt.

Na de Vertooning brengt GABRINA, ALCIP weder op zijn plaets, en gaet voort weg.

Alcip. Ha min! hoe vol-op heb ik daer uw zoet genoten,
Hoe heeft het minne luk Alcip in luſt geſtreeld;
Ach! ach! hoe heeft de min na wil, en wenſch geſpeeld,
Als zy my had omhelſt in armen vaſt beſloten.

O min! waer uyt is doch de zoete luſt geſprooten,
Die tot dit zoet genot Alcippe heeft gebracht;
O min! hoe zoet hebt gy mijn luſten toegelacht;
Dat ik niet weet wie 't is, dat heeft my meeſt verdroten.

Doch, zoo veel ſpeurden ik, hoe wel ik niet en zag,
Dat deze Jufvrouw, in wiens armen dat ik lag,
Was jeugdig, lief en zoet, volmaekt in kunſt der minne.

Natuur gy die in haer dit minne-vuur ontſtaekt,
Hebt haer ook in de min volkomentlijk volmaekt;
En die volmaektheyd is geoffert aen mijn zinnen.

Wat Jufvrouw mocht dit zijn, ach Venus! ach! wie is 't?
Die my haer minne gaf, ik wenſch dat ik het wiſt,
Wie my de zoetheyd van de minnery verliende,
En in dat zoet onthael mijn grage luſten diende;

Met

Clindor uyt. Met bolle lipjes my zoo lodderlijk gekuſt,
En alles wat zy heeft geofferd aen mijn luſt,
Clindor. Wel Neef, hoe dus in uw gedachten op getogen?
Alcip. Neef Clindor, wel te pas, hoe zoud ik doch vermogen
Te veynzen 't luk voor u, dat my hier is geſchied?
'k Zal 't u verklaren, Neef, want veynzen kan ik niet;
Hoe zal ik op het beſt met woorden u verklaren,
Wat vreugde my alreê ten Hoof is wedervaren?
Ach leyder! deze tong gebreckt het aen de macht,
Te melden 't zoetſte zoet dat my de minne bracht.
Clindor. Hoe, Neef, hoe dus, wat is't? *Alcip.* Hoor toe ik zal 't u zeggen;
Als my de min, ik zeg de minne, dag ging leggen,
Dat ik op vreemde wijs moſt komen daer ik zouw,
Genieten minne-vreugd van een Princeſſe Vrouw;
Een Vrouw van groote macht en Adel hier ten Hove,
Heeft my 't luk meer vergunt als Clindor zal geloven;
Een oude Vrouw heeft my tot dit geluk gebrocht,
En door dees Vrouw heeft zy het zelfs op my verzocht;

Ik

Ik moſt geheel verblind by deze Iufvrouw komen,
Doch mits dat my het licht, in 't by zijn wierd benomen;
Koſt ik niet zien wie 't was, wiens rijke Ledekant
Door 't zoete minne vuur bedoven ſtond in brand;
Waer in ik deze nacht na mijn begeerten ruſte,
Met lieffelijk onthael, haer lieve lipjes kuſte;
Zoo dat de volheyd ik van dien niet zeggen ken,
Doch een zaek is 'er daer ik moeyelijk om ben;
Dat 's dat ik niet en mogt de plaets mijns vreugde weten,
Noch wie dees Iufvrouw is, en hoe zy word geheten;
Wat liſtigheyd dat ik hier toe heb aengewend,
Zoo wierde my nochtans haer name niet bekend;
Doch zoo veel is 't, de plaets waer zy my deed ontbieden,
Beſpeurden ik dat was een plaets meer als gemeen,
En als ik op haer koets by duyſter quam getreên,
Tuygden 't gevoelen my de koſtele çieraden,
Waer meed haer Ledekant my docht te zijn beladen;
Bedenk eens Neef, bedenk wat vreugd mijn hert ontfing,
Als ik by zulken Vrouw gantſch naekt te bedde ging;
Denkt by u zelven eens, hoe 't hert in luſt moſt woelen,
Als ik haer borsjes mocht, en oock wat meerder, voelen;
Haer borsjes matig rond, zoo poezelig en zoet,
Dat 'k, als ik daer van ſpreek, in vreugde ſwijnen moet;
Wat noch de reſt belangt dat zal ik ſtille ſwijgen,
En wenſchen, zoo mijn luſt die vreugd noch eens mach krijgen,
Dat my dees lieve Vrouw mocht werden dan bewuſt.

Clindor. Gy, die my hebt ontdekt 't genot van uwe luſt,
Kunt middel, zoo gy wild, door mijne raed bekomen,
Waer door de kennis kan by u worden genomen;
Indien zy wederom u komen doet by haer,
Neemt dan gelegentheyd, in dezer voegen waer;
Wanneer gy by haer zijt, in 't afſcheyd gaet ter zijen,
En wild uyt het gordijn, oft het behangzel ſnijen
Yets van de franje, die u melden zal wie 't zy,
Met wien gy hebt gepleegt uw zoete minnery;
Gy, die door 't ſny en zult gordijn oft hangzel ſchennen,
Zult zekerlijk hier door de Iuffrouw leeren kennen,
Mitſdien dat gy daer na by daeg het Hof door gaet,
En met voorzichtigheyd wel naerſtig gade ſlaet,
In welke zael het is daer gy gordijn geſchonden,
Of 't hangſel hebt geſneên, hier door zal zijn bevonden
Wie 't is. *Alcip.* Zeer wel bedocht.

Clindor. Dunkt u mijn raed niet goet?

Alcip. Dit is het middel waer door ik haer kennen moet.

Binnen.

GA-

GABRINA.

Gabrin. O blijde nacht! voor hem die nu in minne-luſten,
By mijn Princeſſe leyd in lieve vreugd te ruſten;
En voor de tweedemael mins zoetigheyd geniet,
Wie kan bedenken wat 'er niet ten Hoof geſchied.
De tijd die is na by dat ik Alcip moet halen,
Me-vrouw die klopt; en eer den dag begind te dalen,
Moet hy vertrekken; dies ik daed'lijk binnen treê,
En breng Alcip geblint weêr op zijn eerſte ſteê.

GABRINA brengt ALCIP weêr op 't Tooneel, en gaet voort weg.

Alcip. Het veynzen is vergeefs, al woud Princes niet ſpreken,
Ik weet dat zy het is, alleenig door dit teken;
Wat dat ik bad 't was niet, hoe 'k ſmeekte, zy ſweeg ſtil,
En gat mijn lieve luſt volkomen alle wil;
Terwijle mijne hand haer blanke leden ſtreelde,
En zy in mins vermaek op 't zoetſte met my ſpeelde;
Al wat ik deed was wel, al wat ik ſprak was goed,
In 't kort, al wat zy heeft is uyter maten zoet;
Doch, 't ſcheen, na dat ik aen haer wezen koſt beſpeuren,
Dat zy, heel moeyelijk, haer zelven ging verſteuren,
Als ik in 't lief geſtreel, met zachte woorden riep,
Princes; verſchrikten zy, al veynzend oft zy ſliep;
Maer dwers, en heel verkeerd zy haer na die tijd toonde,
Hoe 'k om verſchooning bad, in 't minſt zy my verſchoonde;
Ik ga zoo datelijk na mijn Neef Clindor toe,
Aen wien ik klarelijk hier van ontdekking doe. *Binnen.*

LUCIA, GABRINA.

Lucia. Gabrina. *Gabr.* Wat gelieft Princes? *Luci.* Fy valſche pry,
Noyt had ik u vertrouwt zoo trouwloos tegens my.
Gabrin. Me-vrouw, 'k heb my getrouw in uwen dienſt gequeten.
Lucia. Hoe komt den vreemdeling Alcippe dan te weten,
Dat ik ben de Princes? gy hebt het hem gezeyt.
Gabrin. Dat ik onſchuldig ben ſweer ik uw Majeſteyt.
Lucia. Sweert niet, 't is valſch, ik weet dat gy my payd met logen,
Gy hebt my, ſnode pry, verraden en bedrogen.
Gabrin. Princes, van mijn onſchuld de Goôn getuygen zijn.
Lucia. 'k Zeg noch 't is valſch, te meer om dat hy noemde mijn.
Gabrin. Gy weet het hooge Goôn, dat ik onſchuldig lije,
Alcip uyt. Princes, daer komt Alcip, ey! ſchuylt gy wat ter zije.
Ik zal uyt zijne mond de waerheyd wel verſtaen,
En wie hem van Princes de kennis heeft gedaen.

LUCIA ſchuyld ter zijen, en luyſterd.

Gabrin. Alcip, de Jufvrouw heeft op heden my doen weten,
Dat gy te nacht haer hebt Princes Lucy geheten;
Wat reden hebt gy, dat gy haer zoo hebt genaemt?
Alcippe, ziet wel toe, in 't minſt u niet betaemt,
Te ſeggen 't gun gy zegt; gy waend haer wel te kennen,
En lichtelijk zoud gy door waen de eere ſchennen,
Van die, die eerelijk haer eer noyt heeft verkort,
Ziet toe dat zy haer wraek op u niet uyt en ſtort.
Gy hebt een ander veur als gy wel zult vertrouwen,
Ik raed, Alcippe, u, dat gy de mond wild houwen;
Ik bid u, zeg my doch, Alcip, hoe quam het by?
Dat gy de Iufvrouw hebt genoemt Princes Lucy;
Gy miſt, voorwaer gy miſt, en gy met dit te zeggen,
Soud de onſchuldige oneer te laſte leggen,
Dies zegt my door wat reden gy dit hebt gedaen?

Alcip. Gabrina, Clindor heeft my tot dit werk geraên.

Gabrin. In welker voegen gaf u Clindor doch te weten,
Dat deze Iufvrouw zoud Lucia zijn geheten?

Alcip. Door een zubtijl beleyd heb ik dit onderzocht.

Gabrin. In wat manier is dit beleyd dan uyt gewrocht?

Alcip. Soo ik door Clindors raed, de laetſte nacht verleden,
Een ſtuk van het gordijn heb zoetjes afgeſneden,
En in de Zael geweeſt, bevond ik na der hand,
Als dat het de gordijn was van de Ledekant,
Waer op dat de Princes gewoon is 's nachts te ruſten,
Met wien ik heb geboet de zoete minne luſten.

Gabrin. Alcip, 't is miſverſtand, 't is de Princeſſe niet,
Dies ik u raden wil dat gy wel voor u ziet,
Dat gy in 't minſte deel wild zulliks van u geven,
Of 't zoud u lichtelijk, gelooft my, koſten 't leven;
Alcippe, ſwijgt, en dit vermoeden u ontſlaet,
Vaer wel, gedachtig zijt te volgen mijne raed.

Alcip. Gabrina ik beloof uw woorden te onthouwen,
En ſwijgen; wat gebeurt 'er valſcheyd onder Vrouwen! *Binnen.*

Gabrin. Nu heeft Princeſſe zelfs gehoort wie 't heeft ontdekt.

Lucia. 'k Vergeef 't Alcippe, maer tot Clindor 't herte ſtrekt,
Met luſt om hem door wraek zoo moe en mat te maken,
Dat hy niet levendig hier uyt het Hof zal raken.
Verſchijn, ô wreede Wraek! vertoon uw nare Nacht!
Koom helſche Nijdigheyd, en pleeg uw groote macht;
Koom, zeg ik, en verſchijn, verſchijn u voor mijn oogen.

Wraek. Wie eyſt mijn dienſt? *Luc.* Maer ik, ha Vrouw! van groot vermogen,

Wild

Wild gy my dienſte doen? *Wraek*, Princes my maer gebied.
Lucia. My is een groote ſpijt, en ſnoode trots geſchied,
Waer van ik wraek verzoek. *Wraek.* Lief zijn my uw gebo den;
Princeſſe tot dit werk is my op 't hoogſt van noden,
Mijn Speel-genood, den Nacht, wiens macht het al bedekt,
Wat tot een ſlimme gang langs booſheyds paden trekt;
De booſheyd ſchuwt het licht, en wil in duyſter dolen,
De wraek en nijdigheyd zijn aen de nacht bevolen;
Wanneer ik met de nacht mijn offerhand beſtem,
Soo heeft mijn doent en werk te beter pit, en klem;
Geliefd het u Princes, dat ik de nacht verbeyde,
Om dan de nijdigheid door wraek-luſt aen te leyden?
Lucia. Doet zoo, ſchikt dat gy u na mijn begeerte voegt,
Dat 's dat gy my met wraek ten vollen vergenoegt.
Ik wil dat gy u zult vervoegen met malkander,
En by Marcellum gaen, de Neve van Pimander,
Bewegen hem dat hy ten ſtrijde treed, voor mijn,
Met Clindor, van wiens trots de Wraek voldaen moet zijn. *Bin.*

VERTOONING.

Waer MARCELLUS verzelt is met de WRAEK, NACHT, en NYDIGHEYD, en LUCIA hem toe-reykt een Degen, als wraek verzoekende op CLINDOR.

De Nijdigheyd, en VVraek hier met de Nacht verzeld,
Op hitzen 't herte van Marcellus om te vechten;
Dies de Princes het ſwaerd hem in de handen ſtelt,
Om haer geleden ſpijt met volle wraek te ſlechten.

MARCELLUS.

Marcel. De Wraek en Nijdigheyd my hebben aengebeden,
Dat ik voor de Princes in een gevecht zoud treden,
Met Clindor, die de eer van de Princeſſe roofd;
Dies ik met Eeden heb de wraek aen haer beloofd,
En ga om Clindor tot het ſtrijden uyt de dagen,
Die haeſt zijn valſcheyd zal met droevig leet beklagen.
Clindor uyt. Daer komt hy wel te pas; eer-ſchenner van een Vrouw,
Den naem van Hoveling ik u niet waerdig houw;
Hoe dorſt uw valſche tong Princeſſen eere ſchennen?
Clindor. 't Geen gy my legt te laſt mach ik met recht ontkennen.
Marc. Zoo doet een eerloos hert, als het zijn miſdaed ziet.
Clindor. Van miſdaed overtuygt mijn hert in 't minſt my niet.
Marc. Ontkennen is geen recht, nocht woorden waerheyds wetten.
Clindor. Met woorden kund gy my 't waerzeggen niet beletten.
Marc. De waerheyd is 't dat gy Princeſſen eer verkort.
Clindor. Gy ſpreekt de waerheyd niet zoo 't niet bewezen word.

Marcel. Onnodig is 't bewijs, daer miſdaed is gebleken.
Clindor. Toont, hebt gy hier af blijk, my daer van eenig teken.
Marcel. Onnodig, mits ik u zoo veel niet waerdig ken.
Clindor. Soo zeg ik dat gy liegt, en ik onſchuldig ben.
Marcel. Uw zeggen geld'er niet, gy zult haeſt anders zingen.
Clindor. Gy zijt de man niet die daer Clindor zult toe dwingen.
Marcel. Gedenkt de ſpreuke wel, *hoogmoed komt voor den val.*
Clindor. Ik vrees dat zulks wel haeſt aen uw ervaren zal.
Marcel. Uw trotſheyd tergt mijn wraek te zoeken door den degen.
Clindor. Die bulbak vrees ik niet gelijk de kinders plegen.
Marcel. Het ſchijnt, eer-ſchenner, gy rechtvaerde wrake tert.
Clindor. Uw leugentael geeft my derhalven moed, en hert.
Marcel. Wat let my, dat ik u dit in het hert niet drukke?
Clindor. Wat my, dat ik u 't hooft niet kap aen duyzend ſtukke?
Marcel. Wat ſpijt, wat ſmaed, wat trots zal langer my geſchien?
Clindor. Wat guyt, wat fielt, wat ſchelm, moet ik hier voor my zien.
Marcel. 't Hert barſt my van de ſpijt die my hier komt te vooren.
Clindor. En my, dat ik mijn laet van u dus ringelooren.
Marcel. Verdeedigt u, zijt gy een man gelijk gy zegt.
Clindor. Alreê, dewijl gy my onrecht te laſte legt;
Wel aen, denkt vry dat noyt u Clindor zal ontwijken,
En of my hert gebreekt dat zal ik haeſt doen blijken;
Vertrouwt vry dat het my niet ſchorten zal aen moed,
Hoe trots gy ſcheld en dreygt. ik laet u niet te goed;
Segt my wanneer, en waer gy wild dat ik zal komen,
Daer my door uwe hand de ziele werd benomen;
Wat waend gy dat ik u ontzien zal? neen geenzints!
Uw dreygen acht ik wind, en vreezen waer te kinds;
Wel aen ſteld uur en plaets. *Marcel.* De uur is al gebooren,
't Verdriet my van een Boer meer woorden aen te hooren;
'k Acht dat gy langen tijd ten Hove hebt verkeerd,
Daer gy de oeffening van wapens hebt geleerd,
Betoond nu wat gy kunt, 't za als gy wild. *Clindor.* Voor dezen,
Ha! trotze dwingeland, 't is waer, placht ik te wezen
Een Herder die te land de Schapen heeft gehoed,
Daerom niet min als gy in heuſheyd van gemoed;
'k Schroom met geen Edelman, hy zy wie 't zy, te vechten,
Soo u een Boer verwind, zal d' eer zijn luk oprechten,
En door de vlugge Faem uytblazen over al,
Hoe dat een Boer hier brocht een Edelman ten val;
Marcellus, als 't u luſt. *Marc.* Wel aen, paſt op mijn handen.

Zy raken in gevecht, MARCELLUS werd gewond, en valt doodt ter aerden.

Clindor. Daer leyd den ſnorker nu, en laet de romp te pande;

Beſt

Beſt is 't dat ik vertrek, naer Gotten neem de vlucht,
Eer deze zijne dood verſpreyd werd door 't gerucht. *Binnen.*

Het doode lichaem werd binnen gedragen, LUCIA, en GABRINA uyt.

Lucia. Hoe vinnig is 't geluk, eylaes! Lucia tegen,
'k Wil dat men Clindor zal, hier over alle wegen,
Vervolgen, en met vlijt na ſporen, op dat hy,
Voor zijn bedreven quaed, rechtvaerdig ſtraffe ly. *Binnen.*

DERDE HANDELING.

AMASIS, PIMANDER, en al het Hofgezin.

Amaſis. HOe edel is de deugd in die de deugden plegen,
En door deugds werken 't loon van deugds verdienſt verkregen,
Gelijk het blijkt aen u, Pimander die met lof,
Een heerlijk ampt bekleed hier nevens my, in 't Hof,

Piman. Grootmogende Vorſtin! wie zich gewend te ſtappen,
Van zijne kindſheyd af op deugdens eerſte trappen,
Die raekt van laeg om hoog, daer 't luk haer gaven toond,
En daer men 't deugdzaem hoofd met groene lauren kroond;
Eer noch mijn jeugdens bloem te dege was ontloken,
Heb ik, doch zonder roem, en ongeveynſd geſproken,
My tot de deugd gewend, na eer en lof geſtaen,
En ben zoo, voort en voort, langs deugdens pad gegaen;
Tot ik de gunſt uws Majeſteyts quam te betreffen,
Die 't luſten mijn geluk dus hooglijk te verheffen;
De deugd verdiend deugds loon, dies ik my ſchuldig ken,
Vorſtinne, t' uwen dienſt, wiens Dienaer dat ik ben;
En wil noch goed, noch bloed, noch lijf, noch leven ſparen,
Om uwe Majeſteyts verdienſt te evenaren,
Met deugds vergelding, 't zy in welleker geval,
Uw Majeſteyt van my dat ook begeeren zal.
Weldaed diend wel beloond, en dit zijn deugdens wetten,
Hier ſtaet een heuſch gemoed aendachtig op te letten,
Dat hy als 't tijd vereyſt getrouwe hulpe bied,
Aen die, van wien, zeg ik, hem deugden zijn geſchied;
Verdorven eeuw, helaes! hoe weynig, in uw dagen,
Bevindmer, die haer na de wet der deugden dragen;
Maer loonen goed met quaed, die vaek het meeſt verdiend,
Werd veeltijds, na verdienſt, beloning niet verliend;
Hoe veele zijnder die noch laſt noch moeyten vrezen,
En trachten zoo hun rijk, oft land ten dienſt te wezen;

En zonder dat hun loon verdiening evenaerd,
On dankbaerheyd, met recht, voor goddeloos verklaerd.

ALCIP.

Alcip. Genadigſte Vorſtin! door medely gedreven,
Koom ik my hier voor u demoedelijk begeven,
En zoek genade op die miſdaed van die geen,
Die van Marcellus wierd bevochten, en beſtreên;
Genade, ô Vorſtin! voor Clindor, uw gevangen,
Wiens rouwig herte perſt hem tranen op zijn wangen.
Sijn miſdaed rees uyt dwang, en niet uyt wraek oft haet,
Dies bid ik, ô Vorſtin! verſchoon, verſchoon de daed.

Amaſis. 't Verzoek is vruchteloos, hy zal zijn ſtraf verwerven,
En, na verdienſten, zal men Clindor ook doen ſterven. *Binnen.*

Alcip. Dewijl my voor Clindor genade word ontzeyd,
Dient vruntſchaps rechte proef van my in 't werk geleyd,
En middel aengewent om Clindor te bevrijen,
Van zijn gevankenis, en al te droevig lijen;
Wat middel beſt gepleegt, en in het werk geſtelt?
Waer door dat Clindor raekt uyt 's vyands wreed geweld;
Ik weet, indien ik had noch thien of twaelef mannen,
Tot hulpe mijns beleyds, met wien ik aen mocht ſpannen,
En my vertrouwen, op haer trouwheyd, 'k weet dat wy
Door dit beleyd gewis hem koſten ſtellen vry.
't Is morgen markt-dag, dies de luy na ſtad meeſt keeren,
En het Kaſteel ontbloot, daer wy in Boere kleeren,
Ons veynzen zullen yets te veylen; in dees ſchijn,
De plaets, daer Clindor zit, licht kan vermeeſtert zijn;
Daer dient geen tijdt verſuymt, naer Gotten is geſchreven,
Als dat men Clindor zal beroven van het leven;
Dies ik op 't ſpoedigſt reys, verzelt met meerder macht,
Op hoop mijn aenſlag werd gelukkelijk volbracht. *Binnen.*

CLINDOR in de Gevankenis.

Clindor. Ach! my ellendig menſch, hoe ik my keer of wende,
Ik draeg, eylaes! met my, mijn knagende ellende;
Ach Clindor! hoe bedroeft is uw ontſtelde geeſt,
Die dag en nacht met ſchrik inwendig is bevreeſt;
Waer dat ik ben my dunkt ik zie de Wrake komen,
De nacht beſwaert de Ziel met ſchrikkelijke dromen;
De vreeze beeld my in de ſtraffe mijnes daeds,
Gerechtigheyd wil 't loon mijns uytgewrochte quaeds;
't Gerucht gaet hier ten Hoof dat ik zal moeten ſterven;
Wat droefheyd zal, eylaes! mijn oude Vader erven,

Als

Als hy dees tijding hoort? ô Hemel! kan het zijn,
Stort uw genadigheyd nu eenmael uyt op mijn;
Mijn Geeſt ten hoogſt beroerd, op wreedes doods geruchten,
Mijn hert loſt, dag en nacht, veel bitterlijke zuchten;
De Ziel is ſteeds vol ſchrik, angſtvallig en ontroerd,
En ſchijnt al levend my ten lichaem uytgevoerd;
Soo haeſt ik mijn natuur tot ruſten heb begeven.
Dunkt my ik zie, helaes! het ſwaerd al opgeheven,
En vaerdig tot de ſlag; my dunkt dat ik zie ſtaen,
Den Beul, om my de kop van dezen romp te ſlaen.
O God! wat vreugd kan ik noch in mijn droefheyd leeren,
Als ik uw woord gedenk, ô opper Heer der Heeren!
Wat is uw woord een trooſt in dees mijn bange nood,
Het woord des waerheyds zelfs, *'k wil niet des zondaers dood,*
Maer dat hy zich bekeer, bekeerende mach leven;
O ongemeten trooſt! den zondaer toegeſchreven;
O Clindor! drukt dit woord in 't diepſte van uw hert,
Verhoopt een Hemels vreugd, na dees uw Aerdſche ſmert;
Het leven door de dood, opſtanding door het ſterven,
En voor een Werelds ſtrijd, een Hemels kroon te erven;
Dit neem ik tot een trooſt, en bid u Hemels Heer,
Verſterkt my door uw Geeſt, hier in hoe langs hoe meer. *Binn.*

ALPHONSUS.

Alphonſ. Geen Ridder, 't zy hoe kloek hy tegens my zich ſtelde,
Dien dees mijn trotzen arm niet los ter aerden velde;
Geen Ridder die om eer, 't gevecht met my begon,
Dien ik niet Ridderlijk met wapens overwon;
Ik, door zijn Majeſteyt van Spaengien, uytgezonden,
Om wapen eer, heb noyt zoo ſterken Held gevonden,
Dien ik niet heb het hoofd van zijnen romp geſneên,
Hoe moedig dat hy was, hoe trots van lijf en leên.
Hier in Marcilien ik my ten Hoof vertoone,
Om zien wat Ridders, en wat Edelen daer woonen;
En oft'er yemand zy van zoo veel moed en hert,
Dat hy te voorſchijn komt, als hem Alphonſus tert.
Ik ga ten Hoof, om daer mijn eere op te rechten,
En zien of 't yemant luſt om eer met my te vechten;
Marcilien wel eer van Ridders was verzien,
Die Ridderlijk het hooft een Ridder dorſten bien. *Binnen.*

ALCIP verzelt met thien oft twaelf Mannen, gekleed in Boeren kleeding, met mandekens onder den arm, en geweer onder hun kleeren, gaen na 't Kaſteel.

Alcip. Sa mannen, toont dat gy tot trouwheyd zijt genegen,
En dat gy Clindor in de nood niet laet verlegen;

Doet

Doet blijken dat gy noch tot Clindor liefde draegt,
En dat gy neffens mijn, uw lijf en leven waegt;
Neem moet, hier is de plaets daer Clindor zit beſloten,
Van wien zoo meenig menſch getrouwheyd heeft genoten;
Laet zijn getrouwheyd nu met trouwheyd zijn beloond,
En dat zich yeder nu getrouw aen Clindor toond.
Een zaek dient ons voor al op 't hoogſt in acht genomen,
Dat is, zoo haeſt als wy omtrent den ingank komen,
Dat men in ſtilte dan terſtont de Schild-wacht velt,
Met al wat tegen ons ſich in de wapen ſtelt;
Wy hebben geen gevaer, nocht tegenſtant te vrezen,
Mits dien het volk al meeſt wis in de ſtadt zal wezen.
Sa Helden, dat 's u voor, die 't luſt die volge my,
Op hoop den aenſlag ons gelukkelijk gedy.

Zy overvallen, en dooden den Schild-wacht.

Clindor. Alcip, hoe dus verbaeſt? ik oordeel uyt uw wezen,
Dat Clindor, buyten hoop, het ſterven heeft te vrezen.
Alcip. Neef Clindor, vrundſchap heeft zoo veel te weeg gebrocht,
Dat ik, in deze ſchijn uw leven heb gezocht;
Gebeden koſten de Vorſtinne niet bewegen,
Dies heb ik tot mijn hulp dees Edellien verkregen,
En met beloft van eed te wagen lijf en goed,
Om voor te komen wraek, genegen tot uw bloed;
Wy onder dit beleyd, zijn in 't Kaſteel gekomen,
De Schild-wacht onvoorziens het leven afgenomen,
Om u getrouwelijk van doods gevaer t' ontſlaen.
Clindor. Alcip, mijn lieve Neef, hoe dorſt gy dit beſtaen?
Alcip. Getrouwheyd gaf my moet, door liefden aengedreven.
Clindor. Mijn lieve Neef, gy loopt groot prijkel van uw leven.
Alcip. Geenſins Neef Clindor, toon een mannelijk gemoed.
Clindor. De trouwheyd is te groot die my uw liefde doet.
Alcip. Geen vrees van prijkel doet des vrundſchaps liefd beſwijken.
Clindor. Hoe trouw uw vrundſchap is, dat doet uw liefde blijken;
Manhafte Edellien, gy doet te veel voor mijn.
Rhodri. Zoo veel en doen wy niet, oft meer wy ſchuldig zijn.
Clindor. Een eel gemoed is noyt vernoegt in trouwheyds daden.
Rhodri. Als deugd geen trouwheyd blijkt zoo lijd de deugde ſchaden.
Clindor. Mijn deugd heeft aen de uw noyt zoo veel deugd verdiend.
Rhodri. Waer deugd ziet op verdienſt, is deugde zonder vriend.
Clindor. O vrundſchap! door de deugd aen Clindor nu gebleken.
O trouwigheyd! wiens liefd mijn tong niet uyt kan ſpreken;
O deugde! die aen my dees vrundſchaps proeve toond,
Van waer komt my de macht die deze deugd beloond?

Neef

Alcip. Neef Clindor, tijd gebied geen uytſtel meer te maken.
Clindor. Alcippe, Neef, hoe zal ik uyt dees boeyens raken?
Alcip. Door onze krachten wy de yzers grof en dik,
Af rukken van hun ſteê, dat 's in een oogenblik,
De grendels breken af, en ſlaen de ſloten open,
En door een ſterke kracht Neef Clindors leven kopen;
Laet ons gelijker hand dit rukken gaen om veer,
En ſmijten van de muur een ſtuk ter aerden neêr;
Daer is een opening; 't za Neef terſtond aen 't vluchten,
Eer dat men in de ſtad mach hooren dees geruchten,
't Is tijd en over tijd te raken op het pad.
Clindor. De vrundſchap in de nood is wel een edel ſchat. *Binnen.*

PIMANDER.

Piman. Hoe ſchielijk kan 't geluk in onluk zijn verkeerd,
Op d' eene dag verhoogt, op d' ander dag verneerd;
O wonder wankel rad! hoe los zijt gy in 't dreyen,
Die heden werd gevleyt, moet morgen andre vleyen;
Die heden is een Heer, een Prins, een Vorſt, een Graef,
Is morgen maer een knecht, een Dienaer, ja een Slaef;
Die heden is vereert ten Hemel toe verheven,
Moet morgen in verdriet en droeve quelling leven;
Zoo gaet het met den menſch hier op dit aerdſche dal,
Niemant, zoo lang hy leeft, weet wat he m beuren zal;
Den tijd maekt droeve bly, en blijde vol bedroeven,
Den armen maekt hy rijk, den rijken doet hy proeven,
Het bittere ongeval van droeve armoeds nood;
Doch 's menſchen ongeval dat eyndigt door de dood.
Der Gotten Majeſteyt, door gramſchap heel ontſteken,
Vermits Alcippe deed de boeyens open breken,
Zend Poſt op Poſt ten Hoof; begeert van de Vorſtin,
Dat men Alcippe ſtraft voor al het Hof-gezin.
Na dat de bank van Recht op heden was geſpannen,
Heeft men Alcip, hoe wel noch vluchtig, hier verbannen,
En als een guyt verklaerd, die booſlijk heeft verkort
De wetten van het recht, waer door hy balling word;
Mijn deert zijn ongeval, en die het recht mocht zeggen,
Men koſt al dit bedrijf Princes te laſte leggen;
Zijn ſchuld is niet zoo groot als recht na recht mocht gaen,
Heeft hy verbeurt, dat 's waer, maer waer uyt is ontſtaen
De oorzaek van ſijn ſchuld, in 't geen hy heeft miſdreven?
Wie 't quaed beſtraffen wil, moet quaed geen oorzaek geven
Lucia de Princes gaf oorzaek tot de daed;
Maer ſchoon zy heeft miſdaen; wie ſtraft haer van het quaed?

Wie doet de Paus in band? wie wil de wil beletten
Van die, die na hun wil de wetten zelver zetten?
Ten voegt geen onderdaen, als zijne Vorſt miſdoet,
Te ſtraffen zijn bedrijf, maer 't paſt hem dat hy moet
Gedulden in het geen daer Vorſten in verbeuren;
't Is droevig, door haer quaed de ſtraffe te betreuren;

Alphonſ. uyt. De ſtraffe van het quaed uyt hare luſt ontſtaen,
Holla! ik ſwijg vermits ik yemand daer zie gaen.

Alphonſ. De heuſheyd my gebied u onbekent te groeten.

Piman. Mijn Heer, uw heuſheyd zal ik evenaren moeten,
Met wenſching deſgelijks. *Alph.* Mijn Heer, is hier in 't Hof,
Geen edel heuſch gemoed, 't geen tracht na eer en lof?
Zijn hier geen Ridders in de wapen-kunſt ervaren?
Gelijk 'er eertijds veel alhier ten Hove waren,
Die Lans en Speer zoo trots in zadel voerden, dat
Marcilien daer van heeft altijds d'eer gehad.
'k Bezoek, gelijk mijn plicht van jongs is aengeboren,
De grootſte Hoven, om daer Ridders op te ſporen,
Die ik de proeve doe mijns wapens kunſt, alleen,
Om door een groote naem tot hooger lof te treên;
'k Ben van de Ridderſchap uyt het getal der Ronden,
't Welk in des Konings Hof van Spaengien word bevonden;
Mijn wapen is getuyg van 't geen ik u verklaer,
En werd dat niet gelooft, zoo maekt de daed het waer;
'k Verzoek mijn Heer gelieft ten Hove te doen weten,
Dat hier een Ridder is die zich wel durfd vermeten,
Dat in dit gantſche Hof is niet een zulken man,
Oft Ridder, die Alphons met wapens trotzen kan.

Piman. Ten waer geen heuſheyd u dijn voorſtel te ontzeggen;
Ik ga, om 't Hof-gezin de zaken voor te leggen,
Als dat gy Ridderlijk ter wapen yemand daegd,
Licht gy een Ridder vind die 't ſtrijden met u waegd. *Piman.*

VIERDE HANDELING.

AMASIS, PIMANDER, LVCIA, LEON, ALPHONSUS, RODRIGO, en alle de Edelen, en Hovelingen.

Pieman. Een Bulderende wind beroerd de herde rotzen,
Men laet zich hier ten Hoof van Spaenſche moed niet trotzen;
Men ſwicht hier voor geen ſpook van ydel roem en lof,
Men acht de woorden hier niet meer als zand en ſtof, Dat

Dat met de wind verſtuyft, en word ter vlucht gedreven,
De woorden zonder daed, zijn rompen zonder leven,
Groot ſpreken is geen kunſt, het zeggen is maer wind,
En 't ſnorken is vergeefs, en eygen aen een kind.
Gy Heeren, Helden, en Manhafte Edellieden,
Die u gebonden houd aen Amaſis gebieden,
Vorſtinne van dit Hof; gy Heeren wie gy zijt,
Dees Ridder tracht na eer, by ons met wapen-ſtrijd;
'k Vertrouw het Hof heeft hier zoo dappere gemoede,
Gequeekt en op-gevoed, uyt Ridderlijken bloede,
Die leven, lijf, nocht goed geenzins zullen ontzien,
Maer Ridderlijk, om lof, 't hoofd dezen Ridder bien.

Rodrig. Hier is een hert dat noyt een Ridder ſtrijd ontzeyde;
Hier is een hert dat zich noyt van de moed liet ſcheyden,
Om 't hoofd te bieden aen den aldertrotſten Man,
Die oyt ter wereld was, oft immer komen kan;
Mijn krachten menig Held in ſmaed en leed beproefde;
Hoe menig Ridder zich door deze hand bedroefde,
Wanneer gemoedigt ik haer trotſheyd over viel,
Beroofden 't ſterflijk vleeſch d' onſterffelijke ziel.

Alphonſ. Sijt gy dien Man? wel aen, toond u noch als voor dezen,
Ik vrees u eere zal al op het hoogſte wezen;
Oft zoo 't geluk uw lof tot hooger eer verheft,
En door uw kloekheyd gy dat luk aen my betreft,
Dat gy Alphonſus ziel van 't lichaem kund doen ſcheyden,
Soo zal de Faem u lof ten Hemel toe verbreyden;
Om proef te zien van 't geen gy Ridder u vermeet,
Verzoek ik dat gy u maekt vaerdig en gereet.

Trompetten werden geblazen, 't gevecht begonnen, en RODRIGO verſlagen.

Alphonſ. Sal ik noch meerder eer van wapen-kunſt betrachten?
Heeft yemand noch de luſt, ik zal 't van hem verwachten.

Leon. Hier is de Man, die 't lijf acht minder als de eer,
En wagen wil zijn ziel aen 't Ridderlijk geweer;
Hier is de Man, die zoekt 't Hofs eere op te rechten,
't Sy levendig, oft dood, om eere te bevechten;
Op dat zijn dood verdient het lof, dat hy zijn borſt,
Ter eeren van het Hof ten beſten geven dorſt.

Trompetten werden geblazen, na 't gevecht werd LEON verwonnen, en dood ter neder gevelt.

Piman. Ongunſtige Godin Minerva, die uw handen
In zegen van ons trekt, hoe! zal ik dan die ſchanden

Gedogen ? dat 'er in Marcilien niet zy
Een Ridder zoo vol kracht dat hy dees Held beſtry ;
Het waer een ſchand, een ſchand die 'k niet en zal gedogen,
Ten waer dat my de moed waer minder als 't vermogen ;
Neen, neen Pimander, neen, toond noch dat zelfde hert,
Dat zelver van God Mars aen u geoffert werd ;
Pimander die wel eer in 't harnas vaſt geklonken,
Een fellen blixem ſloeg, uyt ſtael en yzer vonken ;
Pimander, die wel eer door wapens heeft vernield,
En met dees zelfden arm al Ridderlijk ontzield,
Soo menig oorlogs Held, en mannelijk beſprongen,
Al wat ik treften aen, tot mijne wil gedwongen;
Niet minder ben ik noch, als ik toen heb geweeſt,
Wat maer mijn name koſt dat was voor my bevreeſt ;
Ik ben 't, die menigmael mijn vyand heb geſlagen,
En ook den Lauw'ren Kroon, tot eere, meê gedragen;
Ik ben 't, die niet en zal gedogen hier in 't Hof,
Dat Spaengien trotzen zal met roem van zulk een lof ;
Dat niet een Ridder in Marcili zich vertoonde,
Noch niet zoo kloeken Held in wien de krachten woonden,
Die Spaenſche macht bedwong ; neen dat gedoog ik niet,
Geen Spaenſche hovaerdy zoo grooten eer geſchied ;
Ik zal in deze vuyſt een ſtalen degen voeren ;
Ik zal Alphonſi tong van zulk een roem befnoeren ;
Ik zal gemoedigt zelfs de wapens nemen aen,
En met een Spaenſche Mars noch eens ten ſtrijde gaen,
Om proef te geven van mijn kracht wel eer gebleken ;
Pimander laet de zaek zoo loſſelijk niet ſteken.
Al heeft uw kloeke hand door Ridderlijk geweld,
Hier in Marcilien twee Ridders neer gevelt,
Noch zijnder meer, noch meer die met u zullen vechten,
Om ons vervallen eer, met eer, weêr op te rechten.
Geen Hercules, hoe fel, hoe machtig, nocht hoe wreed,
Nocht ook den God wiens vuyſt de blanke wapens ſmeed,
En doet door Brontis kracht de heete vonken ſtuyven,
Die zullen zelver eerſt met my dit hachjen kluyven,
Eer ik zoo los de eer liet glippen, die my drijft,
Soo lang een druppel bloeds in dees mijn aders blijft,
Te lev'ren ſlag aen die, die dezen heeft geſlagen ;
Pimander zal u ook een hert ten offer dragen ;
Pimander zal u ook een heuſche moed beſteên,
Gemoedigt om de eer met u ten ſtrijd te treên ;
Eer dood, als eereloos Marcilien te laten,
Trooſt zich Pimander, die om d'eer der Hooffcher ſtaten,

Soo

Zoo menigmael zijn bloed, en leven heeft gewaegt,
Den trotſten die hy wiſt, ter wapen uyt gedaegt,
Die laet zich nimmer noch van Spaenſche moed braveren,
Die geeft geen kamp, oft moet zich laten overheren,
Die ſtaet het nimmer toe dat gy uw lof verrijkt,
Ten zy Pimander, door uw dwang, zijn vlagge ſtrijkt.

Dien. Grootmogende Vorſtin, eerbiedig ik my buyge,
Om uwe Majeſteyt op 't ſpoedigſt te getuygen,
Dat hier gewapend is een Ridder, die gehoor
Van uwe Majeſteyt verzoekt. *Amaſ.* Brengt hem hier voor.

ALCIP gewapend en vermomt.

Piman. Mijn Heer, als onbekend, de reden my bewegen,
Om weten wie gy zijt? *Alcip.* 'k Ben eener die genegen,
Met hert, en ziele is te ſtaen nad'opper eer,
Die yemant halen kan door 't punct van zijn geweer;
En ongeraden is 't aen u te openbaren,
Wie dat ik ben, en wat dat my is wedervaren;
Ik ben zoodanig, dat ik tracht na wapen lof,
En dat alleen ter eer van dit vermaerde Hof;
'k Hoor hier een Ridder is uyt Spaengjen aengekomen,
Met wien ik heb een kans te wagen voorgenomen.

Piman. Mijn Heer, ik vrees u zal door dees geen eer geſchien.
Alcip. Al waer 't Achilles zelfs, ik zal hem niet ontzien.
Piman. Voor uwe neêrlaeg, Heer, zoud ik bekommert wezen.
Alcip. Al waer hy d' oorlogs God, zoo zal ik hem niet vrezen.
Piman. Gelooft, hy is God Mars gelijk in macht en moed.
Alcip. En in de zelfde wieg ben ik ook op gevoed.
Pimon. Siet Heer, hoe trots zijn bloed de aderen doet ſwellen.
Alcip. Siet hier de mijnen Heer, die 'k daer zal tegen ſtellen.
Piman. Sijn dapperheyd en moed die zijn uw onbewuſt.
Alcip. Te meerder dat die zijn, te grooter is mijn luſt.
Piman. Sijn felle krachten zijn gelijk der Leeuwen tanden.
Alcip. Niet minder is de kracht van dees mijn grove handen.
Piman. Sijn ſterkte is te groot, dies wild u wel beraên.
Alcip. Al waer 't den Hel God zelfs, ik zal'er tegen ſlaen.
Piman. Verwaentheyd, Heer, die doet de menſchen dikwils dolen.
Alcip. Wat dat belangt, laet zijn alleen aen mijn bevolen.
Piman. Dewijl 't u ernſt is, moet uwen wil geſchien.
Alcip. Waer is den Ridder, die het luſt my 't hoofd te bien?
Alphonſ. Hier is Alphonſus, die ten ſtrijd noch is genegen.
Alcip. En hier de Man die dat verantwoord met den degen.
Alphonſ. Gy toond met woorden, Heer, een dapper Mannen hert,
Mits gy tot wapen eer Alphonſus trotſt, en tert.

Alcip. Waer is Alphonſus? van wiens daden ende wond'ren
Men hoord het ſnel gerucht door al de wereld dond'ren.
My luſt dien aerdſchen God en tweeden Marste zien;
Ik ben 't Alphonſe, Heer, ik ben de geen met wien
Het u gelieven zal een wapen kans te wagen;
Zijt gy dien grooten Held, die Leon hebt verſlagen?
Zijt gy dien fellen Leeuw, die alle Ridders dwong?
Zijt gy dien Ridder, die Rodrigo hier beſprong?
Alphonſ. Die ben ik; wie zijt gy? *Alcip.* Die, die u zal beletten
Een kroon van hooger lof op uwen kruyn te zetten.
Alphonſ. 'k Vertrouw, zoo in de tong gelegen is de kracht,
Dat gy de eere my ſult roven door uw macht;
Voerd gy een edel hert, zoo vecht niet lang met woorden,
Ten is het eerſte niet ik zulke Ridders hoorde.
Alcip. Al wat ten hoogſten is dat nadert aen den val.
Alphonſ. Gy zijt de Man noch niet die 't daer toe brengen zal.
Alcip. Uw oordeel gaet niet vaſt.
Alphonſ. Uw woorden zijn geen wetten.
Alcip. Hier is de Man, de Man, die voet by ſtuk zal zetten.
Alphonſ. Dat is my lief, mits ik dien Man lang heb verwacht.
Alcip. Ik ben gereet, hou daer, koom an, en proeft mijn kracht.

Trompetten geblazen zijnde eyndigd het gevecht, en word ALPHONSUS verwonnen en dood ter aerden neder gevelt.

Alcip. Daer leyd den Ridder die veel Helden heeft verwonnen,
Doch, vruchteloos met my, als nu, den ſtrijd begonnen;
Daer leyd hy die te trots trotzeerde op zijn moed;
Daer leyd dien ſnorker nu verſlagen in zijn bloed;
Daer leyd de eer van zoo veel overwonnen zielen.
Pimander Heer, voor u ik ſchuldig ben te kielen,
Om dit zijn blanke ſwaerd, als voor wat raers bekend,
Te offeren aen u die zullikx waerdig bent;
Uw heuſheyd, edel Heer, verdient door uwe waerde,
Dit Ridderlijke ſwaerd in dankbaerheyd t'aenvaerden;
Ontfangt het Heer van my, als een die 't voor uw won,
En niemant waerdiger als u vereeren kon.
Piman. O braven Ridder! pronk en blixem aller Helden,
Die met uw ſterke hand de trotſte Ridder velde;
Gy die verwinner van den grootſten winner zijt,
Die oyt ter wereld is geweeſt in onzen tijd;
Gy zijt het die in lof ten Hemel zijt geſtegen,
En van de Goden zelfs verdiend een Hemels zegen;
Gy zijt het die hem dwong, die 't al en al verſloeg,
En aller Helden lof alleenig met hem droeg;

De

De eer is onverdient, van u my aengeboden,
Veel eer dees gifte paſt geoffert een der Goden,
Dat is dien grooten Mars, die komt dees eere toe,
Dies ik u voor dees eer, mijnHeer, bedanken doe.

Alcip. Geen Mars, geen Pallas, nocht geen Goden, ô Pimander!
Geen Koning, nocht Monarch, alleen u en geen ander,
Verkies ik tot de eer van dit verwonnen ſwaerd,
Ik bid uw heuſheyd dit in dankbaerheyd aenvaerd.

Piman. Ik zal zoo lang ik leef u trachten te beloonen,
De eer aen my geſchied, zal in Pimander toonen,
Wat voor vergelding ik uw heuſheyd ſchuldig blijf,
U, die de wapens zijn geklonken aen het lijf.
Genadige Vorſtin, ey! laet voor alle dingen,
De rey van Adel, en de Eelſte Hovelingen,
Met ſtatelijke eer, over 't verkregen lof,
Dees Ridder Ridderlijk geleyden naer het Hof;
Laet Hoofſche Iuffer-ſtoet met heugelijke kelen,
Den lof dees Ridders nu eens vrolijk uyt doen quelen;
Vereert zijn eer met al wat dienſtig wezen ken,
Tot dankbaerheyd die ik ten hoogſten ſchuldig ben;
Niet ik alleen, maer ook uw Hoogheyd, waerde Vrouwe,
Zijt op het hoogſt aen hem in dankbaerheyd gehouwen.

Amaſis. 't Is billijk men dees Held verdiende eer betoon,
Met vreugd, tot dankbaerheyd, zijn trouwe daed beloon;
Zing uyt met blijde ſtem de Ridderlijke daden;
Ey zing de Goden lof! tot dank van dees genaden.

AMASIS en PIMANDER, ſtellen ALCIPPE tuſſchen hun beyden, alle de andere volgen ordentelijk wandelende over 't Tooneel, en word dit navolgende gezongen.

Op de Stemme: Als Daphne d' overſchoone Maegd.

WY danken u, ô hooge Goôn!
En eeren met vreugd dees vrolijken dag,
En wenſchen uw zegen dien Held tot een loon,
Wiens kracht dat de macht van God Mars niet ontzag.
Looft dees Ridder, die door zijn daden,
Al wat ter wapen was moedig bedwong;
Ciert zijn hooft met lauw're bladen,
Mits dien hy d' aldertrotſten beſprong;
En door zijn moedigheyd,
Hem heeft ter neêr geleyd,
Die al de wereld was tot een ſchrik,
Bedwong, en beſprong in een oogenblik:

Binnen.

PIMAN-

PIMANDER, CLEANTE.

Piman. Alzoo dees Held van 't Hof in ſtilt zijn affcheyd nam,
En zonder zeggen wie hy was, van waer hy quam,
Zijn wy verwondert, en op 't hoogſt geneygt te weten.
Wie dat hy wezen mocht die hem dus heeft gequeten;
Noyt heeft men zijns gelijk gezien in eenig Hof,
'k Zeg onuytſprekelijk acht ik dees Held zijn lof;
Den gantſchen Adel was met luſten ingenomen,
Om weten, waer van daen dees Ridder is gekomen;
Al 't Hofgezin, Mijn Heer, vergaepten zich aen dees,
Die zooo manhaftig hem tegens Alphons bewees;
Hoe zeer dat de Vorſtin hem ſtreelde, ende vleyde,
Dat hy haer zijne naem, en zijn geſlachte zeyde,
't Mocht niet geſchien; ja wat verzoek men aen hem deed,
Hy antwoorden mijn naem moet blijven noch ſecreet.

Cleant. Wijl gy begeerig zijt, Pimander, om te weten,
Wie dezen is geweeſt, en hoe hy is geheten,
't Vermogen is in my, ik zulks te kennen geef.

Piman. Cleante, weet gy 't? zeg wie is 't? *Cleant.* Het is mijn Neef.

Piman. Uw Neef? *Cleant.* Mijn Neef.

Piman. Uw Neef, wat wonder dat ik hoore;
Cleante, waer is doch dees, uwe Neef, geboren?
Wat moeder heeft op aerd, een Held van zulke kracht,
Cleante, zeg my doch, gebaert en opgebracht?
Wie was zijn Vader?

Cleant. Maer zijn Vader was mijn broeder.

Piman, Wat ampt bedienden hy? *Cleant.* Hy was een Schapen-hoeder.

Piman. 't Is ongelooffelijk. *Cleant.* Mijn Heer, dat gy verſtaet,
Wy zijn geſproten niet uyt zulk een lagen graet;
Maer van een edel ſtam is ons geſlacht gekomen,
En hebben op het land te leven aengenomen,
Om de geruſtigheyd. *Piman.* Ik bid u laet my weten,
Hoe dezen uwen Neef, Cleante, is geheeten.

Cleant. Alcippe. *Piman.* Is 't Alcip? die is my wel bekend;
Ik zal hem voort ontſlaen van zijn banniſſement,
En doen hem alle eer die yemand kan geſchieden
Ik zal 't uyt naem van de Vorſtinne doen gebieden,
Als dat men wettelijk zijn vonnis roepe weêr,
En ſtellen hem ten Hoof in d' alderhoogſte eer,
Die yemand daer bekleed; dat is, naeſt de Vorſtinne;
Derhalven laet ons gaen, Cleante, voort na binnen. *Binnen,*

VER-

I. VERTOONING.

Daer ALCIP van de Vorſtin ontfangen word met verwondering van alle de Hovelingen.

Alcip van ſtraf bevrijt, door zijn manhafte daden:
Krijgt gunſt, en raekt tot eer, by al het Hofgezin;
Met blijdſchap, en met vreugd, ontfangt hem in genaden,
Het Opper-hoofd van't Hof, dat's Amaſis Vorſtin.

II. VERTOONING.

Daer ALCIP geſtelt word in Staet.

Alcip raekt tot gebied, en d' alderhoogſte eeren,
Die neffens de Vorſtin ten Hove wezen kan;
Dies moet het gantſche Hof getrouwheyd aen hem ſweeren,
En, voor de Opperſte, Alcippe nemen an.

VYFDE HANDELING.

AMARILLIS.

Liefd drijft mijn hertjen hier in't groen,
Om Goden offerand te doen,
Om Pallas dankbaerlijk te loven;
Om al het heylig Hemels tal,
Met blije vreugd, en zoet geſchal,
Te ſtieren offer-dank na boven.
Nu mijn Alcip de eere won,
En dwong dat niemant dwingen kon,
O eer! een oorzaek my tot vreze;
Dat hooger Adel, edel bloed,
Sal heerſchen in zijn groots gemoed,
En Amaril tot nadeel wezen.
't Is heden 's menſchen aerd gemeen,
't Geen met natuur komt over een,
Door grootſheyd naer het groot te hellen;
Met kleynheyd niet te zijn vernoegt,
Wanneer't gelulk een beter voegt,
En ons de Goôn tot hooger ſtellen.
Alcippe droeg wel eer zijn min,
Tot een vergeten Herderin,
Als hy met haer de Schaepjes hoede;
Nu vrees ik zal hy hooger zien,
En lichtelijk zijn minne bien,
Aen een geteeld uyt edel bloede.
Sijn heuſch gemoed van edel aerd,
Is Koninginnes minne waerd,
De hoogheyd zal op hem aen leggen;
En door de Hoofſche toovery,
Tot ſtaet zucht dwingen hem, dies hy
Sal Amaril zijn liefd ontzeggen.
Indien dit onluk op my vil,
Wat ging u aen, ach! Amaril?
'k Heb op zijn liefd te goed vertrouwen;
Neen Amaril! ſchuwt quaed vermoên,
Uw lief Alcip zal dat niet doen,
Maer zijn beloften u wel houwen.

ALCIP met eenige Hovelingen.

Toen ongeruſtheyd my in ruſt niet wilde laten,
Toen de geruſtigheyd my tot de onruſt dreef,
En zoo vervoerde, dat al 't Hofgezin my haten,
Miſgunnende, dat ik, dat ik ten Hove bleef.
Vertrek! hoe wankelbaer zijn al des Werelds dingen?
Dat blijkt aen my; hoe licht verkeert het met den menſch?
Hoe holt en zolt men hier? na veel veranderingen,
Heeft my Fortuyn gebracht op 't hoogſte na mijn wenſch.
Hoe eerloos heeft de ſmaed my uyt dit Hof doen vlieden;
Hoe bits greep my de Nijd met felle tanden aen;
Nu roept men my weêr in, en ſteld my in gebieden,
Hoe hoog en laeg, helaes! kan 't met de menſchen gaen.
Wie laeg is tracht na 't hoog, en als 't al is bekomen,
Wat is 't, helaes! wat is 't, wanneer men 't wel in ziet?
Bekommernis, en zorg, niet meer als enkel dromen,
De ſtaet-zucht, heerſchappy zijn by geruſtheyd niet.
Wanneer men op de hoogſte trap al is gezeten,
Daer ons de weelde dient, en Hoofſche tonge vleyd;
Wat is 't? eer dat men 't waend zoo word m' 'er of geſmeten;
Is 't niet? ten minſten word het daer op toe geleyd.
'k Ben nu van 't Herders ampt tot Hoofs gebied verheven,
Van beyds by my verzocht, vind ik groot onderſcheyd;
My walgt op 't hoogſt aen dit onruſtig Hoofſche leven,
En min voor 't Hoofs gebied, het lands geruſtigheyd.

Hoofſche welluſt uw waerdije,
Uw gebied, en heerſchappije,
Scepter ſweying, goude Kroon;
Maken menſchen, door haer waerde,
Soo waerd, dat men haer op aerde,
Vreeſt, en eerd, als aerdſche Goôn.
Meer vind ik in 't Herders leven,
Als het Hoofſche weet te geven;
Ruſt voor 't heerſchen; 't land voor 't hof;
Schaepjes hoeden voor 't gebieden;
Ruſt verkiezen, zorge vlieden,
't Hoofſche leven ſnijd ik of.
'k Scheyd my van de Hoofſche eere,
En verwiſſel deze kleeren
Weder in een Herders rok;
Ik verwiſſel Helm, en Wapen,
Aen het weyden van de Schapen,
En den Degen aen de ſtok. *Binnen.*

AMARILLIS.

Amaril. Ontloken dageraed geçiert met morgen bloozen,
De weerſchijn van uw glans ſpeeld op het bloos van roozen;

En

En zoekt haer Hemels luſt in graegte te verzaên,
Met lieffelijke geur van verſche rooze blaên;
Provens, uw diſtel pronkt met keur van rooze knoppen,
Bedropen, en beſprengt met kriſtalijne droppen,
En puyk van Hemels douw, ha Goddelijke Zon!
Die met uw ſtrael begroet de kriſtalijne bron;
En ſpeelt met uwe glans op weelige landſdouwen,
Zoo lieffelijk, dat ik alleenig door 't aenſchouwen,
Noyt meer vernoeging heb gehad in 't jeugdig groen,
Als nu op heden dees çieraden my aen doen;
Ach zoete drifjes! vlietend langs begraeſde ſtranden,
Uyt zandig duyn, verby dees klaver-rijke landen,
Daer ik mijn lammertjes zoo vaek te grazen ley;
Waer Konings Hof zoo zoet als deze klaver-wey?
Waer is 'er een Palleys ten Hoof zoo uytgenomen,
In çierſels opgepronkt, als dees valley met boomen,
En veel verſcheyde kleur van bloem, en kruyd gewas,
Waer uyt Alcip zoo vaek het alderkeurigſt las,
En vlocht een kranzelijn om dees mijn blonde hayren,
Als ons de zoete liefd hier t' zamen deed vergaren.
Hoe vaek, Alcip, hoe vaek! hebt gy my hier verzeld,
En nevens mijne zijd in 't groen u neer geſteld;
Hoe menigmael hebt gy by my hier neer gezeten?
Maer nu, nu zorg ik, hebt gy Amaril vergeten;
Alcip, mijn lief! hoe vaek en menigmael hebt gy
Hier in 't omlommert groen, gelegen aen mijn zy;
Hoe menig kus heeft hier uw Amaril ontfangen;
Hoe menig Roos hebt gy gekeurt op dees mijn wangen;
Hoe menigmael hebt gy geoordeelt kaeks gebloos,
Van hooger kleur, en ſtof als 't purper van de Roos;
Waer zijt gy nu? helaes! zoo ver van my geſcheyden,
De vrees de hoop verdrukt, uw weêrkomſt te verbeyden;
Nochtans zoo is 'er yets waer op ik my vertrouw,
Dat mijn Alcippe my zal lieven voor zijn vrouw;
Uw zal ik, Zon mijns mins, met zuyver welbehagen,
Dit lichaem onbeſmet uyt liefd ten offer dragen;
Uw min, mijn lief, alleen uyt min geoffert werd,
Mijn maegdom onbevlekt voor u bewaerd in 't hert;
Ach Hemel! van mijn hert; ach Afgod! van mijn minne;
Ach Voogd-heer? mijns gemoets; ach Sonne! van mijn zinnen;
Wanneer zult gy doch weêr verſchijnen eens voor mijn?
Wanneer zal Amaril weêr by Alcippe zijn?
Wanneer, Alcippe, zal de lieve uur genaken,
Dat ik in minne-vreugd my zal met u vermaken?

Terwijl gy grage Schaepjes weyd,
Uw Herderin haer neder leyd,
Hier in dit groen omlommert,
Door zoete min bekommert,
De zorgen maken 't hert bevreeſt,
En ſtrijden met mijn bange geeſt,
Gedachten doen mijn weten,
Alcip zal uw vergeten.
Ach minne-God! hoe kan dat zijn?
Hoe zoud Alcip vergeten mijn?
Ik heb een goed vertrouwen,
Dat hy zijn woord zal houwen.
Ik vrees, ik zorg, en 't heeft zijn reên,
Dewijl hy is tot ſtaet getreên,
Sal hem de hoogheyd ſtrekken,
Tot hooger hem te trekken;
Ach! neen, als ik my wel bezin,
De rede beeld my anders in,
En zeyd dat *liefde gaet veer boven alle dingen*,
En dat noyt liefde wijkt door tijds veranderingen.
Getrouwe liefd gaet boven al,
Dies hy my niet vergeten zal,
Schoon dat hem het geluk tot hoogheyd heeft gedreven,
Sal hy daer van aen my de helleſt overgeven.
Hier wil ik mijn gedacht op voên,
Al ruſtend in dit lieve groen,
En mijn verliefde hert met zijn getrouwheyd peyen,
En met een zoete hoop Alcippe hier verbeyen. *Sy gaet ſitten ſlapen.*

ALCIP.

Alcip. Vaer wel baldadig Hof met al uw heerſchappijen;
Vaer wel, ha! ziele ſtrik vol bitt're lekkernijen;
Vaer wel bedrogs vriendin; vaer wel luk-loos geluk;
Vaer wel welluſtigheyd gekocht met ſmert en druk.
Wie leeft 'er zoo volmaekt, dat hy geen opſpraek lije?
Wie zoo bemind, dat hy bevrijt is van 't benijen?
Wie zoo verheven, dat geen wangunſt daer op ſmaeld?
Wie komt 'er op het hoogſt, die niet weêr neder daeld?
Wie heeft ten Hove oyt zoo grooten eer genoten,
Dat naderhand hy niet ten Hove wierd verſtoten?
Onnozelen verdrukt, pluym-ſtrijkers gunſt getoond;
Goed-aerdigen veracht, quaed-aerdigen verſchoond.
O Hoofſche linkerny! wat brengt gy niet te voren?
Men doet 'er wat men wil, en weynig na 't behoren;
Den ſnappert is 'er wijs, den Rabbelaer gezatig,
Den ſwijger, door gebrek van oordeel, noemt m''er ſtatig;
Staet-zucht, ik leg u af, met al de Hoofſche pracht,
Ik wiſſel u al t' zaem aen ſlechte Herders dracht,
Ik laet u daer gy waert, en ban u uyt mijn zinnen,
Voor Hoofſche welluſt kies ik Amarillis minne;

Vaer

Vaer wel dan Hoofſche eer met al uw heerſchappy,
Ik laet u haer die 't luſt, en kies de ruſt voor my;
Ik ga, om Amaril mijn liefde aen te bieden,
Ach minne God! laet my doch zoo veel gunſt geſchieden,
Dat mijn ontſteken ziel, met het verliefde hert,
Van Amaril uyt liefd, op Trouw ontfangen werd.
Al voedend mijn gedacht ben ik tot hier gekomen,
O heugelijke plaets! geçiert met groene bomen;
O kriſtalijne beek! en zuyvre water-vliet,
Van wien ik meerder vreugd en zoetigheyd geniet,
Als van de Hoofſche ſtaet; ô vrolijke landſdouwen!
Wat is 't mijn hert een vreugd uw groente weêr t' aenſchouwen;
Landſdouwe, ha! landſdouw, in wiens vermaeklijk groen,
Ik met mijn Amaril de Schaepjes pleeg te hoên.
Ach! zien ik recht, zoo leyd mijn Engel daer te ſlapen,
Zy is 't, mits dien ik gints zie grazen hare Schapen;
Ach! lieve lommer, die met uwe telgjes dekt
Mijn zoete Amaril, wie uwe groente ſtrekt,
Meer als een Ledekant, met goud çieraed behangen;
Wat weyd 'er menig blad van roosjes op uw wangen.
Hoe zoet en hoe geruſt, hoe onbekommert leyd
Mijn Amaril en ſlaept, daer 't labbre windje ſpreyd
Beblade telgjes over haer geblooſde kaken,
Geen Hoofſche welluſt heeft in 't minſt by dit vermaken;
Ach! Amaril mijn lief, mijn hertje dat ik dorſt,
Ik drukten eens mijn hand op uw ſnee-witte borſt;
En vreeſd ik niet, dat ik uw ruſte zoud vervelen,
Ik moſt een kusjen van uw lieve lipjes ſtelen;
Indien ik niet ontzag uw ſlaep te ſteuren, 'k zouw
Drie kusjes Amaril, u leveren op Trouw.

AMARILLIS droomende.

Amaril. Ach min! hoe meugt gy my noch langer dus bedroeven!
Alcip. Wat is de oorzaek van uw droefheyd? *Amar.* Zijn vertoeven.
Alcip. Wie is 't die gy verbeyd, en ſlapende verwacht?
Amaril. Een die alleenig ik voor mijn beminden acht.
Alcip. Wie acht gy dan alleen te zijn uw wel beminden?
Amaril. Hem, die ik hoop getrouw in zijne liefd te vinden.
Alcip. Wie is 't? van wien uw hoop getrouwe liefd vertrouwd?
Amaril. Hy die de hoop my zeyd, dat zijn beloften houd.
Alcip. Wat voor beloften heeft den dezen u gegeven?
Amaril. Dat ik met hem getroud in zoete min zal leven.
Alcip. Wie is 't, van wien de hoop u dat geluk voorzeyd?
Amaril. 't Is hy, ik zeg, 't is hy, die in mijn armen leyd.

Alcip. Die in uw armen leyd, hoe word hy doch geheten?
Amaril. Alcippe, die noyt zal zijn Amaril vergeten.
Alcip. Is het Alcippe, die hier in uw armen ruſt?
Amaril. 't Is hy, die Amaril uyt reyne liefde kuſt.
Alcip. Staet het Alcippe vry uyt liefden u te kuſſen?
Amaril. Och ja! *Alcip.* En ook met u zijn minne-luſt te bluſſen?
Amaril. Als mijne Echte Man ſtaet hem dat plegen vry.
Alcip. Wanneer doch? *Amar.* Als de Trouw hem heeft vereent met my;
Wanneer of ik hem eens weêr zal aenſchouwen mogen?
Alcip. Zoo haeſt mijn Amaril ontſluyten zal haer oogen.
Amaril. Wanneer omhelſt my weêr den Afgod van mijn hert?
Alcip. Zoo haeſt mijn afgodin ontwaekt, en wakker werd.

AMARILLIS ontwakende, ziet ALCIP noch niet.

Amaril. Wat doen ik zoete droom? hoe hebt gy my bedrogen?
In welke welluſt was mijn geesjen opgetogen,
My docht de zoete min haer vlam in my ontſtak,
En dat ik mondeling met mijn Alcippe ſprak,
Het was gelijk oft ik hem zag in eygen wezen,
Geliefkooſt en geſtreeld van hem, gelijk voor dezen;
O droom! ô zoete droom! uw valſcheyd valt my ſwaer.
Alcip. Uw droom is geen bedrog, mijn Amaril! s'is waer.
Amaril. Alcippe, lief! gy hier? zijt wellekoom mijn waerde.
Alcip. Alcip zal dankbaerlijk de wellekomſt aenvaerden.
Amaril. Zijt wellekom, noch eens, ô Afgod van mijn min!
Alcip. Noch duyſendmael bedankt Alcip zijn Herderin.
Amaril. Waer meê zal Amaril uw trouwe liefde loonen?
Alcip. En waer meê zal Alcip u dankbaerheyd betoonen?
Amaril. Uw Amaril heeft noch geen dankbaerheyd verdient.
Alcip. Alcip heeft Amaril noyt zoo veel eer verlient,
Als my haer heuſheyd tot vergelding ſteld te voren,
O Edel Herderin! de heuſheyd aengeboren;
Mijn Engel laet ons gaen door dit begraeſde dal,
En onder-weeg ik u, mijn Lief, verhalen zal,
Wat dat my op het Hof niet al is weder-varen,
Veel wonder zal ik u mijn Amaril verklaren,
En u getuygen doen, *dat noyt het Hoofſche zoet*
Zoo veel vernoeging heeft, als 't Herders leven doet.

INLEYDINGE,

Gedaen op de Amſterdamſche

MVSYK-KAMER,

Ie blijft in Eelen doen.

In Mayo 1634.

Namen der Uyt-beelders.

MVSICA.
RETHORICA.
LIEFDE.
APOLLO.

MVSICA, met Rey van MUSICANTEN.

NAeſt heuſſche groetenis, en hert-grondige gunſt.
Die gy, uyt liefde, draegd tot eerelijke kunſt,
Kunſt-lievers hier vergaert, wenſch ik dijn heuſheyd toe,
De zelfde liefd die ik, uyt liefde, blijken doe;
Dat ik met dees mijn Rey, u zoek tot vreugd te wezen,
Dat is alleen uyt liefd, tot uwe liefd gerezen;

Ik

Ik pleeg mijn kunſt door liefd, mijn liefd uw liefde voed,
Zoo dat de kunſt door liefd, door mijne liefd, voldoet;
'k Vertoon my hier voor u; en tracht met zoete vreugde,
Te peyen oor, en hert, en voeden Kunſt met deugde;
'k Vertoon my hier voor u, op dit ons Kunſt Tooneel,
Waer liefde blijken zal met zang, en zoet geſpeel;
Eerbiedig bid ik u, zoo lang daer werd gezongen,
Toont yver in 't gehoor, en ſtilſtant in de tongen,
Op dat mijn lieve vreugd met vreugd ontfangen werd,
Zoo toont een open oor, by u kunſt-lievend hert.

Hier moet Muzicael geſpeelt, en gezongen werden, ondertuſſchen komt RETHORICA.

Rethor. Hoe vreugde Voedſters, wat oorzaek, en wat rede,
Dat gy met uwe Rey komt dit Tooneel betreden?
Wat drijft uw lieve luſt, dat zy zoo zoeten vreugd
Uytſtort, en eert mijn Kunſt, die in de ware deugd,
Haer oeffening betracht; en zoekt voor alle zaken
Niet min te ſtichten, als zy hoop geeft van vermaken
De herten van die geen, die deugdzaem zijn gezint,
Tot eerelijke kunſt, die ware deugd bemind;
Dat ik de deugde min, zal aen mijn kunſte blijken,
Ik zoek niet, als wel eer, gewoont van 't Rethoriken
Te maken; dag, aen dag, te ſpelen ſpel op ſpel,
En zonder onderſcheyd van eerelijk oft wel;
Ik tracht met vreugd, en deugd Kunſt-lievers te vermaken,
Ik tracht in eer, en lof, mijn eerelijke zaken
Te brengen; dies ik my op 't hoogſt genegen vind,
Dat ik aen uwe kunſt, mijn kunſte nu verbind.

Muſica. Rethorica Princes, geliefd by alle wijzen,
Uw aengenaem verzoek zal al de wereld prijzen;
Dies acht ik mijn ge-eerd, door 't geen gy my aenbied,
En 't geen gy wenſcht wenſch ik, dies uwe wil geſchied;
Rethorica Vrundin, mijn vreugde zal vermeeren,
Als gy mijn vreugde zult met uwe kunſt vereeren;
Rethorica Vrundin, Vrundinne voor altijd,
Gelukkig acht ik my nu gy my gunſtig zijt.

Rethor. 't Luſt my, zoo 't u gelieft, party met u te ſpeelen.

Muſica. Zoo zit, Vrundin, wat neêr; wy zullen ons verdeelen
Naer eyſch van de party, en ſtellen ſtem, en toon;
Wat zingt Rethorica? *Rethor.* Een boven-zang. *Muſic.* De Goôn
Zijn voor het luk gedankt, zy u met ons verzellen;
Kom, laet ons ſtem, en ſnaer, wel op malkander ſtellen;

Als 't

Als 't u gelieft begint, begin, en vang vry aen,
En wild, na de gewoont, beginnen maer te ſlaen,

Hier moet weder Muſicael gezongen, en geſpeelt werden, ondertuſſchen komt de LIEFDE.

Liefde. Gezegent zy de vreugd, ha! vreugde Voedſtereſſe,
Die gy te voorſchijn brengt, en plant uw zoete leſſe
Kunſt grage herten in, lokt luſten tot uw vreugd,
Trekt Zielen tot uw luſt, queekt herten in de deugd;
Gezegent zy de uur, lukzalig zijn die dagen,
In welk men eerſt de luſt, en rechten Yver zagen,
Om dees uw lieve vreugd te brengen aen den dag;
O vreugd! van welk men noyt noch uws gelijk en zag;
O vreugd! ô zoete vreugd! ô luſt! voor oog en ooren;
O vreugd! ô zoete vreugd! alleen uyt liefd geboren;
O vreugde! na wiens vreugd mijn grage Sieltjen haekt;
O vreugde! die uyt liefd, uw lief hebbers vermaekt;
Met u verlof koom ik vrymoedig tot uw treden,
G'lauwrierde Maegden, ey! ontfang, ontfang mijn reden;
Mijn voorſtel neemt in acht, en weegt met rijp beraed,
Den oorſpronk van dit werk, en nieu begonnen ſtaet;
In u bedenking neemt, met overleg van zinnen,
Dat gy de oeffening uws kunſten wild beginnen,
Tot eer, tot vreugd, tot deugd, tot welluſt van die geen,
Die u beminnen, en de leedigheyd vertreên;
Dies wegen ſtel ik u, Rethorica, dees wetten,
Verzoek dat u gelieft ook wel daer op te letten,
Alzoo uyt liefden is geſprooten u begin,
Soo open het gehoor, en neem mijn reden in;
In alles wat gy doet laet rechte liefde blijken,
Schuwt miſbruyk, 't welk gemeen is onder 't Rethorijken;
Dat 's laſter, vuyle reên, ontucht, lichtvaerdigheyd,
't Welk in een eerbaer hert vaek valſche gronden leyd;
Schuwt deze niet alleen, maer wild ook buyten ſluyten
Die geen, uyt wien men ziet van dien den oorſprong ſpruyten;
Mengt u gezellchap niet met zulken, maer 't geſlacht
Dat eerbaer kunſten liefd, en Kunſt door deugden acht;
Brengt niet op u Tooneel, als Kunſt gegrond op deugden,
Speeld zoete boertery vol eerelijke vreugden;
Leerd misſlag en gebrek vertreden, watje doet,
Niet uyt een bitterheyd, maer liefd dragend gemoed;
Uyt liefd uw deugd-luſt dwingt tot rechte deugd te leyden,
Soo zal het ſnel gerucht u lofbaer lof verbreyden,
En blazen uyt met vreugd, hoe d' Amſtel is vereert,
Door oeffening van kunſt, die vreugd met deugde leerd;

Wild gy in u vermaek, en oeffeninge groeyen,
Soo tracht met naerſtigheyd in rechte *Liefd te bloeyen*?
Al wat 'er in de kunſt tot vreugde werd gedaen,
Dat moet, zeg ik, alleen in ware liefd beſtaen;
Indien u liefd ontbreekt, zijt zeeker dat uw zaken,
Als op een loſſe grond wel licht aen 't zijgen raken;
Want zonder liefd duurt niet, liefd-loos teeld ongeval,
Hier om in *Liefde Bloeyd*, en zoo verwind gy 't al;
De vreugde dien ik heb in uwe Kunſt bevonden,
Die houden mijne luſt hert grondelijk verbonden
Aen u Kunſt-rijke twee; en houd gy 't aengenaem,
Soo laet een vaſt verbond ons drie verbinden t'zaem,
Op dat Muzijk vreugd mocht in hooger lof geraken,
Sult gy Rethorica zoet Rijm, en Vaersjes maken,
Die d' Eed'le Muzijk uyt queeld, op voys, en maet,
En tot gedurigheyd van dees ons nieuwe ſtaet;
Ik zal met al mijn vlijd gedienſtigheyd bewijzen,
Soo dat de wijze zelfs ons oeff'ning zullen prijzen.

Rethor. Heylige Liefde, let en ſpeur, uyt deze groet,
Dat ik u draeg, uyt gunſt, in 't binnenſt mijns gemoed;
Ik buyg my voor u neêr, verplicht om dank te toonen,
De weldaed ons geſchied, betracht ik te beloonen
Na waerde, en na recht, zoo veel als ik vermach,
Door u, ô Liefde! komt ons lof nu aen den dag;
Ten waer gy uwe kracht ons niet en openbaerde,
Al onze voorſtel was van kleen, oft geenen waerde;
Maer wijl uw groote macht getrouwe hulpe bied,
Kan onze Kunſt beſtaen, en zonder u gantſch niet;
Dies ik eerbiedig u omhels, ô mijn vriendinne!
Soodanig ik u min, wenſch ik uw my te minne.

Liefde. Soodanig gy my mind, zal ook mijn minne zijn.

Muſica. In zulke minne zoek ik ook uw gunſt tot mijn,
Hert-grondige Vriendin, 'k omhels u neêr gebogen,
En wenſch dat onze ſtaet vaſt blijft door uw vermogen;
Ey! voegt u neffens ons, en zijt gy van de Kunſt?
Soo toond, gelijk als wy, de Lief-hebbers uw gunſt;
Kom zing, oft ſpeel met ons, na dat u zal gevallen.

Liefde. Wat aengaet de Muzijk, verſtaen ik niet met allen
Om yets bequaems te doen; maer min de Kunſt in 't hert,
Verzoek dat my die eer noch eens bewezen werd,
Dat ik uw lieve vreugd noch een-mael mach genieten.

Rethor. Ey! goude Son: wild uwe ſtralen neder ſchieten,
En met uw gulde glants bepronken ons Tooneel,
Mits Liefde vreugde ſchept in 't lieffelijk gequeel;

Vang

Vang aen, Vriendin, vang aen, queeld, ſpeeld Kunſtrijke Reye,
En wild met uwe vreugd Kunſt-grage herten peye;
Ten aenzien het verzoek van deze ons Vriendin.

Muſica. Een yeder vat zijn toon, en maek een goed begin.

Hier werd weder Muſicael gezongen en geſpeeld, ondertuſſchen komt APOLLO met MERCURIO verzeld, by hun hebbende het Bleyzoen.

Apollo. Wat ſchepſel draegter ziel, d'welk niet en ſchept zijn vreugde
In grondelooze vreugd, die 't hert ſmelt in geneugde?
Wat ſchepſel, 'k zeg wat Menſch, gevoeld niet dat zijn hert,
Door dees uw zoete vreugd, tot vreugd getrokken werd?
Geen wonder is 't dat men de ſterffelijke wijze,
Uw loffelijke Kunſt als Goddelijk hoord prijze;
De groote Goden zelfs genoegen, 't heilig Hof,
Der Muſæ is vol vreugd; men yverd om met lof
U voorgenomen werk voor wonder uyt te roemen,
En d' Amſtel het palleys van alle Kunſt te noemen;
't Is wonder dat men onder 't ſterffelijk geſlacht
Kunſt-rijke Geeſten vind, wiens liefd zoo groot van kracht
Is, dat zy om de Kunſt Kunſt-lievers voor te dragen,
Nocht laſter, nijd, nocht ſpijt, nocht vyanden ontzagen,
Maer uyt een gulde liefd. en yver tot de Kunſt,
Betoonden met haer luſt de krachten van haer gunſt;
Dit Kunſt-tooneel geſticht om daer door kunſt te leeren,
Hoe dat men kunſt behoord met Liefd en gunſt te eeren;
Te plegen tot vermaek, en eerelijke vreugd,
Muzijk met Rethorijk vermengt in alle deugd.
Ontfangt mijn heuſche groet gy Gelauwrierde Maegden,
Ten aenzien uwe Kunſt mijn Godheyd zoo behaegden,
Dat ik, gelijk wel eer gebruyklijk is geweeſt,
Als yemant, zoo om kloeke daden van zijn geeſt,
Begaeft is, en ge-eert, voor Koningen, oft Heeren,
Met wapens, en geſchenk, om yver te vermeeren,
U met een kleen geſchenk vereer; op dat men weet,
Veel Iaren na dees dag, wat Kunſt uyt liefde deed.

Rethor. O groote Godheyd! die ons doet ootmoedig buygen,
Om groote dankbaerheyd uw Godheyd te getuygen;
Gunſtige Kunſt-God, onſe dankbaerheyd beloond
De zegen die gy ons op heden hebt betoond.
Ik zal met Ofterhand van zoete Rijmerye,
Uw Godheyd, groote God, op 't Goddelijkſt toewye
Gerijmde dankbaerheyd, in Rijm, en maet geſteld,
Op dat mijn dankbaer hert Kunſt-looninge vergeld.

Muſica. Ik zal, tot dankbaerheyd van dijne milde gunſt,
Uyt liefde ons betoond, in deze onze kunſt,
O groote Majeſteit! vergelden uwe deugd,
Met aengename zang, en Goddelijke vreugd.

Liefde. Noyt zal 'er aen mijn gunſt, ô Kunſt-God! yets ontbreken,
Om met een deftig rijm, uw gunſten uyt te ſpreeken,
Oft met een zoet gezang, door lieve Poëzy,
Uw lof te roemen uyt, tot dankbaerheyd van my.

Rethor. 't Zoud my op 't alderhoogſt een luſt zijn aen 't behagen,
Indien ik met verlof, uw Godheyd af dorſt vragen;
Van dit ons Wapen-ſchild, d' uytlegging, oft den zin.

Apollo. Vraegt wat uw luſt gelieft. *Rethor.* Verbonden ik my vin,
Uw miltheyd, groote God Apollo, dank te toonen,
Voor zulke dienſten als wy ſchuldig zijn te loonen.
'k Verzoek, zoo mijn verzoek u niet te laſtig vil,
Om weten wat uw Godheyd hier meê zeggen wil.

Apollo. Dees Maegden, die gy ziet dit oude Boompien dragen,
Die ſtaen gelijk bedroeft, en in 't gemoed verſlagen;
Den een is Rethorijk, en Muzijk is den ander,
Als twee gezuſters t' zaem verbonden aen malkander;
De af-gekapte Stam, alleen te kennen geeft
Hoe dat de Kunſt van ouds by wijzen heeft geleeft,
En nu door haet, en nijd, berooft van Telg en Looten,
Door rechte liefde heeft weêr ſpruytjens uyt-geſchooten;
Zoo dat dees Oude Stam, berooft van 't oude groen,
Door 't nieuwe bloeyen zeyd, *Ie blijft in Eelen doen.*

Rethor. Met groote dankbaerheyd, wy dit Bleyzoen aenvaerden,
En buygen ons al t' zaem gelijkelijk ter Aerden,
En geven eer, en lof, uw Godheyd, die 't ons geeft,
Als die door zijne macht de kunſt gezegend heeft.

Apollo. Voor aſcheyd wenſch ik u, uw kunſten zoo te plegen,
Dat yder dieze ziet tot deugden mach bewegen;
Dat yder deugdzaem Menſch, daer lof, en deugd van geef,
Op dat in lang geheug uw lofbaer Kunſte leef;
Vermaekt, leert deugd in vreugd, zingt rijmen, en gedichten,
Vertoond op uw Tooneel, waer mede gy moogt ſtichten
En leyden tot de deugd; zoo krijgt gy, door uw Kunſt,
By alle wijzen lof, en aller Goden gunſt. *Binnen.*

Rethor. Vaer wel, gy door wiens gunſt, de liefde Kunſt doet groeyen;
Vaer wel, gy door wiens gunſt wy hoopen zoo te bloeyen,
Dat van de bloeyzels die ons Kunſt voort brengen zal,
Door zegen, en door gunſt van 't driemael drie getal,
De zielen, die in deugd de ware kunſt beminnen,
Ziels vreugde, herts vermaek, in deugde zullen vinnen,

Vaer

Vaer wel, gy door wiens gunſt, en Goddelijke macht,
Dit voorgenomen werk ten eynd moet zijn gebracht;
Apollo, wild uw gunſt in deze zaek betoonen,
En met uwe lieve hulp, ons grooten arbeyd loonen:
Op dat ons oude ſtam, en bloeyend door nieuw groen,
Mach blijven, zoo zy is, dat is, *In Eelen doen.*

word voor 't laeſt Muſicael geſpeeld, en dit navolgende, gezongen;

Stemme: 'k Zie den Hemel vol van vreugde.

I.

GElaurierde Kunſt Godinne
Rethoryk,
Nu vereenigt met Muzijk;
Gy die u de Goon doet minne,
Door uw kunſt,
Krijgt der Goon, en Menſchen gunſt,
Lof, en dank,
Zy den Hemel met gezank.

II.

Ciert uw zoete Rymeryen,
Rethorijk,
Ciert uw rijmpies met Muzijk;
Op dat nu in onze tyen,
Onze Kunſt,
Groeyd, en bloeyd, door Goden gunſt;
Lof, en dank,
Zy den Hemel met gezank.

III.

Dankt den Hemel voor zijn zegen
Lieve Ieugd,
Nu gy met uw zoete vreugd,
Zelfs Apollo kund bewegen,
Dat zijn gunſt,
Zegent onze zoete Kunſt;
Lof, en dank,
Zy den Hemel met gezank.

IV.

Wild ons blijde blijdſchap tuygen,
Pluym-gediert,
Zoete deuntjes tiereliert;
Wild met zang, en ſpeelen juygen,
Lieve Ieugd,
Dees uw eerelijke vreugd.
Hier in't groen,
Daer Ic blijft in Eelen doen.

MUSYK-SPEL, VAN JULIANA, EN CLAUDIAEN.

Vertoond op de Muſijk kamer, in 't Jaer 1634.

INHOUD.

NA dat Marcellus, *een Griecx Hertoog, de wapens aengenomen hadde, om den Koning uyt zijn Rijk te drijven, werd overwonnen; Hy, zijn Zoon, en Dochter vluchten in ballingſchap, werden ten uyterſten van den Koning vervolgt;* Iuliana, *in Herderinne kleeding, begeeft haer onder de land-lieden, om alzoo van's Konings achterhalen bevrijt te zijn; haer broeder* Claudiaen, *om die zelvige oorzaek, doold in ſchijn van bedelaer; treft, by geval, gelegentheyd, daer zijn Zuſter, by hem onbekend, met ander gezelſchap de muzijk oeffent, waer nevens hy zich vinden laet; geraekt met haer in rede, en werd tot liefde aengezocht; beyde verlieft zijnde, doen malkander trouws beloften.*

Den Koning Philomenus, *met zijn Adel en Hovelingen, hebbende den Hertoog gevangen, gaen voor by de plaets daer* Iuliana, *en haer broeder hun verhouden; den Koning haer bevalligheden ziende, en zoet gezang aen hoorende, ontſteekt in liefde, en eyſt haer weder-min; doch't toond haer weygerig; den Koning op andermael vervolgt zijn verzoek, en vind haer voorige weygering in beter veranderd; 's Konings Suſter verlieft op* Claudiaen, *waer toe hy dapper aenſtookt, om alzoo zijn liefde een meerder voortgang te geven; 't welk geſchiedende, trouwt den Koning* Iuliana; *en zijn Suſter* Claudiaen; *hun bekend makende verloſſen haer Vader den Hertoog, van zijn gevangenis, die alzoo wederom in zijn vorige ſtaet geſtelt werd.*

Namen der Uytbeelders.

AMARILLIS, } twee Griexze Herderinnen.
GRUSELLA, }
CORIDON, een Herder.
JULIANA, Hertoogs Dochter.
PHILOMENUS, Koning van Grieken.
MARCELLUS, Griecx Hertoog.
CLAUDIAEN, Hertoogs Zoon
APOLLONIA, Konings Zuſter.
MUSYK.
PALLAS.

EERSTE

EERSTE HANDELING.

AMARILLIS.

Amaril. IK zal op uw begraefde kant,
Met Elzen takjes dicht beplant,
Ha! Criſtalijne vlieten;
Wat ruſten mijn vermoeyde leên,
In zoete vreugd mijn tijd beſteên,
Uyt vreugd mijn vreugd genieten.
Wel op, wel op mijn zoete fluyt,
En blaeſt het lieve deuntjen uit,
Het welk ik onlangs hoorde;
Dat deuntje 't welk mijn geesje dwong,
Dat het in vreugde zoo ontſprong,
Dat my de luſt bekoorde;
Te neurien de woordjes na,
Die ik nu uyt mijn Fluytje ſla,
Op Maet, op Rijm, op Nooten;
O voysje! dat my ſpeeld in 't hooft,
Veel zoeter als ik had gelooft,
O vreugd! in 't hert geſlooten.
Hoe was 't, hoe is 't? ik weet, laet zien;
De toon begint uyt *G* zoo 'k mien,
En hoop ik zal 't wel raeken;
Wel aen dan Amaril vang aen,
'k Sal met mijn voet de maet wel ſlaen,
Wild zelfs u zelf vermaeken.

AMARILLIS ſpeeld op een Fluytjen, ondertuſſchen komt GRUCELLA verzeld met CORIDON, by hem hebbende een Vyool.

Coridon. Grucella lieve Nimph, wat aengenaem geluyt
Verſpreyd zich door 't geboomt? *Gru.* 't Schijnt Amarillis fluyt.
Coridon. Soo is 't; kom laet ons gaen, en Amaril verzellen;
Ik zal, Grucella, mijn Vyool daer onder ſtellen,
En gy met uwe ſtem, wy maeken zoet party.
Grucel. 'k Ben Coridon te vreên, wy zijn hier dichte by
De Lommer, wel verzien van Eyk, van Elſt en Linde,
Waer onder 't zoet geruys van zoele Zuye winden
De ſterke herten breekt, en 't ſteeken van de Zon
Verhindert door de Vliet, van koele water Bron;
Daer zien ik Amaril; die, zoo lang hare Schapen
In klaver graze gaen, ſchijnt zorgeloos te ſlapen.

Grucella

Cordon. Grucella dat is waer, ik ga eens zoetjens heen,
Wijl Amarillis ruſt, gins in de Lommer treên,
Om plukken Bloem, en Kruyd, daer 'k Amaril meê graze,
Die uyt haer lieve mond Fyolen ſchijnt te blazen;
Indien, Grucella, ik eens op haer borsjens raek,
Sult gy ook klappen, zeg? *Grucel.* Hoe Coridon, die zaek
Gaet my in 't minſt niet aen. *Cor.* Sult gy 't ook yemant zeggen?
Grucel. Wat zoud ik zeggen? *Corid.* Maer dat ik my neêr ging leggen
Hier neffens Amaril. *Grucel.* Waerom? wat raekt my dat.
Coridon. Wat vreugde zoud my zijn als ik haer borsjes vat?
Grucel. Dat 's Coridon te hoog. *Corid.* Grucella meugjet ſpreeke?
Ik moet. *Gru.* Wat moetje? *Cor.* Maer eens by haer boezem ſteeke
Dit Roosje, wit als ſneeuw. *Grucel.* Waer toe dit malle ſpel?
Coridon. Om zien wat witter is, dit Roosjen, oft haer vel;
Dan heb ik noch een bloem, een versgeplukte Rooze,
Die zal ik leggen op de kaekjens, lieve blooze,
Die Amarillis draegt, verr' boven eenig Menſch,
Om zien wat ſchoonder blooſt, haer kaekjens, oft Provens;
Ik weet, Grucel, ik weet haer bloos, en wit te zamen
Gemengeld onder een, zal zelfs de Roos beſchamen.
Grucel. Tijd Coridon te werk, en doet gelijk gy zegt.
Coridon. Grucella dat ik dorſt. *Grucel.* Niet durven, arme knecht,
Indien ik u recht ken, en zal 't u daer niet letten;
Kom Coridon, 't is beſt dat wy ons neder zetten,
Wekt Amarillis op, de tijd die gaet vaſt voort.
Coridon. Mijn dunkt Grucella, dat u Amarillis hoord,
's Ontwaekt, en na het ſchijnt, zoo wilze weder ſpeelen.
Grucel. Wel Amarillis, hier dus eenig? *Amaril.* Ach! ik heele
De oorzaek die my doet in eenzaemheyd ſteeds zijn,
Gy komt zeer wel te pas Grucella hier by mijn;
Laet ons met zang, en ſpel den ander wat vermaken.
Coridon. Wel Amarillis, zoo 't u luſt, in deze zaken;
Uw luſten te voldoen; ik ben voor 't mijn te vreen.
Amaril. Laet ons Vyool en Fluyt dan ſtellen onder een;
Grucella vat u toon. *Grucel.* 'k Weet niet wat ik zal zingen.
Coridon. 'k Heb yets met dryen, dat mijn dunkt zeer fraye dingen,
Ook aengenaem te zijn. *Amaril.* Wat is 't?
Coridon. Yet nieuws. *Amaril.* Laet zien,
Wel Coridon, ik bid u zegt my eens van wien
Gy dees Parthye kreegt. *Corid.* Van eender die de woorden
Nu onlangs Rijmden als hy 't voysjen zingen hoorden;
Kom aen Grucella zing, ey! lieve ſla de maet,
En hoor een reys hoe zoet dat dit met dryen gaet.

Sy

Zy ſpeelen en zingen, ondertuſſchen komt IULIANA in Boerinne kleeding zeer verbaeſt uyt.

Iuliana. Oy me! eylaes! waer heen, waer heen zal ik my wenden?
Den Koning heeft de Stad, en zoekt mijn eer te ſchenden?
'k Ben van mijn goed berooft, mijn eere lijd gevaer;
Ey Hemel-Heerſcher, ſtier my in het herte, waer
Dat ik mijn bergen zal, en dit gevaer ontkomen;
Krijgt my den Koning, ach! mijn leven werd genomen;
Oy me! waer keer ik heen? daer ginder Huyſliens zijn,
Die zal ik ſpreeken aen, verzoeken dat zy mijn
In 't een of 't ander huys zoo lang willen verſteeken,
Op dat ik doch ontkoom des Konings ſnoode treeken.
Luk wenſch ik u te zaem, zijt hertelijk gegroet;
Ach! van een Hertoogs Kind, dat droevig ſwerven moet,
In dees Boerinne ſchijn; ik bid u, lieve vrinden,
Indien my yemand mocht vervolgen, en zoo vinden,
Dat gy my doch niet meld, maer zeggen wild, dat gy
Mijn Broeder bent, en ik u aller Zuſter zy,
Om daer door 't leven, en mijn Eere te verſchoonen.
Coridon. Wy zullen u in als ons trouwigheyd betoonen;
Zegt ons uw naam, en wie gy zijt, bedroefde Vrouwe.
Iuliana. 'k Hoop immers Harder dat ik mach op u vertrouwen.
Coridon. In alles vryelijk, getrouwheyd ik u ſweer,
En zal waer dat ik kan beſchermen uwe eer.
Iuliana. 'k Ben Iuliana, d' Hertoogs Dochter, *Corid.* Wat ik hoore!
Hoe na, Me-Vrouw, zoekt u uw vyand na te ſpooren?
Iuliana. Och ja! mijn Vader is verwonnen, en verheerd,
Die nu te droevig, laes! het onluk dragen leerd;
Berooft, van 't Hertogdom, van erfdeel, en van Landen;
Den Koning Phylomeen, die heeft het in zijn handen;
Mijn Vader vlucht als ik, mijn Broeder van gelijk,
Dwaeld droevig achter land, verſtooten uyt het Rijk;
Den Koning ſpeurd ons na, hy zoekt mijn eer te ſchenden,
Dies ik bedroefde Maegd by na ſmoor in ellenden.
Ik hoor gerucht, oy me! dit zal den Koning zijn,
Ik bid u meld my niet, maar toond uw gunſt aen mijn.

Den KONINK met zijn Adel, hebbende den HERTOOG gevankelijk.

Koning. Gy Huyſluy, zegt my eens, of gy niet hebt vernomen
Gevluchte luyden, van Athenen af-gekomen?
Coridon. 'k Heb dezen dag, mijn Heer, geen and're luy gezien
Als hier den Coning ziet, genadig Vorſt, indien

Uw Majeſteyt gelieft wy op de zake letten,
Zullen gedienſtig achter volgen uwe wetten.

Koning. Wat Herderin is dit? *Iuliana.* Een armen Boermans kind,
Dat met Land-bouwery het ſchaemle kosje wind;
Uw dienareſſe, Heer. *Kon.* Mocht my uw ſchoonheyd dienen.

Iuliana. Mijn dienſt, waer 't u gelieft, wil ik aen u verlienen
Grootmogend Majeſteyt; wat dienſt kan ik u doen,
Die niet ge-oeffent ben, als Vee, en Schapen hoên.

Koning. Uw heuſheyd is te eel, uw waerde is meer waerdig,
'k Zag onder Herders noyt een Herderin zoo aerdig,
Als u. *Hert.* Ach! 't is mijn Kind, eylaes! hoe wil dit gaen.

Koning. Ach! ſchoone Herderin, ik ben u toegedaen;
Kom reyſt met my ten Hoof, ik zal uw ſtaet verheffen.

Iuliana. Eylaes! het ongeval dat wil my noch eerſt treffen;
Ik zie mijn Vader daer gevangen. *Kon.* Herderin,
Wat ſpreekt gy dus alleen? *Iul.* Genadig Vorſt, ik bin
In overpeynzing hoe dat ik my beſt zal dragen,
Om met mijn dienſten uwe Hoogheyd te behagen,
Dewijl ik ben getrouwt, dees Herder is mijn man,
Soo dat ik qualijk my ten Hoof begeven kan;
Ook heb ik kinders Heer.

Hertoog. Seer wel geveynſt. *Kon.* De zaken
Bevind ik zoo, dat ik niet wel zal kunnen raken
Tot mijne wenſch, om van uw dienſt gediend te zijn;
Vaert al te zamen wel. *Koning met al de zijnen binnen.*

Iuliana. 't Luk dient in 't onluk mijn;
Mocht nu mijn Vader, ach! in zijne oude dagen,
Van zijn gevangenis bevrijd zijn, en ontſlagen;
En dat ik weten mocht hoe 't met mijn Broeder gaet,
Soo waer ik wel geruſt in dees bedroefde ſtaet;
Ik hoop den Hemel zal het al ten beſten voegen,
Ik zal met Godes wil mijn willig vergenoegen;
Wel doet hy, die als 't luk niet wil gelijk men wouw,
In ongeval aen God zijn dienſt toond even trouw;
Gy opper Hemel God, hebt my mijn luk benomen,
Als 't uw belieft zoo kan ik tot geluk weer komen;
Is 't niet in werelds eer, 't kan wezen in een zaek,
Die mijn bedroefde ſtaet kan trooſten met vermaek;
Ey! Herderinne, wild mijn vryigheyd verſchoonen,
Ik bid u, wild my doch uw hulp en byſtant toonen;
't Is my een ſware pijn, dat ik van Edel bloed
Geteeld, eylaes! eylaes! om nootdruft beed'len moet;
Ey! brengt my doch ter plaets, waer ik mijn dorſt mach laven.

Amaril. Ik wenſchten ons Princes zoo wel bedeeld met gaven

Van

Van het geluk, dat wy, u wiſten te voldoen.

Iuliana. Ik heb genoeg als ik het leven weet te voên,
Al waer 't maer een ſtuk brood. *Corid.* O wonderlijke dingen!
Dat 's Menſchen leven is zoo vol veranderingen;
Genadige Princes, luſt u met ons te gaen?
Gy zult naer onſe macht van ons werden voldaen. *Binnen.*

CLAUDIAEN in Bedelaers gewaed.

Claud. Zoo lang de voorſpoed dient, en 't luk blijft by de menſchen,
En deeld haer gaven uyt naer wil, en hartens wenſchen;
Zoo lang, eylaes! zoo lang, zoo lang, en langer niet,
Bevind ik dat een menſch, van menſchen, hulp geſchied;
O wonder wankel rad! hy doold in ſijn vertrouwen,
Die op het hoogſt gebracht, uw hoogte waend te houwen;
Hy doold die in 't geluk 't verand'ren niet beoogt,
Dat hy weêr dalen kan, gelijk hy is verhoogt;
Wel doet hy die in luk, het onluk ſteld voor oogen;
Wel doet hy die zich niet vertrouwt op zijn vermoogen,
En bind zijn luſten aen de gaven van 't geluk,
Op dat, als 't nood-lot komt, een onverwachte druk
Hem niet en overvalt; maar dat hy zich na mate
In onluk dragen kan, als 't luk hem heeft verlaten;
Trooſt nu, ha! Claudiaen, in 't onluk, u met reên.
Hebt gy niet 't geen gy had, zijt even wel te vreên;
Indien gy wel door ziet de wereld, en haer zaken,
Gy kunt van 't ongeluk noch uw gelukken maken;
'k Acht werelds luk geen luk, 'k acht werelds eer geen eer,
Die als zy zijn op 't hoogſt, zeer ſchielijk dalen weêr.
Wat heb ik meenig Vorſt, en Prins, op dezer Aarde
Gekend, die zijn geweeſt in luk, en grooter waerde,
Geacht, geeert, ontzien, als Goden aengebeên,
Maer, leyder! op een kort gleed al die eere heen;
Zoo gaet het met den Menſch, die heden is verheven,
Werd morgen uyt zijn ſtaet verſtooten, en verdreven;
En die den oorſpronk wil van dit ellend ontgaen,
Die moet niet al te vaſt op zijn vermogen ſtaen,
Lukzalig is dat Land, Godzalig zulke Menſchen,
Die niet uyt anders nood haer luk en vreugde wenſchen;
Godzalig zulk een Prins, gezegend zulk een Land,
Daer men voor woeſte krijg een zael'ge vrede plant;
En daer de liefde bloeyd, en daer de Vorſten trachten,
Meer luk door vrede te verkrijgen, als door krachten;
Daer rijkt Rijk, Land, en Stad, een yeder leeft na luſt;
En d' Eelſte ſtaet op Aerd is vrede, vol van ruſt;

Hoe ruſtig zoud ik zijn, dat ik my mocht begeven,
Te leyden op het land een arrem Herders leven;
Had ik mijn Zuſter Iuliana hier by mijn,
En waer mijn Vader wel, ik zoud geruſtig zijn;
'k Betracht geen Hoogheyd meer, zoo lange als ik leve;
Ik zal in ſoberheyd mijn zoeken te begeven
Hier op het Land, en by de Herders in het groen,
Daer ik mijn luſten kan in kleynigheyd voldoen.

Juliana uyt. 'k Zie daer een Herderin, oft Boermans Vrouwe komen;
Ha Claudiaen! by u diend wel in acht genomen
Te veynzen; op dat gy u niet en maekt bekent,
Of yemand merken kan, gy d'Hertoogs Zoone bent.

Iuliana. Gy die hier achter land dus bidden loopt, en bed'len,
Hebt beter dagen als wel hebben veele Ed'len,
Oft Koningen op Aerd. *Claud.* Indien my niet ontbreekt,
Boerinnetje, het geen waer van men dikmaels ſpreekt,
Dat is 't genoegen, 't welk ik wel in my bevinde,
Voorwaer een Koning zijnen ſtaet noyt zoo beminde
Als ik wel doe de mijn. *Iuliana.* 'k Geloof het geen gy zegt;
'k Verzoek aen u dat gy my doch eens onderrecht,
Of 't wel zoo eerlijk, als 't geruſt'lijk is, kan wezen.

Claudi. Wat dat belangt, ik zal, Boerinnetjen, in dezen,
Na mijn vermogen u antwoorden op die vraeg;
't Is eerlijk, als geruſt. *Iuliana.* Nochtans wy alle daeg
Veel menſchen, in dat oordeel, anders hooren zeggen.

Claudi. Wanneer men deze zaek in redens ſchael wil leggen,
En overweegen die, zoo is 't gelijk ik ſpreek,
Ik oordeel van mijn zelfs; ik die in armoed ſteek,
Soud gaerne, zoo ik koſt, yets eerelijks beginnen,
Om mijn nootdruftigheyd met meerder eer te winnen;
Dan doch gelegentheyd, 't zy hoe veel dat ik doe,
En voegt my in het minſt geen and're middel toe;
Mits ik niet anders kan, voeg ik my na de reden,
Daer ik het meeſte derf, ſteld my het minſt te vreden,
Maer zoo ik meerder koſt, daer ik het minder zocht,
Om dat het minder my het meeſt gemak aenbrocht,
Soo waer 't zo eerlijk niet. *Iuli.* de waerheyd doet het blijken,
Dat wijſheyd zoo wel is in arme-luy, als rijken;
Uw redens die zijn klaer, in 't geen gy reedlijk leerd,
Soo dat gy door uw reên aenprikkeld mijn begeert,
Om meerder reden, op dit ſtuk, met u te maken.

Claudi. 'k En dacht noyt op het land tot zulk geluk te raken,
Dat ik zoo rijken ſchat in d'Armoed vinden zouw,
Dat om mijn redenen my zoo een lieve Vrouw

Soud

Soud ſme eken, ſchoon gy zijt een Herderin, uw zeden,
Uw kennis, uw verſtand, uw wijſheyd, en uw reden
Doen my bedenken, of wel zoo een heuſch gemoed
Soud kunnen werden by de Herders opgevoed.
Iuliana. De gaven des verſtands zijn voedzels van goê zeden,
Gelijk als uyt verſtand voort-komen wijze reden;
Soo is verſtand het ſtof 't welk wetenſchappen voed,
En uyt de wetenſchap zoo komt een heuſch gemoed;
Des heusheyds oorſpronk, is 't verſtand van God gegeven;
Soo wel die, die te Land, als in de Hoven leven,
Genieten deze gaef; dies oordeel ik voor mijn,
Dat wel goê zeden kunnen by de Huyſliens zijn,
Indien zy met verſtand begaeft zijn. *Claudi.* Wijze Vrouwe;
Wat luk is 't my dat ik hier ſprake met u houwe;
Al ſchijn ik ongeacht, zoo is nochtans mijn hert
Geneygt tot wetenſchap, die by de Wijze werd
De grootſte ſchat ge-acht, die yemant kan bekomen;
Ik ben een Bedelaer, maer heb ſteeds by de vromen,
Als wijze, my vervoegt; ten tijden als het luk
My noch bevrijd had voor des Armoeds droeve druk.
Iuliana. Zijt gy getrouwt? *Claud.* O neen. *Iuli.* Meent gy uw jonge Iaren
Te ſlijten, zonder dat gy Echt'lijk zoekt te paren?
Claud. Ik weet niet, Herderin, hoe dat noch loopen ken.
Iuliana. Hoe hiet gy? *Claudi.* Celidon.
Iuliana. Van waer? *Claudi.* Van waer ik ben
Zal ik u, Herderinne, garen openbaren;
Ik ben een Franſman, doch heb van mijn vijftien Iaren
Den oorelog gedient. *Iuliana.* Wel Celidon dat 's vreemt,
Wijl gy een Krijſgman zijt, dat gy geen dienſt en neemt;
't Waer meerder Eer, als dus te beed'len achter lande;
De Krijg geeft Edeldom, en 't Beed'len dat is ſchande.
Claud. 'k Zoek Edeldom, nocht Eer, nocht Staet, nocht Werelds pracht,
Maer zulke Edeldom, die God zelf Edel acht;
Ik zoek mijn wille na de wille Gods te voegen,
'k Heb in mijn arremoed een rijkelijk genoegen;
'k En zoek geen geen Hooffſche Staet, 'k ken wenſch geen werelds eer,
Maer dat ik hebben mocht van Gode mijn begeer;
Een Goddelijke wenſch zoud ik van God betrachten.
Iuliana. Wat zoud dat zijn? *Claudi.* Maar dat gy mijn woud achten
Zoo waerdig, indien gy noch zijnde ongetrouwt,
My in uw liefdens dienſt voor ſlaef aen-nemen woud;
Hoe wel op 't duyzenſt ik mijn zelfs onwaerdig kenne,
Zoo grooten gunſt van u, zal ik nochtans gewennen

Mijn leven t' uwen dienſt, mijn wille na uw wet
Te voegen; lieve Vrouw, indien 't my niet belet
De wangunſt, die gy my in plaets van Liefd mocht toonen.

Iuliana. d' Aenbieding van uw dienſt is waerdig te beloonen
Met dankbaerheyd; wat trouws verbond aengaet,
Ik ben noch vry en los, en leef een Maegden ſtaet;
En draeg u gunſt, mits ik ſpeur uw genegentheden,
Die eveneens als ik, in kleynheyd zijn te vreden;
Wild gy een Herders ſtaet aenvaerden neffens mijn,
En met mijn kleyne macht, en gunſt te vreden zijn;
Ik zal u, waer ik kan, dat meugt gy vry vertrouwen,
Mijn hulpe bieden; mits dat gy u zult verhouwen
Hier op het land, en my in als uw dienſten doen.

Claud. Ik zal, ha! lieve Nimph, met u de ſchaepjes hoên;
Ik zal u alle dienſt, en alle liefd doen blijken;
Ik zal u eeren, en zoo eeren dat geen rijken,
Ja Princen op der Aerd, meer eere kunnen bien
Aen haer Princeſſen, als gy wel van my zult zien;
Ik bid u, waerde Nimph, dat gy my doch laet weten
Hoe dat gy zijt genaemt.

Iuliana. 'k Ben Sylvia geheten,
Een ouderlooze Maegd, by d' Huyſliens op-gevoed,
En by de Herders, die zeer aengenaem, en zoet
Hier oeffenen Muſyk, verkeer ik alle dagen,
Dewijl ik in die vreugd heb groot'lijks mijn behagen.

Claud. Die Kunſt, ha! lieve Nimph, ik metter harten min,
En redelijker wijs ik ook ervaren bin;
Ik zing, en ſpeel wel meê 't zy wat my voor mach komen.

Iuliana. W'y hebben, Celidon, op heden voorgenomen,
Een treftige Muſyk te maken, dies gy meugt
U voegen neffens ons, op dat de zoete vreugd
Te aengenamer zy.

Claud. Ha Sylvia! die 'k minne,
Uyt goên genegentheyd, met hert, met Ziel, en zinne,
De Liefde tot de Kunſt, teeld Liefde die u mind,
Soo mind, dat Celidon zijn Liefde vaſt verbind,
Om Sylvia alleen, als zijne Ziel te eeren.

Iuliana. Kom, Celidon, laet ons na het gezelſchap keeren;
Neemt aen een Herders Kleed, en voegd u na de tijd,
Veynſt waer gy komt, en zegt dat gy mijn Broeder zijt;
Houd onze Liefd bedekt, en gantſchelijk verborgen,
Van kleding, en van als zal ik u wel verzorgen.

Binnen.

CLAU-

TWEEDE HANDELING.

CLAUDIAEN in Herders kleeding, JULIANA, AMARILLIS, GRUCELLA, CORIDON, de MUSYK, met Rey van Muſicanten; by haer hebbende eenig gebloemte, 't welk zy dragen na den Tempel van PALLAS, alwaer zy die zelvige op-offeren, met een Muſijk, van zang en ſpel.

Grucel. VRund Coridon, ik hoop dat onze Offerande
Yets vruchtbaers werken zal.
Amaril. Te meer wanneer wy branden
Dees Bloempjes uyt-gekeurt.
Grucel. Met Lauw're blaên geçiert;
O Maegd, ô Edele Maegd! wel waerdig Gelaurierd;
Kom, zoet gezelſchap kom, laet ons dees Tempel groeten,
De Kunſt-Godin ter Eer, met neer-geboogen voeten;
Vereenig ſnaer, en ſtem, een yder vat zijn toon,
En kniele nevens my voor Pallas waerde Troon;
Ey! offer op met vreugd de Kunſt-Godin, Kunſts ſchatten,
Strijkt eens op de Vyool op dat wy mogen vatten.

Den

Den toon, recht na den eyſch; ſtrijk noch eens op de G,
't Is wel, kom laet ons gaen, en dragen d' Offer meê.
Goddinne van de Kunſt, wy pronken uw Altaren
Met Bloempjes, en Lauwrier, op dat wy onſe ſnaren,
Door zoet geluyt, en geur van 't aengename groen,
Naer uw behagen tot den Hemel rijzen doen;
Verſmaed de dienſten niet die wy uyt liefde toonen;
Maer wild met uwe gunſt, ô Kunſt-Godin! beloonen
Aen d' Ed'le Maegd Muſyk ons waerdigſte vriendin.

Pallas. Gy zijt my wellekom, treed nader tot my in,
Uw ſtemmen offert op, vang aen, vang aen uw vreugde,
En Goddelijke Kunſt vermengt met alle deugde.

Hier moet Muſicael gezongen en geſpeelt werden, dient gelet, dat yder ordentelijk neder knielt voor den Tempel; na dat 'er gezongen is, ſpreekt Pallas;

O Ed'le Nimph Muſyk! uw Kunſt ik zoo hoog acht,
Dat ik u waerdig houd om onder het geſlacht
Der groote Goôn te zijn; ô Kunſt! ô Ed'le vreugde!
O Goddelijk vermaek! ô vrolijkheyd vol deugde!
O zang! ô zoet geluyt! ô lieffelijk geſpel!
Uw vreugd ik boven al, naeſt 's Hemels vreugde ſtel;
O vreugde! door de luſt uw kracht alleen gekregen,
O ſtemmen! wiens vermaek de Goden zelfs bewegen;
O ſnaren zoet geklank! ô lieve melody!
Die zelfs de Goôn beweegt, en trekt mijn gunſt tot dy.

Muſyk. Ik ſpeur, ô Kunſt-Godin! tot onze kunſt uw krachten,
Daer 't Aerdſch geſlachte die in tegendeel verachten;
Ia treden nu by na mijn waerde met de voet,
Dies ik, ô Kunſt-Godin! om gunſt u ſmeeken moet;
Wel eer waer ik geacht in Koninglijke hoven,
Nu door een ſnood gebroet onwaerdelijk verſchoven;
Wel eer ben ik geweeſt van grooten aengebeên,
Nu van een bot geſlacht als met de voet getreên;
Derhalven, ô Godin! ons Muſicale Scharen
Ootmoedig buygen neer, en pronken uw Altaren,
En Offeren u op de gaven van ons Kunſt,
Op dat wy door die vreugd bewegen u tot gunſt;
Gunt ons, ô Kunſt-Godin! zoo in de kunſt te groeyen,
Dat onder ons de Kunſt in rechte Liefd mach bloeyen.

Pallas. Vriendin, Edel vriendin, 'k en heb niet in mijn macht,
Dat u niet zy gegunt, indien gy 't maer betracht;
Dies ſpreekt wat gy begeert. *Muſyk.* 'k Sal op gevoyſde maten,
Ons zoet verzoeken u in Rijmen hooren laten.
Gy Claudiaen, die vry meer als uytmuntend zijt,
Sing op ons Rijmpjes, dees Goddinne toegewijt.

CLAVDIAEN zingt alleenig deze navolgende rijmpjes, dat gedaen zijnde, werd'er Muſicael met volle ſtemmen op vervolgt.

WY die ter Aerden buygen,
Tot een Offerande;
Zoo deze Bloempjes tuygen,
Die op't Altaer branden;
Door Kunſt,, uw gunſt,, Godin, wy in,, onze vreugd betrachten,
Dat nijd nocht haet,, ons nimmer ſchaed, dat nijd nocht haet, verkrachten
De Muſyk, die wy hoog achten.

Hier op volgt de Muſyk met volle Stemmen.

Coridon. Ons uyt-geſtorte vreugd, ons ſpelen en gezank,
O wijze Kunſt-Godin! neemt, bidden wy, in dank;
Ik twijfel niet oft gy, ô wijſheyd aller wijzen,
Zult onze oeffening, en eerb're kunſte prijzen;
En om uw goede gunſt ik mijne dienſte doe.
Pallas. Ik ſtier uw waerdig Lof tot aen de Wolken toe;
Vaer voort, ey! vaer zoo voort, de Ieugd in deugd te leeren,
Doet d' Amſtel met het Lof van uwe kunſt vereeren;
Voed harten in uw luſt, queekt Zielen in uw vreugd,
Sijt leerzaem in uw Kunſt, en ſtichtend aen de Ieugd;
Mijd laſter, haet, en nijd, ontucht, lichtvaerdigheden,
Tot niemants nadeel wild in Rijmen, oft in reden,
Uw Edelheyd miſdoen; maekt dat gy met uw Kunſt
De deugde blijken doet, gy krijgt der Goden gunſt;
Mijn hulpe, waer s' u diend, zal altijd zijn ten beſten.
Muſyk. Dijn groote Majeſteyt bedanken wy voor't leſten. *Binnen.*

AMARILLIS, GRVCELLA.

Amaril. Wat of Coridon bedrijft,
Dat hy dus lang van ons blijft,
Waer mach hy zijn op-genomen?
Grucel. Amarillis, 't is noch vroeg,
En wy hebben tijds genoeg,
Coridon die zal wel komen.
Amaril. Die de Liefde niet en proeft,
Weet niet wat de Liefd behoeft;
Ach! Grucella als men Minne,
Als men Liefde pleegt, en vrijd,
In het groenſte van de tijd,
Heeft men qualijk halve zinnen.
Grucel. Amarillis, jonge Meyd,
Laet u zijn van mijn gezeyd,

Wild mijn woorden wel onthouwen;
„'t Is de Eer te licht gewaegt,
„ Als een Ionge teere Maegt
„Hare liefde vleyd op trouwe.

Amaril. Hoe Grucella ,dit 's te flecht,
Gy dient beter onderrecht,
't Schijnt uw ouwe kouwe dagen,
Niet gevoelen Liefdens aerd,
Gy weet niet wat Liefde baerd,
't Schijnt gy noyt hebt Liefd gedragen.

Grucel. Amarillis ,wulleps dier,
Weet gy wel, dat by het vyer,
Meeft de Min werd vergeleeken?

Amaril. Ia Grucella, ik beproeft,
Dat dat vuur verkoeling hoeft,
Zal 't zijn heete krachte breeken.

Grucel. Door wat middel? *Amaril.* Door de Min.

Grucel. Loffe woorden, zotte zin;
Amaril, 't geen u doet branden,
Zoekt gy tot verkoeling ,ach!
Amarillis, noyt men zach
Zulke minne zonder fchanden.

Amaril. Is het fchande dat men Mind,
En uyt Liefde is gezind,
Om in d'heylige Echt te trouwen?

Grucel. Neen, ô neen! dat zeg ik niet,
Maer het misbruyk datter fchied
Onder dies, werd fchand gehouwen.
Dit is misbruyk, dat een Maegd
Vryers hare liefd op draegd,
Vryers ftaet het toe te vryen;
Vryfters zulliks fchaden kan,
Soeken Vryfters Vryers an,
Dat zal haer tot fchande dyen.

Amaril. Dat beken ik, Vryfters Min
Heeft veel fchand, en opfpraek in;
Maer werd zy gevrijt, wat reden?
Dat zy niet weêr lieven zouw,
Siende hare Vryer trouw,
Door des Liefds genegentheden

Grucel. Noch en ftaet het haer niet vry,
Datze blijken laet dat zy,
Graegten heeft, om Liefd te loonen.

Amaril. 'tIs de Eere niet misdaen,
't Kan der Maegden Eer niet fchaên,
Op 't verzoek, weêr liefd te toonen.

Ama-

Grucel. Amarillis is noch flecht,
Weet niet dat een looze knecht,
Maegdens zinnen kan bekooren;
En haer vryen met de mond,
Tot dat hy haer Maegdom vond,
Die door vryheyd gaet verlooren.
Amarillis, jonge Meyt,
't Geen dat ik u heb gezeyd,
Om u beters wil geschieden.
Daer's uw Lief, Grucella gaet,
Doet met hem zoo gy 't verstaet,
Ik en kan u niet gebiede.

Coridon. Hoe Nimphje dus alleen? *Amaril* Alleenig en verzeld
Met zulk geselschap 't welk mijn hertjen heel ontsteld;
Gedachten zijn t die my de Liefde doen beproeven.

Coridon. Hoe Amarillis, kan de Liefde u bedroeven
Door werking van 'tgedacht? *Ama.* 'tGedacht bestraft my, ach!
Dat ik de liefd niet meer zoo licht gelooven mach.

Coridon. 't Is ydelheyd, ik moet u hertje wat vermaken;
Ik hoorde flus een vooysje, kost ik het wel raken,
Ik speelden 't op mijn fluyt; 't is, Amaril, heel zoet,
Zoo dat ik uhet Liedjen nu eens speelen moet.

Hy speeld op de Fluyt, dat gedaen zijnde spreekt hy.

Wat dunkt u Amaril? *Amaril.* Uw speelen steelt mijn zinnen.

Coridon. Uw vriendelijke lonkjes doen my u beminnen,
Ach! lieve Amaril, dat ik zoo speelen kon,
Dat ik het hertje van mijn Amarillis won!
Wie zoud men lukkiger als Coridon dan achten?

Amaril. Gy Coridon behoeft van mijn niet te verwachten
Dat ik u lieven zal.

Coridon. Hoe Amaril, wat reên,
Dat gy niet zijt te vreên
Met mijn getrouwe Minne?

Amaril. Ey! Herder mind my niet,
Maer na een ander ziet,
Daer gy meer gunst meugt vinne.

Coridon. Mijn dunkt dat hier in 't woud,
Een Echo zich verhoud,
'k Moet zien of ik die vinde;
Hier oft een weynig voort,
Heb ikze lest gehoord,
Het was omtrent dees linde.

Hy fluyt eens. Hier is 'et, Amaril,
Ey! weest een weynig stil,
En let eens op dit queelen;
Wat speelen ik besta,
Die bootst my d' Echo na,
En zal 'er tegen speelen.

Coridon. Was 't, Amaril, niet zoet?
Amaril. 't Beweegden my 't gemoed.
Coridon. 't Geeft my een luſt tot ſpeelen.
Amaril. Het trekt mijn hert tot Min.
Coridon. Dies ik noch eens Begin.
Amaril. Wat doch? *Coridon.* Op nieuw te queelen.
Amaril. Queelt Coridon, ey queelt!
Mijn Ziel, en hertje ſteelt,
Steelt 't geen u werd gegeven;
Steelt mijn geheel, ik lijd,
Ik ben mijn zelver quijt,
En leef, als zonder leven.
Coridon. Ik Leef na uw begeer,
Ik ſteel u, ſteelt mijn weêr.
Amaril. Ach Coridon, mijn eygen,
Ik ſteel 't geen gy my geeft.
Coridon. Door u mijn Zieltje leeft.
Amaril. Na u mijn zinnen neygen.

Binnen.

IULIA-

IVLIANA.

Iuliana. Als ik mijn droeve Staet aendachtig overweeg,
Soo vind ik, laes! mijn hert van alle vreugde leeg;
Ik ben een Hertoogs Kind, geteeld van Edel bloede,
Berooft van Erf en Land, van Schat, van Staet, van Goede;
Waer toe, ach leyder! is't gekomen nu met mijn?
Dat ik, eylaes! moet een verworpen Dienſt-maegd zijn,
Hier op een vreemde plaets, by ongeachte lieden,
Daer ik in ballingſchap, om ſtraffe te ontvlieden,
Het Arme Vee moet hoên; en dat my meeſt berouwd,
Ik heb een Bedelaer tot mijnen man getrouwt;
Hoe Iuliana, dat gy dus u hebt vergeten,
En zonder achterdocht, oft kennis af te meten;
Hoe door 't verloop des tijds, het luk noch keeren ken;
U is't, ô Goôn! bewuſt, in wat verdriet ik ben;
'k Heb Celidon belooft, maer ach! wat wil het wezen?
Door hem en kan ik noyt tot ſtaet weêr zijn gerezen;
Wat beeld gy Iuliana ſteeds u zelver in?
Waer toe u dus ontruſt door een verwerde zin?
Drijft dees gedachten uyt, en voegt u na de reden,
Gy hebt al wat gy meugt indien gy zijt te vreden;
Wanneer gy u bedenkt, en wijſſelijk beraed,
Soo gaet de kleynigheyd verr' boven hooge ſtaet;
In my ontbreekt doch niet, als maer een goet genoegen,
Dies ik my daer na hoop te neygen en te voegen.
Ik zal, ha! lieve Lomm're Bomen,
Wat nader uwe groente komen,
En zetten my wat neêr op uw begraeſde kant;
Daer beekjes Criſtalijne vlieten
Al ruyſchend langs uw oever ſchieten,
Uw oever die met Elzen takjes ſtaet beplant.
Ik zal in uw begraeſde dalen,
Mijn droevig hertjen wat op-halen,
En plukken Bloempjes, uyt het natte Criſtalijn,
Wiens drifjes ruyſchend neder vallen,
Voên Bloempjes, kruydjes, aen de wallen,
Waer van ik plukken zal mijn Lief een kranſſelijn.
Om hem mijn Siels Apol te noemen,
Sal ik hem met een Krans van Bloemen
Bekranſſen, hem die ik keur voor mijn waerde Man;
En Offeren 't hem op met vreugde,
Die my doet minnen om zijn deugde,
Zijn deugde die ik na waerdy niet loonen kan.

Nu Iuliana voed u zinne
Hier in 't Belommert groen met minne,
Dewijl gy Iuliana hier alleenig bent;
Uw droeve zinnen wild verpoozen,
Verſchuylt u onder deze Roozen,
Een Liedje zingt, op 't aerdigſt Voysje dat gy kent.

JVLIANA gaet in de groente neder-zitten; en zingt dit navolgende Liedjen, ondertuſſchen komt den KONING uyt, luyſtert na 't zingen.

Laura zat laeſt by de Beek,
Onder 't ſchaeuw van Elzen Bomen;
Zachies zy in 't water keek,
Is daer na in ſlaep gekomen;
En begoſt heel zoet te droomen,
Van de liefde, van de Min;
Slapend is zy neêr gezegen,
Met haer boezem los geregen,
Lag die zoete Veld-goddin.
Wijl zy daer alleenig zat,
Coridon ging by haer zitten;
Mits hy na haer borſjes vat,
Roept zijn Laura, wat is ditte?
Ach! mijn boezem brand van hitte;
Hier meê zijgt zy weder neêr,
En begint op nieuw te droomen;
Zooje wild, zoo meugje komen;
Neen, ô neen! het krenkt mijn eer.
Voort neemt hy een hand vol groen,
't Geen door mengelt was met Roozen;
Laura riep, wat wilje doen?
Ik begin van ſchaemt te bloozen;
Daer ging zy een zuchje loozen,
Viel weêr zoetjes neêr in 't gras;
Och! ik ben door droom bedroogen,
Riep zy met beſlooten oogen,
'k Meend ik zonder Maegdom was.

Koning. O lieffelijk gezang! ô zoete minne reden!
Die my tot Min beweegt; ik koom vrymoedig treden
Hier in dit Lomm're groen, daer ik, ô Harderin!
Met een genegen Siel op-offer u mijn Min;
Een Konings hert hebt gy, o Harderin! gevangen,
En met de bloosjes die op uw ſneeu-witte wangen
Soo ſchoon gemarmert ſtaen, beweegt gy my, dat ik
Mijn hert gevangen voel in Liefdens zoete ſtrik;
Een Koning knielt voor u, een Koning, wiens vermogen
Is minder als een ſlaef, alleenlijk door uw oogen;
Uw oogen, ja daer by een aengename klank,
Vol zoete zoetigheyd, van treffelijk gezank?
Dees doen my in uw dienſt ootmoedig neder buygen,
Om u de neyging mijnes herten, te getuygen;
't En is geen wulpſche Min, 't en is geen yd'le tocht,
Die maer voldoening van mijn Mins genot verzocht;
't Is Liefd, oprechte Liefd die ik tot uwaerts drage,
't Is Liefde, wiens gelijk men noyt ter wereld zage;
't Is Liefd, voorwaer 't is Liefd, 't is Liefde ach! wiens kracht,
Ha! ſchoone Herderin, uw weder Liefd betracht.

Den

Iuliana. Den Koning die miſdoet zich zelver. *Kon.* Door wat reden?
Iuliana. Vermits zijn Majeſteyt verkleend zijn waerdigheden,
Ont-Eeld zijn Edeldom, en ſpreekt van Liefd met haer,
Die nutter dient getrouwt met eenen Bedelaer,
Koning. Neen Harderin, ô neen! gy moet met mijn belyen,
Dat Liefds keur niet en ziet alleen op de waerdye
Van Adel-Rijke pracht; maer Liefd volgt Liefdens wet,
En Liefd betracht weêr Liefd, daer Liefd haer zinnen zet;
Geen Adeldom zoo Eel, geen Edelheyd zoo waerd,
Als de genegentheyd die rechte Liefds keur baerd;
Gy moet, ach Harderin! dit neffens mijn vertrouwen,
Indien dat gy u wild aen reên gegrond-veſt houwen;
Dat niets Liefd overtreft hier op dit Aerdſche Dal;
Of 't ſpreek-woord waer vergeefs, de Liefd verwind het al;
Wild gy uw weder-liefd aen mijne Liefd doen blijken,
Ik zal u Echtelijk bedeelen met twee Rijken;
Dat 's 't Atheenſch Hartogdom, en 't Griexſche Koningrijk,
D'welk gy bezitten zult, en wezen mijns gelijk.
Iuliana. Eerbiedig buyg ik neêr om dankbaerheyd te toonen,
't Vermogen my ontbreekt, dees eere te beloonen;
Ik kniel ootmoedig neêr, buyg danbaerlijk ter Aerd,
Ia uw ſlavin te zijn is Sylvia niet waerd,
Grootmogend Majeſteyt, ik bid u leeft na reden,
En ſteld u Liefdens keur door achterdocht te vreden;
Dat gy u niet vergeet in Liefde-looze Min,
Tot my een Huyſmans Kind, een ſchamel Herderin.
Koning. Hoe gy u meer verkleent, hoe ik u meer verheffe;
Gy zult in Eer en Staet gantſch Grieken overtreffen;
Gy zult zijn Koningin van Grieken, hier t' Atheen;
Rijſt Herderinne rijſt, laet knielen met gebeên
Die 't knielen voegt, om u tot Liefde te bewegen;
Vergunt my, zoo uw gunſt van my mach zijn verkregen,
Uw weder-liefd, ik bid. *Iulian.* Grootmogend Majeſteyt,
Die 't bidden niet en voegt, aen mijn onwaerdigheyd;
Ook is 't zoo verr' met mijn, dat door beloft van trouwe,
Ik my verbonden heb, te zijn een Herders Vrouwe.
Koning. Is 't maar beloft, ach! die beloft kan zijn ontdaen.
Iuliana. Ik vrees de Goden my met ſtraffe zouden ſlaen.
Koning. En is 'er dan geen hoop uw weêr-liefd te verwerven?
Iuliana. Veelliever hier ter plaets den dood, eylacy! ſterven.
Koning. Bedenkt u Herderin, wat het verſchillen zouw,
Te zijn een Koningin, oft arme Herders Vrouw;
Te hebben alle luſt, en in de weeld te leven,
Of zich in d' arremoed tot ſlaverny te geven;

't Ver-

't Verſchil dat is te groot. *Iuliana.* Hoe veele dit verſcheeld,
Zoo kan nochtans de luſt, de overvloed, de weeld,
My niet meer geven als een tijdelijke vreugde,
Die ik zoo hoog niet acht als ik wel doe de deugde;
Deugd die niet oogt op Staet, oft groot geachte dingen,
Die onderworpen zijn des tijds veranderingen;
Deugd, die de Ziele baerd een onverganklijk zoet;
Claud. Deugd, die in's Hemels vreugd de Ziele brengen moet;
uyt. Daer komt mijn Celidon, 't is tijd voor mijn te ſcheyden.
Koning. Wat oorzaek? *Iuli.* Om het Vee, Genadig Heer, te weyden.
Koning. Indien ik dan van u niet meer verkrijgen kan,
Zoo bid ik Herderin, doet my die eer doch an,
Dat ik uw lieve ſtem, en zang, noch eens mach hooren.
Iuliana. Ik die my acht te zijn Slavin voor u gebooren,
Doe wat uw wil gebied, in onderdanigheyd,
Stel ik mywillig te voldoen zijn Majeſteyt;
Daer is mijn Celidon, die met zijn aerdig ſpeelen
Yets treftigs maken zal, als ik begin te queelen;
Kom Celidon zit neêr hier in 't belommert groen,
Om zijne Majeſteyts believen te voldoen.
Claud. Grootmogend Vorſt, indien uw Hoogheyd ſchept behagen
In Kunſt van goet Muſyk, 't is billik wy ons dragen
Als onderdanen, om zijn Hoogheyd met vermaek
En vreugde te voldoen. *Koning.* 't Is Herder zoo een zaek,
Die ik op Aerden houd het Eelſte aller Kunſten,
En zal derhalven u betoonen doen mijn gunſten;
Veel meerder luk hebt gy, als ik, een Vorſt gebooren;
Ach! had den Hemel my tot zulk een luk verkoren
Als u, ik waer vernoegt; doch dit ſtel ik ter zy,
En met uw zoet Muſyk verheugt een weynig my.

CLAUDIA EN ſpeeld onder het zingen van IULIANA, ondertuſſchen komt APOLONIA luyſteren.

O Liefde! wiens vermogen
Doet mijn keurig kiezen?
O keur! gevoed door d' oogen;
Gy doet mijn vet liezen,
Mijn Troon, en Kroon. Ia, 't Hof, vol lof,
't welk ik verzaeke;
Ach Floriaen! Liefd port my aen, ach!
Floriaen, ik haeke
Konings ſchat uw deel te maeken.
Hoe, Hoofſche Koninginne!
Die een Herders leven
Wild boven 't Hof beminnen,
Goude Kroon begeven;
Mijn ſtaet, vol ſmaed, oprecht, maer ſlecht, niet
geacht op Aerde,
Daer 't Hof, en Troon, ja Konings Kroon,
daer 't Hof en Troon, vol waerde,
Zijn te Eel mijn Staet t' aenvaerden.
Hoe Edel deze ſchijnen,
Kunnen zy wel geven,
Het geen men weet te vijnen
In een Herders leven?
Dat's luſt, vol ruſt, daer min, na zin,
Floriaen moet Minnen,
Cecilia, ziet hoe ik ſta, Cecilia, mijn zinnen
Vallen op u, Koninginne,

Koning. Uytmuntend zoet gezang van Stem, van Voys, van woorden,
Dit Liedjen ik met zulk een luſt en aandacht hoorden, O zoete

O zoete Sylvia! dat ik genoodzaekt ben,
Te melden mijne vreugd, die 'k niet verbergen ken.
Apolon. Heer Broeder, even is 't met my, als u gelegen,
Ik heb door dit gezang genegentheyd gekregen,
Die my doet minnen; als, voor dezen heeft gedaen,
Cecilia, toen zy beminde Floriaen;
Ik bid zijn Hoogheyd, mijne Koninglijke broeder,
Vergun my, dat ik hier met dezen Schapen-hoeder,
Yets ſpreken magh van liefd. *Koning.* Doet zoo het u gevalt,
Ten aenzien dat ik my bevind in een geſtalt,
Als gy, mijn Zuſter, doet; het ſchijnt dat hier de Goden
Ons herten trekken na de wet van liefds geboden;
Ik min dees Herderin, en zal haer tot mijn Vrouw
Verkieſen, door de Echt, en wettelijke Trouw.
Apolon. En ik dees Herder; ach! de Liefde heeft geen wetten,
Ik weet niet wat my doet zoo ſchielijk liefde zetten,
Op dezen Herder, die ik noyt en heb gezien.
Koning. Het geen onmog'lijk ſchijnt, bevind ik, kan geſchien;
Spreekt gy den Herder aen, ik zal de Herderinne
Met reden zoeken te bewegen tot mijn Minne;
O ſchoone Sylvia! ten aenzien liefdens wetten,
Moet ik my nevens u in 't groen wat neder zetten;
Ey! zegt my eens, hoe is dees Herder doch genaemt?
Iulian. Grootmogend Koning, ach! ik ben op 't hoogſt beſchaemt,
Om liefds reên te voldoen, aen u, aen uw genade.
Koning. Ey! ſtelt de ſchaemt ter zy, 't ſchijnt 't Goddelijk aenraden
My, en mijn Zuſter komt bewegen tot de min,
Haer na dees Herder; my tot u, ſchoon Herderin;
't Schijnt wonder 't geen hier blijkt, dat uyt een goed genegen,
Ik en mijn Zuſter beyd, genegentheden kregen,
Uyt Goddelijke Liefd, en luſt tot d' Echte Trouw;
Dat d' Herder zy haer Man, en d' Herderin mijn vrouw!
Ik bid u zegt zijn naem. *Iulian.* Hy 's Celidon geheeten.
Koning. Ha! Celidon de Goôn zijn tuyge mijns geweten,
Dat gy my groote dienſt zult op het hoogſte doen,
Zoo gy u voegen wild hier in dit lommer groen,
Om met een Konings Zuſter van de liefd te ſpreecken.
Apolon. Wel Celidon het ſchijnt uw aanſchijn geeft een teeken
Van ſchaemte. *Clau.* 'k Ben beſchaemt, Me-vrouwe. *Apol.* Schaem u niet,
Dewijl gy onbeſchroomt mijn open-herte ziet,
Dat zich zoo laeg verneerd, om uwe gunſt te trekken,
En 't binnenſt dat het draegt u ongeveynſt t' ontdekken.
Claudi. Uw Hoogheyd is verdoolt, en dwaelt van 't rechte ſpoor,
't Is zeker dat uw Hoogheyd haer geluk verloor,
Als zy my liefd toe droeg. *Apol.* 't Zijn redeloose reden.

Claudi. Ten doen Me-vrouw. *Apol.* Met reên toont dan uw tegenheden.
Claudi. Ik zal, Me-vrouw, ik zal met redelijk beleyd
Betoonen op dees reden mijn reêns tegenheyd;
Voor eerſt uw Hoogheyd moet met aendacht over-wegen,
Haer groote mogentheyd, met Lof, en Eer verkregen;
Haer Af-komſt, Staet, Geſlacht, haer Koninglijke bloed,
Van Adelrijke Stam in d' Hoven op-gevoed;
En aengezien, Me-vrouw, wy zekerlik bevinden,
Een redelijk gebruyk onder de Hof-gezinden,
Dat rechte Adeldom, na hooger Adel ziet,
Wanneer de Echt-luſt Liefdens wille keur gebied;
En zoo in tegendeel den Adel hier mocht dwalen,
En uyt haer minder meerder Liefds genoeging halen,
Men ziet dat Hooger Adel haer dan lager acht,
En minder eere toond, als zy te vooren placht;
Dit's luk verliezing door vervolging van de reden.
Apolon. 't Is lukkelijk gewin, als d' Hoogheyd kleynigheden,
Voor groote ſtaten kieſt; gy Celidon zegt wel,
Maer beter zijn de reên die ik daar tegen ſtel;
Doch, 't luſt voor dees tijd my van die zaek niet te ſpreken;
Indien 't my voegde, Celidon, om u te ſmeken,
Ik deed, gelijk Cecilia wel heeft gedaen,
Die boven 't Coningrijk beminde Floriaen.
Claudi. Uytheemſche, groot Princes, ik die ter aerde buyge,
Om mijn ootmoedigheyd uw Majeſteyt te tuygen,
Bid uw Genade aen, dat zy op 't hoogſt verſchoond,
De plompigheyd die u een botten Herder toond;
Die u niet na den eyſch van uwe waerdigheden,
Vernoegen kan Me-vrouw, met redens deftigheden;
Ik die een Herder ben, by Herders heb verkeerd,
Soo dat ik noyt meer heb als Herders plicht geleerd;
'k Weet niet op wat manier dat ik my zal verſchoonen,
Dat ik uw heuſ heyd na waerdy niet kan beloonen;
Doch op mijn Herders wijs, zal ik, ha! waerde Vrouw,
Bedanken u voor d'Eer die 'k my onwaerdig houw.
Apolon. Gy hebt my, Celidon, in 't minſt te danken niet,
Dewijl u noyt van my is eenig eer geſchied.
Claudi. Meer eer, en tienmael meer als ik weet te vergelden.
Apolon. Gy zoud my vrundſchap doen, indien dat gy u ſtelden,
Tot mijnen dienſt. *Claud.* Tot uwen dienſt Me-vrouw,
Ik my, gelijk uw ſlaef, eeuwig verbonden houw.
Apolon. Ziet gy niet wat ik wil? *Claudi.* Ik wil wat gy gebied.
Apolon. Mijn wille zoekt uw dienſt. *Claudi.* Uw dienſten weyger 'k niet.
Apolon. Wild Apolonia dan dienen. *Claudi.* Steld hem wet.
Apolon. Die weet gy, indien gy hebt op mijn reên gelet.

Ik

Claudi. Ik ſweer 't Me-vrouw, 'k en doe. *Apol.* Ha! Celidon, mijn zinnen
Die neygen na het geen men noemt de zoete Minne.
Claudi. Me-vrouw! *Apol.* Ha Celidon! *Clau.* Me-vrouw! gy die gebied,
Wild u in 't minnen doch zoo verr' verlopen niet;
Uw waerde is te waerd, gy kieſt zonder beraden;
Uw Hoogheyt doold, en dwaeld, en mind haer ſchand, en ſchade;
Uw eer, uw Eelgeſlacht, uw Koninglijke bloed,
Ha! hoog gebooren Vrouw, gy al te veel miſdoed;
Had my 't geluk begaeft met Koninglijke waerde;
Had my 't geluk geſtelt in Monarchy op Aerde;
Had ik voor d' Herders ſtaf, een Schepter in de hand;
Bezat ik 't Koningrijk, en waer een Vorſt van 't Landt
Dan zoud ik my, Me-vrouw, ter aerden neder buygen;
En my in Liefdens dienſt uw trouwe Dienaer tuygen,
Maer nu, eylacy! nu, een armen Landmans Zoon,
Die maer een ſtroyen Hoet in plaets draegt van de Kroon.
Apolon. De Kroon, de Monarchy, den Adeldom, de prachten;
En kan ik waerder niet, als deugd en wijſheyd achten;
Die ſpeur ik beyd in u, de wijſheid, en de deugd,
Die doen my Celidon beminnen. *Claud.* Ach! hoe meugt
Gy, Apolonia, een ſlaef om minne ſmeeken?
Apolon. Hoe meugt gy, Celidon, u zelver tegen-ſpreeken?
Claudi. 't Is wonder een Princes op Herders Minne ziet.
Apolon. Meer wonder is't, dat gy die wild ontfangen niet.
Claudi. Me-vrouw, ik ben 't niet waerd. *Apolon.* Vw waerd kan my vernoegen.
Claudi. Ik bid Me-vrouw, laet ik my by mijn Zuſter voegen.
Koning. Wat zegt gy Celidon, dat dit uw Zuſter is?
Claudi. Ia Heer. *Koning.* Mijn herte dan te meer geruſter is.
Iulian. Mijn Heer, Celidon veynſt, en ſchaemt zich in zijn minne.
Apolon. Hoe na is hy verlooft? *Iulian.* Ia Edel Koninginne.
Apolon. Aen wie? *Iul.* Aen my, *Apol.* Aen u? *Iuli.* Aen my. *Clau.* Och ja, Mevrouw;
Dees Herderinne ik voor mijn beminde houw.
Koning. Dees Herderin en gy, zijt zelfs u zelven tegen,
Dat gy 't geluk niet wild, daer 't is tot u genegen,
Gy wild niet nu gy kunt. *Iuliana.* Ik kan niet zoo ik wil.
Koning. Ach tuſſchen uwe wil, en macht is geen verſchil,
Indien gy macht en wil wild t' zamen evenaren.
Iulian. Verbonden trouw heeft my verbonden om te paren
Met Celidon, en hem verbonden weêr aen mijn,
Dat tuſſchen onze Liefd noyt and're Liefd zal zijn.
Koning. Nochtans zoo moet en zal den Koning Silvia trouwen.
Claudi. Heer Koning! 't kan niet zijn, laet my het mijns behouwen,
Ik zal mijn trouw-verbond niet breken. *Iulian.* Ach bedaerd,
Swijgt Celidon, wy zijn noch echt'lijk niet gepaerd,
Nocht door beloft van Eed zoo veer, oft kunnen ſcheyde;

En dat behoudens eer. *Claudi.* O Menſchen! ydelheyden;
Zijn 't daer uw zin op ſpeeld; hy miſtrouwt die vertrouwt,
En op beloften van den Menſch zijn hope houd;
O Silvia! zoo licht u Liefds beloft vergeten;
O Silvia! ſchoon gy uw vry kend in 't geweten,
Had ik in u nochtans 't verand'ren niet verwacht;
O woorden niet gemeent! ô liefde zonder kracht!
Trouwt met den Coning vry, en leeft met zijn genade;
Zoo my den Koning koſt, wie weet met welke daden,
Met welke ſware ſtraf hy my beſtraffen zou,
In plaetze dat hy my zijn Zuſter geven wou;
Schoon dat ik ſterven moſt, zoo zal ik openbaren,
Wie dat ik ben, en wat dat my is wedervaren;
Ik vrees nocht ſtraf, nocht dood, nocht lijden, nocht verdriet,
Nu ik de liefd van Silvia niet meer geniet.
Genadig Vorſt, en Heer, ik geef my in uw handen,
Ik die in Ballingſchap moſt ſwerven achter landen,
Als uw groot achtbaerheyd verwon mijns Vaders ſtaet,
Waer door nu Celidon als balling dolen gaet;
Ik ben geen Celidon, maer Claudiaen geboren,
Een Edel Hertoogs Zoon, maer luk, en land verlooren;
Marcellus, oud en grijs, mijn Vader is. *Koning.* Hoe vreemt,
Dat na het ongeluk, 't geluk weêr oorſprong neemt;
O Goddelijk geval! dat ons in werelds zaken,
Na 't ongeluk weêr kan tot het geluk doen raken;
Ik ſtel uw Vader vry en in zijn eerſte ſtaet,
Mits met mijn Zuſters liefd gy u vernoegen laet;
Na dat de rampſpoed quam u en uw Vader treffen,
Wil ik u weer tot ſtaet, en Hertoogs eer verheffen;
Indien mijn Suſter Apolonia u trouwt.

Claudi. Het is mijn hoogſte wenſch, zoo zy 't mijn waerdig houd;
Vrouw Apolonia, u ik van herten minne,
Te meer ik door dit luk mijn Vaders luk kan winnen.

Apolon. Ach Edel Claudiaen! hoe gaet het met den Menſch?
Ik zie, die God vertrouwd die krijgt het na zijn wenſch;
Uw wijſheyd, en uw deugd uw oeffening in kunſten,
Uw aengenaam Muzijk, verdienen mijne gunſten,
In liefde t' uwaerts; wijl den Hemel het zoo voegd,
Kies ik u Echtelijk zoo gy u houd vernoegt.

Claudi. Vernoegt! ja zoo vernoegt, dat ik in mijn genoegen,
Soo lang ik leef, my zal in alle zaken voegen,
Om Apolonia te eeren, dag, aen dag,
Met zulke Liefd als men op aerde noyt en zag;
Had ik nu het geluk dat ik maer mochte weten,
Hoe 't met mijn Suſter gaet, zoo mocht ik lukkig heten.

Het

Iuliana. Het luk voldoet uw wenſch, mijn Broeder Claudiaen,
Ziet hier uw Zuſter Juliana voor u ſtaen.
Claudi. O wonderlijk geval! mijn Zuſter, hoe kan 't zijn,
Dat ik u heb gelieft in d' onbekende ſchijn?
Koning. Ha Juliana Lief! wat kan den Hemel werken?
Claudi. Een Goddelijke ſchikking wy hier in bemerken.
Apolon. Ach! Iuliana, 't ſchijnt den Hemel met geluk
U weêr verloſſen wil uyt ongeval, en druk.
Koning. Lieft Juliana my? *Julian.* Ik neem u w liefde an,
Hier ziet men wat de tijd door menſchen werken kan.
Koning. Laet ons al t' zamen gaen ten Hoof, op dat wy meugen,
Uw Vader met dees vreugd op 't heugelijkſt verheugen;
Laet al het Hofgezin bewuſt zijn ons vermaek,
Tot vrolijkheid, en vreugd, van dees gewenſchte zaek;
Laet vrolijke Muſyk, laet zang en zoete ſnaren,
Getuygen van de vreugd die ons is wedervaren;
Laet ons in onze vreugd het Hof met vreugde voên;
Gy die vertreden waert, *Ie blijft in Eelen doen.*

FAVSTINA.

Blyeyndend'-Spel.

INHOUD.

Auſtina, *een uytmuntende ſchoone Herderin, werd gelieft, en hertelijk bemind van den Iongen Koning* Conſtantinus; *die in zijn liefde zoo volherd, dat hy diere beloften doet, met haer te trouwen; waer op volgt, dat zich* Conſtantinus *hitzig aen geprikkelt voeld van minne-luſten, zijn geliefde daer om aengaet, maer vind beleefde tegenſtant; hy, hier door, ſterker aendringende als te voren, werd zoo redelijk bejegent, dat hy zijn verzoek vruchteloos beſpeurd: derhalven van haer afſcheyd, en zijn liefde aen de* Princes Caſterna, *op-offert;* Fauſtina, *bedroeft, en moeylijk, begeeft haer, op het zeggen van eenige Heydenſche Waerzegſters, in manne kleeding, ten Hove, al waer zy onbekent, van den Koning voor Dienaer aengenomen, en op zeker tijd, van's Konings wege met een brief aen de* Princes *gezonden werd; die, ziende* Fauſtina, *nu in manne ſchijn, en genaemt* Conſtans, *word op haer verlieft, en zoo brandende in minne-luſten, dat zy haer niet ontziet* Fauſtina *daar om aan te gaen; die, doch onmachtig, zulks met beleefdheyd af-keerd, 't welk de* Princes *zoo toornig maekt, dat zy den* Koning *aenklaegd, als of* Fauſtina, *nu* Conſtans, *geſtaen hadde haer te willen verkrachten; dit alzoo aengenomen, werd* Fauſtina *voor 't Recht geſtelt, en veroordeeld tot een wreede dood; zy voor al de wereld blijkelijk onſchuldig zijnde, ontdekt haer, en brengt* Princeſſen *valſcheyd aen den dag; 't welk den* Koning *ziende, omhelſt* Fauſtina; *trouwd haer voor zijn wettige Bruyd; zend* Caſterna *in ballingſchap uyt zijn Rijk.*

's Konings Zuſter, de Princes Caliſta; *langen tijd vryagie gepleegt hebbende met* Ferdinandus, *de broeder van* Fauſtina, *een zeer uytſtekende Hoveling, wel ſtaende by den Koning, ontdekt haer liefde;* Ferdinandus *maakt zich bekent aen zijn Zuſter, en verzoekt de* Princes *ten Echt, die hem van den Koning vergund werd.*

Namen der Uyt-beelders.

FAUSTINA, Herderin.
CONSTANTINUS, Grieks Koning.
CALISTA, 's Konings Zuſter.
CANTISA, ſtaet Iuffer van Caliſta.
FERDINANDUS, een Ridder en Broeder van Fauſtina.
2. HEYDINNEN, ofte Waerzegſters.
CASTERNA, Princes van Perſen, in 't Hof van Grieken.
2. RECHTERS, ofte Raeds-Heeren.
SCHERP-RECHTER.

EER-

EERSTE HANDELING.

FAUSTINA.

Fauſtin. HOe vrolijk tiereliert 't gevogelt op de boomen,
Hoe ruyſſchend vlieden hier de koele waterſtromen
Van kriſtalijne beek, en zuyvre water bron,
Omlommert van de groent, begroet met morgen Zon;
Hoe zoet en aengenaam begint Auroor te bloozen,
Wiens weerſchijn ſchitterd op de purper roode Roozen,
En breekt door 't dichte groen, langs ruyg gewoſſen wal,
En flikkerd met haer ſchicht op bergen, boſch, en dal.
Ontloken morgen-ſtond, bepronkt met Zonne ſtralen,
Hoe lieffelijk laet gy uw lieve luyſter dalen,
Op bloempjes, en op kruyd, op al dit lieve groen,
Waer gy; mijn Lammertjes, uw graegte kund voldoen.
Dus door de natte douw, koom ik mijn ſchaepjes weyden;
Graes, graege Beesjes, graes, wijl mijn genegentheyden
Door de gedachten zien in 't herte afgebeeld,
Hoe veel den eenen van den ander Menſch verſcheeld.
Den menſch, een ſchepzel Gods, en kan in geene delen,
Belangende de Ziel, in 't minſten yets verſchelen,
Met zijne weerga; maer in ſtaet wel ongemeen,
Doch, wat de Ziel betreft, daar in zijns 's alles een;
Al 't menſchelijk geſlacht hier levend op der Aerden,
Van Scheppers wegen niets verſcheeld in waerdens waerden:
Zoo lief heeft God den Boer, als hy een Koninck heeft;
Zoo lief een armen Menſch als die in rijkdom leeft:
Het tijdelijk geluk maekt geen Godzalig leven,
God liefd die gene meeſt, die hem het meeſte geven;
Die is Gods lieffſte vriend; en die geeft Gode meeſt,
Die meeſt zijn leven voegt na wetten van de geeſt;
Een geeſtelijke vrucht is daar in meeſt gelegen,
De zond te haten, en tot deugd te zijn genegen.
Wat ſtaet van leven beſt, om meeſt de deugd te voên?
Wat ſtaet van leven beſt, om Gode dienſt te doen?
Is armoed, oft is weeld bequaemſt om God te loven?
Is 't beter wel geacht, oft nedrig en verſchoven?
Is 't nutter Vorſt en Prins, als Bedelaer oft ſlaef?
Is 't nutter Herder, als een Vorſtelijke Graef?
Geen ſtaten 't zy hoe veel zy van malkander ſchelen,
Oft yder in zijn ſtaet kan Gode 't zijne delen;

Doch!

Doch, ſwarelijker is 't in weelde en geluk,
Te dienen Gode, als het is in ramp en druk;
Meer ſtof in Herders kluys om God den Heer te loven,
Als 't Princen herte vind in Koninglijke hoven;
Hoe vol het Konings Hof met weelden is gepropt,
Met welluſt zijn gemoet ten vollen in gekropt,
Noch is 't een groot verſchil by 't leven dat wy leyden,
Meer ruſt geeft d' Herders ſtaf, als Konings ſcepter ſweyden;
Geen gulden ledekant, zoo waerdig als dit groen,
Om met geruſte ſlaep natuurs luſt te voldoen;
Geen goude laken kan de Koninglijke Zalen,
Zoo çierlijk pronken, als de wel geçierde dalen,
Van groene lommers zijn gepronkt, en op geçiert,
Met puyk van blader loof; waer 't pluymige gediert,
Met lieffelijk gezang de veld Goôn komt ontmoeten;
En in de morgen ſtond Godin Aurora groeten;
Geen hoofſche vreugd, geen ſtem, hoe lieffelijk, hoe zoet,
En geven zoeter luſt als 't Nachtegaeltje doet;
Geen zang, geen ſnaren ſpel, kan 't Hof zoo zoet doen blijken,
Dat het by ons vermaek in 't minſt mach vergelijken;
Wat pronk van rooder goud, wat glans van diamant,
Geeft zoo veel weêrſchijn, als den oever dicht beplant
Met keurig blos van Bloem, en purper roode Roozen,
Die onder jeugdig groen te pronk ſtaen met hun bloozen.
Ach roode Roosjes! zoet van geur,
Mijn lieve hand luſt u te plukken;
Uw blos, en inkarnate kleur,
Aen mijn bedouwde mond te drukken.
En zuygen van uw Rooze blaên,
Het geurig nat daer op gedropen,
't Geen Nectar zal te boven gaen,
Doet uw geſloten Knopjen open.
Uw Knopjen, dat voor Avond rood
Ontloken, had den dauw ontfangen,
En met de nacht zijn blaedjes ſloot,
Dat graegt met graegte mijn verlangen.
Hoe graeglijk graegt mijn graeg begeert,
Uw lieve Roozelaer te buygen,
Om koele dauw op Roos geteert,
Voor Nectar van uw blaên te zuygen.
O Roos! gy die in mijn gedacht,
Vernieuwt verloopen vrolijkheden;
Een Griekzen Koning groot van macht,
Tracht my zijn minne te beſteden.

O Vorſt!

O Vorſt! ô Griekze Conſtantijn!
Beheerſcher van 't vermaerd Athenen,
Wat is 't dat u beweegd, om mijn,
Uw Konings liefde te verlenen?
My dunkt dat ik zijn Hoogheyd hoor,
Met ren ter jacht, door boſch en dalen;
En volgt met luſt de brak op 't ſpoor,
Om 't ſchuwe wilt te achter halen.

KONING, met eenige Adel ter jacht, ontmoet FAUSTINA; alle de andere binnen.

Conſtan. Fauſtina. *Fauſt.* Conſtantijn; groot mogend Majeſteyt,
Ontfangt mijn morgen groet in goe genegentheyd;
Uw dienar eſſe buygt, om hare plicht te toonen.
Conſtan. Beleefde Herderin, de liefd wil u verſchoonen,
En niet gedoogen dat zoo lieven Engel knield,
't Geen beter voegt aen my. *Fauſtin.* Ach! of gy u onthield,
De luſt tot zulk geſprek, 't geen boerten is, of veynzen,
Waer door zijn Hoogheyd tracht de grond van mijn gepeynzen,
In errenſt te verſpien, om zien of ik wel zouw
Zoo ſlecht zijn, dat ik my uw liefde waerdig houw;
In 't minſte niet mijn Heer, zulks quam uooyt in mijn zinnen,
Ten voegt niet dat een Prins een ſlechte Herderinne
Zijn liefde bieden zal, wat ſchuylter doch in mijn,
Dat u tot liefde trekt? Ach Koning Conſtantijn!
Conſtan. Dat ik u liefde draeg de Goden konnen tuygen,
't Is liefde die my dwingt ter aerden neêr te buygen,
't Geen my tot liefde trekt, 't geen my tot liefd beweegt,
Dat zijn uw deugden, waer beneffens dat gy pleegt,
De zoetſte oeffening, die menſchen kunnen leeren,
'k Zeg reden-kaveling, en 'k mach met waerheyd ſweeren,
Dat noyt geleerde tong my zoo wel heeft vernoegt,
Als uw lieftalligheyd van 't Godlijk toe gevoegt;
Natuur meer als gemeen in uwe ſchoonheyd wrachte,
Schoonheyd met reên begaeft, doet my naer weêrliefd trachten,
U lieven voor mijn lief. *Fauſtin.* Ten voegt uw Hoogheyd niet,
Dat gy, grootmogend Vorſt, op uwe minder ziet,
Uw minder niet alleen, maer een ſlavin gebooren,
Daer gy een Koning zijt tot Heerſchappy verkooren;
Ik, om het ſlechte Vee als Herderin te voên,
Gy, om uw Rijk, en Croon in ſtaet te rijzen doen.
Conſtan. Wel wijze Herderin, onnodig deze reden,
Heb ik voor dezen niet van mijn genegentheden

De rechte proef getoont, heb ik doen blijken niet,
Dat liefd in liefdens keur op geene wetten ziet?
'k Hoop ymmers niet dat u mijn liefde zal misshagen.

Fauſtin. Grootmogend Vorſt, de liefd heeft wonderlijke vlagen,
't Geen zy de een uur wil, haer d' ander uur misshaegd.

Conſtan. Dat ſpeurd men noyt in die, die rechte liefde draegt.

Fauſtin. Wie draegd 'er rechte liefd? *Conſtan.* Die in de liefd volherden,
En noyt, om dit oft dat in liefd verandert werden.

Fauſtin. Waer vind men zulke liefd? *Conſtan.* In 't herte van die geen,
Die in de liefde noyt buyten beloften treên.

Fauſtin. Waer vind men lieverts die hun liefds beloften houwen?

Conſtan. Die zijn te vinden, Lief, alleenig door vertrouwen.

Fauſtin. Hoe! vind men die alleen om dat men dat vertrouwt?
Ach neen! dat 's misverſtand; Heer, my ten beſten houwt,
Dat ik zoo ſtoutelijk mijn tegen rede toone,
Ik bid, zoo ik misdoe, uw Hoogheyd my verſchoone;
Het is mijn leet dat ik dit zeggen heb beſtaen.

Conſtan. Gy hebt in 't minſte deel, my hier in niet misdaen,
't Gevalt my, mits 't my luſt u tegen my te hooren.

Fauſtin. Zijn Hoogheyd op mijn vraeg dit antwoord ſteld te voren;
Dat door 't vertrouwen werd de rechte liefd gekent.

Conſtan. Och ja! hoe kent gy liefd, zoo gy miſtrouwend bent?

Fauſtin. Hoe zoud men trouwe liefd door het vertrouwen kennen,
Mits veynzery, door ſchijn, de trouwheyd weet te ſchennen;
De tong roemt vaek van trouw, daer 't herte tegen ſtrijd,
Dit kan geen trouwheyd zijn, ſchoon gy vertrouwend zijt;
Vertrouwd men menſchen trouw, om dat zy daer van roemen;
En zal men yemand trouw in 't ſtuk van liefde noemen,
Om dat hy 't zelver zeyd? moet daer uyt zijn vertrouwt,
Als dat hy is getrouw? geen reden ſtaende houwt,
Dat door vertrouwen yemants trouwheyd werd bevonden,
Wie hier op liefde ſteld, liefd los, en ongebonden;
Getrouwheyd leerd de tijd, maer het vertrouwen niet,
Of yemand liefd getrouw, men door de tijden ziet,
De tijd moet door de tijd getrouwheyds proef doen blijken,
Die vind men trouw, die noyt in trouwheyds plicht beſwijken.

Conſtan. Is niemant dan getrouw van die, die 't openbaerd,
En met de tong de grond van trouw te zijn verklaerd?
Mijns oordeels, ja, men kan in 't zeggen waerheyd houwen,
Hoe vind die trouwheyd, die dit niet en wil vertrouwen?

Fauſtin. Mijn Heer de tong en 't hert verſchelen vaek zoo veel,
Ja ſweeren van de trouw, en toonen tegendeel;
Zoo dat vertrouwen niet en kan getrouwheyd vinden,
Hoe zeer de minnaers haer aen trouws beloften binden;

Men

Men ziet hoe dat de tijd veranderinge geeft,
De tijd die openbaert wat dat het herte heeft;
Dat's rechte trouwigheyd, van zulke trouw ik ſpreke,
Die altijd blijft ſtantvaſt, en zonder oyt te breken;
Dees vind men door de tijd, die alle dingen leerd,
Maer door 't vertrouwen niet, mitsdien den menſch verkeerd.

Conſtan. 't Is zoet, en wel gezeyd, begaefde Herderinne,
Ik ſpeur met groote luſt de ſchranderheyd uws zinnen;
Ik vind in u meer als ik oyt in Vrouwen zag,
Zoo dat ik uwe lof in waerheyd roemen mach;
Dit ſtelle ik ter zijd, zoo woorden kunnen baten,
Zoo woorden krachtig zijn, wil u door woorden laten
Bewegen tot mijn liefd. *Fauſt.* Zijn Hoogheyd ſpot met mijn;
Hoe zoud een Herderin een Konings Vrouwe zijn?
Zal een verſchoven Maegd van laege ſtaet gebooren,
Een Koninglijke tong om weermin ſmeken hooren?
Ik bid u, Vorſt, bedaert, uw Hoogheyd doet te kort
Zijn Edeldom, zijn ſtaet; voorzichtigheydt my port,
Om met eerbiedigheyd uw Hoogheyd, en genade
De liefd tot een Slavin, met reden te ontraden;
De tijd eyſcht mijn vertrek, met uw verlof mijn Heer

Conſtan. Dat gy nu ſcheyden wild vertrouw ik nimmermeer,
Vertoeft mijn Lief, ik bid. *Fauſt.* Noemt gy my Lief? *Conſt.* met reden,

Fauſtin. De reden zeggen neen, en toonen tegenheden.

Conſtan. Indien gy, lieve Nymph, de reden plaetze geeft,
Bevinden zult gy, u mijn hert verkoren heeft,
Voor opperſte voogdes, en zielens wel beminde,
Luſt u daer proeven van? ik ſweer 't gy kundze vinden.

Fauſtin. Wat proef kan daer van doch zijn Majeſteyt my doen?

Conſtan. Meer proef als gy oyt kunt van 's Konings liefd vermoên
Ik ſtelle my als Slaef ten dienſte uws gebieden,
Gebied my wat gy wild, uw wille zal geſchieden.

Fauſtin. 't Waer onbeleeft, mijn Heer, en ſtaet my geenzins vry,
't Gebieden komt u toe, gehoorzaemheyd voegt my;
Doch, zoo uw Hoogheyd zich met liefde voeld bevangen,
En dat het hem gelieft, uyt liefde, niet door dwangen,
Maer uyt goedwilligheyd, te toonen proef van dien,
Ik wenſch, hoe wel onwaerd, daer proeve van te zien.

Conſtan. Wat proef gelieft mijn Lief. *Fauſtin.* Die u luſt my te geven.

Conſtan. Eyſcht, bid ik, wat gy wild, al waer het ſchoon mijn leven.

Fauſtin. Zoo waer ik moorderes, in plaets van Lief, beulin.

Conſtan. Neen ſchoone, maer zult zijn gebiedſteres mijns zin.

Fauſtin. 'k Verzoek dan yets op u. *Conſtan.* Wild uw verzoeken ſtaken,
In plaetze van verzoek uw wil tot wetten maken,

En zegt wat gy begeert dat ik tot proeve doe.
Fauſtin. Dat zeggen, machtig Vorſt, en komt my geenzins toe.
Conſtan. Het doet, indien 't u luſt zoo waerdig my te kennen.
Fauſtin. Noyt zal mijn heuſch gemoed de kennis zoo ontwennen,
Dat my de reedlijkheyd zoo verre zal ontgaen,
Dat ik gebieden zoud, 't waer onbeleeft gedaen;
Zoud gy, die in uw macht hebt landen, en ook lieden,
Zoud gy, die Grieken meugt beheerſchen en gebieden,
U van een ſlechte Maegd, en arme Herderin,
Gebieden laten? neen, 't is mijn gemoed en zin,
Grootmogend Koning! op het alderhoogſte tegen;
Indien ik van de Goôn had zoo veel luk verkregen,
Dat ik in ſtaet en macht uw Hoogheyd waer gelijk,
Bezat in werelds pracht Palleys, of Koningrijk;
Niet om dat my miſnoegt mijn kleynheyd op der Aerde;
Niet om dat mijn begeert tracht na een hooger waerde;
Niet om dat mijn gemoed na werelds ſtaet-zucht trekt;
Maer om dat 's Konings hert tot mijne weêr-liefd ſtrekt;
Ach! dat ik wenſchen mocht, en dat het niet mocht hind'ren,
Uw Edelheyd, noch ſtaet in 't minſte deel vermind'ren,
Ik wenſchten. *Conſt.* Wat doch? zegt, ik bid u.
Fauſtin. Neen, ô neen!
Conſtan. Wat zoud gy wenſchen? wenſcht.
Fauſtin. Mijn wenſch ſtrijd tegens reên,
Doch, liefde kan, indien ik dool, mijn miſſlach helen;
Ach! Koninglijke Prins, al mijn gedachten ſpelen,
Op 't geen zijn Hoogheyd my in liefd te voren leyd;
Hier over wenſch ik dan dat ſijne Majeſteyt,
Mocht wezen mijns gelijk, bedeelt met minder goeden,
En neffens my in 't veld de ſlechte Schaepjes hoeden,
Wiens kleynheyd meerder vreugd als Konings welluſt geeft;
Een Koning alhoewel hy 't al na wenſching heeft,
Moet dikmaels in veel zorg, en droeve quelling ſwerven,
En in zijn overvloed ook wel zijn luſten derven,
Daer by geruſtigheyd, voedſtreſſe van de deugd,
Geruſtigheyd, wiens luſt gaet boven alle vreugd;
Waer vindmen meerder ruſt als in het Herders leven?
Waer uyt ik ſwarelijk zoud kunnen my begeven,
Al waer 't dat my een Kroon van diamant, en goud,
Al waer 't dat my een Hof van Marmor opgebouwt,
Voor dees mijn rooze krans, in mangel wierd geboden,
Ik zoudze laten, en my achten min van nooden
De Scepter, en de Kroon, als Herders ſtaf, waer meê
Wy heerſchen, en gebien ons Schaepjes en ons vee.

Conſtan. Ik heb alreê uw wenſch beſpeurt uyt uwe reden;
Ik heb alreê de proef van uw genegentheden;
Ik heb alreê de grond van uwe wenſch verſtaen,
Uw wenſching die van my door liefd zal zijn voldaen;
Ik zal my van het Hof, hier op het land begeven,
En leyden neffens u een ruſtig Herders leven,
Ik zal gelijk eertijds, van Princen is geſchied,
Begeven my te land, verlaten het gebied:
G'lijk Deocletiaen, die Keyſerlijke ſtaten,
Die Scepter, en die Kroon, vrywillig heeft verlaten,
En zoo de ruſt gezocht, de vryigheyd betracht,
't Geen meermael is geſchiet by Princen groot van macht.
Den Koningh Conſtantijn verwiſſelt zijn gebieden,
Aen laege Herders ſtaet, en tracht het Hof te vlieden;
Te ruylen Rijk en Croon, aen uwe Herders ſtaf,
Ter liefd mijns Herderins, en ſnijden willig af
De luſt tot Heerſchappy, en Koninglijke daden;
En zoeken de natuur niet meer te overladen,
Met luſt van hooſche weeld, en heyl-loos overvloed,
Gelijk men in 't gemeen in s' Konings Hoven doet.
Den Koning Conſtantijn zijn liefde zal doen blijken,
En toonen dat de pracht van hooge Koningrijken,
Hem niet zoo waerdig zijn, als uw geruſte ſtaet,
Die 's werelds Monarchy al verr'te boven gaet.

Fauſtin. Is 't moog'lijk, moogend Vorſt, dat ik u kan bewegen?
Uw Hoogheyd overleg de zake wel te degen;
En proeve door de tijd, of zijne Majeſteyt,
Volſtandig blijven zoud, in zijn genegentheyd;
Wel heeft op zeker tijd den Philoſooph geſchreven,
En tot een voorbeeld ons zijn ſpreuk in 't licht gegeven,
Een ſpreuk die ons voor al behoord in 't hert te gaen,
Een ſpreuk die noodig dient by ons te zijn verſtaen;
Dat is, den menſch moet zich zoo in zijn zaken dragen,
't Gun hy maer eens wil doen bedenken veele dagen.
Denk aen Sartorio, van wien men hoord, en leeſt,
Hoe langzaem dat hy tot het plegen is geweeeſt,
In zaken van gewicht; noyt liet hy zich beroeren,
Maer bleef ſtantvaſtig, om zijn zaken uyt te voeren;
Dit zy uw Majeſteyt alleenelijk verhaeld,
Wie zich niet wel bedenkt, hoe lichtelijck hy dwaald.

Conſtan. Hoe meer gy met my ſpreekt, hoe meer ik u beminne,
Uw aerdigheyd munt uyt, wel wijze Herderinne;
Ik ga, en keer ten Hoof, om na een goed beraed,
Te wiſſelen de Kroon aen laege Herders ſtaet.

Zinnen.

TWEEDE HANDELING.

CALISTA, CANTISA.

Caliſta. Antiſa! *Canti.* Wat gelieft haer Hoogheyd de Princes?
Caliſta. Wat tijd is 't? zegt my doch.
Cantiſa. De klok ſloeg hallef ſes,
Mit dat uw Hoogheyd waert ten Hove afgetreden.
Caliſta. Cantiſa, is 't zoo laet? hoe voel ik my beſtreden,
Van liefd tot Ferdinand; Cantiſa, u vertrekt.
Nu ben ik ymmer vry; Caliſta, ach! ontdekt
Uw innerlijke ſmert, verzachtze door het klagen;
Wild uw verborgen pijn in 't hert niet langer dragen;
Meld uw genegentheyd, tuygt dat gy zijt gezind,
Tot Ferdinandi liefd; tuygt dat gy hem bemind;
Hoe zal dit beſt geſchien? 'k ben machteloos in 't plegen,
Van liefdens liſtigheyd, hoe wel tot liefd genegen;
Ach! minne God, in my gebreekt een goede raed,
Daer by voorzichtigheyd, om dees mijn teere ſtaet,
Aen Ferdinandus op 't bequaemſte te ontdekken;
Ach! had ik yemand die my mocht een hulper ſtrekken,
Hoe zou't verliefde hert verquikken in zijn druk;
Hoe blijde zoud ik zijn noch in mijn ongeluk;
Dat ik Cantiſa ging mijn liefd te voren houwen;
Caliſta! ſwaerlijk is 't op menſchen te vertrouwen;
Noch ſwarelijker is 't, en oorzaekt meerder ſmert,
Wanneer dat men zijn quel verbergen wil in 't hert;
Gemeenelijk bleef die in ramp-ſpoed meeſt verlegen,
Die door te bloden vrees zijn meening had verſwegen;
Cantiſa? neen; waerom? daer is in dit geweſt,
Geen menſch die ik mijn liefd derf beter toe vertrouwen;
Als haer; dies ik de zaek haer wil te voren houwen;
Cantiſa is getrouw, en heeft een goed beleyd;
Cantiſa diend de zaek van verr'eens aengezeyd;
Cantiſa! *Cant.* Wat gelieft uw Hoogheyd? *Caliſt.* Yets 't geen gy
Bequaemlijk, na my dunkt, uyt voeren kunt voor my.
Cantiſa. Uw Hoogheyd my gebied.
Caliſta. Wat zoud ik u gebieden?
Cantiſa. Het geen Princeſſe wil dat van my zal geſchieden.
Caliſta. En of dit mijn gebod waer tegens uw gemoed?
Cantiſa. 't Is geen volmaekte dienſt die men onwillig doet.
Caliſta. En of u mijne dienſt tot nadeel mocht gedijen?
Cantiſa. Een trouwe Dienares moet dat geduldig lijen.

De

Caliſta. De zaek heeft geen gevaer, ten waer s' u laſtig vil.
Cantiſa. Geen laſt, hoe ſwaer, zy werd verlicht door goede wil.
Caliſta. 't Zijn woorden. *Cantiſ.* Als getuygen mijns genegentheden,
In will'ge dienſt tot u. *Caliſt.* Wie zich vertrouwt op reden,
Staet op een loſſe grond, en oorzaekt haer elend.
Cantiſa. 'k Hoop dat haer Hoogheyd my voor een getrouwer kent.
Caliſta. Zoud gy, Cantiſa, wel van uwe trouw begeeren
Verzekering te doen, en my met eeden ſweeren,
Dat wat ik u ontdek zal werden noyt gemeld?
Cantiſa. Ik ſweer 't, vertrouw my vry en u geruſtig ſteld;
Haer Hoogheyd heeft voor mijn getrouwheyd niet te vrezen,
Begeert al wat gy wild, 'k zal u gedienſtig wezen.
Caliſta. Cantiſa, zoud gy 't doen? *Cantiſ.* 'k Zal doen wat gy gebied.
Caliſta. 'k Wil yets verzoeken, maer in 't minſt gebieden niet;
Cantiſa, ach! wat is 't? of ik my ſchoon inbeelde,
Te ſwemmen in een Zee van welluſt en van weelde;
Cantiſa, ach! wat is 't? of al een ſterflijk menſch,
Op Aerden alle ding heeft na zijn wil en wenſch:
't Is veel, maer niet genoeg, 'k heb alles na mijn wille,
En noch en kan de wil begeerlijkheyd niet ſtillen;
Ik ſpeur behoeftigheyd in 't Edele gemoed;
Ik lijd gebrek, en leef nochtans in overvloed;
Hoe zoud gy dit verſtaen? 'k heb alles, yets ik miſſe,
Cantiſa, wat het zy zult gy noyt kunnen giſſen,
Ik ſchroom dat ik het zeg.
Cantiſa. 'k Sweer dat het my verdriet,
Dat uwe Hoogheyd ſchroomt, ſpreek uyt.
Caliſta. Ik durve niet.
Cantiſa. Princes, ontlaſt uw hert van innerlijk beſwaren,
En meld my uwe zin. *Caliſt.* Zoud ik het u verklaren?
Cantiſa. Och! ja Princes. *Caliſt.* O neen! ô neen Cantiſa, neen.
Cantiſa. Ay! waerom niet? *Caliſt.* Om dat het tegen ſtrijd de reên.
Cantiſa. De reên? *Caliſta.* De reed'lijkheyd verbied my u te zeggen,
De laſten, die eylaes! my op het herte leggen,
En perſſen 't teer gemoed met innerlijke pijn,
Zoo dat de ſchaemte zeyd, het melden mach niet zijn;
Hoe werd mijn ziel beſtreên! hoe mijn de zinnen malen,
En kan met zijn gedacht geen menſche achter halen;
Wat zoete zotterny beheerſcht Caliſtaes zin,
En ſluypt, en kruypt ter ſluyk tot dees mijn boezem in;
En plaegt, en knaegt mijn hert met noyt verzochte plagen,
Die maegdelijke ſchaemt aen my verbied te klagen;
Cantiſa, zoud gy niet wel licht de grond verſtaen?
Cantiſa. Mijn dunkt, Princes, ik zou uw mening nu haeſt raên;

Princes,

Princes, hoe na is 't liefd waer van gy word beſtreden?

Caliſta, Cantiſa, liefde is 't, die my door al de leden,
Met ſchrik, met angſt, met ſchroom, zoo fel en bitter quelt,
Dat niet het hert alleen, maar ook de ziel ontſteld.

Cantiſa. Princes, de liefde is vol wonderlijke vlagen.

Caliſta. Zy geeft den eenen vreugd, zy doet den ander klagen;
Cantiſa, liefde is van wonderlijken aerd,
De liefde die verblijd, de liefde die beſwaerd.

Cantiſa. Princes, het liefſte Lief, geeft liefde, na liefds lijen,
De liefd verzelt met vrees, geeft dikmaels 't zoetſte vrijen.

Caliſta. Cantiſa, 't waer geen nood dat my de vreeze ſmert,
Zoo hy, die ik bemin, my liefden in zijn hert;
Maer ach! dat ik hem lief is noch aen hem verholen,
En dat hy 't niet en weet, doet my de zinnen dolen;
Wat is 't of ik hem lief, zoo hy dat niet en weet?
Wat is 't of hy 't al wiſt, zoo liefd hem tegenſtreed;
Eylaes! ik lief, en ben op 't alderhoogſt in vreeze,
Zoo 'k hem mijn liefde bie, zal s' hem onwaerdig wezen;
Cantiſa, ach! wat raed, hoe leg ik dit beſt an?

Cantiſa. Ik zal u dienſtig zijn, Princes, alwaer ik kan;
Indien ik weten mocht wie dat uw Hoogheyd minde,
Ik twijffel niet, of zoud uw Hoogheyd hulpe vinden.

Caliſta. Cantiſa, mocht dat zijn. *Cantiſ.* Princes, het zal geſchien;
Gebruykt my in uw dienſt, mijn trouwheyd zult gy zien.

Caliſta. 'k Vertrouw mijn opuw trouw, dies ſpreek ik zonder ſchromen;
Ik heb, eylaes! de liefd te diep in 't hert genomen,
En weet niet of die geen die van my word bemind,
Tot mijne liefden ook zal wezen wel gezint;
Gy weet, Cantiſa, wel, waer Maegden moeten vrijen,
Hoe zelden dat men ziet de liefde wel gedijen;
Dit is het geen my queld, Cantiſa, ach! dit is 't,
Het geen my pijnigt, mits het hert 't geminde miſt;
Wat raed? wat middel zal Caliſta kunnen vinden,
Dat zy haer liefde mach ontdekken haer beminden?
Wat middel dient 'er beſt in deze zaek gedaen?
Waer door dat ik hem geef mijn meening te verſtaen?

Cantiſa. Indien uw Hoogheyd my gelieve te doen weten,
Wie 't is die gy bemind, en hoe hy is geheten,
Ik weet, Princes, een vond te vinden, die uw diend.

Caliſta. Cantiſa, ach! Cantiſa, ſpreekt gy zoo gy 't mient?

Cantiſa. Uw Hoogheyd zy daer van verzekert. *Caliſt.* Dorſt ik melden
Wie dat het is, eylaes! de waerdigſt aller Helden,
Die in het Griekze Hof oyt komt oft is geweeſt,
In moedigheyd van moed, als aerdigheyd van geeſt.

Cantiſa,

Cantiſa, zijns gelijk en leeft'er niet op Aerden,
Zijn deugden munten uyt verr' boven alle waerden,
Cantiſa, 't herte my in liefdens vlamme brand,
En die't my branden doet, ach! dat is Ferdinand.

Cantiſa. Is't Ferdinand Princes? *Caliſt.* 't Is hy dien'k liefde drage;
't Is Ferdinand, op wien ſpeeld al mijn wel behagen;
't Is Ferdinand, die my in lieſde branden doet,
Hoe wel van lage ſtam, doch edel van gemoed;
En 'k vrees zijn heuſch gemoed, zal geenzins kunnen lijen,
Dat ik hem zoeken wil te locken tot het vrijen;
Cantiſa, ach! ik vrees, als hy dit zal verſtaen,
Hy zal't my weyg'ren, en mijn liefde gantſch verſmaên.

Cantiſa. In't minſte niet, Princes; maer tegens uw vertrouwen,
Zal Ferdinandus zich op 't hoogſt gelukkig houwen;
Wat reden zouden hem beweegen af te ſlaen
Uw liefde? waer door hem werd meerder eer gedaen;
Ik hoop niet dat Princes in errenſt dat zoud meenen,
Dat zy met Ferdinand zoud trachten te vereenen;
Hy die niet meer en is, als een Schaep Herders zoon,
Gy's Konings Dochter, van de groote Griekze Kroon.

Caliſta. Cantiſa, ſwijgt, ik wil, en zal hem liefde dragen.

Cantiſa. Al wat uw Hoogheyd wil, dat zal my wel behagen.

Caliſta. Zoo doet dan dat ik wil, mits dat ik u beloon.

Cantiſa. Cantiſa willig is te doen na uw geboôn.

Caliſta. Cantiſa, koſt het zijn dat hy my eens quam ſpreken.

Cantiſa. Princes, behendig zal ik deze zaek beſteken.

Caliſta. Ach! mocht ik Ferdinand hier t' avond by my zien.

Cantiſa. Uw Hoogheyd zy geruſt, ik weet het zal geſchien.

Caliſta. Cantiſa, ach! eylaes, hoe woud gy dat beleggen?

Cantiſa. Dat zal ik u, Princes, in korte reden zeggen;
Dit zal mijn aenſlag zijn; dewijle dat ik weet
Dat Ferdinand, Princes, is een begaeft Poët,
Die zoet en aerdig rijmt; zal ik van hem begeeren,
Dat hy uw Hoogheyd wil van avond noch vereeren
Een Liedjen, waer na dat uw luſt op't hoogſte trekt,
Die tot het zingen van zijn zoete Rijmpjes ſtrekt;
't Is ongetwiffelt of gy zult uw wenſch verkrijgen.

Caliſta. Cantiſa, wel bedocht, maer 'k bid u, wilt doch ſwijgen,
Van't geen ik heb gezeyd, gy weet dat maegden eer,
Werd lichtelijk gequetſt, want die is ſwak en teer;
Cantiſa, ga, ik bid. *Cantiſ.* Ik doe na uw begeeren.

Caliſta. Wat liefde werken zal, dat moet de tijd voort leeren.

Ferdin. Na dat Cantiſa my die blijde bootſchap brocht,
Als dat my de Princes tot haren dienſt verzocht,
Met mijne rijmery, heb ik daer yets geſchreven,
Het geen ik de Princes Caliſta meen te geven;
Ach Rijmpjes! waert gy doch van zulk een aerten kracht,
Dat ge mijn lievend hert vertoonden haer gedacht;
Ach Rijmpjes! dat gy koſt getuygen aen haer zinnen,
Hoe dat ik liefde draeg, en niet en durf beminnen;
Ach Rijmpjes! dat gy koſt haer Zieltjen doen verſtaen,
Hoe dat mijn Zieltjen is haer Zieltje toegedaen:
Ach Rijmpjes! dat gy koſt voor uwe Rijmer klagen,
Licht zoud Princes haer liefd tot Ferdinandus dragen;
Maer ach! alk ik bedenk hoe 't luk haer heeft bedeeld,
Caliſta uyt. Hoe veel Caliſtaes ſtaet met Ferdinand verſcheeld,
Is 't vruchteloos; daer komt Princeſſe my ontmoeten;
Princeſſe, met verlof doe ik uw Hoogheyd groeten.
Caliſta. Wat reden, dat gy doet uw groetenis aen my?
Ferdin. Op dat Princes mits dien ontfang mijn rijmery.
Caliſta. Hoe Ferdinand, wat's dit? *Ferd.* 't geen gy my hebt geboden
Door uwe dienares. *Caliſt.* 't En is in 't minſt van noden,
'k Ben anders nu bedacht. *Ferdin.* Zoo bid ik dan verſchoont,
Uw dienaer, ach Princes! die zich boetvaerdig toond,
Dewijl hy tegens uwe Hoogheyd heeft miſdreven.
Caliſta. Waer is uw rijm? *Ferdin.* Princes, ey! wild het my vergeven,
Ik weyger u het rijm hoe wel gy dat begeert.
Caliſta. Ik zeg u, geeft het my. *Ferdin.* Onwaerdig is 't, ik ſweert 't.
Caliſta. Wel Ferdinand, mach my die eer dan niet gebeuren?
Ferdin. Ik vrees of de Princes haer daer aen mochte ſteuren.
Caliſta. Wel is 't dan zoo gemaekt? zoo luſt het my te zien.
Ferdin. Princes, den Hemel gun dat ik gena verdien.
Caliſta. Doet gy dit om verdienſt? dit komt my vreemd te voren.
Ferdin. Verdienſte van genaed, indien ik mocht verſtoren
Uw Hoogheyd. *Caliſta.* Ferdinand, behandigt my 't gedicht.
Ferdin. Indien 't u zoo gelieft, Princes, 'k voldoe mijn plicht,
En wil gehoorzaem my aen uwe Hoogheyd dragen;
Gun, Goôn, dat haer doch mach mijn rijmery behagen.

Sy leeſt binnens monds.

Caliſta. Wel Ferdinand, wat's dit? wat beeld gy u niet in?
Wat hebt gy, zegt my doch, met dit uw rijm in 't zin?
Wat waend gy, dat de min mijn hert heeft in-genomen?
Wat waend gy, dat ik zoud hier door tot minnen komen?

Wat

Wat meend gy Ferdinand, dat my de minne tergt,
En dat mijn Edel hert u tot het minnen vergt?
Geenzins. *Ferdin.* Princes, ik had noyt diergelijk gedachten,
Noyt heeft haer Hoogheyd zulks in 't minſte te verwachten,
Van Ferdinando; die zich nimmer zoo verſtout,
Maer ſich als ſlechte Slaef van uwe Hoogheyd houd;
Waer op zoud ik my doch zoo zeere verhoovaerden,
Ik die een Herder ben geweeſt van ſlechte waerden;
Die Schapen en die Vee te lande heb gehoed,
En ben in kleynheyd, hoe wel deugdzaem, opgevoed;
Zoo dat ik na der hand zoo verre ben gekomen,
Dat ik de Wapens heb met luſt ter hand genomen,
En zijne Majeſteyt uw Broeder trouw gedient,
Daer my 't geluk op 't hoogſt haer gunſte heeft verliend,
En my ten Hove heeft tot hooger opgerezen,
Doch zonder dat ik zoo vermetelijk zoud wezen,
Dat ik gedachten kreeg van zulken hovaerdy,
Als dat Princeſſe zoud genegen zijn tot my;
'k Hoop, reden heeft in my, Princes, een meer vermogen,
En zal in Ferdinand die zotheyd niet gedogen.
Caliſta. Gy reed'lijk, Ferdinand? neen, al te groots en trots,
Acht gy u tot mijn min, dewijle gy zoo ſchots,
De minne ſcheld voor zot, en zegt dat uw gedachten,
Noyt na Princeſſe min door liefde zullen trachten.
Ferdin. Ten aenzien, ach Princes! ik zulks onwaerdig ben,
Uw Hoogheyd al te hoog, te kleyn mijn kleynheyd ken,
'k Acht my uw Slaef onwaerd, dat mach ik vrylijk ſweeren.
Caliſta. Of ik u minden, zoud gy 't minnen wel begeeren?
Ferdin. Het antwoord op die vraeg, Princes, valt mijn te ſwaer,
Mits dien ik niet en weet of 't veynzen is of waer.
Caliſta. Gy twijffelt, hoor ik wel, of ik u mocht beminnen,
En 'k heb alreê beſpeurd d' hoovaerdigheyd uws zinnen.
Ferdin. 'k En doe Princes, ik ſweer 't, zoo waer ik neder buyg.
Caliſta. Hoe Ferdinand, ik neem uw woorden tot getuyg;
Gy twijffelt of ik veyns dan oft ik waerheyd ſpreke;
Waer uyt gy blijken doet een vaſt en zeker teken,
Van uwe twijffeling, of ik u min, oft niet,
Dit is laetdunkentheyd, die men u plegen ziet.
Een vreemdeling, noch meer, een Herder, die voor dezen,
Een Slaef, een Hoeder van de Schapen pleeg te wezen,
Zal die vertrouwen, dat een Maegd, des Konings bloed,
Hem minnen zoud? gy toond d' onheuſheyd uws gemoed,
Onlijd'lijk is 't, ik ſweer 't, en kan het niet verdragen.
Ferdin. Princes, in dien 't zoo zy, wenſch ik der Goden plagen,

In zulken groot getal op mijne hals gelaên,
Dat lijf en leven my daer onder gantſch vergaen;
Zoo 'k een gedachte kreeg van zulke hoovaerdije,
Wenſch ik de ſwaerſte ſtraf op my die men kan lijen,

Caliſta. 'k Heb, Ferdinand, geveynſt, en 't zeggen niet gemeent,
Verſchoont my, heb ik u in uwe eer verkleent;
Ik ſweer 't, ik heb van u een al te goed vertrouwen,
Gy meugt het, Ferdinand, wel vaſt en zeker houwen,
Dat ik u liefde draeg.

Ferdin. Eer zal den Hemel zijn
Berooft van 't held're licht, en klare Zonne-ſchijn;
Eer zal den Nacht in Dach, eer Lucht in Aerd verkeeren;
Eer zal het pluym-gediert, de water vloed begeeren,
En neſtelen in Zee, daer 't woeſte water ſtroomt;
Eer zal 't geſchobde Vee zich voegen op 't geboomt;
Eer zal den Hemel d' Aerd van al het Aerds berooven,
Eer Ferdinandus dit vertrouwt, of zal gelooven.

Caliſta. Het is uw miſverſtand, dat gy miſtrouwt van mijn.

Ferdin. Ik weet wie dat gy zijt, en wie ik pleeg te zijn.

Caliſta. Dit ſchijnt my toegepaſt op 't geen ik heden zeyde,
Als dat voor dezen gy de Schapen pleeg te weyden;
Ik bidde, Ferdinand zulks hem wil belgen niet,
Mitsdien dat zeggen my zoo wel als u verdriet.
De reed'lijkheyd verbied zijn minder kleyn te achten,
En eerlijk is 't in 't kleyn, na hooger eer te trachten;
Ik lief u, Ferdinand, en ſweer 't, gelooft me vry.

Ferdin. Aeh! dat geloof, Princes, komt nimmermeer in my.

Caliſta. Dat is quaedwilligheyd, die menſchen kan berooven
Van goede wille om niet te, willen gelooven,
't Geen hem tot voordeel ſtrekt; ga met my in de Zael,
Daer ik van deze zaek wat meer aen u verhael.

Ferdin. Haer Hoogheyd my verſchoon, 't is tijd ten Hoof te keeren.

Caliſta. Weygert my Ferdinand, zijn by zijn te vereeren?
Hy ga dan daer 't hem luſt.

Ferdin. Ik weyg're nimmer niet,
Van 't gene de Princes aen Ferdinand gebied. *Binnen.*

DER-

DERDE HANDELING.

CONSTANTINVS in een Herders kleed, onder zijn Koninglijke kleeding, en met eenige Dienaers.

Conſtan. VErtrekt. *Diena.* Wy doen het geen den Koning ons gebied. *Binnen.*

Conſtan. Nu ben ik ymmers, daer my niemant meer en ziet,
Daer niemand melden zal 't geen liefde my doet plegen,
Geen ſtaet-zucht kan mijn hert tot Hoogheyd zoo bewegen,
Als wel de liefde my tot kleynheydt neder trekt,
Om dat door liefde 't hert tot kleyne laegheyd ſtrekt;
De Kroon, de Scepter, 't Rijk, de Koninglijke Staten,
Wil ik ter liefde van Fauſtina gaen verlaten.
Weg Koninglijke Kroon, weg Perlen, Schat en Goud,
Weg Koninglijk Palleys, van Marmor opgebouwt,
Weg weelden vol verdriet, weg welluſt zonder vreugde,
Weg Hooffſche veynzery, ſchijn-heylig zonder deugde;

Hy ſmijt het Konings kleed af.

Weg Wereldlijke eer, van wien de wijſheyd zeyd,
Dat al haer roem niet is als ſtof, en ydelheyd;
Hoe meenig Vorſten zijn 'er door de dood vergeten,
Die s' werelds Monarchy in luſt hebben bezeten;
Waer is hun welluſt nu? waer doch hun Heerſchappy?
Waer Scepter, waer de Kroon, waer al de Monarchy?
Verrot, vergaen, verteert, gelijk een rook verdwenen,
Hun vleeſch als ſtof en aſch, vervallen van de beenen.
Wie heeft 'er luſt zijn hert te hangen aen het goed,
Wanneer hy dit bedenkt met aendacht in 't gemoed;
Wie voeld zich tot de eer des werelds aengedreven,
Die in zijn hert bedenkt de kortheyd van dit leven?
Weg werelds ydelheyd, weg, zeg ik, uyt mijn zin,
Weg, zeg ik, uyt mijn hert, en komt 'er noyt weêr in.

Wat is 't een zoete vreugd,
Een welluſt, en geneugd,
In Zomer tijd t'aenſchouwen,
De Telgjes groen van blaên;
Die op hun ſtruykjes ſtaen,
In weelige Lands-douwen.
Daer 't Pluymige gediert,
Zoo vrolijk triereliert,
In ſchaeuw van groene boomen,
Daer ruyſchend beek en bron,
Begroet van morge Zon,
Uyt ſtorten hare ſtromen.
Beſprengen Duyn en al,
En groen begraeſde Wal,
Wiens verſch ontloken ſpruytjes,
Een offer van hun geur,
Verſpreyen op de kleur,
Van bloemen en van kruydjes.

O koele water-vliet!
Gy die uw drifjes ſchiet
In kriſtalijne ſtroompjes;
Hoe lieflelijk en zoet,
Speeld in u water vloed,
't Gewemel van de boompjes.
Wjens takjes dicht van groen,
De ſtroompjes pronken doen,
Met vrolijke çieraden;
Daer 't klare kriſtalijn
Een ſpiegel ſchijnt te zijn,
Voor pronk van Rooze bladen.
Hier is de plaets waer mijn
Fauſtina pleeg te zijn,
Hier zal ik haer verwachten;
Hier zal ik offer doen,
Omlommert van het groen,
En voeden mijn gedachten.

Gaet neder zitten in de groente.

FAUSTINA Singt:

Op de Steemme: Na dien de Goddelijkheyd.

Wie heeft 'er meerder ruſt?
Die zijn gemoed „ voldoet,
In wel vernoegings luſt;
Of die door werelds macht,
Van begeert „ overheert,
Na meerder Hoogheyd tracht?
Ervarentheyd die leerd,
Dat overdaet „ niet baet,
Die 't meeſt heeft meer begeert;
In meerder ruſt hy leeft,
Die zich voegd „ wel vernoegt,
In 't weynig dat hy heeft.
Wat baet een Konings troon,
Wat Heerſchappy „ Voogdy,
Wat baet een Goude Kroon;
Soo 't herte ongeruſt
Werd geplaegt „ en doorknaegt,
Van onverzade luſt.
Geen ſchat, geen overvloed,
Geen Hooffſche macht „ noch pracht,
En geven zoo veel zoet,
Als wel 't vernoegen geeft,
Aen die geen „ die te vreên,
Geruſt in kleynheyd leeft.

Ghezongen hebbende, ſpreekt dit navolgende.

Hoe wel kan zich in kleyne zaken,
Een wèl vernoegde geeſt vermaken;
Daer d' onvernoegde zich in veelen,
Geen vrolijkheyd kan mede deelen.
De Rijken in haer rijke gaven,
Zijn dikmaels min als arme Slaven;
Vernoegden, hoe wel min gegeven,
Zijn rijk, ſchoon dat zy arrem leven.
Men ziet hoe veel tijds veele menſchen,
In d' overvloed, om meerder wenſchen;
En als 't na wenſch al is ontfangen,
Zijn 't ſtrikken daer men aen blijft hangen.
En kunnen zelden ruſte voeden,
In wrek en gierige gemoeden;
Maer doen, door luſt van meer begeeren,
In plaets van ruſt, de ruſt ontbeeren.

Fauſtina

Conſtan. Fauſtina, lieve Nymph, zie hier wat liefde doet,
Ik ach gelukkig my dat ik u hier ontmoet,
In 't krieken van den dag, en vrolijke boſchagie.
Fauſtin. Ik groet zijn Majeſteyt. *Conſtan.* Ik hoop dat mijn vryagie
Uw hertjen, Herderin, nu zal vernoeging doen;
Mits ik voor Konings Hof verkies dit lieve groen;
Voor Princelijk gewaed, dees ſlechte Herders kleeren,
Om voortaen neffens u als Herder te verkeeren,
Hier in dit vrolijk Wout, en klaver rijke Dal,
Waer ik de Schaepejes met Fauſtina hoeden zal;
Wiens ſtadig by zijn my op 't hoogſte zal behagen,
Om hert en ziel, en zin, uyt liefden op te dragen,
Aen u, aen u, mijn Lief, mijn lieve Herderin,
Om wien ik 't Hof verlaet, en d' Herders ſtaet bemin.
Fauſtin. 'k Verwonder my op 't hoogſt, van 't geen ik zie geſchieden,
Dat gy, Grootmogend Vorſt, uw Koninglijk gebieden,
Uw Scepter, en uw Kroon, uw hoog verheven ſtaet,
Al t'zamen, zoo gy zegt, om mijnen 't wil verlaet;
Heeft liefde zoo veel kracht; waer uyt is dit gerezen?
Ik kan bedenken niet wat dat 'er doch mach wezen,
In my, ik zeg in my, die niet bedenken ken,
Waer door ik, mogend Vorſt, uw liefde waerdig ben.
Conſtan. Door ſchikkinge der Goôn, heb ik u, Lief, verkoren,
Door yets dat van natuur uw jeugd is aengeboren;
Uw Geeſt, uw aerdigheid, op 't aerdigſt gemanierd,
Met wetenſchap, en deugd op 't alderhoogſt geçierd,
Gaen boven een Princes in Koninglijke Hoven;
Wat gaven dat 'er zijn, d' uw gaenze verr' te boven.
Fauſtin. Zijn Hoogheyd ſtelt in lof mijn kleinheid al te hoog,
De reden my gebied dat ik het niet gedoog.
Conſtan. 't Is reên, ik u zoo hoog gelijk mijn zelver achte,
Ten aenzien liefde ziet op liefdens wet en machte.
Fauſtin. Vermach de liefd zoo veel? *Conſt.* Zoo veel de liefd vermach,
'k Sweer, Conſtantijns gelijk men noyt ter wereld zach.
Fauſtin. Grootmoogend Majeſteyt, uw voorſtel doet my vrezen.
Conſtan. Wat vreeſt gy doch? *Fauſt.* Eylaes! mocht ik verzekert wezen,
Van liefds getrouwigheid, en ongeveynſde min.
Conſtan. Daer van zal tijd de proef betoonen, Herderin.
Fauſtin. De vreeze my voorzeyd uw liefde zal verkeeren.
Conſtan. Van mijn getrouwigheids volherding wil ik ſweeren.
Fauſtin. Sweer niet, Grootmogend Vorſt. *Conſt.* Ik, die uyt liefd u noeme
Mijn Lief, neem tot getuyg al deze lieve bloemen,
De kruyden, en het groen en al het zoet gewas,
De boomen dicht van blaên, het klaverrijke gras,

De

De velden nat bedouwt, beſprengt met verſche ſtroomen,
De wegen om en om met tellig-rijke boomen,
En geurig kruyd beplant, mijn lieve Lief Fauſtijn,
Die zullen van mijn trouw ſtant vaſte tuygen zijn;
En zullen in de plaets, dat haer de ſpraek ontbreke,
U tuygen mijne liefd, betoonen u een teke,
Van mijn ſtantvaſtigheyd; die eerze zal vergaen,
Het tellig-rijke woud doen zonder bladers ſtaen;
Indien ik ontrouw ben, zal wraek de Goden porren,
Als dat zy ſtruyk en ſtam verdelgen, en verdorren,
Verpletteren 't gewas van verſch ontloken groen,
Indien ik ymmer denk ontrouw aen u te doen;
Maer zoek in tegendeel uyt liefden, u te trouwen,
U voor mijn Echte Vrouw te lieven, en te houwen;
Het Koninglijk gebied my t'eenemael t'ontſlaen,
Als Herder neffens u de Schaepjes weyden gaen;
't Bekommerlijk gewoel, 't onruſtig Hooffche leven,
Heb ik om uwe liefd verlaten en begeven;
Het Koninglijk gewaed in Herders kleed verkeerd,
'k Weet niet wat gy tot proef mijns liefde meer begeert.

Fauſtin. Dat ik miſtrouwend ben, Heer! houd my dat ten goede.
Conſtan. Uw miſtrouw ſtaet gegrond alleen op quaed vermoeden,
Fauſtin. 't Is onvoorzichtig dat men't qaede niet voorziet.
Conſtan. 't Vermoeden vreeſt vaek quaed, en 't quade ſchuylt'er niet.
Fauſtin. Daer raekt vermoeden dan door tijds verloop ten ende.
Conſtan. Men moet geen quaed vermoên, daer men noyt quaet bekende.
Fauſtin. 't Quaed, daer het niet en is, komt door gelegentheyd;
Gelegentheyd, mijn Heer, den Menſch tot miſbruyk leyd.
Conſtan. Wat oorzaek is'er doch, die u daer voor doet vrezen?
Fauſtin. Mits ik beſpeur, ô Vorſt! 't geen niet behoord te wezen;
Ik ben een arme Maegd, een ſlechte Herderin;
Gy zijt een Koning, en begeert dat ik u min;
Hoe waer het mogelijk dat dat wel zoud gedijen,
De tijd, en wangunſt zouden my dat luk benijen;
De hooffche Adeldom, geteeld van Konings bloed,
Gedoogt noyt dat een Prins aen my die eere doet;
Princeſſen, hoog van ſtaet, met al de Hof gezinden,
Die zullen aen de ſpijt haer wil en macht verbinden,
Om my met volle wraek, als een verdiende ſtraf,
Van uwe liefd, ô Prins! onwaerd te trekken af;
Schoon gy my had belooft, zoud geen beloften houwen,
En uwe liefd tot my zoud metter tijt verkouwen;
Ik zag uyt dit geluk mijn grootſt onluk t'ontſtaen,
Mits uwe liefd tot my zoud ſchielijk weêr vergaen.

Dit's

Conſtan. Dit 's quaet vermoeden, 'tgeen gy niet en moet gedogen,
Fauſtina, liefd is niet van diergelijk vermogen;
Als ik u wettig trouw, het geen ik ſweer te doen,
Hoe zoud gy dan van my dat quaed kunnen vermoên?
Te meer de wetten zelfs daer zouden tegen ſpreken.
Fauſtin. Ach! die de wetten maekt, die kan de wetten breken.
Conſtan. Een vroom en oprecht Prins, is van een ander aert;
Die wetten geeft, en ſchend die zelfde, acht ik waerd
In 't ſtraffen dubbeld deel. *Fauſt.* 't Zijn woorden. *Conſt.* Tot een teken,
Dat in dier voegen ik noyt zal de wetten breken;
Fauſtina, 't is genoeg mijn meening onderſocht,
Ik heb, gelijk gy ziet, mijn liefdens plicht volbrocht,
En wil volbrengen al wat liefde zal gebieden,
Laet my maer zoo veel gunſt van u, bid ik, geſchieden,
Dat gy beloften doet om mijne Bruyd te zijn.
Fauſtin. Ach! Goden, hebt gy dit beſloten tegens mijn?
Uw wille moet geſchiên, 'k en kan 't niet tegen ſtrijen;
Gun dat my deze liefd ten goeden mach gedijen;
Spreekt zijne Majeſteyt het geen zijn herte meent?
Conſtan. 't Onſterffelijk geſlacht wenſch ik dat my verleend,
Al 't gene dat tot ſtraf kan werden voor genomen;
De Goden doen hun wraek ten vollen op my komen,
En pletteren tot ſtof dit lichaem, zoo 'k voort an,
Uw Herder niet en blijf en uw getrouwde Man.
Fauſtin. Zoo zal ik dan door liefd op u mijn hertje ſtellen.
Conſtan. En ik als Herder u, mijn Herderin, verzellen.
Fauſtin. Ik lief u nu 'tu luſt met my het Vee te hoên.
Conſtan. Het luſt my, mits ik u daer mede dienſt kan doen.
Fauſtin. Wild gy, als Herder, dan met my de Schaepjes weyden?
Conſtan. 'k Zal Herder zijn van u, en uwe Schaepjes beyde;
En ſweer u van dees tijd te lieven voor mijn Vrouw,
In liefde, eer en deugd, en in ſtandvaſte Trouw. *Binnen.*

VIERDE HANDELING.

FERDINANDUS.

Ferdin. DE zoete dageraed, naer middernacht ontloken,
Leyd loom, en af-gemat; de Zonne neêr gedoken,
Schuylt in het weſt, en vlucht met zijn geweken ſchim,
Door Tethys holle vloed, na d' onder-aerdſche kim,
En voert de nacht te rey, met ſleep van Sterre ſtralen,
Wiens tintelende glans ten Hemel af komt dalen.
O Goddelijk çieraed! met Hemels blaeuw bepronkt;
O zuyvere Diaen! wien Ferdinand belonkt,

Hoe well'kom is aen my, u waerdigſte Vrundinne,
De nacht, ik zeg de nacht vreugd-voedſter mijnes minne;
Zijt well'kom blyde nacht, die my tot vreugde ſtrekt,
Gy, die met flaeuw verſchiet het aerdrijk overdekt,
Om Ferdinandus met Caliſta te doen paren;
O ſwang're tijd! die haeſt die lieve uur zult baren,
Door welk 't verliefde hert zal proeven 't zoetſte zoet,
Waermeê de liefde lievers hoogſte liefde voed;
Dat is het by zijn, ach! het by zijn van die geene,
Aen wien men ziel en hert te zamen wil verleene;
Caliſta, mijn Princes, 'k ben blijd, hoe wel ik treur,
Dat gy my lieft, getuygt de ſleutel van uw deur;
O ſleutel! die haer gunſt tot my-waerts kund getuygen,
Wild nu door dees mijn hand de ſtijve kracht doen buygen,
Der ſtale veeren, en het uyt-geſprongen ſlot,
En voeren Ferdinand, op 't lieffelijk gebod
Van zijn Princes, by haer; daer zien ik licht ontſteken,
Wiens ſchijnzel blinkt door 't glas, dit is het rechte teken,
Van 't geen Princes met my beſproken heeft, toen zy
By haer te komen op het hoogſt gebood aen my;
Daer ſlaet het twaelef, lieve uur gy zijt geboren,
Koom liefde, voert dit hert en Ziel by d' uytverkooren,
En alder waerdſte pronk van 't Vrouwelijk geſlacht,
Nu Ferdinand, 't is tijd, uw dienſte dienſt volbracht;
Tot dus lang hiel de tijd u Ferdinand hier buyten,
Maer nu gebied de liefd de deure te ontſluyten;
Princeſſe, zijt gegroet. *Caliſt.* Hoe Ferdinand, dus ſtout?
'k Had u zoo onbeleeft mijn leven niet vertrouwt.

Ferdin. Het geen ik heb beſtaen, geſchied door liefdens wetten,
'k Zeg wetten die Princes my in de liefde zette;
Het was Princeſſen wil, dies is 't van my geſchied.

Caliſta. Mijn wil? *Ferd.* U wil, Princes. *Caliſt.* 't En was mijn wille niet.

Ferdin. Princeſſe, hebt gy my dees ſleutel niet gegeven?
Hebt gy my niet belaſt, ô welluſt mijnes leven!
Wanneer het twaelef ſloeg, dat ik dan vrylijk zouw,
Ontſluyten uwe deur, en komen by Mevrouw?

Caliſta. Dat wel, maer waenden u in kennis bet ervaren,
Als dat uw achterdocht en inzicht meerder waren;
't Is maer een proef geweeſt, ô ſlechte Ferdinand!
En ben verwondert over dit uw kleyn verſtand;
Schoon ik u zulks gebood, en daer toe al bekoorde,
Kend gy de Maegden niet? het waren Vrouwen woorden;
Een Vrouw, een ſwakke Maegd is van natuur gezint,
Te haten d' eene uur, 't geen zy den ander mind;

't Is

't Is nauwlijks midder nacht, daer ik in zoete luſten,
Lag op mijn Ledekant, met ſluymer ſlaep te ruſten;
En zonder dat gy my eens waerſchouwt, treed gy toe,
En ziet my hallef naekt; wel Ferdinand, wel hoe
Dus grof en onbeleeft? ik loof niet of uw zinnen,
Verwonnen van de liefd, die branden in de minne;
Mits gy mijn bloote borſt, en open boezem zaegt,
Drijft gy het Schaemrood op de wangen van een Maegd.
Ferdin. Vergeeft my dat Me-vrouw! *Caliſt.* Ik doe't en ben te vreden;
Kom Ferdinand, wild met Caliſta binnen treden. *Binnen.*

CALISTE, FERDINAND.

Caliſta. 't Is lang na middernacht, de morgen ſtond komt aen,
Dies laet ons, Ferdinand, mijn Lief, mijn Ridder, gaen
Tot achter in den Hof; op dat ons niemant hoore,
Verſchuylen wy ons hier in dichte hage doore;
Wat verder noch, ik bid. *Ferdin.* Ik zal uw wille doen.
Caliſta. Nu Ferdinand, zit neêr hier nevens my in 't groen.
Ferdin. Princes, als ik aenſchouw, en zie om hoog van verren,
In 't Hemels blaenw, de glans van tintelende Sterren,
Staet-dochters van de Maen; wiens Goddelijke ſtoet
My leerd, hoe hoog dat ik uw Hoogheyd achten moet;
Uw oogjes! ach Princes, die zijn als Sterre ſtralen,
Wiens tintelende glans tot in mijn Ziele dalen;
Daer zy als vonken vuurs ontſteken liefdens Brand,
En ſmelten in een vlam het hert van Ferdinand;
Ha! oogjes, zoet gezicht, ha! lieflelijke lonkjes,
Wat zijn uw ſtraeltjes doch? 't zijn minnelijke vonkjes,
Die gy, Priceſſe Vrouw, in mijnen boezem ſchiet,
Als maer uw zoet gezicht op uwe Minnaer ziet;
Ha! oogjes, waer natuur haer proefſtuk moſt vertoonen;
Ha! oogjes, in wien ſchijnt Cupido zelfs te woonen;
Ha! oogjes, die alleen uytmunten meugt in lof,
Mits Cypria in u houd haer palleys en Hof.
Princeſſe, die mijn Hert hebt aen het uw gebonden,
En hebt het nu gequetſt, mijn Lief, met zoete wonden;
Een lonckje van uw oog, een kusje van uw mond,
Die hebben my gequetſt, die maken weêr gezond;
Uw lieffelijke mond, wiens rood korale lipjes,
Bevocht met Nectar douw, doen bloeyen uwe lipjes,
Veel rooder als Corael, en kunnen door een kus,
Verleenen Hemels zoet wanneer ik maer eens blus
De graegte van mijn liefd; ô kuſſings zoet vermaken!
Gun my, Princes, dat ik uw lipjes mach genaken.

Caliſta. Het veynzen heeft voortaen in my geen plaetze meer,
Dies kus ik Ferdinand. *Ferdin.* Ik mijn Princeſſe weêr.
Caliſta. Ik voel een lieve luſt mijn blijde geeſt beſpringen,
Om dit uw Liedjen hier, mijn Lief, noch eens te zingen.

Zittende in den Hof, zingt CALISTA.

Stemme: Ballet Broncſhorſt.

WAt vermogen, (Godin? 't Blos van Roosjes, (ſprengt;
Voert ſchoonheyd in u wezen, mijn Heeft geen gelijk, het zy hoe ſchoon be-
Die door d' oogen, By de bloosjes,
Een Ziele kan ontſonken, in de min; Wiens incarnaet is met albaſt doormengt;
Zoet gezicht, Lieve mond,
Gelijk een Sterre-licht, Met lipjes rood en rond,
Zijn uwe lonken, Albaſter tanden,
Die my als vonken, Sneeu-witte handen,
Voor d' oogen blonken, Die doen mijn branden,
Toen 't oogh zich ontſloot, Zoo dat ik in de pijn (ſchyn.
En my, en my een vonk in 't herte ſchoot. Verſmelt, verſmelt als Sneeu in Zonne-

Binnen.

CONSTANTINUS, FAUSTINA.

Conſtan. De hoog getopte linde boomen,
Begroet van koele water ſtroomen,
Getuygen, hoe ſtantvaſt en trouw,
Dat ik tot u waerts liefde drage,
En op het hoogſte my beklage,
Dat ik mins luſten niet mach boeten aen Me-vrouw.
Fauſtin. De tijd, mijn Lief, kan dat niet lijden;
De eer gebied my zulks te mijden;
De ſchaemte ſtelt te ſtrengen wet;
En willen niet, dat ik mijn zinnen
Verwinnen laet van Princen minne,
Ten zy dat my de Trouw daer toe heeft tijd gezet.
Conſtan. De tijd weet gy, is al beſloten,
Verzekertheyd hebt gy genoten;
Waertoe mijn min de luſt ontzeyd?
Ik Sweer u voor mijn Bruyd te Trouwen,
Hoe kunt gy langer tegen houwen,
De lusjes van mijn min, uyt liefds genegentheyd.
Fauſtin. Ach! Prins daer zijn verſcheyde wetten,
Die my uw minne luſt beletten,
Ontijpe vrucht gedijt tot ſmert;
De raeuwe ſpijs door gulzich eten,
Veroorzaekt ziekt, gelijk wy weten,
Dies bid ik, ſtelt de luſt van minne uyt uw hert.

Zoo

Zoo lang, tot gy my door de trouwe,
Ontfangen zult voor Echte Vrouwe,
Als dan zal ik, mijn Lief, uw zin,
Als dan zal ik uw graeg verlangen,
Dit zuyv're lichaem doen ontfangen,
Ontfangen in mijn ſchoot uw Princelijke min.

Conſtan. De min toond my te groote krachten,
Zoo lang kan Conſtantijn niet wachten,
Dies koelt mijn luſt; gun Conſtantijn,
Zijn minne ſmerten te verzoeten,
Uw ſchoot met minne te begroeten,
Fauſtina is mijn lief, en zal mijn Vrouwe zijn.

Fauſtin. Daer leeft geen minnaer op der Aerde,
Zoo hoog in ſtaet, zoo groot van waerde,
Ter wereld niet zoo lieven vriend,
Dien ik mijn maegdom wil vertrouwen,
Ten zy ik eerſt ben zijne Vrouwe,
En hy door liefde die in d' Echt aen my verdient.

Conſtan. Zoo wild gy dan de min die gunſte niet vergunnen?

Fauſtin. Ten waer dat eerbaerheyd het zoud gedogen kunnen;
Ten waer dat Echte trouw ons Zielen t' zamen bond,
Want minne luſt voor d' Echt, is al te grooten zond.

Conſtan. Die zonde kan ons Echt ten vollen weêr verſchoonen,
Mits dien ik weer aen u, mijn Echte Trouw te toonen.

Fauſtin. 't Is niet genoeg, mijn Heer, trouw moet voor minne gaen,
Beloften gelden niet, ik neem geen woorden aen.

Conſtan. Wild gy dat ik dan zal van u mijn liefde trekken?

Fauſtin. Veel liever als dat ik mijn kuyſheyd zoud bevlekken.

Conſtan. En hebt gy niet belooft te wezen mijne Bruyd?

Fauſtin. Verwacht die tijd, zoo niet, zijn de beloften uyt;
Zoo gy my liefde draegd, zoo gy my zoekt te trouwen,
Waerom en wild gy my mijn eer niet laten houwen,
Tot dat bequame tijd, mijn zelver zal gebiên,
Dat ik u, Conſtantijn, in minne-wetten dien?
En mijn verbonden plicht zal neygen mijne zinnen,
Te gunnen uwe luſt de zoetigheyd der minne;
Ik bid u, Prins, dat gy zoo lang uw luſten ſtaekt,
Tot dat gelegentheyd ons daer toe vryheyd maekt.

Conſtan. Die vryheyd ſtaet u vry, gy meugt die vryheyd nemen.

Fauſtin. In dien ik van de wet der deugde wil vervremen,
En ſtellen eer en ſchaemt gelijkelijk ter zy;
Ach! Prins, had gy my lief gy vergden 't noyt aen my;
Daer is te veel getuyg, het is te vaek gebleken,
Dat Minnaers hunne liefd, en trouws beloften breken,

Wanneer de min haer luſt voor 't trouwen had geboet,
Stied men d' onteerde Maegd als eerloos met de voet;
De min is van dien aert, de min heeft zulke ſtreken;
De min, mijns oordeels, kan niet beter zijn geleken,
Als by een moedig Paerd, dat vreemde ſpongen ſpringt,
Tenzy men het betoomt, en met den teugel dwingt;
De trouw betoomt de min, de Echt beteugelt luſten;
Wanneer ik echtelijk by u, mijn Prins, mocht ruſten,
Wat zoud 'er kunnen zijn van 't geen natuur my gaf,
(Dat ſweer ik by uw Kroon, en Koninglijke Staf,)
Dat ik niet zoud aen u vrywillig over geven?
Om daer meê nauw luſt in Echte min te leven;
Maer nu, eylacy! nu en mach het niet geſchien,
Het geen natuur als dan mijn luſten zal gebien;
Dies, bid ik, Prins, bedaert, bedwingt uw luſt door reden.

Conſtan. Fauſtina, ik en ben met woorden niet te vreden;
Gund my 't geen ik verzoek, mits dat ik ſweer, getrouw
Te blijven in mijn liefd, en voor mijn Echte Vrouw,
Geduerende de tijd mijns levens, u te minnen,
Met ongevalſte liefd, met hert, met ziel en zinnen;
Waerom een Prins in dit verzochte niet voldaen?
Waerom, Fauſtina, my de min niet toe geſtaen?
Daer ik niet zoek de bloem uws kuyſheyds te beſmetten,
En zonder te voldoen des Echtes heyl'ge wetten,
Te ſchenden uwe eer; neen, dat 's mijn meening niet,
Dat ik u door de min zoud brengen in verdriet;
Dat ſweer ik voor de Goôn, die my doen neder buygen,
Om u de zekerheyd mijns trouwe te getuygen;
Neemt mijn belofften aen, en gund my mins vermaek.

Fauſtin. Ach! Prins, gy wild van my, dat ik de eer verzaek;
Ach! Prins, gy wild van my, de hoogſte ſchat mijns leven;
Ach! Prins, gy wild, dat ik de ſchaemte zal begeven,
En laten na uw luſt, miſbruyken mijne ſchoot;
Ach! Prins, zoo 't wezen mocht, ik waer veel liever dood;
Niet dat ik u miſgun mijn vleeſch tot mins vermaken,
Niet dat ik u miſgun mijn zuyv're ſchoot te raken,
Maer, om dat Godes wet op 't hoogſt daer tegen ſtrijd,
En om dat noch de tijd die vryheyd niet en lijd;
Min plegen voor de trouw, is trouw en eere ſchenden;
Min plegen buyten Echt, baerd droefheyd, en ellenden;
Min plegen voor de tijd, is beyde zond, en ſchand.

Conſtan. Fauſtina ſtaet te vaſt op vrouwen miſverſtand,
En geeft geen reden plaets; 't waer ſchande min te plegen,
Soo minne luſt niet waer tot echte trouw genegen;

Indien

Indien de minne luſt waer op bedrog gegrond,
Ik ſtond het met u toe, zoo waer het ſchand, en zond,
Maer nu niet, mits dat ik mijn trouwneyd aen u ſweere.
Fauſtin. Ach! is dat nu uw zin, die zin kan licht verkeeren;
De graegt maekt ſpijze zoet, maer 't hert daer meê verzaet,
Heeft dikmaels walging, mits 't geproefde tegen ſtaet;
De Maegdom van een Maegd voed dikmaels liefdens krachten,
En doet een minnend hert, na minnens luſten trachten;
Maer ach! in dat geval de minne luſt beproeft,
Maekt minnaers zonder ſmaek, en Maegden heel bedroeft.
Conſtan. Noyt zal Fauſtina dat in Conſtantijn bevinden.
Fauſtin. Wie zal als borge zich aen my daer voor verbinden?
Conſtan. Mijn Princelijke Eed, en dees mijn Herders ſtaet.
Fauſtin. In min is Princen Eed een kranke toe-verlaet;
De Princen in dat ſtuk zijn aen geen wet gebonden,
Al breekt een Prins zijn Eed, hy maekt van zond geen zonden;
Een Prins is wil een wet, heeft hy de wet misdaen;
Wie zal in hunne wil de Princen tegen ſtaen?
Ach! Conſtantijn, ik bid, ey hoor na mijn gebeden,
Tracht gy na uws gelijck, en laet my hier in vreden,
Mijn lieve Schaepjes, en mijn Lammers weyden gaen,
Want Princen liefde ſtaet in 't minſte my niet aen;
Uw Hoogheyd my verſchoon, en gund op mijn begeeren,
Dat ik met uw verlof, mach weder t' huys-waert keeren.
Conſtan. Ga daer 't u luſt, *Fauſtin.* Ik ga, met uw verlof, mijn Heer.
Conſtan. Vaert wel. *Fauſtin.* Ik groet de Prins.
Conſtan. En ik Fauſtina weêr;
Fauſtina; *Fauſtin.* Prins.
Conſtan. Hoe is 't wat hebt gy voor-genomen?
Fauſtina, gaet gy dan zoo zonder weêr te komen?
Fauſtin. Gelieft zijn Hoogheyd yets, hy heeft my te gebien?
Conſtan. Of ik gebood, en mijn gebod niet mocht geſchien?
Fauſtin. Sijn Majeſteyt die mocht my een gebod op leggen,
Al waer met reden mocht Fauſtina tegen zeggen;
Maer, wat betaemlijk is, ſtaet my ten hoogſten toe,
Dat ik op uw gebod gehoorzaemlijk voldoe.
Conſtan. 'tIs recht, maer ach! zal ik mijn wenſch dan niet verkrijgen?
Fauſtin. Zijn Hoogheyd die gelieft daer ſtille van te ſwijgen;
Dat zal doch niet geſchien, ten zy ik ben getrouwt.
Conſtan. Fauſtina, kan het zijn dat gy een Prins onthou wt
Zijn min? door welk hy zoekt u tot zijn vrouw te maken;
Fauſtina, mach een Prins niet tot zijn luſt geraken?
Daer hy zijn trouwe ſweert, en daer hy eeden doet,
Als dat hy eeuwig u in 't herte lieven moet;

Fauſtina,

Fauſtina, kan een Prins zoo veele gunſt niet winnen,
Dat hy een Herderin beweegen kan tot minnen?
Fauſtina, heeft een Prins zoo veel vermogen niet,
Dat hem op Eed van Trouw de min haer luſten bied?
Fauſtina, kan een Prins, zoo veele niet verwerven?
Fauſtina, moet mijn luſt uw ſchoone lichaem derven,
En miſſen langer noch de welluſt van uw ſchoot?
Zoo houd het dat gy zijt de oorzaek van mijn dood.

Fauſtin. Ik niet, genadig Prins, gy zelve voed u lijen;
Gy zelve d' oorzaek zijt van uw inwendig ſtrijen;
Gy zelve doet u zelfs een pijnelijke pijn,
Om dat uw luſten meer als uwe reden zijn;
Meer recht heb ik als gy, mits dien ik u niet vergen;
Maer gy tot uwe luſt Fauſtina zoekt te tergen;
Gy zelve d' oorzaek zijt van minnens heete vlam.

Conſtan. Die is de oorzaek, daer den oorſpronk eerſt uyt quam.

Fauſtin. Den oorſpronk quam uyt luſt,
Luſt quam uyt u gerezen.

Conſtan. Mits gy de luſten maekt moet gy ook d' oorzaek wezen,
Want zonder u, had ik u tot geen luſt verzocht.

Fauſtin. Hoe Prins, heb ik de luſt u in het hert gebrocht?
Dat 's miſverſtand, gy zelfs hebt die daer in gedreven,
Gelijk ik daer van kan bequame reden geven;
'k Neem dat 'er yemand waer, die op den klaren dag,
Het zy een groot juweel, of yet wat waerdigs zag,
En hy met luſt beſtond, aen dat juweel te raken,
Ja zonder recht oft reên tot eygendom te maken;
De vraeg is of 't juweel, dan of 't begeerig hert,
Van de verkrijgings luſt de ſchuld gegeven werd?

Conſtan. Ik zegge, het juweel.

Fauſtin. 't Zijn ongerijmde zaken;
Wat niet en kan miſdoen, hoe kan dat ſchulden maken?
Het is het hert, eylaes! dat van de luſt verheert,
Het geen hem niet behoort, ongoddelijk begeert;
Want op de reden die zijn Hoogheyd wil betoonen,
Koſt yder dief daer meê zijn dievery verſchoonen;
De reden anders leerd, wie wil dat hy niet moet,
die is de oorzaek zelfs van 't onrecht dat hy doet;
Kan noch zijn Majeſteyt mins luſt niet neder zetten?

Conſtan. Geen reden hebben kracht mijn luſten te beletten.

Fauſtin. Zoo gaen ik dan, en wenſch dat 's Hemels Majeſteyt;
Uw herte, mogend Prins, op goede wegen leyd;
Uw Hoogheyd zy gegroet, mijn tijd die is verloopen. *Binnen.*

Conſtan. Hier is voor Conſtantijn geen uyt-komſt te verhoopen. *Bin.*

FAU-

FAUSTINA weder uyt.

Fauſtin. O Koninglijke Min! hoe los is uwe luſt,
Om dat ik niet en heb uw geyle brand gebluſt,
Verlaet gy my; eylaes! eylaes onzalig minnen,
Daer 't hert op welluſt ziet, en zoekt een Herderinne
T' ontblooten van haer Eer, nu u de Eer miſgunt,
Dat gy, ô Conſtantijn! uw luſt niet hebben kunt.

Heydinnen uyt. Wat Heydens zien ik daer? 'k heb dikmaels horen zeggen,
Dat dit geſlacht den menſch, op 't nauwſt, weet uyt te leggen,
Wat hem gebeurd is, en ook noch gebeuren zal,
Dies ſpreek ik haer, om zien hoe dit mijn ongeval
Wil eyndigen; ik ga, zeg my, bejaerde Moeder!
Wiens wijsheyd aen den menſch verſtrekken kan een hoeder,
Die ons voor ongeval en ſwarigheyd bevrijd;
Alzoo gy kunt voorzien wat ons, in onzen tijd,
Geſchied is, en als noch voor ramp zal weder varen,
Wild my wat my belangt, dit door uw kunſt verklaren.

Heydin. Dat kan ik door mijn geeſt in uwe handen zien,
'k Weet wat u is gebeurt, en ook noch zal geſchien;
Indien het u belieft, ik zal 't u kunnen zeggen,
Doch! gy moſt in uw hand een kruyſten penning leggen.
Fauſtin. Wel aen, ik zal zoo doen gelijk gy my gebied.
Heydin. En ik u melden 't geen noch onlangs is geſchied;
Bedroefde Maegd! in 't eelſt van uwe jonge Jaren,
Wat u bejegend is, dat zal ik openbaren;
't Scheen of u het geluk tot hoogheyd brengen wouw,
Als u een machtig Vorſt verzocht te zijn zijn Vrouw,
Die door de minne luſt uw kuyſheyd quam beſtrijden,
Om u, ô jonge bloem! te brengen in het lijden;
Doch! hy hier in geſtut, nam afſcheyd en ging deur,
Het geen u in het hert veroorzaekt veel getreur.
Fauſtin. Ik ſchrik van 't geen ik hoor, 't is waer dat dit geſchieden,
'k Verwonder my op 't hoogſt van 't geen ik in u lieden
Beſpeur; zoud gy my voorts wel kunnen doen verſtaen,
Hoe het, in dit geval, met my noch toe zal gaen?
Heydin. Och ja! daer van kan ik u valſte blijk betoonen.
Fauſtin. Doet zoo, ik zal te dank uw dienſten weêr beloonen.
Heydin. Veel ramp, en ongeval hangt u noch over 't hooft,
Meer lijden ſtaet u aen, als gy wel zelfs gelooft;
Uw leven loopt gevaer, doch, 't zal ten beſten komen,
Mits leugentael en nijd niet hebben aen de vromen;
Voeg u in Dienaers ſchijnen Hove, daer zult gy
In dienſt geraken, en ervaren het gevry
Des Konings; waer uyt u veel rampſpoed zal ontmoeten,
Dan doch, de liefde zal 't in 't eynde weêr verzoeten;
Na veel geleden ſmert, en onverdiende pijn,
Zult gy noch, Herderin! een Conings Vrouwe zijn.
Fauſtin. Of dat den Hemel gaf, en dat ik alle plagen,
Ja ramp op ramp, en ſmert op ſmert, een tijd mocht dragen,
Wat nood waer 't, als het noch tot zulk een eynde quam;
O Koninklijke min! ô minnelijke vlam,
Die in het Konings hert brand tot een Herderinne;
Seg Moeder! zal hy noch volherden in zijn minne?
Heydin. 't Geen ik u zeg gaet vaſt; wat raekt mijn prophecy,
Daer in miſlukten noyt het minſte ſtuk met my;
Meer dient u niet gezeyd, gy moogt nu niet meer weten.
Fauſtin. O wijze Prophetes! gy die u hebt gequeten,
Seer vlijtig t' mijnen dienſt, ontfangt van my uw loon,
Daer by een dankbaer hert, 't welk ik aen u betoon.

VYFDE HANDELING.

CALISTA, zittende aen een Tafel, voor haer hebbende eenige boecken.

Caliſta.

HOe heuglijk is 't de geeſt in 't geeſtelijk te voên;
Hoe ruſtig is 't gemoed in deugde te voldoen;
O Goddelijke wet! hoe Zalig is 't te leven,
Naer's Hemels wetten, ons van 's Hemels Voogd gegeven;
O Edele natuur! ô redelijke geeſt!
O menſchelijk vernuft! zoo los en onbevreeſt,
In 't geen natuur en Ziel ten hoogſten kan beſchaden,
Door miſbruyk van het goed, uyt luſt tot overdaden;
Wat baet de menſchlijkheyd? wat doch verſtandig zijn?
Het is gelijk een kaers by klare Zonnenſchijn,
Dat yemand wijſheyd heeft, om 't miſbruyk af te ſnijden,
En zelver niet en wil het quaed miſbruyken mijden;
O Edele natuur! hoe vaek is 't hert bedroeft,
Uyt luſt tot overvloed, daer gy maer weynig hoeft;
Dit 's miſbruyk in den menſch, eylaes! gemeene plagen,
Waer vind men menſchen die haer hedendaegs zoo dragen,
Als wel het Heydendom voor dezen heeft gedaen,
Wiens leven 't Chriſtendom te boven is gegaen?
Wat Chriſten tracht de wet der deugden zoo te eeren?
Als wy uyt Seneca, en and're Heydens leeren;
Hy zegt, de Zaligheyd des levens die beſtaet,
Daer in, dat men natuur geenzins te buyten gaet;
O woorden! wel gezeyd, ô Goddelijke reden!
Wat is 't of men hier is als Goden aen-gebeden;
Wat is 't, Eylaes! wat is 't? een ſchim, een ydel niet,
Een drift, een water beek die los daer heene vlied;
Wat is 't in aerdſche luſt te ſwemmen, en te leven;
Kan overvloed natuur meer als het hare geven?
Wat is 't, in macht en ſtaet van werelds eer te zijn,
Strijd, quelling in der daed, maer vreugde in de ſchijn;
Wat is 't in Monarchy ten Hemel op getogen,
Wiens eere als een rook verdwijnt voor onze oogen;
Geen hooger Monarchy, als is de ware deugd,
Vriendinne des natuurs, en Zielens hoogſte vreugd;
O deugd! ô Ed'le deugd! ô Goddelijk vermaken!
Die uwe gaven proeft, wat kan die zoetheyd ſmaken!
Hoe innig is de Ziel vervrolijkt en verblijd,
Wanneer de geeſt in God het Aerdſche leven ſlijt.

Diënen.

CONSTANTINVS, CASTERNA.

Conſtan. Na dat ik, ô Princes! mijn herte voel beſtreden,
Om u te toonen mijne liefds genegentheden,
Heb ik mijn offerand Cypria toe-gewijd,
Met dees beloftenis, dat gy Goddinne, zijt
De wellust van mijn hert, de vreugde van mijn leven,
Aen wien ik mijne Ziel wil willig overgeven;
Ach! overſchoon Princes, ontfangt, ontfangt een hert,
Dat niet meer mijns en is, maer heel het uwe wert.

Caſtern. Hoe Koninglijke Vorſt, my meer om liefd gebeden,
Daer ik uw Hoogheid heb ontdekt, door welke reden
Ik tot geen liefde my in 't minſte ſtellen ken;
Dies bid ik u, indien ik zoo veel waerdig ben,
Dat my zijn Majeſteyt niet wil van liefde ſpreken.

Conſtan. Caſterna, ach Princes! gy dwingt my om te ſmeken,
Gy tergt my tot gebeên, gy perſt my dat ik moet,
Mijn klachten aen u doen, ja vallen uw te voet;
Geknield. ô Aerds Godin! ter aerden neêr gebogen,
Leyd Koning Conſtantijn, en bid u om medogen.

Caſtern. Ik kniel en bid u aen, dat gy uw bidden ſtaekt.

Conſtan. Princes, uw heuſheyd my tot meerder Slave maekt;
Hoe meerder gy my bid, hoe meerder mijn gebeden,
Tot uwaerts moeten gaen; dies toont medogentheden,
En loont mijn liefd met liefd, ô overſchoon Princes!
O Afgodin mijns herts! ô Ziele voedſteres!

FAVSTINA, in Manne kleeding, uyt.

Conſtan. Wie daer? *Fauſt.* Beruchte Vorſt! een dienaer, die gebogen
Ter aerden nederknield, om aen uw groot vermogen,
Een onderdaen te zijn in alle dienſtbaerheid;
Ja, de geringſte Slaef van uwe Majeſteyt.

Conſtan. Wat zijt gy voor een gaſt, en in wat land gebooren?
Ook hoe uw name zy luſt my van u te hooren.

Fauſtin. Ik ben een Herders kind, in Grieken op-gevoed,
Hoe wel van laege ſtaet, heb ik een heuſch gemoed,
En tracht door trouwe dienſt tot eer en lof te komen,
Dies heb ik mijne reys hier na het Hof genomen;
Conſtans is mijne naem, gebooren hier te land.

Conſtan. Conſtans, ik acht uw naem gaet boven uw verſtand;
In 't woord van Conſtans meer verborgentheden leggen,
Als Conſtans zelver zoud met reden kunnen zeggen.

Fauſtin. Heer Koning! mijne naem, ten nauwſten uyt-geleyd,
En is niet anders als ſtantvaſtigheyd gezeyd.

Conſtan. Ga heen ten Hoof.
Fauſtin. Ik doe na uw Hoogheyds bevelen,
En hoop Fauſtina zal haer rechte rol nu ſpelen. *Binnen.*
Conſtan. Uytmuntende Princes, en Aerdſche Afgodin,
Zal ik uw herte noyt bewegen tot mijn min?
Caſtern. Achtbare Vorſt! de min is my ten hoogſten tegen,
Zoo dat ik tot de min in't minſt niet ben genegen;
Ik bid u, laat ons gaen.
Conſtan. O minneloos gemoed!
Aen wien mijn trouwe liefd vergeefs haer dienſte doet. *Binnen.*

SESTE HANDELING.

FAUSTINA.

Fauſtin. IKdie als Herderin de Schaepjes pleeg te weyden,
Ben, door de liefde, nu te lande af-geſcheyden,
Alwaer den Coning in vryagie was met mijn;
O liefde! die my hier doet's Konings Dienaerzijn!
O liefde! wat doet gy de menſchen niet beginnē,
Wat werkt de liefde niet in herten die beminnen;
O liefde! die uw vreugd in liefdens lijden vind,
Mitsdien Fauſtina dient die geen die zy bemind;
Fauſtina voed met vreugd haar innerlijke ſmerte,
Vermits zy dag'lijks ziet dien, die zy lieft van herte;
Maer ach! Wat is 't? eylaes! als ik my wel bezin,
Dees vreugd ſchijnt wat te zijn, maer heeft haer p'rijkel in;
Hoe zoud het Konings hert zich kunnen zoo verneeren,
Dat het een Herderin ten Echte zoud begeeren?
Fauſtina, 't is bedrog, hoe is 't bedriegery?
Den Koning heeft zijn liefds beloft gedaen aen my,
En met een dieren Eed zijn trouwigheyd gefwooren;
Fauſtina, flechte Maegd, uw moeyten is verlooren;
Nochtans verhoop ik yets tot voordeel mijnes mins,
En dat ten deele op beloften van mijn Prins;
Maer ach! dees brief doet my niet zonder reden vreezen,
Dat de Princeſſe zal des Konings Vrouwe wezen;
Dees heeft hy my belaſt te brengen voort aen haer:
Ach Hemel! wat valt my dit pijnelijk en ſwaer.
Caſterna uit. Daer komt zy aen, ik ga, om haer den brief te geven;
Princes, ik die ten dienſt des Conings hoop te leven,
In alle trouwigheyd, voldoe mijns Konings laſt;
't Gelief haer Hoogheid dat zy dezen brief aen-taſt.

Caſtern. Heeft u in zijne dienſt den Koning aen-genomen?
Fauſtin. Ia, mogende Princes. *Caſtern.* Van waer zijt gy gekomen?
Fauſtin. Ik ben hier op het land gebaert, en op-gevoed.
Caſtern. Eylaes! wat ſluypt en kruypt 'er door mijn laeuwe bloed;
Hoe is uw naem? *Fauſtin.* Conſtans.
Caſtern. En oud, hoe menig jaren?
Fauſtin. By naeſt de zeventien.
Caſtern. En zegt my eens, wat waren
Uw ouders doch voor lien?
Fauſtin. Eylaes! hoe mach Princes dus ſcherrep op my zien;
Zoud ik wel zijn verraên?
Conſtan. Wat praet gy in u zelven.
Fauſtin. 'k Zeg dat mijn Vader pleeg te ſpitten en te delven,
Mijn Moeder is, Princes, een ſlechte Herderin.
Caſtern. Ach! zijn-bevalligheyd betoovert hert en zin;
Waerom verlaet gy 't land, en zoekt ten Hoof te dienen?
Fauſtin. Op hoop, 't geluk my mocht een waerder ſtaet verlienen;
Princes, wat werd dien menſch van menſchen doch geacht,
Die in de armoed ſlooft, en niet na meerder tracht?
Wat is 't een Slaef te zijn in nedrigheyd verſchoven;
Wat is 't een luſt, ge-eert te zijn in 's Konings Hoven;
Wat is 't een werelds vreugd, als yemand raekt uyt nood,
En door getrouwe dienſt, komt van een kleyn tot groot!
Caſtern. Ik ſpeur uw heuſch gemoed dat is tot ſtaet genegen;
Seer zelden word het luk van zulken een verkregen,
Die na geen luk en tracht, maer die zoo doet als gy,
Die ſpeurt dat het geluk hem dikmaels dienſtig zy;
Eylaes! als ik aenſchouw de geeſtigheid zijns wezen,
En zijn bevalligheyd beſpeure neffens dezen,
Soo brand mijn hert in luſt van lieffelijke min,
Sijn aerdigheden, ach! die ſteelen my mijn zin.
Fauſtin. Hoe zeyd Princes?
Caſtern. Ik zeg, zijt gy tot ſtaet genegen,
Door my kan dat geluk voor Conſtans zijn verkregen,
Indien gy dienen wild my, die uw dienſt begeerd.
Fauſtin. Princes, ik ben in dienſt verbonden aen mijn Heer.
Caſtern. Ik zal u van die dienſt ontſlaen, en weêr bevrijen.
Fauſtin. Genadigſte Princes, dat kan mijn hert niet lijen,
Dat ik in mijne dienſt zoo licht verkeeren zou,
Nu Dienaer van de Vorſt, en morgen van Me-vrouw;
Dat waer 1 ichtvaerdigheyd, een oorzaek my te haten.
Caſtern. Soud gy u tot mijn dienſt dan niet gebruyken laten,
Als gy verzekert waert daer door tot ſtaet te treên?
Fauſtin. Mits ik verbonden ben waer 't buyten alle reên;

Dat

Dat ik, Princeſſe Vrouw, een hooger ſtaet begeere.
Dat 's waer, doch wilze niet ten zy 't geſchied met eere.
Caſtern. Tot eer en ſtaet kan ik u brengen zoo gy wild;
Hy is 't geluk niet waerd, die willens 't luk verſpilt;
Of ik u zocht tot ſtaet en hoogheyd op te trekken,
En dat mijn gunſt daer toe een hulpe mocht verſtrekken,
Zoud gy, ô Conſtans! deze gunſte dan verſmaên,
En zelver uw geluk moedwillens tegenſtaen?
Dat acht ik neen; mitsdien dat alle menſchen pogen,
Door het geluk in ſtaet haer zelver te verhoogen;
Gy kund indien gy wild; wie niet wil als hy kan,
Die kan niet als hy wil; doch is 'er oorzaek van,
Om dat hy willens wilde zijn geluk verſmaden;
Indien gy wel wild doen, laet u ten beſten raden,
Conſtans. *Fauſtin.* Princes.
Caſtern. Eylaes! uw by zijn baerd mijn ſtrijd,
Vermits ik u niet geef het geen gy waerdig zijt;
Indien ik, na mijn gunſt, u van het mijns mocht geven,
Ik gaf u. *Fauſtin.* Wat Princes?
Caſtern. Mijn hert, ja zelfs mijn leven.
Fauſtin. Princes. *Caſtern.* Conſtans.
Fauſtin. Princes, was 't dit? *Caſtern.* Eylaes! ik ſweer,
Dat ik den Koning lief, maer lief u noch veel meer.
Fauſtin. Is 't droom? *Caſtern.* O neen! *Fauſtin.* Is 't ſpot?
Caſtern. Ook niet. *Fauſtin.* Is 't ſpokerye?
Caſtern. Ach neen! 't is liefd. *Fauſtin.* Hoe liefd?
Caſtern. 't Is liefde, ach 't is vrijen;
Ik ben mijn zelve niet, ach Conſtans! ach, wat raed?
Ik ſterve is 't dat gy Princeſſe min verſmaed;
Ik ben gelijk verzot met liefde ingenomen.
Fauſtin. Princes laet zulks doch niet in uw gedachten komen;
Hoe gy my minnen? my, die ben een Herders zoon,
Daer gy de naeſte zijt aen 's Konings Rijk, en Kroon?
Ik die een Dienaer ben, een ſlaef van alle ſlaven,
Verzien met ſchat noch goed, met rijkdom nochte haven;
Maer arrem, naekt en blood, verſchoven ongeacht,
En gy, edel Princes! van Coninglijk geſlacht.
Caſtern. De liefde heeft geen wet, ik min, en wil u minnen,
Hoe minder gy bezit, hoemeerder dat mijn zinnen,
Vervallen in de liefd.
Fauſtin. Princeſſe, ach! bedenkt,
Dat gy uw waerdigheyd door deze tochten krenkt;
Bedent eens by u zelfs, en overleg, met reden,
Dat gy u onderwerpt veel duyzend ſwarigheden;

Ik

Ikhoop niet dat gy 't meent, oft eenigzins begeert.

Caſtern. De min, eylaci! heeft Caſterna overheert;
Wat is't? of ik ſchoon wil, ik kan geen veynzen plegen,
Recht uyt gezeyd, ik ben tot minne luſt genegen,
En ſweer dat gy alleen, alleen de eenigſt zijt,
Van wien ik mins vermaek moet hebben nu ter tijd.

Fauſtin. Zoud gy een arme ſlaef, een arme ſlaef vergunnen.
Het geen een Prince ſelfs noyt heeft verkrijgen kunnen?
Denkt eens Princeſſe, denkt wanneer dit waer gedaen,
Wat ramp, wat ſwarigheyd dat hier nyt zoud ontſtaen?
Wat zoud gy wraek en ſmaed op uwe ſchouders laden,
Een yder menſch, Princes, zoud ſpotten met uw daden;
Bevlekken uwe eer, uw Edelheyd tot ſchand,
En dat door ſnoode luſt van geyle minne brand;
Uw waerdigheyd Princes, tot een ſlavinne maken,
En ik in ongena by mijnen Vorſt geraken;
Gy met de voet getreên, als van uw eer ontbloot,
Ik als een fielt en guyt verwezen tot 'er dood;

Dies

Dies bid ik u, Princes, als dat gy wel te degen,
Met rijpelijk beraed de zaek wilt overwegen.
Caſtern. Die viezevazery en heeft geen plaets by mijn.
Fauſtin. Nochtans en zal ik noyt uw luſt ten dienſte zijn.
Caſtern. Zoo ſweer ik zult gy u daer voor op 't hoogſt beklagen.
Fauſtin. Princes, ik ben getrooſt te lijden alle plagen,
En heb veel liever van de wereld ſmaed en ſpot,
Als dat ik door die zond vergrammen zoud mijn God.
Caſtern. Ondragelijke trots, die 'k niet en kan verſwelgen,
O ſpijt! met recht heb ik uw ſmaedheyd my te belgen;
Onwaerdig acht ik my dat ik een uure leef,
Indien ik deſen bloed zijn rechte loon niet geef;
Ik ſweer het Conſtans u, dat ik het zoo ſal maken,
Dat gy in ongena by uwen Vorſt ſult raken;
Ik ſweer, dewijl u walgd de welluſt van mijn ſchoot,
Dat ik om deſe zaek u brengen zal in nood;
Indien gy niet en wilt voldoen mijn welbehagen,
Sal ik u dan ten Hoof als ſchuldig gaen beklagen.
Fauſtin. Ik zal, Princes, in 't minſt uw dreygen niet ontzien,
Begeert gy mijne dood, ik kanze niet ontvlien;
Soo gy dit lichaem tracht in pijnen te doen lijen,
Trooſt ik my, dat de Ziel in Gode zal verblijen.
Zoo my uw booze luſt naer 't lichaem lijden doet,
Ik trooſt my dat het God weêr aen de Siel verzoet.

CONSTANTINUS uytkomende, loopt CASTERNA hem tegen.

Caſtern. Uw Majeſteyt gebied uw Dienaer te vertrekken.
Conſtan. Vertrekt u flux, van hier; ik zie uw zinnen ſtrekken,
Grootmogende Princes, tot droefheyd en getraen;
Heb ik in eenig deel, uw Hoogheyd yets miſdaen?
Neemt gy het qualijk dat ik heb aen u geſchreven,
Oft door dees Dienaer u mijn brief ter hand gegeven.
Caſtern. 'k Vervloek, eylaes! de uur, en dees bedroefde dag,
Dat ik dien ſnoden guyt hier voor mijn oogen zag;
Eylaes! oy me! eylaes! *Conſtan.* Wat is u wedervaren?
Ik bid Princes, ik bid dat gy 't my wild verklaren.
Caſtern. Eylaes! wat is my hier van uwe ſlaef geſchiet.
Conſtan. Wat doch, Princes?
Caſtern. De ſchaemt het melden my verbied.
Conſtan. Ik bid u, zeg my doch wat 's d' oorzaek van uw klagten?
Caſtern. Uw Dienaer zocht, eylaes! Caſterna te verkrachten.
Conſtan. Mijn Dienaer?
Caſtern. Hy. *Conſtan.* Kan 't zijn?

Caſtern. 't Is zoo. *Conſtan.* Ach wat ik hoor!
Dorſt een zoo ſnoden guyt dit ſchelmſtuk nemen voor?
Ik ſta geheel verbaeſt en gantſchelijk verſlagen,
Dat dezen ſchellem dorſt zoo ſnooden ſchelmſtuk wagen;
Een ſlaef zocht die uw eer, ach Hemel! hoe kan 't zijn?
Hoe ſtort gy 't ongeluk dus vinnig uyt op mijn?
Ik ſweer, dat ik hem zal met zulke ſtraffe pijnen
Beloonen 't ſchellem-ſtuk, als ik zal kunnen vijnen;
'k Zal hem van lit tot lit af-kappen doen de leên,
En levendig het vleeſch afnijpen van het been;
Oft levendig het vel van zijne lichaem rukken,
En kappen voorts de reſt aen hondert duyzend ſtukken.
O booſwicht! ſnooden guyt, hoe dorſt gy dit beſtaen?
Princes, zoo 't u gelieft, laet ons ten Hove gaen. *Binnen.*

CONSTANTINVS, CASTERNA, CALISTA, FERDINANDVS met alle het Hofgezin, en Rechters.

Conſtan. Doet den miſdadigen ter hooger vierſchaer komen.

FAVSTINA uytkomende, ſpreekt.

Fauſtin. Wie zijn gemoed, bevrijd, behoeft geen ſtraf te ſchromen,
Hoe zeer de logentael de waerheyd overſtrijd,
Haer ſnood, en vallch bedrog dat leert men door de tijd;
Gy Rechters, die hier zit, om yder recht te geven,
Doet recht met my, en ſtraft my vryelijk aen 't leven,
Indien ik ſchuldig ben aen 't geen men my op-leyd,
't Zal blijken, dat men my dit valſchelijk na zeyd;
Noyt had ik een gedacht Princeſſen eer te ſchennen.

Recht. Verſwaert u ſtraffe niet met valſchelijk ontkennen.

Fauſtin. Ik blijf by 't geen ik zeg, en oordeel die voor vallſch,
Die my onſchuldig ſchuyft haer booſheyd op den hals.

Conſtan. Hoe durft den ſnooden guyt noch zoo ſtoutmoedig ſpreken?
Scherp-rechter doet uw plicht.

Fauſtin. 't Is noch geen tijd van wreken;
My komt de ſtraf niet toe, maer haer die s'heeft verdiend;
Genadig Vorſt, ik bid men my gehoor verlient.
Dat ik onſchuldig ben, mijn Heeren, dat zal blijken,
En dat men over my vallch oordeel tracht te ſtrijken;
Ik, die als ſchuldig hier voor uwe Hoogheyd ſtae,
Als een onnoozel Lam naer mijne ſlachtbank gae;
Mijn Heeren, dit uw doen is waerdig te miſprijzen;
Wie kan 'er ſchuldig zijn ten zy men 't kan bewijzen?
Geen recht, maer ongelijk geſchied aen zulk een man,
Die men veroordeelt. en geen ſchuld bewijzen kan,
Dat ik onſchuldig ben, dat wil ik u mijn Heeren, Dat

Dat wil ik hier voor u met diere Eeden ſweeren.
Recht. Het ſweeren geld hier niet.
Fauſtin. Mijn Heeren, dat is mis.
't Behoortte gelden als 'er geen getuyg en is.
Recht. Men acht hier voor bewijs genoeg haer Hoogheyds Eeden.
Fauſtin. Noch zeg ik het is valſch, ſweert zy, ik ſweer het mede.
Recht. 't Is billik men Princeſſen zeggen oordeeld waer.
Fauſtin. Waerom de waerheyd niet zoo wel in my, als haer?
Recht. Onwaerdig acht men u hier meer gehoor te gunnen,
Gy zult met Eeden noyt uw daedat ſweeren kunnen.
Scherp-rechter, vaer vry voort.
Scherp. 't Is lang genoeg, treed an.
Fauſtin. Uw dreygen ik, eylaes! niet langer lijden kan;
Ha! Koning Conſtantijn, ik die hier voor u kniele,
Denk niet dat in de zond mijn luſten zoo vervielen,
Dat ik mijn leven heb getracht na Vrouwen eer,
En is het niet genoeg dat ik met Eeden ſweer,
Zoo zal ik hier voor u al t'zamen doen vertoonen,
Getuygen, die voor my de zaek zullen verſchoonen;
Had ik nu geen bewijs by 't onrecht dat ik ly;
Hoe ongenadigh zoud men handelen met my.
Gy Rechters, die my hebt gelijk ter dood verwezen,
Als een miſdadige mijn vonnis voor gelezen,
Mijn leven op-geeyſt als of ik had miſdaen,
Onſchuldig doet gy my dit groote onrecht aen;
Dat ik onſchuldig ben veroordeelt van het leven,
Daer zal ik u te recht getuygenis af geven,
Dat ik onſchuldig ben zal komen aen den dag,
Zoo klaer, dat klaerder noyt de waerheyd blijken mach.
Gy Rechters, en gy Vorſt, nu zal ik u verklaren,
Wat my in dit geval, eylaes! is wedervaren;
Weet dat ik niet en ben die, die gy mijn vertroud;
Weet dat ik niet en ben die, daer gy my voor houd;
Dat ik op 't hoogſte heb gehaet onkuyſche ſtreken,
Dat is, Grootmogend Vorſt, genoeg aen my gebleken
Als ik niet heb geacht beloftenis van trouw,
Als ik uw geyle luſt geen plaetze geven wou;
O Vorſt! ik bid, gebied dat yemand deze banden,
En boeyens doch ontſluyt van dees mijn teere handen,
Op dat ik mijn getuyg doe komen aen den dag,
En van mijn onſchuld u de waerheydt toonen mach;
Maekt dees mijn handen los, op dat ik u betoone,
Wat hert en ziel dat onder deze kleeren woonen;

Gy kent my niet te recht hoe wel dat gy my ziet,
Gy kent my, maer die 'k ſchijn, en ben ik lijkwel niet.

Conſtan. Niet die gy ſchijnt, wie dan?

Fauſtin. Die, die gy pleegt te minnen,
Een Dienaer in de ſchijn, een ander ſchuylt'er binnen.

Conſtan. Maekt dan de handen los, op dat ik zie wie 't zy.

Fauſtin. Grootmogend Majeſteyt, 'k heb nu mijn handen vry.
Zie daer mijn open borſt, hier noch de zelfde leden,
Om wiens genot my heeft den Koning aengebeden;
Die offer ik u op als in haer eerſte ſtaet,
Uw luſten heb ik wel, maer noyt uw liefd verſmaed;
Ik ben Fauſtina, hier in deze ſchijn gekomen.

Conſtan. O kuyſche Herderin! ô ſpiegel aller vromen!
Met vreugde en vermaek val ik u om den hals;
Fauſtina dus getrouw! Princeſſe, gy dus valſch!
Ik zie wat liefde doet, dies zal ik liefde toonen,
En uw vervloekte daed, Princes, met ſtrafte loonen;
U bannen uyt mijn Rijk, en eeren voor mijn Vrouw,

Fau-

Fauſtina, die haer toond tot mywaerts zoo getrouw;
'k Omhels u voor mijn Bruyd, en zal u eeuwig minne.
Ferdin. Fauſtina, is uw naem Fauſtina, Herderinne?
Fauſtin. Ja Heer, zoo is mijn naem.
Ferdin. Hebt gy geen Broeders meer?
Fauſtin. Noch een.
Ferdin. Hoe noemd men die?
Fauſtin. 't Is Ferdinandus, die ik voor mijn oogen zie,
Mijn Broeder!
Ferdin. Zuſter, ach! ik kus u.
Conſtan. Wat ik hoore.
Wat komt de menſchen in hun leven niet te vooren?
Ach Ferdinand! zie hier hoe 't rad des werelds dreyd,
Die giſt'ren zat om hoog, als nu ter neder leyd,
Die giſt'ren lag om laeg, is heden hoog gerezen,
Fauſtina is, en zal een Koninginne wezen.
Ferdin. Van waer komt ons dit luk? ô Hemel! woud gy mijn,
In dit geval nu ook eenmael zoo gunſtig zijn,
Dat ik met 's Konings wil Princes Caliſta trouwe.
Conſtan. Zoo 't haar belieft ik gun s' u tot een Echte Vrouwe.
Ferdin. Mijn leven t' uwer dienſt zy daer belooning van.
Caliſta. Al wat onmoog'lijk ſchijnt den Hemel ſchikken kan;
Zijn Majeſteyt die zy bewuſt dat ik veel dagen,
Aen Ferdinando heb getrouwe liefd gedragen;
Zoo zeer niet om de bloem van zijn ontloken jeugd,
Als om het hooge lof van zijn vermaerde deugd;
Deugd, die al 's werelds ſchat en rijkdom gaet te boven;
Deugd, die wy boven al ter wereld moeten loven;
Deugd maekt hem Heer en voogd van een Princeſſe Vrouw,
Ik lief u om uw deugd.
Ferdin. Uw liefd loon ik met Trouw.
Conſtan. 'k Wil dat Caſterna zy te landen uyt gedreven.
Caſtern. Mijn miſdaed meerder is als men my kan vergeven,
Ik vind de ſpreuke waer; *De leugen die miſlukt,*
Hoe zeer zy met bedrog de waerheyd onderdrukt.

THEODORUS
EN
DIANIRA,

Treur-ſpel.

INHOUD.

Dianira, *Nieuw-getroude, gaet, in het op-gaen van den dageraed, aen ſtrand, om haer Echt-genoot, over Zuyder Zee, uyt Vrieſlandt komende te begroeten.*

Guſtavius, Dianira *lang gevrijt hebbende. vervalt in redelooze wanhoop, en onbehoorelijke genegentheden, die hem, door zijn vrund* Heraklius, *te zien gemaekt werden.*

Theodoor, *even na zijn aenkomſt krijgt bedroefde tijdinge van groot verlies ter Zee, zulks dat hy in achterſtal, en armoede moet vervallen; doet, in die gelegentheyd, zijn offerande aen het wankelbaer geluk; die hem, door de nijdigheyd op-gehitſt zijnde, haer gunſten weygerd.*

Theodoor, *zijn bedroefde ſtaet ontdekt hebbende aen zijn beminde, verzoekt dat zy haer Ouders tot hulpe wil bewegen, om door haer byſtant zijn ſchanden voor te komen; volgt daer op, dat zy by Vader en Moeder opgehouden, en* Theodoor *verſtoten werd, die boven de droefheyd van zijn geleden ſchade, moet van zijn* Dianira *af-geſcheyden blyven, en alzoo in meerder hertzeer, ontbloot van alle trooſt en hoop, zijn ellenden dragen.*

Guſtavius, *door deze gelegentheyd, zoekt* Dianira *aen tot Minne-luſten, waer toe zy haer bewegen laet.*

Theodoor, *om in onbekende ſchijn, zijn* Dianier *te ſpreken, gaet by* Auguſtinus, *Biecht-vader van ſijn Huyſvrouw, kleed hem in den ſchijn van die zelvige, ontmoet zijn bed-genoot; zy niet wetende of te is by* Auguſtinus, *belijk haer Echt-breuk; 't welk* Theodoor *verſt aende, van miſmoedigheyd zoo overvallen werd, dat hem het herte overſtelpt, hy zich ontdekt, en dood ter Aerden neder valt.*

Dianira, *beweend op 't droevigſt dit af-ſterven; beklaegd haer ten hoogſten over haer miſdaden; verandert haer minne tot* Guſtavius, *in doodelijken haet; by haer, in deze gelegentheyd, ontmoetende, verzoekt zy geveynſdelijk van hem den Degen, om de dood hares Mans te wreken; edoch, dien hebbende, neemt wrake van* Guſtavius *over haer Echt-ſchenning, eerſt hem, en daar na haer eygen ſelfs doorſtotende.*

Namen der Uyt-beelders.

DIANIRA, } Echtgenoten.
THEODORUS, }
GUSTAVIUS, Dianiraes oude Vryer.
HERAKLIUS, Guſtavy vrund.
FLORENTIUS, } Ouders van
CELESTINA, } Dianira.
EMMERENS, Dianiraes zuſter.
NYDIGHEYD.
AUGUSTINUS, Munnik.

EER-

DIANIRA.

Dianir. GEwenſte morgenſtond, die met uw flikk'rig dagen,
Mijn logge geesje wekt, en voed mijn wel-behagen,
Met aengename luſt te rijzen uyt mijn bed,
Om gaen daer Theodoor my heeft een tijd gezet.
O aengename dag! 't ſchijnt ik uw gunſt geniete,
Nu dat de ochtend Zon zijn ſtraeltjes neêr doet ſchieten,
Op Bergen, Boſch, en Dal, zoo dat 'et zich verblijd,
Wat op der aerden leeft, in deze morgen tijd.
't Gevogelt tiereliert al ſchat'rend door de boomen;
Neptunus toond zijn gunſt my door de Zuy'er ſtroomen;
Æolus ſchijnt is Dianira toegedaen,
En Triton blaeſt met vreugd, uw Theodoor komt aen;
Ras vlugge voetjes vlied, treed na de Zuy'er ſtranden,
Waer gy uw Theodoor, uw Lief zult zien belanden.
De lieve uur genaekt dat voor ons Zuy'er wal,
Mijn Lief, mijn Theodoor zijn zeyltjen ſtrijken zal,
Vermits Neptuyn hem toond de gunſte van zijn winden.
Ga, Dianira ga, om Theodoor te vinden;
Te vinden Theodoor die 'k Echtelijk bemin;
Verliefde oogjes ſchiet uw lonkjes Zee-waert in;
Zend bodetjes voor uyt die Theodoor ontmoeten;
Ga Dianier aen ſtrand, om Theodoor te groeten.
Daer zien ik, ach! het Schip al leggen op de reê,
Ras Dianira, ras, begeeft u na de Zee,
De Viſſcher leyd aen boord om Theodoor te halen;
O aengename vracht! waer meed zal ik betalen,
De dienſt, de lieve dienſt die gy my Viſſcher doet?
Vermits gy brengt te land de Voogd-heer mijns gemoed.
O zoete Zuy'er-Zee! hoe hippelen uw baren
Van blijdſchap, nu mijn Lief, mijn Echte Man komt varen,
Tot daer gy ſtut uw loop, en met uw ſtroompjes ſlaet,
Al waer mijn Theodoor, mijn Lief, te lande gaet.

THEODOOR, in zijn hand hebbende een Vyool.

Theodor. Mijn Lieſſte zijt gegroet.
Dianir. Gy wellekoom, mijn waerde;
Die met uw Zonne-glans beſchijnt de lieve aerde,

De

De aerde van mijn hert, zoo dat uw liefdens gloet.
Mijn hertje nu een Zon, een Zon verſtrekken moet,
Om door die Zon de aerd mijns herte te verwarmen;
Kom Theodoor, en wild my drukken in uw armen,
Gelijk ik u omhels, die 'k zoo lang heb gemiſt;
Zijt wellekoom mijn Lief, mijn hertjen, ach! hoe is 't?

Theod. Noch wel, dank zy de Goôn, die 't ſelfde my verleenden,
En ons vergunden, Lief, dat wy dus weêr vereenden;
Maer wat ik vragen zoud, mijn Lief, mijn Dianier,
Wat maekt gy doch zoo vroeg, zeg, zoete bekje, hier.
Wat jaegt u doch op ſtrand voor 't krieken van den dage?

Dianir. Vraegt gy dat, Lief? *Theod.* Och ja; zoud ik u dat niet vrage?

Dianir. 't Is liefde die my drijft, mijn lieve Theodoor,

Theod. O liefde! zoete liefd, ô prikkelende ſpoor!
Die Dianira drijft om Theodoor t'ontmoeten,
Die tot belooning moet zijn Dianira groeten,
Omhelzen, kuſſen, ach! die lieffelijke mond.
Die Theodoor omhelſt hier in de morgen-ſtond;
Daer niemand ons verſpied, maer yder leyd te ruſten,
Mits eerſt den dag begint; waer zijnder zoeter luſten,
Ach! Dianier, mijn lief, als by 't geliefd te zijn,
In 't krieken van den dag, en vroege Zonne-ſchijn?
Daer niemands oore hoord noch ooge niet verſpiede,
Al wat by Theodoor en Dianier geſchiede;
't Leyd noch in ſtille ruſt al wat 'er leven heeft,
Vermits de Zon noch eerſt zijn komſt te kennen geeft;
Den Douw noch verſch gedaald op Akkers, en op Velden;
De Zee die zich te nacht met ſterke wind ontſtelde,
Springt zoetjes op en neêr, haer golfjes ſpoeld op ſtrand,
En ſtut met zoet gedruys haer vloedjes id het zand;
O aengenaem vermaek! hoe heug'lijk is 't t' aenſchouwen,
De woon-plaets van mijn Lief, vol vrolijke Landſdouwen;
Daer koorn, gras en kruyd, daer bloem en lover groeyd,
Daer 't vette klaver ſpruyt, en groene Eyke bloeyd;
Daer quam uw Theodoor zijn Dianira minnen.

Dianir. O Voogt-heer! van mijn hert.

Theod. O Vroed-vrouw! van mijn zinnen.

Dianir. O Afgod! van mijn Ziel. *Theod.* Godinne van mijn hert.

Dianir. O Hemel! van mijn min. *Theod.* O Heelſter van mijn ſmert.

Dianir. O Zonne! van mijn vreugd. *Theod.* O Sterre! van mijn leven.

Dianir. O oorſpronk mijns geluks! *Theod.* Gy kunt my 't leven geven.

Dianir. Mijn leven leeft door u. *Theod.* En 't mijn door uwe leeft.

Dianir. Uw leven 't mijne voed.

Theod. En 't uw my voedzel geeft;

Kom

Kom Dianier, mijn Lief, laet ons te boschwaert gaen,
Daer boompjes, bloem en kruyd, met ochtent douw belaên,
Verheugen het gezicht; daer vyolet en roozen,
Verſch op hun diſtel ſtaen, heel cierelijk en bloozen;
Daer d' aerde door natuur haer ſchoot met bloempjes çiert;
En daer de Nachtegael, een Prince van't gediert,
Zijn helle ſtem verheft; en daer de drifjes vlieten,
Haer Criſtalijne ſtroom, langs groene wallen ſchieten;
Laet daer uw Theodoor, mijn Dianira gaen,
Hem ruſten aen u zijd omlommert van de blaên;
Wilt daer, in dien't u luſt, een aerdig voysjen quelen,
Uw Theodoor die zal daer zoetjes onder ſpelen;
Kom Dianira, kom, laet ons na 't Boſch gaen treên,
En mengelen de vreugd van ſnaer en ſtem in een.

Dianir. Wat Theodorus wil, wil Dianira mede.

Theod. Wat Dianier behaegd, ſtelt Theodoor te vrede.

Dianir. Wat Theodoor behaegd, uw Dianira doet.

Theod. Wat Dianira wil, is Theodoro zoet.

Dianir. Ach! Theodoor wie gaet u lof, uw deugd te boven?

Theod. Wie kan doch Dianiraes deugd ten vollen loven?
Hier is de Lom're groent, hier is't mijn Dianier,
Doet Theodoor vermaek ſchept in't getierelier,
Van't kleyne pluym-gediert; ô vreugd! ô Land! ô Hove!
Uw vreugde, in mijn zin, gaet alle vreugd te boven,
Land vreugde is een vreugd, die't oog en't hert vereert;
Het Land geeft aan de menſch al wat de luſt begeert;
Nu Dianira, Lief, in vreugden op-genomen,
Door't lieffelijk gewas, van bloempjes, kruyd en boomen,
Laet ons wat zitten gaen in't aengename groen,
En met geſpeel en zang liefds offerhande doen;
Zing Dianira, zing, uw Theodoor zal ſpeelen.

Dianir. Speel Theodoor; ey hoor! de Vogeltjes die queelen,
En lokken Dianier tot zingen, Theodoor;
Mijn dunkt dat ik 't gefluyt des Nachtegaels daer hoor,
Die Theodoors geſpel gehoort heeft, en vernomen,
Op welk geluyd hy ſchijnt ons nader by te komen,

Theod. Zing Dianira, zing, op't gene dat ik ſpeel.

Dianir. Wel Theodoor ik doe't, en offer in't geheel,
Al wat'er is in mijn; dat zal tot vreugd uytdringen;
Speel Theodoor, mijn Lief, uw Dianier zal zingen.

THEODORVS ſpeeld, waer onder DIANIRA dit navolgende zingt;

Op de Stemme: Ach; blinde bengel.

Wie kan'er geven,
Dat meer zoetheyt heeft,
Als zulk een leven,
Dat genoeging geeft?
Geen zoeter leven als genoegen, zoo wie genoegt is rijk;
Wie zal zich toonen Dianiers gelijk?

Mijn hoogſte vreugde,
En mijn meeſte luſt,
Spruyt uyt de deugde,
Daer mijn ziel in ruſt;
O deugde! die de ziel doet leven, licht leeft hy wel vernoegt,
Die zich tot deugde, meer als rijkdom voegt.

Zoo het genoegen,
Boven rijkdom gaet,
Wie wil zich voegen,
Dan tot hooge ſtaet,
En rijkdom? die ons niet en geven, 't geen wel 't genoegen doet,
Dat 's vrolijk leven, en geruſt gemoed.

Theod. O reden wel gezeyd! ô woorden wel gezongen!
Waer door het herte wel gelokt werd, en gedwongen,
Maer leyder! niet gebrocht by veele in 't gemoed,
Vermits begeerlijkheyd geen deugden zoekt, maer 't goed.
Dianir. Soo 't u belieft, mijn Lief, laet ons voor ditmael ſcheyden,
Met groot verlangen zal mijn Moeder ons verbeyden.
Theod. Ik doe zoo 't u belieft, wy beyd zijn eens van zin,
Gaet gy na huys, mijn Lief, zoo treed ik met u in;
Ik zelfs verlangen heb uw Moeder aen te ſpreken.
Dianir. Vermits dat onze tijd, mijn Lief, al is verſtreken. *Binnen.*

GUSTAVIUS, HERACLIUS.

Guſtav. Heraclius, mijn vriend, ik wil vertrekken gaen,
Want ik mijn herte voel met droefheyd overlaên;
Heraclius, ik kan 't in waerheyd niet gedogen,
Mijn hert vermach het niet t' aenſchouwen met mijn oogen,
Dat Theodoor mijn Dianira heeft getrouwt,
Het welk op 't droevigſt my, laes! in mijn hert berouwt.

Guſtavius

Heracl. Guſtavius, ik bid, wild u te vreden ſtellen,
En u om Dianier doch langer dus niet quellen;
Gebruykt de reed'lijkheyd, en toont u als een man,
En quelt u niet met yet dat niet geſchieden kan;
't Is vruchteloos getreurt, om yet dat niet kan worden.

Guſtav. Wiſt gy, Heraclius, hoe my de liefde porden,
Zoo dat ik nacht nocht dag geen liever vreugde had,
Als dat ik ſteeds het beeld mijns Dianiers aenbad;
Raed geven valt wel licht, maer dien is't tot bedroeven,
Die in de liefde raed van anderen behoeven;
Uw raed is goed, maer ach! 't volbrengen my ontbreekt.

Heracl. Guſtavius, u doch in geen meer droefheyd ſteekt,
Laet varen Dianier, en ſtelt gy u te vreden;
Het welk gy licht zult doen zoo gy maer leeft na reden,
Die u wel leeren zal dat gy uw quelling ſtilt,
Indien gy reed'lijkheyd maer plaets verleenen wilt;
Gy weet dat Dianier haer over heeft gegeven,
Om in de Echte ſtaet met Theodoor te leven;
Wiens Trouw dat is geſchied met zulk een vaſt verdrach,
Dat niemant wie'er leeft het weder breken mach;
Guſtavius, mijn vriend, is 't mog'lijk met uw handen
De Zee te maken land, en tot een Zee de landen?
Is't moogelijk om doen, Guſtavius, mijn vrund,
Dat gy den Hemel met uw hand bereyken kund?
Is't moog'lijk dat gy kund de loop des Hemels weeren,
Is 't moog'lijk dat gy kund de Zon te rugge keeren?
Is 't moog'lijk dat gy kund de Sterren en de Maen
Beletten, dat zy na Gods wetten niet en gaen?
Is 't moog'lijk dat gy kund van deze lage plaetzen,
De Donder met uw hand weêr naer den Hemel kaetzen?
Is 't moog'lijk dat gy kund het water maken vyer?
Zoo zal 't u moog'lijk zijn te trouwen Dianier.

Guſtav. 'k Seg noch, Heraclius, gy ſpreekt wel goede reden,
Maer reed'lijkheyd en ſtelt mijn krankheyd niet te vreden;
'k Weet wel ik treur vergeefs, en of ik ween en zucht,
Ik doe als een die boud Kaſteelen in de lucht;
Ik kan 't, Heraclius, mijn vrund, heel wel verzinnen;
Wat is 't? de reden kan mijn quelling niet verwinnen;
Uw raed is doch vergeefs, uw reden zonder kracht,
Mijn liefde al te ſterk, mijn weêrſtant zonder macht;
De wil wil wel na raed, maer raed na reên niet leven,
Mits zy mijn liefde geen voldoening kunnen geven;
Dies ik, Heraclius, ten eynden raed en reên,
Moet leven in getreur, en ſterven door geween.

Heracl. Guſtavius, ik ſpeur, gy krenkt verſtand en zinnen.
Guſtav. Heraclius, ik wil mijn Dianier beminnen.
Heracl. 't Geen gy, Guſtavus, wild, kan ymmers niet geſchien.
Guſtav. Wie kan, Heraclius, het minnen my verbien?
Heracl, Wat's minne, zoo die min 't gemind niet mach genieten?
Guſtav. Het voedzel van de min vermindert mijn verdrieten;
Heraclius, dewijl ik Dianira mis,
Dunkt my ik ſpreek met haer door mins gedachtenis.
Heracl. Guſtavius mijn vrund, laet die gedachten varen,
Want die gedachten zijn oorzaek van meer beſwaren;
Hoe gy daer meer op denkt, hoe gy uw quel meer voed,
En hoe gy u meer queld; hoe gy u meer miſdoet;
Dies denkt niet op de min.
Guſtav. 't Saet niet in mijn vermogen,
Heraclius. *Heracl.* Mijn vrund!
Guſtav. Heraclius haer oogen,
Haer oogen, ach! die zijn 't waer door ik ben ontroert?
Haer oogen hebben my de zinnen weg gevoert,
Heraclius, mijn dunkt gy kent geen liefdens krachten;
Ha! als ik noch bedenk hoe vrindelijk zy lachten;
Met wat bevalligheyd zy, zoetjes van ter zy,
Haer lieve lonkjes pleeg te ſchieten, laes! op my;
Heraclius mijn vrind, wat heeft zy ſchoone wangen?
Ach! wat een voor-hooft, daer gekrulde lokjes hangen,
Al weem'lend om haer mond? wat heeft zy poeſlich vleyſch?
Heraclius daer's niet oft alles heeft zijn eyſch;
Haer oogjes kleyn en bruyn, haer neusje recht van paſſe;
Haer kaekjes wit als ſneeuw; waer op twee roosjes waſſen;
Haer lipjes bol en glat, daer by koralig rood,
Niet al te dik noch dun, niet al te kleyn nocht groot;
Haer montje pas van wijd, albaſter witte tanden,
Een zilver blanke hals, ſpier witte lange handen;
De borsjes appel rond geregen by de krop
Die deden my het oog zoo vaek daer vallen op;
Haer voetjes kort en ſmal, de ſteunzels van haer leden,
Die zijn, in 't kort gezeyd, recht na de kunſt beſneden;
Dit al te zamen is veer boven het gemien.
Hoe mach het ander zijn dat niet en werd gezien?
Heracl. O zotte malle menſch! en is het niet recht mallen,
In zulke zotterny van minne te vervallen?
Guſtavius mijn vrund, mijn vrund wat is 't? eylaes!
Een ſchaduw en een ſchim, maer ſtof, en wurmen aes;
'k Verwonder my dat wy ter wereld menſchen vinden,
Die haer genegentheyd aen deze dingen binden;

Een

Een hand vol Vrouwe vleyſch, 't geen rotten moet in d'aerd,
Is dat zoo veel verdrieten zinne quelling waerd?
O redelooze menſch! die aen de luſt gebonden,
Meer als de deugd, vervalt noodwendig tot de zonden;
Uyt welke zonde volgt gewoonte tot het quaed,
Waer door de menſch geraekt in een bedroefde ſtaet;
Zeg my, die over thienmael twaelf jaren minden,
Guſtavius mijn Vrund, waer die nu zijn te vinden?
Waer zijn de oogen doch, en 't tindelende licht,
Van vriendelijk gelonk, en lodderlijk gezicht?
Waer kaekjens als de Roos? waer wemelende haaren?
Waer zilver blanke hals geçiert met blaeuwe aren?
Waer lipjes bol en glat? waer zang en zoet geſpeel?
Waer 't hooge voor-hooft, met de haertjes blond en geel?
Waer is't Guſtavius, mijn vrund, waer is 't gebleven?
Gelijk een rook, door wind verſtoven en verdreven.

Guſtav. Heraclius, 't is waer, waerachtig ik beken,
Dat ik door deze reên vry wat verandert ben;
Dies bid ik laet ons gaen wat meerder hier van ſpreken,
Door deze middel zal ik beſt mijn quelling breken. *Binnen.*

TWEEDE HANDELING.

GUSTAVIUS.

Guſtav. HEraclius heeft my belaſt met grooter waerden,
Dit Edele geſchenk in dankbaerheyd t'aenvaerden;
Dit, zeyt hy, is een Boek waer in te lezen ſtaet,
Door welke middel men de min verkeert in haet!
Dies zal ik deze gift met dankbaerheyd ontfangen,
En heb om dat te zien een hertelijk verlangen;
Dies ik het open doe, om zien wat dat het zy,
Heraclius, het geen gy hebt vereerd aen my.

Hy opend een pakxken, daer in vindende een Bekkeneel.

Heraclius, de gift die gy my hebt gegeven,
Daer vind ik wie ik ben, en zijn zal na dit leven;
Mijn vrund Heraclius, dit gaeft gy my tot leer,
Dit leerd my dat ik ben een dienaer van mijn Heer;
In deze ſpiegel werd, eylaes! te recht bevonden,
Een gruwel, en eenſchrik, van min, van luſt, van zonden;
O menſch! ô minne ſlaef! wat is het eynd van dien?
Ey! kom wild het met my in deze ſpiegel zien;
O min! ô zotte min! wel eertijds mijn behagen,
Hier leer ik dat ik nu uw ydelheyd beklage;

Hier zien ik wat 'et is, het geen de minne geeft;
Hier zien ik wat 'et is, het geen de minne heeft;
Een niet, die yet wat ſchijnd, een ſchijn, en niet een wezen;
Ach! dat 'et niet en is ſtaet in dit Boek te lezen.

O Spiegel! waer mijn ziel in ziet,
Een groote wat, een ſchim, een niet,
Een leven en een ſterven;
Een ſterven ſterft men eer men leeft.
Wie ſterft eer 't leven hem begeeft,
Die zal het leven erven.

Het niet, waer op men 't ooge ſlaet,
Dat 's rijkdom, welluſt, hooge ſtaet,
Als prikkels tot de zonden;
De deugd dat is het rechte wat,
't Gemoed een vreugd, de ziel een ſchat,
Waer door den Hemel werd gevonden.

Binnen

VERTOONING.

THEODOOR, en DIANIRA leggen geknielt voor 't GELUK; 't Geluk werd van de NYDIGHEYD terug gehouden, om haer gunſte aen de geknielde niet te gunnen; geduerende de Vertooning, werd dit navolgende, van eenige Reyen, gezongen.

THeodoor, en Dianier,
Leggen hier,
Op der Aerden neêr gebogen;
Daer de wankelbare Vrouw
Garen wou,
Over haer gebeên medoogen;

Maer de Goddelooze Nijd,
Zulliks ſpijt,
Doet 't Gelak te rugge keeren;
VVat de Nijdigheyd vermach,
Kan men ach!
Aen haer booze werken leeeren;

Daer zy vromen meê verdrukt,
En ontrukt,
't Geen 't Geluk wel vaek zoud geven;
En het geen 't Geluk vaek bied,
Krijgt men niet;
't Luk werd door de Nijd verdreven.

Binnen.

NYDIG-

NYDIGHEYD.

Nydig. Mijn macht brengt veel te weeg, dies ik in deze tijden,
Mach nauweliiks een uur het licht des Hemels lijden;
Door quâ gewoont, waer in ik zelfs my heb gebracht,
En meeſt mijn werk gepleegt in de verhole nacht;
Ik zoek de duyſterheyd met nare omme-wegen,
Op dat het geen ik zoek, te beter word verkregen;
Ik ſchuw het licht, vermits de duyſterheyd my ſtijft,
Om dies wil mijn bedrog door haer verholen blijft;
'k Ben yder wel bekent, en draeg dees maeg're kaken,
Vermits ik my bemoey met Goddeloze zaken;
De Vromen haer verdriet te werken, is mijn werk,
En mijn verdriet dat is als ik haer voorſpoed merk;
Ja 't knaegd my als ik zie een ander Luk genieten;
Ik laet my moeylijkheyd, nocht arbeyd niet verdrieten,
Om hem, die 'k niet en gun, te kreuken in zijn eer,
Want als die valt, zoo valt ook zijn geluk ter neêr;
Ik ly niet dat 'er een tot hooger eer zal ſtijgen,
Als ik hem gun dat hy, hier levend, zal verkrijgen;
Als my de luſt ophitſt te werken eenig quaed,
Zoo neem ik dan te hulp de macht van al mijn raed,
Waer van de liſtigheyd de opperſt' is gezeten,
Die meeſt bedenken kan als and're niet meer weten,
Naeſt dees is Leugen-tael, die door de liſt bedocht,
Veel quaedheyd, na mijn wil en luſt, heeft uytgewrocht;
Dan heb ik achter-klap, die wonder is bedreven,
Om my tot Nijdigheyd een goede raed te geven;
Dees drie zal ik met kracht gebruycken, om door haer,
Te brengen Theodoor in rampſpoed, en gevaer. *Binnen.*

DERDE HANDELING.

THEODOOR.

Theod. DE vreugd en is, eylaes! zo haeſt noch niet verkoren,
Of 't ongeluk dat is daer tegen al geboren,
Ik, in mijn hoogſte vreugd van mijn begonne ſtaet,
Valſchelijk weêr om laeg, mits my het onluk ſlaet;
My is op deze dag bedroefde tijng geſchreven,
Dat my een Schip ter Zee met goed'ren is gebleven;
Daer op de Nijdigheyd haer bitze tanden wet,
En my, waer dat zy kan, haer valſche ſtrikken zet;
Oy my ellendig menſch! waer toe is 't my gekomen?
Het geen 't geluk my gaf, dat is my weêr benomen;

Ontbloot.

Ontbloot van al mijn goed, berooft van 't geen ik had,
Verlaten heeft het my het geen dat ik bezat;
Geen menſchen ik vertrouw, 't zy Vrunden ofte Magen,
Die ik in 't minſte deel mijn ongeval durf klagen;
Zal ik dan dit verdriet, en over droeve rouw,
Verſwijgen voor mijn Lief, en eygen Echte Vrouw?
O neen! ten kan niet zijn, mits wy zijn onverſcheyden,
Dianier uyt. En 't geen den een geſchied, eylaes! dat treft ons beyden,
Daer komt mijn Dianier, 'k verander mijn gelaet.
Dianir. Mijn Theodoor, mijn Zon, mijn licht, mijn dageraed.
Theod. Mijn Lief, mijn Dianier, ô ziele van mijn leven!
Dianir. O leven van mijn ziel! gy moet my 't leven geven,
Mits ik mijn eenig hier by vreemde luyden vin,
Daer ik alleen mijn Lief, mijn Theodoor bemin;
Uw trooſt mijn leven voed, op u ſtaet mijn vertrouwen.
Theod. Veel trouwer als de Mans bevind men vaek de Vrouwen;
De liefde van een Vrouw, Mans liefd te boven gaet;
Genomen Dianier ik quam tot kleyne ſtaet,
By na in arremoed van yeder een verlaten,
En dat in plaets van gunſt 't Geluk my quam te haten;
Dat druk en ongeval, verdriet, en ramp van als,
My quamen op het lijf, en vielen op den hals;
My roofden eer en goed, ja ſloegen my met plagen,
De vraeg is Dianier, hoe gy u dan zoud dragen?
Dianir. Genomen, Thodoor, gy raekten in verdriet,
Alwaer 't ook tot 'er dood, ik en verliet u niet;
'k Heb u mijn trouw belooft, mijn trouwheyd zoud niet wijken,
Maer in de meeſte nood de alder-trouwſte blijken?
Dat is de rechte proef daer trouwheyd blijken moet,
Wanneer de menſch vervalt in druk en tegenſpoed;
Ik acht geen trouwheyd trouw, als die de rampſpoed diende,
In nood komt meeſt te pas getrouwigheyd van vrienden;
Wanneer het los Geluk haer gaven weder neemt;
Zijn dit geen vrunden die de vrundſchap laes! verdoemen?
Och ja! onwaerdig dat men haer zal vrunden noemen;
Die zoo lang vrunden zijn als weelde welluſt voed,
En zoo lang als de weeld haer alle vrundſchap doet.
Theod. Mijn Engel die zeyt recht, maer ik heb het vertrouwen,
Als nood quam aen de man gy zoud uw woord niet houwen;
Waer vind men hedendaegs een menſch die zoo getrouw,
Als Dianira zeyd, in nood zich toonen zou?
Wat Vrouw zou aen de man zoo grote liefde dragen?
Dianir. 't Zou Dianira zijn; die om u te behagen,

In

In zulken ongeval zoud wezen wel gemoed,
Met u, mijn Theodoor, te dragen zuer, en zoet,
En dat om dat ik u liefds proeve zoud verlienen,
Op dat alzoo mijn liefd liefds looning mocht verdienen;
Want dat is liefdens aert, dat trouwheyd blijkt in nood,
Dies ik met u, uyt liefd, en trouwheyd ging ter dood.

Theod. O trooſt! ô zoete trooſt! ô blijdſchap in het lijden!
Wanneer het ongeval mocht Theodoor beſtrijden;
Wat trooſt begeerd ik meer, in d'alder-grootſte rouw,
Als gy mijn, Dianier, alleen maer trooſten wou?
Als dan den Hemel had voorzien om my te plagen,
O trooſt! als Dianier my die woud helpen dragen;
Ach! Hemel, tuygt mijn Lief, uyt tranen die ik ſtort,
Tuygt Dianira doch 't geen Theodorus ſchort;
Ach! zuchies, wilt voor my aen Dianira ſpreken,
Oft kan dat niet geſchien, zoo laet door eenig teeken
Bemerken Dianier wat droefheyd dat ik draeg.

Dianir. Uw droefheyd is de mijn, dies bid ik, Lief, ey klaeg,
Klaeg my doch wat dat u, mijn Lief, is overkomen.

Theod. Ach! Dianira Lief, ik ben helaes! in ſchroomen,
T'ontdekken 't geen my ſchort. *Dian.* Schroomt niet, 't zy hoe 't ook zy,
Ik zal u zijn getrouw, vertrouwt gy maer op my.

Theod. Eylaes! wat zal ik doen? ik wil en kan 't niet zeggen.

Dianir, Laet in uw hert doch niets voor mijn verborgen leggen.

Theod. Zoo ik het u ontdek, koom ik in meer verdriet,
Mijn Lief, mijn Dianier, ik durf het zeggen niet.

Dianir. Indien gy, Theodoor, uw nood my niet wild klagen,
Maer in uw hert alleen uw droevig onluk dragen,
Moet ik, ach leyder! dan uyt droefheyd gaen ter dood,
Vermits ik u, mijn Lief, niet helpen mach in nood.

Theod. Zoo wil ik liever u, mijn nood te kennen geven;
Ach! Dianira, was uw Theodoor om 't leven;
Ach! had ik u, mijn Lief, mijn Engel, niet getrouwt.

Dianir. Hoe! is 't ons Houw'lijk dan 't geen Theodoor berouwt?

Theod. Neen Lief; maer dat gy moet door dien dees droefheyd ſmaken.

Dianir. 'k wil na des Hemels wil mijn willens neyging maken;
Is 't lijden, druk, oft ramp, hoe ſwaer 't ook wezen kan,
't Geen u, mijn Lief, betreft, neem ik gewillig an.

Theod. Al waer 't mijn Lief dat my de gantſche wereld haten;
Al waer 't dat ik moſt zijn van yeder een verlaten;
Al waer 't dat Dianier mijn Lief mijn zelfs verliet,
Zoo moet ik nu aen haer uyt klagen mijn verdriet;
Ach! Dianira Lief, ach! waer ik noyt gebooren,
Had ik u, Dianier, niet tot mijn Bruyd verkooren,

Soo had ik noch wat trooſt, en leed alleen de pijn,
Die gy nu, onverdiend, laes! moet deelachtig zijn;
Uw Theodoor die is berooſt van al zijn have,
Soo dat myd'armoed maekt een ſlaef van alle ſlaven;
Al't geen my het Geluk gegeven heeft wel eer,
Dat heeft de Nijdigheyd my nu ontnomen weêr;
Ik ben berooſt van als, 'k heb min als niet behouwen.

Dianier. In hem; die't zoo belieft, moet wezen ons vertrouwen;
Heeft het den Hemel zoo met Theodoor gevoegt,
Waer is'er beter raed, als daer in wel vernoegt;

Theod. Wat raed, mijn Lief, wat raed om zoo volmaekt te wezen?

Dianir. De beſte raed, mijn Lief, dat is den Hemel vrezen;
't Heeft God alzoo belieft, God is zoo rijk als goed;
En kan ons geven weêr geluk in tegenſpoed;
Die God, die goede God, die ons nu heeft geſlagen,
Die kan verzoeten weêr't geen wy nu moeten dragen;
Dies ſtelt uw hoop in God, met Gode zijt te vreên,
Wiens goedheyd weder geeft zijn zegen, door gebeên;
God ſlaet zomwijl den menſch tot ſtraffe zijner zonden,
Door ſtraffe werd berouw, en Gods genâ gevonden;
Onlukkig is hy niet die van 't luk is berooſt,
Maer die in 't ongeluk Gods goedheyd niet gelooft;
Door Godes goedheyd werd de menſch zomtijds geſlagen,
Ia word van hem verzocht met lijen, en met plagen;
Op dat de menſch hier door tot kennis word gebracht,
En door de kennis zijne zaligheyd betracht;
Ach! Theodoor, ſchoon dat ik waer geteelt van Eed'len,
En moſt met u, door nood, nu bidden gaen, en beed'len,
Ia, hebben tot mijn ſpijs maer een droog ſtukje brood,
Zoo blijf ik u getrouw, mijn Lief, tot in der dood.

Theod. O ongelukkig menſch! wat wil't met my noch wezen;
Ach Dianira! Lief, ik ben vol anxt, en vrezen,
Als dat uw Vader ons, in dit ons ongeval,
Zijn byſtant, en zijn gunſt onwaerdig weyg'ren zal.
O droeve bitt're ſtrijd! wat baerd gy ramp en quellen;
O dood! komt Theodoor ter Aerden neder vellen,
Ruk my de Ziel van 't lijf, nu 't onluk my dus ſlaet,
En nu ik ben berooſt van goed, van eer, en ſtaet;
Nu ik verſchoven moet hier op der Aerden leven.

Dianir. Wie u begeeft, mijn Lief, ik zal u niet begeven;
Ik loof en ſweer u trouw, getrouwheyd tot 'er dood,
Al moſt ik ook met u zijn in de grootſte nood,
Waer in een ſterflijk menſch op Aerde kan geraken;
Ik wil mijn Vader onzen ſtaet bekent gaen maken,

Op hoop hy ons een ſteun in deze rampſpoed zy.
Theod. Mijn Lief, mijn Dianier, mijn Engel, looft het vry,
Uw Vader die zal zich te zeer hier in verſteuren,
En ons en zal van hem, zorg ik, geen hulp gebeuren.
Dianir. Ik ga na Vader toe, op dat ik met hem ſpreek,
Licht dat ik hem beweeg, met tranen, en gelmeek;
Ik hoop mijn Vader te bewegen met gebeden,
Die zich om mijnent wil zal voegen na de reden.
Theod. Ga heen mijn Dianier, den Hemel u geleyd.
Dianir. Ik ga, vertrouwt op God.
Theod. Ey! breng my doch beſcheyd,
Zoo haeſt gy antwoord van uw Vader hebt ontfangen,
Want ik met hoop en vrees na d' uytkomſt zal verlangen;
Ach! dat den Hemel gaf, dat gy goê tijding bracht.
Dianir. Ik ga met deze hoop.
Theod. En ik u zoo verwacht. *Binnen.*

VIERDE HANDELING.

FLORENTIUS, CELESTYN, EMILIA, DIANIRA.

Florent. GY zijt u zelven, Dianier, op 't hoogſte tegen,
En onbedacht tot uwe qualijkvaert genegen;
Gy weet niet wat gy wild, gy weet niet wat gy doet,
Gy dooltin 't geen gy wild, dies ik u raden moet;
Heeft Theodoor verbeurt, hy mach zijn ſtraffe dragen,
Die op zoo loſſen grond zijn welvaert dorſte wagen;
Is hy nu naekt en bloot, ik en ontbloot my niet;
Het ſpreekwoord leerd ons wel *voorzicht ontwijkt verdriet*;
En wie voorzichtig is bevrijd zich van 't ontblooten.
Dianir. Hoe Vader! wild gy dan uw eygen kind verſtooten.
Florent. Niet u, maer uwen man, dien ik niet langer ken.
Dianir. Denkt gy dan niet dat ik zijn Echte Vrouwe ben?
Florent. Die kund gy blijven, en by ons alleenig leven.
Dianir. Ik hoor wel, zoo moſt ik mijn Theodoor begeven.
Florent. Och ja!
Dianir. O neen! ô neen! dat zal, noch 't kan niet zijn.
Is 't ongeval voor hem, zoo is het ook voor mijn;
Soud ik mijn Theodoor, in 't ongeluk, verlaten,
Soo moſt ik zelver God, en Gods geboden haten;
Meer ſtraf quam my dan toe, als my nu wel geſchied,
Verlaet ons het geluk, mijn Man verlaet ik niet.
Celeſtijn. Verlaet hem voor een tijd, en ſcheyd voor een'ge jaren,
Tot dat gelegentheyd hem weder doet vergaren,

't Geen hy verlooren heeft.

Dianir. Ey moeder! my verſchoon,
En gun, dat ik u hier uw dooling in betoon;
Hoe kan den Hemel zulk een menſch zijn zegen geven,
Die niet na Gods gebod zich voegen wil te leven?
'k Heb Theodoor getrouwt, en dit vereyſcht de Trouw,
Dat in de tijd van nood, een Echte Man zijn Vrouw,
Een Vrouw haer Echte Man, 't zy ongeval, 't zy plagen,
Die laſten, tot 'er dood, malkander helpen dragen;
Wenſcht gy mijn Theodoor in beter ſtaet te zien,
Zoo is het noodig dat gy ons de hand wild bien.

Emmer. Hoe Zuſter? Theodoor verſtaet hem gene zaken,
Waer mede dat hy kan weêrom tot ſtaet geraken;
Dus is het beſt, zoo gy van nood wild zijn bevrijt,
Dat gy van Theodoor u af-ſcheyd voor een tijd;
Zoo hem 't geluk weêr diend kund gy u by hem voegen.

Dianir. 'k Hoop ymmers, Zuſter, dat gy u zult vergenoegen,
Door reden, en Gods Wet; hy is mijn Echte Man,
Zoo dat ik, Suſter, dat met God niet doen en kan;
Heeft hem den Heer verzocht met ongeval, en plagen,
'k Ben ſchuldig Theodoor die laſt te helpen dragen;
Is 't dat ik wil met hem 't Geluk deelachtig zijn,
Waerom en zou 't verdriet niet hallef zijn voor mijn?
'k Heb hem voor God getrouwt, ik zal hem niet verlaten,
Al zoud my al wat leeft daer om op 't bitterſt haten;
'k Vrees God meer dan den menſch, wie God voor al bemind,
Is zeker, dat hy God in alle dingen vind;
Maer wie dat buyten God zijn hulpe wil verkiezen,
En zoeken 't by den menſch, zal God en menſch verliezen;
God is getrouw, zoo wy maer zijn getrouw aen God,
In het volbrengen van zijn Heylige gebod;
En zullen, ſchoon hoe ſwaer ons 't onluk mocht verdrieten,
Als ons den menſch verlaet, Gods trouwigheyd genieten;
Kan 't dan niet zijn dat ik mijn Ouders trooſt geniet,
Zoo hoop ik dat my God zal trooſten in 't verdriet.

Florent. Indien gy Dianier uw opzet niet wilt derven,
Zijt zeker, dat ik u zal al mijn goed onterven;
Dies laet u raden.

Celeſtijn. En wild na uw Ouders hooren.

Emmer. En doet gy 't, Suſter, niet, zoo is uw hoop verlooren.

Dianir. Ik ſteun op hoop in God, en vrees het ongeval,
En weet niet hoe ik my beſt hier in dragen zal;
Zal ik dan in verdriet, en ongelukkig klagen,
Verſlijten dus mijn jeugd, en ook mijn jonge dagen?

't Waer

't Waer beſt, als ik de zaek met reden overweeg,
Te blijven hier, tot Theodoor een middel kreeg,
Waer door wy eerelijk ons kunnen onderhouwen;
Genomen dit geſchied, zoo breek ik niet de trouwe;
't Waer beſt, als ik 't bedenk, wil ik het dan beſtaen?
Neen; waerom Dianier? het mach wel zijn gedaen;
Ik blijf van Theodoor, 't is beſt ik het zoo make.

Emmer. En zult hier door in uwe Ouders gunſt geraken; *Dianer.*

THEODOOR.

HOe gelukkig is de menſch,
Die zijn wenſch,
Niet en ſtelt op Aerdſche dingen;
Maer door 't Heylige gebod,
Van zijn God,
Werelds luſten kan bedwingen.

Aerdſche Worm, Schepzel Gods,
Waerom trots,
Opgeblazen, en Hoovaerdig?
Waer zoekt gy weeld, en luſt,
Zonder ruſt,
Groote Schatten, weynig waerdig?

VVaerom mind u zot begeer,
VVerelds eer?
Waer op moedig moed gedragen?
Hoe geacht, en hoe ge-eert,
Het verkeert,
Schielijk werd gy neér geſlagen.

Emmer uyt. Daer zien ik Emmerens, wat tijding of zy brengt?
Ik zie dat haer gelaet met droefheyd is gemengt;
Mijn Zuſter Emmerens, ik koom by u met vrezen,
Om hooren hoe het met mijn Dianier mach wezen.

Emmer. Fy Theodoor! dat gy dus ſchand-vlekt ons geſlacht,
Dies van mijn Ouders gy voor eerſt geen trooſt verwacht;
En ook heeft Dianier, mijn Zuſter, voor genomen,
Dat zy by Theodoor niet weder denkt te komen,
Voor en al eer dat hy een goede middel vind,
Waer meê hy rijkelijk zijn onderhouding wint;
Derhalven Theodoor zich vrylijk mach vertrekken.

Theod. Eer zal de aerde my een leger ſteê verſtrekken,
Om ſlapen voor haer deur, en ruſten op de ſtraet,
Eer Theodoor vertrekt, oft van zijn Vrouwe gaet;

Mach my zoo veele gunſt of vrundſchap niet geſchieden,
Dat ik haer ſpreken mach? veel minder zal ik vlieden,
Of ſcheyden van mijn Lief, en Echt getrouwde Vrouw;
Al waer het ook dat ik van armoed moeten zouw,
Uyt ſchrale water-beek mijn droge dorſt verzaden,
Gebruyken tot een ſpijs de kruyden en de bladen,
Die d' Hemel, door de Aerd, zoo mildelijke geeft,
Op dat zoo Theodoor van Godes gaven leeft;
O arme Theodoor! berooft van luk, en ſtaten,
Van menſchen, vrunden, ja mijn Echte Vrouw verlaten.
O Emmerens! hoe onbekent is u mijn ſmert;
O Emmerens! mach dit uw Vader van zijn hert?
O Emmerens! hoe kan uw Moeder dit gedogen?
Ach! heeft zy Tygerin dees wreedheyt uytgezogen?
Uw Moeder, Emmerens, toond uyt haer wreed gemoed,
Dat Dianira is in wreedheyd op-gevoed;
Is 't moog'lijk dat my zoud mijn Dianier zoo haten?
Wel aen, verlaet zy my ik zal haer niet verlaten;
Mach 't dan niet zijn dat ik mijn Vrouwe ſpreken mach,
Soo groet haer dan van my, en zegtze goeden dag;
Schoon dat zy van my ſcheyd, mijn Ziele blijft haer eygen,
Die zoo lang als ik leef, tot haer in liefd zal neygen;
Ik ga in eenzaemheyd beweenen mijn verdriet,
Verlaten van den menſch, maer van mijn God noch niet;
Ey! groet haer noch van my, die nu om haer moet dolen,
Zegt dat ik wenſch dat zy den Hemel blijft bevolen.

Binnen.

Emmer. Ik ga, en doe alzoo als gy van my begeert.

Theod. Nu zie ik wat het is wanneer 't Geluk verkeert;
Nu ik van vrunden zoud de meeſte vrundſchap zoeken,
Zijn 't vrunden die, eylaes! my voor den Duyvel vloeken;
Doch, of ik menſchen trooſt, en hulp van vrunden mis,
Wat hulp gebreekt my doch, zoo God mijn hulper is?
Of mijn benijder vloekt, en ſcheld op 't alderbooſte,
't Schaed niet wie my verdrukt, als God my maer wil trooſten;
Of my de haet en nijd vaſt treden met de voet,
Ten ſchaed niet zoo God wil dat ik het lijden moet;
Of my de achterklap met laſter zoekt te ſchaden,
Wat ſchaed het, zoo het God verzoet met zijn genaden?
Of wangunſt my verdrukt en niet dan bitter gund,
Ten ſchaed niet, goede God! mits gy 't vergelden kund;
Of ik nu ſchand en ſmaed, ſpijt, laſter, oneer lije,
Ten ſchaed niet, zoo my God in 't Hemels doet verblijen;
De meeſte nijd en ſpijt doet my mijn eygen bloed,
Wat ſchaed het, zoo gy 't, God, met 't Hemels weêr verzoet?

'k Ver-

'k Verzet het al in God, in God ſtaet mijn vertrouwen,
't Zy wat my overkomt aen God zal ik my houwen;
Mijn krankheyd maek zoo ſterk, Heer, dat ik machtig zy,
Te lijden met geduld al 't geen gy over my,
Laet komen, goede God, want door geduldig lijen,
Geniet de Ziel van God, een Goddelijk verblijen;
Hier om hoop ik door God met Goddelijke reên,
In alle tegenheyd te ſtellen my te vreên;
O Dianira! die de armoed zoekt t' ontwijken,
En uw trouwlooſheyd aen uw Theodoor doet blijken;
Gy gaet my af in nood, en waend dat gy ontvlied,
De droefheyd die u is door Theodoor geſchied;
Vlucht waer gy wild, gy kunt Gods ſtraffe niet ontvlieden,
Door wien u tot een ſtraf, een quader kan geſchieden;
Gy zijt mijn Echte Vrouw, en ſchuldig, na gemoed,
Zoo lang ik leef met my te dragen zuur, en zoet;
Maer ach! waer is 't gemoed? waer zijn geſworen Eeden,
Die wy in onze Trouw hier op malkander deden?
Dat d' een den ander niet zoud afgaen in de nood,
Maer in geluk, en druk, trouw blijven tot 'er dood;
Zoo lang de voorſpoed dient, werd Trouw en Eed gehouwen,
Maer als het onluk komt, vergeet men Eed, en Trouwe;
Vergeetze zoo gy wild, gy breekt de Trouw, ik niet,
Wie druk door zulks ontwijkt, vervalt in meer verdriet. *Binnen.*

GVSTAVIUS, DIANIRA.

Guſtav. Ach! Iufvrouw Dianier, uw droefheyd is mijn leet,
En ſmert my in mijn hert het geen den Hemel weet.
Dianir. Guſtavius, eylaes! ik proeve hoe de dingen
Des werelds zijn onvaſt, en vol veranderingen;
Nu weet ik dat hy dooit, zoo wie dat zich verlaet
Op tijdelijk geluk, op rijkdom, eer, oft ſtaet.
Dees dingen al te zaem kan ik niet anders noemen,
Als vreugde vol verdriet, oft cierelijke bloemen,
Die in de Zomer-tijd heel çierelijke ſtaen,
Maer vallen los ter Aerd, als haer de Winden ſlaen;
Hoe lukkig acht die menſch zich zelven wel te wezen,
Die, na de Wereld, is tot eer, en ſtaet gerezen,
En die 't al heeft na wenſch, het zy waer hy 't begeert,
Zoo dat hy als een God van yder word ge-eert;
Wat is 't eylaes! wat is 't? want daegelijks wy leeren,
Hoe groot dat yemand is, de voorſpoed kan verkeeren;
Daer leyd dien Aerdſchen menſch met al zijn werelds eer,
Daer leyd zijn groote macht, en al de luſt ter neêr;

Die

Die in de voorſpoed wierd van yder aengebeden;
Word van de minſte menſch in tegenſpoed vertreden;
Guſtavius! denk doch, waer is 'er meer verdriet,
Als dat een vroom gemoed dit ongeluk geſchied.

Guſtav. De wereld hedendaegs is niet gelijk voor dezen,
De menſchen niet gelijk zy plegen wel te wezen;
Dies in het kort gezeyd, geeft reên getuygenis,
Dat het geſchied, mits in de menſch geen liefde is.

Dianir. Ey! wild, Guſtavius, met reden zulks beſluyten.

Guſtav. Dewijl de deugde moet uyt rechte liefde ſpruyten,
En dat 'er by den menſch geen liefd gevonden werd
Zoo oordeelt yder na de luſten van zijn hert,
En niet na deugdens wet; want deugde volgt de reden,
De reed'lijkheyd verſchoond de menſchen die miſdeeden,
Indien de miſdaed niet door moedwil zy geſchied,
Want by de reed'lijkheyd en gold die miſdaed niet;
't Miſdoen is tweederley, en kan ook zijn bevonden,
Dat miſdoen ſchandig is, en ſchande zonder zonden.

Dianir. Guſtavius ſpreekt vreemt; hoe zal ik dit door-gronden,
Dat zond geen ſchand en is, en ſchande weêr geen zonde?

Guſtav. Wat dat de zond belangt, in tweederley beſtaet;
De eene zond geſchied uyt luſten tot het quaed,
En d'ander kan geſchiên onnoozel, zonder weten;
Zond die onwetend ſchied, en mach geen zonde heeten;
Hoe wel een deughzaem menſch onwetend zonde doet,
By het onwetend volk een zondaer wezen moet;
Aengaende nu de ſchand, s'is verr' van zond verſcheyden;
En ook is zomtijds ſchand en zonde wel van beyden;
Maer mits dat ſchande meê verdeelt word tweederley,
Zoo is ſchand ook geen zond, gelijk ik u dat zey;
Dan is de ſchand geen zond, als deugdelijke menſchen,
Door vallcheyd, oft quâ luſt, niet ſchandelijks en wenſchen,
Nochtans door ongeluk vervallen in een ſchand,
Die veele noemen zond, doch door haer miſverſtand.

Dianir. Zeer aerdig is 't gezeyd, dies kan ik dit uw zeggen,
Met geene tegenſtant, oft reden wederleggen;
't Is als gy zegt, en 't komt op dit voorſtel te pas,
Het menſchen leven is niet als het eertijds was;
Dat 's minder in de liefd gelijk wel eer voor dezen,
Ach! vond men meerder liefd, de ſchand zoud minder wezen;
Want zoo daer yemand in de ſchand onnoozel raekt,
De menſch word ſchandelijk, en eerloos uyt-gemaekt,
Van die, die hem meer haet als liefde wil betoonen,
De haet vergroot de ſchand, en liefd zal ſchand verſchoonen;

Hier

Hier komt dan wel te pas dat haer de ſchand verwekt,
Daer ſchand in tegendeel door liefde word bedekt;
In de voorleden eeuw de menſchen men niet vonde,
Soo liefdeloos als nu, vol haet, vol twiſt vol zonden,
Die ſchande brengen voort; haet en vervloekte nijd,
Die waren noyt zoo groot als nu in dezen tijd;
Maer liefde vond men meer, dies was de ſchande minder,
Mits noyt de haet, als nu, de Menſch deed zoo veel hinder.

Guſtav. 't Is zoo gelijk gy zegt, maer dit geſtelt ter zy;
Ach! Dianira ach! hoe zal 't doch gaen met my?
Guſtavius, eylaes! gevoelt zijn oude vonken,
Op nieuws ontſteken door uw lieffelijke lonken;
De oude liefd beweegt op nieuw my weêr tot min.

Dianir. Guſtavius ſtelt deze grillen uyt uw zin;
Denkt dat ik ben getrouwt.

Guſtav. Te meerder dat ik brande;

Dianir. Guſtavius! *Guſtav.* Mijn Lief!

Dianir. Guſtavius, 't is ſchande,
Dat gy my noemt uw Lief, Guſtavius, ey! ſwijgt.

Guſtav. Mijn oude Min, eylaes! weêr nieuwe luſten krijgt;
Ach! Dianira, ach! dat ik u eens verklaerde,
Hoe dat ik nu gelijk ben uyt-gedroogde Aerde,
Die door de hette gantſch verdroogt is, en verſtikt,
Maer door de vruchtbaerheyd van uwe Min verquikt.

Dianir. Guſtavius, ik bid u, wild den Hemel vreezen,
't Geen gy aen my verzoekt onmoog'lijk 't kan niet wezen,
'k Heb Theodoor getrouwt, hy is mijn Echte Man,
Soo dat ik u verzoek doch niet volbrengen kan;
't Is waer dat ik wel wenſch dat ik u had genomen.

Guſtav. Soo waerd gy, Jufvrouw, niet in dit verdriet gekomen;
En zoo gy van verdriet wilt wezen noch bevrijd,
Soo mind Guſtavius, uw Theodoor tot ſpijt;
Laet my, 't geen hy genoot, ach! Dianier, genieten,
Ik ſweer 't dat ik u zal verloſſen uyt verdrieten,
En droeve moey'lijkheên, waer in gy zijt geraekt,
Indien gy my bemind, en Theodoor verzaekt.

Dianir. Guſtavius, hoe zoud den Hemel dat gedogen?
Guſtavius, eylaes! hoe zoud ik zulks vermogen?
Te geven u het geen ik gaf aen Theodoor,
Aen wien dat ik mijn Trouw met diere eeden ſwoor;
Eylaes! waer Theodoor geſcheyden uyt dit leven,
Soo mocht ik u, na wenſch, mijn zelven overgeven.

Guſtav. Voldoet my Dianier, en blijft nochtans getrouwd,
Laet my genieten 't geen gy evenwel behoud.

Dianir. Wat's dat? *Guſtav.* Uw min.
Dianir. Mijn min? *Guſtav.* Uw minne aen mijn luſten;
Geeft my, 't geen Theodoor zijn luſt zoo dikmaels bluſten,
U Lichaem, Dianier.
Dianir. Guſtavius, wat nood,
Dat ik u zulks gaf, waer Theodoor maer dood.
Guſtav. Indien gy u met my ten Echte wild begeven,
Ik ſweer 't ik Theodoor zal brengen om het leven.
Dianir. Guſtavius, ô neen! zijn dood en wil ik niet,
Schoon ik om zijnent wil moet lijden dit verdriet;
En moet in eenzaemheyd om zijnent wille ſwerven,
Daer ik de lieve luſt van zoete Min moet derven;
Nochtans vermach ik niet van wegen mijn gemoed,
Dat gy mijn Theodoor in't minſte deel mildoet,
Dat ik mins luſt gebruyk, dat zijn naturens Wetten.
Guſtav. Die'k hoop my Dianira niet en zal beletten;
Ey! gund my het vermaek van uwe lieve Min,
Die'k zoo lang heb betracht, mijn hertens Afgodin;
Dianir. Gy wild dat niet behoord, doch, d'oude liefde trekt
My tot genegentheyd, die minne-luſt verwekt. *Binnen.*

VYFDE HANDELING.

THEODOOR lezende in een Boecksken.

Theod. O Zoete Poëzy! ô Rijmpjes die my raekt!
O Rijmpjes! die mijn hert in droefheyd noch vermaekt;
Gy zegt dat werelds luſt, en Rijkdom vergeleken
Werd by de Doornen, wiens ſcherpe prikkels ſteken,
En quetzen zoo het vleeſch; dat zoo de Rijkdom doet
De Ziel, als men haer niet gebruykt gelijk men moet;
De armoed noemt gy Rijk, haer droefheyd noemt gy vreugde;
Mits Rijkdom zonde baerd, en armoed ſtrekt tot deugde;
De tegenſpoed maakt rijk, gelijk dit Rijmpje leerd,
Mits tegenſpoed in vreugd, Rijkdom in druk verkeerd;
O lukkelooze menſch! lukzalig is uw leven,
Indien gy willig u tot d' armoed kund begeven;
En duldig't lijden lijd, het zy hoe dat gy leeft',
Rijk, arrem, droevig, bly, uw wil in Gode geeft;
Hoe lukkeloozer hier, hoe luk-rijker hier nader,
De Siele wezen zal in vreugd by God den Vader;
Die door de Sone Gods de menſchen heeft geleerd,
Dat men door lijen en verdriet ten Hemel keert;

En

En op dat dit volbrocht zoud worden in dit leven,
Zoo heeft God aen den menſch zijn Heyl'gen Geeſt gegeven,
Die's menſchen Ziele ſterkt, in lijen, en verdriet,
In druk, in tegenſpoed, 't zy wat den menſch geſchied;
Dat moet, en kan de menſch, door Gods Geeſt, leeren dragen:
Indien dat hy met God te leven, heeft behagen;
Indien den menſch betracht zijns Zielen zaligheyd,
Moet dragen met geduld, al wat hem God op leyd;
O God! 't heeft u belieft my dit verdriet te geven,
Dat ik door tegenſpoed nu moet in armoed leven;
Ik vinde nergens trooſt, een yder my verſmaed,
Mijn Vrouw, mijn Echte Vrouw, eylaes! my zelfs verlaet;
Van yder een veracht, van yder een verlaten,
Mijn naeſte vrunden zijn't die my op't bitterſt haten;
De noyt vernoegde Nijd heeft dag nocht nacht geen ruſt,
Om aen mijn armen menſch te boeten wreedheyds luſt;
'k Heb niemant op der aerd tot wien ik my mach keeren;
Maer roep alleen tot God, uw wil geſchied, ô Heere!
Ik blijſt mijn God getrouw, die niemant laet in nood;
En bid alleen, ô Heer! geeft my maer daeg'lijks brood,
Van herten ik vergeef, die my in nood beſwaren;
Vergeeft my, God, g'lijk ik vergeef mijn Schuldenaren;
Auguſt. Gewillig lijd ik dan, ſchand, laſter, ſmaed, oneer,
uyt. Vermits gy 't, onverdiend, geleden hebt, ô Heer!
Maer ik, die 't wel verdien, bid God, toond my genade,
En tot beſluyt, ô Heer! verloſt my van den quade;
Ik wenſch mijn Heer geluk. *Auguſt.* God loon 't u, Theodoor.

Theod. Ach! Vader mits ik u zoo garen ſpreken hoor,
'k Verzoek uw reed'lijkheyd gelieve te verſchoonen,
De ſtoutigheyd, die ik u waerdigheyd betoone.

Auguſt. 't Is, Theodoor, mijn plicht dat ik gedienſtig ben,
Al wie ik met mijn hulp ten dienſt verſtrekken ken,
Dies gy vrymoedig meugt verzoecken uw begeeren.

Theod. Zeer garen wenſten ik met u te redeneeren,
Van't geen de Ziele trooſt, of't geen de Ziel aengaet,
Wanneer den menſch vervalt in een bedroefde ſtaet;
Ik heb, mijn Heer, zomtijds, en dikwils leggen malen,
Op't geen met mijn verſtand ik niet kan achterhalen;
Hoe dat een deugdzaem menſch oprechtig van gemoed,
En levend in Gods vrees, zijn vlijt, en beſte doet,
Om eerelijk zich met zijn winſten te geneeren;
Doch, alles te vergeefs, gelijk de tijden leeren;
In't tegendeel men vind weêr menſchen quaed, en boos;
Vervreemt van God den Heer, en leven Goddeloos;

Nochtans het Aerdſch Geluk diend haer na wil, en wenſchen,
't Geluk, 't is vreemd, dat maekt haer eerelijke menſchen;
En zoo een deugdzaem menſch in tegenſpoed geraekt,
Men ziet dat tegenſpoed zijn deugd tot ſchande maekt;
Kan voorſpoed Godlooſheyd vereeren, en verſchoonen,
Waerom kan tegenſpoed, deugd geen verſchooning toonen?

Auguſt. Wanneer een Chriſten menſch zijn rechte plicht voldoet,
Weet gy wel, Theodoor, hoe hy dit nemen moet?
Stelt maer de geeſt te werk, niet't oordeel van de menſchen,
Die meer de Rijkdom, als haer Zaligheyd vaek wenſchen;
Die meer in't aerdſche goed vertrouwen als in God,
Meer volgen hun begeert, als Gods wet en gebod;
Dees zijn't die door quâ luſt zoo werden aengedreven,
Dat zy miſtrouwen hem die 't alles haer moet geven;
Dit's zonde, door de zond werd die menſch zoo verleyd,
Dat hy het goed in't quaed, het quaed in 't goed verdreyd;
Het menſchelijk vernuft dat is zoo veêr gekomen,
Dat het door zijn begrijp Gods reden ſchijnt te tomen;
Of ſchoon Gods dienaer ſpreekt, ſchriftuur en waerheyd leerd,
De menſch keert tot de menſch, dat is tot zijn begeert,
Vriendinne van de zond, Voedſtreſſe van de luſten,
Die't menſchen herte peyd, belovende veel ruſten,
Veel welluſt en vermaek, veel wereldlijke eer,
Zoo dat nu yeder een gelooft aen zijn begeer;
Maet wild gy na de Geeſt, die't werelds gaet te boven,
Maer ſlechtelijk alleen in't eeuwige gelooven;
Zoo zijt verwondert dat den Goddeloozen menſch,
Al wat op aerden is, hier heeft na zijnen wenſch,
Voor't geen zijn Ziele zal hier namaels moeten lijen,
Als de Godzalige hem zal met God verblijen.

Theod. Mijn Heer, zoo yemant ook geraekt in tegenſpoed,
Niet tegenſtaende hy zijn vlijt en beſte doet,
Op hoop zijn tegenſpoed in 't eynde te verwinnen,
Doch dat het hem miſlukt; zoo kan ik neit verzinnen,
Of men zijn tegenſpoed en droevig ongeval,
Het zy de menſch dan zelfs, oft God toe-ſchrijven zal?

Auguſt. Dat ſtaet zeer lichtelijk door reed'lijkheyd te leeren;
Indien men met verſtand zich tot die zaek wil keeren;
Zoo yemand in zijn hert de vromigheyd bemind,
En tot gerechtigheyd in alles is gezint,
Zoo hy moetwillens niet verzuymt heeft zijne zaken,
In 't onluk zijnde, deed zijn beſt daer uyt te raken,
En dat met hulp van God; mijns oordeels, heeft de menſch
Geen ſchuld, mits hy zijn beſt tot hulp deed van zijn wenſch;

Zoo

Zoo dat hem God den Heer door 't onluk wil bedroeven,
Op dat hy het geloof zoud van die menſch beproeven;
Maer zoo de menſche onrechtvaerdig yets betracht,
Oft dat hy zijne zake niet en neemt in acht,
En zoo moetwillens wil zijn handel laten varen,
Waer door dat hy vervalt in ſchade en beſwaren;
Die menſch heeft zelfs de ſchuld, en d' oorzaek zijns verdriet
Is hem door niemant als zijn eygen zelfs geſchied.

Theod. Nochtans, mijn Heer, zoud ik voor vaſtelijk vertrouwen,
Dat die in 't onluk raekt, voor ſchuldig is te houwen,
Vermits hy niet in tijds zijn ſchade heeft voorzien.

Auguſt. Daer de voorzicht gebreekt kan 't zelfde niet geſchiên.

Theod. Nochtans hy ſchuldig is, mits hy geen voorzicht pleegde,
En dat met achterdocht hy niet en overweegde,
Tot welken eynde dat zijn zake komen mocht.

Auguſt. Hoe Theodoor; gy ſpreekt hier in heel onbedocht;
God, Schepper van de menſch, die geeft de menſchen 't leven,
Al wat de menſch gebruykt word hem van God gegeven,
't Zy wijſheyd, 't zy verſtant, 't zy wetenſchap of kunſt,
Dees krijgt den menſch niet uyt zijn zelfs, maer door Gods gunſt;
Voorzichtigheyd die is een groote gaef des Heeren,
En kan door haer voorzicht het onluk vaek af-keeren,
Doch met zoo 't God niet wil; voorzichtigheyd niet baet;
Indien God wil 't Geluk de menſchen tegen gaet;
Want zoo voorzichtigheyd de wille Gods koſt keeren,
Zoo ging voorzichtigheyd boven de wil des Heeren;
En een voorzichtig menſch hoft door voorzichts geluk,
Zich zelver, na zijn wil, bevryen van zijn druk;
Heeft voorzicht zulke macht? 'k neem 't word alzoo genomen,
Soo zegt nu eens van wie voorzichtigheyd moet komen,
Van God oft van de menſch? komt voorzicht van de menſch,
Zoo is 't vergeefs dat ik van God mijn welvaert wenſch;
Maer komt in tegendeel voerzichtigheyd van Gode,
Soo is de vraeg, of noyt voorzichtig menſch in node,
In armoed, oft verdriet, oft ongeluk vervil?
Voorzichtigheyd wel baet, maer niet als God niet wil;
Had een voorzichtig menſch geluk en eer in handen,
Soo quam daer nimmermeer voorzichtig menſch in ſchanden;
In tegendeel men ziet, hoe menig menſch hier leeft,
In kleyne wetenſchap, die gantſch geen voorzicht heeft,

Nochtans zal hem't Geluk haer overvloed vergunnen,
Daer geen voorzichtigheyd zulks zal by brengen kunnnen;
Zoo dat verlies oft winſt van't tijdelijke goed,
Gelijk ik heb gezeyd, men God toeſchrijven moet;
Doch, na ons Chriſten plicht, geduldelijk ons dragen,
Om in de wille Gods te ſtellen ons behagen.

Theod. Ik zeg dat op der Aerd geen menſch nu hedenleefd,
Die eenigzins geloof aen deze dingen geeft;
De reed'lijkheyd is weg, de liefde en medogen,
Die hebben in den menſch nu langer geen vermogen;
Men ziet geen zaken in, men oordeelt uyt gewoont,
Geen miſdaed, ſchoon zy is onſchuldig, word verſchoont;
O liefde! eygen liefd die heeft u uytgedreven,
Soo dat men nu niet weet waer liefde is gebleven;
O liefde! waert gy noch gelijk gy waert wel eer,
De miſdaed ſmeet zoo licht de vromen niet ter neêr;
De liefde die zoud in de menſch wel meerder wezen,
Soo zich de menſch wat meer begaf om God te vreezen.

Auguſt. 't Is waer, de liefde is hier toe een goede raed,
Vermits dat liefde Godes vrees te boven gaet;
Want liefd moet in de menſch de Godes vreeze voeden;
God vreezen doen zoo wel de quade als de goede;
Wat baet het een quaed menſch, al vreeſt hy zijnen God?
God vreezen zonder liefd, dat is met hem geſpot;
De quade vreezen God, maer willen't quaed niet mijden,
De goede willen't quaed om Gods wil willig lijden;
De oorzak is de liefd die haer God vreezen doet,
Soo dat de liefde meer als Gods vrees wezen moet.

Theod. 't Is Vader zoo gy zegt, 't zijn naekte klare reden;
Ach! door gebrek van liefd word nu de deugd vertreden.

Auguſt. Ten ſchaed deugdzame niet dat hy vertreden werd,
Maer hem die haer vertreed, met een wraekgierig hert;
Hoe duldiger de menſch zich toonen kan in't lijden,
Hoe meerder dat de Ziel ten Hemel zal verblijden;
't Zy dat hy ſchand oft ſmaed, onſchuldig oft met ſchuld,
Moet lijden; dat hy't lijd geduldig met gedult;
Soo wie onſchuldig lijd zal God zoo zeer behagen,
Dat hy aenſchouwen zal het geen noyt oogen zagen;
Wie zoo zijn lijden lijd, wie zoo zijn droefheyd draegt,
Is zeker dat hy God door't lijden wel behaegt.

Theod. Ik hoop in God mijn kruis geduldelijk te dragen,
En moet u voor het laeſt mijn Heer noch een ding vragen;
Alzoo't my werd miſgunt te ſpreken met mijn Vrouw,
Die ik zoo garen noch wel een reys ſpreeken wou,

Verzoek

Verzoek ik of het u belieft, mijn Heer, in dezen,
Met uw vermogen my behulpelijk te wezen.

Auguſt. Waer in ik, Theodoor, u kan gedienſtig zijn,
Dat zal geſchien, dies ſpreekt wat gy begeert van mijn.

Theod. Maer dat ik met verlof uws heyligheyds, om reden,
Gelijk ik heb gezeydt, my in uw kap mocht kleden,
Om ſpreken Dianier in onbekend gewaed.

Auguſt. 't Sal, Theodoor, geſchien, dies met my binnen gaet. *Zimen.*

DIANIRA

Dianira, droeve Vrouw,
In wat rouw,
Hebt gy, laes! u zelf geſteken?
Dat gy Theodoor verliet,
In't verdriet,
Theodoor zijt afgeweken.

Vyt het ſcheyden, Lief, van u,
Vind ik nu
Recht verdiende ſtraf der Goden;
Op't vervolg ik niet en docht,
Maer volbrocht,
't Geen my doet de Ziele dooden.

Theodoor liet ik alleen,
In't geween,
Daer ik my van woud bevrijen;
Maer den Hemel, tot een ſtraf,
Daer voor gaf
My noch meerder ramp, en lijen.

Tot meer ſchade van mijn Ziel,
Ik verviel,
Door quâ neyging mijner zinnen;
Zoo dat ik mijn Echte bed
Heb beſmet,
Door een vuyle luſt van minnen.

'k Ga na Pater Auguſtijn,
Daer ik myn
Van myn zonde wil beklagen;
Daer ik met berouw, en boet,
Val te voet
God, die 'k daer door moet behagen.

THEO.

THEODOOR in de Kap van Auguſtijn.

Theod. Zeer wel komt Dianier haer Theodoor ontmoeten,
En zal haer Theodoor in plaets van Vader groeten;
Wel Dochter dus alleen?
Dianir. Alleenig, doch vol vrezen,
Moet ik, ach! Vader, een ellendig ſchepzel wezen;
Mijn hert en ziele beyd zijn, lacy! vol verdriet.
Theod. Wat is u Dianier bejegent, oft geſchied?
Dianir. Dat zal ik, Vader, u belijden, en uytſpreken;
Ach! oogen ſtort hier neêr uyt brakke water-beken,
Een bloedige Rivier; ſtort oogen! traen op traen,
Zucht zoo veel zuchten als gy zonden hebt gedaen;
Ach! hertje, ſmelt in rouw, tot boete van uw zonden;
Laet voor mijn ziel, ô God! genade zijn bevonden;
Dat ik mijn Theodoor mijn Echte man begaf,
Met meening, my een wijl van hem teſcheyden af,
Dat heeft my, leyder, nu noch ſwaerder ſtraf doen dragen,
Die ik, zoo lang ik leef, op 't droevigſt zal beklagen;
'k Beklaeg my dat ik gaf mijn Ouders, laes! gehoor,
Dat ik in nood verliet mijn Man, mijn Theodoor,
Alleen om dat hy was in arremoed gekomen;
Ach Hemel! hier voor hebt gy wraek op my genomen;
Ach! had ik Theodoor in nood niet afgegaen,
Zoo had ik deze zond, en ſchande niet gedaen;
Ach Vader! 't herte berſt, de Ziel wil my begeven.
Theod. Hoe kind, hoe dus bedroeft, wat is 'er doch bedreven?
Dianir. Ik heb mijn Theodoor verlaten in zijn nood,
Dien ik mijn trouwigheyd belooft had tot der dood.
Theod. Op wat manier hebt gy uw Echte Man verlaten,
Met meening dat gy hem uw leven lang woud haten?
Dianir. Neen Vader, maer dat ik ben van hem afgegaen,
Dat heb ik door bedwang mijns Ouders, laes! gedaen;
Die wilden dat ik my zoo lang van hem ſoud ſcheyden,
Tot hy weêr quam tot ſtaet.
Theod. En dan zoo zoud gy beyde,
Uw voegen weêr by een, was dat uw Ouders wil?
Dianir. Ia Vader.
Theod. Of het ondertuſſchen nu gevil,
Dat het Geluk haer gunſt uw Man niet woud verleenen,
Zoo hoor ik wel zoud gy met hem niet weer vereenen,
Dianir. Zoo is mijn Ouders zin.
Theod. Die zin houd ik voor quaed,
Uw Vader die gebruykt hier in verkeerden raed;

Dit's

Dit's recht een middel om de Echte-ſtaet te breken,
Gelijk ik daer van zal natuurlijk met u ſpreken;
Dewijl gy twee zijt een door wettelijke trouw,
't Geen God zelfs heeft voorzien dat zoo geſchieden zou;
Zoo hebt gy ook voor God een hoogen Eed geſwooren,
En hebt malkander tot behulp, uyt liefd, verkooren,
Dat d' een den ander niet zoud afgaen in de nood,
Ten ware dat gy word geſcheyden door de dood;
Maer dat ook zuur en zoet, het zy geluk, of plagen,
Gy die te zamen zoud malkander helpen dragen;
En nu u God den Heer heeft plagen op-geleyd,
Scheyd gy, en laet uw man alleen in ſwarigheyd,
Dit is een groote zond vol prijculeuze zaken,
Waer door gy God den Heer u kund tot vyand maken;
Geen lijden, geen ellend, geen armoed, nocht verdriet,
Vermogen, 't zy hoe't zy, de Echt te breken niet,
Nocht ook voor eenen tijd malkander af te ſcheyden;
Vermits dat is de weg tot grooter ſwarigheyden;
Want af-zijn breekt de liefd, als liefd gebroken werd,
Zoo raekt ook met der tijd't geliefde uyt het hert;
Wat volgt'er? ach! een hert geneygt tot meerder zonden.

Dianir. Het geen gy Vader zegt heb ik alzoo bevonden;
Had ik in laſt en nood mijn Echte plicht getoont,
Den Hemel had my licht met zegening beloont.
Ik heb gezondigt, ach! mijn God wild mijns ontfermen.

Theod. Door boete en berouw zal God hem uws erbermen;
Beklaeg aen God den Heer uw droeve zondens ſmert,
Offert zijn Godheyd op een neêr-geſlagen hert;
Hier door word God verzoent en toond ons zijn genaden,
Die geene zondaers wil verſtooten nocht verſmaden;
Zijn berremhertigheyd laet niemand in de nood,
Vermits hy zelver zeyd, 'k wil niet des zondaers dood,
Maer zijn bekeeringe, en dat hy daer door leve;
Dies ſchept een moed in God, en wild u weêr begeven
By uwen Echten Man, beleven uwen ſtaet,
In zuur oft zoet, hoe't God u overkomen laet.

Dianir. 't Is leyder! nu met my daer toe te verr'gekomen
Ach! 't is onmogelijk dat ik weêr aengenomen,
In liefde worden zoud by mijnen Theodoor,
Dies ik in droeve rouw en bitt're tranen ſmoor;
In nare eenzaemheyd wil ik my gaen begeven,
Met treuringen gequijn ten eynde van mijn leven;
Mocht ik mijn Theodoor, mijn Echtgetrouwde Man,
Tot affcheyd voor het laeſt noch eenmael ſpreken an;

Op dat ik hem beken mijn zonden, en miſdaden,
Verzoekende van hem vergiff'nis, en genaden;
Op dat, of my de dood te ſchielijk overviel,
Dat ik dan wezen mocht geruſter na de Ziel;
Niet waerd ben ik, eylaes! den Hemel aen te ſchouwen,
Ten aenzien dat ik ben de ſnoodſte aller Vrouwen;
Zonderſſe groot en groſ, ſtort uyt een tranen-vloed,
Tuygt deze dienaer Gods 't geheym van uw gemoed;
O Hemel! laet my de genade Gods verkrijgen;
O ſnoode zond! ik kan uw ſnoodheyd niet verſwijgen;
Ach Vader! ach! ik heb gebrooken Echt en Eed,
Maer God is het bekent, 't is my van herten leed;

Theod. Hoe zegt gy, Eed, en Echt?

Dianir. Die heb ik overtreden.

Theod. Zegt Dianira my de oorzack, en de reden,
Met wie, en op wat wijs uw Echt-breuk is geſchied.

Dianir. Guſtavius, eylaes! brocht my in dit verdriet.

Theod. Guſtavius?

Dianir. 't Was hy.

Theod. O Nikkerlijke zake!
Hoe koſt Guſtavius, eylaes! hier toe geraken?

Dianir. Alzoo hy my wel eer gevrijt had, en bemind,
En uyt der herten lief, g'lijk hy noch is gezint,
En ziende 't onluk had my van mijn Man geſcheyden,
Hy my door vleyery, in 's Duyvels ſtrikken leyde,
En bracht my tot zijn wil, en nikkerlijke luſt,
Die ik met mijne min ongodd'lijk heb gebluſt.

Theod. Is 't meer als eens geſchied?

Dianir. Neen Vader, deze zonde,
Heeft my mijn ziel gequetſt met doodelijke wonde;
Ik wenſch dat my de dood een zalig eynde geeft,
Mits Dianira is onwaerdig dat zy leeft;
Want ik ter wereld kan van God niet beter erven,
Als door oprecht berouw, zalig in God te ſterven.

Theod. 'k Bedroef my Dianier, en boven al mijn ſmert,
Valt dit de grootſte pijn, en quelling in mijn hert;
O menſch! ô broſſe menſch! die uw genegentheden
Te loſſen breydel geeft, in plaetze van gebeden;
Wanneer een quaê gedacht genegentheyd beſtrijd,
Men zonder tegenſtand in 't hert die booſheyd lijd;
O booſheyd, quade luſt! ongoddelijke zaken!
Die eer uw bitterheyd den menſche niet doet ſmaken,
Voor dat gy met de daed uw werken hebt volbracht;
O Dianira! 'k had noyt zulks van u gedacht;

Bid

Bid Gode om genaed, eyndigt in God uw leven,
En bid hem dat hy u, uw zonden wil vergeven;
Zijt zeker Dianier, zijt zeker en gewis,
Dat Theodoor nu haeſt ten eynden't leven is;
Ik voel, oy me! ik voel, dat ik in flaeut gerake;
O dood! ik voel, ô dood! dat my uw ſchichten naken;
'k Bid om genâ, ô Heer! genade en geen recht,
Toond bermhertigheyd uw dienaer, en uw knecht.

Dianir. Mijn Heer, hoe is't?

Theod. De dood komt die ik niet en vreeze;
Ach! Dianier, ik ben niet die ik ſchijn te wezen.

Dianir. 'k Hoop immers Heer, dat gy zijt Pater Auguſtijn?

Theod. Neen, ik ben Theodoor, en Pater in de ſchijn.

Dianir. Hoe Theodoor, ô God! ô Hemel! kan't geſchieden?
Waer zal ik nu van ſchaemt, en van benautheyd vlieden?
Ach! ſterkt my goede God, geeft my de moed, en macht,
Te doen aen Theodoor't geen ik hem waerdig acht.
Ootmoedelijk ik my ter aerde neder buyge,
En u mijn Theodoor mijn rouwig hert getuyge;
Mijn Lief, mijn Theodoor, mijn Echt getrouwde Man;
Mijn miſdaad ik aen u doch niet af bidden kan;
Doch evenwel moet ik u ziende noch in't leven,
Verzoeken uw genaed; wild gy't my wel vergeven?
Dat ik u bed, mijn eer, zoo godloos heb geſchend,
Waer door mijn leven zal in knaging zijn ge-end.

Theod. 'k Vergeef't u metter hert, wie wil een Chriſten heeten,
Die anders zond niet wil vergeven, nocht vergeten;
Bid Gode om genaed, dien God aenbid en vreeſt,
Van wien gy uw genaed behoeft het aldermeeſt.

Dianir. O ſpiegel aller deugd! door wiens Godvruchtig leven,
Dat ik alleen tot Godes kennis word gedreven;
Zoo dat'er niet en is ter wereld, waer na ik;
Als tot genade Gods mijn zondig leven ſchik,

Theod. En ik my tot der dood.

Dianir. Ik my tot bitt're tranen.

Theod. En ik om Dianier uyt liefde te vermanen,
Dat zy voor't laetſt van my dit tot een leſſe leerd,
Als dat zy boven al haer Ziel tot Gode keerd;
Niet ziende na der aerd op tijdelijke vreugden,
Maer na den Hemel met het ooge aller deugden;
Niet zoekend by de menſch getrooſt te zijn in druk,
Niet zoekend menſchen hulp in tijd van ongeluk;
Niet wenſchend lichaems luſt in tijdelijken goede;
Niet zoekende uw vreugd in rijkdoms overvloede;

Dit alles is bedrog, dies in het ongeval
Keert u tot God alleen die u haelt helpen zal;
In God en is geen end, maer leven zonder ſterven,
En alle aerdſche vreugd die moet men namaels derven.
Al wat de menſch bezit, van rijkdom, ſchat, en goed,
Den menſch hier, door de dood, doch alles laten moet;
Die 't meeſt van dees bezat, en niet na zijn behooren
Gebruykte, gaet zijn ziel hier door, eylaes! verlooren;
Oy me! hoe bang word my, wat voel ik voor een ſmert?
Het ſchijnd dat my de dood komt vallen op mijn hert,
De dood wil my de ziel van 't lichaem af doen ſcheyen.

Dianir. God, hoop ik, dat uw ziel ten Hemel zal geleyen,
En gunnen my dat ik met u zal gaen ter dood.

Theod. Nu voel ik, Dianier, my in de grootſte nood
Van ſterven, waer in ik met God my vind te vrede.

Dianir. Ach! ſterft gy Theodoor, van droefheyd ſterf ik mede;
Vergeeft my alles doch wat ik u heb miſdaen.

Theod. 'k Vergeef; nu laet, ô Heer! uw knecht in vrede gaen.
Vaer wel mijn Dianier, nu ik van hier moet ſcheyden,
Hoop ik u weêr te zien in 's Hemels eeuwigheyden;
Mijn lichaem laet ik u, nu ik het leven derf,
Dit is het laetſt, oy me! oy me! eylaes! ik ſterf. *Hy blijft dood.*

Dianir. O dood! ô nijd'ge dood! ô dood die ik beklage!
Dat gy my Theodoor zoo ſchielijk hebt ontdragen;
O dood! uw macht, ô dood! geeft my getuygenis,
Hoe dat de menſch gelijk een bloem des aerdrijks is;
O dood! ô bitt're dood! een ſchrik voor alle zonden;
O dood! door wie de menſch van 't leven word ontbonden;
Wat is 't dat men in zond van vuyle luſten wroet;
Wat is 't dat men de luſt in ſnoode min voldoet;
Wat is 't, eylaes! wat is 't, in alle weeld te leven,
En aen begeerlijkheyd den loſſen toom te geven;
Wat is 't, eylaes! wat is 't, als ons de dood genaekt,
Een bitterlijk fenijn dat dan de ziele raekt;
Gelukkig die zijn luſt, door 't derven heeft verdorven,
Hoe armer hier geleeft, hoe rijker weêr geſtorven.

GUSTAVIUS.

Guſtav. Hoe Dianier! was 's dit?

Dianir. Een ſpiegel waer men ziet,
Hoe alle werelds vreugd verandert in verdriet.

Guſtav. Is Pater Auguſtijn de wereld overleden?

Dianir. Om dat ik heb mijn Echt, en eere overtreden,

Heeft

Heeft Theodoor, eylaes! dees goede Man vermoord,
Zoo dat rechtvaerdig hem een weêr-wraek toe-behoord;
Ik zelver wil den Fiel met deze hand vernielen,
En zenden zijne geeſt by d' onder-aerdſche Zielen;
Ik ſtel mijn wraek in 't werk.

Guſtav. Neen Dianier, bedaert.

Dianir. Ik zeg Guſtavius! dat gy my geeft uw Swaert.

Guſtav. Wat wild gy, Dianier, met mijn geweer uytrechten?

Dianir. Maer uyt een wraek-luſt met mijn Theodoor gaen vechten.

Guſtav. Beveelt die wraek aen my, 't geen u doch niet en paſt,
Want hier is, Dianier, voor u te veel aen vaſt;
Wat wild gy zijn Beulin, uw eygen Man vermoorden?
't Zoud meerder wreedheyd zijn als men zijn levenhoorden.

Dianir. Ik ſweer, Guſtavius, zoogy 't my niet en doet,
Dat ik het eyſchen zal met wrake van uw bloed.

Guſtav. 't Schijnt Dianira raeſt, en is als zonder zinnen.

Dianir. 't Schijnt dat Guſtavius my haet in plaets van minnen.

Guſtav. Seg Dianier, waer in ik u zulks blijken doe?

Dianir. Gy weygert my mijn wenſch.

Guſtav. Schrijft dat mijn Liefde toe.

Dianir. Uw liefd, Guſtavius? hoe kund gy liefde dragen,
Mits gy niet doen en wild het geen my zoud behagen?
Maer nu gy hebt uw luſt, en min aen my geboet,
Nu zoekt gy Dianier te ſchoppen met de voet;
Ik draeg u and're liefd, gelijk ik zal betuygen,
Nu wil ik my voor Guſtavius neder buygen;
Ontblooten mijne borſt, uyt liefd die ik u draeg,
Om ſterven van uw hand, zoo 'k u daer meê behaeg;
Uw Dianira knielt met yverig verlangen,
Om van uw hand de dood, uyt liefde, te ontfangen;
Uw Dianira knielt, en offert haer ter dood,
Kom aen Guſtavius, en ziet nu eens, hoe groot
Mijn liefde t' uwaerts is; ik offer u mijn leven,
Guſtavius, ey kom! wild my de dood-ſteek geven;
Guſtavius, ey kom! mijn bede doch voldoet,
Hoe ſtaet gy dus bedrukt, verſlagen in 't gemoet,
Wat ſchrikt gy? hallef dood ſtaen u de leên en trillen.

Guſtav. Den Hemel gun my dat ik zulks doch noyt mach willen.

Dianir. Hoe trouw ik uw bemin ik hier door blijken doe,
Suft niet Guſtavius, maer ſtoot vrymoedig toe;
Ey! kom, beproeft mijn liefd, laet my uyt liefde ſterven.
Guſtavius, kan ik dan zoo veel niet verwerven,
Dat gy de proeve van mijn liefde t' uwaerts neemt?

Guſtav. Uw doent, ach Dianier! dunkt my te wonder vreemt;

Gy wild dat ik u zal getrouwe liefde toonen;
Gy wild dat ik uw trouw met trouwheyd zal beloonen;
Gy wild dat ik uw ziel van 't lievend lichaem ſchey;
Gy wild dat ik mijn ziel met u ter hellen ley.
Hoe zoud dit trouwheyd zijn? het waer een meerder teeken,
Van groote bitterheyd; geen liefd, maer liefde breeken;
Wanneer ik dit beſtond bewees ik metter daed;
Dat ik geen liefde droeg, maer een vervloekte haet;
Hoe zoud ik, die ik min, en lief heb uytter herten,
Het leven nemen, met zoo gruwelijke ſmerten?
My pijnigen 't gemoed, ô neen! 't kan niet beſtaen,
'k Had liever dat my zelfs de dood wierd aengedaen;
Kan ik u, Dianier, mijn trouwheyds proeve geven,
Dat gy met uwe hand my hellept uyt dit leven?
Ik offer my heel graeg, en willig in uw macht,
Op dat mijn trouwheyds proef werd met mijn dood volbracht;
Ontfangt mijn Swaerd, zie daer, ik zal aen u doen blijken,
Dat mijn getrouwigheyd voor d' uwe niet zal wijken;
Is dat getrouwheyds proef? zie daer dan Dianier,
Proeft Guſtavius trouw, ik geef u mijn Rapier,
En kniele voor u neêr; ey! kom wild my door-ſtooten;
De plaets daer 't herte leyd, die zal ik u ontblooten
Dat is mijn linker borſt, in deze leeger-ſteê,
Daer leyd, ô Dianier! mijn hertjen al gereê;
Daer leyd het en verwacht met trouwelijk verlangen,
Om van uw lieve hand een zoete dood t' ontfangen,
Suft niet, maer neemt een moed.

Dianir. O woorden zonder meenen!

Guſtav. Zoo ik het niet en meen, de Goden my verleenen,
Dat ik met Pluto dael na d' onder aerdſche poel,
En dat ik daer tot ſtraf zijn plagen eeuwig voel.

Dianir. Lang aen dan, ik zal uw getrouwigheyd eens leeren.

Guſtav. Wat zoud ik liever van mijn Dianier begeeren?

Dianir. O boofwicht! ſnooden ſchelm, dien ik niet min maer haet,
Hier leyd mijn Theodoor, geſtorven door het quaed
En Goddelooze werk van u, met my, bedreven,
Ach! mijn boelagie bracht mijn Theodoor om 't leven;
Fy u! dat gy my hebt tot deze daed gebracht;
Fy my! dat ik u heb gegeven zulke macht.
In plaatze van mijn min zult gy de dood be-erven,
En met uw eygen ſwaerd van deze handen ſterven.

Guſtav. Hoe Dianier! wat 's dit, 't geen gy aen my betoond?
Heb ik u yets miſdaen? ik bid u my verſchoont.

Uw bidden

Dianir. Uw bidden is vergeefs, ô moorder van mijn Echte;
Nu zal ik na mijn wenſch, uw booſheyd zelver rechten;
Nu zult gy gaen ter dood, mijn wraek moet zijn voldaen,
En na uw dood zal ik die zelfde gang ook gaen;
Echt-ſchender, daer gy zijt, uw leven is ten ende,
Ik neem u 't leven mits dat gy mijn eere ſchende.
Hou daer is loon na werk. *Zy doorſteekt hem.*

Guſtav. O wraek! ô wreede wraek!
Waer mede gy beloont die goddelooze zaek;
O zond! wat is uw loon?

Dianir. De dood, die zond niet vreezen.

Guſtav. Genâ! genâ! ô Goôn! wild my genadig wezen;
Ik ſterf, oy me! ik ſterf, tot ſtraffe van mijn zond;
Ik ſterf, oy me! ik ſterf, aen deze ſware wond.

Dianir. Nu Dianira, nu bereyd u ook ter dood,
En met dit zelfde Swaerd u zelfs het hert af-ſtoot;
Ach! Theodoor, dat ik in nood u heb begeven,
En met dees Fielt, eylaes! ook overſpel bedreven,
Dat roud my, zoo dat ik mijn zelver wreken wil,
Dat ik zoo goddeloos in deze zonde vil;
Wat is mijn leven nu? mijn leven is een ſterven,
Een leven ach! het welk moet alle vreugde derven;
O zonde! die u toond een Slaef van uwe luſt;
O zonde! wat 's uw loon, wanneer gy zijt gebluſt?
O zondeldie den menſch zoo ſchoon u toond voor d'oogen,
O zonde! door uw luſt, hebt gy mijn Ziel bedrogen;
O zonde! wat is zond? een Nikkerlijk bedrijf,
Die eeuwig ons vernielt zoo na de ziel, als 't lijf;
O zonde! wat is zond? een vreugdeloos vermaken;
O zonde! wat is zond? een zoetheyd zonder ſmaken,
Een ſchaduw van wat zoets, een niet die yet wat ſchijnt,
Een ſchim, een ydel rook die met de wind verdwijnt;
O zonde! wat is zond? een goddeloos behagen;
O zonde! wat is zond? een Hel vol wreede plagen;
O zonde! wat is zond? een Iufvrouw ſchoon gekleed,
Die uyterlijk wat lijkt, draegt binnen niet een beet;
O zonde! wat is zond? de zonden aen te hangen,
Dat is een ſtrik waer in de ziele word gevangen;
Een lok-aes aen de luſt, een zoete ſlaverny,
Een welluſt vol verdriet, een wreede toovery;
'k Wil wrake van mijn zond, ik zelver wil mijn wreeken,
En zelver my het hert met dit Rapier af ſteeken;
U volg ik in de dood mijn Lief, mijn Theodoor!
Om dat ik u verliet, na dat ik u verkoor;

Gy die my tot uw hulp, en vreugde had verkooren,
Hebt nu uw leven om mijn zonden, laes! verlooren;
Mijn leven ik verlies, om dat ik zulks bedreef,
En my niet waerdig ken dat ik op Aerde leef;
Dit's teeken mijns berouws, vergelding van mijn zonden,
Dit is mijn laetſte uur, dit zijn mijn laetſte ſtonden,
Dat Dianira hier op dit bedroefde dal,
In't lichaem hare ziel, eylaes! behouden zal;
Ik kus uw doode mond, mijn Theodoor, ik ſterve,
Om dat ik u, mijn Lief, mijn Theodoor, moet derven;
Vaer wel met deze kus, vaer wel mijn lieve man;
O menſchen! denkt aen my wat zonde werken kan;
D'een zonde d'ander volgt, de zond brengt my om't leven,
Mits Dianier haer wil de laetſte Dood-ſteek geven.
O aengename dood! u vrees ik, leyder, niet,
Mits dien gy zijt het eind van alle mijn verdriet.

Zy doorſteekt haer.

ROSIL-

ROSILION
EN
ROSANIERE.
Bly-Eyndend-Spel.

INHOUD.

POlicander, *Koning van Boyens en Ambarres, word beoorloogt van de Koninginne van Pictes, en Santons, genaemt* Argire; *dewelcke* Celiodante, *als Veld-overſte, met een machtig Leger in 's Konings land doet vallen;* Policander *ten uyterſten benauwt, en zijn laetſte toevlucht genomen hebbende in de Stadt Avarik, en aldaer ſterk beſloten, en omlegert, ziende geen andere uyt-komſt als zijn verderf, verzoekt, hoe wel met wanhoop, door beleyd van zijn Dochter* Roſaniere, *byſtand en hulp van den Ridder* Roſiljon; *de welcke ter liefde van de Princes, en Koning, als daer toe verbonden door genote deugde, een machtig Leger van verſtroyden Adel, en Krijgſlieden by een vergadert; valt in 's Vyands Leger; ſlaet door, en ontzet de Stad; neemt* Celiodant *gevangen; en ſtelt den Koning Wederom in 't Rijk.*

Hy, tot belooning van zijn getrouwe dienſt, eyſcht des Konings Dochter Roſanier *ten Echt, 't welk hem den Koning toeſtaet.*

Celiodante, *als gevangen, vyand des Konings, vind zich in liefde van de Princeſſe* Roſaniere *zoozeer ontſteken, dat hy zich genootzaekt voeld om by den Koning op het huw'lijk aen te houden; den Koning vreezende de macht van* Celiodante, *inziende zijnen ſtaet, en Koninglijcke afkomſt, vind nut met toeſtemminge van alle zijn Raed,* Roſaniere *te trouwen aen* Celiadonte, *niet tegenſtaende zijn beloften eerſt aen Roſiljon gegeven.*

Roſaniere, *die haer liefde had gezet op* Roſiljon, *dit verſtaende, neemt voor, haer Vader te verbidden, edoch, valt vergeefs, en vruchteloos, derhalven doet aen* Roſiljon *beloftenis van getrouwigheyd ter dood toe.*

Den Koning Policander, *om een eeuwigen vrede te beſluyten met de Koninginne* Argire, *tot groot voordeel van zijn Rijk, wil* Roſaniere, *tegens dank, aen* Celiodant *doen trouwen, en haer met d'wang de liefde tot* Roſiljon *doen af-ſtaen; welcke gerucht en ter ooren gekomen zijnde van* Verance, *doen den zelven ten hoof verſchijnen, den Koning voor oogen ſtellende zekere teekenen, waer door zijn Majeſteyt word bekent gemaekt, dat* Celiodant *is des Konings Zoon, de welcke hy in onecht by de Koninginne* Argire *geteelt heeft, waer van* Verance *zoodanige waerachtige verklaringe doet, dat den Koning, hoe wel verwondert, de waerheyd voor oogen ziet, en zich genootzaekt vind, alzoo* Celiodant *zijn Zoon, en* Roſanier *zijn Dochter is, van dat how'lijk af te ſtaen; onder tuſſchen komt de Coningin* Argire *in 't Hoff van* Policander; *vind aldaer* Verance, *de welcke aen den Koning* Policander, *als ook aen de Coninginne* Argire, *waerachtige ken-teekenen voorſtelt, dat den Ridder* Roſiljon *is de Echte Zoon van de Koningin* Argire; *waer uyt ontſtaende groote blijdſchap, vereenigt den Coning* Policander, *zijnde Wedu'wenaer, met de Koninglijke Wedume* Argire, *in vredelijk beſluyt, en neemt haer aen voor zijn wettige gemaelinne; trouwt* Roſaniere *met* Roſiljon, *en* Celiodante *met* Cephiſe; *zijnde een voor-dochter van des Conings* Policanders *overleden huyſvrouw de Koninginne, en eyndigt alzoo dit Toon eel Spel.*

Namen der Uyt-beelders.

CELIODANT, onbekenden Zoon van Policander.
SCHILD-WACHT.
POLICANDER, Koning van Boyens, en Ambarres.
ROSANIERE, Konings Dochter.
ERGUNTVS.
ARIONTHE.
ROSILION, onbekende Prins van Pictes, en antons.
CEPHISE, voor-dochter van Policanders overleden Koninginne.
BELLINDE, Staet Juffer van Roſaniere.
ORONTE, Hof Meeſter van Celiodante.
RAEDS-HEER, van den Koning.
VERANCE, een Land-man.
HOVELING.
ARGIRE, Koningin van Pictes, en Santons.

EERSTE HANDELING.

CELIODANT met een deel gewapende Zoldaten.

Celiod. 't Geluk des Oorlogs hangt [illegible] ten;
Zoo wie in d'Oorlog wil de zegening betrachten,
Die moet niet op zijn macht, maer op de rede ſtaen,
En meerder met beleyd, als met verwaendheyd gaen.
Na dat men krijgs-raed hield, om op des Vyands wallen
Een proef te nemen, en met ſtormen aen te vallen,
Beſtemde men, zoo lang te wachten, tot de nacht
Haer loop wat verder, als ten halven, had gebracht;
O groote Goden! laet de gunſt van uw genaden,
Verſterken dit mijn volk, en zegend gy de daden,
In d'aenſlag, die by ons op heden is beleyd;
Uw hulp zy onze kracht, ons wit, voorzichtigheyd.
Mijn helden! zoo gy zoekt van beyden een te erven,
Dat's eer bevechten, oft in't veld met eer te ſterven,
Zoo zult gy, onder my, gelijk mijn kind'ren gaen,
Gemoedigt, dezen nacht met onzen vyand ſlaen;
Waer toe den Hemel ſchijnt te zijn op onzer zijde,
De Sterren, en de Maen, al oft zy willen mijde,
Den Vyand dienſt te doen, verdonk'ren vaſt hun licht,
En blinden zoo, ey zie! den Vyand het gezicht;
Nu is de rechte uur tot ons Geluk geboren,
Zoo yder zich wel quijt, is's Vyands Stadt verloren;
Men vind die op het ſwakſt hier aen de Zuyder hoek,
Dies is het raedzaemſt dat men daer eerſt proef verzoek;
Elk grijp nu moed en hert, om moedig aen te vallen.

CELIODANT doet een aenval op de Stad, Trommel en Trompetten werden geroert, de Schildwacht van de Stad, Volk vernemende, roept.

Schild. Den Vyand zoekt met liſt te raken op de Wallen,
Allarm, op, op, op, op, op mannen, op, val aen.

ARIONTHE met eenige Soldaten uyt vallende, drijft CELIODANT terug, en werd in het vervolgen doodelijk gewond.

Ariont. De zegen is by ons, maer komt my dier te ſtaen;
't Bloed ſtremt my, 't herte ſlaeut, de Ziel is aen't vertrekken;
Ach! Helden, laet mijn dood u voor een bake ſtrekken,
Om met uw bloed en moed te ſtrijden voor die geen,
Die zelver goed en bloed opzet voor het gemeen;

Toond uwen Koning trouw, u zal getrouwheyd blijken;
Ik bid u, voor mijn dood, en wild doch niet afwijken
Mijn Vader; na wiens kroon Argire lagen leyd,
En aengezien't Geluk op loſſe ſpillen dreyd,
Is zelfs den Koning, laes! het noodelot verſchooren,
Doch't werd, door trouwigheyd, in luk vaek weêr herbooren;
Dies bid ik u noch eens, gy Helden! die hier ſtaet,
Dat gy getrouwigheyd ter dood toe blijken laet;
Mijn dood zy u een les, om trouwigheyd te leeren,
Hy eerd geen Goden, die den Koning niet wil eeren.
De flaeute breekt mijn ſpraek, de dood toond haer geweld,
De dood verheerlijkt hem, die ſterven mach in't veld.

KONING. ROSANIERE. ERGVNTVS.

Koning. Hoe ſtaet het, krijgſliên? is ons d'overhand gebleven?
Ergunt. 't Geluk is op ons zijd, waer Arionth in't leven.
Roſani. Is Arionthe dood? *Koning.* Ach! liet mijn Zoon de Ziel?
Ergunt. Mits hy te moedig, laes! op zijnen Vyand viel. (nomen?
Roſani. Mijn Broeder dood? *Kon.* Mijn ſteun en trooſt my dus ont-
Wat ramp, wat ongeval mach ons noch overkomen!
Roſani. Wat leet, wat ongeval hangt ons noch boven 't hooft!
O Koninglijke Bloem! nu dat uw luyſter dooft,
Nu dat uw bleeke mond de dood voerd na uw lippen,
En dreef, door's Vyands ſtael, de Ziel door roode tippen
't Gemoedigt lichaem uyt, zoo dat dit bleek gedaent
Met Peerlen werd beſtrooyt van mijn bedroeft getraent;
O moed! vol's Konings bloed, uw Vyanden gebleken;
O doode mond! kon't zijn dat gy noch eens mocht ſpreken;
O mannelijken arm! ontbloot van't blanke ſtael,
Omhels, omhels my noch eens voor de laetſte mael;
Gy, die om Vader, en om Zuſter te bevrijden,
Ontijdig, voor uw tijd den dood hebt moeten lijden,
Beweegt mijn droeve Ziel tot eyndelooze rouw,
Draegt gy ons gunſt, ô Goôn! ô Goôn! zoo toon het nouw.
Koning. Helaes! nu is het tijd van weenen, en van klagen.
Roſani. Mits ons het noodlot drukt in droeve nederlagen.
Koning. Al wat het onluk heeft dat word ons opgelaên.
Roſani. Het is der Goden wil. *Koning.* Wie kan die tegen ſtaen?
De rampſpoed die ons treft heeft geen gelijk op aerde.
Roſani. En drukt, helaes! te zeer uw Koninglijke waerde.
Koning. De Kroon ſtaet in gevaer, ons leven zelfs in nood.
Roſani. Wy in benautheyd, en mijn Broeder, laes! gedood.
Koning. Men hoort niet in de Stad dan zuchten en dan karmen.
Roſani. Och! of den Hemel eens woud over ons erbarmen!

Koning. Och! of den Hemel ons een uytkomſt gaf in't end.
Roſani. Zoo niet, men roofd uw ziel, mijn kuyſcheyd word geſchend;
Ach Hemel! ach! verhoor ons klagen, en ons zuchten,
En doet ons vyand van ons Stad, ô Goden! vluchten;
Den vyand die ons volgt in doodelijken haet,
Vermits uw Majeſteyt Argires liefd verſmaed;
Haer liefde zoekt uw gunſt tot Echtelijk vereenen,
Waer uyt den oorſpronk is ontſtaen van dit ons weenen;
En zijn hier in de Stad omlegert en bezet,
Daer wraek-luſt nu het ſwaerd op ons verderven wet.
Koning. Wat uyt-komſt, ach, helaes! in dit ons droevig lijden?
Roſani. Indien ik met getraen den vyand koſt beſtrijden,
Ik trad Celiodant al ſchreyend te gemoed,
Beſtormde zijne ziel met Maegdens trane vloed.
Koning. Met tranen, met geſchrey is hier niet uyt te rechten.
Roſani. Veel minder is 'er kans den vyand te bevechten.
Koning. Wat raed dan? *Roſan.* Ach! wat raed? mijn raden is te niet.
Koning. Vermits wy al te diep vervallen in't verdriet.
Roſani. Wat raed, eylaes! wat raed? wat raed?'t is beſt vertrouwen,
En in de nood de hoop op's Hemels gunſt behouwen,
Grijp moed, mijn Vader, ey! bedroeft u niet te zeer.
Zoo gy beſwijkt, zijg ik los onder't noodlot neêr;
De moed in tegenheyd ſtut neêrlaeg door vertrouwen.
Koning. Dies is het beſt de moed in't onluk te behouwen;
Het herte, aen de Goôn te ſtieren in den nood.
Roſani. Zoo vind men trooſt, en vreugd al waer't ſchoon in de dood.
Koning. 'tIs waer, wat ongeval den menſche mach ontmoeten,
Dat kan geduldigheyd door's Hemels gunſt verzoeten,
Dies men met Offer dan der Goden wraek verzoen.
Roſani. Op hoop van dat Geluk laet ons hun Offer doen,
Met tranen en gezucht. *Koning.* Met ſchreyen, en gebeden.
Roſani. Met innerlijk berouw, en onbeſmette leden,
Op dat de zonde door de offerande keer.
Koning. Den Hemel's vyandts macht van onze wallen weêr. *Binnen.*

ROSANIERE.

Roſani. Nu als van hoop berooft, ſchijnt hoop my noch te peyen;
Wat hoop, eylaes! wat hoop zal onze droefheyd ſcheyen?
'tOnzeker geeft wat moeds, maer ach! wel overdacht,
Vind ik mijn voorſtel noch onvruchtbaer, zonder kracht;
'k Heb met weemoedigheyd deesletteren geſchreven,
Die ik zal onderſtaen aen Roſiljon te geven,
Door een vertrouwde bood, en af-gerechten man,
Die my in dit geval zal dienen, zoo hy kan,

Behen-

Behendiglijk met liſt door 's vyands leger raken,
Om Roſiljon mijn nood en leed bekent te maken,
Hem aen te dienen ons ellend, en ſware pijn,
Verzoekende dat hy wil onze hulper zijn;
O ſprakeloos verzoek! als gy hem zult verſchijnen,
Soo druk hem droevig in het lijden, en de pijnen
Die mijn verkropte borſt benaeuwen totter dood,
Op dat hy willig ons wil helpen uyt de nood.
En 't uyterſte gevaer, waer in wy zijn gekomen;
Ach Hemel! 't geen ik nu, door nood, heb voorgenomen,
Volvoer dat na mijn wenſch. *Ergunt.* Princeſſe Roſanier,
Op uw gebod, aen my gedaen, verſchijn ik hier,
Om willig t' uwen dienſt mijn leven te betoonen.
Roſani. Vertrouwt my dat ik zal uw trouwigheyd beloonen;
Doet, bid ik, alle vlijt, dat gy door 't leger breekt,
Schoon dat in deze zaek voor u veel onheyl ſteekt,
Soo is 'er nochtans trooſt en uyt-komſt te verhoopen,
Vermits gy hier of daer noch vinden zult een open;
En ſpeurt den Ridder na, den Ridder Roſiljon,
Die door zijn moed en kracht vaek Leeuwen overwon;
Door wapens, en door ſwaerd beſtreed de kloekſte helden,
Die oyt gewapend zich in ſwaren oorlog ſtelden;
Dies v oerd hy in zijn ſchild een overwonnen Leeuw,
En word den tweeden Mars genaemt in onzen eeuw.
Dees is 't dienik verzoek dat gy van mijnent wegen
Tot hulpe van ontzet wild zoeken te bewegen;
Bid hem om mijnent wil den oorlog aen te gaen,
En dat hy onderſtae den vyand op te ſlaen;
Tot welken eynde gy hem deze brief zult dragen.
Ergunt. Ik die in dit geval, om u Princes! wil wagen
Mijn leven, ziel en lijf, begeef my op het pad,
Op hoop 't geſchiede, zoo Princes het geerne had;
De diepe nood waer in uw hoogheyd leyd gezonken,
Uw tranen, en 't gezucht doen my 't gemoed ontfonken,
Om door medogendheyd, te zoeken, in uw nood,
Getrouwe byſtand, ſchoon ik boeten 't met mijn dood;
Als een trouw onderdaen verplicht aen zulke wetten,
Die reden en natuur mijn wil te voren zetten,
Begeef ik my, en dat gewillig, op de reys.
Roſani. En uw gewill'ge dienſt zal ik na haren eys,
Met een volkomen loon, Ergunte! zoo beloonen,
Als immermeer Princes haer kan aen yemand toonen;
Doet maer uw beſt en vlijt. *Ergunt.* Princes het zal geſchiên,
My zult gy trouw'lijk uw gebod volbrengen zien.

TWEEDE HANDELING.

ROSILION, ziende op zijn ſwaerd.

Roſiljon. NOo blinkt den dageraed met Hemels blaeuw in 't Ooſten;
Zoo pleeg een droef gemoed zich zelven vaek te trooſten;
Zo raekt men voort, en voort, ja klimt van trap op trap;
Zoo komt men van een kleyn tot groote Ridderſchap.
Gy zijt het, blanke ſtof, geſmeed uyt ſtale ſtaven;
Gy zijt het die mijn lof doet tot den Hemel draven;
Gy zijt het, Edel ſwaerd, dat my dus hoog doet treên;
Gy zijt mijn opkomſt, doch gy zijt het niet alleen;
Gy zijt het middel wel, om d'eere op te rechten,
Maer vruchteloos, zoo hert en kracht niet mede vechten;
Gy zijt het middel wel, 't welk kloeke daden doet,
Maer moet gedreven zijn door macht, beleyd, en moed.
O roem van mijn geluk! ô tuyge van mijn daden!
O bloemen van mijn krans! in plaets van lauwre bladen;
O perlen aen mijn kroon! çieraden van mijn eer,
Trompetten van mijn lof, en glans van mijn geweer;
Ik die een Ridders naem, door daden, heb verkregen,
Voer al mijn Ridderſchap in wapen, en in degen;
O Ridderlijk Iuweel! ô Princelijk çieraed!
Dat meenig laffen guyl tot pronk diend over ſtraet,
Alleen uyt hovaerdy en ydel wel behagen;
Uw roem en is geen roem alleenig door het dragen;
Uw opperſte waerdy die hangt alleen hier an,
Als dat men, daer het diend, u wel gebruyken kan,
Tot ſtraf van die miſdoet aen deugdelijke wetten,
En tot een dwingeland om moetwil te beletten
Den goeden zijt gy goed, den quaden gy verſtrekt
Een geeſſel, die tot goed het quaed gemoed opwekt.
Wie heeft zich onderſtaen mijn eere te beſtrijden,
Die, tot zijn oneer, niet van my heeft moeten lijden
Bedrukte nederlaeg? wien temd' ik niet de moed,
Schoon Ridderlijk in luſt van kinds been opgevoed?
Dit is de hoogſte lof die ik op 't Aerdrijk voere;
Het galmen van trompet, en klank van trommel roere,
By gladde vonkken uyt een yſ'ren huyt geſmeed,
Is my het zoetſt muzijk, dat ik ter wereld weet;

Den

Den pronkert voerd zijn moed op glans van diamanten,
In zijd, en zacht gewaed, geciert aen alle kanten
Met peerlen, en met gould ... y linſ'ch lauwren krans;
O grooten Strijd-God Mars! ik ſtook u offer vieren,
En ſmeul in zoeten reuk gewijde lauwerieren,
Ergunt. Uw Majeſteyt ter Eer! door wien mijn Eere leeft,
uyt. Mits gy den geenen zijt die my gezegend heeft.
Wie zien ik daer? *Ergunt.* Die geen, die ſchuldig is te buygen
Voor uwe voeten, daer de waerheyd zal getuygen
Met welke ſwarigheyd dat ik, geperſt door nood,
Mijn leven heb geſtelt in p'rijkel van de dood,
En koom, zoo op den hals, door ſlinxe omme-wegen,
Gegaen uyt Avarik, om mijne dienſt te plegen
Aen u, van wegen haer die my gezonden heeft,
Belegerd in de Stad, daer zy ellendig leeft;
Ik bid, op haer verzoek, gebogen hier ter aerden,
Als dat het u gelieft, mijn Heer, dees brief t'aenvaerden.
Roſiljon. Van wien is 't dat zy komt? *Ergunt.* Van haer, die gantſch (bedroeft,
Uw Ridderlijke hulp, in dit geval, behoeft;
Princeſſe Roſanier heeft dezen Brief geſchreven,
Waer van de letteren getuyge zullen geven
Die zy beſloten draegt. *Roſil.* Komt dees van Roſanier?
In plaetze van Princes zoo kus ik dit pampier;
Mijn hert verlangt met graegt den inhoud eens te lezen,
Om zien wat haer verzoek aen Roſiljon zal wezen.

Hy leeſt den Brief.

ROſiljon, *uwe overwinningen zijn veel en heerlijk; maer onze ellenden ſwaer en menigvuldig; aengezien onze verſtroying; het gantſche land verovert; zoldaten geſlagen; mijn Broeder* Arionthe *om het leven; mijn Koninglijke Vader en ik in onze laetſte ſtad gevlucht en vervolgt; ſterkelijk belegerd, en van onzen vyand* Celiodante *benaut, en omringt; gevende u Edelheyd mits dezen te bedenken, of deze onze benautheden uwe macht en moedigheden niet en zijn vereyſchende.*

Door de bedroefde Princeſſe *Roſaniere.*

Roſiljon. Vereyſcht uw nood mijn hulp door dwang van bitter lijen?
Mijn ziel en wil zijn 't eens om voor Princes te ſtrijen;
De proef van rechte trouw moet blijken in de nood;
Princes zal zijn verloſt, oft Roſiljon gedood.
Ergunt. O trooſt in droeve druk! daer trouwheyd wil het leven,
Ten dienſte van Princes, aen Mars ten offer geven;
Ten offer voor die geen die gantſch zijn afgemat,
Gedreven op de vlucht nu in haer laetſte Stad;

Den

Den vyand dag aen dag die nadert vaſt de wallen,
En zoekt met roof en moord de Stad te overvallen;
Alwaer men door de vrees van droeve nederlaeg,
Wat leven leeft hy, ach! die levend wenſcht om ſterven?
O Ridder Roſiljon! wat zag men zielen ſwerven,
Om Koning en Princes te vrijen voor de dood,
Waneer hy op de vlucht, en dat ter nauwer nood,
Quam binnen Avarik; alwaer zijn onderdanen
Zijn Majeſteyt, en ook Princes met droeve tranen
Verwellekomden, laes! en met een naer gezucht,
Beweenden op het hoogſt hun alderlaetſte vlucht;
Elk burger toonde proef van zijn genegentheden,
Bezorgden meer haer Heer, als zy hun leven deeden;
Elk trooſten, zoo hy koſt, het Koninglijk gemoed,
En dat onder beloft van leven, lijf, en goed;
De minſte als de meeſt deed proef van trouwheyd blijken,
Elk ſwoer zijn Majeſteyt, in nood niet af te wijken;
Maer wat baet goede wil, hoe zeer haer liefde port,
Indien het neffens dien haer aen 't vermogen ſchort?

Roſiljon. Waer zijt gy Ridders pronk, my van Princes gegeven?
Waer zijt gy, op wien ik voer al mijn Eer, en leven?
Vecht nu voor haer, die u geſtelt heeft in de hand
Van hem, die dwingen zal dien trotſchen dwingeland;
Vecht nu voor uw Princes, eyſcht wraek van 't nare zuchten,
In jammer, en geſchrey, over 't bedroefde vluchten
Van Koning, en Princes, van Vader en van Kind,
Zy, die u gaf aen my, mijn ziel door u verbind,
U wederom voor haer te off'ren my mijn leven,
Dit lichaem, deze ziel, ja al wat my gegeven
Is van de Goden zelfs, om ſtutten 's vyands moed,
Wiens wraek-luſt haekt na roof van 't Koninglijke bloed.
Den God des Oorelogs die zegen mijne leden;
Godin der wapenen, op heden aengebeden,
Vergun my uwe gunſt, op Roſaniers geklag,
Waer door ik haer, in nood, mijn byſtand bieden mach.
Ergunte! zoekt met liſt een voorſlag nu te maken,
Op hoop het u gelukt weêr in de Stad te raken;
Laet liſt uw voorgang zijn, en dat op zulke paên,
Die u, hoe wel onveyl, tot in de Stad doen gaen;
En wild, op mijn beloft, daer mondeling verklaren,
Aen hare Majeſteyt, als dat ik zal vergaren
Een macht van ſtrijdbaer volk, met wapens wel verzien;
Zegt dat ik ben getrooſt den vyand 't hooft te biên,

De

De Stad t' ontzetten, Haer haer vryheyd te verwerven,
Oft wel gemoed in 't ſlaen om harent wil te ſterven;
Oft door des vyands macht mijn leven af te ſtaen;
Oft door mijn moed en kracht den vyand op te ſlaen;
Ga, bid ik, ſpoedig, laet haer deze trooſt ontfangen;
Want die op uytkomſt hoopt leeft vreezend in verlangen;
Dies ik noch eenmael bid, Ergunte, wild u ſpoên.

Ergunt. Heer Ridder, bid geen meer, 'k zal 't ongebeden doen. *Binn.*

I. VERTOONING.

Alwaer eenige verſtroyden Adel, van CELIODANTE geſlagen, zich vergadert by ROSILION, onder beloften hem te willen dienen; waer op gepaſt zijn deze navolgende rijmpjes.

Verſtroyden Adel, van Celiodant geſlagen,
Geeft zich in dienſte van den Ridder Roſiljon;
Die hem gemoedigt vind als nu de kans te wagen,
Met dien, die door zijn macht dees Adel overwon.

II. VERTOONING.

Alwaer den Adel aen ROSILION, als Veldt-Heer, den Eed doet van getrouwigheyd.

Den Adel onderwerpt zich Roſiljon te ſweeren
Den Eed van trouwigheyd, en maekt hun onderdaen
De wetten, die men ſtelt, om's vyands macht te keeren;
De Stad t' ontzetten en den vyand op te ſlaen.

ROSANIERE.

Roſani. Waer of Erguntus blijft? eylaes! zijn lang vertoeven,
Veroorzaekt in mijn hert een bitterlijk bedroeven;
Ergunte uyt. Door vreeze, dat hy by den vyand is verſpied;
Daer komt hy; ach! hoe is 't Ergunte? *Ergun.* Uw verdriet,
Grootmogende Princes! zal haeſt ten eynde raken,
Indien den Hemel wil begunſtigen de zaken,
Die Roſiljon, op uw verzoeken, neemt ter hand;
Hy zal, al wat hy kan, vergaren op het land,
In wapens ſtellen, doen trompet, en trommel roeren,
Ja nemen in zijn dienſt al wat geweer kan voeren,
Om wel gemoedigt zoo den vyand 't hooft te biên,
Waer van men op een kort, Princes! de proef zal zien;
Dit heeft den Ridder my belaſt aen u t' ontdekken.
Roſani. Dit zal mijn Vader, en my tot vertroofting ſtrekken. *Binnen.*

ROSILION, met alle den Adel, en macht van Krijgs-lieden.

Roſiljon. Ten dient geen tijd geſpilt, den vyand te verraſſen,
Hoe koſt men beter tijd als nu op heden paſſen?
Sa helden, grijpt een moed en dring op 't Leger toe,
Ik ga u zelver voor daer ik de proeve doe. *Binnen.*

Celiod. Op mannen, mannen op, op, op, op met u allen,
Den vyand komt met macht op 't Leger aengevallen,
Een yder maek zich reê gewapend, om te ſlaen;
Op mannen, mannen op, en neem de wapens aen. *Binnen.*

Trompetten werden geſteeken, Trommels geroert; den KONING en ROSANIERE komen op den tooren, zien na 't Leger, 't welk na een weynig gevecht, werd opgeſlagen, en alzoo de Stad ontzet.

Roſani. Roziljon dient bedankt, Heer Vader, voor dees daed.
Koning. Kom, gaen wy hem te moet, met d' Eedelen en Raed.

KONING, ROSANIERE, met eenige Hovelingen. by ROSILION.

Koning. Den Hemel loon uw dienſt, en trouwheyd ons bewezen.
Roſani. Uw lof, ô Ridder! is ten Hemel toe gerezen.
Koning. Den vyand op de vlucht laet Hut en Tente ſtaen,
En op uw aenſlach is met ſchande door gegaen;
Al 't Leger is verſtroyt en t' eenemael geſlagen,
O aengename trooſt! in droeve nederlagen;
O blijdſchap in de nood! ô uytkomſt in 't verdriet!
Dus lang aen ons betoond, dus lang aen ons geſchied;
O Hemel! zijt gedankt voor dien vergunden zegen,
Door Roſiljon alleen verwonnen, en verkregen;
Die 's vyands voorneem brak, en door zijn Leger ſloeg,
Al 't volk, door ſchrik, en vrees, als ſtof voor wind verjoeg;
Zulkx dat zy, overheert, uw moed en macht ontvloden,
U door wiens kracht men ziet het veld verſpreyt met dooden;
O Ridder Roſiljon! ik vind uw hulp zoo groot,
Dat die alleen my heeft verloſt uyt al de nood,
En 't uyterſte gevaer, waer in ik lag gedooken;
Maer ben als nu gelijk een roos, die op gelooken
Door dichte doorens komt; ik ben gelijk de Zon,
Wiens glans geen ſchijnzel aen het aerdrijk geven kon,
Zoo lang een dikke damp zijn luyſter had betogen;
Gy zijt het die mijn glans op heft door uw vermogen;
Gy zijt het die na dat mijn luyſter was gedooft,
My, in mijn nederlaeg, de kroon weêr zet op 't Hooft,

Doch!

Doch! zal zoo lang ik leef, uw trouwigheydt erkennen.

Roſiljon. Grootmogend Majeſteyt! wie deugd liefd moet zich wennen
Te toonen proef van dien, en dat in tijd van nood;
Een deugdzaem onderdaen, alwaer 't ſchoon met zijn dood,
En moet hem niet ontzien zich voor zijn Heer te quijten,
Schoon hy het leven moſt in duyzend wonden ſlijten,
Indien daer door zijn Vorſt maer eenig nut geſchied;
Wie dit niet doet, ſchoon hy wil deugdzaem zijn, is 't niet.
Hoe menig onderdaen heeft zich in dienſt zijns Heeren,
Begeven op de vlucht, als 't tijd was van verweeren;
Zijn leven meer gezocht als 't nut van zijnen Heer.

Koning. Ik houd my aen uw dienſt verbonden, en begeer
Dat gy den vyand wilt vervolgen. *Roſil.* 't Zal geſchieden,
En Roſiljon volbrengt uw Koninglijk gebieden. *Binnen.*

CELIODANT vluchtende.

Celiod. Nu my het onluk treft, en 't bitt're noodlot preſt,
Nu my mijn volk begeeft, vind ik het vluchten beſt;
Waer heenen wend ik my, waer heenen zal ik dwalen,
Daer ik my veylig vind voor 's vyands achterhalen?
Waer keerd Celiodant in dit zijn ongeval?
Waer loop ik, daer ik my verzekert vinden zal?
Waer vlucht ik, daer men my niet zal vermoên te wezen?
Waer gae ik, daer ik mach geruſt zijn buyten vreezen?
Waer heen keer ik my beſt? wat wegen zal ik gaen?
Hoe zal ik, ooſt oft weſt, oft dit, oft dat opſlaen?
Ik weet niet hoe ik zal, nochtans moet ik het weten,
Indien ik langer toef zal ik mijn zelfs vergeten;
Het eerſte pad het beſt, dees lommer loop ik door,
My dunkt dat ik gerucht, en paerden trapplen hoor,
Ik berg my hier in 't boſch en zal my gaen verſteeken. *Binnen.*

ROSILION met eenige Soldaten

Roſiljon. Bezet de paſſen wel, dat niemant door kan breeken,
Ik zal hier door het boſch ten noordwaerts op gaen ſlaen,
Om zien wat troepen daer ter vlucht zijn door gegaen. *Binnen.*

DERDE HANDELING.

ROSANIERE, BELLINDE, CEPHISE.

Roſani. BEllinde! hebt gy 't al bereyd gelijk ik zeyde?
Bell. Princes het is gedaen, de Prieſters u verbeyden,
En al wat tot den dienſt behoeft, dat is gereed.
Roſ. Mijn ziel de Goden looft, en na den Altaar treed,

Met neêr-gebogen knien, by Prieſterlijke reyen,
Voeg u demoedig neêr daer ſnaren en ſchalmeyen,
Ter Goden love, na den hoogen hemel gaen,
Cephiſe! laet ons nu den Gods-dienſt vangen aen.

Cephiſe. Den dag van ons ontzet met lof-zang en gebeden
De groote Goden gaen op-offren, en beſteden;
Princeſſe Roſanier, mijn zieltien aen geport
Door Goddelijke drift, en heyl'gen yver, word
Ten offerand, tot lof des hemels aengedreven,
Voor deze zegen ons op heden nu gegeven;
En voeg u neffens my met Prieſterlijke ſcharen,
Gebogen met de geeſt voor heylige Altaren;
O heyl'ge Gods-dienſt! ô Fonteyn van alle vreugd!
O trooſt der zielen! wie vermach dat gy vermeugt?
De dienſt des werelds ſtrekt tot luſt van 't aerdſche leven,
Maer dienſt der Goden kan de ziel een welluſt geven;
Een welluſt die noyt wijkt; een welluſt zonder end;
Een welluſt, 's menſchen hert op aerden noyt bekend;
Een welluſt die de ziel verquikt in eeuwigheden;
Een welluſt die de ziel voed met een hemels vrede,
Princeſſe Roſanier! wat heeft de Gods-dienſt kracht!
Wat welluſt word door haar de ziel niet toegebracht!
Laet ons ten reye gaen in Iovis heyl'ge Tempel;
Kniel Roſaniera! kniel op dees verheven drempel,
Hef hert en handen op, ſtuur geeſt en ziel om hoog,
Aenſchouw dien grooten God, met een neerſlachtig oog,
En Prieſter Reyen, die gereet ſtaen, in geleden,
Om van der aerden op te voeren ons gebeden
In Iovis heerlijkheyd, en Goddelijke troon.

Roſani. Loff zy u, ô God! die de Koninglijke Kroon,
En 't Koningrijk van mijn Heer Vader ſtelt in waerden,
Na datze ſcheenen beyd verlooren hier op aerden;
Cephiſe, laet ons gaen ten Tempel treden in,
Alwaer den Gods-dienſt neemt op heden haer begin.

ROSANIERE en CEPHISE gaen na den Tempel, alwaerzy nevens twee Prieſters, en Prieſterlijke Reyen, brand offeren, en nederknielen voor 't beeld van Jupiter; moet ondertuſſchen muſicael geſpeelt worden.

ROSILION.

Roſiljon. Zoo wie de gunſt der Goôn wil trekken op zijn zijde,
Die moet aen dezen God zijns herten grond belijden,
Met ſtaetelijken dienſt van zang en ſnaren ſpel;
Uw offerande, Roſanier! gevalt my wel;

Vaer

Vaer voort Princes! vaer voort, wild zoo de Goden ſtreelen,
Zoo zal den Hemel u geluk en zegen deelen;
Ik breng u blijde Maer, den vyand is verraſt,
En in de vlucht, van my gevangen, aengetaſt,
Dien ik ten hove heb den Koning toe gezonden.

Roſani. O Hemel! hoe zijn wy aen uwen dienſt verbonden,
Voor zegen en geluk op heden ons vergunt;
Gy zijt het, goede Goôn? die uytkomſt geven kunt,
Wanneer de ſwarigheyd ſchijnt zonder hoop te wezen,
In die, die met geduld de Goôn ontzien en vreezen;
't Is billik, dat ik om de Goôn te loven kniel.

Roſiljon. 't Is billik dat mijn hert zich neffens uwe ziel
In dienſt van dankbaerheyd hier voor den altaer buyge,
Om aen den Hemel, neffens Prieſter Rey, te tuygen,
Hoe veel wy ſchuldig zijn aen Iovis Maieſteyt,
Die 't Rijk verloſt heeft uyt een groote ſwarigheyd.

Werd voor de tvveede mael Muſicael geſpeelt.

Zoo't nu Princes gevalt Celiodant t' aenſchouwen,
Die als uw vyand zich tot dus lang heeft gehouwen,
Zoo laet ons gaen ten hoof, daer zal Princeſſe zien,
Wat eer, wat dienſt en gunſt, dat hy u aen zal bien;
Die zich, gelijk een God, u waenden t' overheeren,
Daer hy nu als een ſlaef zal buygen moeten leeren,
Die u wel eer bedwong met ſtraf heid en geweld,
Die is, door Roſiljon, nu in uw dwang geſtelt;
En moet, hoe zeer de ſpijt hem knaegt, ontzien en vreezen,
Die geene, van wien hy tot nu gevreeſt moſt wezen;
Hoe ſchielijk draeyt het rad van 's werelds luk en eer,
Die giſtren was een ſlaef, is heden nu een heer,
Die giſtren was een heer, die moet nu zijn een ſlave,
De Goden zijn alleen gedankt voor deze gave.

Roſani. Heer Ridder lgy naeſt haer. *Ceph.* Als die door uwe kracht
En Ridderlijken arm, de daed hebt uytgewracht.

Roſiljon. Cephiſe laet ons gaen Celiodant begroeten.

Cephiſe. Ik ben begeerig door't gezicht, die luſt te boeten.

VERTOONING.

Daer CELIODANT, als gevangen, in 't by wezen van al dat 'er ten hoof is, werd begroet van de Princeſſen ROSANIERE, en CEPHISE.

De Haet verkeerd in Liefd, nu dat Celiodant,
Gevangen zijnde, Roſaniere komt t' aenſchouwen;
Hoe hy haer meer beoogt, hoe hem de min meer brand,
Soo dat hy niet en kan die vlamme binnen houwen.

CELIODANT, als gevangen, komt met ORONTE.

Oronte. Mijn Heer! ik bid, grijp moet, ſchoon gy nu neêrlaeg lijd,
Hoe wel onlukkig, noch ziet gy't geluk niet quijt;
De rechte wijſheyd is als dan te recht gebleken
In hem die moedig was als't luk ſcheen afgeweken;
De kans als nu gekeert, licht weder keeren kan.
Celiod. Oronte! meent gy my een hert te ſpreken an? *Oro.* Ia heer!
Celiod. Onnodig, noyt en zal't my aen het hert gebreken.
Oronte. Het ongeval kan't hert zomwijl met droefheyd ſteken.
Celiod. Het moedig paerd, hoe wel gedwongen van zijn Heer,
Voeld aen het vleeſch de ſpoor, doch zuft dies niet te meer,
Maer word de moed door dien te feller aengedreven,
Oronte. Ik doe't om beſt dat ik mijn Heer zoek trooſt te geven.
Celiod. De pleyſter, ik beken't, is dienſtig op de wond,
Wat nut doet medicijn daer't hert zich voeld gezond?
Trooſt geven is wel yets voor die, die trooſt behoeven;
Trooſt geven laeft wel yets de hertelooze droeven;
Trooſt geven is vergeefs daer't hert noch is gehert,
Door moet gewapend, af te weeren alle ſmert;
Trooſt zoeken dat is kinds, in ramp en nederlagen.
Oronte. Wie weet in't ongeval, mijn Heer, zich zoo te dragen?
Celiod. Wie? die, die 't ongeval, hoe ſwaer het is, niet acht.
Oronte. Wie voeld in 't ongeval zijn moet van zulken kracht?
Celiod. Die, die het ongeval toe-eygend aen het leven.
Oronte. Wie leeft'er, die zijn moed die krachten zijn gegeven?
Celiod. Wie? Vader! vraegt gy wie? zie hier, hier is de man,
Ik ben't, ik ben de geen die zich zoo dragen kan.
Oronte. Nochtans kan ik, mijn Heer, uyt uw gelaet beſpeuren;
Dat gy inwendig u genegen voeld tot treuren.
Celiod. Niet om dat my de moed verflauwt door't ongeluk,
O neen! dat's d' oorzaek niet. *Oro.* Wat oorzaekt dan uw druk?
Celiod. Nocht ramp, nocht ongeval zijn oorzaek van mijn ſmerten,
Maer't is wat anders dat ik heden neem ter herten?
Op tweederley manier ik hier gevangen ben;
Gevangen, zoo dat ik noyt los geraken ken;
Gevangen, vangt my yets, 't geen ik niet kan ontkomen;
Gevangen zijnde, zal my 't leven zijn genomen;
Doch Vader! zoo ik my op u alleen vertrouw,
Vind ik het raedzaemſt dat ik niets verholen houw,
Voor u, van al wat ik in't hert zoud mogen dragen,
Gy zijt het doch alleen, die ik mijn nood wil klagen;
Ik bid u, luyſter toe, en let op't geen ik ſpreek;
Schoon ik bedoven nu in ramp en onluk ſteek;

Schoon

Schoon ik van Roſiljon gevangen ben genomen,
En lijd de grootſte ſmaed die Princen op kan komen,
En boven dien in mijnes vyands macht geſteld;
Dit alles is het niet dat my, Oronte, queld;
Maer liefde is't die my het herte plaegt met vreezen;
Ik lief en vrees dat liefde my mijn dood zal wezen.

Oronte. Hoe Heer! hier blijkt de proef van uwe zeggen niet;
Hier zoekt gy ymmers troost in uw bedroeft verdriet;
Hier zijt gy zonder moed in't geen u komt te vooren.

Celiod. 't Is waer, 'k had 't noyt gedacht al had men't my geſworen;
Ik vind de liefde, laes! al van een hooger kracht,
En van een vreem der aert als ikze had verwacht;
Ik meende in mijn borſt haer vlammen uyt te doven,
Haer vlammen die in my de reden gaen te boven;
Oronte, ach! wat raed? ik weet niet wie ik bin.

Oronte. Mijn Heer! het ſchijnt uw hert ontſteken is met min.

Celiod. De min, och ja! de min heeft my het hert bezeten.

Oronte. Mach ik de naem van haer, die gy bemind, niet weten?

Celiod. Och ja! Oronte ja, de oorzaek van mijn vier,
En heete minne-brand, helaes! is Roſanier.

Oronte. Is't Roſanier? *Celiod*. Zy is't, zy is't, wiens lieve lonken,
Als ſterren, voor mijn oog op heden helder blonken,
Toen zy ten Hove my met een beleeefde groet
Bejegende, ontſtak de min voort mijn gemoed;
Gevangen, en verlieft, verlieft en weêr gevangen;
Gevangen, en gewond, gewond door liefds verlangen;
Hoe d' uytkomſt wezen wil van mijn begonnen min,
Ik min, doch zonder hoop, mits ik gevangen bin;
Eer ik gevangen was beſtond ik haer te plagen;
Nu ik gevangen ben moet ik haer liefde dragen;
Eer ik gevangen was ik om geen minne dacht;
Nu ik gevangen ben voel ik der minnen kracht;
Doch, vreeze my voorzeyd, dat ik niet zal bedyen,
Vermits my Roſanier nu niet zal mogen lyen;
De redens leeren't my, ik kan't zeer wel verſtaen;
Ik die haer vyand ben, zoud zy die minnen gaen?
Haer vyand? *Oro.* Ia geweeſt. *Celio.* En zal't noch moeten wezen,
Hoe wel de vyandſchap, die ik haer droeg voor dezen,
Nu is in liefd verkeert, in liefd verkeert met mijn,
Maer vrees dat zy als noch mijn vyandin zal zijn;
Oronte, dit zal my een wreede dood doen lijden.

Oronte. Mijn Heer! in dees uw quel ben ik van herten blijde.

Celiod. Hoe blijde? zijt gy blyd in't geen dat my verdriet?

Oronte. Ia Heer, in uw verdriet ik vrolijkheyd geniet.

Oronte,

Celiod. Oronte, wat is dit? hoe, ſpot gy met mijn klagen?
Oronte. Uw klagen teeld my vreugd, mits ik u liefde drage.
Celiod. Uw zeggen ſchijnt my vreemt, hoe kan dat liefde zijn,
Dat gy nu vreugde ſchept in mijn verdriet en pijn?
Liefd is van ander aerd, Liefd is zoo van vermogen,
Dat vrundſchap in een vrund geen droefheyd kan gedogen,
Ten zy met medely; de liefde is te teer,
De droefheyd van een vrund doet rechte liefde zeer;
En u in tegendeel, baerd dees mijn droefheyd vreugde;
Oronte ſchept zijn vreugd, laes! uyt mijn ongeneugde,
En noemt het liefde. *Oron.* Ia, och ja! *Celiod.* Hoe kan dat zijn?
Oronte. 't Kan zijn. *Celiod.* Niet in der daed.
Oronte. Hoe dan? *Celiod.* Maer in de ſchijn.
Oronte. De redens zullen u, mijn Heer, de waerheyd leeren.
Celiod. Zoo moſt gy waerheyd dan eerſt in de ſchijn verkeeren.
Oronte. De waerheyd, Heer, kan noyt te recht beſtaen in ſchijn;
Daer ſchijn voor waerheyd gaet daer kan geen waerheyd zijn;
Met waerheyd zal ik u mijn rechte liefd verklaren,
Dat ik mijn vreugd geniet alleen uyt uw beſwaren;
Mijn Heer Celiodant vind zich door liefd belwaerd,
En die beſwarenis mijn vreugd en blijdſchap baerd;
Mijn Heer liefd Roſanier; niet zoo?
Celiod. Ik draeg haer minne.
Oronte. Die min baerd vrees, de vrees, geeft quelling aen uw zinnen;
Die zinnen-quelling maekt een droefheyd aen het hert,
En deze droefheyd is't die u alleenig ſmert;
Nu deze droefheyd u het herte komt te raken,
Zal ik uw droefheyd tot een blijde uytkomſt maken;
Dies ben ik blijde, zoo dat liefd mijn blijdſchap voed,
In liefde, die door vrees uw herte droefheyd doet;
Kan nu mijn Heer verſtaen dat ik de waerheyd ſpreke?
Celiod. Oronte, ja, indien u niet en zal ontbreken
Het geen gy u vermeet; wat uytkomſt zal'er zijn?
Wat uytkomſt, ach, helaes! in dees mijn droeve pijn?
Oronte. Ik weet een middel aen den Koning voor te leggen,
Dat hy u de Princes ten Echt niet zal ontzeggen.
Celiod. Wat middel mocht dat zijn? Oronte! *Oron.* Ik weet raed.
Celiod. Wat raed? ey raed my doch! in dees mijn droeve ſtaet.
Oronte. Ik zal op heden zelfs zijn Majeſteyt gaen ſpreeken,
Ontdekken hem de liefd waer meê gy zijt ontſteken,
En doen verzoek aen hem, dat hy, na vaſt beſluyt,
Uw Hoogheyd, de Princes, als uw gewenſte Bruyd,
Ten houwelijk belooft; wat reden, oft wat wetten
Zullen zijn Majeſteyt de zaek te rug doen zetten?

Indien

Indien hy reden volgt, zal hy niet liever zien,
Mits dien zijn Rijk hier door groot voordeel kan geſchiên;
Hy, die nu afgemat door d' Oorlog, lang beſtreden,
Niet anders wenſcht in't Rijk als een gewenſchte vrede,
En kan bequamer niet bekomen zijn begeer,
Als dat hy dit verzoek van u voldoe, mijn Heer!
't Is ongetwijffelt, als hy overweegt met reden,
Uw ſtaet, uw macht, door welk hy dus lang heeft geleden
Een ſwaer vervolg, geperſt, beſtreden jaer op jaer,
Gedreven op de vlucht nu hier, dan weder daer,
't Is ongetwijffelt, als hy dit zal overleggen,
Of hy zal de Princes Celiodant toe zeggen;
Te meer, als hy bedenkt zijn lang geleden ſtrijd,
Daer by dat gy noch groot van bloedverwanten zijt,
Die uwe nederlaeg met wapens zullen rechten,
Geduerig zijne Rijk beſtrijden en bevechten;
Dit zal zijn Majeſteyt naer uwen zin doen gaen.

Celiod. Zoo hy de zake koſt, gelijk als gy, verſtaen;
Dan doch ten kan niet ſchaên zijn Majeſteyt te ſpreeken;
Dies ga Oronte! ga, en let of gy geen teeken,
Van wel-gevallen zult beſpeuren, wanneer gy
Zijn Majeſteyt ontdekt de liefd en min van my;
Ga heen, Oronte! ga, en ik zal met verlangen,
Uw komſt verwachten, om hier antwoord op t' ontfangen.

Binnen.

VIERDE HANDELING.

KONING, ROSILION, RAEDS-HEEREN, zoo veel Edelen en Hovelingen als men kan by brengen.

Koning. GY Heeren, Helden, en vermaerde Edel-lieden,
Pilaren mijnes Rijks, en ſteunſſels mijns gebieden;
't Is Koninglijke plicht dat deugde word erkent,
En dat men deugd beloond, in die, die zich gewend
Te treên in deugdens ſpoor, om op den trap te ſtijgen,
Alwaer men Ridderſchap en hooger eer kan krijgen;
Een lagen onderdaen, die't welvaert van zijn Heer
Beyvert met zijn bloed door wapen, en geweer,
Die ſtelt zijn ſtappen daer de deugde hem doet pogen,
Om op te treên in ſtaet van heerelijk verhoogen.
Heer Ridder Roſiljon! gy die van eerſten aen
Mijn Eer, mijn Rijk, mijn Kroon getrouw hebt voorgeſtaen,
Gezocht met Lijf en Ziel mijn vyand te beſtryen,
En't Rijk te ſtutten dat geheel was aen het glyen;

Als ik de waerdigheyd van uw verdienſt erken,
Bevind ik, dat ik u belooning ſchuldig ben;
Eyſcht van my wat u luſt, gy zult niet eyſchen kunnen,
Zoo 't in mijn macht beſtaet, dat ik u niet zal gunnen.

Roſiljon. Een heuſch gemoed eyſcht noyt, grootmogend Majeſteyt,
Belooning van zijn dienſt, ik dank de goedigheyd
Des Konings, waer aen ik meer ſchuldig ben te toonen,
Als wel zijn Majeſteyt my ſchuldig is te loonen.

Koning. Hoe wel hebt gy geleert de rechte heuſheyds wet,
Door welk gy op uw hooft den Kroon, Heer Ridder! zet
Van eer, van lof, van deugd, en meer als ik op heden
Wel zeggen zoud, het geen ik hier verſwijg om reden;
Ik wil, zoo in mijn Rijk yets is dat u behaegt,
Dat gy 't my zegt. *Roſil.* Dewijl zijn Majeſteyt my draegt
Zoo grooten gunſt, en liefd, zoo zal ik dan ontdekken,
Hoe dat tot een verzoek al mijn begeerten ſtrekken;
Doch, of begeerlijkheyd ging wat te hoog in my,
Zoek ik verſchoning. *Kon.* Geen verſchoning, 't zy hoe 't zy,
Eyſcht maer, en wat gy eyſcht ik zal het u vergunnen.

Roſiljon. Zoud ik met eyſchen niet wel licht verbeuren kunnen
By uwe Majeſteyt? *Kon.* Geenzins; dewijl ik weet
Dat gy, Heer Roſiljon! noyt buyten 't ſpoor en treed
Van rechte billijkheyd, maer gaet de weg van reden,
Derhalven doet den eyſch van uw genegentheden.

Roſilion. Grootmogend Vorſt en Heer, de vreeze twiſt met my,
En noemt mijn wenſch te zijn des liefdens hoovaerdy;
De reden en mijn wenſch als nu te zamen ſtrijden,
De wenſch wil eyſchen, maer de reden kan 't niet lijden.

Koning. Is 't dan onredelijk daer uwe wenſch na ſtrekt?

Roſiljon. Onredelijk oft niet, na dat men 't neemt, oft trekt;
Mijn wenſch ontſtaet uyt liefd, en liefde drijft mijn zinnen,
Dat ik, ha Sire! moet uw Roſanier beminnen;
In dien ik eyſchen mach, eyſch ik Princes ten Echt.

Koning. 'k Verwonder my, op 't geen gy my te vooren legt,
Dat gy mijn dochter zoekt, Heer Roſiljon! te trouwen;
'k Heb u, uw eyſch belooft, en zal beloften houwen,
Indien uw liefde haer zoo veer bewegen kan.

Roſiljon. Met alle dankbaerheyd, ha Sire! neem ik an
Het geen gy my belooft; en zal mijn lijf en leven
Ten dienſte van dit Rijk altoos ten beſten geven.

Koning. Gy zijt het die my hebt, door Ridderlijk gewelt,
Als ik verdreven was, weêr in mijn Rijk geſtelt;
Gy zijt het, naeſt de Goôn, die 'k voor mijn opkomſt houwe,
Dies ik beloften doe u aen Princes te trouwen;

Gy zijt het die my hebt in't ongeval geſtut,
En in de laetſte nood voor's vyands macht beſchut;
Gy zijt het die als toen my byſtand hebt geboden,
Als ik ter nauwer nood, mijn vyand was ontvloden;
Dewijl uw weldaed heeft verdiend een hoogen loon,
Ha! Ridder Roſiljon! zoo wil ik Rijk en Kroon
U erven na mijn dood, voor't luk door u verkregen;
Weldoen verdiend het loon dat weldoen brengt te wege. Bian.

Twee RAEDS-HEEREN met ORONTE.

Raedsh. Mijn Heer, 'k zal u verzoek den Koning doen verſtaen,
Niet tegenſtaende hy beloften heeft gedaen,
Van Princes Roſanier, naer d' eyſch, te laten trouwen,
Met Roſiljon; aen wien den Koning is gehouwen,
Vermits de trouwe dienſt die hy den Koning deed;
Doch, mits den Raed Princes acht waerdiger beſteed
Aen uwen Prins, als hem; gaen wy den Konink ſpreken,
Verzoeken, dat hy wil dat houw'lijk laten ſteken,
En trouwen Roſanier met Prins Celiodant;
Daer komt den Koning aen. *Oron.* Ik ga en kus zijn hand.

CONING met alle de Hofgezinde.

Raedsh. Naeſt heuſche groetenis, en wenſching aller zegen,
Aen uwe Majeſteyt, zijn wy op't hoogſt genegen
De welſtant van dit Rijk te voorderen, door raed
En wijſſelijk beleyd, als ſteunſſels van uw ſtaet;
Wy zoeken yets aen u Heer Koning te ontdekken,
Indien het hof-gezin een weynig mocht vertrekken,
Op uwe Majeſteyts beveelen. *Kon.* 't Zal geſchien;
Vertrek u altezaem manhafte Edellien.
Gy Heeren kunt aen my uw voorſtel nu ontdekken.

Raedsh. Dewijl dat Roſiljons genegentheden ſtrekken,
Om Roſanire te verzoeken tot zijn Bruyd,
Werd zulks by uwen Raed, genadig Vorſt, geſtuyt,
En diend in hooger acht by u te zijn genomen;
Schoon hy wel heeft verdiend tot dat geluk te komen,
Zoo vinden wy nochtans dat houw'lijk ongeraên
Mits dien'er beter kan, ha Zire! zijn gedaen;
Dies vinden wy als nu daer tegens andre wetten,
Waer op den Koning zalgelieven eens te letten;
Dewijl Celiodant een Koning groot van macht,
Uw dochter Roſanier voor zijne Bruyd betracht;
Is't nutter haer met hem, als Roſiljon, te trouwen,
't Is meerder Eer zich aen een Konings ſtam te houwen,

Als aen een ſlecht gemeene Ridder ; ſchoon zijn jeugd,
Princes wel heeft verdiend, door Ridderlijke deugd;
Wat is doch Roſiljon by dezen te gelijken?
Wat is een Ridderſchap geacht by Koningrijken?
Hy, die met zijne macht het Rijk van Pictes heerd,
Die is het die de Echt met Roſanier begeert;
Uw Majeſteyt gedenk wat heyl hier uyt kan ſpruyten,
Het zijn de middelen, waer door men mach beſluyten
Een wel gewenſchte vreê, voor het gemeene nut,
De vrede in dit Rijk waer d' alderveylſte ſtut,
Die uwe Majeſteyt de Kroon zal helpen dragen,
Bevryen't Koningrijk voor's vyands looze lagen;
Een wel gewenſchte vreê diend uwe Majeſteyt;
Door vrede's Konings hand geruſt den Scepter ſweyd;
Uw Rijk dat wint een Rijk door dit gelukkig trouwen,
Den Koning die gelief dit in gedacht te houwen,
En letten op het geen wy hier om beter raên.

Koning. Het raden is te laet, beloften zijn gedaen,
Doch tot mijn nadeel, zoo ik nu te recht bevinde;
Wat raed, gy Heeren! om't gebonden weêr't ontbinden?
Daer ſchiet my yets in't zin, en't diend zoo aengeleyd;
Ik heb aen Roſiljon ten Echte toe gezeyd
Mijn Dochter de Princes, en zal op dit mijn zeggen,
Gegrond in reden, dit op ander wijs aen leggen;
En is Cephiſe niet mijn dochter? ja, och ja!
Zoo kom ik Roſiljon dan mijn beloften na;
'k Heb Roſiljon belooft mijn dochter te doen trouwen,
Doch, ben in geener wijs verbonden, oft gehouwen
Dat ik juyſt Roſanier, en niet Cephiſe zouw
Aen hem vergunnen tot een wettelijke Vrouw;
Ik vinde ſtof genoeg hun beyde te vernoegen;
d'Een zal ik Roſanier, d'ander Cephijs toe voegen;
Hier op ik in een kort neem, Heeren, mijn beraed.

Raetsh. Hier door zijn Majeſteyt verzek'ren zal zijn ſtaet.

ROSANIERE, CEPHISE, en BELLINDE.

Roſani. 'k Weet niet, Princes, wat dat my let,
En my't gemoed zoo zeer ontzet,
My leyd yets ſwaers op mijne leden;
Ik weet, eylaes! niet wat my ſchort,
Daer is yets dat mijn geesje port
Tot zuchten, en tot treurigheden.
Princes Cephiſe ! ſpeurd gy niet
Uyt mijn gelaet een droef verdriet?

Kunt

Kunt gy uyt mijn gedaent, en wezen,
De droefheyd, die my leyd op 't hert,
En tot de ziel van binnen ſmert,
Niet grondig als door letters lezen?
Ik zucht, ik klaeg, ik treur, ik ween,
Daer leyd yet ſwaers my op de leên,
't Geen mijn gemoed beweegt tot treuren;
Cephiſe, ach! wat wil dit zijn?
Kunt gy ook zeggen wat dat mijn
Voor ramp oft onluk zal gebeuren?

Cephiſ. Princes, ey ſtelt uw hert geruſt,
Verdrijf uw vreeze door de luſt,
Door luſt tot zulke zaken,
Die niet als vreugd, en welluſt voên,
De ſwarigheyd verdrijven doen,
Waer door zich geeſt en ziel vermaken.
De vrees die uw gedachten queld,
Inwendig het gemoed ontſteld,
Die ſpruyt uyt fantazyen;
Vyt ſware dampen van het bloed,
Waer door zy voeden in 't gemoed,
Inbeelding, vol bedriegeryen.
Den menſch die is gelijk de aerd,
Die zomtijds ſware dampen baerd;
Begint de Zon te ſchijnen,
De dampen vliegen na de lucht,
De nevel van het aerdrijk vlucht,
All moet het voor de Zon verdwijnen.
Indien een damp van ſwarigheyd,
Princes! u op het hertje leyd;
Ey! laetze daer niet blijven,
Tot nadeel van uw Eele jeugd,
Maer wildze, door de Zon van vreugd,
En vrolijkheyd, uyt u verdrijven.
'k Heb daer een rijmpjen, op die zin,
En 't heeft veel zoet bedenken in,
't Zeyd veel van zulke dingen;
Het rijm is aerdig, en zeer zoet,
Dies gy het ons, Bellinde, moet
Nu eenmael hier te vooren zingen.

BELLINDE zingt. *Stem*: Laura zat laeſt by de beek.

's Menſchen hert is als de aerd,
Als de bloempjes die daer groeyen;
Als het aerdrijk bloempjes baerd,
Bloempjes die al bloeyend bloeyen;
Op wiens verſche blaedjes vloeyen
Hemels drupjes, morgen douw;
Als Auroor begint te bloozen,
En het aerdrijk pronkt met roozen,
Schept men vreugd in droeve rouw.

Zoo de Zon zijn ſtraeltjes ſchort,
En de aerd ontrekt zijn ſchijnen;
Als het dagje korter word,
Roos, en bloempjes heel verdwijnen;
't Vrolijk hertje ſchijnt te quijnen,
Als de Zon zijn glans bedekt;
Zoo is't met den menſch gelegen,
't Hert is nimmermeer te degen,
Daer de vreugd geen Zon verſtrekt.

Rozani. Hoe zoet is dat gezeyd. *Ceph.* Hoe aerdig is 't van zin.
Rozani. Princes Cephiſe, ach! daer is veel zoetheyd in.
Zeer aerdig word den menſch by aerd, en bloem geleeken.
Cephiſe. Princeſſe Roſanier, 't is menigmael gebleeken,
Dat ik mijn hertje vond, gelijk het weêr geſtelt.
Roſani. Daer ſchuylt yets in het hert, Cephiſe, dat my quelt.
Cephiſe. Wat is 't Princes? *Roſ.* Een zaek die ik alleen moet dragen,
En geene maegden voegt daer van te willen klagen;
Dies lijd ik in mijn hert een tweederleye pijn,
Dat is, mijn quelling die geen menſch ontdekt mach zijn. *Zinn.*

ROSILION.

Roſiljon. O Hemel! hoe veel luk heb ik van u verkregen;
O Hemel! zijt gedankt voor uwe gunſt, en zegen;
Gy hebt van aenbegin den weg voor my bereyd,
Den weg die Roſiljon na werelds Hoogheyd leyd;
Ik heb dit Rijk en Kroon beſchut in nederlagen;
Ik heb door 's Hemels macht den vyand op geſlagen;
Ik heb den Koning zelfs bevrijd in alle nood,
Zijn leven voor geſtaen met p'rijkel van mijn dood;
Ik heb met dees mijn hand voor 's Konings Eer geſtreden;
Den Hemel zy gelooft, al 't gun ik heb geleden
Tot nut van het gemeen, in d' oorlog uyt geſtaen,
Dat is tot heden toe gelukkig my vergaen;
Gelukkig in mijn dienſt, gelukkig in mijn leven,
Dank zy den Hemel die 't my alles heeft gegeven;
Dank zy den Hemel die al dees mijn dienſten loond,
En tot belooning my de hoogſte gunſt betoond,
Die van de Goden oyt een menſch verkreeg op aerde,
Den Koning loond my zelfs met Koninglijke waerde;
't Geluk dat lacht my toe, den Hemel my bemind,
En 't loon van mijne dienſt dat is een Konings kind;

Een

Een Konings kind is zelfs tot mijne liefd genegen,
Ik heb van Rosanier, op mijn verzoek, gekregen
Toe-zegging van haer trouw, en lieve gunst tot mijn;
Waer kan 'er meer geluk voor my gevonden zijn?
Ik heb mijn Rosanier op heden voor gehouwen,
Dat my haer Vader heeft belooft aen haer te trouwen;
Waer op een bloos van schaemt getuygden, dat haer zin,
Door dit mijn zeggen kreeg beweeging tot de min',
Princes, op mijn verzoek, vergunden aen liefds lusjes,
Omhelzing, neffens dien, een zoet genot van kusjes;
Verzeekerden mijn liefd, beloften van haer trouw,
Aen welk belofte ik mijn hoop verzekerd houw.
Rosan. uyt. Daer rijst mijn morgen-star, ik moet my wat verstecken,
Om hooren wat mijn Lief u hier alleen zalspr eeken.

ROSANIERE.

Rosani. Hoe speelt en streelt den losse Mensch,
Hier met zijn welluft, en zijn wensch,
In tijdelijke zaken;
Hoe hold, en sold ons 't aerds verdriet,
Dat heden was is morgen niet,
Wat boven lag kan onder raken.
't Geluk dreyt op een losse spil,
Die heden heeft al wat hy wil,
Die moet het morgen missen;
Wie op zijn wensch zijn gissing maekt,
Al eer 't gewenste hem genaekt,
Vind hy zijn hoop vaek tegens 't gissen.
Een jongen boom in zomer lucht,
Vertoont zomwijl een schoone vrucht,
Doch, eer men die zal plukken,
Zal vaek een buy van windig weêr,
De vruchten slaen van boven neêr,
En doen des plukkers luk milukken.
Den schipper, die op Zee, by nacht,
De gunst van wind en weêr verwacht,
Als sterren baken strekken;
Als 't niet te hert waeyd, nocht te stil,
Heeft wind en stroomen na zijn wil,
Ziet op een kort de lucht betrekken.
De stille baren opwaerts gaen,
De felle stormen neder slaen,
Die stond op stond verstijven;

En

En doen by duyſter nacht het ſchip
Hier op een rots, daer op een klip,
Gantſch tegens hoop des ſchippers drijven.
Zoo gaet het heden ook met mijn,
Mijn hoogſte vreugd verkeerd in pijn,
Nu dat mijn 's Vaders zinnen,
In 't lieven ſtellen my een wet;
En willen dat ik liefde zet
Op hem, die ik niet kan beminnen.
Ik min geen man als Roſiljon,
Die is mijn liefdens Ziel en Zon,
Die is 't, die 'k liefde drage;
Die is 't, tot wien ik ben gezint;
Die is 't die Roſanier bemind,
Als dien haer oogen 't liefſte zagen.

't Is Roſiljon, die 'k min, en eeuwig zal beminnen;
Ach! Roſiljon alleen is d' afgod van mijn zinnen;
Zoo zeer als ik hem min, zoo zeer haet ik die geen,
Met wien mijn Vader wil dat ik in d' Echt zal treên:
Zijn Koninglijke wet en zal by my niet gelden,
Mits ik op Roſiljon al lang mijn zinnen ſtelden;
't Is Roſiljon dien ik, 't is hy die my bemind,
Geen ſtraf die mijne liefd tot hemwaerts overwint;
Veel liever laet ik my dit hooft van 't lichaem houwen,
Eer ik een ander als mijn Roſiljon zal trouwen.
Daer komt mijn tweede ziel, mijn brave Ridder aen,
Dien ik met tranen zal mijn droefheyd doen verſtaen.

Roſiljon. Hoe dus, mijn Lief, hoe dus, Princes, wat doet u treuren?

Roſani. Uyt mijn bedroeft gelaet kunt gy mijn droefheyd ſpeuren.

Roſiljon. Gy droevig? waerom dat? verſwijg doch niets voor mijn,
Uw droefheyd my bedroeft, uw ſmert dat is mijn pijn,
Uw lijden is mijn ſmert, en uw verdriet mijn ſterven,
Uw ongeval mijn dood. *Roſan.* Eer zal ik 't leven derven,
Eer ik volbreng 't gun my zijn Majeſteyt gebied.

Roſiljon. Wat is dat doch, Princes? *Roſan.* Het aldergrootſt verdriet
Dat u en my, mijn Lief, zouw over komen mogen.

Roſiljon. Mijn Lief! hoe vlieten dus de traentjes uyt uw oogen?
Wat is, helaes! wat is de oorzaek uws geſchrey?

Roſani. De zaek waerom ik ween die raekt ons alle bey.

Roſiljon. Wat is 't? ik bid, wild my uw nood, Princeſſe, klagen;
't Is Roſiljon die u uw leed wil helpen dragen;
't Is Roſiljon wien deerd de droefheyd van uw jeugd;
't Is Roſiljon dien gy die laſt op laden meugt;

Neem

Neem al de ſmerten, Lief, die u't gemoed ontroeren,
En legtze my maer op, die meer als gy kunt voeren;
Ey! ſtort geen traentjes meer, ſtut dees uw brakke vloed.
Roſani. Hoe meer dat gy my ſmeekt, hoe meer ik ſchreyen moet.
Roſiljon. Ben ik de oorzaek van uw ſchreyen, door mijn ſmeeken?
Zoo is het beſt dat ik het ſmeeken dan laet ſteeken;
Hoe ſteeken Roſiljon? ô neen! trooſt Roſanier,
Vaer voort met uw geſmeek. *Roſan.* Ach Roſiljon! zie hier,
Zie hier, zie hier mijn hert, zie hier mijn hert vol wonden,
Een hert dat eeuwig is aen uwe liefd verbonden;
Een hert dat niemaend wil als dien, die 't eygen kent;
Een hert van 't welk dat gy alleen de voogt-heer bent;
Een hert dat u behoord, en niemant wil behooren;
Een hert dat Roſiljon alleen heeft uyt verkooren;
Een hert dat droevig is, om dat zijn Majeſteyt
Dat hert wil ſtutten in zijn goê genegentheyd;
Dat hert wil dwingen van uw liefden af te houwen;
Dat hert wil dwingen om Celiodant te trouwen.
Roſiljon. Ach! Hemel, wat ik hoor! ô Goden! kan het zijn?
Ach neen! ach neen! mijn Lief, mijn Lief! gy zijt voor mijn;
Ik geef u niet weêrom, die my eens zijt gegeven,
Daer voor waegt Roſiljon noch eenmael lijf en leven;
Eer zal de duyſtre nacht, verlaten van de Maen,
In hare plaets de Zon in volle glans doen ſtaen;
Eer zal het aerds geſlacht d' onſterffelijke Goden,
Gantſch tegen de natuur, doen ſterven duyzend dooden,
Ja maken al de Goôn tot ſlaven; zelfs Jupijn,
Eer dit geſchieden zal, en zal geen God meer zijn;
Eer zal ik met mijn hand verzetten rots, en bergen;
Eer zal ik al de Goôn om wreede wrake vergen;
En ſtaep'len berg op berg, ja treen van trap op trap,
Soo hoog, tot dat ik zelfs ten Hemel binnen ſtap;
Waer Venus zit te recht tot ſtraf van zulke feyten,
Daer zal ik zelver gaen mijn ongelijk bepleyten;
En zoo op mijn verzoek der Goden vonnis ſtuyt,
Zoo ſchop ik te gelijk haer tot den Hemel uyt,
En zal in Iovis troon my dan als rechter ſtellen,
Daer ik het vonnis zal over het onrecht vellen,
Dat u Celiodant en my heeft aengedaen;
Princes, mijn Lief, ik zal na uwen Vader gaen,
En hem, 't gun hy my heeft belooft, te vooren leggen,
Om hooren wat hy daer als nu kan tegen zeggen;
Soo gy ſtantvaſtig blijft en my niet af wild gaen,
Weet ik tot ons behulp goe mid'len voor te ſlaen.

Rosani. Op mijn stantvastigheyd mach Rosiljon vertrouwen;
Ik ben, en blijf uw Bruyd. *Rosil.* Daer voor zal ik u houwen;
Ik ben uw Bruydegom, en blijf die tot der dood.
Rosani. Ik offer u alleen mijn maegdelijkr schoot.
Rosiljon. O Goden! wat is dit een blijdschap vol bedroeven;
Mijn Engel, mijn Princes! ik die mijn kracht deed proeven
Zoo meenig strijdbaar held, ben noch dien zelfden man,
Die 't recht van onze liefd met wapens rechten kan.
Rosani. Laat af, mijn Rosiljon, van diergelijke zinnen,
In dit geval en is met wapens niet te winnen,
Maer met geduldigheyd, stantvaste liefd, en trouw,
Waer door ik my ter dood aen u verbonden houw. *Binnen.*

VYFDE HANDELING.

CELIODANT.

Celiod. Zoete kracht des mins! die in de tegenspoeden,
Mijn overwonnen hert met vreugde noch kunt voeden,
In liefdens zoet gepeyns, op schoonigheyds waerdy;
O schoone Rosanier! hoe sweeft uw ziel in my;
O schoone Rosanier! alleen daer toe geboren,
Als dat gy zielen zoud tot uwe min bekoren;
O schoone Rosanier! schoon zeg ik, over-schoon,
En machtig om tot min te dwingen zelfs de Goôn;
O minne-vonkjes! die door 't stralen van uw branden,
Mijn ziel gedwongen hebt tot liefdens Offerhanden;
O Goddelijke troon! vol Hemels Majesteyt,
Waer in de hoogste schat van liefdens zoetheyd leyd;
Goud-drade vlegjes, waer voor parlen, en paruyken,
Als geen gelijk met u, voor schoonder moeten duyken;
Gekruysde haartjens, gy die op albaster grond,
Met zoet gewemel rold om rood korale mond;
Uw strikjens boeyen my aen lusjes van de minne;
O oogjens! die alleen zijt machtig t' overwinnen,
My, zeg ik, my helaes! die overwonnen ben,
En geen verlossing als van u verkrijgen ken;
Van u, ha Rosanier! die my mijn dood oft leven,
Na dat het u belieft, vermogen zult te geven;
Verschijn, ey goude zon! verschijn voor mijn gezicht,
En toon mijn eens een strael van 't Goddelijke licht,
Dat in den Hemel van uw aenschijn straelt met vonken,
Wanneer uw oog beoogt mijn oogen, door uw lonken; Wan-

Wanneer natuur bepronkt uw kaekjes met gebloos,
En çiert albaſter wit met inkarnate roos,
Zoo tert uw ſchoone blos het puyk van alle bloemen;
Hoe zal men zulk een ſchoon, als uwe ſchoonheyd, noemen?
Schoon ik het ſchoonheyd noem, en ſchoonſte ſchoonheyd hiet,
Noch kan men door dat woord de kracht begrijpen niet,
Die in dat ſchoone ſchoon ſtaet zichtbaerlijk voor oogen;
O ſchoonheyd! die dit ſchoon hebt Venus afgezogen,
Die Paris als de ſchoonſt, den appel heeft vereert;
O ſchoone Roſanier! aen wien mijn ziel begeert
Te offeren, dit lijf, dit lichaem, deze leden,
Oronte uyt. Uyt rechte liefd, en trouw, in dienſte van gebeden.
Daer komt Oronte aen, wiens komſt ik hier verwacht.
Oronte. 'k Heb aen zijn Majeſteyt zoo veel te weeg gebracht,
Dat gy verzekert u, mijn Heer, zult mogen houwen,
Princeſſe Roſanier voor uwe Bruyd te trouwen;
Den Koning en zijn Raed zijn daer toe zeer gezind;
Hoewel dat de Princes nu Roſilion bemind,
En hy haer liefde draegt, moeten de liefde ſcheyden,
Celiod. Den Koning wil geen Echt als tuſſchen uwe beyden.
Gelukkig is de uur, die uur in welke tijd.
Dat gy, Celiodant! alhier gevangen zijt;
Gelukkig is dien dag, op welk ik hier gekomen,
En van mijn vyand als gevangen ben genomen;
Mits mijn gevangenis my d'hoogſte vreugde geeft,
Ik ſeg de hoogſte vreugd die d'heele wereld heeft;
Oronte! my verlangt den Koning zelfs te hooren,
En ook mijn Roſanier; wiens jeugt is aen gebooren
De ſchoonſte ſchoonheid die men oyd in Vrouwen zag;
Oronte laet ons gaen daer ik haer ſpreken mach. Binnen.

ROSANIERE, ROSILION.

Roſani. Den nacht die yder trekt tot ruſt,
Trekt my tot nare, ſwaere zuchten;
Ik vind mijn leven zonder luſt,
Roſiljon. 't Hert ſmoort in duyzend ongenuchten.
Nu ik bedroeft, uw droefheyd ſpeur,
Uw droefheyd, die my't quaetſt doet vrezen,
Is't reden, dat ik met u treur;
Roſani. Waert gy geruſt, ik zouw't ook wezen.
Wat ruſt, oft luſt, is hier voor mijn,
Mijn Roſiljon, mijn wel beminde?

Hoe kan een hert vol druk, en pijn,
Een luſt tot vrolijk leven vinden?

Roſiljon. Het is gelijk Princes daer ſpreekt,
Wie zoo gemoed, die moed zal houwen?
Geen menſch, wanneer't aen hoop ontbreekt,
Oft hy vervalt in miſvertrouwen.
Leander, in de woeſte zee,
Gevoed door hoop zijn lief te naken,
Verloor zijn hoop, zijn liefde meê,
Eer hy by Hero koſt geraken.
De baek, zoo lang hy ſtond in brand,
Deed hem de hoop in liefde ſtijven;
Maer toen dat licht verdween aen ſtrand,
Moſt in de zee het leven blijven.

Roſani. Geen ſmert, hoe hert, geen dood, hoe ſnood,
En zal men Roſanier doen erven;
Oft hare liefde is zoo groot,
Dat zy uyt liefde die wil ſterven;
Ter liefde van haer Roſiljon,
Die zy ter dood zal liefde toonen;
Indien zy meerder geven kon,
Zy zouder uwe liefd meê loonen.

Roſiljon. O woorden! zegels van uw trouw,
O trouw! hoe zal ik u vergelden?
O liefde! of den Hemel wouw,
Dat ik de Goôn tot borge ſtelden;
Tot borgen van mijn trouwe min,
Mijn hert, mijn lijf, mijn ziel, mijn leven;
Al 't geen ik aen mijn Afgodin,
Uyt liefde, wil ten offer geven.

Roſani. Laet liefd ons ſtellen, Lief, te vreên;
Laet liefde leed, in 't lieven, dragen;
Laet liefde leven, Lief, na reên,
Laet zijn een middel voor geſlagen.
Een middel waer door wy den Koning doch bewegen;
Een middel waer door hoop in liefde word verkregen;
Een middel waer meê wy aen zijne Majeſteyt
Vervorderen de liefd die hy heeft toegezeyd;
Ik vind geraden Lief, gy u ten hoof wild voegen,
Op hoop de reden mocht mijn Vader vergenoegen;
Stelt hem uw dienſten voor, aen hem te kennen geeft,
Hoe hy door uwe hulp, en trouwe daden heeft,
In droeve nederlaeg, de overhand verkregen;
En hoe gy door uw macht bevochten hebt zijn zegen;

Staet

Staet vaſt op zijn beloft die hy u heeft gedaen,
En hoe 't geen Koning voegt zoo in de wind te ſlaen
Beloften, dien hy heeft met zijne tong gegeven,
Dat Roſanier in d' Echt met Roſiljon zoud leven;
En is 't dat hy hier door niet af ſtaet zijn begeer,
Soo zal ik niet te min na komen 't gun ik ſweer;
Dat is, mijn levens tijd u mijn verzelling deelen,
En in getrouwe liefd de hooge Goôn beveelen,
Mijn ramp, mijn ongeval, mijn treuring, en geklag,
Tot dat ik komen zal aen mijnen laetſten dag.

Roſiljon. Princes zal my gereed, op haer gebieden, vijnen;
'k Zal my van ſtonden aen ten hove doen verſchijnen,
Volbrengen uw voorſtel, in dit ons ongeval:
En zien wat uytkomſt ons den Hemel gunnen zal. *Binnen.*

KONING met het gantſche Hof, ROSILION.

Roſiljon. Ha Sire! mijn gedacht inbeeldende de daden,
Waer meed ik heb gedient uw Majeſteyts genaden;
Zoo vind ik, dat ik heb in 't bloedige gevecht,
Veel vyanden gedood, en wonder uytgerecht;
Mijn goed en bloed ten dienſt van 't Koningrijk gegeven,
En voor 't gemeene beſt gewaegt mijn lijf en leven;
Wat heb ik menigmael, gelegert in het veld,
De eerſte tot den ſlag, gemoedigt, my geſtelt;
Wat eyſcht den oorlog meer dat ik niet heb begonnen?
Wat legers niet verſtroyt? Wat Steden niet gewonnen?
Wat mannen niet ontmand? wat troepen niet vernield?
En wat niet vluchten koſt gevangen, oft ontzielt?
Doo als ik dit herdacht quam my een zaek te vooren,
Een zaek, die, Sire, u gelieven zal te hooren,
Hoe tot Pavye is wel eer een Vrouw geweeſt,
Die in de ſwarte kunſt had een vermaerden geeſt,
Waer door zy alles wiſt op 't nauwſte te voor-zeggen,
Ook wat 'er was geſchied heel grondigh uyt te leggen,
Ia tot verwonderingh van yeder die het zag;
Als nu een Philoſooph eens op een zeker dag
Zich vinden liet by haer, als daer toe aengebeden,
Om op een zeker vraeg te geven hare reden;
Ey hoor een vreemde zaek die op mijn voorſtel paſt;
Na dat den Philozooph haer eerſt had ondertaſt,
Stelt hy een vrage voor, die haer ter ooren raekte;
Welk 't beſte veers was dat Virgilius oyt maekte?
Zy antwoord hem terſtondt dit rijmpjen in latijn,
Dit rijmpje, Sire! 't welk wel overdacht mach zijn.

Diſcite Iuſtitiam moniti & non temnere divos.

't Geen zekere Poëet dus ſtelt in duytſche woorden,
En hebze vaek verhaeld, na dat ikze eerſt hoorden;
Leer, zijnde dies vermaend, de Goôn niet te verſmaên,
Maer na gerechtigheid voor alle ding te ſtaen.

Koning. Wat wild gy Roſiljon! hier meê te kennen geven?
Roſiljon. Alzoo ten dienſt van't Rijk, geduurende mijn leven,
Uw Majeſteyt ten nut, gelijk ook voor't gemeen,
Ik wapens heb gevoerd, en Ridderlijk geſtreên?
Zoo wenſchten ik als nu den Koning eens te vragen,
In welke dienſt ik my het beſte heb gedragen?
Mocht ik uyt uwen mond, ha! Sire, eens verſtaen,
Wat dat het beſte is van my, voor u gedaen,
Zoo zoud zijn Majeſteyt mijn trouwigheyd erkennen;
Ik die van eerſten aen getracht heb my te wennen
Tot trouwe, dienſt en nut van Koning, Rijk, en Kroon;
Verzoek voor al mijn dienſt nu mijn beloofde loon.

Koning. Wat loon wil Roſiljon? *Roſil.* Wat loon? vraegt gy dat Sire?
Geen ander loon als maer uw Dochter Roſaniere.

Koning. Alzoo ik ben gezind den Oorlog af te ſtaen
En met Celiodant een vrede aen te gaen,
Waer aen dit gantſche Rijk ten hoogſten is gelegen;
Heb ik, mits rijp beraed, daer gantſchelijk niet tegen,
Te meer, mitſdien mijn Rijk een Rijk verrijken kan,
Aen deze vrede hangt mijn gantſche welvaert an;
Den oorlog baerd my langs hoe meerder tegenheden,
Dies ik genegen ben tot een gewenſchte vrede.

Roſiljon. Hoe Sire! hoe! wat's dit? uw wenſch die is onnut;
De reden dwingen my dat ik u voorneem ſchut;
Hoe Sire! is't nu tijd voor u een vreê te maken?
Gy moſt met meerder Eer als dus tot vrede raken;
Hoe Sire! hebt gy nu een vreê in't Rijk gebrek,
Daer gy uw vyand ſteld de voeten op de nek?
Zeg my, waer zalder een van uw vyanden wezen,
Die nu niet zal den naem van Polikander vreezen?
Wie leeft'er, Sire! ha! wie leeft'er rechtevoort,
Die niet en ſchrikt en beeft, als hy maer noemen hoort
De naem uws Majeſteyts? *Raedsh.* Uw yver dus ontſteken
In liefden tot het Rijk, doet Roſiljon dit ſpreken;
Uw hert word aengevoerd door goê genegentheyd,
Om groot te maken't Rijk, en ook zijn Majeſteyt;
Maer hoor Heer Ridder, wat hier tegen valt te zeggen,
Als gy de legers voerd, en Steden gaet beleggen.

Ja wind batalien, en alles wat 'er zy,
Gedenkt gy dan wel eens, in welk een slaverny
Dat gy door dezen brengt de arme onderzaten?
Met welk een swaren last van legers, en zoldaten
Dat gy den Koning en het gantsche Rijk beswaerd,
Wat moeylijkheyd en zorg dat dit den Koning baerd;
Als die de legers moet verschaffen uyt zijn staten;
Als 't al gewonnen is, wat zal 't den Koning baten?
Vermits de swarigheyd die uyt den krijg ontstaet,
Daer plaeg en hongers nood de onderdanen slaet;
Als rooven, moord, en brand, als plonderen en schaken,
De eerelijke jeugd tot krijgers hoeren maken;
Als wraek-lust tanden wet op het onnozel bloed,
En felle klaeuwen slaet in ander lieden goed;
Dit zijn van d' oorelog, helaes! de beste vruchten,
Die meenig vroom gemoed zoo deerlijk vaek doet zuchten;
Dit zijn de geessels, die onnoosle zielen slaen,
En doen den Koning nu met recht na vrede staen;
Te meer, mits dag aen dag de arme onderdanen;
Aen zijne Majesteyt op offren droeve tranen,
Ja, smeken met gebeên, in zuchten, en geklag,
Dat doch hun droeve nood eens eynde nemen mach;
Waer door zijn Majesteyt, beweegt in mededogen,
Zijn onderdanen zoekt de tranen af te droogen;
Meer ziende op 't geluk, en welvaert van 't gemeen,
Als wel den Koning ziet op zijn geluk alleen;
Mits u den Koning houwt de trouwst van zijn getrouwen,
Heeft hy dit Rosiljon te vooren willen houwen,
Op dat vertrouwen, 't u niet min dan ons behaegt,
Als een, die garen 't Rijk in goede welstant zaegt;
Derhalven vind zich nu den Koning aengedreven,
Door dees beweginge, om Rosanier te geven
Celiodant ten Echt, als hebbende gelijk,
Om met meer Rijken te verrijken dit zijn Rijk.

Rosilion. Hebt gy u reden uyt? *Raedsh.* Ja Heer. *Rosilj.* Zo zal ik spreken.
Hoe Sire! is in u de wijsheyd zoo geweeken,
Dat uwe Majesteyt zich zoo verleyden laet?
Verleyden, zeg ik! door verraders van uw staet!
Verraders? ja noch eens verraders durf ik zeggen,
Als die den vyand zien voor uwe voeten leggen;
Uw vyand, let 'er op, ha Sire! aen wien zy
Te brengen zoeken 't Rijk en al uw heerschappy;
En boven dien u slaef, die Koning zijt, te maken;
Hoe Sire! kan't verstand zoo uyt uw herzens raken?

Dat

Dat gy gedogen zult, 't geen ik noyt had vertrouwt,
Dat men op valſchen raed van u verraders bouwt;
Ha Sire! dat gy't meent en zal ik nimmer hoopen,
Zult gy gedogen dan als dat men zal verkoopen,
U, en uw Kroon; uw Kroon, en u; wel hoe?
Hoe Sire! ſtaet gy dit aen uw verraders toe?
En kunt gy dan niet zien dat die dees raed u geven,
Verkoopen u, uw Eer, uw Vryheyd, en uw leven,
Uw Scepter, Kroon, en Rijk, ja al wat gy bezit?
Sire! waer 's uw verſtant? ha Sire! lijd gy dit?
Zoud gy Celiodant aen Roſanier doen trouwen?
En onderwerpen u aen hem, die is gehouwen
En onderworpen om te doen 't geen gy beſtaet;
Helaes! gy vleyd die geen, die met een loos verraed
Toe leggen op uw Rijk, en 't welvaerd dezer lande;
Hoe Sire, Sire! 't is de Kroon te grooten ſchande;
Dat gy u, en uw Rijk als weg geeft aen die geen,
Van wien dat gy behoord te worden aengebeên;
Zult gy, zult gy, zeg ik, zult gy aen uw gevangen,
Op offeren 't geen hy behoorde u te langen?
Hoe Sire! zult gy doen 't geen paſt van hem gedaen?
Hier toe kan Roſiljon in 't minſte niet verſtaen;
Ha Sire! yver is 't die my aldus doet ſpreeken,
Verſchoon my zoo ik ben van reden af geweeken,
Raets-heeren 't is uw ſchuld, mits gy den Koning raed,
Te maken vreed met hem die na zijn Scepter ſtaet.

Koning. Niet hooger Roſiljon; ſwijg, ſwijg op mijn begeeren,
En ſcheld niet op mijn raed, noch deze mijn Raeds-heeren;
Weet dat ik deze zaek u niet te vooren houw,
Om dat ik uwen raed daer op verwachten wouw,
In 't minſte niet; 't beſluyt by my dus voor genomen,
Dat zal en moet ook zijn goetwillig na gekomen;
Mits ik u gunſte draeg, zoo is 't dat ik begeer,
Dat mijn begeerte gy zult weyg'ren nimmermeer;
Op dat mijn gunſt tot u in vaſte daed zouw blijken,
Geef ik mijn Dochter u, daer toe twee Koningrijken,
Veel hooger in waerdy, als die Celiodant
Van my genieten zal tot zijne houw'lijks pand;
Mits dat gy met hem zult als een goet ſwager leven.

Roſiljon. Wil dan zijn Majeſteyt aen my zijn Dochter geven?

Koning. Ja, *Roſil*, Sire! zegt gy ja? oft heb ik miſverſtand?
Hebt gy uw Dochter niet belooft Celiodant.

Koning. Och ja! gy zult de een, en hy de ander trouwen,
Hy Roſanier, en gy Cephiſe voor uw vrouwe.

Ach

Rosiljon. Ach Sire! zal ik dan van 't mijne zijn berooft?
En hebt gy zelver my uw Dochter niet belooft?
Koning. Cephise, weet gy wel, is ymmers niet uw eygen.
Nochtans zal ik de gunst van mijne liefde neygen
In Vaderlijke zorg, zoo mildelijk tot haer,
Al of van vleesch en bloed zy mijne Dochter waer.
Rosiljon. Den brief die gy aen my, ha Sire! hebt geschreven,
Die zal op heden noch getuygenisse geven,
Dat zy de name van Cephise niet drukt uyt,
Maer dat my Rosanier belooft is tot mijn Bruyd.
Koning. Mijn Secretaris heeft zich licht vergist in 't schrijven.
Rosiljon. En zal dan Rosanier voor Rosiljon niet blijven?
Zal my dit ongelijk dan van den Konink schien?
Zal men Celiodant nu meer dan mijn ontzien?
Sal die nu boven my uytmunten in gelucken,
Die uwe Staet en 't Rijk gezocht heeft t' onderdrukken?
Die, die den Prins uw Soon benam de ziel, en moed,
Waer van als noch om wraek roept zijn vergoten bloed?
Waer van de warme rook noch vers smookt voor uw oogen,
Zult gy, ha Sire! voor uw swager dees gedogen?
En hechten zoo een tak aen uw vermaerde stam,
En stooten my voor 't hooft, die daer de wraek van nam?
Uw Majesteyt verlost, en 't leger brocht te schanden,
En heb uw vyand u gelevert in uw handen;
Zult gy op uwen troon dan zitten doen die geen,
Die u, ha Sire! zocht onder de voet te treen?
Denkt dat het bloed uws Soons roept wraeke in uw ooren,
Soo dat het zelfs de Goôn ten hemel kunnen hooren;
Dit onrecht houwelijk is Goon en menschen leed,
En baerd een schrik in 't hert van die, die 't onrecht weet.
Koning. Houw op, ik zeg houw op, of 't zeggen zal u rouwen;
Ik wil dat Rosanier Celiodant zal trouwen;
Houw gy u vergenoegt dat gy Cephise krijgt,
Ik ga, en ra dat gy op mijn begeerte swijgt.

Den KONING gelaet hem te willen vertrekken, ROSILION onderschept hem.

Rosiljon. Ik dank den Koning die my wil Cephise gunnen;
'k Heb eers genoeg als ik dit noch zal dragen kunnen;

ROSILION slaet met zijn hand op den degen.

Dit heeft uw goede gunst, mijn moedigheyd gelangt,
Dit is 't waer aen uw Rijk, uw Kroon, en welvaert hangt;
Ik zeg Celiodant zal Rosanier niet trouwen;
Of hy zal my de kop eerst van de romp af houwen.

Koning. O gy ondankbaren! in wien geen redens zijn,
Is't mooglijk dat gy durft zoo ſpreeken tegens mijn?
'k Heb u als vremdeling gekocht, en groot doen maken;
Weg uyt mijn oogen; 'k ſweer u zal een ſtraf genaken. *Binnen.*

Roſiljon. Ga heen, ha Sire! ga, ik toon my onbevreeſt,
Ik blijf dien Roſiljon, die 'k altijd ben geweeſt.
En mach men niet te recht die voor ondankbaer ſchelden,
Die trouwe dienſt, en deugd niet zoeken te vergelden?
Ha Sire! Sire! noyt had ik op u vertrouwt,
Dat gy u tegens my zoo bitter dragen zouwt;
Hoe noemt gy Roſiljon? gy noemt hem onbeleefden,
Ondankbaren, helaes! van ſpijt mijn leden beefden,
Als gy my dit verweet; ondankbaren! ô Goon!
Is dit voor al mijn dienſt den Koninglijken loon?
Als vremdeling gekocht! kan Roſiljon dit lijen?
Hoe kan 'er zulk een woord van 's Konings lippen glyen,
Tot looning van mijn dienſt? als vremdeling gekocht!
Ia vremdeling, die u uw leven heeft gezocht;
Een vremdeling, die u uw Rijk, uw Kroon, uw leven
Gekocht heeft met zijn bloed, en willig op gegeven;
Ondankbaer! hoe, wat 's dit? ondankbaer, ey! bedwing
Uw tong, die Roſiljon ſcheld voor een vremdeling;
Gy my gekocht? ô trots! ô trotſheyd niet om lijden,
Wat let my, dat ik zelfs my d' hals niet af en ſnijde?
Hoe Roſiljon? ha, ha! koom helſche ſpokery,
En wreekt ondankbaerheyd, aen wie? aen wie? aen my,
Aen my? ô ja! neen, neen, ey kom en ſtort uw plagen
Op hem, op wie? die zich ondankbaer heeft gedragen;
Wie was dat Roſiljon? was 't Roſiljon? ô neen!
't Was Polikander; ja! hy heeft voor my geſtreên, (nen!
Hy heeft mijn Kroon beſchut, mijn Kroon, wat Kroon? ô zin-
Hoe holt gy van het ſpoor, en deed ik u niet winnen
Uw vyand? heb ik niet uw laetſte Stad ontzet?
Ondankbaer, vremdeling! wat of den Duyvel let
Dat hy d' ondankbaren niet aen zijn ketens kluyſter,
En ſleeptze eeuwig weg in Plutoos hol vol duyſter,
Ja voerd in Achrons poel de af-geſtroopte ziel?
Van wie doch? vraegt gy dat? van dien ondankb'ren fiel;
Is Roſiljon gekocht? wat mach den Koning ſpreeken?
't Is vreemt, wat doen ik? 'k wil op Roſiljon my wreeken;
Ben ik niet Roſiljon? och ja! ondankbaer? neen;
Ik Roſiljon? weg, weg, dat my dien ſchelm verſcheen,
Ik zoud hem met dit ſtael door hert en d' aders rijgen;
'k Sweer 't Polikander, koom ik Roſiljon te krijgen,

Ik

Ik ſcheur 't ondankbaer hert uyt ſijn ongodlijk lijf,
En breng 't aen Hecate, oft aen het Duyvels wijf,
Die helſche Proſerpijn, tot wraek en ſtraf gebooren,
En ſlenter Roſiljons gedarmte om haer ooren.
Hoe Roſiljon! hoe is 't? de zinnen omgeroert,
Die hebben my, helaes! gelijk als weg gevoert;
Zal ik dus zijn berooft van mijn beloofde minne?
Zal hy, dien ik verwon, my hier in overwinnen?
O gy rechtvaerdigen des Hemels! ſchut het af,
Of voert eerſt Roſiljon met al zijn eer in 't graf. *Zinnen.*

KONING met het gantſche Hof, en VERANCE.

Koning. Dat men de Goden doe een offer van gebede,
Om Hemels zegen over de beſloten vrede;
Laet telgen van olijf op het gewijd Altaer
Ten Hemel branden, nevens God-gewijde ſchaer;
Om d' opper Godheyd te bewegen tot meedoogen,
Verance uyt. Dat hy zijn byſtant ons af zende van den hoogen;
Stort zegen, milde Goôn, op ons gewenſchte vreê,
Verance. Sta op, ey weg! ſta op, op, op, op, maekt my ſteê,
Waer is zijn Majeſteyt? ik moet den Koning ſpreeken;
Ruym op, en laet my deur. *Hovel.* Waer is 'er oyt gebleeken
Meer onbeleeftheyd als dees bedelaer bedrijft?
Verance. Ik zeg u laet my deur, en voort. *Hovel.* Den Ionker kijft,
Hoe is 't met u, mijn Heer? *Veran.* Ik zeg u ſtaet ter zyen.
Hovel. Ey! laet mijn Ionker deur, wel wat zal hier gedyen?
Verance. Hoor Sire, gun my ſpraeck op Koninghlijk gebied.
Coning. Maek plaets, en laet hem deur.
Verance. Kent my den Koning niet?

Hy luyſtert den KONING in 't oor.

Ik ben Verance. *Con.* Hoe! ik ſta als op-genomen;
Verance, 't is my lief dat gy hier zijt gekomen;
Weeſt welkom in mijn hof, en vriendelijk begroet.
Verance. Ik dank zijn Majeſteyt die my dees Eer aen doet;
Ik heb den Koning yets in ſtilligheyd te ſpreeken.
Coning. Vertrekt u Edellien. *Veran.* Nu zal my niet ontbreeken
Te melden, Sire, 't geen ik heden heb verſtaen,
Dat 's dat gy zijt gezind een houwlijck aen te gaen,
't Welk geenzins wezen mag; gedenkt gy wel de minne,
Die gy voor dezen hebt getoond de Koninginne
Van Pictes? die van u, ha Sire! wierd bevrucht,
En na dat gy van haer, door 't nootlot, zijt gevlucht,

Belaſten gy aen my, haer nauw in acht te houwen,
Waer in ik heb gegaen in als ter goeder trouwen;
En kort naer u vertrek, heeft zy een Zoon gebaerd,
Het geen Princes aen my heeft heymelijk verklaert;
Een jaer, oft daer omtrent, na dezen tijd verleden,
Zoo is Princes Argier in Echt verbond getreden
Met ſijne Majeſteyt van Santons, van wiens ſtam,
Princeſſe binnen't jaer. een jongen Zoon bequam,
Dien zy verwiſſelde aen't kind by u verkregen,
En ſtuerd my met haer kind op ver en vremde wegen:
't Geen ik onnozel heb verloren, 't welck my ſmert,
En is my alle daeg een wonde in het hert;
Ik kom, tot hier gedwaelt, om u dit voor te houwen,
Als dat ik heb verſtaen gy Roſanier wild trouwen,
En met Celiodant in d'Echte haer beſteên,
't Welk niet geſchieden kan om zonderlinge reên.

Koning. Wat reden zijnder die my kunnen dit beletten?
Verance, 't Mach niet gheſchieden, aengezien verſcheyde wetten.
Is Roſaniere niet uw dochter? *Kon.* 'k Houwzer voor.
Verance. Celiodant uw Zoon? *Kon.* Hoe Hemel! wat ik hoor,
Verance! hoe mijn Zoon? mijn Zoon! hoe kan dat wezen?
Verance. Ja Sire, 't is uw Zoon die gy voor dezen
Hebt by Argier geteelt *Kon.* Verance! houw dit ſtil,
Want ik van deze zaek u breeder ſpreeken wil.

HOVELING.

Hovel. Sire! ik die my hier voor uwe voeten buyge,
Om met eerbiedigheyd d'aenkomſt nu te getuygen
Van Koningin Argier, die's Konings komſt verbeyd,
En garen ſpreeken zoud met uwe Majeſteyt.
Koning. Argiere hier! 't is vreemt, Verance, 't ſchijnen dromen;
Ik zal de Koningin terſtond verwellekomen;
Vertrek, vertrek van hier, ik volge voort ten hoof; *Hovel.*
De Koninginne hier! 't is meer als ik geloof.

KONING, ARGIERE, CELIODANT, ROSANIER, CEPHISE, met alle den Adel van 't Hof.

Koning. Heeft hare Majeſteyt noyt van haer Soon vernomen,
Nocht zedert zijn vertrek, daer tijding van bekomen?
Argire. Grootmogend Koning, 't zy wat moeyten dat ik deed,
Noyt wiſt ik waer hy was, gelijk ik noch en weet;
Wat heb ik meenig traen, en zuchten uytgebrooken,
En heb mijn trooſt gezocht in droom van yd'le ſpooken;
Ik ſtelden my geruſt op valſche huyg'lery,
Ha Meluzine! tovereſſe, hoe hebt gy

Met

Met uw vervloekte kunſt beguygeld mijne oogen;
Hoe hebt gy met uw ſpookeryen my bedroogen;
Hoe hebt gy mijn gezicht door valſch geloof verblind,
Als gy voorzeyden dat mijn eygen wettig kind
Gelukkig wezen zoud! waer van niets is gebleeken.

VERANCE uyt komende, valt Argire hem om den hals.

Argire. Verance! zijt gy hier? met recht mach ik my wreeken;
Voort geeft my wederom, het geen dat ik u gaf,
Mijn kind, ik zeg mijn kind. *Veran.* Ach Hemel! ſchut de ſtraf,
Die ik verdiend heb, doch onſchuldig; toon medogen,
Genadig Koningin! hem die hier leyd geboogen,
Voor uwe voeten neêr, in zuchten en getraen,
Vergeef Verance't geen hy heeft aen u miſdaen;
't Is waer, gy hebt u kind my hoog en dier bevolen,
Maer't wierde met geweld, helaes! my af geſtolen.

Argire. Geſtolen? is mijn kind geſtolen? zeg meê voort,
Verance, is het dan gedood, oft ook vermoord;
Zeg, zeg, Verance zeg, en helpt my uyt dit vreezen,
'k Wil weten hoe het met mijn kind, mijn kind mach wezen.

Verance. Als my haer Majeſteyt het kind gaf van haer ſchoot,
En uyt haer Koningrijk te trekken my gebood
Tot op de grenzen van Zantons, daer ik vijf jaren
In een kleyn huyſjen had u kind in mijn bewaren;
Al waer't gemeene volk ons hadden wel bezind,
En hielden my aldaer voor Vader van het kind,
De voedſter voor de Moer; en voorts is onder allen
Een droevig ongeluk aen ons ten deel gevallen;
Als ik op zekertijd aen d'oever lag en ſliep,
En Kinnikſon op ſtrand met kinders ſpelen liep;
Zoo zijnder toen ter tijd Zee-roovers aengekomen,
En hebben my en't kind gelijk van daer genomen;
Ons op het eyland Armoriques aengebracht,
Alwaer zy zijn gewent te loſſen hare vracht;
En daer, na oud gebruyk, zy met geroofde Waren,
En veel geſtolen buyt te lande komen varen;
Die daer van vreemde lien vaek worden opgezocht,
En om geringe prijs den vremdeling verkocht;
Zoo is't gebeurt dat daer verſcheyde kooplien quamen,
En kochten Kinnikſon, die zy toen met hun namen,
Ik bleef in ketenen geboeyt, van't kind berooft,
En leed veel meerder leed, als oyt kan zijn gelooft;
Tot eyndelijk een vreê daer wierd in't land beſloten,
Door welke vrede, ik mijn vryheyd heb genoten;

En heb de goede Goôn gebeden dag aen dag,
Dat men doch Kinnikſon gezond weêr vinden mach;
Argire, Koningin, ik wenſchten om mijn leven,
Dat ik Kinnikſon aen u wederom koſt geven;
Den Hemel is 't bekent dat ik om deze ſchuld,
Zoo vaeck mijn ſterven wenſch uyt enckel ongeduld;
Ik ben, ô Coningin! op 't hoogſt met u verlegen,
En hebbe, zoo het ſchijnt, nu al de Goden tegen;
De Goden, die op my te bitter zijn geſteurt,
Mits dien dit ongeval, door hare wil, gebeurt.

Argire. O droef heydt al te droef! na dat gy my doet hooren,
Verance! ach helaes! zoo is mijn kind verlooren;
Argire! die uw hert in brakke tranen ſmelt,
Argire! die de ziel met zorgen voeld ontſteld,
't Gemoed met vrees benauwt, van droefheyd ingenomen,
Door zorge dat mijn kind noyt wederom zal komen;
O Meluzine! die met uwe Prophecy,
Nu toond de rechte proef van uw bedriegery.

Koning. Verance! op wat plaets is 't kind vervoerd? *Veran.* Ik hoore,
Dat het te ſchepe voer langs de rivier de Loire.

Koning. Dat geeft al eenig ſchijn, hoe oud was 't toen? *Veran.* Zes jaar.

Koning. Hoe was zijn wezen, was hy rood oft ſwart van haar?

Verance. Zijn haaren waren blond, zijn trony wel beſneden,
Voorts was hy ſchoon, en blank, daer by zeer fraey van leden,
Groot na zijn ouderdom, een kind van zulck een ſlag,
Dat yeder wierd verlieft op hem, die 't maer aenzach.

Koning. Gy hebt het, zoo gy zegt al Kinnikſon geheeten,
Maer is de rechte naem van 't kind u ook vergeten?

Verance. Neen Sire, neen, ô neen. *Kon.* Verance! is het niet,
Zoo zeg my dan zijn naem. *Veran.* Maer Kinnikſon hy hiet.

Koning. O goede Goden! wild ons openen de oogen
Dat wy de waerheyd van dit werk aenſchouwen mogen;
Argire, gy hebt my gegeven een en Soon,
Argire, ik beſpeur de wonderheên der Goôn,
En wil een ander Soon Argire weder geven.
Wat name, Roſanier! ſtond in den ſteen geſchreven,
Die Roſiljon had, toen hy wierd aen my verkocht,
En tot u beyder dienſt hier in het hof gebrocht?

Roſani. Dat kan zijn Majeſteyt in dezen ſteen noch lezen.

Koning. Het is de zelfde naem die gy hem ga eft voor dezen;
Daer ſtaet het. *Arg.* Wel ter deeg. *Veran.* Och ja! 't is Kinnikſon.

Koning. Soo is het kind bewaerd, en heet nu Roſiljon.

Argire. O aengename ſteen! merkteecken van mijn vreugde;
Ik kus u, lieve ſteen! als d' hoop van mijn genougde;

Ik

Ik kus u, lieve ſteen! ik kus u noch eenmael,
Mits gy de borne zijt daer ik mijn vreugd uyt hael.
Koning. Daer is geen twijffel aen, noch eenigzins te vreezen,
Oft Roſiljon die zal uw Zoon, Argire! wezen;
Ik heb hem hier gekocht, en hy was toen, zoo 't ſcheen,
De zeven jaren oud, of daer omtrent, zoo 'k meen;
En oft 'er noch aen hem geen ander teekens bennen,
Waer aen men boven dit hem zoude mogen kennen?
Verance. Ik weet als hy my ziet dat hy my kennen zal.
Argire. Een teeken is 'er noch, 't welk my in dit geval,
De rechte zekerheyd zal kunnen openbaren;
Een teeken is 'er noch dat zal de zaek verklaren;
Eer ik hem van my gaf, heb ik op zijne hand,
Met gloeyend yzer eerſt een roosjen ingebrand.
Roſani. Zoo zijt dan Koningin gewis,
Dat Roſiljon u eygen is;
Uw eygen Zoon, uw eygen kind,
Mitſdien dat men dit roosjen vind,
Dit roosjen op zijn linker hand,
Zoo wel en zoo volmaekt gebrand,
Zoo net, en aerdig, dat ik houw,
Dat met pinceel geen ſchilder zouw,
Volmaekter roosjen malen af,
Als hem 't gebrande yzer gaf.
Koning. Laet Roſiljon terſtont hem hier voor ons vertoonen.
Argire. Den Hemel wil mijn leed met blijdſchap weêr beloonen.

ROSILION.

Roſiljon. Eerbiedig zy van my al 't hof-gezin gegroet;
Eerbiedig val ik nu uw Majeſteyt te voet,
En zoek verſchooning van het geen ik heb mildreven;
Ha Sire! wild gy my 't beloofde dan niet geven?
Wild gy my Roſanier, die Koninglijke ſpruyt,
Niet gunnen tot mijn deel, en uytverkoren Bruyd?
Mijn Bruyd! mijn lieve Bruyd, die, zoo 'k haer niet verwerve,
Door trouwe liefde zal haer Roſiljon zien ſterven,
Ey, Sire! ſchey doch niet twee zielen zoo vereent;
Ey, Sire! rooft my niet 't geen gy eens hebt verleent;
Ey, Sire! ey gedenk mijn trouwheyd u gebleeken,
De rampſpoed waer in gy, ha Sire! waerd geſteeken;
De ſwarigheyd; die gy zoo lange hebt geleên,
De trouwigheyd waer meê ik heb voor u geſtreên;
Gun my tot loon van dien Princeſſe Roſaniere;
Ey zalze mijne zijn? wat zegt gy hier op, Sire?

Indien

Koning. Indien het neffens my uw Moeder zoo verſtaet.
Roſiljon. Mijn Moeder, Sire? *Kon.* Ja uw Moeder! leef haer raed.
Roſiljon. Mijn Moeder, Sire? hoe mijn Moeder? 't kan niet wezen.
Argire. Och ja! gy zijt mijn Zoon, doch, mits ik u voor dezen,
Als gy noch waerd een kind, liet voeren uyt het land,
Zoo heb ik neffens dien op uwe linker-hand,
Een roos doen drukken, om u, door dat merk te kennen.
Roſiljon. 'k Geloof het niet, ten zy daer meerder teekens bennen.
Argire. Noch bond ik aen uw hals een uytgezochte ſteen,
Waer in als toen uw naem, op 't aerdigſt ſtond geſneên;
Uw naem was Kinnikſon, zoo had ik u geheeten.
Roſiljon. Door wie ben ik geteelt, of mach men dat niet weten?
Argire. Gy zijt van Konings zaed geboren uyt mijn ſchoot.
Roſiljon. En leeft mijn Vader noch? *Argire.* Neen, dies ik na zijn dood,
Het Rijk van Santons en van Pictes heb behouwen.
Roſiljon. Dat gy mijn Moeder zijt kan ik noch nauw vertrouwen;
Ik bid de Koningin, dat zy my kennis doe,
Van wie ik ben vervoert, wanneer, oock waer, en hoe
Ik eyndelijk hier ben in 't Konings hof gekomen?
Argire. Na dat gy ſpeelen liept op ſtrand, wierd gy genomen,
Van roovers, die aldaer op dien tijd zijn geſtrand,
En voerden u, met uwen hoeder van het land,
Tot op het Eyland van Armoriques, waer gy
Van vreemde koopliens zijt verkocht in ſlaverny;
En zoo van daer tot hier, in ongeluk gedreven.
Roſiljon. Wie zal hier, Koningin, getuygenis van geven;
Argire. Ik, en die geen, die ik u tot een hoeder gaf.
Roſiljon. Waer is die? ik geloof't, indien men hem verſchaf.
Argire. Waer is Verance? *Verance.* Hier, genadigſte Vorſtinne.
Roſiljon. Verance, als ik my te recht en wel bezinne,
Speur ik noch eenigzins dat ik die name ken;
Ik kniel, en houw gewis dat ik uw Zone ben,
En kus mijns Moeders hand.
Argire. Laet my de uws aenſchouwen;
Gy zijt mijn Echte Zoon, daet zal ik u voor houwen.
Roſiljon. Gy zijt mijn Moeder.
Argire. Gy mijn wettig Zoon, en kind.
Roſiljon. Heb ik u lang gemiſt, te meer u nu bemind
Het kinderlijke hert, dus lang van u verſteeken.
Verance. Ach Kinnikſon! wat vreugd dat ik u weêr mach ſpreeken!
O lang gemiſte Zoon! hoe voel ik my verblijd,
Dat ik u weder zie, en gy noch levend zijt;
O Goden! zijt gedankt. *Kon.* Wat kan de tijd niet werken?
Argire. Noch zult gy Roſiljon meer wonderen bemerken; Den

Den Koning van dit Hof, en wijt beroemde Kroon,
Die heeft eertijds uyt my gewonnen eenen Soon.
Rosiljon. Den Koning? hoe, wat 's dit? hoe zegt gy dat, mijn Moeder?
Argire. Den Prins Celiodant is uwen halven broeder.
Koning. Soo is 't, hy is mijn Soon, en ook uw Moeders kind.
Celiod. Gy mijnen Vader? hoe! ten kan niet zijn, verzind.
Argire. Nochtans zoo is het waer. *Kon.* Dies ik haer zoek te trouwen,
En wil u beyde voor mijn Echte Zonen houwen;
Vermits ik Rosiljon mijn Dochter gun ten Echt.
Rosiljon. Dewijl ik nu van als ben grondig onder-recht,
Omhels ik Rosanier, mijn Bruyd, mijn wel-beminde,
Indien mijn Moeder, en mijn broeder, 't goet bevinde.
Argire. Sijt zeker, dat ik my hier in te vreden houw;
En met u beyder wil, ik Poliander trouw;
Op dat Celiodant mijn Soon ge-echt mocht werden.
Koning. Ik die u heb gezind, zal in die liefd volherden,
En neem Argire aen voor wettig Koningin.
Celiod. Ach! Sire, 't dunkt my vreemt dat ik uw Sone bin.
Koning. 't Is zoo, gy zijt mijn Soon, daer voor zal ik u houwen,
En zult voor uwe Bruyd, Princes, Cephise trouwen,
De dochter van mijn overleden Koningin.
Celiod. Wat zeyd mijn moeder?
Argire. 't Is mijn wille is 't uw zin.
Celiod, Cephise! schoon ik u noyt minne heb gedragen,
Soo sweer ik voor de Goôn, dat zoo 't u mocht behagen,
Dat ik mijn liefde noyt acht waerdiger besteed,
Als aen Princes; ik lief, zoo lief dat ik niet weet,
Dat immer minnaer meerder liefd zouw kunnen toonen,
Als ik u dragen zal, ô schoonste aller schoonen!
Mijn Vader voegt het zoo, in dien gy 't ook zoo voegt,
Houd ik, Princesse! my op 't allerhoogst vernoegt.
Cephise. Ik loon uw liefd met dank, en volg der Goden wille;
Mijn wil zal met uw liefd in 't lieven niet verschillen,
Vermits ik my vertrouw op uw vermaerde deugd.
Celiod. Op mijne liefd en trouw gy u vertrouwen meugt.
Cephise. Soo zal Cephise haer met u, mijn Prins! vereenen.
Koning. Waer toe de Goden ons haer zegening verleenen.
Celiod. Nu heeft het liefd na wensch.
Cephise. Nu gaet de daed voor schijn.
Rosiljon. Nu is de spreuk vervult:
Rosan. *En yder crijgt de zijn.*

EYNDE DER TOONEEL-SPEELEN.

Volgen zommige Minne-Rijmen.

HERDERS KLAGT

PHylida onlangs verleden,
Als de zon quam na beneden,
Met een Nevelige rook,
In de groene baren dook;
Als den avond quam op handen,
Doolden op de vochte ſtranden,
Quam de blonde ſchoon Diaen
Weder aen den Hemel ſtaen;
Liet haer tintel-oogen ſtaaren
Op de brakke Water-baaren;
Korts daer na zoo hoog getreên
Dat zy't noorder bos beſcheen.
Na het zingen van een Liedje,
Nam mijn Phylida een Rietje,
Dat zy met haer rechter hand
Druckten in het natte zand;
Schreef vier letters met een ſtreekje,
Tot bewijs, dat zy aen't Beekje
Tavond in de Mane-ſchijn
Zoud met Bloempjes bezig zijn.
Daer na ging zy verder dwalen,
Al haer Vee te zamen halen,
Veele Schaepjes in't getal,
Hoeden na de luwe ſtal.
Al't gevogelt, al de Boomen,
Al de Beekjes, al de ſtroomen,
Al de Blaedjes, al het Wout,
Al wat zich in 't Boſch verhoud,
Door de ſtilte, aeſem ſchepte,
Niet een Blaedje dat zich repte;
't Boſchje was vol zoete luſt;
't Pluym-gediert in ſtille ruſt;
Niet een Blaedje dat men hoorde
Ritſ'len aen de groene boorde;
By de lieve lodder beek,
Daer ik in het water keek;
Daer de Maen haer bleeke ſtralen
Van den Hemel neêr liet dalen,
't Beekje ſtil en effen lag,
Dat m'er niet een rimpel zag.
Korts daer na zag ik de boomen
Ritſ'len in de Water-ſtroomen,
Ruyſſchen hoorden ik de Blaên
Die daer aen de Linde ſtaen;
Mits hoord ik een Takje breken;
Mits hoord ik een woordje ſpreken;
Mits zien ik een licht, 't dunkt mijn
Klaerder als de Mane-ſchijn.
Phylida, riep ik, wat zegje?
Zoete bekje, och! waer legje?
Och! wat doeje by de ſloot?
Ik pluk Bloempjes in mijn ſchoot.
Cloris, riepze, komt hier byme;
Cloris, och! ik ſchijn te ſwijme,
Mits dat ik het zoete licht
Zie van uw ſchoon aengezicht.
Na dit zuchten, na dit karmen,
Vatten ik haer in mijn armen;
Cloris, zeydze, och! wat raed?
Voeld eens hoe mijn hertje ſlaet;
Voeld eens hoe mijn leden trillen
Wat mach dit beduyen willen?
Cloris, och! ik ſterf van pijn,
Wild gy niet mijn hulper zijn.
Daer na quam zy tot bedaren,
'k Wiſt niet waer mijn zinnen waren,
Als ik ſlusjes my ontreeg,
Seydze, doen ik neder zeeg.
Cloris, Cloris! voeld mijn handen,
Voeld eens, zeydze, hoeze branden.
't Hoogſte woort dat quam'er uyt;
Cloris, wat of dit beduyd?
Soud dit wel een Koortze wezen,
Die uyt Liefden is gerezen?
Cloris, och! ik houd gewis
Dat het zulken Koorsjen is.
Herders kind, oprecht in't minnen,
Niet geveynſt, noch vals van zinnen,
Niet gelijk het Steeds gebroed,
Wiſpelt uurig van gemoed;

Loos

Loos en valſch in Minne treeken,
Anders meenen als zy ſpreeken,
Anders loven als zy doen,
't Geen men nimmer zou vermoên;
Vals van herten, ſchoon voor d' oogen.
Trotzen op haer groot vermogen,
Pronken op haer weytze pracht,
Snorken op haer Adels dracht;
Op haer afkomſt moedig pralen,
Op haer Tytels, die zy halen
Ik en weet niet waer van daen,
't Is te vreemt om te verſtaen;
't Steeds gebroed is niet met allen;
't Gater altijd op een kallen,
Met een ſchamper ſchors verwijt,
Menig Vryer tot zijn ſpijt;
Menig moet daer 't quellen lyen,
Van zijn Minnen, van zijn vryen;
Heeft hy wat te hoog gezien,
Straks verwijt 't hem ellik yen:
Is men ſlechjes in de kleeren,
Niemand zelje trouwheyd Eeren;
Pronkje niet met zyde pracht,
Zoo en benjer niet ge-acht;
Zou men daer een Meysjen zoeken,
En niet letten op de Doeken,
Of ze met een kantie fijn,
Net geployt, geſteven zijn.
Zou men daer niet na de Boortjes,
Na de Strikies, na de Koortjes
Kijken, die daer dik en ſtijf,
Pronken aen het Steedſche Lijf;
Daer en geld geen trou in 't minnen,
Maer als Liefde gelt kan winnen,
Maekt men ſtrax een Hylik klaer
Met het ongelijkſte Paer.
Is 't mijn zelven niet ervaren,
Als ik in mijn eerſte Iaren,
Als ik in mijn eerſte Min,
Stelden op een Meyd mijn zin?
Op een ſteê-meyd, trots van leden,
Maer als ik in pracht van Kleeden
Niet met haer quam over een,
Heb ik groot verwijt geleên.
't Land dat kies ik voor de Steden;
Daer men minnen mach met vreden,
Daer men niemant om zijn pracht,
Maer om zijn getrouheyd acht;
Herderinnen, rijk van Schaepjes,
Achten rijk de Herders knaepjes,
Die in trouwigheyd van Min,
Dienſtig zijn haer Herderin.
Philida, mijn uyt gelezen;
Philida was 't, die zal 't wezen;
Philida en mind geen goed,
Als een trouw oprecht gemoed,
Dat in Cloris is te vinde.
Philida, mijn wel beminde,
Och! wat doen ik menig mael
Aen dit Beekje mijn verhael;
Hoe dat wy onlangs te zamen
In het Elzen Boſchjen quamen,
Als ik dichte by een ſloot
Ruſten in uw lieve ſchoot.
Als de nacht begon te naken;
Als ik 't Boſchje hoorde kraken;
Als ik noch denk om die tijd,
Ben ik duyzend mael verblijd;
Duyzend reyzen, duyzend malen
Gaen ik met mijn ſchaepjens dwalen,
Op de plaets, daer ik en gy
Pleegden onze vryery;
't Schijnt dat al de zoete ſtroomen,
't Schijnt dat al de groene Boomen,
't Schijnt dat al het Klaver gras,
Doe zoo blijd en vroylijk was;
Dat nu al de Pluymde Dieren
Niet en doen dan tierelieren;
't Schijnt hes gras dat zy geraekt
Heeft, mijn Schaepjes zoeter ſmaekt.
Door 't herdenken heb ik vreugde,
Door het miſſen ongeneugde;
Dat my Philida niet ziet,
Is mijn duyzend maelverdriet.
Loop ik doolen door de Heyden;
Loop ik dwalen door de Weyden;

Waer ik loop, oft waer ik ga,
Nimmer vind ik Philida,
't Rechte vonkje van mijn Minne.
Weg met ſteedze pronk Godinne;
Noyt by Phylida jen had
Eenig Iuffrouw van de Stad;
Trots van lichaem, ſchoon van leden,
Zoet van praet, geen Hoofze reden
Zal zy brengen voor den dag,
Maer de oude Herders ſlag;
Niet laetdunkend, niet hovaerdig,
Open-hertig, en goed aerdig,
Ongevalſcht in al haer reên,
Minzaem tegen yeder een.
Philida, als mijn gedachten
d' Oude vrolijkheyd betrachten,
Die wy dan zoo hier zoo daer
Dikwijls hadden met malkaer;
Denk ik om het vrolijk ſpeelen,
Om het zingen, om het queelen,
Om dat deuntjen, om dat Lied,
Dat ik neurden op mijn Ried,
Als wy Kransjes gingen vlechten,
Als wy na de oude Rechten,
Na de wijze van het Land,
Hadden d' Herders Mey geplant;
d' Herderinnen Kransjes boden,
d' Herders aen den dans te noden;
Philida om Cloris docht,
Heeft haer kransje my gebrocht;
Waer meed ik ten danſſe quam,
Daer ik Philida vernam,
Die mijn handen grijpen dorſt,
Drukten s' aen haer ſlinker borſt,
Of zy daer meed zeggen wouw,
Dit's getuyge van mijn Trouw;
Waer by op dat zelfde pas
Noch een Steedſche Vryer was,
Die u daer van lof bewees,
Ia ten Hemel hoog toe prees;
Is men hier zoo rond van aert?
Is men hier zoo lief en waerd?
Als men trouw bemind, zeyd hy,
Weg dan Steedſche veynzery.
Na dit zeggen, zeyd hy mijn,
'k Zeg dat zy gelukkig zijn,
Die haer nieuwers anders meê
En bekomm'ren als het Vee,
Die oprechte trouwe Min
Toonen aen een Herderin.
Onlangs heb ik in de Stad
Liefde tot een Meyd gehad,
Die ik vry een langen tijd
Oprecht, zeyd hy, heb gevrijd;
Maer door looze veynzery
Toonden s' haer geneygt tot my,
Tot dat zy van my verſtond
Al mijn wenſch, en al mijn grond;
Neffens dien noch zoo veel meer,
Dat zy toe liet mijn begeer,
Zoo veel luſt en vryigheyd,
Die nu niet en diend gezeyd.
Och! hoe vremt ſcheen dat voor mijn
Zouden zoo de Iuffers zijn,
Docht ik dikmaels in mijn zin,
Lof zy dan een Herderin.
Wat zijn zulke Meysjes doch!
't Zijn Serpenten vol bedrog;
Ia wat zal ik zeggen meer?
Moorderinnen van de Eer.
Doch dat ik dit varen liet,
Want die zaek en raekt my niet;
Maer kies voor een prachtig Huys,
Een oprechte Herders kluys.
Philida, ik kies de wol
Van uw vette Lammers bol,
Voor de Zyd, die 't lichaem dekt,
Dat met ſchanden is bevlekt.
Wiſt mijn zoete Philida,
Dat ik hier dus eenig ſta,
'k Weet zoo wis, of ik het zag,
Zy quam daed'lijk voor den dag,
Sy quam daed'lijk hier in 't groen,
Om haer tierig Vee te voên;
Wiſt zy dat ik hier dus zat,
Om haer af zijn droefheyd had,
Wiſt zy dat ik met geween
Hier dus doolen ging alleen;
Wiſt

Wiſt zy dat ik menig reys,
Om haer zoete by zijn peys;
Wiſt zy dat ik met geklag,
Hier ga doolen dag aen dag;
Wiſt zy dat ik op mijn Veel
Daeg'lijkx droeve deuntjes ſpeel;
Wiſt zy dat ik met mijn Ried,
Met mijn Fluytje by de Vliet,
Neury, al de voysjes jong,
Die ik leſtmael met haer zong;
Wiſt zy als ik hier wat eet,
Dat ik nimmer zoete beet,
Nimmermeer een dronkje doe,
Oft ik wenſch't haer halleftoe;
Heb ik een verſnapering,
Van het een oft ander ding;
Wiſt zy hoe dat ik dan ſta,
Och! had dit mijn Philida;
Wiſt zy hoe ik, trouw, en graeg,
's Morgens voor den douw, en daeg,
Dicht omtrent haer wooning blijf,
Als ik eerſt het Vee uyt drijf;
Al mijn ſchaepjes blijven ſtaen,
Willen qualijk verder gaen,
Wiſt zy hoe mijn hertje jaegt,
Wiſt zy hoe het mijn behaegt,
Dat zy al de Steedſche pracht,
Min als niet met allen acht;
Dat zy voor een kanting Kap,
Voor een weydſche Doek, oft Slab,
Kieſt een Krans van Roosjes zoet,
Om haer geele ſtroye Hoet;
Wiſt mijn Philida dat ik
Thien mael in een oogenblik,
Thien mael in een korten tijd,
Ben bedroeft, en weêr verblijd;
Wiſt zy hoe ik op het Zand
Van de Duynen, van de ſtrand,
Twee, oft driemael alle daeg,
Om het droeve af zijn klaeg!
Dikmaels klim ik 't hoogſte top
Van de zand'ge Duynen op,
Maer ik zie om heynd noch veer
Philida u nimmermeer;
Dikmael denk ik in mijn zin,
Philida mijn Herderin;
Wiſt gy wat ik om u ly,
'k Weet gy quaemt terſtond by my;
Doch is't nu niet Philida,
Soo geſchied het eens daerna;
Of het mocht zijn, dat gy waerd
Met een ziekt oft Koorts beſwaerd,
En dat u de ziekt op't Bed
Om te komen hier belet;
Och! het leyd my op de Leên
Ik en ben niet eer te vreên,
Ik en ben niet eer geruſt,
Voor ik daer van ben bewuſt;
En het valt my in met pijn
Dat het zulken ding zal zijn;
Is het zoo, wat gaet mijn an;
Philida, ik ſterve dan;
Om te weten zekerheyd,
Om te weten vaſt beſcheyd,
Zal ik ſpoedig heene vliên,
Of het zoo zy, gaen bezien.

De Geeſt des Vriendſchaps is gelijk een Goude keten.

WAnner de Geeſt my dwong mijn vrientſchap te verbijne,
Wat ſchakels zijnder doe geſtrengeld aen de mijne?
't Zijn Schakels, wiens waerdy de geeſt meer als het goud,
Hoe hoog het is van waerd, in hooger waerden houd.
Wiens pracht, wiens ſchat, wiens glans, mijn eygen welbehagen,
Bequamer niet en weet als in het hert te dragen;
Dat is, dat men voor't oog niet toone ſchoon gelaet,
Maer in't af-wezen, rechte vriendſchap metter daet.

MINNE-KLAGT.

IUffrouw, hoe menig-mael heb ik mijn zelfs beklaegt,
Dat mijn begonnen ſmert my drie Jaer heeft behaegt.
Drie Jaren zijn 't geleên, drie Jaren, ô Godinne!
Dat ik de eerſte-mael uw ſchoonheyd dacht te minne;
En uw beleeft onthael in 't by-zijn ik genoot,
Mijn ziel van blijdſchap ſprong, al levend was ik dood.
Uw oogjes boeyden, Lief, mijn hert en Ziel te zamen;
Uw oogjes waren 't, Nimph, die my gevangen namen,
Gevangen in de ſtrik, daer Cypriaes geweld,
Die noyt en heeft miſdaen, dikwijls gevangen ſteld;
Dat's in een Kerker, Lief, gebouwt van hoop en vrezen.
Waer ik drie Jaren lang moſt uw gevangen wezen,
Want eerſt-mael als gy my in 't by-wezen verſcheent,
Heeft uw beleeftheyd zelfs my groot geluk verleent;
Als ik een deeltjen u van mijn begeerte toonde,
't Scheen dat uw goede gunſt my met begeerte loonde.
Mijn vryheyd groeyde aen, uw vryheyd heeft gejont;
Te ſnoepen, ſchoone Vrouw, een kusje van uw mond;
Een kusjen, dat voor my meer zoetigheyd koſt baren,
Of's werelds vreugden al in een geſmolten waren.
Duyzend-mael op een dag dacht ik, ſchoone Godin,
t' Ontdekken u mijn ſmert, en mijn verborgen Min.
Ach! zeyd de zoete hoop, wie zoud zijn ſmert verſwijgen,
Daer hy door bidden kan zoo veele vreugd verkrijgen?
Staeg had ik op mijn tong te zeggen, ſchoone Vrouw,
Reykt my uw zuyv're hand, ontfang mijn trouwe trouw.
Maer ach! een ſtrenge vrees is my aen-boord gekomen,
En heeft my al de hoop van mijn geluk benomen.
't Verlies van mijn geluk drijft my zoo vaek, eylaes!
Met vruchteloze hoop na de gewenſchte plaes;
Daer d' uytgelezen Zon my eerſt-mael quam beſchijnen,
Op hoop dat mijn gezicht daer weder trooſt moch vijnen;
Maer als ik zie de plaets waer 't hert zijn luſt eerſt kreeg,
't Gezicht baerd mijn verdriet, ik vind de plaetze leeg.
Vernieuwing door gedacht, voed d' oude luſten weder;
Ik denk zoo meenig-mael, hier zat zy by my neder;
Dit Klaver-rijke gras heeft zy wel eer betreên,
Doen was 't vol vrolijkheyd, nu klaegt het met geween.
Als ik bedroeft aenzie dees Gallery van Bomen,
Die ons genarremt deed daer eertijds onder komen.
Twee reyzen, twee-mael twee, by 't ſchijnzel van de Maen,
Zijn wy het Elzen-Boſch, de Beemden door gegaen.

Die

Die met een nare ſtem nu ſchijnen my te vragen,
Waer is de ſchoon, die wy hier eertijds met u zagen?
Haer deerd mijn eenigheyd; het ſprakeloze Woud
Had u, mijn lieve Nimph, dat nimmer toe vertrouwd.
Gaen ik van daer voor 't bedd', my tuygen d'oude luſten;
Hier zag ik eens mijn Lief, mijn lieve Engel ruſten.
Dus zit ik in 't gedacht, met djepe zuchten ſwaer,
Immers is dit de plaets daer ik eerſt qnam by haer;
Immers is dit de plaets; daer ik alleen hier boven,
In ſlechte Rijmery uw hoogheyd wilde loven;
Daer zy in korten ſtond, als ik nauw had gedaen,
My blijdelijk verſcheen, quam voor mijn oogen ſtaen.
Mijn hert was heel ontroert; ik twiſten met mijn oogen;
Het geen my waerlijk ſcheen, of dat niet waer geloogen;
Bevreeſt met bevings-ſchrik ontzonk my ſtrakx de moet;
Ik voelde, waerde Vrouw, een grilling in mijn bloed.
De pen zeeg uyt de hand, 't geen halſef was beſchreven,
Is door uw zoete komſt voort in de loop gebleven.
Natuur gebood my wel mijn narmen uyt te ſlaen,
Eerbiedelijk Me-vrouw te groeten en t'ontfaen;
De liefde porden my te knielen voor uw voeten,
Met zoete kusjes u t'ontfangen en te groeten;
De tong verloor haer ſpraek, ik wiſt niet, waerde Vrouw,
Op wat manier dat ik uw heuſheyd loonen zouw.
Uw oogjes trokken my met aengename lonken;
De bloosjes, die 't ſneeuw-wit van uwe kaekjes pronken,
Lokten mijn hert tot vreugd, maer ach! wanneer de Maen
Met wolken word bedekt, haer ſchijnzel is gedaen.
Uytheemſche ſchoone Vrouw, uw glans had my verovert,
Door d'onverziene komſt, ſtond ik gelijk betovert;
Mijn wil was zonder kracht in 't gene dat ik zocht,
Ik zocht u dienſt te doen, maer hebze niet volbrocht;
Ik was al levend dood, mijn zinnen doolend waren,
Dat ik zoo quakkeloos u wederom liet varen,
Godin, eylaes! Godin, zonder genot van vreugd,
Met zoete Minnery te ſtreelen uwe leugt;
Uw leugt, die my 't gedacht noch daeg'lijks ſtelt voor oogen,
Trooſt mijn benaud gemoed weêr met een nieu vermogen;
't Vermogen ſtaet aen u, te geven 't gene dat
Ik over drie jaer van u gaerne had gehad.
Bataefſche Veld Godin, en zal 't nu niet geſchieden?
Zoo zal uw droeve ſlaef in eenzaemheyd gaen vlieden,
Daer hy zijn Ziel God jond, door hope, en geloof,
Het lichaem voor een ſpijs de Dieren, tot een roof.

Wat

Wat meld gy, ſtomme Pen? wat wenſch ik te betrachten?
Een yeder zal mijn doen voor zotte dwaeſheyd achten;
Dat ik om een Godin lijd zoo veel ſtraf en pijn,
Door dien daer and're Nimphjes meer te vinden zijn.
Wat baet my d' overvloed, in dien dat ik mijn leven
Graeg om dees eene Nimph verlaten wil, en geven?
Het baet, om dat mijn dienſt haer niet behagen ken,
En dat ik met mijn dienſt weêr nut voor and'ren ben,
Vaer wel dan ſchoon lichaem, gepronkt met weydze pracht;
Vaer wel roemwaerde Maegd., puyck van 't Hollands geſlacht;
Vaer wel pracht onzes eeuw, çieraed van onze tye;
Vaer wel Nimph, dien ik noem d' Amſtelſche hovaerdye;
Vaer wel ſchoonheyd volmaeckt, die my uw wil onthoud;
Vaer wel korale mond, met Nektar nat bedoud;
Vaer wel Albaſter glans, gemarmert met twee bloosjes;
Vaer wel wangetjes wit, gepronkt met roode Roosjes;
Vaer wel Yvooren Beeld, van glans gelijck de Maen;
Vaer wel Hemel, vaer wel, waer in twee ſtarren ſtaen;
Vaer wel git-ſwarte glans, in wezen als twee Boogjes;
Vaer wel ſneeuw wit aenſchijn met tintel bruyne oogjes;
Vaer wel ſneeuw witte hals met aders blaeu geçiert;
Vaer wel zinrijke geeſt met deugden gemaniert;
Vaer wel Godin, vaer wel, die met uw brave zeden,
Zult brallen tot een pronck van nu tot eeuwigheden;
Vaer wel Godin, vaer wel, vaer wel Lief, tot dien dag,
Dat ik onſterffelijck uw zieltje groeten mach.

Vollen-Hooſchen Herder.

ZOekt het ooge zijn vermaken,
In vermakelijke zaken?
Soekt het herte luſt te voen?
Waer is meer vermaek t' aenſchouwen?
Als men wel in uw lanſdouwen,
Vollen-hove, weet te doen?
Vollen-hove, vol van vreugde,
Voedzel tot vermaeck in deugde,
Welluſt voor een ruſtig hert;
Vreugde voor een ſtilzaem leven,
Alle zoetheyd kund gy geven
Die der oyt gevonden werd.
Wil het herte vreugd genieten,
In 't vermaek van water vlieten;
Waer is 't beter als op ſtrand?
Daer de Zuyder drifjes ſpoelen,
Met een lieffelijk krioelen,
Op uw Oever, in het zand.
Daer de Golfjes, daer de baren,
Met een zoet geruys vergaren;
Daer de ſtroom zijn vloeden breekt,
En al ſwalpend aen komt perſſen,
Om de Nimphjes te ververſchen,
Als de Son op 't heetſte ſteekt.
Daer de Nimphjes met haer handen
Schrijven in de natte zanden;
Daer een Herder hert en zin,
Veylig mach ten offer dragen,
Na zijn luſt en welbehagen,
Aen zijn lieve Veld-godin.

Daer

Daer den viſſcher zijne wanden
Zet niet verre van de ſtranden,
's Morgens zijne vangſte doet;
Poſſen, Botten, blanke Baerſſen,
Komt hy, opgeſchort met laerzen,
Dragen door de Zuyder vloed.
Zelfs de Zallem noch in 't leven,
Werd daer aen het Mes gegeven,
En zoo levendig gedood;
Vollen-hove wel gelegen,
Deze gaven, deze zegen,
Stort den Hemel in uw ſchoot.
Heeft het herte daer verlangen,
Haes, oft eenig wilt te vangen,
Ziet het Adelijk geſlacht,
Op hun tijden, op hun ſtonden,
Met de Brakken, met de Honden,
In de boſſchen op de jacht.
Vollen- hoof, gy pleegt voor dezen,
Over-Yſſels Hof te wezen;
Vollen-hove nu ter tijd
Wil ik u den Tijtel geven,
Mits den tijd die wy beleven,
Dat gy 't Hof des Adels zijt.
Luſt het ooge maer 't aenſchouwen
Pronk van Adelijke Vrouwen,
Ik vertrouw en ik geloof,
Dat 'er ſchoonder niet op aerde
Zijn in Edelheyd en waerde,
Als 'er zijn te Vollen-hoof.
Is 'er luſt geneygt tot minnen,
Waer zijn zoeter Veld-goddinnen
Als wel Vollen-hove heeft?
Zoeter geen, dies ik mijn leven
Wil in in haren dienſt begeven,
Die aen my het leven geeft.
Dies ik met mijn ſchaepjes kome
Onder deze Eyken boome,
Daer ik my ter neder ſtel;
Daer ik al mijn ſmert en lyen,
Al mijn minne, al mijn vryen,
In de ſchorſſe ſnijen zel.

In de eyken zal ik ſnyen,
Al mijn quelling, al mijn lyen,
Al mijn droefheyd en verdriet;
Op dat zy u mogen klagen!
Dat my deze droeve plagen,
Zijn om uwent wil geſchied.
Aen de bomen, aen de Velden,
Aen de bloempjes, zal ik melden,
Wat ik om de minne ly;
Wat ik vreeze, wat ik zorgen
In mijn herte had verborgen,
Al de tijd van mijn gevry.
Ik zal in de graze dalen
Bloem en kruyd te voorſchijn halen;
Ik zal aen de Water vlied,
Aen de Beekjes, aen de ſtroompjes
Aen de telgjes, aen de boompjes
Klagen mijne Liefds verdriet.
Daer mijn hert, mijn ziel, mijn zinnen,
Vol van Liefde, vol van minnen,
Liefdens klachten zullen doen;
Daer ik met een droevig zuchten,
Door mijn tranen zal bevruchten
't Hert, en 't hert in tranen voên.
Neen, ô neen! waer toe miſtrouwen?
Beter is het moed gehouwen;
Toond mijn Nimphjen haer nu wreed,
Schijnt zy nu op mijn gebeten,
Morgen is het weer vergeten,
Oft ten minſten is 't haer leet.
Als ik Liefdens aert bepeynze,
Acht ik al haer wreedheyd veynzen,
Dies ik mijne treuring ſtil,
En mijn hert, gegrond in minne,
Ik mijn lieve Veld goddinne,
Door de liefd opdragen wil.
Ik wil in de liefd volherden,
Tot haer hert het mijns zal werden,
Lieven in getrouwigheyd;

Tot dat ik van haer verwerve,
't Zy haer gunſt, oft dat door 't ſterven
Mijne ziel van 't lichaem ſcheyd.
Hier aen deſe water vloeden,
Wil ik mijn gedachten voeden,
Op de Liefde, op de min;
Op de woorden, op de reden,
Die ik in het vryen dede
Eerſtmael aen mijn Herderin.
't Eerſte woortje dat ik zeyde,
En mijn Nimph te vooren leyde,
Als ik van Vryage ſprak;
Deed haer Kaekjens rooder blozen,
Als de bloosjes van de Roozen,
Mits de Liefde ſchaemt uytbrak.
Zy ontſtelt op 't eerſte ſpreken,
Deed aen my een gunſtig teeken,
Sloeg mijn Liefde niet heel af;
Maer gebood my daer en tegen,
Hoe ik zoud mijn vryen plegen;
Als ik haer te kennen gaf,
Dat ik al mijn hert en zinnen,
Had geſtelt om haer te minnen;
Seyd zy my hoe dat ik zoud,
My in 't ſtuk van minne dragen;
Ik, geneygt na haer behagen,
Sey dat ik zoo minnen woud.
Ach! dit waren hare wetten,
Hier op, zeyd zy, moet gy letten,
Dit wil ik aen u gebiên;
Gy moet veynzen in uw vryen,
En voor eerſt u dapper myen,
Dat geen menſchen kunnen zien,
Dat wy liefdens handel drijven;
't Moet voor eerſt verhoolen blijven,
En voorzichtig zyn beleyd;
Met gelegentheyd van tyen,
Zal men maken dat ons vryen,
Sy mijn Ouders aengezeyd;
't Geen voor eerſt niet mach gheſchieden:
'k Wil u, zeyd zy, noch gebieden,
En dat gy daer in genoegt;
Gaen wy uyt met mijn geſpelen,
Soo en laet u niet vervelen
Dat g' u by een ander voegt.
Gunſt van liefde, zoete woorden,
Ik mijn Nimphje ſpreken hoorden,
Dit was 't eerſte mijns gevry;
Hoe gelukkig, lieve zinnen;
Hoe gelukkig, in het minnen,
Toonden 't luk haer gunſt aen my.
Ik in 't eerſt verkreeg door deze
Oorzaek meer tot hoop als vreze;
Soete min, u is 't bewuſt,
Met wat liefde, met wat vreugden
Ik, in eerbaerheyd en duegden,
Hare lipjes heb gekuſt.
Soete kusjes, die my 't leven
Hallef dood, kunt weder geven,
Zoete kusjes, lieve mond,
Lieve Lipjes, die mijn lusjes
Voed in zoetheyd van uw Kusjes,
Ach! waer is de lieve ſtond?
Lieffte ſtond van alle ſtonde,
Die ik oyt mijn leven vonde;
Soetſte zoetheyt eens geſmaekt,
En ter herten ingetogen,
Van uw Lipjes afgezogen,
Weder nieuwe graegte maekt.
Oogjes, lipjes, borsjes, handen,
Roode mond, albaſter tanden,
Alles wat mijn Nimphjen heeft,
Door natuer in haer ontfangen,
't Zy van hals, van hooft, van wangen,
My tot minnen oorzaek geeft.
Dies zal ik het minnen plegen,
Eeuwig blijven haer genegen,
Noyt veranderen mijn zin;
Liever in getrouwheyd ſterven,
Liever lijf en leven derven,
Als mijn zoete Veld-godin.

AMSTEL-HERDER.

MYn Veld-Godin! die niet op hoog getopte heyden,
Maer by den Amſtelſtroom, uw lammertjes gaet weyden;
Die geen gebergten zoekt, noch doet geen verde keer,
In boſſchen dicht beboomt, maer 't luwe Diemer-Meer;
Daer gy geen ſchaepjes hoed, maer wel uw jonge zinnen,
En wild geen herders liefd, en wild geen herders minnen;
Maer daer in eenzaemheyd uw jeugdens Lente dort,
En daer zoo meenig traen aen u geoffert word.
Daer nu een minne zucht ter Zielen uytgedreven,
Gelijk den donder doet de teere bloempjes beven,
De Blaedjes aen hun ſtruyk, en roosjes in hun blaên,
Sijn droevig over 't leed van my haer aengedaen;
De Vogeltjes verzuft, aen d' Amſtelſche rivieren,
Die ſtaken al hun vreugd, en vrolijk tierelieren,
Vermits uyt mijn gemoed, zoo meenig zuchje dringt,
't Gevogelt als betreurd met my dit Liedjen zingt:

Ik verlieft met hert en zinne,
Aengedreven van de minne,
Koom hier waren voor uw deur;
Koom hier weenen, koom hier zuchten;
Heunig-beekjen! waer toe 't vluchten?
Wreede Nimph! hoord mijn getreur.
Minne-zuchjes! vlied doch heenen,
Tuyg mijn lijen, tuyg mijn weenen,
Tuyg mijn tranen, tuyg mijn ſmert;
Tuyg dat my haer wreedheyd plage,
Tuyg haer leed dat ik moet drage,
Om haer ſtrafheyd, in mijn hert.

Ach! Heunig-beekjen; ach! dat ik niet mach genieten,
Tot voedzel van mijn liefd, de zoete Nectar vlieten,
Die uyt de Heunig-beek, van uw korale mond,
Op klipjes drijven van een inkarnaete grond;
Ach! Heunig-beekjen; ach! ik voel een vreemde hette,
Mijn zinnen in de brand van liefdens vlamme zette;
Ach! Heunig-beekjen; ach! ik ſmelt in liefdens brand;
Hoe wel een koele drift vliet langs den Amſtelkant;
Waer door ik zoek de vlam van liefdens vuur te koelen,
Maer kan met al haer ſtroom de leſſching niet gevoelen;
Mijn vuur dat is van aert, uyt zulk een ſtof gevoed,
Dat het moet zijn geleſt van haer die 't branden doet;
Mijn vuur dat is een vuur van wonderlijk vermogen;
Mijn vuur dat is gevoed alleenig door mijn oogen;

Mijn oogen hebben ſchuld aan 't gene dat ik ly ;
Door mijn gezicht, eylaes ! quam liefdens brand in my ;
Door d' oogen moet het vuur verkoelen liefdens hette ;
Door d' oogen moet de brand de vlamme neder zetten ;
Door d' oogen kan het hert verlichtenis geſchiên ,
Soo ik maer eenmael mocht mijn Heunig-beekje zien.
Haer ziende, zoud mijn hert zijn vlamme konnen bluſſen ,
Mocht ik de lipjes, van mijn Heunig-beekjen kuſſen ;
Mocht ik den Heunig dauw eens zuygen van 't robijn
Haers lipjes, waer op zoete Heunig drupjes zijn :
Mocht ik dat lieve beeld omhelzen in mijn armen ;
Mocht ik haer koude hert met mijne brand verwarmen ;
Mocht ik mijn levens zon, mijn liefdens offer doen ,
Hier onder 't Elzen loof en aengename groen ;
Mocht ik haer zoete mond eens aen de mijne voelen ,
Ik weet haer zoetheyd zoud mijn heete brand verkoelen.
Eylaes ! verlooren wenſch ; mijn klachten zonder vrugt ,
't Schijnt dat ik met mijn hand wil reyken aen de lucht ;
't Schijnt ik met Phaëton wil na den Hemel ryen ,
Alwaer ik mis het ſpoor, en val zoo los ter zyen ;
't Schijnt ik met Icaro de Zon te na genaek ,
Dies ik mijn hoop verlies, en liefdens klachten ſtaek.
Vaer wel dan veld godin ; vaer wel dan, ik zal ſcheyden ,
En tot een droeve dood mijn ziele gaen bereyden ;
Vaer Heunig-beekjen wel, met dees mijn laetſte groet ;
Vaer wel, gy die mijn hert in tranen ſwemmen doet ;
Vaer wel, om wien mijn ziel een wreede dood zal ſterven ,
Nu dat mijn liefde moet uw weder liefde derven ;
Vaer wel dan lieve Nimph, gy die mijn liefd verſtoot ,
En zingt, in dien 't u luſt, dees Rijmpjes na mijn dood ;
Ik lief tot gy my liefd, oft dat my ſcheyd de dood.

EYNDE.

HET VIERDE DEEL,

Beſtaende

IN MINNELYKE ZANG-RYMEN.

Aſtreas ſtrafheyd,

Tegens

Celadons Getrouwigheyd.

Stemme: Florida zoo 't doch wezen mach.

Er noch den dageraed begon, Wat heb ik dan misdreven?
Gaet zich den Herder Celadon, Ey, ey Aſtrea! blijf wat staen,
Van ſtal, en wooning ſcheyden; Heeft Celadon misdaen?
En liet, in het bedouwde gras, Wild hem zijn ſchuld vergeven.
Ter wijl hy eenzaem was,
Zijn lieve ſchaepjes weyden.

II.

Den Herder vol van minne brand,
Gaet neder zitten op de kant
Van Lignons koele ſtroomen;
Daer hem de Min het hert verblijd,
Mits hy, in korten tijd,
Zag zijn Aſtrea komen.

III.

Zoo haeſt Aſtreas lieve hond,
Celadon op den oever vond,
Quam hy den Herder ſtreelen;
Die daer, als hy Aſtrea ziet,
Terſtond een droevig lied,
Van Min, begint te queelen.

IIII.

Ach, ach Aſtrea! dus verby?
Slaet gy uw oogjes niet op my,

V.

Ontrouwen Herder, zeyde zy,
Is 't u dan niet genoeg dat gy,
Uw ſnood bedrog verliende,
Een Maegd, die noyt zoo veel verdriet,
Als zy van u geniet,
In 't minſte deel verdiende.

VI.

O gy bedrieger! als gy zijt,
Zoekt gy met alle leet, en ſpijt,
Aſtrea te beloonen?
Schaem u, dat gy noch dus voor my,
Vol van bedriegery,
Uw valſcheyd durft vertoonen.

VII.

O gy meyn-eedigen! vertrekt,
Wiens hert met ſchijn-deugd is bedekt,
Om Maegden te bedriegen;
O gy bedrieger! ga vry heen,
Ach! ga bedriegt 'er een,
Die niet en kend uw liegen.

Celadons ſtandvaſte Minne,

tegens

Het valſche miſtrouwen van Aſtrea.

Stem: Rozemond die lag, &c.

SChoonſte van de Herderinnen,
Dat ik voor u neder kniel,
Met een hert vol ſmert in 't minnen,
Met een uytgeteerde ziel,
Bleeker dan de bleeke dood,
Neêr gezegen voor uw ſchoot.

II.

Dat ik voor u neder buyge,
Ach Aſtrea! zoo gy ziet;
Daer meê wil ik u getuygen,
't Leet dat my van u geſchied;
Ik bemin, en gy ô Schoon!
Straft mijn min met duyzend doon.

III.

Strekt uw ſtraf om my te proeven?
Ach! beproef mijn liefde vry;
Wil Aſtrea my bedroeven,
En de wanhoop voên in my;
't Is my vreugd dat zy my plaegt,
Zoo mijn lijden haer behaegd.

IV.

Even als de Pallem ſtruyken,
's Winters met hun groene blaên,
Voor geen laſten neder duyken,
't Zy wat buyen daer op ſlaen;
Trouwe min, eens vaſt gezet,
Werd door wantrouw noyt belet.

Berouw der Minne,

Van

Aſtrea, tegens Celadon.

Stem: *Laura zat laeſt by de beek.*

ACh! verloopen minne tijd,
Waerom voed gy mijn gedachten,
Met de minne, die my ſpijt,
En niet geeft als droeve klachten;
Mits ik voor getrouwheyd achten,
Celadons geveynſde min;
Celadons ontrouwe treken,
Daer ik my van zoek te wreken,
Mits dat ik bedrogen bin.

II.

Celadon die, ſchoon voor 't oog,
My met minne treken vleyde,
Door een zoete tong bedroog,
En tot wedermin verleyde;
Waer door Liefde in ons beyde,
Vele vryheyd bracht te weeg;
Zoo dat ik my moet beklagen,
Dat ik eertijds wel behagen
In zijn valſche minne kreeg.

III.

't Schijnt dat ik in tranen drenk,
't Schijnt ik ſmoor in mins gedachten;
Als ik, tegens wil, gedenk,
Op het geen ik wil verachten,
Dat zijn trouweloze klagten,
Van d' ontrouwen Celadon;
Ga ontrouwen! ga vry heenen,
'k Zal uw trouwloosheyd beweenen,
Zoo ik immer weenen kon.

Celadons

Celadons Minne-klagten,

Op de volherdinge van Astreas strafheyd, die hem, ontvluchtende, in handen laet een bagge, en snoersel.

Stem: Ballet de Bronkhorst.

BAg en banden,
Getuygen dat *Astrea* is gevlucht,
Uyt mijn handen,
Zoo dat mijn ziel in wendig klaegt en zucht;
Zijt getuyg wanneer de min my dood,
En doet verwerven
Een willig sterven,
Mits ik moet derven
Mijn liefds genegentheyd,
Die my, die my *Astré* had toegezeyd.

II.

'k Zal u binden,
Aen mijn verliefden arrem, daer gy zult
Mijn Beminde
Getuygen, dat ik sterve zonder schuld;
Zoo wanneer mijn wreede my hier vind
Berooft van 't leven,
Ter dood gedreven,
Om blijk te geven,
Van mijn volmaekte trouw,
Die 'k met, die 'k met mijn dood getuygen wouw,

III.

O gy teken!
Van mijn volmaekte liefde, en gevry;
Hoor mijn spreken,
Ey schey doch, na mijn dood, u niet van my;
Op dat ik ten minsten tot een pand,
Van rechte trouwe,
V mach behouwen,
O wreedst der Vrouwen!
Tot tuyge, gy my rooft
De min, de min die gy my had beloost.

Tyters Minne klagt,

over

Galathés af-keer.

Stem: *Als Garint zijn oogies, &c.*

ALs ik laest de koele strand betrad,
Daer mijn Galathé maer alleen met haer lammertjes zat,
En zong een Herders lied;
Ach! vlied,
Riep zy, ôgeyle lust! van hier;
Koom golven! doof het vyer
Van Min,
En laet my doch die hette,
Niet smetten.

II.

Zy en had zoo haest dat woord niet tuyt,
Of mijn Galathé nam de vlucht, en zy riep overluyd,
Daer zie ik Tyter staen;
'k Wil gaen,
Eer hy my onverziens verrast,
En na mijn boezem tast;
Want hy
My licht, door minnens hette,
Mogt smetten.

III.

Barrevoets trat zy ter zee waert in,
En mijn Galathé riep my toe, ik en pas op geen Min,
Maer keer die geyle brand,
Van strand,
Tot spijt van 't minnende gemoed,
Dat zich in 't minnen voed,
Tot my,
Op dat my minnens hette
Niet smette.

KRACHT

MINNELYKE KRACHT DER LIEFDE,

Vergeleken met de Zon.

I.

MOet de Maen haer bleeke ſtralen,
Vyt de gulde Toortze halen,
Vyt de Toortze, uyt dat licht,
Van des Hemels aangezicht;
'k Meen de Zon, van wie de Maen 't licht
Moet genieten,
En door zyn kracht,
In 't duyſter van de nacht,
Haer flaeu weſtraeltjes op het Aerdrijk ſchieten,

II.

Roſemond mijn tweede leven,
Gy moet my mijn voedzel geven;
Even als de Zon de Maen,
Doet ten Hemel omme gaen,
Moet van u, gelijk mijn Zon, mijn luyſter dalen;
Laet uyt het licht,
Van Rozemonds gezicht,
Mijn moedelooze Ziel dan azem halen.

III.

Oogen, die mijn Ziel kund voeden,
En door 't derven water vloeden
Vyt kond trekken; oogen ach!
Die men Toortzen noemen mach;
Door de brand, eylaes! wat brand? uw lieve lonkken,
Ach Rozemond!
Ik voelde my gewond,
Zoo haeſt u wſterren voor mijn oogen blonkken.

Schoon-

Schoonheyds

Minne-voedzel.

Stemme: La Volage.

Lief Roſette, 'k ben gevangen
Van de Min,
Ziele voeſteres Goddin;
Schoone wangen, welbehangen,
Ach! waer meê,
Zyn uw kaekjes wit als ſnee?
Haertjens blond,
Hangen weemelend om uw mond.

II.

In uw oogjes zijn twee Goodjes,
Die de min
Schieten tot mijn boezem in;
't Zyn, Rozette, Cupidootjes,
Die haer brand
Stooken in mijn ingewand;
Ach! hoe zoet
Gaen uw lonkjes door myn bloed.

III.

Roode lipjes, ſchoone bloosjes,
Staen zoo wel,
Op uw wit en blanke vel;
Als de cierelykſte Rooſjes,
Die na wens,
Bloeyden oyt aen ſchoon provens;
Blooſjes, ach!
Die geen Roos beſchamen mach.

IV

Ach! wat zijn uw kleene tandjes?
Wit voor;
Blaeuwe aders ſpeelen door
't Blanke vel, en witte handjes;
Korte kin,
Daer een geeſtig kloofjen in;
Noch al meer,
Zoete min, dwaeld niet te veer.

IVf vrouw, uw jeugd,
Begaefd met hooge deugd,
Ontſteekt mijn ziel dikmael met vreugd;
Als ik aenſchouw,
De ſchoonheyd van Me-vrouw,
Zoo ben ik weêr in ſware rouw;
Mits gy,, op my,, te trots, uw zoet gelaet.
Met wreedheyd ſlaet,, Godin,
Daer ik u ongeveynſd met goeder herten min,
En u altijd,, gediend heb en gevrijd;
Ey ſchoone! waer toe deze ſpijt?
Eylaes! voor my,, dus obſtinatig gy,
Uw ſtrafheyd toond met heerſchappy;
Wat quaed,, wat ſmaed,, heb ik betoond aen u,
Dat gy zoo ſchuw,, voor mijn,
Zo bitter, en zo wreed, kunt op uw dienaer zijn?
Of is 't, Godin, dat uw verkeerde zin,
De rijkdom meer acht als de Min?
Om werelds ſtaet, getrouwe liefd verlaet,
Die alle ſchat te boven gaet;
Neemt acht, wat macht,, getrouwe Liefde heeft,
Wat vreugd zy geeft,, op aerd,
En hoe haer lieve luſt veel zoetigheden baerd;
Maer d' overvloed,
Van werelds ſchat oft goed,
Wel dikmaels veel ellenden voed;
Want rijkdoms kracht,
Voed trotſheyd op haer macht,
En niemands dienſten waerdig acht;
Juf vrouw,, ik houw,, het alder ongezienſt
Bequaemſt ten dienſt,, dunkt myn,
De Rijke zijn gewend, geen dienſt, gediend te zijn;
Maer liefd in deugd,
Teeld d' alderzoetſte vreugd,
Die gy, o Nimph! bedenken meugt;
En maetigh goed,, gaet boven overvloed,
't Genoegen maekt een rijk gemoed;
De Min,, Godin,, vol zoete zoetigheyd,
Als de Ziel ſcheyd,, het goed
Hier op Aerden blijft, en gantſch geen voordeel doet.

Getrouwe Liefdens Offer.

I.

SPoeyd vluchtig vlugge voetjes,
Na mijn moorderinne;
Ach! al te traeg en zoetjes,
Om mijn Ziel, uyt minne,
Door trouw, die vrouw, wiens hert mijn ſmert
niet gevoeld, te geven;
Zy, die mijn Ziel, voor wien ik kniel, zy, die
mijn Ziel doet leven,
Heeft, eylaes! mijn dood beſchreven.

II.

Stookt, Venus, uw Altaren,
Laet tot Offerande,
Mijn Ziel ten Hemel varen,
't Lievend herte branden;
Godin, die 'k min, toond recht, uw knecht,
die uyt liefd, wil ſterven,
Om dat de min, ach! Aerdſch Godin, om dat de
min moet derven
't Geen de min zocht te verwerven.

III.

Nu wil ik my bereyden,
Mits ik mins luk derve,
Van u, mijn Lief, te ſcheyden;
Liefde doet my ſterven,
Vaer wel, ik zel dit hert, vol ſmert, gaen
ten Offer dragen,
De Liefd Godin; ik zal uytmin, ik zal uyt min,
door 't klagen,
Eynden doen mijns levens dagen.

Trouw-

Trouw-Lied.

Stem: *Om een die ik bemin. &c.*

WYl Cipria de reys aenvaerd,
Eer 't Morgen rood beſchijnt de Aerd;
De bruyne Wolkjes al ontrold, om voeren heen
Op 't vrolijkſt na beneên,
Op 't vrolijkſt na beneên,
De Moeder Cytheré met haer gewiekte longen,
Op Wiens vertrek de Goôn,
In 's Hemels gulde Troon,
Met uyt-gelaten vreugd, tot af-ſcheyd zongen.

II.

Haer lage Tempel werd begroet,
Daer men met Offer valt te voet,
Altaren pronkt met Bloem, en Kruyd, tot Offerand,
De Maegden-Pallem brand,
De Maegden-Pallem brand;
De Min, de zoete Min, om hebben gunſt der Goden,
Doet knielen voor 't Altaer,
Het wel-vereende paer,
Wiens Offer werd den Hemel aengeboden.

III.

Gezegend lukſtort d' Hemel uyt,
En maekt, na wenſch, van Maget Bruyt;
Van Bruyt een Vrouw; van Minnaer Man;
Vereende twee,
Leef, leef, ey! leef in vreê,
Leef, leef, ey! leef in vreê;
De Kruydjes, die hier zijn gebracht ten Offerhande,
Die beelden af dees zin,
Dat gy in Liefd, en Min,
Uw herten moet ten eynde laten branden.

O Kleyne dwingeland,
Wat wild gy maken?
Waer toe dus fel gebrand?
Waer toe dit blaken?
Wat wild gy te vergeefs uw pylen ſpillen?
Houw op, Cupido houw,
En gaet eerſt by Me-vrouw,
Want zy zal dat van jouw,
Niet hebben willen.

II.

Mits gy haer hebt wel eer
Die macht gegeven,
Dat zy naer haer begeer,
Met my mach leven;
Uw pijltjes zijn vergeefs, weg met u booge;
Ey lieve ſpaertje vry,
En ſchiet je niet op my,
Mits dien uw pijltjes zy,
Voerd in haer ooge.

III.

Haer oogies hebben mijn,
Wel duyzend wonden,
Door zoete minne pijn,
In 't hert gezonden,
En wild gy nu dat hert noch meer beſwaren?
O heerſcher van de Goôn!
Wild gy mijn hertje doôn?
Het is al metter woon;
By 't haer gevaren.

Cypriaens Minne-klagt van Roſemond.

I.

VLied heen droeve zuchjes,
Na mijn Roſemond, wiens hertje
brand eylaes! van zoete minne;
Veuus uwe vrugjes,
Worteld gy in't hert van mijn verliefde
lieve moorderinne;
Droeve traentjes mocht ik u mengen in
haer bloed,
Roſemond ik weet, mijn ſmert, mijn leet,
Beweegden u gemoed.

II.

Maer wat is't, o Goden!
Of ik klagjes, traentjes, zuchjes, offer
aen mijn Roſemonde;
Gy, door uw geboden,
Hebt haer in de Min, met trouws beloften waerdiger verbonden;
Vliegt ten Hemel droevige zuchjes, tuygd
aen de Goôn,
Dat ik om de Min, van mijn Godin,
Moet ſterven duyzend doôn.

III.

Ach! hoe kan ik leven?
Als ik, Roſemond, bedenk, hoe gy in luſjes
van de minne;
Zult ten offer geven,
Lipjes, Borſjes, Hertje, Zieltje, jau zelfs,
aerdſch Godinne;
Droeve gedachjes zullen mijn tuygen
wat u geſchied,
Lieve minne vreugd, de Lent mijns Ieugd,
Moet ſmooren in verdriet.

Stem: Si vouz ne vou lez, &c.

LAetſtmael als ik mijn Nimphe
vond,
Omlommerd van de groene bomen,
By de water ſtroomen,
In den morgen ſtond;
Daer zy met zuchjes, en getraen,
Haer minneklagjes ſtorten op de blaên,
En ging in't lieve groen,
Haer zoete minne voên.

II.

Terwijl mijn Nimphe bezig was,
Met bloem en kruydjes te vergaren,
Van bedouwde blaren,
In het groene gras,
Vlied een zuchjen uyt haer hert,
O zuchjes! zeyd zy, tuyg mijn minne
ſmert
Aen hem, die ik bemin,
Als d' Afgod van mijn zin.

III.

Zo haeſt als ik haer lieve mond,
Dees zoete woorden hoorde ſpreken,
Docht my, 't was een teken,
Van oprechte grond;
Ik begaf my aen haer zy,
En Offerde uyt liefde mijn gevry,
En bad mijn Herderin,
Om haer weder-min.

IV.

Als ik mijn min te kennen gaf,
En dat ik zocht haer te bewegen;
Viel zy my eêr tegen,
Sloeg mijn liefde af;
Dies ik ſcheyde van de min,
Vermits de Maegden zijn te los van zin,
Daer toe vol veynzery,
Dies ſtaek ik mijn gevry.

Lauraes

Lauraes Droom-lied.

I.

Laura zat laetſt by de Beek,
Onder 't ſchaeuw van Elzen Bomen;
Zachjes zy in 't water keek,
Is daer na in ſlaep gekomen;
En begoft heel zoet te droomen,
Van de liefde, van de Min;
Slapend is zy neêr gezegen,
Met haer boezem los geregen,
Lag mijn ſchoone Veld-goddin.

II.

Wijl zy daer alleenig zat,
Ging ik by haer neder zitten;
Mits ik na haer borsjes vat,
Roept mijn Laura, wat is ditte?
Ach! mijn boezem brand van hitte;
Hier meê zijgt zy weder neêr,
En begint op nieuw te droomen;
Zooje wild, zoo meugje komen;
Neen, ô neen! het krenkt mijn eer.

III.

Mits neem ik een hand vol groen,
't Geen door mengeld was met Roozen;
Laura roept, wat wilje doen?
Ik begin van ſchaemt te bloozen;
Daer gaet zy een zuchje loozen,
Valt weêr zoetjes neêr in 't gras;
Och! ik ben door droom bedroogen,
Riep zy met beſlooten oogen,
'k Meend ik zonder Maegdom was.

Minne-klagt.

Stem: Rosemond die lag, &c.

ACh! blinde Bengel,
Waerom mijn gewond?
Mits ik mijn Engel,
Zonder weêr-min vond;
Ey! kleyne wreede Minne-goodje, ey!
marteld mijn geen meer;
Ach! ach! uw pijltjes doen mijn hertje
zeer.

II.

Ik voel uw vonkjes,
In mijn borst geprent,
Haer zoete lonkjes,
Van mijn af gewend;
Ach! overschoone Herte-boeyster, voor
u ik neder kniel,
Steelt gy mijn hertje, waerom niet mijn
Ziel.

III.

Aerdsche Godinne,
Hemel van mijn hert;
Zon van mijn minne,
Voedster van mijn smert;
Hoe meugje zoo mijn minne loonen, ach!
al te wreede Vrouw?
't Hert smelt in traentjes, en de Ziel in
rouw.

IV.

Ey! flauwe zuchjes,
Sluypt haer boezem in,
Offerd de vrugjes,
Van mijn trouwe min;
Zieltje, wilje van mijn scheyden, uyt
liefde gaen ter dood?
Zo stort met traentjes u in mijn Liefs
schoot.

I.

DRoeve wolken overdekken,
't Hemels blaeu, in morgen lucht,
Nu dat Phillis wil vertrekken,
Om wien dat Philander zucht;
Phillis, ach! Philander treurd,
Nu hy u vertrek bespeurd.

II.

Al de drifjes, al de stroompjes,
Treuren aen den Amstel kant,
Al de telgjes, al de boompjes,
Op haer oever dicht beplant,
Zijn met traentjes overspreyd,
Nu dat Phillis van hier scheyd.

III.

Nu dat Phillis doch wil scheyen,
En 't niet anders wezen mach;
Wil ik smeken, wil ik vleyen,
Aen de Goden al den dag,
Dat zy gunnen doch aen my,
Dat uw reys voorspoedig zy.

IV.

Vaek zal zich Philander vinden,
Als uw reys begonnen werd,
Met het ooge na de winden,
En by Phillis met het hert;
Op dat hy de winden vleyd,
Als het hert by Phillis leyd.

t'Zamen-

't Zamen-zang,

van

Coridon en Amarillis.

Corid. *AMarillis, ach! waer heen?*
Mijn waerde Nimph, vlucht niet,
ey! blijft een weynig ſtaen;
Zoo 't u wil is, ſpoeyd uw treên,
Schoon Herderin, na 't koelſte van de
Lomm're blaên;
Ik mijn Veel,, gy u keel,
O zoete vreugd,, pronk van Jeugd,
Is Amarillis door haer deugd.
Zoete ſnikjes,, lief gequeel,
Schoon Amarillis, blaeſt gy uyt uw lieve
mond.

Amar. *En de ſtikjes die uw Veel*
Zoo zoetjes, Coridon, mijn grage lusjes
ſond;
Zijn heel ſchoon,, door de toon,
Die gy verſtaet,, als gy de maet
Speelende met uwe voeten ſlaet.

Corid. *Zoeter zoetheyd,, is 'er niet;*
Als daer mijn Veel vermengd is met
uw lieve ſtem;
Wat in 't bloed leyd,, dat verſchiet,
En ſnakt met graegte na uw zang vol
pit, en kiem,
Aerdig dier,, uw geſwier
Is, zoete Meyd,, vol geeſtigheyd.

Amar. *Coridon ſwijg, het is gevleyd.*

Liefdens

Liefdens hoop, en vreeze.

Stem: Om een die ik bemin, &c.

IK klaeg, ik treur, ik quijn,
Ik wentel in geneugt,
Mijn blijdschap teeld mijn pijn,
Mijn droefheyd weder vreugd;
Om dat de liefd mishaegd,
De over brave Maegd,
Die ik min, die ik mien,
Die ik vley, die ik dien,
Met hert, ziel, en gemoed,
Die zy met hoop van gunsten voed.

Met droefheyd ik bedenk,
Dat Rozemond haer veynsd;
Door 't lonkende gewenk,
't Gedacht weer blijdschap peynsd,
Dat zy van herten meend,
't Geen 't wezen my verleend;
Maer wat is 't? ach! gy mist
Tijd, en stond, Rozemond
Te smeeken om haer gunst,
En zoete minnaers tover-kunst.

Uw goude lokjes blond,
En schoon gekrulde hayr,
Kruld, ô mijn Rozemond!
Als of het goud-draed waer;
Mijn over schoon Princes,
Ziel keurige voogdes,
Die ik acht, die ik eer,
Die ik wensch met begeer,
Waerom ontzegt gy, schoon',
Mijn gaven, u (Lief) aengeboôn?

Mijn trouwe dienst, als schat,
Ik offer aen 't Altaer,
Daer meenig Minnaer bad,
Boots ik al klagend naer;
Na klagende 't hert weend,
Dat gy my gunst verleend,
Die de Min, ô Godin!
My betoond, zal geloond,
Werden brave Maegd,
Na dat uw eygen lust behaegd.

BErst brakke traentjes uyt,
Met snelle stroomen;
Doet mijn gewenschte bruyd
Eens by my komen;
Ach Venus! door uw macht, doet haer verdwijnen,
Op dat zy eenmael ziet,
't Onlijdelijk verdriet,
't Geen mijn van haer geschied,

II.

Ey! laet mijn brakke douw,
Het hert eens raken,
Het hert van die Iufvrouw,
Die mijn doet braken,
In bitt're treurigheyd getraen, en klachten;
Of zoo het niet mach zijn,
Dat zy haer voegd by mijn,
Zoo sterf, ô God Iupijn!
In haer gedachten,

III.

De volle overvloed.
Van al de plagen,
Die ik in mijn gemoed
Om haer moet dragen;
Ey! voerd een traentjen aen de roode tipjes,
Neemt, Iupijn, tot een Boo,
De kleyne Cupido,
En sprenktze dan alzoo,
Tot op haer lipjes.

IV.

Van daer tot op haer hert,
Dat zy mach proeven,
De over groote smert,
Van mijn bedroeven;
Bedroefd uyt min, en dat om haer af wezen,
't Af wezen is voor mijn,
In 't hert een ware pijn,
't By wezen Medicijn,
Kan 't al genezen.

Veld-

Veld-gezang.

GY Lomm're Bloempjes, die uw groene Beemden çierd;
Tuygd aen de Beekjes, hoe ik door de min uyt teer;
Pluymige Vogeltjes, tiereliert,
Zephyre, buygt de telgjes door uw koele winden neêr,
En ſpreyd de takjes van het dicht beboomde Woud,
d' Een voor d' ander „ van malkander;
Om zien of daer mijn Nimph haer niet verborgen houd.

Klapt lieve beekjes, door het vlieten van uw ſtroom,
Ey! koele winden, drijft de bladers ruyſchend voort,
Hoe zijt gy in uw lopen zoo loom?
Of ruſt mijn Nimphje wat in uw gras-rijken oord?
Ach! neen; waer vind ik dan de voedſter van mijn min?
Lieve Takjes „ zijt mijn Brakjes,
Ey! Beekjes ſtroomt noch verder boſchwaert in.

Wat let uw golfjes, kriſtalijne borrens-vliet,
Dat uwe ſtroompjes, zilv'rig vlietend, niet en gaen?
Dat menze nu niet ſchommelen ziet,
Al ruyſſchend op en neder, maer treurend ſtille ſtaen?
En dat uw zuyv're ſtroompjes trublig zijn vermengd?
Zoo ik wane „ doen't mijn tranen,
Die 't hert door d' oogen in uw klare borne plengd.

Ha! Keur-Vorſtinne, om u is't dat mijn gezucht,
En flaeuwe klachten gaen ten hemel by de Goôn;
Om dat gy te wrevelig van my vlucht,
Zoo zijn mijn klachten aen de Goden mijne boôn;
Om te getuygen haer mijn onverdiende ſmert;
Die 't vermogen „ van uw oogen,
Doet vlieten uyt de borne van mijn hert.

Hoe kan het herte, dat 'er in een lichaem woond.
Noch blyven onbeweegd? aenziende dat een held,
Zijn tranen tot getuygen u toond,
Hoe 't hert uyt liefde, om zijn Lief, lijd liefds geweld;
Om dat ik my, Godin, niet derf onderſtaen,
U te ſpreken „ u te ſmeeken,
Moet ik in deze brand ſtil-ſwijgende vergaen.

Stemme: Als 't begint.

ONlangs geleden, eer dat de Zon,
Van 's Hemels top zijn gulde stralen,
Liet over 't vochtig Aerdrijk dalen;
Zach ik mijn beminde Galathé,
Komen drijven met haer Vee,
Van de kouwe dorre strand,
Barrevoets door 't natte zand,
Na de heyden, om te weyden,
Hare Schaepjes, na 't begraesde Land.

II.

Ik ging haer groeten, en zy my weêr;
Maer wat ik deed 't was al verlooren,
Ik kost haer tot geen Min bekooren;
Galathea, hoe dus straf,
Mach 'er niet een kusjen af?
Daer ik, Herderin, wel eer,
Vw bedouwde lipjes teer,
Na mijn lusten, dikmaels kusten;
Zal dat nu niet eens geschieden weêr?

III

Wat zal ik zeggen, Coridon veynsd;
Men mach uw woorden niet vertrouwen;
Noch op geen Minnaers klachten bouwen.
Galathea, dat was 't niet;
Zoogy Coridon beziet,
Zult van al de Herders, gy,
Geen Getrouwer zien als my;
V te eeren, na begeeren,
V te eeren Nimph, na u waerdy.

IV.

Kijkt na mijn Schaepjes, kijkt na mijn Vee?
Kijkt na mijn klaver-rijke weyde,
Die zullen wezen voor ons beyde.
Coridon, 't geen gy my bied,
En zal my behooren niet;
Liever een knaepje na mijn zin,
En een Schaepje vijf, zes min.
Ach! uw scheyen, doet mijn schreyen,
Vaert wel, te wreede Herderin.

Stem: Phillis ik kom buygen.

I.

WAnneer, mijn beminde,
Zal ik gunste vinden?
Wanneer zal 't geschien?
Dat gy mijn bedroefde hert,
In zijn pijne zult verzachten,
En genezen van zijn smert.

II.

Hoe lang zal ik loopen,
Tusschen vrees, en hopen,
Zonder dat gy mijn
Wild toe zeggen uwe trouw?
Hoe lang zal ik, Herderinne,
Leven in gestage rouw?

III.

Zijt my geen meer tegen,
Laet u doch bewegen,
Mijn getrouwe min;
Laet my doch in dit verdriet,
Lieve Herderin! niet sterven,
Mits gy mijn getrouheyd ziet.

IV.

Trouheyd zal ik toonen,
Trouheyd wild beloonen;
Trouheyd in de min,
Is het waerdigst dat men vind,
Dies wild trou met trou vergelden,
En uw trouwen Herder mind.

V.

Ey! wild u begeven,
Om met hem te leven,
In de minne vreugd;
In de min door echt vereend;
Hier toe, lieve Herderinne,
My een zoete ja verleend.

Klacg

Minne-klagt.

Stem: Doelands Lachrimæ.

KLaeg, oogen klaeg, tuygt mijn verdrieten,
Door tranens vlieten;
Aemlooze Ziel, ontlaſt uw borſt,
Van't geen zy torſt,
Van't geen zy torſt, en ſteeds moet dragen;
Wat doch! Liefds plagen.
Vlucht Ziel, nu Rozemond my haet,
Ia gantſch verlaet;
Laet ik my zelven,
Een ruſt-plaets delven,
Daer mijn lichaem leyd,
Ziel-loos, ach!
Op dat mach,
Met geklag,
Yder een mijn ſterref-dag,
Recht beweenen; mits men zach,
My ter dood bereyd.
Mits ik beminde,
En niet koſt vinden,
't Geen de minne zocht;
Min zocht vreugd,
Vreugd liefds deugd,
Deugd geneugt;
Een geneugt, die 't al verheugd;
't Geen gy, Liefd, uyt liefd vermeugd,
Maer noch niet volbrocht;
Dies ik my wil gaen bereyen,
Om af te ſcheyen;
Scheyen van mijn Rozemond,
Die ik zonder weêr-min vond;
Vaer wel, minneloze minne,
Aerdſche Godinne;
Liefde leyd uw ſlaef ter dood,
Mocht mijn graf-ſteê zijn uw ſchoot

Stem: Geſwinde Bode van, &c.

ONlangs mijn Amarillis liep
's Morgens door den douw;
Wat dat ik bad, wat dat ik riep,
Amarillis wouw
Hooren niet, na mijn klagt,
Mijn verdriet had geen macht
By haer,
Voort vluchte zy weêr van daer;
In de vlucht haer vlecht,
Aen een boompjen hecht,
Mits zoo ſtaet zy ſtil,
Ik omhels mijn Amaril.

II.

Sy, met heur hayr verwert in't groen,
Kreeg van ſchaemt een blos,
En riep; wild gy my dienſte doen,
Tijter, maek my los;
Amaril! het geſchied,
't Geen uw wil my gebied
Te doen,
Hier in het lieve groen;
Doch eer ik het doe,
Laet uw Tijter toe;
Dat hy na zijn luſt,
Amarillis lipjes kuſt,

III.

VVant, eer zal ik uw niet ontſlaen;
Tijter wel hoe dus,
VVaer in heb ik u doch miſdaen?
Kan ik met een kus,
Met een zoen, zeyde zy,
V voldoen, kuſt me vry,
VVel aen,
En laet my daer meê gaen;
Met een kuſſe, neen!
Ben ik niet te vreên,
Gy raekt niet van mijn;
Of daer moeter honderd zijn.

Stemme: Rogiers Balletti.

MYn zoete Rozemond,
Ach ik voel myn hert gewond,
Door het helder ſterren licht,
Van uw verweend en zoet gezicht;
Ay! aenziet,
Mijn bedroefd en ſwaer verdriet,
't Geen ik door de min,
Om u, Godin,
Ach! zoo meenigmael geniet.

II.

Ik zucht, ik ween, ik klaeg,
Ja de min is my een plaeg,
Maer een quelling, en een pijn;
Mits gy te ſtraf zijt tegens mijn;
Nare nacht,
Ach! hoe menig minne klagt,
Deed ik met getreur,
Voor mijn liefs deur,
Onverhoord, en niet geacht.

III.

Waer toe dan meer gemind,
Daer het hert geen trooſt en vind;
Minne, weg, vertrekt van mijn,
Ik wil uw ſlaef niet langer zijn:
Min baerd ſtrijd,
Zoo wanneer men mind en vrijd;
En tot zoo een Maegd,
Zijn liefde draegt,
Die oprechte liefd beſtrijd.

Stemme: O Kerſnacht! ſchoonder, &c.

I.

UW kaekjens dragen hooger bloosjes,
Als 't keurigſt pluyk van de roosjes;
Ach Heunigs-beekje! Maegden-roem,
Hoe kan't verliefde oog aenſchouwen,
Een ſchoonder Lely onder Vrouwen,
Als u, ô Paphos! Meye-bloem?

II.

De blanke Lely op zijn ſtruyken,
Moet onder uwe kaekjens duyken;
En 't ſlaeuwe blos van inkarnaet,
Moet voor uw roode wangen wijken;
Geen Appel-bloeyzem heeft gelijken,
By 't blos dat op uw lipjes ſtaet.

III.

Geen Sterren in de nacht zo blonkken,
Als doen de glinſterende vonkken,
In minne nachjes uyt geſpreyd;
Als Heunig-beekjen is in 't vryen,
En dat een lonkjen van ter zyen,
Word op 't geliefde aengeleyd.

IV.

Swicht elpen-been, voor witter tandjes;
Smelt witte ſneeu, voor blankker handjes;
Wijk, wijk korael, voor lipjes rood;
Wijk gitten, wijk voor bruyne oogen;
Noch leyd'er roem van meer vermogen,
Beſlooten in haer Maegde ſchoot.

Stemme:

GEZANG.

I.

Wanneer de Zon het morgen-rood,
In't Ooſten quam ontmoeten,
Lag Phœbus in Auroraes ſchoot,
Om zee en duyn te groeten;
Om Roos, en Bloem, om Vyolet,
Met Elſt en Linde dicht bezet,
Door zuyer koelte te buygen;
Om druppels die als kriſtalijn,
Op Roos en Bloem gedroopen zijn,
Voor Nectar in te zuygen.

II.

De verſch ontloken dageraed,
Begroet van zuye winden,
Haer morgen luchjes vallen laet,
Op dicht beblade linden;
De Zon in't ooſten op geſtaen,
Speeld met zijn glans op groene blaên,
Van hoog getopte boomen;
Van waer mijn Phillis dreef haer Vee,
Tot op den Oever van de Zee,
En brakke water-ſtroomen.

III.

Haer Schaepjes aen de water kant,
Verquickten door't verkoelen;
Mijn Phillis gaet ter wijl op ſtrand,
Haer blanke voetjes ſpoelen,
En lobbert in het ruyſchend nat,
Dat haer tot aen de middel ſpat,
Door drifjes opgevlogen;
Noyt zoeter vreugd, noyt blijder dag,
Als toen ik weêr mijn Phillis zag,
Haer natte leden drogen.

IV.

Haer open boezem heel ontbloot,
't Albaſter wit verdoofde;
Haer blanke kaekjes, bloozend rood,
Auroor haer glans beroofde;
Hoe graegde mijn verliefde zin,
Na dit genot, door zoete min,
Doch dorſt het niet betrachten;
Dies was de vreugde my een ſmert,
Een vreugd voor't oog, een pijn voor't hert,
Een ſtrijd voor mijn gedachten.

Cloris Minne-Droom.

WAer mach mijn Philida, mijn zoete bekje wezen?
Waer of zy haer verschuyld, waer of zy haer onthoud?
Mijn hertjen, Herderin, dat is in duy-zend vreezen;
Met zuchjes, en getraen, loop ik door 't nare woud;
Waer zijt gy doch, ey spreek!
Waer zal ik u best vinden?
Daer leyd zy by de beek,
En rust onder de Linden;
Zy sluymerd, ach! zy slaept, op 't kaekjen leyd een Roos,
Die neem ik, ach! ik dool, ô Hemel! 't is een bloos.

II.

Met Zeuxis vind ik my, mijn Philida! bedrogen;
Natuur uw schoonheyd gaf yets boven het gemeen,
Uw bloosjes blonken mijn als roosjes voor mijn oogen,
Alzoo dat yder bloos voor my een roosje scheen;
Ach mocht ik, Herderin!
Een van die roosjes plukken,
En, door de zoete min,
Daer op mijn lipjes drukken,
Ach mocht ik, dorst ik, ach! ô neen! ik durrif niet,
Ik raek in ongenâ zoo Philida my ziet.

III.

Mijn Herderinne slaept, dies ik best a te kussen,
Een kusjen zal haer niet versteuren in de rust;
Ey minne! ty te werk, en of zy ondertusschen,
Al wakker worden, zegt, 't is Cloris die u kust;
Kus, Cloris, kus haer mond,
Kus, Cloris, kus haer kaken,
O lipjes! rood en rond,
Waer na mijn lusjes haken,
Waer na de minne wenscht, ach Philida! mijn lief,
Zacht, Cloris roept ze, Zacht, wat doeje minne dief?

Cloris, aen de water stroomen,
Dicht omlommert van de boomen,
Rusten, en in slaep hy vil;
Droomden, dat hy in zijn lusten,
Philida haer lipjes kusten,
Wakker zijnde was 't een gril.

Ontloken

GEZANG.

ONtsooken Roos die aen uw diſtel pronkt,
En çierd uw ſtruyk met purper Roode bladen;
Hy, die u lieft, uw roozelaer belonkt,
Tot dat gy u op geeft in zijn genaden.
Leer, jonge Maegd, wanneer gy word gevrijd,
Dat gy u maekt, na't vryen, vryheyd quijt.

II.

Geeft gy u op, uyt min, aen die u mind,
Denkt dat gy hebt u zelven weg gegeven;
Wat Minne wil, dat moet gy zijn gezint,
Uw wille moet Mins luſt ten dienſte leven;
Dat is gezeyd wanneer gy zijt getrouwd,
Schikt, dat uw liefd Mins plichten onderhoud.

III.

Het roosjen ſtaet niet op zijn ſtruyk en bloeyd,
Om zo zich zelfs in't bloeyen te behagen,
Maer, 't geeft zich op als het den Plukker ſnoeyd;
Zo moet haer ook een jonge Vrijſter dragen;
Zo, na de trouw, zy met haer plukker kant,
Is't weyg'ren haer geen eere meer, maer ſchand.

GEZANG.

PHillis dreef op ſtrand haer vee,
Schort haer keursje tot de knietjes;
Spoeld haer voetjes in de Zee,
Die haer brakke water-vlietjes,
Met een ſnelle drift op drong,
Dat het aen haer borsjes ſprong;
Zy, verbaeſt terug geloopen,
Deed haer natte boezem open.

III.

Coridon die quam op 't ſlag,
Zy beſchaemt, ſchuyld in de roozen;
Om dat haer den Herder zach,
Kregen beyd haer kaekjes bloozen;
Hy, ontſteken in de min,
Riep; mijn Lief! mijn Herderin,
Laet uw Herder in zijn armen,
Uw verkleumde borſt verwarmen.

IIII.

Phillis ſey, waer ik Diaen,
'k Zoud u in een hart verkeeren,
Voor het leed aen my gedaen,
Deze wraek op u begeeren;
Phillis, 'k hoop niet dat gy 't mient;
Waer meê heb ik dit verdiend?
Hebt gy luſt een hert te plagen?
'k Zal u't mijn ten offer dragen.

Herders

Herders Droom.

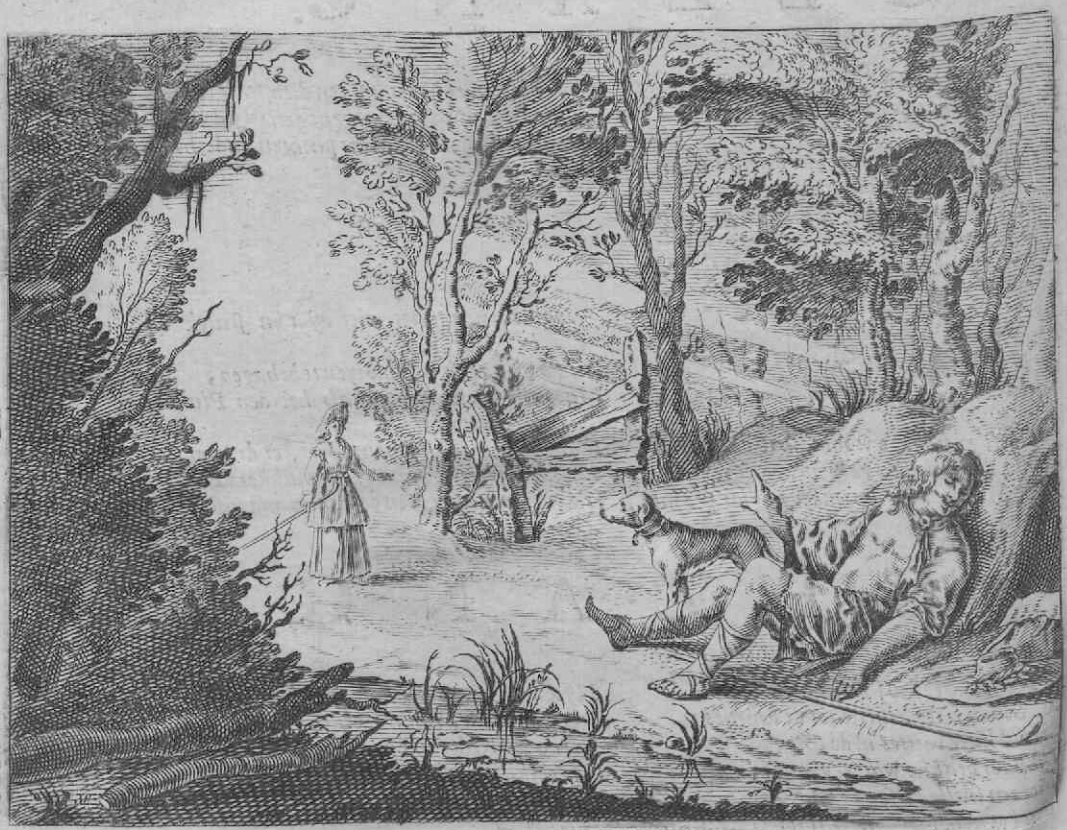

EEr 't daegje daelden, viel ten Hemel uyt,
Op bloempjes en op kruyd,
Een geurig nat; al eer de roode Roozen,
Ontlooken 't çierlijk bloozen,
Voor d' opgang van de Zon, en 't morgen dagen;
Dreef my de zoete Min, In 't groene boſch te klagen,
Eer ik mijn klagtjes, noch te deeg æen ving,
Kreeg ik verandering;
Mijn leden mat, tot ruſten heel genegen,
Zijn ſchielijk neêr gezegen;
Natuur verkracht mijn geeſt, de Ziel gedooken,
In 't diepſte van 't gemoed, met oogen toe gelooken.

In 't doode leven docht my dat ik zach,
Een vriendelijke lach,
Van Amaril, die neffens my gelegen,
Heeft bloem en kruyd gekregen,
Mijn lijf beſtroyd met nat bedoude roozen,
Wiens geur haer ſchaemte ſcheen te tuygen door het bloozen.
Dus in mijn ſlape, van de Min gewond,
Ik my bedroogen vond;
Ach Amaril! ach Amaril! mijn leven,
Waer is die vreugd gebleven?
O vreugd! ô vreugd! waer heen zijt gy gevlogen?
O droom! ô zoete droom! 'k ben in mijn vreugd bedrogen.

GE-

GEZANG.

Stem: Iotho de Perſonne, &c.

IK die uyt minne,
Meenig zuchien braek;
Ik die zoo meenig traentjen ſtort;
O mijn Godinne;
Die al mijn vermaek,
Mijn welluſt en mijn vreugd verkort;
Ach! ik ſmelt van rouw,
Door u ſtrafheyd, wreede vrouw,
Die niet acht mijn oprechte trouw;
't Herte ſmoort in pijn,
Mits gy u toont te zijn,
Al te hard, al te wreed tot mijn;
Ik ben bereyd,
Vw ſtraf my op geleyd,
Te dragen; tot de dood die ſcheyd.

II.

O Diemer boompjes!
Die mijn Liefds verdriet,
Getuygen koſt, had hy gehoord;
O Amſtel ſtroompjes!
In wiens klare vlied,
Zoo meenig traentjen leyd geſmoord;
Als de brakke vloed,
Perſten uyt mijn droef gemoed,
Door het leed dat gy, Nimph! aen my doet;
O mijn veld Godin!
Door uw koele ſtraffe zin,
Wreed en dwers tegens mijne min;
Van hoop ontbloot,
Voel ik my in de noot,
En wacht mijn uytkomſt door de dood.

III.

Als nu mijn ſtryen,
Als nu mijn ellend,
Als nu mijn minne is gedaen;
En dat mijn lyen,
't Geen gy my toe zend,
Zal met mijn dood ten eynde gaen;
En mijn minnend hert,
Vytgeteert door liefdens ſmert,
Vuyt liefde geoffert werd;
Druk dan dees mijn klagt,
In uw zinnen en gedacht,
Die mijn liefd totter dood hebt veracht;
Denk! hoe getrouw
Hy was, die om zijn Vrouw,
Uyt liefde 't leven miſſen wouw.

Vergeefs gezeyld, vergeefs geroeyd,
Als ſtroom u tegen ebt, oft vloeyd;
't Is al vergeefs, 't zy koel oft ſtil,
Als het geluk niet dienen wil;
Men leyd vergeefs de riempjes by,
Het zy te loevert oft in ly;
Vergeefs geſtreên voor ongeval,
Als 't ſchip moet aen de lager wal.

Herders-klagt.

Stemme: Yets moet ik u Laura vragen.

YEts moet ik u Boompjes vragen,
Mits dat gy ziet alle dagen
Wat hier in dit Bosch geschied;
Of de geen, die mijn doet quellen,
Nimmermeer uw komt vertellen,
Of zy Liefde draegt of niet.
Lieve Telgjes, kost gy spreeken,
't Weten zoud my niet ontbreeken;
Mits ik trouwe Minne draeg;
Waerom ik veel droeve smerte,
Lijd verborgen in mijn herte,
Met veel quijning alle daeg.
Ik zie vaek de Beekjes stroomen;
Ik vraeg vaek de stomme Boomen,
Die betreurt zijn alle beyd;
Wie tot treuring haer verporren,
Dat haer groene Telgjes dorren?
Maer ik krijge geen bescheyd.

Gaen ik by de zoete dieren,
Die zeer vrolijk tierelieren,
Klaeg ik aen haer mijn verdriet,
En de oorzaek van mijn weenen;
Meer geluyt gelijk de steenen,
Geeft het zoet Gevogelt niet.
Staen de Bloempjes schoon van kleuren,
Hoort het groene Gras mijn treuren;
En het Vee dat daer in weyd,
Is bedroefd van mijnent wegen.
Ia't is al met my verlegen,
Om te troosten mijn bereyd.
Zoo ik by de Beekjes kome,
Zien ik droevig na haer stromen,
Strax is hare loop gedaen;
Vraeg ik waerom zy die staken?
Om dat uw bedroefde kaken
Zijn ontzierd met brak getraen.

Winden,

Winden, die 't geboomt doet buygen,
Woud gy Amaril geluygen
Eens de oorzaek mijns verdriet;
Het verdriet dat my doet klagen,
Zuchten, weenen alle dagen,
Dat het al om haer geschied.
Koom ik met mijn Schaepjes weyden,
Aen de Beverwijker Heyde;
Yeder schaepje schrikt bevreest,
Voor 't gevaer dat my de minne,
Daer doet komen in mijn zinnen,
Door 't vernieuwen van mijn Geest.
Hoe my Amaril zag dwalen,
Hier in deze graze-dalen,
Eenig met mijn teere Vee;
Ik begon mijn droeve zuchten,
Maer mijn Amaril ging vluchten,
Duyn waerd in, op strand, na Zee.
Ik gink voort mijn Schaepjes drijven,
'k Liet ze zonder Herder blijven
Alsse waren by de Bron;
k Heb mijn gang door Duyn genomen,
Tot aen strand, daer ik zag komen
Amaril met Coridon.
Daer by zag ik noch vergaren,
Twee oft drie, van d' Steedze paren,
Groeten daer op haer manier;
Amaril, na Herders wijze
Die manier begon te prijzen;
't Was, wat zul' we maken hier?
't Wierd bestemt na duyn te loopen,
Om de graesjes vast te knoopen,
Coridon teeg eerst voor uyt;
Die zoud d' eerste graesjes binden;
Yeder liep met zijn beminde,
Zien wie eerst zoud zijn de Bruyd.
Wat zag ik al vreemde treeken,
'k Hoorden Amarillis spreeken;
Hoe zit Coridon dus stil?
Amaril, nu haer behagen,
Deed met deze letters vragen.
W. W. W. 't Hert W. Wil?
Dat gedaen, ging 't op een scheyen,
Yeder ging zijn Lief geleyen;
Doch voor het vertrek genoot
Yeder Minnaer eerst zijn lusten;
Yeder zijn beminde kusten,
't Leven baerde my de dood.
Wat zaegt gy bedroefde oogen?
Kost mijn herte dit gedoogen,
Deze trotsheyd, en de spijt?
Dus zat ik in mijn gedachten,
Deed vast mijn bedroefde klachten;
Klagende, ging ik haer quijt.
Daer zat ik alleen verschoven,
Zuchtend zag ik eens na boven
Daer de Zon hem had verschuyld;
Schreyend zag ik na de Aerde,
Aerde die mijn droefheyd baerde,
Waerom is het dat gy pruylt?
Waerom blijf ik hier alleene
Op de strand? daer ik steeds weene;
Om dat strand gaf wreede straf;
Niet de strand, maer hier geschiedend,
Dat my Amaril, al vliedend,
Oorzaek tot mijn weenen gaf.
Zy is d' oorzaek dat ik zuchte;
Zy is d' oorzaek door haer vluchten,
Amaril, hoe kan 't geschien?
Daer u w oogen noyt, haer dagen,
Eenig ontrou w in my zagen,
Nocht ook nimmer zullen zien.
Ben ik u te slecht van kleeden?
Ben ik u te plomp van leden?
Ben ik Boerig op-gevoed?
Ben ik onbequaem van wezen?
Werd mijn ommegang misprezen?
Oft gebreekt het my aen 't goed?
Wild gy na mijn schaepjes kijken,
Die by d' u we niet gelijcken,
Amaril mijn Veld-Goddin;
Wild het minst voor 't meest niet liezen,
't Meeste, voor het minst verliezen;
Wat schaed u een Schaepje min?
Wild u w gunsten hem verlienen,
Die u dienstig zoekt te dienen,
En te vieren u we Leugd;
Tracht met zulken een te paren,
Daer gy u we jonge laren
Vrolijk meed verslijten meugd.
Laet die lichte Linkers loopen,
Die zoo schoon in 't oog by hoopen
Vleyen, smeeken, met gebeên;
Schoone woorden veel verlienen,
Daer zy schoon mee kunnen dienen,
Al en meenen z' 'er niet een.
Acht haer niet, hoe schoon zy smeeken,
Wacht jou voor die Hoosche treeken,
Door de schijn schoon voor gedaen;
't Is bedrog, wild my gelooven,
D' Herders gaen haer verr' te boven,
Neemt mijn gulle trouwheyd aen.

Stem: L' Avignone.

ALmogende Godin,
Uw lipjens zyn't voedzel van myn trouwe min,
Ach! Rozemond,, ik die my vond,
In't binnenst van mijn ziel gewond;
Toen d' oogen,, bewogen,
Het hert,, tot smert, mijn ziele werd,
Met hoop gepeyd,, van zoetigheyd,
Die op uw lieve lipjes leyd.

Waer is 'er doch robijn,
In schoonheyd zoo schoon als uwe lipjes zyn?
Waer is 'er roos,, zoo hoog van bloos,
Die ik voor uwe lipjes koos?
'k Zeg lipjes,, wiens tipjes,
Ik houw,, Me-vrouw, met Hemels douw,
Gesproeyt te zyn,, waer meêgy myn,
Kunt laven in mijn droeve pyn.

Ach! of de min my gaf,
Te zuygen, van uw korale lipjes af,
De nectar vloed,, die mijn gemoed,
Alleenig door gedachten voed;
Gedachten,, wiens krachten,
Godin,, mijn zin, voên in de min;
Als ik aenzie,, uw lipjens, die
Ik liefdens dienst ten offer bie.

Al woud Iupijn zyn troon,
My geven; om daer te varen met'er woon;
En noch daer by,, zyn heerschappy,
Ook overgeven woud aen my;
'k Zoud vlieden,, 't gebieden,
Veel eer,, en meer, naer u begeer,
Mijn Afgodin,, in zoete min,
V dienen met mijn hert en zin.

Ter wereld is geen zoeter zoet,
Als 't geen de zoete liefde voed;
Wat penne heeft 'er oyt beschreven,
De zoetheyd die de liefd kan geven?
Die 't wil bestaen acht ik verblind,
Mits liefde alle ding verwint.

Stem: Dertele Venus.

AErdige Nymphen! aerdsche pronk,
Gy die door 't lieve licht,
Van uw verweende oogs gelonk,
En over zoet gezicht,
Van binne,, Godinne, op 't alderhoochste tert,
Mijn verwonnen liefd dragend hert;
Om u te betoone,, ach! overschoone,
Hoe gy door lonkjes voed,, mijn gemoed.
Gelijk een roosjen,, zyn bloeyend bloosjen,
De Zon ontlieven doet;
Zoo is 't hert door uwe oogen schyn,
En lieve lonkjes op-gequeekt, om u ten dienst te zyn.
Blinkende sterren! oogen glans,
Indien de God Iupijn,
Had aen uw schoonheyd eenig kans,
Gy zoud, Godinne, zyn (Palleys;
Voogdesse,, Princesse, van's Hemels hoog
Daer de Goden zoo menig reys,
Naer u zullen wenschen,, ô zoetste der menschen!
In't hemels hoog gebouw,, schoone vrouw;
Op dat met de vonkjes,, van uwe lonkjes,
Den Hemel pronken zou;
In de plaets van't morgen sterre licht,
Zoud dan de aerde, aerdsche Nymph! ontfangen uw gezicht.
Al mijn Gedachten, Hemels Goôn,
My dringen door 't gemoed,
En knielen voor uw hooge troon,
Daer 't hert zyn offer doet;
Godinne,, der minne, 't is liefde die my port,
Dat mijn zielsjen geofferd word,
Aen't groote vermogen,, van uw bruyn oogen;
Daer kniel ik erebiedig neêr,, en de sweer,
Dat ik u zal dienen,, mijn liefd te verlienen
Kan weygeren nimmermeer;
Zoete Nymph, ontfang die dienst van mijn,
En laet my in getrouwe liefd uw slaef en Minnaer zyn.

Hoe

Stem: Ceſte Cruelle.

HOe vaek koom ik myn ſchaepjes weyden,
Aen d' oever van den Yſſel ſtroom;
Daer haer myn Nymphjen neder leyde,
En riep haer Herder in den droom;
Dat hy zyn lusjes,
Aen zyn Herderin,
Met duyzend kusjes,
Na zyn eygen Zin,
Zoud boeten in de min.

II.

Zy, door een zoeten ſlaep bevangen,
Met bloem en kruydjes in haer ſchoot,
En roode Roosjes op haer wangen,
Lag met haer borsjes hallef bloot;
Ik woud met kusjes,
Minne graegt verzaên;
Door liefdens lusjes,
Die eens raken aen,
Maer dorſt het niet beſtaen.

III.

Ik nam de blaedjes van de Roozen,
En dekt haer blanke borsjes toe;
Die ik in't eelſte van haer bloozen,
Kontzom de zoete ſpeentjens doe;
O tepel tipjes!
Aerdig, kleyn, en rond,
O Roozeklipjes!
Op Albaſter grond,
Ik ben, en blyf gewond.

Stem: Hansje ſneed, het Koorn.

IK gae zoo vaek „ tot myn vermaek;
Aen't Beekje by de Linde;
En dat alleen „ om dat ik meen,
Myn Nimphje daer te vinden.

II.

't Gebergt en top „ dat klim ik op,
En ga door het Boſſchage;
Waer Echo meld „ en my verteld,
Zoo menig vryerage.

III.

Doch't is verdriet „ als 't oog niet ziet,
Waer hert en ziel na haken;
Dat is het ſchoon „ van uw perſoon,
En rood gebloosde kaken.

IV.

Uw lipjes teer „ vermogen meer;
Als Phœbi gulde ſtralen;
De wyl Me-vrouw „ des Hemels douw,
Komt op uw lipjes dalen.

V.

Ach! Herderin „ mocht ik myn Min,
Eens door uw lipjes bluſſen;
Een kleyne zaek „ is myn vermaek,
Myn Nymphjen eens te kuſſen.

Stem: Rogier bon Temps.

NOord-weſte wind verheft dus niet,
Hoort na 't gebied
Van een Godin, wiens hert door-wond,
Wenſcht dat u buyen,
Weder na 't Zuyen,
Keeren terſtont.

Æole, eens uw krachten ſtelt
In haer geweld;
Op dat zy mach haer hefſte vrind,
't Zy wat voor baren,
Hy komt door-varen,
Geven voor wind.

Het Scheepje daer uw Lief in ſweeft,
Geen nood en heeft,
De wijl dat hy, bezorgde Vrouw,
Voor buyige winden.
Wel Haven zal vinden,
Met Anker en Touw,

Waer mede 't Iacht is, zoo ik mien,
Zeer wel verzien;
Dan doch natuur toond liefdens aert;
Dat gy Godinne,
Met trouwe Minne,
Bekommert waert.
Æolus hoort na uw gebied,

Ey! zorget niet;
Hy geeft zijn Winden zoeter keer;
Hy voegd ze ten beſten,
Van het Noord-Weſten,
Na 't Zuyen weêr.

Ik zag dat hy, door yver graeg,
Zijn oogjes ſtaeg
Deed lonken na den Noorden; doe
Hy quam gevaren,
Door Minne baren,
Na zijn Lief toe.

Ik bidde u, Princeſſe zoet,
Neemt dit in 't goed;
Mijn feyling duyd ten beſten doch.
Verſchoont Godinne,
Mijn zoet beginnen,
Zonder bedrog.

Stem: Dat Phillis reyſt en ſpoeyt.

OZoete Rozemond!
Gy die my hebt gewond,
En in de morgen ſtond,
Mijn geeſt komt wekken;
En my, door liefdens wet,
De zoete ſlaep belet,
Ia, kund my van het bed,
Tot u doen trekken;
Oft door den droom mijn geeſt vermaken,
Door 't kuſſen van uw roode kaken.

Eer 't morgen licht ontſluyt,
En voerd der Goden bruyd,
Ter hooger wolken uyt,
In Zonne ſtralen;
Kan ik in ſtille nacht,
Van liefdens diep gedacht,
Door zoete droom verkracht,
Mins voedzel halen;
Ik ſchijn verliefde graegt te koelen,
Uw borsjes, Rozemond! te voelen.

't Gedacht voorbeeld aen my,
Mijn Rozemond! dat gy,
Gelegen aen mijn zy,
My hebt omarremt;
En uyt uw mondje blaeſt,
De geur, waer meê gy aeſt
Mijn ziel, by d' uw geplaeſt,
Door liefd verwarremt;
Als ik mijn mond leg aen uw tipjes,
Blaeſt gy vyolen uyt uw lipjes.

Maer, als den dag my pord,
En dat ik wakker word,
Voel ik my in geſtort,
Een ſchijn voor wezen;
Als ik tot kennis raek,
En over-denk de zaek,
Is ydel mijn vermaek,
Vyt droom gerezen;
En ik, geopent mijne oogen,
Vind door het droomen my bedroogen.

Stemme: La Orange.

HEt lodderlijke licht,
Van uw verweent gezicht,
Juffrouw, heeft in mijn droevig hert,
Gevoed, gebaert, een wreede ſmert;
'k Beklage „ de dage, ô ſchoon Godin!
Dat ik verwonnen bin;
Nu heden „ gebeden
U niet bewegen kunnen tot de Min.
Laet varen ſchoone Maegd,
De zorgen die gy draegt,
En twijffeld niet aen Tyters Min;
Die u ſtandvaſtig blijft Godin;
Wãt Tyter „ die myt'er, zo menig Maegd,
Nu hy u liefde draegd;
Door reden „ my heden,
Ter wereld niet als u by zijn behaegd.
Ik Min u ſchoone Zon,
Waer't dat ik meerder kon
Doen blijken van mijn trouwigheyd,
Ik zoud't bewijzen, zoete Meyd;
Op aerde, „ geen waerde, zoo lief voor mijn
Als uwe deugden zijn;
O ſchoone „ tot loone,
Wenſch ik het lieve licht van u aenſchijn.
't Is Tyter, ſchoone vrouw,
Die garen boeten zouw,
Zijn lusjes aen uw jonge jeugd;
En kuſſen eens met zoete vreugd,
De tipjes „ uws lipjes, bevocht Juffrou,
Met zoete aeſſems douw,
De bloosjes „ als Roosjes,
Ik van uw lieve kaekjens plukken zou.
Ey ſchoone! ſlaet eens op,
De venſters, die in 't top,
Van't hooge voorhoofd ſchoon ontdaen,
Al flikkrend als twee Sterren ſtaen;
Met Boogjes, „ pas hoogjes, het brandend licht,
Van uw lonkend gezicht,
't Vermoogen „ uws oogen,
De brand der Minne in mijn boeze ſticht.

Stem: Zien ik niet onder de, &c.

ALs het avond lugje daelde,
En de Zon na't weſten ſchoot;
Als mijn geesjen aeſſem haelde,
Uyt het lieve avondrood;
Zoete vreugde my beving,
Als de Zon te bedde ging.

II.

Als de Maen weêr was ontloken,
Midden in zijn volle pracht;
Daer de Zonne was gedoken,
En zijn reyze had volbracht;
Koom ik aen de Water kant,
Van de zoete Zuyder-ſtrand.

III.

Daer de Maen haer bleke ſtralen,
Op de baren ſchijnen liet;
Daer mijn Nymph alleen ging dwalen,
Dien ik zag, maer zy my niet;
Die in zoeten avond koelt,
In de Zee haer voetjes ſpoeld.

IV.

Maer mijn Nimphje heel bedrogen,
Door de drifjes van het nat,
Dat al ruyſſchend quam gevlogen,
En tot aen haer knietjes ſpat;
Word geſtoort, en neemt een keer,
Met zoo ziet zy my van veer.

V.

Ik, by haer aldaer gekomen,
Neem haer zoetjes by der hand;
Gaende na de groene bomen,
Daer veel Roosjes ſtaen geplant;
Daer zy in de Mane-ſchijn,
Vlocht een Roozen kranſſelijn.

VI.

'k Hoorde haer een Liedje quelen,
Dat zy zoet en geeſtig zong;
VVaer door zy mijn luſt tot ſpelen,
Van dat geeſtig deuntjen dwong;
Ach! wat was't een lief geſpeel,
Zy haer ſtem, en ik mijn Veel.

Vlieg-

Stemme: Rogier bon Temps.

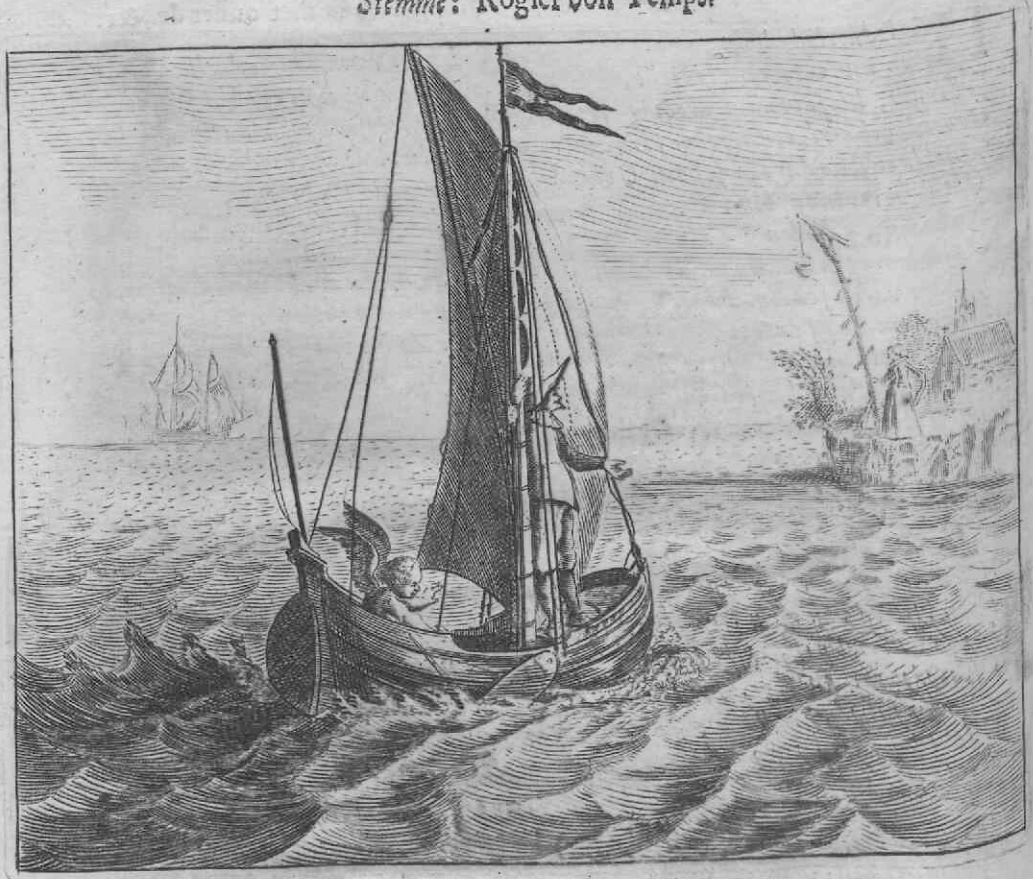

VLiegt ſnelle winden haeſt voor heen,
Na Charileen;
Bruyſt, ſchommelt zoetjes, brakke ſtroom,
Met zuyer vlaegjes,
Dan hoog, dan laegjes,
Tuygt dat ik koom.

II.

Ey! zoete golfjes van de Meer,
Springt op en neer;
Ey! blaeuwe tijen, drijft uw vloed,
Met ſnelle Stroomen,
De Eyke Boomen,
Eens muyſchen doet.

III.

Slaet zachjes tegen 't ſwakke Riet,
Tot dat zy ziet,
Mijn uyt-geſpannen Zeyltjes ſtaen;
Door gunſt der ſtromen,
Voor wind af-komen,
Met min belaên.

IV.

Wanneer ik kom ter plaets daer zy,
Zal zien na my;
Zoo ſtiert mijn tong, ô God lupijn;
Dat zy met reden,
Mach aen-gebeden
Werden van mijn.

V.

Eerbiedig vallen haer te voet,
Met heuſche groet,
En klagen van mijn ſware pijn;
Op dat met luſjes,
Drie zoete kuſjes,
Mijn well' komſt zijn.

Laet

Stemme: Si ceſte Malheureuſe.

Laet u weere Telgjes buygen,
Spraekeloos geboomt;
Beekjes wild myn droefheyd tuygen,
Als gy ruyſſchend ſtroomt,
Door Duyn, door Zand,
Door Berg, door Land,
Met groene Linde dicht beplant.

II.

Als Dorilea hier komt weyen;
Een zaem met haer Vee;
Tuygt dan al het droevig ſchreyen,
Dat ik om haer dee;
Ach! Boompjes treurt;
Ey! Telgjes ſcheurt;
Tuigt haer het geen hier is gebeurt.

III.

Wanneer zy de zachte treedjes,
Herwaerts heene ſtiert,
Met haer fiere flukze Leedjes,
Door de Lommer ſwierd;
Stort van uw blaên,
Dan al't getraen,
Dat gy, ô Telgjes! hebt gelaên.

IV.

Druypt zachjes op haer roode kaken,
Dringt in haer gemoed;
Glijd zoetjes van de gladde daken,
Mengt u in haer bloed;
Dat zy beproeft,
Hoe 't hert bedroeft,
Door trouwe Minne trooſt behoeft;

Stemme: Mijn trooſt, mijn hert,

Ach zoete min!
Gy die myn Ziel en zin;
Gy die myn bloed, ja myn gemoet, geheel door wroet;
Eylaes, eylaes! wat voor een ſmert,
Lyd ik in myn verliefde hert?
Wat hel, wat quel, wat innerlyke pyn berooft my alle vreugd;
Eylaet? in droeve rouw,
Door d'oogen van Mevrouw,
Verdort myn jeugt.

II.

Ik ben geſtelt
Als Was dat leyd en ſmelt,
Door Zonne-ſchyn, alzoo verdwyn, ik in de pyn;
Ach! in de pyn van minne vlam,
Die my myn vryheyt benam,
En vloog, door't oog, in myn verliefde borſt waer eerſt de min ontſproot,
Als gy my maer een vonk,
Dat is een zoete lonk,
In 't herte ſchoot.

III.

Als ik de Maen
Zie by de ſterren ſtaen,
Myn Zieltje zucht, door liefd bevrucht, aenſchouwt de lucht,
Met ſtralen van het ſterre licht,
Vertoonende myns liefs gezicht;
Ik denk, een wenk, die myn Godin uyt d'Hemel van haer oogjens ſchiet,
Is als de ſterren zyn,
Die men in glans en ſchyn,
Ten Hemel ziet.

Stemme: Engelsche klokken-dans. *Stem:* Schoonste Nymphe in &c

WAt is 't een vreugde,
Wanneer de Ieugt het zoete vryen pleegt;
Wat is 't geneugde,
Wanneer de liefd tot weder liefd beweegt;
Hoe zoet, voldoet de liefde ziel en zin,
Door lusjens van de min,
Ter Ziel geslopen in;
Als ombelzing en gezoen,
Liefdens offerande doen,
Aen de lieve liefd Godin.

II.

Geen zoeter lusjes
De wereld geeft aen 't herte van de jeugt,
Als dat met kusjes,
De liefd haer tijd besteed in liefdens vreugd;
Daer hy, en zy, betrachten liefdens zoet,
Daer liefde kusjens voed,
Daer liefde liefd voldoet;
Liefd met liefd geevenaerd,
Is een Hemel op der Aerd,
In 't verliefde liefs gemoed.

III.

Als min met minne,
't Geminde peyd, en woekerd in 't gevry;
Wie kan 't verzinne,
Hoe zoet dat daer de liefdens vreugde zy;
Daer tien, voor ien, de zoete liefde geest,
Als Ziel om Ziele sweeft,
En Ziel in Ziele leeft;
Daer de liefde in 't geblus,
Van het lieffelijk gekus,
Noyt een vol genoegen heeft.

DIe de Wereld wel in ziet,
Zy is niet,
Als een woeste See vol baren;
Ach! de Wereld is een klip,
Die het Schip,
Na de duyst're grond doet varen.

II.

't Schip gelijk ik by de Menschen,
Die zijn wensch
Gaet in 's Werelds lust gebruyken;
's Werelds wellust is de klip,
Die het Schip
Na de duyst're, grond doet duyken.

III.

't Prikkel dat zijn ziele wond,
Is de zond,
Sonder zijn de woeste baren;
Rijkdom is haer ebb', en vloed,
Die 't gemoed
Met haer golven komt beswaren.

IV.

Hoe verkeerlijk is den Mensch?
In zijn wensch?
Soekt op Aerden 's Werelds lusten;
Maer de wisse dood ons leerd,
Het verkeerd,
Als de Siele zoekt te rusten.

V.

Hemels-Prins, gunt my alleen,
Te betreên
Wegen, die my mogen leyden,
Door 't gezelschap van de Deugd,
Na de vreugd
Van des Hemels eeuwigheden.

Door

Stem: Phyllis quam Phylander &c.

DOor 't verloopen van de tijden,
Keerd de droefheyd weêr in vreugd;
Rozemond, het droevig lijden,
Dat ik leed om uw jeugt,
Door een zoete Minne-brand,
Slaen ik willig van der hand.

II.

Phyllis was het eerste vonkje,
't Welk mijn jonge borst ontstak,
Wanneer een lieff lijk lonkje,
Uyt hare oogjes brak;
Op-gepronkt van de natuur,
Met een tintelend gegluur.

III.

Met twee purper roode Rooſjes,
Bloeyden 't ſneeuwit kaeke-vel;
Schaemt-root vermengde blooſjes,
Die ik niet vergeten zel,
Stonden als een pronk ten thoon,
Op uw witte wangetjes ſchoon.

IV.

Phyllis, als ik mijn gedachjes,
Op ons oude Minne voe;
Send ik wel duyſend lachjes,
Uw lieve oogjes toe;
Dat zy zien de vriendelijkheyd,
Die daer in mijn hertje leyd.

V.

't Oude zal een nieuw verwekken,
Phyllis vlecht een Rooſe-krans;
Laet my ten dienſt verſtrekken,
Te leyden aen den dans,
Phyllis aen Amynthas hand,
Die met vreugd de Meye plant.

VI.

Voor de prachi van Hoofſche zijc,
Kies ik nu een Boere pij;
Voor Steedze pronkerije,
De keurige waerdy,
Van de Rooſjes, van 't gebloemt,
Daer een Herderin op roemd.

Stem: Wakkere voetjes, &c.

EYlaes! wat dwingt mijn ſwak gemoed,
Tot tranens-vloed?
Wat port mijn hertje tot geween?
Wat droeve plagen, doen my dus klagen?
't Is buyten reên;

II.

Dat gy, door 't af-zijn, mijn bedroeft,
Soo lang vertoeft;
Eylaes! wat is 'er in de weeg?
Waer dat ik kome, ik ben vol ſchrome,
't En is geen deeg.

III.

Steets komt my droevig in de zin,
De zoete Min,
Die gy en ik, met zoet vermaek,
Van lieve luſjes, en zoete kuſjes,
Gebruykten vaek.

IV.

Het ſchijnt een Engels zoete aerd,
My 't hert beſwaerd;
Om dat hem daer verborgen houd,
Dien ik mijn leven, door 't over-geven,
Heb toe-vertrouwt.

V.

Wanneer, wanneer zal 't doch eens zijn?
Dat hy by mijn,
Hem neder ſtellen zal te ruſt,
Eerbiedig groeten, en vrolijk boeten,
Mijn lieve luſt.

VI.

Cupido toond uw gunſt aen mijn,
Ontſlaet van pijn
Mijn hertje, dat zoo vaek bedroeft,
Door liefds toeneygen, om dat mijn eygen,
Soo lang vertoeft.

Stemme: Wanneer ik slaep. *Stem:* Vetheft u diep, &c.

RYst uyt den slaep, rijst op, *Aurora* zoet,
Op dat uw komst de nacht verdwijnen doet;
Slaet uw Paerden aan, dwingt de bleeke Maen
Dat zy voort vertrekt, en den dag op-wekt,
Na wiens komste dat ik haeke;
O dag! ô lichten dag! wild naeken.

GElijk een Roosjen zoet,
Zijn struykjen cieren doet,
Door lieffelijke kleur,
En bloeyzels van zijn blaên;
Die met een zoete geur,
Aen't groene struykjen staen.

II.

Steekt uyt u hooft des Hemels hooge top,
O gulde Zon! en sluyt uw Zalen op;
Zegt dat Flora komt, plukken het geblomt;
Zend de Nymphjes uyt, om Laurieren kruyt,
Om 't Lauriere Kruyd te vinden;
Ik zal myn Lief een Kransje binden.

Wiens knopjen open gaet,
Wanneer den dager aed,
De gulde Zon verspreyd;
En droogd het peerle nat,
Dat op het struykje leyd,
En ciert het Rooze blad.

III.

Met Roosjes rood, en Bloempjes zoet door-breyd,
Waer op den douw noch versch en zuyver leyd;
Die hier neêr-gestort, uyt den Hemel word,
Op dit groene Lof, daer ik plukke of,
Bloempjens schoon, die ik vast hechte,
Aen een Kransje, dat ik vlechte.

Soo doet gy schoonste meê,
Wiens kaekjens wit als snee,
Gesprenkelt met een bloos,
Op zilver witte grond,
Beschamen d' schoonste Roos,
Dat op zijn struykjen stont.

O! schoone Rooze blaen,
Met Nectar douw belaen;
Ach! of de Son van min,
Door krachten van het oog,
De Nectar douw Godin,
Eens van uw lipjes zoog?

IV.

Het Schaepjen teer gaet weyden door het gras,
't Herdertje wouhy by zijn Schaepje was;
't Ruyge Geytje teer, loopt vast heen en weêr;
Klimt het spitste top, van 't Gebergte op;
't Loopt heen en weêr deur alle hocken,
Om zijn weder-paer te zoeken.

Tot lessching van de brand
Die door myn ingewant,
En al myn leden trekt;
Ia ziel en zinnen smert,
Ey! kusjes, my verstrekt,
Een voedzel voor het hert.

V.

Den Herder zoet, met zijne Herderin,
De lust voldoet, van zijn volwenschte Min;
Leggen mond aen mond, in den morgen-stond,
Als de Schaepjes gaen, hare lust verzaên,
In de Klaver-rijke dalen,
Als de gulde Son komt straelen.

Och! of een zugjen kon,
Verstrekken my een Son,
Om 't Roosjen van uw jeugd
T' ontluyken, schoone Vrouw!
Gy weet niet met wat vreugd,
Dat ik het plukken zouw.

Stemm: Si tanto gratioſa,

O ſoete brand van minne,
Die in myn hert uw vonkjens hebt
Ontſteeken;
Voert my by myn Goddinne,
Daer ik met haer in eenzaemheyd mach,
ſpreken,
Hoe my de tijd,, van 't af-zijn ſpijt,
Wanneer ik haer moet derven;
Ongunſt der Goden,
Doet my wel duyzend dooden,
Om haer ſterven.

Is 't Aerdrijk overtoogen,
Met wolken ſwert en dikke duyſterheden;
Myn Engel ſluyt haer oogen,
En ſlaept geruſt, ach! leyder, myn gebeden,
En minne-klacht,, zijn niet geacht;
Ha! wreede moorderinne;
Moet ik verliezen,
Mijn leven, door het kiezen,
V te minne?

Voeg ik myn geeſt tot ſlapen,
Soo zeyd de Min, wech zoete dieverije;
Daer is geen ruſt geſchapen,
Voor die, die haer begeven om te vrije;
Nu ik begin, met zoete min,
Te voeden mijn gedachten;
Voel ik, mijn eygen,
't Gemoed, en zinnen neygen,
Tot veel klagten.

Door oorzaek dat 'er wetten
Sijn, wiens verbond my doen van wreedheyd
klagen,
En zoeken te beletten,
Mijn liefde die ik u zoo lang zal dragen,
Als op dit Dal,, mijn ziele zal,
In 't lievend lichaem ſwerven;
Hoop zal mijn peyen,
Tot ziel en Lichaem ſcheyen,
Door het ſterven.

Stem: Si vous ne voules me gerir.

O Flora! ydel is uw roem,
Met waerheyd kund gy niet getuygen;
Dat de Bytjens zuygen,
Heunig uyt een bloem;
Gelooft, het heunig Bytjen leeft,
Niet uyt de zoetſte bloempjes die gy geeft:
Maer door de Nectar douw,
En lipjes van Me-vrouw.

II.

Waer op, als zy leſt lag in ruſt,
Een Heuning Bytjen quam gevlogen,
Heeft haer mond gezogen,
En met een gekuſt;
Zoo koom ik even op het ſlag,
Daer ik het Bytjen aen haer lipjes zag
Daer 't op en neder vloog,
Den heunig-douw uyt zoog.

III.

O! dacht ik, zoete heunig dief,
Nu zal u Flora wis verdoemen,
Mits gy zuygd voor bloemen,
Lipjes van myn Lief;
Die met meer zoetheyd zijn vermengt,
Als wel de Roosjes zijn met douw beſprengd;
O! docht ik op dat pas,
Die ook een Bytjen was.

IV.

Dat ik een heunig Bytje waer,
Ik zoud het ſtroyen huys verzaken;
En mijn Nesje maken,
In 't gekruyſde haar,
't Geen ſwierd om haer gekloofde kin,
En ſtorten daer de zoete heunig in;
Hoe koſt ter wereld mijn,
Een liever Nesjen zijn.

Stemme: Pronkje van de Maegden.

Tyt, OOrzaek van mijn vreugde,
is mijn brand te bluſſen,
Spiegel aller deugden,
Weygert gy te kuſſen?
Mach ik ondertuſſchen,
Mijn ſtraffe Galathé,
Met pronkjes,, van lonkjes,
Niet kijken,, jou prijken?
Wat doeje dan meê?
Waer toe zoo af-keerig?
Kan't u niet vermaken?
Daer ik zoo begeerig,
Vw gebloosde kaeken,
Gaerne eens zoud raeken,
Mijn ſtraffe Galathé;
Wat lijkt het,, ſ' ont Wijkt'et,
Met muylen,, en pruylen,
Wat doeje doch meê?
Kijkt eens uyt uw oogen,
Die gy met uw ſluyer,
Dicht hebt over-toogen;
Nu ik met u kuyer,
En hoe langer hoe luyer;
Mijn ſtraffe Galathé;
Wat bedrijfje,, wel kijfje?
Om lusjes,, van kusjes?
Wat doeje dan meê?

Galat. Tyter zit doch ſtille,
Wat beduyt dit quellen?
Deze malle grille;
Die jou't hooft ontſtellen;
Waer toe al dit lellen?
Gaet weg, laet mijn met vreê.

Tyt. Nou Troosje,, een poosje,
Weeſt groentjes,, geeft zoentjes,
Zoo zelje Weêr meê.

Hemelſche

Hemelſche Banketjes,
Zuyker zoete vleysje;
Hey! noch even netjes,
Zoete lieve Meysje;
Troostje, noch een reysje;
Zoo laet ik jou met vrê;
Wat zoo riet, die niet vlied
Voor lusjes, van kusjes,
Die zel dan wêr meê.

Stem: Schoonſte Nymphe van &c.

OCh! *wat port mijn jonge hert,*
Tot de ſmert,
Die my meenigmael komt plagen;
Hooge Goden, hoe dus wreed?
't Is mijn leed;
Waerom hebt gy my ontdragen,

D'afgod? die mijn hert en zin,
Door de Min,
Heeft geboeyt aan zijn begeeren;
Vlucht, na dat ik ben gereet,
Om ſijn leet,
In vermoek te doen verkeeren.

Ach! bedroefde Eeuw, en tijd,
Wat een ſpijt,
Toont gy nu aen my, door 't ſcheyden;
Waerom buyten Liefds beſtek,
In 't vertrek,
Lieve Lief niet met ons beyden?

Daer ik met mijn hert en zin,
V bemin,
En beminnen zal als eygen;
Hoop en Vrees die voeren ſtrijd,
Tot de tijd,
Het geluk tot ons wil neygen.

Zoo ik 's nachts door 't ſlapen kom;
In een droom,
D'oude vreugde my in beelde;
Ja ik ſchijn met zoete luſt,
In mijn ruſt,
S'wemmemd in een Zee van weelde.

En ik roep met luyder ſtem,
Dan na hem,
't Schijnt een Echo weêr te roepen;
Mocht ik van die lieve mond:
Die my wond,
Steels-wijs nou een kusje ſnoepen.

Stem: Schoonſte Lerinde.

ALle mijn zugjes, alle mijn klagjes;
Alle mijn traentjes. al mijn geween;
Alle mijn zinnen, al mijn gedachjes,
Reyzen ten hoogen Hemel heen;
Om voor de Goôn, en 't opper-recht te dagen
Hem, die in zijn lagen,
't Maegdelijk gemoed
Heeft vaſt geboeyt, door luſt van minne vlagen,
Dies ik zal beklagen,
't Leet dat gy my doet;
O kleene God! gy die mijn hert en zin
Stookt in de minne brand, en vlammen
van de min.
't Is tegen eer, tegen wet, tegen reden,
Dat gy u wfelle pijlen ſpild;
D'onrijpe Roos mijns teeder leden,
Van zijne ſtruyksen rooven wild;
Ach Minne-God! wat dwingt gy my te minnen?
Daer mijn jonge zinnen,
Zyn gelijk de blaên,
In wien de Bloem beſloten leyd van binnen,
Cytheré, Godinne!
Hoe kan dit beſtaen?
Ach! ach! ik bid, dien bengel doch verbied,
Dat hy op my zijn pijltjes niet en ſchiet.
Wie heeft een knopjen oyt gebroken?
Wie heeft het van zijn ſtruyk gedaen?
Eer dat het roosjen was ontloken,
Met inkarnate blos van blaên;
Zoo is mijn jeugt ook onbequaem van jaren,
Om in echt te paren,
Dies ik bid dat gy,
V wpijltjes wild op my zoo lange ſparen,
Tot dat ik ervaren
In de liefde zy;
Een Maegd te jong in hare jeugd gevryt,
Raeks al te vroeg haer vreugden vryheyd quijt.

Baraef-

Stem: Verdwaelde Koninginne.

Herder. BAtaefſche Veld-Godinne,
Om wien ik met geklag,
En vruchteloose minne,
Verſlijt zoo menig dag.

Herderi. Ey! Herder ſwijgt,
Mijn aenſchijn krijgt,
Een bloosje door uw boerte;
Mijn hert ontſteekt,
Door't geen gy ſpreekt,
Mijn Zieltje met ontroerte.

Herder. Hoe konnen uw gedachjes,
Vermoeden zulks op mijn?
Dat ik in minne klagjes,
Beveynſt, en valſch zoud zijn.

Herderi. Ten waer niet vreemd,
Want men verneemt,
Vw looſheyd alle dage;
't Is maer in ſchijn,
Dat gy aen mijn,
Om weder-min komt vragen.

Herder. Wanneer hebt gy't bevonden,
Verdoolde Herderin?
Dat ik tot een'ger ſtonden,
Geveynſt heb in mijn min;
Oogt op mijn Vee,
Mijn Geytjes meê,
Die om haer Herder treuren.

Herderi. Zoo, Herder, gy,
Niet gekt met my,
Zal u mijn trooſt gebeuren.

Herder. Zoo laet my dan de tipjes,
Die't hert hebben gewond,
Van uw korale lipjes,
Bedrukken met mijn mond.

Herderi. Zacht, Herder, hout,
Niet al te ſtout;
Te veel laet't hert zijn ruſt niet.

Herder. Ik bender veur,
En moet'er deur,
Te weynig boet de luſt niet.

Herderi. Wie zoud gy door het vleyen,
Van uw beleefde tong,
Niet weten te verleyen?
Hoe zeer haer ſtrafheyd dwong;
Vw Geeſt verwekt,
Tot liefde trekt,
Met zoete brand der minne.

Herder. Zoo veynſt geen meer,
Boet mijn begeer,
Vytmuntend Herderinne.

Stem: Ik ſchouw de wereld aen.

IK weet niet wat mijn ſchort,
En wat mijn ſteeds verport,
Tot dit weemoedig zuchten;
Waer dat ik ga, oft ſta,
De droefheyd volgt my na,
Doet blijdſchap van mijn vluchten.
Eylaes! de nare nacht,
Die voed mijn geeſt met klacht;
In plaets van ruſtig ſlapen,
Genies ik ſlapens luſt,
Zoo zeyd de Min; de ruſt,
Is voor u niet geſchapen.
't Gedacht dat ſteld mijn veur,
De ſchoon geblooſde kleur,
Van haer Roos-roode kaken,
Die de natuur met kunſt,
Door Goddelijcke gunſt,
Ging in mijn Nymph volmaken.
't Albaſter voor-hooft wit,
Daer't krullend haar om zit;
Haer Roos-rood blooſde wangen,
Staen op een zilv're grond,
Waer goude Lokjes blond,
Krullende over hangen.
Als ik uw heuſche reên,
Met minzaemheyd gemeen,
In mijn gedacht laet komen;
De hoop die port my aen,
Dan tot mijn Lief te gaen,
Maer vrees doet my weêr ſchromen.
T'ontdekken u mijn hert,
En d'oorſpronk van mijn ſmert,
Met klachtige gebeden;
't Schaep dat de Wolf ziet,
Verbaeſt en angſtig vlied;
Zoo doet mijn Nymphje mede.
Ik kniele voor u Beeld,
't Geen't af-zijn my ontſteeld,
Doch Nymph door u begeeren;
Waerom dus ſchuw voor mijn?
Zal't niet eens anders zijn?
Zal't, Lief, niet eens verkeeren?
Dat onze zieltjes haer,
Vereenen met malkaer?
Die nu eneenig ſmerven;
Oneenig, om het goed,
Dat liefde ſcheyen doet;
Goddin! Gedenkt te ſterven.

Schoon

Stem: Ik min mijn Herder.

Herder. Schoon Herderinne,
Ik die u minne;
Waer van de boomen,
En de water ſtroomen,
Getuygen zullen zijn;
Ik draeg u liefde, draegt ze weêr tot mijn.

Herderi. Ik hoor u ſpreken,
Maer zie geen teken;
Noch boompjes buygen,
Noch geen ſtroompjes tuygen,
Dat gy my liefde bied;
Ach! Herder, Herder, boompjes ſprekenniet.

Herder. Zoo zal ik toonen,
Mijn over-ſchoone,
Met hert en zinnen;
Dat ik u beminne,
En liefde dragen moet;
Dies mijne liefde met de uwe voed.

Herderi. Het zijn maer Woorden,
Die'k van u hoorden;
Daer op te bouwen,
Is een miſvertrouwen,
De tong is veer van 't hert;
Wie licht gelooft, wel licht bedrogen werd.

Herder. Ach! Heunighbeekje,
Mijn Nimph, wat ſpreekje?
Dat ik zoud liegen,
En mijn Nymph bedriegen,
Vertrouwt dat niet op mijn;
Hoe zoud dat kunnen in uw Herder zijn?

Herderi. Moogt gy dat vragen?
't Beurd alle dagen;
Met Vryſters gekken,
En haer eer bevlekken,
Is huyden daegs gemeen;
Schoon hondert Vryers, ik geloof'er geen.

Herder. Ik wil wel ſweeren,
Dat ik ter eeren,
Vzoek te trouwen;
Voor mijn Echte Vrouwe,
Door ongevalſte min;
Gund my weêr liefde, lieve Herderin.

Herderi. Draegt gy my minne,
Met hert en zinnen?
Dat zulks geſchiede,
Kan ik niet verbieden;
Tijd zal getuyge zijn,
Wat uwe liefd vermogen zal aen mijn.

Stem: Si c'eſt pour mon, &c.

Tyter ging onlangs vermeyen,
In het krieken van den dag,
Daer zijn droeve Laura lag;
Zag d' omooz'le Schaepjes meyen,
Die bekommert met de Min,
Waren van haer Herderin.

Laura dreevig van gedachten,
Voeden vaſt op het verdriet,
Hoe dat Tyter haer verliet;
Sprak in 't end met droeve klachten;
Tyter, ontrouw gy mijn dient,
Nu uw hert een ander mient.

Berſt benaude tranens-beken,
Tot mijn droeve oogjens uyt;
Stomme traentjes, maekt geluyd;
Bange zuchjes, koſt gy ſpreken,
Tot getuyge, dat mijn hert,
Om mijn Tijter lijd veel ſmert.

Ach eylaes! 't is al verlooren,
Teere Schaepjes, treurd van rouw,
Tyter is zijn Liefontrouw;
Tyter die en wil niet hooren,
Na de klagten van mijn Min,
Daer ik zoo bedroeft om bin.

Tyter, Tyter, ſtelt u Wooren,
Na de ſtemme van mijn klacht;
Doet het geen ik heb betracht;
Tyter kan ik niet bekooren,
Door mijn trouwe Minne-ſmert,
Vw verſteende Herders hert?

Kan mijn klagen u niet deeren?
Zoo be weegt dan door de vliet,
Die ik uyt mijn oogen giet;
Ziet mijn hert in druk uyt-teeren,
Om dat Laura voeld de pijn,
Tyter van uw Wreed af-zijn.

Tyter mocht ik met u doolen,
Door 't gebergte, Boſch, en Dal,
Ik verliet mijn klachten al;
't Geen mijn hertje draegt verhoolen,
Zoud ik brengen aen den dag,
Zoo ik eens mijn Tyter zag.

Maer dewijl 't gezicht moet derven
Tyter, daer ik zoo om zucht;
Tyter, die van Laura vlucht;
Tyter, ach! Gedenkt te ſterven;
Tyter, ach! wat is 't my pijn,
Tyter, zonder u te zijn.

Stemme: Weest Nymph gegroet, &c.

SOo dra de Zon,, zijn hooft begon;
Te steeken uyt het hoog gebouw,
Daer hy Aurora zieren wou;
Nam ik voor mijn,
Al eer de Zonne-schijn,
Zijn straeltjes op de Lommer spreyd,
Tegaen daer Lerinde Schaepjes weyd;
Mijn oogjes die zagen niet als elland,
Zoo haest ik het Boschje maer quam omtrent;
Dicht by het Beekje, ô droevigen dag!
Al zuchtende daer Lerinde lag.

II.

En riep vast uyt,, met naer geluyd,
Waer vlucht mijn mijn Lief Amyntas heen?
't Is tegen wet, teger eer, tegen reên;
D' onnooste Blaên,
Die aen de Lommer staen,
Die zullen zijn tot een verwijs;
Van uw ontrouwheyd' mijnder spijt;
Amyntas, was al dat zy riep,
Vermoogt gy te vluchten wanneer ik sliep?
Omringelt, becingelt met Telgjes groen;
Hoe meugd gy Lerinde die ontrouw doen?

III.

Na dit geklag,, Amyntas zag,
Zijn Veld-Godin met vrees belaên;
Is weder by haer zitten gaen,
En heeft met lust,
Gezoent, gekust,
Gewentelt in het ruygе gras,
't Scheen dat het spel op 't zoetste was;
Ey! moordme niet, moordme niet, riepze mijn Lief,
't Zalje niet schaden, 'k ben schelm, noch dief;
Lerinde, Lerinde, Amyntas zey,
Mijn Lammertjes grazen in Klaver-wey.

KLAEG-

KLAEG-LIED.

Stem: Bayſe moy ma, &c.

Stem: Si tanto Gratioſa.

NAtuur door liefds vermogen,
Deed u, mijn hert op-offeren met waerde;
V, die door 't licht dijns oogen,
Veel meer vermooge, als eenig ſchat op Aerde;
O ſterkke kracht,, o Vrouwe-macht!
Wie heefte u gegeven?
Vw ſchoonheyds zoetzel,, de welke is het voedzel,
Van mijn leven;
Maer ach! wat mach 't my baten,
Nu dat gy my mijn voedzel gaet onttrekken;
Zal ik Vrouw Venus laten,
Een Altaer, Lief, met brandend vuur bedekken;
Op dat ik kniel,, mijn droeve Ziel,
Mach offeren de Goden;
Ik zal mijn herte,, door onverdiende ſmerte,
Zelfs dooden.
Zoo gy niet wild verkeeren,
Vopzet Wreed, dat gy hebt voor-genomen;
Mijn dienſten niet begeeren,
Waer door ik zoek mijn Liefby u te komen;
Eylaci, och! wat wil ik doch?
't Is al moeyten verlooren;
Want mijn Goddinne,, een ander tot haer Minne,
Heeft verkooren.
Waerom ik droevig weene,
Met naer gepeyns verſlijt mijn longe dagen,
Met zuchten en met ſteenen,
Met droef getreur, en innerlijk geknagen;
De duyſt're nacht,, de meeſte klacht,
Brengt in mijn droeve zinnen;
Dat gy met luſten,, zult by een ander ruſten,
O Goddinne!
Ik denk bedroeft zoo vaeke,
Als gy met vreugd uw luſten zult genieten;
En op het zoetſt vermaeken,
Zoo zal ik zijn in 't midden mijns verdrieten;
En nemen dan,, het bedd, waer an,
Ik denken zal miſmoedig;
Dat mijn Goddinne,, geniet de luſt der Minne,
Overvloedig.
Princes gy meugt verkiezen,
't Geen in uw zin het meeſte ſchijnt te wezen;
Maer 't meeſt zult gy verliezen,
Mitſdien het meeſt is uyt het minſt gerezen;
Dat is Godin,, mijn trouwe Min,
Wiens trouw, de trouwſte herten,
Om u te Eeren,, de alder-grooſte Heeren,
Wel wil terten.

SOete Nymph, hoe komt het by?
Dat ik moet verlaten,
Al de kusjes, al 't gevry,
Al de zoete praten,
Al de lachjes, al 't gelonk,
Al 't geçierzel, al 't gepronk,
Al de lieve lusjes,
Van uw zoete kusjes.

Kusjes, ja noch boven dien,
Al de lieve gluurtjes,
Die gy my zoo vaek liet zien,
Met veel Minne-kuurtjes;
Ia u Wezen, zoete Meyd,
Heeft my duydend vaek gezeyd,
Dat ik zoud mijn zinnen,
Stellen tot het Minnen.

Pronk van alle Nymphjes braef,
Nu ik heb verkooren,
Vind ik my uw eygen ſlaef,
Al mijn luſt verlooren;
Al de ſtraeltjes, al het licht,
Van uw Goddelijk gezicht,
Die mijn brand ontſteken,
Zijn my af-geweken.

Is het om dat Tyter ken
Zoeter met u vleyen?
Denkt dat ik méer trouwer ben,
Waerom wild gy ſcheyen?
Of hy ſchoone woordjes geeft,
Dat is 't ook al dat hy heeft;
Tyter zoekt maer kuſſen,
Om zijn brand te bluſſen.

Maer ik zoek, mijn Engel, ſtaeg,
Door Cupidoos krachjes,
Vte dienen alle daeg,
Met veel lieve nachjes;
Minnelijk, met zoete vreugd,
Te voldoen uw jonge leugd;
Hierom Amarillis,
Mind my zoo 't uw wil is.

Mocht ik eens mijn Lipjes weêr,
Met uw mond bedouwen;
En woud gy uw Lipjes teer,
Aen de mijne houwen,
Hemels vreugde zoud my zijn;
Ik vertrouw dat zelfs Iupijn
Zoud van d' Hemel dalen,
Om die vreugd te halen.

Stem: Perioſta, die met trage & c.

GRucella, die gekroonde tepels toogd,
Waar door de Lent uws jeugds is op-gequeekt,
Als gy de Borſten van uw Moeder zoogt,
Aen wiens volmaakte ſchoonheyd niet ontbreekt;
Heeft u Natuur met graegten zoo begaeft,
Dat ſchoonheyd heeft uw dorſten zelfs gelaeft.

II.

Ha! ſchoone, die met uw verweend gelaet,
Door heuſch beſtier, mijn koele borſt ontfonkt,
Als gy de glans van uw bruyn oogjes ſlaet
Op mijn, en my eens lodderlijk toe-lonkt;
Dan denk ik, ach! wat of de Nymph verwekt,
Dat zy mijn tot haer tergend lokt, en trekt?

III.

Maar als ik mijn dan weer te recht bedenk,
En dat de vrees mijn kranke hoop beſtrijd;
Dunkt my dat ik mijn hert in tranen drenk;
Om dat ik denk, Goddin, gy veynzend zijt;
Veynſt niet voor mijn, die 't veynzen niet verſtaet;
Is't dat gy't meent, uw meening blijken laet.

IV.

Zoo zal ik u, Goddin, met alle deugd,
Doen blijken, dat ik niet ter wereld acht,
Zoo aengenaem als uwe jonge Ieugd,
Wiens Lenten bloeyd ſtadig in mijn gedacht;
Gy zoud voor waer, bevinden mijn, Goddin,
Trouw in uw dienſt, ſtant vaſtig door de min.

V.

Minne die ik tot mijn beminde draeg,
Maer zonder hoop, eylaes! van weder-min;
Beweegt gy niet door 't klagen dat ik klaeg?
Hoe of ik dus tegen mijn zelven bin?
Dat ik bemin, die, die mijn Min verſmaet,
En niet en meend het geen zy blijken laet?

Stem: Rozemond waer gy vlied.

ALs ik min, wel betracht,
Vind ik min van zulke macht;
Dat zy met ons ſpeeld, dat zy met ons leeft,
En ook even zoo veel vreugde geeft,
Als 't onnoozel kind,
Dat een Vogel bind,
En ſchiet het in de Wind,
't Beesje waend zich vry, en ontſlagen van zijn laſt,
Maer in't vliegen voeld zig vaſt.

II.

Even zoo gaet het ook my,
In de minne, in 't gevry;
Ach! ik ben gelijk 't vogeltje dat vliegt,
Maer het is mijn Lief die my bedriegt;
Als ik gunſt geniet,
My een vreugd geſchied,
Maer 't is my tot verdriet;
Om dat zy haer gunſt, my voor dezen wel verleerd,
Wederom in haet verkeerd.

III.

Zoete min, gy houd my,
Vaſt gevangen, hoe wel vry;
Vliegend ben ik vaſt, 'k ſchey, en keer weêr om;
'Is geen deeg voor dat ik by u kom;
Schoon ik my gewen,
Als ik by u ben,
Tot vryen, ik en ken,
Zoo veel gunſt van u, mijn Nymph! verkrijgen niet,
Dat gy mijn uw weêr liefd bied,

IAER-LIED.

Stem: Wanneer ik ſlaep.

DWael-zieke menſch die zelfs u zelven vleyd;
Dies yd'le hoop, in welluſt, u verleyd;
Als verkeerde waen,, doolt op vreemde paên;
Als de luſt betracht,, werelds eer, oft macht,
Als de luſt betracht de zanden,
Hout gy u aen die hoop gebonden.
Vervloekte hoop, daer zond op werd gebouwt;
Ellendig menſch, die op zonds hoop vertrouwt;
Beter hoop heeft hy,, die de heerſchappy,
Die des welluſts macht,, niet zoo zeer en acht,
Als de hoop, op 's Hemels vreugde,
Door 't geloof, in liefd, en deugde.
Geboren menſch, God Hemels Majeſteyt;
Bloot, arm, koud in ſnoode doekjens leyd;
Niet met grooter waerd,, komt God op der Aerd;
Niet met ſtaet, en lof,, in Palleys oft Hof,
Maer in kleynheyd, om te leeren,
Dat wy 't kleyn met hem begeeren.
Leg af, leg af dijn grootſheyd, dijn begeert,
D'wael-zieke menſch, van u'we doling keerd;
Blijft uyt zonds gevaer,, in het nieu'we Iaer,
Toont Gods Soon de wond,, van u'w booze zond,
Neemt voor u in deugd te groeyen,
En Yvert om in Liefd te Bloeyen.

Stemme: Nadien uw Goddelijkheyd.

WAer vlucht gy Nymphjen heen,
Daer ik in 't hert,, veel ſmert,
Heb om u'w min gelcên;
Ey zoete Herderin,
Neem doch acht,, op mijn klacht;
En mijn getrou'we min.

Amira, zoete meyt,
Gy die met luſt,, te ruſt,
V'w moede Schaepjes weyd;
En drijft ze na de ſtal;
Ey! medoogt,, en beoogt,
V'w Herders ongeval.

O zoete vyandin!
Gy, die mijn hert,, met ſmert,
In plaets van weder-min,
Zoo pijnigt, ende plaegt,
Dat het Vee,, zelfs meê,
V'w Herders ſmert beklaegt.

Eylacy! mijn verdriet,
Noch al mijn klagt,, en acht
Gy wreede Nymphe niet;
Maer laet, u'w Herders hert,
In geween,, ſteets alleen,
Vol droefheyd ende ſmert,

Stem: Perioſta, die met trage.

O Snelle beek! ô kriſtalijne vliet!
Met kruyd en bloem bepronkt en dicht beplant;
Gy die uw ſtroom met zoete drifjes ſchiet,
Langs groene wal en dicht begraeſde kant;
Al waer ik laeſt mijn Nymph Bellinde vond,
Die in 't geboomt op groenen oever ſtond.

II.

En ſloeg het oog in 't beekjen dat 'er ſtroomt,
Waer ik haer beeld en ſchoone oogen zag:
Op 't zoetſt gemengt met weêr ſchijn van 't geboomt,
Speur ik een lonk en vriendelijke lach;
Ik voel de min geraekt aen mijn gemoed,
Mits 't beekjen my van mijn Nymphs wegen groet.

III.

Narciſſus had noyt tot zijn eigen beeld,
Zoo grooten liefd als ik in 't herte kreeg;
Toen lach, en lonk, uyt oog en mond geteelt,
Vertoonden my, zoo haeſt ik neder zeeg,
En uyt de ſtroom mijn tweede leven ſchiep,
Daer zy met een my zonder ſpreken riep.

IV.

Haer wezen was de ſtem die tot my ſprak,
Als ik daer zag haer narmpjes uyt geſpreyd;
En dat een zuchjen uyt haer boezem brak,
Van waer dat my de lieve Echo zeyd,
Dat zy het looſt, alleenig om dat zy,
Vyt zoete liefd verlangt na mijn gevry.

Als Celion Bellinde zag,
Die in het groen gedooken lag,
Bedekt met Bloempjes en met boomen,
Geſpeiegelt in de water-ſtroomen;
Heeft hy door 't water en de min,
Haer beeltenis gezogen in.

Stem: Hoe leg ik hier in, &c.

Eylaes! wat is de zoete minne,
Doch anders als een ſlaverny,
En woeſte doolhof voor de zinnen,
Hoe komt de minne doch in my?
Wat mach ik aen mijn zelven vragen?
Haer ſchoonheyd doet my liefde dragen.

II.

Ik min de deugd in ſchoone leden,
Dit is de oorzaek van mijn quel;
Ik treur in duyzend treurigheden,
Wanneer ik my voor oogen ſtel,
De oogjes die met lodder lonken,
Mijn juffrous ſchoonigheyd bepronken.

III.

Als ik aenzie haer ſchoone wangen,
Waer op twee roode Roosjes ſtaen;
Gekrulde lokjes overhangen,
Zoo prikkeld my de liefde aen;
Ia doet mijn oogen traentjes vlieten,
Om deze ſchoonheyd te genieten.

IV.

Maer ach! maer ach! 't ſchijnt al verlooren,
Mijn trouwe liefde leyd als dood;
Mijn zieltjen had haer uyt verkoren;
Maer ach! de keur brengt my in nood;
Ia doet my ſtrijen men mijn zinnen,
Mits ik u niet en mach beminnen.

V.

Mach ik mijn Iuffrouw niet verwerven,
En is haer ſchoonheyd niet voor mijn?
Zoo wenſch ik door de liefd te ſterven,
In liefdens alder wreedſte pijn,
Wil zy haer gunſt aen my niet geven,
Zoo luſt my langer niet te leven.

VI.

Iuffrouw mijn Trouw zal ik doen blijken,
Ten eynde van mijn droeve dood;
Ik zal in liefde niet beſwijken,
Al is de wangunſt noch zoo groot;
Die my van u zoekt af te leyen;
Wat God voegt zal geen menſche ſcheyen.

Minne

Stem: Rozemond waer gy vlied.

MInne God, kleyne dier,
Wat voel ik een zeldzaem vier;
Ach! wat roerd mijn ziel, zinnen, en verſtand?
't Is een vonkje van de minne brand;
't Is de brand van mijn,
Die mijn jonge zin,
Doet lieven een Goddin;
Wiens bevalligheyd, my tot liefde heeft gebracht,
Door haer wezen, door haer kracht.

II.

Dies ik ben als een bloem,
Die ik als ver wellikt noem;
Die geen tier en heeft, door gebrek van douw;
Zoo is 't ook met mijn, vermits Me-vrouw
Mijn haer gunſt ontrekt,
Die een douw verſtrekt,
En't hert tot vreugd verwekt;
Liefd met gunſt geloont, is gelijk de Bloempjes zijn,
Over-ſtraelt met Zonne-ſchijn,

III.

Lief! mijn jeugt; die verdort,
Mits zy niet beſchenen word,
Met de Zonne-ſchijn van dat Hemels licht,
Dat'er ſtraelt uyt u, mijn Liefs, gezicht;
Ik verdor in ſmert,
Overmits mijn hert,
Niet eens bedouwt en werd,
Met de minne douw, die vol zoete zoetigheyd,
Op uwe roode lipjes leyd.

Stem: Belliſſima Martili.

ONlangs verleden ging ik voên,
Mijn Zieltjen op de min,
Omlommert van het lievegroen,
Schoot my yets in de zin;
En onder eenen boom,
Dicht by een water-ſtroom,
Raek ik in ſlaep, en droomde dat ik vond,
Mijn beminde Rozemond,
Die my heeft het hert gewond.

II.

Mijn docht ik greepze by der hand,
En voegden haer by mijn;
Zoo dat de zoete minne brand,
Scheen op het hoogſt te zijn;
Wat waſt een zoete zaek,
En lieffelijk vermaek,
Ach Rozemond! te ruſten aen uwe zy;
Daer de zoete minne,
Proeven deed haer lekkerny,

III.

Mits dat ik mijne vingers ſtel,
By haer gekloofde kin;
En drukten s' op het blanke vel,
Ontwaekt mijn Herderin;
Ik raek haer Borsjes aen,
Zy dreygde my te ſlaen;
Ik ſtal een kus, zy ſtrok haer lipjes af,
Dies zy my verſteurt, en ſtraf,
Voort, eylaes! mijn afſcheyd gaf.

Wat

T' ſamen-geſang,
Tuſſchen LAVRA en TYTER.
Stemme: Van Katryntjen.

Laur. *WAs ik een Koninginne,*
Hier op der Aerd;
Zoud gy my dan u'w Minne
Wel achten waerd?
Zoud gy my dan wel willen, zeg Tyter?

Tyt. *Trouwe min heeft zulken kracht;*
Dat zy Hoogheyd niet en acht;
Waerder is mijn uw perzoon,
Als koningrijk, oft Keyzers kroon;

Laur. *Tyter het zijn maer praetjes,*
Ik achtze niet.

Tyt. *Laura, d'elzen-blaedjes,*
Die gy hier ziet,
Ritzelend aen de Telg jes, getuygend.

Laur. *Tyter, ſwijgt; ey! ſwijgt doch ſtil,*
Laura weet niet hoeze wil.

Tyt. *Zet u, lieve Laura, neêr;*
En beet met Tyter uw begeer.

Laur. *'k Weet niet oft het zoud voegen.*

Tyt. *Och! ja't mijn Lief.*

Laur. *Dat ik door mijn vernoegen,*
Vmaekt een dief;
Wat zoud men dan zeggen, zeg Tyter?

Tyt. *Laura, ſchoone Veld-Godin;*
Tyter zal door trouwe min,
Vverlaten nimmermeer;
Dus draegt geen zorge voor u eer.

Laur. *Tyter, of het dan faelde;*
Wat ging my an?

Tyt. *Of den Hemel daelde,*
't Geen niet zijn kan;
Dus Laura laet vry varen uw zorge.

Laur. *Tyter, och! ik ben begaen.*

Tyt. *Laura, laet het zorgen ſtaen,*
En boet met Tyter uw begeer,
Die zorg zal dragen voor uw eer.

Mijn

Stemme: Zal ik noch langer met&c.

MYn geeſt, ô Heer! zoekt u te loven,
Tot heyl, en vreugd van mijn gemoed;
Het Hemels gaet het Aerdſch te boven,
Van't Aerdſch my't Hemels walgen doet;
Niet met gelaet,, maar in der daed;
Niet in het oog, met een bedrog van ſchijn,
Om heilig voor den menſch geacht te zijn.

II.

De glory van een deugdzaem leven,
Beſtaet in 't doen, maer woorden niet;
Miſdeed ik yets, wild't mijn vergeven,
Wat in mijn leven is geſchied;
Gy weet het Heer,, het doet my zeer,
Heb ik te buyten uw geboôn gegaen,
't Berouwig hert wild in genaed ontfaen.

III.

Wie is ter wereld oyt bevonden,
't Zy in wat ſtaet van heyligheyd;
Die niet gevallen is in zonden,
Och! Goddelijke Majeſteyt;
Dies was uw dood,, den menſch van nood;
Om door uw dood te vryen ons van pijn,
Woud gy, ô God! aen 't kruys genagelt zijn.

IV.

Dit voorbeeld hebt gy ons gelaten,
Te volgen uw voetſtappen na;
Uw lijden kan den menſch niet baten,
Ten zy men willig met u ga;
En hem afkeert,, van quâ begeert,
De wil, het vleeſch, en 't ydele gedacht,
Door waer berouw, na zielens welvaren tracht.

V.

O liefde Gods! tot ons gedreven,
O Vaderlijke zorg! tot loon,
Hebt gy voor onze zond gegeven,
Uw eenigen gebooren Zoon;
Zijn vleeſch en bloed, ons ſchuld voldoed;
Zijn vleeſch en bloed, tot ſpijs en drank, na wenſch,
Om te bevrijen den verlooren menſch.

VI.

Gy hebt ons, Heer, gebaent de wegen,
Waer onze zielen moeten gaen;
Waer't eeuwig leven werd gekregen,
Waer alle zonden werden uyt-gedaen,
Door rechte Trouw,, van waer berouw,
Door rechte trouw, en af-ſtand van de zond,
Werd onze ziel bevrijd van doodes wond.

Semme: Io tho de Perſonne.

AErdſche Godinne,
Ziele van mijn ziel,
Voogdes van mijn verliefde hert;
Ik, die uyt minne,
Voor u neder kniel,
Opoffer u mijn liefdens ſmert;
Zie hoe ik verſchijn,
Met een hert vol ſmert en pijn,
Ey ontferm u over mijn;
Lieve Iuf vrouw ziet,
Op mijn lijen en verdriet,
Ach! de ziel, ach de ziel, my ontvliet;
Ik bied u aen,, mijn zuchjes, en getraen,
Ey! laet ze in uw hertje gaen.
Of haer vermogen,
Zoo veel bracht te weeg,
Dat uw verkleumde, kouwe borſt,
Eenmaal medogen
Met mijn lijen kreeg;
Ha ſchoone! die na wreedheyd dorſt;
Zoo zoud ik de Goôn,
Offer doen in's Hemels troon,
En uw liefd geven liefdens loon,
Shoone Aerdſch-Godin,
Voedſtereſſe van mijn min,
Die ik lief met mijn hert, en mijn zin;
Ik bied u aen,, mijn zuchjes, en getraen,
Ey! laet ſe in uw hertje gaen.
Zoo zuld gy proeven,
Door mijn tranens vliet,
En bange zuchjes, die ik ſtort;
Met wat bedroeven,
En benauwt verdriet,
Dat mijn gemoed beſt reden word;
Hoe my liefde plaegt,
Om de weêr liefd van een Maegd,
Die mijn ziel op 't hoogſt behaegd
Hoe ſtant vaſt en trouw,
Dat ik lijd om mijn Iuf vrouw,
Alle ſtrijd, alle ſmert, alle rouw;
Ik bied u aen,, mijn zuchjes, en getraen,
Ey! laet ze in uw hertje gaen.

Stemme: Weet yemand beter zaus.

WEl eer had ik by my, Goddinne, voorgenomen,
Te roepen u voor't recht, daer Cypria gebied;
Door d' over-ſware ſtraf, die mijn is op-gekomen,
En d' onverdiende pijn die my van u geſchied.

2. De ſtralen uws gezichts die in den Hemel pronken,
Van't hooge voorhooft wit, die hebben 't hert gewond,
Dat zijn uw oogjens, en uw lodderlijke lonken,
Die branden my het hert, ach! ſchoone Rozemond.

3. Ik ben, door't aanzien, Lief, van uw gebloosde wangen,
Ontſteken in de brand, in zoete brand van min;
Uw oogjens hebben my gekluyſtert en gevangen,
Uw lonkjens branden in mijn boezem, Aerdſch Godin.

4. Wanneer ik koom voor't recht, zal dit de vrage wezen,
Ten aanzien dat mijn luſt uyt u haar oorſprong nam,
Die gy, te wreedelijk, houd tuſſchen hoop, en vreezen,
En of de ſchuld by my, oft eerſt by u toe quam.

5. Indien men vonnis ſtrijkt dat ik de ſchuld moet dragen,
Ach! poezelige Nymph, dit zal mijn antwoord zijn;
De oorzaek is mijn Lief, de ſchuld is mijn behagen,
Wat ſtraffe dat haer luſt laet komen over mijn.

Stemme: Waer vlucht gy Nymphjen heen.

I.

WIe heeft 'er meerder ruſt?
Die zijn gemoed,, voldoet,
In welvernoegings luſt?
Oft die door werelds macht,
Van begeert,, over-heert,
Na meerder hoogheyd tracht?

II.

Ervarentheyd die leerd,
Dat overdaed,, niet baet,
Die 't meeſt heeft, 't meeſt begeert;
In meerder ruſt hy leeft,
Die zich voegt,, welvernoegt,
In 't weynig dat hy heeft.

III.

Wat baet een Konings troon?
Wat heerſchappy,, voogdy?
Wat baet een goude Kroon?
Zoo 't herte, ongeruſt,
Werd geknaegt,, en geplaegt,
Van onverzade luſt.

IV.

Geen ſchat, geen overvloed,
Geen Hoofſche macht,, nocht pracht,
En geven zoo veel zoet,
Als wel't vernoegen geeft,
Aen die geen,, die te vreên,
Geruſt in kleynheyd leeft.

Men

JAER-LIED.

Stem: Sitanto gratiola.

MEn ziet hoe dat een Wooning,
Op 't cierlijkst werd geciert in Princen Hoven;
En hoe een Aerdsche Koning,
Palleyzen pronkt van onderen tot boven;
't Goude-laken schoon, blinkt in zijn Troon,
Daer d' Hovelingen moeten,
Met grooter waerden,
Haer Princen op der Aerden
Dienstig groeten.

Gods Zoon gedaeld ter Aerden,
Niet in 't Palleys daer groote Princen woonen;
Oft daer met grooter waerden,
Men is gewent een Koning eer te toonen;
Maer naekt, en bloot, in armoed groot,
Is d' Opper-Prins geboren;
Ach! Hemels Koning,
Die 't Hutjen tot uw Wooning,
Hebt verkoren.

Laet ons ootmoedig buygen,
In alle dienst voor d' Opper God, der Goden;
God Vader, uw getuygen,
De liefde van Gods Zoon, door liefds geboden;
Den Heylgen Geest, met wien geweest,
Zijn Vader, Zoon te zamen;
Die al de wonden, gesproten uyt de zonden,
Op haer namen.

O liefde! waerd om loven;
O liefde! wiens gelijk noyt is gevonden;
O liefde! hoe verschoven,
Zyt gy geweest, en dat om onze zonden;
Naekt in een Stal, hier op dit Dal,
O liefde! woud gy lijden,
Om onze herten, van zonds verdiende smerten,
Te bevrijden.

Lukzalig Arrem leven;
Lukzalig die, die willig met u lijden;
En willig haer begeven
Tot kleynheyd, die in grootheyd doet verblijden;
Uw zonden swaer, in 't nieuwe Iaer,
O menschen! wild besnoeyen;
Vernieuwt in deugden,
En laet uw Ziel met vreugden,
In Liefd Bloeyen.

Stem: Als Phœbus reyst en spoed.

OVerschoon Godin,
Die mijn verliefde zin,
Gevoed op zoete min,
Wel eer verheugde;
Wanneer de liefde my,
Vyt lust van zoet gevry,
Voor-zey de lekkerny,
Van minne vreugde;
Maer ik, vergeefs tot liefd genegen,
Kost u met geen gebeên bewegen.

Wat heb ik menig nacht,
Met droeve minne klacht,
Bekommert mijn gedacht,
Om u te smeken;
En met een droef geween,
Mijn Lief, uw stoep betreên,
Geoffert mijn gebeên,
Om u te spreken;
Maer kost uw hert tot min niet buygen,
Het geen mijn zuchjes noch getuygen.

Maer al mijn droef verdriet,
Kost u bewegen niet,
Dies liefde my gebied,
Mijn dienst te staken;
Oprechte liefd en trouw,
Bewezen aen Me-vrouw,
Die zullen mijne trouw,
Een eynd doen maken,
In plaets van weerliefd te verwerven,
Vyt liefde my de dood doen sterven.

Vaer wel dan wreede Maegd,
Wiens hert mijn dood behaegt,
En my met pijnen plaegt,
Om dat mijn zinnen,
De schoonheyd van uw jeugd,
Begaeft met eer en deugd,
In liefdens zoete vreugd,
Die wilden minnen;
Maer ik, die deze most verliezen,
Wil nu de dood voor 't leven kiezen.

BRUYLOFS-ZANG.

Stem: Zal ik noch langer met heete, &c.

HOe zalig is de zoete minne,
Hoe zalig liefdens lieve kracht,
In haet, die liefd met God beginnen;
Waer zoo de minne werd volbracht,
Is 't lief en zoet ,, wat liefde doet,
Is 't lief en zoet wat liefde lieft en mind;
Gelukkig die de liefd met God begint.

II.

Wenscht yemand om geluk en zegen,
Om voorspoed in de Echte staet;
't Is hier alleenig in gelegen,
Dat hy in zijne liefde gaet,
Na Godes wet ,, hem voor-gezet,
Na Godes wet beminnen een voor al;
Dat 's God, in God, ô mensch! daer is het al.

III.

Verliefde twee, door liefd verbonden,
Luk-wensching is mijn offerand;
Geluk ten Hemel afgezonden,
Gun God aen u, wiens milde hand,
Al wat 'er leeft ,, zijn voedzel geeft,
Al wat 'er leeft zijn zegening verleend;
Geluk, verliefde twee, door liefd, vereent.

IV.

Lieft liefde, wild gy vredig leven,
Want vrede is het zoetste zoet,
Dat d' Echte staet den mensch kan geven,
't Is liefde die de vrede voed;
Wie vrede mind ,, moet zijn gezint,
Wie vrede mind, moet zijn gezint, dat hy
De liefde lieft om dat ze vreedig zy.

Stemme: Amarilli mia bella.

ALmijn zuchjes, en klagten,
Al mijn verdriet en smert,
Al mijn gedachten, in 't minne vuur versmachten,
Alsik uw deur by nachte koom beoogen,
Ophope van medoogen;
Endat de min my voorzeyd uw gunst te erven,
Daer ik 's nachts om, daer ik 's nachts om, daer
ik 's nachts om loop swerven.

II

Zoet, en wreede Godinne,
't Is al vergeefs voor my;
Op hoop van minne, uw wreede hert te winnen;
't Is al vergeefs, op weder-min te hopen,
't Is al vergeefs geloopen;
Uw zoetheyd min ik, uw wreedheyd wil 't niet lijen,
Te Vergeefs dan, te vergeefs dan, te vergeefs dan is
't vrijen.

III.

Lieve Sterren! wiens stralen,
Ik tot getuyge neem,
Hoe menigmalen, ik in de nacht loop d'walen;
En sla mijn oogen op 's Hemels blauw, wiens vonken,
Getuygen mijns liefds lonken,
En zoete wenkjes, gedreven uyt haer oogen,
Die mijn worden, die mijn worden, die mijn
worden ontogen.

IV.

Dies mijn leven is sterven,
Ik leve zonder vreugd,
Nu dat ik derve, en niet en kan verwerven
Uw lieve gunst die 'k dus lang zocht te winnen,
Door mijn getrouwe minne,
En rechte liefde die ik uw heb gedragen,
Maer kan u niet, maer kan u niet, maer kan u
niet behagen.

BRUY-

BRUYLOFS-ZANG, BRUYLOFS-ZANG,

Stem: Verheft u diep gezucht.

GElijk een Roozeknop,
De Criſtalijne drop,
Van koele morgen douw, op zomer tijd geniet,
Zich opent als de zondaer op zijn ſtraeltjes ſchiet.
Zoo is de zoete min,
Aen een verliefde zin;
De gunſte van een Maegd is als een morgen douw, (*de trouw.*
Die rechte liefde voed, en baerd uyt lief-
O Bruyt! ô lieve Maegd,
Gy die de kroone draegt,
Als zijnde Maegd en Bruyd, door liefdens zoete wet,
Maer morgen Bruyt, en Vrouw, op 't lie-
ve Bruylofs bed.
O zoete lieve min!
Wat hebt gy zoetheyd in,
Wat baerd uw zoetheyd vreugd door wetten van de trouw!
O trouw! die door de min maekt van een Maegd een Vrouw.
O trouw! die zielen bind,
O ziel! die trouw'lijk mind,
O minne! die de trouw in minne luſt voldoet,
En door de trouw geniet mins alderzoetſte zoet.
Hoe zalig is de tuſt,
Die zulke minne bluſt;
Hoe zalig is de ziel, die luſten niet wil voên,
Als daer ze na Gods wet de zoete min voldoen,
O twee! door liefden, een,
Den Hemel u verleen,
Dat gy naer uwe wenſch, door plichten van de deugd, (*ten meugd.*
Uw hoogſte zaligheyd door min betrach-

Stem: Die mind die lijd veel pijn.

HOe groot is liefdens macht;
Hoe wonder is de min, hoe vreemt is mins bedrijf;
Zoo groot is liefdens kracht;
Zoo wonder is de min, dat ſchoon hoe veel ik ſchrijf,
Noyt zal door my, oft mijne rijmery,
Volkomen zijn verklaerd,
Wat verliefde minne baerd.
Waer is 'er zoeter zoet?
Als min met liefd verzelt, door wetten van de trouw;
Als min met liefd gevoed,
Die van een vrije Maegd maekt een onvrije Vrouw;
Die na dees dag,
Geen meer gebruyken mach
Die vrije vryigheyd,
Die de minne luſt ontzeyd.
De tijd die heeft zijn tijd,
De Winter ſtreng en zuur, de zomer lief en zoet;
Zoo is 't met een die vrijd,
't Is dik wijls ſtreng en zuur, zoo lang hy vrijen moet;
Als zijn geklag
Verkrijgt een Bruyloft dag;
Zoo trek, ô jonge Bruyd,
Hier voor u een leering uyt.
Dat gy uw wille voegt,
Nae 't willen van die geen, die gy u over geeft;
Zijn min met min vernoegt,
En willig in de wet van minne luſten leeft;
O lieve twee!
Leeft eenig, lieft de vreê,
Waer minne vrede baerd,
Is s' een Hemel op der aerd.

Stem: Amarilli mia bella.

ALderschoonste Goddinne,
Die Venus niet en wijkt in stal van leden,
En alle schoonigheden;
Wie kan'er zoo veel schoonigheyd verzinnen?
Ik zeg, wie zal't beginnen,
Om in gedachten natuurs volmaekt bedrijven
Af te beelden, af te beelden, af te beelden,
Met schrijven?

II.

Wil ik spreken van d' haaren,
Die op yvoren grond al krullend hangen,
En spelen op uw wangen;
Zijn 't niet te recht, mijn Engel! goude snaren,
Om Zielen meê te paren?
O minne strikjes! vergunt aen mijn beminde,
Die mijn zieltje, die mijn zieltje, die mijn zieltje
Verbinden.

III.

Wil ik roemen van vonkjes,
Oft sterren die daer aen den Hemel drijven,
Zoo mach ik maer beschrijven;
Mijns Liefs gezicht en lodderlijke lonkjes,
Die ik houw als de pronkjes,
Die Zon, oft Maen, oft Sterren neer doen dalen,
En de bloempjes, en de bloempjes, en de bloempjes
Bestralen.

IV.

Wil ik schrijven van klipjes,
Waer aen de Water-vlied, en zuyder stroomen,
Met zoete drifjes komen;
Ik heb geen meer te nemen als de tipjes,
Van haer korale lipjes,
Waer op de Goden doen Nectar stroompjes vloeyen,
Die haer lipjes, die haer lipjes, die haer lipjes
Besproeyen.

V

Deze gaven, ô schoone!
Heeft u op het volmaektst natuur gegeven,
Tot onrust van mijn leven;
Ik, wil mijn dienst aen uwe schoonheyd toonen,
Om my daer meê te loonen,
Maer gy en wild mijn liefdens lust niet boeten,
En mijn lijen, en mijn lijen, en mijn lijen
Verzoeten.

Stem: Ballet Bronchorst.

PVyk der Vrouwen,
Ontlooken bloem in't fleur van uwe tijd;
Door't aenschouwen,
Gevoelt mijn hert inwendig minnestrijd;
Vermits de vlam,
Die uyt uw oogjes quam,
Tot in mijn zinnen,
Die my van binnen,
Geheel verwinnen,
Zoo dat ik ben verbreemt,
Door liefd, door liefd, die my mijn vryheyd neemt.

II.

Lieve nachjes,
Waerom ist dat gy my geen ruste gund?
Mijn gedachjes,
Gy minnens voedzel niet benemen kund;
'k Heb mijn lust,
In plaetze van de rust,
Te leggen malen,
Voor't slapen, d'walen,
Om't achter halen,
In mijn verliefd verstand,
Waer door, waer door, in my de minne brand.

III.

Eer den Hemel,
Het morgen rood op bosch en velden spreyd,
Met gewemel,
Van zoete winden zelfs de Veld-goôn vleyd,
Koom ik gaen,
Door dichte lommer blaên,
Daer my een lachje,
Van't bloozend dachje,
Vertoond een krachje,
Dat in mijn zieltje gaet,
En zeyd, en zeyd, gy zijt mijn dageraed.

IV.

Mijn behagen,
Schep ik in het ontluyken van het licht;
Dat byvlagen,
Een dageraed vertoond uyt uw gezicht;
Dit doet mijn
In liefd verwonnen zijn;
Dit voed mijn leven,
Het geen gedreven
Werd, om te geven
Mijn hert, mijn ziel en zin,
In dienst, in dienst van u, mijn afgodin.

Lieve

Stem: Vlied heen droeve, &c.

Lieve Veld-Goddinne,
Die het lust, uw koel gemoed
De zoete liefde te onthouwen;
Mijn oprechte minne,
In standvaste liefd gevoed,
Ontzegt gy schoon, doch wreedst der Vrouwen;
Waer toe is schoonheyd aen u W gegeven?
Is 't om dat mijn,
Van uw schoonheyd zouw,
O wreede Vrouw!
Geschieden deze pijn?

II.

Pijne, straffe, plage,
Doet uw wreedheyd my, Godin!
Alleen om u We schoonheyd lijen;
Mits ik liefde drage,
Gy verbod doet aen mijn min,
En dat ik staken zal mijn vrijen;
Gy kunt het minnen my niet beletten,
Hoe wel verbien;
Schoon uw koel gemoed.
Geen Liefde voed,
Zult gy my lievend zien.

III.

Liefde zal vertrouwen,
Dat uw getrouwigheyd in min,
Vtot het minnen zal bewegen;
Liefd zal hoop behouwen,
Dat u W wederliefd, Godin!
Door liefde noch zal zijn verkregen;
Dies ik mijn keere langs d' Amstelstroomen,
Na 't Diemer-meer;
Daer ik 't lieve licht,
Van u W gezicht,
Genoten heb weleer.

IV.

Groene Elzen boomen,
Daer wel eer mijn liefde bleek,
Tot Wellust van mijn Veld-Goddinne;
Daer de Diemer stroomen,
Geen meer vlieten, maer een beek,
Van tranen, tot getuyg myns minne;
Om dat u W Telg jes bladerloos dorren,
Stort ik getraen;
Op dat gy, Me-Vrouw!
Door trane douw,
Mijn liefde zoud verstaen.

Stem: Vlied heen droeve zugjes.

Heeft de liefde wetten,
Waerom zoud ik dan mijn Lief, mijn Amarillis niet beminnen?
En mijn zinnen zetten,
Op de keurigst, en de schoonste schoon van al de Herderinnen?
't Vrundelijk Wezen van Amarillis steelt my mijn hert;
Over schoone Meyd,
Mijn Zieltje leyd,
In liefdens zoete smert.
Eten, drinken, slapen,
Niet en is 'er dat mijn hert kan eenig rust oft luste geven;
Ik en heb mijn Schapen,
's Morgens voor den opgang van de Zon, ten Boschwaerd niet gedreven,
Oft mijn gedachten die leggen en malen in minnery,
Hoe ik na mijn wil,
Mijn Amaril,
V W gunst best trek tot my,
Oft wat ik zal maken,
Waer door dat ik van mijn Lief, mijn Amarillis zal genieten,
Dat haer rooze kaken,
Door een kusjen doen verzachten minne-quelling Liefds verdrieten,
Ach! ach! mijn Amarillis, mijn Engel, wat lijd ik pijn,
Dat ik niet en mach,
Van dag tot dag,
By Amarillis zijn.
Ach! de teere boompjes,
Die haer topjes door de wind met zoet gewemel neder buygen;
Al de Water stroompjes,
Die hier vlieten, zullen aen mijn Amarillis W el getuygen;
Van al de zugjes, en droevige traentjes die ik door mijn
Hier ten offer doe,
En zendze toe
Mijn Lief, mijn Herderin.
Schoone Herderinne!
Mocht ik met mijn zuchjes eens uw teeder hertje doen bewegen?
Mocht 'er voor myn minne,
Zoo veel zoetigheyd eenmael van Amarillis zijn verkregen;
Dat ik haer lipjes, haer kaekjes, haer borsjes, kreeg na mijn Wil,
Hemel! Wat een vreugd,
Zoud dan mijn jeugd,
Geschiên van Amaril.

Boxamonda

Stem: Amarilli mia bella.

ROzamanda, mijn waerde,
O zieltje van mijn zielt! mijn tweede leven,
'k wil u mijn zieltje geven?
Ach! ik ſmelt in brakke tranens vlieten,
Mits ik niet mach genieten,
Mijn grage lusjes, die rijp zijn in't verlangen,
Om te kuſſen, om te kuſſen, om te kuſſen
Vw wangen.

II.

Ey! mijn ſchoone, kan't wezen,
Dat gy mijn lusjes meugt die vreugd onthouwen,
Zeg wreedſte aller vrouwen!
Noem ik haer wreedſte? ô neen, het is vergiſſen,
De liefde doet mijn miſſen
Alle mijn zinnen, zoo dat ik dool in't ſpreken.
Ach! mijn hertjen, ach! mijn hertjen, ach! Mijn hertjen
Moet breken.

III.

Mijn beminde! ik ſterve,
Oy me! mijn zieltje wil van't lichaem ſcheyen,
't Is langer niet te peyen,
't Vertrouwt geen meer op hoop zoo vaek gelogen,
In liefde mijn bedrogen;
Ey! gund my't leven, en laet my, Lief, niet ſterven;
Maer een kusjen, maer een kusjen, maaer een kusjen
Verwerven.

IV.

Kan een kusjen my't leven,
Behouden doen, mijn Lief? zoo gund mijn kusjes,
Tot leven van mijn lusjes;
Ach! wilje niet dat ik die gunſt verwerve,
Zoo moet mijn liefde ſterven;
Ach! al te wreed, hoe zoud u w hertje kunnen,
My mijn leven, my mijn leven, my mijn leven
Misgunnen.

Stem: Verheft u diep gezucht.

WAt heb ik menig nacht,
In't minnen door gebracht!
Wat heb ik menigmael mijn Iuf vrouw aengebeên!
Doch, mijn belooning was, in't eerſt een ſtraffe neen.

II.

Maer als ik voor haer deur,
In zuchten en getreur,
Op hope van genâ om weer-liefd heb gevrijd.
Heb ik haer wreede hert verwonnen metder tijd.

III.

Zoo dat allengsjens zy
Haer gunſt vergunde my,
En alle vryigheyd verleenden aen mijn min,
Zoo dat ik in de liefd verviel met ziel en zin.

IV.

Zy, die zoo menigmael,
Haer lipjes als korael,
Zy, die zoo menigmael haer lieffelijke mond,
Tot kusjes aen de mijn, uyt liefden heeft gejont.

V.

Zy, die van dag tot dag,
My by haer zitten zag,
Die deed my al het geen dat minne toonen ken;
Maer ik bevond in't eynd, dat ik bedrogen ben.

VI.

De min had my verraſt,
Ik meende ik ging vaſt;
Maer op het onverzienſt de minne my bedroog,
De gunſt die 'k eertijds had, my naderhand ontvloog.

Iuf vrouw!

Stem : Als Daphne d' overſchoone, &c.

IVffrouw! waerom is 't dat gy vlied? (ſmaed?
Onwaerdig myn dienſten, myn gunſten ver-
En vlucht als gy my komen ziet,
Gelijk als een ſchaep dat de Wolf na gaet;
Loop niet, loop niet, hoor myn eens ſpreken,
Want gy zijt daer door in 't minſte niet verkort;
Zegt my de reden, oft doet my een teken,
Wat dat myn let, oft wat dat myn ſchort,
Ben ik te ſlecht voor u,
Weeſt doch daerom niet ſchuw,
Maer zegt u we meening rond uyt aen myn,
Wat letzel, wat hinder, wat dat 'er mach zijn.
Voorwaer gy maekt het al t' ontdieft,
Ik min noch al koeltjes, dies zijt niet te bang;
Ikben zoo zeer noch niet verlieft,
Schoon dat ik van u al geen weerliefd ontfang;
Het en zal my in 't minſt niet deeren,
Of je jou trots en weygerig houd,
't Raekt my niet aen myn kouwe kleeren,
Koele liefden is haeſt verkout;
Al zinje vry wat rijk,
En meer als myns gelijk,
Daerom en benjet noch niet alleen;
En wilje niet minnen, ey! lieve loop heen.
Wat geef ik om jou gelt en goed,
Om alle jou rijkdom, jou gaven en ſchat;
Al waer ik maer een kalen bloed,
En dat ik niet meer als vijf zinnen en had;
't Waer genoeg, voor alle jou duyten;
Zijnje wat rijk, dat is het ook al;
Wie jou beziet die moet beſluyten,
Dorſt ik het zeggen, als datje bent mal;
In malheyd uyt-gebroed;
In malheyd op-gevoed,
Dit is de de tytel waer mee gy bromt,
'z Is mal al wat dat 'er van malle luy komt.
Dry dingen goed koop, vallen duur;
Een lufvrouw ſchoon, en daer by ſtuur;
Een lufvrouw moy, en wel gekleed,
Die van de reſt niet meer en weet;
Een lufvrouw rijk, en die niet wijs,
Is dier genoeg voor kleyne prijs.

ofte,

Paerden die hinken,
Eyeren die ſtinken.
Vrouwen die drinken;
't Zijn dwaze zinnen,
Deze te beminnen.

GESANG.

ALs Fauſtina in de min,
Van een Prince wierd beſtreden,
Heeft de kuyſche Herderin,
Luſt bedwongen door de reden;
Zy, om minne aengebeden;
Op beloft van eer, en trouw,
Om te zijn een Prince Vrouw,
Heeft door reyne kuyſheyds wet,
Princen minne af gezet.
V, ô Maegdelijk geſlacht!
Tot een voor-beeld om te leeren,
Dat gy door der deugden kracht,
Minneluſt moet tegen weeren;
Schoon dat Minnaers Eeden ſweeren,
Trouw, na mins genot, te zijn;
Ionge Maegden leer van myn,
Minne Eeden licht gelooft,
Menig Maegd haer kuyſheyd rooft.
Schoon dat u een Minnaer vrijd,
Groot van Rijkdom en vermogen;
Gy van lage afkomſt zijt,
En in kleynheyd op-getogen;
Wild hem efter niet gedoogen,
Dat hy in zijn minne gaet,
Verder als 't de deugd toe-laet;
Leer hier dat gy ionge Maegd,
Zorge voor uw kuyſheyd draegd.
Leer hier aen een Herderin,
Geyle luſten tegen ſtrijen,
Schuwt die Minnaers, die om min,
Meerder als uyt liefde vrijen;
Wil ô ionge Maegden mijen,
Minne ſtrikken, Minnaers reên,
Minnaers ſmeken en gebeên;
Schuwt in 't vrijen, 't minne zoet,
Buyten zuyker, binnen roet.
Ionge Maegden teere dieren,
Lieffelijk, en zoet geſlacht;
Leer, ey leer! dijn eygen kracht,
Wel gebruyken en beſtieren.
Hier in is uw kracht gelegen,
Dat gy door een ſchoon gelaet,
Door een vriendelijke praet,
Herten kund tot min bewegen.
Ia, alleenig door een vonkjen,
Trekt gy herten, ziel, en zin,
Tot de luſten van de min,
Als het oog ontfluypt een lonkjen.
't Recht gebruyk in deze dingen,
Hangt alleen aen deze zaek,
Dat gy u in mins vermaek,
Kund beſtieren, en bedwingen.

Stem: Gy lodderlijke Nymphje.

VAn waer komt Phyllis die vôôgdy,
Dat zy mach heerschen over my?
Wie heeft haer macht gegeven,
Dat zy my dwingt te leven?

II.

Te leven na haer wil en zin:
Die heerschappy gaf haer de min;
De min heeft dat vermogen,
Gegeven aan haer oogen.

III

Haer oogjes hebben zoo veel kracht,
Haer lieve lonkjes zulke macht,
Dat ik mijn heele leven,
Aen haer moet over geven.

IV.

De pijltjes die Cupido schiet,
En quetsen zoo het herte niet,
Als wel de lieve stralen,
Die uyt haer oogjes dalen.

V.

Geen Zonne strael zoo heet van schijn,
Als wel haer lieve oogjens zijn;
k Zeg oogjens die van binnen,
My branden doen in't minnen.

VI.

't Is Venus die ik Phillis hiet;
Want Phillis heeft die krachten niet,
Dat zy my door haer oogen,
Heeft ziel en hert ontoogen.

Dat vermogen,, hebben oogen;
Dat zy zinnen,, kunnen winnen,
Dat zy herten,, kunnen smerten,
En gedachten,, doen verkrachten,
Dat zy't leven,, quelling geven.
En kunnen wederom al 't voorverhaelde lijen
Verzoeten met een wenk, en met een lonk verblijen.

Stem: De Mey, de Mey, Koel, &c.

MYn hertje brand van zoete min,
Door innerlijke hette;
Ach! mocht ik na mijn hert en zin,
Mijn trouwe liefde zette?

II.

Ia stond het vryen my zoo vry,
Zoo vry gelijk de knapen;
Mijn Herder zouw haest aen mijn zy,
Oft in mijn armen slapen.

III.

De schaemte stelt te strikten wet,
Aen teere Maegde zinnen;
O minne! die een Maegd belet,
Dat zy niet mach beminnen.

IV.

Beminnen wel, maer eerder niet,
Als zy bemind zal wesen;
O zoete min! wat is't verdriet,
Als min de schaemt moet vreezen?

V.

Wat is't een quelling voor een Maegd,
En innerlijk beswaren;
Dat zy een vryer liefde draegt,
En mach't niet openbaren.

VI.

Verswijgt zy dan haer minne brand,
Zy moet tot asch verteeren;
En zoo zy klaegd het is haer schand,
De Vryer te begeeren.

VII.

't Zy hoe men't maekt't is beyde quaed,
Doch! 't alderbest van allen,
Is, dat een vryster niet en laet,
Het hert op vryers vallen.

VIII.

En niet en mind voor dat zy word,
Tot minnen eerst verkooren;
Zoo doet de min haer niet te kort,
Noch d' eer word niet verlooren.

Zo

Stem: Si vous ne voulez me.

SOo veele zoetheyd kan een By ;
Niet uyt de zoetste bloempjes zuygen ,
Als gy zult getuygen ,
Zoete minnery ;
Als liefde zal mins lusjes voên ,
En echte liefd de minnens offer doen ;
Gedrukt aen lipjes rood ,
In Maegdelijke schoot.

II.

Daer zuyverheyd door echte wet ,
Geheyligt aen het echte trouwen ,
't Zuyver zal behouwen ,
Reyn en onbesmet ;
En daer twee Liefjens , door de min ,
In liefde zullen zijn van eene zin ,
Geliefd-kooft en gevleyd ,
Van minnens zoetigheyd.

III.

Daer liefde van natuur ,
Zich vind ombelst in lieve narmen ,
Om zich te verwarmen ,
In het minne vuur ;
En daer de graegt van minne lust ,
Tot dus lang niet gepleegt , nu word gebluft ,
Als eerelijk en vry ,
In minnens lekkerny.

IV.

Heer Bruydegom , en Bruyd ,
Nu zal u Venus Roosjes brengen ,
Cierlijk door-mengen ,
Met een geurig kruyd ,
Om dat te stroyen op het Bed ,
Bruydegom , en Bruyd ; u tot een wet ,
Dat uwe minnery ,
Volgeur van deugden zy.

Stem: Engelsche Klokken dans.

IK ben ged worgen ,
Door zoete min , te voeren liefdens strijd ;
Ach Venus longen ,
Maekt doch mijn zin , die zotte zoetheyd quijt ;
Ik ly , ick stry in liefdens ongeneugt ,
Mijn lijen is mijn vreugd ,
Door schoonheyd van uw Ieugd ,
Die gy in uw Ziele draegd ,
Ly en stry ik schoone Maegd ,
Om u die 't al vermeugt.

II.

Twee vyandinnen ,
Van groote kracht , bestrijden my voor eerst ;
De een is minne ,
Wiens zoete macht , my plaegt op 't alderzeerst ;
Een vonk , een lonk , de tweed is die my queld ,
Door minnelijk geweld ;
Noch vael ik my onstelt ,
Door de pijltjes waer mêe gy ,
Voerd uw lieve heerschappy ,
Die my mijn hert bekneld.

III.

Dat zijn uw oogjes ,
Wiens lonkjes gy , als pijltjes in de vlucht ,
Door minne-boogjes ,
Vytschiet op my , met vruchteloze vrucht ;
Gy raekt , en maekt my uwe slaef , Godin ;
Gy voed en weygert min ,
Dies strijd ik met mijn zin ;
Vrees zeyd neen , de hoop zeyd ja ,
Liefde liefd op uw genâ ,
Deugd-lievende Godin.

De vyand die my plaegd ,
Is af-keer van een Maegd ;
Die trouwheyd , liefd en minne ,
Noch hoopen te verwinnen.

Stemme: Fortuyn eylaes! bedroeft.

ACh! liefde-looze Maegd, wiens geeſt tot ſlapen ſtrekt,
Nu dat de bruyne nacht het Aerdrijk overdekt;
Nu 't pluymig bed, geſpreyd, zijn Juffrouw wil ontfaen,
Kom ik hier voor uw deur, en voor uw venſter ſtaen.
Vw minneloze Ziel, gevoelt geen Liefdens brand;
Deſtraeltjes die de Maen ſchiet op uw Ledikant,
Getuygen my, eylaes! uw geesje zonder luſt,
Vw hertje zonder min, mijn Zieltje zonder ruſt.
O ruſteloze Ziel! ô Ziel vol zoete min!
Hoe jookt, en hackt gy na de gunſt van die Godin;
Die leyder, die Godin, die zonder minne leeft,
Die 't lichaem, 't bed alleen, en niet haer Minnaer geeft.
Het tintelende licht van d'held're Mane-ſchijn,
Bewijſt hoe gunſtig zy my wil in 't minnen zijn,
Ik zie, maer meld doch niet, ach Venus! wat ik doe;
Daer zijgt zy neêr in 't Bed, en dekt haer Borsjes toe.
Daer zien ik, ach! wat doch? haer blanke Borsjes rond,
Daer zien ik, wat noch meer? haer rood korale mond,
Die zien ik door een ſpleet, van het geborſten glas,
Ach! dat ik deze n acht by haer gebannen was.

Maer

Maer 't derven doet myn hert nu wenschen om de dood,
Oft met een bly onthael te rusten in uw schoot;
Uw schoot, die al myn vreugd beslooten heeft, Jufvrouw,
Indien ik mochs, denkt vry hoe garen dat ik zou.

LIEFDENS-STRYD.

Stem: Vaert wel Schepters, &c.

Hier koom ik voor uw deur, Goddin, door hoop gedreven,
Nu dat de stille nacht de bruyne Aerd bedeks;
Nu dat een yder zich tot rusten gaet begeven,
Begeef ik myn ter plaets daer myn uw schoonheyd trekt.

Waekt op, Goddin, waekt op, ey! staekt uw stuym'rig slapen;
Ontsluyt den Hemel, daer uw oogies binnen zyn;
Uw oogies, die, eylaes! tot quelling zyn geschapen,
Geschapen tot verdriet, voor niemant dan voor myn.

Waer meed heb ik verdiend de straf heyd en de plagen,
Die ik, Goddin, door uw afkeerigheyd geniet?
Hoe lastig valt het myn, dat gy na uw behagen,
Een Pyl van straf heyd in myn teere boezem schiet.

Doet op, Jufvrouw, doet op de vensters van uw oogen;
Goddin, ey! kijk eens uyt, ziet wie hier buyten staet.
Ontsonk uw koele borst dan gantsch door geen medoogen,
Dat ik dus eenig hier ga doolen achter straet?

Ga waren voor uw deur met klachtige gebeden,
Waer ik de steenen meed beweege tot geween;
Die sprakeloos, Eylaes! getuygen de droef heden,
Die ik om uwen 't wil tot dus lang hebt gelêen.

Hoe menigmael, Goddin, heb ik wel voorgenomen,
Te knielen voor de Godheyd van uw oogen glans;
Maer ach! zoo dra ik zie een ander by uw komen,
Zoo gaen ik deur, en denk; hier is voor myn geen kans.

Hoe menig reys zien ik u lieffelyk lief koozen,
Als ik verby uw deur by avond, Lief, kom gaen;
Het bloed stuigt my na 't hooft, en doet my schaemrood bloozen,
Als ik u zien ombelst, vaek by een ander staen.

Zoo gaen ik hoopeloos myn ongeluk beweenen,
Al waer 't vertrouwen myn, door reên, te vreden steld;
Dat u God, ô Goddin! wil waerdiger verleenen,
Tot meerder droef heyd van, myn, al te droeven Held.

Geveynſde Minne-vruchten,

Stem: Ik ly in 't herte pijn, &c.

O Min! hoe treurig kan zich vaek,
Een Minnaer dragen;
Hoe droevig klagen,
Dat hy nocht luſt nocht geen vermaek,
Maer droevig knagen,
Lijd door liefds plagen;
Hoe zeer hy weend,, niet meend,
Zijn droevig ſtrijen;
Schoon hy droevig treurd en peynſt,
't Is alles maer geveynſt,
Door ſchijn van lijen.

II.

O tong! die in den Minnaer klaegd,
Dat hy van binnen,
Door brand der minnen,
Verlieft is op een longe Maegd;
Wiens ſwakke zinnen,
Lich: zijn te winnen;
Maer als de mond,, de grond,
Van haer gepeynſen,
Door zijn ontrouwheyd heeft verſpiet,
Wil hy haer liefde niet,
Gerooft door 't veynzen.

III.

Wat teeld die valſche minne doch,
Als droeve vruchten,
Van Maegde zuchten?
O min! wiens valſcheyd en bedrog,
Men noyt beduchten,
Als door het vluchten;
Wiens min gelooft,, berooft
Het Maegden herte,
Dat in al te droeven pijn;
In plaets van vrolijk zijn,
Proeft liefdens ſmerte.

Wat kan 'er meer verdriet oft pijn,
Wat kan 'er grooter quelling zijn,
Als dat men door geveynſde Min,
In ſchijn van een oprechten zin,
't Zy hier oft daer de vrijer ſpeeld,
Een jonge Maegd het herte ſteeld;
Wat is 'er zeg ik meer verdriet,
Als zy dan wil, maer hy haer niet.

Dianaes Minne-zuchten, over 't verlies van haer kuyſcheyd.

Stemme: Ach blinde Bengel.

ACh! brakke regen,, droeve traenens vliet;
Mocht gy bewegen,, d' oorzaek van 't verdriet!
Hem, die na zijn geſwooren trouwe, op Eed;
nocht eere paſt,
Maer ſmoort mijn hertjen onder dezelaſt.

Hoe kund gy vluchten,, trouweloos van mijn?
Daer duyzend zuchten,, als getuygen zijn;
Dat ik op Eed van trouwe liefde, uw mins gebruyk toe liet,
O valſche minne! wat teeld gy verdriet.

Van luſt beſtreden,, van de min verheert,
Zijn deze leden,, door een Prins onteert;
Mijn Maegde-bloempjen is verwellikt, bezeelt mijne ſchoot;
O Princen minne! gy brocht my in nood.

O minne-lusjes! door mijn wil geboet,
Had ik met kusjes,, nimmer uw gevoed,
En Princen geylheyd niet geleden; zoo waer ik vry van ſmert,
Daer nu de minne pijnigt ziel, en hert.

O droeve zinne! als gy overdenkt,
Hoe dat de minne,, eer en kuyſcheyd krenkt;
Zoo ſmelt mijn jonge hert tot tranen, en ſchaemte doet vermaen,
Dat ik te los zijn luſt heb toe-geſtaen.

Hoe koſt ik lijen, dat een geyle hand,
My quam beſtrijen,, op mijn Ledekant?
Hoe koſt ik zoo veel vryheyd gunnen, hem die mijn kuyſcheyd ſtal?
O minne! minne gy brocht my ten val.

Ach! wilje vluchten,, door de diepe Zee?
Hoor na mijn zuchten,, voer mijn hertje meê;
Ey zuchjes! wilt hem achter halen, ô Winden drijftze na;
Zuygt dat met tranen ik beween mijn ſchâ.

Waer min voor 't trouwen gaet, daer teeld haer zoetheyd ſmert;
Maer gaet de trouw voor min, zoo teeld zy wel-behagen;
Als min genoten is, raekt trouwheyd uyt het hert,
Doet alles op zijn tijd, want min voor trouw baerd plagen.

Als

Stem: Poliphemus aen de Strande.

ALs Philander, in het minnen,
Al zyn zinnen,
Had op Phillis aengeleyd;
Heeft zy hem gevoed in 't hoopen,
Lang doen loopen,
En noch efter afgezeyd.

II.

Zy, na lang-gepleegde lusjes,
Van zijn kusjes,
Zeyd, Philander! 'k ben u Bruyd;
Hy, ten hoogsten van 't verblijen,
Valt in lijen,
Want zijn Phillis scheyt'er uyt.

III.

Dies Philander vele dagen,
Slijt in klagen,
Spreekt noch eens zijn Phillis aen;
Phillis, zeyd hy, zijn u zinnen,
Zoo in 't minnen,
Dat gy my dies af kund slaen?

IV.

Waer toe hebt gy my voor desen,
Gunst bewezen?
Zoo veel vryigheyd verleend?
My, op mijn verzoek te trouwen,
Aen gehouwen,
Daar gy 't niet en hebt gemeend?

V.

Doch! ik speur aen dese treken,
My gebleken,
Dat u hooger mach geschien;
Oft ten minsten, dat u zinnen,
In het minnen,
Na een hooger willen zien.

VI.

Hebt gy daer meê nu gequeten,
Vw geweten?
Zoo hebt gy my ook voldaen;
En ik zal op uw begeeren,
Van u keeren,
Vaer wel Phillis! ik zal gaen.

Stemme: Ballet Bronchorst.

LIeve nachjes!
Gy die getuyge van mijn trouwe minne zijt
Mijn gedachjes,
Mijn ziel, mijn hert, mijn zinnen zijn u toegewijt;
Ach! hoe vaek,
Zoekt liefde liefds vermaek,
Met ziel en zinne,
O aerdsch Godinne!
Op 't zoetste minne
Te voeden in de nacht,
Met liefd, met liefd, met liefde mijn gedacht.

Als de Reye,
De nacht-Godin Diana, met een Hemels stoet,
Doet geleye,
Ter plaets, daer haer Aurora met goemorgen groet;
Doet gy mijn,
Voor dag en Zonne-schijn,
Vyt liefde komen,
Aen d' Amstelstroomen,
Wiens Linde-boomen,
En hoog-getopte blaên,
Mijn klagt, mijn klagt, mijn klagten hooren aen.

Groene linde,
Gy die mijn minne-klagjes als een Echo meld,
Aen 't geminde,
Wanneer gy uwe takjes naer haer venster helt,
En gevoeld, een lieffelijke koelt,
Mijn zinnen juygen,
Vw takjes buygen,
Om te getuygen,
Mijn minne aen die geen,
Vwiens ziel, wiens ziel, van my word aengebeên.

Waer

Stem: Rozemond waer gy vlied.

Waer door is liefde zoet?
Is 't door neyging die zy voed?
Neen, dat kan niet zijn, liefd voed neyging niet,
Maer 't is neyging waer door liefd geschied:
Wat voed neyging dan, die tot liefde strekt,
En 't hert tot minne trekt?
Vruchten die Natuur in een schoone Maegd bewijst,
Waer uyt liefdens neyging rijst.

Schoonheyd voert neyging in,
En beweegt het hert tot min,
Min door schoonheyds kracht, liefdens neyging voed,
Dies maekt schoonheyds vrucht de liefde zoet;
't Zy een oogsgelonk, 't zy een kaeks gebloos,
Die als een roode Roos,
Op de schoone grond van uw kaekjens zilver wit,
Bloeyend als een Roosje sit.

Kund gy dit niet verstaen,
Is het wat te hoog gegaen?
't Is zoo veel gemeent, oft ik heb gezeyt,
Ik bemin en lief u schoone Meyt;
Om dat ik bespeur, yets dat my behaegt,
Van 't geen uw schoonheyd draegt,
Schoonheyd ongemeen heeft in mij de liefd verwekt,
Die uyt schoonheyd voedzel trekt.

Als gy maer eens aenziet,
My in 't hert een lonkjen schiet,
Door genegentheyd brand ik in de min,
En het herte knield voor mijn Godin;
Dat ik altijd mocht tot de zoetigheyd,
Zoo werden aengeleyd,
Vdoor mins gebeen te bewegen dat gy my,
Voed in liefdens lekkerny.

De deugde is oprecht daer deugde liefde voed;
Maer daer de wellust heft om lust met min te peyen,
Daer is het lieven valsch; de deugd maekt liefde zoet,
Zoet is de deugd die min en liefde voed van beyen.

Stem: Vlied heen droeve zuchjes.

Schuylt 'er geen medogen,
In het herte van mijn Lief, zoo zijn mijn klagjes al verlooren;
'k Heb door liefds vermogen,
Aen de minne-God, de trouw van mijn stantvaste liefd gesworen;
Ik zal u lieven, mijn Lief, mijn beminde, zoo lang als ik leef,
Ik, die voor u kniel,
Aen God mijn ziel,
Aen u mijn lichaem geef.

Zuchjes zijn mijn spijze,
Traentjes zijn mijn drank, mijn Lief, mits dien dat ik uw liefd moet derven;
'k Zal op deze wijze,
't Lievend lichaem voen, zoo lang, dat trouwe liefde my doet sterven;
Mach ik liefds lusjes dan geen meer plegen, gelijk als ik placht?
Mach ik dan geen meer,
Gelijk wel eer,
Gebruyken liefdens macht?

Zal ik ondertusschen,
Uwe lipjes, uwe mond, uwe kaekjes en uw roode wangen,
Niet meer mogen kussen?
Zult gy my, mijn lieve Lief! by u niet een reys meer ontfangen?
Zal ik geen lusjes, geen kusjes meer krijgen; gelijk als ik had,
Toen ik in de min,
Mijn harts Sanctin,
Om weder-minne bad?

Lief! zal ik dan blijven,
Afgescheyden zonder u, ha pronk en peerel al-ler Vrouwen!
Laet dees Rijmpjes schrijven,
Laetze na mijn dood, mijn Lief, dat bid ik, op mijn Graef-steê houwen;
Hier leyd hy, die om zijn Lief is gestorven, en rot tot asch,
Van de Ziel ontbloot.
Nu tuygt zijn dood,
Hoe trouw zijn liefde was.

Gelijck

Stem: Gy lodderlijke Nymphjes.

GElijk den menſch van aenbegin
Geſchapen is tot zoete min;
Zoo is de min van noode;
Den menſch verleent van Gode.

II.

Van noode, mits zy teeld en baerd
Het menſchelijk geſlacht op aerd;
Dies is in 't minne plegen,
Ook zaligheyd gelegen.

III.

De min die is een noodig ding,
Want zonder min, den menſch verging;
Woud men de minne derven,
De werelt moſt verſterven.

IV.

En wat de zaligheyd aen gaet,
Door zoete min in d' Echte-ſtaet;
De min, van God gegeven,
Strekt tot een zalig leven.

V.

Wanneer de minne in het hert,
Door luſten niet miſbruykt en werd,
In overloop van zinnen,
Meer als het zijn te minnen.

VI.

Dies mind de min door d' Echte trouw,
On-echte min baerd druk en rouw;
De echte min baerd deugde,
Die minne voed met vreugde.

Stemme: O Kerſnacht.

O Herder die met uwe Reyen,
Door Boſch en Bergen gaet vermeyen,
Daer gy uw leven vrolijk ſlijt;
En daer gy met verliefde zinnen,
In zang, in ſpel, in 't zoete minnen,
V w lieve Herderinne vrijt.

II.

O hoe gelukkig zijt gy luyden,
Die in de bloempjes, en de kruyden,
V w onbenijde liefde pleegt;
Al waer gy met verliefde lusjes,
In vryery van zoete kusjes,
Een Maegden hert tot min beweegt.

III.

Gaet gy door lommer, en door boomen,
En ruſt aen koele water ſtroomen,
Gy vind of hier, of daer uw luſt,
Gezeten onder groene linden,
Al waer dat gy met uw beminde,
Gedoken in de roosjes ruſt.

IV.

Hoe zoet is 't zoo te mogen minnen,
Hoe zoet de zoete Herderinnen,
Te kuſſen in de rooze blaên;
Te vryen onder groene ſpruytjes,
Van Roozelaer en zoete kruydjes,
Daer gy liefds lusjes moogt verzaên.

VRYAGE-LIED,

Van de Koninginne CECILIA, aen den Herder FLORIAEN.

Stem: Spoeyd vluchtig vlugge voetjes.

Cecil. O *Liefde! wiens vermogen,*
Doet my keurig kiezen;
O keur! gevoed door d' oogen,
Gy doet my verliezen,
Mijn Troon, en Kroon, ja't Hof, vollof,
Wil ik gaen verzaken;
Ach! Floriaen, liefd port my aen,
Ach! Floriaen ik hake,
Konings schat uw deel te maken.

II.

Flori. *Hoe, Hoofsche Koninginne,*
Dat gy't Herders leven,
Zoud, boven't Hof, beminnen,
Goude Kroon begeven?
Mijn staet, vol smaet,
Oprecht, maer slecht,
Niet geacht op Aerden;
Daer't Hof, en troon, de Konings kroon,
Daer't Hof, en troon vol waerden,
Zijn te Eel mijn staet t' aenvaerden.

III.

Cecil. *Hoe Edel deze schijnen,*
Kunnen zy wel geven,
Het geen men weet te prijnen,
In een Herders leven?
Dat's lust, vol rust, daer min, na zin,
Floriaen moet minnen.

Flori. *Cecilia, ziet hoe ik sta,*
Cecilia, mijn zinnen,
Vallen op u, Koninginne.

IV.

Cecil. *Vaer wel dan Hoofsche staten,*
Met uw peynzend vleyen;
Ik wil het Hof verlaten,
En de Schaepjes weyen,
In rust, met lust;
Ik houw, door trouw,
My aen't kleyn gebonden;
Zoo haest de min, mijn ziel, en zin,
Zoo haest de min my wonden,
Heeft in't kleyn't hert rust gevonden.

Stemme:

Amarilla mia bella.

R*Osamonde, mijn beminde,*
Die minne-pijltjes voert in uwe oogjes,
Als zijnde minne-boogjes;
Vw aessems geur, als lieffelijke winden,
Doet my verkoeling vinden,
Als my de minne, door't raken van uw handen,
Rosamondi, Rosamondi, Rosamondi,
Doet branden.

II.

Als ik dan kan genaken,
Vw Hemel zoete mond, zoo kan ik voelen,
Mijn heete brand verkoelen;
Ach! als ik mach aen uwe Rooze kaken,
En zoete lipjes raken,
Zal ik mijn minne, in't zoete Nectar zuygen,
Rosamondi, Rosamondi, Rosamondi,
Getuygen.

III.

't Zoet omhelzen der armen,
In avond-uurtjes op hun zoetste groeyen,
Doet ziel in liefde bloeyen;
Als zich't geliefde bewegen laet door karmen,
Om over liefde t' erbarmen,
Laet dat mijn liefde, door uwe liefd te keuren;
Rosamondi, Rosamondi, Rosamondi, Gebeuren.

Droeve

MINNETRANEN,

Geſtorr door een Jufvrouw, over de øntrouw van haer Minnaer.

Stemme: Blijdſchap van my vlied.

Droeve oogen ſtort
Brakke water ſtroomen,
Nu mijn hertje word
Al zijn vreugd benomen;
Rijpe minne vrucht,
In mijn groene jaren,
Spreyt een droeve zucht,
In de brakke baren;
Minne ſnikjes, vlied,
Laeuwe traentjes, ſchiet
Brakke drupjes in de Zee;
Tuyg al mijn verdriet,
Waerom wil hy niet,
Mijn, zijn Zieltje, nemen meê;
Daer wy met liefdens eeden,
Vaſte beloften deden,
Als hy my zijn trouwe bood,
En daer beneffens zeyde,
Dat liefde niet zou ſcheyde,
Of ten ware door de dood.

Maer nu ik beſpeur,
V'w lichtvaerdigheden,
Droevig ik betreur,
V'w gebrooken eeden,
Nu ik zie, dat gy
V'w beloofde trouwe,
Toe-gezeyd aen my,
Langer niet wild houwen;
Nu gy my mijn zin,, door ſnood gewin,
Hebt geſtoolen en verleyt;
Ik, eylaes! bevin,, uw vervloekte min,
Die mijn droeve ziel beſchreyt;
Wat kan een maegd het herte
Meer pijne doen of ſmerte,
Als haer liefden is gegrond;
En dat haer zoet verlangen,
Liefds vruchten meend t' ontfangen,
Daer zy niet als valſcheyd vond.

Om dat ik de luſt,
Van uw geyle zinnen,
Niet en heb gebluſt,
In het dertel minnen;
Om dat ik mijn eer,
Niet heb willen ruylen,
Aen u ſnood begeer,
Gaet gy u verſchuylen;
Om dat ik mijn ſchoot,
Voor uw luſten ſloot,
En uw graegten heb ontzeyd,
Laet gy my in nood,
En mijn liefd verſtoot,
Is het reden dat gy ſcheyd;
Kund gy my daerom haten,
En zoo lichtvaerdig laten?
Loſſe liefde, wulpſe min,
Ik zal in rouw beklagen,
Mijn onverdiende plagen,
Tot 'er tijd dat ik zielloos bin.

Op 't voorgaende.

't Is beter, hoewel 't is niet goed,
Als liefd 't geliefde miſſen moet;
Gevrijt, en d' eere niet misdaen,
Als met de Maegdom deur-gegaen;
Trooſt Maegden u in liefds verdriet;
Zijn ſchuld en is de uwe niet,
Veroorzaekt u zijn valſcheyd pijn,
Laet Kuyſcheyd uw vertrooſter zijn,
Zoo gy uw maegdom hebt geſpaert,
Blijft gy de gene die gy waert.
Hoor, Jonge Maegden, wie gy zijt,
Indien dat u een Minnaer vrijd,
En laet hem komen noyt zoo veer,
Dat hy u ſcha doet aen uw eer,
Schoon zijn ontrouwheyd u beroud,
't Is vreugd zoo gy uw kuyſcheyd houd.

Stem: En fin celle qui jaymé, &c.

ALs ik Lazurig blaeuw het Veld
Met douw zag overgooten,
En door een Goddelijk geweld,
Den Hemelop-geſlooten;
Daer 't ſchitt'ren van de Zon,
Speeld in de Bron.
Bron, daer een ſtroom van Nectar vloeyd,
Tot aen Yvoren palen;
Waer by een Purper Roosjen bloeyd,
Om voedzel uyt te halen,
Op uw Albaſter vel,
Mijn Lief Gruel.
Het flikk'ren van den dageraed;
Is 't ſchijnzel uwes oogjes;
De glans die aen den Hemel ſtaet,
Schuyld onder ſwerre boogjes,
De ſchijn van dageraed,
Is uw gelaet.
Het veld dat zich met douw ververſt,
Dat zijn mijn blye zinnen;
Als 't hert door d' oogen traentjes perſt,
Vyt Goddelijke minne;
Vernieuw ik, door de Min,
Mijn oude zin.
Hoe dikmaels placht ik aen de Beek,
't Gedacht met min te voeden;
Al waer ik in de ſtroompjes keek,
Grucella Schaepjes hoeden,
Wiens Schadu ik by dag,
In 't Beekje zag.
Al waer haer ſtem 't getierelier,
Der Vogeltjes na booiſte;
Wiens held're kropjes ſcheenen ſchier,
Vermengt met d' aldergrootſte
Vreugd, een zoet geluyt,
Te kroppen uyt.
Zoo menig bladije als 'er ſtaet,
Aen dicht bemaſſen Linden,
Zoo menig ſtroompje als 'er ſtaet,
Door 't ſchomm'len van de Winden,
De dicht beboomde wal,
Getuygen 't al.
Hoe vaek dat ik in 't eenzaem Woud,
Al eer de Zon zijn ſtralen,
Op 't groen bekleede blader-hout,
Met ſchimmel neêr liet dalen;
Die vreugden heb verwacht,
In mijn gedacht;
Maer vruchteloos was 't na die tijd,
Als ik van minne klaegde;
Na zy mijn meening wiſt, met ſpijt
Zy menigmael my plaegde;
Waer door mijn Liefdens vlam
Ten eynde quam.

Stem; Om een die ik bemin, &c.

MIjn zoete Silvia,
Ontſluyt uw deure,
En laet my u wegen
Doch eens gebeuren;
Waerom ik voor u ſtort al mijn gebeden;
Ik bid u, ziet eens aen,
De ſterretjes vergaen,
En ſcheyden van de Maen,
Vol treurigheden.
Den Hemel is bekleed,
Met rouw-gewade;
d' Aerd' die uw ſlaef betreed,
Treurt om zijn ſchade;
De Goddelijke glans van Lunaes oogen,
Is met veel Wolken ſwert;
Alzoo is ook mijn hert,
Met onverdiende ſmert.
Lief, overtoogen.
Waerom kijkt gy niet uyt?
Ay! zegt Godinne,
En hoort na mijn geluyt,
Maer blijft 'er binnen;
Eylaes! 't gezicht getuyt my uwe lustjes;
Ik zie dat gy uw vrijdt,
Met zoete Min verſlijt:
Hoe Silvia! gy vryt,
Met duyzend kusjes.
Is 't wonder dat de Maen,
Niet kan gedoogen,
De luyken op te ſlaen,
Van hare oogen,
Op dat de duyſterheyd my zoud onthouwen
Het licht, om niet te zien,
My geen verdriet zoud ſchien,
Zoo vied zy mijn te vlien.
Zonder t' aenſchouwen
Wie dat 'er by u ſtond,
Die na zijn luſten,
Vn rood korale mond,
Zoo zoetjes kuſten,
Dat ik het buyten deur by na koſt hooren;
Ik docht, ô Silvia!
Ziet een reys waer ik ſta,
Oft kijkt my doch eens na,
Mijn uyt-verkooren.
Maer neen; 't mocht al niet zijn,
't Mocht niet gebeuren;
Vn Coridon vol pijn,
Ging droevig treuren;
En voeden zijn gedacht met veelgepeynzen;
En ik docht in het end,
Dit ben ik ongewend,
O Silvia! wie kend,
Vw liſtig veynzen?

O voed-

Stemme: Ceſte Cruelle.

O Voedſtereſſe van mijn minne,
O Afgoddinne van mijn hert!
Voogdes van mijn verliefde zinnen,
Aen wien mijn ziel geoffert werd,
Mijn luſt mijn leven,
Al mijn aerdſche vreugd
Heb ik begeven,
Nugy uwe jeugt,
My niet vergunnen meugt.

II.

Gy wild en meugt geen liefde dragen,
Ik min u, Lief, en gy mind mijn;
Ia, 't is u vreugd en welbehagen,
Als ik, als ik by u mach zijn;
Ach! blinde bengel,
Wat is dit een ſmert,
Dat my mijn Engel,
Nu ontnomen werd,
Ach! ach! hoe treurd mijn hert.

III.

Mijn lief, mijn trooſt, mijn welbeminde,
Dat ik uw by zijn derven moet,
Dat doen u wouders, en uw vrienden,
Dies zal ik met mijn laeuwe bloed,
En diepe wonde,
Die de min my gaf,
Mijn Rozamonde,
Dalen na mijn graf,
Mijn minne tot een ſtraf.

IV.

Om dat mijn liefde te hoovaerdig,
Na uwe weêr-liefd heeft getracht,
En hooger zocht, als ik ben waerdig;
Vaer wel mijn Lief! met deze klagt;
Vaer wel mijn waerde,
Opend uwe ſchoot;
In plaets van aerde,
Vult met Roosjes rood,
Vw ſlaef, door de liefd gedood.

Stemme: Ceſte Cruelle,

ALs ik, ô ſchoonſte aller Vrouwen,
In't midden van de nare nacht,
De Sterren en de Maen aenſchouwe,
Zoo ſpeeld de min in mijn gedacht;
Liefd doet my blijken,
Dat uw zoet gezicht,
Is te gelijken,
By de glans en ſchicht,
Van 't helder ſterren licht.

II.

Zoo ik de dag-Godin belonke,
Wanneer zy uyt haer kamer treed;
En Aerd, en Hemel doet bepronken,
Met glans van 't Zonne-licht bekleed;
En met haer bloozen,
Speeld op blader groen,
Zien ik de Roozen,
Zulke bloosjes voên,
Gelijk uw kaekjens doen.

III.

De oorzaek van mijn trouwe minne,
Is ſchoonheyd die natuur u gaf,
Maer ſchoonheyd queld mijn jonge zinnen,
Mits gy aen my u toond te ſtraf;
Kan ſtrafheyd woonen,
In zoo lieven Vrouw?
Zoo zal ik toonen,
Mijn oprechte trouw,
En ſmooren in mijn rouw.

IV.

Ik zal het eynde van mijn dagen,
Verwachten in een diep gezucht,
De minne God ten Offer dragen;
Een hert met trouwe liefd bevrucht;
Lief, ik zal ſterven
Een verliefde dood;
Laet my verwerven;
Dat ik in uw ſchoot,
De ziel van 't lijf ontbloot.

Stemme: Moe gebaed, &c.

O *Ver wrede Galathé,*
Die de guure zuure ſtranden,
Die den Oever van de Zee,
Die de kille natte zanden,
Kieſt voor bloemen, en voor Landen,
Kouwe klippen, voor de Hey,
Daer uw bleeke geeſt gaet waaren,
Kieſt de zoute water baren,
Voor een groene Klaver-wey.

Kieſt de Rotzen voor't geboomt.
Kieſt de baaren voor de beken;
Mits uw koele ziele ſchroomd,
Van de min te hooren ſpreken;
Gy, om minne-luſt te wreken,
Houd u op de guure ſtrand,
Schuw voor't minnen, ang voor't kuſſen,
Zoekt met golven uyt te bluſſen
't Zoete vuur van minne brand.

Ach! hoe mach mijn domme zin,
Haer noch zoeken te bekooren;
Daer de haet en wraek tot min,
Haer van longs is aengebooren;
Zy wil van geen minnen hooren,
Waerom haer dan aengebeên?
Waerom dan tot haer genegen?
Mits men eerder zouw bewegen,
Har de rotzen, klip, oft ſteen.

Galathé is ſtuur van zin,
Daerom eygen aen de baren;
Galathé verfoeyt de min,
Met geen Herder wilze paren.

Phillis van een zoeter aert,
Phillis van gedweger zinnen,
Phillis zieltjen ongepaert,
Schept een welluſt in het minnen.

Amarillis lief en zoet,
Zal noyt Herders dienſt vervelen,
Altijd met een bly gemoed,
Altijd zingen, altijd ſpelen.

Dies ik aen Galathé niet langer ſmeken wil,
Maer zoo ik weder vry, zal 't zijn met Amaril.

Stemme: Ballette Schravezand, *ofte*
D' uytmuntende Herderinne.

G *Elijker wijs een Roosje,*
Vol lieffelijke geur,
Het hert verheugt,
En geeft een zoete vreugd,
Zoo door zijn reuk als kleur;
Zoo is't ook met een bloosje,
Dat op albaſter wit,
In blanke grond, by uw korale mond,
Gelijk een Roosje zit;
O overſchoone bloozende wangen,
Die mijn ziel en zin,, in de zoete min,
Houden zult gevangen,
In een zoet verlangen;
Tot dat ik uw zieltjen win.
O zieltje van mijn ziele!
O Hemel van mijn hert!
Mijn vreugd is pijn,
Mijn pijn is blijde zijn,
Mijn blijdſchap voed mijn ſmert;
Mits ziel en hert verdielen,
Op 't lieve kaeks gebloos,
Wiens inkarnaet,, in glans te boven gaet
De alderſchoonſte Roos;
Ik liet Provens het pronk van zijn Roozen,
Vol van Hemels douw,
Zoo ik maer, Me-vrouw,
al mijn pijn mocht loozen,
En uw lieve bloozen,
Wiſſelen aen liefdens trouw.
Mijn hoop vermengt met vreezen,
Dat liefde noyt in 't zoet,
Vws azems geur,
En kaekjens bloozend kleur,
Door liefd zal zijn gevoed;
Mocht ik verzekert wezen,
Na alle ſmert en pijn,
Na al 't verdriet,, dat my door liefd geſchied,
Van u getrooſt te zijn;
Oft dat het maer eens quam te gelukken,
Dat ik op de blaên,
Cierelijk ontdaen,
Mocht mijn lippen drukken;
En de Roosjes plukken,
Die daer op uw kaekjes ſtaen.

Ha

Stemme: Perioſta.

HA vyandin! die luſt in 't moorden ſchept;
Met pijnen vreed te martelen mijn hert;
Is 't, ó Goddin! dat gy daer luſt in hebt,
Zoo ſpruyt uw vreugd uyt mijn bedroefde ſmert;
Ik offer op de tranen, die 't gemoet,
Gelijk een ſtroom door d' oogen vlieten doet.

II.

Ik biggel uyt een brakke tranens vliet,
Mijn hert gepijnt, beklaegt u ſtrafheyd wreed;
O Moorderes! is uw vreugd mijn verdriet?
Zoo wenſch ik dat gy my doet zoo veel leed,
Als gy wel kund, om dat uw wreede hert,
Door mijn verdriet in vreugd verzadigt werd.

III.

Is pijn uw vreugd, zoo ben ik oorzaek dan,
Dat uw ſtraf-lievend hert luſt boet na wenſch;
En dat uw wraek haer luſten krijgen kan,
Dat maekt, Goddin, my een ellendig menſch;
Het valt my ſwaer, dat mijn begonnen min,
Weêr min verzocht aen zulk een Moorderin.

IV.

Hoe! noem ik u Moord'res? mijn Afgodin!
Die dikmaels zaegt de dienſten van uw ſlaef;
Miſdoen ik yets? verſchoont my door de min,
Slaet niet het oog op overvloed van haef;
Beweegt door trouw in mijn oprecht gemoed,
't Geen om uw min op-offert lijf en bloed.

V.

Ik acht geen ſchat, als ſchat van ware trouw,
Wiens waerdigheydt het al te boven gaet;
Dan doch zy werd van u verſmaed, Iuf vrouw;
Gy kieſt voor 't beſt des Rijkdoms yd'le ſtaet,
En acht geen trouw, hoe trouw die is geſtelt,
Maer met de reſt draegt liefde tot het gelt.

Stemme:

Roſemond die lag gedoken.

FLoramondi, in het bloozen,
Van de koele dageraed,
Voegd haer onder ſchaeuw van roozen,
Daer zy neder zitten gaet;
En daer zy haer Maegden ſchoot
Pronkt met roosjes wit en rood.

II.

Even zoo zy was gezeten,
Komt den Herder Floriaen;
Die, al eer zy 't heeft geweten,
Neemt een hand vol rooze blaên,
Die hy, uyt haer ſchoot gerukt,
Op haer rooze kaekjes drukt.

III.

Schaemte pronkten tegens roozen,
Met dat Floramond hem zag;
Roode roozen, by haer bloozen,
Scheelden als den nacht by dag;
Floramond riep overluyd,
Herder, zeg wat dit beduyd?

IV.

'k Zie eens, zeyd hy, oft de roosjes,
Met haer inkarnate blaên,
Wel zoo ſchoon zijn als de bloosjes,
Die op uwe kaekjes ſtaen;
Heb ik u miſdaen, zeyd hy,
Herderin, vergeeft het my.

BRUYLOFS-ZANG.

Stemme: Si tanto gratiosa.

O Groote kracht der minne,
O zoete brand! daer liefde u doet blaken;
Zijt gy aen ziel en zinnen,
Een lieve vreugd, een aengenaem vermaken;
Gy queekt en voed, door vleesch en bloed,
Wellustigheyd en vreugde;
Doch! daer mins lusten,
Op liefdens wetten rusten,
Zijn zy deugde.

II.

Is min aen liefd gebonden,
Is liefd geneygt, door echt de min te plegen;
Werd min by trouw gevonden,
Is liefd door trouw, tot minne-lust genegen?
Genegentheyd, zoo aengeleyd,
Baerd niet als lieve vreugde;
Mits dien de minne,
Aen die verliefde zinnen,
Strekt tot deugde.

III.

Liefde maekt de minne heylig,
Min zonder liefd, staet goddeloos te noemen;
De liefd maekt minne heylig,
Min zonder liefd, die is gelijk de bloeme,
Die afgescheurd, verdort en treurt,
Om dat haer is benomen,
't Geen daer haer vreugde,
Haer wellust en geneugde,
Van most komen.

IV.

Dies wensch ik dat uw zinnen,
Verliefde Jeugd! de min zoo mogen plegen,
De min zoo mogen minnen,
Dat zy tot min door liefde zijn genegen;
Door liefd en trouw, werd Vryster Vrouw,
Door minne zonder trouwen,
Werd d' eer verlooren;
Werd min door liefd verkooren,
't Is behouwen.

BRUYLOFS-ZANG.

Stemme: Tanneken.

ZVllen wy dan nu niet eens wezen,
Vroyelijk en zoet, vroyelijk en zoet?
Vroylijkheyd die word geprezen,
Dies men vroylijk wezen moet;
De tijd die heeft zijn tijden,
De tijd haer tijd behoeft.
Weeft vrolijk met de blijden,
Met droeve zijt bedroeft;
Ey! drink nu eens een roemer om, ey! drink nu eens een roemer om,
Van deze klare wijn, van deze klare wijn;
Zullen wy de Bruyd eer eeren, niet een uurtjen vroylijk zijn?

II.

Bruydegom Heer, den tijd zal naken,
Dat uw hert en zin, dat uw hert en zin
Zullen swemmen met vermaken,
In de lusjes van de min;
Wy, door deze dingen,
Zijn op 't hoogst verheugt,
En vrolijk met u zingen,
Van blijdschap en van vreugd;
Wy drinken eens een roemer om, wy drinken eens een roemer om,
Een roemer schoontjes uyt, een roemer schoontjes uyt,
Op de welvaert, en gezontheyd van de Bruydegom en Bruyt.

III.

Bruydegom, wi dhet zoo beschikken,
Weert u als een Held, weert u als een Held,
Dat de Bruyt raekt aen twee stikken,
Eer men negen maenden teld;
Op dat alzoo uw vrijen,
Op dat alzoo uw min,
Ten nutsten komt de dijen,
Tot eerlijk huysgezin,
Wy drinken eens een glaesjen om, wy drinken eens een glaesjen om,
En zijn op 't hoogst verheugt, en zijn op 't hoogst verheugt,
Daer meê wenschen wy te zamen, dat gy u zoo quijten meugt.

Hoe

Stem : Ballet Schravesand.

HOe vaek heb ik mijn zinnen,
Van 't lieven afgekeert,
O zoete Meyd,, hoe vaek heb ik gezeyd,
Nu gy geen min begeert;
Zal ik ook niet beminnen,
Maer doen na uw geboôn,
Schoon dat ik zouw,, in overdroeve rouw,
Ook lijden duysend doôn;
Maer ach! zoo haest mijn oogen u aenschouwen,
Voel ik ziel en zin,, branden in de min,
Overschoone Vrouwe,
Kund gy my onthouwen,
Vwe gunst, mijn Afgodin?
Als ik uw lieve wangen,
Als ik uw roode mond,
Vw kaeks gebloos,, gelijk een roode Roos,
Zie op albaster grond;
Gekruyste lokjes hangen,
Die met een zoet gespeel,
Als goude draên,, met zoete swieren gaen,
Rond om uw kin, en keel;
Als ik dit maer aenzie met mijn oogen,
Schoon ik wil, of niet,, liefde my gebied,
Na de gunst te poogen,
Van uw zoet vermogen,
Maer eylaes! mijn Engel vlied.
O smert! die alle smerten,
Op 't hoogst te boven gaet,
Waer is 'er pijn,
Die zoo bedroeft kan zijn,
Als liefde blijken laet?
In veel verliefde herten,
Geeft liefde 't meest verdriet,
Geen pijn zoo groot,
In 't lijden van de dood,
Heeft hy liefds lijden niet;
Ik, die u lief, en moet uw liefde derven,
Overschoon Godin,, om dat ik u min,
En niet mach verwerven,
Moet uw Minnaer sterven,
Die u offert ziel, en zin.

Stem : Geswinde bode van de min.

INdien ik had een Konings kroon,
Keyzerlijke macht;
Bezat ik een vergulden troon,
Voer de Princen pracht;
Ach! ik zouw die alleen,
Waer de Vrouw, gaen bysteên,
Aen die,, aen die, zeg ik, met wie,
Dat ik op der aerd,
Wensch te zijn gepaert,
Door oprechte trouw,
Die ik draeg tot mijn lufvrouw.
Al heb ik Konings kroon nocht rijk,
Keyzers heerschappy;
Mijn trouwe liefd heeft geen gelijck,
Daer ik mede vry;
Ik vertrouw, dat de jeugt,
Schoone Vrouw, meer verheugt,
In 't geen,, de liefde stelt te vreên;
Dat is trouwigheyd,, die ô zoete meyd!
Na weerliefde tracht,
Door uw deughd en schoonheyds kracht.
Verweende oogjes, die mijn ziel
Stookt in minne-brand;
Die sik voor mijn Godinne kniel,
Doe mijn offerand,
Aen uw leugt, die mijn hert,
Voed met vreugd, in de smert,
Van min,, die 'k lijd om mijn Godin;
Die my hoop en doet,
Maer met vreeze voed,
Dat liefds ongeval,
My in d' hoop bedriegen zal.
Dies voeren hoop en vreeze strijd,
Tegens mijne min;
Waer van gy door uw schoonheyd zijt
Oorzaek, ô Godin; (ween,
Neem in acht, mijn gebeên, en verzacht het ge-
Ik bid, lufvrouw verleent my dit;
Neygt u jeugt na 't hert,
Dat door liefde wert,
Tot uw deugd geleyd,
Door oprechte trouwigheyd.

Mijn

Stemme:

Die mind die lijd veel pijn.

MYn zoete Veld-Godin,
Die barrevoets te veld uw lieve
schaepjes weyd;
Oft drijftze Boschwaert in,
Als noch de koele douw, op gras en
bloempjes leyd;
Daer gy met luſt,
V in de groente ruſt,
Het zy by Beek, oft Bron,
In het ryzen van de Zon.

II.

Al waer't gevogelt zoet
Met blijdelijk gezang, en lieffelijk gequeel,
Mijn Amaril begroet;
Geen blaedje aen zijn ſtruyk, geen bloempjen op zijn ſteel,
Of't is verheugt,
En toond de meeſte vreugd;
Als gy het Boſch belonkt,
Houd het zich als op-gepronkt.

III.

In Roosjes, en in Kruyd,
Op zoete morgenſtond gezeten in het
Woud,
Munt Amarillis uyt,
Gelijk een Diamant in't midden van het
goud;
Oft als zy leyt,
In bloempjes neêr geſpreyt,
Zoo is het anders niet,
Oft men Flora zelver ziet.

Stemme:

Sa ſa mijn Herders riet.

ACh, ach! wat droeve rouw,
Lijd, laes! Philander nouw,
Die Philis zoo getrouw,
Zijn minne bied;
O zuchjes! dring nu tot mijn boezem uyt;
Dewijl mijn zinnen,
Niet kunnen winnen
Haer, tot mijn Bruyd.

II.

Ach! Phillis, weet gy niet,
Wat quelling en verdriet,
Philander, laes! geſchied,
Om uwe min?
Mijn zuchjes aen u als getuygen zijn,
Dat liefdens plagen,
My't herte knagen,
In afkeers pijn.

III.

Vergund my tijd en ſtond,
Dat ik u eens de grond,
Van't hert door liefd gewond,
Mach doen verſtaen;
Laet, Phillis, my van u die gunſt geſchien,
Dat in medoogen,
Ik voor mijn oogen,
Mach Phillis zien.

Stem: l'Orangee.

WAer toe of ik mijn zin,
In luſten van de min,
Zoo licht en los vervallen laet,
Op een luf vrouw te hoog van ſtaet?
Wiens reden, en zeden, doen vaſte blijk,
Dat men nauw haers gelijk,
In waerden „ op aerden,
Zoo ſchoon zou vinden, en daer by zoo rijk.

II.

Was ik van meerder goed,
Als wel mijn luf vrouw doet,
Zoo had ik hoop dat ik haer zou,
Verkrijgen tot mijn eygen Vrouw;
Op heden, zijn reden, nocht trouwheyts kracht,
By rijkdom niet geacht;
Haer gaven „ die draven,
Na gelt, na goed, na ſtaet en hoog geſlacht.

III.

Alhoe wel dat ik mijn,
Hou van geſlacht te zijn,
Zoo hoog eneel gelijk als zy,
Maer 't komt in rijkdom gantſch niet by;
Mijn zinnen, die minnen haer niet om't goed,
Maer uyt een trouw gemoed;
Door reden „ in zeden
Haer ſchoone jeugt van jongs is opgevoed.

IV.

De wijl mijn luf vrouw heeft,
Al wat de wereld geeft,
Dat 's rijkdom, wellust, ſtaet en eer,
Na wil, na wensch en na begeer;
Al heeftze, en leeftze na luſt daer van,
Noch ſchort er yets wat an,
Me-vrouwe, „ dat 's trouwe,
Waer in men mijns gelijk niet vinden kan.

Op 't voorgaende.

IVfvrouw, al is't dat gy mijn overtreft in goed,
En acht dat ik daerom mijn liefde ſtaken moet?
Ey! neen, en denkt dat niet, maer ſtelt u na de reden,
Gy kund in hooger winſt uw rijkdom niet beſteden;
Als dat gy uwe ſchat aen liefd op woeker geeft,
Die thienmael meerder zoet als wel de rijkdom heeft;
Acht gy u gaven hoog, ik trouwheyd daer-en-tegen,
Door 't goed werd welluſt wel, maer trouwheyd niet verkregen;
Schoon gy met goet begaeft, om't goet een rijke mind,
Wat is't zoo gy daer by geen trouwe liefde vind,
Die zelver veel bezit, en rijkdom heeft op Aerde,
Acht zich in liefdens dienſt zomwijl te hoogh in waerde,
Een van geringer macht een Vrouw meer vrundſchap doet,
Als een, die hem haer dienſt acht waerdig om zijn goed.

Stemme:

Soo lang is 't Muyſjen vry.

GElijk den dauw verſpreyd,
Op rooze blaedjes leyd;
Gelijk de Sonne-ſchijn, voor wien het Roosje buygt.
De zoete morgen douw, van Rooze bladen zuygt.

Gelijck een bloempjen zoet,
Door Zon en douw gevoed, (brengt,
Een levendige ziel in levens welluſt
Wanneer zijn jeugdig bloos is met kriſtal vermengt.

Mijn zieltje welluſt ſchept,
Als gy uw lipjes rept,
Wiens rood korael, mijn Lief! is als een Roos die bloeyd,
Waer op kriſtalle douw van Hemels Nectar vloeyd.

Wat welluſt kreeg mijn ziel,
Als 't oog hier op verviel;
Ik dacht, dat ik nu mocht mijn Engels Zonne zijn,
Ik zoog mijn Zieltje vol, op klipjes van Robijn.

Wat Beek ſtort zoeter vloed,
Als Heunig-beekjen doet?
Die uyt een Hemels grond de Nectar drupjes haelt,
En ſchietze op korael met wit Yvoor bepaelt.

Daer 't ruyſchen van haer keel,
Veer boven het geſpeel,
Oft ſtemmen van Muzijk, tot vreugd de Goden dwingt,
Wanneer haer lieve keel een minne deuntje zingt.

IAER-LIED.

Stem: O Salig heylig Bethlehem.

O Mensch! vernieuwt in 't Nieuwe Iaer,
Leg af, leg af het pak der zonden;
Na Bethlem keert, begeeft u daer;
De Zonne Gods Mensch werd gevonden.
Waerom een Mensch? een teeder Kind;
Waerom zoo arremlijk geboren?
Om dat zijn Godheyd ons bemind,
En door zijn Menschheyd heeft verkooren.
Waerom zoo naekt, zoo blood, zoo koud,
In 't Schuurtje by de stomme Beesten?
Om dat zijn menschheydt leeren zoud,
Versmaden, dat hier schijnd het meeste.
Dat's Rykdom, Eer, Wellust, en Pracht,
Staet, Goude kroonen, rijk bepereld;
Om datze God de Heer kleyn acht,
Zend hy zijn Zoon naekt in de wereld.
Als een onnoozel Lam oft Kind,
Zachtzinnig, en heel goedertieren;
Die ons van alle last ontbind,
Zoo wy hem als ons Heyland vieren,
Vernieuwt in 't nieuw, ô mensch! 't is tijd;
Ey! opent uw verblinde oogen;
Denkt wie hier is, en wie gy zijt;
't Is lang genoeg u zelfs bedroogen.
't Is lang genoeg gewroet in 't slijk,
In 't vuyle slijk van uwe zonden;
Geen Goud, geen gelt en maekt ons rijk,
Dies blijft aen 't Werelds niet verbonden.
Gods Zoon komt naekt in armoed,
Hier op dit droevig Dal der tranen;
Tot af-stand van de overvloed,
De zotte menschen te vermanen.
Hy wil dat wy ons Offerhand,
Zijn Godheydt zullen komen bieden,
Hy wil dat onze herte brand,
In liefd tot God, de wereld vlieden.
En toonen schat van ware dengd,
Ootmoedigheyd voor alle zaken,
Om in het Nieuwe Iaer met vreugd,
Ons Ziel in Gode te vermaken.

Stem: Weg dertelooze Min, &c.

Uyt-buldert woeste wind,
In 't Noorden eerst begint,
Uw straf heyd, door bedwang,
Vertoefi niet lang;
De wijl dat ik in 't Schip der Min,
Te varen meen na mijn Goddin.
Ik zet mijn Zeyl in 't top;
Ey! Noorde wind waeyd op,
En blaest met uwe mond,
Mijn Zeyltjes rond;
Op dat gy door u wgunsten mijn;
Doet t' avond by mijn Liefje zijn.
Cupido zit te roer,
Van 't Scheepje dat ik voer;
Hy stiert het door de Min,
Na mijn Goddin;
En schiet voor uyt een Pijltje ras,
Het wellik zijn zal mijn Compas.
Wat zien ik Venus Kind?
Wy krijgen tegen wind;
Wel hoe of dit noch wil?
't Word ook stok stil;
Uw schoot en gaert haeld bey strak aen,
Wy moeten eens laveeren gaen.
Wel dit is groot verdriet;
Laveren kan me niet,
Het schijnt my schier een droom;
't Is tegen stroom;
Cupido legt het roer aen ly;
Ik strijk het Zeyl; kom roeyen wy.
Neen, laet het Zeyl vry staen,
Het zal zijn tegen wind,
Wat gy begint;
Dat is te zeggen; ook zult gy,
Geen luk hebben in vriery.
Wend dan het Scheepjen om;
Op dat ik weder kom,
Ter plaets, waer door haer straf,
Ik my begaf;
Waer in, door 't derven haers gezicht,
Van droeve quelling ben verlicht.

De

Stem: O ſchoone Chariclea.

DE blonde dageraet,
Verſpreyd haer glans de Telgjes door en door;
Het morgen-ſterretje ſlaet,
En flikkert met haer ſtraeltjes lieff'lijk voor
De venſters van mijn Nymphjes Tent,
Al waer ik niemant zie omtrent.
't Gevogelt in het VVout,
Van blydſchap dertel ſpeeld en tiereliert;
De Telgjes nat bedout,
Met blader, loof, en bloeyzeltjes verciert;
Getuygen al de zoete Min,
Van mijn verliefde Veld-Goddin.
VViens Leden af-geſlooft,
Door 't vryen van de lieve lange nacht,
Leggen door ſlaep berooft,
Van zoete Min, en minnelijke macht;
Sy ronckt met zoete zuchjes uyt,
Komt Thyrſus by uw lieve Bruyt.
VVat zoete dromen zijn 't,
Die gy zoo zoetjes prevelt binnens monds?
Eylaci! zoo het ſchijnt,
Acht gy Philander niet, die zoo goed ronds,
Hier onder deze groene Tak,
Lerinde eerſt van Min aenſprak.
Gy weet Lerinde dat,
Uw lipjes zoet bedoude rooder mond,
Zoo dikmael zijn beſpat,
Met Nectar, die Iupijn my heeft gejont,
Te drucken aen uw lipjes teer,
Als ik u kuſten, en gy weêr.
VVat zoete vryigheyd,
Is in ons vryerage niet geſchied;
Philander droevig ſchreyd,
Nu dat Lerinde Thyrſus Minne bied;
En ſlaet Philander voor het hooft,
Nu gy zijn zinnetjes hebt gerooft.
't Gaet by de Herders om,
En by de Herderinnetjes in't gemeen,
Soo 'k in't geſelſchap kom;
't Is al, Philander heeft een blaeuwe ſcheen;
Philander leeft in ſwaer getreur;
Lerinde gaet met Thyrſus deur.

Stem; De ſtille Nacht gemaekt.

ALhet uytmuntend hoog,
Hoe ſterk in het oog,
Loopt p'rijkel van't on weder;
De ſterke ſtorrem ſlaet,
't Geen hoog verheven ſtaet,
Ter Aerden ſchielijk neder.

II.

Hoe menig Schip verſlind,
De felle Noorde-wind,
En rooft den Schipper 't leven;
Als met een dulle kop,
Hy 't Zeyl trekt in den top,
Wil voor geen buyen reven,

III.

Berouw 't gemoed dan ſlaet,
Als 't dik wils is te laet,
Dies wil men 't p'rijkel derven;
Reeft voor de wellust ras,
En neemt tot uw Compas,
De ſpreuk: Gedenkt te ſterven.

IV.

Uw zinnen obſtinaet,
De wereld hoos, en quaed,
Wild niet te veel vertrouwen;
En eygen wijsheyd vals,
Ontſlaet u van den hals,
Wild op geen rijkdom bouwen.

V.

Soekt gy vermaek en ruſt,
Schept in de deugd uw luſt,
Met nood-druft zijn te vreden;
De overvloed verlaet,
Kieſt een gemeene ſtaet,
Die geeft geruſtigheden.

Stemm (tanto gratiosa.

CVpido God der Minne,
Vw pijlen wreed mijn jonger hert doorwonden;
Ik bid u, ô Goddinne!
Maekt mijn gemoed van slaverny ontbonden;
De wijl uw kracht, heeft zulke macht,
Dat machteloos ik swerve;
Mits ik, Me-vrouwe,
Vnimmer mach aenschouwe,
Maer moet derve.

II.

Vw oogjes, die als sterren;
Mijn brandend hertje brandende door-stralen,
Doen my in liefd verwerren,
Ia in de liefde dwalende verdwalen;
Zoo dat ik sweef;
Ik sterf, ik leef,
De Ziel is my ontvlogen;
Hebt gy u dorsten,
Vyt wreede Tygers borsten,
Lief, gezogen.

III.

Dat gy dus obstinatig,
Van myn, Lief, vlucht, kan u gemoed dat lijden?
Ik bid, Princes, zijt matig,
In straf gebruyckt medooging t' allen tijden;
Acht gelt, nocht goed,
Nocht hooge moed,
Noch s' werelds pracht, nocht pralen;
Want een onweder,
Kan hoog-moed smijten neder,
En doen dalen.

IV.

Vaer wel, Princesse moedig,
Mijn dankbaerheyd laet ik u tot getuyge;
En bloeyt in liefd voorspoedig;
Vaer wel Me-vrouw, met dankbaerheyd ik buyge;
Ik wensch gy meugd, elders met vreugd,
Vw liefde, Lief, besteden;
VVant ik bevijne,
Twaelef in een dozijne,
Vind m'er heden.

Stemme: Hansje sneed, het &c.

HEer! *Aeltje buur, wat avontuur;*
Denck! Teun die heeft een Vryertje:
Is 't niet ontdieft, zy is verlieft,
Op een wild weyig Snyertje.

II.

Een Huppel-klinck, een lichte vink,
Daer niet en is ten beste;
En weetje 't niet, hoe dat hy hiet?
't Is puykjen aen de Veste.

III.

Wat machze doen, 't is geen fatzoen,
Ia wel! ik zegt jou, Aeltje;
Dat teere wicht, valt veel te licht,
Voor zulk een aerdig staeltje.

IV.

't Is wel een lanst, hy speuld en danst;
Ia alle nieuwe wijsjes,
Oft niet een quack, hy weetze strack;
Dat hoor ik laetst tot Tijsjes.

V.

Waer op dat pas, 't gezelschap was,
Van al de jonge Maetjes;
Daer hy alleen, het giesje scheen,
In kluchjes, en in praetjes.

VI.

Dat lange Teun, en Iaep en Zeun,
Noch zeyden, dat s' een giesje;
Ia zoo ontdieft, dat ik verlieft,
Hem minneu moet, zeyd Niesje.

VII.

Die zoete sloof, heeft goed gelooft,
Dat zy hem zal bekooren;
O lieven Heer! komt morgen weêr,
Gy zult wat anders horen.

Laet

Stemme: Schjokke dy, Schjokke dy.

DRINK-LIED

Laet ons nu eens vrolijk zijn,
Vrolijk zijn, vrolijk zijn,
Laet ons nu eens vrolijk zijn,
In deughd;
Vrolijk weſen by de mijn,
By de mijn, by de mijn,
Vrolijk weſen, want de mijn
Verheugt.
'k Zet het glaesjen aen mijn mond,
Aen mijn mond, aen mijn mond,
'k Zet het glaesjen aen mijn mond,
Avous;
En 't moet uyt tot op de grond,
Op de grond, op de grond,
En 't moet uyt tot op de grond,
Gaer ouws.
'k Zet mijn lippen aen de kroes,
Aen de kroes, aen de kroes,
'k Zet mijn lippen aen de kroes,
En poy; Word half uyt gedroncken.
Hey Monſieur! *dat is* Avous.
Is Avous, *is* Avous,
Hey Monſieur! *dat is* Avous;
Amoy.
Strijkt het mijntjen toch wat neer,
Toch wat neer, toch wat neer,
Strijkt het mijntje toch wat neer,
Het ſtuyt;
Hey! dat ſtreeckje trekt na meer,
Trekt na meer, trekt na meer, Drinkt voort uyt.
Hey! dat ſtreekje treckt na meer;
't Moet uyt.
Dat was met een koelen zin,
Koele zin, koelen zin,
Dat was met een koele zin,
Gaer ouws.
Schenkt'er luſtig weer wat in,
Weer wat in, weer wat in,
Schenkt'er luſtig weer wat in;
Avous;
Houw daer, Buurman, nouw moet gy,
Nouw moet gy, nouw moet gy, Levert het over.
Houw daer Buurman, nouw moet gy,
De kroes;
Laet ons ſpelen ſchjokke dy,
Schjokke dy, ſchjokke dy, ſchjokke dy,
Laet ons ſpelen ſchjokke dy,
Avous.

Het mijntje maekt de vreugd,
Het mijntje maekt de vreugd,
Het mijntje maekt de vreugd;
Laet zien een reys van't juk, 't juk, 't juk,
Laet zien een reys van't juk, 't juk, 't juk,
Laet zien oft jyze meugt.

II.

Zie daer mee dat 's je veur,
Zie daer mee dat 's je veur,
Zie daer mee dat 's je veur;
Ey! doet my na van't juk, 't juk, 't juk,
Ey! doet my na van't juk, 't juk, 't juk,
En gaet 'er zoo meê deur.

III.

Duyk mijſheyd, duyk, ey! duyk,
Duyk mijſheyd, duyk, ey! duyk,
Duyk mijſheyd, duyk, ey! duyk;
Zie daer mee komt van' tjuk, 't juk, 't juk,
Zie daer mee komt van't juk 't juk, 't juk,
Stof-regen in mijn buyk.

IV.

Was dat niet met een veeg?
Was dat niet met een veeg?
Was dat niet met een veeg?
Het glaesjen uyt van't juk, 't juk, 't juk,
Het glaesjen uyt van't juk 't juk, 't juk,
Het volle glaesje leeg.

V.

Nouw Lansje, nouw moet jy,
Nouw Lansje, nouw moet jy,
Nouw Lansje, nouw moet jy;
Die Franſman is van't juk, 't juk, 't juk,
Die Franſman is van't juk, 't juk 't juk,
Zoo zoet als rijzen bry.

VI.

Wel nouw doe mijn beſcheyd,
Wel nouw doe mijn beſcheyd,
Wel nouw doe mijn beſcheyd;
En drinkt het uyt van't juk, 't juk, 't juk,
En drinkt het uyt van't juk, 't juk, 't juk,
't Is ymmers zoo ezeyt.

SON-

SONNET.

HEt harde wreede Stael vermurruwt door het vyer,
Maer't harde hert mijns Liefs en is niet te bewegen;
Wat dienſten ik haer doe, noch is het niet te degen.
Cupido ſtookt niet meer, uw vlam verſmacht my ſchier.
Plumige Vogeltjes, ſchrilt uyt met naer getier,
Een droeve galm, die't geboomde Boſch door-klatert;
Staekt al uw vroylijkheyd, en droeve Deuntjes ſchatert,
Om mijnent wil, in plaets van zoet getierelier.
Gy Veld-Goddinnetjes, die't vroylijk Boſch bewoont,
Ey! vraegt mijn Nymphje eens als zy haer hier vertoont;
Wat oorzaeck dat zy heeft mijn dienſten te verſmaden?
En zoo zy vraegt, waerom dat gy dus treurig zijt?
Zegt dat haer ſtrafheyd u van mijnent-wege ſpijt;
Om dat zy al te trots mijn weygert haer genade.

SONNET.

KLaegt, treurt, en droevig weend Veld-Goden, die in 't Woud,
Als heerſchers van het Boſch, waer zuyv're Beekjens ſtroomen,
Hier dus lang hebt gewacht, op hoop dat ik zoud komen,
By't Beekje, daer gy mijn Godin vertoonen zoud.
Ruſt Veld-Goddinnetjes, ey! u gelaten houd,
Ik bid, geen moeyten doet, wild uwe gunſten ſtaken;
Na tijds gelegentheyd zal ik my vaerdig maken;
Ach! ſtort nu tranen uyt en't groene gras bedouwt,
Barſt uyt bedroefde ſtem, op dat mijn Nymph mach hooren,
Al het verdriet dat my dus ſchielijk komt te vooren;
Eylaes! door't bitzig weêr van de Noord-Ooſte Wind;
Koud, guur, en wreed van aert, wiens buyen my beletten,
Door bulderende kracht, mijn Zeyltjes op te zetten;
Maer wachten doet, tot tijd beter bequaemheyd vind.

GEBOORT VERMANINGS SONNET.

AY! Goddelijk geſlacht, gy drie-mael dry Godinnen;
Neygt uwe goede gunſt tot dit mijn zoet bedrijf,
Terwijl ik aen mijn Vrund, uyt goede vrundſchap, ſchrijf.
O mocht ik! als ik wenſch, ik zoud wat vreemts beginnen.
Nu dan, daer komt my yets dwerrelen do or de zinnen;
Ik hoor een zoet gejuyg, ik hoor een bly gelach,
Uw Zalen zijn vol vreugd, ô Goôn op dezen dach.
Zoo, zoo, dat is my lief, uyt vrundelijke minne,
Schenkt, plengt, met milde gunſt, het Sap van Hypocreen,
Zijt vroylijk met malkaer; op dat ik voort mach treên,
Ha! Goden, daer mijn hert en zinnen blijdſchap wanen,
Na's Hemels Zalen, op-gevult met alle vreugd;
Laet blijdſchap barſten uyt Bataefſche jonge Ieugd,
Kom gaen wy dezes Helds geboorten-dag vermanen.

BLAD-WYSER.

DEn Christelijken Hoveling. Fol. 9

In den Weg-wyzer ter Deugden.

HEedendaegsche misbruyken. 42
Liefde veroorzaekt deugde. 57
Beweeg-redenen ter deugden. 65
Theodora, zondereſſe van Alexandriæ. 72
De deugde verzoet tegenſpoed. 82
Minne vreugd, paſt op geen deugd. 87
De oorzaek tot de zonde zoo wel. 91
Een booze vrouw een quaed houw'lijk. 95
Wie God vertrouwt blijft noyt. 106

In de Christelijke Offerande.

WErken van bermhertigheyd God. 119
Om het herte vry te houden van. 123
Godzalige minne. 129
Bereydinge des herten tot Gode. 131
Het werelds leven, niet anders dan. 137
Zoo lang men de zonden lief heeft, kan. 141
Vertroostinge in tegenſpoed. 143
Bereydinge des herten tot Gods woord. 146
Gebed om een oprecht geloof. 148
Morgen Gebed. 149
Avond Gebed. 150
Gebed tot God, om een Christelijk. 151

Gezangen, in de Christelijke Offerande.

ODwazen menſch. 154
Als ik bedenk wat zoet. 155
Wie tot de vreugd wil raken. 156
Rijkdom beſwaerlijck. 157
Deugd wenſchen is geen deugd. 158
Het eynde der Godloozen. 159
Wereldſche bedrieglijkheden. 160
Navolging Christi. 't zelve
Bekeeringe van Maria Magdalena. 161
's Werelds ydelheden. 161 en 162
Christelijken ſtrijd. 163
O! wat is doch des werelds luſt. 164
Wil yemand offer van gebeden. 't zelve
Liefde Christi tot den menſch. 165
Christelijke vroylijkheyd. 't zelve
Wereldſche welluſten, ſtrikken der. 166
Geeſtelijke Lofzang. 167
Vruchteloos weldoen. 't zelve
Korte aenwijzinge ter deugde. 168

In de Hiſtorien, en Minne-beelden.

DE Roomſche Virginia. 175
Onechte min veroorzaekt. 183
Getrouwe liefd baerd vreugde. 190
Die op bedrog uyt is, bedriegt zig. 198
Vryagie van Celion, en Bellinde. 200
Die mind is blind. 208
Moord ontdekt door een Hond. 213
Ongezien kan geſchien. 218
Het goede kruyd werd door't quade. 225
't Verblijen geeft lijen. 237
Al te heet, en al te koud wil niet. 240
Weygering voed genegentheyd. 243
Brand uyt ſteen. 247
Wie mind, moet lijden. 249
Door't zuur verkrijgt men't zoet. 251
Een heuſche mond ſpreekt liefdens. 253
Herders klacht. 255
Minne-leſſen aen de min-zieke Vryſter. 264
Minne-leſſen aen de min-grage Vryers. 281
Voorzichtigheyd in't minnen noodig. 289
In de vreugd, ongeneugt. 290
Hoe lager dat men't dwingd, hoe. 291
Oude liens raed, longe liens baet, 292
't Is haeſt getrouwt, dat lang berouwt. 293
Het kleynſt is't grootſte. 294
De over daed, en doet geen baet. 295
Men geeft, dat men niet en heeft. 296
Geen ware daed, in ſchijn beſtaet. 297
Te hoog, bedroog. 298
't Quaed begeer, ſchaed zijn Heer. 299
Kunſt voor gunſt. 300
Minſt geacht, meeſte kracht. 301
Door Liefd en Trou, werd Vrijſter Vrou. 302
Onervaren, teeld beſwaren. 303
Hoe hooger luſt, hoe minder ruſt. 304
't Schijnt baet, maer't ſchaed. 305
Verlies baerd winſt. 306
Ongezien, kan geſchien. 307
Een gierig hert, bemind zijn ſmert. 308
Getrouwheyd in de leugd, baerd min. 309
Om een ſchijn, lijd het pijn. 310
Hoe grooter hoop, hoe quader koop. 311
Door qua begeert, de keur verkeerd. 312
Betemd gy't niet, het teeld verdriet. 313
Geliefdens ſtrijd, ſpruyt veel uyt nijd. 314
Hoe men't ſluyt, het breekt'er uyt. 315
Vrijſters die minnē, en hebbē geen zinnē. 316
Liefds offerand, voed minne-brand. 317

Al zijt gy vert, noyt uyt het hert. 318
Lijden baerd liefde. 319
Schijn bedriegt. 330

In de Tooneel Speelen.

Liefd bloeyends Offerhande, 1
Diana, en Floriaen. 6
Rozemond en Raniclis. 57
Cloris, en Phylida. 90
Helena. 142
Alcip, en Amarillis. 179
Muſijck Spel. 223
Fauſtina. 247
Theodorus, en Dianira. 287
Roſiljon, en Roſaniere. 322

Volgen zommige Minne Rijmen.

Phílida onlangs verleden, 362
Wanneer de geeſt my dwong. 365
Iufvrouw hoe menigmael. 366
Zoekt het ooge zijn vermaken 368
Mijn Veld-Godin die niet op hoog. 371

In de Zang Rijmen.

Astreaes ſtrafheyd. Fol. 373
Celadons ſtandvaſtigheyd. 374
Berouw der minne van Aſtrea. 't zelve
Celadons minne-klagt. 375
Tyters minne klagt. 't zelve
Kracht der liefde. 376
Schoonheyds minne-voedzel. 377
Iufvrouw uw leugt. 't zelve
Getrouwe liefdens offer. 378
Trouw-Lied. 379
O kleyne dwingeland. 't zelve
Cypriaens minne-klagt. 380
Laeſtmael als ik mijn Nimphje vond. 't zelve
Laura zat laeſt by de Beek. 381
Ach blinde Bengel. 382
Droeve wolken. 't zelve
Amarillis ach! waer heen. 383
Ik klaeg, ik treur. 384
Berſt brakke traentjes. 't zelve
Gy lomre bloempjes. 385
Onlangs geleden. 386
Wanneer mijn beminde. 't zelve
Klaeg oogen, klaeg. 387
Onlangs mijn Amarillis liep. 't ſelve
Eer 't daegje daelde. 388
Wanneer de Zon het morgen rood. 389
Waer mach mijn Philida. 390
Ontloken Roos. 391
Mijn zoete Rozemond. 392
Vw kaekjes dragen hooger bloosjes. 't zelve
Ik, die uyt minne. 393
Yets moet ik uw boompjes vragen. 394
Almogende Godin. 396
Aerdige Nymphje 't zelve
Hoevaek koom ik mijn Schapjesweyde. 397
Ik gae ſoo vaek,, tot mijn vermaek. 't zelve
Noordweſte wind verheft dus niet. 398
O zoete Rozemond. 'tzelve
Het lodderlijke licht. 399
Als het avond luchje daelde. 'tzelve
Vliegt ſnelle winden. 400
Laet uw teere Telgjes buygen. 401
Ach zoete min. 't zelve
Wat is 't een vreugde. 402
Die de wereld wel inziet. 'tzelve
Door 't verloopen van de tijden. 403
Eylaes! wat dwingt my. 't zelve
Rijſt uyt den ſlaep. 404
Gelijk een Roosjen zoet. 'tzelve
O zoete brand van minne. 405
O Flora ydel is uw roem. 't zelve
Oorzaek van mijn vreugde. 406
Och! wat port mijn jonger hert. 407
Alle mijn zugjes. 't zelve
Bataeffche Veld-Goddinne. 408
Ik weet niet wat my ſchort. 't zelve
Schoon Herderinne. 409
Tyter ging onlangs vermeyen. 'tzelve
Zoo dra de Zon. 410
Natuur door liefds vermogen. 411
Zoete Nymph hoe komt het by. 't zelve
Gruzella die gekroonde tepels. 412
Als ik mijn, wel betracht. 't zelve
Dwael-zieke menſch. 413
Waer vlucht gy. 't zelve
O ſnelle Beek. 414
Eylaes! wat is de zoete minne. 't zelve
Minne God. 415
Onlangs verleden. 't zelve
Was ik een Koninginne. 416
Mijn geeſt, ô Heer. 417
Aerdſche Goddinne. 't zelve
Wel eer had ik by my. 418
Wie heeft 'er meerder ruſt. 't zelve
Men ziet hoe dat een wooning. 419
O overſchoon Godin. 't zelve
Hoe zalig is de zoete minne. 420
Al mijn zugjes, en klachten. 't zelve
Gelijk een Rooze knop 421
Hoe groot is liefdens macht. 't zelve
Alder-ſchoonſte Goddinne. 422

BLAD-WYSER.

Puyk der Vrouwen.
Lieve Veld-Goddinne.
Heeft de liefde wetten.
Roſamonda mijn waerde.
Wat heb ik menig nacht.
Iuffvrouw waerom.
Als Fauſtina in de min.
Van waer komt Phillis,
Mijn hertje brand.
Zoo veele zoetheyd.
Ik ben gedwongen.
Ach! liefdelooze Maegd.
Hier koom ik voor uw deur.
O min! hoe trurig.
Ach brakke regen.
Als Philander in het minnen.
Lieve Nachjes.
Waer door is liefde zoet.
Schuyld'er geen medogen.
Gelijk den menſch van aenbegin.
O Herder die met uwe reye.
O liefde wiens vermogen.
Roſamonde mijn beminde.
Droeve oogen ſtort.
Als ik lazurig blaeuw.
Mijn zoete Silvia.

't zelve O voedſtereſſe van mijn minne. 417
423 Als ik, ô ſchoonſte aller Vrouwen. 't zelve
't zelve Overwreede Galathé. 438
424 Gelijkerwijs een Roosje. 't zelve
't zelve Ha vyandin! dieluſt in't moordenſchept. 439
425 Floramondi in het bloozen. 't zelve
't zelve O groote kracht der minne. 440
426 Zullen wy dan nu niet eens wezen. 't zelve
't zelve Hoe vaek heb ik mijn zinnen. 441
427 Indien ik had een Konings kroon. 't zelve
't zelve Mijn zoete Veld-Godin. 442
428 Ach! ach! wat droeve rouw. 't zelve
429 Waer toe of ik mijn zin. 443
430 Gelijk den douw verſpreyd. 't zelve
't zelve O menſch vernieuwt in't Nieuwelaer. 444
431 Vytbuldert woeſte wind. 't zelve
't zelve De blonde dageraet. 445
432 Al het uytmuntend hoog. 't zelve
't zelve Cupido God der minne. 446
433 Heer! Aeltje Buur. 't zelve
't zelve Laet ons nu vrolijk zijn. 447
434 Het wijntje maekt de vreugd. 't zelve
't zelve
435 Het harde wreede ſtael.
436 Klaegt, treurt, en droevig weent.
't zelve Ay Goddelijck geſlacht.

EYNDE.